Machine Translated by Google

THE 48 LAWS OF

POWER

FROM THE AUTHOR OF *The Art of* SEDUCTION

ROBERT GREENE

Machine Translated by Google

Machine Translated by Google

خشتەی ناوەرۆک

Machine Translated by Google

Machine Translated by Google

Machine Translated by Google

کتێبی پەنگوین

٤٨یاسای دەسەڵات

Machine Translated by Google

ڕۆبێرت گرین بڕوانامەی لە خوێندنی کلاسیکدا هەیە و سەرنووسەری گۆڤارەکانی ئێسکوایر و گۆڤارەکانی دیکە بووە. هەروەها شانۆنامەنووسە و لە شاری لۆس ئەنجلۆس دەژی.

جوست ئێلفێرس بەرهەمهێنەری فیلمە پڕفرۆشەکانی ستۆدیۆی پێنگوین بەناوی زمانی نهێنی ڕۆژی لەدایکبوون و زمانی نهێنی پەیوەندییەکان و یاریکردن بە خواردنەکەت. لە شاری نیویۆرک دەژی.

Machine Translated by Google

Machine Translated by Google

THE 48 LAWS OF

POWER

ROBERT GREENE

A JOOST ELFFERS PRODUCTION

PENGUIN BOOKS

Machine Translated by Google

Machine Translated by Google

کتێبی پەنگوین

لەلایەن گروپی پێنگوین گروپی پێنگوین (ئەمریکا) ئینکۆ، ٣٧٥شەقامی هادسۆن، نیویۆرک، نیویۆرک

١٠٠١٤،ئەمریکا بڵاوکراوەتەوە

گروپی پێنگوین (کەنەدا)، 90ئێگلینتۆن ئەڤینۆ ئیست، سویت 700،تۆرۆنتۆ، ئۆنتاریۆ، کەنەدا M4P 2Y3(بەشێک لە کۆمپانیای پیرسۆن

پێنگوین کەنەدا ئینکۆ)

پێنگوین بووکس لیندەد، 80ستراند، لەندەن WC2R ORL،ئینگلتەرا پێنگوین ئێرلەندا، 25سانت ستیڤن گرین، دبلن 2،ئێرلەندا

(بەشێکە لە پێنگوین بووکس لیندەد)

گروپی پێنگوین (ئۆستراليا)، 250کامبەروێڵ ڕۆد، کامبەروێڵ، ڤیکتۆریا 3124،ئوستراليا (بەشێکە لە کۆمپانیای پیرسۆن ئوستراليا گروپ پرای لیندەد)

پێنگوین بووکس هیندستان پرایڤێت لیندەد، سەنتەری کۆمەڵایەتی 11،پانچشیل پارک،

نیودەلهی-011 017،هیندستان

گروپی پێنگوین (NZ)، 67ئەپۆلۆ درایڤ، مایرانجی بەی، ئۆکلاند 1311،نیوزلەندا (بەشێکە لە کۆمپانیای پیرسۆن نیوزلەندا لیندەد)

کتێبی پێنگوین (ئەفریقای باشوور) (Pty) Ltd، 24 Sturdee Avenue، Rosebank،

جۆهانسبێرگ ٢١٩٦،باشووری ئەفریقا

ئۆفیسە تۆمارکراوەکان: Penguin Books Ltd،

80ستراند، لەندەن WC2R ORL،ئینگلتەرا

بۆ یەکەمجار لە ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا لە لایەن ڤایکینگ پێنگوین، ساڵی ٢٠١٦بڵاوکراوەتەوە.

ئەندامی کۆمپانیای Penguin Putnam Inc. 1998

لە کتێبی پێنگوین ٢٠٠٠بڵاوکراوەتەوە

30 29

مافی بڵاوکردنەوە پارێزراوە لەلایەن جوست ئێلفێرز و ڕۆبەرت گرین، ١٩٩٨

هەموو مافەکانی پارێزراوە

بەشێک لەم بەرهەمە بۆ یەکەمجار لە کتێبی The Utne Reader دەرکەوت.

داتاکانی CIPبەردەستە.

eISBN : 978-1-101-04245-8

Machine Translated by Google

سکانکردن و بارکردن و دابەشکردنی ئەم کتێبە لە ڕێگەی ئینتەرنێتەوە یان لە ڕێگەی هەر ڕێگەیەکی ترەوە بەبێ مۆڵەتی بڵاوکەرەوە نایاساییە و

بە یاسا سزا دەدرێت.

تکایە تەنها چاپە ئەلیکترۆنییە ڕێگەپێدراوەکان بکڕن، و بەشداری مەکەن یان هانی دزەکردنی ئەلیکترۆنی مادەکانی مافی چاپکردن

مەدەن.

پشتگیریتان لە مافی نووسەر بەرز دەنرخێنرێت.

http://us.penguingroup.com

Machine Translated by Google

گەنجینەی فۆلکلۆری جولەکەکان لە نووسینی ناتان ئاوسوبێل. مافی بڵاوکردنەوە پارێزراوە 1948, 1976 ©لەلایەن Crown Publishers, Inc. بە مۆڵەتی Crown Publishers, Inc. چاپکراوەتەوە.

شووشەی سەیرکردنی چینی لە نووسینی دێنیس بلۆدۆرس. مافی بڵاوکردنەوە پارێزراوە لەلایەن دێنیس بلۆدۆرسەوە. بە مۆڵەتی فێرار و شتراوس و جیرۆ.
کتێبی دەربار لە نووسینی باڵدێسار کاستیگلۆن، وەرگێڕانی جۆرج بول؛ کتێبی پەنگوین (لەندەن). مافی بڵاوکردنەوە پارێزراوە لەلایەن جۆرج بول، ١٩٦٧.
خەونی زێڕین: گەڕان بەدوای ئێل دۆرادۆ لە نووسینی واکەر چاپمان؛ بۆبس-مێریڵ. مافی بڵاوکردنەوە پارێزراوە لەلایەن واکەر چاپمانەوە.
بۆرگیاکان لە نووسینی ئیڤان کلۆلاس، وەرگێڕانی گیلدا ڕۆبەرتس؛ فرانکلین واتس، ئینکۆ مافی چاپکردن 1987 ©لەلایەن کتێبخانەی ئارتێم فایارد. مافی چاپکردنی وەرگێڕان 1989 ©لەلایەن Franklin Watts, Inc.

ئەفسانەی جۆراوجۆر لە شوێنە جیاوازەکانەوە، لەلایەن دایان دی پریما مۆنتاژ کراوە؛ کتێبی جیر / کوڕەکانی جی پی پوتنام. 1960 ©کوڕەکانی جی پی پوتنام.
چیرۆک و چیرۆکە فۆلکلۆرییەکانی ئەرمەنی، وەرگێڕانی چارڵز داونینگ؛ چاپخانەی زانکۆی ئۆکسفۆرد. ©چارڵز داونینگ 1972.

کتێبی حیکایەتەکانی قاوەیی بچووک، کە لەلایەن کلیفتۆن فادیمانەوە سەرپەرشتی کراوە؛ لیتل، براون و کۆمپانیا. مافی بڵاوکردنەوە پارێزراوە لەلایەن لیتل، براون و کۆمپانیا (ئینکۆ) هێزی شارلاتان لە نووسینی گرێت دی فرانسیسکۆ، وەرگێڕانی میریام بێرد. مافی بڵاوکردنەوە، ١٩٣٩لەلایەن چاپخانەی زانکۆی یێڵ. بە مۆڵەتی چاپخانەی زانکۆی یێڵ.

ئۆراکل : دەستنووسێک بۆ هونەری ئیختیاری لە نووسینی بالتاسار گراسیان، وەرگێڕانی ئێڵ بی واڵتۆن؛ چاپخانەی ئۆریۆن.

لە پشت پەردەی کۆشکی شاهانە لە کۆریا (شانشینی یی) لە نووسینی ها تای-هونگ.
مافی بڵاوکردنەوە پارێزراوە لەلایەن Ha Tae-hung. بە مۆڵەتی چاپخانەی زانکۆی یۆنسێی، سیئۆل.

مێژووەکان لە نووسینی هێرۆدۆتس، وەرگێڕانی ئۆبری دی سێلینکۆرت، پێداچوونەوەی لەلایەن ئەی ئاڕ بێرن؛ کتێبی پەنگوین (لەندەن). مافی بڵاوکردنەوە پارێزراوە لەلایەن ئیستێت ئۆبری دی سێلینکۆرت، 1954. مافی بڵاوکردنەوە پارێزراوە لەلایەن ئەی ئاڕ بێرن، 1972.
هۆلیوودبای گارسۆن کانین (ڤایکینگ). مافی بڵاوکردنەوە پارێزراوە لەلایەن TFT کۆمپانیا.
ئەفسانە لە ئەفریقا، لەلایەن یان کناپەرتەوە کۆکراوەتەوە؛ ئیڤان برادرز لیمیتەد (لەندەن). کۆکردنەوە 1980 ©یان کناپەرت.

ئەفسانە گەورەکانی هەموو گەلان، کە لەلایەن مانوێل کۆمرۆفەوە هەڵبژێردرا؛ کۆمپانیای بڵاوکردنەوەی تیودۆر. مافی بڵاوکردنەوە، ١٩٢٨لەلایەن دایڵ پرێس، ئینکۆ.

Machine Translated by Google

ئەفسانە هەڵبژێردراوەکان لە نووسینی ژان دی لا فۆنتێن، وەرگێڕانی جەیمس میچی؛ کتێبی پەنگوین (لەندەن). مافی چاپکردنی وەرگێڕان .1979 ،James Michie ©
ڕۆمانسی گوڵ لە نووسینی گویلۆم دی لۆریس، وەرگێڕانی چارڵز دالبێرگ؛ چاپخانەی زانکۆی پرینستۆن.

وتارە تەواوەکان لە نووسینی میشێل دی مۆنتاین، وەرگێڕانی لەلایەن ما.چ
قیژە؛ کتێبی پەنگوین (لەندەن). مافی چاپکردنی وەرگێڕان .MA Screech, 1987, 1991 ©

کتێبێک لە پێنج ئەڵقە لە نووسینی میامۆتۆ موساشی، وەرگێڕانی ڤیکتۆر هاریس؛ ئۆڤەرلوک پرێس. مافی بڵاوکردنەوە پارێزراوە لەلایەن ڤیکتۆر هاریسەوە.
کتێبی پیرۆزی تێبینیکراوی ئۆکسفۆردی نوێ لەگەڵ ئەپۆکریفا، وەشانی ستانداردی پێداچوونەوە، لەلایەن هێربێرت جی.مەی و بروس ئێم.مێتزگەرەوە دەستکاری کراوە؛ چاپخانەی زانکۆی ئۆکسفۆرد. مافی بڵاوکردنەوە پارێزراوە لەلایەن چاپخانەی زانکۆی ئۆکسفۆرد، ئینکۆ.
دروستکەرانی ڕۆما: نۆ ژیان لە نووسینی پلۆتارک، وەرگێڕانی ئیان سکۆت-کیلڤێرت؛ کتێبی پەنگوین (لەندەن). مافی بڵاوکردنەوە پارێزراوە لەلایەن یان سکۆت-کیلڤێرت، ١٩٦٥.
سەرهەڵدان و کەوتنی ئەسینای پایتەخت: نۆ ژیانی یۆنانی لە نووسینی پلۆتارک، وەرگێڕانی ئیان سکۆت-کیلڤێرت؛ کتێبی پەنگوین (لەندەن). مافی بڵاوکردنەوە پارێزراوە لەلایەن یان سکۆت-کیلڤێرت، ١٩٦٠.

چا-نۆ-یو: ئاهەنگی چای ژاپۆنی لەلایەن ئەی ئێڵ سادلێرەوە؛ کۆمپانیای چارڵز ئی. 1962 ©لەلایەن کۆمپانیای چارڵز ئی.

سیاسەتی بێ ئەخلاقی: ڕاستی بەردەوامی ماکیاڤێلیزم لە نووسینی بن ئەمی شارفشتاین؛ چاپخانەی زانکۆی ویلایەتی نیویۆرک. 1995 ©زانکۆی ویلایەتی نیویۆرک.

کاروانی خەونەکان لە نووسینی ئیدریس شا؛ ئۆکتاگۆن پرێس (لەندەن). مافی بڵاوکردنەوە پارێزراوە لە 1980 ،1970لەلایەن ئیدریس شا.
چیرۆکەکانی دەروێشەکان لە نووسینی ئیدریس شا. مافی بڵاوکردنەوە پارێزراوە لەلایەن ئیدریس شا، ١٩٦٧.بە مۆڵەتی کۆمپانیای .Penguin Putnam Inc وOctagon Press (لەندەن) بەکارهاتووە.
پیشەسازی دەسەڵات لە نووسینی RGH Siu؛ جۆن وایلی و کورەکانی. مافی بڵاوکردنەوە پارێزراوە لەلایەن جۆن وایلی و کورەکانی، ئینکۆ.
فێڵە وردەکە: کتێبی حیکمەت و فێڵی عەرەبی، وەرگێڕانی ڕێنێ ڕ.خام؛ بڵاوکراوەکانی ڕۆژهەڵات-ڕۆژئاوا. مافی بڵاوکردنەوە پارێزراوە 1980 ©وەرگێڕانی ئینگلیزی .East-West Publications (UK) Ltd

هونەری جەنگ لە نووسینی سون-تزو، وەرگێڕانی تۆماس کلیری؛ بڵاوکراوەکانی شامبالا. 1988 ©لەلایەن تۆماس کلیری.

هونەری جەنگ لە نووسینی سون-تزو، وەرگێڕانی یوان شیبینگ. 1987 ©لەلایەن ژەنەراڵ تاو هانشانگ. بە مۆڵەتی کۆمپانیای بڵاوکردنەوەی ستێرلینگ، 387پارک ئەڤینۆ ساوس، نیویۆرک، نیویۆرک 10016بەکارهاتووە.

Machine Translated by Google

مێژووی جەنگی پێلۆپۆنێزیا لە نووسینی توسیدیدس، وەرگێڕانی ڕێکس وارنەر؛ کتێبی پەنگوین (لەندەن). مافی چاپکردنی وەرگێڕان ڕێکس وارنەر، ١٩٥٤.
کەرنەڤاڵی تۆربەر لە نووسینی جەیمس تۆربەر؛ هارپەرکۆلینز. مافی بڵاوکردنەوە ١٩٤٥لەلایەن جەیمس تۆربەرەوە.

هونەرمەندی دادگا: لەسەر ڕەچەڵەکی هونەرمەندی مۆدێرن لە نووسینی مارتن وارنکە، وەرگێڕانی دەیڤید مەکلینتۆک. وەرگێڕان © Maison des Sciences de l'Homme و چاپخانەی زانکۆی کامبریج 1993. بە مۆڵەتی چاپخانەی زانکۆی کامبریج.

یاری کۆن و "منداڵێکی زەرد" وایل: ژیاننامەی هونەرمەندی بەناوبانگی کۆن وەک ئەوەی بۆ دبلیو تی برانۆن گێڕدرایەوە؛ بڵاوکراوەکانی دۆڤەر. مافی بڵاوکردنەوە پارێزراوە لەلایەن WT Brannon.

Machine Translated by Google

بۆ ئانا بیلەر، و بۆ دایک و باوکم ئاڕجی

Machine Translated by Google

سوپاس و پێزانین

سەرەتا دەمەوێت سوپاسی ئانا بیلەر بکەم کە یارمەتی دەستکاریکردن و لێکۆڵینەوەی ئەم کتێبەی دا، و تێڕوانینە بێ نرخەکانی ڕۆڵێکی گرینگیان لە شێوە و ناوەڕۆکی کتێبی ٤٨ یاسادا هەبووە. بەبێ ئەو هیچ کام لەمانە نەدەکرا.

هەروەها دەبێت سوپاسی هاوڕێی ئازیزم میکیل شوارز بکەم کە بەرپرسیار بوو لە بەشداریکردنم لە قوتابخانەی هونەری فابریکا لە ئیتاڵیا و لەوێ بە جوست ئێلفێرس، هاوبەشەکەم و بەرهەمهێنەری فیلمی The 48 Laws of Power ناساندم. لە جیهانی پیلانگێڕی فابریکادا بوو کە من و جوست بێکاتیی ماکیاڤێلیمان بینی و لە گفتوگۆکانمان لە ڤێنیز لە ئیتاڵیا ئەم کتێبە لەدایک بوو.

سوپاسی هێنری لی گۆبین دەکەم کە زۆری بۆ دابین کردم
حیکایەتەکانی ماکیاڤێلی بەدرێژایی ساڵان، بە تایبەتی سەبارەت بەو کارەکتەرە فەرەنسییە زۆرانەی کە ڕۆڵێکی گەورە لەم کتێبەدا دەگێڕن.
هەروەها سوپاسی لێس و سومیکۆ بیلەر دەکەم کە کتێبخانەکەیان لەسەر مێژووی ژاپۆن بە قەرز دام و یارمەتیان دام لە بەشی ئاهەنگی چای ژاپۆنی لە کتێبەکەدا. بە هەمان شێوە دەبێت سوپاسی هاوڕێ باشەکەم ئەلیزابێس یانگ بکەم کە ئامۆژگاری کردم لەبارەی مێژووی چینەوە.

کتێبێکی وەک ئەم زۆر پەیوەست بوو بەو مادەی توێژینەوەیەی کە لەبەردەستدا بوو و منیش بە تایبەتی سوپاسگوزاری کتێبخانەی توێژینەوەی ALCUم؛ چەندین ڕۆژی خۆشم بەسەر برد بە سەرگەردانی بەناو کۆکردنەوە بێهاوتاکانیدا.
دایک و باوکم، لۆرێت و ستانلی گرین، شایەنی سوپاسێکی بێکۆتایە بۆ سەبر و پشتگیرییەکانیان.

وە نابێت لەبیرم بچێت ڕێز لە پشیلەکەم بۆریس بگرم کە منی هێشتەوە کۆمپانیا بە درێژایی ڕۆژە بێکۆتاکانی نووسین.
لە کۆتاییدا، بۆ ئەو کەسانەی لە ژیانمدا هەن کە بەو شێوەیە لێهاتووانە یاری دەسەڵاتیان بەکارهێناوە بۆ دەستکاریکردن و ئەشکەنجەدان و ئازاردانم بەدرێژایی ساڵان، هیچ کینەیەکتان بەرگە ناگرم و سوپاستان دەکەم کە ئیلهامتان بۆ دابین کردم بۆ فیلمی 48 یاسای دەسەڵات .

ڕۆبێرت گرین

Machine Translated by Google

جگە لەوەش سوپاسی سوزان پیتەرسن و باربارا گرۆسمان، بڵاوکەرەوەی پەنگوین دەکەین کە باوەڕیان بەم کتێبە هەبووە؛
مۆلی ستیرن، سەرنوسەر، کە سەرپەرشتی تەواوی پرۆژەکەی بۆ ڤایکینگ پێنگوین کردووە. سۆفیا مور، بۆ دیزاینە کلاسیکە
نوێیەکەی. دەیڤید فرانکڵ، بۆ دەستکاریکردنی دەقەکە. ڕۆنی ئەکسێلرۆد، باربارا کامپۆ، جەی زیمێت، جۆ ئیگل، ڕادا پانچام،
ماری تیمێل، مایکل فراگنیتۆ و ئینگ-سان خۆ.

ڕۆبێرت گرین جوست ئێلفێرس

Machine Translated by Google

پێشەکی

هەستکردن بە هیچ دەسەڵاتێک بەسەر مرۆڤ و ڕووداوەکاندا بەگشتی بۆ ئێمە بەرگە ناگیرێت- کاتێک هەست بە بێدەسەڵاتی
دەکەین هەست بە بەدبەختی دەکەین. کەس دەسەڵاتی کەمتری ناوێت؛ هەموو کەسێک زیاتری دەوێت. بەڵام لە جیهانی
ئەمڕۆدا مەترسیدارە کە زۆر برسی دەسەڵات دەرکەویت، بۆ ئەوەی لەگەڵ جوڵەکانی دەسەڵاتتدا ئاشکرا بیت.

دەبێت دادپەروەر و شایستە دەرکەوین. بۆیە پێویستە ورد بین- دۆست و لە هەمان کاتدا فێڵباز، دیموکراسی و لە هەمان کاتدا
چەواشەکار.
ئەم یارییەی دووفاقی بەردەوام زۆرترین لە داینامیکی هێز دەچێت کە...
لە جیهانی پیلانگێڕی دەرباری ئەرستۆکراتی کۆن بوونی هەبوو. بە درێژایی مێژوو هەمیشە دەربارێک خۆی لە دەوری کەسی
دەسەڵاتدار- پاشا، شاژن، ئیمپراتۆر، سەرکردە- پێکهێناوە. ئەو دەربارانەی کە ئەم دادگایەیان پڕکردەوە لە دۆخێکی ناسکدا بوون:
دەبوو خزمەت بە ئاغاکانیان بکەن، بەڵام ئەگەر وا دیار بوو کە خەریکی خۆبەزلزانین بوون، ئەگەر زۆر بە ئاشکرا ڕەزامەندییان هەبوو،
دەربارەکانی دیکەی دەوروبەریان هەستیان پێدەکرد و دژی ئەوان مامەڵەیان دەکرد. کەواتە هەوڵەکان بۆ بەدەستهێنانی ڕەزامەندی
وەستاکە دەبوو ورد بن. تەنانەت ئەو دەربارییە لێهاتووانەی توانای ئەو جۆرە وردبینییانەیان هەبوو، هێشتا دەبوو خۆیان لە هاو
دەربارەکانیان بپارێزن، کە لە هەموو ساتێکدا پیلانیان دەدا بۆ پاڵنانی ئەوان.

لەم نێوەندەدا بڕیار بوو دادگا نوێنەرایەتی بەرزی شارستانیەت و پاڵاوتن بکات. جوڵەی توندوتیژی یان ئاشکرای دەسەڵات
ڕوخساری ڕوخساریان لە چاو بوو؛ دەربارەکان بە بێدەنگی و بە نهێنی کاریان دەکرد دژی هەریەکێک لەوانە کە هێزی بەکاردەهێنا.

ئەمە دووڕیانەکەی دەرباری بوو: لە کاتێکدا کە خۆیان وەک نموونەی ڕەنگینیی دەرکەوتن، دەبوو بە وردترین شێوە لە نەیارەکانی
خۆیان تێپەڕێنن و پووچەڵ بکەنەوە. دەرباری سەرکەوتوو بە تێپەڕبوونی کات فێری ئەوە بوو کە هەموو جوڵەکانی ناڕاستەوخۆ بکات؛
ئەگەر چەقۆیەکی لە پشتی بەرامبەرێکی دابێت، ئەوە بە دەستکێشێکی مەخمەلی لەسەر دەستی و شیرینترین زەردەخەنە لەسەر
دەموچاوی بوو. لەبری ئەوەی زۆرەملێ یان خیانەتێکی ڕاستەوخۆ بەکاربهێنێت، دەرباری تەواو ڕێگەی خۆی لە ڕێگەی ئیغراکردن و
سۆز و فریودان و ستراتیژییەکی وردەوە گرتەبەر، هەمیشە پلانی چەند هەنگاوێکی پێشەوەی دانا. ژیان لە یاریگادا یارییەکی بێکۆتایی
بوو کە پێویستی بە وریایی و بیرکردنەوەی تاکتیکی بەردەوام بوو. شەڕی شارستانی بوو.

ئەمڕۆ ڕووبەڕووی پارادۆکسێکی تایبەتی هاوشێوەی پارادۆکسی دەرباری دەبینەوە: هەموو شتێک دەبێت شارستانی و شایستە
و دیموکراسی و دادپەروەرانە دەربکەوێت. بەڵام ئەگەر زۆر بە توندی بەو یاسایانە یاری بکەین، ئەگەر زۆر بە شێوەیەکی ڕستەیی
وەریانبگرین، ئەوا چەقۆکێش دەبین

Machine Translated by Google

لەلایەن ئەوانەی لە دەوروبەرمانن کە ئەوەندە گەمژە نین. وەک دیپلۆماتکار و دەرباری گەورەی ڕێنێسانس نیکۆلۆ ماکیاڤێلی نووسیویەتی، “هەر پیاوێک بەردەوام هەوڵی باشبوون بدات، بە دڵنیاییەوە لەناو ئەو ژمارە زۆرەی کە باش نین، بەرەو وێرانبوون دەڕوات”. دادگا خۆی لە لوتکەی پاڵاوتنیدا خەیاڵ دەکرد، بەڵام لە ژێر ڕووبەرە درەوشاوەکەیدا دەفرێکی هەست و سۆزی تاریک - تەماح، ئیرەیی، شەهوەت، ڕق -دەکوڵێت و دەکوڵێت. جیهانی ئەمڕۆمان بە هەمان شێوە خۆی وەک لوتکەی دادپەروەری خەیاڵ دەکات، بەڵام هەمان هەست و سۆزە ناشرینەکان هێشتا لەناو ئێمەدا دەجوولێن، وەک ئەوەی بۆ هەمیشە هەبووە. یارییەکەش هەر وەک خۆیەتی. لە دەرەوە، وا دیارە دەبێت ڕێز لە جوانییەکان بگرێت، بەڵام لە ناوەوە، مەگەر گەمژە نەبیت، خێرا فێردەبیت وریا بیت، و وەک ناپلیۆن ئامۆژگاری بکەیت: دەستی ئاسنەکەت بخەرە ناو دەستکێشێکی مەخمەلی. ئەگەر وەک دەرباری سەردەمی ڕابردوو بتوانی شارەزا بیت لە هونەرەکانی ناڕاستەوخۆ، فێری ڕاکێشان و سۆزکردن و فریودان و بە شێوەیەکی نادیار لە نەیارەکانت تێپەڕیت، ئەوا دەگەیتە بەرزاییەکانی دەسەڵات. دەتوانیت وا لە خەڵک بکەیت کە بە ئیرادەی خۆتدا بچەمێنەوە بەبێ ئەوەی بزانن تۆ چیت کردووە.

وە ئەگەر درک بەوە نەکەن کە تۆ چیت کردووە، نە ناڕەزایی دەردەبڕن و نە بەرەنگاریت دەبنەوە.

دادگاکان بێ گومان کورسی ئەدەب و پەروەردەکردنی باشن؛ ئەگەر وا نەبن، دەبوونە شوێنی سەربڕین و وێرانبوون. ئەوانەی ئێستا زەردەخەنەیان بۆ دەکەن و لە باوەش دەگرن، یەکتریان سووکایەتی پێدەکرد و چەقۆیان لێدەدا، ئەگەر ڕەوشت دەستیان نەدابا....

لۆرد چێستەرفیلد، ١٦٩٤-١٧٧٣

بۆ هەندێک کەس چەمکی یاریکردنی ئاگادارانە لە یارییەکانی دەسەڵاتدا- هەرچەندە ناڕاستەوخۆ بێت- خراپە، ناکۆمەڵایەتی، شوێنەوارێکی ڕابردوو دەردەکەوێت. ئەوان پێیان وایە دەتوانن لە یارییەکە دەربچن بە ڕەفتارکردن بە شێوەیەک کە پەیوەندی بە دەسەڵاتەوە نییە. دەبێت ئاگاداری ئەو جۆرە کەسانە بیت، چونکە لەکاتێکدا ئەوان لە دەرەوە ئەو جۆرە بۆچوونانە دەردەبڕن، بەڵام زۆرجار لە یاریزانە لێهاتووەکانی دەسەڵاتدان.

ئەوان ستراتیژیەتێک بەکاردەهێنن کە بە زیرەکی سروشتی ئەو دەستکارییەی کە بەشدارە، دەشارنەوە. ئەم جۆرە بۆ نموونە زۆرجار لاوازی و بێ دەسەڵاتی خۆیان وەک جۆرێک لە فەزیلەتی ئەخلاقی نیشان دەدەن. بەڵام بێدەسەڵاتی ڕاستەقینە، بەبێ هیچ پاڵنەرێکی بەرژەوەندی خۆ، لاوازی خۆی بۆ بەدەستهێنانی هاوسۆزی و ڕێزگرتن، بانگەشەی بۆ نەدەکرد. نمایشکردنی لاوازی مرۆڤ لە ڕاستیدا ستراتیژییەکی زۆر کاریگەرە، ورد و فریودەرانە، لە یاری دەسەڵاتدا (بڕوانە یاسای ٢٢، تاکتیکی تەسلیمبوون).

هیچ شتێکی زۆر سەیر نییە کە بەرخەکان حەزیان لە باڵندەی نێچیر نییە، بەڵام ئەمە هیچ هۆکارێک نییە بۆ ئەوەی لە بەرامبەر باڵندە گەورەکانی نێچیردا بیگرێت کە بەرخەکان دەبەن.

Machine Translated by Google

وە کاتێک بەرخەکان لە نێوان خۆیاندا چرپە دەکەن و دەڵێن: "ئەم باڵندانەی نێچیر خراپن و ئایا ئەمە مافمان پێنادات بڵێین هەرچی پێچەوانەی باڵندەی نێچیر بێت دەبێت باش بێت؟" لە بنەڕەتدا هیچ شتێکی هەڵە نییە لەم جۆرە ئارگیومێنتەدا- هەرچەندە باڵندە نێچیرەکان تا ڕادەیەک بە پرسیارەوە سەیر دەکەن و دەڵێن: "ئێمە هیچمان دژی ئەم بەرخ باشانە نییە؛ لە ڕاستیدا ئێمە خۆشمان دەوێن؛ تامی هیچ شتێک لە بەرخێکی ناسک باشتر نییە " .

فریدریک نیتزشێ، ١٩٠٠-١٨٤٤

ستراتیژییەکی دیکەی ئەو کەسەی کە گوایە نایاریزانە ئەوەیە کە داوای یەکسانی بکات لە هەموو بوارەکانی ژیاندا. هەموو کەسێک دەبێت وەک یەک مامەڵەی لەگەڵدا بکرێت، هەر پێگە و هێزی هەرچییەک بێت. بەڵام ئەگەر بۆ دوورکەوتنەوە لە پەڵەی دەسەڵات هەوڵ بدەیت بە یەکسانی و دادپەروەرانە مامەڵە لەگەڵ هەمووان بکەیت، ئەوا ڕووبەڕووی ئەو کێشەیە دەبیتەوە کە هەندێک کەس هەندێک شت باشتر لە هەندێکی تر ئەنجام دەدەن. مامەڵەکردن لەگەڵ هەموو کەسێک بە یەکسانی واتە پشتگوێخستنی جیاوازییەکانیان و بەرزکردنەوەی ئەوانەی کەم لێهاتوو و سەرکوتکردنی ئەوانەی کە سەرکەوتوون. دیسانەوە زۆرێک لەوانەی بەم شێوەیە ڕەفتار دەکەن، لە ڕاستیدا ستراتیژییەکی تری دەسەڵات جێگیر دەکەن، پاداشتی خەڵک بە شێوەیەک دابەش دەکەنەوە کە خۆیان دیاری دەکەن.

هێشتا ڕێگەیەکی دیکەی دوورکەوتنەوە لە یارییەکە ڕاستگۆیی و ڕاستگۆیی تەواو دەبێت، بەو پێیەی یەکێک لە تەکنیکە سەرەکییەکانی ئەوانەی بەدوای دەسەڵاتدا دەگەڕێن فێڵ و نهێنییە. بەڵام ڕاستگۆیی تەواو بە ناچاری ئازار و سووکایەتیکردن بە خەڵکێکی زۆر دەدات، هەندێکیان لە بەرامبەردا بریندارکردنت هەڵدەبژێرن. کەس لێدوانی ڕاستگۆی تۆ بە تەواو بابەتی و دوور لە هەندێک پاڵنەری کەسی نابینێت. وە ڕاست دەکەن: لە ڕاستیدا بەکارهێنانی ڕاستگۆیی بەراستی ستراتیژێکی دەسەڵاتە، مەبەست لێی قەناعەت پێکردنی خەڵکە بە کارەکتەری بەرز و دڵپاکی و خۆنەویستانەی مرۆڤ. جۆرێکە لە ڕازیکردن، تەنانەت فۆرمێکی وردی زۆرەملێکردنە.

لە کۆتاییدا، ئەوانەی بانگەشەی ئەوە دەکەن کە یاریزان نین، ڕەنگە کاریگەرییان هەبێت لەسەر هەوایەکی بێهەڵوێستی، بۆ...

بیانپارێزە لەو تۆمەتەی کە لە دوای دەسەڵاتن. بەڵام دیسانەوە ئاگاداربە، چونکە دەرکەوتنی بێهەڵوێستی دەتوانێت ئامرازێکی کاریگەر بێت بۆ فێڵکردن (بڕوانە یاسای ٢١لە نیشانەکەت گەمژەتر دەرکەویت). وە تەنانەت بێهەڵوێستی ڕاستەقینەش لە تەڵەکانی دەسەڵات دوور نییە. ڕەنگە منداڵان لە زۆر ڕووەوە بێهەڵوێست بن، بەڵام زۆرجار لە پێویستییەکی توخمییەوە کاردەکەن بۆ بەدەستهێنانی کۆنترۆڵکردنی ئەوانەی لە دەوروبەریانن. منداڵان زۆر بەدەست هەستکردن بە بێدەسەڵاتی لە جیهانی گەورەکاندا دەناڵێنن، هەر ئامرازێکیش کە لەبەردەستدایە بەکاردەهێنن بۆ ئەوەی ڕێگەی خۆیان بگرنەبەر. ڕەنگە کەسانی بێتاوانی ڕاستەقینە هێشتا یاری بۆ دەسەڵات بکەن، و زۆرجار بە شێوەیەکی ترسناک کاریگەر بن لە یارییەکەدا،

Machine Translated by Google

بەو پێیەی بەهۆی ڕەنگدانەوەیەوە ڕێگرییان لێناکرێت. جارێکی تریش ئەوانەی نمایش یان نمایشی بێتاوانی دەکەن کەمترین بێتاوانن لە هەموویان.

تاکە ئامراز بۆ بەدەستهێنانی ئامانجەکانی مرۆڤ لەگەڵ خەڵکدا، هێز و فێڵبازییە. خۆشەویستی هەروەها. دەڵێن؛ بەڵام ئەوە چاوەڕوانی تیشکی خۆرە و ژیان پێویستی بە هەموو ساتێک هەیە.
جۆهان ڤۆن گۆیهێ، ١٧٤٩-١٨٣٢

دەتوانیت ئەم کەسانەی کە گوایە یاریزان نین، بەو شێوەیەی کە سیفەتە ئەخلاقییەکانیان، تەقوای خۆیان، هەستی دادپەروەری نایابیان نمایش دەکەن، بناسیتەوە. بەڵام بەو پێیەی هەموومان برسێتی دەسەڵاتمان هەیە و نزیکەی هەموو کردارەکانمان ئامانجیان بەدەستهێنانی دەسەڵاتە، ئەو کەسانەی کە یاریزان نین تەنها تۆز لە چاوەکانماندا فرێدەدەن، بە هەوای باڵادەستی ئەخلاقی خۆیان لە یارییەکانی دەسەڵاتیان سەرقاڵمان دەکەن. ئەگەر لە نزیکەوە چاودێرییان بکەیت، لە ڕاستیدا بۆت دەردەکەوێت کە زۆرجار ئەوان شارەزاترینن لە دەستکاریکردنی ناڕاستەوخۆدا، تەنانەت ئەگەر هەندێکیان بە نائاگایی مەشقی بکەن. وە زۆر نارەزایی دەردەبڕن لە هەر جۆرە بانگەشەکردنێک بۆ ئەو تاکتیکانەی کە ڕۆژانە بەکاریدەهێنن.

ئەو تیرەی کە تیرهەڵگرەکە دەیخاتە ڕوو، ڕەنگە یەک کەس بکوژێت یان نەیکوژێت. بەڵام ئەو فێڵانەی کە پیاوێکی دانا دایڕێژراون دەتوانن تەنانەت منداڵە ساواکانی ناو سکی دایکیش بکوژن.
کاوتیلیا، فەیلەسوفی هیندی، سەدەی سێیەمی پێش زایین

ئەگەر جیهان وەک یاریگایەکی زەبەلاحی پیلانگێڕ وایە و ئێمە لەناویدا گیری خواردبێت، هیچ سوودێکی نییە لە هەوڵدان بۆ دەرچوون لە یارییەکە. ئەوە تەنها بێدەسەڵاتت دەکات و بێدەسەڵاتیش بەدبەختت دەکات. لەبری خەباتکردن لە دژی حەتمی، لەبری موناقەشە و گریانی و هەستکردن بە تاوانباری، زۆر باشترە لە دەسەڵاتدا سەرکەوتوو بیت. لە ڕاستیدا تا مامەڵەکردن لەگەڵ دەسەڵاتدا باشتر بیت، ئەوا دەبیتە هاوڕێ و خۆشەویست و مێرد و ژن و کەسی باشتر.

بە شوێنکەوتنی ڕێگای دەرباری تەواو (بڕوانە یاسای ٢٤)فێردەبیت کە ئەوانی تر هەست بە باشتر بوون بکەن لەبارەی خۆیانەوە، دەبنە سەرچاوەی چێژ بۆیان. ئەوان بەندە بە تواناکانتەوە گەشە دەکەن و ئارەزووی بوونی تۆ دەکەن. بە شارەزابوون لە ٤٨یاسای ئەم کتێبە، تۆ کەسانی دیکە لەو ئازارە ڕزگار دەکەیت کە لە تێکەڵبوون بە دەسەڵاتەوە دێت- بە یاریکردن بە ئاگر بەبێ ئەوەی تایبەتمەندییەکانی بزانیت. ئەگەر یاری دەسەڵات هەڵنەهاتووە، باشترە هونەرمەند بیت نەک ئینکاریکەر یان چەقۆکێش.

فێربوونی یاری دەسەڵات پێویستی بە شێوازێکی دیاریکراو هەیە بۆ سەیرکردنی جیهان، گۆڕینی دیدگا. هەوڵدان و ساڵانێک مەشقی دەوێت، چونکە ڕەنگە زۆربەی یارییەکە بە شێوەیەکی سروشتی نەبێت. هەندێک کارامەیی بنەڕەتی پێویستە، و جارێک

Machine Translated by Google

تۆ شارەزا بیت لەم کارامەییانەی کە دەتوانیت یاساکانی دەسەڵات بە ئاسانی جێبەجێ بکەیت.

گرنگترینی ئەم کارامەییانەی کە هەیەتی، و بناغەی گرنگی دەسەڵات، توانای شارەزابوونە لە هەستەکانت. وەڵامدانەوەی سۆزداری بۆ دۆخێک تاکە گەورەترین بەربەستە لەبەردەم دەسەڵاتدا، هەڵەیەک کە تێچووی زۆر زیاترت دەبێت لە هەر ڕەزامەندییەکی کاتی کە ڕەنگە بە دەربڕینی هەستەکانت بەدەستی بهێنیت.

هەستەکان عەقڵ هەور دەکەن و ئەگەر نەتوانیت دۆخەکە بە ڕوونی ببینیت، ناتوانیت بە هیچ پلەیەکی کۆنترۆڵکردنەوە ئامادەکاری بۆ بکەیت و وەڵامی بدەیتەوە.
تووڕەیی وێرانکەرترین وەڵامی سۆزدارییە، چونکە زۆرترین بینینەکەت هەور دەکات. هەروەها کاریگەری شەپۆلی هەیە کە بەبێ گۆڕان دۆخەکان کەمتر کۆنترۆڵ دەکات و ئیرادەی دوژمنەکەت بەرز دەکاتەوە. ئەگەر هەوڵی لەناوبردنی دوژمنێک دەدەیت کە ئازاری تۆی داوە، زۆر باشترە بە خۆنمایشکردن بە دۆستایەتی لە چاوی خۆتدا بیهێڵیتەوە نەک تووڕەیی خۆت نیشان بدەیت.

هەروەها خۆشەویستی و سۆز ئەگەری وێرانکەریان هەیە، بەو پێیەی کوێرت دەکەن
بۆ بەرژەوەندییە زۆرجار خۆپەرستەکانی ئەو کەسانەی کە کەمترین گومانت لێیان هەیە یارییەکی دەسەڵات بکەن. ناتوانی تووڕەیی یان خۆشەویستی سەرکوت بکەیت، یان خۆت لە هەستکردنیان بەدوور بگرێت و نابێت هەوڵبدەیت. بەڵام پێویستە ئاگاداری ئەوە بیت کە چۆن گوزارشتیان لێدەکەیت و لە هەمووی گرنگتر نابێت هەرگیز کاریگەرییان لەسەر پلان و ستراتیژییەکانت هەبێت بە هیچ شێوەیەک.

پەیوەندی بە شارەزابوون لە هەستەکانتدا هەیە، توانای دوورکەوتنەوە لە ساتەوەختی ئێستا و بیرکردنەوەیەکی بابەتیانە لە ڕابردوو و داهاتوو.
وەک جانوس، خوداوەندی دوو ڕووی ڕۆمانی و پارێزەری هەموو دەروازە و دەرگاکان، دەبێت بتوانیت بە یەکجار سەیری هەردوو ئاراستەکە بکەیت، باشترە لە هەر شوێنێکەوە بێت مامەڵە لەگەڵ مەترسیدا بکەیت. ئەو ڕووخسارەی کە دەبێت بۆ خۆت دروستی بکەیت بەم شێوەیە- ڕووخسارێک بە بەردەوامی سەیری داهاتوو دەکات و ڕووخسارەکەی تریش سەیری ڕابردوو دەکات.

لە دڵی خۆمدا بیرم لەوە دەکردەوە کە مرۆڤ بە چ واتایەک، بە چ فریودانێک، بە چەند هونەری جۆراوجۆر، بە چ پیشەسازییەک مرۆڤ ژیرییەکانی تیژ دەکات بۆ ئەوەی کەسێکی دیکە فریو بدات و لە ڕێگەی ئەم گۆڕانکاریانەوە جیهان جوانتر دەکرێت.

فرانسیسکۆ ڤێتۆری، هاوچەرخ و هاوڕێی ماکیاڤێلی، سەرەتای سەدەی شانزەهەم

بۆ داهاتووش دروشمی "هیچ ڕۆژێک بێ ئاگا"یە. نابێت هیچ شتێک بتگرێت
بە سەرسوڕمان چونکە بەردەوام کێشەکان پێش سەرهەڵدانیان خەیاڵ دەکەیت. لەبری ئەوەی کاتەکانت بە خەون بە کۆتایی خۆشی پلانەکەتەوە بەسەر بەریت، دەبێت کار لەسەر حیسابکردنی هەموو گۆڕانکاری و تەڵەیەکی ئەگەری بکەیت کە

Machine Translated by Google

لەوانەیە تێیدا سەرهەڵبدات. تا زیاتر ببینیت، تا زیاتر هەنگاو بۆ پێشەوە پلان دابنێیت، بەهێزتر دەبیت.

ڕووخساری تری یانۆس بەردەوام سەیری ڕابردوو دەکات- هەرچەندە ئازارەکانی ڕابردووی لەبیر نەکات یان ڕق و کینە هەڵنەگرێت. ئەوەش تەنها دەسەڵاتت سنووردار دەکات.
نیوەی یارییەکە فێربوونە کە چۆن ئەو ڕووداوانەی ڕابردوو لەبیر بکەیت کە دەتخۆن و عەقڵەکەت هەور دەکەن. ئامانجی ڕاستەقینەی چاوی دواکەوتوو ئەوەیە کە بەردەوام خۆت پەروەردە بکەیت- تۆ سەیری ڕابردوو دەکەیت بۆ ئەوەی فێری ئەو کەسانە ببیت کە پێش تۆ هاتوون. . ئەمە گرنگترین قوتابخانەیە کە دەتوانیت لێی فێر بیت، چونکە لە ئەزموونی کەسییەوە سەرچاوە دەگرێت.

هیچ بنەمایەک نییە؛ تەنها ڕووداو هەیە. باش و خراپ نییە ، تەنیا بارودۆخ هەیە. پیاوی باڵاتر پشتگیری لە ڕووداو و بارودۆخەکان دەکات بۆ ئەوەی ڕێنماییان بکات. ئەگەر بنەما و یاسای جێگیر هەبوایە، گەلان نەیاندەگۆڕن وەک چۆن ئێمە کراسەکانمان دەگۆڕین و چاوەڕوانی ئەوە ناکرێت پیاوێک لە تەواوی میللەتێک ژیرتر بێت.

ئۆنۆری دی بالزاک، ١٧٩٩-١٨٥٠

سەرەتا بە پشکنینی ئەو هەڵانە دەست پێدەکەیت کە لە ڕابردوودا کردووتە، ئەو هەڵانەی کە زۆرترین خەم و پەژارەیان ڕاگرتووە. تۆ لە ڕووی ٤٨یاسای دەسەڵاتەوە شیکارییان دەکەیت، وانەیەک و سوێندێکیان لێ دەردەهێنیت: "هەرگیز هەڵەیەکی لەو شێوەیە دووبارە ناکەمەوە؛ جارێکی تر ناچمە تەڵەیەکی لەو شێوەیە". ئەگەر بتوانی بەم شێوەیە خۆت هەڵسەنگێنیت و چاودێری بکەیت، دەتوانیت فێر بیت کە نەخشەکانی ڕابردوو بشکێنیت- کارامەیییەکی بەنرخی بێئەندازە.

دەسەڵات پێویستی بە توانای یاریکردن بە دەرکەوتنەکان هەیە. بۆ ئەم مەبەستە دەبێت...
فێربە چەندین دەمامک بەکاربهێنیت و جانتایەکی پڕ لە فێڵی فریودەر بهێڵەرەوە.
فریودان و ماسکی ناشیرین و نائەخلاقی سەیر نەکرێت. هەموو کارلێکەکانی مرۆڤ لە زۆر ئاستدا پێویستی بە فریودان هەیە و لە هەندێک ڕووەوە ئەوەی مرۆڤ لە ئاژەڵ جیا دەکاتەوە توانای درۆکردن و فریودانمانە. لە ئەفسانە یۆنانیەکاندا، لە خولی مەهاباراتای هیندستاندا، لە داستانی تۆری گیلگا لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، ئیمتیازێکی خوداوەندەکانە کە هونەرە فریودەرەکان بەکاربهێنن؛ پیاوێکی گەورە، بۆ نموونە ئۆدیسێس، بە توانای ڕکابەریکردنی فێڵبازی خوداوەندەکان حوکم دەدرا، هەندێک لە هێزی ئیلاهییان دەدزی بە هاوتاکردنیان لە ژیری و فێڵکردندا. فریودان هونەرێکی گەشەسەندووی شارستانییەتە و بەهێزترین چەک لە یاری دەسەڵاتدا.

Machine Translated by Google

تۆ ناتوانی لە فێڵکردندا سەرکەوتوو بیت مەگەر ڕێگەیەکی تارادەیەک دوور لە خۆت بگرێتەبەر- مەگەر بتوانیت چەندین کەسی جیاواز بیت، ئەو دەمامکە لەبەر بکەیت کە ڕۆژ و ساتەکە پێویستی پێیەتی. بە ڕێبازێکی نەرم و نیان بۆ هەموو دەرکەوتنەکان، بە ڕواڵەتەکانی خۆتەوە، بەشێکی زۆر لەو قورساییە ناوەکییە لەدەست دەدەیت کە مرۆڤەکان دەختاتە خوارەوە. دەموچاوت وەک دەموچاوی ئەکتەرەکە نەرم و نیان بکە، کار بکە بۆ شاردنەوەی مەبەستەکانت لە کەسانی تر، مەشق بکە بە ڕاکێشانی خەڵک بۆ ناو تەڵەکان. یاریکردن بە ڕواڵەت و شارەزابوون لە هونەرەکانی فریودان لە چێژە جوانکارییەکانی ژیاندایە. هەروەها پێکهاتەی سەرەکین لە بەدەستهێنانی دەسەڵاتدا.

ئەگەر فێڵ بەهێزترین چەک بێت لە جبەخانەکەتدا، ئەوا سەبر لە...
هەموو شتێک قەڵغانی چارەنووسسازەکەتە. سەبر لە هەڵەی گەمژانە دەتپارێزێت. وەک شارەزابوون لە هەستەکانت، سەبر کارامەییەکە- بە شێوەیەکی سروشتی نایەت. بەڵام هیچ شتێک لەبارەی دەسەڵاتەوە سروشتی نییە؛ دەسەڵات لە هەموو شتێک لە جیهانی سروشتیدا خوداییترە. وە سەبر فەزیلەتی باڵای خوداوەندەکانە، کە جگە لە کات هیچی تریان نییە. هەموو شتێکی باش ڕوودەدات —چیمەنەکە گەشە دەکاتەوە، ئەگەر کاتێکی پێ بدەیت و چەند هەنگاوێک بۆ داهاتوو ببینیت. لە بەرامبەردا بێ تاقەتی تەنها وا دەکات لاواز دەربکەویت. بەربەستێکی سەرەکییە لەبەردەم دەسەڵاتدا.

دەسەڵات لە بنەڕەتدا بێ ئەخلاقییە و یەکێک لە کارامەییە گرنگەکان کە دەبێت بەدەستی بهێنیت، توانای بینینی بارودۆخەکانە نەک چاکە یان خراپە. دەسەڵات یارییەکە- ئەمە زۆرجار دووبارە نابێتەوە- و لە یارییەکاندا تۆ بە مەبەستی بەرامبەرەکانت حوکم نادەیت بەڵکو بە کاریگەریی کردارەکانیان حوکم دەدەیت. ستراتیژی ئەوان و هێزی ئەوان بەو شتانە دەپێویت کە دەتوانیت ببینیت و هەستی پێبکەیت. چەند جار مەبەستی کەسێک تەنها بۆ هەورکردن و فریودان دەکرێتە مەسەلەکە!

چی گرنگە ئەگەر یاریزانێکی تر، هاوڕێکەت یان ڕکابەرەکەت، مەبەستی شتی باش بوویێت و تەنها بەرژەوەندییەکانی تۆی لە دڵدا بووبێت، ئەگەر کاریگەرییەکانی کردارەکەی ئەوەندە وێرانکاری و سەرلێشێواوی لێبکەوێتەوە؟ سروشتییە مرۆڤەکان بە هەموو جۆرە پاساوێکەوە کارەکانیان داپۆشن، هەمیشە وا گریمانە بکەن کە لە چاکەکارییەوە مامەڵەیان کردووە. دەبێت فێر بیت هەر جارێک کە ئەمە دەبیستیت لە ناوەوە پێبکەنیت و هەرگیز گیر نەخۆیت لە پێوانەکردنی مەبەست و کردارەکانی کەسێک لە ڕێگەی کۆمەڵێک حوکمی ئەخلاقیەوە کە بەڕاستی بیانوویەکن بۆ کەڵەکەبوونی دەسەڵات.

یارییەکە. بەرامبەرەکەت بەرامبەرت دادەنیشێت. هەردووکتان وەک بەڕێز یان خانم ڕەفتار دەکەن، ڕەچاوی یاساکانی یارییەکە دەکەن و هیچ شتێک بە شەخسی وەرناگرن. تۆ بە ستراتیژییەک یاری دەکەیت و بە ئارامییەوە تا دەتوانیت کۆی بکەیتەوە چاودێری جوڵەکانی بەرامبەرەکەت دەکەیت. لە کۆتاییدا، تۆ دەیکەیت

Machine Translated by Google

زیاتر لە نیازە باش و شیرینەکانیان، ئەدەبی ئەو کەسانە بەرز دەنرخێن کە یارییان لەگەڵ دەکەیت. چاوت ڕابهێنە بۆ شوێنکەوتنی ئەنجامی جوڵەکانیان، بارودۆخی دەرەوە، و سەرقاڵ مەبە بە هیچ شتێکی تر.

نیوەی زاڵبوونت لە دەسەڵات لەو کارەوە سەرچاوە دەگرێت کە نایکەیت، ئەوەی تۆ
ڕێگە مەدە خۆت بکێشیتە ناویەوە. بۆ ئەم لێهاتووییە دەبێت فێر بیت کە حوکم لەسەر هەموو شتەکان بدەیت بەو پێیەی کە تێچووی چیت هەیە. وەک نیچە نووسیویەتی، "بەهای شتێک هەندێک جار لەوەدا نییە کە مرۆڤ بەو شتانە بەدەستی دەهێنێت، بەڵکو لەوەدایە کە مرۆڤ چی لە پێناویدا دەدات- ئەوەی کە تێچووی ئێمە چییە". ڕەنگە تۆ بگەیتە ئامانجەکەت، و ئامانجێکی شایستە بەوەوە، بەڵام بە چ نرخێک؟ ئەم ستانداردە بۆ هەموو شتێک بەکاربهێنە، لەوانەش هاوکاریکردن لەگەڵ کەسانی تر یان بێنە یارمەتیان. لە کۆتاییدا ژیان کورتە، دەرفەتەکان کەمن و تەنها ئەوەندە وزەت هەیە کە سوودی لێ وەربگریت. وە بەم مانایە کات وەک هەر شتێکی تر ڕەچاوکردنێکی گرنگە.

هەرگیز کاتێکی بەنرخ، یان ئارامیی دەروونی، لە کاروباری کەسانی دیکەدا بەفیڕۆ مەدە —ئەوە باجێکی زۆر بەرزە بۆ ئەوەی بیدەیت.
دەسەڵات یارییەکی کۆمەڵایەتییە. بۆ فێربوون و زاڵبوون بەسەریدا، پێویستە توانای خوێندن و تێگەیشتن لە مرۆڤەکان پەرەپێبدەیت. وەک بیرمەند و دەرباری گەورەی سەدەی حەڤدەهەم بالتاسار گراسیان نووسیویەتی: "زۆر کەس کات بەسەر دەبەن بۆ لێکۆڵینەوە لە تایبەتمەندییەکانی ئاژەڵ یان گیا؛ چەندە گرنگتر دەبێت لێکۆڵینەوە لە هی مرۆڤەکان بکەین، کە دەبێت لەگەڵیان بژین یان بمرین!" بۆ ئەوەی یاریزانێکی وەستا بیت پێویستە دەروونناسێکی وەستاش بیت. دەبێت پاڵنەرەکان بناسیتەوە و لە ڕێگەی ئەو هەورە تۆزەوە ببینیت کە مرۆڤەکان بەوەوە دەوری کردارەکانیان دەدەن. تێگەیشتن لە پاڵنەرە شاراوەکانی خەڵک، تاکە گەورەترین پارچە زانیارییە کە دەتوانیت لە بەدەستهێنانی دەسەڵاتدا هەتبێت. ئەگەری بێکۆتایی فریودان و وەسوەسە و دەستکاریکردن دەکاتەوە.

مرۆڤەکان ئاڵۆزییەکی بێ سنوورن و دەتوانیت تەمەنێک بە سەیرکردنیان بەسەر بەریت بەبێ ئەوەی هەرگیز بە تەواوی لێیان تێبگەیت. کەواتە کەواتە گرنگترە کە ئێستا دەست بە خوێندن بکەیت. لەم کارەدا دەبێت یەک بنەماش لەبەرچاو بگرێت: هەرگیز جیاکاری مەکە لەوەی کە کێ دەخوێنیت و متمانەت بە کێ هەیە. هەرگیز متمانەی تەواو بە کەس مەکە و لە هەموو کەسێک بخوێنەوە، بە هاوڕێ و خۆشەویستانیشەوە.

لە کۆتاییدا پێویستە هەمیشە فێری ئەوە بیت کە ڕێگای ناڕاستەوخۆ بۆ دەسەڵات بگرێتەبەر.
فێڵبازی خۆت لەبەر بکە. وەک تۆپێکی بیلیارد کە چەند جارێک کارۆم دەکات پێش ئەوەی بگاتە ئامانجەکەی، دەبێت جوڵەکانت بە کەمترین شێوە پلانیان بۆ دابنرێت و پەرەیان پێبدرێت. بە ڕاهێنانی خۆت بۆ ئەوەی ناڕاستەوخۆ بیت، دەتوانیت لە دادگای مۆدێرندا گەشە بکەیت، نموونەی ڕەوشت دەربکەویت لە هەمان کاتدا دەستکاریکەری تەواو بیت.

Machine Translated by Google

٤٨یاسای دەسەڵات بە جۆرێک لە کتێبی دەستی لەسەر هونەرەکانی ناڕاستەوخۆ لەبەرچاو بگرن. یاساکان لەسەر بنەمای نووسینی ئەو ژن و پیاوانە دارێژراون کە لە گەمەی دەسەڵاتدا خوێندوویانە و شارەزا بوون. ئەم نووسینانە ماوەی زیاتر لە سێ هەزار ساڵ دەخایەنێت و لە شارستانیەتگەلێکی جیاوازدا وەک چینی کۆن و ئیتاڵیای ڕێنێسانس دروست بوون؛ بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا تار و تەوەری هاوبەشیان هەیە، پێکەوە ئاماژە بە جەوهەرێکی دەسەڵات دەکەن کە هێشتا بە تەواوی نەخراوەتەڕوو.
٤٨یاسای دەسەڵات تەقاندنی ئەم حیکمەتە کەڵەکەبووە، کە لە نووسینی بەناوبانگترین ستراتیژیستەکان (سون-تزو، کلۆزێڤیتز)، دەوڵەتمەداران (بیسمارک، تالیران)، دەربارەکان (کاستیگلۆن، گراسیان)، وەسوەسەکاران (نینۆن دی لێنکلۆس، ٢٠١٦کۆکراوەتەوە. کازانۆڤا)، و هونەرمەندەکانی فێڵباز ("مندالێکی زەرد" وایل) لە مێژوودا.

یاساکان پێشمەرجێکی سادەیان هەیە: نزیکەی هەمیشە هەندێک کردار دەسەڵاتی مرۆڤ زیاد دەکەن (ڕەچاوکردنی یاسا)، لە کاتێکدا هەندێکی تر کەمی دەکەنەوە و تەنانەت ئێمەش تێکدەدەن (سەرپێچی یاسا). ئەم سەرپێچی و ڕێزگرتنانە بە نموونەی مێژوویی دەردەکەون. یاساکان بێ کات و یەکلاکەرەوەن.

٤٨یاسای دەسەڵات دەتوانرێت بە چەندین شێوە بەکاربهێنرێت. بە خوێندنەوەی کتێبەکە ڕاستەوخۆ لە ڕێگەیەوە دەتوانیت فێر بیت دەربارەی دەسەڵات بە گشتی. هەرچەندە ڕەنگە چەند یاسایەک وا دەرکەوێت کە ڕاستەوخۆ پەیوەندییان بە ژیانتەوە نییە، بەڵام بە ئەگەرێکی زۆرەوە بۆت دەردەکەوێت کە هەموویان هەندێک کارپێکردنیان هەیە، و لە ڕاستیدا پەیوەندییان بە یەکەوە هەیە. بە وەرگرتنی تێڕوانینێکی گشتی بۆ تەواوی بابەتەکە بە باشترین شێوە دەتوانیت هەڵسەنگاندن بۆ کردارەکانی ڕابردووی خۆت بکەیت و پلەیەکی زیاتر لە کۆنترۆڵی کاروباری دەستبەجێت بەدەستبهێنیت. خوێندنەوەی وردی کتێبەکە ئیلهامبەخش دەبێت بۆ بیرکردنەوە و هەڵسەنگاندنەوەی زۆر دوای تەواوکردنی.

هەروەها کتێبەکە بۆ گەڕان و پشکنینی یاسا دارێژراوە
کە لەو ساتە تایبەتەدا زۆرترین پەیوەندی بە تۆوە هەیە. بڵێین لەگەڵ کەسێکی باڵاتر تووشی کێشە دەبیت و ناتوانیت تێبگەیت بۆچی هەوڵەکانت نەبووەتە هۆی سوپاسگوزاری زیاتر یان بەرزکردنەوەی پلە. چەندین یاسا بە تایبەتی باس لە پەیوەندی وەستا و ژێردەستە دەکەن و بە دڵنیاییەوە تۆ یەکێک لەوانە سەرپێچی دەکەیت. بە گەڕان بە برگەی سەرەتایی بۆ ٤٨یاساکە لە خشتەی ناوەڕۆکدا، دەتوانیت یاسای پەیوەندیدار دەستنیشان بکەیت.

لە کۆتاییدا دەتوانرێت کتێبەکە بگەڕێت و جیا بکرێتەوە بۆ کات بەسەربردن، بۆ سواربوونێکی چێژبەخش بەناو لاوازی و کردەوە گەورەکانی پێشینەکانمان لە دەسەڵاتدا. بەڵام ئاگادارکردنەوەیەک بۆ ئەوانەی کتێبەکە بۆ ئەم مەبەستە بەکاردەهێنن: ڕەنگە باشتر بێت بگەڕێنەوە دواوە. دەسەڵات بە شێوازی خۆی بێکۆتایی ئیغراکردن و فریودەرە. لابیرینتێکە- مێشکی تۆ

Machine Translated by Google

خەریکی چارەسەرکردنی کێشە بێکۆتاکانی دەبێت، و زۆری پێناچێت تێدەگەیت کە چەندە بە خۆشی ون بوویت. بە واتایەکی تر، زۆرترین پێکەنیناوی دەبێت بە وەرگرتنی بە جددی. لەگەڵ بابەتێکی وەها ڕەخنەگرانەدا بێ بایەخ مەبە. خوداوەندەکانی دەسەڵات چاویان لە بێ بایەخەکان دەبڕن؛ ئەوان ڕەزامەندی کۆتایی تەنها بەو کەسانە دەبەخشن کە دەخوێنن و بیردەکەنەوە، سزای ئەو کەسانەش دەدەن کە بەدوای کاتێکی خۆشدا دەگەڕێن لە ڕووکارەکاندا.

هەر پیاوێک بەردەوام هەوڵی باشی بدات، بە دڵنیاییەوە لەناو ئەو ژمارە زۆرەی کە باش نین، دێتە وێرانکاری. لێرەوە شازادەیەک کە دەیەوێت دەسەڵاتەکەی بپارێزێت، دەبێت فێربێت چۆن باش نەبێت، و ئەو زانستە بەکاربهێنێت، یان خۆی لە بەکارهێنانی بپارێزێت، وەک پێویستی پێویستی.

شازادە، نیکۆلۆ ماکیاڤێلی، ١٤٦٩-١٥٢٧

Machine Translated by Google

یاسای یەکەم

هەرگیز لە وەستا دەر مەکە

حوکمدان

هەمیشە وا بکە ئەوانەی لە سەرووی خۆتەوە هەست بە ئاسوودەیی باڵادەست بن. لە ئارەزووی دڵخۆشکردن و سەرسامکردنیاندا، زۆر دوور مەڕۆ لە نمایشکردنی بەهرەکانت یان لەوانەیە پێچەوانەکەی بەدەستبهێنیت- ترس و نائەمنی ئیلهامبەخش. وەستاکانت لە خۆیان درەوشاوەتر دەربکەون و دەگەیتە بەرزاییەکانی دەسەڵات.

پێشێلکردنی یاسا

نیکۆلاس فۆکێت، وەزیری دارایی لویسی چواردەهەم لە ساڵانی یەکەمی دەسەڵاتی خۆیدا، پیاوێکی بەخشندە بوو، ئاهەنگی گرانبەها و ژنانی جوان و شیعری خۆشدەویست. هەروەها پارەی خۆشدەویست، چونکە ژیانێکی ئیسرافی بەرێوەدەبرد. فۆکێت زیرەک بوو و زۆر زۆر پێویست بوو بۆ پاشا، بۆیە کاتێک سەرۆک وەزیران، جوڵس مازارین، کۆچی دوایی کرد، لە ساڵی ١٦٦١،وەزیری دارایی پێشبینی دەکرد وەک جێنشین ناوی لێنرێت. بەڵکو پاشا بریاری هەڵوەشاندنەوەی ئەو پۆستەی دا. ئەمە و نیشانەکانی دیکە وایان لە فۆکوێت کرد گومانی ئەوەی هەبێت کە لە لایەنگرییەوە دەکەوێتە دەرەوە و بۆیە بریاریدا بە سازدانی سەرنجراکێشترین ئاهەنگ کە جیهان بینیبێتی، خۆی لەگەڵ پاشادا خۆش بکات. ئامانجی ڕواڵەتی ئەو ئاهەنگە یادکردنەوەی تەواوبوونی قەڵای فۆکێت بوو کە ناوی ڤۆکس لی ڤیکۆمتە، بەڵام ئەرکی ڕاستەقینەی ڕێزلێنان بوو لە پاشا کە میوانی فەخری بوو.

درەوشاوەترین ئاغاکانی ئەوروپا و هەندێک لە گەورەترین عەقڵانی ئەو سەردەمە- لا فۆنتێن، لا ڕۆشفۆکۆ، مادام دی سێڤینی بەشداری ئاهەنگەکەیان کرد. مۆلیێر شانۆگەرییەکی بۆ ئەو بۆنەیە نووسی، کە بریار بوو خۆی لە کۆتایی ئێوارەکەدا نمایش بکات. ئاهەنگەکە بە ژەمێکی ئێوارەی حەوت ژەمی گرانبەها دەستیپێکرد، کە خواردنەکانی ڕۆژهەڵاتی تێدابوو کە پێشتر لە فەرەنسا تامیان نەکراوە، هەروەها خواردنە نوێیەکان کە بە تایبەتی بۆ شەوەکە دروستکراون. ژەمە خواردنەکە لەگەڵ مۆسیقایەکدا بوو کە لەلایەن فۆکوێتەوە ڕاسپێردرابوو بۆ ڕێزلێنان لە پاشا.

Machine Translated by Google

دوای نانخواردنی ئێوارە سەیرانێک بەناو باخچەکانی قەڵاکەدا هەبوو. ەکە
گۆرەپان و نافورەکانی ڤۆکس لی ڤیکۆمت دەبوو ئیلهامبەخش بن بۆ ڤێرسای.

فۆکێت بە شێوەیەکی شەخسیی لەگەڵ پاشای گەنجەکەدا بوو لە ڕێگەی ڕێکخستنە ئەندازەییە ڕێکخراوەکانی
دارستان و گوڵەبەڕۆژە. گەیشتنیان بە کەناڵەکانی باخچەکان، شاهیدی یارییە ئاگرینەکان بوون، کە دواتر شانۆگەریی
مۆلیێر نمایشکرا. ئاهەنگەکە تا شەوەکە بە باشی بەڕێوەچوو و هەمووان هاوڕا بوون کە سەرسوڕهێنەرترین چالاکییە کە
تا ئێستا بەشدارییان کردبێت.

ڕۆژی دواتر فۆکێت لەلایەن سەرۆکی موسکیتەری پاشا بەناوی دی ئارتاگنان دەستگیرکرا. دوای سێ مانگ بە
تاوانی دزیکردن لە خەزێنەی وڵات دادگایی کرا. (لە ڕاستیدا زۆربەی ئەو دزیانەی کە تۆمەتبار کرابوو، بەناوی پاشا و بە
ئیزنی پاشا کردبووی.) فۆکێت بە تاوانبار زانرا و ڕەوانەی گۆشەگیرترین زیندانی فەرەنسا، بەرزی چیای پیرینیس،
دواهەمین زیندانی تێدا بەسەر برد بیست ساڵ لە ژیانی لە زیندانی تاکەکەسیدا.

لێکدانەوە

لویسی چواردەهەم، پاشای خۆر، پیاوێکی سەربەرز و خۆبەزلزان بوو کە دەیویست لە هەموو کاتێکدا ببێتە ناوەندی سەرنج؛
ئەو نەیدەتوانی ڕوخسار بگرێت کە لەلایەن کەسەوە لە زەبروزەنگدا تێپەڕێنرێت و بە دڵنیاییەوە وەزیری دارایی ئەویش نەبوو.
بۆ ئەوەی شوێنی فۆکێت بگرێتەوە، لویس ژان باپتیست کۆلبێرت هەڵبژارد، پیاوێک کە بەناوبانگ بوو بە پارسیمۆنی خۆی و
بە سازدانی ماتترین ئاهەنگەکانی پاریس. کۆلبێرت دڵنیا بوو لەوەی هەر پارەیەک لە گەنجینەکە ڕزگاری بوو، ڕاستەوخۆ دەچێتە
دەستی لویس.

لویس بەو پارەیە کۆشکێکی دروستکرد کە لە کۆشکی فۆکوێت شایستەتر بوو —کۆشکی شکۆمەندی ڤێرسای.
هەمان تەلارساز و دیکۆرات و دیزاینەری باخچەی بەکارهێناوە. وە لە ڤێرسای، لویس میوانداری ئاهەنگەکانی دەکرد
کە هێندەی تر ئەو ئاهەنگانەی کە ئازادییەکەی فۆکێت بەفیرۆدا.

با لە دۆخەکە بکۆڵینەوە. ئێوارەی ئاهەنگەکە، کاتێک فۆکێت بینین لەسەر بینین پێشکەش بە لویس دەکرد، کە
هەریەکەیان لە پێشووتر شایستەتر بوون، ئەو کارەساتی وەک نیشاندانی دڵسۆزی و پەرۆشی خۆی بۆ پاشا خەیاڵی
دەکرد. نەک هەر پێی وابوو حیزبەکە دەیخاتەوە بەرژەوەندی پاشا، بەڵکو پێی وابوو کە سەلیقەی خۆشی و پەیوەندییەکانی
و جەماوەرییەتی خۆی نیشان دەدات، ئەمەش وای لێدەکات کە بۆ پاشا شتێکی حەتمی بێت و نیشانی بدات کە ئەو

Machine Translated by Google

دەبووە سەرۆک وەزیرانێکی نایاب. بەڵام لەبری ئەوە هەر بینینێکی نوێ، هەر زەردەخەنەیەکی پێزانین کە میوانەکان بە فۆکوێت دەبەخشن، وای لێدەکرد بۆ لویس وا دەرکەوێت کە هاورێ و رەعیەتەکانی خۆی زیاتر لەلایەن وەزیری داراییەوە سەرسامن نەک خودی پاشا و فۆکێت لە راستیدا سامانەکەی خۆی نمایش دەکات و دەسەڵات. لەبری ئەوەی لایەنگری وردی فۆکوێت قسەی خۆشی لەگەڵ لویسی چواردەهەمدا بکات، بێهودەیی پاشای تورە کرد. بێگومان لویس دان بەم شتەدا نادات بۆ کەس- لەبری ئەوە، بیانوویەکی گونجاوی دۆزیەوە بۆ ئەوەی خۆی لە پیاوێک رزگار بکات کە بەبێ ئاگاداری وای لێکردبوو هەست بە نائەمنی بکات.

چارەنووسی هەموو ئەوانە بەم شێوەیە، بە جۆرێک یان جۆرێکی تر، هەستی خودی وەستا ناهاوسەنگ دەکەن، کون لە بێهودەییەکەیدا دەکەن، یان وای لێدەکەن گومانی لە پێشینەی خۆی هەبێت.

کاتێک ئێوارەکە دەستی پێکرد، فۆکێت لە لوتکەی جیهاندا بوو.
تا ئەو کاتەی کۆتایی هات، ئەو لە خوارەوە بوو.
ڤۆڵتێر، ١٧٧٨-١٦٩٤

رەچاوکردنی یاسا

لە سەرەتای ساڵانی ،اد١٦٠٠فەلەکناس و بیرکاری ئیتاڵی گالیلۆ خۆی لە دۆخێکی ناجێگیردا بینیەوە. ئەو پشتی بە بەخشندەیی فەرمانرەوا گەورەکان دەبەست بۆ پشتگیریکردن لە لێکۆڵینەوەکانی و بۆیە وەک هەموو زانایانی سەردەمی رێنێسانس هەندێکجار دیارییەکانی داهێنان و دۆزینەوەکانی دەدا بە خاوەنکارە پێشەنگەکانی ئەو سەردەمە. بۆ نموونە جارێک کۆمپاسێکی سەربازی کە داهێنابووی پێشکەش بە دوکی گۆنزاگا کرد. پاشان کتێبێکی تەرخان کرد کە بەکارهێنانی کۆمپاسەکەی بۆ مێدیسیەکان روونکردەوە. هەردوو فەرمانرەواکە سوپاسگوزار بوون و لە رێگەی ئەوانەوە گالیلۆ توانی خوێندکاری زیاتر بدۆزێتەوە بۆ ئەوەی وانە بڵێتەوە. بەڵام هەرچەندە دۆزینەوەکە گەورە بوو، بەزۆری خاوەنکارەکانی بە دیاری پارەیان پێدەدا نەک بە پارە. ئەمەش وایکرد ژیانێکی نائەمنی و وابەستەیی بەردەوام دروست بێت. دەبێ رێگەیەکی ئاسانتر هەبێت، بیری کردەوە.

گالیلۆ لە ساڵی اد١٦١٠ستراتیژێکی نوێی دەستپێکرد، کاتێک مانگەکانی موشتەری دۆزیەوە. لەبری ئەوەی دۆزینەوەکە لە نێوان خاوەنکارەکانیدا دابەش بکات- ئەو تەلەسکۆپەی کە بەکاری هێناوە بە کەسێک بدات، کتێبێک بۆ کەسێکی دیکە تەرخان بکات و هتد- وەک لە رابردوودا کردوویەتی، بریاریدا تەنیا سەرنجی لەسەر مێدیسیەکان بێت. ئەو بۆ یەک هۆکار مێدیچیەکانی هەڵبژارد: دوای ماوەیەکی کەم دوای دامەزراندنی شانشینی مێدیچی کۆسیمۆی یەکەم، لە ساڵی ،١٥٤٠موشتەری کردبوو کە بەهێزترین خوداوەندەکان بوو،

Machine Translated by Google

هێمای مێدیچی- هێمای دەسەڵاتێکە کە لە سیاسەت و بانکی تێپەڕیوە، هێمایەک کە پەیوەستە بە ڕۆمای کۆن و خوداوەندەکانییەوە.
گالیلۆ دۆزینەوەی مانگەکانی موشتەری کردە ڕووداوێکی گەردوونی کە ڕێز لە گەورەیی مێدیسیەکان دەگرێت. دوای ماوەیەکی کەم لە دۆزینەوەکە، ڕایگەیاند کە "ئەستێرە درەوشاوەکان [مانگەکانی موشتەری] خۆیان لە ئاسمانەکاندا پێشکەش کردووە" بۆ تەلەسکۆپەکەی لە هەمان کاتدا لەگەڵ دانانی کۆزیمۆی دووەم. وتی ژمارەی مانگەکان- چوار- لەگەڵ ژمارەی مێدیسیەکان هاوئاهەنگ بووە (کۆزیمۆی دووەم سێ برای هەبووە) و مانگەکان بەدەوری موشتەریدا دەسوڕێنەوە لەکاتێکدا ئەم چوار کوڕە بەدەوری کۆزیمۆی یەکەمدا دەسوڕانەوە کە دامەزرێنەری خانەدانەکە بووە.

ئەمە زیاتر لە ڕێکەوت دەریخست کە ئاسمانەکان خۆیان ڕەنگدانەوەی سەرهەڵدانی بنەماڵەی مێدیچی بوون. دوای ئەوەی دۆزینەوەکەی تەرخان کرد بۆ مێدیچیەکان، گالیلۆ ئاڵایەکی ڕاسپارد کە نوێنەرایەتی موشتەری دەکات کە لەسەر هەورێک دانیشتووە و چوار ئەستێرەکە بە دەوریدا دەسوڕێنەوە، ئەمەش وەک هێمایەک بۆ پەیوەندییەکەی بە ئەستێرەکانەوە پێشکەش بە کۆزیمۆی دووەم کرد.

لەساڵی ١٦١٠کۆسیمۆی دووەم گالیلۆی کردە فەیلەسوف و بیرکاری فەرمی دەرباری خۆی، بە مووچەیەکی تەواوەوە. بۆ زانایەک ئەمە کودەتای تەمەنێک بوو. ڕۆژانی سواڵکردن بۆ پاترۆناژ کۆتایی هات.

لێکدانەوە

لە یەک لێداندا گالیلۆ بە ستراتیژییە نوێیەکەی زیاتری بەدەستهێنا لەوەی لە ساڵانی سواڵکردندا هەیبوو. هۆکارەکەی سادەیە: هەموو وەستاکان دەیانەوێت لە کەسانی دیکە درەوشاوەتر دەرکەون.

ئەوان گرنگی بە زانست یان ڕاستی ئەزموونی و نوێترین داهێنان نادەن ;
گرنگی بە ناو و شکۆمەندی خۆیان دەدەن. گالیلۆ بە بەستنەوەی ناوەکەیان بە هێزە گەردوونییەکانەوە شکۆمەندییەکی بێ سنووری زیاتری بە مێدیسیەکان بەخشی لەوەی کە کردیان بە خاوەنکارێکی هەندێک ئامێری زانستی نوێ یان دۆزینەوە.

زانایان لە چەواشەکارییەکانی ژیانی دادگا و پاڵپشتیکردن ڕزگاریان نییە. ئەوان
هەروەها دەبێت خزمەت بەو وەستایانە بکات کە تارەکانی جانتاکە دەگرن. وە دەسەڵاتە فیکرییە گەورەکانیان دەتوانێت وا لە وەستاکە بکات هەست بە نائەمنی بکات، وەک ئەوەی تەنها بۆ دابینکردنی پارەکان لەوێ بێت- کارێکی ناشرین و بێشەرەف. بەرهەمهێنەری کارێکی گەورە دەیەوێت هەست بکات کە زیاترە لە تەنها دابینکەری دارایی. دەیەوێت بە داهێنەر و بەهێز دەربکەوێت، هەروەها گرنگتر لەو کارانەی بەناوی ئەوەوە بەرهەم دەهێنرێن. لەبری نائەمنی دەبێت شکۆمەندی پێ بدەیت.

گالیلۆ بە دەسەڵاتی فیکری مێدیسیەکان بە دەسەڵاتی خۆی تەحەدای نەکرد

Machine Translated by Google

دۆزینەوە، یان وایان لێبکەن بە هەر شێوەیەک هەست بە کەمتەرخەمی بکەن؛ بە یەکخستنی بە شێوەیەکی ڕستەیی لەگەڵ ئەستێرەکان، وای لێکردن لە نێو دەربارەکانی ئیتالیادا بە شێوەیەکی درەوشاوە بدرەوشێنەوە. لە وەستا زیاتر نەدەدرەوشایەوە، وەستای لە هەموو ئەوانی تر زیاتر درەوشایەوە.

کلیلی دەسەڵات

هەموو کەسێک نائەمنی هەیە. کاتێک خۆت لە دونیادا نیشان دەدەیت و بەهرەکانت پیشان دەدەیت، بە سروشتی هەموو جۆرە نارەزایی و ئیرەیی و دەرکەوتەکانی دیکەی نائەمنی و نائەمنی و نائارامی دەوروژێنیت. ئەمەش جێگەی چاوەڕوانییە. ناتوانیت ژیانت بە خەمی هەستی بچووکی کەسانی دیکە بەسەر بەریت. بەڵام لەگەڵ ئەوانەی لە سەرووی تۆوە، دەبێت ڕێبازێکی جیاواز بگرنەبەر: کاتێک باس لە دەسەڵات دەکرێت، ڕەنگە لە گەورەتر درەوشاوەیی لە هەموویان خراپترین هەڵە بێت.

خۆت گێل مەکە و وا بیر بکەیتەوە کە ژیان لە سەردەمی لویسی چواردەهەم و مێدیسیەکانەوە زۆر گۆڕاوە. ئەوانەی لە ژیاندا پێگەیەکی بەرز بەدەست دەهێنن، وەک پاشا و شاژن وان: دەیانەوێت هەست بە ئاسایش بکەن لە پێگەی خۆیاندا، و لە زیرەکی و ژیری و سۆزدا لە دەوروبەریان باڵاترن. تێڕوانینێکی هەڵەی کوشندە بەڵام باو و ئاساییە کە باوەڕت بەوە هەبێت کە بە نمایشکردن و شانازیکردن بە دیاری و بەهرەکانت، سۆز و خۆشەویستی وەستاکە بەدەست دەهێنیت. لەوانەیە وا خۆی نیشان بدات کە پێزانینی هەیە، بەڵام لە یەکەم دەرفەتدا کەسێکی کەمتر زیرەک، کەمتر سەرنجراکێش، کەمتر هەڕەشە لە شوێنی تۆ دەگرێتەوە، هەروەک چۆن لویسی چواردەهەم فۆکی بریقەدارەکەی بە کۆلبێرتێکی بێدەنگ گۆڕی. وە وەک لویس دان بە ڕاستییەکاندا نانێت، بەڵکو بیانوویەک دەدۆزێتەوە بۆ ئەوەی خۆی لە بوونی تۆ ڕزگار بکات.

ئەم یاسایە دوو یاسای لەخۆدەگرێت کە دەبێت درکی پێبکەیت. یەکەم: دەتوانیت بەبێ ئاگاداری تەنها بە خۆت بوون لە وەستایەک زیاتر بدرەوشێنیتەوە. وەستاکان هەن کە لەوانی تر نائەمنترن، بە شێوەیەکی ئەهریمەنیی نائەمنن؛ لەوانەیە بە سروشتی بە سۆز و نیعمەتەکەت لەوان زیاتر بدرەوشێنیتەوە.

کەس بەهرەی سروشتی زیاتر لە ئەستۆر مانفرێدی شازادەی فاینزا نەبوو.
لە هەموو شازادە گەنجەکانی ئیتالیا قۆزتر بوو، بە بەخشندەیی و ڕۆحی کراوەی ڕەعیەتەکانی بە دیل کرد.

لە ساڵی ١٥٠٠دا سیزار بۆرجیا گەمارۆی فاینزا دا. کاتێک شارەکە تەسلیم بوو، هاوڵاتیان چاوەڕوانی خراپترینیان لە بۆرجیای دڕندە دەکرد، کە لەگەڵ ئەوەشدا بڕیاریدا شارۆچکەکە بەزەیی بدات: بە سادەیی قەڵاکەی داگیرکرد و هیچ کام لە هاووڵاتییەکانی لە سێدارە نەدا و ڕێگەی بە شازادە مانفرێدی دا کە ئەو کاتە هەژدە ساڵان بوو لەگەڵیدا بمێنێتەوە دادگاکەی، لە ئازادییەکی تەواودا.

Machine Translated by Google

بەڵام چەند هەفتەیەک دواتر سەربازەکان ئەستۆر مانفرێدییان بردە زیندانێکی ڕۆمانی. ساڵێک دوای ئەوە، تەرمی لە ڕووباری تیبەر ماسی دەرهێنرا، بەردێک بە ملی بەسترابوو. بۆرجیا بە جۆرێک لە تۆمەتی ساختەی خیانەت و پیلانگێڕی پاساو بۆ ئەو کارە ترسناکە هێنایەوە، بەڵام کێشەی ڕاستەقینە ئەوە بوو کە بەناوبانگ بوو بە بێهودە و نائەمنی. گەنجەکە بەبێ ئەوەی تەنانەت هەوڵیش بدات، لە خۆی زیاتر دەدرەوشایەوە. بە لەبەرچاوگرتنی بەهرە سروشتییەکانی مانفرێدی، تەنها بوونی شازادە وایکرد بۆرجیا کەمتر سەرنجراکێش و کاریزما دەرکەوێت.

وانەکە سادەیە: ئەگەر ناتوانیت خۆت لە دڵڕفێن و باڵادەستبوون بپارێزیت، دەبێت فێر بیت خۆت لەم جۆرە ئەهریمەنە بێهودە و بێمانایانە بەدوور بگرێت. یان ئەوە، یان ڕێگەیەک بدۆزەرەوە بۆ ئەوەی سیفەتە باشەکانت بێدەنگ بکەیت کاتێک لە کۆمپانیای سیزار بۆرجیادایت.
دووەم: هەرگیز بە خەیاڵتدا مەهێنە کە لەبەر ئەوەی وەستا خۆشی دەوێیت، دەتوانیت هەر شتێک بتەوێت بیکەیت. دەتوانرێت تەواوی کتێبەکان لەسەر ئەو کەسە دڵخوازانە بنووسرێت کە بە وەرگرتنی پێگەی خۆیان بە شتێکی ئاسایی، بەهۆی ئەوەی بوێری ئەوەیان هەبووە لە درەوشاوەیی زیاتر، لە لایەنە دڵخوازەکانەوە دەربچن. لە ژاپۆن لە کۆتایی سەدەی شانزەهەمدا، خۆشەویستترینی ئیمپراتۆر هیدێیۆشی پیاوێک بوو بە ناوی سێن نۆ ڕیکو. هونەرمەندی سەرەکی ئاهەنگی چا خواردنەوەکە کە بووبووە وەسوەسەیەک بۆ ئاغاکان، یەکێک بوو لە ڕاوێژکارە متمانەپێکراوەکانی هیدێیۆشی، شوقەی تایبەتی خۆی لە کۆشکەکەدا هەبوو، لە سەرانسەری ژاپۆن ڕێزی لێدەگیرا. بەڵام لە ساڵی ١٥٩١دا هیدێیۆشی وای لێکرد دەستگیر بکرێت و سزای لەسێدارەدانی بەسەردا سەپێنرا. ڕیکیۆ ژیانی خۆی برد، لەبری ئەوە. هۆکاری گۆڕانی لەناکاوی بەختەوەرییەکەی دواتر دۆزرایەوە: پێدەچێت ڕیکو کە پێشتر کۆڵبەر بوو و دواتر دڵخوازەکەی دادگا بوو، پەیکەرێکی دار بووبێت کە لە خۆیەوە دروستکرابوو کە سەندەلی لەبەردا بوو (نیشانەی ئاغایەتی) و پۆزی بەرزی داوە. ئەم پەیکەرەی لە گرنگترین پەرستگای ناو دەروازەکانی کۆشکەکەدا دانابوو، لە چاوی ڕوونی خەڵکی پاشایەتیدا کە زۆرجار بەلایدا تێدەپەڕین. بۆ هیدێیۆشی ئەمە ئەوە دەگەیەنێت کە ڕیکو هیچ هەستێکی سنوورداری نەبوو. بەو گریمانەیەی کە هەمان مافەکانی ئاغا بەرزەکانی هەیە، لەبیری کردبوو کە پێگەی ئەو بەندە بە ئیمپراتۆرەوە، و گەیشتبووە ئەو باوەڕەی کە بە تەنیا بەدەستی هێناوە. ئەمە حیسابێکی هەڵەی لێبوردن نەکراو بوو بۆ گرنگی خۆی و ئەویش بە ژیانی خۆی باجی دا. ئەمانەی خوارەوە لەبیرت بێت: هەرگیز هەڵوێستەکەت بە شتێکی ئاسایی مەزانە و هەرگیز مەهێڵە هەر چاکەیەک کە وەریدەگریت بچێتە سەر سەرت.

بە زانینی مەترسییەکانی زیاتر درەوشاوەیی لە ئاغاکەت، دەتوانیت ئەم یاسایە بکەیتە...
سوودی خۆت. سەرەتا دەبێت ئاغاکەت چەپڵە لێبدەیت و پف بکەیت. چەپڵە لێدانی ئاشکرا دەتوانێت کاریگەر بێت بەڵام سنووری خۆی هەیە؛ زۆر ڕاستەوخۆ و ئاشکرایە، و بۆ دەربارییەکانی دیکە خراپ دەردەکەوێت. چەپڵە لێدانی وریا زۆر بەهێزترە. ئەگەر تۆ لە ئاغاکەت زیرەکتر بیت، بۆ نموونە، پێچەوانەکەی دەرکەویت: وا لێبکە لە تۆ زیرەکتر دەربکەوێت. بێهەڵوێستی مامەڵە بکە. وا بکە وا دەرکەوێت کە تۆ...

Machine Translated by Google

پێویستی بە شارەزایی ئەو هەیە. هەڵەی بێ زیان بکە کە ئازارت نەدات لە...
درێژخایەن بەڵام چانسی ئەوەت پێدەدات داوای یارمەتی بکەیت. وەستاکان سەرسامن
داواکاری لەو جۆرە. وەستایەک کە نەتوانێت بەخششەکانی خۆیت پێ ببەخشێت
ئەزموون ڕەنگە لەبری ئەوە تورەیی و ئیرادەی ناخۆش ئاراستەت بکات.
ئەگەر بیرۆکەکانت لە بیرۆکەکانی ئاغاکەت داهێنەرترن، بیخەنە سەری،
بە شێوەیەکی گشتی تا دەتوانرێت. ڕوونی بکەرەوە کە ئامۆژگارییەکانت تەنها...
دەنگدانەوەیەک لە ئامۆژگارییەکانی .

ئەگەر لە ژیریدا لە وەستاکەت تێپەڕیت، ئەوە ئاساییە ڕۆڵی دادگا بگێڕیت
گاڵتەجاڕ، بەڵام وای لێ مەکەن بە بەراوردکردن سارد و چەقەڵ دەربکەوێت. تۆن
ئەگەر پێویست بوو نوکتەکانت دابەزێنە، و ڕێگایەک بدۆزەرەوە بۆ ئەوەی وا دەربکەوێت کە...
دابەشکەری کات بەسەربردن و دڵخۆشی. ئەگەر بە سروشتی زیاتر کۆمەڵایەتی بیت
و بەخشندە لە ئاغاکەت، ئاگاداربە ئەو هەورە نەبیت کە ڕێگری لە ئەو هەورە دەکات
درەوشاوەیی لە کەسانی دیکەوە. دەبێت وەک ئەو خۆرە دەربکەوێت کە هەموو کەسێک لە دەوری خۆی
دەسوڕێتەوە، هێز و درەوشاوەیی دەدرەوشێتەوە، ناوەندی سەرنج. ئەگەر تۆ
پاڵت پێوەوە بۆ دۆخی میوانداریکردنی، نمایشکردنی ئامرازە سنووردارەکانت
لەوانەیە هاوسۆزی ئەوت بۆ بەدەست بهێنێت. هەر هەوڵێک بۆ سەرسامیکردنی بە نیعمەتەکەت
و بەخشندەیی دەتوانێت کوشندە بێت: لە فۆکوێت فێربە یان باجەکەی بدە.
لە هەموو ئەم حاڵەتانەدا لاوازی نییە کە خاڵە بەهێزەکانت لەبەر بکەیت ئەگەر لە...
کۆتاییەکەیان بەرەو دەسەڵات دەبەن. بە ڕێگەدان بە کەسانی تر لە تۆ زیاتر بدرەوشێنەوە، تۆ لەناودا دەمێنیتەوە
کۆنترۆڵکردن، لەبری ئەوەی ببنە قوربانی نائەمنییان. ئەمە هەمووی دێتە ژوورەوە
بەدەستەوەیە ئەو ڕۆژەی بریار دەدەیت بەرز بیت لە سەرووی پێگەی خوارەوەت. ئەگەر وەک گالیلۆ،
دەتوانیت وەستاکەت زیاتر لە چاوی ئەوانی تردا بدرەوشێنیتەوە، پاشان تۆ...
بەخششێکی خودان و دەستبەجێ پلەیان بەرز دەکرێتەوە.

وێنە: ئەستێرەکانی ئاسمان. لە یەک کاتدا دەتوانرێت تەنها یەک خۆر
هەبێت. هەرگیز تیشکی خۆر تەمومژاوی مەکە، یان ڕکابەری درەوشاوەیی

خۆر مەکە؛ بەڵکو کاڵ ببنەوە بۆ ئاسمان و ڕێگایەک بدۆزنەوە بۆ بەرزکردنەوەی چڕی
ئەستێرەی وەستاکە.

دەسەڵات: دوور بکەوەرەوە لە درەوشاوەیی لە وەستا. هەموو باڵادەستییەکی قێزەونە، بەڵام...
باڵادەستی سوژەیەک بەسەر شازادەکەیدا نەک هەر گەمژانەیە، بەڵکو کوشندەیە. ئەمە

Machine Translated by Google

وانەیەک کە ئەستێرەکانی ئاسمان فێرمان دەکەن- لەوانەیە پەیوەندییان بە خۆرەوە هەبێت، و بە هەمان شێوە درەوشاوە بن،
بەڵام هەرگیز لە کۆمەڵگەی ئەودا دەرناکەون. (بالتاسار گراسیان، (١٦٥٨-١٦٠١

پێچەوانەکردنەوە

ناتوانیت خەمی دڵتەنگکردنی هەموو کەسێک بخۆیت کە تووشی دەبیت، بەڵام دەبێت بە شێوەیەکی هەڵبژێردراو دڕندە بیت.
ئەگەر سەرووترەکەت ئەستێرەیەکی کەوتوو بێت، هیچ شتێک نییە لێی بترسیت لە درەوشاوەیی زیاتری لێی. میهرەبان مەبە-
ئاغاکەت لە سەرکەوتنە خوێن ساردەکەی خۆیدا بۆ لوتکە هیچ ئیدعایەکی لەو شێوەیەی نەبوو. هێزی ئەو پێوانە بکە. ئەگەر لاواز
بوو، بە وریاییەوە کەوتنی خێراتر بکە: لە ساتەوەختە سەرەکییەکاندا لێی تێپەڕێنە، لە سەری دوور بکەوەرەوە، زیرەکتر بکە. ئەگەر
زۆر لاوازە و ئامادەیە بۆ کەوتن، با سروشت ڕێرەوی خۆی بگرێتەبەر.

مەترسی ئەوە مەکە کە لە سەرووترێکی لاواز دەربکەویت- لەوانەیە دڕندە یان ڕقاوی دەربکەوێت.
بەڵام ئەگەر ئاغاکەت لە پێگەی خۆیدا پتەو بوو، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا خۆت دەزانیت کە بەتواناتریت، چاوەڕوانی کاتەکەت بکە
و سەبر بگرە. ئەوە ڕەوتی سروشتی شتەکانە کە دەسەڵات لە کۆتاییدا کاڵ دەبێتەوە و لاواز دەبێت. ڕۆژێک وەستاکەت دەکەوێتە
خوارەوە، ئەگەر بە باشی یاری پێبکەیت، تەمەنت زیاتر دەبێت و ڕۆژێک لە ڕۆژان زیاتر دەدرەوشێنیتەوە.

Machine Translated by Google

یاسای ٢

هەرگیز زۆر متمانە بە هاوڕێکان مەکە، فێربە چۆن...
بۆ بەکارهێنانی دوژمنەکان

حوکمدان

ئاگاداری هاوڕێیان بە- ئەوان خێراتر خیانەتت لێدەکەن، چونکە بە ئاسانی ئیرەیی دەوروژێن. هەروەها تێکدەچن و ستەمکار دەبن. بەڵام دوژمنێکی پێشوو بەکرێ بگرن و دڵسۆزتر دەبێت لە دۆست، چونکە زیاتری هەیە بیسەلمێنێت. لە ڕاستیدا زیاتر لە دۆست بترسیت نەک لە دوژمن. ئەگەر دوژمنت نییە ڕێگایەک بدۆزەرەوە بۆ ئەوەی دروستیان بکەیت.

پێشێلکردنی یاسا

لە ناوەراستی سەدەی نۆی زایینی، گەنجێک بە ناوی مایکل سێیەم، تەختی ئیمپراتۆریەتی بیزەنتین دەگرێتە ئەستۆ. دایکی، ئیمپراتۆرە تیۆدۆرا، دوورخرابووەوە بۆ خانەخوێیەک و خۆشەویستەکەی، تیۆکتیستۆس، کوژرابوو؛ لە سەرووی پیلانی لابردنی تیۆدۆرا و دانانی مایکل لە تەختی پاشایەتیدا، مامی مایکل بوو، بارداس، پیاوێکی زیرەک و خۆپەرست. ئێستا مایکل فەرمانڕەوایەکی گەنج و بێ ئەزموون بوو، لەلایەن فێڵباز و بکوژ و بەفیڕۆدەرەوە دەورە دراوە. لەم کاتە مەترسیدارەدا پێویستی بە کەسێک بوو کە بتوانێت متمانەی پێبکات وەک ئەندامی ئەنجومەنەکەی و بیرکردنەوەکانی ڕووی لە باسیلیۆس، باشترین هاورێی کرد.

باسیلیۆس هیچ ئەزموونێکی لە حکومەت و سیاسەتدا نەبوو -لە ڕاستیدا سەرۆکی ئەستێرەخانەکانی پاشایەتی بوو -بەڵام جار و بار خۆشەویستی و سوپاسگوزاری خۆی سەلماندبوو.

بۆ ئەوەی دوژمنێکی باشت هەبێت، دۆستێک هەڵبژێرە: ئەو دەزانێت لە کوێ لێبدات.
خاتوونی هێنری دووەمی فەرەنسا DIANF DE POITIERS. ١٤٩٩-١٥٦٦.

چەند ساڵێک پێشتر یەکتریان ناسیبوو، کاتێک مایکل سەردانی ئەستێرەخانەکانی دەکرد هەر لە کاتێکدا ئەسپێکی کێوی شل بوو. باسیلیۆس، زاوایەکی گەنج لە کۆڵبەر

Machine Translated by Google

ستۆکی مەقدۆنی، ژیانی مایکل ڕزگار کردبوو. هێز و بوێری زاوا مایکل سەرسام کردبوو، یەکسەر باسیلیۆسی لە تاریکی ڕاهێنەری ئەسپەوە بەرزکردەوە بۆ پۆستی سەرۆکی ئەسپەکان. هاوڕێکەی بارگاوی کرد بە دیاری و چاکە و لەیەکتر جیانەبوونەوە.

باسیلیۆس ڕەوانەی باشترین قوتابخانەی بیزەنتین کرا و کۆڵبەرە خامەکە بوو بە دەربارییەکی ڕۆشنبیر و ئاڵۆز.

هەر جارێک ئۆفیسێکی چۆڵ دەبەخشم سەد کەسی ناڕازی و کەسێکی بێ منەت دەکەم.

لویسی چواردەهەم، ١٦٣٨-١٧١٥

ئێستا مایکل ئیمپراتۆر بوو، و پێویستی بە کەسێکی دڵسۆز بوو. بە پۆستی چەمبەرلین و سەرۆکی ئەنجومەن باشتر متمانەی بە کێ هەبێت لە گەنجێک کە هەموو شتێکی قەرزاری بوو؟

دەکرا باسیلیۆس بۆ ئەو کارە ڕابهێنرێت و مایکل وەک برایەک خۆشی دەویست. مایکل بە پشتگوێخستنی ئامۆژگارییەکانی ئەو کەسانەی کە پێشنیاری بەرداسەکانی زۆر شارەزاتریان دەکرد، هاوڕێکەی هەڵبژارد.

بەم شێوەیە لەلایەن خۆمەوە زیاتر لە جارێک لەلایەن ئەو کەسەوە فریو دراوەمەت کە زۆرترین خۆشم ویستووە و خۆشەویستییەکەی، لە سەرووی خۆشەویستی هەموو کەسێکەوە، زۆرترین متمانەم بەخۆم هەبووە. بۆ ئەوەی من باوەڕم وایە کە u ڕەنگە ڕاست بیت کە کەسێک لە سەرووی هەموو ئەوانی ترەوە خۆشت بوێت و خزمەت بکەیت. بەپێی شایستەیی و بەها، بەڵام هەرگیز ئەوەندە متمانە بەم تەڵە وەسوەسەئامێزەی هاوڕێیەتی نەکات کە دواتر هۆکاری تەوبەکردن لێی هەبێت.

باڵداسار کاستیگلۆن، ١٤٧٨-١٥٢٩

باسیلیۆس بە باشی فێربوو و زۆری نەخایاند خەریکی ئامۆژگاری ئیمپراتۆر بوو لە هەموو بابەتەکانی...
دۆخ. پێدەچوو تاکە کێشە پارە بووبێت- باسیوس هەرگیز بەشی نەدەکرد.
بەرکەوتن بە شکۆمەندی ژیانی دەرباری بیزەنتین وای لێکرد کە تەماحی لە ئیمتیازاتی دەسەڵات بکات. مایکل دوو هێندە زیادی کرد، پاشان مووچەکەی سێ هێندە زیادی کرد و بەرزی کردەوە و هاوسەرگیری لەگەڵ خاتوونەکەی خۆی کرد کە ناوی یۆدۆکسیا ئینجیرینا بوو. ڕازیکردنی هاوڕێ و ڕاوێژکارێکی متمانەپێکراوی وا شایانی هەر نرخێک بوو. بەڵام خەریک بوو کێشەی زیاتر بێت. ئێستا بەرداس سەرۆکی سوپا بوو و باسیلیۆس مایکلی قەناعەتی پێهێنا کە ئەو پیاوە بە شێوەیەکی بێهیوا خۆپەرستە. لە ژێر ئەو وەهمەی کە دەتوانێ کوڕەزاکەی کۆنترۆڵ بکات، بەرداس پیلانی دانابوو بۆ ئەوەی بیخاتە سەر تەختی پاشایەتی، ئەویش دەیتوانی جارێکی دیکە پیلانگێڕی بکات، ئەمجارەیان بۆ ئەوەی لە مایکل ڕزگاری بێت و خۆی تاجەکە بگرێتە ئەستۆ. باسیلیۆس ژەهری ڕشتە گوێی مایکل تا ئیمپراتۆر ڕازی بوو مامی بکوژرێت. لە کاتی پێشبرکێیەکی گەورەی ئەسپدا، باسیلیۆس لەناو خەڵکەکەدا بەرداس داخست و بە چەقۆ کوشتی. هەر زوو دوای ئەوە،

Machine Translated by Google

باسیلیۆس داوای کرد کە لە شوێنی بەرداس وەک سەرۆکی سوپاکە بگرێتەوە، لەوێ بتوانێت کۆنترۆڵی شانشینییەکە بپارێزێت و یاخیبوون دامرکێنێتەوە. ئەمەش پەسەند کرا.

ئێستا دەسەڵات و سامانی باسیلیۆس تەنها گەشەی کرد و چەند ساڵێک دواتر مایکل لە دۆخێکی خراپدا بەهۆی ئیسرافی خۆیەوە، داوای لێکرد بەشێک لەو پارەیەی کە بەدرێژایی ساڵان قەرزی کردبوو، بداتەوە. مایکل تووشی شۆک و سەرسورمان بوو، باسیلیۆس بە نیگایەکی هێندە بێئەدەبیەوە ڕەتیکردەوە کە ئیمپراتۆر لەناکاو درکی بە دۆخە سەختەکەی کرد: کوڕە جێگیرەکەی پێشوو پارەی زیاتری هەبوو، هاوپەیمانی زیاتری لە سوپا و ئەنجومەنی پیران هەبوو و لە کۆتاییدا دەسەڵاتی زیاتر بوو لە خودی ئیمپراتۆر. دوای چەند هەفتەیەک، دوای شەوێک لە خواردنەوەی زۆر، مایکل لە خەو هەڵسا و خۆی بینی کە لەلایەن سەربازەکانەوە دەورە دراوە. باسیلیۆس سەیری دەکرد کە بە چەقۆ ئیمپراتۆرەکەیان کوشت. پاشان دوای ئەوەی خۆی بە ئیمپراتۆر ناساند، سواری ئەسپەکەی بوو بە شەقامەکانی بیزەنتین و سەری خێرخوازی پێشووی و باشترین هاوڕێی لە کۆتایی پایکێکی درێژدا هەڵدەکێشا.

مارەکە. جوتیارەکە. و کۆترە

مارێک کە ڕاوچییەکان ڕاوەدوویان دەنێت، داوای لە جووتیارێک کرد ژیانی ڕزگار بکات. بۆ ئەوەی لە ڕاوەدوونەرەکانی بیشارێتەوە، جووتیارەکە چەقۆی لێدا و ڕێگەی دا مارەکە بخزێتە ناو سکی خۆیەوە. بەڵام کاتێک مەترسییەکە تێپەڕی و جووتیارەکە داوای لە مارەکە کرد بێتە دەرەوە، مارەکە ڕەتیکردەوە. لە ناوەوە گەرم و سەلامەت بوو. لە ڕێگای ماڵەوە کابرا کۆترێکی بینی و چووە لای و چرپەی کرد کە چی ڕوویداوە. کۆترەکە پێی وت کە چەقۆکێشە و پەستان بخە بۆ دەرکردنی مارەکە. کاتێک مارەکە بە دزییەوە سەری دەرهێنا، کۆترەکە گرتی و دەریهێنا و کوشتی. جووتیارەکە نیگەران بوو لەوەی کە ڕەنگە هێشتا ژەهری مارەکە لە ناوەوەیدا بێت و کۆترەکە پێی گوت کە چارەسەری ژەهری مارەکە ئەوەیە کە چێشت لێنان و خواردنی شەش باڵندەی سپییە.

جووتیارەکە گوتی: تۆ باڵندەیەکی سپییت. -بۆ دەستپێکردنێک دەیکەیت. کۆترەکەی گرت و خستیە ناو کیسەیەکەوە و بردییەوە ماڵەوە، لەوێ هەڵیواسی لە کاتێکدا چی ڕوویداوە بە ژنەکەی دەگوت. ژنەکە وتی : سەرم سوڕماوە لە تۆ.

-باڵندە میهرەبانیت بۆ دەکات، لە خراپەی ناو سکت ڕزگارت دەکات، لە ڕاستیدا ژیانت ڕزگار دەکات، لەگەڵ ئەوەشدا تۆ دەیگریت و باسی کوشتنی دەکەیت. یەکسەر کۆترەکەی ئازاد کرد و فڕی و ڕۆیشت. بەڵام لە ڕێگادا چاوەکانی دەرهێنا.

ئەخلاق: کاتێک دەبینیت ئاو بەرەو سەرەوە دەڕژێت، مانای وایە کەسێک میهرەبانییەک دەداتەوە.

چیرۆکی فۆلک ئەفریقی

Machine Translated by Google

لێکدانەوە

مایکل سێیەم داهاتووی خۆی خستە مەترسی لەسەر ئەو هەستە سوپاسگوزارییەی کە پێیوابوو باسیلیۆس دەبێت هەستی پێبکات. بە دڵنیاییەوە باسیلیۆس بە باشترین شێوە خزمەت دەکات؛ سامان و خوێندن و پێگەی خۆی قەرزاری ئیمپراتۆر بوو. پاشان کاتێک باسیلیۆس دەسەڵاتدار بوو، هەر شتێک پێویستی پێی بوو باشتر بوو بیدات، ئەمەش پەیوەندییەکانی نێوان ئەو دوو پیاوە بەهێزتر دەکرد. تەنیا لەو ڕۆژە چارەنووسسازەدا بوو کە ئیمپراتۆر ئەو زەردەخەنە بێئەدەبییەی لەسەر دەموچاوی باسیلیۆس بینی کە درکی بە هەڵە کوشندەکەی کرد.

ئەهریمەنێکی دروست کردبوو. ڕێگەی بە پیاوێک دابوو دەسەڵات لە نزیکەوە ببینێت-
پیاوێک کە دواتر زیاتری دەویست، داوای هەر شتێکی دەکرد و بەدەستی هێنا، هەستی بە بارگرانی دەکرد بەهۆی ئەو خێرخوازییەی کە وەریگرتووە و بە سادەیی ئەو کارەی کرد کە زۆر کەس لە دۆخێکی ئاوادا دەیکەن: ئەو چاکانەی کە وەریانگرتووە لەبیریان دەچێتەوە و وا بیردەکەنەوە کە سەرکەوتنەکانیان بەدەستهێناوە بە شایستەیی خۆیان.

لە ساتەوەختی درککردنی مایکلدا، هێشتا دەیتوانی خۆی ڕزگار بکات
ژیان، بەڵام هاوڕێیەتی و خۆشەویستی هەموو پیاوێک لە بەرژەوەندییەکانی خۆی کوێر دەکات. کەس باوەڕی بەوە نییە کە هاوڕێیەک دەتوانێت خیانەت بکات. وە مایکل بەردەوام بوو لە بێباوەڕی تا ئەو ڕۆژەی سەری لەسەر پایک کۆتایی هات.

پەروەردگار لە هاوڕێکانم بمپارێزە؛ دەتوانم ئاگاداری دوژمنەکانم بم.
ڤۆڵتێر، ١٧٧٨-١٦٩٤

ڕەچاوکردنی یاسا

بۆ ماوەی چەند سەدەیەک دوای ڕووخانی شانشینی هان ی٢٢٢(زایینی)، مێژووی چین هەمان شێوازی کودەتا توندوتیژ و خوێناوییەکانی یەک لە دوای یەک پەیڕەو دەکرد. پیاوانی سوپا پیلانیان بۆ کوشتنی ئیمپراتۆرێکی لاواز دادەنا، پاشان لەسەر تەختی ئەژدیها ژەنەراڵێکی بەهێزیان لە شوێنی دەگرتەوە. ژەنەراڵەکە دەست بە خانەدانێکی نوێی دەکرد و تاجی ئیمپراتۆرێکی لەسەر دادەنا؛ بۆ ئەوەی مانەوەی خۆی مسۆگەر بکات، هاوڕێ ژەنەراڵەکانی دەکوشت. بەڵام چەندساڵێک دواتر ئەو نەخشە دەستی پێکردەوە: ژەنەراڵە نوێیەکان هەڵدەستا و بە نۆرەی خۆیان ئەو یان کورەکانی تیرۆر دەکرد. ئیمپراتۆری چین بوون، تەنیا بوون بوو، لەلایەن کۆمەڵێک دوژمنەوە دەورە دراوە- ئەوە کەمترین پێگەی بەهێز و کەمترین ئاسایش بوو لە کایەیدا.

لە ساڵی ی٩٥٩زایینی، ژەنەراڵ چاو کوانگ-ین بوو بە ئیمپراتۆر سونگ. ئەو دەیزانی ئەگەرەکان، ئەگەری ئەوەی کە لە ماوەی ساڵێک یان دوو ساڵدا بکوژرێت؛

Machine Translated by Google

چۆن دەیتوانی نەخشەکە بشکێنێت؟ هەر زوو دوای ئەوەی بوو بە ئیمپراتۆر، سونگ فەرمانی کرد ئاهەنگێک بۆ ئاهەنگگێڕان بە شانشینی نوێ، و بەهێزترین فەرمانددەکانی ناو سوپاکە بانگهێشت کرد. دوای ئەوەی شەرابێکی زۆریان خواردەوە، پاسەوانەکان و هەموو کەسێکی دیکەی لە کارەکەی دوورخستەوە جگە لە ژەنەراڵەکان، کە ئێستا ترسیان هەبوو لە یەک کاتدا بیانکوژێت. بەڵکو قسەی بۆ کردن و وتی: هەموو ڕۆژەکە لە ترسدا بەسەر دەبەم، منیش هەم لەسەر مێزەکە و هەم لەسەر جێگاکەم دڵخۆش نیم. بۆ کام لە ئێوە خەونی سەرکەوتن بەسەر تەختی پاشایەتیدا نابینێت؟ من گومانم لە بەیعەتت نییە، بەڵام ئەگەر بە ڕێکەوت ژێردەستەکانت کە بەدوای سامان و پێگەدا دەگەڕێن، بە نۆرە عەبای زەردی ئیمپراتۆر بە زۆر بەسەرتدا بسەپێنن، چۆن دەتوانی ڕەتی بکەیتەوە؟" ژەنەراڵەکان بە سەرخۆشی و ترس لە ژیانی خۆیان، بێتاوانی خۆیان و دڵسۆزی خۆیان ڕاگەیاند. بەڵام سونگ بیرۆکەی دیکەی هەبوو: "باشترین ڕێگە بۆ تێپەڕاندنی ڕۆژەکانی مرۆڤ، چێژوەرگرتنە بە ئاشتیانە لە دەوڵەمەندی و شەرەف. ئەگەر ئامادەن دەستبەرداری فەرمانەکانتان بن، من ئامادەم موڵک وماڵی جوان و شوێنی نیشتەجێبوونی جوانتان بۆ دابین بکەم کە ڕەنگە چێژتان لێ وەربگرن لەگەڵ گۆرانیبێژ و کچان وەک هاوەڵتان".

ژەنەراڵە سەرسوڕهێنەرەکان درکیان بەوە کرد کە سونگ لەبری ژیانێکی دڵەڕاوکێ و خەبات، دەوڵەمەندی و ئاسایشیان پێشکەش دەکات. ڕۆژی دواتر هەموو ژەنەراڵەکان دەستلەکارکێشانەوەیان پێشکەش کرد و وەک ئاغا خانەنشین بوون بۆ ئەو موڵکانەی کە سونگ پێی بەخشیون.

بۆیە مرۆڤ هەن کە پێیان وایە شازادەی ژیر دەبێ کاتێک دەرفەتی هەیە، بە زیرەکییەوە هەندێک دوژمنایەتی وروژێنێت، بۆ ئەوەی بە سەرکوتکردنی گەورەیی خۆی زیاد بکات. شازادەکان و بە تایبەتی نوێکان، ئیمان و سوودی زیاتریان لەو پیاوانەدا دۆزیەوە، کە لە سەرەتای دەسەڵاتەکەیاندا بە گومانەوە سەیریان دەکرد، وەک لەوەی کە سەرەتا نهێنییان پێدەگوت.

پاندۆڵفۆ پێتروچی، شازادەی سیێنا، زیاتر لەلایەن ئەو کەسانەی کە گومانی لێدەکرد، دەوڵەتەکەی بەڕێوەدەبرد نەک لەلایەن کەسانی دیکەوە.
نیکۆی ئۆ ماکیاڤێلی، ١٤٦٩-١٥٢٧

سونگ لە یەک لێداندا کۆمەڵێک گورگی "دۆستانە"ی سووڕاندەوە، کە پێدەچێت خیانەتیان لێکردووە، بۆ کۆمەڵێک بەرخی گوێڕایەڵ، دوور لە هەموو دەسەڵاتێک.

لە چەند ساڵی داهاتوودا سونگ بەردەوام بوو لە هەڵمەتەکەی بۆ دەستەبەرکردنی دەسەڵاتەکەی.
لە ساڵی ی٩٧١زایینی، دواجار پاشا لیو لە هانی باشوور دوای ساڵانێک لە یاخیبوون خۆی ڕادەستی ئەو کرد. لیو سەرسام بوو، سونگ پلەیەکی لە دەرباری ئیمپراتۆریدا پێبەخشی و بانگهێشتی کرد بۆ کۆشک تا هاوڕێیەتی تازە دۆزراوەکەیان بە شەراب مۆر بکات. لە کاتێکدا شا لیو ئەو شووشەیەی وەرگرت کە سونگ پێشکەشی کردبوو، ئەو...

Machine Translated by Google

دوودڵ بوو، لە ترسی ئەوەی ژەهری تێدابێت. هاواری کرد: “بە دڵنیاییەوە تاوانەکانی ڕەعیەتەکەت شایستەی مردنن، بەڵام لە جەنابی خۆت دەپاڕێمەوە کە لە ژیانی ڕەعیەتەکەت ڕزگار بکات.
بەڕاستی من ناوێرم ئەم شەرابە بخۆمەوە”. ئیمپراتۆر سونگ پێکەنی و پەرداخەکەی لە لیو وەرگرت و خۆی قوتی دا. هیچ ژەهرێک نەبوو. لەو کاتەوە لیو بوو بە متمانەپێکراوترین و دڵسۆزترین هاوڕێی.

لەو کاتەدا چین دابەش بووبوو بۆ چەندین شانشینی بچووکتر. کەی
چین شو، پاشای یەکێک لەمانە، شکستی هێنا، وەزیرەکانی سونگ ئامۆژگاری ئیمپراتۆریان کرد کە ئەم یاخیبووە قفڵ بکات. بەڵگەنامەیان خستەڕوو کە دەیسەلمێنن هێشتا پیلانگێڕی بۆ کوشتنی سونگ دەکات. بەڵام کاتێک چێن شو هات بۆ سەردانی ئیمپراتۆرەکە، لەبری ئەوەی قفڵی لێبدات، سونگ ڕێزی لێگرت.

هەروەها پاکەتێکی پێدا، کە بە پاشای پێشووی گوت کاتێک لە نیوەی ڕێگای ماڵەوە بوو بیکەرەوە. چین شو لە گەشتەکەی گەڕانەوەیدا ئەو باندڵەی کردەوە و بینی کە هەموو ئەو کاغەزانەی تێدایە کە پیلانگێڕییەکەی بەڵگەی لەسەرە. تێگەیشت کە سونگ پلانە کوشتنەکانی خۆی دەزانێت، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا بەخشینی کردووە.

ئەم بەخشندەییە دەستی بەسەردا هێنا و ئەویش بوو بە یەکێک لە دڵسۆزترین وەسیلەی سونگ.

براهمانێک، شارەزایەکی گەورەی ڤێدا کە بە هەمان شێوە بووەتە تیرهەڵگرێکی گەورە، خزمەتەکانی پێشکەش بە هاوڕێ باشەکەی دەکات کە ئێستا پاشایە. براهمان کاتێک پاشا دەبینێت هاوار دەکات و دەڵێت: “من بناسە هاوڕێکەت!” پاشا بە سووکایەتییەوە وەڵامی دەداتەوە و دواتر ڕوونی دەکاتەوە: بەڵێ پێشتر هاوڕێ بووین، بەڵام هاوڕێیەتیمان لەسەر بنەمای ئەوە بوو کە چ دەسەڵاتێکمان هەبوو.... من هاوڕێی تۆ بووم براهمانی باش، چونکە خزمەت بە مەبەستی من بوو. هیچ هەژارێک دۆستی دەوڵەمەند نییە، نە گەمژە بۆ دانا، نە ترسنۆک بۆ ئازا. هاوڕێیەکی کۆن- کێ پێویستی پێیەتی؟ ئەوە دوو پیاوی سامان و لەدایکبوونی یەکسانن کە گرێبەستی هاوڕێیەتی و هاوسەرگیری دەکەن، نەک پیاوێکی دەوڵەمەند و هەژارێک .... هاوڕێیەکی کۆن- کێ پێویستی پێیەتی؟

THE MAHABHARATA, C.سەدەی سێیەمی پێش زایین

لێکدانەوە

پەندێکی چینی هاوڕێیان بە چەناگە و ددانی ئاژەڵێکی مەترسیدار بەراورد دەکات: ئەگەر وریا نەبیت، دەبینیت کە دەتجوێت. ئیمپراتۆر سونگ ئەو چەناگەی دەزانی کە لە نێوانیاندا تێدەپەڕێت کاتێک تەختی پاشایەتی گرتە ئەستۆ: "هاوڕێکانی" لە سوپادا وەک گۆشت دەیانجوێت و ئەگەر بە جۆرێک لە جۆرەکان لە ژیاندا بمێنێتەوە، "هاوڕێکانی" لە حکومەتدا بۆ ژەمی ئێوارە دەیانخوارد.

Machine Translated by Google

ئیمپراتۆر سونگ هیچ بارهەڵگرێکی لەگەڵ "هاوڕێ"دا نەدەبوو- بەرتیل بە هاوڕێ ژەنەراڵەکانی دەدا بە موڵک و ماڵی نایاب و دووریان دەخستەوە. ئەمە ڕێگەیەکی زۆر باشتر بوو بۆ پیاوسالاریکردنیان لە کوشتنیان، ئەمەش تەنها دەبووە هۆی ئەوەی کە ژەنەراڵەکانی دیکە بەدوای تۆڵەسەندنەوەدا بگەڕێن. وە سونگ هیچ پەیوەندییەکی بە وەزیرە "دۆستانەکانەوە" نەدەبوو. زۆرتر لە کۆتاییدا کوپێکی بەناوبانگی شەرابی ژەهراوییان دەخواردەوە.

سونگ لەبری ئەوەی پشت بە دۆست ببەستێت، دوژمنەکانی بەکارهێنا، یەک لە دوای یەک، گۆڕینی بۆ بابەتگەلێکی زۆر جێی متمانەتر. لە کاتێکدا هاوڕێیەک چاوەڕوانی زیاتر و زیاتر چاکە دەکات، و بە ئیرەیی دەکوڵێت، ئەم دوژمنە پێشووانە چاوەڕوانی هیچیان نەدەکرد و هەموو شتێکیان دەستکەوت. پیاوێک کە لەناکاو لە گیلۆتین ڕزگاری بوو، بەراستی پیاوێکی سوپاسگوزارە، و دەچێتە کۆتاییەکانی زەوی بۆ ئەو پیاوەی کە لێی خۆش بووە. بە تێپەڕبوونی کات ئەم دوژمنانەی پێشوو بوونە متمانەپێکراوترین دۆستی سونگ.

هەنگێک لە میهرەبانییەوە هەڵبگرە، و سنوورەکانی میهرەبانی فێربە.

پەندی سوفی

وە سونگ دواجار توانی شێوازی کودەتا و توندوتیژی و...
شەڕی ناوخۆ- شانشینی سونگ زیاتر لە سێ سەد ساڵ حوکمڕانی چینیان کرد.

لە وتارێکدا کە ئەبراهام لینکۆڵن لە لوتکەی شەڕی ناوخۆدا پێشکەشی کرد، ئاماژەی بە باشوورییەکان کرد وەک هاومرۆڤێک کە لە هەڵەدا بوون. خانمێکی بەساڵاچوو سزای دا کە بە دوژمنی ئاشت نەکراو ناوی نەبردن کە دەبێت لەناو ببرێن. لینکۆڵن لە وەڵامدا وتی: بۆچی خانم، دوژمنەکانم لەناو نابەم کاتێک دەیانکەم بە دۆست؟

کلیلی دەسەڵات

سروشتییە کە بتەوێت هاورێکانت دابمەزرێنیت کاتێک خۆت لە کاتی پێویستیدا دەبینیتەوە. دونیا شوێنێکی سەختە، هاورێکانت ڕەقییەکان نەرم دەکەنەوە.
جگە لەوەش تۆ دەیانناسیت. بۆچی پشت بە کەسێکی نامۆ ببەستیت لەکاتێکدا هاورێیەکت لەبەردەستدایە؟

Machine Translated by Google

پیاوان زیاتر ئامادەن بۆ گەڕاندنەوەی برینێک نەک سوودێک، چونکە سوپاسگوزاری بارگرانییە و تۆڵەسەندنەوە چێژە.

تاسیتۆس، ج. ساڵانی ی۱۲۰-۵۵زایینی

کێشەکە لەوەدایە کە زۆرجار هاوڕێکانت بەو باشییە ناناسیت کە خەیاڵت پێیدا دێت. زۆرجار هاوڕێیان بۆ ئەوەی لە دەمەقاڵە دوور بکەونەوە لەسەر شتەکان ڕێکدەکەون. سیفەتە ناخۆشەکانیان دادەپۆشن بۆ ئەوەی یەکتر تووڕە نەبن. بە گاڵتەجاری یەکتر بە توندی پێدەکەنن. بەو پێیەی ڕاستگۆیی بە دەگمەن هاوڕێیەتی بەهێز دەکات، ڕەنگە هەرگیز نەزانیت هاوڕێیەک بەڕاستی چ هەستێکی هەیە. هاوڕێیان دەڵێن کە شیعرەکەتیان خۆشدەوێت، مۆسیقاکەتیان خۆشدەوێت، ئیرەیی بە سەلیقەی جل و بەرگت دەبەن- ڕەنگە مەبەستیان ئەوە بێت، زۆرجاریش نا.

کاتێک بڕیار دەدەیت هاوڕێیەکت دابمەزرێنیت، وردە وردە ئەو سیفەتانە دەدۆزیتەوە کە ئەو...
یان بە شاردنەوەی خۆی هێشتووەتەوە. سەیر لەوەدایە ئەوە کردەوەی میهرەبانی تۆیە کە هەموو شتێک ناهاوسەنگ دەکات.
خەڵک دەیانەوێت هەست بکەن کە شایەنی بەختەوەری خۆیانن.
وەرگرتنی چاکەیەک دەتوانێت ببێتە ستەمکارانە: واتە تۆ لەبەر ئەوەی هاوڕێیت هەڵبژێردراویت، مەرج نییە لەبەر ئەوەی شایەنیت.
نزیکە لە کردەوەی بەکرێگرتنی هاوڕێیاندا دەستێک لە خۆبەزلزانین هەبێت کە بە نهێنی ئازاریان دەدات. برینەکە بە هێواشی دێتە دەرەوە: کەمێک ڕاستگۆیی زیاتر، تیشکی نارەزایی و ئیرەیی لێرە و لەوێ و پێش ئەوەی بزانیت هاوڕێیەتیەکەت کاڵ دەبێتەوە. تا زیاتر چاکە و دیاری پێشکەش بکەیت بۆ زیندووکردنەوەی هاوڕێیەتییەکە، سوپاسگوزاری کەمتر وەردەگریت.

بێ منەتی مێژوویەکی دوور و درێژ و قووڵی هەیە. دەسەڵاتەکانی خۆی نیشان داوە
بۆ چەندین سەدە، کە بەڕاستی سەرسوڕهێنەرە کە خەڵک بەردەوامن لە کەم سەیرکردنیان. باشترە وریا بیت. ئەگەر هەرگیز چاوەڕوانی سوپاسگوزاری لە هاوڕێیەکت نەکەیت، کاتێک سوپاسگوزاری خۆیان دەسەلمێنن، سەرت سوڕدەمێنێت.

کێشەی بەکارهێنان یان بەکرێگرتنی هاوڕێ ئەوەیە کە بە ناچاری دەسەڵاتت سنووردار دەکات. هاوڕێ بە دەگمەن ئەو کەسەیە کە زۆرترین توانای یارمەتیت هەیە؛ و لە کۆتاییدا لێهاتوویی و لێهاتوویی زۆر گرنگترە لە هەستی دۆستانە. (مایکل سێیەم پیاوێکی هەبوو ڕاست لە ژێر لوتیدا کە دەبوو ڕاست ڕێنمایی بکات و بە زیندووی بیهێڵێتەوە: ئەو پیاوە بەرداس بوو).

لەلایەن PROI LING\111ی ئێمەوە

پاشا هیرۆ بەرێکەوت کاتێک لەگەڵ یەکێک لە دوژمنەکانی قسەی دەکرد، بە شێوەیەکی سەرزەنشتانە پێی گوترا کە هەناسەیەکی بۆگەنی هەیە. پاشان پاشای باش کە تا ڕادەیەک لە خۆیدا تووشی شۆک بوو، هەر کە گەڕایەوە ماڵەوە، سەرزەنشتی ژنەکەی کرد و وتی: "چۆن ڕوودەدات کە تۆ هەرگیز ئەمەت پێ نەوتم

Machine Translated by Google

کێشە?" ژنەکە، بە سادە و پاک و خاوێنی. و کچە بێ زیانەکان، وتی: "کاکە، من پێم وابوو هەموو پیاوان هەناسە بۆنی وایان کردووە." بەم شێوەیە ڕوونە کە ئەو هەڵانەی کە بۆ هەستەکان دیارن، زەق و جەستەیی، یان بە شێوەیەکی تر بۆ جیهان بەدناون، ئێمە زووتر لەلایەن دوژمنەکانمانەوە دەزانین نەک لەلایەن دۆست و ئاشناکانمانەوە.

پلوتارچ، 120-46کانادا

هەموو بارودۆخەکانی کارکردن پێویستی بە جۆرێک لە دووری نێوان مرۆڤەکان هەیە. تۆ هەوڵدان بۆ کارکردن، نەک هاوڕێیەتی؛ دۆستایەتی (ڕاستەقینە یان درۆ) تەنیا ئەو ڕاستییە تەمومژاوی دەکات. کەواتە کلیلی دەسەڵات توانای ئەوەیە کە حوکم بدەیت کە کێ باشترین توانای پێشخستنی بەرژەوەندییەکانی تۆی هەیە لە هەموو بارودۆخەکاندا. هاوڕێیان بۆ هاوڕێیەتی بهێڵەرەوە، بەڵام لەگەڵ کەسانی لێهاتوو و لێهاتوو کار بکە.

لە بەرامبەردا دوژمنەکانت کانێکی زێڕین کە تۆ...

دەبێت فێری ئیستغلالکردن بێت. کاتێک تالیران، وەزیری دەرەوەی ناپلیۆن، لە ساڵی ١٨٠٧ بڕیاریدا کە سەرۆکەکەی فەرەنسا بەرەو وێرانکاری دەبات و کاتی ئەوە هاتبوو کە دژی ئەو ڕووبدات، لە مەترسییەکانی پیلانگێڕی لە دژی ئیمپراتۆر تێگەیشت؛ پێویستی بە هاوبەشێک بوو، کۆنفیدراڵییەک- دەتوانێت متمانەی بە چ هاوڕێیەک بکات لە پرۆژەیەکی لەو جۆرەدا؟ جۆزێف فۆشێ، بەرپرسی پۆلیسی نهێنی هەڵبژارد، ڕق و کینەترین دوژمنی، پیاوێک کە تەنانەت هەوڵی تیرۆرکردنی دابوو. دەیزانی ڕق و کینەی پێشوویان دەرفەتێک بۆ ئاشتەوایی سۆزداری دروست دەکات. دەیزانی کە فۆشێ چاوەڕوانی هیچی لێ ناکات و لە ڕاستیدا کار دەکات بۆ ئەوەی بیسەلمێنێت کە شایەنی هەڵبژاردنی تالیرانە؛ کەسێک کە شتێکی هەبێت بیسەلمێنێت شاخەکانت بۆ دەجوڵێنێت. لە کۆتاییدا دەیزانی کە پەیوەندییەکەی لەگەڵ فۆشێ لەسەر بنەمای بەرژەوەندی هاوبەشی یەکتر دەبێت، و بە هەستی کەسی پیس نابێت. هەڵبژاردنەکە سەلماندی کە تەواو و بێ کەموکورییە؛ هەرچەندە پیلانگێڕان سەرکەوتوو نەبوون لە ڕووخاندنی ناپلیۆن، بەڵام یەکێتی هاوبەشە بەهێزەکانی لەو جۆرە بەڵام بەدووری نازانرێت، بەرژەوەندییەکی زۆری بۆ دۆزینەوەکە دروستکرد؛ دژایەتی ئیمپراتۆر هێواش هێواش دەستی بە بڵاوبوونەوە کرد. وە لەو کاتەوە تالیران و فۆش پەیوەندییەکی کارکردنی بەرهەمداریان هەبوو.

هەرکاتێک توانیت چەقۆکە لەگەڵ دوژمنێکدا بنێژە، و خاڵێک دابنێ کە بیخەیتە خزمەتتەوە.

وەک لینکۆڵن وتی دوژمنێک لەناو دەبەیت کاتێک دۆستی دەکەیت.

لە ساڵی ١٩٧١ لە کاتی جەنگی ڤێتنامدا، هێنری کیسینجەر بوو بە ئامانجی هەوڵێکی ڕفاندنی سەرکەوتوو نەبوو، پیلانێک کە لەنێو ئەوانی تردا قەشە چالاکوانە بەناوبانگەکانی دژە جەنگ برایانی بێریگان و چوار قەشەی کاسۆلیکی دیکە و چوار ڕاهیبی تێدابوو. بە تایبەتی، بەبێ ئاگادارکردنەوەی دەزگای نهێنی یان

Machine Translated by Google

وەزارەتی داد، کیسینجەر کۆبوونەوەیەکی بەیانی شەممەی لەگەڵ سێ لەو کەسانە ڕێکخست کە گوایە ڕفێنەر بوون. بە ڕوونکردنەوەی بۆ میوانەکانی کە تا ناوەڕاستی ساڵی ١٩٧٢زۆربەی سەربازە ئەمریکییەکانی لە ڤێتنام دەردەهێنن، بە تەواوی سەرسامیان کرد. هەندێک دوگمەی "Rfense"regnissiK"یان پێدا و یەکێکیان ساڵانێک وەک هاوڕێی ئەو مایەوە، چەندین بۆنە سەردانی دەکرد.

ئەمە تەنها فێڵێکی یەکجارەکی نەبوو: کیسینجەر سیاسەتێکی کارکردنی لەگەڵ ئەو کەسانە دانا کە لەگەڵیدا ناکۆک بوون. هاوکارەکانی کۆمێنتیان کردووە کە پێدەچێت لەگەڵ دوژمنەکانی باشتر ڕێکبکەوێت نەک لەگەڵ هاوڕێکانی.

بەبێ دوژمنانی دەوروبەرمان، تەمبەڵی دەبین. دوژمنێک لە پاژنەمانەوە ژیریمان تیژ دەکات، تەرکیز و وریامان دەهێڵێتەوە. کەواتە هەندێک جار باشترە دوژمنەکان وەک دوژمن بەکاربهێنرێت نەک بیگۆڕین بۆ دۆست یان هاوپەیمان.

ماو تسی تونگ ململانێی وەک کلیلی نزیکبوونەوەی لە دەسەڵاتدا دەبینی. لە ساڵی ١٩٣٧دا...

ژاپۆنییەکان هێرشیان کردە سەر چین و شەڕی ناوخۆی نێوان کۆمۆنیستەکانی ماو و دوژمنەکەیان کە ناسیۆنالیستەکان بوون پچڕاند.

هەندێک لە سەرکردە کۆمۆنیستەکان لە ترسی ئەوەی ژاپۆنییەکان بیانسڕنەوە، بانگەشەیان کرد بۆ جێهێشتنی ناسیۆنالیستەکان بۆ شەڕکردن لەگەڵ ژاپۆنییەکان، و بەکارهێنانی کاتەکە بۆ چاکبوونەوە. ماو لەگەڵ ئەوەدا نەبوو: ژاپۆنییەکان بە هیچ شێوەیەک نەیاندەتوانی وڵاتێکی فراوانی وەک چین بۆ ماوەیەکی زۆر شکست بهێنن و داگیری بکەن. کاتێک کە ڕۆیشتن، کۆمۆنیستەکان ئەگەر چەند ساڵێک لە شەڕ دەرچوون، ژەنگیان لێدەهات و ئامادە نەبوون بۆ ئەوەی خەباتیان لەگەڵ ناسیۆنالیستەکاندا بکەنەوە. لە ڕاستیدا شەڕکردن لەگەڵ دوژمنێکی ترسناک وەک ژاپۆنییەکان، مەشقێکی تەواو دەبێت بۆ سوپای چەقۆکێشی کۆمۆنیستەکان. پلانەکەی ماو پەسەند کرا و کاریگەری هەبوو: تا ئەو کاتەی ژاپۆنییەکان دواجار پاشەکشەیان کرد، کۆمۆنیستەکان ئەو ئەزموونە شەڕکردنەیان بەدەستهێنابوو کە یارمەتیدەر بوو بۆ شکستپێهێنانی ناسیۆنالیستەکان.

دوای چەند ساڵێک، سەردانکەرێکی ژاپۆنی هەوڵیدا داوای لێبوردن لە ماو بکات لەسەر داوای لێبوردنەکەی وڵاتەکەی داگیرکردنی چین. ماو قسەکانی پچڕاند و وتی: ئایا لەبری ئەوە نابێت سوپاست بکەم؟ ڕوونیکردەوە، بەبێ بەرامبەرێکی شایستە، پیاوێک یان گروپێک ناتوانێت بەهێزتر بێت.

ستراتیژی ماو بۆ ململانێی بەردەوام چەند پێکهاتەیەکی سەرەکی هەیە. یەکەم: بە دڵنیابە کە لە درێژخایەندا سەرکەوتوو دەردەکەویت. هەرگیز شەڕێک لەگەڵ کەسێکدا هەڵمەبژێرە کە دڵنیا نیت کە دەتوانیت شکستی پێبهێنیت، چونکە ماو دەیزانی ژاپۆنییەکان لە کاتی خۆیدا شکست دەهێنن. دووەم: ئەگەر دوژمنی ڕواڵەتیت نەبێت، دەبێت هەندێک جار ئامانجێکی گونجاو دابنێیت، تەنانەت دۆستێک بکەیتە دوژمن. ماو لە سیاسەتدا جار و بار ئەم تاکتیکەی بەکارهێنا. سێیەم: بەکارهێنانی ئەو جۆرە دوژمنانە بۆ ئەوەی دۆزی خۆت بە ڕوونیتر بۆ خەڵک پێناسە بکەیت، تەنانەت چوارچێوەی بۆ دابنێیت وەک...

Machine Translated by Google

خەباتی چاکە لە دژی خراپە. ماو لە ڕاستیدا هانی ناکۆکی چینی لەگەڵ یەکێتی سۆڤیەت و ئەمریکا دا؛ ئەو پێی وابوو کە بەبێ دوژمنی ڕوون، گەلەکەی هیچ هەستێک لەدەست دەدات کە کۆمۆنیزمی چینی مانای چییە. دوژمنێکی تیژ پێناسەکراو، ئارگومێنتێکی زۆر بەهێزترە بۆ لایەنەکەت لە هەموو ئەو وشانەی کە دەتوانیت پێکەوە دابنێیت.

هەرگیز مەهێڵە بوونی دوژمنەکان دڵتەنگت بکات یان نارەحەتت بکات- تۆ زۆر باشترە لەگەڵ یەک دوو بەرامبەری ڕاگەیەندراودا لەوەی نەزانیت دوژمنە ڕاستەقینەکانت لە کوێدان. پیاوی دەسەڵات پێشوازی لە ململانێ دەکات، دوژمن بەکاردەهێنێت بۆ بەرزکردنەوەی ناوبانگەکەی وەک شەڕکەرێکی پێ دڵنیا کە دەتوانرێت پشتی پێ ببەسترێت لە کاتی نادڵنیاییدا.

وێنە: چەناگەی بێ منەتی. بە زانینی ئەوەی کە ئەگەر پەنجەیەک بخەیتە دەمی شێرەوە چی ڕوودەدات، لێی دوور دەمێنیتەوە. لەگەڵ هاوڕێیاندا هیچ وریاییەکی لەو شێوەیەت نابێت و ئەگەر بەکرێیان بگریت بە زیندوویی بە بێ منەتییەوە دەتخۆن.

دەسەڵات: بزانە دوژمن بۆ قازانجی خۆت بەکاربهێنیت. دەبێت فێر بیت شمشێرێک بگرێت نەک بە تیغەکەی کە دەتبڕێت، بەڵکو بە دەستە دەستەکەی کە ڕێگەت پێدەدات بەرگری لە خۆت بکەیت. مرۆڤی دانا زیاتر قازانج لە دوژمنەکانی دەکات، لە گەمژە لە دۆستەکانی. (بالتاسار گراسیان، (١٦٥٨-١٦٠١

پێچەوانەکردنەوە

هەرچەندە بەگشتی باشترە کار لەگەڵ هاوڕێیەتی تێکەڵ نەکرێت، بەڵام کاتێک هەیە کە هاوڕێیەک دەتوانرێت بە کاریگەری زیاتر لە دوژمن بەکاربهێنرێت. بۆ نموونە پیاوی دەسەڵاتدار زۆرجار کاری پیسی هەیە کە دەبێت ئەنجام بدرێت، بەڵام لە پێناو ڕواڵەتدا بە گشتی باشترە کە کەسانی دیکە بۆی بکەن؛ زۆرجار هاوڕێیان بە باشترین شێوە ئەم کارە دەکەن، بەو پێیەی سۆز و خۆشەویستییان بۆی وایان لێدەکات ئامادەبن چانس بکەن. هەروەها ئەگەر پلانەکانت بە هۆکارێکەوە بە هەڵەدا بچن، دەتوانیت هاوڕێیەکت وەک بزنێکی قوربانی گونجاو بەکاربهێنیت. ئەم "کەوتنی دڵخواز" فێڵێک بوو کە زۆرجار پاشا و سەروەرەکان بەکاریان دەهێنا: ڕێگەیان دەدا نزیکترین هاوڕێیان لە دادگادا کەوتنەکە بە هەڵەیەک وەربگرێت، بەو پێیەی خەڵک باوەڕیان بەوە نەدەکرد کە بە ئەنقەست هاوڕێیەکیان بکەنە قوربانی بۆ مەبەستێکی لەو جۆرە. بێگومان دوای ئەوەی ئەو کارتە یاری دەکەیت، هاوڕێکەت بۆ هەمیشە لەدەست داوە. کەواتە باشتر وایە ڕۆڵی بزنی قوربانی بۆ کەسێک تەرخان بکەیت کە لە تۆوە نزیکە بەڵام زۆر نزیک نەبێت.

Machine Translated by Google

لە کۆتاییدا کێشەی کارکردن لەگەڵ هاوڕێیان ئەوەیە کە سنوور و مەوداکان تێکەڵ دەکات کە کارکردن پێویستی پێیەتی.
بەڵام ئەگەر هەردوو هاوبەشی ڕێکخستنەکە لە مەترسییەکانی ناو ڕێکخستنەکە تێبگەن، زۆرجار دەتوانرێت هاوڕێیەک بە
کاریگەرییەکی زۆرەوە دامەزرێت. هەرچەندە نابێت هەرگیز پاسەوانی خۆت لە وەها کارێکدا بێبەش بکەیت، بەڵام؛ هەمیشە
ئاگاداری هەر نیشانەیەکی تێکچوونی سۆزداری بن وەک ئیرەیی و بێ منەت. هیچ شتێک لە کایەی دەسەڵاتدا جێگیر نییە و
تەنانەت نزیکترین دۆستیش دەتوانرێت بگۆڕدرێت بۆ خراپترین دوژمن.

Machine Translated by Google

یاسای ٣

مەبەستەکانت بشارنەوە

حوکمدان

مرۆڤەکان لە هاوسەنگی و لە تاریکیدا بهێڵەرەوە، بەو پێیەی هەرگیز مەبەستی پشت کردەوەکانت ئاشکرا نەکەیت. ئەگەر هیچ زانیارییەکیان نەبێت کە تۆ لە چیدایت، ناتوانن بەرگرییەک ئامادە بکەن. بە ڕادەیەکی پێویست ڕێنماییان بکە بۆ ڕێرەوی هەڵە، بەس لە دوکەڵدا بیانپۆشە و تا ئەو کاتەی درک بە مەبەستەکانت دەکەن، زۆر درەنگ دەبێت.

Machine Translated by Google

بەشی یەکەم: بەکارهێنانی شتە خراپەکانی ئارەزوو و سوور

هێرینگس بۆ ئەوەی خەڵک لە بۆنەکە فڕێ بدات

ئەگەر لە هەر خاڵێکدا لە فێڵکردنەکەدا کە تۆ پراکتیزەی دەکەیت خەڵک بچووکترین گومانیان لە مەبەستەکانت هەبێت، هەموو شتێک لەدەست دەچێت. ئەو دەرفەتەیان پێ مەدە هەست بە چی دەکەیت: بە ڕاکێشانی هێرینگە سوورەکان بەسەر ڕێگاکەدا فڕێیان بدە لە بۆنەکە. دڵسۆزی درۆ بەکاربهێنە، سیگناڵی ناڕوون بنێرە، شتە چەواشەکارەکانی ئارەزووی دابنێ. ناتوانن ڕاستەقینە لە درۆ جیا بکەنەوە، ناتوانن ئامانجی ڕاستەقینەی تۆ هەڵبژێرن.

پێشێلکردنی یاسا

لە ماوەی چەند هەفتەیەکدا، نینۆن دی لێنکلۆس، بەناوبانگترین کۆرتیزانی سەدەی حەڤدەهەمی فەرەنسا، بە سەبرەوە گوێی لێدەگرت کاتێک مارکیز دی سێڤینێ خەباتەکانی خۆی لە شوێنکەوتنی کوانتێسێکی گەنجی جوان بەڵام سەختدا ڕوون دەکردەوە.

نینۆن لەو کاتەدا تەمەنی شەست و دوو ساڵ بوو، و زیاتر لە ئەزموونی لە بابەتی خۆشەویستیدا هەبوو؛ مارکیز کوڕێکی بیست و دوو ساڵان بوو، قۆز، چەقۆکێش بوو، بەڵام بێهیوا بێ ئەزموونی ڕۆمانسیەت بوو. سەرەتا نینۆن سەرقاڵ بوو کە گوێی لە مارکیز بوو باسی هەڵەکانی دەکرد، بەڵام دواجار بەس بوو. بەهۆی ئەوەی نەیتوانی بەرگەی بێتوانایی بگرێت لە هیچ بوارێکدا، کەمترین شت لە ڕاکێشانی ژنێکدا، بڕیاریدا گەنجەکە بخاتە ژێر باڵەکەیەوە. سەرەتا دەبوو لەوە تێبگات کە ئەمە شەڕە و کوانتێسە جوانەکە قەڵایەکە کە دەبوو وەک هەر ژەنەراڵێک بە وریاییەوە گەمارۆی بدات. هەموو هەنگاوێک دەبوو بەوپەڕی گرنگیدان بە وردەکاری و نوانس پلانی بۆ دابنرێت و جێبەجێ بکرێت.

نینۆن ڕێنمایی مارکیسەکەی کرد کە سەرلەنوێ دەستپێبکاتەوە، پێی گوت بە کەمێک دوورییەوە لە کوانتێسەکە نزیک بێتەوە، هەوایەکی بێباکی. ئاماژەی بەوەشکردووە، جارێکی دیکە کە ئەو دووانە بە تەنیا پێکەوە بوون، ئەویش نهێنییەکانی بە کوانتێسەکە دەگێڕێتەوە وەک هاوڕێیەکی بەڵام خۆشەویستێکی ئەگەری نا. ئەمەش بۆ ئەوە بوو کە لە بۆنەکە فڕێی بدات. ئیتر کوانتێسەکە حەزی لە گرنگیدانەکەی بەو ژنە بە شتێکی ئاسایی نەدەزانی- ڕەنگە ئەو تەنیا حەزی لە هاوڕێیەتی بووبێت.

Machine Translated by Google

نینۆن پێشوەختە پلانی دانا. کاتێک کوانتێسەکە سەری لێ شێوا، کاتی ئەوە دەهات
بۆ ئەوەی ئیرەیی پێ ببات. لە بەرێەککەوتنی داهاتوودا، لە ئاهەنگێکی گەورەدا لە پاریس، مارکیز بە ژنێکی گەنجی جوانەوە لە
تەنیشتی خۆیدا خۆی نیشان دەدا. ئەم ژنە گەنجە جوانە بە هەمان شێوە هاورێی جوانی هەبوو، بەجۆرێک کە ئێستا کوانتێس
لە هەر شوێنێک مارکیز ببینێت، لەلایەن سەرسورهێنەرترین ژنە گەنجەکانی پاریسەوە دەورە دراوە. کوانتێس نەک هەر لە
ئیرەییدا دەکولێت، بەڵکو دەهات مارکیز وەک کەسێک ببینێت کە کەسانی دیکە ئارەزووی دەکەن. بۆ نینۆن قورس بوو
مارکیزەکە تێبگات، بەڵام بە سەبرەوە ڕوونی کردەوە کە ژنێک کە ئارەزووی پیاوێک دەکات دەیەوێت بزانێت کە ژنانی دیکەش
حەزیان لێیە. ئەوە نەک هەر بەهایەکی خێرا و خێرا پێدەبەخشێت، بەڵکو زیاتر جێگەی ڕەزامەندی دەکات کە لە چنگیان ڕفێنیت.

کاتێک کوانتێسەکە ئیرەیی دەبرد بەڵام سەرسام بوو، کاتی ئەوە دەهات کە فریودانی. لەسەر ڕێنماییەکانی نینۆن، مارکیزەکە
شکستی دەهێنا لە دەرکەوتنی ئەو کاروبارانەی کە کوانتێس چاوەڕێی بینینی دەکرد. پاشان لەناکاو لەو ساڵۆنانە دەردەکەوت کە
پێشتر زۆر سەردانی نەکردبوو، بەڵام کوانتێس زۆرجار بەشدارییان دەکرد.

ئەو نەیدەتوانی پێشبینی جوڵەکانی بکات. هەموو ئەمانە پاڵیان پێوەوە بۆ ئەو حاڵەتەی سەرلێشێواوی سۆزداری کە مەرجێکی
پێشوەختەیە بۆ ئیغراکردنێکی سەرکەوتوو.

ئەم جوڵانە جێبەجێ کران، و چەند هەفتەیەکی خایاند. نینۆن چاودێری پێشکەوتنی مارکیسەکەی دەکرد: لە ڕێگەی تۆڕی
سیخورەکانییەوە بیستبووی کە چۆن کوانتێسەکە کەمێک بە توندیتر بە گاڵتەجارییەکانی پێدەکەنێت، لە نزیکەوە گوێ لە
چیرۆکەکانی دەگرێت. بیستبووی کە کوانتێسەکە لەناکاو پرسیاری لەبارەیەوە دەکات. هاورێکانی پێیان گوت کە لە کاروباری
کۆمەڵایەتیدا زۆرجار کوانتێس سەری بەرز دەکاتەوە و سەیری مارکیز دەکات و بەدوای هەنگاوەکانیدا دەڕوات. نینۆن هەستی
بە دڵنیایی کرد کە ژنە گەنجەکە دەکەوێتە ژێر جادووەکەیەوە. ئێستا پرسی چەند هەفتەیەک بوو، ڕەنگە مانگێک یان دوو مانگ،
بەڵام ئەگەر هەموو شتێک بە ئاسانی بڕوات، قەڵاکە دەڕووخێت.

چەند ڕۆژێک دواتر مارکیز لەماڵی کوانتێس بوو. ئەوان بوون
تەنها. لەناکاو پیاوێکی جیاواز بوو: ئەمجارەیان بە ئیمپاڵسی خۆی مامەڵەی کرد، نەک پابەندی ڕێنماییەکانی نینۆن بێت،
دەستەکانی کوانتێسەکەی گرت و پێی وت کە عاشقی ئەو کچەیە. ژنە گەنجەکە وا دیار بوو سەری لێ شێوا، کاردانەوەیەک کە
چاوەڕێی نەدەکرد. بوو بە ئەدەب، پاشان بیانووی خۆی هێنایەوە. تا کۆتایی ئێوارەکە خۆی لە چاوەکانی بەدوور گرت، لەوێ
نەبوو بۆ ئەوەی شەو باشی پێ بڵێت. چەند جارێکی دواتر کە سەردانی کرد پێی گوترا کە لە ماڵەوە نییە. کاتێک دواجار
جارێکی تر دانی پێدانا، ئەو دووانە هەستیان بە نارەحەتی و نارەحەتی لەگەڵ یەکتردا کرد. جادووەکە شکا.

Machine Translated by Google

لێکدانەوە

نینۆن دی لێنکلۆس هەموو شتێکی لەبارەی هونەری خۆشەویستییەوە دەزانی. گەورەترین نووسەر و بیرمەند و سیاسەتمەدارانی ئەو سەردەمە خۆشەویستەکانی بوون- پیاوانی وەک لا ڕۆشفۆکۆ، مۆلیێر و ڕیشێلیۆ. وەسوەسە بۆ ئەو یارییەک بوو، کە بە لێهاتوویی مەشقی پێبکرێت. لەگەڵ تەمەنی و گەشەکردنی ناوبانگەکەی، گرنگترین خێزانەکانی فەرەنسا کوڕەکانیان دەنارد بۆ لای بۆ ئەوەی لە بابەتی خۆشەویستیدا ڕێنمایی بکرێن.

نینۆن دەیزانی کە ژن و پیاو زۆر جیاوازن، بەڵام کاتێک باس لە ئیغراکردن دەکرێت هەمان هەستیان هەیە: لە قووڵایی ناخیاندا، زۆرجار هەست دەکەن کەی وەسوەسەیان بۆ دەکرێت، بەڵام خۆیان دەدەنە دەست، چونکە چێژ لە هەستکردن بە ڕێبەرایەتیکردن وەردەگرن. جێگای خۆشحاڵییە کە واز لێبهێنیت، و ڕێگە بدەیت کەسی بەرامبەرت بە لارێدا بچێتە وڵاتێکی نامۆ. بەڵام هەموو شتێک لە وەسوەسەدا بەندە بە پێشنیارەوە. ناتوانیت نیازەکانت ڕابگەیەنیت یان ڕاستەوخۆ بە وشە ئاشکرای بکەیت. لەبری ئەوە دەبێت ئامانجەکانت لە بۆنەکە فڕێ بدەیت. بۆ ئەوەی تەسلیم بە ڕێنماییەکانت بن دەبێت بە شێوەیەکی گونجاو سەریان لێ شێواوە. دەبێت سیگناڵەکانت تێکەڵ بکەیت- وا دەرکەویت کە حەزت لە پیاو یان ژنێکی ترە (فێڵبازەکە)، پاشان ئاماژە بەوە بکەیت کە ئارەزووی ئامانجەکەت دەکەیت، پاشان بێباکی پیشان بدەیت، بەردەوام و بەردەوام.

ئەم جۆرە نەخشانە نەک هەر سەرلێشێواو دەکەن، بەڵکو وروژێنەرن.
ئەم چیرۆکە لە ڕوانگەی کوانتێسەوە بیهێنە بەرچاوت: دوای چەند جوڵەیەکی مارکیز، هەستی کرد مارکیز جۆرێک لە یاری دەکات، بەڵام یارییەکە دڵخۆشی کرد. ئەو نەیدەزانی کە ئەو بەرەو کوێ دەبات، بەڵام ئەوەندە باشتر بوو. جوڵەکانی سەرسامی کرد، هەریەکەیان چاوەڕێی جووڵەی داهاتوویان دەکرد- تەنانەت چێژ لە ئیرەیی و سەرلێشێواوییەکەی دەبینی، چونکە هەندێکجار هەر هەستێک باشترە لە بێزاری ئاسایش. ڕەنگە مارکیز پاڵنەرێکی نهێنی هەبووبێت؛ زۆربەی پیاوان دەیکەن. بەڵام ئامادە بوو چاوەڕێ بکات و بزانێت و ڕەنگە ئەگەر وا لێکرابا بۆ ماوەیەکی زۆر چاوەڕێ بکات، ئەوا ئەو چی لە سەری دەکرد گرنگ نەدەبوو.

بەڵام ئەو ساتەی مارکیز ئەو وشە کوشندەیەی "خۆشەویستی" گوت، هەموو شتێک گۆڕا. ئەمە ئیتر یارییەک نەبوو بە جوڵە، بەڵکو نمایشێکی بێ هونەری سۆز بوو. مەبەستی ئاشکرا بوو: خەریکی فریودانی بوو. ئەمەش هەموو ئەو کارانەی کردبووی لە ڕووناکییەکی نوێدا خستە ڕوو. هەموو ئەو شتانەی پێشتر دڵڕفێن بوون ئێستا ناشرین و فێڵبازانە دەهاتە بەرچاو؛ کوانتێسەکە هەستی بە شەرمەزاری و بەکارهێنانی کرد. دەرگایەک داخرا کە جارێکی تر هەرگیز نەدەکرایەوە.

Machine Translated by Google

بە فێڵباز مەزانە، هەرچەندە مەحاڵە ئەمڕۆ بژیت بەبێ ئەوەی یەکێک بیت.

با گەورەترین فێڵبازیت لە داپۆشینی ئەو شتە بێت کە لە فێڵبازی دەچێت.
بالاسار گراسیان، ١٦٥٨-١٦٠١

ڕەچاوکردنی یاسا

لە ساڵی ١٨٥٠ئۆتۆ ڤۆن بیسمارکی گەنج کە ئەوکاتە تەمەنی سی و پێنج ساڵان بوو لە پەرلەمانی پرۆس، لە خاڵی وەرچەرخانێکدا بوو لە ژیانی پیشەیی خۆیدا. پرسەکانی ئەو ڕۆژە بریتی بوون لە یەکگرتنی ئەو دەوڵەتە زۆرانە (بە پرۆسیاشەوە) کە ئەوکات ئەڵمانیا بەسەریاندا دابەش بوو، هەروەها شەڕێک لە دژی نەمسا، دراوسێی بەهێزی باشوور کە هیوای ئەوە بوو ئەڵمانییەکان لاواز و ناکۆکی بمێننەوە، تەنانەت هەڕەشەی دەستوەردانیشی دەکرد ئەگەر هەوڵی یەکگرتنیان دابێت. شازادە ویلیام کە لە ڕیزەکەی دواتردا بوو بۆ ئەوەی ببێتە پاشای پرۆسیا، لەگەڵ ئەوە بوو کە بچێتە شەڕەوە و پەرلەمان بۆ ئەو دۆزییە کۆبووەوە و ئامادەبوو پشتگیری لە هەر کۆکردنەوەی سەرباز بکات. تاکە کەس کە دژایەتی شەڕیان دەکرد، پاشای ئێستا، فرێدریک ویلیامی چوارەم و وەزیرەکانی بوون، کە پێیان باش بوو نەمساییە بەهێزەکان ئارام بکەنەوە.

بیسمارک بە درێژایی ژیانی پیشەیی خۆی، لایەنگرێکی دڵسۆز و تەنانەت بە سۆز و پڕ لە سۆز و بەهێزی هێز و دەسەڵاتی پرۆس بووە. خەونی بە یەکگرتنەوەی ئەڵمانیاوە دەبینی، بچێتە شەڕەوە دژی نەمسا و زەلیلکردنی ئەو وڵاتەی کە بۆ ماوەیەکی زۆر ئەڵمانیای بە دابەشبوون هێشتبووەوە. سەربازێکی پێشوو بوو، شەڕی وەک بازرگانییەکی شکۆمەند دەبینی.

ئاخر ئەمە ئەو پیاوە بوو کە ساڵانێک دواتر دەیگوت: پرسیارە گەورەکانی ئەو سەردەمە نەک بە وتار و بڕیار، بەڵکو بە ئاسن و خوێن یەکلایی دەکرێنەوە.

نیشتمانپەروەر و خۆشەویست و خۆشەویستی شکۆمەندی سەربازی، سەرەڕای ئەوەش بیسمارک لە لوتکەی تای جەنگدا وتارێکی لە پەرلەمان پێشکەش کرد کە هەموو ئەوانەی بیستوویانە سەریان سوڕما. وتی: «ئاخ بۆ ئەو دەوڵەتمەدارەی کە بەبێ هۆکارێک شەڕ دەکات کە کاتێک شەڕ تەواو بوو هەر ڕەوا دەبێت! دوای شەڕ هەمووتان بە شێوەیەکی جیاواز سەیری ئەم پرسیارانە دەکەن. ئەوکات ئازایەتی ئەوەت دەبێت کە ڕوو لەو کۆڵبەرە بکەیت کە بیر لە خۆڵەمێشی کێڵگەکەی دەکاتەوە، بۆ ئەو پیاوەی کە پەککەوتە بووە، بەرەو ئەو باوکەی کە منداڵەکانی لەدەستداوە؟" بیسمارک نەک هەر درێژە بە قسەکانی دا و باسی شێتی ئەم شەڕە دەکات، بەڵکو لە هەمووی سەیرتر، ستایشی نەمسای کرد و بەرگری لە کارەکانی کرد. ئەمەش پێچەوانەی هەموو شتێک بوو کە ئەو

Machine Translated by Google

وەستابوو بۆ... دەرئەنجامەکانی دەستبەجێ بوون. بیسمارک دژی شەڕ بوو- ئەمە دەتوانێت مانای چی بێت؟ جێگرەکانی دیکەش سەریان لێ شێوا و چەند کەسێکیان دەنگەکانیان گۆڕی. لە کۆتاییدا پاشا و وەزیرەکانی سەرکەوتنیان بەدەستهێنا و شەڕیش ڕێگری لێکرا.

چەند هەفتەیەک دوای وتارە بەناوبانگەکەی بیسمارک، پاشا، سوپاسگوزار بوو کە ئەو...
بۆ ئاشتی قسەی کردبوو، کردبووی بە وەزیری کابینە. دوای چەند ساڵێک بوو بە سەرۆک وەزیرانی پرۆس. لەم ڕۆڵەدا لە کۆتاییدا وڵاتەکەی و پاشایەکی ئاشتیخوازی بەرەو شەڕێک دژی نەمسا بردە ناو شەڕێکەوە و ئیمپراتۆریەتی پێشووی چەقاند و دەوڵەتێکی بەهێزی ئەڵمانی دامەزراند و پرۆسیا لە سەرۆکایەتیدا بوو.

لێکدانەوە

لە کاتی وتارەکەیدا لە ساڵی ١٨٥٠، بیسمارک چەندین حیساباتی کرد.
سەرەتا هەستی بەوە کرد کە سوپای پرۆس کە هاوسەنگی لەگەڵ سوپای ئەوروپای دیکەدا نەبووە، ئامادە نییە بۆ شەڕ- کە نەمسا، لە ڕاستیدا، ڕەنگە زۆر باش سەرکەوتن بەدەستبهێنێت، کە ئەنجامێکی کارەساتبار بێت بۆ داهاتوو. دووەم: ئەگەر شەڕەکە دۆڕا و بیسمارک پشتگیری کردبا، ئەوا ژیانی پیشەیی ئەو دەبووە مەترسییەکی سەختەوە.

پاشا و وەزیرە کۆنەپەرستەکانی ئاشتییان دەویست؛ بیسمارک دەسەڵاتی دەویست. وەڵامەکە ئەوە بوو کە خەڵک لە بۆنەکە فڕێ بدات بە پشتگیریکردنی دۆزییەک کە ڕقی لێی بوو، شتگەلێک بڵێت کە ئەگەر کەسێکی تر بیڵێت پێیان پێدەکەنێت. وڵاتێکی تەواو گێل کرا. بە هۆی وتارەکەی بیسمارکەوە بوو کە پاشا کردی بە وەزیر، پۆستێک کە بە خێرایی لێیەوە بەرزبووەوە بۆ ئەوەی ببێتە سەرۆک وەزیران، دەسەڵاتی بەهێزکردنی سەربازی پرۆس و بەدیهێنانی ئەوەی کە بە درێژایی دەم ویستبووی بەدیهێنا: زەلیلکردنی نەمسا و یەکگرتنەوە لە ئەڵمانیا لە ژێر سەرکردایەتی پرۆسیا.

بە دڵنیاییەوە بیسمارک یەکێک بوو لە زیرەکترین دەوڵەتمەدارەکان کە تا ئێستا ژیاوە، وەستایەکی ستراتیژی و فێڵکردن بوو. کەس گومانی ئەوەی نەدەکرد کە لەم کەیسەدا چی دەکات. ئەگەر مەبەستی ڕاستەقینەی خۆی ڕابگەیەنێت، بەو پێیەی کە باشترە ئێستا چاوەڕێ بکات و دواتر شەڕ بکات، ئەوا لە دەمەقاڵەدا سەرنەدەکەوت، بەو پێیەی زۆربەی پرۆسەکان لەو ساتەدا شەڕیان دەویست و بە هەڵە پێیانوابوو سوپاکەیان لە نەمساییەکان باڵاترە. ئەگەر یاری بە پاشا بکردایە و داوای کردبا لە بەرامبەر پشتگیریکردنی ئاشتیدا بکرێتە وەزیر، ئەویش سەرکەوتوو نەدەبوو: پاشا متمانەی بە تەماحەکەی نەدەکرد و گومانی لە دڵسۆزییەکەی دەکرد.

Machine Translated by Google

بەڵام بە ناپاکی تەواو و ناردنی سیگناڵی چەواشەکارانە،
هەمووانی فریو دەدا و مەبەستی خۆی دەشاردەوە و بە هەموو شتێک دەگەیشت کە دەیویست. هێزی شاردنەوەی
نیازەکانت بەم شێوەیە.

کلیلی دەسەڵات

زۆربەی خەڵک کتێبی کراوەن. ئەوان ئەوەی هەستی پێدەکەن دەیڵێن، لە هەر دەرفەتێکدا بۆچوونەکانیان دەخەنە ڕوو و بەردەوام پلان و مەبەستەکانیان ئاشکرا دەکەن. ئەوان لەبەر چەند هۆکارێک ئەم کارە دەکەن. یەکەم: ئاسان و سروشتییە مرۆڤ هەمیشە بیەوێت باسی هەست و پلانەکانی بۆ داهاتوو بکات. پێویستی بە هەوڵدان هەیە بۆ کۆنترۆڵکردنی زمانت و چاودێریکردنی ئەوەی ئاشکرای دەکەیت. دووەم: زۆرێک پێیان وایە بە ڕاستگۆیی و کراوەیی دڵی خەڵک بەدەست دەهێنن و سروشتی باشی خۆیان نیشان دەدەن.زۆر وەهمیان لێدەگیرێت. ڕاستگۆیی لە ڕاستیدا ئامێرێکی بێدەنگ و بێدەنگە، کە زیاتر خوێناوی دەکات لەوەی کە بیبڕێت. پێدەچێت ڕاستگۆیی تۆ خەڵک توڕە بکات؛ زۆر ژیرانەترە کە قسەکانت بەرگدروو بکەیت، ئەوەی بە خەڵک بڵێیت کە دەیانەوێت بیبیستن نەک ڕاستییە درشت و ناشرینەکانی ئەو شتانەی کە هەستیان پێدەکەیت یان بیردەکەیتەوە. لەوەش گرنگتر، بە کراوەیی بێ شەرم خۆت خۆت ئەوەندە پێشبینیکراو و ئاشنا دەکەیت کە نزیکە لە مەحاڵەوە ڕێزت لێبگریت یان لێت بترسیت، دەسەڵاتیش بۆ کەسێک کۆنابێتەوە کە نەتوانێت ئیلهامبەخش بێت بۆ ئەو جۆرە هەستانە.

ئەگەر تامەزرۆی دەسەڵاتیت، خێرا ڕاستگۆیی بخەرە لایەک، و خۆت ڕابهێنە لە هونەری شاردنەوەی مەبەستەکانت. شارەزا لە هونەر و هەمیشە دەستی سەرەوەت دەبێت. بنەڕەتی توانای شاردنەوەی مەبەستەکانی مرۆڤ ڕاستییەکی سادەیە سەبارەت بە سروشتی مرۆڤ: یەکەم غەریزەمان ئەوەیە هەمیشە متمانەمان بە ڕواڵەتەکان هەبێت. ناتوانین بە گومانەوە لە واقیعی ئەو شتانەدا بگەڕێین کە دەیبینین و دەیبیستین- بەردەوام خەیاڵ بکەین کە دەرکەوتنەکان شتێکی تریان شاردووەتەوە، ماندوومان دەکەن و دەترسێنن. ئەم ڕاستییە وا دەکات مرۆڤ تارادەیەک ئاسان بێت بۆ شاردنەوەی مەبەستەکانی. بە سادەیی شتێک کە پێدەچێت ئارەزووی دەکەیت، ئامانجێک کە پێدەچێت ئامانجت بێت، لەبەردەم چاوی خەڵکدا هەڵواسراوە و ئەوان ڕواڵەتەکە بۆ واقیع دەبەن. کاتێک چاوەکانیان لەسەر فێڵەکە بوو، ئەوا شکست دەهێنن لە تێبینی ئەوەی کە تۆ بەڕاستی لە چیدایت. لە وەسوەسەدا، ئاماژەی ناکۆک، وەک ئارەزوو و بێباکی دابنێ و نەک هەر لە بۆنەکە فرێیان دەدەیت، بەڵکو ئارەزووی خاوەندارێتیکردنیان دەسوتێنیت.

Machine Translated by Google

تاکتیکێک کە زۆرجار کاریگەرە لە دانانی هێرینگێکی سووردا ئەوەیە کە وا دەربکەویت کە پشتگیری لە بیرۆکەیەک یان هۆکارێک دەکەیت کە لە ڕاستیدا پێچەوانەی هەستەکانی خۆتە.
(بیسمارک لە ساڵی ١٨٥٠ادا لە وتارەکەیدا ئەمەی بە کاریگەرییەکی زۆرەوە بەکارهێناوە.) زۆربەی خەڵک پێیان وایە گۆڕانکاری دڵت بەسەر هاتووە، بەو پێیەی ئەوەندە نائاساییە کە ئەوەندە سووک یاری بە شتێکی سۆزداری وەک بۆچوون و بەهاکانی مرۆڤ بکەیت.
هەمان شت بۆ هەر شتێکی فێڵبازی ئارەزووی دەگونجێت: پێدەچێت شتێک بوێت کە لە ڕاستیدا تۆ بە هیچ شێوەیەک حەزت لێی نەبێت و دوژمنەکانت لە بۆنەکە فڕێ بدرێن، هەموو جۆرە هەڵەیەک لە حیساباتەکانیاندا دەکەن.

لە کاتی جەنگی جێنشینی ئیسپانیا لە ساڵی ١٧١١، دوکی مارلبۆرۆ، سەرۆکی سوپای ئینگلیز، ویستی قەڵایەکی سەرەکی فەرەنسی لەناو ببات، چونکە ئەو قەڵایە ڕێگایەکی گرنگی بۆ ناو فەرەنسا دەپاراست. بەڵام دەیزانی ئەگەر لەناوی ببات، فەرەنسییەکان درک بەوە دەکەن کە ئەو چی دەوێت- پێشڕەویکردن بەو ڕێگایەدا. کەواتە لەبری ئەوە تەنیا قەڵاکەی گرت و لەگەڵ هەندێک لە سەربازەکانیدا گارنیۆنی کرد، وای لێکرد وەک ئەوەی بۆ هەندێک مەبەستی خۆی بیەوێت. فەرەنسییەکان هێرشیان کردە سەر قەڵاکە و دوکەکە ڕێگەی پێدان بیگرنەوە. بەڵام کاتێک کە وەریانگرتەوە، لەناویان برد، بەو بڕوایەی کە دوکەکە بە هۆکارێکی گرنگەوە ویستوویەتی. ئێستا کە قەڵاکە نەمابوو، ڕێگاکە بێ پارێز بوو و مارلبۆرۆ بە ئاسانی دەیتوانی ڕێپێوان بکات بۆ ناو فەرەنسا.

ئەم تاکتیکە بەم شێوەیە بەکاربهێنە: مەبەستەکانت بشارەوە نەک بە...
داخستنی (بە مەترسی دەرکەوتنی نهێنی، و گومانکردن لە خەڵک) بەڵام بە قسەکردنی بێکۆتایی لەسەر ئارەزوو و ئامانجەکانت- تەنها نەک ئامانجە ڕاستەقینەکانت. بە یەک بەرد سێ باڵندە دەکوژیت: دۆستانە و کراوە و متمانەدار دەردەکەویت؛ تۆ مەبەستەکانت دەشاریتەوە؛ و تۆ ڕکابەرەکانت دەنێری بۆ ڕاوەدوونانی قازی کێوی کە کات دەبات.

ئامرازێکی بەهێزی دیکە لە فڕێدانی خەڵک لە بۆنەکە، دڵسۆزی درۆینە.
خەڵک بە ئاسانی بە هەڵە دڵسۆزی بە ڕاستگۆیی دەزانن. لەبیرت بێت- یەکەم غەریزەیان متمانەکردنە بە ڕواڵەتەکان و بەو پێیەی ڕاستگۆیی بە نرخ دەزانن و دەیانەوێت باوەڕیان بە ڕاستگۆیی کەسانی دەوروبەریان هەبێت، بە دەگمەن گومانت لێدەکەن یان لە ڕێگەی کردەوەکەتەوە دەبینن. وا دیارە باوەڕت بەو شتانە هەیە کە دەیڵێیت قورساییەکی زۆر بە قسەکانت دەبەخشێت.

ئیاگۆ بەم شێوەیە ئۆتێلۆی فریو و لەناوبرد: بە لەبەرچاوگرتنی قووڵی هەستەکانی، دڵسۆزی ڕواڵەتی نیگەرانییەکانی سەبارەت بەو ناپاکییە گوماناوییەی دێسدێ مۆنا، چۆن ئۆتێلۆ دەتوانێت بێمتمانەیی پێ بکات؟ هەروەها بەم شێوەیە هونەرمەندی گەورەی فێڵباز یێلۆ کید وایل پشمی بەسەر چاوی مژەرەکاندا ڕاکێشا: پێدەچوو ئەوەندە قووڵی باوەڕ بەو شتە فێڵبازە بکات کە لەبەردەمیاندا هەڵواسرابوو (ستۆکێکی ساختە، ئەسپێکی پێشبرکێی بانگەشەی بۆ دەکرێت)، واقیعەکەی سەخت کرد بۆ

Machine Translated by Google

گومان. بێگومان گرنگە لەم بوارەدا زۆر دوور نەڕۆین. دڵسۆزی ئامرازێکی فێڵاوییە: بە سۆزێکی زۆرەوە دەرکەویت و گومانەکانت دروست دەکەیت. پێوانەکراو و باوەڕپێکراو بە یان فێڵەکەت بەو جۆرە دەردەچێت کە هەیەتی.

بۆ ئەوەی دڵسۆزی درۆینەت بکەیتە چەکێکی کاریگەر لە شاردنەوەی مەبەستەکانت، پشتگیری لە باوەڕێک بە ڕاستگۆیی و ڕاشکاوی وەک بەهایەکی کۆمەڵایەتی گرنگ بکە. تا دەتوانیت بە ئاشکرا ئەم کارە بکە. جەخت لەسەر هەڵوێستی خۆت بکەرەوە لەسەر ئەم بابەتە بە ئاشکراکردنی ناوبەناو هەندێک بیرکردنەوەی دڵسۆزانە- هەرچەندە تەنها بیرکردنەوەیەک کە لە ڕاستیدا بێمانا یان بێ پەیوەندییە، بێگومان. تالیران وەزیری ناپلیۆن وەستا بوو لە بردنی خەڵک بۆ ناو متمانەی خۆی بە ئاشکراکردنی هەندێک نهێنی ڕواڵەتی. ئەم متمانەیە خۆنمایشکردنە- فێڵێک- دواتر متمانەیەکی ڕاستەقینە لە لایەن کەسی بەرامبەرەوە دەهێنێتە ئاراوە.

لەبیرت بێت: باشترین فریودەرەکان هەموو هەوڵێکیان دەدەن بۆ پۆشینی سیفەتە ناشرینەکانیان. لە بوارێکدا هەوایەکی ڕاستگۆیی دەچێنن بۆ ئەوەی ناپاکی خۆیان لە بوارەکانی دیکەدا بپۆشن. ڕاستگۆیی تەنیا فێڵێکی دیکەیە لە جبەخانەی چەکەکانیاندا.

Machine Translated by Google

بەشی دووەم: شاشەی دوکەڵ بەکاربهێنە بۆ پۆشینی شاشەی خۆت
کردارەکان

هەمیشە فێڵکردن باشترین ستراتیژە، بەڵام باشترین فێڵەکان پێویستی بە شاشەی دوکەڵ هەیە بۆ ئەوەی سەرنجی خەڵک لە ئامانجە ڕاستەقینەکەتەوە سەرقاڵ بکات. دەرەوەی نەرم و نیان- وەک ڕووخساری پۆکەر کە ناخوێندرێتەوە- زۆرجار شاشەی دوکەڵی تەواو و بێ کەموکوڕییە، مەبەستەکانت لە پشت ئاسوودە و ئاشناکانەوە دەشارێتەوە. ئەگەر مژەرەکە بە ڕێگایەکی ئاشنادا ببەیت، ئەوا کاتێک دەیبەیتە ناو تەڵێکەوە، نایگرێت.

ڕەچاوکردنی یاسا I

لە ساڵی ١٩١٠کاک سام گیزیلێکی خەڵکی شیکاگۆ کاروباری کۆگاکەی بە نزیکەی یەک ملیۆن دۆلار فرۆشت. جێگیر بوو بۆ نیمچە خانەنشینی و بەڕێوەبردنی موڵکە زۆرەکانی، بەڵام لە قووڵایی ناخیدا خورانی بۆ ڕۆژانی کۆنی گرێبەستکردن.

ڕۆژێک گەنجێک بە ناوی جۆزێف وایل سەردانی ئۆفیسەکەی کرد، ویستویەتی شوقەیەک بکرێت کە بۆ فرۆشتن هەیبوو. گیزیل مەرجەکانی ڕوونکردەوە: نرخەکەی ٨هەزار دۆلار بوو، بەڵام تەنها پێویستی بە پارەی پێشەکی بوو کە دوو هەزار دۆلار بوو. وایل وتی لەسەری دەخەوێت، بەڵام ڕۆژی دواتر گەڕایەوە و پێشنیاری کرد کە ٨هەزار دۆلاری تەواو بە کاش بدات، ئەگەر گیزیل بتوانێت یەک دوو ڕۆژ چاوەڕێ بکات، تاوەکو گرێبەستێک کە وایل کاری لەسەر دەکات هاتە ئاراوە. تەنانەت لە کاتی نیمچە خانەنشینیشدا، بازرگانێکی زیرەکی وەک گیزیل کنجکاو بوو کە چۆن وایل دەتوانێت بەو خێراییە ئەوەندە پارەی کاش (ئەمڕۆ بە نزیکەیی ١٥٠هەزار دۆلار) بدۆزێتەوە. وا دیار بوو وایڵ ئامادە نەبوو بڵێت، و بە خێرایی بابەتەکەی گۆڕی، بەڵام گیزیل خۆڕاگر بوو. لە کۆتاییدا دوای دڵنیابوون لە نهێنی، وایل ئەم چیرۆکەی خوارەوەی بۆ گیزیل گێڕایەوە.

پاشای ئیسرائیل IGNSپەرستنی...

ئینجا یەهو هەموو گەلەکەی کۆکردەوە و پێی گوتن: «ئەحاب کەمێک خزمەت بە بەعل دەکات. بەڵام یەهو زۆر زیاتر خزمەت دەکات. ئێستا هەموو پێغەمبەرانی بەعل و هەموو پەرستراوەکانی و هەموو کاهینەکانی بانگم بکەن. با کەس نەمێنێت، چونکە قوربانییەکی گەورەم هەیە کە پێشکەشی بەعل بکەم؛ هەرکەسێک بێسەروشوێنە

Machine Translated by Google

ناژی". بەڵام یەهو بە فێڵبازی ئەو کارەی کرد بۆ ئەوەی پەرستیارانی بەعل لەناو ببات. یەهو فەرمانی دا: «کۆڕێکی پیرۆز بۆ بەعل پیرۆز بکەن. "بۆیە رایانگەیاند. یەهو نارد بۆ هەموو ئیسرائیل. هەموو پەرستیارانی بەعل هاتن، بەجۆرێک پیاوێک نەما نەهات. ئینجا چوونە ناو ماڵی بەعل و ماڵی بەعل لە سەرێکەوە بۆ سەرەکەی تر پڕ بوو.... پاشان یەهو چووە ماڵی بەعل و بە پەرستیارانی بەعل گوت: «بگەڕێن و بزانن لێرە لەنێو ئێوەدا هیچ خزمەتکارێکی یەزدان نییە، بەڵکو تەنها پەرستیارانی بەعل بێت.»پاشان چووە ژوورەوە بۆ ئەوەی قوربانی و قوربانی سووتاندن پێشکەش بکات. یەهو هەشتا پیاوی لە دەرەوە جێگیر کردبوو و گوتی: «ئەو کەسەی ڕێگە بە هەر کەسێک بدات کە دەیدەمە دەستت ڕزگاری بێت، ژیانی لەدەست دەدات.» هەر کە کۆتایی بە پێشکەشکردنی قوربانی سووتاندنەکە هێنا، یەهو گوتی بۆ پاسەوان و بۆ ئەفسەرەکان، "بڕۆ ژوورەوە و بیانکوژن؛ با پیاوێک ڕزگاری نەبێت.

جا "

کاتێک خستیانە بەر شمشێر، پاسەوان و ئەفسەرەکان فڕێیاندانە دەرەوە و چوونە ژووری ناوەوەی ماڵی بەعل و ئەو ستوونەیان هێنایە دەرەوە کە لە ماڵی بەعلدا بوو و سووتاندیان. ستوونی بەعلیان ڕووخاند و ماڵی بەعلیان ڕووخاند و تا ئەمڕۆشیان کردە ئاودەست. بەم شێوەیە یەهو بەعلی لە ئیسرائیل سڕییەوە.

پەیمانی کۆن، 2پاشاکان ١٠: ١٨-٢٨

مامی وایل سکرتێری کۆمەڵەیەکی دارایی فرە ملیۆنێر بوو.
ئەم بەڕێزە دەوڵەمەندانە دە ساڵ لەمەوبەر جێگەی ڕاوکردنیان لە میشیگان کڕیبوو، بە نرخێکی هەرزان. چەند ساڵێک بوو ئەو جێگایەیان بەکارنەهێنابوو، بۆیە بڕیاریان دابوو بیفرۆشن و داوای لە مامی وایل کردبوو کە هەرچییەک لە توانایدا بوو بۆی وەربگرێت. بە هۆکاری باش -هۆکاری باش -بۆ خۆی، مامی ساڵانێک بوو کینەیەکی لە ملیۆنێرەکان دەخوارد؛ ئەمە چانسی ئەو بوو بۆ ئەوەی بگەڕێتەوە سەریان. ئەو موڵکەکەی بە ٣٥هەزار دۆلار دەفرۆشت بە پیاوێکی ڕێکخستن (کە دۆزینەوەی کاری وایل بوو). داراییەکان زۆر دەوڵەمەند بوون و نیگەران بوون لەم نرخە کەمە. پاشان پیاوە ڕێکخستنەکە دەسوڕایەوە و جارێکی دیکە موڵکەکەی بە نرخی ڕاستەقینەی خۆی دەفرۆشتەوە کە نزیکەی ١٥٥هەزار دۆلار بوو. مامی و وایل و پیاوی سێیەم قازانجەکانی ئەم فرۆشتنە دووەمەیان دابەش دەکرد. هەمووی یاسایی بوو و بۆ هۆکارێکی باش بوو- تۆڵەسەندنەوەی دادپەروەرانەی مامی.

گیزیل بەس بیستبوو: ئەو ویستبووی ببێتە کڕیاری سێت ئاپ. وایل ئامادە نەبوو بەشداری بکات، بەڵام گیزیل پاشەکشەی نەکرد: بیرۆکەی قازانجێکی گەورە، لەگەڵ کەمێک سەرگەرمی، وای لێکرد کە لە بڕگەدا پاڵەوان بێت. وایل ڕوونیکردەوە کە گیزیل دەبێت ئەو ٣٥هەزار دۆلارە بە شێوەی کاش دابنێت بۆ ئەوەی...

Machine Translated by Google

مامەڵەکردن لەگەڵ یەکتر. گیزیل، ملیۆنێرە و دەڵێت، دەتوانێت بە پەنجەیەک پارەکە بەدەستبهێنێت. دواجار وایل کۆڵی
کردەوە و ڕازی بوو کۆبوونەوەیەک لە نێوان مامی گیزیل و خاوەن دارایییەکان ڕێکبخات، لە شارۆچکەی گەیڵسبێرگ لە
ویلایەتی ئیلینۆیس.

لە گەشتی شەمەندەفەردا بۆ گەیڵسبورگ، گیزیل چاوی بە مامی کەوت- پیاوێکی سەرنجراکێش،
کە بە تامەزرۆییەوە باسی بازرگانی لەگەڵدا دەکرد. هەروەها وایل هاوڕێیەکی لەگەڵ خۆی هێنا، پیاوێکی تا ڕادەیەک چەقۆکێش
بوو بە ناوی جۆرج گرۆس. وایل بۆ گیزیل ڕوونی کردەوە کە خۆی ڕاهێنەری بۆکسێنە، گرۆس یەکێکە لەو یاریزانە بەڵێندەرانەی
خەڵات کە ڕاهێنانی پێکردووە، داوای لە گرۆس کردووە کە بێتە پێشەوە بۆ ئەوەی دڵنیابێت لەوەی شەڕکەرەکە لە شێوەی خۆیدا
دەمێنێتەوە. بۆ جەنگاوەرێکی بەڵێندەر، گرۆس ڕوخسارێکی ناسەرنجراکێش بوو- قژی خۆڵەمێشی و سکی بیرەی هەبوو- بەڵام
گیزیل ئەوەندە پەرۆش بوو بۆ گرێبەستەکە کە لە ڕاستیدا بیری لە دەرکەوتنی لاوازی پیاوەکە نەدەکردەوە.

جارێک لە گەیڵسبێرگ، وایڵ و مامی چوونەتە هێنانی دارایییەکان لە کاتێکدا گیزیل لە ژوورێکی هۆتێلدا لەگەڵ گرۆس
چاوەڕێی دەکرد، کە بەپەلە سندوقی بۆکسێنەکەی لەبەر کرد. لە کاتێکدا گیزیل نیوەی سەیری دەکرد، گرۆس دەستی کرد بە
سێبەرکردن. هەرچەندە سەرقاڵ بوو، گیزیل پشتگوێی خست کە بۆکسێنەرەکە چەندە خراپ هەناسەی دەدا دوای چەند
خولەکێک لە وەرزشکردن، هەرچەندە پێدەچوو شێوازەکەی بەس ڕاستەقینە بێت. دوای کاتژمێرێک، وایل و مامی لەگەڵ
خاوەن دارایییەکان دەرکەوتنەوە، کۆمەڵێک پیاوی سەرنجراکێش و ترسناک، هەموویان عەزی فەنتازییان لەبەردا بوو. کۆبوونەوەکە
بە باشی بەڕێوەچوو و خاوەن دارایییەکان ڕێککەوتن لەسەر فرۆشتنی جێگاکە بە گیزیل کە پێشتر ئەو ٣٥هەزار دۆلارەی بە وایەر
بۆ بانکێکی ناوخۆیی بەستبووەوە.

ئەم کارە بچووکە ئێستا یەکلایی بووەوە، دارایییەکان لەسەر کورسییەکانیان دانیشتنەوە
و دەستی کرد بە گاڵتەکردن سەبارەت بە دارایی بەرز، ناوی JP"
مۆرگان" وەک ئەوەی ئەو پیاوە بناسن. لە کۆتاییدا یەکێکیان سەرنجی بۆکسێنەرەکەی دا لە گۆشەی ژوورەکەدا. وایل ڕوونی
کردەوە کە لەوێ چی دەکات. ئەو دارایییە بەرپەرچی دایەوە و وتی ئەویش بۆکسێنەرێکی لە دەوروبەرەکەیدا هەیە، ناوی ناوە.
وایل بە بێئەدەبی پێکەنی و هاوارێکی کرد کە پیاوەکەی دەتوانێت بە ئاسانی پیاوەکەیان بخاتە دەرەوە. گفتوگۆکە پەرەی سەند
و بوو بە مشتومڕ. لە گەرمەی سۆزدا، وایل تەحەدای پیاوەکانی کرد بۆ گرەوێک. دارایییەکان بە تامەزرۆییەوە ڕازی بوون و
ڕۆیشتن بۆ ئەوەی پیاوەکەیان ئامادە بکەن بۆ شەڕکردن ڕۆژی دواتر.

هەر کە ڕۆیشتن، مامی هاوارێکی کردە سەر وایل، ڕاست لەبەردەم گیزیل؛
پارەی ئەوەندەیان نەبوو کە گرەویان لەسەر بکەن و کاتێک دارایییەکان ئەمەیان بۆ دەرکەوت، مامی لە کارەکەی دوور دەخرایەوە.
وایل داوای لێبوردنی کرد کە کەوتە ناو ئەم گێژاوە، بەڵام پلانێکی هەبوو: ئەو بۆکسێنەرەکەی تری باش دەناسی و بە کەمێک
بەرتیل، دەیانتوانی شەڕەکە چاک بکەنەوە. بەڵام پارەی گرەوەکە لە کوێوە دەهات؟ مامی وەڵامی دایەوە. بەبێ ئەو وەک مردوو
باش بوون. لەکۆتاییدا

Machine Translated by Google

گیزیل بەس بیستبوو. بەهۆی ئەوەی ئامادە نەبوو گرێبەستەکەی بخاتە مەترسییەوە بە هیچ ئیرادەیەکی خراپ، ٣٥هەزار دۆلاری کاشەکەی خۆی پێشکەش کرد بۆ بەشێک لە گرەوەکە. ئەگەر ئەوەشی لەدەست بدات، وایەرێکی بۆ پارەی زیاتر دەکرد و هەر قازانجێکی لە فرۆشتنی جێگاکەدا دەکرد.
مامی و کورەزای سوپاسیان کرد. بە ١٥هەزار دۆلاری خۆیان و ٣٥هەزار دۆلاری گیزیل توانیان بەشی گرەوەکە بکەن. ئەو ئێوارەیە، کاتێک گیزیل سەیری ئەو دوو بۆکسێنەرەی دەکرد کە لە ژووری هۆتێلەکەدا مەشقی چاککردنەوەکەیان دەکرد، مێشکی لەرزۆک بوو لەو کوشتنەی کە بڕیار بوو لە هەردوو یاریی بۆکسێن و فرۆشتنی جێگاکەدا بیکات.

شەڕەکە ڕۆژی دواتر لە هۆڵێکی وەرزشی ڕوویدا. وایل مامەڵەی لەگەڵ پارە نەختینەکەدا کرد، کە...
بۆ ئاسایش لەناو سندوقێکی قوفڵکراودا دانرابوو. لە ژووری هۆتێلەکەدا هەموو شتێک بەو شێوەیەی کە پلانی بۆ دانرابوو، بەردەوام بوو. داراییەکان بە خەمبارییەوە سەیریان دەکرد کە شەڕکەرەکەیان چەندە خراپە و گیزیل خەون بەو پارە ئاسانە دەبینی کە خەریک بوو بەدەستی بهێنێت. پاشان لەناکاو وەرچەرخانێکی کێوی لەلایەن شەڕکەری داراییەوە بە توندی بەر دەموچاوی گرۆس کەوت و کەوتە خوارەوە. کاتێک بەر کانڤاسەکە کەوت، خوێن لە دەمیەوە ڕژا. کۆکەی، پاشان هێمن پاڵکەوت. یەکێک لە خاوەن داراییەکان کە پێشتر پزیشک بووە، پەپولەی خوێنی پشکنیوە؛ ئەو مردبوو. ملیۆنێرەکان تووشی شۆک بوون: هەمووان دەبوو پێش هاتنی پۆلیس دەربچن- دەکرا هەموویان بە کوشتن تۆمەتبار بکرێن.

گیزیل بە ترسەوە لە هۆڵی وەرزشەوە هاتە دەرەوە و گەڕایەوە شیکاگۆ، ٣٥هەزار دۆلارەکەی بەجێهێشت کە تەنها زۆر دڵخۆش بوو لەبیری بکات، چونکە پێدەچوو باجێکی کەم بێت بۆ ئەوەی تووشی تاوانێک نەبێت. هەرگیز نەیدەویست جارێکی تر وایل و هیچ کام لەوانی تر ببینێتەوە.

دوای ئەوەی گیزیل بەپەلە هاتە دەرەوە، گرۆس هەستا، لە ژێر هەڵمی خۆیدا. ئەو خوێنەی لە دەمی دەرچووبوو، لە تۆپێکەوە هاتبوو کە پڕ بوو لە خوێنی مریشک و ئاوی گەرم کە لە ڕوومەتیدا شاردبوویەوە. تەواوی ئەو کارەساتە لەلایەن وایڵەوە دارێژرابوو کە زیاتر بە "مندااڵە زەردەکە" ناسراوە، یەکێک بوو لە داهێنەرترین فێڵبازەکانی مێژوو. وایل ٣٥هەزار دۆلارەکەی لەگەڵ داراییەکان و بۆکسێنەرەکان (هەموویان هاوڕێ فێڵبازەکان) دابەش کرد- قازانجێکی کەمی خۆش بۆ چەند ڕۆژێک کارکردن.

ئێس ئێن براد

ئەمەش بە واتای دروستکردنی بەرەیەک دێت کە لە کۆتاییدا بە کەشێکی یان کاریگەرییەکی ئاشنابووندا ڕژاو بێت، کە لە چوارچێوەیدا ڕەنگە ستراتیژیست بە نەبینراو مانۆڕ بکات لە کاتێکدا هەموو چاوەکان ڕاهێنراون بۆ بینینی ئاشناییە ئاشکراکان.

Machine Translated by Google

“سی و شەش ستراتیژییەکان.” لە THFهونەری جەنگی ژاپۆنی وەرگیراوە.

تۆماس کلێری، ١٩٩١

لێکدانەوە

منداڵە زەردەکە زۆر پێش ئەوەی کۆنەکە دابنێت، گیزیلی وەکو مژەرێکی تەواو خستبووە مەترسییەوە. ئەو دەیزانی فێڵەکەی لە یارییەکانی بۆکسێندا فێڵێکی تەواو دەبێت بۆ جیاکردنەوەی گیزیل لە پارەکەی بە خێرایی و بە شێوەیەکی یەکلاکەرەوە. بەڵام هەروەها دەیزانی ئەگەر بە هەوڵدان بۆ سەرنجراکێشانی گیزیل لە یارییە بۆکسێنەکەدا دەستی پێکردبا، ئەوا بە شێوەیەکی نەگبەتانە شکستی دەهێنا. دەبوو مەبەستەکانی بشارێتەوە و سەرنجی خۆی بگۆڕێت، شاشەیەکی دوکەڵی دروست بکات-لەم حاڵەتەدا فرۆشتنی جێگاکە.

لە کاتی سواربوونی شەمەندەفەرەکەدا و لە ژووری هۆتێلەکەدا مێشکی گیزیل بە تەواوی سەرقاڵی ئەو گرێبەستە هەڵپەسێردراوە بوو، پارە ئاسانەکە، چانسی ئەوەی لەگەڵ پیاوە دەوڵەمەندەکاندا قسە بکات. ئەو نەیتوانیبوو تێبینی بکات کە گرۆس لە باشترین حاڵەتدا لە شێوەی خۆی دەرچووە و تەمەنی ناوەڕاست بووە. هێزی سەرقاڵکەری شاشەی دوکەڵ بەم شێوەیە. بەهۆی ئەوەی گیزیل لە گرێبەستە بازرگانییەکەدا سەرقاڵ بوو، بە ئاسانی سەرنجی بۆ یارییە بۆکسێنەکە لابرا، بەڵام تەنها لە کاتێکدا کە زۆر درەنگ بوو بۆ ئەوەی سەرنجی ئەو وردەکاریانە بدات کە دەبوو گرۆس بدات. ئاخر یارییەکە ئێستا وابەستەی بەرتیل بوو نەک باری جەستەیی بۆکسێنەرەکە. وە گیزیل لە کۆتاییدا ئەوەندە سەرقاڵ بوو بە وەهمی مردنی بۆکسێنەرەکە کە بە تەواوی پارەکەی لەبیر کرد.

لە منداڵە زەردەکەوە فێربە: پێشەوەی ئاشنا و نادیار شاشەی دوکەڵی تەواو و بێ کەموکوڕییە. بە بیرۆکەیەک کە بەس ئاسایی دەردەکەوێت لە نیشانەکەت نزیک ببەوە- گرێبەستێکی بازرگانی، فیتنەی دارایی. مێشکی مژەرەکە سەرقاڵ بووە، گومانەکانی هێور دەبنەوە. ئەوە کاتێکە کە بە نەرمی ڕێنمایی دەکەیت بۆ سەر ڕێگای دووەم، ئەو لێوارە خلیسکەیەی کە بە بێدەسەڵاتانە دەخلیسکێتە خوارەوە بۆ ناو تەڵەکەت.

ڕەچاوکردنی یاسا II

لە ناوەڕاستی بیستەکانی سەدەی ڕابردوودا، سەرکردە جەنگییە بەهێزەکانی ئەسیوپیا خەریک بوو بزانن کە گەنجێکی ئاغاکان بە ناوی هایلە سەلاسی ناسراو بە ڕاس تەفاری، ڕکابەری هەموویان دەکات و نزیک بوو لەوەی کە بتوانێت خۆی بە سەرکردەی خۆیان ڕابگەیەنێت، یەکدەگرێت وڵات بۆ...

Machine Translated by Google

بۆ یەکەمجار لە ماوەی دەیان ساڵدا. زۆربەی ڕکابەرەکانی نەیاندەتوانی تێبگەن کە ئەم پیاوە چەقۆکێش و بێدەنگ و ڕەوشت
بەرزە چۆن توانیویەتی کۆنترۆڵی خۆی بکات. بەڵام لە ساڵی ١٩٢٧دا سەلاسی توانی یەک بە یەک سەرۆک جەنگەکان
بانگهێشت بکات بۆ ئەوەی بێنە ئەدیس ئەبابا بۆ ئەوەی دڵسۆزی خۆیان ڕابگەیەنن و وەک سەرکردە بناسن.

هەندێک پەلەیان کرد، هەندێک دوودڵ بوون، بەڵام تەنها یەکێکیان، دێجازماچ بالچای سیدامۆ، بوێری ئەوەی بە تەواوی
سەرپێچی سێلاسی بکات. پیاوێکی زەق و زەق، بالچا جەنگاوەرێکی گەورە بوو، سەرکردەی نوێی بە لاواز و ناشایستە دەزانی. بە
ئاماژەیەکەوە لە پایتەخت دوورکەوتەوە. لە کۆتاییدا سێلاسی بە شێوازی نەرم و نیان بەڵام چەقۆی خۆی، فەرمانی بە بالچا کرد کە
بێت. سەرۆکی جەنگ بڕیاریدا گوێڕایەڵی بێت، بەڵام بەم کارە مێزەکانی لەسەر ئەم خۆنمایشکەرەی تەختی ئەسیوپیا دەگێڕا: بە
خێرایی خۆی دەهاتە ئەدیس ئەبابا، و بە سوپایەکی ١٠ هەزار کەسییەوە، هێزێک کە ئەوەندە گەورە بوو بەرگری لە خۆی بکات،
ڕەنگە تەنانەت شەڕی ناوخۆش دەستپێبکات.

جێگیرکردنی ئەم هێزە ترسناکە لە دۆڵێکدا کە سێ میل لە پایتەختەوە دوورە، وەک پاشایەک چاوەڕێی دەکرد. سێلاسی دەبوو
بێتە لای.
بەڕاستی سێلاسی نێردراوی نارد، داوای لە بالچا کرد کە نیوەڕۆیەک ئامادە بێت
ئاهەنگێک بۆ ڕێزلێنان لێی. بەڵام بالچا، هیچ گەمژەیەک نەبوو، مێژووی دەزانی- دەیزانی کە پاشا و ئاغاکانی پێشووی ئەسیوپیا
ئاهەنگەکانیان وەک تەڵە بەکارهێناوە. کاتێک لەوێ بوو و پڕ بوو لە خواردنەوە، سێلاسی دەیویست دەستگیر بکرێت یان
بکوژرێت.
بۆ ئەوەی ئاماژە بە تێگەیشتنی لە دۆخەکە بکات، ڕازی بوو بێتە ئاهەنگەکە، بەڵام تەنها ئەگەر بتوانێت پاسەوانی تایبەتی خۆی
بهێنێت- ٦٠٠ لە باشترین سەربازەکانی، هەموویان چەکدار بوون و ئامادە بوون بەرگری لە خۆی و خۆیان بکەن. بەڵچا سەری
سوڕما کە سێلاسی بەوپەڕی ئەدەبەوە وەڵامی دایەوە کە شانازی دەکات کە میوانداری ئەو جۆرە جەنگاوەرانە بکات.

لە ڕێگای ئاهەنگەکەدا، بەڵچا سەربازەکانی ئاگادار دەکاتەوە کە سەرخۆش نەبن و ئاگاداری خۆیان بن. کاتێک گەیشتنە
کۆشکەکە، سێلاسی باشترین دڵرفێنەکەی بوو. دواخست بۆ بەڵچا، مامەڵەی لەگەڵدا کرد وەک ئەوەی زۆر پێویستی بە
ڕەزامەندی و هاوکاری ئەو بێت. بەڵام بەڵچا ڕەتیدەکردەوە سیحراوی بکرێت و سەلاسی ئاگادارکردەوە کە ئەگەر تا شەو
نەگەڕێتەوە بۆ ئۆردوگاکەی، سوپاکەی فەرمانی هەیە هێرش بکاتە سەر پایتەخت. سێلاسی کاردانەوەی هەبوو وەک ئەوەی
بەهۆی بێمتمانەییەکەیەوە ئازاری چەشتبێت. لە کاتی ژەمە خواردنەکەدا، کاتێک کاتی گۆرانی وتنە نەریتییەکە بۆ ڕێزلێنان لە
سەرکردەکانی ئەسیوپیا هات، خاڵێکی خستەڕوو کە تەنها ڕێگە بە گۆرانییەکانی ڕێزلێنان لە سەرۆکی جەنگی سیدامۆ بدات. وا
بۆ بالچا وا دیار بوو کە سێلاسی ترساوە، لەم جەنگاوەرە گەورەیە دەترسێت کە ناتوانرێت لە فێڵەکە تێپەڕێنرێت.

بالچا بە هەستکردن بە گۆڕانکارییەکە، پێیوابوو کە ئەو کەسە دەبێت کە لە ڕۆژانی داهاتوودا تەقەکان بانگ دەکات.

Machine Translated by Google

لە کۆتایی نیوەڕۆدا، بالچا و سەربازەکانی لە نێوان هاوار و سڵاوی دەمانچەدا دەستیان بە ڕێپێوانەکەیان کرد بۆ گەڕانەوە بۆ کەمپ. لە سەر شانی خۆی ئاوڕێک لە پایتەخت دەداتەوە، پلانی ستراتیژی خۆی دانا- چۆن سەربازەکانی خۆی لە ماوەی چەند هەفتەیەکدا بە سەرکەوتنەوە بە پایتەختدا ڕێپێوان دەکەن و سێلاسی لە شوێنی ئەو دادەنرێت، شوێنی ئەو یان زیندان بێت یان مردن. بەڵام کاتێک بالچا هاتە بەرچاوی کەمپەکەی، بینی شتێکی ترسناک هەڵەیە.

لەو شوێنانەی پێشتر چادرە ڕەنگاوڕەنگەکان تا ئەو شوێنەی چاو دەیبینی درێژ بووبوونەوە، ئێستا هیچ نەبوو، تەنیا دوکەڵی ئاگرە کوژاوەکان بوو. ئەمە چ سیحرێکی شەیتان بوو؟

شایەتحاڵێک چی ڕوویداوە بە بەڵچا گوت. لە کاتی ئاهەنگەکەدا، گەورە...
سوپای کە لەلایەن هاوپەیمانێکی سێلاسیەوە فەرماندەیی دەکرا، بە ڕێگایەکی لاوەکی کە نەیبینیبوو، دزییان لە کەمپەکەی بالچا کردبوو. بەڵام ئەم سوپایە بۆ شەڕ نەهاتبوو: بە زانینی ئەوەی کە بالچا گوێی لە شەڕێکی ژاوەژاو دەبوو و بە پەلە لەگەڵ پاسەوانەکەی کە ٦٠٠کەسی بوو، دەگەڕانەوە، سەلاسی سەربازەکانی خۆی بە سەبەتەی زێڕ و پارە چەکدار کردبوو. سوپای بالچایان گەمارۆ دابوو و بەردەوام بوون لە کڕینی هەر کۆتا چەکەکانیان. ئەوانەی ڕەتیان کردەوە بە ئاسانی دەترسێنران. لە ماوەی چەند کاتژمێرێکدا تەواوی هێزی بەڵچە چەک داماڵیبوو و بە هەموو ئاراستەکاندا پەرش و بڵاو بووبووەوە.

بەڵچا بە درککردن بە مەترسییەکانی، بڕیاریدا لەگەڵ ٦٠٠سەربازەکەیدا بەرەو باشوور ڕێپێوان بکات بۆ ئەوەی دووبارە گرووپ بکاتەوە، بەڵام هەمان ئەو سوپایەی کە سەربازەکانی چەکیان داماڵیبوو، ڕێگەی گرت. ڕێگای دیکەی دەربازبوون ڕێپێوان بوو بۆ سەر پایتەخت، بەڵام سێلاسی سوپایەکی گەورەی بۆ بەرگریکردن لێی دانابوو. وەک یاریزانێکی شەترەنج پێشبینی جوڵەکانی بالچای کردبوو، و چەکماتی کردبوو. بۆ یەکەمجار لە ژیانیدا بەڵچا تەسلیم بوو. بۆ تەوبەکردن لە گوناهەکانی شانازی و تەماح، ڕازی بوو بچێتە ناو خانەقایەکەوە.

لێکدانەوە

بە درێژایی دەسەڵاتی درێژخایەنی سێلاسی، کەس نەیدەتوانی بە تەواوی بزانێت.
ئەسیوپییەکان حەزیان لە سەرکردەکانیان توند و تیژن، بەڵام سەلاسی کە پێشەوەی پیاوێکی نەرم و نیان و ئاشتیخوازی لەبەردا بوو، لە هەریەکێکیان زیاتر بەردەوام بوو. هەرگیز توڕە نەبوو و بێ تاقەت نەبوو، بە زەردەخەنەی شیرین قوربانییەکانی ڕادەکێشا، پێش ئەوەی هێرش بکاتە سەر، بە سۆز و قسەی ناشرین هێوریان دەکردەوە. لە دۆسیەی بالچادا، سێلاسی یاری بە وریایی ئەو پیاوە دەکرد، گومانی ئەوەی کە ئاهەنگەکە تەڵەیەک بوو- کە لە ڕاستیدا ئەوە بوو، بەڵام ئەو تەڵە نەبوو کە چاوەڕێی دەکرد. شێوازی ئارامکردنەوەی سێلاسی

Machine Translated by Google

ترسەکانی بالچا- ڕێگەی پێدا پاسەوانەکەی بهێنێتە ئاهەنگەکە، لەوێدا پارەی سەرەوەی پێدەدا، وای لێکرد هەست بە کۆنترۆڵکردن بکات- شاشەیەکی ئەستووری دوکەڵی دروستکرد، کە کرداره ڕاستەقینەکەی سێ میل لە دوورییەوە شاردەوە.

لەبیرت بێت: زۆرجار پارانۆیاو و وریاکان ئاسانترینن بۆ فریودان. متمانەیان لە بوارێکدا بەدەستبهێنە و تۆ شاشەیەکی دوکەڵت هەیە کە لە بوارێکی تردا بینینیان کوێر دەکات، ڕێگەت پێدەدات بخزێتە سەرەوە و بە لێدانێکی وێرانکەر یەکسانیان بکەیتەوە. ئاماژەیەکی یارمەتیدەر یان بەڕواڵەت ڕاستگۆیانە، یان ئاماژەیەک کە ئاماژەیە بۆ باڵادەستی کەسی بەرامبەر- ئەمانە ئامێری لادانێکی تەواون.

بە باشی دانراوە، شاشەی دوکەڵەکە چەکێکی هێزێکی گەورەیە. چالاک کرد
سێلاسی نەرم و نیان بۆ ئەوەی دوژمنەکەی بە تەواوی لەناو ببات، بەبێ ئەوەی یەک فیشەک بتەقێنێت.

هێزی تەفاری بە کەم مەزانە. وەک مشک دەخزێت بەڵام وەک شێر چەناگەی هەیە.

باچای سیدامۆ دوا جیهانەکانی پێش ئەوەی بچێتە ناو خانەقا

کلیلی دەسەڵات

ئەگەر پێت وایە فریودەرەکان فۆلکلۆری ڕەنگاوڕەنگن و بە درۆی ورد و چیرۆکی بەرز چەواشە دەکەن، ئەوا زۆر هەڵە دەکەیت. باشترین فریودەرەکان بەرەیەکی بێدەنگ و نادیار کەڵک وەردەگرن کە هیچ سەرنجێک بۆ خۆیان ڕاناکێشن. دەزانن کە قسە و ئاماژەی ئیسراف یەکسەر گومان دروست دەکات.

بەڵکو جێپەنجەی خۆیان لە ئاشنا، بانالّ، بێ زیاندا دەگرنەوە. لە مامەڵەکانی یێڵۆ کید وایل لەگەڵ سام گیزیلدا، ئەو ئاشنایە گرێبەستێکی بازرگانی بوو. لە دۆسیەی ئەسیوپیادا، ئەوە قسەی ناشرین و چەواشەکارانەی سێلاسی بوو- ڕێک ئەوەی کە بالچا چاوەڕێی دەکرد لە سەرۆک جەنگێکی لاوازتر.

کاتێک سەرنجی مژەرەکانت لەگەڵ ئاشناکان ڕاکێشا، ئەوان هەست بەو فێڵە ناکەن کە لە پشتیانەوە ئەنجام دەدرێت. ئەمەش لە ڕاستییەکی سادە سەرچاوە دەگرێت: مرۆڤەکان تەنها دەتوانن لە یەک کاتدا سەرنجیان لەسەر یەک شت بێت. بەڕاستی زۆر قورسە بۆیان کە خەیاڵ بکەن کە ئەو کەسە بێدەنگ و بێ زیانانەی مامەڵەی لەگەڵ دەکەن لە هەمان کاتدا شتێکی تر دادەنێت. تا دوکەڵەکەی ناو شاشەی دوکەڵەکەت خۆڵەمێشیتر و یەکسانتر بێت، باشتر مەبەستەکانت دەشارێتەوە. لە ئامێرە فێڵبازەکان و هێرینگەکانی سووردا کە لە بەشی یەکەمدا باسمان کرد، تۆ چالاکانە خەڵک سەرقاڵ دەکەیت؛ لە شاشەی دوکەڵدا، قوربانییەکانتان هێور دەکەیتەوە، وێنە دەکێشیت

Machine Translated by Google

ئەوان بخەنە ناو وێبەکەتەوە. لەبەر ئەوەی زۆر هیپنۆتیکە، زۆرجار ئەمە باشترین ڕێگایە بۆ شاردنەوەی مەبەستەکانت.

سادەترین شێوەی شاشەی دوکەڵ دەربڕینی دەموچاوە. لە پشت دەرەوەیەکی بێدەنگ و نەخوێندراوەوە، دەتوانرێت
هەموو جۆرە فەسادێک پلانی بۆ دابنرێت، بەبێ ئەوەی دەستنیشان بکرێت.
ئەمە چەکێکە کە بەهێزترین پیاوەکانی مێژوو فێری تەواوکردنی بوون. دەگوترا کەس ناتوانێت ڕووخساری فرانکلین دی
ڕۆزڤێڵت بخوێنێتەوە.
بارۆن جەیمس ڕۆتشیڵد بە درێژایی ژیانی پراکتیزەیەکی کرد کە بیرکردنەوە ڕاستەقینەکانی خۆی لە پشت زەردەخەنەی بێدەنگ
و نیگایەکی بێ وەسفەوە داپۆشی. ستێندهال لەبارەی تالیرانەوە نووسیویەتی، "هەرگیز ڕووخسارێک لە بارۆمەترێک کەمتر
نەبووە." هێنری کیسینجەر بە دەنگە یەکدەنگەکەی، بە نیگا سپییەکەی، بە خوێندنەوەی بێکۆتایی وردەکارییەکانی، نەیارەکانی
لە دەوری مێزی دانوستانەکاندا تا فرمێسکی بێزار دەکرد؛ پاشان، کاتێک چاوەکانیان دەڕژا، لەناکاو بە لیستی زاراوەی بوێر
لێیان دەدا.

ئەگەر بە شێوەیەکی نائاسایی دەگیران، بە ئاسانی دەترسان. وەک یەکێک لە کتێبە ڕێنماییەکانی پۆکەر ڕوونی دەکاتەوە،
"لەکاتی یاریکردنی دەستی، یاریزانە باشەکە بە دەگمەن ئەکتەرە.
لەبری ئەوە ڕەفتارێکی بێدەنگ پراکتیزە دەکات کە کەمترین نەخشە خوێنەرەکان دەکات، نەیاران بێزار دەکات و سەریان لێ
شێواوە، ڕێگە بە تەرکیزکردنی زیاتر دەدات".
چەمکێکی گونجاوە، شاشەی دوکەڵ دەتوانرێت لەسەر ژمارەیەک لە...
ئاستەکان، هەموویان یاری بە بنەما دەروونییەکانی سەرقاڵکردن و بەلاڕێدابردن دەکەن. یەکێک لە کاریگەرترین شاشەی
دوکەڵەکان ئاماژەی بەرزە.
خەڵک دەیانەوێت باوەڕیان بەوە هەبێت کە ئاماژە بەڕواڵەت بەرزەکان ڕاستەقینەن، چونکە باوەڕەکە خۆشە. بە دەگمەن تێبینی
ئەوە دەکەن کە ئەم ئاماژانە چەندە فریودەر بن.
جۆزێف دوڤین، بازرگانی هونەری، جارێک ڕووبەڕووی کێشەیەکی ترسناک بووەوە. ئەو ملیۆنێرانەی کە پارەیەکی زۆریان بۆ
تابلۆکانی دوڤین دابوو، شوێنی دیوارەکانیان تەواو دەبوو و لەگەڵ زیادبوونی باجی میرات، پێدەچوو بەدووری نازانرێت کە
بەردەوام بن لە کڕین. چارەسەرەکە گەلەری نیشتمانی هونەر بوو لە واشنتۆن دی سی، کە دوڤین یارمەتی دروستکردنی دا لە
ساڵی ١٩٣٧بە هاندانی ئەندرۆ مێلۆن بۆ بەخشینی کۆمەڵەکەی. گەلەری نیشتمانی بەرەی تەواو بوو بۆ دوڤین. لە یەکێک لە
ئاماژەکاندا، موکلەکانی خۆیان لە باج بەدوور گرت، شوێنی دیوارەکانیان بۆ کڕینی نوێ پاککردەوە و ژمارەی تابلۆکانیان لە
بازاڕدا کەمکردەوە، ئەمەش فشاری بەرزبوونەوەی نرخەکانیان پاراست. هەموو ئەمانە لە کاتێکدا خێرخوازان ڕواڵەتی خێرخوازی
گشتییان دروست کرد.

شاشەیەکی تری دوکەڵی کاریگەر بریتییە لە نەخشەکە، دامەزراندنی زنجیرەیەک کردار کە قوربانییەکە ڕادەکێشێت بۆ ئەوەی
باوەڕی بەوە هەبێت کە تۆش بە هەمان شێوە بەردەوام دەبیت. نەخشەکە یاری بە دەروونناسی پێشبینیکردن دەکات:
ڕەفتارەکانمان لەگەڵ نەخشەکاندا دەگونجێت، یان بەم شێوەیە حەز دەکەین بیربکەینەوە.

Machine Translated by Google

لە ساڵی ١٨٧٨بارۆنی تاڵانی ئەمریکی جەی گۆڵد کۆمپانیایەکی دروست کرد کە دەستی کرد بە هەڕەشەکردن لە قۆرخکاری کۆمپانیای تەلەگرافی وێستەرن یونیون.
بەڕێوەبەرانی وێستەرن یونیون بڕیاریان دا کۆمپانیای گۆڵد بکڕن- دەبوو بڕە پارەیەکی زۆر خەرج بکەن، بەڵام پێیان وابوو توانیویانە خۆیان لە ڕکابەرێکی بێزارکەر ڕزگار بکەن. بەڵام دوای چەند مانگێک، گۆڵد جارێکی دیکە بووەوە و گلەیی ئەوەی کرد کە مامەڵەی نادادپەروەرانەی لەگەڵ کراوە. کۆمپانیای دووەمی دامەزراند بۆ ئەوەی ڕکابەری لەگەڵ وێستەرن یونیون و کڕینی نوێی کۆمپانیاکە بکات.

دووبارە هەمان شت ڕوویدا: وێستەرن یونیون کریویەتی بۆ ئەوەی بێدەنگی بکات. زۆری نەخایاند نەخشەکە بۆ جاری سێیەم دەستی پێکرد، بەڵام ئێستا گۆڵد چووە سەر گەروو: لەناکاو ململانێیەکی خوێناوی دەستبەسەرداگرتنی ئەنجامدا و توانی کۆنترۆڵی تەواوی وێستەرن یونیون بەدەستبهێنێت. ئەو نەخشێکی دامەزراندبوو کە فێڵی لە بەڕێوەبەرانی کۆمپانیاکە کردبوو و پێیانوابوو ئامانجەکەی ئەوەیە کە بە نرخێکی قۆز بکڕدرێتەوە. کاتێک پارەیان پێدا، ئارامیان گرت و نەیانتوانی تێبینی ئەوە بکەن کە لە ڕاستیدا یاری بۆ گرەوێکی زیاتر دەکات. نەخشەکە بەهێزە بەو پێیەی کەسی بەرامبەر فریو دەدات و چاوەڕوانی پێچەوانەی ئەو کارە بکات کە بەڕاستی ئەنجامی دەدەیت.

لاوازییەکی دیکەی دەروونی کە دەتوانرێت شاشەی دوکەڵی لەسەر دروست بکرێت، مەیلی هەڵەکردنی دەرکەوتنەکانە بە واقیع- ئەو هەستەی کە ئەگەر کەسێک وا دەرکەوێت سەر بە گروپەکەت بێت، ئەوا دەبێت سەر بە خۆی ڕاستەقینە بێت. ئەم خووە وا دەکات تێکەڵە بێ درزەکە ببێتە بەرەیەکی زۆر کاریگەر. فێڵەکە سادەیە: تۆ بە سادەیی لەگەڵ ئەوانەی دەوروبەرت تێکەڵ دەبیت. تا باشتر تێکەڵاوی بکەیت، کەمتر گومانت دەبێت. لە کاتی شەڕی سارد لە ساڵانی ١٩٥٠و شەستەکاندا، وەک ئێستا بەناوبانگە، کۆمەڵێک فەرمانبەری حکومی بەریتانیا نهێنیەکانیان بۆ سۆڤیەتەکان گواستەوە.

ساڵانێک بوو بەبێ ئەوەی دەستنیشان بکرێن، چونکە بەرواڵەت چەپێکی شایستە بوون، چوونەتە هەموو قوتابخانە گونجاوەکان و بە تەواوی لەگەڵ تۆڕی کوڕە پیرەکاندا دەگونجێن.
تێکەڵکردن لە شاشەی دوکەڵی تەواو و گونجاوە بۆ سیخوڕیکردن. تا باشتر بیکەیت باشتر دەتوانی مەبەستەکانت بشاریتەوە.

لەبیرت بێت: سەبر و خۆنەویستی دەوێت بۆ ئەوەی ڕەنگە درەوشاوەکانت مات بکەیتەوە، بۆ ئەوەی دەمامکی نادیارەکانت لەبەر بکەیت. بێهیوا مەبە لەوەی کە ناچار بیت دەمامکێکی وەها بێزارکەر لەبەر بکەیت- زۆرجار ئەوە نەخوێندنەوەی تۆیە کە خەڵک بۆ لای خۆت ڕادەکێشێت و وا دەکات وەک کەسێکی دەسەڵاتدار دەرکەویت.

وێنە: پێستی مەڕێک.
مەڕ هەرگیز تاڵان ناکات، مەڕ هەرگیز فریو نادات، مەڕ بە شێوەیەکی شایستە

Machine Translated by Google

داماو و گوێراپەڵ. ڕێوییەک بە پێستی
مەڕێکەوە لەسەر پشتی دەتوانێت
ڕاست بچێتە ناو کۆشکی مریشکەکانەوە.

دەسەڵات: تا ئێستا بیستووتە ژەنەراڵێکی لێهاتوو، کە بەنیازە قەڵایەک سەرسام بکات، پلانەکەی بۆ دوژمنەکەی ڕابگەیەنێت؟ مەبەستەکەت بشارەوە و پێشکەوتنەکانت بشارەوە؛ تا ئەو کاتەی ناتوانرێت دژایەتیان بکرێت، تا شەڕەکە تەواو دەبێت، ڕادەی دیزاینەکانت ئاشکرا مەکە. پێش ئەوەی شەڕ ڕابگەیەنیت سەرکەوتن بەدەست بهێنە. بە یەک وشە لاسایی ئەو مرۆڤە جەنگاوەرانە بکەنەوە کە دیزاینەکانیان نازانرێت جگە لەو وڵاتە وێرانکراوەی کە تێیدا تێپەڕیون.

(نینۆن دی لێنکلۆس، (١٧٠٦-١٦٢٣

پێچەوانەکردنەوە

هیچ شاشەیەکی دوکەڵی، هێرینگێکی سوور، دڵسۆزی درۆ، یان هەر ئامێرێکی تری لادان سەرکەوتوو نابێت لە شاردنەوەی مەبەستەکانت ئەگەر پێشتر ناوبانگێکی دامەزراوت هەبێت بۆ فێڵکردن. وە لەگەڵ بەرزبوونەوەی تەمەنت و بەدەستهێنانی سەرکەوتن، زۆرجار تادێت قورستر دەبێت کە فێڵبازییەکانت لەبەر بکەیت.

هەمووان دەزانن کە تۆ فێڵکردن ئەنجام دەدەیت؛ بەردەوام بە لە یاریکردنی بێهەڵوێست و مەترسی ئەوەت لەسەرە کە وەک پلەدارترین دووڕوو دەرکەویت، ئەمەش ژوورەکەت بە توندی سنووردار دەکات بۆ مانۆڕکردن. لەم جۆرە حاڵەتانەدا باشترە خاوەندارێتی بکەیت، وەک ناپاکێکی ڕاستگۆ دەرکەویت، یان باشترە، ناپاکی تەوبەکار. نەک هەر بەهۆی ڕاشکاوییەکەتەوە سەرسام دەبیت، بەڵکو لە هەمووی سەرسوڕهێنەرتر و سەیرتر، دەتوانیت بەردەوام بیت لە فێڵەکانت.

لەگەڵ تەمەنی پی تی بارنۆم، پاشای سەدەی نۆزدەهەمی هێمبگەری،
فێری ئەوە بوو ناوبانگەکەی وەک فریودەرێکی گەورە لە باوەش بگرێت. لە کاتێکدا ڕاوکردنی گامێشی لە نیوجرسی ڕێکخست، تەواو لەگەڵ هیندییەکان و چەند گامێشێکی هاوردەکراو. ئەو ڕاوەکەی بە ڕاستەقینە ڕاگەیاند، بەڵام ئەوەندە بە تەواوی ساختە دەرکەوت کە جەماوەرەکە لەبری ئەوەی توڕە بن و داوای پارەکانیان بکەنەوە، زۆر سەرقاڵ بوون. ئەوان دەیانزانی بارنۆم بەردەوام فێڵەکانی دەکێشێت؛ ئەوە نهێنی سەرکەوتنەکانی بوو، ئەوانیش بەهۆیەوە خۆشیان دەویست. بارنۆم بە فێربوونی وانەیەک لەم کارەساتە، وازی لە شاردنەوەی هەموو ئامێرەکانی هێنا، تەنانەت...

Machine Translated by Google

ئاشکراکردنی فریوەکانی لە ژیاننامەیەکی هەموو شتێکدا. وەک کیرکێگارد نووسیویەتی "جیهان دەیەوێت فریو بدرێت".

لە کۆتاییدا، هەرچەندە ژیرانەترە کە سەرنج لە ئامانجەکانت لابدەیت بە پێشکەشکردنی ڕوویەکی دەرەوەی بێدەنگ و ئاشنا، بەڵام کاتێک هەیە کە ئاماژەی ڕەنگاوڕەنگ و بەرچاو تاکتیکی لادانێکی دروستە. گەورە شاخەکانی چەقۆکێشانی سەدەی حەڤدە و هەژدەهەمی ئەوروپا، نوکتە و کات بەسەربردنیان بەکاردەهێنا بۆ فریودانی بینەرەکانیان. خەڵک بەهۆی نمایشێکی گەورەوە سەرسام بوون، سەرنجی مەبەستی ڕاستەقینەی ئەو چەقۆکێشانەیان نەدەدا. بەم شێوەیە خودی ئەستێرە چەواشەکارەکە لە شاردا لە ڕاهێنەرێکی ڕەشپێستی شەوانەدا دەردەکەوت کە ئەسپە ڕەشەکان کێشراون. گاڵتەجار و ڕۆیشتن بە پەتی توند و ئەستێرەکانی کات بەسەربردن یاوەری دەبوون و خەڵکیان دەکێشا بۆ ناو نمایشەکانی ئەکسیر و دەرمانی کواک. چەقۆکێشەکە وایکرد کە کات بەسەربردن وەک کاروباری ئەو ڕۆژە دەرکەوێت؛ کاروباری ئەو ڕۆژە لە ڕاستیدا فرۆشتنی ئەکسیر و دەرمانی کواک بوو.

چاویلکە و کات بەسەربردن، بە ڕوونی، ئامێرێکی نایاب و ناوازەن بۆ شاردنەوەی مەبەستەکانت، بەڵام ناتوانرێت بۆ ماوەیەکی نادیار بەکاربهێنرێن. خەڵک ماندوو دەبن و گومانیان لێدەبێت، لە کۆتاییدا دەست بەو فێڵە دەگرن. وە بەڕاستی چەقۆکێشەکان دەبوو بە خێرایی لە شارێکەوە بۆ شارێکی تر بجوڵێن، پێش ئەوەی قسەکە بڵاوبێتەوە کە دەرمانەکان بێسوودن و کات بەسەربردنەکە فێڵێکە. لە لایەکی دیکەوە کەسانی بەهێز کە ڕووخساری دەرەوەی بێزارکەریان هەیە- تالیرانەکان، ڕۆتشیڵدەکان، سێلاسیەکان- دەتوانن بە درێژایی تەمەنیان لە هەمان شوێن فێڵەکانیان پراکتیزە بکەن. کردەوەکەیان هەرگیز تەنک لەبەر ناکات، و بە دەگمەن دەبێتە هۆی گومان. کەواتە پێویستە شاشەی دوکەڵی ڕەنگاوڕەنگ بە وریاییەوە بەکاربهێنرێت و تەنها کاتێک بۆنەکە گونجاو بێت.

Machine Translated by Google

یاسای ٤

هەمیشە کەمتر لە پێویست بڵێ

حوکمدان

کاتێک هەوڵدەدەیت خەڵک بە وشەکان سەرسام بکەیت، تا زیاتر بڵێیت، زیاتر باو دەردەکەویت و کەمتر کۆنترۆڵ دەکەیت. تەنانەت ئەگەر شتێکی باناڵیش بڵێیت، ئەوا ڕەسەن دەردەکەوێت ئەگەر بیکەیتە ناڕوون و کراوە و وەک ئیسفەنگ. مرۆڤە بەهێزەکان بە وتنی کەمتر سەرسام و دەترسێنن. تا زیاتر بڵێیت، ئەگەری ئەوە زیاترە کە شتێکی گەمژانە بڵێیت.

پێشێلکردنی یاسا

گنیۆس مارسیۆس کە بە کۆریۆلانۆس ناسراوە، پاڵەوانێکی سەربازی گەورەی ڕۆمای کۆن بووە. لە نیوەی یەکەمی سەدەی پێنجەمی پێش زایین لە چەندین شەڕی گرنگدا سەرکەوتنی بەدەستهێنا و جار و بار شارەکەی لە بەڵا و بەڵا ڕزگار کرد.

لەبەر ئەوەی زۆربەی کاتەکانی لە بەرەکانی شەڕدا بەسەر دەبرد، کەم ڕۆمانی بە شێوەیەکی شەخسیی دەیناسی، ئەمەش وای لێکردبوو شتێک لە کەسایەتییەکی ئەفسانەیی.
لە ساڵی ٤٥٤پێش زایین کۆریۆلانۆس بڕیاریدا کاتی ئەوە هاتووە ناوبانگی خۆی بقۆزێتەوە و بچێتە ناو سیاسەتەوە. بۆ هەڵبژاردن بۆ پلەی باڵای کونسوڵ وەستا. کاندیدەکانی ئەم پۆستە بە شێوەیەکی نەریتی لە سەرەتای پێشبڕکێکەدا وتارێکی گشتییان دەدا و کاتێک کۆریۆلانۆس هاتە بەردەم خەڵک، دەستی پێکرد بە نمایشکردنی ئەو دەیان شوێنەوارەی کە لە ماوەی حەڤدە ساڵدا لە شەڕکردن بۆ ڕۆما کۆیکردبووەوە. کەم کەس لەناو خەڵکەکەدا بەڕاستی گوێیان لەو وتارە درێژە بوو کە بەدوایدا هات؛ ئەو پەڵانەی کە بەڵگەی ئازایەتی و نیشتمانپەروەری ئەو بوون، خەڵکیان بە فرمێسکەوە جووڵاند.

هەڵبژاردنی کۆریۆلانۆس دڵنیا بوو.
بەڵام کاتێک ڕۆژی دەنگدان هات، کۆریۆلانۆس بەشدارییەکی لە...
> کۆڕبەندەکە بە یاوەری تەواوی ئەنجومەنی پیران و پیاوسالارەکانی شارەکە، ئەرستۆکراسی. خەڵکی ئاسایی کە ئەمەیان بینی، بەهۆی نیشاندانی متمانەیەکی وەها زەق و زەق لە ڕۆژی هەڵبژاردندا، تووشی شڵەژان بوون.

و پاشان کۆریۆلانۆس جارێکی تر قسەی کردەوە، زیاتر قسەی بۆ ئەو هاووڵاتییە دەوڵەمەندانە کرد کە یاوەری بوون. قسەکانی لووتبەرزی و بێئەدەبی بوون. ئیدیعاکردن

Machine Translated by Google

سەرکەوتنی دڵنیا لە دەنگدانەکەدا، شانازی بە کارە سەرکەوتووەکانی لە سەنگەرەکانیدا دەکرد، گاڵتەجاڕی ترشی دەکرد کە تەنها سەرنجی پیاوسالارەکانی دەدا، تۆمەتی تووڕەیی لە دژی نەیارەکانی دەخستەڕوو و گەمژەیی لەسەر ئەو دەوڵەمەندییە دەکرد کە دەیهێنێتە ڕۆما. ئەمجارە خەڵک گوێیان لێ بوو: ئەوان درکیان بەوە نەکردبوو کە ئەم سەربازە ئەفسانەییە شانازییەکی باویش بووە.

لە بەختەوەریدا، [سیناریۆنووس] مایکل ئارلن لە ساڵی ١٩٤٤چووە نیویۆرک. بۆ ئەوەی خەمەکانی بخنکێنێت سەردانی چێشتخانەی بەناوبانگی "١٢"ی کرد.
لە هۆڵی پێشوازیدا تووشی سام گۆڵدوین بوو، ئەویش ئەو ئامۆژگارییە تا ڕادەیەک ناعەمەلییەی پێشکەش کرد کە پێویستە ئەسپی پێشبڕکێ بکڕێت. لە بارەکەدا ئارلین چاوی بە لویس بی مایر کەوت کە ناسیاوێکی کۆن بوو، ئەویش لێی پرسی پلانت چییە بۆ داهاتوو. ئارلین دەستی پێکرد: "تەنها لەگەڵ سام گۆڵدوین قسەم دەکرد ...". -چەندی پێشکەش کردیت؟ ”مایر قسەکانی بڕی. بە خۆدزینەوە وەڵامی دایەوە: “بەس نییە. -بۆ ماوەی سی هەفتە پانزە هەزار دەبەیت؟ مایر پرسی.

بێ دوودڵی ئەمجارەیان. ئارلین وتی: بەڵێ.
کتێبی بچووک و قاوەیی ئانێکدۆتەکان، کلیفتۆن فادیمان، چاپکراو، ١٩٨٥

هەواڵی وتارەکەی دووەمی کۆریۆلانۆس بە خێرایی لە ڕۆمادا بڵاوبووەوە، و...
خەڵک بە ژمارەیەکی زۆر هاتنە دەرەوە بۆ ئەوەی دڵنیابن لەوەی کە هەڵنەبژێردرێت.
کۆریۆلانۆس بە دۆڕان گەڕایەوە بەرەکانی شەڕ، بە تاڵ و سوێندی تۆڵەسەندنەوە لەو خەڵکە ئاساییەی کە دەنگیان بە دژی دابوو.
چەند هەفتەیەک دواتر بارێکی گەورەی دانەوێڵە گەیشتە ڕۆما. ئەنجومەنی پیران ئامادە بوو ئەم خواردنە بەسەر خەڵکدا دابەش بکات، بەخۆڕایی، بەڵام هەر لەو کاتەی کە خۆیان ئامادە دەکرد بۆ دەنگدان لەسەر ئەو پرسیارە، کۆریۆلانۆس لە شوێنی ڕووداوەکە دەرکەوت و قسەی ئەنجومەنی پیرانی گرت. ئەو ئاماژەی بەوەدا کە دابەشکردنەکە کاریگەری زیانبەخشی لەسەر شارەکە بە گشتی دەبێت.

وا دیار بوو چەند سیناتۆرێک سەرکەوتوو بوون و دەنگدان لەسەر دابەشکردنەکە کەوتە ژێر گومانەوە. کۆریۆلانۆس هەر بەوەوە نەوەستا: درێژەی بە ئیدانەکردنی خودی چەمکی دیموکراسی دا. ئەو بانگەشەی بۆ ڕزگاربوونی لە نوێنەرانی خەڵک- تریونەکان- و ڕادەستکردنی حوکمڕانی شارەکە دەکرد بە پیاوسالارەکان.

یەکێک لەو چیرۆکانەی کە زۆرجار باسی کیسینجەر دەگێڕدرایەوە... ڕاپۆرتێکی تێدابوو کە وینستن لۆرد چەند ڕۆژێک بوو کاری لەسەر کردبوو. دوای ئەوەی بەخشی بە کیسینجەر، بە نووسینی “ئایا ئەمە باشترینە کە دەتوانیت بیکەیت؟” لۆرد دووبارە نووسییەوە و پۆلێشی کرد و دواجار دووبارە پێشکەشی کردەوە؛ گەڕانەوە بە هەمان پرسیاری کورتەوە هات. دوای ئەوەی جارێکی تر داڕشتەوە- و جارێکی تر هەمان پرسیارم لێ وەرگرت

Machine Translated by Google

کە کیسینجەر

کیسینجەر-لۆرد بە توندی وتی: نەفرەت، بەڵێ، باشترین شتە کە دەتوانم بیکەم. ”

وەڵامی دایەوە: “باشە، ئەوا پێموایە ئەمجارە دەیخوێنمەوە.

KISSINGER.والتەر ئایزاکسۆن، ١٩٩٢

کاتێک قسەی دوایین وتارەکەی کۆریۆلانۆس گەیشتە خەڵک، تورەییەکەیان
هیچ سنوورێکی نەدەزانی. تریبۆنەکان ڕەوانەی ئەنجومەنی پیران کران بۆ ئەوەی داوا بکەن کۆریۆلانۆس لەبەردەمیان
ئامادەبێت. ئەویش ڕەتی کردەوە. لە هەموو شارەکەدا ئاژاوە و ئاژاوە دروست بوو. ئەنجومەنی پیران لە ترسی تووڕەیی
خەڵک، دواجار دەنگی بە دابەشکردنی دانەوێڵە دا. تریبۆنەکان ئارام بوون، بەڵام خەڵکەکە هێشتا داوای ئەوەیان دەکرد کە
کۆریۆلانۆس قسەیان لەگەڵ بکات و داوای لێبوردن بکات. ئەگەر تەوبە بکردایە، و ڕازی بوو بۆچوونەکانی بۆ خۆی بهێڵێتەوە،
ڕێگەی پێدەدرا بگەڕێتەوە بەرەکانی شەڕ.

کۆریۆلانۆس بەڕاستی بۆ دواجار لەبەردەم خەڵکەکەدا دەرکەوت، کە بە بێدەنگییەکی گەرمەوە گوێیان لێدەگرت. بە هێواشی
و بە نەرمی دەستی پێکرد، بەڵام لەگەڵ بەردەوامبوونی وتارەکەدا زیاتر و زیاتر بێدەنگ بوو. بەڵام دیسانەوە سووکایەتی فڕێدا!
تۆنەکەی خۆبەزلزان بوو، دەربڕینی بێڕێزی بوو. تا زیاتر قسەی دەکرد خەڵک تووڕەتر دەبوون. لە کۆتاییدا هاواریان لێکرد و
بێدەنگیان کرد.

تریبۆنەکان بەخشینیان کرد، کۆریۆلانۆسیان بە لەسێدارەدان مەحکوم کرد و فەرمانیان دا کە...
دادوەرەکان بە یەکجار بیبەن بۆ لوتکەی بەردی تارپی و فڕێی بدەنە سەر. جەماوەرە دڵخۆشەکە پشتگیریان لە بڕیارەکە کرد.
بەڵام باوکسالارەکان توانیان دەستوەردان بکەن و سزاکە بۆ دوورخستنەوەی تەواوی ژیانی گۆڕدرا. کاتێک خەڵک بۆیان
دەرکەوت کە پاڵەوانە سەربازییە گەورەکەی ڕۆما هەرگیز ناگەڕێتەوە بۆ شارەکە، لە شەقامەکاندا ئاهەنگیان گێڕا. لە ڕاستیدا
کەس ئاهەنگێکی لەو شێوەیەی نەبینیبوو، تەنانەت دوای شکستی دوژمنێکی بیانیش.

لێکدانەوە

پێش ئەوەی بچێتە ناو سیاسەتەوە، ناوی کۆریۆلانۆس سەرسامی لێکەوتەوە.
دەستکەوتەکانی لە سەنگەرەکانیدا وەک پیاوێکی ئازایەتی گەورە نیشانی دا.
بەو پێیەی هاوڵاتیان کەمێکیان لەبارەیەوە دەزانی، هەموو جۆرە ئەفسانەیەک بە ناوەکەیەوە گرێدرا. بەڵام ئەو ساتەی لەبەردەم
هاوڵاتیانی ڕۆمدا دەرکەوت و قسەی خۆی کرد، هەموو ئەو گەورەیی و نهێنییە نەما. وەک سەربازێکی ئاسایی شانازی دەکرد
و چەقۆی لێدەدا. سوکایەتی و بوختانی بە خەڵک دەکرد، وەک ئەوەی هەست بە هەڕەشە و نائەمنی بکات. لەناکاو بە هیچ
شێوەیەک ئەو شتە نەبوو کە خەڵک خەیاڵییان دەکرد. ناتەبایی نێوان ئەفسانە و...

Machine Translated by Google

واقیع نائومێدکەرێکی بێئەندازە بوو بۆ ئەوانەی دەیانویست باوەڕیان بە پاڵەوانەکەیان هەبێت. تا کۆریۆلانۆس زیاتر بڵێت، کەمتر بەهێز دەرکەوت- کەسێک کە ناتوانێت کۆنترۆڵی قسەکانی بکات، ئەوە نیشان دەدات کە ناتوانێت کۆنترۆڵی خۆی بکات، و شایەنی ڕێزگرتن نییە.

پاشا [لویس چواردەهەم] نهێنییەکی نەبڕاوە سەبارەت بە کاروباری دەوڵەت دەپارێزێت. وەزیرەکان بەشداری کۆبوونەوەکانی ئەنجومەن دەکەن، بەڵام ئەو تەنها کاتێک پلانەکانی خۆی پێیان دەزانێت کە بە درێژایی بیری لێکردبێتەوە و گەیشتبێتە بڕیارێکی دیاریکراو. خۆزگە ڕەنگە پاشا ببینیت. دەربڕینەکەی لێی ناکۆڵرێتەوە؛ چاوەکانی وەک چاوەکانی ڕێوی. هەرگیز باسی کاروباری دەوڵەت ناکات تەنها لەگەڵ وەزیرەکانی لە ئەنجومەن نەبێت. کاتێک قسە لەگەڵ دەربارەکان دەکات تەنها ئاماژە بە ئیمتیازات یان ئەرکەکانیان دەکات. تەنانەت بێ بایەخترین قسەکانیشی هەوای ئەوەیان هەیە کە بێدەنگکردنی قسەکەرێکە.

پریمی ڤیسکۆنتی، لە لویس چواردەهەمدا وەرگیراوە، لویس بێرتراند، ١٩٢٨

ئەگەر کۆریۆلانۆس کەمتر بگوتبا، خەڵک هەرگیز هۆکاری تووڕەبوونیان نەدەبوو لێی، هەرگیز هەستی ڕاستەقینەی ئەویان نەدەزانی. ئەو ئاوری بەهێزی خۆی دەپاراست و بە دڵنیاییەوە بە کونسولڵ هەڵدەبژێردرا و دەیتوانی ئامانجە دژە دیموکراسیەکانی بەدیبهێنێت. بەڵام زمانی مرۆڤ درندەیەکە کە کەم کەس دەتوانێت شارەزا بێت. بەردەوام زەحمەت دەکێشێت بۆ ئەوەی لە قەفەسەکەی دەربچێت، ئەگەر ڕام نەکرێت، بە کێوی ڕادەکات و خەمت بۆ دروست دەکات.

دەسەڵات ناتوانێت بۆ ئەو کەسانە کۆببێتەوە کە گەنجینەی قسەکانیان بەفیڕۆ دەدەن.

موسڵحە بە تەواوی دەکرێتەوە کاتێک مانگ پڕ دەبێت؛ و کاتێک قەرقەوش یەکێکیان دەبینێت پارچەیەک بەرد یان جۆگەلە دەریاییەکان فڕێدەداتە ناویەوە و موسڵحە ناتوانێت جارێکی تر دابخرێتەوە بەجۆرێک کە بۆ گۆشت خزمەت بە قەرقەوشەکە بکات. چارەنووسی ئەو کەسەی زۆر دەمی دەکاتەوە و بەو هۆیەوە خۆی دەخاتە ژێر ڕەحمەتی گوێگرەوە.

لیۆناردۆ داڤینچی، ١٤٥٢-١٥١٩

ڕەچاوکردنی یاسا

لە دەرباری لویسی چواردەهەمدا، ئاغاکان و وەزیرەکان شەو و ڕۆژیان بە مشتومڕ لەسەر پرسەکانی دەوڵەت بەسەر دەبرد. ئەوان کۆنفرانسی یەکتریان دەکرد و دەیانگوت، هاوپەیمانییان دروست دەکرد و دەیانشکاند و جارێکی دیکە مشتومڕیان دەکردەوە، تا دواجار ساتەوەختە گرینگەکە دەگەیشت: دوو لەوانە هەڵدەبژێردرێن بۆ ئەوەی نوێنەرایەتی لایەنە جیاوازەکان بکەن بۆ خودی لویس، کە...

Machine Translated by Google

بڕیاریدا چی بکرێت. دوای ئەوەی ئەم کەسانە هەڵبژێردران، هەمووان هەندێک زیاتر مشتومڕیان دەکرد: پرسەکان چۆن دەستەواژە بکرێن؟ چی سەرنجی لویس ڕادەکێشێت، چی بێزاری دەکات؟ لە چ کاتێکی ڕۆژدا نوێنەران دەبێ لێی نزیک ببنەوە و لە چ بەشێکی کۆشکی ڤێرسای؟

دەبێت چ دەربڕینێک لەسەر ڕووخساریان هەبێت؟
دواجار دوای ئەوەی هەموو ئەمانە یەکلایی دەبوونەوە، دواجار ئەو ساتەوەختە چارەنووسسازە دەگەیشت.
ئەو دوو پیاوە لە لویس نزیک دەبوونەوە -هەمیشە شتێکی ناسک بوو -و کاتێک دواجار گوێچکەیان هەبوو، باسی ئەو پرسەیان دەکرد کە لەبەردەستیاندایە و بژاردەکانیان بە وردی دەنووسی.

لویس بە بێدەنگی گوێی لێدەگرت، نیگایەکی زۆر پڕ لە مەتەڵ لە دەموچاویدا بوو. لەکۆتاییدا,
کاتێک هەریەکەیان پێشکەشکردنەکەی تەواو دەکرد و داوای ڕای پاشایان دەکرد، سەیری هەردووکیان دەکرد و دەیگوت: «دەبینم». پاشان دەڕۆیشت.

وەزیر و دەربارییەکان هەرگیز قسەیەکی دیکەیان لەسەر ئەم بابەتە لە پاشاوە نەدەبیست- بە سادەیی ئەنجامەکەیان دەبینی،
چەند هەفتەیەک دواتر، کاتێک دەگەیشتە بڕیارێک و کاردەکات. جارێکی تر هەرگیز خۆی سەرقاڵ نەدەکرد بۆ ڕاوێژکردنیان لەسەر ئەو بابەتە.

زۆرجار قسەی بێ ئەرکی بابەتێک ڕەگێکی قووڵتر دەگرێتەوە لە یادەوەری کردەوە ناخۆشەکان.... ئیرلی کۆچکردووی ئێسێکس بە شاژن ئەلیزابێسی گوت کە بارودۆخەکانی وەک تەرمەکەی چەقۆکێشن؛ بەڵام سەری تێچوو، کە یاخیبوونەکەی جگە لەو وتارە تێچووی نەبوو.

سێر واڵتەر ڕالی. ١٦١٨-١٥٥٤

لێکدانەوە

لویسی چواردەهەم پیاوێکی زۆر کەم قسە بوو. بەناوبانگترین تێبینییەکەی بریتییە لە "L'état, c'est moi"("من دەوڵەتم")؛ هیچ شتێک لەوە وردتر و قسەخۆشتر نەبوو. "دەبینم" بەناوبانگەکەی یەکێک بوو لە چەند دەستەواژەیەکی زۆر کورت کە بۆ هەموو جۆرە داواکارییەک بەکاری دەهێنا.

لویس هەمیشە بەم شێوەیە نەبووە؛ لە گەنجیدا بە قسەکردن ناسرابوو
لە کۆتاییدا، بە قسەخۆشی خۆی دڵخۆش بوو. بێدەنگییەکەی دواتر خۆسەپێنراو بوو، کردەوەیەک، دەمامکێک کە بەکاری دەهێنا بۆ ئەوەی هەموو کەسێک لە ژێر خۆیدا لە هاوسەنگی دەربخات.
کەس بە تەواوی نەیدەزانی لە کوێ وەستاوە، یان نەیدەتوانی پێشبینی کاردانەوەکانی بکات. کەس نەیدەتوانی هەوڵی فریودانی بدات بە وتنی ئەوەی کە پێیان وابوو دەیەوێت بیبیستێت، چونکە کەس نەیدەزانی چی دەیەوێت بیبیستێت. وەک چۆن قسەیان دەکرد و بەردەوام بوو

Machine Translated by Google

لویسی بێدەنگ، زیاتر و زیاتر دەربارەی خۆیان ئاشکرا دەکردن، زانیارییەک کە دواتر لە دژی ئەوان بەکاری
دەهێنا بۆ کاریگەرییەکی زۆر.
لە کۆتاییدا بێدەنگی لویس کەسانی دەوروبەری ترسناک و لە ژێر پەنجەی گەورەیدا هێشتەوە. یەکێک بوو لە بناغەکانی
دەسەڵاتی ئەو. وەک سانت سیمۆن نووسیویەتی، "کەس بەقەد ئەو نەیدەزانی چۆن قسەکانی بفرۆشێت، زەردەخەنەکەی،
تەنانەت نیگاکانیشی. هەموو شتێک لە ناویدا بەنرخ بوو، چونکە جیاوازی دروست دەکرد، شکۆمەندییەکەی بە کەمی
قسەکانی بەرزتر دەبووەوە".

لەوەش زیانبەخشترە وەزیرێک قسەی گەمژانە بکات لەوەی بیکات.

کاردینالۆ دی ڕێتز، ١٦٧٩-١٦١٣

کلیلی دەسەڵات

دەسەڵات لە زۆر ڕووەوە یارییەکی دەرکەوتنە و کاتێک کەمتر لە پێویست دەڵێیت، بە ناچاری لەوە گەورەتر و بەهێزتر
دەردەکەویت.
بێدەنگیت مرۆڤەکانی تر نارەحەت دەکات. مرۆڤەکان ئامێری لێکدانەوە و ڕوونکردنەوەن؛ دەبێت بزانن بیر لە چی دەکەیتەوە.

کاتێک بە وردی کۆنترۆڵی ئەو شتانە دەکەیت کە ئاشکرای دەکەیت، ناتوانن مەبەستەکانت یان ماناکانت کون بکەن.

وەڵامە کورتەکان و بێدەنگیەکانت دەیانخاتە سەر بەرگری، ئەوانیش...
باز دەداتە ناوەوە، بە دەمارگیرییەوە بێدەنگییەکە پڕدەکاتەوە بە هەموو جۆرە کۆمێنتێک کە زانیاری بەنرخ دەربارەی ئەوان و
لاوازییەکانیان ئاشکرا دەکات. ئەوان کۆبوونەوەیەک لەگەڵ تۆدا بەجێدەهێڵن و هەست دەکەن وەک ئەوەی دزیان لێکرابێت،
دەچنە ماڵەوە و بیر لە هەموو قسەیەکت دەکەنەوە. ئەم گرنگیدانە زیادەیە بە کورتە کۆمێنتەکانت تەنها هێزت زیاتر دەکات.

وتنی کەمتر لە پێویست تەنها بۆ پاشا و دەوڵەتمەدارەکان نییە. لە زۆربەی...
بوارەکانی ژیان، تا کەمتر بڵێیت، قووڵتر و پڕ لە نهێنی دەردەکەویت. هونەرمەند ئەندی وارهۆڵ لە گەنجیدا ئەو ئاشکراکردنەی
هەبوو کە بەگشتی مەحاڵە خەڵک وا لێبکەیت ئەو کارە بکەن کە تۆ دەتەوێت بیکەن بە قسەکردن لەگەڵیان. ئەوان لە چەوتییەکی
تەواوەوە دژی تۆ دەگەڕانەوە، ئارەزووەکانت دەشێواند، سەرپێچیت دەکرد. جارێک بە هاوڕێیەکی وتووە، "زانیم کە لە ڕاستیدا
دەسەڵاتی زیاترت هەیە کاتێک بێدەنگ دەبیت."

لە ژیانی دواتردا وارهۆڵ ئەم ستراتیژەی بە سەرکەوتنێکی زۆرەوە بەکارهێنا. چاوپێکەوتنەکانی مەشقی قسەکردنی زارەکی
بوون: شتێکی دەگوت

Machine Translated by Google

ناڕوون و ناڕوون و ناڕوون و چاوپێکەوتنکارەکە بە بازنەییدا دەپێچایەوە و هەوڵی دۆزینەوەی دەدات، خەیاڵی ئەوەی دەکرد شتێکی قووڵ لە پشت دەستەواژە زۆرجار بێماناکانیەوە هەیە. وارهۆڵ بە دەگمەن باسی کارەکانی دەکرد؛ ڕێگەی بە کەسانی دیکە دا کە لێکدانەوەکە ئەنجام بدەن. ئەو ئیدیعای کرد کە ئەم تەکنیکەی لەو وەستای مەتەڵ مارسێل دوشامپ فێربووە، هونەرمەندێکی دیکەی سەدەی بیستەم کە هەر زوو درکی بەوە کرد کە تا کەمتر لەبارەی کارەکانیەوە بڵێت، خەڵک زیاتر باسی دەکەن. وە تا زیاتر قسەیان دەکرد، کارەکانی بەنرختر دەبوون.

بە وتنی کەمتر لە پێویست ڕواڵەتی مانا و...
هێز. هەروەها تا کەمتر بڵێیت، مەترسی ئەوە کەمتر دەبێتەوە کە شتێکی گەمژانە بڵێیت، تەنانەت مەترسیداریش. لە ساڵی ١٨٢٥تزارێکی نوێ بە ناوی نیکۆلاسی یەکەم سەرکەوتە سەر تەختی ڕووسیا. دەستبەجێ یاخیبوونێک سەریهەڵدا، کە لیبراڵەکان سەرکردایەتیان دەکرد و داوای مۆدێرنکردنی وڵاتەکەیان دەکرد- کە پیشەسازی و پێکهاتە مەدەنییەکانی لە ئاست باقی ئەوروپادا بن. نیکۆلاسی یەکەم بە شێوەیەکی دڕندانە بە چەقاندنی ئەم یاخیبوونە (ڕاپەڕینی کانوونی دووەم)، سزای لەسێدارەدانی بەسەر یەکێک لە سەرکردەکانیدا بە ناوی کۆندراتی ڕیلییێڤدا سەپاند. لە ڕۆژی لەسێدارەدانەکەدا ڕیلییێڤ لەسەر دارستانەکە وەستابوو، پەتەکەی لە ملیدا بوو. دەرگای تەڵەکە کرایەوە- بەڵام کاتێک ڕیلییێڤ هەڵواسرا، پەتەکە شکا و بە پەلە کەوتە سەر زەوی. لەو کاتەدا ڕووداوەکانی وەک ئەمانە بە نیشانەی پەروەردگار یان ئیرادەی ئاسمانی دادەنران و پیاوێک کە بەم شێوەیە لە لەسێدارەدان ڕزگاری بوو، بەزۆری لێخۆشبوونی دەکرا. کاتێک ڕیلێیێڤ لەسەر پێیەکانی وەستا، چەقۆکێش و پیس بوو بەڵام پێی وابوو ملی ڕزگاری بووە، بانگی خەڵکەکەی کرد و وتی: دەبینیت لە ڕووسیا نازانن چۆن هیچ شتێک بە باشی بکەن، تەنانەت نازانن چۆن پەت دروست بکەن!

دەستبەجێ نێردراوێک چووە کۆشکی زستانە بە هەواڵی...
هەڵواسینی شکستی هێنا. نیکۆلاسی یەکەم بەهۆی ئەم وەرچەرخانە نائومێدکەرەوە بێزار بوو، سەرەڕای ئەوەش دەستی کرد بە واژۆکردنی لێبوردنەکە. بەڵام دواتر: "ئایا ڕیلییێڤ دوای ئەم موعجیزە هیچی وت؟" تزار لە پەیامبەرەکە پرسی. پێغەمبەرەکە لە وەڵامدا وتی: کاکە، وتی لە ڕووسیا تەنانەت نازانن پەت دروست بکەن.

تزار گوتی: "لەو حاڵەتەدا با پێچەوانەکەی بسەلمێنین" و لێخۆشبوونەکەی دڕاند. ڕۆژی دواتر ڕیلێیێڤ جارێکی تر هەڵواسرا. ئەمجارە پەتەکە نەشکاوە.

وانەی فێربە: کاتێک وشەکان دەرچوون، ناتوانیت وەریانبگریتەوە.
لە ژێر کۆنترۆڵدا بیانهێڵەرەوە. بە تایبەتی وریابە لە گاڵتەجاڕی: ئەو ڕەزامەندییە ساتەوەختەی کە بە قسە گازگرتنەکانت بەدەستی دەهێنیت، بەو نرخە زیاتر دەبێت کە دەیدەیت.

Machine Translated by Google

وێنە: ئۆراکل لە دێلفی.

کاتێک سەردانکەران ڕاوێژیان بە ئۆراکل دەکرد، قەشە ژنەکە چەند وشەیەکی پڕ لە
مەتەڵ دەگوت کە پێدەچوو پڕن لە مانا و هاوردەکردن. کەس سەرپێچی قسەکانی
ئۆراکلی نەکرد—

دەسەڵاتیان بەسەر ژیان و مردندا هەبوو.

دەسەڵات: هەرگیز دەست بە جوڵاندنی لێو و ددانی خۆت مەکە پێش ئەوەی...
ژێردەستەکان دەیکەن. تا زیاتر بێدەنگ بم، ئەوانی تر زووتر لێوەکانیان دەجوڵێنن
و ددانەکان. لەگەڵ جوڵاندنی لێو و ددانەکانیان، من بەو هۆیەوە دەتوانم لە...
نیەتی ڕاستەقینە... ئەگەر سەروەر نهێنی نەبێت وەزیرەکان دەیدۆزنەوە
دەرفەتێک بۆ وەرگرتن و وەرگرتن. (هان فێی تزو، فەیلەسوفی چینی، سێیەم
سەدەی پێش زایین)

پێچەوانەکردنەوە

کات هەیە بێدەنگ بوون ناژیرانە. بێدەنگی دەتوانێت گومان ورووژێنێت
و تەنانەت نائەمنی، بە تایبەت لە سەرووی خۆتدا؛ شتێکی ناڕوون یان ناڕوون
کۆمێنت دەتوانێت بەڕووی ئەو لێکدانەوەیانەدا بکاتەوە کە موزایەدەی لەسەر نەکردبوو.
بێدەنگی و وتنی کەمتر لە پێویست دەبێت بە وریاییەوە پراکتیزە بکرێت، ئەوا،
و لە بارودۆخە گونجاوەکاندا. ناوبەناو ژیرانەترە لاسایی گاڵتەجاری دادگا بکەیتەوە،
کە ڕۆڵی گەمژە دەگێڕێت بەڵام دەزانێت لە پاشا زیرەکترە. قسە دەکات و قسە دەکات
و میوانداری دەکات، کەسیش گومانی ئەوە ناکات کە لە گەمژە زیاترە.
هەروەها وشەکان هەندێک جار دەتوانن وەک جۆرێک لە شاشەی دوکەڵ بۆ هەر کەسێک کار بکەن
فێڵکردن کە ڕەنگە پراکتیزەی بکەیت. بە چەمانەوەی گوێی گوێگرەکەت بە قسەکردن، تۆ
دەتوانێت سەرقاڵیان بکات و سەرسامیان بکات؛ تا زیاتر قسە بکەیت، لە ڕاستیدا کەمتر
گومانت لێدەکەن ئەوان دەبنە. قسەکەرەکان وەک فێڵباز و...
دەستکاریکەر بەڵام وەک بێدەسەڵات و بێ ئاڵۆز. ئەمەش پێچەوانەی...
سیاسەتی بێدەنگ کە لەلایەن زلهێزەکانەوە بەکاردەهێنرێت: بە قسەکردنی زیاتر، و دروستکردنی

Machine Translated by Google

خۆت لاوازتر و کەمتر زیرەکتر دەردەکەویت لە نیشانەکەت، دەتوانیت بە ئاسانی زیاتر
فێڵ بکەیت.

Machine Translated by Google

یاسای 5

زۆر شت پەیوەستە بە ناوبانگەوە- پاسەوانی بکە
ژیانی تۆ

حوکمدان

ناوبانگ بەردی بناغەی دەسەڵاتە. تەنها لە ڕێگەی ناوبانگەوە دەتوانیت بترسێنیت و سەربکەویت؛ بەڵام کاتێک دەخلیسکێت، تۆ لاوازیت، و لە هەموو لایەکەوە هێرش دەکرێتە سەر. ناوبانگت بکە بە بێ هێرش. هەمیشە ئاگاداربە لە هێرشە ئەگەرییەکان و پێش ئەوەی ڕوو بدەن پووچەڵیان بکەرەوە. لەم نێوەندەدا فێربە دوژمنەکانت لەناو ببەیت بە کردنەوەی کون لە ناوبانگی خۆیان. پاشان بە لایەکدا بوەستن و با ڕای گشتی هەڵیانواسێت.

ڕەچاوکردنی یاسا I

لە کاتی شەڕی سێ شانشینی چین ی٢٦٥-٢٠٧(زایینی)، ژەنەڕاڵ گەورە چوکۆ لیانگ بە سەرکردایەتی هێزەکانی شانشینی شو، سوپای فراوانی خۆی ڕەوانەی کەمپێکی دوور کرد لە کاتێکدا لە شارۆچکەیەکی بچووکدا لەگەڵ مشتێک سەربازدا پشوو دەدا. لەناکاو پاسەوانەکان بەپەلە هاتنە ژوورەوە و هەواڵێکی ترسناکیان هێنا کە هێزێکی دوژمن کە زیاتر لە ١٥٠هەزار سەربازی لە ژێر دەستی سیما یی پێکهاتبوو نزیک دەبێتەوە. بەهۆی ئەوەی تەنها سەد پیاو بەرگری لێبکەن، دۆخی چوکۆ لیانگ بێهیوا بوو. دوژمن دواجار ئەم سەرکردە بەناوبانگەی دەگرت.

لیانگ بەبێ ئەوەی ماتەمینی چارەنووسی خۆی بخاتە ڕوو، یان کات بەفیڕۆ بدات بۆ ئەوەی بزانێت چۆن گیراوە، فەرمانی بە سەربازەکانی کرد ئاڵاکانیان دابەزێنن و دەروازەکانی شارەکە بکەنەوە و خۆیان بشارنەوە. پاشان خۆی لەسەر دیارترین بەشی دیواری شارەکە دانیشت و جلێکی تائۆی لەبەردا بوو. هەندێک بخور داگیرساند و زەنجەفیلەکەی لێدا و دەستی کرد بە دروشم وتن. چەند خولەکێک دواتر دەیتوانی سوپای بەرفراوانی دوژمن ببینێت کە نزیک دەبنەوە، چەقۆیەکی بێکۆتایی سەربازەکان. وا خۆی نیشان دا کە هەستی پێنەکردوون، بەردەوام بوو لە گۆرانی وتن و ژەنینی لوت.

Machine Translated by Google

زۆری نەخایاند سوپاکە لە دەروازەکانی شارۆچکەکە وەستا. لە سەری ئەودا سیما یی بوو کە لە یەک کاتدا ئەو پیاوەی
لەسەر دیوارەکە ناسیەوە.
تەنانەت بەو شێوەیەش، کاتێک سەربازەکانی خورانیان دەکرد بۆ ئەوەی لە دەروازە کراوەکانیەوە بچنە ناو شارۆچکە
بێ پاسەوانەکەوە، سیما یی دوودڵ بوو و ڕایانگرت و لەسەر دیوارەکە لێیان دەکۆڵیەوە. پاشان، فەرمانی پاشەکشەی
دەستبەجێ و خێرای دا.

ئەو ئاژەڵانەی بە تاعون لێیان دراوە

پەتایەکی ترسناک کە لەلایەن ئاسمانەوە نێردراوە بۆ سەر زەوی بەنیازی ئەوەی تووڕەیی خۆی لەسەر جیهانێکی گوناهبار
دەربخات، بە ناوی دروستی خۆی بانگی بکات، تاعون، کە کوپێکی پڕکەرەوەی ئاچێرۆنی ڤایرۆسی کەوتبووە سەر هەموو
ئاژەڵێک. هەموویان نەمردبوون، بەڵام هەموویان نزیک بوون لە مردن، هیچیان ئیتر هەوڵی دۆزینەوەی سووتەمەنی نوێیان
نەدەدا بۆ خۆراکدانی ئاگرە چرپچرەکانی ژیان. هیچ خواردنێک ئارەزووی ئەوانی وروژاند؛ ئیتر گورگ و ڕێوی بەدوای نێچیرێکی
بێ زیان و بێدەسەڵاتدا دەگەڕان؛ کۆتریش لەگەڵ کۆتردا هاوسەرگیری نەدەکرد، چونکە خۆشەویستی و خۆشی فڕیبوو. شێرەکە
کورسیەکەی گرتە ئەستۆ تا بڵێت: هاوڕێیانی ئازیز، گومانم نییە بۆ کۆتاییە بەرزەکانی بەهەشت بێت کە لەسەر ئێمەی
گوناهباران ئاخ دەبێت بکەوێت. با ئەو کەسەی لە ئێمە کە زۆرترین گوناهمان کردووە بکەوێتە قوربانی سوپای ئاسمانی
تۆڵەسەندنەوە، و ڕزگاری بۆ هەمووومان بەدەست بهێنێت؛ چونکە مێژوو فێرمان دەکات کە لەم قەیرانانەدا دەبێت قوربانی
بدەین. بێ فریو و چاوی توند، با ویژدانمان بپشکنین. وەک لەبیرمە، بۆ ئەوەی ئارەزووی تەماحکارم بخەوم، ئاهەنگم خواردووە
لەسەر زۆر مەڕێک کە بە هیچ شێوەیەک بریندارم نەکردبوو، تەنانەت لە سەردەمی خۆمدا ناسراو بووم بە تاقیکردنەوەی پاستای
شوان. ئەگەر پێویست بوو، ئەوا. من دەمرم. بەڵام گومانم هەیە کە ئەوانی دیکەش دەبێ خاوەنی گوناهەکانیان بن. ئەوە تەنها
دادپەروەرانە thnt هەمووان دەبێ هەموو هەوڵێکیان بدەن بۆ ئەوەی تاوانبارترینەکان جیا بکەنەوە." "گەورەم، تۆ پاشایەکی زۆر
باشیت" ڕێوی دەست پێدەکات؛ "ئەم جۆرە ئیسکروپڵانە زۆر ناسکە.

قسەی من، بۆ خواردنی مەڕ، ئەو مەڕانە ناشرین و قێزەون. ئەوە گوناهە؟ نەخێر. کاکە، بەسە بۆ تیمێکی لەو جۆرە کە لەلایەن
کەسانی وەک تۆوە بخورێت؛ لە کاتێکدا لە شوانەکان ڕەنگە بڵێین کە شایەنی خراپترین شت بوون کە بەدەستیان هێناوە.
ئەوان ئەو بەشە بوون کە بەسەر ئێمەدا دڕندەکان پیلانی خەونێکی لاواز و زەق و زەق و زەق و زەق دەکەنەوە." ڕێوی بەم
شێوەیە قسەی کرد و هاوارەکانی کۆتر بەرز بەرزبوونەوە، لە کاتێکدا هیچ کەسێک نەیدەوێرا چاوێکی زۆر سارد بخاتە سەر پڵنگ
و ورچ و کەسانی دیکە زۆرترین تاوانە لێخۆشنەبووەکان هەریەکەیان، لە هەرگیز بیر لەوە ناکەیتەوە کە چ ڕەگەزێکی کۆریش،
بەڕاستی پیرۆزێک بوو، هەموویان ڕازی بوون. پاشان هات کەر، بۆ ئەوەی بڵێت: "من بیرم دێتەوە چۆن جارێک من پەریمەوە
ئابای-مێد کە برسێتی، چیمەن لە زۆر، و ،withal گومانم نییە، هەندێک imp لە تەماح. هێرشی کردە سەرم، و منیش بە
پانایی زمانم ڕیشم لە کوێ ڕاشکاوانە من مافی هیچ چیمەنێکم نەبوو." هەموو یەکسەر کەوتە هاوارێکی تەواو لەسەر کەر:
گورگێک لە

Machine Translated by Google

هەندێک کتێب فێربوون شایەتحاڵی ئەوەیان دا کە ئەو درندە نەفرەتییە دەبێت ئازاری سەرەرای ئەوان، ئەو نووسەری پێستی زراو لە دۆخی نالەباری بەزەیی خۆیان. ئەوان بە هیچ شتێک ناگونجێت جگە لە داربرین: چەندە چەوتە، چیمەنی کەسێکی تر بۆ دەستبەسەرداگرتن! مردنی بە تەنیا دەتوانێت کەفارەتی تاوانێکی ئەوەندە قێزەون، بە تەواوی باش فێر دەبێت. دادگا، وەک چۆن تۆ موڵک و ماڵی گەورە یان خراپ، بە نۆرە یان سپی یان رەش بۆیاغت دەکات.

باشترین ئەفسانەی لا فۆنتەین، جان دی لا فۆنتەین، ١٦٩٥ -١٦٢١

لێکدانەوە

چوکۆ لیانگ بە شێوەیەکی گشتی بە "ئەژدیهای خەوتوو" ناسرابوو. کارە سەرکەوتووەکانی لە شەری سێ شانشینیدا ئەفسانەیی بوون. جارێک پیاوێک کە ئیدیعای نەقیبی دوژمنی ناڕازی دەکرد هاتە کەمپەکەی و یارمەتی و زانیاری پێشکەش کرد. لیانگ لە یەک کاتدا دۆخەکەی وەک رێکخستنێک ناسی؛ ئەم پیاوە لادەرێکی درۆینە بوو، و دەبوو سەری ببردرێت. بەڵام لە کۆتا خولەکدا، کە خەریک بوو تەقەمەنیەکە بکەوێت، لیانگ لەسێدارەدانەکەی ڕاگرت و پێشنیاری کرد کە ئەگەر ڕازی بوو ببێتە دوو بریکار، ژیانی ئەو پیاوە ڕزگار بکات. پیاوەکە بە سوپاسگوزاری و ترسەوە ڕازی بوو و دەستی کرد بە دابینکردنی زانیاری ناڕاست بۆ دوژمن. لیانگ شەڕ لە دوای شەڕ سەرکەوتنی بەدەستهێنا.

لە بۆنەیەکی دیکەدا لیانگ مۆرێکی سەربازی دزی و بەڵگەنامەی ساختەی دروستکرد کە سەربازەکانی دوژمنەکەی رەوانەی شوێنە دوورەکان دەکرد. کاتێک سەربازەکان بڵاوەیان کرد، توانی سێ شار بگرێت، بەجۆرێک کە تەواوی کۆریدۆرێکی شانشینی دوژمنی کۆنترۆڵ کرد. هەروەها جارێکیان فێڵی لە دوژمن کردووە و پێی وایە یەکێک لە باشترین ژەنەراڵەکانی خیانەتکارە، پیاوەکەی ناچار کردووە هەڵبێت و هێزەکانی لەگەڵ لیانگ یەکبخات. ئەژدیهای خەوتوو بە وردی ناوبانگەکەی چاند کە زیرەکترین پیاوە لە چین، کەسێک کە هەمیشە فێڵێکی لە قۆڵی خۆیدا هەبوو. ئەم ناوبانگە وەک هەر چەکێک بەهێز بوو، ترسی خستە ناو دوژمنەکەیەوە.

سیما یی دەیان جار لەگەڵ چوکۆ لیانگ شەری کردبوو و باش دەیناسی. کاتێک هاتە سەر شارە چۆڵەکە، لەگەڵ لیانگ کە لەسەر دیوارەکە نوێژی دەکرد، سەری سوڕما. جل و بەرگی تائۆیی، سروود، بخور- ئەمە دەبوو یارییەکی ترساندن بێت. دیار بوو کابرا گاڵتەی پێدەکرد، بوێری ئەوەی دەکرد بچێتە ناو تەڵەوەیەکەوە. یارییەکە ئەوەندە دیار بوو کە بۆ ساتێک لە مێشکی یی تێپەڕی کە لە ڕاستیدا لیانگ تەنیایە، و بێهیوا بووە . بەڵام ئەوەندە گەورە بوو هی ئەو

Machine Translated by Google

ترس لە لیانگ کە نەیوێرا مەترسی ئەوە بکات کە بزانێت. هێزی ناوبانگ بەم شێوەیە. دەتوانێت سوپایەکی بەرفراوان بخاتە سەر بەرگری، تەنانەت ناچاریان بکات پاشەکشە بکەن، بەبێ ئەوەی یەک تیر لێبدرێت.

چونکە وەک سیسێرۆ دەڵێت، تەنانەت ئەوانەی دژی ناوبانگ دەخەنە ڕوو، هێشتا دەیانەوێت ئەو کتێبانەی کە دژی ناوبانگ دەنووسن، ناوی خۆیان لە ناونیشانەکەدا هەڵبگرن و هیوادارن بە سووکایەتیکردن بەو ناوبانگە بەناوبانگ بن. هەموو شتێکی تر کەوتۆتە ژێر ئاڵوگۆڕەوە: ئێمە ڕێگە بە هاوڕێکانمان دەدەین کە کاڵاکانمان و ژیانمان هەبێت ئەگەر پێویست بکات؛ بەڵام حاڵەتێکی هاوبەشکردنی ناوبانگمان و کردنی کەسێکی تر بە دیاری ناوبانگمان بەزەحمەت دەدۆزرێتەوە.

مۆنتاین، ١٥٣٣-١٥٩٢

ڕەچاوکردنی یاسا II

لەساڵی ١٨٤١گەنج پی تی بارنۆم کە هەوڵی دەدا ناوبانگەکەی وەک نمایشکاری سەرەکی ئەمریکا جێگیر بکات، بڕیاریدا مۆزەخانەی ئەمریکی لە مانهاتن بکڕێت و بیکاتە کۆمەڵێک شتە سەرنجڕاکێشەکان کە ناوبانگەکەی مسۆگەر بکات. کێشەکە ئەوە بوو کە پارەی نەبوو. نرخی داواکراوی مۆزەخانەکە ١٥هەزار دۆلار بوو، بەڵام بارنۆم توانی پێشنیارێک کۆبکاتەوە کە سەرنجی خاوەن دامەزراوەکەی ڕابکێشێت هەرچەندە پێشوەختە پارەی کاشی بە دەیان گەرەنتی و ئاماژە گۆڕی. خاوەنەکانی لەگەڵ بارنۆم گەیشتنە ڕێککەوتنێکی زارەکی، بەڵام لە کۆتا خولەکدا هاوبەشە سەرەکییەکە بیرۆکەکەی گۆڕی و مۆزەخانەکە و کۆمەڵەکەی بە بەڕێوەبەرانی مۆزەخانەی پیل فرۆشرا.

بارنۆم تووڕە بوو، بەڵام هاوبەشەکە ڕوونی کردەوە کە بازرگانی بازرگانییە -مۆزەخانەکە بە مۆزەخانەی پیل فرۆشراوە چونکە مۆزەخانەی پیل ناوبانگێکی هەبوو و بارنۆم ناوبانگێکی نەبوو.

بارنۆم یەکسەر بڕیاریدا کە ئەگەر ناوبانگێکی نەبێت کە بانکی لەسەر بکات، ئەوا ناوبانگەکەی...
تەنها پەنابردن بۆ تێکدانی ناوبانگی پیل بوو. بەم پێیە هەڵمەتێکی نامەنووسی لە ڕۆژنامەکاندا دەستپێکرد، خاوەنەکانی بە کۆمەڵێک "بەڕێوەبەری بانکی شکاو" ناوبرد کە هیچ بیرۆکەیەکیان نەبوو کە چۆن بەڕێوەببەن

مۆزەخانە یان سەرقاڵکردنی خەڵک. ئەو خەڵکی ئاگادارکردەوە لە کڕینی پشکی پیل، چونکە کڕینی مۆزەخانەی دیکە لەلایەن ئەو بزنسەوە بەبێ گۆڕان سەرچاوەکانی تەنک بڵاودەکاتەوە. هەڵمەتەکە کاریگەر بوو، پشکەکە زۆر دابەزی،

Machine Translated by Google

و بەهۆی ئەوەی متمانەیان بە پێشینە و ناوبانگی پیل نەما، خاوەن مۆزەخانەی ئەمریکی پاشگەزبوونەوە لە گرێبەستەکەیان و هەموو شتەکەیان بە بارنۆم فرۆشت.

ساڵانێکی زۆری خایاند تا خێزانی پیل چاکبوونەوە و هەرگیز لەبیریان نەچوو کە بارنۆم چییە
تەواو بوە. کاک پیل خۆی بڕیاریدا هێرش بکاتە سەر بارنوم بە دروستکردنی ناوبانگێک بۆ "کات بەسەربردنی برۆ بەرز"، پەرەپێدانی بەرنامەکانی مۆزەخانەکەی وەک زانستیتر لە بەرنامەکانی ڕکابەرە ناشرینەکەی. مەسمێریزم (هیپنۆتیزم) یەکێک بوو لە سەرنجراکێشانی "زانستی" پیل و بۆ ماوەیەک قەرەباڵغییەکی زۆری بۆ خۆی ڕاکێشا و تەواو سەرکەوتوو بوو. بۆ بەرپەرچدانەوەی، بارنۆم بڕیاریدا جارێکی دیکە هێرش بکاتە سەر ناوبانگی پیل.

بارنۆم نمایشێکی ڕکابەری مەسمێریکی ڕێکخست کە تێیدا خۆی کچێکی بچووکی خستە ناو خەواڵوویی. کاتێک وا دیار بوو کە ئەو کچە بە قووڵی کەوتبێتە ژێرەوە، هەوڵیدا ئەندامانی بینەران هیپنۆتیزم بکات- بەڵام هەرچەندە هەوڵی دا، هیچ کام لە بینەران نەکەوتنە ژێر جادووەکەیەوە و زۆرێکیان دەستیان کرد بە پێکەنین. بارنۆمێکی بێزار لە کۆتاییدا ڕایگەیاند کە بۆ ئەوەی بیسەلمێنێت کە خەونی کچە بچووکەکە ڕاستەقینە بووە، یەکێک لە پەنجەکانی دەبڕێت بەبێ ئەوەی هەستی پێبکات. بەڵام لەگەڵ تیژکردنەوەی چەقۆکە، چاوەکانی کچە بچووکەکە کرانەوە و ئەویش ڕایکرد، ئەمەش بووە هۆی دڵخۆشکردنی بینەران. چەند هەفتەیەک ئەمە و پارۆدیەکانی دیکەی دووبارە کردەوە. زۆری نەخایاند کەس نەیتوانی نمایشەکەی پیل بە جددی وەربگرێت و ئامادەبوون زۆر دابەزی. لە ماوەی چەند هەفتەیەکدا نمایشەکە داخرا. لە چەند ساڵی داهاتوودا بارنۆم ناوبانگێکی بە بوێری و نمایشکاری تەواو دامەزراند کە هەموو ژیانی بەردەوام بوو. لە بەرامبەردا ناوبانگی پیل هەرگیز چاک نەبووەوە.

لێکدانەوە

بارنۆم دوو تاکتیکی جیاوازی بەکارهێنا بۆ تێکدانی ناوبانگی پیل. یەکەمیان سادە بوو: گومانی لە سەقامگیری و توانای پارەدانی مۆزەخانەکە چاند. گومان چەکێکی بەهێزە: کاتێک بە دەنگۆی فێڵبازانە لە جانتاکە دەریدەهێنیت، نەیارەکانت لە دووڕیانێکی ترسناکدان. لەلایەک دەتوانن نکۆڵی لە دەنگۆکان بکەن، تەنانەت بیسەلمێنن کە ئێوە بوختانتان کردووە. بەڵام چینێکی گومان دەمێنێتەوە: بۆچی ئەوەندە نائومێدی بەرگری لە خۆیان دەکەن؟

ڕەنگە ئەو دەنگۆیە هەندێک ڕاستی هەبێت؟ ئەگەر لە لایەکی ترەوە ڕێگای بەرز بگرنە بەر و پشتگوێت بخەن، گومانەکان، بێ ڕەتکردنەوە، هێندەی تر بەهێزتر دەبن. ئەگەر بە دروستی ئەنجام بدرێت، چاندنی دەنگۆ دەتوانێت ئەوەندە توورە و نائارامی...

Machine Translated by Google

ڕکابەرەکان کە لە بەرگریکردن لە خۆیان هەڵەی زۆر دەکەن. ئەمە چەکێکی تەواو و بێ کەموکوڕییە بۆ ئەو کەسانەی کە هیچ ناوبانگێکی تایبەت بە خۆیان نییە کە کاریان لێ بکەن.

کاتێک بارنوم ناوبانگێکی تایبەتی خۆی هەبوو، تاکتیکی دووەم و نەرمتری بەکارهێنا، نمایشی هیپنۆتیزمی ساختە: گاڵتە بە ناوبانگی ڕکابەرەکانی دەکرد. ئەمەش لەڕادەبەدەر سەرکەوتوو بوو. کاتێک بنەمایەکی تۆکمەی ڕێزگرتنت هەبوو، گاڵتەکردن بە بەرامبەرەکەت هەم دەیخاتە سەر بەرگری و هەم سەرنجی زیاتر بۆ لای تۆ ڕادەکێشێت، ناوبانگی خۆت بەرز دەکاتەوە. بوختان و سووکایەتی بە ئاشکرا لەم خاڵەدا زۆر بەهێزە؛ ناشرینن، و لەوانەیە زیاتر ئازارت بدەن نەک یارمەتیت بدەن. بەڵام قسەی نەرم و گاڵتەکردن ئەوە پیشان دەدات کە هەستێکی بەهێزت هەیە بۆ بەهای خۆت کە چێژ لە پێکەنینێکی باش وەربگریت لەسەر حیسابی ڕکابەرەکەت. بەرەیەکی گاڵتەجاڕانە دەتوانێت وەک یاریزانێکی بێ زیان دەرت بکات لەکاتێکدا کون لە ناوبانگی ڕکابەرەکەتدا دەکات.

ڕووبەڕووبوونەوەی ویژدانی خراپ ئاسانترە نەک ناوبانگێکی خراپ.
فریدریش نیچە، ١٨٤٤-١٩٠٠

کلیلی دەسەڵات

خەڵکی دەوروبەرمان، تەنانەت نزیکترین هاوڕێکانمان، هەمیشە تا ڕادەیەک بە نهێنی و بێ تێگەیشتن دەمێننەوە. کارەکتەرەکانیان پشوویەکی نهێنییان هەیە کە هەرگیز ئاشکرای ناکەن. نەناسینی کەسانی دیکە دەتوانێت نارەحەتکەر بێت ئەگەر بۆ ماوەیەکی زۆر بیری لێ بکەینەوە، بەو پێیەی ئەوە وا دەکات کە بەڕاستی حوکم لەسەر کەسانی دیکە مەحاڵ بکەین. بۆیە ئێمە پێمان باشە ئەم ڕاستییە پشتگوێ بخەین، و حوکم لەسەر مرۆڤەکان بدەین لەسەر ڕواڵەتیان، لەسەر ئەوەی کە زۆرترین شت بە چاومانەوە دیارە- جل و بەرگ، ئاماژە، قسە، کردار. لە کایەی کۆمەڵایەتیدا، دەرکەوتنەکان بارۆمەتری نزیکەی هەموو حوکمەکانمانن و هەرگیز نابێت بە هەڵەدا ببرێن و باوەڕت بە پێچەوانەوە هەبێت. یەک خلیسکانی درۆ، یەک گۆڕانکاری نائاسایی یان لەناکاو لە ڕوخسارتدا، دەتوانێت کارەساتبار بێت.

ئەمەش هۆکاری گرنگی باڵای دروستکردن و پاراستنی ناوبانگێکە کە لە دروستکردنی خۆت بێت.

ئەو ناوبانگە لە یارییە مەترسیدارەکەی دەرکەوتنەکاندا دەتپارێزێت،
سەرقاڵکردنی چاوە لێکۆڵینەوەکانی ئەوانی تر لە زانینی ئەوەی کە تۆ بەڕاستی چۆنیت، و پێدانی پلەیەک کۆنترۆڵکردنت لەسەر ئەوەی کە جیهان چۆن حوکمت لەسەر دەدات- پێگەیەکی بەهێز بۆ ئەوەی تێیدا بیت. ناوبانگ هێزێکی وەک سیحر هەیە: لەگەڵ یەکێک

Machine Translated by Google

لێدانی چەقۆکەی، دەتوانێت هێزت دوو هێندە بکات. هەروەها دەتوانێت خەڵک بە پەلە لە تۆ دوور بخاتەوە. ئایا بەتەواوی هەمان کردەوەکان درەوشاوە یان ترسناک دەردەکەون، دەتوانێت بە تەواوی پەیوەست بێت بە ناوبانگی ئەنجامدەرەوە.

لە دەرباری چینی کۆن لە شانشینی وی پیاوێک هەبوو بە ناوی می تزو-هسیا کە ناوبانگێکی زۆری هەبوو بە مەدەنیەت و بەخشندەیی باڵا. بوو بە دڵخوازی حاکم. لە وی یاسایەک بوو کە "هەرکەسێک بە نهێنی سواری ڕاهێنەری فەرمانڕەوا بێت، پێی دەبڕدرێت"، بەڵام کاتێک دایکی می تزوهسیا نەخۆش کەوت، ڕاهێنەری شاهانەی بەکارهێنا بۆ ئەوەی سەردانی بکات، وا خۆی نیشان دەدا کە فەرمانڕەوا مۆڵەتی پێداوە . حاکم کە زانی، وتی: می تزو-هسیا چەند ئەرکدارە! لە پێناو دایکیدا تەنانەت لەبیری چوو کە تاوانێک ئەنجام دەدات و وای لێدەکات کە پێیەکانی لەدەست بدات!”

جارێکی تر ئەو دووانە لە باخچەیەکدا گەشتێکیان کرد. می تزو-هسیا دەستی کرد بە خواردنی شۆفانێک کە نەیتوانی تەواو بکات و نیوەکەی تری بە فەرمانڕەواکە دا تا بیخوات. حاکمەکە تێبینی کرد: تۆ ئەوەندە منت خۆشدەوێت تەنانەت تامی لیکی خۆتت لەبیر دەچێت و با منیش باقی شەربەتەکە بخۆم!”

بەڵام دواتر هاوڕێ دەربارەکانی ئیرەییان بەخۆیانەوە برد و هەواڵیان بڵاوکردەوە کە می تزو-

hsiaلە ڕاستیدا چەوت و خۆبەزلزان بوو، سەرکەوتوو بوو لە زیانگەیاندن بە ناوبانگەکەی؛ فەرمانڕەوا هات بۆ ئەوەی بە ڕووناکییەکی نوێ کردەوەکانی ببینێت. بە تووڕەییەوە بە دەربارەکانی گوت: "ئەم کابرایە جارێک بە خۆنمایشکردنی فەرمانی منەوە سواری ڕاهێنەرەکەم بوو، جارێکی دیکەش شەربەتێکی نیوە خواردراوی پێدام." بۆ هەمان ئەو کردارانەی کە فەرمانڕەوایان سەرسام کردبوو کاتێک ئەو کەسە دڵخواز بوو، ئێستا می تزو-هسیا دەبوو تووشی سزاکان بێت. چارەنووسی پێیەکانی تەنیا بەندە بە بەهێزی ناوبانگەکەیەوە.

لە سەرەتاوە دەبێت کاربکەیت بۆ دامەزراندنی ناوبانگێک بۆ یەک کوالیتی نایاب، جا بەخشندەیی بێت یان ڕاستگۆیی یان فێڵبازی. ئەم کوالیتییە تۆ جیا دەکاتەوە و وا لە کەسانی دیکە دەکات باسی تۆ بکەن. پاشان ناوبانگەکەت بە زۆرترین کەس دەناسێنیت (هەرچەندە بە شێوەیەکی نادیار؛ ئاگاداربە بە هێواشی بنیات بنێن، و بە بناغەیەکی پتەو)، و سەیری ئەوە دەکەیت کە وەک ئاگری کێوی بڵاودەبێتەوە.

ناوبانگێکی تۆکمە بوونی تۆ زیاد دەکات و زیادەڕەوی لە خاڵە بەهێزەکانت دەکات بەبێ ئەوەی پێویستت بە خەرجکردنی وزەیەکی زۆر بێت. هەروەها دەتوانێت ئاورایەک لە دەوروبەرت دروست بکات کە ڕێز و تەنانەت ترسیش دەچێنێت. لە شەڕەکانی بیابانی باکووری ئەفریقا لە کاتی جەنگی جیهانی دووەمدا، جەنەراڵ ئێروین ڕۆمێلی ئەڵمانی ناوبانگێکی زۆری هەبوو بە فێڵبازی و بە مانۆڕی فریودەر کە تیرۆری دەخستە سەر هەموو ئەو کەسانەی کە ڕووبەڕووی دەبوونەوە. تەنانەت کاتێک هێزەکانی...

Machine Translated by Google

کەم بووەوە و کاتێک تانکەکانی بەریتانیا بە پێنج بۆ یەک ژمارەی تانکەکانی زیاتریان دەبوو، بە هەواڵی نزیکبوونەوەی ئەو هەموو شارەکان چۆڵ دەکران.
وەک دەڵێن بە ناچاری ناوبانگت پێش تۆ دێت و ئەگەر ئیلهامبەخش بوو بۆ ڕێزگرتن، پێش ئەوەی بگەیتە گۆرەپانەکە، یان یەک وشە بڵێیت، بەشێکی زۆری کارەکانت بۆت دەکرێت.

پێدەچێت سەرکەوتنەکانت بە سەرکەوتنەکانی رابردووتەوە قەدەر بێت. زۆربەی سەرکەوتنی دیپلۆماسی شاتلەکەی هێنری کیسینجەر لەسەر ناوبانگەکەی بوو کە ناکۆکیەکان ئوتو دەکات؛ کەس نەیدەویست ئەوەندە ناعەقڵانی سەیر بکرێت کە کیسینجەر نەتوانێت بیجوڵێنێت. پەیمانی ئاشتی هەر کە ناوی کیسینجەر لە دانوستانەکاندا هاتە ناو دانوستانەکانەوە، پێدەچوو بە ئەنجامێکی باش بێت.

ناوبانگەکەت سادە بکە و لەسەر بنەمای یەک کوالیتی ستێرلینگ دایبمەزرێنە. ئەم تاکە کوالیتییە- کارایی، بڵێین، یان ئیغراکردن- دەبێتە جۆرێک لە کارتی پەیوەندیکردن کە بوونی تۆ ڕادەگەیەنێت و ئەوانی دیکە دەخاتە ژێر جادوویەکەوە. ناوبانگێک بۆ ڕاستگۆیی ڕێگەت پێدەدات هەموو جۆرە فێڵێک بکەیت.

کازانۆڤا ناوبانگی خۆی وەک وەسوەسەکارێکی گەورە بەکارهێنا بۆ ئەوەی ڕێگا بۆ فەتحەکانی داهاتوو خۆش بکات؛ ئەو ژنانەی کە لە دەسەڵاتەکانی ئەویان بیستبوو، کنجکاوێکی بێئەندازەیان هەبوو، و دەیانویست بۆ خۆیان بزانن چی وایکردووە لە ڕووی ڕۆمانسییەوە ئەوەندە سەرکەوتوو بێت.

ڕەنگە پێشتر ناوبانگت پەڵەدار کردبێت، بەجۆرێک ڕێگریت لێدەکرێت لە دامەزراندنی ناوبانگێکی نوێ. لەم جۆرە حاڵەتانەدا ژیرانەیە پەیوەندی لەگەڵ کەسێکدا بکەیت کە وێنەکەی بەرپەرچدانەوەی وێنەی خۆت بێت، بە بەکارهێنانی ناوە باشەکەی بۆ سپیکردنەوە و بەرزکردنەوەی ناوەکەت. بۆ نموونە سەختە ناوبانگێک بۆ ناپاکی بە خۆت بسڕیتەوە؛ بەڵام نموونەیەکی ڕاستگۆیی دەتوانێت یارمەتیدەر بێت. کاتێک کە PT

بارنۆم ویستویەتی ناوبانگێکی پاک بکاتەوە بۆ پەرەپێدانی کات بەسەربردنی ناشرین، گۆرانیبێژی جێنی لیندی لە ئەوروپا هێنایە ئەوێ. ناوبانگێکی ئەستێرەیی و پلە بەرزی هەبوو و ئەو گەشتە ئەمریکییەی بارنۆم سپۆنسەری کردبوو، وێنەی خۆی زۆر بەرزکردەوە. بە هەمان شێوە بارۆنە گەورە دزەکانی ئەمریکای سەدەی نۆزدەهەم لە مێژە نەیانتوانی خۆیان لە ناوبانگێکی درندەیی و ڕۆحی خراپ ڕزگار بکەن. تەنیا کاتێک دەستیان کرد بە کۆکردنەوەی هونەر، بەجۆرێک کە ناوی مۆرگان و فریک بۆ هەمیشە پەیوەست بوو بە ناوی داڤینچی و ڕێمبرانتەوە، توانیان وێنە ناخۆشەکەیان نەرم بکەنەوە.

ناوبانگ گەنجینەیەکە کە دەبێت بە وردی کۆبکرێتەوە و کۆبکرێتەوە. بە تایبەتی
کاتێک یەکەمجار دادەمەزرێنیت، دەبێت بە توندی بیپارێزیت، پێشبینی هەموو هێرشەکانی سەری بکەیت. کاتێک پتەو بوو، مەهێڵە خۆت تورە بیت یان بەرگری بکەیت لە کۆمێنتە بوختانەکانی دوژمنەکانت- ئەوە نائەمنی ئاشکرا دەکات، نەک

Machine Translated by Google

متمانە بە ناوبانگت. لەبری ئەوە ڕێگای بەرز بگرە، و هەرگیز لە بەرگریکردن لە خۆتدا بێهیوا دەرنەکەویت. لە لایەکی دیکەوە هێرشکردنە سەر ناوبانگی پیاوێکی دیکە چەکێکی بەهێزە، بەتایبەتی کاتێک دەسەڵاتت کەمترە لە ئەو. زۆر شتی تری هەیە لە شەڕێکی لەو شێوەیەدا لەدەستی بدات و ناوبانگێکی تا ئێستا بچووکی خۆت ئامانجێکی بچووکی پێدەبەخشێت کاتێک هەوڵدەدات ئاگرەکەت بگەڕێنێتەوە. بارنۆم لە سەرەتای ژیانی هونەریدا ئەم جۆرە هەڵمەتانەی بە کاریگەرییەکی زۆرەوە بەکارهێنا. بەڵام ئەم تاکتیکە دەبێت بە لێهاتوویی پراکتیزە بکرێت؛ پێناچێت تۆ خەریکی تۆڵەسەندنەوەی بچووک بیت. ئەگەر بە زیرەکی ناوبانگی دوژمنەکەت نەشکێنیت، بە بێ ئاگاداری ناوبانگی خۆت تێکدەدەیت.

تۆماس ئەدیسۆن کە بە داهێنەر دادەنرێت کە کارەبا بەکاردەهێنێت، پێیوابوو کە سیستەمێکی کارا دەبێت لەسەر بنەمای کارەبای ڕاستەوخۆ (DC)بێت. کاتێک زانای سربی نیکۆلا تێسلا دەرکەوت کە سەرکەوتوو بووە لە دروستکردنی سیستەمێک کە لەسەر بنەمای کارەبای گۆڕاو (AC)بێت، ئەدیسۆن تووڕە بوو.

بڕیاریدا ناوبانگی تێسلا تێکبدات، بەو پێیەی خەڵک باوەڕیان بەوە کرد کە سیستەمی ACلە بنەڕەتدا سەلامەت نییە، و تێسلا نابەرپرسیار بووە لە بەرەوپێشبردنی.

بۆ ئەم مەبەستەش هەموو جۆرە ئاژەڵێکی ماڵی گرت و بە کارەبای کارەبا لێیدا تا مردن. کاتێک ئەمە بەس نەبوو، لە ساڵی ١٨٩٠دا بەرپرسانی زیندانەکانی ویلایەتی نیویۆرکی وای لێکرد کە یەکەم لەسێدارەدان لە جیهاندا بە لێدانی کارەبا ڕێکبخەن، بە بەکارهێنانی کارەبای AC.بەڵام تاقیکردنەوەکانی کارەبا لێدانی ئەدیسۆن هەموویان لەگەڵ بوونەوەرە بچووکەکاندا بوون؛ تۆمەتەکە زۆر لاواز بوو، پیاوەکەش تەنها نیوەی کوژرا. ڕەنگە لە دڕندەترین لەسێدارەدانی وڵاتدا کە دەوڵەت مۆڵەتی پێدرابێت، دەبوو ڕێکارەکە دووبارە بکرێتەوە. بینینێکی ترسناک بوو.

هەرچەندە، لە درێژخایەندا، ئەوە ناوی ئەدیسۆنە کە لە ژیاندا ماوەتەوە، بەڵام لە...
کاتێک کە هەڵمەتەکەی زیاتر لە ناوبانگی تێسلا زیان بە ناوبانگی خۆی گەیاند. پاشەکشەی کرد. وانەکە سادەیە- هەرگیز لە هێرشەکانی وەک ئەمانەدا زۆر دوور مەڕۆ، چونکە ئەوە زیاتر سەرنج بۆ تۆڵەسەندنەوەی خۆت ڕادەکێشێت نەک بۆ ئەو کەسەی کە بوختانی دەکەیت. کاتێک ناوبانگی خۆت پتەوە، تاکتیکی وردتر بەکاربهێنە، وەک تەنز و گاڵتەجاڕی، بۆ ئەوەی بەرامبەرەکەت لاواز بکەیت لە هەمان کاتدا وەک چەقۆکێشێکی دڵڕفێن دەرت بکەیت. شێرە بەهێزەکە یاری بەو مشکە دەکات کە ڕێگاکەی دەبڕێت- هەر کاردانەوەیەکی تر ناوبانگە ترسناکەکەی تێکدەدات.

وێنە: کانێک پڕ لە ئەڵماس و
یاقوت.

تۆ بۆی هەڵکەند، دۆزیتەوە،

Machine Translated by Google

و سامانەکەت ئێستا دڵنیایە.
بە ژیانی خۆت بیپارێزە. دز و دز لە هەموو لایەکەوە دەردەکەون. هەرگیز سامانەکەت بە شتێکی
ئاسایی مەزانە، و بەردەوام نوێی بکەرەوە- کات بریقەی گەوهەرەکان کەم دەکاتەوە، و لە چاوی خەڵک
دەیاننێژێت.

دەسەڵات: بۆیە پێویستە ئاواتەخوازم دەربارەکەمان بەهێزکردنی سروشتی خۆی بێت
بەهای بە لێهاتوویی و فێڵبازییەوە، و دڵنیابوون لەوەی کە هەرکاتێک ناچار بوو بچێتە کوێ
نامۆیە، ناوبانگێکی باشی پێش دێت.... بۆ ئەو ناوبانگەی کە...
پێدەچێت لەسەر بۆچوونەکانی زۆرێک لە پەروەردەکاران بێت کە باوەڕێکی دیاریکراوی نەلەرزاو پەروەردە دەکات
لە بەهای پیاوێکدا کە دواتر بە ئاسانی لە مێشکەکاندا بەهێز دەکرێت پێشتر بەم شێوەیە
فرێدراو و ئامادەکراوە. (بالداسارێ کاستیگلۆن، (١٥٢٩-١٤٧٨

پێچەوانەکردنەوە

هیچ پێچەوانەکردنەوەیەکی ئەگەری نییە. ناوبانگ گرینگە؛ هیچ جۆرە ئیستسنایەک نییە
بۆ ئەم یاسایە. ڕەنگە، گرنگی نەدان بەوەی کە ئەوانی تر چیت لەبارەیەوە بیردەکەنەوە، تۆ قازانجێک بەدەست بهێنیت
ناوبانگێکی بێئەدەبی و خۆبەزلزانین، بەڵام ئەوە دەتوانێت وێنەیەکی بەنرخ بێت لە...
خۆی- ئۆسکار وایڵد بە سوودێکی زۆرەوە بەکاری هێنا. بەو پێیەی دەبێت لە...
کۆمەڵگا و دەبێت پشت بە بۆچوونی ئەوانی تر ببەستێت، هیچ شتێک نییە کە بێت
بەدەستت هێناوە بە پشتگوێخستنی ناوبانگەکەت. بە گرنگی نەدان بە چۆنیەتی هەستکردنت،
تۆ ڕێگە بە کەسانی تر دەدەیت ئەمەت بۆ بڕیار بدەن. وەستای چارەنووست بە، هەروەها لە...
ناوبانگت.

Machine Translated by Google

یاسای ٦

ئاگاداری دادگا بە هەر نرخێک بێت

حوکمدان

هەموو شتێک بە ڕواڵەتەکەی حوکم دەدرێت؛ ئەوەی نەبینراوە لە خۆڕا ئەژمار دەکرێت.
کەواتە هەرگیز مەهێڵە خۆت لەناو قەرەباڵغیدا ون بیت، یان لە لەبیرچوونەوەدا بنێژرێیت. لەدەرەوە چاوەڕێکە؛ لەدەرەوە بوەستە. بە هەر نرخێک بێت،
بەرچاو بە. خۆت بکە بە موگناتیسی سەرنج بە دەرکەوتنی گەورەتر، ڕەنگاوڕەنگتر، نهێنیتر لە کەسانی بێدەنگ و ترسنۆک
جەماوەر.

Machine Translated by Google

بەشی یەکەم: ناوی خۆت بە...

هەستیار و فەزیحە

سەرنج بۆ خۆت ڕابکێشە بە دروستکردنی وێنەیەکی لەبیرنەکراو و تەنانەت مشتومڕاویش. فەزیحەی دادگا. هەر شتێک بکە بۆ ئەوەی خۆت لە ژیان گەورەتر دەرکەویت و لە دەوروبەرت گەشاوەتر بدرەوشێنیتەوە. جیاوازی لە نێوان جۆرەکانی سەرنجدان مەکە- ناوبانگ بە هەر جۆرێک بێت دەسەڵاتت بۆ دەهێنێت.

باشترە بوختان و هێرشکردنە سەرت نەک پشتگوێ بخرێت.

ڕەچاوکردنی یاسا

پی تی بارنوم، نمایشکاری سەرەکی سەدەی نۆزدەهەمی ئەمریکا، وەک یاریدەدەری خاوەنی سێرکێک، ئارۆن تۆرنەر، دەستی بە کارەکانی کردووە. لە ساڵی ١٨٣٦سێرکەکە لە شاری ئاناپۆلیسی ویلایەتی میریلاند وەستا بۆ زنجیرەیەک نمایش. بەیانی ڕۆژی کردنەوەی، بارنۆم بەناو شاردا ڕۆیشت، عەزییەکی ڕەشی نوێی لەبەردا بوو. خەڵک دەستیان کرد بە شوێنکەوتنی. کەسێک لەناو جەماوەرەکەی کۆبوونەوەکەدا هاوارێکی کرد کە ئەو ڕێبەر ئەفرایم ک. جەماعەتی تورە عەزی بارنومیان دڕاند و ئامادە بوون لینچ بکەن. دوای بانگەوازێکی بێهیوا، دواجار بارنۆم قەناعەتی پێکردن کە بەدوایدا بچن بۆ سێرکەکە، لەوێ بتوانێت ناسنامەکەی پشتڕاست بکاتەوە.

وەسپ و شازادە

چەقەڵێک بە ناوی پین تایل بۆ ماوەیەکی زۆر بەدوای هەندێک کاردا بوو کە بۆ هەمیشە بەناوبانگ بێت. بۆیە ڕۆژێک چووە ناو کۆشکی کیرگ و شازادە بچووکەکەی کە لە جێگادا بوو، چەقۆی لێدا. شازادە بە هاوارێکی بەرزەوە لە خەو هەڵسا. پاشا و دەربارەکانی بەپەلە هاتنە ژوورەوە تا بزانن چی ڕوویداوە. شازادە هاوار دەکرد کاتێک چەقەڵەکە دووبارە و سێبارە چەقۆی لێدەدا. دەربارەکان هەوڵیان دا چەقۆکە بگرن و هەریەکەیان بە نۆرە چەقۆیان لێدرا. هەموو ماڵی شاهانە بەپەلە هاتنە ژوورەوە، هەر زوو هەواڵەکە بڵاوبووەوە و خەڵک ڕوویان لە کۆشکەکە کرد. شارەکە لە ناوچەیەکی...

Machine Translated by Google

جەنجاڵی، هەموو کاروبارەکان ڕاگیرا. چەقەڵەکە بە خۆیەوە وتی، پێش ئەوەی لە هەوڵەکانی بەسەر بچێت، ناوێک کە
ناوبانگێکی نەبێت وەک ئاگری بێ بڵێسە وایە. هیچ شتێک وەک ڕاکێشانی سەرنج بە هەر نرخێک بێت نییە".

ئەفسانەی هیندی

کاتێک لەوێ بوو، تۆرنەری پیر پشتڕاستی کردەوە کە ئەمە هەمووی گاڵتەیەکی پراکتیکییە- خۆی ئەو دەنگۆیەی بڵاوکردۆتەوە
کە بارنوم ئەڤێرییە. جەماوەرەکە بڵاوبوونەوە، بەڵام بارنۆم کە نزیک بوو لە کوشتن، سەرقاڵ نەبوو. ئەو ویستویەتی بزانێت چی
دەتوانێت سەرۆکەکەی هان بدات بۆ ئەوەی فێڵێکی لەو شێوەیە بکات. -بەڕێزم کاک.

بارنۆم" تۆرنەر وەڵامی دایەوە، "هەموو شتێک بۆ چاکەی ئێمە بوو. لەبیرت بێت، تەنها شتێک کە پێویستە بۆ دڵنیابوون لە
سەرکەوتن، ناوبانگ و ناوبانگە". و بەڕاستی هەموو کەسێک لە شارەکەدا باسی ئەو گاڵتەجاڕییەیان دەکرد و ئەو شەو سێرکەکە پڕ
بوو و هەموو شەوێک لە ئاناپۆلیس دەمێنێتەوە. بارنۆم وانەیەکی فێربوو بوو کە هەرگیز لەبیری نەدەکرد.

یەکەم کارە گەورەکەی بارنۆم بۆ خۆی مۆزەخانەی ئەمریکی بوو- کۆمەڵێک شتە سەرنجڕاکێشەکان، کە دەکەوێتە نیویۆرک.
ڕۆژێک سواڵکەرێک لە شەقامەکەدا لە بارنوم نزیک بووەوە. بارنۆم لەبری ئەوەی پارەی پێبدات، بڕیاریدا دامەزرێنێت. بردییەوە بۆ
مۆزەخانە، پێنج خشتی بە پیاوەکە دا و پێی وت کە سوورێکی خاو لە چەند بلۆکێک دروست بکە. لە هەندێک خاڵدا دەبوو
خشتێک لەسەر شەقامەکە دابنێت، هەمیشە خشتێک لە دەستیدا بهێڵێتەوە.

لە گەشتی گەڕانەوەدا دەبوو هەر خشتێکی سەر شەقامەکە بەو خشتەی کە لە دەستیدا بوو بگۆڕێت. لەم نێوەندەدا دەبوو بە جدی
لە ڕووخساریدا بمێنێتەوە و وەڵامی هیچ پرسیارێک نەداتەوە. کاتێک گەڕایەوە مۆزەخانەکە، دەبوو بچێتە ژوورەوە، بەناودا بڕوات،
پاشان لە دەرگای پشتەوە دەربچێت و جارێکی دیکە هەمان سووڕی خشتسازی بکاتەوە.

لە یەکەم پیاسەی ئەو پیاوەدا بەناو شەقامەکاندا، چەند سەد کەس سەیری جوڵە نهێنییەکانی دەکرد. تا چوارەم بازنەی،
بینەران بە دەوریدا ڕژان و مشتومڕیان لەسەر ئەوە دەکرد کە چی دەکات. هەر جارێک دەچووە ناو مۆزەخانەکەوە کەسانێک
بەدوایدا دەڕۆیشتن کە بلیتیان دەکڕی تا بەردەوام سەیری بکەن. زۆرێکیان بەهۆی کۆکراوەکانی مۆزەخانەکەوە سەرقاڵ بوون، و
لە ژوورەوە مانەوە. تا کۆتایی ڕۆژی یەکەم، پیاوە خشتەکە زیاتر لە هەزار کەسی بۆ ناو مۆزەخانەکە ڕاکێشابوو. چەند ڕۆژێک دواتر
پۆلیس فەرمانی پێکرد کە واز لە پیاسەکانی بهێنێت و واز لە پیاسەکردن بهێنێت- قەرەباڵغییەکە هاتوچۆیان گرتبوو. خشتکێشان
وەستا بەڵام هەزاران خەڵکی نیویۆرک چوونەتە ناو مۆزەخانەکەوە و زۆرێک لەوانە بوون بە موسڵمانانی پی تی بارنۆم.

Machine Translated by Google

تەنانەت کاتێک قسەی ناشرینم پێدەدرێت، بەشە ناوبانگەکەم بەدەست دەهێنم.

پیترۆ ئارێتینۆ، ١٤٩٢-١٥٥٦

بارنۆم کۆمەڵێک مۆسیقاژەنی دەخستە سەر باڵکۆنێک کە ڕووی لە...
شەقام، لە ژێر لافیتەیەکی زەبەلاحدا کە مۆسیقای ئازاد بۆ ملیۆنان کەس ڕادەگەیەنێت. خەڵکی نیویۆرک بیریان لەوە دەکردەوە کە چ بەخشندەییە و بۆ گوێگرتن لە کۆنسێرتەکانی بێبەرامبەر ڕژان. بەڵام بارنۆم ئازارێکی زۆری دەدا بۆ ئەوەی خراپترین مۆسیقاژەنەکانی بەکرێ بگرێت و هەر زوو دوای ئەوەی تیپەکە دەستی پێکرد، خەڵک پەلەیان دەکرد بۆ کڕینی بلیتی مۆزەخانەکە، لەوێ لە گوێیان لە ژاوەژاوی تیپەکە و لە قیژەی جەماوەرەکە دەردەچوو .

هونەرمەندی دادگا

بەرهەمێک کە خۆبەخشانە پێشکەشی شازادەیەک بوو، بە دڵنیاییەوە بە جۆرێک لە جۆرەکان تایبەت دەرکەوت. هەروەها ڕەنگە هونەرمەند خۆی هەوڵ بدات لە ڕێگەی ڕەفتارەکانییەوە سەرنجی دەربارەکە ڕابکێشێت. لە حوکمی ڤاساریدا سۆدۆما "هەم بەهۆی سەرنجراکێشییە کەسییەکانی و هەم بەهۆی ناوبانگەکەی وەک نیگارکێشێکی باش ناسرابوو." لەبەر ئەوەی پاپا لیۆ ئێکس "چێژ لە تاکەکانی ئاوا سەیر و مێشکی هاردا دەبینی"، سۆدۆمای کردە شوڕشگێڕ، ئەمەش بووە هۆی ئەوەی هونەرمەندەکە بە تەواوی لە مێشکی خۆی دەربچێت. ڤان ماندەر بە سەیر و سەمەرەی زانی کە بەرهەمەکانی تاقیکردنەوەکانی کۆرنێلیس کێتێل لە نیگارکێشانی دەم و پێدا لەلایەن کەسانی دیارەوە کردراون "بەهۆی نامۆییەکەیانەوە"، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا کێتێل تەنها گۆڕانکارییەکی بۆ تاقیکردنەوە هاوشێوەکانی تیتیان، ئوگۆ دا کارپی و پاڵما جیۆڤان زیاد دەکرد، کە... ، بەپێی بۆشینی بە پەنجەکانیان نیگاریان کێشاوە "چونکە ئارەزووی ئەوەیان دەکرد ئەو شێوازە لاسایی بکەنەوە کە دروستکەری باڵا بەکاری هێناوە.

ڤان "

ماندەر ڕاپۆرت دەکات کە گۆسارت بە لەبەرکردنی جلوبەرگێکی کاغەزی خەیاڵی سەرنجی ئیمپراتۆر چارڵی پێنجەمی ڕاکێشاوە. لەم کارەدا ئەو تاکتیکانە دەگرتەبەر کە دینۆکرات بەکاری هێنابوو، کە بۆ ئەوەی دەستی بگات بە ئەسکەندەری مەکدۆنی، دەوترێت کە کاتێک پاشا لە حوکمدان دانیشتبوو، خۆی لە هێرکۆلیسی ڕووتدا دەرکەوتووە.

هونەرمەندی دادگا، مارتن وارنک، ١٩٩٣

یەکێک لە یەکەم شتە سەیرەکان کە بارنۆم بە وڵاتەکەدا گەشتێکی کرد، جۆیس هێس بوو، ژنێک کە بانگەشەی بۆ دەکرد تەمەنی ١٦١ساڵە، و وەک کۆیلەیەک ڕیکلامی بۆ دەکرد کە ڕۆژێک پەرستاری جۆرج واشنتۆن بووە. دوای چەند مانگێک

Machine Translated by Google

قەرەباڵغییەکان دەستیان کرد بە کەمبوونەوە، بۆیە بارنۆم نامەیەکی بێناو بۆ کاغەزەکان نارد و ئیدیعای کرد کە هێس ساختەکارییەکی زیرەک بووە. نووسیویەتی: "جۆیس هێت مرۆڤ نییە بەڵکو ئۆتۆماتیکییەکە، لە ئێسکی نەهەنگ و لاستیک هیندستان و کانییە بێ ژمارەکان پێکهاتووە." ئەوانەی پێشتر خۆیان بە بینینی ئەوەوە سەرقاڵ نەکردبوو، یەکسەر کنجکاو بوون، ئەوانەی پێشتر بینیبوویان پارەیان داوە بۆ ئەوەی جارێکی دیکە ببیننەوە، بۆ ئەوەی بزانن ئایا ئەو دەنگۆیەی کە دەڵێت ڕۆبۆتە ڕاستە یان نا.

لە ساڵی ١٨٤٢بارنۆم تەرمی ئەو کەسەی کڕی کە گوایە دەریاچەی دەریاییە. ئەم بوونەوەرە لە مەیموونێک دەچوو کە جەستەی ماسییەکی هەبوو، بەڵام سەر و جەستەی بە تەواوی یەکتریان گرتبوو- بەراستی ئەوە شتێکی سەرسوڕهێنەر بوو. دوای هەندێک لێکۆڵینەوە بارنۆم بۆی دەرکەوت کە ئەو بوونەوەرە بە شێوەیەکی شارەزایانە لە ژاپۆن پێکەوە دانراوە، کە ئەو فێڵە تاڕادەیەک جەنجاڵییەکی زۆری بەدوای خۆیدا هێناوە.

سەرەڕای ئەوەش بابەتەکانی لە ڕۆژنامەکانی سەرتاسەری وڵاتدا چاند کە ئیدیعای گرتنی دەریاچەیەکی دەریایی لە دوورگەکانی فیجی دەکرد. هەروەها چاپی دارتاشی تابلۆکانی بۆ کاغەزەکان نارد کە دەریاچەی دەریایی پیشان دەدا. تا ئەو کاتەی کە ئەو نمونەیەی لە مۆزەخانەکەیدا پیشان دا، مشتومڕێکی نیشتمانی لەسەر بوونی ئەم بوونەوەرە ئەفسانەییانە سەریهەڵدابوو. چەند مانگێک پێش هەڵمەتی بارنوم، کەس گرنگی بە دەریاچەی دەریایی نەدەدا و تەنانەت نەیدەزانی؛ ئێستا هەمووان وەک ئەوەی ڕاستەقینە بن باسییان دەکرد. خەڵک بە ژمارەیەکی پێوانەیی ڕژان بۆ بینینی دەریاچەی فیجی، و بۆ گوێگرتن لە مشتومڕەکان لەسەر ئەو بابەتە.

چەند ساڵێک دواتر بارنۆم لەگەڵ ژەنەڕاڵ تۆم تومب، ئا
کوڕە پێنج ساڵانێکی خەڵکی ویلایەتی کۆنتێکتیکۆت کە بارنۆم ئیدیعای دەکرد کوڕێکی ئینگلیزی تەمەن یازدە ساڵانە، و ڕاهێنانی پێکردبوو بۆ ئەنجامدانی چەندین کردەوەی سەرنجڕاکێش. لەم گەشتەدا ناوی بارنۆم ئەوەندە سەرنجی ڕاکێشا کە شاژن ڤیکتۆریا، ئەو نموونەیەی وریایی، داوای بینەرێکی تایبەتی کرد لەگەڵ خۆی و کوێرە بەتواناکەی لە کۆشکی باکینگهام. ڕەنگە ڕۆژنامە ئینگلیزییەکان گاڵتەیان بە بارنۆم کردبێت، بەڵام ڤیکتۆریا بە شێوەیەکی شاهانە لەلایەن ئەوەوە میوانداری کرابێت، و هەر لە دوای ئەوە ڕێزی لێدەگرت.

لێکدانەوە

بارنۆم لە ڕاستییە بنەڕەتییەکە سەبارەت بە ڕاکێشانی سەرنج تێگەیشت: کاتێک چاوی خەڵک لەسەر تۆ بوو، شەرعیەتێکی تایبەتت دەبێت. بۆ بارنۆم دروستکردنی بەرژەوەندی بە واتای دروستکردنی قەرەباڵغی بوو؛ وەک دواتر نووسیویەتی، "هەموو قەرەباڵغیەک ئاسترێکی زیوینی هەیە." وە قەرەباڵغی مەیلیان هەیە بە هاوبەشی مامەڵە بکەن. ئەگەر کەسێک بوەستێت و ببینێت سواڵکەرەکەت خشت لە شەقامەکەدا دادەنێت، زیاتریش ئەو...

Machine Translated by Google

هەمان. وەکو کۆترە تۆزەکان کۆدەبنەوە. پاشان بە پاڵنانی نەرم و نیان، دەچنە ناو مۆزەخانەکەتەوە یان سەیری نمایشەکەت دەکەن. بۆ دروستکردنی قەرەباڵغی دەبێت شتێکی جیاواز و سەیر بکەیت. هەر جۆرە کنجکاوییەک خزمەت بە مەبەستەکە دەکات، چونکە قەرەباڵغی بە شێوەیەکی موگناتیسی لەلایەن شتە نائاساییی و ڕوون نەکراوەکانەوە ڕادەکێشرێت. وە کاتێک سەرنجی ئەوانت هەبوو، هەرگیز وازی لێ بێنە. ئەگەر بەرەو کەسانی دیکە بڕوات، ئەوا لەسەر حیسابی تۆ ئەو کارە دەکات. بارنۆم بێبەزەییانە سەرنجی ڕکابەرەکانی دەمژێت، دەیزانی چ کاڵایەکی بەنرخە.

لە سەرەتای بەرزبوونەوەت بۆ لوتکە، کەواتە، هەموو وزەت لەسەر خەرج بکە ڕاکێشانی سەرنج. لە هەمووی گرنگتر: کوالیتی سەرنجدانەکە پەیوەندی بەوەوە نییە. هەرچەندە بە خراپی پێداچوونەوە بە بەرنامەکانیدا بکرایە، یان هێرشەکانی سەر فێڵەکانی چەندە بە شێوەیەکی بوختان کەسی بوون، بارنۆم هەرگیز گلەیی نەدەکرد. ئەگەر ڕەخنەگرێکی ڕۆژنامە بە تایبەتی بە خراپی جنێوی پێبدات، لە ڕاستیدا دڵنیا بوو لەوەی کە پیاوەکە بانگهێشتی کرانەوەیەک بکات و باشترین کورسی لە ماڵەکەدا پێبدات. تەنانەت هێرشی بێناو بۆ سەر کارەکانی خۆی دەنووسی، تەنیا بۆ ئەوەی ناوی خۆی لە کاغەزەکاندا بمێنێتەوە. لە ڕوانگەی بارنۆمەوە، سەرنجدان- چ نەرێنی بێت یان ئەرێنی- پێکهاتەی سەرەکی سەرکەوتنەکەی بوو. خراپترین چارەنووسی جیهان بۆ پیاوێک کە تامەزرۆی ناوبانگ و شکۆمەندی و بێگومان دەسەڵاتە، ئەوەیە کە پشتگوێ بخرێت.

ئەگەر بەڕێکەوت دەربارەکە بەشداری چەک بکات لە هەندێک دیمەنی گشتی وەکو جۆستینگ ... دڵنیا دەبێتەوە لەوەی [illegible] ڕادەکێشێت.

باڵداسارێ کاستیگۆن، ١٤٧٨-١٥٢٩

کلیلی دەسەڵات

سووتانی گەشاوەتر لە دەوروبەرت کارامەییەکە کە کەس پێی لەدایک نابێت. دەبێت فێر بیت سەرنج ڕابکێشیت، "بە دڵنیاییەوە وەک چۆن بەردی لۆد ئاسن ڕادەکێشێت." لە سەرەتای کارەکەتدا دەبێت ناو و ناوبانگی خۆت بە کوالیتییەکەوە ببەستیتەوە، وێنەیەک، کە لە کەسانی دیکە جیات بکاتەوە. ئەم وێنەیە دەتوانێت شتێک بێت وەک شێوازێکی تایبەتمەندی جل و بەرگ، یان کەسایەتییەک

Machine Translated by Google

quirkکە خەڵک سەرقاڵ دەکات و باسی دەکرێت. کاتێک وێنەکە دامەزرا، ڕواڵەتێکت هەیە، شوێنێک لە ئاسماندا بۆ ئەستێرەکەت.

هەڵەیەکی باو و ئاساییە کە خەیاڵ بکەیت کە ئەم دەرکەوتنە تایبەتەی تۆ نابێت مشتومڕی لەسەر بێت، کە هێرشکردنە سەرت بە جۆرێک خراپە. هیچ شتێک لەوە زیاتر لە ڕاستییەوە نەدەکرا. بۆ ئەوەی نەبیتە فلاش لەناو تاوەدا، و ناوبانگەکەت لەلایەن کەسێکی ترەوە نەگیرێت، نابێت جیاوازی لە نێوان جۆرە جیاوازەکانی سەرنجدا بکەیت؛ لە کۆتاییدا هەموو جۆرێک لە بەرژەوەندی تۆ کاردەکات. بارنوم، بینیومانە، پێشوازی لە هێرشی کەسی دەکرد و هەستی بە پێویستی نەکرد بەرگری لە خۆی بکات. بە ئەنقەست وێنەی هێمباگەکەی کۆرت کرد.

دەرباری لویسی چواردەهەم چەندین نووسەری بەتوانا و هونەرمەند و جوانی گەورە و ژن و پیاوی فەزیلەتێکی بێ کەموکوڕی لەخۆگرتبوو، بەڵام کەس زیاتر لە دوک دی لاوزونی تاکەکەسی باسی نەدەکرا. دوکەکە کورت بوو، نزیک بوو لە کوێرەوە، و تووشی بێئەدەبترین جۆرەکانی ڕەفتار بوو- لەگەڵ خاتوونەکەی پاشا دەخەوت، و بە ئاشکرا سووکایەتی بە دەرباری دیکە نەدەکرد بەڵکو سووکایەتی بە خودی پاشا دەکرد. بەڵام لویس ئەوەندە بەهۆی سەرنجڕاکێشییەکانی دوکەکەوە فریودرابوو کە بەرگەی ئامادەنەبوونی خۆی لە دەربارەکەدا نەگرت. سادە بوو: نامۆیی کارەکتەری دوکەکە سەرنجی ڕاکێشا. کاتێک خەڵک بەهۆیەوە سەرسام بوون، بە هەر نرخێک بێت دەیانویست لە دەوروبەری بێت.

کۆمەڵگا ئارەزووی کەسایەتی گەورەتر لە ژیان دەکات، کەسانێک کە لە سەرووی مامناوەندی گشتیەوە وەستاون. کەواتە هەرگیز لەو سیفەتانە مەترسە کە جیات دەکەنەوە و سەرنجت بۆ لای خۆت ڕادەکێشن. مشتومڕی دادگا، تەنانەت فەزیحە. باشترە هێرش بکرێتە سەرت، تەنانەت بوختانیان بۆ بکرێت، نەک پشتگوێ بخرێت. هەموو پیشەکان بەم یاسایە بەڕێوەدەبرێن و هەموو پیشەییەکان دەبێت کەمێک لە نمایشکارەکەیان هەبێت.

زانای گەورە تۆماس ئەدیسۆن دەیزانی بۆ کۆکردنەوەی پارە دەبێت بە هەر نرخێک بێت لە چاوی خەڵکدا بمێنێتەوە. نزیکەی ئەوەندەی خودی داهێنانەکان گرنگ بوون، چۆنێتی پێشکەشکردنی بە خەڵک و سەرنجی خەڵک.

ئەدیسۆن تاقیکردنەوەیەکی سەرسوڕهێنەری بینراوی دیزاین دەکرد بۆ ئەوەی دۆزینەوەکانی بە کارەبا پیشان بدات. باسی داهێنانەکانی داهاتوو دەکرد کە لەو کاتەدا خەیاڵی دەهاتە بەرچاو- ڕۆبۆت و ئامێرەکان کە دەتوانن وێنەی بیرکردنەوە بگرن- و هیچ نیازێکی نەبووە وزەی خۆی لەسەر بەفیڕۆ بدات، بەڵام ئەوە وایکرد خەڵک باسی بکەن. هەموو هەوڵێکی دا بۆ ئەوەی دڵنیابێت لەوەی کە سەرنجی زیاتری لە ڕکابەرە گەورەکەی نیکۆلا تێسلا وەرگرتووە، کە لە ڕاستیدا ڕەنگە لە خۆی درەوشاوەتر بووبێت بەڵام ناوەکەی زۆر کەمتر ناسراوە.

لە ساڵی ١٩١٥دەنگۆی ئەوە بڵاوبووەوە کە ئەدیسۆن و تێسلا دەبێتە وەرگری هاوبەشی خەڵاتی نۆبڵی ئەو ساڵە لە بواری فیزیادا. لە کۆتاییدا خەڵاتەکە درا بە جووتێک

Machine Translated by Google

لە فیزیازانانی ئینگلیزی؛ تەنها دواتر دەرکەوت کە لیژنەی خەڵاتەکان...
لە ڕاستیدا لە ئەدیسۆن نزیک بووبووەوە، بەڵام ئەو ڕەتی کردبوونەوە، ڕەتیکردەوە
خەڵاتەکە لەگەڵ تێسلادا بەشی بکەن. تا ئەو کاتە ناوبانگەکەی مسۆگەرتر بوو لە...
هی تێسلا، و ئەو پێی وابوو باشترە ئەو شەرەفە ڕەت بکاتەوە نەک ڕێگە بە ڕکابەرەکەی بدات
ئەو سەرنجەی کە تەنانەت لە هاوبەشکردنی خەڵاتەکەوە دەهات.

ئەگەر خۆت لە دۆخێکی نزمدا ببینیتەوە کە دەرفەتێکی کەمی بۆ...
تۆ بۆ ئەوەی سەرنج ڕابکێشیت، فێڵێکی کاریگەر ئەوەیە کە هێرش بکەیتە سەر دیارترین، زۆرترین
بەناوبانگترین، بەهێزترین کەس کە دەتوانیت بیدۆزیتەوە. کاتێک پیترۆ ئارێتینۆ، گەنجێک
کوڕە خزمەتکاری ڕۆمانی سەرەتای سەدەی شانزەهەم، ویستویەتی سەرنجی وەک...
نووسەری بەیتەکان بوو، بڕیاریدا زنجیرەیەک شیعری تەنزئامێز بڵاوبکاتەوە
گاڵتەکردن بە پاپا و سۆز و خۆشەویستییەکەی بۆ فیلێکی ماڵی. هێرشەکە داینا
ئارێتینۆ لە چاوی گشتیدا یەکسەر. هێرشێکی بوختان بۆ سەر کەسێک لە ئا...
پێگەی دەسەڵات کاریگەرییەکی هاوشێوەی دەبێت. بەڵام لەبیرت بێت کە بەکاری بهێنیت
ئەم جۆرە تاکتیکانە بە کەمی دوای ئەوەی سەرنجی خەڵکت هەیە، لە کاتێکدا کردەوەکە دەتوانێت
تەنک لەبەر بکە.

کاتێک لە ڕوناکی ڕوناکیدا دەبێت بەردەوام نوێ بکەیتەوە بە گونجاندن و...
گۆڕینی شێوازی پەیوەندیکردنت بە سەرنج. ئەگەر نەیکەیت، جەماوەر دەیکات
ماندوو دەبیت، بە شتێکی ئاسایی دەتبات، و دەچێتە سەر ئەستێرەیەکی نوێتر. ەکە
یارییەکە پێویستی بە وریایی و داهێنەری بەردەوام هەیە. پابلۆ پیکاسۆ هەرگیز
ڕێگەی بە خۆی دا کە کاڵ بێتەوە و لە پاشخانەکەدا بێت؛ ئەگەر ناوی ئەویش بووبێتە
پەیوەست بوو بە ستایلێکی دیاریکراوەوە، بە ئەنقەست خەڵکی دڵتەنگ دەکرد بە ئا
زنجیرە تابلۆی نوێ کە پێچەوانەی هەموو چاوەڕوانییەکان بوون. باشترە بۆ دروستکردن
شتێکی ناشرین و نارەحەتکەر، ئەو پێی وابوو، لەوەی کە بینەرانیش گەشە بکەن
ئاشنابوون بە کارەکانی. تێبگە: مرۆڤەکان هەست بە باڵادەستی دەکەن لە کەسەکە
کە دەتوانن پێشبینی کردارەکانیان بکەن. ئەگەر نیشانیان بدەیت کێ کۆنترۆڵی...
یاریکردن بە پێچەوانەی چاوەڕوانییەکانیان، هەردووکتان ڕێزیان بەدەست دەهێنن و توندتر دەبنەوە
گرتنی تۆ بە سەرنجی زوو تێپەڕی ئەوان.

وێنە: زە لایملایت. ئەو ئەکتەرەی کە
هەنگاو دەنێتە ناو ئەم ڕووناکییە درەوشاوەیە،
ئامادەییەکی بەرزتر بەدەست دەهێنێت. هەموو چاوەکان
لەسەریەتی. لە تیشکی تەسکی لایملایتدا شوێن بۆ تەنها
یەک ئەکتەر لە یەک کاتدا هەیە؛ هەرچی پێویست بوو بیکە بۆ
ئەوەی خۆت بکەیتە سەرنجی ئەو.

Machine Translated by Google

ئاماژەکانت ئەوەندە گەورە و پێکەنیناوی و فەزیحە بکە کە ڕووناکی لەسەرت بمێنێتەوە لە
کاتێکدا ئەکتەرەکانی تر لە سێبەردا بمێننەوە.

دەسەڵات: خۆدەرخستن بە و ببینرێت.... ئەوەی نابینرێت وەک ئەوە وایە
بوونی نەبوو.... ئەوە ڕووناکی بوو کە سەرەتا بووە هۆی ئەوەی هەموو دروستکراوەکان بدرەوشێنەوە.
شاشە زۆر شوێنی بەتاڵ پڕ دەکاتەوە، کەموکورییەکان دادەپۆشێت و هەموو شتێک دەدات a
ژیانی دووەم، بە تایبەت کاتێک کە بە شایستەیی ڕاستەقینە پشتگیری دەکرێت. (بالتاسار
گراسیان، (١٦٥٨-١٦٠١

Machine Translated by Google

بەشی دووەم: دروستکردنی هەوایەکی نهێنی

لە جیهانێکدا کە تادێت بانالٚ و ئاشناتر دەبێت، ئەوەی کە پێدەچێت مەتەلٚ بێت، لە یەک کاتدا سەرنجی خەلٚک ڕادەکێشێت . هەرگیز زۆر ڕوون مەکەرەوە کە چی دەکەیت یان خەریکە چی دەکەیت. هەموو کارتەکانت پیشان مەدە. هەوایەکی نهێنی بوونی تۆ بەرز دەکاتەوە؛ هەروەها پێشبینی دروست دەکات- هەمووان چاودێریت دەکەن تا بزانن چی ڕوودەدات لە داهاتوودا. نهێنی بەکاربهێنە بۆ فریودان، ڕاکێشان، تەنانەت ترساندن.

ڕەچاوکردنی یاسا

لە ساڵی ١٩٠٥دا دەنگۆی ئەوە لە سەرانسەری پاریسدا بڵاوبووەوە سەبارەت بە کچێکی گەنجی ڕۆژهەڵاتی کە لە ماڵێکی تایبەتدا سەمای دەکرد، بە پەردە پێچرابوو و وردە وردە فڕێی دەدا. ڕۆژنامەنووسێکی ناوخۆیی کە سەماکردنی بینیبوو، ڕاپۆرتی دا کە "ژنێک لە ڕۆژهەڵاتی دوورەوە بە بۆن و گەوهەرەوە هاتبووە ئەوروپا، بۆ ئەوەی بەشێک لە دەوڵەمەندی ڕەنگ و ژیانی ڕۆژهەڵاتی بخاتە ناو کۆمەڵگەی تێر و تێر و تێربوونی شارەکانی ئەوروپا." زۆری نەخایاند هەمووان ناوی سەماکارەکەیان زانی: ماتا هاری.

سەرەتای ئەو ساڵە، لە زستاندا بینەرانی بچووک و هەڵبژێردراو لە سالۆنێکدا کۆدەبوونەوە کە پڕ بوو لە پەیکەری هیندستان و شوێنەوارەکانی دیکە لە کاتێکدا ئۆرکێسترایەک مۆسیقای ئیلهامبەخشی لە مێلۆدی هیندۆسی و جاوانی دەژەند. دوای ئەوەی بینەرانی بە چاوەڕوانی و سەرسوڕمانەوە دەهێشتەوە، لەناکاو ماتا هاری دەرکەوت، بە جلوبەرگێکی سەرسوڕهێنەرەوە: براسێرێکی پەتۆی سپی کە بە گەوهەرەکانی جۆری هیندی داپۆشرابوو؛ باندی گەوهەردار لە کەمەردا پشتگیری لە سارۆنگێک دەکرد کە ئەوەندەی خۆی ئاشکرا دەکرد؛ ملوانکە بەرەو سەرەوەی قۆڵەکان. پاشان ماتا هاری سەمای دەکرد، بە شێوازێک کە پێشتر کەس لە فەرەنسا نەیبینیبوو، هەموو جەستەی دەجووڵایەوە وەک ئەوەی لە خەواڵوودا بێت. ئەو بە ئامادەبووانی وروژێنەر و کنجکاوەکەی گوت کە سەماکانی چیرۆکی ئەفسانەی هیندی و چیرۆکە فۆلکلۆرییەکانی جاوانی دەگێڕنەوە. زۆری نەخایاند کرێمی پاریس، و باڵیۆزەکانی خاکە دوورەکان، کێبڕکێیان دەکرد بۆ بانگهێشتکردن بۆ سالۆنەکە، لەوێ دەنگۆی ئەوە بڵاوبووەوە کە ماتا هاری لە ڕاستیدا بە رووتی سەمای پیرۆز ئەنجام دەدات.

Machine Translated by Google

خەڵک دەیانویست زیاتر دەربارەی ئەو بزانن. ئەو بە ڕۆژنامەنووسانی وتووە کە لە ڕاستیدا بە ڕەچەڵەک هۆڵەندییە، بەڵام لە دوورگەی جاڤا گەورە بووە. هەروەها باسی ئەو کاتەی دەکرد کە لە هیندستان بەسەری بردووە، چۆن لەوێ فێری سەمای پیرۆزی هیندۆس بووە و چۆن ژنانی هیندستان "دەتوانن تەقەی ڕاستەوخۆ بکەن، سواری ئەسپ بن و توانای ئەنجامدانی لۆگاریتم و قسەکردنی فەلسەفەیان هەیە." تا هاوینی ساڵی ١٩٠٥، هەرچەندە کەم پاریسییەکان لە ڕاستیدا سەمای ماتا هارییان بینیبوو، بەڵام ناوی ئەو لەسەر لێوی هەمووان بوو.

لەگەڵ چاوپێکەوتنی زیاتری ماتا هاری، چیرۆکی بنەچەی خۆی بەردەوام دەگۆڕا: لە هیندستان گەورە بووبوو، داپیرەی کچی شازادەیەکی جاوانی بوو، لە دوورگەی سوماترا ژیاوە کە کاتەکانی تێدا بەسەر بردبوو "سواربوونی ئەسپ، دەمانچە لە دەستدایە، و ژیانی خۆی دەخاتە مەترسییەوە". کەس هیچ شتێکی دڵنیای لەبارەیەوە نەدەزانی، بەڵام ڕۆژنامەنووسان ئەم گۆڕانکاریانەیان لە ژیاننامەکەیدا بەلاوە گرنگ نەبوو. ئەوان بەراوردیان کرد بە خوداوەندێکی هیندی، بوونەوەرێک لە لاپەڕەکانی بۆدلێرەوە-هەرچی خەیاڵیان دەیویست لەم ژنە نهێنییەی ڕۆژهەڵاتدا ببینێت.

لە مانگی ئابی ساڵی ١٩٠٥دا، ماتا هاری بۆ یەکەمجار لەبەردەم خەڵکدا نمایشی کرد.
قەرەباڵغییەک کە لە شەوی کردنەوەی فیلمەکەدا بۆ بینینی ئەو کچە کۆبوونەوە، ئاژاوەیەکی زۆری بەدوای خۆیدا هێنا. ئێستا بووبووە کەسایەتییەکی کولت و چەندین تەقلیدی لێکەوتەوە. یەکێک لە پێداچوونەوەکاران نووسیویەتی، "ماتا هاری هەموو شیعری هیندستان، عیرفانییەتی، شەهوەتی، جەزرەبە هیپنۆتیزەکەی، کەسایەتی دەکات." یەکێکی دیکەش ئاماژەی بەوە کردووە، "ئەگەر هیندستان خاوەنی گەنجینەی چاوەڕواننەکراوی لەو شێوەیە بێت، ئەوا هەموو فەرەنسییەکان کۆچ دەکەن بۆ کەنارەکانی گەنجس."

زۆری نەخایاند ناوبانگی ماتا هاری و سەما پیرۆزە هیندییەکانی لە دەرەوەی پاریسەوە بڵاوبووەوە. بانگهێشتی بەرلین، ڤیەنا، میلانۆ کرا. لە چەند ساڵی داهاتوودا لە سەرانسەری ئەوروپادا نمایشی کرد، تێکەڵ بە باڵاترین بازنە کۆمەڵایەتییەکان بوو، داهاتێکی بەدەستهێنا کە سەربەخۆییەکی پێبەخشی کە بە دەگمەن ژنێکی ئەو سەردەمە چێژی لێ وەربگرێت. پاشان لە نزیک کۆتایی جەنگی جیهانی یەکەم لە فەرەنسا دەستگیرکرا و دادگایی کرا و سزادرا و دواجار وەک سیخوڕێکی ئەڵمانی لەسێدارەدرا. تەنیا لە کاتی دادگاییکردنەکەدا ڕاستییەکە دەرکەوت: ماتا هاری خەڵکی جاڤا و هیندستان نەبووە، لە ڕۆژهەڵات گەورە نەبووە، دڵۆپێک خوێنی ڕۆژهەڵاتی لە جەستەیدا نەبووە. ناوی ڕاستەقینەی مارگریتا زێل بوو، خەڵکی پارێزگای فریسلاند لە باکووری چەقبەستووی هۆڵەندا بووە.

لێکدانەوە

Machine Translated by Google

کاتێک مارگریتا زێل گەیشتە پاریس، لەساڵی ١٩٠٤نیو فرانک لە گیرفانیدا بوو. ئەو یەکێک بوو لەو هەزاران کچە گەنجە جوانانەی
کە ساڵانە ڕوویان لە پاریس دەکرد، وەک مۆدێلی هونەرمەندان، سەماکاری یانە شەوانەکان، یان نمایشکاری ڤۆدێڤیل لە
فۆلیس بێرگێر کاریان دەکرد. دوای چەند ساڵێک بە ناچاری کچانی گەنجتر جێگەیان دەگرتەوە و زۆرجاریش کۆتاییان دەهاتە
سەر شەقامەکان و ڕوویان لە لەشفرۆشی دەکرد، یان دەگەڕانەوە بۆ ئەو شارۆچکەیەی لێیەوە هاتبوون، گەورەتر و سزادراو.

زێل تەماحی باڵاتری هەبوو. ئەو هیچ ئەزموونێکی سەمای نەبوو و هەرگیز نەبووە
لە شانۆدا نمایشی دەکرد، بەڵام لە کچێکی گەنجدا لەگەڵ خێزانەکەی گەشتیان کردبوو و شایەتحاڵی سەما ناوخۆییەکانی جاڤا و
سوماترا بوون. زێل بە ڕوونی تێگەیشت کە ئەوەی لە ئەکتەکەیدا گرنگە خودی سەماکە نییە، یان تەنانەت ڕووخساری یان
فیگەرەکەی، بەڵکو توانای دروستکردنی هەوایەکی نهێنی بووە سەبارەت بە خۆی. ئەو نهێنییەی کە دروستی کردبوو تەنیا لە
سەماکانیدا نەبوو، یان جلوبەرگەکانی، یان ئەو چیرۆکانەی کە دەیگێڕرایەوە، یان درۆی بێکۆتایی سەبارەت بە بنەچەی خۆی
نەبوو؛ لە کەشێکدا کەوتبوو کە هەموو کارەکانی دەگرتەوە. هیچ شتێک نەبوو کە بە دڵنیاییەوە لەسەری بڵێیت- هەمیشە لە
گۆڕاندا بوو، هەمیشە بە جلوبەرگی نوێ، سەمای نوێ، چیرۆکی نوێ بینەرانی سەرسام دەکرد. ئەم هەوایە نهێنییە خەڵکی
بەجێهێشت کە هەمیشە دەیانەوێت زیاتر بزانن، هەمیشە پرسیاریان لە هەنگاوی داهاتوودا دەکرد. ماتا هاری لە زۆرێک لەو
کچە گەنجانەی دیکە کە هاتبوونە پاریس جوانتر نەبوو و سەماکارێکی باشی تایبەت نەبوو. ئەوەی لە جەماوەر جیای کردەوە،
ئەوەی سەرنجی خەڵکی ڕاکێشا و ڕاکێشا و ناوبانگ و دەوڵەمەندی کرد، نهێنیەکەی بوو. مرۆڤەکان بە نهێنی سەرسام دەبن؛
چونکە بانگهێشتی لێکدانەوەی بەردەوام دەکات، هەرگیز لێی ماندوو نابن. نهێنییەکان ناتوانرێت دەستیان پێ بگات. وە
ئەوەی ناتوانرێت دەستی بەسەردا بگیرێت و بخورێت، دەسەڵات دروست دەکات.

کلیلی دەسەڵات

لە ڕابردوودا جیهان پڕ بوو لە شتە ترسناک و نەناسراوەکان- نەخۆشی، کارەسات، دیسپۆتی کاپری، نهێنی خودی مردن.
ئەوەی نەماندەتوانی لێی تێبگەین وەک ئەفسانە و ڕۆح خەیاڵمان کردەوە. بەڵام بەدرێژایی سەدەکان توانیومانە لە ڕێگەی
زانست و عەقڵەوە تاریکی ڕووناک بکەینەوە؛ ئەوەی پڕ لە نهێنی و قەدەغە بوو، ئاشنا و ئاسوودە بووە. بەڵام ئەم ڕووناکییە
نرخێکی هەیە: لە جیهانێکدا کە هەمیشە

Machine Translated by Google

زیاتر بانالٚ، کە نهێنی و ئەفسانەی خۆی لێ چەقێنراوەتەوە، ئێمە بە نهێنی ئارەزووی مەتەڵ، کەسانێک یان شتگەلێک دەکەین
کە ناتوانرێت لە یەک کاتدا لێکبدرێتەوە و دەستیان بەسەردا بگیرێت و بخورێت.

ئەوە هێزی نهێنییەکانە: چینەکانی لێکدانەوە بانگهێشت دەکات،
خەیاڵمان وروژێنێت، وامان لێدەکات باوەڕمان بەوە هەبێت کە شتێکی سەرسوڕهێنەر دەشارێتەوە. جیهان ئەوەندە ئاشنا
بووە و دانیشتووانەکەی ئەوەندە پێشبینیکراو بوون کە ئەوەی خۆی لە نهێنیدا دەپێچێتەوە، نزیکەی هەمیشە ڕوناکی
بۆ لای خۆی رادەکێشێت و وامان لێدەکات سەیری بکەین.

خەیاڵ مەکە بۆ دروستکردنی هەوایەکی نهێنی دەبێت گەورە و سەرسوڕهێنەر بیت. ئەو نهێنییەی کە لە ڕەفتاری ڕۆژانەتدا
تواوەتەوە، و وردە، ئەوەندە هێزێکی زیاتری هەیە بۆ سەرسامکردن و ڕاکێشانی سەرنج.

لەبیرت بێت: زۆربەی خەڵک پێشوەختە قسە دەکەن، دەتوانرێت وەک کتێبێکی کراوە بخوێنرێتەوە، کەمێک گرنگی بە کۆنترۆڵکردنی
قسەکانیان یان وێنەکانیان دەدەن، و بە شێوەیەکی بێهیوا پێشبینی دەکرێن.
بە سادەیی خۆگرتن و بێدەنگبوون و ناوبەناو دەربڕینی دەستەواژەی ناڕوون و بە ئەنقەست دەرکەوتنی ناتەبایی و مامەڵەکردنی
نامۆ بە وردترین شێوە، ئاورایەکی نهێنی دەردەچێت. پاشان خەڵکی دەوروبەرت ئەو ئاورایە گەورە دەکەن بە بەردەوامی
هەوڵدان بۆ لێکدانەوەت.

هەردوو هونەرمەند و فێڵباز لە پەیوەندییە گرنگەکەی نێوان نهێنی بوون و ڕاکێشانی سەرنج تێدەگەن. کونت ڤیکتۆر
لوستیگ، ئەرستۆکراتی فێڵبازەکان، یارییەکەی بە تەواوی ئەنجامدا. هەمیشە ئەو شتانەی دەکرد کە جیاواز بوون، یان پێدەچوو
هیچ مانایەکیان نەبێت. لە باشترین هۆتێلەکاندا بە لیمۆیەکدا خۆی نیشان دەدا کە شۆفێرێکی ژاپۆنی لێی دەخوڕی؛ پێشتر
کەس شۆفێرێکی ژاپۆنی نەبینیبوو، بۆیە ئەمە نامۆ و سەیر بوو. لوستیگ گرانترین جل و بەرگی لەبەر دەکرد، بەڵام هەمیشە
شتێک- مەداليا، گوڵ، قۆڵبەست- لە شوێنی خۆی دەرچوو، لانیکەم بە زاراوەی ئاسایی. ئەمە نەک وەک بێ تام بەڵکو وەک
سەیر و سەرنجراکێش سەیر دەکرا. لە هۆتێلەکاندا دەبینرا کە لە هەموو کاتژمێرەکاندا، یەک لە دوای یەک، تەلەگرامەکانی
وەردەگرت، کە لەلایەن شۆفێرە ژاپۆنییەکەیەوە بۆی دەهێنرا- ئەو تەلەگرامانەی کە بە بێباکییەکی تەواوەوە دەیدڕاند. (لە ڕاستیدا
ساختە بوون، تەواو سپی بوون.) بە تەنیا لە ژووری نانخواردنەکەدا دادەنیشت و کتێبێکی گەورە و سەرنجراکێشی دەخوێندەوە،
زەردەخەنەی بۆ خەڵک دەکرد و هێشتا بە دووری دەمایەوە. بێگومان لە ماوەی چەند ڕۆژێکدا تەواوی هۆتێلەکە بە گرنگیدان بەم
پیاوە نامۆیە خەریک بوو.

ئەم هەموو گرنگیپێدانە ڕێگەی بە لوستیگ دا کە بە ئاسانی مژەرەکان ڕابکێشێتە ژوورەوە. ئەوان دەیانکرد
سواڵ بکەن بۆ متمانەی خۆی و کۆمپانیاکەیان. هەمووان دەیانویست لەگەڵ ئەم ئەرستۆکراتە نهێنییە ببینرێن. وە لە بوونی
ئەم مەتەڵە سەرقاڵکەرەدا، تەنانەت هەستیان نەدەکرد کە بە کوێرەوەری دزیان لێدەکرا.

Machine Translated by Google

هەوایەکی نهێنی دەتوانێت وا لە مامناوەندەکان بکات زیرەک و قووڵ دەربکەون. وایکرد ماتا هاری، ژنێکی ڕواڵەت و زیرەکی مامناوەند، وەک خوداوەندێک دەرکەوێت و سەماکانیش ئیلهامبەخشی خودایی بوو. هەوایەکی نهێنی سەبارەت بە هونەرمەندێک یەکسەر کارە هونەرییەکانی سەرنجڕاکێشتر دەکات، فێڵێک کە مارسێل دوشان کاریگەرییەکی زۆری هەبوو. هەموو ئەمانە زۆر ئاسانن بۆ ئەنجامدانی- کەمێک دەربارەی کارەکانت بڵێن، بە کۆمێنتە سەرنجڕاکێشەکان و تەنانەت دژبەیەکەکان گاڵتەیان پێبکە و وروژێنەر، پاشان وەستانەوە و با کەسانی دیکە هەوڵبدەن هەموو ئەمانە بە مانای خۆیان بزانن.

مرۆڤە نهێنییەکان ئەوانی دیکە دەخەنە جۆرێک لە پێگەیەکی کەمترەوە- ئەویش هەوڵدان بۆ دیاریکردنیان. تا ئەو ڕادەیەی کە دەتوانن کۆنترۆڵی بکەن، ترسی دەوروبەری هەر شتێکی نادیار یان نەزانراویش دەهێننە ئاراوە. هەموو سەرکردە گەورەکان دەزانن کە ئاورایەکی نهێنی سەرنجیان بۆ ڕادەکێشێت و ئامادەییەکی ترسناک دروست دەکات. بۆ نموونە ماو تسێ تونگ بە زیرەکی وێنەیەکی پڕ لە مەتەڵ چاند؛ هیچ نیگەرانییەکی نەبوو لەوەی کە ناتەبا دەرکەوێت یان دژایەتی خۆی بکات- هەر دژایەتی کردار و قسەکانی بەو مانایە بوو کە هەمیشە دەستی باڵای هەبوو. کەس و تەنانەت ژنەکەی خۆیشی هەستی نەکردووە کە لێی تێدەگەن و هەر بۆیەش لە ژیان گەورەتر دەرکەوتووە. ئەمەش بەو مانایە بوو کە خەڵک بەردەوام گرنگییان پێدەدا، هەمیشە بە دڵەڕاوکێیەوە شایەتحاڵی ئەو بوون

هەنگاوی داهاتوو.

ئەگەر پێگەی کۆمەڵایەتیت ڕێگریت لێدەکات بە تەواوی کردارەکانت لە نهێنیدا بپێچیتەوە، لانیکەم دەبێت فێر بیت کە خۆت کەمتر ئاشکرا بکەیت.
جارجارە بە شێوەیەک مامەڵە بکە کە لەگەڵ تێڕوانینی کەسانی دیکە بۆتدا نەگونجێت. بەم شێوەیە ئەوانەی لە دەوروبەرتن لە بەرگریدا دەهێڵیتەوە، ئەو جۆرە سەرنجە ڕادەکێشیت کە بەهێزت دەکات. ئەگەر بە دروستی ئەنجام بدرێت، دروستکردنی مەتەڵ دەتوانێت ئەو جۆرە سەرنجەش ڕابکێشێت کە تیرۆر دەخاتە ناو دوژمنەکەتەوە.

لە کاتی جەنگی دووەمی پونیک ٢٠٢-٢١٩)پێش زایین)، ژەنەڕاڵێکی گەورەی کارتاجی هانیباڵ لە ڕێپێوانەکەیدا بۆ سەر ڕۆما وێرانکاری دەکرد. هانیباڵ بە زیرەکی و دووفاقی ناسرابوو.

لە ژێر سەرکردایەتی ئەودا سوپای کارتاژ، هەرچەندە بچووکتر بوو لە سوپای ڕۆمەکان، بەڵام بەردەوام لە مانۆڕەکانیان تێپەڕاندبوو. بەڵام لە بۆنەیەکدا، سکاوتەکانی هانیباڵ هەڵەیەکی ترسناکیان کرد و سەربازەکانیان بردە ناو زەوییەکی تاڵاواوی و دەریا لە پشتیانەوە بوو. سوپای ڕۆمان ئەو ڕێڕەوی شاخانەی گرت کە بەرەو ناوەوە دەڕۆیشتن و ژەنەڕاڵەکەی، فابیۆس، زۆر دڵخۆش بوو- دواجار هانیباڵی گیری خوارد. باشترین پاسەوانەکانی لەسەر پاسەکان بڵاوکردەوە، کاری لەسەر پلانێک کرد بۆ لەناوبردنی هێزەکانی هانیباڵ. بەڵام لە نیوەی شەودا،...

Machine Translated by Google

پاسەوانەکان سەیری خوارەوەیان کرد تا دیمەنێکی نهێنی ببینن: کاروانێکی گەورەی گڵۆپەکان بەرەو سەرەوەی شاخەکە دەڕۆیشتن. هەزاران و هەزاران گڵۆپ. ئەگەر ئەمە سوپای هانیباڵ بووایە، لەناکاو سەد هێندە گەشەی کردبوو.

پاسەوانەکان بە گەرمی مشتومڕیان لەسەر ئەوە دەکرد کە ئەمە دەتوانێت مانای چی بێت: هێزی بەهێزکردن لە دەریاوە؟
ئەو سەربازانەی کە لە ناوچەکەدا شاردرابوونەوە؟
جنۆکە؟ هیچ ڕوونکردنەوەیەک مانای نەبوو.
لە کاتێکدا سەیریان دەکرد، ئاگر لە هەموو شاخەکەدا هەڵگیرسا و لە خوارەوە دەنگێکی ترسناک هاتە سەریان، وەک لێدانی ملیۆنێک هۆڕن.
جنۆکەکان، بیریان دەکردەوە. پاسەوانەکان کە ئازاترین و عەقڵترینیان لە سوپای ڕۆمدا بوون، لە ترس و دڵەڕاوکێدا لە پۆستەکانیان هەڵهاتن.
تا ڕۆژی دواتر هانیباڵ لە تاڵاوەکە هەڵهاتبوو. چی هی ئەو بوو
فێڵ؟ ئایا بەڕاستی جنۆکەکانی جادوو کردبوو؟ لە ڕاستیدا ئەوەی کردبووی فەرمانی ئەوە بوو کە کۆمەڵێک لق و پۆپ بە قۆچی هەزاران گاوە ببەسترێنەوە کە لەگەڵ سەربازەکانیدا وەک دڕندەی بارگرانی گەشتیان دەکرد. پاشان لقەکان داگیرسێنران، کاریگەری مەشخەڵی سوپایەکی فراوانیان بە سەر شاخەکەدا هێنا. کاتێک بڵێسەی ئاگرەکان تا پێستی گاکان دەسووتێن، بە هەموو ئاراستەکاندا پەلەیان دەکرد و وەک شێتێک هاواریان دەکرد و بە هەموو بناری شاخەکەدا ئاگریان تێبەردا. بەڵام کلیلی سەرکەوتنی ئەم ئامێرە مەشخەڵەکان و ئاگرەکان و دەنگە دەنگەکان لە خۆیاندا نەبوون، بەڵکو ئەو ڕاستییە بوو کە هانیباڵ مەتەڵێکی دروستکردبوو کە سەرنجی پاسەوانەکانی ڕاکێشا و وردە وردە ترساندیان. لە لوتکەی شاخەوە هیچ ڕێگەیەک نەبوو بۆ ڕوونکردنەوەی ئەم دیمەنە سەیرە. ئەگەر پاسەوانەکان بیانتوانیایە ڕوونی بکەنەوە لە پۆستەکانیان دەمانەوە.

ئەگەر لە هەندێک بارودۆخدا خۆت بینی کە گیری خواردووە و گۆشەگیر بووە و لە بەرگریدا بووە، تاقیکردنەوەیەکی سادە تاقیبکەرەوە: شتێک بکە کە بە ئاسانی ڕوونکردنەوە و لێکدانەوە ناتوانرێت. کردارێکی سادە هەڵبژێرە، بەڵام بە شێوەیەک ئەنجامی بدە کە بەرامبەرەکەت نائارام بکات، شێوازێک کە چەندین لێکدانەوە ئەگەری هەبێت، مەبەستەکانت ناڕوون بکات.
تەنها پێشبینی نەکراو مەبە (هەرچەندە ئەم تاکتیکەش دەتوانێت سەرکەوتوو بێت- سەیری یاسای ١٧بکە)؛ وەک هانیباڵ دیمەنێک دروست بکە کە نەخوێنرێتەوە. پێدەچێت هیچ میتۆدێک بۆ شێتییەکەت نەبێت، نە قافیە و عەقڵ، نە تاکە ڕوونکردنەوە. ئەگەر ئەم کارە بە دروستی بکەیت، تۆ ئیلهام بەخشیت بۆ ترس و لەرز و پاسەوانەکان واز لە پۆستەکانیان دێنن.
بە تاکتیکی "شێتی ساختەی هاملێت" ناوی ببەن، چونکە هاملێت لە شانۆنامەکەی شکسپیردا بە کاریگەرییەکی زۆرەوە بەکاری دەهێنێت، لە ڕێگەی نهێنی ڕەفتارەکانیەوە کلۆدیۆسی باوکی هاوسەرەکەی دەترسێنێت. نهێنییەکان وا دەکات هێزەکانت گەورەتر دەرکەون، دەسەڵاتت ترسناکتر بێت.

Machine Translated by Google

وێنە: سەمای پەردە- پەردە
سەماکارەکە دەگرێتەوە.

ئەوەی ئاشکرای دەکەن دەبێتە
هۆی وروژاندن.

ئەوەی دەیشارنەوە، بەرژەوەندی
بەرز دەکاتەوە. جەوهەری نهێنی.

دەسەڵات: ئەگەر یەکسەر خۆت ڕانەگەیەنیت، وروژێنی
چاوەڕوانی.... کەمێک نهێنی تێکەڵ بە هەموو شتێک بکە، و هەر نهێنییەکە
ڕێزگرتن دەوروژێنێت. وە کاتێک ڕوونی دەکەیتەوە، زۆر ڕوون مەبە.... لەم...
شێوازی ئیلاهی تەقلید دەکەیت کاتێک دەبێتە هۆی سەرسوڕمانی پیاوان و...
سەیرکردن. (بالتاسار گراسیان، (١٦٥٨-١٦٠١

پێچەوانەکردنەوە

لە سەرەتای بەرزبوونەوەت بۆ لوتکە، دەبێت بە هەر نرخێک بێت سەرنج ڕابکێشیت،
بەڵام لەگەڵ بەرزبوونەوەی بەرزتر دەبێت بەردەوام خۆت لەگەڵیدا بگونجێنیت. هەرگیز خەڵک ماندوو مەکەن
بە هەمان تاکتیک. هەوایەکی نهێنی سەرسوڕهێنەر بۆ ئەو کەسانە دەکات کە پێویستیان پێیەتی
بۆ ئەوەی ئاورایەکی دەسەڵات پەرەپێبدەن و سەرنجی خۆیان بدەن، بەڵام دەبێت وا دەرکەوێت
پێوانە کراوە و لە ژێر کۆنترۆڵدایە. ماتا هاری زۆر بە هەڵبەستراوەکانیەوە ڕۆیشت؛
هەرچەندە تۆمەتی ئەوەی کە سیخوڕ بووە درۆ بوو، بەڵام لەو کاتەدا ئەوە ئا...
گریمانەیەکی مەعقول چونکە هەموو درۆکانی وایان لێکرد کە گوماناوی دەرکەوێت و...
ناشرین. مەهێڵە هەوای نهێنییەکەت هێواش هێواش بگۆڕێت بۆ ئا
ناوبانگ بە فێڵکردن. ئەو نهێنییەی دروستی دەکەیت دەبێت یارییەک بێت، یاریزانانە بێت
و بێ هەڕەشە. کەی زۆر دوور دەڕوات بناسە، و پاشەکشە بکە.

Machine Translated by Google

کاتێک هەیە کە پێویستە پێویستی سەرنجدان دوابخرێت، وە کاتێک فەزیحە و ناوبانگ دوا شتن کە دەتەوێت دروستی بکەیت. ئەو سەرنجەی کە تۆ ڕادەکێشیت هەرگیز نابێت ناوبانگی ئەوانەی لە سەرووی تۆوە تورە بکات یان تەحەدای بکەن — نەک، بە هەر حاڵ، ئەگەر ئەوان پارێزراو بن. بە بەراوردکردن نەک هەر بێ بایەخ بەڵکو بێهیوا دەردەکەویت. هونەرێک هەیە بۆ زانینی کەی ئاگادارکردنەوە و کەی کشانەوە.

لۆلا مۆنتیز یەکێک بوو لە گەورە پراکتیزەکارانی هونەری ڕاکێشانی سەرنج. توانی لە پاشخانێکی چینی ناوەڕاستی ئێرلەندییەوە سەرهەڵبدات و ببێتە خۆشەویستەکەی فرانز لیست و دواتر خانم و ڕاوێژکاری سیاسی پاشا لودویگی باڤاریا. بەڵام لە ساڵانی دواتردا هەستی ڕێژەیی لەدەستدا.

لە لەندەن لە ساڵی ١٨٥٠بڕیار بوو نمایشێکی فیلمی ماکبێسی شکسپیر ئەنجام بدرێت کە گەورەترین ئەکتەری ئەو سەردەمە چارڵز جۆن کینە.
هەموو کەسێکی دەرئەنجام لە کۆمەڵگەی ئینگلیزیدا دەبوو لەوێ بێت؛ دەنگۆی ئەوە بڵاوبووەوە کە تەنانەت شاژن ڤیکتۆریا و شازادە ئەلبێرتیش بڕیارە دەرکەوتنی گشتی بکەن. داب و نەریتی ئەو سەردەمە داوا دەکرا پێش هاتنی شاژن هەمووان دانیشتن. بۆیە ئامادەبووان کەمێک زوو گەیشتنە ئەوێ و کاتێک شاژن چووە ناو سندوقە شاهانەییەکەیەوە، ڕەچاوی ڕێکەوتنی وەستانەوەیان کرد و چەپڵەیان بۆ لێدا. ژن و مێردەکەی شاهانە چاوەڕێیان کرد، پاشان کڕنۆشیان دا. هەموو دانیشتن و گڵۆپەکان کاڵ بوون. پاشان لەناکاو هەموو چاوەکان ڕوویان لە سندوقێک کرد بەرامبەر سندوقی شاژن ڤیکتۆریا: ژنێک لە سێبەرەکانەوە دەرکەوت، دواتر لە شاژن کورسییەکەی گرت. ئەوە لۆلا مۆنتیز بوو. تاجێکی ئەڵماسی لەسەر قژی ڕەش و پاڵتۆیەکی درێژی پڕ لە پڕ لە سەر شانەکانی لەبەردا بوو. خەڵک بە سەرسوڕمانەوە چرپاند کاتێک پۆشاکی ئێرمینەکە خرایە خوارەوە بۆ ئەوەی جلێکی ملی نزم لە مەخمەلی سوور دەربکەوێت. ئامادەبووان بە سوڕاندنی سەریان بزانن کە ژن و مێردە شاهانە بە ئەنقەست خۆیان لە سەیرکردنی سندوقی لۆلا بەدوور گرتووە. ئەوانیش نموونەی ڤیکتۆریایان گرت و تا کۆتایی ئێوارەکە لۆلا مۆنتیز پشتگوێ خرا. دوای ئەو ئێوارەیە کەس لە کۆمەڵگەی مۆدەدا نەیدەوێرا لەگەڵیدا ببینرێت. هەموو هێزە موگناتیسیەکانی پێچەوانە بووەوە. خەڵک لە چاوی ئەو هەڵدەهاتن. داهاتووی لە ئینگلتەرا تەواو بوو.

کەواتە هەرگیز زۆر تەماحکار دەرکەون بۆ سەرنجدان، چونکە ئەوە ئاماژەیە بۆ نائەمنی و نائەمنی دەسەڵات دوور دەخاتەوە. تێبگە کە کاتێک هەیە کە لە بەرژەوەندی تۆدا نییە کە ناوەندی سەرنج بیت. کاتێک لە ئامادەبوونی پاشا یان شاژنێک، بۆ نموونە، یان هاوتای ئەو، کڕنۆش ببە و پاشەکشە بکە بۆ سێبەرەکان؛ هەرگیز ڕکابەری مەکە.

Machine Translated by Google

یاسای ٧

وابکە کەسانی تر کارەکانت بۆ ئەنجام بدەن، بەڵام هەمیشە
کریدتەکە وەربگرە

حوکمدان

حیکمەت و زانست و کاری قاچەکانی کەسانی تر بەکاربهێنە بۆ پێشخستنی دۆزی خۆت. ئەم جۆرە هاوکارییە نەک هەر کات و وزەی بەنرخت بۆ پاشەکەوت دەکات، بەڵکو ئاورایەکی خودایی کارایی و خێراییت پێدەبەخشێت. لە کۆتاییدا یارمەتیدەرەکانت لەبیر دەکرێن و لەبیرت دەچێتەوە. هەرگیز خۆت ئەو کارە مەکە کە ئەوانی تر دەتوانن بۆت بکەن.

سەرپێچی و ڕەچاوکردنی یاسا

لە ساڵی ١٨٨٣زانایەکی گەنجی سربی بە ناوی نیکۆلا تێسلا لە بەشی ئەوروپی کۆمپانیای کۆنتینێنتاڵ ئەدیسۆن کار دەکات. ئەو داهێنەرێکی زیرەک بوو و چارلز باتچلۆر کە بەڕێوەبەری کارگە و هاوڕێیەکی تایبەتی تۆماس ئەدیسۆن بوو، ڕازیی کرد کە پێویستە لە ئەمریکا بەدوای سامانی خۆیدا بگەڕێت، نامەیەکی ناساندنی بۆ خودی ئەدیسۆن پێدا. بەم شێوەیە ژیانێکی ئازار و تەنگانە دەستی پێکرد کە تا مردنی تێسلا بەردەوام بوو.

IIIIکیسەڵە لێڵپ و هیپۆپۆی [1\\

ڕۆژێک کیسەڵەکە چاوی بە فیلەکە کەوت، فیلەکە شمشاڵی لێدا و وتی: "لە ڕێگام دەربکە، ئەی لاواز- ڕەنگە پێت بنێم!" کیسەڵەکە نەترسا و لە شوێنی خۆی مایەوە، بۆیە فیلەکە پێی دانا، بەڵام نەیتوانی بیچەقێنێت.

-شانازی مەکە کاک فیل، منیش وەک تۆ بەهێزم! کیسەڵەکە وتی، بەڵام فیلەکە تەنها پێکەنی. بۆیە کیسەڵەکە داوای لێکرد بەیانیەکەی بێتە گردەکەی. ڕۆژی دواتر، پێش خۆرهەڵاتن، کیسەڵەکە لە گردەکەوە ڕادەکاتە خوارەوە بۆ ڕووبارەکە، لەوێ چاوی بە کەورگەکە کەوت، کە تازە لە ڕێگادا بوو

Machine Translated by Google

دوای خۆراکدانی شەوانە دەگەڕێتەوە ناو ئاوەکە. -کاک هیپۆ! ئایا ئێمە شەڕێکی ڕاکێشانمان دەبێت؟ گرەو دەکەم منیش وەک
تۆ بەهێزم!" کیسەڵەکە وتی. کەرەوزەکە بەم بیرۆکە گاڵتەجاڕانە پێکەنی، بەڵام ڕازی بوو. کیسەڵەکە پەتێکی درێژی بەرهەم هێنا و
بە کەروێشکەکەی وت لە دەمیدا بیگرە تا کیسەڵەکە هاوار دەکات "هەی!" پاشان کیسەڵەکە ڕایکردەوە سەر گردەکە و لەوێ
فیلەکەی دۆزیەوە، کە خەریک بوو بێ تاقەت بوو. سەرەکەی تری پەتەکەی بە فیلەکە دا و وتی: کاتێک دەڵێم 'هەی!' ڕابکێشە، و
دەزانیت کاممان بەهێزترینە. "پاشان لە نیوەی ڕێگاکەدا ڕایکردە خوارەوە بۆ خوارەوەی گردەکە، بۆ شوێنێک کە نەدەبینرا، و
هاوارێکی کرد، "هەی!" فیل و کەرەوزەکە دەیانکێشا و دەیانکێشا، بەڵام هیچ کامیان نەیانتوانی ئەوی دیکەیان بجوڵێنن- هێزیان
یەکسان بوو. هەردووکیان کۆک بوون کە کیسەڵەکە وەک ئەوان بەهێزە. هەرگیز ئەو کارە مەکە کە ئەوانی تر دەتوانن بۆت بکەن.
کیسەڵەکە ڕێگەی بە کەسانی دیکە دا کارەکەی بۆ بکەن لە کاتێکدا ئەو کریدتەکەی وەرگرت.

ئەفسانەی زایر

کاتێک تێسلا لە نیویۆرک چاوی بە ئەدیسۆن کەوت، داهێنەرە بەناوبانگەکە بەکرێی گرت
پەڵەکە. تێسلا ڕۆژانی هەژدە کاتژمێر کاری کرد، ڕێگاکانی دۆزیەوە بۆ باشترکردنی دینامۆی سەرەتایی ئەدیسۆن. لە کۆتاییدا
پێشنیاری کرد کە بە تەواوی دیزاینیان بکاتەوە.
بۆ ئەدیسۆن ئەمە ئەرکێکی مۆنۆمێنتال بوو کە دەتوانێت ساڵانێک بخایەنێت بەبێ ئەوەی سوودی هەبێت، بەڵام بە تێسلای
گوت: "پەنجا هەزار دۆلاری تێدایە بۆ تۆ- ئەگەر بتوانی بیکەیت." تێسلا شەو و ڕۆژ کاری زۆری لەسەر پرۆژەکە کرد و دوای
تەنها ساڵێک وەشانێکی زۆر باشترکراوی دینامۆی بەرهەمهێنا، کە تەواو بوو بە کۆنترۆڵی ئۆتۆماتیکی. چووە بۆ ئەدیسۆن بۆ
ئەوەی مژدە خۆشەکە بشکێنێت و ٥٠هەزار دۆلارەکەی وەربگرێت. ئەدیسۆن دڵخۆش بوو بەو باشتربوونە، کە خۆی و
کۆمپانیاکەیان کریدتیان وەردەگرت، بەڵام کاتێک هاتە سەر پرسی پارەکە بە گەنجە سربییەکەی گوت: "تێسلا، تۆ لە نوکتەی
ئەمریکی ئێمە تێناگەیت!"، و پێشنیاری کرد لەبری ئەوە بەرزکردنەوەی بچووک.

وەسوەسەی تێسلا دروستکردنی سیستەمێکی کارەبای گۆڕاو (AC)بوو. ئەدیسۆن باوەڕی بە سیستەمی کارەبای
ڕاستەوخۆ (DC)هەبوو، نەک هەر ڕەتیکردەوە پشتگیری لە لێکۆڵینەوەکانی تێسلا بکات بەڵکو دواتر هەموو هەوڵێکی خۆی بۆ
تێکدانی تێسلا کرد. تێسلا ڕووی لە گەورە گەورەی پیتسبورگ جۆرج وێستینگهاوس کرد کە کۆمپانیای کارەبای تایبەتی خۆی
دامەزراندبوو. وێستینگهاوس بە تەواوی پارەی توێژینەوەکانی تێسلای دابین کرد و ڕێکەوتنێکی بەخشندەی ڕۆیاڵیتی
پێشکەش کرد سەبارەت بە قازانجەکانی داهاتوو. سیستەمی ACکە تێسلا پەرەی پێداوە تا ئەمڕۆش ستاندارده—

Machine Translated by Google

بەڵام دوای ئەوەی پاتێنت بەناوی ئەوەوە تۆمارکرا، زانایانی دیکە هاتنە پێشەوە بۆ ئەوەی کریدت بۆ داهێنانەکە وەربگرن و ئیدیعایان کرد کە ئەوان بنەمایان بۆ داناوە. ناوی ئەو لە تێکەڵاوبوونەکەدا ون بوو و خەڵک هاتنە سەر ئەوەی کە داهێنانەکەیان بە خودی وێستینگهاوسەوە گرێدا.

دوای ساڵێک، وێستینگهاوس لە داوای دەستبەسەرداگرتنی کۆمپانیای جەی پیرپۆنت مۆرگان گیرا، کە وای لێکرد ئەو گرێبەستە بەخشندەیەی ڕۆیاڵیتی هەڵبوەشێنێتەوە کە لەگەڵ تێسلا واژۆی کردبوو. وێستینگهاوس بۆ ئەو زانایە ڕوونی کردەوە کە کۆمپانیاکەیان لە ژیاندا نامێنێت ئەگەر ناچار بێت تەواوی ڕۆیاڵیتی بدات؛ تێسلای ڕازی کرد کە کڕینی پاتێنتەکانی بە ٢١٦ هەزار دۆلار قبوڵ بکات- بێ گومان برە پارەیەکی زۆر بوو، بەڵام زۆر کەمترە لەو ١٢ملیۆن دۆلارەی کە لەو کاتەدا بەهایان هەبوو. خاوەن داراییەکان تێسلایان لە دەوڵەمەندی و پاتێنت و لە بنەڕەتدا کریدتیان بۆ گەورەترین داهێنانی ژیانی پیشەیی خۆی لابردبوو.

ناوی گولیلمۆ مارکۆنی بۆ هەمیشە پەیوەستە بە داهێنانی ڕادیۆ. بەڵام کەم کەس دەزانێت کە لە بەرهەمهێنانی داهێنانەکەیدا- لە ساڵی ١٨٩٩دا سیگناڵێکی لە سەرانسەری کەناڵی ئینگلیزیدا پەخشکردووە- مارکۆنی سوودی لە پاتێنتێک وەرگرتووە کە تێسلا لە ساڵی ١٨٩٧دا تۆماری کردبوو، و کارەکانی پەیوەستە بە لێکۆڵینەوەکانی تێسلا. جارێکی تر تێسلا هیچ پارەیەکی وەرگرت و هیچ کرێدتێکی نەبوو. تێسلا ماتۆڕی ئیندێکشنی داهێنا هەروەها سیستەمی کارەبای AC و ئەویش "باوکی ڕادیۆ"ی ڕاستەقینە.

بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا هیچ کام لەم دۆزینەوانە ناوی ئەویان نییە. وەک پیرە پیاوێک لە هەژاریدا دەژیا.

لە ساڵی ١٩١٧ و لە ساڵانی هەژاری دواتردا، بە تێسلا گوترا کە بڕیارە مەدالیای ئەدیسۆنی پەیمانگای ئەندازیارانی کارەبای ئەمریکی وەربگرێت.
مەدالیای ڕەتکردەوە. وتی: "ئێوە پێشنیار دەکەن کە بە مەدالیایەک ڕێزم لێبگرن کە بتوانم لەسەر پاڵتۆکەم بیچەسپێنم و بۆ ماوەی کاتژمێرێکی بێهودە لەبەردەم ئەندامانی پەیمانگاکەتاندا بڕۆن. تۆ جەستەم دەڕازاندەوە و بەردەوام دەبیت لە ڕێگەدان بە برسیکردن، بەهۆی شکستهێنان لە دابینکردنی ناساندن، مێشکم و بەرهەمە داهێنەرەکانی، کە ئەو بناغەیەیان دابینکردووە کە بەشە سەرەکییەکەی پەیمانگاکەت لەسەری بوونی هەیە.”

لێکدانەوە

زۆرێک لەو وەهمەیان هەیە کە زانست وەک خۆی مامەڵە لەگەڵ ڕاستییەکان دەکات، لە دەرەوەی ئەو ڕکابەرییە بچووکانەدایە کە باقی جیهان تووشی کێشە دەکەن. نیکۆلا تێسلا یەکێک بوو لەوانە. ئەو پێی وابوو زانست هیچ پەیوەندییەکی بە سیاسەتەوە نییە، و بانگەشەی ئەوەی دەکرد کە گرنگی بە ناوبانگ و دەوڵەمەندی نادات. بەڵام لەگەڵ گەورەبوونی تەمەنیدا، ئەمە

Machine Translated by Google

کارە زانستییەکانی تێکدا. پەیوەست نەبوو بە هیچ دۆزینەوەیەکی تایبەتەوە، نەیتوانی هیچ وەبەرهێنەرێک بۆ بیرۆکە زۆرەکانی ڕابکێشێت. لە کاتێکدا ئەو بیری لە داهێنانە گەورەکان دەکردەوە بۆ داهاتوو، ئەوانی دیکە ئەو پاتێنتانەیان دزی کە پێشتر پەرەی پێدابوو و شکۆمەندییان بۆ خۆیان بەدەستهێنا.

ئەو دەیویست هەموو شتێک بە تەنیا بکات، بەڵام تەنیا لە پرۆسەکەدا خۆی ماندوو و هەژار کرد.

ئەدیسۆن جەمسەری پێچەوانەی تێسلا بوو. لە ڕاستیدا زۆر بیرمەند و داهێنەرێکی زانستی نەبوو؛ جارێک وتی کە پێویست ناکات بیرکار بێت چونکە هەمیشە دەتوانێت یەکێکیان بەکرێ بگرێت. ئەوە شێوازی سەرەکی ئەدیسۆن بوو. بەڕاستی بازرگان و پۆبلیسیت بوو، ئەو ڕەوت و دەرفەتانەی دەبینی کە لەوێ بوون، پاشان باشترینەکانی بوارەکەی بەکرێ دەگرت بۆ ئەوەی کارەکانی بۆ ئەنجام بدەن. ئەگەر ناچار بوایە دزی لە ڕکابەرەکانی دەکرد. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا ناوەکەی زۆر باشتر لە ناوی تێسلا ناسراوە، و پەیوەندی بە داهێنانی زیاترەوە هەیە.

بۆ ئەوەی دڵنیا بین ئەگەر ڕاوچی پشت بە ئاسایشی گالیسکەکە ببەستێت و قاچی شەش ئەسپەکە بەکاربهێنێت و وانگ لیانگ بکات کە کۆنترۆڵی ئەسپەکەیان بگرێت، ئەوا خۆی ماندوو نابێت و بە ئاسانی بەسەر ئاژەڵە خێراکاندا تێپەڕێت. ئێستا گریمان سوودی گالیسکەکەی فڕێدا و وازی لە قاچە بەسوودەکانی ئەسپەکان و لێهاتوویی وانگ لیانگ هێنا و دابەزی بۆ ئەوەی بەدوای ئاژەڵەکاندا ڕابکات، ئەوا هەرچەندە قاچەکانی وەک قاچەکانی لو چی خێرا بوون، بەڵام لەناودا نەدەبوو کاتی پێشکەوتنی ئاژەڵەکانە. لە ڕاستیدا ئەگەر ئەسپی باش و گالیسکە بەهێزەکان بخرێنە بواری بەکارهێنانەوە، ئەوا پیاو و کۆیلەی تەنیا ئەوەندە باش دەبن کە ئاژەڵەکان بگرن.

هان-فی-تزو، فەیلەسوفی چینی، سەدەی سێیەمی پێش زایین

وانەکە دوو لایەنەیە: یەکەم: شانازیکردن بە داهێنانێک یان دروستکردنێکەوە بەقەد خودی داهێنانەکە گرنگە، ئەگەر گرنگتریش نەبێت. دەبێت کریدتەکە بۆ خۆت مسۆگەر بکەیت و کەسانی تر لە دزینی دووری بخەیتەوە، یان لە پشتگیریکردنی بەراز لەسەر ماندووبوونەکەت. بۆ بەدیهێنانی ئەمە دەبێت هەمیشە وریا و بێبەزەیی بیت، دروستکراوەکانت بێدەنگ ڕابگریت تا دڵنیا دەبیتەوە کە هیچ کەروێشکێک بەسەر سەرتدا دەسوڕێتەوە. دووەم: فێربە سوود لە کاری کەسانی تر وەربگریت بۆ پێشخستنی دۆزی خۆت. کات بەنرخە و تەمەنیش کورتە.

ئەگەر هەوڵبدەیت هەمووی لەسەر خۆت بیکەیت، خۆت بە چەقەڵ بەڕێوەدەبەیت و وزە بەفیڕۆ دەدەیت و خۆت دەسوتێنیت. زۆر باشترە هێزەکانت بپارێزیت، هێرش بکەیتە سەر ئەو کارانەی کە ئەوانی دیکە کردوویانە و ڕێگەیەک بدۆزیتەوە بۆ ئەوەی بیکەیتە هی خۆت.

Machine Translated by Google

هەمووان لە بازرگانی و پیشەسازیدا دزی دەکەن.

خۆم زۆرم دزیوە.

بەڵام من دەزانم چۆن دزی بکەم.

تۆماس ئەدیسۆن، ١٨٤٧-١٩٣١

کلیلی دەسەڵات

جیهانی دەسەڵات داینامیکی جەنگەڵەکانی هەیە: کەسانێک هەن کە بە ڕاوکردن و کوشتن دەژین، هەروەها ژمارەیەکی زۆر لە بوونەوەر (هینا، کەروێشک) هەن کە بە ڕاوکردنی ئەوانی دیکە دەژین. ئەم جۆرە دوواییانە و کەمتر خەیاڵدارانە زۆرجار توانای ئەنجامدانی ئەو کارەیان نییە کە بۆ دروستکردنی دەسەڵات جەوهەرییە. بەڵام هەر زوو تێدەگەن کە ئەگەر زۆر چاوەڕێ بکەن، هەمیشە دەتوانن ئاژەڵێکی دیکە بدۆزنەوە کە کارەکانیان بۆ ئەنجام بدات.

بێهەڵوێست مەبە: هەر لەم ساتەدا، لە کاتێکدا کە تۆ کۆیلەیت لەسەر هەندێک پرۆژە، کەروێشکەکان لە سەرەوە دەسوڕێنەوە و هەوڵدەدەن ڕێگەیەک بدۆزنەوە بۆ مانەوە و تەنانەت گەشەکردن لە داهێنانەکانت. بێسوودە گلەیی لەم بابەتە بکەیت، یان خۆت بە تاڵیی چەقەڵەوە لەبەر بکەیت، وەک تێسلا. باشترە خۆت بپارێزیت و بەشداری یارییەکە بکەیت. کاتێک بنکەیەکی دەسەڵاتت دامەزراند، خۆت ببە بە کەروێشک، و کات و وزەیەکی زۆر بۆ خۆت پاشەکەوت بکە.

مریشکێک کە بینایی لەدەستدابوو، و خووی بە زەویدا خراپ بوو بۆ گەڕان بەدوای خۆراکدا، هەرچەندە کوێر بوو، بەڵام هێشتا بە پەرۆشترین شێوە بەردەوام بوو لە خراپکردن. چ سوودێکی بۆ گەمژە پیشەسازییەکە هەبوو؟ مریشکێکی تری چاو تیژ کە لە پێی ناسکەکانی ڕزگاری بوو، هەرگیز لە لای خۆیەوە نەدەجووڵایەوە و، بەبێ ئەوەی بخرێنە، چێژ لە بەرهەمی ماندووبوونی ئەوی دیکە دەبینی. چونکە هەرکاتێک مریشکە کوێرەکە گەنمەشامی جۆی دەخراند، هاوڕێ چاودێرەکەی دەیخوارد.

فابڵز، گۆیتچۆڵد لێسینگ، ١٧٢٩-١٧٨١

لە دوو جەمسەری ئەم یارییە، دەتوانرێت یەکێکیان بە نموونەی...

گەڕان ڤاسکۆ نونیز دی بالبۆا. بالبۆا وەسوەسەیەکی هەبوو- دۆزینەوەی ئێل دۆرادۆ، شارێکی ئەفسانەیی و دەوڵەمەندییەکی بەرفراوانی هەبوو.

سەرەتای سەدەی شانزەهەم، دوای سەختی و سەختی و فڵچەی بێشومار لەگەڵ

مردن، بەڵگەی ئیمپراتۆریەتێکی گەورە و دەوڵەمەندی لە باشووری مەکسیک، لە پیرۆی ئێستا دۆزیەوە. بە داگیرکردنی ئەم ئیمپراتۆریەتە، ئینکانەکان و...

Machine Translated by Google

دەستی بەسەر زێڕەکەیدا گرت، خۆی دەکردە کۆرتیزی داهاتوو. کێشەکە لەوەدا بوو کە تەنانەت لە کاتێکدا ئەم دۆزینەوەشی کرد، قسەی لەسەر سەدان فەتحکەری دیکە بڵاوبووەوە. تێنەدەگەیشت کە نیوەی یارییەکە بێدەنگی دەکرد، و بە وردی سەیری دەوروبەری دەکرد. دوای چەند ساڵێک لە دۆزینەوەی شوێنی ئیمپراتۆریەتی ئینکان، سەربازێک لە سوپای خۆیدا، فرانسیسکۆ پیزارۆ، یارمەتی دا بۆ ئەوەی سەری ببڕێت بەهۆی خیانەتەوە. پیزارۆ لە درێژەدا ئەو شتەی وەرگرت کە بالبۆا ساڵانێکی زۆری بەسەر بردبوو لە هەوڵی دۆزینەوەیدا.

جەمسەرەکەی تر جەمسەرەکەی هونەرمەند پیتەر پاوڵ ڕوبێنسە، کە لە کۆتاییەکانی ژیانی هونەریدا خۆی بینی کە داواکاری بۆ تابلۆکردن لافاو لێی داوە. سیستەمێکی دروست کرد: لە ستۆدیۆ گەورەکەیدا دەیان نیگارکێشی نایابی دامەزراند، یەکێکیان پسپۆڕی جلوبەرگ بوو، یەکێکی دیکەیان لە باکگراوندەکاندا و هتد. هێڵێکی بەرهەمهێنانی بەرفراوانی دروستکرد کە تێیدا ژمارەیەکی زۆر لە کانڤاسەکان لە هەمان کاتدا کاریان لەسەر دەکرا. کاتێک موکلێکی گرنگ سەردانی ستۆدیۆکەی دەکرد، ڕوبێنس نیگارکێشە بەکرێگیراوەکانی بۆ ئەو ڕۆژە تەقەی لێدەکرد. لە کاتێکدا موکلەکە لە باڵکۆنێکەوە سەیری دەکرد، ڕوبێنس بە خێراییەکی باوەڕپێنەکراو کاردەکات، بە وزەیەکی باوەڕپێنەکراو. موکلەکە بە سەرسامیەوە بەم پیاوە سەرسوڕهێنەرە دەڕۆیشت، کە دەیتوانی لە ماوەیەکی کورتدا چەندین شاکار بکێشێت.

ئەمە جەوهەری یاساکە: فێربە کەسانی تر وا لێبکەیت کارەکەت بۆ ئەنجام بدەن
لە کاتێکدا تۆ کریدتەکە وەردەگریت، و وا دەردەکەویت کە هێز و دەسەڵاتی خودایی بیت. ئەگەر بە گرنگ دەزانیت هەموو کارەکان خۆت ئەنجام بدەیت، هەرگیز دوور ناگەیت، وە تووشی چارەنووسی بالبۆاس و تێسلاکانی جیهان دەبیت.

کەسانێک بدۆزەرەوە کە ئەو لێهاتوویی و داهێنانەیان هەیە کە کەمیان هەیە. یان بەکرێیان بگرە، لە هەمان کاتدا ناوی خۆت بخەیتە سەر ناوی خۆیان، یان ڕێگەیەک بدۆزەرەوە بۆ ئەوەی کارەکانیان وەربگریت و بیکەیتە هی خۆت. بەم شێوەیە داهێنانەکانیان دەبێتە هی تۆ و تۆش بۆ جیهان نابغەیەک دەردەکەویت.

جێبەجێکردنی تری ئەم یاسایە هەیە کە پێویستی بە مشەخۆر نییە
بەکارهێنانی کاری هاوچەرخەکانت: ڕابردوو بەکاربهێنە، کۆگایەکی فراوانی زانست و حیکمەت. ئیسحاق نیوتن ئەمەی بە "وەستان لەسەر شانی زەبەلاحەکان" ناوبرد. مەبەستی ئەوە بوو کە لە ئەنجامدانی دۆزینەوەکانیدا لەسەر دەستکەوتەکانی ئەوانی دیکە بنیات ناوە. بەشێکی گەورەی ئاوری نابغەیی، ئەو دەیزانی، دەگەڕێتەوە بۆ توانای زیرەکی بۆ ئەوەی زۆرترین سوود لە تێڕوانینەکانی زانایانی کۆن و سەدەی ناوەڕاست و ڕێنێسانس وەربگرێت. شکسپیر پلۆت و کارەکتەری و تەنانەت دیالۆگیشی لە پلۆتارک و نووسەرانی دیکە وەرگرتووە، چونکە دەیزانی لە نووسینی دەروونناسی ورد و وتەی ژیرانەدا کەس لە پلۆتارکی تێناپەڕێت. چەند نووسەری دواتر لە نۆرەی خۆیاندا قەرزیان لە شکسپیر وەرگرتووە ؟

Machine Translated by Google

هەمووومان دەزانین چەندە کەم لە سیاسەتمەدارانی ئەمڕۆ وتارەکانی خۆیان دەنووسن.
قسەکانی خۆیان یەک دەنگیشیان بەدەست نەدەهێنا؛ قسەخۆشییان و...
ژیری، هەرچییەک لەوەدا هەبێت، قەرزاری وتارنووسێکن. خەڵکی تر ئەو...
کار دەکەن، ئەوان کریدتەکە وەردەگرن. لایەنی سەرەوەی ئەمەش ئەوەیە کە جۆرێکە لە دەسەڵات
کە لەبەردەستی هەموو کەسێکدایە. فێربە کەڵک وەرگرتن لە زانستی ڕابردوو و...
لە نابغەیەک دەچیت، تەنانەت کاتێک بەڕاستی تەنها قەرزدەرێکی زیرەک بیت.
ئەو نووسەرانەی کە قووڵبوونەوە لە سروشتی مرۆڤدا، وەستای کۆن و کۆنی ستراتیژی،
مێژوونووسانی گەمژەیی و گەمژەیی مرۆڤ، پاشا و شاژنەکان کە فێربوون
بە ڕێگای سەخت چۆن مامەڵە لەگەڵ بارگرانییەکانی دەسەڵاتدا بکەن- زانیارییەکانیان ئەوەیە
تۆز کۆدەکەنەوە، چاوەڕێی ئەوەن کە تۆ بێیت و لەسەر شانیان بوەستیت. هی ئەوان
ژیری دەتوانێت ژیری تۆ بێت، لێهاتوویی ئەوان دەتوانێت لێهاتوویی تۆ بێت، هەرگیز نایەن
لە دەوروبەرت بۆ ئەوەی بە خەڵک بڵێیت کە بەڕاستی تۆ چەندە نارەسەنیت. دەتوانیت بە slog throughبکەیت
ژیان، هەڵەی بێکۆتا، بەفیڕۆدانی کات و وزە لە هەوڵدان بۆ ئەنجامدانی کارەکان
لە ئەزموونی خۆتەوە. یان دەتوانیت سوپاکانی ڕابردوو کەڵک وەربگریت. وەک
بیسمارک جارێک وتی: گەمژەکان دەڵێن بە ئەزموون فێر دەبن. من پێم باشە
قازانج بە ئەزموونی ئەوانی تر".

وێنە: کەو. لە نێو هەموو بوونەوەرەکانی جەنگەڵدا، ئەو ئاسانترینی هەیە.
ماندووبوونی ئەوانی تر دەبێتە کاری ئەو؛ شکستهێنانیان لە مانەوەدا
دەبێتە خۆراکی ئەو. چاوت لەسەر کەروێشک بێت- لە کاتێکدا تۆ بە
زەحمەت کار دەکەیت، ئەو لە سەرەوە دەچەسپێت. شەڕی لەگەڵ
مەکە، لەگەڵیدا بکە.

دەسەڵات: زۆر شت هەیە کە دەبێ بزانرێت، ژیان کورتە، ژیان ژیان نییە
بەبێ زانیاری. بۆیە ئامێرێکی نایاب و ناوازەیە بۆ بەدەستهێنانی زانست
لە هەموو کەسێکەوە. بەم شێوەیە بە ئارەقەی بڕۆی کەسێکی تر، تۆ لە...
ناوبانگ و ناوبانگ بە قسەکردن. (بالتاسار گراسیان، (١٦٥٨-١٦٠١

پێچەوانەکردنەوە

Machine Translated by Google

کاتێک هەیە کە وەرگرتنی کریدت بۆ ئەو کارانەی کە ئەوانی تر کردوویانە ڕێرەوی ژیرانە نییە: ئەگەر دەسەڵاتەکەت بە ڕادەیەکی پێویست بە توندی جێگیر نەکرابێت، پێدەچێت خەڵک لە ڕیزبەندی دەربهێنیت. بۆ ئەوەی ئیستغلالکارێکی درەوشاوەی بەهرەمەند بیت پێگەی خۆت دەبێت نەلەرزێت، یان تۆمەتبار دەکرێیت بە فێڵکردن.

دڵنیابە کە دەزانیت کەی ڕێگەدان بە کەسانی تر کە کریدتەکە هاوبەش بکەن خزمەت بە مەبەستەکەت دەکات. بە تایبەتی گرنگە تەماح نەکەیت کاتێک وەستایەکت لە سەرووی خۆتەوەیە. سەردانە مێژووییەکەی سەرۆک ڕیچارد نیکسۆن بۆ کۆماری گەلی چین لە بنەڕەتدا بیرۆکەی ئەو بوو، بەڵام ڕەنگە هەرگیز نەهاتبێتە دەرەوە جگە لە دیپلۆماسیەتی لێهاتووانەی هێنری کیسینجەر. هەروەها بەبێ لێهاتوویی کیسینجەر بەو شێوەیە سەرکەوتوو نەدەبوو. هێشتا کاتێک کاتی وەرگرتنی کریدت هات، کیسینجەر بە لێزانی ڕێگەی بە نیکسۆن دا پشکی شێر وەربگرێت. دەیزانی کە ڕاستییەکان دواتر دێنە دەرەوە، وریا بوو کە لە کورتخایەندا پێگەی خۆی نەخاتە مەترسییەوە بە هێرشکردنە سەر ڕوناکی. کیسینجەر بە شارەزاییەوە یارییەکەی دەکرد: ئەو شانازیی بە کارەکانی ئەوانەی لە خوارەوەی خۆیەوە دەکرد و لە هەمان کاتدا بە میهرەبانییەوە شانازیی بۆ ماندووبوونەکانی خۆی دەدا بەوانەی سەرەوە. ئەوە شێوازی یاریکردنە.

Machine Translated by Google

یاسای ٨

وا لە کەسانی تر بکە بێنە لات- ئەگەر...
پێویست

حوکمدان

کاتێک کەسی بەرامبەرت ناچار دەکەیت کار بکات، ئەوا تۆ ئەو کەسەی کە کۆنترۆڵی دەکەیت. هەمیشە باشترە وا لە بەرامبەرەکەت بکەیت بێتە لات، لە پرۆسەکەدا دەستبەرداری پلانەکانی خۆی بێت. بە دەستکەوتی ئەفسانەیی ڕابکێشە- پاشان هێرش بکە. تۆ کارتەکان دەگریت.

ڕەچاوکردنی یاسا

لە کۆنگرەی ڤیەنا لە ساڵی ١٨١٤زلهێزەکانی ئەوروپا کۆبوونەوە بۆ ئەوەی پاشماوەی ئیمپراتۆریەتی کەوتووی ناپلیۆن بتاشن. شارەکە پڕ بوو لە خۆشی و تۆپەکان لە یادەوەریدا گەورەترین بوون. بەڵام بەسەر دانیشتنەکاندا دەسوڕایەوە، سێبەری خودی ناپلیۆن بوو. لەبری ئەوەی لە دوورەوە لەسێدارە بدرێت یان دووربخرێتەوە، ڕەوانەی دوورگەی ئێلبا کرابوو، کە دوور نەبوو لە کەناراوەکانی ئیتاڵیا.

تەنانەت لە دوورگەیەکدا زیندانی کرابوو، پیاوێکی بوێر و داهێنەر وەک ناپلیۆن بۆناپارت هەمووانی دەمارگیر کرد. نەمساییەکان پیلانیان دانا لەسەر ئێلبا بیکوژن، بەڵام بڕیاریان دا کە زۆر مەترسیدارە. ئەسکەندەری یەکەم، تزاری میزاجی ڕووسیا، دڵەڕاوکێیەکەی زیاتر کرد بە فڕێدانی فیتێک لە کاتی کۆنگرەدا کاتێک بەشێک لە پۆڵەندا لێی ڕەتکرایەوە: “ئاگاداربە، من ئەهریمەنەکە شل دەکەم!” هەڕەشەی کرد. هەمووان دەیانزانی مەبەستی ناپلیۆنە. لە هەموو ئەو دەوڵەتمەدارانەی لە ڤیەننا کۆبوونەتەوە، تەنیا تالیران، وەزیری پێشووی دەرەوەی ناپلیۆن، هێمن و بێخەم دەرکەوت. وەک ئەوە وابوو شتێک بزانێت ئەوانی تر نەیانزانیبێت.

لەم نێوەندەدا لە دوورگەی ئێلبا ژیانی ناپلیۆن گاڵتەکردن بوو بە ژیانی ئەو
شکۆمەندی پێشوو. وەک "پاشا"ی ئێلبا، ڕێگەی پێدرابوو دەربارێک پێکبهێنێت-

Machine Translated by Google

چێشتلێنەرێک و خانمێکی دولاب و پیانۆژەنێکی فەرمی و مشتێک دەرباری هەبوون. هەموو ئەمانە بۆ زەلیلکردنی ناپلیۆن دارێژراون و پێدەچوو کاریان هەبێت.

بەڵام لەو زستانەدا زنجیرەیەک ڕووداوی هێندە سەیر و دراماتیک ڕوویدا کە ڕەنگە لە شانۆنامەیەکدا سیناریۆیان بۆ دانرابێت. ئێلبا لەلایەن کەشتییە بەریتانیەکانەوە دەورە دراوە، تۆپەکانیان هەموو خاڵە ئەگەرییەکانی دەرچوونیان داپۆشیبوو. بەڵام بە جۆرێک لە جۆرەکان، لە ڕۆژێکی ڕووناکدا لە ی٢٦شوباتی ،١٨١٥کەشتییەک کە نۆ سەد پیاوی تێدابوو، ناپلیۆنی هەڵگرت و خستە دەریا. ئینگلیزەکان ڕاویان دا بەڵام کەشتییەکە ڕزگاری بوو. ئەم هەڵهاتنە نزیکەی مەحاڵە، خەڵکی لە سەرانسەری ئەوروپادا سەرسام کرد، و دەوڵەتمەدارانی کۆنگرەی ڤیەنای ترساند.

هەرچەندە بەجێهێشتنی ئەوروپا سەلامەتتر دەبوو، بەڵام ناپلیۆن نەک هەر گەڕانەوەی بۆ فەرەنسا هەڵبژارد، بەڵکو بە ڕێپێوانکردن بۆ سەر پاریس بە سوپایەکی بچووکەوە، بەو هیوایەی تەختی پاشایەتی بەدەستبهێنێتەوە، ئەگەرەکانی بەرزکردەوە. ستراتیژییەکەی کاریگەری هەبوو- خەڵکی هەموو چین و توێژەکان خۆیان فڕێدایە بەر پێیەکانی. لەشکرێک لەژێر سەرپەرشتی مارشال نێی لە پاریسەوە بەخێرایی ڕۆیشتن بۆ دەستگیرکردنی، بەڵام کاتێک سەربازەکان سەرکردەی پێشووی خۆشەویستیان بینی، لایەنەکانیان گۆڕی. جارێکی تر ناپلیۆن بە ئیمپراتۆر ناسێندرا.

خۆبەخشەکان ڕیزەکانی سوپای نوێی ئەویان ئاوساند. هێڵنج وڵاتی گرتەوە.
لە پاریس قەرەباڵغی کێوی بوون. ئەو پاشایەی کە جێگەی ناپلیۆنی گرتبووەوە، لە وڵات هەڵهات.

بۆ سەد ڕۆژی دواتر ناپلیۆن حوکمڕانی فەرەنسای کرد. بەڵام زۆری نەخایاند سەرسوڕمانەکە کەم بووەوە. فەرەنسا ئیفلاس بوو، سەرچاوەکانی نزیک بوو لە تەواوبوون و زۆر کەم بوو ناپلیۆن بتوانێت لەم بارەیەوە بیکات. لە شەڕی واتەرو، لە مانگی حوزەیرانی ئەو ساڵەدا، دواجار بۆ هەمیشە شکستی هێنا. ئەمجارە دوژمنەکانی وانەی خۆیان فێربووبوو: دەربەدەریان کرد بۆ دوورگەی بێ بەرهەمی سانت هێلێنا، لە کەنارەکانی ڕۆژئاوای ئەفریقا. لەوێدا ئیتر هیوای هەڵهاتنی نەبوو.

لێکدانەوە

تەنها ساڵانێک دواتر ڕاستییەکانی هەڵهاتنی دراماتیکیی ناپلیۆن لە ئێلبا هاتە بەرچاو. پێش ئەوەی بڕیار بدات هەوڵی ئەم هەنگاوە بوێرانە بدات، سەردانیکەرانی دەربارەکەی پێیان گوتبوو کە لە فەرەنسا لە هەموو کاتێک زیاتر بەناوبانگە و وڵاتەکە جارێکی دیکە لە باوەشی دەگرێتەوە. یەکێک لەو سەردانکەرانە جەنەڕاڵ ڕۆلەری نەمسا بوو، کە ناپلیۆنی قەناعەت پێکرد کە ئەگەر دەرباز بێت، زلهێزەکانی ئەوروپا بە ئینگلتەراشەوە پێشوازی لێدەکەن بۆ سەر دەسەڵات. ناپلیۆن

Machine Translated by Google

ئاگادارکرایەوە کە ئینگلیزەکان ڕێگەی پێدەدەن و لەڕاستیدا هەڵهاتنەکەی لە ناوەڕاستی پاشنیوەڕۆدا ڕوویدا، لە چاوی چاویلکەی سیخوڕی ئینگلیزیدا.

ئەوەی ناپلیۆن نەیدەزانی ئەوە بوو کە پیاوێک لە پشت هەموو ئەمانەدا هەیە، کە تارەکان دەکێشێت و ئەم پیاوە وەزیری پێشووی ئەو بووە، تالیران.

وە تالیران هەموو ئەمانەی دەکرد نەک بۆ گەڕاندنەوەی ڕۆژانی شکۆمەندی بەڵکو بۆ ئەوەی ناپلیۆن بۆ یەکجارەکی و بۆ هەمیشە لەت بکات. بە لەبەرچاوگرتنی ئەوەی کە تەماحی ئیمپراتۆر نائارامکەر بوو بۆ سەقامگیری ئەوروپا، ئەو زۆر لەمەوبەر دژی کەوتبووەوە. کاتێک ناپلیۆن دوورخرایەوە بۆ ئێلبا، تالیران نارەزایەتی دەربڕیبوو. ئەو دەیگوت پێویستە ناپلیۆن دوورتر بنێردرێتەوە، ئەگەرنا ئەوروپا هەرگیز ئاشتی نابێت. بەڵام کەس گوێی لێ نەگرت.

تالیران لەبری ئەوەی پاڵ بە بۆچوونەکەیەوە بنێت، کاتەکەی خۆی چاوەڕوان کرد. بە هێمنی کاردەکات، لە کۆتاییدا سەرکەوت بەسەر کاستلێریگ و مێتەرنیچ، وەزیرەکانی دەرەوەی ئینگلتەرا و نەمسا.

ئەم پیاوانە پێکەوە ناپلیۆنیان بە چەقۆ برد بۆ ئەوەی هەڵبێت. تەنانەت سەردانەکەی کۆلەر، بۆ...
چرپە بەڵێنی شکۆمەندی لە گوێی دەربەدەریدا، بەشێک بوو لە پلانەکە. تالیران وەک کارتژەنێکی وەستا، پێشوەختە هەموو شتێکی بۆ دیاری کرد. دەیزانی ناپلیۆن دەکەوێتە ناو ئەو تەڵەیەی کە دایناوە. هەروەها پێشبینی ئەوەی کرد کە ناپلیۆن وڵات بەرەو شەڕێک دەبات، کە بە لەبەرچاوگرتنی بارودۆخی لاوازی فەرەنسا، تەنیا دەتوانێت چەند مانگێک بخایەنێت. یەکێک لە دیپلۆماتکارەکان لە ڤیەنا کە تێگەیشتبوو تالیران لە پشت هەموو ئەمانەدایە، وتی "ئەو ماڵەکەی ئاگری تێبەرداوە بۆ ئەوەی لە تاعون ڕزگاری بکات".

> کاتێک چەواشەکاریم بۆ ئاسکەکان داناوە، تەقە لە یەکەم کۆتر ناکەم
> کە دێت بۆنکردن، بەڵکو چاوەڕێ دەکەم تا هەموو مەڕەکە بە دەوری کۆدەبنەوە.
>
> ئۆتۆ ڤۆن بیسمارک، ١٨٩٨-١٨١٥

کلیلی دەسەڵات

ئەم سیناریۆیە چەند جار لە مێژوودا خۆی یاری کردووە: سەرکردەیەکی شەڕانگێز دەست بە زنجیرەیەک هەنگاوی بوێرانە دەکات کە بە هێنانی دەسەڵاتێکی زۆری بۆ دەستپێدەکات. بەڵام هێواش هێواش دەسەڵاتەکەی دەگاتە لوتکە و زۆری نەخایاند هەموو شتێک بەرامبەری دەگۆڕێت. دوژمنە بێشومارەکانی کۆدەبنەوە؛ هەوڵی پاراستنی دەسەڵاتەکەی دەدات، خۆی ماندوو دەکات و بەم ئاراستەیە و ئەو ئاراستەیە دەڕوات،

Machine Translated by Google

و بە ناچاری دەڕوخێت. هۆکاری ئەم نەخشەیە ئەوەیە کە کەسی شەڕانگێز بە دەگمەن کۆنترۆڵی تەواوەتی دەکات. ناتوانێت لە یەک دوو جوڵە زیاتر لە پێشەوە ببینێت، ناتوانێت دەرئەنجامەکانی ئەم هەنگاوە بوێرانە یان ئەو هەنگاوە ببینێت. لەبەر ئەوەی بەردەوام ناچار دەکرێت کاردانەوەی هەبێت بەرامبەر بە جوڵەی کۆمەڵە دوژمنەکانی کە هەمیشە لە گەشەکردندایە، و بەرامبەر بە دەرئەنجامە پێشبینینەکراوەکانی کردەوە پەلەقاژەییەکانی خۆی، وزەی شەڕانگێزییەکەی دژی دەگۆڕێت.

لە کایەی دەسەڵاتدا دەبێت لە خۆت بپرسیت، ڕاوکردن سوودی چییە؟
لێرە و لەوێ، هەوڵی چارەسەرکردنی کێشەکان و شکستپێهێنانی دوژمنەکانم، ئەگەر هەرگیز هەست بە کۆنترۆڵکردن نەکەم؟ بۆچی هەمیشە ناچارم کاردانەوەم هەبێت بەرامبەر ڕووداوەکان لەبری دەرهێنانیان؟ وەڵامەکەی سادەیە: بیرۆکەی تۆ سەبارەت بە دەسەڵات هەڵەیە. تۆ کردەی شەڕانگێزیت بە هەڵە زانیوە بە کردەوەی کاریگەر. وە زۆربەی کات کاریگەرترین کردار ئەوەیە کە لە دواوە بمێنیتەوە، ئارام بیت و با ئەوانی تر بێزار بن لەو تەڵانەی کە بۆیان دادەنێیت، یاریکردن بۆ دەسەڵاتی درێژخایەن نەک سەرکەوتنی خێرا.

لەبیرت بێت: جەوهەری دەسەڵات توانای هێشتنەوەی دەستپێشخەرییەکە، بۆ ئەوەی کەسانی دیکە کاردانەوەیان هەبێت بەرامبەر بە جوڵەکانت، بۆ ئەوەی بەرامبەرەکەت و دەوروبەرت لە بەرگریدا بمێننەوە. کاتێک وا لە خەڵکی تر دەکەیت بێنە لات، لەناکاو دەبیتە ئەو کەسەی کە دۆخەکە کۆنترۆڵ دەکەیت. وە ئەوەی کۆنترۆڵی هەیە دەسەڵاتی هەیە. دوو شت دەبێت ڕووبدات بۆ ئەوەی تۆ لەم دۆخەدا دابنێیت: تۆ خۆت دەبێت فێری زاڵبوون بەسەر هەستەکانتدا بیت، و هەرگیز کاریگەری تووڕەیی نەبیت؛ بەڵام لەم نێوەندەدا دەبێت یاری بە مەیلی سروشتی خەڵک بکەیت کە بە تووڕەییەوە کاردانەوەیان دەبێت کاتێک پاڵیان پێدەنرێت و بە چەقۆ دەدرێن. لە درێژخایەندا توانای ئەوەی کە کەسانی دیکە بێنە لات، چەکێکی زۆر بەهێزترە لە هەر ئامرازێکی شەڕانگێزی.

لێکۆڵینەوە بکە کە چۆن تالیران وەستای هونەر ئەم فێڵە ناسکەی ئەنجامداوە.
سەرەتا بەسەر ئەو حەزەدا زاڵ بوو کە هەوڵی ئەوە بدات هاودەوڵەتمەدارەکانی قەناعەت پێبکات کە پێویستە ناپلیۆن لە دوورەوە دووربخەنەوە. سروشتییە کە بتەوێت خەڵک ڕازی بکەیت بە داوای دۆسیەکەت، سەپاندنی ئیرادەت بە قسە. بەڵام ئەمە زۆرجار دژی تۆ دەبێت. کەم کەس لە هاوچەرخەکانی تالیران پێیان وابوو هێشتا ناپلیۆن هەڕەشەیە، بەجۆرێک ئەگەر وزەیەکی زۆری لە هەوڵی ڕازیکردنی ئەواندا خەرج بکردایە، تەنها خۆی بە گەمژە دەردەخست. بەڵکو زمانی و هەستەکانی لە ژێر کۆنترۆڵدا گرت. لە هەمووی گرنگتر تەڵەیەکی شیرین و بەرگە نەگیراو ناپلیۆنی خستە سەر. لاوازی پیاوەکە و پەلەقاژەی خۆی و پێویستی بە شکۆمەندی و خۆشەویستی جەماوەری دەزانی و هەموو ئەمانەی بە کامڵییەوە یاری پێدەکرد. کاتێک ناپلیۆن بۆ چەقۆکە ڕۆیشت، هیچ مەترسییەک نەبوو کە سەرکەوتوو بێت و مێزەکان لەسەر تالیران بگۆڕێت کە لە هەموو کەسێک باشترە

Machine Translated by Google

دۆخی کەمبووەوەی فەرەنسای دەزانی. وە تەنانەت ئەگەر ناپلیۆن بتوانێت بەسەر ئەم سەختییانەدا زاڵ بێت، ئەگەری سەرکەوتنی زیاتر دەبوو ئەگەر بتوانێت کات و شوێنی کردارەکەی هەڵبژێرێت. تالیران بە دانانی تەڵەی دروست، کات و شوێنی خۆی گرتە دەستی خۆی.

هەمووومان تەنها ئەوەندە وزەمان هەیە و ساتێک هەیە وزەکانمان لە لوتکەدان. کاتێک وا لە کەسی بەرامبەر دەکەیت بێتە لات، خۆی ماندوو دەکات و وزەی خۆی لە گەشتەکەدا بەفیڕۆ دەدات. لە ساڵی ١٩٠٥ ڕووسیا و ژاپۆن لە شەڕدا بوون. ژاپۆنییەکان تەنیا لەم دواییانەدا دەستیان بە مۆدێرنکردنی کەشتییە جەنگییەکانیان کردبوو، بەجۆرێک کە ڕووسەکان هێزی دەریایی بەهێزتریان هەبوو، بەڵام بە بڵاوکردنەوەی زانیاریی درۆ مارشاڵی ژاپۆنی تۆگۆ هێیهاچیرۆ ڕوسەکانی بە چەقۆ برد بۆ ئەوەی بەندەرەکانیان لە دەریای باڵتیکدا بەجێبهێڵن، وای لێکردن باوەڕیان بەوە هەبێت کە دەتوانن ئەو... بەلەمی ژاپۆن لە یەک هێرشی خێرادا. بەلەمەکانی ڕووسیا نەیانتوانی بە خێراترین ڕێگا بگاتە ژاپۆن- لە ڕێگەی گەرووی جبل طارقەوە و پاشان کەناڵی سوێز بۆ ناو زەریای هیندی- چونکە ئەمانە لەلایەن ئینگلیزەکانەوە کۆنترۆڵکرابوون و ژاپۆن هاوپەیمانی بەریتانیا بوو. ناچار بوون بە دەوری کیپی هیوای باشدا بگەڕێن، لە نوکی باشووری ئەفریقا، زیاتر لە شەش هەزار میلیان بۆ گەشتەکە زیاد کرد. کاتێک کە بەلەمەکە بە کیپدا تێپەڕی، ژاپۆنییەکان چیرۆکێکی درۆینەی دیکەیان بڵاوکردەوە: ئەوان بە کەشتی دەڕۆیشتن بۆ دەستپێکردنی هێرشی پێچەوانە. بۆیە ڕووسەکان تەواوی گەشتەکەیان بۆ ژاپۆن لە ئامادەباشی شەڕدا ئەنجامدا. تا گەیشتن، دەریاوانەکانیان گرژ و ماندوو و زۆر کاریان دەکرد، لە کاتێکدا ژاپۆنییەکان بە ئاسوودەیی چاوەڕێیان دەکرد. سەرەڕای ئەگەرەکان و کەمی ئەزموونیان لە شەڕی دەریایی مۆدێرن، ژاپۆنییەکان ڕووسەکانیان چەقاند.

یەک سوودی زیادە کە وا لە بەرامبەرەکەت دەکەیت بێتە لات، وەک ژاپۆنییەکان لەگەڵ ڕووسەکاندا دۆزرایەوە، ئەوەیە کە ناچاری دەکات لە خاکی ئێوەدا چالاکی بکات. بوون لەسەر زەمینەی دوژمنکارانە دەمارگیری دەکات و زۆرجار پەلە دەکات لە کارەکانی و هەڵە دەکات. بۆ دانوستان یان کۆبوونەوە، هەمیشە ژیرانەیە کەسانی دیکە ڕابکێشیت بۆ ناو خاکەکەت، یان خاکی دڵخوازی خۆت.

تۆ بیرینگەکانت هەیە، لەکاتێکدا ئەوان هیچ شتێکی ئاشنا نابینن و بە شێوەیەکی نادیار لەسەر بەرگری دانراون.

دەستکاریکردن یارییەکی مەترسیدارە. کاتێک کەسێک گومانی ئەوەی هەیە کە دەستکاری دەکرێت، کۆنترۆڵکردنی قورستر و قورستر دەبێت. بەڵام کاتێک وا لە بەرامبەرەکەت دەکەیت بێتە لات، ئەوا ئەو وەهمە دروست دەکەیت کە ئەو دۆخەکە کۆنترۆڵ دەکات. هەست بەو تارانە ناکات کە دەیکێشن، هەروەک چۆن ناپلیۆن خەیاڵی کرد کە خۆی وەستای هەڵهاتنی بوێرانەی خۆی و گەڕانەوەی بۆ دەسەڵاتە.

Machine Translated by Google

هەموو شتێک بەندە بە شیرینیی چەقۆکێشەکەتەوە. ئەگەر تەڵەکەکەت بە ڕادەی پێویست سەرنجراکێش بێت، گێژاوی
هەست و ئارەزووی دوژمنەکانت کوێریان دەکات بۆ واقیع. تا تەماحکارتر بن، زیاتر دەتوانرێت بەدەوری خۆیاندا ڕابکێشرێن.

بارۆنی گەورەی دزەکانی سەدەی نۆزدەهەم دانیال درو وەستا بوو لە یاریکردن بە بازاڕی بۆرسەدا. کاتێک دەیویست
پشکێکی دیاریکراو بکڕدرێت یان بفرۆشرێت، ئەمەش نرخەکانی بەرز یان دابەزاند، بە دەگمەن پەنای بۆ ڕێبازی ڕاستەوخۆ
دەبرد.
یەکێک لە فێڵەکانی ئەوە بوو کە بەپەلە بەناو یانەیەکی تایبەتی نزیک وۆڵ ستریتدا تێپەڕی، دیارە لە ڕێگەی بۆرسەدا بوو، و باندانە
سوورە نەریتییەکەی دەرهێنا بۆ ئەوەی برۆی ئارەقاوییەکەی بسڕێتەوە. کاغەزێک لەم باندانە دەکەوتە خوارەوە کە وا خۆی نیشان
دەدا کە هەستی پێ نەکردووە. ئەندامانی یانەکە هەمیشە هەوڵیان دەدا پێشبینی جوڵەکانی درو بکەن و هێرشیان دەکردە سەر
کاغەزەکە، کە بەبێ گۆڕان وا دیار بوو نووکێکی ناوەوەی لەسەر ستۆکێک هەبوو. قسەکە بڵاودەبووەوە و ئەندامان بە کۆمەڵ ئەو
پشکەیان دەکڕی یان دەیانفرۆشت، بە تەواوی یارییان بە دەستی درو دەکرد.

ئەگەر بتوانی وا لە خەڵکی تر بکەیت گۆڕی خۆیان هەڵکەنن، بۆچی خۆت ئارەق بکەیتەوە؟
گیرفاندەرەکان بە تەواوی ئەم کارە دەکەن. کلیلی هەڵبژاردنی گیرفان ئەوەیە کە بزانیت کام گیرفان جزدانەکەی تێدایە. زۆرجار
گیرفانبازە بەئەزموونەکان لە وێستگەکانی شەمەندەفەر و شوێنەکانی دیکەدا کارەکانیان ئەنجام دەدەن کە تابلۆیەکی ڕوونیان
لەسەرە کە لەسەری نووسراوە ئاگاداربن لە گیرفان. ڕێبوارانی ڕێگاکە کە تابلۆکە دەبینن، بەبێ گۆڕان هەست بە جزدانەکەیان
دەکەن بۆ ئەوەی دڵنیابن کە هێشتا لەوێیە. بۆ گیرفانبازە سەیرکەرەکان ئەمە وەک ئەوە وایە ماسی لە بەرمیلێکدا تەقە بکەیت.
تەنانەت گیرفانبازەکان بەو کەسانە ناسراون کە تابلۆی تایبەت بە خۆیان لە گیرفانبازەکان دادەنێن بۆ دڵنیابوون لە
سەرکەوتنەکانیان.

کاتێک وا لە خەڵک دەکەیت بێنە لات، هەندێک جار باشترە ڕێگە بدەیت
ئەوان دەزانن کە تۆ دەستیان بە زۆر دەدەیت. تۆ واز لە فریودان دەهێنیت بۆ دەستکاریکردنی ئاشکرا. کاریگەرییە دەروونییەکانی
قووڵن: ئەو کەسەی کە وا لە کەسانی دیکە دەکات بێنە لای، بەهێز دەردەکەوێت، و داوای ڕێزگرتن دەکات.

فیلیپۆ برۆنێلێسکی، هونەرمەند و تەلارسازێکی گەورەی سەردەمی ڕێنێسانس، پراکتیزەکارێکی گەورەی هونەر بوو کە وا لە
کەسانی دیکە بکات وەک نیشانەی دەسەڵاتەکەی بێنە لای. لە بۆنەیەکدا سەرقاڵی چاککردنەوەی قوبەی کاتدراڵی سانتا ماریا
دێل فیۆری بوو لە فلۆرانس. کۆمیسیۆنەکە گرنگ و بەناوبانگ بوو. بەڵام کاتێک بەرپرسانی شارەکە پیاوی دووەمیان بەکرێ
گرت بە ناوی لۆرێنزۆ گیبێرت بۆ ئەوەی لەگەڵ برۆنێلێسکی کار بکات، ئەو هونەرمەندە گەورەیە بە نهێنی بیری لێکردەوە.
دەیزانی کە غیبەرتی لە ڕێگەی پەیوەندییەکانییەوە ئەو کارەی بەدەستهێناوە، و هیچ کام لە کارەکان ناکات و نیوەی کریدتەکە
وەردەگرێت. لە ساتێکی گرینگی...

Machine Translated by Google

بیناسازییەکە، پاشان، برۆنیڵێسکی لەناکاو پەرەی بە شتێکی نهێنی دا
نەخۆشی. ناچار بوو کارەکەی بوەستێنێت، بەڵام ئاماژەی بە بەرپرسانی شارەکە کرد کە ئەوان هەیانبووە
غیبەرتی بەکرێ گرت، کە دەبوو بتوانێت بە تەنیا بەردەوام بێت لە کارەکە.
زۆری نەخایاند ڕوون بووەوە کە غیبەرتی بێ کەڵکە و بەرپرسەکان هاتن
سواڵکردن لە برۆنیڵێسکی. پشتگوێی خستن و پێداگری لەسەر ئەوە دەکرد کە غیبەرتی دەبێ
پرۆژەکە تەواو بکەن، تا دواجار درکیان بە کێشەکە کرد: تەقەیان کرد
غیبەرتی.

بە هەندێک موعجیزە، برۆنیڵێسکی لە ماوەی چەند ڕۆژێکدا چاک بووەوە. ناچار نەبوو
هێرشێک فڕێ بدات یان خۆی بکاتە گەمژە؛ ئەو بە سادەیی هونەری...
"واکردنی ئەوانی تر بێنە لات."
ئەگەر لە بۆنەیەکدا بیکەیتە خاڵێکی کەرامەت کە دەبێت ئەوانی تر بێن
بۆ تۆ و تۆ سەرکەوتوو بیت، ئەوانیش بەردەوام دەبن لەو کارە تەنانەت دوای ئەوەی تۆ وەستایت
هەوڵدان.

وێنە: تەڵەی ورچی هەنگوین. ڕاوچی ورچ
بەدوای نێچیرەکەیدا ناگەڕێت؛ ورچێک کە بزانێت
ڕاو دەکرێت نزیکە لە مەحاڵەوە بگیرێت و ئەگەر
گۆشەگیر بێت دڕندەیە. لەبری ئەوە ڕاوچی تەڵەیەک
دادەنێت کە بە هەنگوین چەواشە کراوە. خۆی ماندوو
ناکات و ژیانی خۆی دەخاتە مەترسییەوە لە
ڕاوەدوونانیدا. ئەو چەواشە دەکات، پاشان چاوەڕێ
دەکات.

دەسەڵات: جەنگاوەرانی باش وا لە خەڵکی تر دەکەن بێنە لای ئەوان، و نەچنە لای
هەندێکی تر. ئەمە پرەنسیپی پووچی و پڕی ئەوانی تر و خود.
کاتێک نەیارەکان هان دەدەیت بۆ ئەوەی بێنە لات، ئەوا هێزەکەیان هەمیشە
بەتاڵ; تا ئەو کاتەی نەچیتە لای ئەوان، هێزەکەت هەمیشە پڕە.
هێرشکردنە سەر بۆشایی بە پڕبوون وەک ئەوە وایە بەرد فڕێ بدەیتە سەر هێلکە. (ژانگ
یو، شرۆڤەکاری سەدەی یازدەهەم لە کتێبی هونەری جەنگ)

پێچەوانەکردنەوە

Machine Translated by Google

هەرچەندە بەگشتی سیاسەتێکی ژیرانەترە کە وا لە کەسانی دیکە بکەیت خۆیان ماندوو بکەن و بەدوای تۆدا بگەڕێن، بەڵام حاڵەتی پێچەوانە هەیە کە لێدانی لەناکاو و شەڕانگێزانە لە دوژمن ئەوەندە ورە و وزەی نوقم دەکات. لەبری ئەوەی وا لە خەڵکی تر بکەیت بێنە لات، تۆ دەچیتە لای ئەوان، بەزۆر مەسەلەکە، پێشەنگایەتی دەکەیت. هێرشی خێرا دەتوانێت چەکێکی سەرسوڕهێنەر بێت، چونکە کەسی بەرامبەر ناچار دەکات کاردانەوەی هەبێت بەبێ ئەوەی کات بۆ بیرکردنەوە یان پلاندانان هەبێت. بەبێ ئەوەی کات بۆ بیرکردنەوە هەبێت، خەڵک هەڵەی حوکمدان دەکەن، و فرێدەدرێنە سەر بەرگری. ئەم تاکتیکە پێشەوەی چاوەڕوانی و چەواشەکارییە، بەڵام خزمەت بە هەمان ئەرک دەکات: وا لە دوژمنەکەت دەکەیت لەسەر مەرجەکانت وەڵام بداتەوە.

پیاوانی وەک سیزار بۆرگیا و ناپلیۆن توخمەکەی خێرابییان بەکارهێنا بۆ ترساندن و کۆنترۆڵکردن. هەنگاوێکی خێرا و پێشبینی نەکراو ترسناک و بێ ئیرادە. دەبێت بەپێی بارودۆخەکە تاکتیکەکانتان هەڵبژێرن. ئەگەر کاتت لە لای خۆت هەیە، و بزانیت کە تۆ و دوژمنەکانت لانیکەم لە هێزێکی یەکساندان، ئەوا هێزیان کەم بکەرەوە بە واکردنیان بۆ لات. ئەگەر کات لە دژی تۆیە- دوژمنەکانت لاوازترن، و چاوەڕوانی تەنها چانسی چاکبوونەوەیان پێدەبەخشێت- هیچ دەرفەتێکی لەو جۆرەیان پێ مەدە. خێرا لێبدە و هیچ شوێنێکیان نییە بۆ ئەوەی بچن. وەک جۆ لویس یاریزانی بۆکسێن دەڵێت "دەتوانێت رابکات، بەڵام ناتوانێت خۆی بشارێتەوە".

Machine Translated by Google

یاسای ٩

لە ڕێگەی کردارەکانتەوە سەرکەوتن بەدەستبهێنە، هەرگیز لە ڕێگەی...
مشتومڕ

حوکمدان

هەر سەرکەوتنێکی سات و سات کە پێت وایە لە ڕێگەی ئارگیومێنتەوە بەدەستت هێناوە، بەڕاستی سەرکەوتنێکی پیریکە:
ئەو نارەزایی و ئیرادەی ناخۆشەی کە دەیوروژێنیت بەهێزترە و زیاتر دەخایەنێت لە هەر گۆڕانکارییەکی ساتەوەختی بۆچوون.
زۆر بەهێزترە کە لە ڕێگەی کردارەکانتەوە کەسانی تر لەگەڵت ڕێکبکەون، بەبێ ئەوەی یەک وشە بڵێیت. نمایش بکە،
ڕوونکردنەوە مەکە.

پێشێلکردنی یاسا

لە ساڵی ١٣١پێش زایین، کونسوڵی ڕۆمانی پوبلیۆس کراسۆس دیڤس موسیانوس، کە گەمارۆی شارۆچکەی پێرگامۆسی
یۆنانی دا، خۆی بینی کە پێویستی بە بەرخێکی لێدەر بوو بۆ ئەوەی بە زۆر لە دیوارەکانی شارۆچکەکەدا تێپەڕێت. چەند ڕۆژێک
پێشتر لە کارگەیەکی کەشتیوانی لە ئەسینای پایتەخت یەک دوو چەقۆی قورسی کەشتی بینیبوو و فەرمانی دا کە گەورەتریان
دەستبەجێ بۆی بنێردرێت. ئەندازیاری سەربازی لە ئەسینای پایتەخت کە فەرمانەکەی وەرگرتبوو، هەستی بە دڵنیایی کرد کە
کونسوڵەکە بەڕاستی بچووکتری مەستەکانی دەوێت. بێکۆتایی لەگەڵ ئەو سەربازانەدا دەمەقاڵەی دەکرد کە داواکارییەکەیان
گەیاندبوو: ماستەکەی بچووکتر، پێی وتن، زۆر باشتر بۆ ئەو ئەرکە دەگونجێت.

وە بەڕاستی گواستنەوەی ئاسانتر دەبوو.
سەربازەکان ئەندازیارەکەیان ئاگادار کردەوە کە ئاغاکەیان پیاوێک نییە کە لەگەڵیدا موناقەشە بکات، بەڵام ئەو پێداگری
لەسەر ئەوە دەکرد کە مەستەڵە بچووکەکە تاکە ئامێرێک دەبێت کە لەگەڵ ئامێرێکدا کاردەکات کە ئەو دروستی دەکات بۆ ئەوەی
لەگەڵیدا بڕوات. دیاگرامی دوای دیاگرامی کێشا، و تا ئەو شوێنەی ڕۆیشت کە بڵێت ئەو شارەزایە و هیچ ئیشارەتێکیان نەبوو
کە باسی چی دەکەن. سەربازەکان سەرکردەکەیان دەناسی و لە کۆتاییدا ئەندازیارەکەیان قەناعەت پێکرد کە باشترە شارەزاییەکەی
قووت بدات و گوێڕایەڵی بێت.

Machine Translated by Google

بەڵام دوای ئەوەی ڕۆیشتن، ئەندازیارەکە هەندێک زیاتر بیری لەوە کردەوە. چی
لە خۆی پرسی، مەبەست لە گوێڕایەڵی فەرمانێک بوو کە دەبێتە هۆی شکست؟ و بەم شێوەیە ماستەکەی بچووکتری
نارد، دڵنیا بوو لەوەی کونسوڵەکە دەبینێت کە چەندە کاریگەرترە و بە دادپەروەرانە پاداشتی دەداتەوە.

کاتێک مەستەکە بچووکترەکە گەیشتە لای، موسیانیۆس داوای ڕوونکردنەوە لە سەربازەکانی کرد. بۆی باسیان کرد کە
چۆن ئەندازیارەکە بێکۆتایی مشتومڕی لەسەر مەستەڵە بچووکەکە کردووە، بەڵام دواجار بەڵێنی داوە گەورەترەکە بنێرێت.

موسیانیۆس کەوتە تورەییەوە. نەیتوانی سەرنجی لەسەر گەمارۆدانەکە بێت، یان گرنگی شکاندنی دیوارەکان لەبەرچاو بگرێت
پێش ئەوەی شارۆچکەکە هێزی بەهێزی وەربگرێت. تەنها شتێک کە دەیتوانی بیری لێبکاتەوە ئەندازیارە بێئەدەبەکە بوو، کە
فەرمانی دا دەستبەجێ بیهێنرێتە لای.

دوای چەند ڕۆژێک، ئەندازیارەکە بە خۆشحاڵییەوە بۆ کونسوڵەکە ڕوونکردەوە، جارێکی تر، هۆکارەکانی مەستەکە بچووکترەکە.
بەردەوام بوو و بەردەوام بوو، هەمان ئەو ئارگیومێنتانەی کە لەگەڵ سەربازەکاندا کردبووی بەکارهێنا. ئاماژەی بەوەشکرد،
ژیرانەیە گوێ لە شارەزایانی ئەو بابەتانە بگیرێت و ئەگەر هێرشەکە تەنها بەو بەرە لێدەرەی کە ناردبووی تاقیکرایەوە، کونسوڵەکە
پەشیمان نابێتەوە. موسیانیۆس ڕێگەی پێدا تەواو بکات، پاشان وای لێکرد لەبەردەم سەربازەکاندا ڕووتی بکاتەوە و بە چەقۆ
لێیدرا و شەقێکی لێدرا تا مرد.

سوڵتان و ڤیزیەر

وەزیرێک نزیکەی سی ساڵ خزمەتی ئاغاکەی کردبوو و بە دڵسۆزی و ڕاستگۆیی و پەرۆشی بۆ خودا ناسرابوو و سەرسام بوو.
بەڵام ڕاستگۆییەکەی وای لێکردبوو دوژمنی زۆر بێت لە دادگادا، کە چیرۆکی دووفاقی و خیانەتەکەی بڵاودەکردەوە. ڕۆژ لە دوای
ڕۆژ کاریان لەسەر سوڵتان دەکرد تا ئەویش بێ متمانەی بەو وەزیرە بێتاوانە کرد و دواجار فەرمانی دا کە ئەو پیاوەی ئەوەندە
باش خزمەتی کردبوو بکوژرێت. لەم کایەیەدا ئەوانەی مەحکوم بوون بە مەرگ دەبەستران و فڕێ دەدرانە ناو قەڵەمەکەوە کە
سوڵتان توندترین سەگە ڕاوچیەکانی تێدا هەڵدەگرت. سەگەکان بەپەلە قوربانییەکەیان پارچە پارچە دەکرد. بەڵام پێش ئەوەی
فڕێ بدرێتە سەر سەگەکان، وەزیرەکە داوای دوا داواکاریی کرد. وتی: "پێم خۆشە دە ڕۆژ پشوو بدەم، بۆ ئەوەی بتوانم قەرزەکانم
بدەم و هەر پارەیەک کە دەبێم هەبێت کۆبکەمەوە، ئەو شتانە بگەڕێنمەوە کە خەڵک خستویانە ژێر چاودێری منەوە و کاڵاکانم
لەنێو ئەندامانی خێزانەکەمدا دابەش بکەم و منداڵەکانم و سەرپەرشتیارێکیان بۆ دابنێم". دوای ئەوەی سوڵتان گەرەنتی وەرگرت
کە وەزیر هەوڵی هەڵهاتن نادات، ئەم داوایەی پەسەند کرد. وەزیر پەلەی کرد

Machine Translated by Google

ماڵەوە، سەد پارچە زێڕی کۆکردەوە، پاشان سەردانی ئەو ڕاوچییەی کرد کە چاودێری سەگەکانی سوڵتانی دەکرد. سەد پارچە زێڕەکەی پێشکەشی ئەم پیاوە کرد و وتی: با دە ڕۆژ چاودێری سەگەکان بکەم. ڕاوچیەکە ڕازی بوو و بۆ دە ڕۆژی دواتر وەزیرەکە بە گرنگییەکی زۆرەوە چاودێری درندەکانی دەکرد و بە باشی زاوایان دەکرد و بە جوانی خۆراکیان پێدەدا. تا کۆتایی دە ڕۆژەکە لە دەستی دەرچوون.

لە ڕۆژی یازدەهەمدا وەزیر بانگ دەکرا لەبەردەم سوڵتان، تۆمەتەکان دووبارە دەکرانەوە و سوڵتانیش تەماشای ئەوەی دەکرد کە وەزیرەکە بەسترایەوە و فڕێدرایە سەر سەگەکان. بەڵام کاتێک درندەکان بینییان، بە کلکی لەرزۆکەوە ڕایانکردە لای. بە سۆزەوە شانەکانیان چەقاند و دەستیان کرد بە یاریکردن لەگەڵیدا. سوڵتان و شایەتحاڵەکانی تر سەریان سوڕما و سوڵتانیش پرسیاری لە وەزیرەکە کرد کە بۆچی سەگەکان گیانی خۆیان ڕزگار کردووە؟ وەزیر لە وەڵامدا وتی: دە ڕۆژە چاودێری ئەم سەگانەم کردووە. سوڵتان بۆ خۆی دەرئەنجامەکەی بینیوە. سی ساڵە چاودێری تۆم کردووە و ئەنجامەکەی چییە؟ من لەسەر بەهێزی ئەو تۆمەتانەی کە دوژمنانم هێناونەتە پاڵ، مەحکوم بە لەسێدارەدان.

"سوڵتان لە شەرمەوە سوور بووەوە. نەک هەر لە وەزیرەکە خۆش بوو بەڵکو کۆمەڵە جلێکی جوانی پێدا و ئەو پیاوانەی کە بوختانیان بە ناوبانگ کردبوو، ڕادەستی ئەوی کرد. وەزیری ئاغا ئازادیان کرد و بەردەوام بوو لە مامەڵەکردن لەگەڵیان بە میهرەبانی.

فێڵە چەقبەستووەکە: کتێبی حیکمەت و فێڵی عەرەبی،
سەدەی سێزدەهەم

لێکدانەوە

ئەندازیارەکە کە ناوی مێژوو تۆمار نەکراوە، ژیانی خۆی بە دیزاینکردنی مەست و ستوون بەسەر بردبوو، وەک باشترین ئەندازیار لە شارێکدا کە لە زانستدا سەرکەوتوو بوویێت، ڕێزی لێدەگیرا. دەیزانی کە ڕاست دەکات. ڕامێکی بچووکتر ڕێگە بە خێرایی زیاتر دەدات و هێزی زیاتری هەڵدەگرێت. مەرج نییە گەورەتر باشتر بێت. بێگومان کونسوڵ لۆژیکی خۆی دەبینی، و لە کۆتاییدا تێدەگات کە زانست بێلایەنە و عەقڵ باڵاترە. چۆن کۆنسوڵ دەتوانێت لە نەزانییەکەیدا بەردەوام بێت ئەگەر ئەندازیارەکە دیاگرامی وردی پیشان بدات و تیۆرییەکانی پشت ئامۆژگارییەکانی ڕوون بکاتەوە؟

ئەندازیاری سەربازی جەوهەری ئارگوێر بوو، جۆرێک کە لە هەموو شوێنێکی ئێمەدا دەبینرا. موناقەشەکەر لەوە تێناگات کە وشەکان هەرگیز نین

Machine Translated by Google

بێلایەن، و بە موناقەشەکردن لەگەڵ کەسێکی باڵاتر، زیرەکی کەسێکی بەهێزتر لە خۆی ناکۆکی دەکات. هەروەها هیچ ئاگادارییەکی نییە لەو کەسەی کە مامەڵەی لەگەڵ دەکات. بەو پێیەی هەر پیاوێک پێی وایە کە ڕاست دەکات و بە دەگمەن وشەکان بە پێچەوانەوە قەناعەتی پێدەکەن، ئیستدلالەکانی موناقەشەکەر دەکەوێتە گوێی کەڕ. کاتێک گۆشەگیر دەکرێت، تەنها زیاتر موناقەشە دەکات، گۆڕی خۆی هەڵدەکێشێت. کاتێک وای لە بەرامبەرەکەی کرد هەست بە نائەمنی و کەمتەرخەمی بکات لە بیروباوەڕەکانیدا، قسەخۆشی سۆکرات نەیتوانی دۆخەکە ڕزگار بکات.

تەنها پرسیارێک نییە لە دوورکەوتنەوە لە دەمەقاڵە لەگەڵ ئەوانەی وەستاون
لەسەر تۆ ، لەسەرەوەی تۆ. هەمووومان پێمان وایە ئێمە وەستاین لە بواری بۆچوون و ئیستدلالدا. کەواتە دەبێت وریا بیت:
فێربە بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ دروستی بیرۆکەکانت نیشان بدەیت.

ڕەچاوکردنی یاسا

لە ساڵی ١٥٠٢لە شاری فلۆرانس لە ئیتاڵیا، بلۆکێکی زەبەلاحی مەڕمەڕ لە بەشی کارەکانی کڵێسای سانتا ماریا دێل فیۆرێ وەستابوو. سەردەمانێک پارچە بەردێکی خاو و شایستە بوو، بەڵام پەیکەرتاشێکی ناشارەزا بە هەڵە کونێکی تێدا کون کردبوو لەو شوێنەی کە دەبوو قاچی فیگەرێک هەبێت، بە گشتی بەشەکانی بریبوو. پییێرۆ سۆدێرینی، سەرۆکی شارەوانی فلۆرانس، بیری لەوە کردبووەوە هەوڵی ڕزگارکردنی بلۆکەکە بدات بە ڕاسپاردنی لیۆناردۆ داڤینچی بۆ ئەوەی کار لەسەری بکات، یان وەستایەکی دیکە، بەڵام وازی لێهێنابوو، بەو پێیەی هەمووان هاوڕان لەسەر ئەوەی کە بەردەکە تێکچووە. بۆیە سەرەڕای ئەو پارەیەی کە لەسەری بەفیڕۆچووبوو، تۆزی لە هۆڵە تاریکەکانی کڵێساکەدا کۆکردەوە.

لێرەدا شتەکان وەستابوون تا هەندێک هاوڕێی فلۆرانسی مایکل ئەنجێلۆی گەورە بڕیاریان دا بۆ ئەو هونەرمەندە بنووسن، ئەوکات لە ڕۆما دەژیا. دەیانگوت ئەو بە تەنیا دەتوانێت شتێک بەو مەڕمەڕە بکات کە هێشتا مادەی خاو و شایستە بوو. مایکل ئەنجێلۆ گەشتێکی کرد بۆ فلۆرانس و بەردەکەی پشکنی و گەیشتە ئەو ئەنجامەی کە لە ڕاستیدا دەتوانێت فیگەرێکی وردی لێ هەڵکەنێت، بە گونجاندنی پۆزەکە لەگەڵ شێوازی برینی بەردەکە. سۆدێرینی ئاماژەی بەوەدا کە ئەمە کات بەفیڕۆدانە- کەس ناتوانێت کارەساتێکی لەو شێوەیە ڕزگار بکات- بەڵام دواجار ڕازی بوو کە هونەرمەندەکە کار لەسەری بکات. مایکل ئەنجێلۆ بڕیاریدا کە داڤیدێکی گەنج وێنا بکات کە چەقۆیەکی بەدەستەوەیە.

چەند هەفتەیەک دواتر، لە کاتێکدا مایکل ئەنجێلۆ دەستی کۆتایی لەسەر پەیکەرەکە دەکرد،
سۆدێرینی چووە ناو ستۆدیۆکە. خۆی کەمێک شارەزا دەکات، ئەو

Machine Translated by Google

لێکۆڵینەوەی لە کارە زەبەلاحەکە کرد، و بە مایکل ئەنجێلۆی وت کە لەکاتێکدا پێی وایە کە شایستەیە، بەڵام لووتەکە، ئەو حوکم دەدات، زۆر گەورەیە. مایکل ئەنجێلۆ تێگەیشت کە سۆدێرینی لە شوێنێکدا ڕاست لە ژێر ئەو فیگەرە زەبەلاحەدا وەستاوە و دیدگای دروستی نییە. بەبێ ئەوەی قسەیەک بکات، ئاماژەی بە سۆدێرینی کرد کە بەدوایدا بچێتە سەر داسەپاوەکە. گەیشتە لووت و چەقۆکەی هەڵگرت، هەروەها کەمێک تۆزی مەڕمەڕ کە لەسەر تەختەکان کەوتبوو. سۆدێرینی تەنها چەند پێیەک لە خوارەوەی لەسەر داسەپاوەکە بوو، مایکل ئەنجێلۆ دەستی کرد بە لێدانی سوکی بە چەقۆکە، ڕێگەی دا ئەو پارچە تۆزانەی کە لە دەستیدا کۆیان کردبووەوە وردە وردە بکەونە خوارەوە. لە ڕاستیدا هیچی نەکرد بۆ گۆڕینی لووت، بەڵکو هەموو ڕواڵەتێکی کارکردنی لەسەری بەخشی. دوای چەند خولەکێک لەم چەواشەکارییە لە لایەک وەستا: "ئێستا سەیری بکە." سۆدێرینی لە وەڵامدا وتی: "من باشترم پێ خۆشە، تۆ وات کردووە زیندوو بێتەوە."

لێکدانەوە

مایکل ئەنجێلۆ دەیزانی کە بە گۆڕینی شێوەی لووت ڕەنگە تەواوی پەیکەرەکە تێک بدات. بەڵام سۆدێرینی پاترۆنێک بوو کە شانازی بە حوکمدانی جوانکارییەکەیەوە دەکرد. تورەکردنی پیاوێکی لەو جۆرە بە موناقەشە نەک هەر هیچ قازانجێکی مایکل ئەنجێلۆ ناکات، بەڵکو کۆمیسیۆنەکانی داهاتوو دەخاتە مەترسییەوە.

مایکل ئەنجێلۆ زۆر زیرەک بوو بۆ ئەوەی موناقەشە بکات. چارەسەرەکەی ئەوە بوو کە دیدگای سۆدێرینی بگۆڕێت (بە واتای وشەیی لە لووت نزیکی بکاتەوە) بەبێ ئەوەی وا لێبکات بزانێت کە ئەمە هۆکاری تێڕوانینی هەڵەی ئەو بووە.

خۆشبەختانە بۆ نەوەکان، مایکل ئەنجێلۆ ڕێگەیەکی دۆزیەوە بۆ ئەوەی کاملّی پەیکەرەکە وەک خۆی بهێڵێتەوە و لە هەمان کاتدا وای لە سۆدێرینی کرد باوەڕی بەوە هەبێت کە باشتری کردووە. هێزی دووانەی سەرکەوتن لە ڕێگەی کردارەوە نەک بە موناقەشە بەم شێوەیە: کەس تورە نابێت، و خاڵەکەت سەلمێنراوە.

کارەکانی ئاماسیس

کاتێک ئەپریس بەو شێوەیەی کە باسم کردووە لە پۆستەکەی لابرا، ئاماسیس هاتە سەر تەخت. سەر بە قەزای سەیس بووە و خەڵکی ئەو شارۆچکەیە بووە بە ناوی سیوف. سەرەتا میسرییەکان مەیلیان بۆ سووکایەتیکردن هەبوو، و بەهۆی ڕەچەڵەکی زەلیل و جیانەبووەوە زۆر بیریان لێ نەدەکردەوە؛ بەڵام دواتر بە زیرەکی هێنایانە سەر پاژنە، بەبێ ئەوەی پەنا بۆ ڕێوشوێنی توند ببات. لە نێو گەنجینە بێشومارەکانیدا، خاوەنی...

Machine Translated by Google

حەمامێکی پێی زێڕین، کە خۆی و میوانەکانی لە بۆنەیەکدا پێیان دەشۆرد شارەکە. میسرییەکان کە بەردەوام دەهاتنە سەر
پەیکەرەکە، بە ڕێزێکی قووڵەوە مامەڵەیان لەگەڵ دەکرد و هەر کە ئاماسیس بیستبووی ئەو کاریگەرییەی لەسەریان هەبووە،
کۆبوونەوەیەکی بانگهێشت کرد و ئەو ڕاستییەی ئاشکرا کرد کە ئەو پەیکەرەی کە زۆر ڕێزی لێدەگیرا، سەردەمانێک حەمامێکی
پێ بووە، کە خۆیان دەشۆرد پێیەکانی و میز و ڕشانەوە و ڕشانەوە، درێژەی بە قسەکانی دا و وتی کە کەیسی خۆی زۆر وەک
یەکە، بەو پێیەی ڕۆژێک تەنیا کەسێکی ئاسایی بووە و ئێستا پاشای ئەوان بووە؛ بەجۆرێک کە هەروەک چۆن هاتبوون بۆ
ڕێزگرتن لە حەمامە پێ گۆڕاوەکە، باشترە ڕێز و ڕێزی ئەویش بگرن. بەم شێوەیە میسرییەکان ڕازی کران کە ئەو وەک ئاغایان
قبوڵ بکەن.

مێژووەکان. هێرۆدۆتوس. سەدەی پێنجەمی پێش زایین

کلیلی دەسەڵات

لە کایەی دەسەڵاتدا دەبێت فێر بیت کە حوکم لەسەر جوڵەکانت بدەیت بە کاریگەرییە درێژخایەنەکانیان لەسەر کەسانی تر.
کێشەی هەوڵدان بۆ سەلماندنی خاڵێک یان بەدەستهێنانی سەرکەوتنێک لە ڕێگەی ئارگیومێنتەوە ئەوەیە کە لە کۆتاییدا هەرگیز
ناتوانیت دڵنیا بیت کە چۆن کاریگەری لەسەر ئەو کەسانە دەبێت کە لەگەڵیاندا موناقەشە دەکەیت: لەوانەیە وا دەرکەوێت کە
بە ئەدەبەوە لەگەڵت هاوڕا بن، بەڵام لە ناوەوە لەوانەیە ناڕەزایت لێبکەوێتەوە . یان ڕەنگە شتێک کە بەبێ ئاگاداری وتووتە
تەنانەت تووڕەیان کردبێت- وشەکان ئەو توانایە فێڵبازەیان هەیە کە بەپێی باری دەروونی و نائەمنی کەسی بەرامبەر لێکبدرێتەوە.
تەنانەت باشترین ئارگیومێنتیش هیچ بناغەیەکی پتەوی نییە، چونکە هەموومان گەیشتوینەتە بێمتمانە بە سروشتی
خلیسکێنەی وشەکان. وە چەند ڕۆژێک دوای ڕێککەوتن لەگەڵ کەسێک، زۆرجار لەبەر خووی تەواو دەگەڕێینەوە بۆ بۆچوونی
کۆنمان.

لەم شتە تێبگە: وشەکان یەک دینارن بۆ دەیان. هەمووان دەزانن لە گەرمەی مشتومڕێکدا هەمووومان هەرچییەک دەڵێین
بۆ پشتیوانی لە دۆزی خۆمان. ئێمە کتێبی پیرۆز دەهێنینەوە، ئاماژە بە ئامارە پشتڕاستنەکراوەکان دەکەین. کێ بە کیسە هەوای
ئاوا ڕازی دەکرێت؟ کردار و خۆپیشاندان زۆر بەهێزتر و مانادارترە. ئەوان لەوێدان، لەبەردەم چاوماندا، بۆ ئەوەی ئێمە ببینین-
"بەڵێ، ئێستا لوتی پەیکەرەکە بەڕاستی بە باشی دەردەکەوێت." هیچ وشەیەکی هێرشبەر نییە، هیچ ئەگەرێکی هەڵە لێکدانەوە
نییە. کەس ناتوانێت لەگەڵ خۆپیشاندەرێکدا موناقەشە بکات

Machine Translated by Google

بەڵگە. وەک بالتاسار گراسیان تێبینی دەکات، "ڕاستییەکان بە گشتی دەبینرێن، بە دەگمەن دەبیسترێن."

سێر کریستوفر ڕێن وەشانی ئینگلتەرا بوو لە پیاوی ڕێنێسانس. ئەو
شارەزا بوو لە زانستەکانی بیرکاری و فەلەکناسی و فیزیا و فیزیۆلۆژیا. بەڵام لە ماوەی کارکردنی زۆر درێژخایەنیدا وەک
بەناوبانگترین تەلارساز لە ئینگلتەرا زۆرجار لەلایەن خاوەنکارەکانیەوە پێی دەگوترا کە گۆڕانکاری ناعەمەلی لە دیزاینەکانیدا بکات.
هەرگیز جارێکیش موناقەشە و تورەیی نەکردووە. ڕێگەی تری هەبوو بۆ سەلماندنی خاڵەکەی.

لە ساڵی ١٦٨٨ ڕێن دیزاینی هۆڵێکی شارەوانیی نایابی بۆ شاری وێستمینستەر کرد. بەڵام سەرۆکی شارەوانی ڕازی نەبوو؛
لە ڕاستیدا دەمارگیر بوو.
بە ڕێنی وت کە دەترسێت نهۆمی دووەم پارێزراو نەبێت، و هەمووی دەتوانێت بێتە خوارەوە لەسەر ئۆفیسەکەی لە نهۆمی
یەکەم. داوای کرد ڕێن دوو ستوونی بەرد زیاد بکات بۆ پشتگیری زیاتر. ڕێن، ئەندازیاری تەواو، دەیزانی کە ئەم ستوونانە هیچ
ئامانجێکیان نییە و ترسەکانی سەرۆکی شارەوانی بێ بنەمان. بەڵام دروستکردنیان ئەو کرد، سەرۆکی شارەوانیش سوپاسگوزار
بوو. تەنها ساڵانێک دواتر بوو کە کرێکارانی سەر داسەپاوێکی بەرز بینیان کە ستوونەکان تەنها لە سەقفەکەوە وەستاون.

ئەوان ساختە بوون. بەڵام هەردوو پیاوەکە ئەوەی دەیانویست بەدەستیان هێنا: سەرۆکی شارەوانی دەتوانێت ئارام بێتەوە
و ڕێن دەیزانی نەوەکان تێدەگەن کە دیزاینە ڕەسەنەکەی کاردەکات و ستوونەکان پێویست نین.

هێزی نیشاندانی بیرۆکەکەت ئەوەیە کە نەیارەکانت بەرگریان دەست ناکەوێت، و هەربۆیە زیاتر کراوەن بەرامبەر بە ڕازیکردن.
واکردنیان بە شێوەیەکی ڕستەیی و جەستەیی هەست بە ماناکەت بکەن، بێ سنوور بەهێزترە لە ئارگیومێنت.

جارێک هێکلەرێک لە ناوەڕاستی وتارێکدا کە تیایدا تاوانەکانی ستالین ئیدانە دەکرد، قسەکانی نیکیتا خرۆشۆڤی پچڕاند.
هێکلەرەکە هاوار دەکات: تۆ هاوکارێکی ستالین بوویت، بۆچی ئەو کاتە ڕێگریت لێ نەکرد؟ وادیارە خرۆششۆڤ نەیتوانی ئەو
هێکلێرە ببینێت و بە قسەی زل وتی: کێ وای وتووە؟ هیچ دەستێک بەرز نەبووەوە. کەس ماسولکەیەکی نەجووڵاند. دوای چەند
چرکەیەک لە بێدەنگییەکی گرژ، دواجار خرۆشۆڤ بە دەنگێکی بێدەنگ وتی: ئێستا دەزانی بۆچی ڕێگریم لێ نەکرد. لەبری ئەوەی
تەنها ئیدعای ئەوە بکات کە هەرکەسێک ڕووبەڕووی ستالین ببێتەوە دەترسێت، دەیزانی بچووکترین نیشانەی یاخیبوون بە
مانای مردنی دڵنیا دەبێت، وای لێکردبوون هەست بکەن کە ڕووبەڕووبوونەوەی ستالین چۆنە- وای لێکردبوون هەست بە
پارانۆیا بکەن، ترسی قسەکردن، ئەو... تیرۆری ڕووبەڕووبوونەوەی سەرکردە، لەم حاڵەتەدا خرۆشۆڤ. خۆپیشاندانەکە ناوەکی بوو
و پێویست بە قسەی زیاتر نەبوو.

Machine Translated by Google

بەهێزترین ڕازیکردن لە کردار تێدەپەڕێت و دەبێتە هێما. هێزی هێمایەک- ئاڵایەک، چیرۆکێکی ئەفسانەیی، شوێنەوارێک بۆ هەندێک ڕووداوی سۆزداری- ئەوەیە کە هەمووان لێت تێدەگەن بەبێ ئەوەی هیچ شتێک بگوترێ. لەساڵی ١٩٧٥کاتێک هێنری کیسینگەر خەریکی هەندێک دانوستانی بێزارکەر بوو لەگەڵ ئیسرائیلییەکان سەبارەت بە گەڕانەوەی بەشێک لە بیابانی سینا کە لە شەڕی ١٩٦٧دا دەستیان بەسەردا گرتبوو، لەناکاو کۆبوونەوەیەکی گرژی پچڕاند و بڕیاریدا هەندێک دیمەنی گەشتیاری ئەنجام بدات. سەردانی وێرانەکانی قەڵای دێرینی مەسادای کرد، کە هەموو ئیسرائیلییەکان بەو شوێنە ناسراون کە حەوت سەد جەنگاوەری جولەکە لە ساڵی ٧٣ی زایینیدا بە کۆمەڵ خۆیان کوشتووە نەک خۆیان بدەنە دەست سەربازە ڕۆمانییەکان کە گەمارۆیان دەدەن. ئیسرائیلییەکان لە یەک کاتدا لە پەیامی سەردانەکەی کیسینجەر تێگەیشتن: ئەو بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ تۆمەتباریان دەکرد بە پەیوەندیکردن بە خۆکوژی بەکۆمەڵ. هەرچەندە سەردانەکە بۆ خۆی بیرۆکەکانیان نەگۆڕی، بەڵام وای لێکردن زۆر جددیتر بیربکەنەوە لەوەی کە هەر هۆشدارییەکی ڕاستەوخۆ دەیکات.

هێماکانی وەک ئەم هێمایە هەڵگری گرنگییەکی سۆزداری گەورەن.

لەکاتی ئامانجگرتن بۆ دەسەڵات، یان هەوڵدان بۆ پاراستنی، هەمیشە بەدوای ڕێگای ناڕاستەوخۆدا بگەڕێ. وە هەروەها شەڕەکانت بە وردی هەڵبژێرە. ئەگەر لە درێژخایەندا گرنگ نییە ئایا بەرامبەرەکەت لەگەڵ تۆدا هاوڕایە یان نا- یان ئەگەر کات و ئەزموونی خۆیان وایان لێبکات تێبگەن کە مەبەستت چییە- ئەوا باشترە تەنانەت بە خۆپیشاندانێکیش بێزار نەکەیت. وزەت پاشەکەوت بکە و بە پێ بڕۆ

دوور.

خودا و ئیبراهیم

خودای بەرز بەڵێنی دابوو کە ڕۆحی ئیبراهیم وەرناگرێت مەگەر پیاوەکە بیەوێت بمرێت و داوای لێکردبێت. کاتێک ژیانی ئیبراهیم نزیک بوو لە کۆتایی، و خودا بڕیاریدا دەستی بەسەردا بگرێت ، فریشتەیەکی لە پۆشاکی پیرە پیاوێکی وێراندا نارد کە نزیکەی تەواو بێتوانا بوو.

پیرەمێردەکە لە دەرەوەی دەرگای ئیبراهیم وەستا و پێی گوت: ئەی ئیبراهیم حەزم لە شتێکە بیخۆم. ئیبراهیم سەری سوڕما کە گوێی لە قسەکانی بوو. "بمرە، ئیبراهیم هاوار دەکات." باشترە بۆ تۆ لەوەی کە بەردەوام بیت لە ژیان لەو بارودۆخەدا."

ئیبراهیم هەمیشە خواردنی لە ماڵەکەی خۆیدا ئامادە دەکرد بۆ میوانە تێپەڕەکان. بۆیە قاپێکی دا بە پیرە پیاوەکە کە شۆربا و گۆشتی تێدابوو لەگەڵ وردە نان. پیرە پیاوەکە دانیشت بۆ خواردن. بە زەحمەت قوتی دا، بە هەوڵێکی زۆرەوە و جارێک کە هەندێک خواردنی وەرگرت لە دەستی کەوتە خوارەوە و لەسەر زەوی پەرش و بڵاو بووەوە.

Machine Translated by Google

وتی: «ئەی ئیبراهیم، پارەتیم بدە بۆ خواردن.» ئیبراهیم خواردنەکەی بە دەستەوە گرت و بەرزی کردەوە بۆ سەر لێوی پیرەمێردەکە. بەڵام بە سمێڵی و بەسەر سنگیدا خلیسکاند. -تەمەنت چەندە پیرە پیاو؟ پرسیاری لە ئیبراهیم کرد. پیاوە پیرەکە باسی ژمارەیەکساڵ کرد کە کەمێک گەورەتر بوون لە تەمەنی پیری ئیبراهیم. پاشان ئیبراهیم هاوارێکی کرد: ئەی یەزدانی پەروەردگارمان، پێش ئەوەی بگەمە تەمەنی ئەم پیاوە، بمبە بۆ لای خۆت و لە هەمان بارودۆخدا نوقم بم کە ئێستا هەیەتی.

"

هەر کە ئیبراهیم

ئەو قسانەی کرد، خودا دەستی بەسەر ڕۆحیدا گرت.

فێڵە چەقبەستووەکە: کتێبی حیکمەت و فێڵبازی عەرەبی، سەدەی سێزدەهەم

وێنە: .The Seesawسەرەوە و خوارەوە و سەرەوە و خوارەوە موناقەشەکەرەکان دەڕۆن، بە خێرایی ناگەنە هیچ شوێنێک. لە سیساوەکە دابەزە و مانای خۆتیان پیشان بدە بەبێ ئەوەی لێبدەیت و پاڵیان پێبدەیت. لە سەرەوە بەجێیان بهێڵە و با هێزی کێشکردن بە نەرمی بیانخاتە سەر زەوی.

دەسەڵات: هەرگیز موناقەشە مەکە. لە کۆمەڵگادا نابێت باسی هیچ شتێک بکرێت؛ تەنها ئەنجام بدە. (بنیامین دیسرالی، (١٨٠٤-١٨٨١

پێچەوانەکردنەوە

ئارگومێنتی زارەکی یەک سوودی ژیانی لە کایەی دەسەڵاتدا هەیە: بۆ سەرقاڵکردن و داپۆشینی شوێنپێیەکانت کاتێک کە فێڵ دەکەیت یان لە درۆیەکدا گیر دەخۆیت.

لەم جۆرە حاڵەتانەدا بە قازانجی تۆیە کە بەو هەموو قەناعەتەی کە دەتوانیت کۆی بکەیتەوە، موناقەشە بکەیت. کەسی بەرامبەر ڕابکێشە بۆ ناو مشتومڕێکەوە بۆ ئەوەی سەرقاڵیان بکات لە هەنگاوە فریودەرەکەت. کاتێک لە درۆیەکدا گیر دەخۆیت، تا زیاتر سۆزداری و دڵنیا دەرکەویت، ئەگەری ئەوە کەمتر دەردەکەوێت کە درۆ دەکەیت.

ئەم تەکنیکە پێستی زۆرێک لە فێڵبازەکانی ڕزگار کردووە. جارێک کونت ڤیکتۆر لوستیگ، فێڵباز بە شێوەیەکی نایاب، سندوقێکی ساختەی بە دەیان مژەر لە سەرانسەری وڵاتدا فرۆشتبوو کە ئیدیعای دەکرد دەتوانێت پارەی پێ کۆپی بکات.

مژەرەکان بە دۆزینەوەی هەڵەکەیان، بەگشتی هەڵیانبژارد نەچنە پۆلیس، نەک مەترسی شەرمەزارکردنی بانگەشەکردن. بەڵام یەکێک لە شێریف ڕیچاردز، لە ناوچەی ڕێمسن لە ئۆکلاهۆما، ئەو جۆرە پیاوە نەبوو کە قبوڵ بکات بوون

Machine Translated by Google

10هەزار دۆلاری فێڵ لێکرد و بەیانییەک بەدوای لوستیگدا ڕۆیشت بۆ هۆتێلێک لە شیکاگۆ.

لوستیگ گوێی لە لێدانی دەرگاکە بوو. کاتێک کردەوەی سەیری خوارەوەی لوولەی دەمانچەیەکی دەکرد. "هۆکاری کێشەکە چییە؟" بە هێمنی پرسی. شەریفەکە هاوارێکی کرد و وتی: تۆ کوڕی کۆیلە، من دەتکوژم. تۆ بەو سندوقە نەفرەتییەی خۆت فێڵت لێکردم!" لوستیگ وا خۆی نیشان دا کە سەری لێ شێواوە. -مەبەستت ئەوەیە کار ناکات؟ ئەو پرسی. شەریفەکە وەڵامی دایەوە: دەزانی کار ناکات. لوستیگ وتی: بەڵام ئەوە مەحاڵە. ئاماژەی بەوەشکردووە، "هیچ ڕێگەیەک نییە کە نەتوانێت کاربکات. ئایا بە باشی کارت پێکردووە؟" شەریفەکە گوتی: "من ڕێک ئەوەی تۆ پێت وتم کردم. لوستیگ وتی: نەخێر، دەبێ شتێکی هەڵەت کردبێت. مشتومڕەکە بە بازنەیی ڕۆیشت. لوولەی تفەنگەکە بە نەرمی دابەزی.

دواتر لوستیگ چووە قۆناغی دووەم لە تاکتیکی موناقەشەدا: ئەو ڕژاند
کۆمەڵێک قسەی تەکنیکی سەبارەت بە کارکردنی سندوقەکە، بە تەواوی شەریفەکەی فریودا، کە ئێستا کەمتر دڵنیا دەرکەوت لە خۆی و کەمتر بە زۆر مشتومڕی دەکرد. لوستیگ گوتی: سەیرکە، هەر ئێستا پارەکەت دەدەمەوە. هەروەها ڕێنمایی نووسراوتان پێدەدەم لەسەر چۆنیەتی کارکردنی ئامێرەکە و دێمە دەرەوە بۆ ئۆکلاهۆما بۆ ئەوەی دڵنیا بم کە بە باشی کاردەکات.

هیچ ڕێگەیەک نییە لەسەر ئەوە دۆڕاویت". شەریفەکە بە دوودڵییەوە ڕازی بوو. بۆ ئەوەی بە تەواوی ڕازی بکات، لوستیگ سەد پارەی سەد دۆلاری دەرهێنا و پێی بەخشی و پێی وت ئارام بگرە و کۆتایی هەفتەیەکی خۆش لە شیکاگۆ بەسەر بەرە.

ئارامتر و کەمێک سەرلێشێواو بوو، دواجار شەریفەکە ڕۆیشت. لە چەند ڕۆژی دواتردا لوستیگ هەموو بەیانیەک کاغەزەکەی پشکنی. دواجار ئەو شتەی دۆزیەوە کە بەدوایدا دەگەڕا: کورتە بابەتێک کە باس لە دەستگیرکردن و دادگاییکردن و سزادانی شێریف ڕیچاردز دەکات بەهۆی تێپەڕاندنی یاداشتی ساختە. لوستیگ لە مشتومڕەکەدا سەرکەوتنی بەدەستهێنابوو؛ جارێکی تر شەریفەکە هەرگیز بێزاری نەکردەوە.

Machine Translated by Google

یاسای ١٠

تووشبوون: دوور بکەوەرەوە لە ناخۆش و بەدبەختەکان

حوکمدان

دەتوانیت بەهۆی نەهامەتی کەسێکی ترەوە بمری- حاڵەتە سۆزدارییەکان وەک نەخۆشییەکان تووشکەرن. لەوانەیە هەست بکەیت یارمەتی پیاوە خنکاوەکە دەدەیت بەڵام تەنها کارەساتی خۆت خێرا دەکەیت. بەدبەختەکان هەندێک جار بەدبەختی بەسەر خۆیاندا دەکێشن؛ هەروەها لەسەرت دەکێشن. لەبری ئەوە پەیوەندی بە دڵخۆش و بەختەوەرەکانەوە بکە.

پێشێلکردنی یاسا

ماری جیلبێرت لە ساڵی ١٨١٨لە شاری لیمریکی ئیرلەندا لەدایک بووە، لە ساڵانی ١٨٤٠هاتۆتە پاریس بۆ ئەوەی وەک سەماکار و نمایشکارێک سەروەت و سامانی خۆی بەدەستبهێنێت. بە وەرگرتنی ناوی لۆلا مۆنتیز (دایکی بە ڕەچەڵەک دووری ئیسپانی بوو)، بانگەشەی ئەوەی کرد کە سەماکاری فلامینکۆی ئیسپانییە. تا ساڵی ١٨٤٥پیشەکەی لە دۆخێکی خراپدا بوو و بۆ ئەوەی لە ژیاندا بمێنێتەوە بوو بە کۆرتیزان- بە خێرایی یەکێک بوو لە سەرکەوتووترەکانی پاریس.

تەنها یەک پیاو توانی ژیانی سەمای لۆلا ڕزگار بکات: ئەلێکساندەر دوجاریەر، خاوەنی ئەو ڕۆژنامەیە کە زۆرترین تیراژی لە فەرەنسادا هەیە، هەروەها ڕەخنەگری درامای ڕۆژنامەکە. بڕیاریدا داوای لێبکات و داگیری بکات.

بە لێکۆڵینەوە لە خووەکانی، بۆی دەرکەوت کە هەموو بەیانیەک دەچێتە سوارەوە.
خۆی سوارچاکێکی نایاب بوو، بەیانییەک سواری بوو و "بە هەڵە" تووشی بوو. زۆری نەخایاند هەموو ڕۆژێک پێکەوە سوار بوون. چەند هەفتەیەک دواتر لۆلا ڕووی لە شوقەکەی کرد.

بۆ ماوەیەک ئەو دووانە پێکەوە دڵخۆش بوون. لۆلا بە یارمەتی دوجاریەر دەستی کرد بە زیندووکردنەوەی ژیانی سەمای خۆی. سەرەڕای مەترسی لەسەر پێگەی کۆمەڵایەتییەکەی، دوجاریێر بە هاوڕێکانی گوت کە لە بەهاردا هاوسەرگیری لەگەڵ دەکات. (لۆلا هەرگیز پێی نەوتبوو کە لە تەمەنی نۆزدە ساڵیدا لەگەڵ ئینگلیزێکدا هەڵهاتووە، و هەروا بوو

Machine Translated by Google

بە شێوەیەکی یاسایی هاوسەرگیری کردووە.) هەرچەندە دوجاریێر بە قووڵی عاشقی بوو، بەڵام ژیانی دەستی کرد بە دابەزین.

بەختی لە بازرگانیدا گۆڕا و هاوڕێ کاریگەرەکانی دەستیان کرد بە دوورکەوتنەوە
ئەو. شەوێک دوجاریێر بانگهێشتی ئاهەنگێک کرا، کە هەندێک لە دەوڵەمەندترین گەنجەکانی پاریس بەشدارییان تێدا کرد.
لۆلاش ویستی بچێت بەڵام ئەو ڕێگەی نەدەدا. یەکەم شەڕیان هەبوو و دوجاریێر بە تەنیا بەشداری ئاهەنگەکە دەکرد. لەوێدا بە
بێ هیوایەوە سەرخۆش بوو، سووکایەتی بە ڕەخنەگرێکی کاریگەر لە درامادا کرد، ژان باپتیست ڕۆزمۆند دی بیۆڤالۆن، ڕەنگە
بەهۆی شتێکەوە بێت کە ڕەخنەگرەکە سەبارەت بە لۆلا وتوویەتی. بەیانیەکەی دیکە بیۆڤالۆن تەحەدای کرد بۆ ئەوەی دووانەیەک
ئەنجام بدات. بیۆڤالۆن یەکێک بوو لە باشترین تەقەی دەمانچە لە فەرەنسا.

دوجاریێر هەوڵیدا داوای لێبوردن بکات، بەڵام دوێلەکە ڕوویدا و تەقەی لێکرا و کوژرا. بەم شێوەیە ژیانی یەکێک لە گەنجە
ئومێدبەخشەکانی کۆمەڵگای پاریس کۆتایی هات. لۆلا بە وێرانییەوە پاریسی بەجێهێشت.

لە ساڵی ١٨٤٦لۆلا مۆنتیز خۆی لە میونشن بینیەوە و لەوێ بڕیاریدا داوای لێبوردن بکات
و شا لودویگی باڤاریا داگیر بکەن. باشترین ڕێگە بۆ لودویگ، ئەو بۆی دەرکەوت، لە ڕێگەی یاریدەدەرەکەیەوە بوو، کونت
ئۆتۆ ڤۆن ڕیچبێرگ، پیاوێک کە حەزی لە کچە جوانەکان بوو. ڕۆژێک کە ژمارەکە لە کافێیەکی دەرەوە نانی بەیانی دەخوارد،
لۆلا بە ئەسپەکەیەوە تێپەڕی و "بە هەڵە" لە زینەکەوە فڕێدرا و لە پێی ڕیچبێرگ نیشتەوە. ژمارەکە پەلەیەکی کرد بۆ یارمەتیدانی
و سیحراوی بوو. بەڵێنیدا بە لودویگ بناسێنێت.

ڕیچبێرگ لەگەڵ پاشا ئامادەبووانێکی بۆ لۆلا ڕێکخست، بەڵام کاتێک گەیشتە ژووری پێشەوە، گوێی لە پاشا بوو کە
دەیگوت زۆر سەرقاڵییە بۆ ئەوەی چاوی بە کەسێکی نامۆ کە بەدوای نیعمەتدا دەگەڕێت. لۆلا پاسەوانەکانی پاڵنا و بە هەر
شێوەیەک بێت چووە ژوورەکەیەوە. لە پرۆسەکەدا، بەشی پێشەوەی جلەکەی بە جۆرێک دڕا (ڕەنگە لەلایەن ئەوەوە، ڕەنگە
لەلایەن یەکێک لە پاسەوانەکانەوە) و بە سەرسوڕمانی هەمووان، بە تایبەتی پاشا، مەمکە ڕووتەکانی بە بێئەدەبی دەرکەوتن.
لۆلا لەگەڵ لودویگدا ئامادەبووانی خۆی پێبەخشرا. دوای پەنجا و پێنج کاتژمێر یەکەم جار لەسەر شانۆی باڤاریا دەرکەوت؛
پێداچوونەوەکان ترسناک بوون، بەڵام ئەوە نەبووە هۆی ئەوەی لودویگ ڕێگری بکات لە ڕێکخستنی نمایشی زیاتر.

٥٩

گوێزێک خۆی بینی کە لەلایەن کەروێشکێکەوە هەڵگیرا بۆ لوتکەی کامپانیلێکی بەرز و بە کەوتنە ناو درزێکەوە سەرکەوتوو بوو
لە دەربازبوون لە چارەنووسی ترسناکەکەی. پاشان داوای لێکرد

Machine Translated by Google

دیوارەکە بۆ داڵدەدانی، بە بانگەوازکردن بۆی بە فەزڵی خودا، و ستایشکردنی بەرزیەکەی، و جوانی و تۆنی بەرزی ئێمە زەنگ. درێژەی بە قسەکانی دا و وتی: بەداخەوە، وەک چۆن نەمتوانیوە لە ژێر لقە سەوزەکانی باوکە پیرەکەمدا بکەوم و لە زەوییە بێ زەویدا پاڵ بکەوێت کە گەڵا کەوتووەکانی داپۆشیوە، ئایا تۆ لانیکەم وازم لێناهێنیت. کاتێک خۆمم لە دەنکی کەروێشکی دڕندەدا بینیەوە نەزرێکم دا، کە ئەگەر ڕزگارم بێت لە کونێکی بچووکدا کۆتایی بە ژیانم دەهێنێت. "

بەم قسانە دیوارەکە کە بە بەزەییەوە دەجووڵایەوە، ڕازی بوو کە گوێزەکە لەو شوێنەی کە کەوتبووە داڵدەدان. لە ماوەیەکی کورتدا گوێزەکە تەقیەوە: ڕەگەکانی گەیشتە نێوان درزەکانی بەردەکان و دەستیان کرد بە پاڵنانی لەیەکتر؛ لقەکانی بەرەو ئاسمان فشاریان خستە سەر . زۆری نەخایاند لە سەرووی بیناکەوە بەرزبوونەوە و لەگەڵ ئەستووربوونی ڕەگی پێچاوپێچ دەستیان کرد بە جیاکردنەوەی دیوارەکان و بە زۆر بەردە کۆنەکان لە شوێنە کۆنەکانیانەوە. پاشان دیوارەکە، زۆر درەنگ و بێهودە، گریانی هۆکاری لەناوچوونی خۆی کرد و لە ماوەیەکی کورتدا وێرانە کەوت .

لیۆناردۆ دا ڤینچی. ١٤٥٢-١٥١٩

لودویگ بە وتەی خۆی لەلایەن لۆلا "سیحر" کرا. دەستی کرد بە دەرکەوتنی لەبەردەم خەڵکدا و لەسەر قۆڵی بوو، پاشان شوقەیەکی بۆ کری و مۆبیلیاتی بۆ کرد لە یەکێک لە مۆدێرنترین بلوارەکانی میونشن.

هەرچەندە وەک بەدبەخت ناسرابوو، و نەدەدرا بە فرینی فەنتازی، بەڵام دەستی کرد بە بارانکردنی لۆلا بە دیاری و شیعری بۆ بنووسێت. ئێستا خاتوونە دڵخوازەکەی، لە شەوێکدا بە ناوبانگ و سەروەت و سامانەوە کەوتە خوارەوە.

لۆلا دەستی کرد بە لەدەستدانی هەستی ڕێژەیی. ڕۆژێک کە لە دەرەوە بوو بە سواربوون، پیاوێکی بەساڵاچوو لە پێشیەوە سوار بوو، کەمێک زۆر بە هێواشی بۆ ئەوەی حەزی لێبوو.
نەیتوانی بەسەریدا تێپەڕێت، دەستی کرد بە برینی بە بەرهەمی سواربوونی. لە بۆنەیەکی تردا سەگەکەی بردە دەرەوە، ئازادکرابوو، بۆ سەیرانکردن. سەگەکە هێرشی کردە سەر ڕێبوارێک، بەڵام لەبری ئەوەی یارمەتی پیاوەکە بدات سەگەکە دوور بخاتەوە، بە پەڕۆکە قامچی لێدا. ڕووداوەکانی وەک ئەمانە هاووڵاتییە چەقبەستووەکانی باڤاریایان تووڕە کرد، بەڵام لودویگ لە تەنیشت لۆلا وەستا و تەنانەت وای لێکرد وەک هاووڵاتییەکی باڤاریا بە سروشتی خۆی بناسێنێت. دەوروبەری پاشا هەوڵیان دا لە مەترسییەکانی ئەو کارەساتە لە خەو هەڵسێن، بەڵام ئەوانەی ڕەخنەیان لە لۆلا گرت بە کورتی لە کارەکانیان دوورخرانەوە.

لە سەردەمی خۆیدا سیمۆن تۆماس پزیشکێکی گەورە بوو. لەبیرمە کە بەڕێکەوت ڕۆژێک لە ماڵی بەکاربەرێکی دەوڵەمەندی پیر چاوم پێی کەوت: لە کاتی باسی ڕێگاکانی چارەسەرکردنیدا بە نەخۆشەکەی گوت کە یەکێک لە ئامرازەکان ئەوەیە کە بۆنەیەک بۆ من دابین بکات بۆ ئەوەی چێژ لە کۆمپانیاکەیان وەربگرم : دواتر دەتوانێت چاوەکانی لەسەر جێگیر بکات تازەیی ڕووخسارم و بیرکردنەوەکانی لەسەر ڕژانی

Machine Translated by Google

دڵخۆشی و هێزی گەنجیم؛ بە پڕکردنەوەی هەموو هەستەکانی لە گوڵی گەنجیم ڕەنگە بارودۆخی باشتر بێت. لەبیری کرد ئەوەشی زیاد بکات کە ڕەنگە هی من خراپتر بێت.

مۆنتاین، ١٥٣٣-١٥٩٢

لە کاتێکدا باڤارییەکان کە پاشاکەیان خۆشویستبوو ئێستا لە دەرەوە بێڕێزییان پێدەکرا
ئەو، لۆلا کرا بە کوانتێس، کۆشکێکی نوێی بۆ خۆی دروست کرد و دەستی کرد بە بەشداریکردن لە سیاسەتدا و ئامۆژگاری لودویگی کرد سەبارەت بە سیاسەت. ئەو بەهێزترین هێزی شانشینی بوو. کاریگەرییەکانی لە کابینەی پاشادا بەردەوام بوو لە گەشەکردن و بە بێڕێزی مامەڵەی لەگەڵ وەزیرەکانی دیکەدا دەکرد. لە ئەنجامدا ئاژاوە و ئاژاوە لە سەرانسەری ئەو ناوچەیەدا سەریهەڵدا. خاکێک کە سەردەمانێک ئارام بوو، بە شێوەیەکی مەجازی لە ژێر چنگی شەڕی ناوخۆدا بوو و خوێندکاران لە هەموو شوێنێک دروشمیان دەگوت: "ڕاوس میت لۆلا!"

زۆر شت دەوترێت تووشکەرن. خەواڵوویی دەتوانێت تووشکەر بێت، و خەواڵوویش بە هەمان شێوە. لە ستراتیژی بەرفراواندا کاتێک دوژمن تووشی شڵەژان دەبێت و مەیلی پەلەکردن نیشان دەدات، بە هیچ شێوەیەک ئیزعاج مەبە. نمایشی ئارامیی تەواو بکە، دوژمن بەم شتە دەگیرێت و ئارام دەبێتەوە. تۆ ڕۆحیان تووش دەکەیت. دەتوانیت بە ڕۆحێکی بێخەم و سەرخۆش، بێزاری، یان تەنانەت لاوازی تووشیان بکەیت.

کتێبێک لە پێنج ئەڵقە، میامۆتۆ موساشی، حەڤدەهەم
سەدە

تا مانگی شوباتی ساڵی ١٨٤٨، دواجار لودویگ نەیتوانی بەرگەی ئەو فشارە بگرێت. بە خەمێکی زۆرەوە فەرمانی بە لۆلا کرد دەستبەجێ باڤاریا بەجێبهێڵێت.
ڕۆیشت، بەڵام نەک تا پارەی پێدرا. بۆ ماوەی پێنج هەفتەی داهاتوو تووڕەیی باڤارییەکان لە دژی پاشا خۆشەویستەکەی پێشوویان گۆڕدرا. لە مانگی ئازاری ئەو ساڵەدا ناچار بوو دەست لەکار بکێشێتەوە.

لۆلا مۆنتیز ڕووی لە ئینگلتەرا کرد. زیاتر لە هەموو شتێک پێویستی بە ڕێزگرتن بوو و سەرەڕای ئەوەی هاوسەرگیری کردبوو (هێشتا جیابوونەوەی لەو ئینگلیزەیە ڕێک نەخستبوو کە ساڵانێک پێشتر هاوسەرگیری لەگەڵدا کردبوو)، چاوەکانی لەسەر جۆرج ترافۆرد هیلد دانا، کە ئەفسەرێکی گەنجی سوپای بەڵێندەر بوو و کوڕی کەسێکی کاریگەر بوو پارێزەر. هەرچەندە دە ساڵ لە لۆلا بچووکتر بوو، و دەیتوانی ژنێک لە نێو جوانترین و دەوڵەمەندترین کچە گەنجەکانی کۆمەڵگەی ئینگلیزیدا هەڵبژێرێت، بەڵام هیلد کەوتە ژێر جادووگەری ئەوەوە. لە ساڵی ١٨٤٩ هاوسەرگیریان کردووە.

زۆری نەخایاند بە تۆمەتی دوو هاوسەری دەستگیرکرا، کەفالەتی بەجێهێشت و ئەو و هیلد ڕێگەیان بۆ ئیسپانیا گرتەبەر. بە شێوەیەکی ترسناک شەڕیان کرد و لە بۆنەیەکدا لۆلا

Machine Translated by Google

بە چەقۆ برینی. لە کۆتاییدا بە ئۆتۆمبێلەکەی دوور خستەوە. لە گەڕانەوەی بۆ ئینگلتەرا، بۆی دەرکەوت کە پێگەی خۆی لە سوپادا لەدەستداوە. لە کۆمەڵگەی ئینگلیزی دوورخراوەتەوە، ڕووی لە پورتوگال کردووە و لەوێ لە هەژاریدا ژیاوە. دوای چەند مانگێک تەمەنە کورتەکەی بە ڕووداوێکی بەلەم سواری کۆتایی هات.

دوای چەند ساڵێک ئەو پیاوەی ژیاننامەی لۆلا مۆنتێزی بڵاوکردەوە، مایەپووچ بوو.

لە ساڵی ١٨٥٣لۆلا ڕووی لە کالیفۆرنیا کرد و لەوێ پیاوێک بە ناوی پات هال ناسی و هاوسەرگیری لەگەڵ کرد. پەیوەندییەکەی نێوانیان وەک هەموو ئەوانی تر زریاناوی بوو، ئەویش هالی بەجێهێشت بۆ پیاوێکی تر. خواردنەوەی خواردەوە و کەوتە ناو خەمۆکییەکی قووڵەوە کە تا مردنی بەردەوام بوو، دوای چوار ساڵ، هێشتا تارادەیەک گەنج بوو.

لۆلا لە تەمەنی چل و یەک ساڵیدا جل و بەرگ و جوانکارییەکانی بەخشی و ڕووی لە خودا کرد. گەشتێکی بۆ ئەمریکا کرد، وتارەکانی لەسەر بابەتەکانی ئایینی دەگوتەوە، جل و بەرگی سپی لەبەردا بوو و سەرپۆشێکی سپی هاوشێوەی هالۆی لەبەردا بوو. دوای دوو ساڵ، لە ساڵی ١٨٦١کۆچی دوایی کرد.

هیچ پیاوێکی گەمژە بە ڕۆشنبیر مەزانە، هەرچەندە ڕەنگە پیاوێکی بەهرەمەند بە ژیر بزانیت؛ و ڕێزگرتن لە هیچ نەزانێک کە خۆبەدوور دەگرێت بە زاهیدێکی ڕاستەقینە. لەگەڵ گەمژەکاندا هاوسەرگیری مەکەن، بەتایبەتی ئەوانەی خۆیان بە ژیر دەزانن. وە بە نەزانی خۆت ڕازی مەبە. با پەیوەندیتان تەنها لەگەڵ کەسانی ناوبانگ باش بێت، چونکە بەم جۆرە پەیوەندییە مرۆڤەکان خۆیان دەگەنە ناوبانگێکی باش . ئایا تێبینی ئەوە ناکەیت کە چۆن زەیتی کونجی لەگەڵ گوڵەبەڕۆژە یان بەیبوون تێکەڵ دەکرێت و چۆن کاتێک ماوەیەکە پەیوەندی بە گوڵەبەڕۆژە یان بەیبوونەوە هەیە، واز لە زەیتی کونجی دەهێنێت و پێی دەوترێت زەیتی گوڵەبەڕۆژە یان زەیتی بەیبوون ؟

ئاوێنەیەک بۆ شازادەکان. کای کاوس ئیبن ئیسکاندار. سەدەی یازدەهەم

لێکدانەوە

لۆلا مۆنتیز بە فێڵەکانی پیاوانی بۆ لای خۆی ڕادەکێشا، بەڵام دەسەڵاتی بەسەریاندا لە سێکس تێپەڕی. لە ڕێگەی هێزی کارەکتەری خۆیەوە بوو کە خۆشەویستەکانی بە سەرسامییەوە هێشتەوە. پیاوان مژرابوونە ناو ئەو گێژەڵوکەیەی کە لە دەوری خۆیدا چەقاندبووی. هەستیان بە سەرلێشێواوی و نارەحەتی دەکرد، بەڵام بەهێزی ئەو هەستانەی کە دەیانجووڵاند، وایان لێدەکرد زیاتر هەست بە زیندوویی بکەن.

وەک چۆن زۆرجار لە هەوکردندا ڕوودەدات، کێشەکان تەنها بە تێپەڕبوونی کات سەرهەڵدەدەن. ناسەقامگیری سروشتی لۆلا دەستی دەکرد بە چوونە ژێر پێستی خۆشەویستەکانی.
خۆیان دەبینینەوە کە کێشراون بۆ ناو کێشەکانی، بەڵام وابەستەیی سۆزدارییان لەگەڵیدا وایان لێدەکرد حەز بکەن یارمەتی بدەن.
ئەمەش شتێکی چارەنووسساز بوو

Machine Translated by Google

خاڵی نەخۆشییەکە- چونکە نەتوانرا یارمەتی لۆلا مۆنتیز بدرێت. کێشەکانی زۆر قووڵ بوون. کاتێک خۆشەویستەکە خۆی لەگەڵ ئەواندا ناساند، ون بووو. خۆی دەبینی کە خەریکی شەڕ و ئاژاوە بووە. تووشبوونەکە بۆ خێزان و هاوڕێکانی بڵاودەبووەوە، یان لە دۆخی لودویگدا بۆ تەواوی نەتەوەیەک. تاکە چارەسەر ئەوەیە کە بیبڕین، یان لە کۆتاییدا تووشی داڕمانی ببێت.

جۆری کارەکتەری تووشبوون تەنیا لە ژناندا سنووردار نییە؛ هیچی نییە بۆ...
لەگەڵ ڕەگەزدا بیکە. لە ناسەقامگیرییەکی ناوەوە سەرچاوە دەگرێت کە بەرەو دەرەوە دەدرەوشێتەوە و کارەسات بەسەر خۆیدا دەکێشێت. نزیکە ئارەزووی لەناوبردن و نائارامکردن هەبێت. دەتوانیت تەمەنێک بەسەر بەریت لە لێکۆڵینەوە لە نەخۆشیەکانی تووشبوون بە کارەکتەرەکان، بەڵام کاتت بەفیڕۆ مەدە- تەنها وانەکە فێربە. کاتێک گومانت هەیە لە ئامادەبوونی تووشبوویەکدایت، موناقەشە مەکە، هەوڵ مەدە یارمەتی بدەیت، کەسەکە مەگوازیتەوە بۆ هاوڕێکانت، یان دەبیتە تۆڕ.

لە بوونی تووشبووەکە هەڵبێت یان تووشی دەرئەنجامەکانی ببیت.

یۆند کاسیۆس ڕوخسارێکی لاواز و برسی هەیە. زۆر بیردەکاتەوە....
من ئەو پیاوە ناناسم کە پێویستە خۆم لێی بەدوور بگرم ئەوەندە زوو کە کاسیۆسی یەدەگ....
ئەو جۆرە پیاوانەی کە ئەو هەرگیز لە ئاسوودەیی دڵدا نین لە کاتێکدا گەورەتر لە خۆیان دەبینن و هەر بۆیە زۆر مەترسیدارن.

جولیۆس سیزار، ویلیام شکسپیر. ١٦١٦-١٥٦٤

کلیلی دەسەڵات

ئەو بەدبەختانەی لە نێو ئێمەدا بەهۆی هەلومەرجێکەوە کە لەدەرەوەی کۆنترۆڵی خۆیان کەوتوونەتە خوارەوە، شایەنی هەموو ئەو هاوکاری و هاوسۆزییەن کە دەتوانین پێیان بدەین. بەڵام هەندێکی تریش هەن کە بەدبەختی و ناخۆشی لەدایک نەبوون، بەڵکو بە کارە وێرانکەرەکانیان و کاریگەرییە نائارامکەرەکانیان لەسەر کەسانی دیکە، ئەو شتە بەسەر خۆیاندا دەکێشن. شتێکی زۆر باش دەبێت ئەگەر بتوانین بەرزیان بکەینەوە، نەخشەکانیان بگۆڕین، بەڵام زۆرتر لەوە نەخشەکانیانن کە لە کۆتاییدا دەچنە ناوەوە و دەمانگۆڕن. هۆکارەکە سادەیە- مرۆڤەکان لەڕادەبەدەر ئامادەن بۆ مەزاج و هەست و تەنانەت شێوازی بیرکردنەوەی ئەو کەسانەی کە کاتەکانیان لەگەڵدا بەسەر دەبەن.

ئەوانەی کە بە شێوەیەکی چارەسەرنەکراو ناخۆش و ناجێگیرن، تووشبوونێکی بەهێزی تایبەتیان هەیە
دەسەڵات چونکە کارەکتەر و هەستەکانیان زۆر چڕن. زۆرجار خۆیان وەک قوربانی دەخەنە ڕوو، ئەمەش وا دەکات کە لە سەرەتادا بینینی ئەوانی...

Machine Translated by Google

ئەهامەتیەکان وەک خۆلێدان. پێش ئەوەی درک بە سروشتی ڕاستەقینەی کێشەکانیان بکەیت تۆ تووشی ئەوان بوویت.

لەم بابەتە تێبگە: لە یاری دەسەڵاتدا ئەو کەسانەی کە پەیوەندییان پێوە دەکەیت ڕەخنەگرن. مەترسی پەیوەندیکردن لەگەڵ تووشبووان ئەوەیە کە کات و وزەی بەنرخ بەفیڕۆ دەدەیت لە هەوڵی ڕزگارکردنی خۆتدا. لە ڕێگەی جۆرێک لە تاوانباری بە هاوبەشی، لە چاوی ئەوانی دیکەشدا ئازار دەچێژیت. هەرگیز مەترسییەکانی تووشبوون بە هەوکردن بە کەم مەزانە.

چەندین جۆری هەوکردن هەیە کە دەبێت ئاگاداری بیت، بەڵام یەکێک لە فێڵبازترینیان ئەو کەسەیە کە تووشی نارەزایی درێژخایەن بووە. کاسیۆس، پیلانگێڕی ڕۆمانی دژی جولیۆس قەیسەر، ئەو نارەزاییەی هەبوو کە لە ئیرەیی قووڵەوە سەرچاوە دەگرێت. بە سادەیی بەرگەی بوونی کەسێکی بەهرەمەندتر نەدەگرت.

ڕەنگە لەبەر ئەوەی قەیسەر هەستی بە ترشی بێکۆتایی پیاوەکە کردبێت، ئەوی بۆ پۆستی یەکەمی سەرۆکایەتی تێپەڕاند و لەبری ئەوە ئەو پۆستەی بە برۆتۆس دا. کاسیۆس خەریکی خەفەت و خەفەت بوو، ڕق و کینەی لە قەیسەر بوو بە پاتلیۆلۆژی. خودی برۆتۆس کە کۆماریخوازێکی دڵسۆز بوو، حەزی لە دیکتاتۆریەتی قەیسەر نەبوو؛ ئەگەر تاقەتی چاوەڕوانی هەبوایە، دەبووە یەکەم پیاو لە ڕۆما دوای مردنی قەیسەر، و دەیتوانی ئەو خراپەیەی کە سەرکردەکە کردبووی هەڵبوەشێنێتەوە. بەڵام کاسیۆس بە تورەیی خۆی تووش کرد، ڕۆژانە گوێی بە چیرۆکی خراپەکاری قەیسەر دەچەماندەوە. دواجار بروتوسی بردەوە بۆ پیلانگێڕییەکە. سەرەتای کارەساتێکی گەورە بوو. ئەگەر برۆتۆس فێری ترسی لە هێزی تووشبوون بووبایە، دەکرا چەند بەدبەختی دوور بخرێتەوە.

بۆ تووشبوون بە ڤایرۆسەکە تەنها یەک چارەسەر هەیە ئەویش کەرەنتینە. بەڵام تا ئەو کاتەی کێشەکە دەناسیتەوە زۆرجار زۆر درەنگ دەبێت. لۆلا مۆنتیزێک بە کەسایەتییە بەهێزەکەی زاڵت دەکات. کاسیۆس بە سروشتی نهێنی و قووڵی هەستەکانی سەرسامت دەکات. چۆن دەتوانیت خۆت بپارێزیت لەم جۆرە ڤایرۆسە فێڵبازانە؟ وەڵامەکە لە حوکمدانی خەڵکدایە لەسەر ئەو کاریگەرییانەی کە لەسەر جیهان هەیانە و نەک لەسەر ئەو هۆکارانەی کە دەیخەنە ڕوو بۆ .prob-Image: A Virus نەبینراوە، ئەوە .lemsتووشبووەکان دەتوانرێت بەو بەدبەختییە بناسرێنەوە کە بەسەریاندا دەکێشن- بەبێ خود دەچێتە ناو کونیلەکانتەوە، ڕابردووی پڕ لە گێژاویان، هێڵی درێژی پەیوەندییە شکاوەکانیان، بێ ئاگاداریکردنەوەیان، بڵاوبوونەوەی بێدەنگ و پیشەی سەقامگیریان، و هەر هێزی کارەکتەری خۆیان، کە دەڕوات تۆ بە هێواشی بەرز دەکەیتەوە. پێش ئەوەی ئاگاداری و وات لێبکات ءەقڵەکەت لەدەست بدەیت. پێشوەختە ئاگاداربە لەم نیشانانەی تووشبوون بە هەوکردنەکە، ئەوە لە قووڵایی ناوەوەتدایە. تۆڕ؛ فێربن ئەو ناڕازییەی لە چاویاندایە ببینن. گرنگترین

Machine Translated by Google

لە هەموویان بەزەیی مەخۆن. خۆت مەخەنە تۆڕەوە لە هەوڵدان بۆ یارمەتیدان. تووشبووەکە وەک خۆی دەمێنێتەوە،
بەڵام تۆ بێ هێنگ دەبیت.

دیوەکەی تری تووشبوون بە هەمان شێوە ڕەوایە، و ڕەنگە ئاسانتر تێبگەین: کەسانێک هەن بە دڵخۆشی و هەڵچوونی
سروشتی و زیرەکی خۆیان بەختەوەری بۆ خۆیان ڕادەکێشن. ئەوان سەرچاوەی چێژن و دەبێت پەیوەندییان پێوە بکەیت بۆ
ئەوەی بەشداری لەو خۆشگوزەرانییە بکەیت کە لەسەر خۆیان دەیکێشن.

ئەمەش زیاتر لە دڵخۆشی و سەرکەوتن دەگرێتەوە: هەموو سیفەتە ئەرێنییەکان دەتوانن تووشمان بکەن. تالیران چەندین
سیفەتی سەیر و ترسناکی هەبوو، بەڵام زۆربەیان هاوڕان لەسەر ئەوەی کە لە بەخشندەیی و سۆز و ژیریی ئەرستۆکراتی و ژیریدا
لە هەموو فەرەنسییەکان تێپەڕیوە. بەڕاستی لە یەکێک لە کۆنترین بنەماڵە ئاغاکانی وڵاتەوە هاتووە و سەرەڕای باوەڕی بە
دیموکراسی و کۆماری فەرەنسا، ڕەوشتی دەرباری خۆی پاراستووە. ناپلیۆنی هاوچەرخی لە زۆر ڕووەوە پێچەوانە بوو- کۆڵبەرێکی
خەڵکی کۆرسیکا، بێدەنگ و بێ بەخشندە، تەنانەت توندوتیژ.

هیچ کەسێک نەبوو کە ناپلیۆن لە تالیران زیاتر سەرسامی بووبێت. ئیرەیی بە شێوازی وەزیرەکەی لەگەڵ خەڵک و ژیری و
توانای سۆزکردنی ژنان دەبرد و بە باشترین شێوە تالیران لە دەوروبەری خۆی دەهێشتەوە، بەو هیوایەی ئەو کولتووره هەڵمژێت
کە کەمی هەبوو. گومانی تێدا نییە کە ناپلیۆن لەگەڵ بەردەوامبوونی دەسەڵاتەکەیدا گۆڕانکاری بەسەردا هات.

زۆرێک لە لێوارە زبرەکان بەهۆی پەیوەندی بەردەوامی ئەو لەگەڵ تالیراندا نەرمتر بوون.

لایەنی ئەرێنی ئەم ئسمۆزی سۆزدارییە بەکاربهێنە بۆ سوود. ئەگەر بۆ نموونە لە سروشتدا بەدبەخت بیت، هەرگیز لە
سنوورێکی دیاریکراو تێناپەڕیت؛ تەنها ڕۆحی بەخشندە دەگەنە گەورەیی. کەواتە پەیوەندی لەگەڵ بەخشندەکان بکە، ئەوان
تووشتان دەکەن، هەموو ئەو شتانە دەکەنەوە کە لە تۆدا توند و سنووردارە. ئەگەر تاریکیت، کێش بکە بۆ لای دڵخۆشەکان. ئەگەر
مەیلی گۆشەگیریت هەیە، خۆت ناچار بکە هاوڕێیەتی لەگەڵ کەسانی کۆمەڵایەتی بکەیت. هەرگیز لەگەڵ ئەو کەسانەدا پەیوەندی
مەکە کە هاوبەشی کەموکوڕیەکانتن- ئەوان هەموو ئەو شتانە بەهێز دەکەن کە تۆ ڕادەگرن. تەنها پەیوەندی دروست بکە کە
نزیکایەتی ئەرێنییان هەبێت. ئەمە بکە بە یاسای ژیان و زیاتر لە هەموو چارەسەرەکانی جیهان سوودمەند دەبیت.

دەسەڵات: بەختەوەرەکان بناسە بۆ ئەوەی کۆمپانیاکەیان هەڵبژێریت، بەدبەختەکانیش بۆ ئەوەی لێیان دوور بکەویتەوە. بەگشتی
بەدبەختی تاوانی گەمژەیی و لە نێو ئەوانەی بەدەستیەوە دەناڵێنن هیچ نەخۆشییەکی درمتر نییە: هەرگیز دەرگاکەت بەڕووی
کەمترین بەدبەختیدا مەکەرەوە، چونکە ئەگەر وا بکەیت،

Machine Translated by Google

زۆر کەسی تر لە شەمەندەفەرەکەیدا بەدوایدا دەڕۆن.... بە نەهامەتی کەسێکی تر مەمرن.
(بالتاسار گراسیان، (١٦٥٨-١٦٠١

پێچەوانەکردنەوە

ئەم یاسایە دان بەوەدا دەنێت کە هیچ پێچەوانەبوونەوەیەکی نییە. بەکارهێنانی گشتگیرە. هیچ شتێک بە هاوبەشیکردن لەگەڵ ئەو کەسانەدا بەدەست ناهێنرێت کە بە نەهامەتیەکانیان تووشتان دەکەن؛ تەنها دەسەڵات و بەختەوەری هەیە کە بە پەیوەندیکردن لەگەڵ بەختەوەرەکاندا بەدەست بهێنرێت. ئەم یاسایە لە مەترسی خۆتدا پشتگوێ بخە.

Machine Translated by Google

یاسای 11

فێربە خەڵک وابەستەی تۆ بن

حوکمدان

بۆ پاراستنی سەربەخۆیی خۆت دەبێت هەمیشە پێویست و خواستراو بیت.
تا زیاتر پشتت پێ ببەسترێت، ئازادی زیاترت دەبێت. وا لە خەڵک بکە بۆ خۆشی و سەرفرازی خۆیان پشت بە تۆ ببەستن
و هیچ شتێکت نەبێت لێی بترسیت. هەرگیز ئەوەندە فێریان مەکە کە بتوانن بەبێ تۆ بژین.

پێشێلکردنی یاسا

کاتێک لە سەدەکانی ناوەڕاستدا سەربازێکی بەکرێگیراو (کۆندۆتییێر)، کە ناوی تۆمار نەکراوە، شارۆچکەی سیێنا لە دەستدرێژکارێکی بیانی ڕزگار کرد. چۆن هاوڵاتی باشی سیێنا پاداشتی بدەنەوە؟ هیچ بڕە پارەیەک و شەرەفێک بە هیچ شێوەیەک نەتوانرا لە بەهادا بەراورد بکرێت بە پاراستنی ئازادی شارێک. هاوڵاتیان بیریان لەوە دەکردەوە کە بەکرێگیراوەکە بکەنە ئاغای شار، بەڵام تەنانەت ئەوەش، بڕیاریان دا، بەس نەبوو بۆ پاداشت. لە کۆتاییدا یەکێکیان لەبەردەم مەجلیسەکەدا وەستا بۆ ئەوەی مشتومڕ لەسەر ئەم بابەتە بکەن و وتی: با بیکوژین و دواتر وەک پیرۆزی پارێزەرمان بیپەرستین. و ئەوانیش هەروایان کرد.

کونتی کارماگنۆلا یەکێک بوو لە ئازاترین و سەرکەوتووترینەکانی هەموو کۆندۆتییێرەکان . لە ساڵی ١٤٤٢لە کۆتایی ژیانیدا لە دامەزراندنی شاری ڤێنیزدا بوو کە لە ناوەڕاستی شەڕێکی درێژخایەندا بوو لەگەڵ فلۆرانس. لەناکاو ژمارەکە بانگهێشتکرایەوە بۆ ڤێنیز. خۆشەویستێکی خەڵک بوو، لەوێ بە هەموو جۆرە شەرەف و شکۆمەندییەکەوە پێشوازی لێکرا. ئەو ئێوارەیە دەبوو لەگەڵ دۆجەکە خۆی نان بخوات، لە کۆشکی دۆجەکەدا. بەڵام لە ڕێگای چوونە ناو کۆشکەکەدا تێبینی ئەوەی کرد کە پاسەوانەکە بە ئاراستەیەکی جیاواز لە ئاسایی دەبیات. لە بەزاندنی پردی بەناوبانگی ئاهەکان، لەناکاو تێگەیشت کە دەیبەن بۆ کوێ- بۆ زیندانەکە. بە تۆمەتێکی ساختە و ڕۆژی دواتر لە گۆرەپانی سان مارکۆ، لەبەردەم جەماوەرێکی ترسناکدا سزا درا

Machine Translated by Google

که نەیتوانی تێبگات کە چۆن چارەنووسی بەو شێوەیە توند گۆڕاوە، سەری بڕی.

دوو ئەسپەکە

دوو ئەسپ دوو باریان هەڵگرتبوو. ئەسپی پێشەوە بە باشی ڕۆیشت، بەڵام ئەسپی دواوە تەمبەڵی بوو. پیاوەکان دەستیان کرد بە کەڵەکەکردنی باری ئەسپی دواوە لەسەر ئەسپی پێشەوە؛ کاتێک هەموویان گواستەوە، ئەسپی دواوە بە ئاسانی زانی و بە ئەسپی پێشەوەی گوت: "زەحمەت و !sraeatتا زیاتر هەوڵ بدەیت زیاتر دەبێت ئازار بچێژیت". کە گەیشتنە تاڤەرەکە، خاوەنەکەی وتی؛ -بۆچی دوو ئەسپ عەلوە بخۆم لە کاتێکدا هەموویان لەسەر یەک ئەسپ هەڵدەگرم؟ باشتر بوو هەموو ئەو خواردنە بدەم کە دەیەوێت، قوڕگی ئەوی دیکەم ببرم؛ لانی کەم پێستەکەم دەبێت". و بەو شێوەیەش کرد.

ئەفسانە. لیۆ تۆلسۆی، ١٨٢٨-١٩١٠

لێکدانەوە

زۆرێک لە کۆندۆتییە گەورەکانی ئیتالیا سەردەمی ڕێنێسانس هەمان چارەنووسی پیرۆزی پارێزەری سیێنا و کونت کارماگنۆلایان بەسەردا هات: شەڕ لە دوای شەڕیان بۆ خاوەنکارەکانیان بردەوە تەنها بۆ ئەوەی خۆیان ببیننەوە کە دوورخراونەتەوە، زیندانیکراون، یان لە سێدارە دراون. کێشەکە بێ منەت نەبوو؛ ئەوە بوو کە زۆر کۆندۆتیەری دیکەش هەبوون کە وەک ئەوان بەتوانا و ئازا بوون. ئەوان دەتوانرا بگۆڕدرێن. بە کوشتنیان هیچ شتێک لەدەست نەچوو. لەم نێوەندەدا، کەسانی بەتەمەن لە نێوانیاندا خۆیان بەهێز بوون، و پارەی زیاتر و زیاتریان دەویست بۆ خزمەتەکانیان. کەواتە چەندە باشترە کە ئەوان نەهێڵین و بەکرێگیراوێکی گەنجتر و هەرزانتر بەکرێ بگرن. ئەوە چارەنووسی کونت کارماگنۆلا بوو کە دەستی کردبوو بە ڕەفتارکردنی بێئەدەبی و سەربەخۆ. دەسەڵاتی خۆی بە شتێکی ئاسایی وەرگرتبوو بەبێ ئەوەی دڵنیابێت لەوەی کە بەڕاستی پێویستییەکی حەتمییە.

چارەنووسی (بە ڕادەیەکی کەمتر توندوتیژانە، مرۆڤ هیوای بۆ دەخوازێت) ئەو کەسانەی کە ئەوانی دیکە ناکەنە وابەستەی خۆیان، بەم شێوەیە. درەنگ یان درەنگ کەسێک دێتە پێشەوە کە دەتوانێت کارەکە بە باشی ئەنجام بدات- کەسێکی گەنجتر، تازەتر، کەمتر گرانتر، کەمتر هەڕەشەئامێز.

تاکە کەس بە کە دەتوانیت ئەو کارە بکەیت کە دەیکەیت، و چارەنووسی ئەو کەسانە بکە کە...

تۆ بەکرێ دەگرن کە ئەوەندە لەگەڵ خۆتدا تێکەڵاو بیت کە بە هیچ شێوەیەک ناتوانن ڕزگارت بن.

Machine Translated by Google

ئەگەرنا ڕۆژێک دێت ناچار دەبیت پردی ئاهەکانی خۆت ببریت.

ڕەچاوکردنی یاسا

کاتێک ئۆتۆ ڤۆن بیسمارک لە ساڵی ١٨٤٧بوو بە جێگر لە پەرلەمانی پرۆس، تەمەنی سی و دوو ساڵ بوو و هاوپەیمان و دۆستێکی نەبوو. بە سەیرکردنی دەوروبەری بڕیاریدا ئەو لایەنەی کە هاوپەیمانی لەگەڵ بکات، لیبراڵەکان یان کۆنەپەرستانی پەرلەمان نییە، هیچ وەزیرێکی دیاریکراویش نییە و بە دڵنیاییەوە خەڵک نییە. لەگەڵ پاشا بوو، فرێدریک ویلیامی چوارەم. ئەمە هەڵبژاردنێکی سەیر بوو بۆ ئەوەی کەمترین قسە بکەین، چونکە فرێدریک لە خاڵێکی نزمدا بوو لە دەسەڵاتی خۆیدا. پیاوێکی لاواز و بێبڕیار، بەردەوام لە پەرلەماندا خۆی بە لیبراڵەکان دا؛ لە ڕاستیدا بێ بڕبڕەی پشت بوو، و بۆ زۆر شت وەستابوو کە بیسمارک حەزی لێی نەبوو، لە ڕووی کەسی و سیاسییەوە. بەڵام بیسمارک شەو و ڕۆژ پەیوەندی بە فرێدریکەوە دەکرد. کاتێک جێگرەکانی دیکە هێرشیان کردە سەر پاشا بەهۆی ئەو جوڵە ناکارامانەی زۆرەوە، تەنها بیسمارک لە تەنیشتی وەستا.

ئەو پشیلەیەی کە بە خۆی ڕۆیشت

پاشان ژنەکە پێکەنی و قاپێک لە شیرە سپییە گەرمەکە بۆ پشیلەکە دانا و وتی: ·پشیلە تۆ وەک پیاو زیرەکی ، بەڵام لەبیرت بێت کە سەوداکەت لەگەڵ پیاو و سەگدا نەکراوە و نازانم کاتێک دەگەڕێنەوە ماڵەوە چی دەکەن ”. -ئەوە بۆ من چییە؟ پشیلەکە وتی. واتە: ئەگەر ڕۆژی سێ جار لە ئەشکەوتەکەدا جێگای خۆم هەبێت و شیرە سپییە گەرمەکەم هەبێت، گرنگ نییە پیاوەکە یان سەگەکە چی بکات. ...

لەو ڕۆژەوە تا ئەم ڕۆژە، باشترین
خۆشەویست، سێ پیاوی دروست لە پێنج هەمیشە شتەکان فڕێ دەدەنە سەر پشیلەیەک هەرکاتێک چاویان پێی بکەوێت و هەموو سەگە گونجاوەکان بەدوایدا دەگەڕێن بۆ سەر دارێک. بەڵام پشیلەکەش لایەنی خۆی لە سەوداکەدا دەپارێزێت. مشک دەکوژێت، وە میهرەبان دەبێت لەگەڵ کۆرپە کاتێک لە ماڵدایە، تەنها بە مەرجێک زۆر بە توندی کلکی نەکێشن. بەڵام کاتێک ئەو کارەی کرد و لە نێوان کاتەکاندا و کاتێک مانگ هەڵدەستێت و شەو دێت، ئەو پشیلەیە کە بە تەنیا دەڕوات و هەموو شوێنەکان بۆی وەک یەکن. پاشان دەچێتە دەرەوە بۆ دارستانە کێوییەکانی تەڕ یان بەرەو سەرەوەی دارە کێوییەکانی تەڕ یان لەسەر سەقفە کێوییەکانی تەڕ و کلکی کێوییەکەی دەجووڵێنێت و بەلای تاکە کێوییەکەیدا دەڕوات.

چیرۆکەکانی تەنها ئەوەندە، ڕودیارد کیپلینگ، ١٨٦٥-١٩٣٦

Machine Translated by Google

لە کۆتاییدا هەموو شتێک سوودی هەبوو: لە ساڵی ١٨٥١بیسمارک کرا بە وەزیر لە کابینەی پاشادا. ئێستا چووە سەر کارەکەی. جار و بار دەستی پاشای ناچار دەکرد، وای لێدەکرد کە سەربازی بنیات بنێت، بەرامبەر لیبراڵەکان بوەستێتەوە، بەتەواوی بەو شێوەیەی کە بیسمارک ویستویەتی بیکات. کار لەسەر نائەمنی فرێدریک سەبارەت بە پیاوەتییەکەی دەکرد، تەحەدای دەکرد کە پتەو بێت و بە شانازییەوە حوکمرانی بکات. وە هێواش هێواش دەسەڵاتەکانی پاشای گەڕاندەوە تا جارێکی تر دەسەڵاتی پاشایەتی بەهێزترین هێز بوو لە پرۆسیا.

کاتێک فرێدریک کۆچی دوایی کرد، لە ساڵی ١٨٦١، ویلیامی برای تەختی پاشایەتی گرتە دەست.
ویلیام زۆر حەزی لە بیسمارک نەبوو و هیچ نیازێکی نەبوو لە دەوروبەری بمێنێتەوە. بەڵام هەمان دۆخی براکەیشی بە میرات گرت: دوژمنانی زۆر، کە دەیانویست دەسەڵاتەکەی بقۆزنەوە. لە ڕاستیدا بیری لە دەستلەکارکێشانەوە کردەوە، هەستی دەکرد هێزی نییە بۆ مامەڵەکردن لەگەڵ ئەم پێگە مەترسیدار و ناجێگیرەدا. بەڵام بیسمارک جارێکی تر خۆی ئیشارەتی پێدا. لە تەنیشت پاشای نوێ وەستا و هێزی پێدا و هانی دەدا بۆ کردەوەی پتەو و یەکلاکەرەوە. پاشا وابەستەی تاکتیکی قۆڵی بەهێزی بیسمارک بوو بۆ ئەوەی دوژمنەکانی لە مەترسیدا بمێننەوە و سەرەڕای دژایەتییەکەی بەرامبەر بەو پیاوە، بەڵام زۆری نەخایاند کردی بە سەرۆکوەزیرانی خۆی. زۆرجار ئەو دووانە لەسەر سیاسەت شەڕیان دەکرد- بیسمارک زۆر کۆنەپەرستتر بوو- بەڵام پاشا لە وابەستەیی خۆی تێدەگەیشت. هەرکات سەرۆک وەزیران هەڕەشەی دەستلەکارکێشانەوەی دەکرد، پاشا جار لە دوای جار خۆی تەسلیمی دەدا. لە ڕاستیدا ئەوە بیسمارک بوو کە سیاسەتی دەوڵەتی دانا.

ساڵانێک دواتر، کردەوەکانی بیسمارک وەک سەرۆکوەزیرانی پرۆسیا سەرکردایەتی جۆراوجۆری...
دەوڵەتانی ئەڵمانیا بۆ یەک وڵات یەکبگرن. ئێستا بیسمارک پاشای هێنایە سەر تاجی ئیمپراتۆری ئەڵمانیا. بەڵام بەڕاستی ئەوە بیسمارک بوو کە گەیشتبووە بەرزاییەکانی دەسەڵات. وەک دەستی ڕاستی ئیمپراتۆر و وەک ڕاوێژکاری ئیمپراتۆری و شازادەی شورشگێڕ، هەموو لیڤەرەکانی ڕاکێشا.

لێکدانەوە

زۆربەی سیاسەتمەدارە گەنج و خۆپەرستەکان کە چاویان لە دیمەنی سیاسی ئەڵمانیای ساڵانی ١٨٤٠بوو، هەوڵیان دەدا بنکەیەکی دەسەڵات لەنێو ئەو کەسانەدا دروست بکەن کە زۆرترین دەسەڵاتیان هەبوو. بیسمارک جیاوازی بینی. یەکخستنی هێز لەگەڵ زلهێزەکان دەتوانێت گەمژەیی بێت: ئەوان قووتت دەدەن، هەروەک چۆن دۆجی ڤێنیز کونتی کارماگنۆلای قووت دا. کەس نایەت پشت بە تۆ ببەستێت ئەگەر پێشتر بەهێز بێت. ئەگەر تۆ خۆپەرست بیت، ئەوە زۆرە

Machine Translated by Google

ژیرانەتر بەدوای فەرمانڕەوا یان ئاغایەکی لاوازدا بگەڕێیت کە بتوانیت پەیوەندییەکی وابەستەیی لەگەڵیان دروست بکەیت.
تۆ دەبیتە هێزی ئەوان، زیرەکییان، بڕبڕەی پشتیان. چ دەسەڵاتێک بەدەستەوەیە! ئەگەر ڕزگارت بکردایە هەموو بیناکە دەڕووخا.

پێویستی حوکمڕانی جیهان دەکات. خەڵک بە دەگمەن مامەڵە دەکەن مەگەر ناچار نەبن. ئەگەر تۆ
هیچ پێویستیەک بۆ خۆت دروست نەکات، ئەوا لە یەکەم دەرفەتدا لەناو دەچێت. ئەگەر لە لایەکی ترەوە لە یاساکانی
دەسەڵات تێبگەیت و وا لە خەڵکی تر بکەیت بۆ خۆشگوزەرانی خۆیان پشت بە تۆ ببەستن، ئەگەر بتوانی بە "ئاسن و
خوێن"ی خۆت بەرپەرچی لاوازییەکەی بدەیتەوە، بە دەستەواژەی بیسمارک، ئەوا تۆ وەک بیسمارک لە ئاغاکانت ڕزگارت
دەبێت ئەنجامی دا. هەموو سوودەکانی دەسەڵاتت دەبێت بەبێ ئەو دڕکانەی کە لە وەستا بوونەوە دێتە ئاراوە.

بەم شێوەیە شازادەیەکی ژیر بیر لە ڕێگاکان دەکاتەوە بۆ ئەوەی هاوڵاتیانی خۆی بە هەموو جۆرێک و لە هەموو
بارودۆخێکدا وابەستەی دەوڵەت و بە خۆی بمێنێتەوە؛ و پاشان هەمیشە جێی متمانە دەبن.

نیکۆلۆ ماکیاڤێلی، ١٤٦٩-١٥٢٧

THE AND وTHE I IM-IRI I

ڤاینێکی گەنجی ئیسرافی، کە بە بەتاڵی سەربەخۆیی دەویست و حەزی لە گەشتکردن بوو بە گشتی، هاوپەیمانی ئیلمێکی
تەختەیی کە نزیک بووەوە، سووکایەتی پێدەکرد و باوەشەکانی دەکرد. دوای ئەوەی بەبێ هیچ جۆرە پشتگیرییەک بەرزبووەوە
بۆ بەرزاییەکی بچووک، لقە لاوازەکانی بە درێژاییەکی زۆر نائاسایی و زیادە تەقە کرد؛ داوای لە دراوسێکەی دەکرد کە ئاگاداری
ئەوە بێت کە چەندە کەم یارمەتی ئەوی دەوێت. ئیلمەکە وەڵامی دایەوە: "دارێکی عاشقی هەژار، چەندە ڕەفتاری تۆ ناتەبایە!
ئایا بەڕاستی سەربەخۆ دەبیت، پێویستە بە وریاییەوە ئەو شەربەتانە بدەیت بۆ گەورەبوونی لقەکەت. کە بە بەتاڵی بە گەڵا
ناپێویستەکان دەبەخشیت. بەم زووانە دەتبینم کە لەسەر زەوی خەریکی چەقۆکێشیت؛ بەڵام بەڕاستی لەلایەن زۆرێک لە
ڕەگەزی مرۆڤەوە ڕووخساریان بۆ کراوەتەوە، کە بە سەرخۆشی لە بێهودەیی، ئابوورییان سووکایەتی کردووە؛ و کە بۆ ساتێک
پشتگیری لە شانازی بەتاڵی سەربەخۆیی خۆیان بکەن، سەرچاوەی سەربەخۆییەکەیان لە خەرجییە بێماناکاندا ماندوو کردووە".

فابڵز، ڕۆبێرت دۆدسلفی، ١٧٠٣-١٧٦٤

کلیلی دەسەڵات

Machine Translated by Google

دەسەڵاتی کۆتایی ئەو هێزەیە کە خەڵک وا لێبکەیت بەو شێوەیەی کە تۆ ئارەزووی دەکەیت. کاتێک دەتوانیت ئەم کارە بکەیت بەبێ ئەوەی پێویست بکات خەڵک ناچار بکەیت یان ئازاریان بدەیت، کاتێک ئەوان بە ئامادەییەوە ئەوەی ئارەزووی دەکەیت پێت دەبەخشن، ئەوا دەسەڵاتەکەت دەست لێنەدراوە. باشترین ڕێگا بۆ گەیشتن بەم پێگەیە دروستکردنی پەیوەندی وابەستەییە.

وەستا پێویستی بە خزمەتگوزارییەکانی تۆیە؛ لاوازە، یان ناتوانێت بەبێ تۆ کار بکات؛ تۆ هێندە بە قووڵی خۆتت لە کارەکانیدا گرتووە کە نەهێشتنی تۆ کێشەیەکی زۆری بۆ دەهێنێت، یان لانیکەم بە مانای لەدەستدانی کاتێکی بەنرخ دەبێت لە ڕاهێنانی کەسێکی دیکە بۆ ئەوەی جێگەی تۆ بگرێتەوە. کاتێک پەیوەندییەکی لەو شێوەیە دامەزرا تۆ دەستی سەرەوەت هەیە، هێڵی کاریگەری بۆ ئەوەی وەستاکە بەو شێوەیەی کە تۆ دەتەوێت بیکات. حاڵەتی کلاسیکی ئەو پیاوەی لە پشت تەختەوەیە، خزمەتکاری پاشا کە لە ڕاستیدا پاشا کۆنترۆڵ دەکات. بیسمارک پێویست نەبوو نە فرێدریک و نە ویلیام قسەی ناشرین بکات بۆ ئەوەی فەرمانەکەی جێبەجێ بکات. بە سادەیی ڕوونی کردەوە کە ئەگەر ئەوەی دەیەوێت بەدەستی نەهێنا ئەوا دەڕوات و پاشا بەجێدەهێڵێت کە لە بادا بپێچێتەوە. هەر زوو هەردوو پاشا بە ئاوازی بیسمارک سەمایان کرد.

یەکێک مەبە لەو زۆرانەی کە بە هەڵە پێیان وایە کە فۆرمی کۆتاییە
دەسەڵات سەربەخۆییە. دەسەڵات پەیوەندی نێوان مرۆڤەکان دەگرێتەوە؛ هەمیشە پێویستت بە کەسانی تر دەبێت وەک هاوپەیمان، پیاوە، یان تەنانەت وەک ئاغای لاواز کە وەک بەرەی تۆ خزمەت دەکەن. پیاوە تەواو سەربەخۆکە لە کابینەیەکدا لە دارستانەکاندا دەژیا- ئەو ئازادییەی دەبوو کە بە ئارەزووی خۆی بێت و بچێت، بەڵام هیچ دەسەڵاتێکی نەدەبوو. باشترین شت کە دەتوانیت هیوای بۆ بخوازیت ئەوەیە کە ئەوانی تر ئەوەندە وابەستەی تۆ گەشە بکەن کە چێژ لە جۆرێک لە سەربەخۆیی پێچەوانە وەربگریت: پێویستی ئەوان بە تۆ ئازادت دەکات.

لویسی یازدەهەم ،(١٤٨٣-١٤٢٣)پاشای گەورەی جاڵجاڵۆکەی فەرەنسا، لاوازییەکی هەبوو بۆ ئەستێرەناسی. ئەستێرەناسێکی دەرباری هێشتەوە کە سەرسامی بوو، تا ڕۆژێک پیاوەکە پێشبینی کرد کە خانمێکی دەربارەکە لە ماوەی هەشت ڕۆژدا دەمرێت.

کاتێک پێشبینییەکە هاتە دی، لویس ترسێکی زۆری لێکەوتەوە، پێی وابوو یان پیاوەکە ژنەکەی کوشتووە بۆ ئەوەی وردبینییەکەی بسەلمێنێت یان ئەوەندە شارەزا لە زانستەکەیدا کە دەسەڵاتەکانی هەڕەشە لە خودی لویس دەکەن. لە هەر حاڵەتێکدا دەبوو بکوژرێت.

ئێوارەیەک لویس ئەستێرەناسەکەی بانگ کرد بۆ ژوورەکەی خۆی، کە لە بەرزایی قەڵاکەدا بوو. پێش ئەوەی پیاوەکە بگات، پاشا بە خزمەتکارەکانی گوت کە کاتێک ئاماژەی پێدا دەبێت ئەستێرەناسەکە هەڵبگرن و ببەن بۆ پەنجەرەکە و فڕێی بدەنە سەر زەوی کە سەدان پێ لە خوارەوەیە.

هەر زوو ئەستێرەناسەکە گەیشتە لای، بەڵام پێش ئەوەی ئاماژەکە بدات، لویس بڕیاریدا
بۆ ئەوەی دوا پرسیاری لێبکەم: "تۆ بانگەشەی ئەوە دەکەیت کە لە ئەستێرەناسی تێدەگەیت و بۆ...

Machine Translated by Google

چارەنووسی ئەوانی تر بزانە، بۆیە پێم بڵێ چارەنووست چی دەبێت و دەبێت تا چەند بژیت".

ئەستێرەناسەکە لە وەڵامدا وتی: تەنها سێ ڕۆژ پێش جەنابی تۆ دەمرم.
ئیشارەتی پاشا هەرگیز نەدرا. ژیانی پیاوەکە ڕزگاری بوو. پاشای جاڵجاڵۆکە نەک هەر تا ئەو کاتەی لە ژیاندا بوو ئەستێرەناسەکەی پاراست، بەڵکو دیاریی زۆری پێبەخشی و لەلایەن باشترین پزیشکانی دەربارەوە چاودێری دەکرد.

ئەستێرەناسەکە چەند ساڵێک لە لویس ڕزگاری بوو، هێزی پێشبینیکردنی پووچەڵکردەوە بەڵام شارەزایی خۆی لە دەسەڵاتدا سەلماند.
ئەمە مۆدێلەکەیە: وابکە ئەوانی تر وابەستەی تۆ بن. بۆ ئەوەی ڕزگارت بێت لەوانەیە کارەسات و تەنانەت مردنیش بەخۆیەوە ببینێت و ئاغاکەت ناوێرێت بە دۆزینەوەی چارەنووس تاقی بکاتەوە. زۆر ڕێگە هەیە بۆ بەدەستهێنانی پۆستێکی لەو شێوەیە. لە پێش هەموویانەوە خاوەندارێتی بەهرە و لێهاتوویی داهێنەرانە کە بە سادەیی ناتوانرێت جێگەی بگرێتەوە.

لە سەردەمی ڕێنێسانسدا، بەربەستی سەرەکی بۆ سەرکەوتنی نیگارکێش دۆزینەوەی خاوەنکارێکی گونجاو بوو. مایکل ئەنجێلۆ لە هەموو کەسێک باشتر ئەم کارەی کرد: پارێزەرەکەی پاپا جولیۆسی دووەم بوو. بەڵام ئەو و پاپا لەسەر دروستکردنی گۆڕی مەرمەری پاپا شەڕیان کرد و میشێل ئەنجێلۆ بە بێزارییەوە ڕۆمای بەجێهێشت. سەرسامی ئەوانەی لە بازنەی پاپادا بوون، نەک هەر پاپا لە کارەکەی دوور نەخستەوە، بەڵکو بەدوایدا دەگەڕا و بە شێوازی لووتبەرزی خۆی داوای مانەوەی هونەرمەندەکەی دەکرد.

مایکل ئەنجێلۆ، ئەو دەیزانی، دەتوانێت پاترۆنێکی دیکە بدۆزێتەوە، بەڵام هەرگیز ناتوانێت مایکل ئەنجێلۆیەکی دیکە بدۆزێتەوە.

مەرج نییە بەهرەی مایکل ئەنجێلۆیەکت هەبێت؛ دەبێت کارامەیییەکت هەبێت کە لە قەرەباڵغی جیات بکاتەوە. پێویستە دۆخێک دروست بکەیت کە هەمیشە بتوانیت بە وەستا یان پاترۆنێکی ترەوە بچیتە سەر بەڵام ئاغاکەت ناتوانێت بە ئاسانی خزمەتکارێکی تر بدۆزیتەوە بە بەهرەی تایبەتی خۆت. وە ئەگەر لە ڕاستیدا تۆ لە ڕاستیدا شتێکی حەتمی نەبیت، دەبێت ڕێگەیەک بدۆزیتەوە بۆ ئەوەی وا دەربکەوێت کە تۆ وایت. هەبوونی ڕواڵەتی زانیاری و لێهاتوویی تایبەتمەند، ئازادیت پێدەبەخشێت لە توانای فریودانی ئەوانەی لە سەرووی خۆتەوەن و وا بیربکەنەوە کە بەبێ تۆ ناتوانن ژیان بەسەر بەرن. بەڵام پشتبەستنی ڕاستەقینە بە لایەنی وەستاکەتەوە، زیاتر لە جۆری ساختە، ئازارت دەدات و هەمیشە لە چوارچێوەی دەسەڵاتی تۆدایە کە لێهاتووییەکەت بکەیتە شتێکی حەتمی.

مەبەست لە تێکەڵبوونی چارەنووسەکان ئەمەیە: وەکو ئیڤی خەزان، تۆ
خۆتت لە سەرچاوەی دەسەڵاتدا پێچاوەتەوە، بەجۆرێک کە ببێتە هۆی زەبرێکی گەورە کە بتبرێت. وە مەرج نییە خۆت لە دەوری وەستاکەدا تێکەڵ بکەیت؛ کەسێکی تریش دەیکات، بە مەرجێک ئەویش لە زنجیرەکەدا شتێکی حەتمی بێت.

Machine Translated by Google

ڕۆژێک هاری کۆن، سەرۆکی کۆمپانیای کۆڵۆمبیا پیکچەرز، بە ئۆتۆمبێلەکەی...
نووسینگەی لەلایەن گروپێکی تاریکی کارگێڕانییەوە. ساڵی ١٩٥١بوو، کاتێک ڕاوکردنی جادووگەری دژی کۆمۆنیستەکان لە هۆلیوود کە لەلایەن لیژنەی چالاکییە نائەمریکییەکانی ئەنجومەنی نوێنەرانی کۆنگرێسی ئەمریکاوە بەڕێوەدەچوو، لە لوتکەدا بوو. کارگێڕەکان هەواڵێکی ناخۆشیان هەبوو: یەکێک لە کارمەندەکانیان کە سیناریۆنووس جۆن هاوارد لاوسۆن بوو، وەک کۆمۆنیستێک دەستنیشان کرابوو. دەبوو یەکسەر ڕزگاریان بێت یان تووشی تووڕەیی لیژنەکە ببن.

هاری کۆن هیچ لیبراڵێکی دڵ خوێناوی نەبوو؛ لە ڕاستیدا ئەو هەمیشە کۆماریخوازێکی مردووی ڕەق بووە.

سیاسەتمەدارە دڵخوازەکەی بێنیتۆ مۆسۆلینی بوو کە جارێک سەردانی کردبوو و وێنە چوارچێوەدارەکەی بە دیوارەکەیەوە هەڵواسرابوو. ئەگەر کەسێک هەبوایە کە ڕقی لێی بوو کۆهن پێی دەگوت "گەوادی کۆمۆنیست". بەڵام بە سەرسوڕمانی کارگێڕان کۆهن پێی وتن کە لاوسۆن لە کارەکەی دوورناخاتەوە. ئەو سیناریۆنووسەکەی لەسەر نەهێشتەوە، چونکە نووسەرێکی باش بوو- لە هۆلیووددا نووسەری باش زۆر بوون. بەهۆی زنجیرەیەک وابەستەییەوە هێشتیەوە: لاوسۆن نووسەری هامفری بۆگارت و بۆگارت ئەستێرەی کۆڵۆمبیا بوو. ئەگەر کۆن لەگەڵ لاوسۆن تێکەڵاو بوو ئەوا پەیوەندییەکی قازانجێکی بێئەندازە تێکدەدا. ئەوەش بەهای زیاتری هەبوو لەو بانگەشە ترسناکە کە بەهۆی سەرپێچیکردنی لە لیژنەکەوە بۆی هێنا.

هێنری کیسینجەر توانی لەو خوێنڕشتنە زۆرانە ڕزگاری بێت کە بەردەوام بوو
لە کۆشکی سپی نیکسۆن نەک لەبەر ئەوەی باشترین دیپلۆماتکار بوو کە نیکسۆن دەیتوانی بیدۆزێتەوە- دانوستانکاری باشی دیکەش هەبوون- و نەک لەبەر ئەوەی ئەو دوو پیاوە زۆر باش پێکەوە بوون: ئەوان نەیانکرد. هەروەها هاوبەشی بیروباوەڕ و سیاسەتی خۆیان نەبوون. کیسینجەر لە ژیاندا مایەوە، چونکە خۆی لە زۆر بواردا لە پێکهاتەی سیاسیدا چەسپاندووە کە نەهێشتنی ئەو، ئاژاوەی لێدەکەوێتەوە.

دەسەڵاتی میشێل ئەنجێلۆ چڕ بوو، بەندە بە یەک کارامەیی، توانای ئەو وەک هونەرمەندێک؛ هی کیسینجەر بەرفراوان بوو. خۆی لە زۆر لایەن و بەشەکانی ئیدارەدا تێوەگلاند کە بەشداریکردنی بوو بە کارتێک لە دەستیدا. هەروەها هاوپەیمانی زۆری لێکرد. ئەگەر بتوانی هەڵوێستێکی لەو جۆرە بۆ خۆت ڕێکبخەیت، ڕزگاربوونت لێت دەبێتە مەترسیدار- هەموو جۆرە وابەستەیەک بەیەکەوە دەشکێتەوە. هێشتا فۆڕمی چڕ و پڕی دەسەڵات، ئازادی زیاتر لە بەرفراوان دابین دەکات، چونکە ئەوانەی هەیانە بۆ ئاسایشی خۆیان پشت بە هیچ وەستایەکی دیاریکراو، یان پێگەیەکی تایبەتی دەسەڵات دەبەستن.

بۆ ئەوەی ئەوانی تر وابەستەی تۆ بن، یەکێک لە ڕێگاکان کە دەبێ بیگریتە بەر تاکتیکی نهێنی-هەواڵگرییە. بە زانینی نهێنی کەسانی تر، بە هەڵگرتنی زانیاری کە ئەوان نەیانویستووە پەخش بکرێت، چارەنووسی خۆت پێی مۆری دەکەیت

Machine Translated by Google

هی ئەوان. تۆ دەست لێنەدراویت. وەزیرانی پۆلیسی نهێنی بە درێژایی سەدەکان ئەم پۆستەیان هەبووە: دەتوانن پاشایەک دروست بکەن یان بشکێنن، یان وەک لە دۆسیەی جەی ئێدگار هوڤەر، سەرۆک. بەڵام ڕۆڵەکە ئەوەندە پڕە لە نائەمنی و پارانۆیا کە ئەو دەسەڵاتەی کە دابینی دەکات خەریکە خۆی هەڵبوەشێنێتەوە. تۆ ناتوانی بە ئاسوودەیی پشوو بدەیت و دەسەڵات چ سوودێکی هەیە ئەگەر هیچ ئارامیت بۆ نەهێنێت؟

دوا ئاگادارکردنەوە: وا مەهێنە خەیاڵتدا وابەستەی ئاغاکەت بە تۆ
وا دەکات تۆی خۆش بوێت. لە ڕاستیدا لەوانەیە نارەزایی دەرببڕێت و لێت بترسێت. بەڵام وەک ماکیاڤێلی وتوویەتی، باشترە بترسێت نەک خۆشەویستی. ترس کە دەتوانیت کۆنترۆڵی بکەیت؛ خۆشەویستی، هەرگیز. پشتبەستن بە هەستێکی ورد و گۆڕاو وەک خۆشەویستی یان هاوڕێیەتی تەنها نائەمنیت دەکات. باشترە ئەوانی تر لە ترسی دەرئەنجامەکانی لەدەستدانت پشت بە تۆ ببەستن نەک لە خۆشەویستی کۆمپانیاکەتان.

وێنە: ڕوەکی ترێ بە درکێکی زۆرەوە. لە خوارەوە ڕەگەکانی قووڵ و فراوان گەشە دەکەن. لە سەرەوە، ترێیەکان بەناو دارستانەکاندا پاڵدەنێن، خۆیان لە دەوری دار و ستوون و پەنجەرەی پەنجەرەکاندا دەچەمێننەوە. بۆ ڕزگاربوون لێیان تێچووی ئەو جۆرە زەحمەت و خوێنە، ئاسانترە ڕێگەیان پێبدەیت سەرکەون.

دەسەڵات: وا لە خەڵک بکە پشت بە تۆ ببەستێت. لەم جۆرە وابەستەییە زیاتر لە ئیحترام بەدەست بهێنرێت. ئەوەی تینوێتی خۆی کەم کردۆتەوە، یەکسەر پشت لە بیرەکە دەکات، چیتر پێویستی پێی نییە. کاتێک وابەستەیی نامێنێت، شارستانی و ڕەوشتیش هەروا، پاشان ڕێزگرتن. یەکەم وانە کە ئەزموون دەبێت فێرت بکات ئەوەیە کە هیوا بە زیندووی بهێڵیتەوە بەڵام هەرگیز تێر نەبیت، تەنانەت خاوەنکارێکی شاهانەش هەرگیز پێویستی بە تۆ بێت. (بالتاسار گراسیان، (١٦٥٨ -١٦٠١

پێچەوانەکردنەوە

لاوازی وابەستەی ئەوانی تر ئەوەیە کە تۆ تا ڕادەیەک وابەستەی ئەوانیت. بەڵام هەوڵدان بۆ تێپەڕاندنی ئەو خاڵە واتە ڕزگاربوون لەو کەسانەی لە سەرووی خۆتەوەن- واتە بە تەنیا وەستان، پشت بە کەس نەبەستن. بەم شێوەیە هاندانی قۆرخکاریی جەی پی مۆرگان یان جۆن دی.

ڕۆکفێلەر- بۆ ئەوەی هەموو کێبڕکێیەک دەربکات، بۆ ئەوەی کۆنترۆڵی تەواو بکات. ئەگەر بتوانی بازارەکە گۆشەگیر بکەیت، ئەوەندە باشترە.
هیچ سەربەخۆیییەکی لەو شێوەیە بەبێ باج نایەت. ناچار دەبیت خۆت گۆشەگیر بکەیت. زۆرجار قۆرخکارییەکان ڕوو لە ناوەوە دەکەن و خۆیان لە...

Machine Translated by Google

فشاری ناوخۆیی. هەروەها نارەزایی بەهێز دەوروژێنن، دوژمنەکانیان بەیەکەوە دەبەستنەوە بۆ ئەوەی شەریان لەگەڵدا بکەن.
زۆرجار پاڵنەر بۆ کۆنترۆڵکردنی تەواو وێرانکەر و بێ ئەنجامە. وابەستەیی یەکتر وەک یاسا دەمێنێتەوە، سەربەخۆیی ئیستسنای
دەگمەن و زۆرجار کوشندە. کەواتە باشترە خۆت لە دۆخێکی وابەستەیی یەکتردا دابنێیت و ئەم یاسا رەخنەگرانە پەیرەو بکەیت
نەک بەدوای پێچەوانەبوونەوەیدا بگەرێیت. ئەو فشارە بەرگە نەگیراوەی سەرەوەت نابێت و ئاغای سەرەوەت لە جەوهەردا
کۆیلەت دەبێت، چونکە پشت بە تۆ دەبەستێت .

Machine Translated by Google

یاسای ١٢

ڕاستگۆیی و بەخشندەیی هەڵبژێردراو بەکاربهێنە بۆ چەواشەکاری

قوربانییەکەت

حوکمدان

یەک هەنگاوی دڵسۆزانە و ڕاستگۆیانە زیاتر لە دەیان ناپاک دەگرێتەوە.
ئاماژەی دڵکراوەی ڕاستگۆیی و بەخشندەیی پاسەوانی تەنانەت گوماناویترین کەسانیش دەخەنە خوارەوە. کاتێک ڕاستگۆیی
هەڵبژێردراوی تۆ کونێک لە زرێپۆشەکەیاندا دەکاتەوە، دەتوانیت بە ئارەزووی خۆت فریویان بدەیت و دەستکارییان بکەیت.
دیارییەکی لە کاتی خۆیدا- ئەسپێکی ترۆجان- خزمەت بە هەمان مەبەست دەکات.

ڕەچاوکردنی یاسا

کاتێک لە ساڵی ١٩٢٦دا پیاوێکی باڵابەرز و جل و بەرگی جوان سەردانی ئەل کاپۆنی کرد کە ترسناکترین چەتەی سەردەمی
ئەو بوو. بە لەهجەیەکی ڕەسەنی کۆنتینێنتاڵ قسەی کرد، پیاوەکە خۆی بە کونت ڤیکتۆر لوستیگ ناساند. بەڵێنیدا ئەگەر
کاپۆن ٥٠ هەزار دۆلاری پێبدات دەتوانێت دوو هێندە بکات. کاپۆن زیاتر لە پارەی پێویستی هەبوو بۆ دابینکردنی
"وەبەرهێنانەکە"، بەڵام خووی ئەوەی نەبووە کە بڕە پارەیەکی زۆر بە کەسانی نامۆی تەواو بسپێرێت. ئەو سەیری ژماردنەکەی
کرد: شتێک لەبارەی پیاوەکەوە جیاواز بوو- شێوازە کلاسیکییەکەی، شێوازەکەی- و بۆیە کاپۆن بڕیاریدا لەگەڵیدا یاری بکات.
ئەو بە شێوەیەکی شەخسیی فەسڵەکانی ژمارد و ڕادەستی لوستیگ کرد. کاپۆن وتی: باشە کونت. واتە: وەک وتت لە
شەست ڕۆژدا دوو هێندە بکە. لوستیگ لەگەڵ پارەکەدا ڕۆیشت و خستیە ناو سندوقێکی پارەدان لە شیکاگۆ، پاشان بەرەو
نیویۆرک ڕۆیشت، لەوێ چەندین پلانی دیکەی پارە پەیداکردنی هەبوو.

ئەو ٥٠ هەزار دۆلارە بەبێ دەست لێدان لەناو سندوقی بانکەکەدا ماوەتەوە. لوستیگ هیچ هەوڵێکی نەدا بۆ دوو
هێندەکردنی. دوای دوو مانگ گەڕایەوە شیکاگۆ و پارەکەی لە سندوقەکە وەرگرت و سەردانێکی دیکەی بۆ کاپۆن کرد.
سەیری پاسەوانە بەردینەکانی چەتەکەی کرد، بە داوای لێبوردن زەردەخەنەی کرد و وتی: تکایە من قبوڵ بکەن

Machine Translated by Google

پەشیمانییەکی قوولّ، کاک کاپۆن. ببورە کە ڕاپۆرت دەدەم کە پلانەکە شکستی هێنا... من شکستم هێنا."

کاپۆن هێواش هێواش هەستا. ئەو چاوی لە لوستیگ بوو، مشتومڕی ئەوەی دەکرد کە کام بەشە لە...
بەڵام ژمارەکە دەستی خستە گیرفانی پاڵتۆکەیەوە و ٥٠هەزار دۆلارەکەی دەرهێنا و لەسەر مێزەکە داینا. -لێرە کاکە پارەکەتە، بە فلسەکە. دیسانەوە داوای لێبوردنێکی دڵسۆزانەم. ئەمە لە هەمووی شەرمەزارکەرترە.

شتەکان بەو شێوەیە دەرنەچوون کە من پێم وابوو. زۆرم پێ خۆش بوو پارەکەت بۆ تۆ و بۆ خۆم دوو هێندە زیاد بکردایە- پەروەردگار دەزانێت پێویستم پێیەتی- بەڵام پلانەکە تەنها بەدی نەهات."

کاپۆن بە سەرلێشێواویدا کەوتەوە سەر کورسیەکەی. کاپۆن وتی: دەزانم تۆ فێڵبازیت، کونت. -لەو ساتەدا زانیم کە تۆ لێرە چوویتە ژوورەوە. چاوەڕوانی یان سەد هەزار دۆلارم دەکرد یان هیچ. بەڵام ئەمە... وەرگرتنەوەی پارەکەم ... باشە." لوستیگ کاتێک کڵاوەکەی هەڵگرت و دەستی کرد بە ڕۆشتن وتی: دیسانەوە داوای لێبوردن دەکەم کاک کاپۆن. "خوای من! ڕاستگۆیت!"
[illegible]
خۆی گەمژە کرد و پارەکەی برد و ڕۆیشت.

ئەو ٥هەزار دۆلارە ئەوە بوو کە لوستیگ لە دوای هەموو ماوەیەک بوو.

فرانسیسکۆ بۆری. کۆرتیەر چارڵتان

فرانسیسکۆ جوزێپی بۆری میلانۆ، کە مردنی لە ساڵی ١٦٩٥دا تەنها کەوتە ناو سەدەی حەڤدەهەمەوە ... پێشەنگێکی ئەو جۆرە
[illegible]
ڕاهێنەرێکەوە بە شەش ئەسپەوە دەسوڕایەوە.... نەخۆشەکان ڕژانە لای و هەندێک لە کەمئەندامان خۆیان بە کورسی سیدان هەڵگرتبوو بە درێژایی ڕێگاکە لە پاریسەوە تا شوێنی ئەو لە... ئەمستردام.

بۆری هیچ پارەیەکی بۆ ڕاوێژکارییەکانی وەرنەگرت: بڕە پارەیەکی زۆری بەسەر هەژاراندا دابەش دەکرد و هەرگیز نەناسرابوو کە هیچ پارەیەک لە ڕێگەی پۆست یان ئاڵوگۆڕەوە وەرناگرێت. لەگەڵ ئەوەشدا لەگەڵ بەردەوامبوونی بەو شکۆمەندییەدا، گریمانە دەکرا کە خاوەنی بەردی فەیلەسوفەکان بێت.

لەناکاو ئەم خێرخوازە لە ئەمستردام ون بوو. پاشان دەرکەوت کە پارە و ئەڵماسی لەگەڵ خۆی بردووە کە لە ژێر دەسەڵاتی خۆیدا دانرابوو.

دەسەڵاتی شارلاتان، گرێتی دی فرانسیسکۆ، ١٩٣٩

Machine Translated by Google

لێکدانەوە

کونت ڤیکتۆر لوستیگ، پیاوێک کە بە چەند زمانێک قسەی دەکرد و شانازی بە پاڵاوتنی و کولتوورەکەیەوە دەکرد، یەکێک بوو لە فێڵبازە گەورەکانی سەردەمی مۆدێرن. ئەو بە بوێری و چاونەترسی و لە هەمووی گرنگتر زانیاری لەسەر دەروونناسی مرۆڤ ناسرابوو. دەیتوانی لە چەند خولەکێکدا قەبارەی پیاوێک دابنێت، لاوازییەکانی بدۆزێتەوە و ڕاداری بۆ مژەرەکانی هەبوو. لوستیگ دەیزانی کە زۆربەی پیاوان بەرگری لە دژی فێڵبازان و کێشە سازەکانی تر دروست دەکەن. کاری فێڵبازەکە ئەوەیە ئەو بەرگریانە بخاتە خوارەوە.

یەکێک لە ڕێگا دڵنیاکان بۆ ئەنجامدانی ئەم کارە لە ڕێگەی کردەوەیەکی دڵسۆزی و ڕاستگۆیی ڕواڵەتییەوەیە. کێ بێمتمانە بە کەسێک دەکات کە بە شێوەیەکی ڕستەیی لە کردەوەی ڕاستگۆیی گیرابێت؟ لوستیگ زۆر جار ڕاستگۆیی هەڵبژێردراوی بەکارهێناوە، بەڵام لەگەڵ کاپۆن هەنگاوێکی زیاتری بردووە. هیچ فێڵبازێکی ئاسایی نەیدەوێرا فێڵێکی لەو شێوەیە بکات؛ ئەو مژەرەکانی خۆی هەڵدەبژارد بەهۆی نەرم و نیانییانەوە، بۆ ئەو نیگایە لە دەوروبەریان کە دەڵێت بەبێ گلەیی دەرمانەکەیان دەخۆن. کۆن کاپۆن و تۆش تا کۆتایی ژیانت (هەرچییەک لێی مابووەوە) بە ترسەوە بەسەر دەبرد. بەڵام لوستیگ تێگەیشت کە پیاوێکی وەک کاپۆن ژیانی خۆی بە بێ متمانەیی بە کەسانی دیکە بەسەر دەبات.

کەس لە دەوروبەری ڕاستگۆ و بەخشندە نییە و ئەوەندە لە کۆمەڵگەی گورگەکاندا ماندووکردنە، تەنانەت خەمۆکیشە. پیاوێکی وەک کاپۆن تامەزرۆیە ببێتە وەرگری ئاماژەیەکی ڕاستگۆیانە یان بەخشندە، هەست بکات هەموو کەسێک گۆشەی نییە یان لە دەرەوە نییە بۆ ئەوەی دزی لێ بکات.

کردەوەی ڕاستگۆیی هەڵبژێردراوی لوستیگ کاپۆنی چەک داماڵی، چونکە زۆر چاوەڕواننەکراو بوو. فێڵباز هەستە ناکۆکەکانی وەک ئەمانە خۆشدەوێت، بەو پێیەی ئەو کەسەی کە تێیدا گیرۆدە بووە، زۆر بە ئاسانی سەرقاڵ دەبێت و فریو دەدرێت.
شەرم مەکەن لە پراکتیزەکردنی ئەم یاسایە لەسەر کاپۆنەکانی جیهان.
بە ئاماژەیەکی ڕاستگۆیی یان بەخشندەیی لە کاتی خۆیدا، دڕندەترین و کینییترین دڕندەی شانشینی لە دەستت دەخوات.

هەموو شتێک خۆڵەمێشی دەبێت کاتێک لانیکەم یەک نیشانەم لە ئاسۆدا نییە .
ئەوکات ژیان بەتاڵ و خەمۆکی دەردەکەوێت . من ناتوانم لە پیاوە ڕاستگۆکان تێبگەم.
ژیانێکی نائومێد و پڕ لە بێزاری بەڕێوەدەبەن.
کونت ڤیکتۆر لوستیگ، ١٨٩٠-١٩٤٧

کلیلی دەسەڵات

Machine Translated by Google

جەوهەری فریودان سەرقاڵکردنە. سەرقاڵکردنی ئەو کەسانەی کە دەتەوێت فریویان بدەیت کات و شوێنت پێدەبەخشێت بۆ ئەوەی شتێک بکەیت کە هەستیان پێناکەن. زۆرجار کردەوەیەکی میهرەبانی، بەخشندەیی، یان ڕاستگۆیی بەهێزترین شێوەی سەرقاڵکردنە، چونکە گومانی کەسانی دیکە چەک داماڵێت. دەیانکاتە منداڵ، بە تامەزرۆییەوە هەر جۆرە ئاماژەیەکی سۆزدارانە دەکوژێت.

لە چینە کۆنەکاندا ئەمە پێی دەگوترا "بەخشین پێش ئەوەی وەریبگریت"- بەخشینەکە وا دەکات کە کەسی بەرامبەر قورس بێت کە سەرنجی وەرگرتنەکە بدات. ئامێرێکە کە بەکارهێنانی پراکتیکی بێکۆتایی هەیە. وەرگرتنی شتێک لە کەسێک بە بێئەدەبی مەترسیدارە، تەنانەت بۆ کەسانی بەهێزیش. قوربانییەکە پیلانی تۆڵەسەندنەوە دادەنێت. هەروەها مەترسیدارە بە سادەیی داوای ئەوەی پێویستت پێیەتی، هەرچەندە بە ئەدەبەوە بێت: مەگەر کەسی بەرامبەر هەندێک قازانج بۆ خۆی نەبینێت، لەوانەیە بێتە پێشەوە لە پێویستی تۆ نارەزایی دەرببڕێت. پێش ئەوەی بیخۆیت فێربە بەخشین. زەوی نەرم دەکات، گازگرتنەکە لە داواکارییەکی داهاتوودا دەباتە دەرەوە، یان بە سادەیی سەرقاڵکردنێک دروست دەکات. وە بەخشینەکە دەتوانێت چەندین شێوەی هەبێت: دیارییەکی ڕاستەقینە، کردەوەیەکی بەخشندە، چاکەیەکی میهرەبانانە، دانپێدانانێکی "ڕاستگۆیانە"- هەرچییەک بێت.

ڕاستگۆیی هەڵبژێردراو باشترە لە یەکەم چاوپێکەوتنت لەگەڵ کەسێکدا بەکاربهێنرێت.

هەمووومان بوونەوەری خووین و یەکەم سەرنجەکانمان بۆ ماوەیەکی زۆر دەمێنێتەوە. ئەگەر کەسێک پێی وایە تۆ ڕاستگۆیت لە سەرەتای پەیوەندییەکەتدا زۆر شت دەوێت بۆ ئەوەی قەناعەتی پێبکەیت بە پێچەوانەوە. ئەمەش شوێنت پێدەدات بۆ مانۆڕکردن.

جەی گۆڵد وەک ئەل کاپۆن پیاوێک بوو کە متمانەی بە هەموو کەسێک نەبوو. تا تەمەنی سی و سێ ساڵ بوو، پێشتر فرە ملیۆنێر بوو، زۆربەی کات لە ڕێگەی فریودان و چەکدارکردنی بەهێزەوە. لە کۆتاییەکانی ساڵانی ١٨٦٠دا گۆڵد وەبەرهێنانێکی زۆری لە هێڵی ئاسنی ئێری کرد، پاشان بۆی دەرکەوت کە بازاڕەکە لافاوێکی زۆری لێ کەوتووە بە بڕێکی زۆر لە بڕوانامەی پشکی ساختە بۆ کۆمپانیاکە. وەستا بۆ ئەوەی سامانێک لەدەست بدات و تووشی شەرمەزارییەکی زۆر ببێت.

لە ناوەڕاستی ئەم قەیرانەدا، پیاوێک بە ناوی لۆرد جۆن گۆردۆن-گۆردۆن پێشنیاری یارمەتیدانی کرد. گۆردۆن-گۆردۆن، ئاغایەکی سکۆتلەندی، وادیارە بە وەبەرهێنان لە هێڵی ئاسن سامانێکی کەمی بەدەستهێنابوو.

گۆردۆن-گۆردۆن بە دامەزراندنی هەندێک پسپۆڕی دەستنووس توانی بۆ گۆڵد بیسەلمێنێت کە تاوانبارانی بڕوانامەی پشکی ساختە لە ڕاستیدا چەند بەڕێوەبەری باڵای هێڵی ئاسنی ئێری خۆیان بوون. گۆڵد سوپاسگوزار بوو. پاشان گۆردۆن-گۆردۆن پێشنیاری کرد کە ئەو و گۆڵد یەکبگرن بۆ کڕینی پشکێکی کۆنترۆڵکەر لە ئێری. گۆڵد ڕازی بوو. بۆ ماوەیەک وا دیار بوو ئەو کارە سەرفراز بوو.

ئێستا ئەو دوو پیاوە هاوڕێی باش بوون و هەر جارێک گۆردۆن-گۆردۆن دەهاتە لای گۆڵد و داوای پارەی دەکرد بۆ کڕینی پشکی زیاتر، گۆڵد پارەی دەدا. بەڵام لە ساڵی ١٨٧٣دا گۆردۆن-گۆردۆن لەناکاو هەموو کۆگاکانی فرێدا و بووە هۆی ئەوەی کە...

Machine Translated by Google

بەختەوەری بەڵام بەهای پشکەکانی گۆڵد خۆی بە شێوەیەکی بەرچاو دابەزاند. پاشان لە چاوی دیار ون بوو.

لە کاتی لێکۆڵینەوەدا، گۆڵد بۆی دەرکەوت کە ناوی ڕاستەقینەی گۆردۆن-گۆردۆن جۆن کراونینگسفیلدە، و کوڕە
گەوادەکەی دەریاوانێکی بازرگان و بارمەیدێکی لەندەنە. پێش ئەو کاتە زۆر ئاماژە هەبوون کە گۆردۆن-گۆردۆن فێڵباز بووە،
بەڵام کردەوەی سەرەتایی ڕاستگۆیی و پشتگیریکردنی گۆڵدی ئەوەندە کوێر کردبوو کە ملیۆنان دۆلاری پێویست بوو تا
بتوانێت لە ڕێگەی ئەو پلانەوە ببینێت.

زۆرجار یەک کردەوەی ڕاستگۆیی بەس نییە. ئەوەی پێویستە ناوبانگێکە بۆ ڕاستگۆیی، کە لەسەر زنجیرەیەک کردەوە بنیات
نراوە- بەڵام ئەمانە دەتوانن تەواو بێ ئاکام بن. کاتێک ئەم ناوبانگە دامەزرا، وەک لە سەرنجە یەکەمەکاندا، سەختە لەرزین.

لە چینی کۆن، دوک وو لە شاری چێنگ بڕیاریدا کاتی ئەوە هاتووە دەست بەسەر...
تادێت بەهێزتر شانشینی هو. پلانەکەی بە کەس نەگێڕایەوە، کچەکەی لەگەڵ فەرمانڕەوای هو هاوسەرگیری کرد. پاشان
پەیوەندی بە ئەنجومەنێکەوە کرد و پرسیاری لە وەزیرەکانی کرد، "بیر لە هەڵمەتێکی سەربازی دەکەمەوە. کام وڵات داگیر
بکەین؟" وەک چاوەڕوانی دەکرد، یەکێک لە وەزیرەکانی وەڵامی دایەوە: "هو دەبێ داگیر بکرێت". دوکەکە وا دیار بوو تووڕە بوو،
و وتی: هو ئێستا دەوڵەتێکی خوشکەیە. بۆچی پێشنیاری داگیرکردنی ئەو دەکەیت؟" ئەو وەزیرەکەی لەسەر ئەو لێدوانە
ناسیاسییەی لە سێدارە داوە. فەرمانڕەوای هو ئەمەی بیست و بە لەبەرچاوگرتنی نیشانەکانی تری ڕاستگۆیی وو و هاوسەرگیری
لەگەڵ کچەکەی، هیچ ڕێوشوێنێکی خۆپارێزی نەگرتەبەر بۆ بەرگریکردن لە خۆی لە چێنگ. دوای چەند هەفتەیەک، هێزەکانی
چێنگ بەناو هودا ڕۆیشتن و وڵاتەکەیان گرت، هەرگیز دەستبەرداری وڵاتەکە نەبوون.

ڕاستگۆیی یەکێکە لە باشترین ڕێگاکانی چەکداماڵینی کەسانی وریا، بەڵام ئەوە تاکە ڕێگا نییە. هەر جۆرە کردەوەیەکی بەرز و
بەڕواڵەت خۆپەرستانە خزمەت دەکات. بەڵام ڕەنگە باشترین کردەوەی لەو جۆرە کارێکی بەخشندەیی بێت. کەم کەس هەیە
بتوانێت بەرەنگاری دیارییەک ببێتەوە، تەنانەت لەلایەن ڕەقترین دوژمنەوە، هەر بۆیە زۆرجار ڕێگەیەکی تەواو و بێ چەککردنە بۆ
چەکداماڵینی خەڵک. دیارییەک ئەو منداڵەی لە ئێمەدایە دەهێنێتە دەرەوە، لە یەک کاتدا بەرگریەکانمان دادەبەزێنێت. هەرچەندە
زۆرجار ئێمە بە ڕوناکی کینیبیانەیترین شێوە سەیری کردەوەی کەسانی دیکە دەکەین، بەڵام بە دەگمەن توخمە ماکیاڤێلییەکانی
دیارییەک دەبینین، کە زۆرجار پاڵنەرە نهێنییەکان دەشارێتەوە. دیاری ئەو شتە تەواوەیە کە جوڵەیەکی فریودەرانەی تێدا
بشاریتەوە.

زیاتر لە سێ هەزار ساڵ لەمەوبەر یۆنانییە کۆنەکان بەسەر دەریادا گەشتیان دەکرد
بۆ کۆنترۆڵکردنەوەی هێلینی جوان کە لەلایەن پاریسەوە لێیان دزراوە و شاری پاریس کە ترۆیە وێران بکات. گەمارۆکە دە
ساڵی خایاند، پاڵەوانی زۆر گیانیان لەدەستدا، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا

Machine Translated by Google

هیچ کام لە لایەنەکان لە سەرکەوتن نزیک نەبوونەتەوە. ڕۆژێک، پێغەمبەر کالچاس یۆنانیەکانی کۆکردەوە.

وێنە: ئەسپی ترۆجان. فێڵەکەت لەناو دیارییەکی شایستەدا شاراوەتەوە کە دەیسەلمێنێت بۆ بەرامبەرەکەت بەرگەی ناگیرێت.
دیوارەکان دەکرێنەوە. کاتێک چوویتە ژوورەوە، وێرانکاری دروست بکە.

"واز لە لێدان بێنە لەم دیوارانە!" پێی گوتن. -دەبێ هەندێکیان بدۆزیتەوە
بە شێوەیەکی تر، هەندێک فێڵباز. ئێمە ناتوانین تەنها بە زۆر ترۆی وەربگرین. دەبێت هەندێک فێڵی فێڵبازانە بدۆزینەوە".
پاشان سەرکردەی فێڵبازی یۆنانی ئۆدیسێس بیرۆکەی دروستکردنی ئەسپێکی دار زەبەلاحی هێنایە ئاراوە، سەربازەکان
لەناویدا بشارێتەوە، پاشان وەک دیاری پێشکەشی ترۆجانەکان بکات. نیۆپتۆلیموس کوڕی ئەکیل لەم بیرۆکەیە بێزار بوو؛
ناپیاوانە بوو. باشترە هەزاران کەس لە بەرەکانی شەڕدا بمرن لەوەی بەو شێوەیە فێڵبازانە سەرکەوتن بەدەستبهێنن. بەڵام
سەربازەکان کە ڕووبەڕووی هەڵبژاردنێک بووەوە لە نێوان دە ساڵی دیکەی پیاوەتی و شەرەف و مردن، لە لایەک و سەرکەوتنێکی
خێرا لە لایەکی دیکە، ئەسپەکەیان هەڵبژارد، کە بەپەلە دروستکرا. فێڵەکە سەرکەوتوو بوو و ترۆی کەوت. یەک دیاری زیاتری بۆ
دۆزی یۆنانی کرد لە دە ساڵ شەڕکردن.

هەروەها میهرەبانی هەڵبژێردراو دەبێ بەشێک بێت لە جبەخانەی فریودانەکەت. بۆ
ساڵانێک ڕۆمانە کۆنەکان شاری فالیسکانیان گەمارۆ دابوو، هەمیشە سەرکەوتوو نەبوون. بەڵام ڕۆژێک کە ژەنەراڵی ڕۆمانی
کامیلۆس لە دەرەوەی شارەکە کەمپێکی دانابوو، لەناکاو پیاوێکی بینی کە هەندێک منداڵی بەرەو ڕووی خۆی برد. کابرا
مامۆستایەکی فالیسکان بووە و منداڵەکانیش، دەرکەوت، کوڕ و کچی بەڕێزترین و دەوڵەمەندترین هاووڵاتیانی شارۆچکەکە
بوون. بە خۆنمایشکردن کە ئەم منداڵانە دەباتە دەرەوە بۆ سەیران، ڕاستەوخۆ بەرەو ڕۆمەکان بردبوویان، وەک بارمتە
پێشکەشیان کردبوو بەو هیوایەی خۆی لەگەڵ کامیلۆس، دوژمنی شارەکەدا خۆش بکات.

کامیلۆس منداڵەکانی بە بارمتە نەگرت. مامۆستای جلەکانی لەبەر کرد و دەستەکانی لە پشتیەوە بەستەوە و چەقۆیەکی بە
هەر منداڵێک دا و ڕێگەی دا بە درێژایی ڕێگاکە قامچی لێ بدەن تا بگەڕێنەوە شار. ئەو ئاماژەیە کاریگەری دەستبەجێی لەسەر
فالیسکانەکان هەبوو. ئەگەر کامیلۆس ئەو منداڵانەی وەک بارمتە بەکارهێنابا، هەندێک لە شارەکە دەنگیان بە تەسلیمبوون
دەدا. وە تەنانەت ئەگەر فالیسکانەکان بەردەوام بوون لە شەڕکردن، بەرخۆدانیان نیوە دڵ دەبوو. ڕەتکردنەوەی کامیلۆس بۆ
سودوەرگرتن لە دۆخەکە، بەرخۆدانی فالیسکانەکانی تێکدا و خۆیان ڕادەست کرد. ژەنەراڵەکە بە دروستی حیساباتی کردبوو.
وە لە هەر حاڵەتێکدا هیچی لەدەست نەدابوو: دەیزانی کە فێڵەکەی بارمتەگرتن کۆتایی بە شەڕەکە نەدەهێنا، لانیکەم یەکسەر
نەبوو. بە گۆڕینی دۆخەکە، ئەو

Machine Translated by Google

متمانە و ڕێزی دوژمنەکەی بەدەستهێنا، چەکی داماڵین. زۆرجار میهرەبانی هەڵبژێردراو تەنانەت سەرسەختترین دوژمنیش دەشکێنێت: بە ئامانجگرتنی ڕاست بۆ دڵ، ئیرادەی بەرپەرچدانەوەی دەشێوێنێت.

لەبیرت بێت: بە یاریکردن بە هەستی خەڵک، کردەوەی میهرەبانی حیسابکراو دەتوانێت کاپۆنێک بکاتە منداڵێکی باوەڕپێکراو. وەک هەر ڕێبازێکی سۆزداری، دەبێت تاکتیکەکە بە وریاییەوە پراکتیزە بکرێت: ئەگەر مرۆڤەکان لە ڕێگەیەوە ببینن، هەستە نائومێدکراوەکانی سوپاسگوزاری و گەرمییان دەبێتە توندوتیژترین ڕق و بێ متمانەیی. مەگەر بتوانی ئاماژەکە بە دڵسۆزی و دڵسۆزانە دەربخەیت، یاری بە ئاگر مەکە.

دەسەڵات: کاتێک دوک هسیێنی چین خەریک بوو هێرش بکاتە سەر یو، یەشتێک و تیمێکی ئەسپی پێشکەش کرد. کاتێک ئیرل چی خەریک بوو هێرش بکاتە سەر چو-یو، گالیسکە گەورەی پێشکەش کرد. لێرەوە دەوترێت: (کاتێک خەریکە وەریبگریت، پێویستە بیبەخشیت). (هان فێی تزو، فەیلەسوفی چینی، سەدەی سێیەمی پێش زایین)

پێچەوانەکردنەوە

کاتێک مێژووی فێڵکردنت لە پشتەوەیە، هیچ بڕە ڕاستگۆیی و بەخشندەیی و میهرەبانییەک مرۆڤەکان گێل ناکات. لە ڕاستیدا تەنها سەرنج بۆ خۆی ڕادەکێشێت. کاتێک خەڵک هاتوون بۆ ئەوەی تۆ وەک فێڵباز ببینن، لەناکاو ڕاستگۆیانە مامەڵە بکەیت، تەنها گوماناوییە. لەم حاڵەتانەدا باشترە ڕۆڵی ناپاکەکە ببینیت.

کونت لوستیگ کە گەورەترین فێڵ لە ژیانی پیشەیی خۆیدا ڕاکێشا، خەریک بوو تاوەری ئیڤڵ بفرۆشێت بە پیشەسازییەکی بێ گومان کە پێیوابوو حکومەت بۆ کانزا خراپەکان دەیخاتە زیادکردنەوە. ئەو پیشەسازییە ئامادە بوو بڕە پارەیەکی زۆر ڕادەستی لوستیگ بکات کە بە سەرکەوتوویی خۆی وەک بەرپرسێکی حکومی نیشان دابوو. بەڵام لە کۆتا خولەکدا ئەو نیشانەیە گوماناوی بوو.

شتێک لەبارەی لوستیگەوە بێزاری دەکرد. لەو کۆبوونەوەیەدا کە بڕیار بوو پارەکەی ڕادەست بکات، لوستیگ هەستی بە بێمتمانەیی لەناکاوی خۆی کرد.
لوستیگ بە پشت بەستن بە پیشەسازییەکە، بە چرپەیەکی نزمەوە ڕوونی کردەوە کە مووچەکەی چەندە کەمە، دارایی چەندە قورسە، هەروا. دوای چەند خولەکێک لەم کارە، پیشەسازییەکە بۆی دەرکەوت کە لوستیگ داوای بەرتیل دەکات.

بۆ یەکەمجار ئارام بووەوە. ئێستا زانی دەتوانێت متمانە بە لوستیگ بکات: بەو پێیەی هەموو بەرپرسانی حکومەت ناپاک بوون، لوستیگ دەبوو ڕاستەقینە بێت. کابرا چنگاڵێکی کرد

Machine Translated by Google

لەسەر پارەکە. بە مامەڵەکردنی ناپاک، لوستیگ وەک مەککۆی ڕاستەقینە دەرکەوت. لەم حاڵەتەدا ڕاستگۆیی هەڵبژێردراو کاریگەری پێچەوانەی دەبێت.

لەگەڵ گەورەبوونی دیپلۆماتکاری فەرەنسی تالیران، ناوبانگەکەی وەک وەستایەکی درۆزن و فریودەر بڵاوبووەوە. لە کۆنگرەی ڤیەنا (١٨١٤-١٨١٥)دا، چیرۆکی ئەفسانەیی دەخولاندەوە و لێدوانی مەحاڵ بۆ کەسانێک دەدا کە دەیانزانی دەبێت درۆ بکات. ناپاکییەکەی هیچ ئامانجێکی نەبوو جگە لە پۆشینی ئەو ساتانەی کە بەڕاستی فریویان دەدا. بۆ نموونە ڕۆژێک لە نێو هاورێکانیدا، تالیران بە دڵسۆزییەکی دیارەوە وتی: "لە بازرگانیدا دەبێ مرۆڤ دەستی نیشان بدات." هیچ کەسێک کە گوێی لێبوو باوەڕی بە گوێی ئەوان نەدەکرد: پیاوێک کە لە ژیانیدا جارێکی دیکە کارتەکانی خۆی نیشان نەدابوو، بە خەڵکی دیکەی دەگوت کارتەکانی خۆیان پیشان بدەن. تاکتیکی لەم جۆرە وایکرد کە فریوکارییە ڕاستەقینەکانی تالیران لە فێڵە ساختەکانی جیا بکرێتەوە. بە ئامێزگرتنی ناوبانگەکەی بۆ ناپاکی، توانای فریودانی خۆی پاراست.

هیچ شتێک لە کایەی دەسەڵاتدا لە بەرد دانەنراوە. فریودانی ئاشکرا هەندێک جار شوێنپێیەکانت دادەپۆشێت، تەنانەت وا دەکات سەرسام بیت بەهۆی ڕاستگۆیی ناپاکییەکەتەوە.

Machine Translated by Google

یاسای ١٣

لەکاتی داوای یارمەتی، بانگەواز بۆ خودی خەڵک بکە-
بەرژەوەندی، هەرگیز بۆ ڕەحمەت یان سوپاسگوزاری ئەوان

حوکمدان

ئەگەر پێویست بوو ڕوو لە هاوپەیمانێک بکەیت بۆ یارمەتی، بێزار مەبە لە بیرهێنانەوەی هاوکارییەکانی ڕابردووت و کارە چاکەکانت. ڕێگایەک دەدۆزێتەوە بۆ ئەوەی پشتگوێی بخات. بەڵکو شتێک لە داواکارییەکەتدا ئاشکرا بکە، یان لە هاوپەیمانیت لەگەڵیدا، کە سوودی بۆی هەبێت، و لە هەموو ڕێژەیەکەوە جەختی لەسەر بکەرەوە. بە جۆش و خرۆشەوە وەڵام دەداتەوە کاتێک شتێک دەبینێت کە بۆ خۆی دەستکەوتووە.

پێشێلکردنی یاسا

لە سەرەتای سەدەی چواردەهەمدا گەنجێک بە ناوی کاسترۆچیۆ کاستراکانی لە پلەی سەربازی ئاساییەوە بەرزبووەوە و بوو بە ئاغای شاری گەورەی لوکا لە ئیتاڵیا. یەکێک لە بنەماڵە بەهێزەکانی شارەکە، خێزانی پۆجیۆس، ئامرازی سەرکەوتنی هەبووە (کە لە ڕێگەی خیانەت و خوێنڕشتنەوە سەرکەوتوو بوو)، بەڵام دوای ئەوەی هاتە سەر دەسەڵات، هەستیان کرد کە ئەوانی لەبیر کردووە. تەماحەکەی لە هەر سوپاسگوزارییەک زیاتر بوو کە هەستی پێدەکرد. لە ساڵی ،١٣٢٥لەدا کاتێکدا کاسترۆچیۆ لە دوورەوە بوو لە شەڕکردن لەگەڵ ڕکابەرە سەرەکییەکەی لوکا، فلۆرانس، پۆجیۆکان لەگەڵ خێزانە بەرێزەکانی دیکەی شارەکەدا پیلانیان گێڕا بۆ ئەوەی خۆیان لەم شازادە کێشەدار و خۆپەرستە ڕزگار بکەن.

جووتیار و دار سێو

کۆڵبەرێک لە باخچەکەیدا دار سێوێکی هەبوو، کە هیچ بەرهەمێکی نەبوو، بەڵکو تەنیا وەکو شوێنی دانیشتن بۆ گۆچان و ملەوەنەکان بوو. بڕیاریدا بیبڕێت و تەقەمەنیەکەی بە دەستەوە گرت و لێدانێکی بوێرانەی لە ڕەگەکانیدا کرد. ملەوەن و گۆچانەکان داوایان لێکرد کە ئەو دارە نەبڕێت کە داڵدەیان دانابوو، بەڵکو بەزەیی پێبدات، ئەوانیش گۆرانییان بۆ دەڵێن و هی خۆی سووکتر دەکەن

Machine Translated by Google

زەحمەتکێشان. هیچ بایەخێکی بە داواکارییەکەی ئەوان نەدا، بەڵکو بە تەقەمەنیەکەی لێدانی دووەم و سێیەمی لە دارەکە دا. کاتێک گەیشتە کونە دارەکە، شانەیەکی پڕ لە هەنگوینی دۆزیەوە. دوای ئەوەی تامی هەنگوینەکەی کرد، تەقەمەنیەکەی فڕێدایە خوارەوە و بە چاوێکی پیرۆزەوە سەیری دارەکەی کرد و زۆر ئاگاداری بوو. تەنها بەرژەوەندی خۆ

هەندێک پیاو دەجوڵێنێت.

ئەفسانە، ئایسۆپ، سەدەی شەشەمی پێش زایین

پیلانگێڕەکان هێرشیان کردە سەر ئەو حاکمە و کوشتیان کە کاستڕۆچیۆ بەجێی هێشتبوو بۆ ئەوەی حوکمڕانی شارەکە بکات. ئاژاوە دروست بوو و لایەنگرانی کاستڕۆچیۆ و لایەنگرانی پۆجیۆ ئامادە بوون شەڕ بکەن. بەڵام لە لوتکەی گرژییەکەدا، ستیفانۆ دی پۆجیۆ، بەتەمەنترین ئەندامی خێزانەکە، دەستوەردانی کرد و وایکرد هەردوولا چەکەکانیان دابنێن.

ستیفانۆ پیاوێکی ئاشتیخواز بوو، بەشداری لە پیلانەکەدا نەکردبوو. ئەویش پێی وتبوو
خێزانەکەی بە خوێنڕشتنێکی بێسوود کۆتایی پێدەهات. ئێستا پێداگری کرد کە پێویستە بەناوی بنەماڵەکەوە شەفاعەت بکات و کاستڕۆچیۆ ڕازی بکات کە گوێ لە گلەییەکانیان بگرێت و داواکارییەکانیان جێبەجێ بکات. ستیفانۆ بەتەمەنترین و ژیرترین ئەندامی ئەو خێڵە بوو، خێزانەکەی ڕازی بوون متمانەیان بە دیپلۆماسیەتی ئەو دابنێن نەک بە چەکەکانیان.

کاتێک هەواڵی یاخیبوونەکە گەیشتە کاستڕۆچیۆ، بەپەلە گەڕایەوە بۆ لوکا. بەڵام تا ئەو کاتەی گەیشتە ئەوێ، شەڕەکە وەستابوو، لە ڕێگەی دەزگای ستیفانۆوە، و سەری سوڕما لە ئارامی و ئارامی شارەکە.

ستیفانۆ دی پۆجیۆ خەیاڵی کردبوو کە کاستڕۆچیۆ سوپاسگوزاری ئەو بێت بۆ بەشداریکردنی لە دامرکاندنەوەی یاخیبوونەکە، بۆیە سەردانی شازادەی کرد. ڕوونی کردەوە کە چۆن ئاشتی هێناوەتە ئاراوە، پاشان سواڵی ڕەحمەتی کاستڕۆچیۆی کرد.

دەیگوت یاخیبووانی ناو خێزانەکەی گەنج و پەلەقاژەن، برسی دەسەڵات بوون و لە هەمان کاتدا بێ ئەزموونن؛ بەخشندەیی ڕابردووی خێزانەکەی بۆ کاستڕۆچیۆ بەبیر هێنایەوە. بە هەموو ئەم هۆکارانە، وتی، شازادەی گەورە پێویستە لە پۆجیۆسەکان خۆش بێت و گوێ لە گلەییەکانیان بگرێت. وتی ئەمە تاکە شتێکی دادپەروەرانە بوو، بەو پێیەی خێزانەکە بە ئامادەییەوە چەکیان دانابوو و هەمیشە پشتگیریان لێکردبوو.

کاستڕۆچیۆ بە سەبرەوە گوێی لێ بوو. پێدەچوو بچووکترین تووڕە و نارەزایی نەبووبێت. بەڵکو بە ستیفانۆی وت دڵنیا بێت کە دادپەروەری زاڵ دەبێت، داوای لێکرد هەموو خێزانەکەی بهێنێتە کۆشک بۆ ئەوەی قسە لەسەر نارەزایەتییەکانیان بکەن و بگەنە ڕێککەوتن. لەکاتێکدا ماڵئاواییان لە یەکتر دەکرد، کاستڕۆچیۆ وتی سوپاسی خودا دەکات بۆ ئەو چانسەی کە پێی دراوە بۆ ئەوەی نیشان بدات

Machine Translated by Google

میهرەبانی و میهرەبانییەکەی. ئەو ئێوارەیە هەموو بنەماڵەی پۆجیۆ هاتنە کۆشکەکە. کاسترۆچیۆ یەکسەر زیندانیکردنیان و چەند ڕۆژێک دواتر هەموویان لەسێدارەدران، لەنێویاندا ستیفانۆ.

لێکدانەوە

ستیفانۆ دی پۆجیۆ بەرجەستەی هەموو ئەو کەسانەیە کە پێیان وایە دادپەروەری و ئاغای دۆزی ئەوان زاڵ دەبێت. بە دڵنیاییەوە بانگەوازکردن بۆ دادپەروەری و سوپاسگوزاری ناوبەناو لە ڕابردوودا سەرکەوتوو بووە، بەڵام زۆرتر لێکەوتەی ترسناکیان هەبووە، بە تایبەت لە مامەڵەکردن لەگەڵ کاسترۆک سیۆسەکانی جیهان. ستیفانۆ دەیزانی کە شازادە لە ڕێگەی خیانەت و بێبەزەییەوە سەرکەوتۆتە سەر دەسەڵات. ئەمە پیاوێک بوو، ئاخر هاوڕێیەکی نزیک و دڵسۆزی کوشتبوو. کاتێک بە کاسترۆچیۆ گوترا کە کوشتنی دۆستێکی وەها کۆن هەڵەیەکی ترسناک بووە، ئەویش وەڵامی دایەوە کە نەک دۆستێکی کۆن بەڵکو دوژمنێکی نوێی لە سێدارە داوە.

پیاوێکی وەک کاسترۆچیۆ تەنها هێز و بەرژەوەندی خۆی دەزانێت. کاتێک یاخیبوونەکە دەستی پێکرد، کۆتاییهێنان پێی و دانانی خۆی لە ژێر ڕەحمەتی ئەودا مەترسیدارترین هەنگاوی مومکین بوو. بەڵام تەنانەت کاتێک ستیفانۆ دی پۆجیۆ ئەو هەڵە کوشندەیەی کردبوو، هێشتا بژاردەی لەبەردەستدا بوو: دەیتوانی پارە پێشکەش بە کاسترۆچیۆ بکات، دەیتوانی بەڵێن بدات بۆ داهاتوو، دەیتوانی ئاماژە بەوە بکات کە پۆجیۆکان هێشتا دەتوانن بەشداری چی بکەن لە دەسەڵاتی کاسترۆچیۆدا- کاریگەرییەکانیان بۆ نموونە لەگەڵ کاریگەرترین خێزانەکانی ڕۆما و ئەو هاوسەرگیرییە گەورەیەی کە دەیانتوانی دەڵاڵی بکەن.

لەبری ئەوە ستیفانۆ ڕابردووی هێنایە ئاراوە، و قەرزەکان کە هیچ پابەندبوونێکیان نەبوو.
پیاو نەک هەر ناچار نییە سوپاسگوزار بێت، بەڵکو زۆرجار سوپاسگوزاری بارگرانییەکی ترسناکە کە بە خۆشحاڵییەوە فرێی دەدات. وە لەم حاڵەتەدا کاسترۆچیۆ بە نەهێشتنی پۆجیۆکان خۆی لە ئەرکەکانی بەرامبەر پۆجیۆکان ڕزگار بکات.

زۆربەی پیاوان ئەوەندە بە تەواوی سوبژێکتیڤن کە بەڕاستی هیچ شتێک جێگەی سەرنجیان نییە جگە لە خۆیان. هەمیشە هەر کە هەر تێبینییەک کرا بیر لە دۆسیەی خۆیان دەکەنەوە و هەموو سەرنجیان بە تەنها ئاماژەیەکی ڕێکەوت بۆ هەر شتێک کە کاریگەری لەسەر کەسایەتیان هەبێت، هەرگیز وا نەبێت، سەرقاڵ دەبێت و هەڵدەمژرێت

دوور.

ئارسەر شوپنهاوێر، ١٧٨٨-١٨٦٠

Machine Translated by Google

ڕەچاوکردنی یاسا

لە ساڵی ٤٣٣پێش زایین، تەنها پێش جەنگی پێلۆپۆنێس، دوورگەی کۆرسیرا (دواتر ناوی کۆرفو) و شار-دەوڵەتی یۆنانی کۆرنتیس لە لێواری ململانێدا وەستابوون. هەردوو لایەن باڵیۆزیان نارد بۆ ئەسینای پایتەخت بۆ ئەوەی هەوڵی بەدەستهێنانی ئەسینایییەکان بدەن بۆ لای خۆیان. گرەوەکان زۆر بوون، بەو پێیەی هەرکەسێک ئەسینای لە لای خۆیدا هەبوو، دڵنیا بوو کە سەردەکەوێت. وە هەرکەسێک لە شەڕەکەدا سەرکەوت، بە دڵنیاییەوە هیچ ڕەحمێکی بە لایەنی شکستخواردوو نادات.

کۆرسیرا سەرەتا قسەی کرد. باڵیۆزەکەی بە دانپێدانان بەوەی کە دوورگەکە پێشتر یارمەتی ئەسینای نەداوە و لە ڕاستیدا هاوپەیمانی دوژمنانی ئەسینای کردووە. هیچ پەیوەندییەکی هاوڕێیەتی و سوپاسگوزاری لە نێوان کۆرسیرا و ئەسینای پایتەختدا نەبوو. بەڵێ، باڵیۆزەکە دانی بەوەدانا، ئێستا لە ترس و نیگەرانی سەلامەتی کۆرسیرا هاتبووە ئەسینای پایتەخت. تاکە شتێک کە دەیتوانی پێشکەشی بکات، هاوپەیمانییەکی بەرژەوەندی هاوبەش بوو. کۆرسیرا هێزی دەریایی هەبوو کە تەنیا لە قەبارە و هێزدا هێزی دەریایی ئەسینای تێپەڕاندبوو؛ هاوپەیمانی نێوان ئەو دوو دەوڵەتە هێزێکی ترسناک دروست دەکات، هێزێک کە دەتوانێت دەوڵەتی ڕکابەری سپارتا بترسێنێت. بەداخەوە ئەوە تەنها شتێک بوو کە کۆرسیرا دەبوو پێشکەشی بکات.

پاشان نوێنەری کۆرینتۆس وتارێکی درەوشاوە و پڕ لە سۆز پێشکەش کرد، کە بە پێچەوانەی نزیکبوونەوەی وشک و بێ ڕەنگی کۆرسیران بوو. باسی هەموو ئەو کارانەی کرد کە کۆرنتیس لە ڕابردوودا بۆ ئەسینای کردبوو. پرسیاری ئەوەی کرد کە ئەگەر شارەکە ڕێکەوتنێک لەگەڵ دوژمنێکی پێشووی ئەسینادا بخاتە سەر ڕێکەوتنێک لەگەڵ دۆستێکی ئێستا، کە دڵسۆزانە خزمەتی بەرژەوەندی ئەسینای کردبێت، چۆن دەڕوانێت بۆ هاوپەیمانەکانی دیکەی ئەسینای پایتەخت: ڕەنگە ئەو هاوپەیمانانە ڕێککەوتنەکانیان لەگەڵ ئەسینای پایتەخت بشکێنن ئەگەر بزانن کە دڵسۆزییان بەهای نەبوو. ئاماژەی بە یاسای یۆنانیەکان کرد، و پێویستی گەڕاندنەوەی کۆرنتیۆس بۆ هەموو کارە چاکەکانی. لە کۆتاییدا ڕۆیشت و باسی ئەو خزمەتە زۆرانەی کرد کە کۆرینتس بۆ ئەسینا ئەنجامی داوە، و گرنگی نیشاندانی سوپاسگوزاری بۆ هاوڕێکانی مرۆڤ.

دوای وتارەکە، ئەسینایییەکان لە مەجلیسێکدا مشتومڕیان لەسەر ئەو پرسە کرد. لەسەر لە قۆناغی دووەمدا، بە زۆرینەی دەنگیان دا بۆ هاوپەیمانی لەگەڵ کۆرسیرا و وازهێنان لە کۆرینت.

لێکدانەوە

Machine Translated by Google

مێژوو ئەسیناییەکانی بە شەرەفمەندانە لەبیر کردووە، بەڵام ئەوان ریالیستە دیارەکانی یۆنانی کلاسیک بوون. لەگەڵ ئەواندا، هەموو ریتۆریکەکان، هەموو بانگەوازە سۆزدارییەکان لە جیهاندا، نەیاندەتوانی لەگەڵ ئارگیومێنتێکی پراگماتیکی باشدا بگونجێت، بە تایبەت ئەو ئارگیومێنتە کە دەسەڵاتی ئەوانی زیاتر دەکرد.

ئەوەی باڵیۆزی کۆرنتی درکی پێ نەکرد ئەوە بوو کە ئاماژەکانی بۆ...

بەخشندەیی ڕابردووی کۆرینتس بۆ ئەسینای پایتەخت تەنیا ئەسیناییەکانی تووڕە کرد، بە شێوەیەکی نادیار داوای لێکردن هەست بە تاوانباری بکەن و خستیانە ژێر پابەندبوون. ئەسیناییەکان نەیاندەتوانی کەمتر گرنگی بە چاکەکانی ڕابردوو و هەستی دۆستانە بدەن. لە هەمان کاتدا دەیانزانی کە ئەگەر هاوپەیمانەکانی دیکەیان بە بێ منەتیان بزانن کە وازیان لە کۆرینتۆس هێناوە، ئەوا هێشتا پێناچێت ئەم دەوڵەتە شارانە پەیوەندییەکانیان لەگەڵ ئەسینای پایتەختی یۆنان بشکێنن. ئەسینای پایتەخت بە زۆر حوکمرانی ئیمپراتۆریەتەکەی دەکرد، و تەنیا هەر هاوپەیمانێکی یاخیبوو ناچار دەکرد بگەڕێتەوە بۆ ناو کۆشکەکە.

کاتێک مرۆڤەکان لە نێوان باسکردنی ڕابردوو و باسکردنی داهاتوودا هەڵدەبژێرن، مرۆڤی پراگماتیک هەمیشە داهاتوو هەڵدەبژێرێت و ڕابردوو لەبیر دەکات.
وەک کۆرسیرانەکان درکیان پێکردووە، هەمیشە باشتر وایە بە شێوەیەکی پراگماتیک لەگەڵ کەسێکی پراگماتیک قسە بکرێت. وە لە کۆتاییدا زۆربەی خەڵک لە ڕاستیدا پراگماتیکن- بە دەگمەن دژی بەرژەوەندییەکانی خۆیان مامەڵە دەکەن.

هەمیشە یاسایەک بووە کە لاوازەکان ملکەچی بەهێز بن؛ و جگە لەوەش، ئێمە بە شایستەی دەسەڵاتی خۆمان دەزانین. تا ساتەوەختی ئێستا تۆش، وا بیرت دەکردەوە کە ئێمە؛ بەڵام ئێستا دوای حیسابکردنی بەرژەوەندی خۆت، دەست دەکەیت بە قسەکردن لە ڕووی ڕاست و هەڵەوە. هێشتا هەرگیز ڕەچاوکردنی ئەم جۆرە خەڵکیان لە دەرفەتەکانی گەورەکردن لا نەداوە کە هێزی باڵا پێشکەشی دەکات.

نوێنەری ئەسینای بۆ سپارتا، کە لە کتێبی جەنگی پێلۆپۆنێسی، توسیدیدس، نزیکی ساڵی 100وەرگیراوە. ٤٦٥-٣٩٥پێش زایین

کلیلی دەسەڵات

لە گەڕان بە دوای دەسەڵاتدا، بەردەوام خۆت لە دۆخێکدا دەبینیتەوە کە داوای یارمەتی لەو کەسانە بکەیت کە لە خۆت بەهێزترن. داوای یارمەتی هونەرێک هەیە، هونەرێک کە بەندە بە توانای تۆ بۆ تێگەیشتن لەو کەسەی کە مامەڵەی لەگەڵ دەکەیت، و بۆ ئەوەی پێداویستییەکانی خۆت لەگەڵ پێداویستییەکانی ئەوان تێکەڵ نەکەیت.

زۆربەی خەڵک هەرگیز لەم کارەدا سەرکەوتوو نابن، چونکە بە تەواوی گیریان خواردووە لە خواست و ئارەزووی خۆیاندا. ئەوان لەو گریمانەیە دەست پێدەکەن کە...

Machine Translated by Google

ئەو کەسانەی کە بانگەوازیان بۆ دەکەن کە بەرژەوەندییەکی خۆپەرستانەیان هەبێت لە یارمەتیدانیان. ئەوان وەک ئەوە قسە دەکەن کە پێداویستییەکانیان بۆ ئەم کەسانە گرنگ بن- کە ڕەنگە نەیانتوانیبێت کەمتر گرنگی پێبدەن. هەندێک جار ئاماژە بە پرسە گەورەکان دەکەن: هۆکارێکی گەورە، یان هەست و سۆزە گەورەکانی وەک خۆشەویستی و سوپاسگوزاری. ئەوان دەچنە سەر وێنە گەورەکە لە کاتێکدا واقیعە سادە و ڕۆژانەکان زۆر زیاتر سەرنجڕاکێش دەبن. ئەوەی ئەوان درکی پێناکەن ئەوەیە کە تەنانەت بەهێزترین کەسیش لەناو پێداویستییەکانی خۆیدا قفڵ بووە و ئەگەر هیچ بانگەوازێک بۆ بەرژەوەندییەکانی خۆی نەکەیت، ئەوا تەنیا وەک بێهیوایەک یان لە باشترین حاڵەتدا وەک کات بەفیڕۆدانێک دەتبینێت.

لە سەدەی شانزەهەمدا میسیۆنەرە پورتوگالیەکان ساڵانێک هەوڵیان دا خەڵکی ژاپۆن بگۆڕن بۆ ئایینی کاسۆلیک، لە هەمان کاتدا پورتوگال قۆرخکاری بازرگانی لە نێوان ژاپۆن و ئەوروپادا هەبوو. هەرچەندە میسیۆنێرەکان هەندێک سەرکەوتنیان بەدەستهێنا، بەڵام هەرگیز لە نێو نوخبەی دەسەڵاتداردا دوور نەکەوتنەوە؛ لە سەرەتای سەدەی حەڤدەهەمدا، لە ڕاستیدا، موسڵمانبوونیان بە تەواوی دژایەتی ئیمپراتۆری ژاپۆنی ئییاسۆی کردبوو. کاتێک هۆڵەندییەکان بە ژمارەیەکی زۆر دەستیان کرد بە گەیشتن بە ژاپۆن، ئییاسۆ زۆر ئارام بووەوە. ئەو پێویستی بە ئەوروپییەکان بوو بۆ زانیارییان لە دەمانچە و کەشتیوانیدا و لێرەدا دواجار ئەوروپییەکان بوون کە هیچیان گرنگی بە بڵاوکردنەوەی ئایین نەدەدا- هۆڵەندییەکان تەنیا دەیانویست بازرگانی بکەن. ئییاسۆ بە خێرایی هەنگاوی نا بۆ دەرکردنی ئەو پورتوگالییە. لەو کاتەوە تەنیا مامەڵەی لەگەڵ هۆڵەندییە عەمەلیەکان دەکرد.

ژاپۆن و هۆڵەندا کولتوورێکی زۆر جیاواز بوون، بەڵام هەریەکەیان نیگەرانییەکی بێ کات و گشتگیریان هەبوو: بەرژەوەندی خۆیان. هەر کەسێک کە مامەڵەی لەگەڵ دەکەیت وەک کولتوورێکی تر وایە، خاکێکی نامۆیە کە ڕابردوویەکی هەیە کە هیچ پەیوەندییەکی بە ڕابردووی تۆوە نییە. بەڵام دەتوانیت جیاوازییەکانی نێوان خۆت و ئەو بە بانگەوازکردن بۆ بەرژەوەندییەکانی خۆی بەدەر بکەیت. ورد مەبە: زانیاری بەنرخت هەیە بۆ ئەوەی هاوبەشی بکەیت، خەزێنەی پڕ دەکەیت لە زێڕ، وای لێدەکەیت تەمەنی درێژتر و دڵخۆشتر بێت. ئەمە زمانێکە کە هەمووومان قسەی پێدەکەین و لێی تێدەگەین.

هەنگاوێکی سەرەکی لە پرۆسەکەدا تێگەیشتنە لە دەروونناسی کەسی بەرامبەر.
ئایا ئەو بێهودەیە؟ ئایا خەمی ناوبانگی خۆیەتی یان پێگەی کۆمەڵایەتی خۆی؟ ئایا دوژمنی هەیە کە دەتوانیت یارمەتی بدەیت بۆ سەرکەوتن بەسەریدا؟ ئایا تەنها پاڵنەرەکەی پارە و دەسەڵاتە؟

کاتێک مەغۆلەکان لە سەدەی دوانزەدا هێرشیان کردە سەر چین، هەڕەشەیان لێکرد بۆ سڕینەوەی کولتوورێک کە زیاتر لە دوو هەزار ساڵ بوو گەشەسەندبوو. سەرکردەکەیان، جەنگیزخان، لە چین هیچی دیکەی نەبینی جگە لە وڵاتێک کە لەوەڕگەی بۆ ئەسپەکانی نەبوو، بڕیاریدا شوێنەکە وێران بکات، هەموو شارەکانی یەکسان بکاتەوە، چونکە "باشترە چینییەکان قڕبکرێت و چیمەنەکە بهێڵێتەوە

Machine Translated by Google

گەشەکردن." ئەوە سەرباز و ژەنەراڵ و پاشایەک نەبووە چینییەکان لە...
وێرانکاری، بەڵام پیاوێک بە ناوی یەلو چو-تسائی. چو-تسایی خۆی بیانی بوو، گەیشتبووە ئەوەی کە باڵادەستی کولتوری چینی
بەرز نرخێنێت. ئەو
توانی خۆی بکاتە ڕاوێژکارێکی متمانەپێکراو بۆ جەنگیزخان، و ڕازی کرد
ئەو کە دەوڵەمەندی لە شوێنەکە دەچنێتەوە ئەگەر لەبری ئەوەی لەناوی ببات، ئەو...
بە سادەیی باجی لەسەر هەموو ئەو کەسانە دەدا کە لەوێ دەژیا. خان حیکمەتی لەم و...
وەک چۆن چو-تسائی ئامۆژگاری کردبوو کرد.

کاتێک خان شاری کایفێنگی گرت، دوای گەمارۆیەکی زۆر، و بریاریدا...
کۆمەڵکوژکردنی دانیشتووانەکەی (وەک چۆن لە شارەکانی تردا کردبووی کە بەرەنگارییان بووبووەوە)،
چو-تسئای پێی گوت کە باشترین پیشەسازی و ئەندازیارانی چین هەیانە
هەڵاتن بۆ کایفێنگ و باشترە بیانخەنە بواری بەکارهێنانەوە. کایفێنگ بوو
ڕزگاری بوو. پێشتر جەنگیز خان بەو شێوەیە ڕەحمەتی نەکردبوو، بەڵام دواتر
بەڕاستی ڕەحمەت نەبوو کە کایفێنگی ڕزگار کرد. چو-تسئای خانی باش دەناسی. ئەو
کۆڵبەرێکی بەربەری بوو کە هیچ گرنگی بە کولتوور نەدەدا، یان لە ڕاستیدا
هەر شتێک جگە لە شەڕ و ئەنجامی پراکتیکی. چ'و-تس'ای هەڵیبژارد
بانگەوازکردن بۆ تاکە هەستێک کە کار لەسەر پیاوێکی لەو جۆرە دەکات: تەماح.

بەرژەوەندی خۆ ئەو لیڤەرەیە کە مرۆڤەکان دەجوڵێنێت. جارێک وایان لێ دەکەیت ببینن
چۆن دەتوانیت بە جۆرێک لە جۆرەکان پێداویستییەکانیان دابین بکەیت یان دۆزی ئەوان پێشبخەیت، ئەوان...
بەرەنگاربوونەوەی داواکارییەکانتان بۆ یارمەتی بە شێوەیەکی سیحراوی دەکەوێتە خوارەوە. لە هەر هەنگاوێکدا
لە ڕێگای بەدەستهێنانی دەسەڵاتدا، دەبێت خۆت ڕابهێنیت بۆ بیرکردنەوە لە شێوازی خۆت
لەناو مێشکی بەرامبەردا، بۆ بینینی پێداویستی و بەرژەوەندییەکانی، بۆ ئەوەی ڕزگاریان بێت لێی
شاشەی هەستەکانی خۆت کە ڕاستییەکان تەمومژاوی دەکەن. شارەزا لەم هونەرە و...
هیچ سنوورێک نابێت بۆ ئەوەی کە دەتوانیت بەدەستی بهێنیت.

وێنە: کۆردێک کە دەبەسترێتەوە. پەڕۆی میهرەبانی و سوپاسگوزاری ڕیشاڵییە،
و لە یەکەم شۆکدا دەشکێت.

هێڵی ژیانی وا فڕێ مەدە.

پەڕۆی بەرژەوەندی یەکتر لە چەندین ڕیشاڵ و...

Machine Translated by Google

ناتوانرێت بە ئاسانی ببڕدرێت. ساڵانێک خزمەتێکی باشت دەکات.

دەسەڵات: کورتترین و باشترین ڕێگا بۆ بەدەستهێنانی بەختی خۆت ئەوەیە کە خەڵک بە ڕوونی بزانن کە بەرەوپێشبردنی بەختی تۆ لە بەرژەوەندی ئەواندایە. (ژان دی لا برۆییێر، (١٦٩٦-١٦٤٥

پێچەوانەکردنەوە

هەندێک کەس بانگەوازێک بۆ بەرژەوەندی خۆیان بە ناشرین و ناشەرعی دەبینن.
لە ڕاستیدا ئەوان پێیان باشە بتوانن خێر و ڕەحم و دادپەروەری بەکاربهێنن، کە ڕێگاکانی هەستکردنیان بە باڵادەستییانە لە تۆ: کاتێک داوای یارمەتییان لێ دەکەیت، جەخت لەسەر دەسەڵات و پێگەی ئەوان دەکەیتەوە. ئەوان ئەوەندە بەهێزن کە پێویستیان بە هیچ شتێک نییە لە تۆوە جگە لە چانسی هەستکردن بە باڵادەستی. ئەمە ئەو شەرابەیە کە سەرخۆشیان دەکات. ئەوان دەمرن بۆ ئەوەی پارەی پرۆژەکەت بدەن، بۆ ناساندنی تۆ بە کەسانی بەهێز- بێگومان بە مەرجێک هەموو ئەمانە لەبەردەم خەڵکدا ئەنجام بدرێت، و بۆ دۆزی باش (بەزۆری تا گشتی زیاتر بێت، باشترە). کەواتە ناتوانرێت لە ڕێگەی بەرژەوەندی خۆپەرستی کینییەوە لە هەموو کەسێک نزیک ببنەوە. هەندێک کەس بەهۆیەوە دوادەخرێن، چونکە نایانەوێت وا دەرکەوێت کە پاڵنەریان بەو جۆرە شتانە بێت. پێویستیان بە دەرفەت هەیە بۆ ئەوەی دڵی باشی خۆیان پیشان بدەن.

شەرم مەکە. ئەو دەرفەتەیان پێ بدە. وەک ئەوە نییە کە تۆ بە داوای یارمەتی فێڵیان لێ بکەیت- بەڕاستی ئەوە خۆشحاڵی ئەوانە کە بەخشین، و بینینی بەخشین. دەبێت جیاوازی نێوان کەسانی بەهێز جیا بکەیتەوە و بزانیت چی وایان لێدەکات تیک بدەن. کاتێک تەماحیان لێدێت، بانگەوازی خێرخوازیەکەیان مەکەن. کاتێک دەیانەوێت خێرخوازی و شەریف دەرکەون، بانگەوازی تەماحەکەیان مەکەن.

Machine Translated by Google

یاسای ١٤

وەک هاوڕێیەک پۆز بدە، وەک سیخوڕێک کار بکە

حوکمدان

زانینی ڕکابەرەکەت زۆر گرنگە. سیخوڕ بەکاربهێنە بۆ کۆکردنەوەی زانیاری بەنرخ کە هەنگاوێک لە پێشەوەت بهێڵێتەوە. لەوەش باشتر: خۆت یاری سیخوڕەکە بکە. لە بەریەککەوتنە کۆمەڵایەتییە بەئەدەبەکاندا، فێربە لێکۆڵینەوە بکەیت. پرسیاری ناڕاستەوخۆ بکە بۆ ئەوەی خەڵک لاوازی و مەبەستەکانیان ئاشکرا بکەن. هیچ بۆنەیەک نییە دەرفەتێک نەبێت بۆ سیخوڕی هونەری.

ڕەچاوکردنی یاسا

بێ گومان جۆزێف دوڤین گەورەترین بازرگانی هونەری سەردەمی خۆی بوو- لەساڵی ١٩٠٤ تا ١٩٤٠نزیکەی بە تەنیا بازاڕی ملیۆنێری کۆکردنەوەی هونەری ئەمریکای قۆرخ کرد. بەڵام یەک پڵۆمی خەڵات لێی ڕزگاری بوو: پیشەسازی ئەندرۆ مێلۆن. پێش مردنی دوڤین بڕیاریدا مێلۆن بکاتە موکل.

هاوڕێکانی دوڤین دەیانگوت ئەمە خەونێکی مەحاڵە. مێلۆن کەسێکی ڕەق بوو،
پیاوی بێدەنگ. ئەو چیرۆکانەی کە لەبارەی دوڤینی خۆشەویست و قسەخۆشەوە بیستبووی، بە شێوەیەکی هەڵە لێیان دەشۆرد- ڕوونی کردبووەوە کە هیچ ئارەزووی ناسینی ئەو پیاوەی نییە. بەڵام دوڤین بە هاوڕێ گومانەویەکانی گوتووە، "نەک تەنها مێلۆن لە من دەکڕێت بەڵکو تەنها لە من دەکڕێت." بۆ ماوەی چەند ساڵێک شوێنپێی نێچیرەکەی دەگرت، فێری خوو و سەلیقە و فۆبیای پیاوەکە بوو. بۆ ئەم مەبەستەش بە نهێنی چەند کارمەندێکی مێلۆنی خستە لیستی مووچەی خۆیەوە و زانیاری بەنرخی لێ دەرهێنا. تا ئەو کاتەی کە چووە ناو کردارەوە، ئەو مێلۆنی بە باشی دەناسی کە هاوسەرەکەی مێلۆن دەیناسی.

لە ساڵی ١٩٢١مێلۆن سەردانی لەندەنی دەکرد، و لە سویتێکی کۆشکی لەسەر...
نهۆمی سێیەمی هۆتێل کلاریج. دوڤین خۆی حجز کرد بۆ ناو سویتەکە کە تەنها لە خوار سویتەکەی مێلۆن بوو، لە نهۆمی دووەم. ڕێکخستنی کردبوو بۆ ئەوەی خزمەتکارەکەی...

Machine Translated by Google

هاورێیەتی خزمەتکاری مێلۆن بکەن، و لەو ڕۆژە چارەنووسسازەی کە هەڵبژاردبوو بۆ گواستنەوەی، خزمەتکاری مێلۆن بە خزمەتکاری دوڤینی وت، کە بە دوڤینی وتووە، کە تازە یارمەتی مێلۆنی داوە بە پۆشاکەکەیەوە، و پیشەسازییەکە ڕێگەی خۆی بە کۆریدۆرەکەدا دەبڕێت بۆ... ئەڵقە بۆ بەرزکەرەوەکە.

خزمەتکارەکەی دوڤین بە پەلە یارمەتی دوڤینی دا بە پۆشاکی سەرەوەی خۆی. چرکەیەک
دواتر دوڤین چووە ناو بەرزکەرەوەکە و سەیرکە، مێلۆن لەوێ بوو. -چۆنیت کاک مێلۆن؟ دوڤین وتی و خۆی ناساند. "من لە ڕێگادام بۆ گەلەری نیشتمانی بۆ ئەوەی سەیری چەند وێنەیەک بکەم." چەندە نادیار بوو- ئەوە ڕێک ئەو شوێنە بوو کە مێلۆن بەرەو ئەوێ دەڕۆیشت. و بەم شێوەیە دوڤین توانی لەگەڵ نێچیرەکەیدا بێت بۆ ئەو یەک شوێنە کە سەرکەوتنی مسۆگەر دەکات. ئەو لە ناوەوە و دەرەوەی سەلیقەی مێلۆنی دەزانی و لە کاتێکدا ئەو دوو پیاوە بەناو مۆزەخانەکەدا دەسووڕانەوە، بە زانیارییەکانی ئەو گەورە گەورەکەی سەرسام دەکرد. جارێکی تریش بە شێوەیەکی تەواو نادیار، پێدەچوو تام و چێژێکی سەرنجڕاکێشیان لەیەک دەچوو.

مێلۆن سەری سوڕما: ئەمە ئەو دوڤینە نەبوو کە چاوەڕێی دەکرد. پیاوەکە دڵڕفێن و ڕازی بوو، و بە ڕوونی تامێکی نایابی هەبوو. کاتێک گەڕانەوە بۆ نیویۆرک، مێلۆن سەردانی گەلەری تایبەتی دوڤینی کرد و عاشقی ئەو کۆمەڵەیە بوو. هەموو شتێک، ئەوەی جێگەی سەرسوڕمانە، پێدەچوو وردە وردە ئەو جۆرە کارە بێت کە ئەو دەیەوێت کۆی بکاتەوە. تا کۆتایی ژیانی باشترین و بەخشندەترین موکلیفی دوڤین بوو.

لێکدانەوە

پیاوێکی وەک جۆزێف دوڤین خۆپەرست و کێبرکێکار هیچی بە ڕێکەوت نەهێشتەوە. سوودی چییە باڵدار بکەیت، تەنها هیوای ئەوەت هەبێت کە ڕەنگە بتوانیت ئەم یان ئەو موکلە سەرسام بکەیت؟ وەک ئەوە وایە بە چاوبەستراو تەقە لە کۆترەکان بکەیت. کەمێک زانیاری خۆت چەکدار بکە و ئامانجەکەت باشتر دەبێت.

مێلۆن سەرنجڕاکێشترین گرتنی دوڤین بوو، بەڵام سیخوڕی بەسەر زۆرێک لە ملیۆنێرەکاندا کرد. بە دانانی ئەندامانی ستافی ماڵەوەی موکلەکانی بە نهێنی لە لیستی مووچەی خۆیدا، دەستی دەگەیشتە بەردەوام زانیاری بەنرخ سەبارەت بە هاتن و چوونی ئاغاکانیان، گۆڕانکاری لە سەلیقە و زانیارییە بچووکەکانی دیکەی لەو جۆرە کە هەنگاوێک لە پێشەوەی دەخست. ڕکابەرێکی دوڤین کە دەیویست هێنری فریک بکاتە موکلێک، تێبینی ئەوەی کرد کە هەرکاتێک سەردانی ئەم نیویۆرکییە دەوڵەمەندەی دەکرد، دوڤین پێش ئەو لەوێ بوو، وەک ئەوەی هەستی شەشەمی هەبێت. بۆ بریکارەکانی تر وا دیار بوو دوڤین لە هەموو شوێنێک بوو، و پێش ئەوەی هەموو شتێک بزانێت. دەسەڵاتەکانی بێهیوا و بێهیوا بوون

Machine Translated by Google

ئەوان، تا زۆرێک بە سادەیی وازیان لە گەڕان بەدوای ئەو کرپارە دەوڵەمەندانەدا هێنا کە دەیانتوانی بریکارێک دەوڵەمەند بکەن.

هێزی سیخوڕی هونەری بەم شێوەیە: وا دەکات هەموو هێز دەرکەویت،
ڕوناکبین. هەروەها زانیاریت لەسەر نیشانەکەت دەتوانێت وا بکات کە دڵڕفێن دەرکەویت، بۆیە دەتوانیت پێشبینی
ئارەزووەکانی بکەیت. کەس سەرچاوەی دەسەڵاتی تۆ نابینێت، ئەوەی نایبینن ناتوانن شەڕ بکەن.

فەرمانڕەواکان لە ڕێگەی سیخورەکانەوە دەبینن، وەک مانگا لە ڕێگەی بۆنەوە، براهیمییەکان لە ڕێگەی کتێبە
پیرۆزەکانەوە و باقی خەڵک لە ڕێگەی چاوە ئاساییەکانیانەوە.
کاوتلیا، فەیلەسوفی هیندی سەدەی سێیەمی پێش زایین

کلیلی دەسەڵات

لە کایەی دەسەڵاتدا ئامانجەکەت پلەیەک کۆنترۆڵکردنی ڕووداوەکانی داهاتووە.
کەواتە بەشێک لەو کێشەیەی کە ڕووبەڕووت دەبێتەوە ئەوەیە کە مرۆڤەکان هەموو بیرکردنەوە و هەست و پلانەکانیان پێت
ناڵێن. بە کۆنترۆڵکردنی ئەوەی دەیڵێن، زۆرجار ڕەخنەگرانەترین بەشەکانی کارەکتەری خۆیان بە شاردنەوە دەهێڵنەوە-
لاوازییەکانیان، پاڵنەرە نهێنییەکانیان، وەسوەسە. ئەنجامەکەی ئەوەیە کە ناتوانیت پێشبینی جوڵەکانیان بکەیت، و بەردەوام
لە تاریکیدایت. فێڵەکە ئەوەیە کە ڕێگایەک بدۆزیتەوە بۆ لێکۆڵینەوەیان، بۆ ئەوەی نهێنی و مەبەستە شاراوەکانیان بزانیت،
بەبێ ئەوەی بزانن تۆ لە چیدایت.

ئەمە ئەوەندە قورس نییە کە بیری لێدەکەیتەوە. بەرەیەکی دۆستانە ڕێگەت پێدەدات بە نهێنی زانیاری لەسەر دۆست و
دوژمن بە هەمان شێوە کۆبکەیتەوە. با ئەوانی تر ڕاوێژ بە بورجەکان بکەن، یان کارتی تارۆت بخوێننەوە: ئامرازی کۆنکرێتی
زیاترت هەیە بۆ بینینی داهاتوو.

باوترین شێوازی سیخوڕیکردن بریتییە لە بەکارهێنانی کەسانی دیکە، وەک ئەوەی دوڤین کردوویەتی.
شێوازەکە سادەیە، بەهێزە، بەڵام مەترسیدارە: بە دڵنیاییەوە زانیاری کۆدەکەیتەوە، بەڵام کۆنترۆڵێکی کەمت بەسەر ئەو
کەسانەدا هەیە کە کارەکە ئەنجام دەدەن. ڕەنگە بە ناکارامەیی سیخوڕییەکەت ئاشکرا بکەن، یان تەنانەت بە نهێنی دژی تۆ
ببنەوە. زۆر باشترە خۆت سیخوڕەکە بیت، لەکاتی کۆکردنەوەی نهێنیدا وەک هاوڕێیەک خۆت نیشان بدەیت.

سیاسەتمەداری فەرەنسی تالیران یەکێک بوو لە گەورەترین پراکتیزەکارانی ئەم هونەرە. توانایەکی نادیارانەی هەبوو کە
نهێنییەکانی خەڵک لە گفتوگۆی بەئەدەبدا کرم بکات. هاوچەرخێکی ئەو، بارۆن دی ڤیترۆلیس، نووسیویەتی، "ژیری و
نیعمەت گفتوگۆی ئەویان دیاری دەکرد. خاوەنی هونەری شاردنەوەی هونەری خۆی بوو

Machine Translated by Google

بیرکردنەوەکان یان خراپەکارییەکەی لە ژێر پەردەیەکی شەفافی ئیشارەتدا، وشەکان کە شتێکی زیاتر لەوەی دەریدەبڕن، ئاماژەن. تەنها لە کاتی پێویستدا کەسایەتی خۆی دەرزی لێدا". کلیل لێرەدا توانای تالیرانە کە خۆی لە گفتوگۆکەدا سەرکوت بکات، وا لە کەسانی دیکە بکات بێکۆتا باسی خۆیان بکەن و بەبێ ئاگاداری مەبەست و پلانەکانیان ئاشکرا بکەن.

بە درێژایی ژیانی تالیران، خەڵک دەیانگوت ئەو کەسێکی گفتوگۆکارێکی نایاب و سەرنجڕاکێشە- بەڵام لە ڕاستیدا زۆر کەمی دەگوت. هەرگیز باسی بیرۆکەکانی خۆی نەدەکرد؛ کەسانی دیکەی وا لێکرد کە هی خۆیان ئاشکرا بکەن. یارییە دۆستانەکانی چەواشەکاری بۆ دیپلۆماتکارانی دەرەوە ڕێکدەخست، کۆبوونەوە کۆمەڵایەتییەکان کە بەڵام بە وردی قسەکانیان دەسەنگاند، متمانەکانیان لێ دەهێنایە دەرەوە و زانیارییەکی بێ نرخ بۆ کارەکانی وەک وەزیری دەرەوەی فەرەنسا کۆدەکردەوە. لە کۆنگرەی ڤیەننا (١٨١٥-١٨١٤)سیخورییەکەی بە شێوازی دیکە ئەنجامدا: ئەوەی پێدەچوو نهێنی بێت (لە ڕاستیدا شتێک کە خۆی دروستی کردبوو)ی دەکرد، پاشان سەیری کاردانەوەی گوێگرانی دەکرد. بۆ نموونە ڕەنگە بە کۆبوونەوەی دیپلۆماتکاران بڵێت کە سەرچاوەیەکی متمانەپێکراو بۆی ئاشکرا کردووە کە تزاری ڕووسیا بەنیازە جەنەڕاڵێکی باڵای خۆی بەهۆی خیانەتەوە دەستگیر بکات. بە سەیرکردنی کاردانەوەی دیپلۆماتکارەکان بەرامبەر بەم چیرۆکە دروستکراوە، دەزانێت کامیان زۆرترین وروژاون بەهۆی لاوازبوونی سوپای ڕووسیا- ڕەنگە حکومەتەکانیان دیزاینیان لەسەر ڕووسیا هەبوبێت؟ وەک بارۆن ڤۆن ستێتن وتی: "مۆنسیۆر تالیران دەمانچەیەک دەخاتە هەوا تا بزانێت کێ لە پەنجەرەکەوە باز دەداتە دەرەوە."

ئەگەر هۆکارێکتان هەیە بۆ گومانکردن لەوەی کەسێک درۆیەکتان پێدەڵێت، وا دەرکەون کە باوەڕتان بە هەموو وشەیەکی کردبێت. ئەمەش ورەی پێدەبەخشێت کە بەردەوام بێت؛ لە جەختکردنەوەکانیدا توندتر دەبێتەوە و لە کۆتاییدا خیانەت لە خۆی دەکات. دیسانەوە ئەگەر هەستت کرد کەسێک هەوڵدەدات شتێکت لێ بشارێتەوە، بەڵام تەنها سەرکەوتنی بەشەکی بەدەستهێناوە، وا دەرکەویت کە باوەڕت پێی نەکردبێت. ئۆپۆزسیۆن لەلایەن تۆوە ئیستفزازی دەکات بۆ ئەوەی یەدەگی حەقیقەتەکەی بەرەو دەرەوە ببات و هەموو هێزی ئەو ڕاستییە بخاتە سەر بێباوەڕییەکەت.

ئارسەر شوپنهاوێر، ١٧٨٨-١٨٦٠

لە کاتی کۆبوونەوە کۆمەڵایەتییەکان و بەریەککەوتنە بێ زیانەکاندا، سەرنج بدەن. ئەمە کاتێکە کە پاسەوانی خەڵک دابەزیوە. بە سەرکوتکردنی کەسایەتی خۆت، دەتوانیت وایان لێبکەیت شتەکان ئاشکرا بکەن. درەوشاوەیی مانۆڕەکە ئەوەیە کە ئەوان بە هەڵە حەزکردنت بۆیان بە هاوڕێیەتی دەزانن، بۆ ئەوەی نەک هەر فێر بیت، بەڵکو هاوپەیمان دروست دەکەیت.

Machine Translated by Google

سەرەڕای ئەوەش، پێویستە بە وریاییەوە و وریاییەوە ئەم تاکتیکە پراکتیزە بکەیت. ئەگەر خەڵک دەست بکەن بە گومانکردن کە تۆ نهێنییەکانیان لە ژێر پەردەی گفتوگۆدا کرم دەکەیت، ئەوا بە توندی خۆیان لێت دەپارێزن. جەخت لەسەر قسەی دۆستانە بکەرەوە نەک زانیاری بەنرخ. گەڕانەکەت بۆ گەوهەرەکانی زانیاری ناتوانێت زۆر ئاشکرا بێت، یان پرسیارە لێکۆڵینەوەکانت زیاتر دەربارەی خۆت و مەبەستەکانت ئاشکرا دەکەن نەک دەربارەی ئەو زانیاریانەی کە هیوادارین بیاندۆزیتەوە.

فێڵێک کە لە سیخوڕیکردندا تاقی بکرێتەوە لە لا ڕۆشفۆکۆوە دێت، کە نووسیویەتی، "دڵسۆزی لە زۆر کەم پیاودا دەبینرێت، و زۆرجار زیرەکترین فێڵە- یەکێکیان دڵسۆزە بۆ ئەوەی متمانە و نهێنییەکانی ئەوی دیکە دەربهێنێت."

بە وا پیشاندانی دڵت بۆ کەسێکی تر ڕووت دەکەیتەوە، بە واتایەکی تر، وایان لێدەکەیت زیاتر نهێنییەکانی خۆیان ئاشکرا بکەن. دانپێدانانێکی درۆیان پێ بدە ئەوانیش دانپێدانانێکی ڕاستەقینەت پێدەدەن. فێڵێکی دیکە لەلایەن فەیلەسوف ئارسەر شوپنهاوەرەوە دەستنیشانکرا، کە پێشنیاری دژایەتی توندی ئەو کەسانەی کرد کە لەگەڵیاندا گفتوگۆ دەکەیت وەک ڕێگەیەک بۆ تورەکردنیان، وروژاندنیان بۆ ئەوەی بەشێک لە کۆنترۆڵی قسەکانیان لەدەست بدەن. لە کاردانەوەی سۆزداری خۆیاندا هەموو جۆرە ڕاستییەک دەربارەی خۆیان ئاشکرا دەکەن، ڕاستییەک کە دواتر دەتوانیت لە دژی ئەوان بەکاری بهێنیت.

شێوازێکی تری سیخوڕی ناڕاستەوخۆ بریتییە لە تاقیکردنەوەی مرۆڤەکان، بۆ دانانی تەڵەی بچووک کە...
وایان لێبکەن شتەکان دەربارەی خۆیان ئاشکرا بکەن. چۆسرۆسی دووەم، پاشایەکی بەناوبانگی زیرەکی سەدەی حەوتەمی فارسەکان، چەندین ڕێگەی هەبوو بۆ بینینی لە ڕێگەی ڕەعیەتەکانییەوە بەبێ ئەوەی گومان دروست بکات. بۆ نموونە ئەگەر تێبینی ئەوە بکات کە دوو لە دەربارییەکەی بە تایبەتی دۆستانە بوون، ئەوا یەکێکیان بانگ دەکردە لایەک و دەیگوت زانیاریم هەیە کە ئەوی دیکەیان خیانەتکارە و بەم زووانە دەکوژرێت. پاشا بە دەربارەکەی دەگوت کە لە هەموو کەس زیاتر متمانەی پێیەتی، و دەبێت ئەم زانیاریانە بە نهێنی بهێڵێتەوە. پاشان بە وردی چاودێری ئەو دوو پیاوەی دەکرد. ئەگەر ببینی کە دەرباری دووەم لە هەڵسوکەوتی بەرامبەر پاشادا نەگۆڕاوە، ئەوا بەو ئەنجامە دەگەیشت کە دەرباری یەکەم نهێنییەکەی پاراستووە و بە خێرایی ئەو پیاوە بەرز دەکاتەوە، دواتر دەیبردە لایەک بۆ ئەوەی دان بەوەدا بنێت، "مەبەستم ئەوە بوو تۆ بکوژم هاوڕێم بەهۆی هەندێک زانیاری کە گەیشتبووە دەستم، بەڵام، کاتێک لێکۆڵینەوەم لە بابەتەکە کرد، بۆم دەرکەوت کە ناڕاستە". لە لایەکی دیکەوە ئەگەر دەرباری دووەم دەستی کرد بە دوورکەوتنەوە لە پاشا و بە دوور و گرژی مامەڵە بکات، چۆسرۆس دەیزانی کە نهێنییەکە ئاشکرا بووە. دەرباری دووەمی لە دادگاکەی قەدەغە دەکرد، وای لێدەکرد بزانێت کە هەموو کارەکە تەنها تاقیکردنەوە بووە، بەڵام هەرچەندە پیاوەکە هیچ هەڵەیەکی نەکردووە، بەڵام چیتر ناتوانێت متمانەی پێ بکات. یەﷲمین

Machine Translated by Google

بەڵام دەرباری نهێنیەکی ئاشکرا کردبوو، و چۆسرۆس لێی قەدەغە دەکرد
هەموو شانشینی خۆی.
ڕەنگە فۆرمێکی سەیر و سەمەرەی سیخوڕیکردن دەرکەوێت کە زانیاری ئەزموونی ئاشکرا ناکات
بەڵام سیفەتی مرۆڤ. بەڵام زۆرجار باشترین ڕێگایە بۆ چارەسەرکردن
کێشەکان پێش ئەوەی سەرهەڵبدەن.
بە وەسوەسەکردنی خەڵک بۆ هەندێک کردەوە، فێری دڵسۆزی ئەوان دەبیت، ئەوان...
ڕاستگۆیی و هتد. وە ئەم جۆرە زانستە زۆرجار بەنرخترینە
لە هەموویان: چەکدار پێی، دەتوانیت پێشبینی کردارەکانیان بکەیت لە داهاتوودا.

وێنە: چاوی سێیەمی سیخوڕ. لە خاکی دوو چاودا، چاوی سێیەم
هەمووزانستی خودایەکت پێدەبەخشێت. تۆ لەوانی تر زیاتر دەبینیت، و
قووڵتر دەبینیت لەناویاندا. کەس لە چاو سەلامەت نییە جگە لە تۆ.

دەسەڵات: ئێستا، هۆکاری داگیرکردنی سەروەرێکی درەوشاوە و گشتیی ژێر
دوژمن هەرکاتێک بجولێت، دەستکەوتەکانیان لە دەستکەوتەکانی...
پیاوی ئاسایی، پێشوەختە زانینی دۆخی دوژمنە. ئەمە
"پێشناسین" ناتوانرێت لە ڕۆحەکانەوە دەربهێنرێت، نە لە خوداوەندەکانەوە، نە لەلایەن...
لێکچوون لەگەڵ ڕووداوەکانی ڕابردوو، نە بە حیساباتی ئەستێرەناسی. دەبێت بەدەست بهێنرێت
لە پیاوەکانەوە کە دۆخی دوژمن دەزانن- لە سیخوڕەکانەوە. (سون-تزو، هونەری ...
جەنگ، سەدەی چوارەمی پێش زایین)

پێچەوانەکردنەوە

زانیاری گرنگە بۆ دەسەڵات، بەڵام وەک چۆن سیخوڕی بەسەر کەسانی تردا دەکەیت، تۆش...
دەبێت ئامادە بێت بۆ ئەوەی سیخوڕیت لەسەر بکەن. یەکێک لە بەهێزترین چەکەکان

Machine Translated by Google

له شەڕی زانیاریدا، کەواتە، زانیاریی درۆیە. وەک وینستن چەرچڵ وتی: "ڕاستی ئەوەندە بەنرخە کە پێویستە هەمیشە پاسەوانێکی درۆ ئامادە بێت". دەبێت خۆت بە پاسەوانێکی لەو شێوەیە دەورە بدەیت، بۆ ئەوەی ڕاستییەکانت نەخرێنە ناوەوە. بە چاندنی زانیارییەکانی دڵخوازی خۆت، تۆ کۆنترۆڵی یارییەکە دەکەیت.

لە ساڵی ١٩٤٤هێرشە موشەکی بۆمبڕێژکراوەکانی نازییەکان بۆ سەر لەندەن لەناکاو پەرەی سەند.
زیاتر لە دوو هەزار بۆمبی فڕیوی ڤی-١ کەوتە سەر شارەکە و زیاتر لە پێنج هەزار کەس کوژران و ژمارەیەکی دیکەش بریندار بوون. بەڵام بە جۆرێک ئەڵمانییەکان بەردەوام ئامانجەکانیان لەدەست دەدا. ئەو بۆمبانەی کە بۆ تاوەر بریج یان پیکادیلی دانرابوو، زۆر لە شارەکە کەمتر دەبوونەوە و لە ناوچە کەم دانیشتووەکانی گەڕەکی شاردا دەنیشنەوە. ئەمەش لەبەر ئەوەیە کە ئەڵمانییەکان لە جێگیرکردنی ئامانجەکانیاندا پشتیان بەو بریکارە نهێنییانە بەستبوو کە لە ئینگلتەرا چاندبوویان. ئەوان نەیاندەزانی کە ئەم بریکارانە دۆزراونەتەوە و لە شوێنی ئەوان، بریکارەکانی ژێر کۆنترۆڵی ئینگلیزەکان زانیارییەکی نادیار و فریودەریان پێدەدەن.

بۆمبەکان هەر جارێک کە دەکەوتنە خوارەوە دوورتر و دوورتر لە ئامانجەکانیان دەکەوتن. تا کۆتایی هەڵمەتەکە لەسەر مانگاکان لە وڵاتەکەدا نیشتنەوە. کەواتە بە خۆراکدانی زانیاری هەڵە بە خەڵک، سوودێکی بەهێز بەدەست دەهێنیت. لە کاتێکدا سیخوڕیکردن چاوی سێیەمت پێدەبەخشێت، زانیاری ناڕاست یەکێک لە چاوەکانی دوژمنەکەت دەکوژێنێتەوە. سایکلۆپێک، هەمیشە ئامانجەکەی لەدەست دەدات.

Machine Translated by Google

یاسای ١٥

دوژمنەکەت بە تەواوی لەناو ببە

حوکمدان

هەموو سەرکردە گەورەکان لە دوای موساوە دەزانن کە دوژمنێکی ترساو دەبێت بە تەواوی لەت بکرێت. . زیاتر لەدەست دەچێت لە ڕێگەی وەستانەوە لە نیوەی ڕێگادا نەک لە ڕێگەی لەناوبردنی تەواوەوە: دوژمن چاک دەبێتەوە، و بەدوای تۆڵەسەندنەوەدا دەگەڕێت. لەت بکە، نەک تەنها لە جەستە بەڵکو لە ڕۆحدا.

پێشێلکردنی یاسا

هیچ ڕکابەرییەکی نێوان سەرکردەکان لە مێژووی چیندا زیاتر لە ململانێی نێوان هسیانگ یو و لیو پانگ ئاهەنگگێڕان نییە. ئەم دوو ژەنەراڵە وەک هاوڕێ دەستیان بە کارەکانیان کردووە، لە یەک لایەن شەڕیان کردووە. هسیانگ یو لە ئاغاکانەوە هاتووە؛ گەورە و بەهێز، خۆبەخشی بە هێرشەکانی توندوتیژی و تورەیی، کەمێک ژیری مات، هێشتا جەنگاوەرێکی بەهێز بوو کە هەمیشە لە سەرکردایەتی سەربازەکانیدا شەڕی دەکرد. لیو پانگ لە کۆگای جووتیارانەوە هاتووە. هەرگیز زۆر سەرباز نەبووە، ژن و شەرابی لە شەڕکردن پێ باشتر بووە؛ لە ڕاستیدا ئەو شتێکی چەوت بوو. بەڵام فێڵباز بوو، توانای ئەوەی هەبوو باشترین ستراتیژیستەکان بناسێتەوە و وەک ڕاوێژکاری خۆی بیانهێڵێتەوە و گوێ لە ئامۆژگارییەکانیان بگرێت. لە ڕێگەی ئەم خاڵە بەهێزانەدا لە سوپادا سەری هەڵدابوو.

پاشماوەی دوژمنێک دەتوانێت وەک ئەوانەی نەخۆشییەک یان ئاگرێک چالاک بن.
لێرەوە پێویستە ئەمانە بە تەواوی قڕبکرێن.... مرۆڤ هەرگیز نابێت چاوپۆشی لە دوژمن بکات، بە زانینی ئەوەی کە لاوازە. لە کاتی خۆیدا دەبێتە مەترسیدار، وەک پریشکی ئاگر لە کۆشکی پەلەوەریدا.

کاوتیلیا، فەیلەسوفی هیندی، سەدەی سێیەمی پێش زایین

لە ساڵی ٢٠٨ پێش زایین پاشای چو دوو سوپای گەورەی نارد بۆ داگیرکردنی شانشینی زلهێزی چین. لەشکرێک بەرەو باکوور چووە، لەژێر ژەنەراڵایەتی...

Machine Translated by Google

سونگ یی، لەگەڵ هسیانگ یو لە پلەی دووەمی فەرماندەیی؛ ئەوی تریان بە سەرۆکایەتی لیو پانگ ڕاستەوخۆ بەرەو چ'ین ڕۆیشت. ئامانجەکە پایتەختی گەورەی شانشینی هسیان یانگ بوو. وە هسیانگ یو کە هەمیشە توندوتیژ و بێ تاقەت بوو، بەرگەی ئەو بیرۆکەیەی نەدەگرت کە لیو پانگ سەرەتا دەگاتە هسیان-یانگ، و ڕەنگە فەرماندەیی تەواوی سوپاکە بگرێتە ئەستۆ.

تەڵەی سینیگاگلیا

لەو ڕۆژەی کە ڕامیرۆ لە سێدارەدرا، سێزار [بۆرگیا] وازی لە سێسێنا هێنا و تەرمی بڕبڕەی پشتی لە گۆڕەپانی شارۆچکەکە بەجێهێشت و بەرەو باشوور ڕێپێوانێکی کرد. دوای سێ ڕۆژ گەیشتە فانۆ، لەوێ پێشوازی لە نێردراوانی شاری ئەنکۆنا کرد، کە دڵسۆزی خۆیان دڵنیایان کردەوە. نێردراوێک لە ڤیتێلۆزۆ ڤیتێلیەوە ڕایگەیاند کە بەندەری بچووکی ئەدریاتیک لە سینیگاگلیا خۆی ڕادەستی کۆندۆتییێری [سەربازە بەکرێگیراوەکان] کردووە. تەنیا قەڵاکە کە بەرپرسی ئەندریا دۆریای جەنەوی بوو، هێشتا درێژ بووەوە و دۆریا ڕەتیکردەوە بیخاتە دەست کەس جگە لە خودی سێزار. [بۆرگیا] هەواڵی نارد کە ڕۆژی دواتر دەگاتە لای، کە ئەمەش تەنها ئەوە بوو کە کۆندۆتییێرەکان دەیانویست بیبیستن. جارێک گەیشتە سینگالیا.

سێزار نێچیرێکی ئاسان دەبوو، لە نێوان قەڵاکە و هێزەکانیان کە شارۆچکەکەیان لێدەدا گیرا.... کۆندۆتییێرەکان دڵنیا بوون کە باڵادەستی سەربازییان هەیە، پێیان وابوو کە ڕۆیشتنی سەربازانی فەرەنسی ڕۆشتووە؟ سیزار تەنها بە هێزێکی کەمەوە.

لە ڕاستیدا بە بڕوای ماکیاڤێلی. [بۆرگیا] بە دە هەزار پیاوی پیادە و سێ هەزار ئەسپەوە سێسێنای بەجێهێشتبوو، ئازارەکانی دەدا بۆ دابەشکردنی پیاوەکانی تا بە ڕێگای هاوتەریبدا ڕێپێوان بکەن پێش ئەوەی لەسەر سینیگاگلیا کۆببنەوە. هۆکاری هێزێکی وەها گەورە ئەوە بوو کە لە دانپێدانانێکەوە کە لە ڕامیرۆ دی لۆرکا وەرگیرابوو، دەیزانی کە کۆندۆتییێرەکان چییان لە قۆڵی خۆیاندایە. بۆیە بڕیاریدا تەڵەی خۆیان لە دژی ئەوان هەڵبکەنەوە. ئەمە شاکارێکی فێڵبازی بوو کە مێژوونووس پاولۆ جیۆڤیۆ دواتر ناوی لێنا "فێڵە شایستە. "

لە بەیانی ی٣١کانوونی دووەم ،[١٥٠٢]سێزار گەیشتە پەراوێزی سینیگاگلیا.... بە
سەرۆکایەتی میشێلۆتۆ کۆرێلا، پاسەوانی پێشوەختەی سێزار کە دوو سەد لانس بوون، پێگەی خۆیان لەسەر پردی کەناڵەکە گرتە دەست.... ئەم کۆنترۆڵکردنی پردەکە بە شێوەیەکی کاریگەر ڕێگری لێکرد هێزی پیلانگێڕان لە کشانەوە....

سێزار بە زەحمەت سڵاوی لە کۆندۆتییێری کرد و بانگهێشتی کرد بۆ ئەوەی بەشداری بکەن....
میشێلۆتۆ پاڵازۆ بێرناردینۆی بۆ بەکارهێنانی سیزار ئامادە کردبوو، و...

Machine Translated by Google

دوک کۆندۆتیێری بانگهێشت کرد بۆ ژوورەوە.... جارێک لە ژوورەوە پیاوەکان بە هێمنی لەلایەن پاسەوانەکانەوە دەستگیرکران
کە لە دواوە هاتنە سەرەوە.... [سیزار] فەرمانی دا بۆ هێرشکردنە سەر سەربازەکانی ڤیتێلی و ئۆرسینی لە ناوچە دوورەکان....
ئەوە شەو، لە کاتێکدا سەربازەکانیان لەت دەکران، میشێلۆتۆ لە کۆشکی بێرناردینۆدا ئۆلیڤێریتۆ و ڤیتێلی گاز گرت.... لە یەک
کاتدا، [بۆرگیا] لە ژەنەراڵەکانی پێشووی و خراپترین دوژمنەکانی ڕزگاری بووبوو.

زە بۆرگیا، ئیڤان کلۆلاس، ١٩٨٩

لە خاڵێکدا لە بەرەی باکووردا، فەرماندەی هسیانگ، سونگ یی، دوودڵ بوو لە ناردنی سەربازەکانی بۆ شەڕ. هسیانگ بە
تووڕەییەوە چووە ناو چادرەکەی سونگ یی و بە خیانەتکار ناوی برد و سەری بڕی و تاکە فەرماندەیی سوپاکەی گرتە ئەستۆ. بەبێ
ئەوەی چاوەڕێی فەرمان بکات، بەرەی باکووری بەجێهێشت و ڕاستەوخۆ لەسەر هسێن یانگ ڕێپێوانی کرد. هەستی بە دڵنیایی
دەکرد کە سەرباز و ژەنەراڵ باشترە لە لیو، بەڵام بە سەرسوڕمانی تەواوەوە، ڕکابەرەکەی کە سەرکردایەتی سوپایەکی بچووکتر و
خێراتری دەکرد، توانی سەرەتا بگاتە هسێن یانگ. هسیانگ ڕاوێژکارێکی هەبوو بە ناوی فان تسێنگ، کە هۆشداریی پێدا و وتی،
"ئەم موختاری گوندە [لیو پانگ] پێشتر تەنها تەماحی دەوڵەمەندی و ژنانی دەکرد، بەڵام لەوەتەی هاتۆتە ناو پایتەختەوە بەهۆی
سامان و شەراب و سێکسەوە بەلاڕێدا نەهاتووە. ئەوەش ئەوە دەردەخات کە ئامانجی بەرزە".

فان تسێنگ داوای لە هسیانگ کرد پێش ئەوەی درەنگ بێت ڕکابەرەکەی بکوژێت. بە...
ژەنەراڵ بۆ ئەوەی کۆڵبەرە فێڵبازەکە بانگهێشتی ئاهەنگێک بکات لە کەمپەکەیان لە دەرەوەی هسین-یانگ، و لە ناوەڕاستی
سەمای شمشێری ئاهەنگگێڕانەدا، سەری ببڕێت. بانگهێشتنامەکە نێردراوە؛ لیو کەوتە تەڵەکەوە، و هاتە ئاهەنگەکە.

بەڵام هسیانگ دوودڵ بوو لە فەرمانی سەمای شمشێرەکە و تا ئەو کاتەی سیگناڵەکەی دا، لیو هەستی بە تەڵەیەک کردبوو، و
توانی خۆی هەڵبێت. "باه!" فان تسێنگ بە بێزارییەوە هاوارێکی کرد، بینی کە هسیانگ پیلانەکەی تێکداوە. -مرۆڤ ناتوانێت
لەگەڵ کەسێکی سادە پلان دابنێت. لیو پانگ هێشتا ئیمپراتۆریەتەکەت دەدزێت و هەمووومان دەکاتە دیلەکانی خۆی".

هسیانگ بە درککردن بە هەڵەکەی، بەپەلە ڕۆیشت بۆ سەر هسیان یانگ، ئەمجارەیان بڕیاریدا سەری ڕکابەرەکەی ببڕێت.
لیو هەرگیز کەسێک نەبوو کە شەڕ بکات کاتێک ئەگەرەکان دژی بوون و شارەکەی جێهێشت. هسیانگ هسیان یانگی گرت و
شازادەی گەنجی چینی کوشت و شارەکەی سووتاند و کەوتە سەر زەوی. ئێستا لیو دوژمنی تاڵی هسیانگ بوو، چەندین مانگ
بەدوایدا ڕۆیشت و دواجار لە شارێکی دیوارداردا گۆشەگیری کرد. لیو بەهۆی کەمی خۆراکەوە، سوپاکەی پشێو بوو، سکاڵای
لەسەر ئاشتی تۆمار کرد.

Machine Translated by Google

دیسانەوە فان تسێنگ هۆشداری دایە هسیانگ، "ئێستا وردی بکە! ئەگەر جارێکی تر ڕێگەی پێبدەیت، دواتر پەشیمان دەبیتەوە". بەڵام هسیانگ بڕیاریدا میهرەبان بێت. ئەو ویستویەتی لیو بە زیندووی بگەڕێنێتەوە بۆ چ'و، و هاوڕێی پێشووی ناچار بکات دان بە وەستادا بنێت. بەڵام فان ڕاستی سەلماند: لیو توانی دانوستانەکان بۆ تەسلیمبوونی وەک سەرقاڵکردنێک بەکاربهێنێت، و بە سوپایەکی بچووکەوە هەڵهات. هسیانگ کە سەری سوڕما کە جارێکی دیکە ڕێگەی بە ڕکابەرەکەی داوە خۆی بڕوات، جارێکی دیکە بەدوای لیودا ڕۆیشت، ئەمجارەیان بە هێندە دڕندەییەوە کە وا دیار بوو بیری لەدەستدابێت. لە کاتێکدا کە باوکی لیوی لە شەڕدا گرتبوو، هسیانگ لە کاتی شەڕەکەدا پیرە پیاوەکەی وەستاند و لەم بەری هێڵی سەربازەکانەوە هاوارێکی بۆ لیو کرد و وتی: "ئێستا تەسلیم بە، یان باوکت بە زیندووی دەکوڵێنم!" لیو بە هێمنی وەڵامی دایەوە، بەڵام ئێمە برای سوێندخواردووین. کەواتە باوکم باوکی تۆیە. ئەگەر پێداگریت لەسەر کوڵاندنی باوکی خۆت، قاپێک شۆرباکەم بۆ بنێرە!" هسیانگ پاشەکشەی کرد و خەباتەکە بەردەوام بوو.

چەند هەفتەیەک دواتر، لە ئەستووری ڕاوەکەدا، هسیانگ هێزەکانی بڵاوکردەوە بە شێوەیەکی ناژیرانە و لە هێرشێکی لەناکاودا لیو توانی گەمارۆی گارنیۆنی سەرەکی خۆی بدات. بۆ یەکەمجار مێزەکان وەرگەڕان. ئێستا ئەوە هسیانگ بوو کە سکاڵای لەسەر ئاشتی تۆمار کرد. ڕاوێژکاری باڵای لیو داوای لێکرد هسیانگ لەناوببات، سوپاکەی لەت بکات، هیچ ڕەحمێک نەکات. ڕاوێژکارەکە وتی: "وازهێنان لێی وەک ئەوە وایە پڵنگێک بەخێو بکەیت- دواتر دەتخوات." لیو ڕازی بوو.

بە ئەنجامدانی پەیماننامەیەکی درۆ، هسیانگی ڕاکێشا بۆ ئەوەی بەرگرییەکەی ئارام بکاتەوە، پاشان نزیکەی هەموو سوپاکەی سەربڕی. هسیانگ توانی خۆی دەرباز بکات. بە تەنیا و بە پێ، کە دەیزانی لیو بەخششێکی خستۆتە سەر سەری، کەوتە سەر کۆمەڵەیەکی بچووک لە سەربازە پاشەکشەکراوەکانی خۆی و هاوار دەکات، گوێم لێیە لیو پانگ هەزار پارچە زێڕ و فیفێکی دە هەزاری پێشکەش کردووە خێزانەکان بۆ سەرم. با چاکەیەکت لەگەڵ بکەم". پاشان قوڕگی خۆی درز کرد و مرد.

لێکدانەوە

هسیانگ یو لە زۆر بۆنەدا بێبەزەیی خۆی سەلماندبوو. بە دەگمەن دوودڵ بوو لە لەناوبردنی ڕکابەرێک ئەگەر خزمەت بە مەبەستەکانی بکات. بەڵام لەگەڵ لیو پانگ بە شێوەیەکی جیاواز مامەڵەی کرد. ڕێزی لە ڕکابەرەکەی دەگرت، و نەیدەویست لە ڕێگەی فێڵەوە شکستی پێبهێنێت؛ ئەو دەیویست لە بەرەکانی شەڕدا باڵادەستی خۆی بسەلمێنێت، تەنانەت لیوی زیرەک ناچار بکات خۆی ڕادەست بکات و خزمەت بکات. هەر جارێک ڕکابەرەکەی لە دەستیدا بوو، شتێک وای لێدەکرد دوودڵ بێت- هاوسۆزییەکی کوشندە یان ڕێزگرتن لەو پیاوەی کە ئاخر ڕۆژێک هاوڕێی بووە و...

Machine Translated by Google

هەڤاڵ لە چەکدا. بەڵام ئەو ساتەی هسیانگ بە ڕوونی ئەوەی خستەڕوو کە بەنیازە لیو لەناو ببات، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا نەیتوانی بە ئەنجام بگەیەنێت، مەرگەساتی خۆی مۆر کرد. لیو کاتێک مێزەکان دەسوڕانەوە، تووشی هەمان دوودڵی نەدەبوو.

ئەمە ئەو چارەنووسەیە کە ڕووبەڕووی هەموومان دەبێتەوە کاتێک هاوسۆزی دوژمنەکانمان دەبین،
کاتێک بەزەیی، یان هیوای ئاشتەوایی، وامان لێدەکات لە لەناوبردنی ئەوان پاشەکشە بکەین. ئێمە تەنها ترس و ڕق و کینەیان لە ئێمە بەهێزتر دەکەین. ئێمە لێمان داون و زەلیل دەبن؛ بەڵام ئێمە ئەم مارە ناڕەزاییانە پەروەردە دەکەین کە ڕۆژێک دێت دەمانکوژن. بەم شێوەیە مامەڵە لەگەڵ دەسەڵاتدا ناکرێت. دەبێت قڕبکرێت و وردبکرێتەوە و چانسی گەڕانەوەی بۆ ڕەتکردنەوەی ئێمە ڕەت بکرێتەوە. ئەمە هەمووی ڕاسترە لەگەڵ دۆستێکی پێشوو کە بووەتە دوژمن. یاسای بەڕێوەبردنی دژایەتییە کوشندەکان دەڵێت: ئاشتەوایی لە دەرەوەی پرسیارە.

تەنها یەک لایەن دەتوانێت سەرکەوتن بەدەستبهێنێت، و دەبێت بە تەواوی سەربکەوێت.
لیو پانگ ئەم وانەیەی بە باشی فێربوو. دوای شکستپێهێنانی هسیانگ یو، ئەم کورە...
جووتیارێک دواتر بوو بە فەرماندەی باڵای سوپای چ'و.
بە چەقاندنی ڕکابەری داهاتووی -پاشای چو، سەرکردەی پێشووی خۆی -تاجی ئیمپراتۆری خۆی دانا، هەموو ئەوانەی لە ڕێگای خۆیدا بوون شکستی پێهێنا و وەک یەکێک لە گەورەترین فەرمانڕەواکانی چین، هان کاو-تسۆی نەمر، دامەزرێنەر، هاتە مێژووەوە لە شانشینی هان.

بۆ ئەوەی سەرکەوتنی کۆتاییت هەبێت، دەبێت بێبەزەیی بیت.

ناپۆلیۆن بۆناپارت، ١٧٦٩-١٨٢١

ئەوانەی هەوڵی بەدەستهێنانی شتەکان دەدەن، نابێت هیچ ڕەحمێک نیشان بدەن .
کاوتلیا، فەیلەسوفی هیندی سەدەی سێیەمی پێش زایین

ڕەچاوکردنی یاسا

وو چاو، لە ساڵی ی٦٢٥زایینی لەدایکبووە، کچی دوکێک بووە و وەک ژنێکی گەنجی جوان و خاوەن چەندین سۆز و خۆشەویستی، بەو پێیەش وابەستەی حەرەمی ئیمپراتۆر تای تسونگ بووە.

حەرەمی ئیمپراتۆری شوێنێکی مەترسیدار بوو، پڕ بوو لە خەزووری گەنج کە کێبڕکێیان دەکرد بۆ ئەوەی ببنە خۆشەویستترینی ئیمپراتۆر. جوانی و کارەکتەری بەهێزی وو بە خێرایی ئەم شەڕەی بۆ بردەوە، بەڵام، بە زانینی ئەوەی کە ئیمپراتۆرێک وەک پیاوە بەهێزەکانی دیکە، بوونەوەرێکی ئیحراجییە، و بە ئاسانی دەتوانرێت جێگەی بگرێتەوە، چاوی لەسەر داهاتوو بوو.

Machine Translated by Google

وو توانی کوڕە هەڵوەشاوەکەی ئیمپراتۆر، کاو تسونگ، لەسەر...
تەنها بۆنەیەکی ئەگەری کە بتوانێت بە تەنیا بیدۆزێتەوە: لە کاتێکدا ئەو لە میزەڵدانی شاهانە خۆی ڕزگار دەکرد. تەنانەت بەو شێوەیەش، کاتێک ئیمپراتۆر مرد و کاو تسونگ دەست بەسەر تەختی پاشایەتیدا گرت، هێشتا تووشی ئەو چارەنووسە بوو کە هەموو ژن و خەزوورەکانی ئیمپراتۆرێکی مردوو بە نەریت و یاساوە بەسترابووەوە: سەری تاشراو، چووە ناو خانەقایەک، بۆ ئەوەی کە بڕیار بوو بۆ ئەوەی تا کۆتایی ژیانی بێت. بۆ ماوەی حەوت ساڵ وو پیلانی هەڵهاتنی دانا. بە پەیوەندیکردن بە نهێنی لەگەڵ ئیمپراتۆری نوێ، و بە هاوڕێیەتیکردنی هاوسەرەکەی، ئیمپراتۆری، توانی فەرمانێکی شاهانەی زۆر نائاسایی بەدەستبهێنێت کە ڕێگەی پێدەدات بگەڕێتەوە بۆ کۆشک و بۆ حەرەمی شاهانە. کاتێک لەوێ بوو، خەریکی ئیمپراتۆر بوو، لە کاتێکدا هێشتا لەگەڵ ئیمپراتۆرەکەدا خەوتبوو. ئیمپراتۆرەکە ئەمەی بێهیوا نەکرد- هێشتا میراتگرێکی بۆ ئیمپراتۆر دابین نەکردبوو، پێگەی ئەو لاواز بوو و وو هاوپەیمانێکی بەنرخ بوو.

لە ساڵی ٦٥٤وو چاو منداڵێکی لەدایک بوو. ڕۆژێک ئیمپراتۆرە هات بۆ سەردان،
هەر کە ڕۆیشت، وو منداڵە تازە لەدایکبووەکەی خنکاند- کۆرپەکەی خۆی.
کاتێک کوشتنەکە دۆزرایەوە، یەکسەر گومان کەوتە سەر ئەو ئیمپراتۆرە، کە چەند ساتێک پێشتر لە شوێنی ڕووداوەکە بوو، و سروشتی ئیرەیی بەخشی هەمووان دەزانن. ئەمەش ڕێک پلانی وو بوو. دوای ماوەیەکی کەم، ئیمپراتۆرە بە تاوانی کوشتن تۆمەتبار کرا و لە سێدارە درا. وو چاو لە شوێنی ئەو تاجی ئیمپراتۆری لەسەر دانرا. هاوسەرە نوێیەکەی کە گیرۆدەی ژیانی چێژبەخش بوو، بە خۆشحاڵییەوە دەستبەرداری دەسەڵاتی حکومەت بوو بۆ وو چاو، کە لەو کاتەوە بە ئیمپراتۆری وو ناسرا.

هەرچەندە ئێستا لە پێگەیەکی دەسەڵاتی گەورەدایە، بەڵام وو بەزەحمەت هەستی بە ئاسایش دەکرد. لەوێ
لە هەموو شوێنێک دوژمن بوون؛ بۆ ساتێک نەیتوانی پاسەوانییەکەی دابەزێنێت. بەڕاستی کاتێک تەمەنی چل و یەک بوو، دەستی کرد بە ترس لەوەی کە خوشکەزا گەنجە جوانەکەی دەبێتە خۆشەویستترینی ئیمپراتۆر. ژنەکەی بە گڵێک کە تێکەڵ بە خواردنەکەی بوو، ژەهراوی کرد. لە ساڵی ٦٧٥کوڕەکەی خۆی کە وەک میراتگری ڕواڵەت بانگەشەی بۆ دەکرا، بە هەمان شێوە ژەهراوی بوو. کوڕە گەورەکەی داهاتوو -ناشەرعی، بەڵام ئێستا شازادەی جێنشین -کەمێک دواتر بە تۆمەتی ساختە دەربەدەر کرا.

وە کاتێک ئیمپراتۆرەکە مرد، لە ساڵی ٦٨٣، وو توانی کوڕەکە دوای ئەوە ڕابگەیەنێت کە ناشایستە بۆ تەختی پاشایەتی. هەموو ئەمانە بەو مانایە بوو کە ئەوە بچووکترین و بێکاریگەرترین کوڕەکەی بوو کە دواجار بوو بە ئیمپراتۆر. بەم شێوەیە بەردەوام بوو لە حوکمڕانی.

لە ماوەی پێنج ساڵی داهاتوودا کودەتای بێشوماری کۆشکەکان ڕوویدا. هەموویان شکستیان هێنا و هەموو پیلانگێڕەکان لە سێدارە دران. تا ساڵی ٦٨٨کەس نەمابوو کە تەحەدای وو بکات. ئەو خۆی بە نەوەیەکی خودایی لە...

Machine Translated by Google

بودا، و لە ساڵی ا‌د٦٩٠دواجار خواستەکانی بەدی هات: ناوی لێنرا "ئیمپراتۆری" پیرۆز و ئیلاهی چین.

وو بوو بە ئیمپراتۆر چونکە بە شێوەیەکی ڕستەیی کەس لە شانشینی پێشووی تانگ نەمابوو. و بەم شێوەیە بەبێ
چەواشەکاری حوکمڕانی دەکرد، بۆ زیاتر لە دە ساڵ ئاشتی ڕێژەیی. لە ساڵی ٧٠٥لە تەمەنی هەشتا ساڵیدا ناچار بوو دەست
لەکار بکێشێتەوە.

لێکدانەوە

هەموو ئەوانەی ئیمپراتۆری وویان دەناسی تێبینییان لەسەر وزە و زیرەکییەکەی دەکرد. لەو کاتەدا، هیچ شکۆمەندییەک بۆ
ژنێکی خۆپەرست نەبوو لە چەند ساڵێک لە حەرەمی ئیمپراتۆری، پاشان تەمەنێک کە لە خانەقایەکدا دیوار کرابوو. لە
بەرزبوونەوەی وردە وردەی وو بۆ لوتکەدا، هەرگیز بێهەڵوێست نەبووە. دەیزانی کە هەر دوودڵییەک، هەر لاوازییەکی
ساتەوەختی، کۆتاییەکەی دەنووسێت. ئەگەر هەر جارێک لە ڕکابەرێکی ڕزگاری بووە، ڕکابەرێکی نوێ دەرکەوت، چارەسەرەکە
سادە بوو: دەبوو هەموویان لەت بکات یان خۆی بکوژرێت. ئیمپراتۆرەکانی دیکەی پێش ئەو هەمان ڕێگایان گرتبووە بەر بۆ
لوتکە، بەڵام وو -کە وەک ژنێک لە تەنیشت هیچ چانسێکی نەبوو بۆ بەدەستهێنانی دەسەڵات -دەبوو هێشتا بێبەزەییانەتر
بێت.

چل ساڵەی ئیمپراتۆرە وو یەکێک بوو لە درێژترین دەسەڵاتەکانی مێژووی چین.
هەرچەندە چیرۆکی سەرهەڵدانی خوێناوییەکەی بۆ دەسەڵات ناسراوە، بەڵام لە چین بە یەکێک لە بەتواناترین و کاریگەرترین
فەرمانڕەواکانی ئەو سەردەمە دادەنرێت.

قەشەیەک پرسیاری لە دەوڵەتمەدار و ژەنەڕاڵ ئیسپانیا ڕامۆن ماریا نارڤایز پرسی کە لە مردندایە.

،(1800-1868)"ئایا جەنابی ئێوە لە هەموو دوژمنەکانتان خۆش دەبن؟ نارڤاز وەڵامی دایەوە: "مەرج نییە لە دوژمنەکانم
خۆش بم، هەموویان تەقەم لێکردووە.
"

کلیلی دەسەڵات

بەڕێکەوت نییە کە دوو چیرۆکی وێناکردنی ئەم یاسایە لە چینەوە بێت: مێژووی چین پڕە لە نموونەی ئەو دوژمنانەی کە بە
زیندووی ماونەتەوە و گەڕاونەتەوە بۆ ئەوەی هێرش بکەنە سەر کەسانی نەرم و نیان. "دوژمن لەت بکە" بنەمایەکی ستراتیژی
سەرەکی سون-تزو، نووسەری سەدەی چوارەمی پێش زایین کتێبی هونەری جەنگە . بیرۆکەکە سادەیە: دوژمنەکانت هیوای
نەخۆشکەوتنت بۆ دەخوازن. هیچ شتێک نییە ئەوان لەوە زیاتر بیانەوێت کە تۆ لەناوببەن. ئەگەر لە ململانێکانتدا لەگەڵیاندا،
لە نیوەی ڕێگاکە یان تەنانەت بوەستیت

Machine Translated by Google

سێ چارەکی ڕێگاکە، لە ڕەحمەتی یان هیوای ئاشتەوایی، تەنها ئیرادەیان زیاتر، تاڵتریان دەکەیت و ڕۆژێک تۆڵە دەکەنەوە. لەوانەیە بۆ ئێستا دۆستانە مامەڵە بکەن، بەڵام ئەمە تەنها لەبەر ئەوەیە کە تۆ شکستت پێهێناون. هیچ بژاردەیەکیان نییە جگە لە چاوەڕوانی کاتەکانیان.

چارەسەر: بەزەیی مەبە. دوژمنەکانت بە تەواوی لەت بکە وەک چۆن ئەوان دەتچەقێنن. لە کۆتاییدا تاکە ئارامی و ئاسایشێک کە دەتوانیت لە دوژمنەکانت هیوای بۆ بخوازیت، نەمانی ئەوانە.

ماو تسێ تونگ، خوێنەرێکی دڵسۆزی سون-تزو و مێژووی چین بەگشتی، گرنگی ئەم یاسایەی دەزانی. لە ساڵی ١٩٣٤ سەرکردەی کۆمۆنیستەکان و نزیکەی ٧٥هەزار سەرباز کە ئامێری کەمیان هەبوو، هەڵهاتن بۆ شاخەکانی وێرانەکانی ڕۆژئاوای چین بۆ ئەوەی لە سوپای زۆر گەورەتری چیانگ کای شێک ڕزگاریان بێت، لە سوپای ئەو وڵاتەدا کە لەو کاتەوە ناوی لێنراوە ڕێپێوانی درێژ.

چیانگ بڕیاریدا هەموو دوا کۆمۆنیستێک لەناو ببات، و بە چەند کەسێکیش
ساڵانێک دواتر ماو کەمتر لە ١٠هەزار سەربازی مابوو. لە ڕاستیدا تا ساڵی ١٩٣٧کاتێک چین لەلایەن ژاپۆنەوە داگیرکرا، چیانگ حیسابی کرد کە کۆمۆنیستەکان ئیتر هەڕەشە نین. هەڵیبژارد واز لە ڕاوکردنەکە بهێنێت و سەرنجی لەسەر ژاپۆنییەکان بێت. دوای دە ساڵ کۆمۆنیستەکان ئەوەندە چاک بوونەتەوە کە سوپای چیانگ بشکێنن. چیانگ حیکمەتی کۆن و کۆنی چەقاندنی دوژمنی لەبیر کردبوو؛ ماو نەیکردبوو. چیانگ ڕاوەدوونرا تا ئەو و هەموو سوپاکەی بەرەو دوورگەی تایوان هەڵهاتن. تا ئەمڕۆش هیچ شتێک لە ڕژێمەکەی لە چینی سەرزەویدا نەماوە.

حیکمەتی پشت "چەقاندنی دوژمن" وەک کتێبی پیرۆز کۆنە: ڕەنگە یەکەم کەسی جێبەجێکاری موسا بووبێت، کە لە خودی خوداوە فێری بووە، کاتێک دەریای سووری بۆ جولەکەکان دابەشکرد، پاشان با ئاوەکە بەسەر میسرییە ڕاوەدوونانەکاندا بڕواتەوە بەجۆرێک کە "هێندەی یەکێکیان نەمێنێتەوە."

کاتێک موسا لە چیای سینا بە دە فەرمانەکەوە گەڕایەوە و بینی گەلەکەی گوێدرێژە زێڕینەکەیان دەپەرست، هەموو دوا تاوانبارێکی سەربڕینی کرد. وە تەنها پێش مردنی، بە شوێنکەوتووانی گوت، دواجار خەریک بوو بچنە ناو خاکی بەڵێندراوەوە، کە کاتێک هۆزەکانی کەنعانیان شکست پێهێنا، پێویستە "بە تەواوی لەناویان ببەن... هیچ پەیمانێکیان لەگەڵ مەکەن، و هیچ ڕەحمێکیان پێ نەکەن. "

ئامانجی سەرکەوتنی تەواوەتی ئەکسیۆمێکی شەڕی مۆدێرنە، و لەلایەن کارل ڤۆن کلۆزڤیتز، فەیلەسوفی سەرەکی جەنگەوە بەو شێوەیە کۆدکراوە.
ڤۆن کلۆزڤیتز لە شیکردنەوەی هەڵمەتەکانی ناپلیۆندا نووسیویەتی، "ئێمە ئیدیعا دەکەین کە لەناوبردنی ڕاستەوخۆی هێزەکانی دوژمن دەبێت هەمیشە ڕەچاوکردنی باڵادەست بێت.... کاتێک سەرکەوتنێکی گەورە بەدەست هات دەبێت هەبێت

Machine Translated by Google

باسی پشوودان، لە شوێنی هەناسەدان... بەڵکو تەنها باسی ڕاوەدوونانی، چوون بۆ دوژمن جارێکی دیکە، دەستبەسەرداگرتنی پایتەختەکەی، هێرشکردنە سەر یەدەگەکانی و هەر شتێکی تر کە ڕەنگە یارمەتی و ئاسوودەیی بە وڵاتەکەی بدات." هۆکاری ئەمەش ئەوەیە کە دوای شەڕ دانوستان و دابەشکردنی خاک دێت. ئەگەر تەنها سەرکەوتنێکی بەشەکی بەدەست هێنابێت، بە ناچاری لە دانوستاندندا ئەو شتە لەدەست دەدەیت کە بە شەڕ بەدەستت هێناوە.

چارەسەرەکە سادەیە: ڕێگە بە دوژمنەکانت بدە هیچ بژاردەیەکیان نەبێت. لەناویان ببەن
و خاکەکەیان هی تۆیە بۆ ئەوەی بیتاشن. ئامانجی دەسەڵات ئەوەیە کە دوژمنەکانت بە تەواوی کۆنترۆڵ بکەیت، وایان لێبکەیت گوێڕایەڵی ویستی تۆ بن. توانای ئەوەت نییە لە نیوەی ڕێگادا بڕۆن. ئەگەر هیچ بژاردەیەکیان نەبێت، ناچار دەبن پێشنیارەکەت بکەن.
ئەم یاسایە زۆر لە دەرەوەی سەنگەرەوە کارپێکردنی هەیە. دانوستاندن ئەو مارە فێڵبازەیە کە سەرکەوتنەکەت دەخوات، بۆیە هیچ شتێک مەدە بە دوژمنەکانت بۆ دانوستان، نە هیوا، نە بوار بۆ مانۆڕکردن. چەقێنراون و ئەوەش ئەوە.

ئەمە بزانە: لە ململانێی دەسەڵاتدا ڕکابەری دەوروژێنیت و دوژمن دروست دەکەیت. کەسانێک هەن کە ناتوانیت بەسەریاندا سەربکەون، کە هەرچییەک بێت بە دوژمنی تۆ دەمێننەوە. بەڵام هەر برینێکت بەسەریاندا هێنا، بە ئەنقەست یان نا، ڕق و کینەیان بە شەخسی مەزانە. تەنها ئەوە بزانن کە ئەگەری ئاشتی لە نێوانتاندا نییە، بەتایبەتی تا لە دەسەڵاتدا بمێننەوە. ئەگەر ڕێگەیان پێبدەیت بەدەوری خۆیاندا بچەسپێن، ئەوا بەدوای تۆڵەکردنەوەدا دەگەڕێن، بە دڵنیاییەوە وەک چۆن شەو بەدوای ڕۆژدا دێت. چاوەڕێی ئەوە بکەیت کە کارتەکانیان پیشان بدەن، تەنها گەمژانەیە؛ وەک ئیمپراتۆرە وو تێگەیشتبوو، تا ئەو کاتە زۆر درەنگ دەبێت.

واقیعبین بە: بە دوژمنێکی وەک ئەم لە دەوروبەرت، هەرگیز ئاسایش نابیت.
وانەی مێژوو، و حیکمەتی موسا و ماو لەبیر بکە: هەرگیز لە نیوەی ڕێگادا مەڕۆ.

بێگومان پرسی کوشتن نییە، پرسی دوورخستنەوەیە.
بە ڕادەیەکی پێویست لاواز و دواتر بۆ هەمیشە لە دەربارەکەت دەربەدەر، دوژمنەکانت بێ زیان دەبن. هیچ هیوایەکیان نییە بۆ چاکبوونەوە، ئیشارەت بە خۆیان بکەن و ئازارت بدەن. وە ئەگەر نەتوانرا دەربکرێن، لانیکەم تێبگە کە پیلانی دژی تۆ دادەڕێژن، و هیچ گرنگییەک بە هەر دۆستایەتییەک مەدە کە خۆیان نیشان دەدەن. تاکە چەکەکەت لە دۆخێکی وادا وریایی خۆتە. ئەگەر ناتوانی دەستبەجێ دەریان بکەیت، ئەوا پیلان بۆ باشترین کات بۆ نواندن دابنێ.

وێنە: ڤایپەرێک کە لە ژێر پێتەوە ورد بووە بەڵام بە زیندووی جێهێڵراوە، گەورە دەبێتەوە و بە دوو ژەهر ژەهر گازت لێدەگرێت. دوژمنێک کە بە دەوریدا بمێنێتەوە وەک ئا...

Machine Translated by Google

مارێکی نیوە مردوو کە شیری پێدەدەیت بۆ تەندروستی. کات وا دەکات ژەهرەکە بەهێزتر بێت.

دەسەڵات: چونکە دەبێت ئاماژە بەوە بکرێت، کە مرۆڤەکان یان دەبێت نازیان پێبکرێت یان لەناوببرێن؛ تۆڵەی خۆیان دەکەنەوە لە برینە بچووکەکان، بەڵام ناتوانن بۆ برینەکانی گەورە ئەوە بکەن؛ بۆیە ئەو برینەی کە بە پیاوێک دەیکەین دەبێت بە جۆرێک بێت کە پێویست نەکات لە تۆڵەی ئەو بترسین. (نیکۆلۆ ماکیاڤێلی، (١٥٢٧-١٤٦٩

پێچەوانەکردنەوە

ئەم یاسایە زۆر بە دەگمەن دەبێت پشتگوێ بخرێت، بەڵام هەندێک جار وا ڕوودەدات کە باشترە ڕێگە بە دوژمنەکانت بدەیت خۆیان لەناوببەن، ئەگەر شتێکی لەو شێوەیە مومکین بێت، نەک بە دەستی خۆت ئازاریان پێ بگەیەنیت. بۆ نموونە لە شەڕدا ژەنەراڵێکی باش دەزانێت ئەگەر هێرش بکاتە سەر سوپایەک لە کاتی گۆشەگیریدا، سەربازەکانی زۆر توندتر شەڕ دەکەن. کەواتە هەندێک جار باشترە ڕێگایەکی هەڵهاتنیان بۆ بەجێبهێڵێت، ڕێگایەکی دەربازبوون. لەگەڵ پاشەکشەکردنیان، خۆیان ماندوو دەکەن، و لە کۆتاییدا زیاتر بەهۆی پاشەکشەکردنەوە و هەر شکستێک کە لەوانەیە لە بەرەکانی شەڕدا بیگەیەنێت، بێهیوا دەبن. کاتێک کەسێک لەسەر پەتەکانت هەیە، ئەوا- بەڵام تەنها کاتێک دڵنیا بیت کە هیچ چانسێکی چاکبوونەوەی نییە- لەوانەیە ڕێگەی پێبدەیت خۆیان هەڵواسێت. با ببنە بریکاری لەناوبردنی خۆیان. ئەنجامەکەی وەک یەک دەبێت، و هەست بە نیوەی خراپی ناکەیت.

لە کۆتاییدا هەندێک جار بە چەقاندنی دوژمنێک ئەوەندە تاڵیان دەکەیت کە ساڵانێک و ساڵان بە پیلانی تۆڵەسەندنەوە بەسەر دەبەن. پەیمانی ڤێرسای کاریگەرییەکی وای لەسەر ئەڵمانییەکان هەبوو. هەندێک دەڵێن لە درێژخایەندا باشترە هەندێک نەرمی نیشان بدرێت. کێشەکە ئەوەیە، نەرمی تۆ مەترسییەکی دیکەی لەگەڵدایە- لەوانەیە دوژمن بوێر بکات، کە هێشتا کینەیەکی لەخۆگرتووە، بەڵام ئێستا هەندێک شوێنی هەیە بۆ کارکردن. نزیکەی هەمیشە ژیرانەترە دوژمنەکەت لەت بکەیت. ئەگەر ساڵانێک دواتر پیلانی تۆڵەسەندنەوەیان دانا، پاسەوانەکەت بێهیوا مەکە، بەڵکو تەنها جارێکی تر لەتیان بکەرەوە.

Machine Translated by Google

یاسای ١٦

بۆ زیادکردنی ڕێز و ڕێزگرتن لە ئامادەنەبوون بەکاربهێنە

حوکمدان

زۆر سووڕانەوە وا دەکات نرخەکە دابەزێت: تا زیاتر ببینرێت و ببیسترێت، زیاتر باو دەردەکەویت. ئەگەر پێشتر لە گروپێکدا دامەزراویت، کشانەوەی کاتی لێی دەبێتە هۆی ئەوەی زیاتر باسی بکەیت، تەنانەت زیاتر سەرسام بیت. دەبێت فێر بیت کەی بڕوات. لە ڕێگەی کەمییەوە بەها دروست بکە.

سەرپێچی و ڕەچاوکردنی یاسا

سێر گیلۆم دی بالاون تروبادۆرێک بوو کە لە سەدەکانی ناوەڕاستدا بە باشووری فەرەنسادا دەسوڕایەوە و لە قەڵایەکەوە بۆ قەڵایەکی تر دەڕۆیشت و شیعری دەخوێندەوە و ڕۆڵی شورشگێڕی تەواو دەگێڕا. لە قەڵای خاڤیاکدا خانمە جوانەکەی ماڵەکە مادام گویلێلما دی خاڤیاک ناسی و عاشقی بوو. گۆرانییەکانی بۆ دەگوتەوە، شیعرەکانی دەخوێندەوە، شەترەنج لەگەڵیدا دەژەند و وردە وردە ئەویش بە نۆرەی خۆی عاشقی بوو. گویلۆم هاوڕێیەکی هەبوو بە ناوی سێر پیێر دی بارجاک کە لەگەڵیدا سەفەری دەکرد و هەروەها لە قەڵاکە پێشوازی لێکرا. وە پیێریش عاشقی خانمێک بوو لە خاڤیاک، ڤیێرنێتای بەخشندە بەڵام میزاج.

وشتر و دارە شلۆقەکان

یەکەم پیاو کە حوشترێکی بینی هەڵهات؛ دووەمیان لە دوورییدا خەریکی خۆی بوو؛ سێیەمیان بوێری ئەوەی هەبوو کە چەقۆیەک بە دەوری سەریدا بخزێنێت. ئاشنابوون لەم بوونەدا هەموو شتەکان ڕام دەکات، چونکە ئەوەی ڕەنگە ترسناک یان سەیر و سەمەرە دەرکەوێت، لەکاتێکدا جارێک چاوەکانمان کاتیان هەبووە بۆ خۆگونجاندن، دەبێتە شتێکی تەواو باو. بەو پێیەی من لەسەر ئەم تەوەرەم، گوێم لە سەنتینێڵەکان بووە کە لە لای کەنارەوە پۆست کراون کە شتێکی دوور لە ئاودا بینیوە، نەیتوانی بەرەنگاری هاوارەکە ببمەوە: "کەشتییەک! کەشتییەک! ئە

Machine Translated by Google

پیاوی جەنگاوەری بەهێزا!" پێنج خولەک دواتر بەلەمێکی پاکەت، و پاشان سکیفێک، و پاشان بەیلێک، و لە کۆتاییدا هەندێک دار بە دەوریدا دەسوڕێنەوە. من زۆر شت دەزانم کە ئەم چیرۆکە بۆ ئەو کەسانە دەگونجێت- کەسانێک کە مەودایان گەورەتر دەکات، کە لە نزیکەوە، زۆر نین.

ئەفسانەی هەڵبژێردراو، جین دی لا فۆنتێن، ١٦٩٥-١٦٢١

پاشان ڕۆژێک پییێر و ڤیرنێتا شەڕێکی توندوتیژیان کرد. خانمەکە لە کارەکەی دوورخستەوە و ئەویش بەدوای هاوڕێکەیدا گەڕا بۆ ئەوەی یارمەتی بدات لە چاککردنەوەی ئەو پێشێلکارییە و بیگەڕێنێتەوە بۆ نیعمەتە باشەکانی. گیلۆم خەریک بوو بۆ ماوەیەک قەڵاکە بەجێبهێڵێت، بەڵام لە گەڕانەوەیدا، چەند هەفتەیەک دواتر، سیحرەکەی کرد و پییێر و خانمەکە ئاشتبوونەوە. پییێر هەستی دەکرد خۆشەویستییەکەی دە هێندە زیادی کردووە- کە لە ڕاستیدا هیچ خۆشەویستییەکی بەهێزتر نییە لەو خۆشەویستییەی کە بەدوای ئاشتەواییدا دێت. بە گیلۆمی وتووە، تا ناکۆکییەکە بەهێزتر و درێژتر بێت، هەستەکە شیرینتر دەبێت کە لەگەڵ ئاشتی و نزیکبوونەوەدا دێت.

سێر گیلۆم وەک تروبادۆرێک شانازی بە ئەزموونکردنی هەموو خۆشی و ناخۆشییەکانی خۆشەویستییەوە دەکرد. بە بیستنی قسەکانی هاوڕێکەی، ئەویش ویستی بەختەوەری ئاشتەوایی دوای شەڕ و ئاژاوە بزانێت. بۆیە وا خۆی نیشان دا کە تووڕەیی گەورەی لەگەڵ خاتوون گویلێلمادا هەیە و وازی لە ناردنی نامەی خۆشەویستی بۆ هێنا و لەناکاو قەڵاکە بەجێدەهێڵێت و دوور دەکەوتەوە، تەنانەت لە کاتی فێستیڤاڵ و ڕاوەکاندا. ئەمەش خانمە گەنجەکەی کێوی کرد.

گویلێلما نێردراوی بۆ گویلۆم نارد بۆ ئەوەی بزانێت چی ڕوویداوە،
بەڵام نێردراوەکانی دوور خستەوە. پێی وابوو هەموو ئەمانە تورەی دەکەن، ناچاری دەکات وەک پییێر داوای ئاشتەوایی بکات. بەڵام لەبری ئەوە نەبوونی کاریگەری پێچەوانەی هەبوو: وایکرد گویلما زیاتر خۆشی بوێت. ئێستا خانمەکە بەدوای شورشگێڕەکەیدا ڕۆیشت و نێردراو و یاداشتی خۆشەویستی خۆی دەنارد. ئەمە نزیک بوو لە نەبیستراو بێت- خانمێک هەرگیز بەدوای تروبادۆرەکەیدا نەگەڕا. وە گیلۆم پێی خۆش نەبوو. پێشکەوتنی گویلێلما وای لێکرد هەست بکات کە بەشێک لە کەرامەتی خۆی لەدەستداوە. نەک هەر دڵنیا نەبوو لە پلانەکەی، بەڵکو دڵنیا نەبوو لە خانمەکەی.

لە کۆتاییدا دوای چەند مانگێک لە نەبیستنی لە گویلۆم، گویلێلما
وازهێنان. ئیتر نێردراوی بۆ نەنارد و ئەویش دەستی کرد بە سەرسوڕمان- ڕەنگە تووڕە بووبێت؟ ڕەنگە پلانەکە دوای هەموو شتێک کاریگەری هەبووبێت؟ ئەوەندە باشترە ئەگەر ئەو کچە بووبێت. ئیتر چاوەڕێی نەدەکرد- کاتی ئەوە هاتبوو ئاشت بێتەوە. کەواتە ئەو

Machine Translated by Google

باشترین جل و بەرگی لەبەر کرد و ئەسپەکەی بە فەنتازیترین کاپاریسۆنەکەی ڕازاندەوە و کڵاوێکی نایابی هەڵبژارد و سواری بوو بۆ خاڤیاک.

گویلێلما کە بیستبووی خۆشەویستەکەی گەڕاوەتەوە، پەلەیەکی کرد بۆ بینینی، لەبەردەمیدا ئەژنۆی دا و پەردەی دابەزاند تا ماچی بکات و داوای لێبوردنی کرد بۆ هەر سووکایەتییەک کە بووەتە هۆی تورەیی. سەرلێشێواوی و نائومێدییەکەی بیهێنە بەرچاوت- پلانەکەی بە شێوەیەکی گەورە شکستی هێنابوو. تووڕە نەبوو، هەرگیز تووڕە نەبووە، تەنیا لە خۆشەویستیدا قووڵتر بوو، ئەویش هەرگیز خۆشی ئاشتەوایی دوای شەڕ و ئاژاوە ئەزموون نەدەکرد. ئێستا کە بینی، و هێشتا بێهیوا بوو لە تامی ئەو خۆشییە، بڕیاریدا جارێکی تر هەوڵی بدات: بە قسەی توند و ئاماژەی هەڕەشەئامێز لێی دوور خستەوە. ڕۆیشت، ئەمجارەیان سوێندی خوارد کە جارێکی تر نەیبینێتەوە.

بەیانیەکەی تر تروبادۆر پەشیمان بووەوە لەوەی کردوویەتی. سواری بووەوە بۆ خاڤیاک، بەڵام خانمەکە پێشوازی لێنەکرد و فەرمانی بە خزمەتکارەکانی کرد کە ڕاوبکەن، بەسەر پردی کێشراو و بەسەر گردەکەدا. گویلۆم هەڵهات.

گەڕایەوە ژوورەکەی دارما و دەستی کرد بە گریان: هەڵەیەکی ترسناکی کردبوو. لە ماوەی ساڵی داهاتوودا، کە نەیتوانی خانمەکەی ببینێت، ئەو نەبوونییە، ئەو نەبوونی ترسناکەی ئەزموون کرد، کە تەنها دەتوانێت خۆشەویستی بخاتە ناوەوە. یەکێک لە جوانترین شیعرەکانی نووسیوە، "گۆرانی من بۆ ڕەحمەتی نوێژکردن بەرز دەبێتەوە." وە نامەی زۆری بۆ گویلێلما نارد، ئەوەی کردوویەتی ڕوونی کردەوە و داوای لێبوردنیشی کرد.

دوای بەشێکی زۆر لەم کارە، خاتوون گویلما بە بیرهێنانەوەی گۆرانییە جوانەکانی و فیگەرە قۆزەکەی و لێهاتووییەکانی لە سەماکردن و پەپوولەبازیدا، خۆی بینی کە تامەزرۆی گەڕانەوەی بوو. وەک تەوبەیەک لە دڕندەییەکانی، فەرمانی پێکرد بزمارەکە لە پەنجە بچووکەکەی دەستی ڕاستی دەربهێنێت و لەگەڵ شیعرێکدا کە باسی نەهامەتییەکانی دەکات، بۆی بنێرێت.

ئەویش وەک ئەو داوای کرد. لە کۆتاییدا گویلۆم دی بالاون توانی تامی...

هەستێکی کۆتایی- ئاشتەواییەک کە تەنانەت لە ئاشتەوایی هاورێکەی پیێر تێپەڕی.

IIII. COCK مرۆسۆنIIII

لەکاتی خزمەتکردندا لە ژێر دەستی دوکی ئای لە لو، تیین جاو بە نارەزایی لە پێگە ناڕوونەکەی، بە ئاغاکەی گوت: "من وەک بەفرێک لە دوورەوە سەرگەردان دەبم " "مەبەستت لەوە چییە؟" دوکەکە پرسیاری کرد. -ئایا قازەکە دەبینیت. کەر؟" تیین جاو [illegible] شارستانییە؛ تاڵە بەهێزەکانی پێشنیاری هێز دەکەن؛ بوێرییەکەی

Machine Translated by Google

غەریزەی بانگهێشتکردنی کەسانی دیکە هەرکاتێک خواردن بەدەست هات، خێرخوازی نیشان دەدات؛ و، لە کۆتاییدا، لە کاتی خۆیدا لە هێشتنەوەی کاتەکە بە درێژایی شەو نموونەیەکی ڕاستیمان پێدەبەخشێت. لەجیاتی یان لە باتی. بەڵام لەم پێنج فەزیلەتەدا، ڕۆژانە کەرەکە دەکوژرێت بۆ ئەوەی قاپێک لەسەر مێزەکەت پڕ بکاتەوە. بۆچی? هۆکارەکەی ئەوەیە کە لە دەستی ئێمەدا دەدۆزرێتەوە. لە لایەکی دیکەوە قازی بەفر لە یەک گەشتدا هەزار لی دەبڕێت. لە باخچەکەتدا پشوو دەدات، نێچیری ماسی و کیسەڵەکانت دەکات و هەرزەکەت دەچەقێنێت. هەرچەندە بێبەشیت لە هیچ کام لە پێنج فەزیلەتەکەی کەروێشک ، بەڵام تۆ لە پێناو کەمیدا خەڵاتی ئەم باڵندەیە دەدەیت. بەم شێوەیە، وەک قازێکی بەفری دوور دەفڕم".

مەتەڵە چینییە کۆنەکان، YU HSIU SEN، ED.، 1974

لێکدانەوە

گیلۆم دی بالاون لە هەوڵی دۆزینەوەی خۆشییەکانی ئاشتەواییدا، بەبێ ئاگاداری ڕاستی یاسای نەبوونی و ئامادەبوونی ئەزموون کرد. لە سەرەتای پەیوەندی خۆشەویستیدا پێویستە بوونی خۆت لە چاوی ئەویتردا بەرز بکەیتەوە. ئەگەر زۆر زوو خۆت ئامادەنەبوو، لەوانەیە لەبیرت بچێت. بەڵام کاتێک هەستەکانی خۆشەویستەکەت سەرقاڵ بوو، و هەستی خۆشەویستی بلوری بوو، نەبوونی هەوکردن و وروژاندن. نەدانی هیچ هۆکارێک بۆ نەبوونی تۆ زیاتر وروژێنەرە: کەسی بەرامبەر وا گریمانە دەکات کە ئەو تاوانبارە. لەکاتێکدا تۆ دووریت، خەیاڵی خۆشەویستەکە فڕین دەکات و خەیاڵێکی وروژێنەر ناتوانێت خۆی بپارێزێت و خۆشەویستی بەهێزتر بکات. بە پێچەوانەوە، تا زیاتر گویلما بەدوای گیلۆمدا بگەڕێت، کەمتر خۆشی دەویست- ئەو زۆر ئامادە بووبوو، زۆر دەستی پێدەگەیشتبوو، هیچ شوێنێکی بۆ خەیاڵ و فانتازیاکانی نەهێشتبووەوە، بەجۆرێک هەستەکانی خنکێنەر بوون. کاتێک لە کۆتاییدا وازی لە ناردنی نێردراو هێنا، توانی جارێکی تر هەناسە بداتەوە، و بگەڕێتەوە بۆ پلانەکەی.

ئەوەی دەکشێتەوە، ئەوەی کەم دەبێتەوە، لەناکاو پێدەچێت شایەنی ڕێز و شەرەفمان بێت. ئەوەی زۆر دەمێنێتەوە، بە بوونی خۆی لافاومان لێدەدات، وامان لێدەکات بێزێزی پێبکەین. لە سەدەکانی ناوەڕاستدا خانمان بەردەوام شورشگێرەکانیان دەخستە ناو تاقیکردنەوەکانی خۆشەویستییەوە، دەیانارد بۆ هەندێک هەوڵی درێژخایەن و سەخت- هەموو ئەمانە بۆ دروستکردنی نەخشێکی نەبوونی و ئامادەبوون. بەڕاستی ئەگەر گویلۆم لە پلەی یەکەمدا خانمەکەی بەجێ نەهێشتبا، ڕەنگە ناچار بوایە خانمەکەی بنێرێتە دەرەوە و غیابی خۆی دروست بکات.

> نەبوونی خولیا بچووکەکان کەم دەکاتەوە و گەورەکان دەسوتێنێت، چونکە با مۆمێک دەکوژێنێتەوە و ئاگرێک دەکوژێنێتەوە.

Machine Translated by Google

لا ڕۆشفۆکۆڵد، ١٦٨٠-١٦١٣

ڕەچاوکردنی یاسا

بۆ چەندین سەدە ئاشوورییەکان بە مشتێکی ئاسنین حوکمڕانی سەرەوەی ئاسیایان دەکرد. بەڵام لە سەدەی هەشتەمی پێش زایین خەڵکی مێدیا (ئێستا باکووری ڕۆژئاوای ئێران) لە دژی ئەوان ڕاپەڕین و دواجار ئازاد بوون. ئێستا مادەکان دەبوو حکومەتێکی نوێ دابمەزرێنن. بە بڕیاردان کە خۆیان لە هەر جۆرە دیسپۆتیزمێک بەدوور بگرن، ڕەتیانکردەوە دەسەڵاتی کۆتایی بە هیچ پیاوێک بدەن، یان دەسەڵاتێکی پاشایەتی دابمەزرێنن. بەڵام بەبێ سەرکردە، وڵاتەکە زۆری نەخایاند کەوتە ئاژاوە، و شکا و بوو بە شانشینی بچووک، گوندەکان شەڕیان لەگەڵ گوند دەکرد.

لە یەکێک لەو گوندانەدا پیاوێک بە ناوی Deioces دەژیا، کە دەستی کرد بە دروستکردنی ئا
ناوی خۆی بۆ مامەڵەی دادپەروەرانە و توانای یەکلاییکردنەوەی ناکۆکییەکان.
لە ڕاستیدا ئەوەندە سەرکەوتووانە ئەم کارەی کرد کە زۆری نەخایاند هەر ململانێیەکی یاسایی لە ناوچەکەدا بۆی دەهێنرا و دەسەڵاتەکەی زیاتر بوو. لە سەرانسەری خاکەکەدا یاساکە کەوتبووە ناو ناوبانگەوە- دادوەرەکان گەندەڵ بوون و کەس ئیتر دۆسیەکانیان بە دادگاکان نەدەسپێردرا، لەبری ئەوە پەنایان بۆ توندوتیژی دەبرد. کاتێک هەواڵی حیکمەت و نەگریس و بێلایەنی نەلەرزاوی دیۆسیس بڵاوبووەوە، گوندەکانی میدەکان لە دوور و دوورەوە ڕوویان لێکرد بۆ یەکلاییکردنەوەی هەموو جۆرە کەیسێک.

زۆری نەخایاند بوو بە تاکە ناوبژیوانی دادپەروەری لە خاکەکەدا.
لە لوتکەی دەسەڵاتەکەیدا، دیۆسیس لەناکاو بڕیاریدا کە بەس بووە.
ئیتر لەسەر کورسی حوکم دانەنیشت، ئیتر گوێی لە داواکاری نەدەبوو، ئیتر ناکۆکی نێوان برا و برا، گوند و گوند یەکلایی نەدەکردەوە.
بە گلەیی ئەوەی کە ئەوەندە کات بەسەر دەبات بۆ مامەڵەکردن لەگەڵ کێشەی کەسانی دیکە کە کاروباری خۆی پشتگوێ خستووە، خانەنشین بوو. وڵات جارێکی تر دابەزی بۆ ناو ئاژاوە. بە کشانەوەی لەناکاوی ناوبژیوانێکی بەهێزی وەک دیۆسیس، تاوانەکان زیادیان کرد و سووکایەتیکردن بە یاسا هەرگیز لەوە زیاتر نەبوو. مادەکان کۆبوونەوەی هەموو گوندەکانیان ئەنجامدا بۆ ئەوەی بڕیار بدەن چۆن لە سەختی خۆیان دەربچن. یەکێک لە سەرکردەکانی خێڵەکە دەڵێت: "ناتوانین لەم بارودۆخەدا بەردەوام بین لە ژیان لەم وڵاتەدا". "با یەکێک لە ژمارەکانمان بۆ حوکمڕانی دیاری بکەین بۆ ئەوەی بتوانین لە ژێر دەسەڵاتی ڕێک و پێکدا بژین، نەک ماڵەکانمان بە تەواوی لە ئاژاوەی ئێستادا لەدەست بدەین."

و بەم شێوەیە سەرەڕای هەموو ئەو شتانەی کە مادەکان لە ژێر دەسەڵاتی دیسپۆتیزمی ئاشووریدا تووشی بوون، بڕیاریان دا دەسەڵاتێکی پاشایەتی دابمەزرێنن و ناوی پاشایەکیان لێ بنێن. وە

Machine Translated by Google

بێگومان ئەو پیاوەی زۆرترین ئارەزووی حوکمڕانییان دەکرد، دییۆسی دادپەروەرانە بوو. قەناعەت پێکردنی قورس بوو، چونکە نەیدەویست زیاتر پەیوەندی بە شەڕ و ململانێی ناو گوندەکانەوە هەبێت، بەڵام مادەکان سواڵیان دەکرد و داوای لێبوردنیان دەکرد- بەبێ ئەو وڵاتەکە دابەزیبووە دۆخێکی بێ یاسایی. دواجار دییۆسێس ڕازی بوو.

لەگەڵ ئەوەشدا مەرجەکانیشی سەپاند. بڕیار بوو کۆشکێکی زەبەلاحی بۆ دروست بکرێت و پاسەوانی بۆ دابین بکرێت و پایتەختێکیش دروست بکرێت کە لێیەوە حوکمڕانی بکات. هەموو ئەمانە ئەنجامدرا و دیۆسیس لە کۆشکەکەیدا نیشتەجێ بوو. لە ناوەڕاستی پایتەختدا، کۆشکەکە بە دیوار دەورە دراوە، و بە تەواوی بۆ خەڵکی ئاسایی دەستی پێنەدەگەیشت.

پاشان دیۆسیس مەرجەکانی دەسەڵاتەکەی دامەزراند: دانپێدانان بە ئامادەبوونی قەدەغە بوو. پەیوەندی لەگەڵ پاشا تەنها لە ڕێگەی نێردراوەوە دەکرا. کەس لە دەرباری پاشایەتیدا نەیدەتوانی لە هەفتەیەکدا زیاتر لە جارێک ببینێت، پاشان تەنها بە مۆڵەت.

دییۆسێس بۆ ماوەی پەنجا و سێ ساڵ حوکمڕانی کرد و ئیمپراتۆریەتی مادی درێژکردەوە و بناغەی ئەو وڵاتەی دامەزراند کە دواتر دەبێتە ئیمپراتۆریەتی فارس، لە ژێر دەستی کوروشی نەوەیەکی گەورەیدا. لە سەردەمی دیۆسیسدا، ڕێزی خەڵک بۆی وردە وردە گۆڕا بۆ جۆرێک لە پەرستن: ئەوان باوەڕیان وابوو، ئەو مرۆڤێکی فانی تەنیا نەبووە، بەڵکو کوڕی خوداوەندێک بووە.

لێکدانەوە

دییۆسێس پیاوێکی خاوەن تەماحێکی گەورە بوو. هەر زوو دیاری کرد کە وڵات پێویستی بە فەرمانڕەوایەکی بەهێز هەیە، و ئەو پیاوە بۆ ئەو کارە.
لە خاکێکدا کە تووشی ئانارشی بووە، بەهێزترین پیاو دادوەر و ناوبژیوانە. بۆیە دیۆسێس دەستی بە کارەکەی کرد بە دروستکردنی ناوبانگەکەی وەک پیاوێکی دادپەروەری بێ کەموکوڕی.

بەڵام لە لوتکەی دەسەڵاتی وەک دادوەردا، دیۆسێس درکی بە ڕاستییەکان کرد
یاسای نەبوونی و ئامادەبوون: بە خزمەتکردنی زۆرێک لە موکلیەکان، زۆر بەرچاو بووبوو، زۆر ئامادە بووبوو و ئەو ڕێزەی لەدەستدابوو کە پێشتر چێژی لێدەبینی. خەڵک خزمەتەکانی ئەویان بە شتێکی ئاسایی دەزانی. تاکە ڕێگە بۆ وەرگرتنەوەی ئەو ڕێز و دەسەڵاتەی کە دەیویست، ئەوە بوو کە بە تەواوی بکشێتەوە، و با مادەکان تامی ژیان بەبێ ئەو چۆنە. وەک چاوەڕوانی دەکرد هاتن و سواڵیان دەکرد بۆ ئەوەی حوکمڕانی بکات.

Machine Translated by Google

کاتێک دیۆسێس ڕاستی ئەم یاسایەی دۆزیەوە، بردییە کۆتایی هاتنی. لەو کۆشکەدا کە گەلەکەی بۆی دروست کردبوو، جگە لە چەند دەربارییەک کەس نەیدەتوانی بیبینێت و ئەوانەش تەنیا بە دەگمەن. وەک هێرۆدۆت نووسیویەتی، "مەترسی ئەوە هەبوو کە ئەگەر بە خوو ببینن، ڕەنگە ببێتە هۆی ئیرەیی و نارەزایی و پیلانەکان بەدوای خۆیدا بهێنن؛ بەڵام ئەگەر کەس نەیبینیبا، ئەفسانە گەشە دەکات کە ئەو بوونەوەرێکی ڕیزبەندی جیاوازە لە مرۆڤە سادەکان".

کابرایەک بە دەروێشێکی گوت: بۆچی زیاتر ناتبینم؟ دەروێش لە وەڵامدا وتی: چونکە وشەکانی 'بۆچی نەچووی بۆ بینینی من؟' بۆ گوێم شیرینترن لە وشەکانی 'بۆچی جارێکی تر هاتوویتەوە؟'

کلیلی دەسەڵات

هەموو شتێک لە دونیادا بەندە بە نەبوون و ئامادەبوون. ئامادەبوونێکی بەهێز هێز و سەرنجت بۆ لای خۆت ڕادەکێشێت- تۆ لە دەوروبەرت گەشاوەتر دەدرەوشێنیتەوە. بەڵام بە ناچاری دەگاتە خاڵێک کە زۆر بوون کاریگەری پێچەوانە دروست دەکات: تا زیاتر ببینرێت و بیسترێت، بەهاکەت زیاتر دادەبەزێت. دەبیتە خوو. هەرچەندە هەوڵبدەیت جیاواز بیت، بە شێوەیەکی نادیار، بەبێ ئەوەی بزانیت بۆچی، خەڵک کەمتر و کەمتر ڕێزت لێدەگرن. لە ساتێکی گونجاودا دەبێت فێر بیت خۆت بکشێنیتەوە پێش ئەوەی بە نائاگایی پاڵت پێبدەن. یاری شاردنەوەیە.

ڕاستی ئەم یاسایە بە ئاسانی دەتوانرێت لە بابەتی خۆشەویستیدا بەرز نرخێنرێت
و وەسوەسە. لە قۆناغە سەرەتاییەکانی پەیوەندی خۆشەویستیدا، نەبوونی خۆشەویستەکە خەیاڵت وروژێنێت، جۆرێک لە ئاورا لە دەوری خۆی دروست دەکات. بەڵام ئەم ئاورایە کاڵ دەبێتەوە کاتێک زۆر دەزانیت- کاتێک خەیاڵت شوێنی نەماوە بۆ گەشتکردن. ئازیزەکە دەبێتە کەسێک وەک هەر کەسێک، کەسێک کە بوونی بە شتێکی ئاسایی وەردەگیرێت. هەر لەبەر ئەمەشە کە کۆرتێزانی فەرەنسی سەدەی حەڤدەهەم نینۆن دی لێنکلۆس ئامۆژگاری بەردەوامی فێڵکردن لە کشانەوە لە خۆشەویستەکەی دەکرد. ئەو نووسیویەتی: "عەشق هەرگیز لە برسێتی نامرێت، بەڵام زۆرجار لە هەرس نەکردن".

ئەو ساتەی ڕێگە بە خۆت دەدەیت وەک هەر کەسێک مامەڵەت لەگەڵدا بکرێت، زۆر درەنگ بووە- قووت دەدرێیت و هەرس دەکرێیت. بۆ ڕێگریکردن لەم کارە پێویستە کەسی بەرامبەر لە بوونی خۆت برسی بکەیت. ڕێزگرتنیان بە زۆر بە هەڕەشەکردن لێیان

Machine Translated by Google

لەگەڵ ئەگەری ئەوەی کە بۆ هەمیشە لەدەستت بدەن؛ نەخشێکی ئامادەبوون و نەبوونی دروست بکەن.

کاتێک دەمری، هەموو شتێک لەبارەی تۆوە جیاواز دەردەکەوێت. تۆ ئەبێ بە
دەورە دراوە بە ئاورایەکی چرکەساتی ڕێزگرتن. خەڵک ڕەخنەکانیان لە تۆ، قسەکانیان لەگەڵ تۆدا لەبیر دەبن و پڕ دەبن لە
پەشیمانی و تاوانباری. ئەوان ئامادەییەکیان لەدەستداوە کە هەرگیز ناگەڕێتەوە. بەڵام پێویست ناکات چاوەڕێ بکەیت تا
دەمری: بە کشانەوەیەکی تەواو بۆ ماوەیەک جۆرێک لە مردن دروست دەکەیت پێش مردن. وە کاتێک دەگەڕێیتەوە، وەک ئەوە
وایە لە مردووەکانەوە گەڕایتەوە- هەوایەکی زیندووبوونەوە بە تۆوە دەلکێت و خەڵک لە گەڕانەوەتدا ئارام دەبنەوە. بەم شێوەیە
دیۆسێس خۆی کردە پاشا.

ناپلیۆن خەریکی دان بە یاسای غیاب و ئامادەبووندا بوو، کاتێک دەیگوت "ئەگەر زۆرجار لە شانۆدا ببینرێم، خەڵک واز لە
سەرنجدانم دێنن". ئەمڕۆ لە جیهانێکدا کە لە ڕێگەی لافاوی وێنەکانەوە بە ئامادەبوون لافاو لێی داوە، یاری کشانەوە هێندەی
تر بەهێزترە. ئێمە بە دەگمەن دەزانین کەی ئیتر بکشێینەوە و هیچ شتێک تایبەت نییە، بۆیە ئێمە سەرسام دەبین لەلایەن هەر
کەسێکەوە کە بتوانێت بە هەڵبژاردن نەمێنێت. ڕۆماننووسان جەی دی سالینگەر و تۆماس پینچۆن بە زانینی ئەوەی کەی ون
دەبن، فۆڵۆوەری کولتیان دروست کردووە.

دیوێکی دیکەی ڕۆژانەی ئەم یاسایە، بەڵام دیوێک کە ڕاستییەکەی زیاتر نیشان دەدات، یاسای کەمییە لە زانستی ئابووریدا.
بە کشاندنەوەی شتێک لە بازاڕ، بەهای خێرا دروست دەکەیت. لە هۆڵەندا لە سەدەی حەڤدەهەمدا، چینی سەرەوە دەیانویست
لالەنگی زیاتر لە گوڵێکی جوان دروست بکەن- ئەوان دەیانویست جۆرێک لە هێمای پێگە بێت. گوڵەکەیان کەم کرد، لە ڕاستیدا
نزیک بوو لە مەحاڵەوە دەست بکەوێت، ئەوان بوونە هۆی ئەوەی کە دواتر ناوی لێنرا تولیپۆمانیا. ئێستا تاکە گوڵێک بەهای
زیاتر بوو لە کێشەکەی لە زێڕدا. لە سەدەی خۆماندا، بە هەمان شێوە، جۆزێف دوڤین، بازرگانی هونەری، پێداگری لەسەر ئەوە
دەکرد کە ئەو تابلۆانەی کە دەیفرۆشت، تا دەتوانێت کەم و دەگمەن بکات. بۆ ئەوەی نرخەکانیان بەرز بێتەوە و پێگەی ئەوان
بەرز بێت، تەواوی کۆلێکشنەکانی کڕی و لە ژێرزەمینەکەیدا هەڵیگرت. ئەو تابلۆیانەی کە دەیفرۆشت زیاتر بوون لە تەنها
تابلۆکان- ئەوان شتگەلێکی فیتیش بوون، بەهاکەیان بەهۆی دەگمەنییەکەیەوە زیاد بوو. جارێک وتی: "دەتوانیت هەموو ئەو
وێنانەی کە دەتەوێت بە پەنجا هەزار دۆلار بەدەستبهێنیت- ئەوە ئاسانە." "بەڵام بۆ ئەوەی وێنەکان بە چارەک ملیۆنێک
هەریەکەیان بەدەست بهێنیت- ئەوە دەیەوێت ئەنجام بدرێت!"

وێنە: خۆر. تەنها
دەتوانێت بێت

Machine Translated by Google

بەهۆی نەبوونیەوە بەرز دەنرخێنرێت.
تا ڕۆژانی باران درێژتر بێت، تامەزرۆی خۆر زیاتر دەبێت. بەڵام ڕۆژانی گەرمی زۆر و خۆر زاڵ
دەبێت.

فێربە خۆت بە تەمومژاوی بهێڵیتەوە و وا لە خەڵک بکەیت داوای گەڕانەوەت بکەن.

یاسای کەمی درێژ بکەرەوە بۆ لێهاتوویی خۆت. ئەوەی پێشکەشی دەکەیت بیکە
جیهان دەگمەن و سەختە بۆ دۆزینەوە، و تۆ لە یەک کاتدا بەهاکەی زیاد دەکەیت.
هەمیشە ساتێک دێت ئەوانەی لە دەسەڵاتدان زیاتر لە خۆیان دەمێننەوە
بەخێربێیت. ئێمە لێیان بێزار بووین، ڕێزمان لەدەست داوە؛ ئێمە دەیانبینین
وەک ئەوەی جیاوازی نییە لەگەڵ باقی مرۆڤایەتی، واتە بڵێین ئێمە وەک...
تا ڕادەیەک خراپتر، بەو پێیەی بە ناچاری دۆخی ئێستایان لە چاوی خۆماندا بەراورد دەکەین بە...
یەکەمیان. هونەرێک هەیە بۆ ئەوەی بزانیت کەی خانەنشین دەبیت. ئەگەر ئەنجام بدرێت
ڕاستە، ئەو ڕێزەی کە لەدەستت دابوو بەدەستی دەهێنیتەوە، و بەشێک لە دەسەڵاتەکەت دەهێڵیتەوە.
گەورەترین فەرمانڕەوای سەدەی شانزەهەم، چارڵز پێنجەم شای ئیسپانیا بوو، ساڵی ١٩٦٦.
ئیمپراتۆری هاپسبورگ، ئیمپراتۆریەتێکی بەڕێوەبرد کە لە کاتێکدا زۆر شت لەخۆدەگرت
لە ئەوروپا و جیهانی نوێ. بەڵام لە لوتکەی دەسەڵاتەکەیدا، لە ساڵی ١٥٥٧دا، ئەو...
خانەنشین بوو بۆ خانەقای یوستە. هەموو ئەوروپا لەلایەن ئەوەوە دیل بوو
کشانەوەی لەناکاو؛ کەسانێک کە ڕقیان لێی بوو و لێی دەترسا لەناکاو پەیوەندییان کرد
ئەو گەورە بوو، و هاتە سەر ئەوەی وەک پیرۆزێک سەیر بکرێت. لەم دواییانەدا فیلمەکە...
ئەکتەری ناوداری ئەمریکی گرێتا گاربۆ هەرگیز لەوە زیاتر سەرسام نەبوو کە خانەنشین بوو، لە...
1941.بۆ هەندێک کەس نەبوونی زۆر زوو هات- ئەو لە ناوەڕاستی سییەکانی تەمەنیدا بوو-
بەڵام بە ژیرییەوە پێی باشتر بوو بە مەرجەکانی خۆی بڕوات، نەک چاوەڕێی ئەوە بکات
بینەرانی بۆ ئەوەی لێی بێزار بن.
خۆت زۆر ئامادە بکە و ئەو ئاورای دەسەڵاتەی کە دروستت کردووە
لە دەوروبەری خۆتدا لەناو دەچێت. یارییەکە بگۆڕە: خۆت کەمتر بکە
دەستڕاگەیشتن و بەهای ئامادەبوونت زیاد دەکەیت.

دەسەڵات: بەکارهێنانی نەبوونی بۆ دروستکردنی ڕێز و ڕێزگرتن. ئەگەر
ئامادەبوون ناوبانگ کەم بکاتەوە، نەبوونی ناوبانگ زیاد دەکات.

پیاوێک کە کاتێک غیابی وەک شێر سەیر دەکرێت، کاتێک ئامادە دەبێت دەبێتە شتێکی باو و
گاڵتەجاڕانە. بەهرەکان بریقەیان لەدەست دەدەن ئەگەر زۆر ئاشنا بین پێی، بۆ...

Machine Translated by Google

تویکڵی دەرەوەی دەروون بە ئاسانی دەبینرێت لە ناوکی دەوڵەمەندی
ناوەوەی. تەنانەت نابغەی نایاب کەڵک لە خانەنشینی وەردەگرێت بۆ

ئەوەی پیاوان ڕێزی لێبگرن و ئەو تامەزرۆییەی کە بەهۆی نەبوونیەوە
ورووژاوە، ببێتە هۆی ئەوەی ڕێزی لێبگیرێت.

(بالتاسار گراسیان، (١٦٥٨-١٦٠١

پێچەوانەکردنەوە

ئەم یاسایە تەنها کاتێک جێبەجێ دەکرێت کە ئاستێکی دیاریکراوی دەسەڵات بەدەست هاتبێت. ەکە
پێویستی کشانەوە تەنها دوای ئەوە دێت کە بوونی خۆتت دامەزراندووە؛
زۆر زوو بڕۆن و ڕێزتان زیاد ناکەن، تۆ سادەیت
لەبیرکراوە. کاتێک بۆ یەکەمجار دەچیتە سەر شانۆی جیهان، دروستکردنی...
وێنەیەک کە دەتوانرێت بناسرێتەوە و دووبارە بکرێتەوە و لە هەموو شوێنێکدا دەبینرێت. تا ئەو کاتە
پێگە بەدەست دێت، نەبوونی مەترسیدارە- لەبری ئەوەی بڵێسەی ئاگرەکە هەڵبکات، ئەوە...
دەیانکوژێنێتەوە.
لە خۆشەویستی و وەسوەسەدا، بە هەمان شێوە، نەبوونی تەنها کاتێک کاریگەرە کە هەتبێت
ئەوی ترت بە وێنەی خۆت دەورە داوە، لە هەموو شوێنێک لەلایەن ئەوەوە بینراوە.
هەموو شتێک دەبێت خۆشەویستەکەت بوونی تۆی بیربخاتەوە، بۆ ئەوەی کاتێک دەیکەیت
دوور بیت هەڵبژێرە، خۆشەویست هەمیشە بیرت لێدەکاتەوە، هەمیشە دەبێت
بینینی تۆ لە چاوی مێشکی خۆیدا.
لەبیرت بێت: لە سەرەتاوە خۆت بکە کەم نەبێت بەڵکو لە هەموو شوێنێکدا بیت.
تەنها ئەوەی دەبینرێت و قەدر دەزانرێت و خۆشەویست دەکرێت لە غیابیدا بیری دەکرێت.

Machine Translated by Google

یاسای ١٧

ئەوانی تر لە تیرۆری هەڵپەسێردراودا بهێڵەرەوە: چاندنی AN

هەوای پێشبینی نەکراو

حوکمدان

مرۆڤەکان بوونەوەرێکی خووین و پێویستییەکی تێرنەکراویان هەیە بۆ بینینی ئاشنابوون لە کردەی کەسانی دیکەدا.
پێشبینیکردنی تۆ هەستێکی کۆنترۆڵکردنیان پێدەبەخشێت.
مێزەکان بسووڕێنە: بە ئەنقەست پێشبینی نەکراو بە. ئەو ڕەفتارانەی کە پێدەچێت هیچ یەکدەنگی و ئامانجێکیان نەبێت، لە
هاوسەنگی دەرچوون، و خۆیان ماندوو دەکەن لە هەوڵی ڕوونکردنەوەی جوڵەکانت. ئەم ستراتیژە ئەگەر ببرێتە ئەوپەڕی،
دەتوانێت ترساندن و تیرۆر بکات.

ڕەچاوکردنی یاسا

لە مانگی ئایاری ساڵی ١٩٧٢دا بۆریس سپاسسکی پاڵەوانی شەترەنج بە دڵەڕاوکێیەوە چاوەڕێی ڕکابەرەکەی بوو بۆبی فیشەر
لە شاری ڕیکیاڤیک لە ئایسلەندا. بڕیار بوو ئەو دوو کەسە بۆ پاڵەوانێتی جیهانی شەترەنج یەکتر ببینن، بەڵام فیشەر لە کاتی
خۆیدا نەگەیشتبوو و یارییەکە ڕاگیرابوو. فیشەر کێشەی لە قەبارەی پارەی خەڵاتەکاندا هەبوو، کێشەی هەبوو لە شێوازی
دابەشکردنی پارەکە، کێشەی هەبوو لە لۆجستیکی ئەنجامدانی یارییەکە لە ئایسلەندا. لەوانەیە لە هەر ساتێکدا پاشەکشە بکات.

سپاسسکی هەوڵیدا سەبر بگرێت. سەرۆکە ڕووسیەکانی هەستیان کرد فیشەر زەلیلی دەکات و پێیان وتووە بڕوات،
بەڵام سپاسسکی ئەم یارییەی دەویست.
دەیزانی دەتوانێت فیشەر لەناو ببات و هیچ شتێک گەورەترین سەرکەوتنی ژیانی وەرزشی تێکنادات. سپاسسکی بە
هەڤاڵێکی وت: کەواتە وا دیارە ڕەنگە هەموو کارەکانمان بێهودە بێت. -بەڵام چی بکەین؟ ئەوە هەنگاوی بۆبییە. ئەگەر هات،
ئێمە یاری دەکەین. ئەگەر نەهات ئێمە یاری ناکەین. پیاوێک کە ئامادەیە خۆی بکوژێت، دەستپێشخەری هەیە".

Machine Translated by Google

دواجار فیشەر گەیشتە شاری ڕیکیاڤیک، بەڵام کێشەکان، و مەترسییەکانی...
هەڵوەشاندنەوە، بەردەوامە. ئەو حەزی بەو هۆڵە نەبوو کە بڕیار بوو یارییەکەی تێدا ئەنجام بدرێت، ڕەخنەی لە ڕووناکی گرت، گلەیی لە ژاوەژاوی کامێراکان دەکرد، تەنانەت ڕقی لەو کورسییانە بوو کە بڕیار بوو خۆی و سپاسسکی لەسەری دابنیشن. ئێستا یەکێتی سۆڤیەت دەستپێشخەری کرد و هەڕەشەی کشانەوەی پیاوەکەیان کرد.

وادیارە ئەو بلۆفە کاریگەری هەبوو: دوای ئەو هەموو هەفتەیەی چاوەڕوانی، دانوستانە بێکۆتا و توورەییەکان، فیشەر ڕازی بوو یاری بکات. هەمووان ئارام بوون، کەس لە سپاسسکی زیاتر نەبوو. بەڵام لە ڕۆژی ناساندنە فەرمییەکاندا، فیشەر زۆر درەنگ گەیشتە لای و لەو ڕۆژەی کە بڕیار بوو "یاریی سەدە" دەست پێبکات، دیسانەوە دواکەوتەوە. بەڵام ئەمجارەیان دەرئەنجامەکانی ترسناک دەبن: ئەگەر زۆر درەنگ خۆی نیشان دا ئەوا یاری یەکەمی لەدەست دەدات.

چی ڕوویدا؟ ئایا جۆرێک لە یاری دەروونی دەکرد؟ یان ڕەنگە بۆبی فیشەر لە بۆریس سپاسسکی ترسابێت؟ بۆ وەستا گەورەکانی کۆبووەوە و بۆ سپاسسکی وا دیار بوو کە ئەم منداڵە گەنجەی خەڵکی بروکلینی ئەمریکا حاڵەتێکی ترسناک و لەرزینەکانی هەیە. کاتژمێر ٥:٠٩فیشەر خۆی نیشان دا، ڕێک خولەکێک پێش ئەوەی یارییەکە هەڵبوەشێتەوە.

یەکەم یاری پاڵەوانێتی شەترەنج گرینگە، بەو پێیەی تۆن بۆ...
مانگەکانی داهاتوو. زۆرجار ململانێیەکی هێواش و بێدەنگە، کە ئەو دوو یاریزانە خۆیان بۆ شەڕەکە ئامادە دەکەن و هەوڵی خوێندنەوەی ستراتیژی یەکتر دەدەن. ئەم یارییە جیاواز بوو. فیشەر لە سەرەتاوە جوڵەیەکی ترسناکی کرد، ڕەنگە خراپترینی ژیانی وەرزشی بێت و کاتێک سپاسسکی لەسەر پەتەکان بوو، وا دیار بوو وازی لێهێنابێت. بەڵام سپاسسکی دەیزانی کە فیشەر هەرگیز وازی نەهێنا. تەنانەت کاتێک ڕووبەڕووی چەکمەیت بووەوە، تا کۆتایی تاڵ شەڕی دەکرد، بەرامبەرەکەی ماندوو دەکرد. بەڵام ئەمجارەیان وا دیار بوو دەستی لەکارکێشایەوە. پاشان لەناکاو جوڵەیەکی بوێرانەی هەڵدا کە ژوورەکەی خستە جەنجاڵییەکەوە. ئەم هەنگاوە سپاسسکی تووشی شۆک کرد، بەڵام چاکبووەوە و توانی یارییەکە بباتەوە. بەڵام کەس نەیتوانی بزانێت فیشەر لە چیدایە. ئایا بە ئەنقەست دۆڕابوو؟ یان زەق بووەوە؟ نائارام؟

تەنانەت وەک هەندێک پێیان وابوو شێتی؟
دوای شکستەکەی لە یاری یەکەمدا، فیشەر هێندەی تر بە دەنگی بەرز گلەیی لە ژوورەکە و کامێراکان و هەموو شتێکی تر کرد. هەروەها نەیتوانی لە کاتی خۆیدا بۆ یاری دووەم خۆی نیشان بدات. ئەمجارەیان ڕێکخەران بەس بوون: فۆڕفیتێکی پێدرا. ئێستا دوو یاری دابەزیبوو بۆ هیچ، پێگەیەک کە کەس لێیەوە نەگەڕاوەتەوە بۆ ئەوەی پاڵەوانێتی شەترەنج بەدەستبهێنێت. فیشەر بە ڕوونی بێ هێنگ بوو. بەڵام لە یاری سێیەمدا، وەک هەموو ئەوانەی شایەتحاڵی ئەوە بوون لەبیریانە، نیگایەکی دڕندانە لە چاویدا بوو، نیگایەک کە بە ڕوونی سپاسسکی بێزار دەکرد. وە سەرەڕای ئەو کونە کە بۆ خۆی هەڵیکەندبوو، بەڵام وا دیار بوو کە باڵادەست بوو

Machine Translated by Google

خاوەن متمانە. ئەو بەراستی ئەوەی کرد کە پێدەچوو هەڵەیەکی دیکە بێت، وەک ئەوەی لە یاری یەکەمدا کردبووی- بەڵام هەوای خۆبەزلزانەکەی وایکرد سپاسسکی بۆنی تەڵەیەک بکات. بەڵام سەرەڕای گومانەکانی ئەو ڕووسییە، نەیتوانی تەڵەکەکە بدۆزێتەوە و پێش ئەوەی بزانێت فیشەر چەکماتی کردبوو. لە ڕاستیدا تاکتیکە نائۆرتۆدۆکسەکانی فیشەر بە تەواوی بەرامبەرەکەی بێزار کردبوو. لە کۆتایی یارییەکەدا فیشەر بازێکی دا و بەپەلە هاتە دەرەوە و هاوارێکی بۆ کۆنفیدراڵیەکانی کرد کاتێک مشتێکی بە کفنیدا شکاند و وتی: "بە هێزێکی دڕندانە دەیچەوسێنمەوە!"

لە یارییەکانی داهاتوودا فیشەر جوڵەکانی ڕاکێشا کە کەس لێی نەیبینیبوو
پێشتر، جوڵەکان کە شێوازی ئەو نەبوون. ئێستا سپاسسکی دەستی کرد بە هەڵەکردن. دوای دۆڕاندنی یاری شەشەم دەستی کرد بە گریان. مامۆستایەکی گەورە وتی: "دوای ئەمە، سپاسسکی دەبێت لە خۆی بپرسێت ئایا سەلامەتە بگەڕێتەوە بۆ ڕووسیا؟" دوای یاری هەشتەم سپاسسکی بڕیاریدا کە دەزانێت چی ڕوودەدات: بۆبی فیشەر هیپنۆتیزمی دەکرد. بڕیاریدا سەیری چاوی فیشەر نەکات؛ بە هەر حاڵ دۆڕا.

دوای یاری چواردەهەم پەیوەندی بە کۆنفرانسی ستافەوە کرد و ڕایگەیاند، "هەوڵێک دەدرێت بۆ کۆنترۆڵکردنی مێشکم".
پرسیاری ئەوەی لێدەکرد کە ئایا ئەو ئاوی پرتەقاڵەی لەسەر مێزی شەترەنجەکە دەیانخواردەوە دەکرا ماددە هۆشبەرەکان بووبێت؟ ڕەنگە ماددە کیمیاییەکان دەفرێنرایە هەوا. لە کۆتاییدا سپاسسکی کەوتە بەردەم خەڵک و تیمی فیشەری تۆمەتبار کرد بەوەی شتێکیان خستۆتە سەر کورسییەکان کە مێشکی سپاسسکی دەگۆڕێت. کەی جی بی کەوتە ئامادەباشیەوە: بۆریس سپاسسکی یەکێتی سۆڤیەتی شەرمەزار دەکرد!

کورسییەکان لەیەک جیاکرانەوە و تیشکی ئێکسیان بۆ کرا. کیمیاکارێک هیچ شتێکی نائاسایی تێدا نەدۆزیەوە. تاکە شتێک کە کەسێک لە هەر شوێنێکدا بیدۆزێتەوە، لە ڕاستیدا دوو مێشوولەی مردوو بوون لەناو ئامێری ڕووناکیدا. سپاسسکی دەستی کرد بە گلەییکردن لە خەونبینین.
هەوڵیدا بەردەوام بێت لە یاریکردن، بەڵام مێشکی خەریک بوو هەڵدەکرایەوە. نەیتوانی بەردەوام بێت.
لە ی٢ئەیلولدا دەستی لەکارکێشایەوە. هەرچەندە هێشتا تارادەیەک گەنج بوو، بەڵام هەرگیز لەم شکستە چاک نەبووەوە.

لێکدانەوە

لە یارییەکانی پێشووی نێوان فیشەر و سپاسسکیدا، فیشەر ئاستێکی باشی نەبوو. سپاسسکی توانایەکی نادیارانەی هەبوو بۆ خوێندنەوەی ستراتیژی بەرامبەرەکەی و بەکارهێنانی لە دژی. خۆگونجاندن و سەبرگر، هێرشەکانی دروست دەکرد کە نەک بە حەوت جوڵە بەڵکو بە حەفتا جوڵە شکستی پێدەهێنا. هەر جارێک یارییان دەکرد لە فیشەری بردەوە، چونکە زۆر زیاتر لە پێشەوەی دەبینی، و چونکە ئەو یاریزانێکی...

Machine Translated by Google

دەروونناسێکی درەوشاوە کە هەرگیز کۆنترۆڵی لەدەست نەدا. وەستایەک وتی: ئەو تەنها بەدوای باشترین جوڵەدا ناگەڕێت.
ئەو بەدوای ئەو جوڵەدا دەگەڕێت کە ئەو پیاوە تێکبدات کە یاری پێدەکات".

بەڵام فیشەر لە کۆتاییدا تێگەیشت کە ئەمە یەکێکە لە کلیلەکانی سەرکەوتنی سپاسسکی: ئەو لەسەر پێشبینیکردنی تۆ
یاری دەکرد، لە یارییەکەی خۆتدا شکستی پێهێنایت. هەموو ئەو کارانەی فیشەر بۆ یاریی پاڵەوانێتییەکە کردوویەتی، هەوڵێک
بوو بۆ ئەوەی دەستپێشخەرییەکە بخاتە لای خۆی و سپاسسکی لە هاوسەنگی دەربخات.

بەڕوونی چاوەڕوانییە بێکۆتاکان کاریگەری لەسەر دەروونی سپاسسکی هەبووە. بەڵام لە هەموویان بەهێزتر هەڵە بە
ئەنقەستەکانی فیشەر و دەرکەوتنی ئەو بوو کە هیچ ستراتیژییەکی ڕوونی نییە. لە ڕاستیدا هەموو هەوڵێکی دەدا بۆ ئەوەی
نەخشە کۆنەکانی تێکەڵ بکات، تەنانەت ئەگەر بە مانای دۆڕانی یاری یەکەم و لەدەستدانی یاری دووەمیش بێت.

سپاسسکی بە گۆڕانیبێژی و ئاست بەرزی ناسرابوو، بەڵام بۆ یەکەمجار لە ژیانیدا نەیتوانی بەرامبەرەکەی بدۆزێتەوە.
هێواش هێواش تواوەتەوە، تا لە کۆتاییدا ئەو کەسە بوو کە شێت دەرکەوت.

شەترەنج جەوهەری چڕکراوی ژیانی تێدایە: یەکەم، چونکە بۆ ئەوەی بتباتەوە
دەبێت سەبر و دووربینی باڵایان هەبێت؛ و دووەم، چونکە یارییەکە لەسەر نەخشەکان بنیات نراوە، تەواوی زنجیرە جوڵەکان
کە پێشتر یارییان پێکراوە و دووبارە دەکرێتەوە، بە گۆڕانکارییەکی کەم، لە هەر یارییەکدا. بەرامبەرەکەت ئەو نەخشانە شی
دەکاتەوە کە یاری دەکەیت و بەکاریان دەهێنێت بۆ ئەوەی هەوڵی پێشبینیکردنی جوڵەکانت بدات. ڕێگەدان بەو هیچ شتێکی
پێشبینیکراو کە ستراتیژییەکەی لەسەر بنیات بنێت، سوودێکی گەورەت پێدەبەخشێت. لە شەترەنجدا وەک لە ژیاندا، کاتێک
مرۆڤەکان ناتوانن بزانن تۆ چی دەکەیت، لە دۆخێکی تیرۆردا دەهێڵرێنەوە- چاوەڕوانی، نادڵنیایی، سەرلێشێواو.

ژیان لە دادگا یارییەکی جددی و خەمناکانەی شەترەنجە، کە پێویستی بەوەیە پارچە و پاترییەکانمان دابڕێژین، پلانێک
دابنێین، بەدوایدا بگەڕێین، پلانی نەیارەکەمان بپارێزین. بەڵام هەندێک جار باشترە مەترسی بکەیت و کاپریترین و
پێشبینینەکراوترین جوڵە ئەنجام بدەیت.

ژان دی لا برویر، ١٦٤٥-١٦٩٦

کلیلی دەسەڵات

Machine Translated by Google

هیچ شتێک لەوە ترسناکتر نییە کە لەناکاو و پێشبینی نەکراوە. هەر بۆیە ئێمە ئەوەندە لە بوومەلەرزە و گەردەلوولەکان دەترسین: نازانین کەی لێدەدەن. دوای ئەوەی یەکێکیان ڕوویدا، بە ترسەوە چاوەڕێی یەکەمی داهاتوو دەکەین.

تا رادەیەکی کەمتر ئەمە ئەو کاریگەرییەیە کە ڕەفتاری پێشبینینەکراوی مرۆڤ هەیەتی
لەسەر ئێمە.

ئاژەڵەکان بە شێوازی دیاریکراو ڕەفتار دەکەن، هەر بۆیەش توانای ڕاوکردن و کوشتنمان هەیە
ئەوان. تەنها مرۆڤ توانای ئەوەی هەیە بە ئاگادارییەوە ڕەفتارەکانی بگۆڕێت، ئیمپرۆڤیزەکردن و زاڵبوون بەسەر قورسایی ڕۆتین و خوودا. لەگەڵ ئەوەشدا زۆربەی پیاوان درک بەم هێزە ناکەن. ئەوان ئاسوودەیی ڕۆتینیان پێ باشترە، خۆبەدەستەوەدان بەو سروشتی ئاژەڵییەی کە وایان لێدەکات هەمان کردارە ناچارییەکان جار و بار دووبارە بکەنەوە. ئەوان ئەمە دەکەن چونکە پێویستی بە هیچ هەوڵێک نییە، هەروەها لەبەر ئەوەی بە هەڵە پێیان وایە ئەگەر ئەوانی دیکە نائارام نەکەن، ئەوا بە تەنیا دەمێننەوە.

تێبگە: مرۆڤی دەسەڵاتدار جۆرێک لە ترس دەچێنێت، بە ئەنقەست نائارامکردنی دەوروبەرەکەی بۆ ئەوەی دەستپێشخەرییەکە لە لای خۆیەوە بمێنێتەوە. هەندێک جار پێویستە بەبێ ئاگادارکردنەوە لێبدەیت، بۆ ئەوەی ئەوانی تر بلەرزن کاتێک کەمترین چاوەڕوانی دەکەن. ئامێرێکە کە بەهێزەکان بۆ چەندین سەدە بەکاریان هێناوە.

فیلیپۆ ماریا، دوا دوکەکانی ڤیسکۆنتی میلانۆ لە سەدەی پانزەهەمدا
ئیتاڵیا، بە ئاگادارییەوە پێچەوانەی ئەو شتەی کرد کە هەمووان چاوەڕێی دەکرد لێی. بۆ نموونە، لەوانەیە لەناکاو سەرنجی دەربارێکی بدات و دواتر کاتێک پیاوەکە هاتبووە چاوەڕوانی پلە بەرزکردنەوە بۆ پۆستی باڵا، لەناکاو دەست بکات بە مامەڵەکردن لەگەڵیدا بەوپەڕی بێڕێزییەوە. ڕەنگە پیاوەکە بە سەرلێشێواوی دەربارەکە بەجێبهێڵێت، کاتێک دوکەکە لەناکاو بیری دەهێنێتەوە و دەست بکاتەوە بە مامەڵەکردنی باش لەگەڵیدا. دوو جار سەرلێشێواوی دەربارەکە پرسیاری ئەوەی لێدەکرد کە ئایا گریمانەکەی کە پلەی بەرز دەکرێتەوە بۆ دوکەکە دیار بووە، و هێرشبەرانە بووە و دەست دەکات بە ڕەفتارکردن وەک ئەوەی چیتر چاوەڕێی شەرەفێکی لەو شێوەیە نەکات. دوکەکە بەهۆی نەبوونی تەماحەوە سەرزەنشتی دەکرد و دەینارد.

نهێنی مامەڵەکردن لەگەڵ فیلیپۆ سادە بوو: وا مەزانە بزانیت چی دەوێت. هەوڵ مەدە پێشبینی ئەوە بکەیت کە چی دڵی خۆش دەکات. هەرگیز ئیرادەی خۆت دەرزی لێ مەدە؛ تەنها تەسلیم بە ئیرادەی خۆیەوە. پاشان چاوەڕێ بکە بزانە چی ڕوودەدات. لەناو ئەو سەرلێشێواوی و نادڵنیاییەی کە دروستی کردبوو، دوکەکە حوکمڕانی باڵای دەکرد، بێ چەواشەکاری و بە ئاشتی.

پێشبینینەکردن زۆربەی کات تاکتیکی وەستاکە، بەڵام ئەو کەسەی کە لە ژێردەستەدایە دەتوانێت بە کاریگەرییەکی زۆرەوە بەکاریبهێنێت. ئەگەر خۆت بینی کە ژمارەت زیاترە یان گۆشەگیریت، زنجیرەیەک جوڵەی پێشبینینەکراو فڕێ بدە. دوژمنەکانت ئەوەندە سەریان لێ شێواوە کە پاشەکشە دەکەن یان هەڵەیەکی تاکتیکی دەکەن.

Machine Translated by Google

لە بەهاریساڵی ١٨٦٢،لە کاتی شەڕی ناوخۆی ئەمریکا، ژەنەراڵ ستۆنۆوال
جاکسۆن و هێزێکی ٤٦٠٠سەربازی کۆنفیدراڵی لە دۆڵی شیناندۆا هێزەکانی گەورەی یەکێتیان ئەشکەنجە دەدا. لەم نێوەندەدا،
لە دوورییەکی زۆرەوە، ژەنەراڵ جۆرج برینتۆن مەکلیلان، بە سەرۆکایەتی هێزێکی ٩٠هەزار سەربازی یەکێتی، لە واشنتۆن دی
سیەوە بەرەو باشوور دەڕۆیشت بۆ ئەوەی گەمارۆی ڕیچمۆند لە ویلایەتی ڤێرجینیا، پایتەختی کۆنفیدراڵی ئەمریکا بدات. لەگەڵ
تێپەڕبوونی هەفتەکانی هەڵمەتەکەدا، جاکسۆن چەندین جار سەربازەکانی لە دۆڵی شیناندۆا دەرهێنا، پاشان گەڕایەوە بۆ ئەو
دۆڵی.

جوڵەکانی هیچ مانایەکیان نەبوو. ئایا خۆی ئامادە دەکرد بۆ یارمەتیدانی بەرگریکردن لە ڕیچمۆند؟ ئایا ئەو ڕێپێوانی دەکرد
بۆ سەر واشنتۆن، ئێستا کە نەبوونی مەکلیلان بێ پارێزراو بوو؟ ئایا بەرەو باکوور دەڕۆیشت بۆ ئەوەی لەوێ سەرەوە وێرانکاری
بکات؟ بۆچی هێزە بچووکەکەی بە بازنەیی دەجووڵایەوە؟

هەنگاوە ڕوون نەکراوەکانی جاکسۆن وایکرد ژەنەراڵەکانی یەکێتی ڕێپێوانەکە لەسەر ڕیچمۆند دوابخەن لەکاتێکدا چاوەڕێی
ئەوە بوون بزانن ئەو لە چیدایە. لەم نێوەندەدا باشوور توانی هێزی بەهێزکەر برێژێتە ناو شارۆچکەکە. شەڕێک کە دەکرا کۆنفیدراڵی
چەقاندبا، گۆڕا بۆ چەقبەستوو. جاکسۆن جار و بار ئەم تاکتیکە بەکاردەهێنا کاتێک ڕووبەڕووی هێزە سەرووترەکان بووەوە لە
ڕووی ژمارەییەوە. وتی: "هەمیشە دوژمن تەمومژاوی و چەواشەکردن و سەرسوڕمان بکە، ئەگەر بتوانرێت،... ئەم جۆرە تاکتیکانە
هەموو جارێک سەردەکەون و ڕەنگە سوپایەکی بچووک بەم شێوەیە سوپایەکی گەورە لەناوببات."

ئەم یاسایە تەنها شەڕ ناگرێتەوە بەڵکو بارودۆخی ڕۆژانەش دەگرێتەوە. خەڵک...
هەمیشە هەوڵدەدەیت پاڵنەرەکانی پشت کردەوەکانت بخوێنیتەوە و پێشبینیکردنەکەت لە دژی تۆ بەکاربهێنیت. جوڵەیەکی
تەواو ڕوون نەکراوە فڕێ بدە و تۆ دەیانخەیتە سەر بەرگری. لەبەر ئەوەی لێت تێناگەن، بێزارن و لە حاڵەتێکی وادا دەتوانیت
بە ئاسانی بیانترسێنیت.

پابلۆ پیکاسۆ جارێک تێبینی کردووە، "باشترین حیسابکردن نەبوونی حیسابکردنە. کاتێک گەیشتە ئاستێکی دیاریکراو لە
ناسینەوە، کەسانی دیکە بە گشتی دەزانن کە کاتێک شتێک دەکەیت، ئەوە لەبەر هۆکارێکی زیرەکدایە.

کەواتە بەڕاستی گەمژانەیە کە پێشوەختە زۆر بە وردی جووڵەکانت دابڕێژیت.
باشترە بە کاپری مامەڵە بکەیت".
بۆ ماوەیەک پیکاسۆ لەگەڵ بازرگانی هونەری پۆڵ ڕۆزنبێرگ کاریان کردووە. سەرەتا ڕێگەی پێدا بڕێکی دادپەروەرانە لە
مامەڵەکردن لەگەڵ تابلۆکانیدا بڕوات، پاشان ڕۆژێک بەبێ هیچ هۆکارێکی دیار، بەو پیاوەی گوت کە چیتر هیچ کارێکی
پێنادات بۆ فرۆشتن. وەک پیکاسۆ ڕوونی کردەوە، "ڕۆزنبێرگ چل و هەشت کاتژمێری داهاتوو بەسەر دەبرد بۆ ئەوەی بزانێت
بۆچی. ئایا شتەکانم بۆ هەندێک بریکاری تر تەرخان دەکرد؟ من بەردەوام دەبووم لە کارکردن و خەوتن و ڕۆزنبێرگ کاتەکانی بە
فیگەرکردن بەسەر دەبرد. دوو ڕۆژی تر دەگەڕایەوە، دەمارەکانی چەقۆکێشان، دڵەڕاوکێ،

Machine Translated by Google

دەیگوت ئاخر هاورێی ئازیز ئەگەر پێشکەشت بکردایە ڕەتم نەدەکردەوە
ئەمە زۆر [ناوی ژمارەیەکی بەرچاو بەرزتر] بۆ ئەو تابلۆیانە بەڵکو
لەو باجەی کە ڕاهاتومە بیدەم بە تۆ، ئەی نا؟'"

پێشبینی نەکردن تەنها چەکێکی تیرۆر نییە: تێکەڵکردنی نەخشەکانت
ڕۆژانە دەبێتە هۆی جەنجاڵی لە دەوروبەرت و هاندانی ئارەزووی خۆت.
خەڵک باسی تۆ دەکەن، پاڵنەر و ڕوونکردنەوەیەک دەخەنە ڕوو کە...
هیچ پەیوەندی بە ڕاستییەوە نییە، بەڵام ئەوە بەردەوام لە مێشکیاندا دەتهێڵێتەوە. لە
لە کۆتاییدا، تا زیاتر کاپری دەرکەویت، ڕێزێکی زیاترت بۆ کۆدەبێتەوە.
تەنها ژێردەستە کۆتاییەکان بە شێوەیەکی پێشبینیکراو کاردەکەن.

وێنە: زە سایکلۆن. بایەک کە پێشبینی
ناکرێ. گۆڕانکاری لەناکاو لە بارۆمەترەکەدا،
لە گۆڕانکارییە ڕوونەکان لە ئاراستە و
خێراییدا. بەرگری نییە: زریانێک تیرۆر و
سەرلێشێواوی دەچێنێت.

دەسەڵات: فەرمانڕەوای ڕۆشنگەر ئەوەندە نهێنییە کە پێدەچێت نیشتەجێ بێت
لە هیچ شوێنێکدا نییە، ئەوەندە ڕوون نەکراوەتەوە کە کەس نەتوانێت بەدوایدا بگەڕێت. لە بێ کرداردا پشوو دەدات
لە سەرەوە و وەزیرەکانی لە خوارەوە دەلەرزن. (هان فێی-تزو، فەیلەسوفی چینی،
سەدەی سێیەمی پێش زایین)

پێچەوانەکردنەوە

هەندێک جار پێشبینیکردن دەتوانێت لە بەرژەوەندی تۆدا کار بکات: بە دروستکردنی نەخشێک بۆ...
کەسانێک کە ئاشنا بیت و ئاسوودە بیت لەگەڵیان، دەتوانیت خەوتیان لێبکەیت. ئەوان

Machine Translated by Google

هەموو شتێکیان بەپێی تێڕوانینە پێشوەختەکانیان سەبارەت بە تۆ ئامادە کردووە. دەتوانیت ئەمە بە چەند شێوازێک بەکاربهێنیت: یەکەم: شاشەیەکی دوکەڵی دادەنێت، بەرەیەکی ئاسوودە کە لە پشتیەوە دەتوانیت کارە فریودەرەکان ئەنجام بدەیت. دووەم: ڕێگەت پێدەدات لە بۆنە دەگمەنەکاندا شتێک بکەیت بە تەواوی دژی نەخشەکە، بەجۆرێک بەرامبەرەکەت نائارام دەکات کە بە قووڵی دەکەوێتە سەر زەوی بەبێ ئەوەی پاڵت پێبدرێت.

لە ساڵی ١٩٧٤محمد عەلی و جۆرج فۆرمان بڕیار بوو بۆ پاڵەوانێتی جیهانی کێشی قورس بۆکسێن بجەنگن. هەمووان دەیانزانی چی ڕوودەدات: بیگ جۆرج فۆرمان هەوڵی دەدا پەنجەیەکی ناکاوت بنیشێنێتەوە لە کاتێکدا عەلی سەمای بە دەوریدا دەکرد و ماندوو دەکات. ئەوە شێوازی شەڕی عەلی بوو، نەخشی خۆی بوو و زیاتر لە دە ساڵ بوو نەیگۆڕیبوو. بەڵام لەم حاڵەتەدا پێدەچوو ئەو سوودەی بە فۆرمان بەخشی: ئەو پەنجەیەکی وێرانکەری هەبوو و ئەگەر چاوەڕێ بکات، درەنگ یان زوو عەلی دەبوو بێتە لای. عەلی، ماستەر ستراتیژیست، پلانی دیکەی هەبوو: لە کۆنگرە ڕۆژنامەوانییەکاندا پێش شەڕە گەورەکە، دەیگوت بڕیارە ستایلەکەی بگۆڕێت و لەگەڵ فۆرمان پەنجەی بۆ دەربهێنێت. کەس، کەمترینیان فۆرمان، بۆ یەک چرکە باوەڕ بەم شتە نەدەکرد. ئەو پلانە دەبێتە خۆکوشتن لەلایەن عەلیەوە؛ وەک هەمیشە ڕۆڵی کۆمیدییەکەی دەگێڕا. پاشان پێش شەڕەکە، ڕاهێنەری عەلی پەتەکانی دەوری ئەڵقەکەی شل کردەوە، شتێک کە ڕاهێنەرێک دەیکات ئەگەر بۆکسێنەرەکەی بەنیازی ئەوە بوو بێت کە بە چەقۆ لێی دەربهێنێت. بەڵام کەس باوەڕی بەم فێڵە نەدەکرد؛ دەبوو ڕێکخستنێک بێت.

بە سەرسوڕمانی هەمووان عەلی بەتەواوی ئەو کارەی کرد کە وتبووی دەیکەم.
لە کاتێکدا فۆرمان چاوەڕێی ئەوە بوو کە بە دەوریدا سەما بکات، عەلی ڕاست چووە لای و بە چەقۆ سەمای کردە دەرەوە. ستراتیژی بەرامبەرەکەی بە تەواوی تێکدا. فۆرمان بە دۆڕاندن کۆتایی بە خۆی هێنا، نەک بە ڕاوەدوونانی عەلی بەڵکو بە فرێدانی چەقۆ بە شێوەیەکی کێوی، و زیاتر و زیاتر لێدانی دژە لێدان. لە کۆتاییدا عەلی کرۆسێکی ڕاستی دراماتیکی نیشتەوە کە فۆرمانی لە یاریگا دەرهێنا. خووی گریمانەکردنی ئەوەی کە ڕەفتاری کەسێک لەگەڵ شێوازەکانی پێشووی خۆیدا دەگونجێت، ئەوەندە بەهێزە کە تەنانەت ڕاگەیاندنی عەلی بۆ گۆڕینی ستراتیژ بەس نەبوو بۆ ئەوەی تووشی دڵەڕاوکێ بکات. فۆرمان کەوتە ناو تەڵێکەوە- ئەو تەڵەیەی کە پێی گوترابوو چاوەڕێی بکات.

ئاگادارکردنەوەیەک: پێشبینینەکردن هەندێک جار دەتوانێت دژی تۆ کاربکات، بەتایبەتی ئەگەر لە پۆستێکی ژێردەستەدا بیت. کاتێک هەیە باشترە خەڵک هەست بە ئاسوودەیی و جێگیربوون لە دەوروبەرت بکەیت نەک تێکیان بدەیت. زۆر پێشبینی نەکردن وەک نیشانەی بێبڕیاربوون سەیر دەکرێت، یان تەنانەت هەندێک کێشەی دەروونی جددیتر. نەخشەکان بەهێزن، دەتوانیت خەڵک بترسێنیت بە تێکدانی. ئەم جۆرە دەسەڵاتە تەنها بە ژیرانە بەکاربهێنرێت.

Machine Translated by Google

یاسای ١٨

بۆ پاراستنی خۆت قەڵا دروست مەکە—

گۆشەگیری مەترسیدارە

حوکمدان

جیهان مەترسیدارە و دوژمنەکان لە هەموو شوێنێکدان- هەموو کەسێک دەبێت خۆی بپارێزێت. پێدەچێت قەڵایەک سەلامەتترین بێت. بەڵام گۆشەگیری زیاتر بەرەورووی مەترسی دەبێتەوە لەوەی کە دەتپارێزێت لە- لە زانیارییە بەنرخەکان دەتبرێت، دەتکاتە بەرچاو و ئامانجێکی ئاسان. باشترە لەناو خەڵکدا بسورێیتەوە، هاوپەیمان بدۆزیتەوە، تێکەڵاو بیت. تۆ لەلایەن قەرەباڵغییەوە لە دوژمنەکانت قەڵغان دەکرێیت.

پێشێلکردنی یاسا

چین شیە هوانگ تی، یەکەم ئیمپراتۆری چین ٢١٠-٢٢١)پێش زایین)، بەهێزترین پیاوی سەردەمی خۆی بوو. ئیمپراتۆریەتەکەی فراوانتر و بەهێزتر بوو لە ئیمپراتۆریەتی ئەسکەندەری مەکدۆنی. هەموو ئەو شانشینیانەی کە دەوری شانشینی چینەکەی خۆیان دابوو داگیرکردبوو و یەکخستبوویان بۆ یەک کایەی گەورە بە ناوی چین. بەڵام لەساڵانی کۆتایی ژیانیدا، کەم کەس، ئەگەر کەسێک هەبوو، بینیبێتی.

ئیمپراتۆر لە شایستەترین کۆشکدا دەژیا کە تا ئەو مێژووە دروستکراوە، لە...
پایتەختی شاری هسین-یانگ. کۆشکەکە ٢٧٠کۆشکی هەبوو؛ هەموو ئەمانە بە ڕێڕەوی نهێنی ژێرزەمین بەیەکەوە گرێدرابوون، ئەمەش ڕێگەی بە ئیمپراتۆر دەدا بەناو کۆشکەکەدا بجوڵێت بەبێ ئەوەی کەس بیبینێت. هەموو شەوێک لە ژوورێکی جیاوازدا دەخەوت و هەرکەسێک بەبێ ئاگاداری چاوی لەسەر دانابوو، یەکسەر سەری دەبڕدرا. تەنیا مشتێک پیاو شوێنی ئەویان دەزانی و ئەگەر بۆ کەسێک ئاشکرایان کرد، ئەوانیش، دەکوژران.

ئیمپراتۆری یەکەم ئەوەندە لە بەرکەوتنی مرۆڤەکان ترساوە کە کاتێک دەبوو کۆشکەکە بەجێبهێڵێت بە نهێنی گەشتێکی دەکرد و بە وریاییەوە خۆی لەبەر دەکرد.
لە یەکێک لەو گەشتانەدا بەناو پارێزگاکاندا، لەناکاو گیانی لەدەستدا. جەستەی ئەو بوو

Machine Translated by Google

بە گالیسکەی ئیمپراتۆرەوە بردەوە بۆ پایتەخت، عەرەبانەیەکی پڕ لە ماسی خوێدار لە پشتیەوە بوو بۆ ئەوەی بۆنی تەرمی
ڕزیوەکە داپۆشێت- کەس نەدەبوو مردنەکەی بزانێت. بە تەنیا و دوور لە ژنەکانی و خێزانەکەی و هاوڕێکانی و دەربارەکانی
کۆچی دوایی کرد، تەنها وەزیرێک و مشتێک خزمایەتی لەگەڵدا بوو.

IIII MASQU I OI IIII. RI.DDI ATH

"مەرگی سوور" لە مێژ بوو وڵاتی وێران کردبوو. هیچ تاعونێک ئەوەندە کوشندە نەبووە، یان ئەوەندە قێزەون نەبووە. خوێن
ئاڤاتورەکەی و مۆرەکەی بوو- سووربوونەوە و ترسناکیی خوێن. ئازارێکی تیژ هەبوو، و سەرگێژخواردنی لەناکاو، و پاشان
خوێنبەربوونی زۆر لە کونیلەکاندا، لەگەڵ توانەوەی.... وە تەواوی گرژبوون و پێشکەوتن و کۆتایی هاتنی نەخۆشییەکە،
ڕووداوەکانی نیو کاتژمێر بوون. بەڵام شازادە پرۆسپێرۆ دڵخۆش و بێ ترس و ژیر بوو.

کاتێک کە دەسەڵاتەکانی نیوە دانیشتوویان نەبوو، هەزار هاوڕێی هێل و سووک لە نێو شوڕشگێڕ و دامێسەکانی دەربارەکەی
بانگهێشتی ئامادەبوونی خۆی کرد و لەگەڵ ئەمانەشدا خانەنشین بوو بۆ گۆشەگیری قووڵی یەکێک لە ئابایە کاستێلییەکانی.
ئەمە پێکهاتەیەکی بەرفراوان و شایستە بوو، دروستکردنی تامی سەرنجڕاکێش و لە هەمان کاتدا ئاگۆستی شازادە خۆی.
دیوارێکی بەهێز و بەرز پشتێنەی پێدابوو، ئەم دیوارە دەروازەی ئاسنی هەبوو. دەربارەکان کە چوونە ژوورەوە، کورە و چەقۆی
گەورەیان هێنا و بولتەکانیان لێهەڵمژرا. بڕیاریان دا کە جێبهێڵن، نە مانای چوونە ژوورەوەیە و نە دەرچوونە بۆ پاڵنەرە لەناکاوەکانی
نائومێدی و نە لە ناوەوەی هێمن. ئابابیەکە بە شێوەیەکی بەرفراوان دابینکرابوو. بەم جۆرە خۆپارێزییانە ڕەنگە دەربارەکان داوای
سەرپێچیکردن لە تووشبوون بکەن. جیهانی دەرەکی دەیتوانی ئاگاداری خۆی بێت لەم نێوەندەدا گەمژەیی بوو خەمباربوون،
یان بیرکردنەوە. شازادە هەموو ئامێرەکانی چێژبەخشی بۆ دابین کردبوو.

گاڵتەجارەکان هەبوون، ئیمپرۆڤیزاتۆری هەبوون، سەماکاری بالێ هەبوون، مۆسیقاژەن هەبوون، جوانی هەبوون، شەراب
هەبوون. هەموو ئەمانە و ئاسایش لە ناوەوە بوو. بەبێ "مەرگی سوور" بوو. لە کۆتایی مانگی پێنجەم یان شەشەمی
جیابوونەوەیدا بوو و لە کاتێکدا تاعونەکە بە تووڕەییەوە لە دەرەوەی وڵاتدا تووڕە بوو، شازادە پرۆسپێرۆ لە تۆپێکی دەمامکداردا
کە نائاساییترین شکۆمەندی هەبوو، میوانداری هەزار هاوڕێکانی کرد. دیمەنێکی شەهوەتباز بوو، ئەو ماسکییە.... ...

و ئاهەنگەکە بە سووڕانەوە بەردەوام بوو، تا لە کۆتاییدا
دەنگی نیوەشەو لەسەر کاتژمێر دەستی پێکرد....
و بەم شێوەیەش، ڕەنگە ئەوە ڕوویدا کە پێش ئەوەی دوا دەنگدانەوەکانی دوا زەنگ بە تەواوی نوقم بن لە بێدەنگیدا، تاکێکی
زۆر لە...

Machine Translated by Google

جەماوەرێک کە کات بەسەربردنیان دۆزیبووەوە بۆ ئەوەی ئاگاداری بوونی فزگێرێکی دەمامکدار بن کە پێشتر سەرنجی هیچ تاکێکی نەگرتبوو....

فیگەرەکە باڵا بەرز و لاواز بوو، لە سەر تا پێ لە هەلیمێنتەکانی گۆڕەکەدا پۆشرابوو. ئەو دەمامکە کە ڕوخساری شاردبووەوە ئەوەندە نزیک بوو لە ڕووخساری تەرمی ڕەقبووەوە بچێت کە دەبێ لە نزیکترین لێکۆڵینەوەدا بەزەحمەت فێڵبازەکە دەستنیشان بکات. و لەگەڵ ئەوەشدا ڕەنگە هەموو ئەمانە لەلایەن ئەو ئاهەنگگێڕە شێتانەی دەوروبەرەوە بەرگەی بگیرێن، ئەگەر پەسەند نەکرابن. بەڵام مومەرەکە ئەوەندە ڕۆیشتبوو کە جۆری مردنی سووری گریمانە کردبوو. جل و بەرگی خوێناوی بوو- و برۆ پانەکەی، بە هەموو سیماکانی دەموچاویەوە، بە ترسناکییە سوورەکەوە ڕژابوو، یەکسەر خۆیان فڕێدایە ناو شوقە ڕەشەکەوە و، دەستیان بەسەر مومەرەکەدا گرت، کە فیگەرە بەرزەکەی ڕاست و بێ جووڵە لەناو شوقەدا وەستابوو سێبەری کاتژمێری ئەبنۆس، لە ترسێکی نەگێڕدراودا هەناسەی هەڵکێشا لە دۆزینەوەی سیریمێنتەکانی گۆڕ و دەمامکی تەرمی هاوشێوە، کە بە جەماوەرێکی لێشاوی ئاهەنگگێڕانە ماماڵەیان لەگەڵدا دەکرد، کە هیچ فۆرمێکی بەرجەستەیان بەکرێ نەگیرا. و ئێستا دان بە بوونی مەرگی سووردا نا. وەک دزێک لە شەودا هاتبوو. یەک بە یەک ئاهەنگگێڕەکانیان لە هۆڵە خوێناوییەکانی ئاهەنگەکەیان خستە خوارەوە و هەریەکەیان لە دۆخی نائومێدی کەوتنیدا مرد. وە ژیانی کاتژمێری ئەبنۆس لەگەڵ ژیانی دواهەمین هاورەگەزبازەکاندا ڕۆیشت. وە بڵێسەی سێ پایەکان بەسەرچوو. وە تاریکی و خراپبوون و مەرگی سوور دەسەڵاتێکی بێ سنووریان بەسەر هەمووواندا هەبوو.

ماسکی دیای سوور، ئێدگار ئالان پۆ، ١٨٤٩-١٨٠٩

لێکدانەوە

شیە هوانگ تی وەک پاشای چین دەستی پێکرد، جەنگاوەرێکی چاوەنترسی و تەماحێکی بێ سنوور. نووسەرانی ئەو سەردەمە بە پیاوێک وەسفیان کردووە کە "لووتێکی چەقەڵ و چاوی وەک درز و دەنگی جاڵجاڵۆکە و دڵی پڵنگ یان گورگە". دەیتوانی هەندێک جار میهرەبان بێت، بەڵام زۆرتر "بەبێ دوودڵی مرۆڤەکانی قووت دەدا." لە ڕێگەی فێڵ و توندوتیژیەوە بوو کە پارێزگاکانی دەوروبەری پارێزگاکانی خۆی داگیرکرد و چینی دروستکرد، یەک نەتەوە و کولتووری لە زۆرێک دروستکرد. سیستەمی فیۆداڵی شکاند و بۆ ئەوەی چاوی لەسەر ئەو ئەندامە زۆرانەی بنەماڵە شاهانەییەکان بێت کە بەسەر شانشینییە جیاوازەکانی کایەتەکەدا بڵاوبوونەتەوە، ١٢٠هەزار کەسیان گواستەوە

Machine Translated by Google

بۆ پایتەخت، لەوێ گرنگترین دەرباریەکانی لە کۆشکی فراوانی هسین-یانگدا نیشتەجێ کرد. دیوارە زۆرەکانی سەر سنوورەکان چەسپاند و دروستکردنی دیواری گەورەی چین. یاساکانی وڵات، زمانی نووسینی، تەنانەت قەبارەی تایەی عەرەبانەکانیشی ستاندارد کرد.

بەڵام لە چوارچێوەی ئەم پرۆسەی یەکگرتنەدا، ئیمپراتۆری یەکەم نووسین و فێرکارییەکانی کۆنفۆشیۆسی لە یاسا دەرکرد، ئەو فەیلەسوفەی کە بیرۆکەکانی لەسەر ژیانی ئەخلاقی پێشتر بە شێوەیەکی مەجازی بووبووە ئایینێک لە کولتوری چینیدا. لەسەر فەرمانی شیە هوانگ تی، هەزاران کتێبی پەیوەندیدار بە کۆنفۆشیۆسەوە سووتێنران و هەرکەسێک قسەکانی کۆنفۆشیۆسی هێنابێتەوە، دەبوو سەری ببڕدرێت. ئەمەش دوژمنی زۆری بۆ ئیمپراتۆر دروست کرد و بەردەوام ترسی لێدەهات، تەنانەت پارانۆیایشی هەبوو. لەسێدارەدانەکان زیاد بوون. هاوچەرخێک، نووسەر هان-فێی-تزو، ئاماژەی بەوە کردووە کە "چین چوار نەوەیە سەرکەوتوو بووە، لەگەڵ ئەوەشدا لە ترس و ترسی بەردەوام و ترسی لەناوچووندا ژیاوە."

لەگەڵ ئەوەی ئیمپراتۆر قووڵتر و قووڵتر دەکشێتەوە بۆ ناو کۆشکەکە بۆ ئەوەی خۆی بپارێزێت، هێواش هێواش کۆنترۆڵی کایەی لەدەستدا. ئەفسەر و وەزیرەکان بەبێ ڕەزامەندی ئەو و تەنانەت ئاگاداری ئەویش سیاسەتی سیاسییان دادەڕشت؛ هەروەها پیلانیان لە دژی دانا. تا کۆتایی تەنها بە ناوەوە ئیمپراتۆر بوو، ئەوەندە گۆشەگیر بوو کە بەزەحمەت کەس دەیزانی مردووە. ڕەنگە لەلایەن هەمان وەزیرە پیلانگێڕەکانەوە ژەهراوی بوویێت کە هانی گۆشەگیرییان دەدا.

ئەوە ئەوەیە کە گۆشەگیری دەهێنێت: پاشەکشە بکە بۆ ناو قەڵایەک و پەیوەندیت لەدەست دەدەیت لەگەڵ سەرچاوەکانی دەسەڵاتی خۆت. گوێت لەدەست دەدەیت بۆ ئەوەی لە دەوروبەرت ڕوودەدەن، هەروەها هەستکردن بە ڕێژەیی. لەبری ئەوەی سەلامەتتر بیت، خۆت لەو جۆرە زانستە دەبڕیت کە ژیانت لەسەری وابەستە. هەرگیز ئەوەندە دوور لە شەقامەکان خۆت دابخە کە نەتبیستت چی لە دەوروبەرت ڕوودەدات، بە پیلانەکانی دژی تۆشەوە.

ڕەچاوکردنی یاسا

لویسی چواردەهەم لە ساڵانی ادا١٦٦٠کۆشکی ڤێرسای بۆ خۆی و دەربارەکەی دروستکرد و وەک هیچ کۆشکێکی شاهانەی دیکەی جیهان نەبوو. وەک لە شانە هەنگێکدا هەموو شتێک لە دەوری کەسی شاهانە دەسوڕایەوە. ئەو لە دەوری ئاغاکان دەژیا، کە شوقەیان بۆ تەرخانکرابوو کە لە دەوری ئەودا هەڵکەوتبوو، نزیکییان لێی وابەستەی پلە و پایەیان بوو. ژووری نووستنی پاشا ناوەندی ڕستەیی داگیر کردبوو

Machine Translated by Google

لە کۆشکەکە و جێگەی سەرنجی هەمووان بوو. هەموو بەیانییەک لەم ژوورەدا بە ڕێورەسمێک کە بە لیڤەر ناسراوە، پێشوازی
لە پاشا دەکرا.
کاتژمێر هەشتی بەیانی یەکەم خزمەتکاری پاشا کە لە دامێنی جێگەی شاهانەدا دەخەوت، جەنابی شای بەئاگا هێنایەوە.
پاشان لاپەڕەکان دەرگاکەیان دەکردەوە و ئەوانەی کە فەنکشنێکیان لە لیڤەرەکەدا هەبوو، وەریاندەگرت . ڕێکوپێکی هاتنە
ژوورەوەیان ورد بوو: سەرەتا کوڕە ناشەرعیەکانی پاشا و نەوەکانی هاتن، دواتر شازادە و شازادەکانی خوێن، دواتر پزیشک و
نەشتەرگەری.

دواتر ئەفسەرە گەورەکانی دولاب و خوێنەری فەرمی پاشا و ئەوانەی بەرپرسیار بوون لە میوانداریکردنی پاشا. دواتر بەرپرسانی
جۆراوجۆری حکومەت دەگەیشتن، بە ڕێکوپێکی بەرزبوونەوەی پلە. دواجار ئەوانەی کە بە بانگهێشتی تایبەت بەشداری
لیڤەرەکەیان کرد. تا کۆتایی ئاهەنگەکە ژوورەکە پڕ دەبوو لە زیاتر لە سەد خزمەتکاری شاهانە و سەردانکەر.

ڕۆژەکە بەجۆرێک ڕێکخرابوو کە هەموو وزەی کۆشکەکە ئاراستەی و...
بە پاشادا تێپەڕی. لویس بەردەوام لەلایەن دەربار و بەرپرسەکانەوە ئامادەی بوو، هەموویان داوای ئامۆژگاری و حوکمی ئەویان
دەکرد. بۆ هەموو پرسیارەکانیان بەزۆری وەڵامی دەدایەوە، "دەبینم."

وەک سانت سیمۆن ئاماژەی پێکردووە، "ئەگەر ڕووی لە کەسێک کرد، پرسیارێکی لێکرد، تێبینییەکی بێ بایەخی کرد،
چاوی هەموو ئامادەبووان لەسەر ئەم کەسە بوو. جیاکارییەک بوو کە باسی لێوە دەکرا و شکۆمەندی زیاد دەکرد". هیچ ئەگەرێکی
تایبەتمەندی لە کۆشکەکەدا نەبوو، تەنانەت بۆ پاشاش نەبوو- هەموو ژوورێک پەیوەندی لەگەڵ ژوورێکی دیکەدا دەکرد و هەموو
کۆلۆنێک دەچووە ژووری گەورەتر کە کۆمەڵێک ئاغا بەردەوام کۆبوونەوە. کردەوەکانی هەمووان وابەستەی یەکتر بوون و هیچ
شتێک و کەسیش بێ ئاگا تێنەپەڕی: "پاشا نەک هەر دڵنیای دەدا کە هەموو ئاغا بەرزەکان لە دەربارەکەیدا ئامادەبن"، سانت
سیمۆن نووسیویەتی، "هەمان داوای لە ئاغا بچووکەکان دەکرد. لە لای لیڤەر و کوچەرەکەی، لە کاتی ژەمەکانیدا، لە باخچەکانی
ڤێرسایدا، هەمیشە سەیری دەوروبەری دەکرد، سەرنجی هەموو شتێکی دەدا. ئەو توڕە دەبوو ئەگەر ئاغا هەرە بەرزەکان بۆ
هەمیشە لە دەرباردا نەژیا و ئەوانەی هەرگیز یان بەزەحمەت خۆیان نیشان دەدا، نارەزایی تەواوی ئەویان بەسەردا دەهێنا. ئەگەر
یەکێک لەمانە ئارەزووی شتێکی بکردایە، پاشا بە شانازییەوە دەیگوت: من نایناسم، حوکمەکەش هەڵوەشاوەتەوە".

لێکدانەوە

Machine Translated by Google

لویسی چواردەهەم لە کۆتایی شەڕێکی ناوخۆیی ترسناکدا، کە فرۆند بوو، هاتە سەر دەسەڵات. هاندەری سەرەکی شەڕەکە ئاغاکان بوون، کە بە قووڵی نارەزاییان دەربڕیوە لە گەشەسەندنی دەسەڵاتی تەخت و تامەزرۆی ڕۆژانی فیۆدالیزم بوون، کاتێک ئاغاکان حوکمڕانی خانەقاکانی خۆیان دەکرد و پاشا دەسەڵاتێکی کەمی بەسەریاندا هەبوو. ئاغاکان شەڕی ناوخۆیان دۆڕاندبوو، بەڵام وەک بەشێکی پەرتەوازە و نارەزایی مانەوە.

کەواتە بنیاتنانی ڤێرسای زۆر زیاتر بوو لە ئیحراجی خراپەی پاشایەکی خۆشەویست و شتە گرانبەهاکان. خزمەت بە ئەرکێکی چارەنووسساز دەکرد: پاشا دەیتوانی چاو و گوێی لەسەر هەموو کەسێک و هەموو شتێکی دەوروبەری بێت. ئەو ئاغایانەی کە سەردەمانێک شانازییان دەکرد، کورتکراوەوە لە ململانێکردن لەسەر مافی یارمەتیدانی پاشا بۆ ئەوەی بەیانیان جلەکانی لەبەر بکات. لێرەدا هیچ ئەگەرێکی تایبەتمەندی نەبوو- هیچ ئەگەرێکی گۆشەگیری نەبوو. لویسی چواردەهەم زۆر زوو لەو ڕاستییە تێگەیشت کە بۆ پاشا خۆی گۆشەگیرکردنی مەترسیدارە. لە غیابی ئەودا، پیلانەکان وەک قارچک دوای باران هەڵدەقوڵن، دوژمنایەتییەکان دەبنە فراکسیۆن و یاخیبوون سەرهەڵدەدات پێش ئەوەی کاتێکی هەبێت بۆ کاردانەوە. بۆ بەرەنگاربوونەوەی ئەمە، پێویستە کۆمەڵایەتیبوون و کراوەیی نەک هەر هان بدرێت، بەڵکو دەبێت بە شێوەیەکی فەرمی ڕێکخراو و کەناڵ بکرێت.

ئەم بارودۆخانە لە ڤێرسای بۆ تەواوی سەردەمی لویس بەردەوام بوون، نزیکەی پەنجا ساڵ
ساڵانێک لە ئارامی و ئارامی ڕێژەیی. لە هەموو ئەمانەدا، پینێک نەکەوتە خوارەوە بەبێ ئەوەی لویس بیبیستێت.

> تەنیایی بۆ عەقڵ مەترسیدارە، بەبێ ئەوەی لەبار بێت بۆ فەزیلەت....
> لەبیرت بێت کە مرۆڤی فانی تاکەکەسی بە دڵنیاییەوە شتێکی لوکسە، ڕەنگە خورافات بێت و لەوانەیە شێت بێت.
> دکتۆر ساموێل جۆن کوڕ، ١٧٠٩-١٧٨٤

کلیلی دەسەڵات

ماکیاڤێلی ئەو ئارگیومێنتە دەخاتە ڕوو کە بە مانایەکی توندی سەربازی قەڵایەک بەبێ گۆڕان هەڵەیە. دەبێتە هێمای دابڕانی دەسەڵات، و ئامانجێکی ئاسانە بۆ دوژمنانی بیناکارەکانی. قەڵاکان بۆ بەرگریکردنت دیزاین کراون، لە ڕاستیدا قەڵاکان لە یارمەتیت دەبڕن و لە نەرمی و و نەرمییانە دەبڕن. لەوانەیە دەرکەون کە نەتوانن زاڵ بن، بەڵام کاتێک خانەنشین دەبیت بۆ یەکێک، هەمووان دەزانن لە کوێیت؛ و مەرج نییە گەمارۆیەک سەرکەوتوو بێت بۆ ئەوەی قەڵاکەت بکاتە زیندان.

قەڵاکان بە فەزای بچووک و داخراوەکانیانەوە، هەروەها لە ڕادەبەدەرن

Machine Translated by Google

تووشی تاعون و نەخۆشییە درمیەکان دەبن. بە مانایەکی ستراتیژی دابڕانی قەڵایەک هیچ پارێزگارییەک نادات، و لە ڕاستیدا کێشەی زیاتر دروست دەکات لەوەی کە چارەسەری دەکات.

چونکە مرۆڤ بە سروشت بوونەوەرێکی کۆمەڵایەتییە، دەسەڵات بەندە بە کۆمەڵایەتییەوە
کارلێککردن و سووڕانەوە. بۆ ئەوەی خۆت بەهێز بکەیت دەبێت خۆت لە ناوەندی شتەکاندا دابنێیت، وەک چۆن لویسی چواردەهەم لە ڤێرسای کرد. هەموو چالاکییەکان دەبێ لە دەوری تۆ بسووڕێنەوە، هەروەها ئاگاداری هەموو ئەو شتانە بیت کە لەسەر شەقام ڕوودەدەن، هەروەها ئاگاداری هەر کەسێک بیت کە ڕەنگە پیلانت بۆ دابڕێژێت. مەترسی بۆ زۆربەی خەڵک کاتێک دێت کە هەست بە مەترسی دەکەن. لەم جۆرە کاتانەدا مەیلیان بۆ پاشەکشەکردن و داخستنی ڕیزەکان هەیە، بۆ دۆزینەوەی ئاسایش لە جۆرێک لە قەڵادا. بەڵام بەم کارە، دێن پشت بە زانیاری لەسەر بازنەیەکی بچووکتر و بچووکتر ببەستن، و دیدگایان بۆ ڕووداوەکانی دەوروبەریان لەدەست دەدەن.

توانای مانۆڕکردنیان لەدەست دەدەن و دەبنە ئامانجی ئاسان و گۆشەگیرییان وایان لێدەکات پارانۆیا بن. وەک لە شەڕ و زۆربەی یارییەکانی ستراتیژیدا، زۆرجار گۆشەگیری پێش شکست و مردن دێت.

لە ساتەکانی نادڵنیایی و مەترسیدا، پێویستە بەرەنگاری ئەم ئارەزووە ببیتەوە بۆ ئەوەی ڕوو لە ناوەوە بکەیت. بەڵکو خۆت زیاتر دەستڕاگەیشتن بکە، بەدوای هاوپەیمانی کۆن بگەڕێ و هاوپەیمانی نوێ دروست بکە، خۆت بە زۆر بخەرە ناو بازنەی جیاوازتر و زیاتر. ئەمە چەندین سەدە فێڵی مرۆڤە زلهێزەکان بووە.

دەوڵەتمەداری ڕۆمانی سیسێرۆ لە ئاغاکانی خوارەوە لەدایکبووە، و...
چانسی دەسەڵاتێکی کەم مەگەر توانی شوێنێک بۆ خۆی لە نێو ئەو ئەرستۆکراتانەی کە شارەکەیان کۆنترۆڵ کردبوو دروست بکات. ئەو بە شێوەیەکی درەوشاوە سەرکەوتوو بوو، هەموو کەسێکی بە کاریگەری ناسیەوە و زانی کە چۆن پەیوەندییان بە یەکەوە هەیە. لە هەموو شوێنێک تێکەڵ بوو، هەموو کەسێکی دەناسی و تۆڕێکی پەیوەندیی هێندە فراوانی هەبوو کە دوژمنێک لێرە بە ئاسانی لەلایەن هاوپەیمانێکی ئەوێیەوە هاوسەنگ بکرێت.

دەوڵەتمەداری فەرەنسی تالیران بە هەمان شێوە یارییەکەی ئەنجامدا.
هەرچەندە لە یەکێک لە کۆنترین خێزانە ئەرستۆکراتییەکانی فەرەنسا هاتبوو، بەڵام خاڵێکی دانا کە هەمیشە لە پەیوەندیدا بێت لەگەڵ ئەوەی لە شەقامەکانی پاریسدا ڕوودەدات، ئەمەش ڕێگەی پێدەدا پێشبینی ڕەوت و کێشەکان بکات. تەنانەت چێژێکی دیاریکراوی لە تێکەڵبوون لەگەڵ جۆرە تاوانبارە سێبەرەکاندا بەدەستهێنا، کە زانیاری بەنرخیان بۆ دابین دەکرد. هەر جارێک قەیرانێک ڕوویدا، گواستنەوەی دەسەڵات- کۆتایی هاتنی بەڕێوەبەرایەتی، ڕووخانی ناپلیۆن، دەستلەکارکێشانەوەی لویسی هەشتەم- توانی بژی و تەنانەت گەشە بکات، چونکە هەرگیز خۆی لە بازنەیەکی بچووکدا داخست بەڵکو هەمیشە پەیوەندی ساختە لەگەڵ فەرمانە نوێیەکەدا.

Machine Translated by Google

ئەم یاسایە پەیوەندی بە پاشا و شاژنەکانەوە هەیە و ئەوانەی دەسەڵاتی باڵایان هەیە:
ئەو ساتەی پەیوەندی لەگەڵ گەلەکەتدا لەدەست دەدەیت، بەدوای ئاسایشدا دەگەڕێیت لە گۆشەگیریدا، یاخیبوون خەریکە گەشە دەکات. هەرگیز خۆت ئەوەندە بەرز مەکەرەوە کە توانای ئەوەت هەبێت خۆت لە نزمترین پلەکانیش ببڕیت. بە پاشەکشەکردن بۆ قەڵایەک، خۆت دەکەیتە ئامانجێکی ئاسان بۆ ڕەعیەتەکانی پیلانگێڕت، کە گۆشەگیریی تۆ وەک سووکایەتی و هۆکارێک بۆ یاخیبوون سەیر دەکەن.

بەو پێیەی مرۆڤەکان بوونەوەرێکی کۆمەڵایەتیی لەو جۆرەن، لێرەوە دەردەکەوێت کە ئەو هونەرە کۆمەڵایەتیانەی کە وامان لێدەکەن لە دەوروبەرمان خۆش بین، تەنیا بە بەرکەوتن و سووڕانەوەی بەردەوام دەتوانرێت پراکتیزە بکرێن. تا زیاتر لە پەیوەندیدا بیت لەگەڵ کەسانی تردا، زیاتر ڕەوشت بەرز و ئاسوودە دەبیت. لە بەرامبەردا گۆشەگیری نائاساییەک لە ئاماژەکانتدا دروست دەکات، و دەبێتە هۆی گۆشەگیری زیاتر، چونکە خەڵک دەست دەکەن بە دوورکەوتنەوە لە تۆ.

لە ساڵی ١٥٤٥دوک کۆزیمۆی یەکەم دی مێدیچی بڕیاریدا کە بۆ دڵنیابوون لە نەمرییەکە
بە ناوی خۆیەوە فرێسکۆی بۆ کەنیسە سەرەکییەکەی کڵێسای سان لۆرێنزۆ لە فلۆرانس ڕاسپاردبوو. چەندین نیگارکێشی گەورەی هەبوو کە دەتوانێت هەڵیبژێرێت و لە کۆتاییدا جاکۆپۆ دا پۆنتۆرمۆی هەڵبژارد. لە ساڵانی ڕابردوودا، پۆنتۆرمۆ ویستی ئەم فرێسکۆیانە بکاتە چێشتلێنەر و میراتی خۆی. یەکەم بڕیاری داخستنی کەنیسە بوو بە دیوار و دابەشکردن و کوێرە.

ئەو دەیویست کەس شایەتحاڵی دروستکردنی شاکارەکەی نەبێت، یان بیرۆکەکانی بدزێت. لە خودی مایکل ئەنجێلۆ زیاتر دەبوو. کاتێک هەندێک گەنج لە کنجکاوییەوە هاتنە ناو کەنیسەکەوە، جاکۆپۆ زیاتر مۆرەکەی داخست.

پۆنتۆرمۆ سەقفی کەنیسەی پڕکرد لە دیمەنی ئینجیلی- دروستکردن،
ئادەم و حەوا، کەشتییەکەی نوح، بەردەوام و زیاتر. لە لوتکەی دیواری ناوەڕاستدا مەسیحی بە شکۆمەندی خۆی نەخشاند، مردووەکانی لە ڕۆژی قیامەتدا زیندوو کردەوە. هونەرمەندەکە بۆ ماوەی یازدە ساڵ کاری لەسەر کەنیسە کردووە، بە دەگمەن جێی هێشتووە، بەو پێیەی فۆبیای بەرکەوتنی مرۆڤی پەرەی سەندبوو و دەترسا بیرۆکەکانی بدزرێن.

پۆنتۆرمۆ پێش تەواوکردنی فرێسکۆکان مردووە و هیچ کامیان لە ژیاندا نەماون. بەڵام نووسەری گەورەی سەردەمی ڕێنێسانس ڤاساری، هاوڕێی پۆنتۆرمۆ کە دوای ماوەیەکی کەم لە مردنی ئەو هونەرمەندە فرێسکۆکانی بینیوە، وەسفێکی بەجێهێشتووە کە چۆن دەچن. بە تەواوی کەمی ڕێژەیی هەبوو. دیمەنەکان لەگەڵ دیمەنەکاندا بەریەککەوتن، فیگەرەکانی ناو چیرۆکێک لەگەڵ ئەوانەی لە چیرۆکێکی تردا بوون، بە ژمارەیەکی شێتکەرەوە، یەکتر دەخرێنە پاڵ. پۆنتۆرمۆ وەسوەسەی وردەکارییەکانی گرتبوو بەڵام هیچ هەستێکی بە پێکهاتە گشتییەکەی لەدەستدابوو. ڤاساری وەسفی فرێسکۆکانی وازی هێنا و نووسی کە ئەگەر بەردەوام بێت، "پێموایە شێت دەبووم و لەم تابلۆیە تێکەڵ دەبووم، هەروەک چۆن لە یازدە ساڵدا باوەڕم بەوە هەیە

Machine Translated by Google

جاکۆپۆ لەو کاتەی کە بەسەری بردووە، خۆی و هەر کەسێکی دیکەی کە بیبینێت، تێکەڵ کردووە
ئەو." لەبری ئەوەی تاجی سەر ژیانی پۆنتۆرمۆ دابنێت، کارەکە بوو بە پووچەڵکردنەوەی.
ئەم فرێسکۆیانە هاوتای بینراوی کاریگەرییەکانی دابڕان بوون لەسەر...
عەقڵی مرۆڤ: لەدەستدانی ڕێژە، وەسوەسەیەک بۆ وردەکارییەکان تێکەڵ بە...
بێتوانایی لە بینینی وێنە گەورەکە، جۆرێک لە ناشیرینی ئیسرافی کە نەخێر
درێژتر پەیوەندی دەکات. بەڕوونی گۆشەگیری بۆ هونەرە داهێنەرەکان هێندەی...
بۆ هونەرە کۆمەڵایەتییەکان. شکسپیر بەناوبانگترین نووسەرە لە مێژوودا
چونکە وەک درامانووسێک بۆ شانۆی باو، خۆی بەڕووی...
جەماوەر، کارەکانی دەکاتە دەستڕاگەیشتن بە خەڵک گرنگ نییە چییان...
پەروەردە و سەلیقە. ئەو هونەرمەندانەی خۆیان لە قەڵاکەیاندا کون دەکەن، ئە
هەستکردن بە ڕێژەیی، کارەکانیان تەنها پەیوەندی بە بازنە بچووکەکەیانەوە دەکات.
ئەم جۆرە هونەرە بە گۆشەگیر و بێدەسەڵات دەمێنێتەوە.
لە کۆتاییدا، بەو پێیەی دەسەڵات دروستکراوێکی مرۆڤە، بە ناچاری بە...
پەیوەندی لەگەڵ کەسانی تر. لەبری ئەوەی بکەویتە ناو عەقڵیەتی قەڵا، بینین
جیهان بەم شێوەیە: وەک ڤێرساییەکی فراوان وایە، لەگەڵ هەموو...
ژوورێک کە پەیوەندی لەگەڵ کەسێکی تردا دەکات. پێویستە ڕژێنەر بیت، توانای هەڵفرینت هەبێت
لە بازنەی جیاواز و دەرەوە و تێکەڵ بە جۆرە جیاوازەکان. ئەو جۆرە...
جووڵە و پەیوەندی کۆمەڵایەتی دەتپارێزێت لە پیلانگێڕان، کە...
ناتوانن نهێنیەکانتان لێ بپارێزن، و لە دوژمنەکانتان، کە دەبن
نەتوانێت لە هاوپەیمانەکانت داببڕێت. هەمیشە لە جوڵەدا، تۆ تێکەڵاوی و...
لە ژوورەکانی کۆشکدا تێکەڵاو بن، هەرگیز لە یەک شوێن دانەنیشن و نیشتەجێ نابن. نەخێر
ڕاوچی دەتوانێت ئامانجی خۆی لەسەر بوونەوەرێکی خێرا و ئاوا جێگیر بکات.

وێنە: قەڵاکە. لە بەرزایی گردەکەدا، قەڵاکە دێت
هێمای هەموو ئەو شتانەی کە لە دەسەڵات و
دەسەڵاتدا ڕقاوین.

هاوڵاتیانی شارۆچکەکە خیانەتت لێدەکەن بۆ یەکەم
دوژمن کە دێت.
لە پەیوەندی و لە زانیاریدا براوەتەوە، قەڵاکە بە ئاسانی
دەکەوێتە خوارەوە.

Machine Translated by Google

دەسەڵات: شازادەیەکی باش و ژیر، ئارەزووی پاراستنی ئەو سیفەتە و دوورکەوتنەوە لە پێدانی دەرفەت بە کورەکانی بۆ ئەوەی ستەمکار بن، هەرگیز قەڵا دروست ناکات، بۆ ئەوەی پشت بە ئیرادەی باشی رەعیەتەکانیان ببەستن نەک لەسەر هێزی قەڵاکان. (نیکۆلۆ ماکیاڤێلی، (١٥٢٧-١٤٦٩

پێچەوانەکردنەوە

بەزەحمەت هەرگیز ڕاست و گونجاوە کە گۆشەگیری هەڵبژێرین. بەبێ ئەوەی گوێت لەسەر ئەو شتانە بێت کە لە شەقامەکاندا ڕوودەدەن، ناتوانیت خۆت بپارێزیت. سەبارەت بە تاکە شتێک کە بەرکەوتنی بەردەوامی مرۆڤ ناتوانێت ئاسانکاری بکات، بیرکردنەوەیە. قورسایی فشارەکانی کۆمەڵگا بۆ خۆگونجاندن، و دوورنەکەوتنەوە لە کەسانی دیکە، دەتوانێت ببێتە هۆی ئەوەی کە بیرکردنەوەیەکی ڕوون لەو شتانەی لە دەوروبەرتدا دەگوزەرێت، مەحاڵ بێت. کەواتە وەک پەناگەیەکی کاتی، گۆشەگیری دەتوانێت یارمەتیت بدات بۆ بەدەستهێنانی دیدگا. زۆر بیرمەندێکی جددی لە زیندانەکاندا بەرهەم هاتووە، کە جگە لە بیرکردنەوە هیچی ترمان نییە بیکەین. ماکیاڤێلی تەنها جارێک دەیتوانی شازادە بنووسێت کە خۆی لە دەربەدەریدا بینیەوە و لە کێڵگەیەکدا گۆشەگیر بوو کە دوور بوو لە فیتنە سیاسییەکانی فلۆرانس.

بەڵام مەترسییەکە ئەوەیە کە ئەم جۆرە گۆشەگیرییە هەموو جۆرە بیرۆکەیەکی سەیر و چەواشەکراوی لێبکەوێتەوە. لەوانەیە دیدگایەک بۆ وێنە گەورەکە بەدەست بهێنیت، بەڵام هەستکردن بە بچووکی و سنووردارببوونی خۆت لەدەست دەدەیت. هەروەها، تا زیاتر گۆشەگیر بیت، سەختترە لە گۆشەگیریەکەت دەربچیت کاتێک هەڵیدەبژێریت- بەبێ ئەوەی هەستت پێبکەیت، بە قووڵی لەناو خۆڵە زیندووەکەیدا نوقمت دەکات. ئەگەر پێویستت بە کات بوو بۆ بیرکردنەوە، ئەوا، جیابوونەوە تەنها وەک دوا ڕێگە هەڵبژێرە، و تەنها بە ژەمە بچووکەکان. ئاگاداربە ڕێگای گەڕانەوەت بۆ ناو کۆمەڵگا بە کراوەیی بمێنێتەوە.

Machine Translated by Google

یاسای 19

بزانە مامەڵە لەگەڵ کێ دەکەیت- تورە مەبە

کەسی هەڵە

حوکمدان

لە جیهاندا چەندین جۆری جیاوازی مرۆڤ هەن، هەرگیز ناتوانیت وا دابنێیت کە هەموو کەسێک بە هەمان شێوە کاردانەوەی دەبێت بەرامبەر بە ستراتیژییەکانت. فریودان یان لە مانۆڕکردنی هەندێک کەس و ئەوانیش تا کۆتایی ژیانیان بە دوای تۆڵەسەندنەوە بەسەر دەبەن. گورگن بە جلی بەرخەوە. کەواتە بە وریاییەوە قوربانی و نەیارەکانت هەڵبژێرە- هەرگیز لە بەرگریکردن لە کەسێکی هەڵە یان فریودانی کەسی هەڵە.

نەیاران و مژەر و قوربانییەکان: جۆری سەرەتایی لە سەرهەڵدانت بۆ دەسەڵاتدا تووشی چەندین جۆری نەیار و مژەر و قوربانی دەبیت. بەرزترین شێوەی هونەری دەسەڵات توانای جیاکردنەوەی گورگەکانە لە بەرخەکان، ڕێویەکان لە کۆترەکان، پەپوولەکان لە کەروێشکەکان. ئەگەر ئەم جیاکارییە بە باشی بکەیت، سەرکەوتوو دەبیت بەبێ ئەوەی پێویستت بە زۆر زۆر کەس بێت. بەڵام ئەگەر کوێرانە مامەڵە لەگەڵ هەرکەسێک بکەیت کە ڕێگاکەت ببرێت، ئەوا ژیانێکی خەم و پەژارەی بەردەوامت دەبێت، ئەگەر تەنانەت ئەوەندە درێژیش بژیت. توانای ناسینەوەی جۆرەکانی مرۆڤ، و بەو پێیە مامەڵەکردن، شتێکی گرینگە. ئەمانەی خوارەوە پێنج جۆری مەترسیدار و قورسترین نیشانەن لە جەنگەڵدا، وەک لەلایەن هونەرمەندان -کۆنەپەرستان و بە شێوەیەکی تر -رابردوو دەستنیشانکراون.

کاتێک چاوت بە شمشێربازێک دەکەوێت شمشێرەکەت بکێشە: شیعر بۆ کەسێک مەخوێنەوە کە شاعیر نییە.

لە کلاسیکێکی بودایی چان، کە لە کتێبی ڕەشەبا لە ئاسماندا وەرگیراوە، لەلایەن تۆماس کلێرییەوە وەرگێڕدراوە، ١٩٩٣

پیاوی خۆبەزلزان و سەربەرز. هەرچەندە ڕەنگە لە سەرەتادا خۆی لەبەر بکات، بەڵام شانازییە دەست لێدەرەکەی ئەم پیاوە وای لێدەکات زۆر مەترسیدار بێت. هەر سووکایەتییەک کە هەست پێبکرێت، دەبێتە هۆی تۆڵەسەندنەوە لە توندوتیژییەکی سەرسەخت. لەوانەیە لە دڵی خۆتدا بڵێیت "بەڵام من تەنها لە ئاهەنگێکدا فڵان و فڵانم وت، کە هەمووان سەرخۆش بوون...." گرنگ نییە. هیچ عەقڵیەتێک لە پشت کاردانەوەی زیادەڕەوییەکەیەوە نییە، بۆیە بەفیڕۆ مەدە

Machine Translated by Google

کات هەوڵدان بۆ ئەوەی بزانێت. ئەگەر لە هەر خاڵێکدا لە مامەڵەکردنت لەگەڵ کەسێکدا هەستت بە شانازییەکی زۆر هەستیار و چالاکانە کرد، هەڵبێن. هەرچییەک هیوای بۆ دەخوازیت، شایانی ئەوە نییە.

ڕێزگرتن لە لۆپ. دی ئاگی ئیررێ

کارەکتەری [لۆپ دی] ئاگویر بە شێوەیەکی بەرفراوان لە حیکایەتێکدا لە مێژووی گارسیلاسۆ دی لا ڤێگادا هاتووە، کە گێڕایەوە کە لە ساڵی ١٥٤٨دا ئەگویر ئەندامی فەوجی سەربازەکان بووە کە کۆیلەکانی هیندستانیان لە کانەکانی پۆتۆسی [بۆلیڤیا]ەوە دەبردە گەنجینەی شاهانە کۆگاکە. هیندییەکان بە شێوەیەکی نایاسایی بارگرانییەکی زۆری زیویان لەسەر بوو و بەرپرسێکی ناوچەکەش ئەگویرێی دەستگیرکرد و سزای دوو سەد قامچی لێدرا لەبری غەرامەکردن بەهۆی چەوساندنەوەی هیندییەکان. - سەرباز ئاگویرێ کە ئاگادارکردنەوەیەکی لەبارەی سزاکە وەرگرتبوو، داوای لە ئەلکاڵدە کرد کە لەبری ئەوەی شەق لێی بدات، بیکوژێت، بۆ ئەوەش لە لەدایکبوونەوە بەرێزێک بووە.... هەموو ئەمانە هیچ کاریگەرییەکیان لەسەر ئەلکاڵدە نەبووە ، کە فەرمانی بە جەلادەکە کرد کە دڕندەیەک بهێنێت، و سزاکە جێبەجێ بکات. جەلادەکە هاتە زیندانەکە، و ئەگویرێی خستە سەر ڕۆژهەڵات.... دڕندەکە لێی درا، و ئەویش شەقەکانی وەرگرت...."

کاتێک ئازاد کرا، ئەگویر نیازی کوشتنی ئەو بەرپرسەی ڕاگەیاند کە سزای بەسەردا سەپاندبوو، ئەلکاڵدە ئێسکیڤێل. ماوەی سەرۆکایەتی ئێسکیڤێل کۆتایی هات و بەرەو لیما هەڵهات. سێ سەد بیست لیگ لە دوورەوە، لە ماوەی پانزە ڕۆژدا ئەگویرێ لەوێ شوێنپێی گرتبوو. دادوەرە ترساوەکە گەشتێکی کرد بۆ کیتۆ، گەشتێکی چوار سەد لیگ و لە بیست ڕۆژدا ئەگویرێ گەیشتە لای. بە گوتەی گارسیلاسۆ، " کاتێک ئێسکیڤێل لە بوونی خۆی بیست ، گەشتێکی دیکەی پێنج سەد لیگ بۆ کوزکۆ ئەنجامدا؛ بەڵام لە چەند ڕۆژێکدا ئەگویرێش گەیشتە ئەوێ، کە بە پێ و بەبێ پێڵاو گەشتێکی کردبوو، وتی پیاوێکی قامچی لێدراو هیچ [illegible] بەڕێوەدەبرا کە هەستی دەکرد لە ئەگویرێ سەلامەت دەبێت. خانوویەکی لە نزیک کاتدراییلەکە گرت و هەرگیز بەبێ شمشێر و خەنجەر نەچووە دەرەوە . -بەڵام لە دووشەممەیەکی دیاریکراودا، نیوەڕۆ، ئەگویرێ چووە ناو ماڵەکەی و دوای ئەوەی بە هەموو ماڵەکەدا ڕۆیشت و بە کۆریدۆرێک و ساڵۆنێک و ژوورێک و ژوورێکی ناوەوەدا تێپەڕی کە دادوەر کتێبەکانی تێدا هەڵدەگرت، دواجار دۆزیەوە لەسەر یەکێک لە کتێبەکانی خەوتبوو، و بە چەقۆ کوشتی.

پاشان بکوژەکە چووە دەرەوە، بەڵام کاتێک هاتە بەر دەرگای ماڵەکە، ئەو...

Machine Translated by Google

بۆی دەرکەوت کە کڵاوەکەی لەبیر کردووە، و بوێری ئەوەی هەبووە بگەڕێتەوە و بیهێنێت، پاشان بە شەقامەکەدا ڕۆیشتووە."

خەونی زێڕین: گەڕان بەدوای ئێل دۆرادۆ، واکەر
چاپمان، ١٩٦٧

پیاوە بێهیوا و نائەمنەکە. ئەم پیاوە پەیوەندی بە جۆری سەربەرز و خۆبەزلزانەوە هەیە، بەڵام کەمتر توندوتیژە و سەختترە بۆ بینینی. ئیگۆی ناسکە، هەستی خۆ نائەمنی و ئەگەر هەست بکات خۆی فریودراوە یان هێرش کراوەتە سەر، ئازارەکە دەکولێت. بە گازگرتنێک هێرشت دەکاتە سەر کە بۆ هەمیشە دەخایەنێت تا ئەوەندە گەورە دەبێت کە تۆ هەستی پێ بکەیت. ئەگەر بۆت دەرکەوت کە پیاوێکی لەو جۆرەت فریوداوە یان زیانت پێگەیاندووە، بۆ ماوەیەکی زۆر ون بە. لە دەوروبەری مەمێنەرەوە یان تا مردن دەتکوژێت.

کاک گومان. جۆرێکی تر لەسەر جۆرەکانی سەرەوە، ئەمە جۆ ستالینێکی داهاتووە. ئەو ئەوەی دەیەوێت بیبینێت -بەزۆری خراپترینەکان -لە کەسانی دیکەدا دەبینێت، و خەیاڵی ئەوە دەکات کە هەمووان بەدوایدا دەگەڕێن. کاک گومان لە ڕاستیدا کەمترین مەترسیدارە لەو سێ کەسە: بەڕاستی ناهاوسەنگە، ئاسانە بۆ فریودان، هەروەک چۆن خودی ستالین بەردەوام فریو دەدرا. یاری بە سروشتی گوماناوییەکەی بکە تا وا لێبکەیت دژی کەسانی تر بگۆڕێت. بەڵام ئەگەر بوویتە ئامانجی گومانەکانی، ئاگاداربە.

مارەکە بە یادەوەرییەکی درێژەوە. ئەگەر ئازاری پێدرا یان فریودرا، ئەم پیاوە هیچ تووڕەییەک لە ڕووکەشدا نیشان نادات؛ حیساب دەکات و چاوەڕێ دەکات. پاشان کاتێک لە دۆخێکدا دەبێت کە مێزەکان بگۆڕێت، تۆڵەیەک دەکاتەوە کە بە زیرەکییەکی خوێن سارد دیاری کراوە. ئەم پیاوە بە حیسابات و فێڵبازی لە بوارە جیاوازەکانی ژیانیدا بناسن. بەزۆری سارد و بێ سۆزە. دوو هێندە ئاگاداری ئەم مارە بە، ئەگەر بە جۆرێک بریندارت کرد، یان بە تەواوی لەت بکە یان لە چاوی خۆت دەربهێنە.

پیاوی دەشت و بێ خۆبەزلزان و زۆرجار بێ زیرەک. ئاە، گوێچکەکانت دەچن کاتێک قوربانییەکی وەها وەسوەسەئامێز دەدۆزیتەوە. بەڵام ئەم پیاوە زۆر لەوە قورسترە کە تۆ خەیاڵی دەکەیت فریو بدات. زۆرجار کەوتنە ژێر فێڵێکەوە زیرەکی و خەیاڵی دەوێت- هەستکردن بە پاداشتە ئەگەرییەکان. پیاوە بێدەنگەکە چەقۆکە وەرناگرێت چونکە نایناسێتەوە. ئەو ئەوەندە بێ ئاگایە. مەترسی ئەم پیاوە ئەوە نییە کە زیانت پێ بگەیەنێت یان بەدوای تۆڵەسەندنەوەدا بگەڕێت، بەڵکو تەنها ئەوە

Machine Translated by Google

کات و وزە و سەرچاوە و تەنانەت عەقڵیەتیشت بەفیرۆ دەدات لە هەوڵی فریودانی. تاقیکردنەوەیەک ئامادە بکە بۆ نمرەیەک-گاڵتەیەک، چیرۆکێک. ئەگەر کاردانەوەی ئەو بە تەواوی وشەیی بێت، ئەمە ئەو جۆرەیە کە تۆ مامەڵەی لەگەڵ دەکەیت. لەسەر مەترسی خۆت بەردەوام بە.

سەرپێچیەکانی یاسا

سەرپێچی I

لە سەرەتای سەدەی سێزدەهەمدا محەممەد شای خورەزم توانی دوای چەندین شەڕ توانی ئیمپراتۆریەتێکی زەبەلاح دروست بکات کە لە ڕۆژئاوا تا تورکیای ئێستا و باشوور تا ئەفغانستان درێژ بووەوە. ناوەندی ئیمپراتۆریەتەکە پایتەختی گەورەی ئاسیای سەمەرقەند بوو. شا سوپایەکی بەهێز و ڕاهێنراوی باشی هەبوو، لە ماوەی چەند ڕۆژێکدا دەیتوانی ٢٠٠ هەزار جەنگاوەر کۆبکاتەوە.

لە ساڵی ١٢١٩محمد باڵیۆزخانەی لە سەرکردەیەکی نوێی خێڵەکی وەرگرت بۆ... ڕۆژهەڵات، جەنگیز خان. باڵیۆزخانەکە هەموو جۆرە دیارییەکی بۆ محەممەدی گەورە لەخۆگرتبوو، کە نوێنەرایەتی باشترین کاڵاکانی ئیمپراتۆریەتی مەغۆلی بچووکی خان دەکرد بەڵام گەشەسەندوو. جەنگیزخان ویستی ڕێگای ئاوریشم بۆ ئەوروپا بکاتەوە، و پێشنیاری کرد کە لەگەڵ محەممەددا هاوبەشی بکات، لە هەمان کاتدا بەڵێنی ئاشتی لە نێوان هەردوو ئیمپراتۆریەتەکەدا دا.

محەممەد ئەم سەرهەڵدانە لە ڕۆژهەڵاتەوە نەدەناسی، کە بەلای ئەوەوە لەڕادەبەدەر خۆبەزلزان بوو و هەوڵیدا وەک یەکسانێک لەگەڵ کەسێکدا قسە بکات کە بە ڕوونی سەرووترەکەی. ئەو پێشنیارەکەی خان پشتگوێ خست. خان جارێکی تر هەوڵی دا: ئەمجارە کاروانێکی سەد وشتری پڕ لە دەگمەنترین کەلوپەلی نارد کە لە چینەوە تاڵانی کردبوو. بەڵام پێش ئەوەی کاروانەکە بگاتە محەممەد، ئینالچیک والی هەرێمێک کە هاوسنوورە لەگەڵ سەمەرقەند، دەستی بەسەردا گرت بۆ خۆی و سەرکردەکانی لە سێدارە دا.

جەنگیز خان دڵنیا بوو کە ئەمە هەڵەیە- کە ئینالچیک بەبێ ڕەزامەندی محەممەد مامەڵەی کردووە. جارێکی دیکە ئەرکێکی دیکەی بۆ محەممەد نارد و پێشنیارەکەی دووپاتکردەوە و داوای کرد پارێزگار سزا بدرێت. ئەمجارەیان محەممەد خۆی سەری یەکێک لە باڵیۆزەکانی بڕی، و دوو باڵیۆزەکەی دیکەی بە سەری تاشراوەوە ناردەوە- سووکایەتییەکی ترسناک بوو لە کۆدی شەرەفی مەغۆلەکاندا. خان پەیامێکی بۆ شا نارد و وتی: ئێوە شەڕتان هەڵبژاردووە. ئەوەی ڕوودەدات ڕوودەدات و چییە بۆ بوون ئێمە نازانین؛ بەس خودا ئـەزانێ." بە کۆکردنەوەی هێزەکانی، لە ساڵی ١٢٢٠هێرشی کردە سەر پارێزگای ئینالچیک،

Machine Translated by Google

لەوێ دەستی بەسەر پایتەختدا گرت و پارێزگاری گرت و فەرمانی لە سێدارەدانی دەرکرد بە ڕشتنی زیوی تواوە
بە چاو و گوێی.

لە ماوەی ساڵی دواتردا خان سەرکردایەتی زنجیرەیەک هەڵمەتی هاوشێوەی گەریلای کرد دژی سوپای زۆر گەورەتری شا.
شێوازەکەی بۆ ئەو کاتە بە تەواوی ڕۆمانسی بوو- سەربازەکانی دەیانتوانی زۆر خێرا بە سواری ئەسپەوە بجوڵێن، و شارەزا
بوون لە هونەری تەقەکردن بە کەوان و تیر لەکاتی سواربووندا. خێرایی و نەرمی هێزەکانی ڕێگەی پێدا محمد فریو بدات
سەبارەت بە مەبەستەکانی و ئاراستەکانی جوڵەکانی. لە کۆتاییدا توانی سەرەتا گەمارۆی سەمەرقەند بدات، پاشان دەستی
بەسەردا بگرێت. محمد هەڵات و دوای ساڵێک مرد، ئیمپراتۆریەتە فراوانەکەی شکا و وێران بوو. جەنگیزخان تاکە وەستای
سەمەرقەند و ڕێگای ئاوریشم و زۆربەی باکووری ئاسیا بوو.

لێکدانەوە

هەرگیز وا مەزانە ئەو کەسەی مامەڵەی لەگەڵ دەکەیت لاوازترە یان کەمتر گرنگە لە تۆ. هەندێک لە پیاوان درەنگ توڕە دەبن،
ئەمەش ڕەنگە وا بکات بە هەڵە حوکم لەسەر ئەستووری پێستیان بدەیت، و شکست بهێنیت لە خەمی سووکایەتیکردنیان.
بەڵام ئەگەر شەرەف و شانازییان توڕە بکەیت، ئەوا بە توندوتیژییەک سەرت دەخەن کە بە لەبەرچاوگرتنی خاوبوونەوەیان لە
توڕەبووندا لەناکاو و توندڕەو دەردەکەوێت. ئەگەر دەتەوێت خەڵک ڕەت بکەیتەوە، باشتر وایە بە ئەدەب و ڕێزەوە ئەوە بکەیت،
تەنانەت ئەگەر هەستت کرد داواکارییەکەیان بێئەدەبی بێت یان پێشنیارەکەیان گاڵتەجاڕانە. هەرگیز بە سووکایەتییەک ڕەتیان
مەکەرەوە تا باشتر بیانناسیت؛ لەوانەیە مامەڵە لەگەڵ جەنگیز خانێک بکەیت.

کەروێشک و مەڕ

کەروێشکێکی کێشەدار خۆی لەسەر پشتی مەڕێک دانیشت. مەڕەکە زۆر بە پێچەوانەی ویستی خۆیەوە، بۆ ماوەیەکی زۆر
بەرەو دواوە و پێشەوە هەڵیگرت و لە کۆتاییدا وتی: "ئەگەر بەم شێوەیە مامەڵەت لەگەڵ سەگێکدا بکردایە، بیابانەکانت لە
ددانە تیژەکانییەوە دەبوو." بۆ ئەمە کەروێشکەکە لە وەڵامدا وتی: من لاوازەکان سووکایەتی پێدەکەم و ملکەچی بەهێزەکان
دەبم. دەزانم ڕەنگە قسەی ناشرین بە کێ بکەم، و دەبێت چەپڵە لێبدەم؛ و بەم شێوەیە هیوادارم تەمەنم درێژ بکەمەوە بۆ
پیرییەکی باش.

ئەفسانە، ئایسۆپ، سەدەی شەشەمی پێش زایین

Machine Translated by Google

سەرپێچی دووەم

لە کۆتاییەکانی ساڵانی ١٩١٠دا هەندێک لە باشترین فێڵبازەکانی ئەمریکا ئەڵقەیەکی هونەری فێڵبازیان پێکهێنا کە بنکەکەی لە شاری دێنڤەر لە ویلایەتی کۆلۆرادۆ بوو. لە مانگەکانی زستاندا بەسەر ویلایەتەکانی باشووردا بڵاودەبوونەوە و کارەکانیان بەڕێوەدەبرد. لە ساڵی ١٩٢٠ جۆ فوری، سەرکردەیەکی ئەڵقەکە، خەریکی کارکردن بوو لە ڕێگەی تەکساسەوە، سەدان هەزار دۆلاری بە یارییە فێڵبازییە کلاسیکییەکان بەدەستهێنا. لە فۆرت وۆرس، مژدەخۆرێکی ناسی بە ناوی جەی فرانک نۆرفلیت، کە ئاژەڵدارێک بوو و خاوەنی مەڕدارخانەیەکی گەورەی بوو. نۆرفلیت کەوتە بەر ئەو کۆنە. بە قەناعەت بەو دەوڵەمەندییەی کە دێت، هەژماری بانکی خۆی بە بڕی ٤٥هەزار دۆلار بەتاڵ کردەوە و ڕادەستی فوری و هاوپەیمانەکانی کرد. چەند ڕۆژێک دواتر "ملیۆنەکان"ی خۆیان پێدا، کە دەرکەوت چەند دۆلارێکی باش بوو کە بە دەوری پاکەتێک بڕگەی ڕۆژنامەدا پێچرابوو.

فوری و پیاوەکانی پێشتر سەد جار کاری ئەو جۆرە کۆنەیان کردبوو و بەزۆری مژەرەکە ئەوەندە شەرمەزار بوو بەهۆی خۆبەزلزانینەکەیەوە کە بە هێمنی وانەکەی فێربوو و زیانەکەی قبوڵ دەکرد. بەڵام نۆرفلیت وەکو مژەرەکانی تر نەبوو. چووە لای پۆلیس، پۆلیس پێی وت کە شتێکی کەم هەیە کە دەتوانن بیکەن. نۆرفلیت بە بەدواداچوونەکانی وتووە: "پاشان خۆم بەدوای ئەو کەسانەدا دەگەڕێم". -منیش بەدەستیان دەهێنم، ئەگەر تەمەنم بخایەنێت. هاوسەرەکەی دەستی بەسەر ڕەنچەکەدا گرت لەکاتێکدا نۆرفلیت وڵاتەکەی دەگەڕا و بەدوای کەسانی دیکەدا دەگەڕا کە لە هەمان یارییەکەدا پشمیان لێکرابوو. یەکێک لەو جۆرە مژەرانە هاتە پێشەوە و ئەو دوو کەسە یەکێک لە فێڵبازەکانی سانفرانسیسکۆیان ناسیەوە، و توانیان قفڵی بکەن. ئەو پیاوە لەبری ئەوەی ڕووبەڕووی زیندانییەکی درێژخایەن ببێتەوە، کۆتایی بە ژیانی خۆی هێناوە.

نۆرفلیت بەردەوام بوو. شوێنپێی یەکێکی دیکە لە فێڵبازەکانی مۆنتانای گرت و وەک گوێدرێژێک بە پەتەوە بەست و بە شەقامە قوڕاوییەکاندا ڕای کێشا بۆ زیندانی شارۆچکەکە. نەک تەنها بەسەر وڵاتدا گەشت دەکات بەڵکو بۆ ئینگلتەرا و کەنەدا و مەکسیک بەدوای جۆ فوریدا دەگەڕێت، هەروەها دەستی ڕاستی فوری، دبلیو بی سپێنسەر. نۆرفلیت بە دۆزینەوەی سپێنسەر لە مۆنتریال، بە شەقامەکاندا بەدوایدا ڕۆیشت. سپێنسەر ڕزگاری بوو بەڵام ڕەنجەرەکە لەسەر ڕێڕەوەکەی مایەوە و لە شاری سالت لەیک سیتی کەوت. سپێنسەر بە ڕەحمەتی یاسای لە تووڕەیی نۆرفلیت پێ باشتر بوو، خۆی ڕادەست کرد.

نۆرفلیت فۆری لە شاری جاکسۆنڤیل لە ویلایەتی فلۆریدا دۆزیەوە و بە شێوەیەکی شەخسی ڕای کێشا بۆ ئەوەی لە ویلایەتی تەکساس ڕووبەڕووی دادپەروەری ببێتەوە. بەڵام بەوەوە نەوەستا: بەردەوام بوو بۆ دێنڤەر، بڕیاریدا تەواوی ئەڵقەکە بشکێنێت. نەک تەنها بڕە پارەیەکی زۆر بەڵکو ساڵێکی دیکەی ژیانی لە بەدواداچوونەکەدا خەرج کرد، توانی هەموو سەرکردەکانی فێڵبازەکە بخاتە پشت مێزی دادگا. تەنانەت هەندێکیان کە نەیگرتبوو، ئەوەندە لێی ترساون، ئەوانیش خۆیان ڕادەست کرد.

Machine Translated by Google

دوای پێنج ساڵ لە ڕاوکردن، نۆرفلیت بە تەنیا گەورەترین کۆنفیدڕاڵی فێڵبازانی وڵاتەکەی لەناوبردبوو. ئەو هەوڵە
ئیفلاسی کرد و ژیانی هاوسەرگیری تێکدا، بەڵام بە پیاوێکی ڕازی کۆچی دوایی کرد.

لێکدانەوە

زۆربەی پیاوان ئەو زەلیلییە قبوڵ دەکەن کە بە هەستکردن بە دەستلەکارکێشانەوە فێڵیان لێدەکرێت. ئەوان وانەکەیان فێر
دەبن، دەزانن کە شتێک نییە بە ناوی نانخواردنی نیوەڕۆی بێبەرامبەر و بە گشتی بەهۆی تەماحی خۆیانەوە بۆ پارەی ئاسان
کەوتوونەتە خوارەوە. بەڵام هەندێکیان ڕەتیدەکەنەوە دەرمانەکەیان بخۆن. لەبری ئەوەی بیر لە خۆبەزلزانین و تەماحی خۆیان
بکەنەوە، خۆیان وەک قوربانییەکی تەواو بێتاوان دەبینن.

ڕەنگە پیاوانی وەک ئەمانە وا دەرکەون کە خاچپەرست بن بۆ دادپەروەری و ڕاستگۆیی، بەڵام ئەوان...
لە ڕاستیدا بە شێوەیەکی نائەمنی نائەمنن. گێلکردن، فێڵکردن، گومانی خۆیان چالاک کردووە و بێهیوا بوون لە چاککردنەوەی
زیانەکان. ئایا گرێبەستی خانووبەرەی ڕەنچەکەی نۆرفلیت و داڕمانی ژیانی هاوسەرگیرییەکەی و ساڵانی قەرزکردنی پارە و ژیانی
لە هۆتێلە هەرزانەکاندا شایەنی تۆڵەی ئەو شەرمەزارییە بوو کە پشم لێکرا؟ بۆ نۆرفلیتەکانی جیهان، زاڵبوون بەسەر
شەرمەزاریەکانیان شایەنی هەر نرخێکە.

هەموو مرۆڤەکان نائەمنییان هەیە و زۆرجار باشترین ڕێگە بۆ فریودانی مژەرێک ئەوەیە
بۆ ئەوەی یاری بە نائەمنیەکانی بکات. بەڵام لە کایەی دەسەڵاتدا، هەموو شتێک پرسی پلە و ئەو کەسەی کە بە یەکلاکەرەوە لە
مرۆڤی فانی ئاسایی نائەمنیترە، مەترسی گەورە دەخاتە ڕوو. ئاگاداربە: ئەگەر فێڵکردن یان فێڵکردن بە هەر جۆرێک بێت، بە
باشی نمرەکەت بخوێنەوە. نائەمنی و ناسکی ئیگۆی هەندێک کەس بەرگەی بچووکترین تاوان ناگرێت. بۆ ئەوەی بزانیت ئایا
مامەڵە لەگەڵ جۆرێکی لەو جۆرە دەکەیت، سەرەتا تاقییان بکەرەوە- بڵێین گاڵتەیەکی سووک لەسەر حیسابی ئەوان بکە. مرۆڤی
متمانە بەخۆ پێدەکەنێت؛ کەسێکی زۆر نائەمنی کاردانەوەی دەبێت وەک ئەوەی سووکایەتی بە کەسی بکرێت. ئەگەر گومانت
هەبوو مامەڵە لەگەڵ ئەم جۆرەدا دەکەیت، قوربانییەکی دیکە بدۆزەرەوە.

سەرپێچی III

لە سەدەی پێنجەمی پێش زایین، چونگ ئێر، شازادەی چین (لە چینی ئێستا)، بە زۆر دەربەدەر کرابوو. بە بێگەردی دەژیا -
تەنانەت هەندێکجاریش لە هەژاریدا -چاوەڕێی ئەو کاتەی دەکرد کە بتوانێت بگەڕێتەوە ماڵەوە و دەست بە کاری خۆی بکاتەوە

Machine Translated by Google

ژیانی شازادەیی. جارێکیان بە ویلایەتی چێنگدا تێدەپەڕی، فەرمانڕەواکە نەیدەزانی کێیە، بە بێ ئەدەبی مامەڵەی لەگەڵدا دەکرد. وەزیری حاکم شو چان ئەمەی بینی و وتی: ئەم پیاوە شازادەیەکی شایستە. جەنابی خۆت بە ئیحترامێکی زۆرەوە مامەڵەی لەگەڵ بکات و بەو هۆیەوە بیخاتە ژێر ئەرکێکەوە!" بەڵام حاکم کە توانی تەنها وێستگە نزمەکەی شازادە ببینێت، ئەم ئامۆژگارییەی پشتگوێ خست و دیسان سوکایەتی بە شازادە کرد. شو چان دیسانەوە ئاغاکەی ئاگادار کردەوە و وتی: ئەگەر بەرزاییەکەت نەتوانێت بە ئیحترامەوە مامەڵە لەگەڵ چونگ ئێر بکات، پێویستە بیکوژێت، بۆ ئەوەی لە داهاتوودا تووشی بەڵا و بەڵا نەبێت. حاکم تەنها گاڵتەی پێدەکرد.

دوای چەند ساڵێک، دواجار شازادە توانی بگەڕێتەوە ماڵەوە، بارودۆخی زۆر گۆڕا. لەبیری نەدەکرد کێ میهرەبان بووە لەگەڵیدا، و کێ بێڕێزی بووە، لە ساڵانی هەژاریدا. کەمترین شت مامەڵەی لەسەر دەستی فەرمانڕەوای چێنگ لەبیر کرد. لە یەکەم دەرفەتدا سوپایەکی بەرفراوانی کۆکردەوە و بەسەر چێنگدا ڕۆیشت و هەشت شاری گرت و شانشینی وێرانکرد و فەرمانڕەواکەی نارد بۆ دەربەدەرییەکی تایبەت بە خۆی.

لێکدانەوە هەرگیز ناتوانیت دڵنیا بیت کە مامەڵە لەگەڵ کێ دەکەیت. پیاوێک کە ئەمڕۆ گرنگی و مانایەکی کەمی هەبێت، دەتوانێت سبەی کەسێکی دەسەڵاتدار بێت. ئێمە لە ژیانماندا زۆر شت لەبیر دەکەین، بەڵام بە دەگمەن سووکایەتییەک لەبیر دەکەین.

فەرمانڕەوای چێنگ چۆن دەبوو بزانێت شازادە چونگ ئێر جۆرێکی خۆپەرست و حیساب و فێڵباز و مارێکە و یادەوەرییەکی درێژە؟ بەڕاستی هیچ ڕێگەیەک نەبوو بۆ ئەوەی بزانێت، ڕەنگە بڵێیت- بەڵام بەو پێیەی هیچ ڕێگەیەک نەبوو، باشتر بوو بە دۆزینەوەی چارەنووسەکان وەسوەسە نەکات. هیچ شتێک بە سووکایەتیکردن بە کەسێک بە شێوەیەکی ناپێویست دەستکەوت نییە. ئیمپاڵسی تورەکردن قووت بدە، تەنانەت ئەگەر کەسی بەرامبەر لاواز دەرکەوێت. ڕەزامەندییەکە کەم وێنەیە بە بەراورد بەو مەترسییەی کە ڕۆژێک دێت لە دۆخێکدا بێت کە ئازارت بدات.

سەرپێچی IV

ساڵی ١٩٢٠ساڵێکی خراپ بوو بە تایبەتی بۆ بازرگانانی هونەری ئەمریکی.
کڕیارە گەورەکان- نەوەی تاڵانچی-بارۆنی سەدەی پێشوو- دەگەیشتنە سەردەمێک کە وەک مێش دەمرن و هیچ ملیۆنێرێکی نوێ سەرپەهەڵنەدابوو بۆ ئەوەی جێگەی ئەوان بگرێتەوە. شتەکان ئەوەندە خراپ بوون کە ئا

Machine Translated by Google

ژمارەیەک لە بازرگانانی سەرەکی بڕیاریان دا سەرچاوەکانیان کۆبکەنەوە، ئەمەش ڕووداوێکی نەبیستراوە، چونکە
بازرگانانی هونەر بەزۆری وەک پشیلە و سەگ پێکەوە دەژین.
جۆزێف دوڤین، بازرگانی هونەری دەوڵەمەندترین سەرمایەدارەکانی ئەمریکا، لەو ساڵەدا زیاتر لەوانی دیکە ئازار دەچێژت،
بۆیە بڕیاریدا لەگەڵ ئەم هاوپەیمانییەدا بڕوات. ئێستا ئەو گروپە لە پێنج گەورەترین بریکاری وڵات پێکهاتبوو.

بە گەڕان بەدوای موکلێکی نوێدا، بڕیاریان دا کە دوا باشترین هیوایان هێنری فۆرد بوو، کە ئەوکات دەوڵەمەندترین پیاو بوو لە
ئەمریکا. فۆرد هێشتا نەیتوانیبوو خۆی بخاتە ناو بازاڕی هونەرەوە و ئەو ئامانجێکی هێندە گەورە بوو کە شتێکی مەنتیقی بوو
کە پێکەوە کاربکەن.

بریکارەکان بڕیاریان دا لیستێک کۆبکەنەوە، 100"گەورەترین تابلۆ لە جیهاندا" (کە بەڕێکەوت هەموویان لە کۆگادا هەبووە)،
و بەشەکەیان پێشکەش بە فۆرد بکەن. بە یەک کڕین دەیتوانی خۆی بکاتە گەورەترین کۆکەرەوەی جیهان. ئەو کۆمەڵەیە بۆ ماوەی
چەند هەفتەیەک کاریان کرد بۆ بەرهەمهێنانی شتێکی شایستە: کۆمەڵە کتێبێکی سێ بەرگی کە بەرهەمهێنانەوەی جوانی
تابلۆکانی تێدابوو، هەروەها دەقی زانستی هاوڕێی هەر وێنەیەک. دواتر سەردانێکی شەخسییان بۆ فۆرد کرد لە ماڵەکەی لە
شاری دیاربۆرن لە ویلایەتی میشیگان.

لەوێدا سەریان سوڕما لە سادەیی ماڵەکەی: دیارە کاک فۆرد پیاوێکی لەڕادەبەدەر بێ کاریگەری بوو.

فۆرد لە دیراسەی خۆیدا وەریگرت. بە سەیرکردنی کتێبەکەدا، سەرسوڕمانی و خۆشحاڵی دەربڕی. بریکارە پەرۆشەکان
دەستیان کرد بە خەیاڵکردنی ئەو ملیۆنان دۆلارەی کە بەم زووانە دەڕژێتە خەزێنەکانیانەوە. بەڵام لە کۆتاییدا فۆرد لە کتێبەکەوە
سەری بەرز کردەوە و وتی: بەڕێزان، کتێبی جوانی وەک ئەمانە، بە وێنەی ڕەنگاوڕەنگی جوانی وەک ئەمانە، دەبێ نرخی زۆر
ترسناک بێت!" -بەڵام کاک.

فۆردا!" دوڤین بە هاوارەوە وتی، "ئێمە چاوەڕێی ئەوە ناکەین ئەم کتێبانە بکڕیت. ئێمە بە تایبەتی بۆ ئێوە هەستمان پێکرد، بۆ
ئەوەی وێنەکانتان پیشان بدەین. ئەم کتێبانە دیارین بۆ ئێوە". فۆرد وا دیار بوو سەری لێ شێوا. وتی: بەڕێزان، ئەوە لەڕادەبەدەر
خۆشە لە ئێوە، بەڵام بەڕاستی نابینم چۆن دەتوانم دیارییەکی جوان و گرانبەهای وەک ئەم لە کەسانی نامۆ وەربگرم. دوڤین بۆ
فۆرد ڕوونی کردەوە کە بەرهەمهێنانەوەی ناو کتێبەکان تابلۆکانیان پیشان دەدات کە هیوایان خواستبوو پێی بفرۆشن. دواجار
فۆرد تێگەیشت. بە گریانیەوە گوتی: بەڵام بەڕێزان، من چیم دەوێت لەگەڵ وێنە ڕەسەنەکان لە کاتێکدا ئەوانەی ڕاست لێرە لەم
کتێبانەدا زۆر جوانن؟

لێکدانەوە

Machine Translated by Google

جۆزێف دوڤین شانازی بە خۆیەوە دەکرد کە پێشوەختە لێکۆڵینەوەی لە قوربانییەکان و موکلیەکانی دەکرد، پێش ئەوەی چاوی پێیان بکەوێت، لاوازییەکانیان و تایبەتمەندییەکانی سەلیقەی ئەوانی دەزانی. ئەو بەهۆی بێهیواییەوە پاڵنەر بوو بۆ ئەوەی تەنها جارێک ئەم تاکتیکە لاببات، لە هێرشەکەی بۆ سەر هێنری فۆرد. چەند مانگێکی پێچوو تا لە هەڵە حوکمدانی خۆی چاک بووەوە، چ لە ڕووی دەروونی و چ لە ڕووی داراییەوە. فۆرد جۆری پیاوی سادە بێ خۆبەزلزان بوو کە تەنها شایەنی بێزارکردن نییە. ئەو جەستەی ئەو فۆلکلۆرانەی بیری ڕستەیی بوو کە خاوەنی خەیاڵی ئەوەندە نین کە بتوانن فریو بدرێن. لەو کاتەوە دوڤین وزەکانی بۆ مێلۆن و مۆرگانەکانی جیهان پاشەکەوت کرد- پیاوێکی ئەوەندە فێڵباز کە بتوانێت لە تەڵەکانیدا بخرێتە تەڵەوە.

کلیلی دەسەڵات

توانای پێوانەکردنی مرۆڤەکان و زانینی ئەوەی کە مامەڵە لەگەڵ کێدا دەکەیت، گرنگترین کارامەیی لە هەموویان لە کۆکردنەوە و پاراستنی دەسەڵاتدایە. بەبێ ئەو تۆ کوێریت: نەک هەر کەسانی هەڵە توڕە دەکەیت، بەڵکو جۆرە هەڵەکان هەڵدەبژێریت بۆ ئەوەی کاریان لەسەر بکەیت، و وا بیر دەکەیتەوە کە چەپڵە بۆ خەڵک دەکەیت لە کاتێکدا لە ڕاستیدا سووکایەتییان پێ دەکەیت. پێش ئەوەی دەست بە هەر جوڵێک بکەیت، پێوەرەکەی نیشانەکەت یان بەرامبەرە ئەگەریەکەت بگرە. ئەگینا کات بەفیرۆ دەدەیت و هەڵە دەکەیت. لێکۆڵینەوە لە خاڵە لاوازەکانی مرۆڤەکان بکە، چنکەکانی ناو زرێپۆشەکانیان، بوارەکانی هەم شانازی و هەم نائەمنییان. پێش ئەوەی تەنانەت بڕیار بدەیت کە مامەڵەیان لەگەڵ بکەیت یان نا، زانیارییەکانی ناوەوە و دەرەوەیان بزانە.

دوو وشەی کۆتایی وریایی: یەکەم: لە حوکمدان و پێوانەکردنی بەرامبەرەکەتدا، هەرگیز پشت بە غەریزەکانت مەکە. گەورەترین هەڵە لە هەموویان دەکەیت ئەگەر پشت بەو جۆرە نیشاندەرە نادروستانە ببەستیت. هیچ شتێک ناتوانێت جێگرەوەی کۆکردنەوەی زانیاری کۆنکرێتی بێت. هەرچەندە ماوەیەکی زۆری پێبچێت، بخوێنە و سیخوڕی لەسەر بەرامبەرەکەت بکە؛ ئەمەش لە درێژخایەندا سوودی دەبێت.

دووەم: هەرگیز متمانە بە ڕواڵەتەکان مەکە. هەر کەسێک دڵی مارێکی هەبێت دەتوانێت نمایشێکی میهرەبانی بەکاربهێنێت بۆ پۆشینی؛ کەسێک کە لە دەرەوە زەق و زەق بێت زۆرجار بەڕاستی ترسنۆکە. فێربە لە ڕێگەی ڕواڵەت و دژایەتییەکانیانەوە ببینیت.
هەرگیز متمانە بەو وەشانە مەکە کە خەڵک لە خۆیانەوە دەیدەن- ئەوە بە تەواوی جێی متمانە نییە.

وێنە: ڕاوچی. هەمان تەڵە بۆ گورگ دانانێت وەک ئەوەی بۆ ڕێوی. چەواشەکاری لەو شوێنەدا دانانێت کە کەس نەییات. بە تەواوی نێچیرەکەی و خوو و حەشارگەکانی دەزانێت و بەو پێیەش ڕاو دەکات.

Machine Translated by Google

دەسەڵات: قەناعەتت هەبێت، کە هیچ کەسێک نییە ئەوەندە بێ بایەخ و بێ بایەخ بێت، بەڵام لەوانەیە، کاتێک یان کاتێکی تر، لە دەسەڵاتی خۆیاندا هەبێت کە سوودی بۆ تۆ هەبێت؛ کە بە دڵنیاییەوە نایکەن، ئەگەر جارێک سووکایەتیت پێکردن. زۆرجار لە هەڵەکان دەبەخشرێن، بەڵام سووکایەتی هەرگیز نابەخشرێت. شانازیمان بۆ هەمیشە لەبیریەتی. (لۆرد چێستەرفیلد، ١٦٩٤-١٧٧٣)

پێچەوانەکردنەوە

چ چاکەیەکی ئەگەری دەتوانێت لە نەزانی دەربارەی مرۆڤەکانی ترەوە بێت؟ فێربە شێرەکان لە بەرخەکانەوە جیا بکەیتەوە یان باجەکەی بدە. بە تەواوی گوێڕایەڵی ئەم یاسایە بن؛ هیچ پێچەوانەبوونەوەی نییە- بێزار مەبە لە گەڕان بەدوای یەکێکدا.

Machine Translated by Google

یاسای ٢٠

پابەند مەبە بە کەسەوە

حوکمدان

ئەوە گەمژەیە کە هەمیشە پەلە دەکات لە لایەنگری. پابەند مەبە بە هیچ لایەنێک و هۆکارێکەوە جگە لە خۆت. بە پاراستنی سەربەخۆیی خۆت، دەبیتە وەستای ئەوانی تر- یاری بە مرۆڤەکان دەکەیت بەرامبەر یەکتر، وایان لێدەکەیت بەدوایدا بگەڕێن

تۆ.

بەشی یەکەم: پابەند مەبە بە کەسەوە، بەڵام لەلایەن...
گشت

ئەگەر ڕێگە بە خەڵک بدەیت هەست بکەن کە تا ڕادەیەک خاوەنداریێتی تۆ دەکەن، ئەوا هەموو دەسەڵاتێک بەسەریاندا لەدەست دەدەیت. بە پابەندنەبوونت بە سۆز و خۆشەویستییەکانت، تەنها هەوڵی زیاتر دەدەن بۆ بەدەستهێنانی تۆ. دوور بکەوەرەوە و ئەو هێزە بەدەست دەهێنیت کە لە سەرنج و ئارەزووی لەبارچوونیانەوە سەرچاوە دەگرێت. یاری شاژنی پاکیزە بکە: هیوایان پێ بدە بەڵام هەرگیز ڕەزامەندی مەدە.

ڕەچاوکردنی یاسا

کاتێک شاژن ئەلیزابێسی یەکەم لەسەر تەختی پاشایەتی ئینگلتەرا، لە ساڵی ١٥٥٨، زۆر شت هەبوو بۆ دۆزینەوەی هاوسەر. ئەو پرسە لە پەرلەمان مشتومڕی لەسەر کرا، و بابەتێکی سەرەکی گفتوگۆی ئینگلیزەکانی هەموو چین و توێژەکان بوو؛ زۆرجار ناکۆک بوون لەسەر ئەوەی کە هاوسەرگیری لەگەڵ کێ بکات، بەڵام هەمووان پێیان وابوو کە دەبێت بە زووترین کات هاوسەرگیری بکات، چونکە شاژن دەبێت پاشای هەبێت، و دەبێت میراتگری شانشینی هەڵبگرێت. مشتومڕەکان ساڵانێک بوو بەردەوام بوون.

لەم نێوەندەدا قۆزترین و شایستەترین بەکالۆریۆسەکانی ئەو کایە -سێر ڕۆبەرت دودلی، ئیرلی ئێسێکس، سێر واڵتەر ڕالی - کێبڕکێیان لەسەر دەستی ئەلیزابێس دەکرد. ئەو بێهیوایان نەکرد، بەڵام پێدەچوو پەلەیەکی نەکردبێت و ئاماژەکانی سەبارەت بەوەی کە کام پیاو ڕەنگە دڵخوازەکەی بێت زۆرجار دژایەتی یەکتریان دەکرد. لە ساڵی ١٥٦٦ پەرلەمان شاندێکی نارد بۆ ئەلیزابێس و داوای لێکرد پێش ئەوەی تەمەنی زۆر بێت و نەتوانێت منداڵی لێبکەوێتەوە هاوسەرگیری بکات. ئەو نە موناقەشەی نەکرد، نە شاندەکەی بێهیوا نەکرد، بەڵام سەرەڕای ئەوەش وەک کچێک مایەوە.

Machine Translated by Google

ئەو یارییە ناسکەی کە ئەلیزابێس لەگەڵ داواکارەکانیدا ئەنجامی دەدا، هێواش هێواش وای لێکرد
بابەتی خەیاڵە سێکسییە بێشومارەکان و بابەتی پەرستنی کولتی. پزیشکی دادگا، سیمۆن فۆرمان، یاداشتنامەکەی بەکارهێناوە
بۆ وەسفکردنی خەونەکانی بۆ لابردنی گوڵەکەی. نیگارکێشان وەک دیانا و خوداوەندەکانی دیکە نوێنەرایەتیان دەکرد. شاعیر
ئێدمۆند سپێنسەر و کەسانی دیکە ستایشیان بۆ شاژنی پاکیزە نووسیوە. بە "ئیمپراتۆری جیهان" ناودەبرا، "ئەو کچە فەزیلەتە"
کە فەرمانڕەوایی جیهان دەکات و ئەستێرەکان دەخاتە جووڵە. لە گفتوگۆکردن لەگەڵیدا، زۆرێک لە پیاوە داواکراوەکانی ئاماژەی
سێکسی بوێرانەیان بەکاردەهێنا، بوێرییەک کە ئەلیزابێس بێهیوای نەدەکرد. هەموو هەوڵێکی دا بۆ ئەوەی سەرنجیان وروژێنێت
و لە هەمان کاتدا لە مەترسیدا بیانهێڵێتەوە.

لە هەموو ئەوروپادا پاشا و شازادەکان دەیانزانی کە هاوسەرگیری لەگەڵ ئەلیزابێسدا دەبێتە هۆی مۆرکردنی هاوپەیمانی
نێوان ئینگلتەرا و هەر نەتەوەیەک. پاشای ئیسپانیا داوای لێکرد، هەروەها شازادەی سوید و دوکی سەرەکی نەمسا. بە ئەدەبەوە
هەموویانی ڕەتکردەوە.

پرسی دیپلۆماسی گەورەی سەردەمی ئەلیزابێس بەهۆی ڕاپەڕینی...
ناوچە نزمەکانی فلاندەرز و هۆڵەندا کە ئەوکاتە خاوەندارێتی ئیسپانیا بوون.
ئایا پێویستە ئینگلتەرا هاوپەیمانی خۆی لەگەڵ ئیسپانیا بشکێنێت و فەرەنسا وەک هاوپەیمانی سەرەکی خۆی لە کیشوەرەکەدا
هەڵبژێرێت، بەمەش هانی سەربەخۆیی فلاندەرز و هۆڵەندا بدات؟ تا ساڵی ١٥٧٠وا دەرکەوت کە هاوپەیمانی لەگەڵ فەرەنسا
ژیرانەترین ڕێڕەوی ئینگلتەرا دەبێت. فەرەنسا دوو پیاوی شایستەی خوێنی بەرزی هەبوو، دوکەکانی ئەنجۆ و ئەلینسۆن،
براکانی پاشای فەرەنسا. ئایا هیچ کامیان هاوسەرگیری لەگەڵ ئەلیزابێس دەکات؟ هەردووکیان سوودیان هەبوو و ئەلیزابێس
هیوای هەردووکیان بە زیندووی هێشتەوە. ئەو پرسە بۆ ساڵانێک لە ئاگردا بوو. دوکی ئەنجو چەند جارێک سەردانی ئینگلتەرای
کرد، لەبەردەم خەڵکدا ئەلیزابێسی ماچ کرد، تەنانەت بە ناوی ئاژەڵە ماڵییەکان بانگی کرد؛ وا دیار بوو کە ئەو کچە تۆڵەی
سۆزەکانی دەداتەوە. لەم نێوەندەدا لەکاتێکدا لەگەڵ ئەو دوو برایەدا فلێرت دەکرد، پەیماننامەیەک واژۆکرا کە ئاشتی لە نێوان
فەرەنسا و ئینگلتەرادا مۆرکرا. تا ساڵی ١٥٨٢ئەلیزابێس هەستی کرد کە دەتوانێت پەیوەندی خۆشەویستییەکەی بشکێنێت.
بە تایبەتی لە دۆسیەی دوکی ئەنجودا، بە ئاسوودەییەکی زۆرەوە ئەو کارەی کرد: لە پێناو دیپلۆماسیدا ڕێگەی بە خۆی دابوو
لەلایەن پیاوێکەوە کە بەرگەی ئامادەبوونی نەدەگرت و لە ڕووی جەستەییەوە بە ڕق لێبووەوە. کاتێک ئاشتی لە نێوان فەرەنسا
و ئینگلتەرادا مسۆگەر بوو، تا دەیتوانی بە ئەدەبەوە دوکە ناشرینەکەی لابرد.

تا ئەم کاتە ئەلیزابێس زۆر پیر بوو بۆ ئەوەی منداڵی ببێت. بەم پێیە توانی تا کۆتایی ژیانی بەو شێوەیە بژی کە ئارەزووی
دەکرد و بە شاژنی پاکیزە مرد.
هیچ میراتگرێکی ڕاستەوخۆی بەجێهێشت، بەڵکو لە قۆناغێکی ئاشتی و بەخێوکردنی کولتووری بێهاوتایدا حوکمڕانی کرد.

Machine Translated by Google

لێکدانەوە

ئەلیزابێس هۆکارێکی باشی هەبوو بۆ ئەوەی هاوسەرگیری نەکات: ئەو شایەتحاڵی هەڵەکانی ماری شاژنی سکۆتلەندی بوو کە ئامۆزاکەی بوو. سکۆتلەندییەکان بە بەرەنگاربوونەوەی بیرۆکەی حوکمڕانی لەلایەن ژنێکەوە، چاوەڕێی ئەوە بوون کە مێری بە ژیرانە هاوسەرگیری بکات و هاوسەرگیری بکات. هاوسەرگیری لەگەڵ کەسێکی بیانیدا شتێکی ناپەسەند دەبێت؛ لایەنگری هەر ماڵێکی بەرێزی تایبەت، ڕکابەرییەکی ترسناک دەکاتەوە. لە کۆتاییدا مێری لۆرد دارنلی هەڵبژارد کە کاسۆلیک بوو.
بەم کارە تووڕەیی پرۆتستانتەکانی سکۆتلەندا تووشی بوو و گێژاوی بێکۆتایی بەدوای خۆیدا هێنا.

ئەلیزابێس دەیزانی کە زۆرجار هاوسەرگیری دەتوانێت ببێتە هۆی پووچەڵکردنەوەی فەرمانڕەوای مێینە:
شاژن بە هاوسەرگیری و پابەندبوون بە هاوپەیمانی لەگەڵ لایەنێک یان نەتەوەیەکدا، تێکەڵ بە ململانێیەک دەبێت کە بە دڵی خۆی نییە، ململانێیەک کە ڕەنگە لە کۆتاییدا زاڵ بێت بەسەریدا یان بیباتە ناو شەڕێکی بێهودە. هەروەها مێردەکە دەبێتە فەرمانڕەوای دیفاکتۆ، زۆرجاریش هەوڵدەدات ژنەکەی شاژن لەناو ببات، وەک چۆن دارنلی هەوڵیدا لە مێری ڕزگاری بێت. ئەلیزابێس بە باشی وانەکەی فێربوو. وەک فەرمانڕەوایەک دوو ئامانجی هەبوو: دوورکەوتنەوە لە هاوسەرگیری و دوورکەوتنەوە لە شەڕ. ئەو توانی ئەم ئامانجانە کۆبکاتەوە بە هەڵواسینی ئەگەری هاوسەرگیری بۆ ئەوەی هاوپەیمانی دروست بکات. ئەو ساتەی کە پابەند بوو بە هەر تاکە داواکارییەکەوە، ئەو ساتەی دەسەڵاتی لەدەستدا. دەبوو نهێنی و خواستراوی دەربدات، هەرگیز هیواکانی کەسی بێهیوا نەکرد بەڵام هەرگیز مل نەدەدا.

ئەلیزابێس لە ڕێگەی ئەم یارییە تەمەن درێژەی فلێرت و کشانەوە، زاڵ بوو بەسەر وڵات و هەموو پیاوێکدا کە هەوڵی داگیرکردنی دەدا. وەک ناوەندی سەرنج، ئەو لە ژێر کۆنترۆڵدا بوو. ئەلیزابێس بە پاراستنی سەربەخۆیی خۆی لە سەرووی هەموو شتێکەوە، دەسەڵاتی خۆی پاراست و خۆی کردە شتێکی پەرستراو.

من پێم باشترە سواڵکەر و سینگڵ بم نەک شاژن و هاوسەرگیری بکەم.
شاژنە ئەلیزابێسی یەکەم، ١٥٣٣-١٦٠٣

کلیلی دەسەڵات

بەو پێیەی دەسەڵات زۆر پەیوەستە بە دەرکەوتنەکانەوە، دەبێت ئەو فێڵانە فێر بیت کە وێنەکەت بەرزتر دەکەنەوە. ڕەتکردنەوەی پابەندبوون بە کەسێک یان گروپێکەوە یەکێکە لەوانە. کاتێک خۆت ڕادەگریت، نەک تورەیی بەڵکو جۆرێک لە ڕێزگرتنت لێدەکەوێتەوە. تۆ لە یەک کاتدا بەهێز دەردەکەویت چونکە خۆت دروست دەکەیت

Machine Translated by Google

دەستنەکەوتوو، نەک ملکەچی گروپەکە، یان بۆ پەیوەندییەکە، وەک زۆربەی خەڵک. ئەم ئاوری دەسەڵاتە تەنها لەگەڵ تێپەڕبوونی کاتدا گەشە دەکات: لەگەڵ گەشەکردنی ناوبانگت بۆ سەربەخۆیی، خەڵکێکی زیاتر و زیاتر ئارەزووی تۆ دەکەن، دەیانەوێت ئەو کەسە بن کە واتان لێدەکات پابەند بیت. ئارەزووی وەک ڤایرۆس وایە: ئەگەر ببینین کەسێک ئارەزووی کەسانی تر دەکات، ئەوا مەیلی ئەوەمان هەیە ئەم کەسەش بە خواستراو بزانین.

ئەو ساتەی پابەند دەبیت، سیحرەکە نەماوە. تۆ وەک هەموو کەسێک دەبیت
ی تر. خەڵک هەموو جۆرە شێوازێکی ژێردەستە تاقی دەکەنەوە بۆ ئەوەی تۆ پابەند بیت. دیاریت پێدەدەن، چاکەتت لێدەدەن، هەموو ئەمانەش بۆ ئەوەی بتخەنە ژێر پابەندبوون. هاندانی سەرنجدان، هاندانی سەرنجیان، بەڵام بە هەر نرخێک بێت پابەند مەبن. ئەگەر ئارەزووی ئەوەت هەیە دیاری و نیعمەتەکان قبوڵ بکە، بەڵام ئاگاداربە لە پاراستنی دوورکەوتنەوەی ناوەوەت. ناتوانیت بەبێ ئاگاداری ڕێگە بە خۆت بدەیت هەست بە پابەندبوون بکەیت بەرامبەر بە کەس.

بەڵام لەبیرت بێت: ئامانج ئەوە نییە خەڵک دوابخەیت، یان وا دەربخەیت کە تۆ بێتوانای پابەندبوونت. وەک شاژنی پاکیزە پێویستە مەنجەڵەکە تێکەڵ بکەیت، سەرنج وروژێنیت، خەڵک بە ئەگەری هەبوونی تۆ رابکێشیت.

ئەوا دەبێت ناوبەناو بچەمێنیتەوە بۆ سەرنجیان- بەڵام هەرگیز زۆر دوور.
سەرباز و دەوڵەتمەداری یۆنانی ئەلسیبیادیس ئەم یارییەی بە تەواوی ئەنجامدا. ئەوە ئەلسیبیادێس بوو کە ئیلهامبەخش بوو و سەرکردایەتی ئەو سوپایە گەورەیە ئەسینایەی کرد کە لەساڵی ٤١٤پێش زایین هێرشیان کردە سەر سیسیلیا کاتێک ئەسینایە ئیرەییبەرەکان لە ماڵەوە هەوڵیاندا بیخەنە خوارەوە بە تۆمەتبارکردنی بە تۆمەتی ساختە، لەبری ئەوەی ڕووبەڕووی دادگاییکردنەوە بێتەوە، ڕووی لە دوژمن، سپارتەکان کرد گەڕانەوە بۆ نیشتیمان.

پاشان دوای ئەوەی ئەسینییەکان لە سیراکیوز شکستیان هێنا، سپارتای بەجێهێشت و بەرەو فارس، هەرچەندە ئێستا دەسەڵاتی سپارتا لە هەڵکشان بوو. بەڵام ئێستا هەم ئەسیناییەکان و هەم سپارتییەکان بەهۆی کاریگەرییەکانی لەگەڵ فارسەکاندا پەیوەندییان بە ئەلسیبیادێسەوە کرد؛ و فارسەکان بەهۆی دەسەڵاتی بەسەر ئەسینای و سپارتاکانەوە شەرەفیان لێ باران کرد. بەڵێنی بە هەموو لایەک دەدا بەڵام پابەند نەبوو بە هیچ لایەنێکەوە و لە کۆتاییدا هەموو کارتەکانی بەدەستەوە بوو.

ئەگەر ئاواتەخوازی دەسەڵات و کاریگەریت، تاکتیکی ئەلسیبیادیس تاقیبکەرەوە: خۆت بخەرە ناوەڕاستەوە لە نێوان دەسەڵاتە کێبرکێکارەکاندا. بە بەڵێنی یارمەتی خۆت لایەنێک ڕابکێشە؛ لایەنەکەی تر کە هەمیشە دەیەوێت لە دوژمنەکەی تێپەڕێت، بە هەمان شێوە بەدوای تۆدا دەگەڕێت. لەگەڵ کێبرکێی هەر لایەنێک بۆ سەرنجدانت، یەکسەر وەک کەسێکی کاریگەری و خواستراوی گەورە دەردەکەویت. دەسەڵاتی زیاترت بۆ کۆدەبێتەوە لەوەی ئەگەر بە پەلە پابەند بوویت بە لایەنێکەوە. بۆ تەواوکردنی ئەم تاکتیکە پێویستە خۆت لە ناوەوە دوور لە سۆزداری بهێڵیتەوە

Machine Translated by Google

تێکەڵاوبوونەکان، و بۆ ئەوەی هەموو ئەوانەی لە دەوروبەرتن وەکو پیاوێک لە بەرزبوونەوەتدا بۆ لوتکە سەیر بکەیت. ناتوانیت ڕێگە بدەیت خۆت ببیتە لاکی بۆ هەر هۆکارێک.

لە ناوەڕاستی هەڵبژاردنی سەرۆکایەتی ئەمریکا لە ساڵی ١٩٦٨دا، هێنری کیسینجەر توانی...

پەیوەندییەکی تەلەفۆنی بۆ تیمی ڕیچارد نیکسۆن. کیسینجەر هاوپەیمانی نیلسۆن ڕۆکفێلەر بوو کە بەبێ سەرکەوتن داوای کاندیدکردنی کۆمارییەکانی کردبوو. ئێستا کیسینجەر پێشنیاری کرد کە زانیاری بەنرخی ناوخۆیی سەبارەت بەو دانوستانانەی بۆ ئاشتی لە ڤێتنام کە ئەوکات لە پاریس بەڕێوەدەچوو، بۆ کەمپی نیکسۆن دابین بکات. پیاوێکی لە تیمی دانوستانەکاندا هەبوو کە لە دوایین پێشهاتەکان ئاگاداری دەکردەوە. تیمی نیکسۆن بە خۆشحاڵییەوە پێشنیارەکەی قبوڵ کرد.

بەڵام لە هەمان کاتدا کیسینجەر پەیوەندی بە کاندیدی دیموکراتەکانەوە کرد، کە ناوی هوبێرت هامفرییە و یارمەتی خۆی پێشکەش کرد. خەڵکی هامفری داوای زانیاری ناوخۆیی لێکرد لەسەر نیکسۆن و ئەویش دابینی کرد. "سەیرکردن,"

کیسینجەر بە خەڵکی هامفری گوتووە، ساڵانێکە ڕقم لە نیکسۆنە. لە ڕاستیدا هیچ بەرژەوەندییەکی لە هیچ لایەنێکدا نەبوو. ئەوەی بەڕاستی دەیویست ئەوە بوو کە بەدەستی هێنا: بەڵێنی پۆستێکی کابینەی ئاست بەرز لەلایەن هەردوو نیکسۆن و هامفریەوە.

هەر پیاوێک لە هەڵبژاردنەکاندا سەرکەوتنی بەدەستهێنا، ژیانی پیشەیی کیسینجەر دڵنیا بوو.

بێگومان براوە نیکسۆن بوو و کیسینجەر بەپێی پێویست چووە پۆستی کابینەکەی. تەنانەت بەو شێوەیەش، وریا بوو هەرگیز زۆر وەک پیاوێکی نیکسۆن دەرنەکەوێت. کاتێک نیکسۆن لە ساڵی ١٩٧٢ هەڵبژێردرایەوە، ئەو پیاوانەی زۆر دڵسۆزتر بوون بۆی لە کیسینجەر لە کارەکانیان دوورخرانەوە. هەروەها کیسینجەر تاکە بەرپرسی باڵای نیکسۆن بوو کە لە واتەرگەیت ڕزگاری بوو و لە سەردەمی سەرۆکی داهاتوودا، جیراڵد فۆرد، خزمەت دەکات. بە پاراستنی کەمێک مەودا لە کاتە پڕ لە گێژاوەکاندا گەشەسەند.

ئەوانەی ئەم ستراتیژە بەکاردەهێنن زۆرجار سەرنجی دیاردەیەکی سەیر دەکەن: ئەو کەسانەی پەلە دەکەن بۆ پشتیوانی کەسانی دیکە، مەیلیان هەیە لە پرۆسەکەدا ڕێزێکی کەم بەدەستبهێنن، چونکە یارمەتییەکانیان ئەوەندە بە ئاسانی دەستدەکەوێت، لەکاتێکدا ئەوانەی لە دواوە دەوەستنەوە خۆیان دەبیننەوە لەلایەن داواکارانەوە گەمارۆدراون. دوورکەوتنەوەیان بەهێزە و هەمووان دەیانەوێت لە لای خۆیان بن.

کاتێک پیکاسۆ دوای ساڵانی سەرەتای هەژاری، بووبوو بە سەرکەوتووترین هونەرمەندی جیهان، خۆی پابەند نەبوو بەم بریکارە و ئەو بازرگانە، هەرچەندە ئێستا لە هەموو لایەکەوە بە ئۆفەری سەرنجڕاکێش و بەڵێنی گەورە گەمارۆیان دابوو. بەڵکو وا دیار بوو هیچ بەرژەوەندییەکی لە خزمەتەکانیاندا نەبوو؛ ئەم تەکنیکە کێوییان کرد و لەگەڵ شەڕکردنیان لەسەری نرخەکانی تەنها بەرزبوونەوە. کاتێک هێنری کیسینجەر وەک وەزیری دەرەوەی ئەمریکا ویستی لەگەڵ یەکێتی سۆڤیەت بگاتە دەستبەسەرداگرتن، هیچ ئیمتیازێکی نەکرد و هیچ ئاماژەیەکی سازانانەی نەکرد، بەڵکو لەبری ئەوە پەیوەندی بە چینەوە کرد. ئەمەش سۆڤیەتەکانی تووڕە کرد و هەروەها ترساندیان- ئەوان پێشتر لە ڕووی سیاسییەوە گۆشەگیر بوون و زیاتر ترسیان لێدەکرا

Machine Translated by Google

گۆشەگیری ئەگەر ئەمریکا و چین پێکەوە بن. جوڵەکەی کیسینجەر
پاڵیان پێواوە بۆ سەر مێزی دانوستان. تاکتیکەکە لە وەسوەسەدا هاوتەریبییەکی هەیە:
ستێندهال ئامۆژگاری دەکات کە کاتێک دەتەوێت ژنێک ڕابکێشیت، سەرەتا خوشکەکەی دادگایی بکە.
دوور بکەوەرەوە و خەڵک دێنە لات. دەبێتە تەحەدایەک بۆ...
ئەوان بۆ ئەوەی سۆز و خۆشەویستییەکانتان بەدەست بهێنن. تا ئەو کاتەی لاسایی شاژنە پاکیزە ژیرەکە دەکەیتەوە
و هیواکانیان هان بدە، تۆ وەک موگناتیسی سەرنج و ئارەزووی دەمێنیتەوە.

وێنە: شاژنی پاکیزە.

ناوەندی سەرنج و ئارەزوو و پەرستن. شاژنی پاکیزە هەرگیز ملکەچی یەکێک یان
ئەوی دیکە نییە، هەموویان وەک هەسارەکان بە دەوری خۆیدا دەسوڕێنەوە، ناتوانێت
خولگەی خۆی بەجێبهێڵێت بەڵام هەرگیز لێی نزیک نابێتەوە.

دەسەڵات: خۆت پابەند مەکە بە کەس و هیچ شتێکەوە، چونکە ئەوە دەبێت
کۆیلە، کۆیلە بۆ هەموو پیاوێک.... لە سەرووی هەموو شتێکەوە خۆت ئازاد بکەرەوە لە...
پابەندبوون و پابەندبوونەکان- ئەوان ئامێری کەسێکی ترن بۆ بەدەستهێنانی تۆ
لە دەسەڵاتی خۆیدا.... (بالتاسار گراسیان، (١٦٥٨-١٦٠١

Machine Translated by Google

بەشی دووەم: پابەند مەبە بە کەس-لە سەرەوە بمێنەرەوە

کێشمەکێش، ترس و نیگەرانی

مەهێڵە خەڵک بتکێشێتە ناو شەڕ و شەڕە بچووکەکانیانەوە. وا دەرکەون کە ئارەزووی و پشتیوانی بکەن، بەڵام ڕێگەیەک بدۆزنەوە بۆ ئەوەی بێلایەن بمێننەوە؛ با ئەوانی تر شەڕەکە بکەن لە کاتێکدا تۆ وەستاویت و سەیر دەکەیت و چاوەڕێ دەکەیت. کاتێک لایەنە شەڕکەرەکان باش و ماندوو دەبن بۆ هەڵگرتن پێدەگەن. دەتوانیت بیکەیتە پراکتیزەیەک، لە ڕاستیدا، شەڕ و ئاژاوە لە نێوان کەسانی دیکەدا وروژێنیت، و دواتر پێشنیاری نێوەندگیری بکەیت، دەسەڵات وەکو نێوانیان بەدەستبهێنیت.

باڵندەی باڵندە و کەروێشک و ڕێوی

باڵندەی پەپوولە و کەروێشکەکان لە نێوان خۆیاندا ڕێککەوتنێکیان کرد کە لە هەموو شتێکدا کە لە دارستانەکەدا بەدەستیان هێناوە نیوە بڕۆن. ڕۆژێک ڕێوییەکیان بینی کە لەلایەن ڕاوچییەکانەوە بریندار بووبوو، لە ژێر دارێکدا بێدەسەڵات پاڵکەوتبوو، و لە دەوری کۆبوونەوە. کەروێشکەکان گوتیان نیوەی سەرەوەی ڕێویەکە دەبەین.

باڵندە پەپوولەییەکان گوتیان: "پاشان نیوەی خوارەوە دەگرین. ڕێوی بەم قسەیە پێکەنی و وتی: هەمیشە پێم وابوو پەپوولە لە دروستکردندا لە کەروێشکەکان باڵاترن؛ بەم شێوەیە دەبێت نیوەی سەرەوەی جەستەم بەدەست بهێنن، کە سەرم کە مێشک و شتە ناسکەکانی دیکەی تێدایە، بەشێکی لێ پێکدەهێنێت.
""ئۆە، بەڵێ، ئەوە ڕاستە" باڵندە
باڵندەکان گوتیان، "ئەو بەشەی ڕێویمان دەبێت." کەروێشکەکان گوتیان: بەهیچ شێوەیەک نا، دەبێ هەمانبێت، وەک پێشتر ڕێککەوتووین. پاشان شەڕێک لە نێوان لایەنە ڕکابەرەکاندا سەریهەڵدا و ژمارەیەکی زۆر لە هەردوولا کەوتنە خوارەوە و ئەو چەند کەسەی کە مابوونەوە بە سەختی ڕزگاریان بوو. ڕێویەکە چەند ڕۆژێک لەوێ بەردەوام بوو، بە ئیسراحەتییەوە خۆراکی لە باڵندە و کەروێشکە مردووەکان دەخوارد و پاشان بە تەندروستییەوە شوێنەکەی بەجێهێشت و چاودێری دەکرد، سوودی لاوازی بەهۆی شەڕەکانی بەهێزەکانەوە . "

ئەفسانەی هیندی

ڕەچاوکردنی یاسا

Machine Translated by Google

لە کۆتایی سەدەی پانزەهەمدا، بەهێزترین شار-دەوڵەتەکانی ئیتالیا- ڤێنیز، فلۆرانس، ڕۆما و میلان- خۆیان بینیەوە کە بەردەوام لە ململانێدان.

لە سەرووی خەباتەکانیانەوە، گەلانی فەرەنسا و ئیسپانیا دەسورانەوە، کە ئامادە بوون هەرچییەکیان لە تواناادا بوو لە زلهێزە لاوازەکانی ئیتالیا دەستبەسەردا بگرن. وە لە ناوەڕاستدا گیری خواردبوو ویلایەتی بچووکی مانتوا کە لەلایەن دوکی گەنج جیانفرانسیسکۆ گۆنزاگا حوکمرانی دەکرا. مانتۆوا بە شێوەیەکی ستراتیژی لە باکووری ئیتاڵیا هەڵکەوتووە و پێدەچوو تەنیا پرسێکی کات بێت تا یەکێک لە زلهێزەکان قوتی بدات و وەک شانشینییەکی سەربەخۆ بوونی نەماوە.

گۆنزاگا جەنگاوەرێکی توندوتیژ و فەرماندەیەکی لێهاتوو بوو لە سەربازەکان و بۆ هەر لایەنێک باشترین مووچەی پێبدات، بوو بە جۆرێک لە ژەنەراڵی بەکرێگیراو. لە ساڵی ١٤٩٠لەگەڵ ئیزابێلا دی ئیستێ کچی فەرمانڕەوای دوکایەتییەکی بچووکی دیکەی ئیتاڵیا بەناوی فێرارا هاوسەرگیری کرد. بەو پێیەی ئێستا زۆربەی کاتەکانی لە دووری مانتواوە بەسەر دەبرد، ئەوە کەوتە ئەستۆی ئیزابێلا کە لەبری ئەو حوکمرانی بکات.

یەکەم تاقیکردنەوەی ڕاستەقینەی ئیزابێلا وەک فەرمانڕەوا لە ساڵی ١٤٩٨بوو، کاتێک شا لویسی دوازدەهەمی...

فەرەنسا خەریکی ئامادەکردنی سوپا بوو بۆ هێرشکردنە سەر میلان. دەوڵەتانی ئیتالیا بە شێوازی ئاسایی خۆیان و خیانەتکارانە، یەکسەر بەدوای ڕێگایەکدا دەگەڕان کە لە سەختییەکانی میلانۆدا قازانج بکەن. پاپا ئەلێکساندەر شەشەم بەڵێنیدا دەستوەردان نەکات، بەمەش کارت بلانچی فەرەنسی بەخشی. ڤێنیزییەکان ئاماژەیان بەوە کرد کە ئەوانیش یارمەتی میلانۆ نادەن- و لە بەرامبەر ئەمەشدا، هیوایان خواست فەرەنسییەکان مانتۆوایان پێ بدەن. فەرمانڕەوای میلانۆ، لۆدۆڤیکۆ سفۆرزا، لەناکاو خۆی بە تەنیا و جێهێڵراو بینیەوە. ڕووی لە ئیزابێلا دی ئێستێ کرد کە یەکێک بوو لە هاوڕێ نزیکەکانی (دەنگۆی ئەوە هەیە کە خۆشەویستەکەیەتی) و داوای لێکرد دوک گۆنزاگا ڕازی بکات کە بە هانایەوە بێت. ئیزابێلا هەوڵیدا، بەڵام هاوسەرەکەی ڕەتیکردەوە، چونکە دۆزی سفۆرزا بە بێهیوایی دەزانی. و بەم شێوەیە لە ساڵی ١٤٩٩دا لویس هێرشی کردە سەر میلان و بە ئاسانی وەریگرت.

ئێستا ئیزابێلا ڕووبەڕووی دووریان بووەوە: ئەگەر بە دڵسۆزی بۆ لۆدۆڤیکۆ بمێنێتەوە، ئێستا فەرەنسییەکان دژی دەجووڵێن. بەڵام ئەگەر لەبری ئەوە خۆی هاوپەیمانی فەرەنسا بکات، ئەوا لە شوێنەکانی دیکەی ئیتاڵیا دوژمن دروست دەکات، سازش لەسەر مانتۆوا دەکات کاتێک لویس لە کۆتاییدا کشایەوە. وە ئەگەر سەیری ڤێنیز یان ڕۆمای بکردایە بۆ یارمەتی، ئەوا بە سادەیی مانتۆوایان لە ژێر پۆشاکی هاتنی یارمەتیدانیدا قووت دەدا. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا دەبوو شتێک بکات. پاشای بەهێزی فەرەنسا هەناسەی بە ملیدا دەدا: بڕیاریدا هاوڕێیەتی بکات، وەک چۆن پێش ئەو هاوڕێیەتی لۆدۆڤیکۆ سفۆرزا کردبوو- بە دیاری سەرنجڕاکێش و نامەی ژیرانە و زیرەک و ئەگەری کۆمپانیاکەیان، چونکە ئیزابێلا وەک ژنێکی... جوانی و سۆزێکی بێهاوتای.

Machine Translated by Google

لە ساڵی ١٥٠٠لویس بانگهێشتی ئیزابێلای کرد بۆ ئاهەنگێکی گەورە لە میلانۆ بۆ ئاهەنگ گێڕان بە بۆنەی سەرکەوتنەکەی.
لیۆناردۆ داڤینچی شێرێکی میکانیکی زەبەلاحی بۆ ئەو کارە دروستکرد: کاتێک شێر دەمی کردەوە، سوسنی تازەی دەڕژاند، کە هێماکانی پاشایەتی فەرەنسایین. لە ئاهەنگەکەدا ئیزابێلا یەکێک لە جلە ئاهەنگگێڕەکانی لەبەردا بوو (بە دووری دەزانم گەورەترین دولابی جل و بەرگی هەر شازادە ئیتاڵییەکانی هەبوو)، هەروەک چۆن هیوای خواستبوو، لویسی سەرسام و دیل کرد، کە هەموو ئەو خانمانەی دیکەی پشتگوێ خست کە کێبرکێیان لەسەر سەرنجی ئەو دەکرد. زۆری نەخایاند بوو بە هاوڕێی بەردەوامی و لە بەرامبەر هاوڕێیەتییەکەیدا بەڵێنی دا سەربەخۆیی مانتوا لە ڤێنیز بپارێزێت.

ئەو پیاوانەی توانای گەورەیان هەیە، درەنگ مامەڵە دەکەن. چونکە ئاسانترە خۆت لە بۆنەکانی پابەندبوون بەدوور بگرێت لەوەی لە پابەندبوونێکەوە بە باشی دەربچیت. ئەم جۆرە بۆنانە حوکمدانت تاقی دەکەنەوە؛ سەلامەترە لێیان دوور بکەویتەوە لەوەی بە سەرکەوتوویی لێیان دەربچیت. یەک واجب دەبێتە هۆی گەورەتر و زۆر لە لێواری کارەسات نزیک دەبیتەوە.

بالتاسار گراسیان، ١٦٥٨-١٦٠١

بەڵام لەگەڵ پاشەکشەی مەترسییەک، مەترسییەکی دیکە و نیگەرانکەرتر سەریهەڵدا، ئەمجارەیان لە باشوورەوە، لە شێوەی سیزار بۆرجیا. لە ساڵی ١٥٠٠وەبۆرجیا بە شێوەیەکی بەردەوام بەرەو باکوور ڕۆیشتبوو و هەموو شانشینییە بچووکەکانی بە ناوی باوکی پاپا ئەسکەندەرەوە خواردبووەوە. ئیزابێلا بە تەواوی لە سیزار تێدەگەیشت: نە دەتوانرێت متمانەی پێ بکرێت و نە بە هیچ شێوەیەک تورە بێت. دەبوو هان بدرێت و لە دووری قۆڵەوە بمێنێتەوە. ئیزابێلا بە ناردنی دیاری دەستی پێکرد- پەپووله، سەگی خەڵات، بۆن و دەیان دەمامک، کە دەیزانی هەمیشە لەبەری دەکات کاتێک بە شەقامەکانی ڕۆمادا دەڕۆیشت. بە سڵاوی چەپڵە لێدان نێردراوی دەنارد (هەرچەندە ئەم نێردراوانە وەک سیخوڕی ئەویش مامەڵەیان دەکرد). لە کاتێکدا سیزار پرسیاری ئەوەی کرد کە ئایا دەتوانێت هەندێک سەرباز لە مانتوا نیشتەجێ بکات؛ ئیزابێلا توانی بە ئەدەبەوە بێزاری بکات، بە باشی دەیزانی کە کاتێک سەربازەکان لە شارەکەدا جێگیر بوون، هەرگیز ناڕۆن.

تەنانەت لە کاتێکدا ئیزابێلا سیزاری دڵڕفێن دەکرد، هەموو دەوروبەرەکەی ڕازی دەکرد کە ئاگاداربن هەرگیز قسەیەکی توند لەسەری نەڵێن، بەو پێیەی لە هەموو شوێنێک سیخوڕی هەبووە و بچووکترین بیانووی داگیرکاری بەکاردەهێنێت. کاتێک ئیزابێلا منداڵێکی بوو، داوای لە سیزار کرد کە ببێتە باوکی خوا. تەنانەت ئەگەری هاوسەرگیری نێوان خێزانەکەی و خێزانەکەی لەبەردەمیدا هەڵواسرا.

بە جۆرێک هەمووی سەرکەوتوو بوو، چونکە هەرچەندە لە شوێنێکی تردا دەستی بەسەر هەموو شتێکدا گرت کە لە ڕێگاکەیدا بوو، بەڵام لە مانتوای ڕزگاری بوو.

Machine Translated by Google

لە ساڵی ١٥٠٣ئەسکەندەری باوکی سیزار کۆچی دوایی کرد و دوای چەند ساڵێک پاپای نوێ جولیۆسی دووەم چووە شەڕەوە بۆ ئەوەی سەربازانی فەرەنسی لە ئیتاڵیا دەربکات. کاتێک فەرمانڕەوای فێررارا- ئەلفۆنسۆ، برای ئیزابێلا- لایەنگری فەرەنسییەکان بوو، جولیۆس بڕیاریدا هێرش بکاتە سەری و زەلیلی بکات. جارێکی تر ئیزابێلا خۆی لە ناوەڕاستدا بینیەوە: پاپا لە لایەک، فەرەنسییەکان و براکەی لە لایەکی دیکە. ئەو نەیدەوێرا خۆی لەگەڵ هیچ کامیان هاوپەیمان بکات، بەڵام تووڕەکردنی هەریەکەیان بە هەمان شێوە کارەساتبار دەبێت. دیسانەوە ئەو یارییە دووانەیەی کرد کە ئەوەندە شارەزا بووبوو لەو یارییەدا. لە لایەکەوە وای لە هاوسەرەکەی گۆنزاگا کرد کە شەڕ بۆ پاپا بکات، دەیزانی زۆر بە توندی شەڕ ناکات. لە لایەکی ترەوە ڕێگەی بە سەربازانی فەرەنسی دا بە مانتواوە تێپەڕن بۆ ئەوەی بەهانای فێرارا بن. لە کاتێکدا بە ئاشکرا گلەیی ئەوەی دەکرد کە فەرەنسییەکان خاکەکەیان "داگیرکاری" کردووە، بەڵام بە شێوەیەکی تایبەت زانیاری بەنرخی پێدەدان. بۆ ئەوەی لەشکرکێشییەکە بۆ جولیۆس جێی متمانە بێت، تەنانەت وای لە فەرەنسییەکان کرد وا خۆیان نیشان بدەن کە مانتوای تاڵان کردووە. جارێکی تر کاریگەری هەبوو: پاپا مانتوای بە تەنیا جێهێشت.

لە ساڵی ١٥١٣دوای گەمارۆیەکی درێژخایەن، جولیۆس شکستی بە فێرارا هێنا و سەربازانی فەرەنسی کشایەوە. پاپا بەهۆی ئەو هەوڵەوە ماندوو بوو، دوای چەند مانگێک کۆچی دوایی کرد.
لەگەڵ مردنیدا، سووڕی کابوساوی شەڕ و شەڕە بچووکەکان دەستی بە دووبارەبوونەوە کرد.

لە ئیتالیا لە سەردەمی ئیزابێلادا گۆڕانکارییەکی گەورە ڕوویدا: پاپاکان دەهاتن و دەچوون، سیزار بۆرجیا هەستا و دواتر کەوت، ڤێنیز ئیمپراتۆریەتەکەی لەدەستدا، میلان داگیرکرا، فلۆرانس کەوتە پاشەکشە و ڕۆما لەلایەن ئیمپراتۆری هاپسبورگ چارڵزی پێنجەمەوە لە کارەکەی دوورخرایەوە لە ڕێگەی هەموو ئەمانەدا، مانتوای بچووک نەک هەر ڕزگاری بوو بەڵکو گەشەسەند، دەربارەکەی ئیرەیی ئیتالیا بوو. سامان و سەروەرییەکەی بۆ ماوەی سەدەیەک دوای مردنی ئیزابێلا، لە ساڵی اد١٥٣٩وەک خۆی دەمێنێتەوە.

هەڵۆ و کۆتر

هەڵۆیەک هێلانەیەکی لەسەر دارێک دروست کرد، و هەندێک هەڵۆی لێدا. وە کۆترێکی کێوی پاشماوەی خۆی هێنایە ژێر دارەکەوە. هەڵۆ بە دوای نێچیرەکەیدا دەفڕی، و دەیهێنایەوە بۆ بەچکەکانی. وە کۆترەکە لە دەوری دارەکە ڕەگی داکوتا و لە دارستانەکاندا ڕاو دەکرد و کاتێک شەو دەهات شتێکی دەهێنا بۆ بەچکەکانی بۆ خواردن.

هەڵۆ و کۆتریش بە شێوەیەکی دراوسێیانە دەژیا. وە گریمالکینێک پلانەکانی خۆی بۆ لەناوبردنی هەڵۆکان و بەرازە بچووکە مژەرەکان دارشت. چووە لای هەڵۆکە، و وتی: هەڵۆ، باشترە زۆر دوور نەفڕیت. ئاگاداری...

Machine Translated by Google

چاندن؛ ئەو پلانی دیزاینێکی خراپە. ئەو بڕیارە ڕەگی دارەکە تێکبدات. دەبینیت بەردەوام ڕەگ داکوتێت".

پاشان گریمالکین چووە لای کۆپەکە و وتی: چاندن، دراوسێیەکی باشت نییە. ئێوارەی دوێنێ گوێم لە هەڵۆ بوو کە بە هەڵۆکانی دەگوت: هەڵۆ بچووکە ئازیزەکانم، بەرازێکی بچووکی خۆش مامەڵەتان لەگەڵ دەکەم. هەر کە کۆترەکە نەما، بەرازێکی بچووکی مژەرتان بۆ دەهێنم.''' لەو کاتەوە هەڵۆکە وازی لە فڕین هێنا بۆ دەرەوە بەدوای نێچیرەکەدا و کۆترەکەش ئیتر نەچووە ناو دارستانەکەوە. هەڵۆکان و بەرازە گەنجەکان لە برسێتی لەناوچوون و گریمالکین جەژنیان بۆ خوارد.

فابلز، لیۆ تۆڵستۆی، ١٨٢٨-١٩١٠

لێکدانەوە

ئیزابێلا دی ئیستێ بە ڕوونییەکی سەرسوڕهێنەرەوە لە دۆخی سیاسی ئیتاڵیا تێگەیشت: جارێک لایەنی هەریەکێک لە هێزەکانی ناو مەیدانەکەت گرتەبەر، مەحکوم بوویت.
بەهێزەکان دەستیان بەسەردا دەگرتیت، لاوازەکان ماندووت دەکردن. هەر هاوپەیمانییەکی نوێ دەبێتە هۆی دوژمنێکی نوێ و لەگەڵ وروژاندنی ئەم خولە ململانێی زیاتر، هێزەکانی دیکە دەکێشرانە ناوەوە، تا چیتر نەتتوانی خۆت دەربهێنیت. لە کۆتاییدا لە ماندوێتیدا دەڕووخا.

ئیزابێلا شانشینی خۆی لەسەر تاکە ڕێرەوێک بەڕێوەبرد کە بە سەلامەتی تێیدا تێپەڕێت. ڕێگەی نەدەدا سەری لەدەست بدات لە ڕێگەی دڵسۆزی بۆ دوکێک یان پاشایەک. هەروەها هەوڵی نەدەدا ئەو ململانێیە بوەستێنێت کە لە دەوروبەریدا بوو- ئەوە تەنها دەیکێشا بۆ ناو ئەو ململانێیەدا. وە لە هەر حاڵەتێکدا ململانێکان لە قازانجی ئەو بوو. ئەگەر لایەنە جیاوازەکان تا مردن شەڕیان دەکرد، و لە پرۆسەکەدا خۆیان ماندوو دەکرد، ئەوا لە هیچ دۆخێکدا نەبوون کە مانتۆوا بخۆن. سەرچاوەی دەسەڵاتی ئیزابێلا توانای زیرەکی بوو کە وا دەرکەوێت کە حەزی لە کاروبار و بەرژەوەندییەکانی هەر لایەنێک بێت، لە کاتێکدا لە ڕاستیدا پابەند نەبووە بە هیچ کەسێکەوە جگە لە خۆی و شانشینییەکەی.

کاتێک هەنگاو دەنێیتە شەڕێکەوە کە بە دڵی خۆت نییە، هەموو شتێک لەدەست دەدەیت

دەستپێشخەری. بەرژەوەندی شەڕڤانان دەبێتە بەرژەوەندی ئێوە؛ تۆ دەبیتە ئامرازی ئەوان. فێربە خۆت کۆنترۆڵ بکەیت، مەیلی سروشتی خۆت بۆ لایەنگری و بەشداریکردن لە شەڕەکەدا ڕابگریت. دۆستانە و دڵڕفێن بە لەگەڵ هەریەک لە شەڕکەرەکان، پاشان هەنگاو بنێ بۆ دواوە لەگەڵ پێکدادانیان. لەگەڵ هەر شەڕێکدا لاوازتر دەبن، لە کاتێکدا تۆ بەهێزتر دەبیت لەگەڵ هەر شەڕێکدا کە خۆت لێی بەدوور دەگریت.

کاتێک قەناس و ماسی خەبات دەکەن، ماسیگرەکە سوودەکەی بەدەست دەهێنێت.

Machine Translated by Google

وتەی چینی کۆن

کلیلی دەسەڵات

بۆ ئەوەی لە یاری دەسەڵاتدا سەرکەوتوو بیت، دەبێت شارەزا بیت لە هەستەکانت. بەڵام ئەگەر سەرکەوتوو بیت لە بەدەستهێنانی ئەو جۆرە خۆکۆنترۆڵکردنە، هەرگیز ناتوانیت کۆنترۆڵی مەیلی میزاجی کەسانی دەوروبەرت بکەیت. وە ئەمەش مەترسییەکی گەورە دەخاتە ڕوو. زۆربەی خەڵک لەناو گێژەڵوکەی هەستەکاندا کاردەکەن، بەردەوام کاردانەوەیان دەبێت، شەڕ و ململانێ دروست دەکەن. خۆکۆنترۆڵکردن و ئۆتۆنۆمیتان تەنها بێزاریان دەکات و تورەیان دەکات. هەوڵ دەدەن تۆ بۆ ناو گێژەڵوکە ڕابکێشن، سواڵت لێدەکەن کە لە شەڕە بێکۆتاکانیاندا لایەنێک بگرن، یان ئاشتییان بۆ دروست بکەن. ئەگەر خۆت بەدەست داوای سۆزدارییەکانیانەوە بدەیت، وردە وردە دەبینیت کە مێشک و کاتت بە کێشەکانیانەوە سەرقاڵ بووە . ڕێگە مەدە هەر بەزەیی و بەزەیییەک کە هەتبێت بتمژێت، هەرگیز ناتوانیت لەم یارییەدا سەربکەویت؛ ململانێکان تەنها دەتوانن چەند هێندە زیاد بن.

لە لایەکی دیکەوە ناتوانیت بە تەواوی لە لایەکدا بوەستیت، چونکە ئەوە دەتوانێت
ببێتە هۆی تاوانێکی بێ پێویست. بۆ ئەوەی یارییەکە بە باشی ئەنجام بدەیت، دەبێت وا دەرکەوێت کە ئارەزووی کێشەی کەسانی دیکە دەکەیت، تەنانەت هەندێکجار وا دەربکەوێت کە لایەنی ئەوان بگرێتەوە. بەڵام لە کاتێکدا کە ئاماژەی دەرەکی بۆ پشتیوانی دەکەیت، دەبێت وزە و عەقڵی ناوەوەت بپارێزیت بە هێشتنەوەی هەستەکانت بە بێ پەیوەندی. هەرچەندە خەڵک هەوڵ بدەن تۆ ڕابکێشن، هەرگیز مەهێڵە گرنگیدانت بە کاروبارەکانیان و شەڕە بچووکەکان لە ڕووی ڕووکەشەوە تێپەڕێت. دیارییان پێ بدە، بە نیگایەکی هاوسۆزیەوە گوێیان لێ بگرە، تەنانەت ناوبەناو ڕۆڵی جادووگەرەکە بگێڕە- بەڵام لە ناوەوە هەم پاشای دۆستانە و هەم بۆرگیا خیانەتکارەکان لە دووری قۆڵەوە بهێڵەرەوە. بە ڕەتکردنەوەی پابەندبوون و بەم شێوەیە پاراستنی سەربەخۆیی خۆت دەستپێشخەرییەکە دەهێڵیتەوە: جوڵەکانت وەک بابەتی هەڵبژاردنی خۆت دەمێننەوە، نەک کاردانەوەی بەرگریکردن بەرامبەر بە پاڵنانی و ڕاکێشانی ئەوانەی لە دەوروبەرتن.

نرخی...

لە کاتێکدا ژنێکی هەژار لە بازارەکەدا وەستابوو و پەنیری دەفرۆشت، پشیلەیەک هات و پەنیرێکی برد. سەگێک دزەکەی بینی و ویستی پەنیرەکەی لێ بسەنێتەوە. پشیلەکە لە بەرامبەر سەگەکەدا وەستا. بۆیە هێرشیان کردە ناوەوە

Machine Translated by Google

یەکتر. سەگەکە قیژاند و چەقۆی لێدا؛ پشیلەکە تفی کرد و خراپ بوو، بەڵام توانیان شەڕەکە بێ بڕیار بکەن.

[illegible] بابەتەکە بکات." سەگەکە وتی: “ڕازی بووم”. بۆیە چوونە

سەرزەنشتی لێکردن: “ئاژەڵە گەمژەکان، بۆچی بەو شێوەیە بەردەوام بن؟ ئەگەر هەردووکتان ئامادەبن، من پەنیرەکە بۆ دوو دابەش دەکەم و هەردووکتان ڕازی دەبن . ”

پشیلەکە و سەگەکە گوتیان: “ڕازی بووم”.

بۆیە ڕێوی چەقۆکەی دەرهێنا و پەنیرەکەی بە دوو بەش بڕییەوە، بەڵام، لەبری ئەوەی بە درێژایی ببڕێت، بە پانییەکەی بڕییەوە .

“نیوەی من بچووکترە!” سەگەکە نارەزایەتی دەربڕی.

ڕێویەکە بە ژێرییەوە لە چاویلکەکەیەوە سەیری پشکی سەگەکەی کرد.

-ڕاست دەکەیت، تەواو ڕاست دەکەیت!” ئەو بڕیاری دا.

بۆیە چوو پارچەیەک لە پشکی پشیلەکەی گاز گرت.

“ئەوە وا دەکات یەکسان بێت!” ئەو ووتی.

کاتێک پشیلەکە بینی کە ڕێویەکە چی کردووە دەستی کرد بە قیژە: “تەنها سەیرکە! ئێستا بەشی من بچووکترە!”

ڕێوی دیسان چاویلکەکەی لەبەر کرد و بە دادپەروەرانە سەیری پشکی پشیلەکەی کرد.

“ڕاستە تۆ!” ڕێوی وتی. “تەنها ساتێک، و ڕاستی دەکەمەوە.”

وە ڕۆیشت و پارچەیەک لە پەنیری سەگەکە گاز گرت ئەمە ئەوەندە درێژ بوو، ڕێوییەکە سەرەتا لە پەنیری سەگەکە و پاشان لە پشکی پشیلەکە چەقۆی لێدا. کە دواجار هەموو پەنیرەکەی لەبەردەم چاویاندا خوارد.

گەنجینەی فۆلکلۆری جولەکەکان، ناتان ئاوسوبێل، چاپکراو، ١٩٤٨

خاوبوونەوە لە هەڵگرتنی چەکەکانت دەتوانێت خۆی چەکێک بێت، بەتایبەتی ئەگەر ڕێگە بدەیت کەسانی تر خۆیان لە شەڕکردندا ماندوو بکەن، ئەوا سوود لە ماندووبوونیان وەربگرن. لە چینی کۆن، شانشینی چین جارێک هێرشی کردە سەر شانشینی هسینگ. هوان، فەرمانڕەوای پارێزگایەکی نزیک، پێی وابوو پێویستە پەلە بکات بۆ بەرگریکردن لە هسینگ، بەڵام ڕاوێژکارەکەی ئامۆژگاری کرد کە چاوەڕێی بکات: “هسینگ هێشتا وێران نابێت”، وتی “چین هێشتا ماندوو نەبووە. ئەگەر چین ماندوو نەبێت، [ئێمە] ناتوانین زۆر کاریگەر بین. جگە لەوەش شایستەیی پشتیوانیکردن لە دەوڵەتێک کە لە مەترسیدایە، ئەوەندەی فەزیلەتی زیندووکردنەوەی دەوڵەتێکی وێرانبوو گەورە نییە”. قسەی ڕاوێژکارەکە ڕۆژەکەی بردەوە و وەک پێشبینی کردبوو، هوان دواتر شکۆمەندی هەبوو هەم هسینگ لە لێواری لەناوچوون ڕزگار بکات و هەم...

Machine Translated by Google

پاشان لە داگیرکردنی چینێکی ماندوو. لە دەرەوەی شەڕەکە مایەوە تا ئەو هێزەی کە تێیدا بەشداربوون یەکتریان ماندوو کردبوو، لەو کاتەدا دەستوەردانێکی سەلامەت بوو بۆی.

ئەوە ئەوەیە کە خۆگرتن لە شەڕەکە ڕێگەت پێدەدات: کات بۆ ئەوەی خۆت جێگیر بکەیت بۆ ئەوەی سوود لە دۆخەکە وەربگریت کاتێک لایەنێک دەست دەکات بە دۆڕان. هەروەها دەتوانیت یارییەکە هەنگاوێک زیاتر بەرەو پێشەوە ببەیت، بە بەڵێنی پشتگیری خۆت بە هەردوو لایەن لە ململانێیەکدا لەکاتی مانۆڕکردندا بۆ ئەوەی ئەو کەسەی لە ململانێدا لە پێشەوە بێتە دەرەوە تۆ بیت. ئەمە کارێک بوو کە کاسترۆچیۆ کاستراکانی فەرمانڕەوای شارۆچکەی لوکای ئیتالیا لە سەدەی چواردەهەمدا کاتێک دیزاینی لەسەر شارۆچکەی پیستۆیا هەبوو. گەمارۆدان گران دەبوو، هەم گیان و هەم پارەی دەویست، بەڵام کاسترۆچیۆ دەیزانی کە پیستۆیا دوو لایەنی ڕکابەری تێدایە، ڕەشپێستەکان و سپییەکان، کە ڕقیان لە یەکترە. لەگەڵ ڕەشپێستەکان دانوستانی کرد، بەڵێنیدا یارمەتیان بدات لە دژی سپی پێستەکان؛ پاشان بەبێ ئاگاداری ئەوان بەڵێنی بە سپی پێستەکان دا کە یارمەتیان بدات لە دژی ڕەشپێستەکان.

کاسترۆچیۆ بەڵێنەکانی جێبەجێ کرد- سوپایەکی نارد بۆ دەروازەیەکی ژێر کۆنترۆڵی ڕەشپێستەکان بۆ شارەکە، کە بێگومان پاسەوانەکان پێشوازییان لێکرد. لەم نێوەندەدا سوپایەکی دیکەی لە دەروازەیەکی کۆنترۆڵکراوی سپیپێستەکانەوە چوونە ژوورەوە. هەردوو سوپاکە لە ناوەڕاستدا یەکگرت و شارۆچکەکەیان داگیرکرد و سەرکردەکانی هەردوو لایەنەکەیان کوشت و کۆتایی بە شەڕی ناوخۆ هێنا و پیستۆیایان بۆ کاسترۆچیۆ گرت.

پاراستنی سەربەخۆیی خۆت بژاردەت پێدەبەخشێت کاتێک خەڵک دێنە بەر لێدان
—دەتوانیت ڕۆڵی نێوەندگیری ببینیت، دەڵاڵی ئاشتی بکەیت، لە هەمان کاتدا بەراستی بەرژەوەندییەکانی خۆت مسۆگەر بکەیت. دەتوانیت بەڵێنی پشتگیری بدەیت بە لایەنێک و لەوانەیە لایەنەکەی تر ناچار بێت بە پێشنیارێکی زیاتر دادگات بکات. یان وەک کاسترۆچیۆ دەتوانیت وا دەرکەویت کە هەردوو لایەنەکە وەربگریت، پاشان دژبەرەکان لە دژی یەکتر یاری بکەیت.

زۆرجار کاتێک ململانێیەک سەرهەڵدەدات، وەسوەسەت بۆ دروست دەبێت کە لایەنگری لایەنی بەهێزتر بیت، یان ئەو لایەنەی کە لە هاوپەیمانیدا سوودی ڕواڵەتیت پێشکەش دەکات.
ئەمە کارێکی مەترسیدارە. یەکەم: زۆرجار ئەستەمە پێشبینی ئەوە بکرێت کە کام لایەن لە درێژخایەندا زاڵ دەبێت. بەڵام ئەگەر پێشبینی ڕاستیش بکەیت و خۆت هاوپەیمانی حزبی بەهێزتر بکەیت، لەوانەیە خۆت ببینیتەوە کە قووت دراویت و دۆڕاویت، یان بە گونجاوترین شێوە لەبیرت چووبێت، کاتێک دەبنە سەرکەوتوو. لە لایەکی ترەوە لایەنگری لاوازتر بکە و مەحکومیت. بەڵام یاری چاوەڕوانی بکە و ناتوانی بدۆڕێیت.

لە شۆڕشی تەمموزی ساڵی ی١٨٣٠فەرەنسادا، دوای سێ ڕۆژ لە ئاژاوەگێڕی، دەوڵەتمەدار تالیران کە ئێستا بەساڵاچووە، لە تەنیشت پەنجەرەی پاریسەکەیەوە دانیشت و گوێی لە زەنگە زەنگەکان بوو کە ئاماژەیان بە کۆتایی هاتنی ئاژاوەگێڕییەکان دەکرد. ڕووی کردە یاریدەدەرێک و وتی: ئاه زەنگۆڵەکان! ئێمە سەردەکەوین”. -'ئێمە' کێین، شازادەی مۆن؟" ەکە

Machine Translated by Google

یاریدەدەرەکە پرسی. تالیران بە ئیشارەتێک بۆ ئەوەی پیاوەکە بێدەنگ بێت، وەڵامی دایەوە: یەک وشە نییە! سبەی پێت دەڵێم ئێمە کێین". ئەو باش دەیزانی کە تەنها گەمژەکان پەلە دەکەن بۆ دۆخێک- کە بە ئەنجامدانی زۆر خێرا توانای مانۆڕکردنت لەدەست دەدەیت. هەروەها خەڵک کەمتر ڕێزت لێدەگرن: ڕەنگە سبەی، پێیان وایە، پابەند بیت بە دۆزییەکی تر، جیاوازەوە، بەو پێیەی تۆ زۆر بە ئاسانی خۆتت بەخشی بەم دۆزی. بەختەوەری خودایەکی گۆڕاوە و زۆرجار لە لایەکەوە بۆ لایەکی تر دەڕوات. پابەندبوون بە لایەنێکەوە لە سوودی کات و لوکس لە چاوەڕوانی بێبەشت دەکات. با ئەوانی تر عاشقی ئەم گروپە یان ئەو گروپە بن؛ لای خۆتەوە پەلە مەکە، سەرت لەدەست مەدە.

لە کۆتاییدا بۆنەیەک هەیە کە ژیرانەترینە هەموو خۆنمایشکردنێک بۆ دەرکەوتنی پشتیوان وازبهێنیت و لەبری ئەوە شمشاڵێک بۆ سەربەخۆیی و پشتبەستن بە خۆت لێبدەیت. پۆزی ئەرستۆکراتی سەربەخۆیی بە تایبەتی بۆ ئەو کەسانە گرنگە کە پێویستیان بە بەدەستهێنانی ڕێز هەیە. جۆرج واشنتۆن لە کارەکانیدا بۆ دامەزراندنی کۆماری گەنجی ئەمریکا لەسەر زەمینەیەکی پتەودا ئەمەی ناسی. واشنتۆن وەک سەرۆک، خۆی لە وەسوەسەی هاوپەیمانی لەگەڵ فەرەنسا یان ئینگلتەرا بەدوور گرت، سەرەڕای ئەوەی فشارەکانی لەسەر بوو بۆ ئەوەی ئەو هاوپەیمانییە بکات. ئەو دەیویست وڵات لە ڕێگەی سەربەخۆیی خۆیەوە ڕێزی جیهان بەدەست بهێنێت. هەرچەندە ڕەنگە پەیماننامەیەک لەگەڵ فەرەنسا لە کورتخایەندا یارمەتیدەر بوو بێت، بەڵام لە درێژخایەندا دەیزانی کە دامەزراندنی ئۆتۆنۆمی میللەت کاریگەرتر دەبێت. ئەوروپا دەبوو ئەمریکا وەک هێزێکی یەکسان ببینێت.

لەبیرت بێت: تەنها ئەوەندە وزە و ئەوەندە کاتت هەیە. هەر ساتێک کە لە کاروباری ئەوانی تردا بەفیڕۆ دەچێت، لە هێزی تۆ کەم دەکاتەوە. لەوانەیە بترسیت کە خەڵک بە بێ دڵ مەحکومت بکەن، بەڵام لە کۆتاییدا، پاراستنی سەربەخۆیی و پشتبەستن بە خۆت، ڕێزی زیاترت بۆ بەدەست دەهێنێت و دەتخاتە پێگەیەکی دەسەڵاتدارەوە کە بتوانیت لێیەوە بە دەستپێشخەری خۆت یارمەتی کەسانی دیکە هەڵبژێریت.

وێنە: دارستانێک لە دارستانەکان. لە دارستانەکەدا، دارستانێک بە دارێکی دیکەوە دەلکێت و دراوسێکەی بە دڕکەکانیەوە تێکەڵ دەکات، دارستانەکە هێواش هێواش ناوچەی نەبڕاوەی خۆی درێژ دەکاتەوە. تەنها ئەوەی دوورییەکەی دەهێڵێتەوە و لەیەکتر جیا بوەستێت دەتوانێت گەشە بکات و لە سەرووی دارستانەکەوە بەرزبێتەوە.

Machine Translated by Google

دەسەڵات: بە بوێرتر سەیر بکە کە بەشداری شەڕێک نەکەیت نەک سەرکەوتن لە شەڕدا و لەو شوێنانەی کە پێشتر یەک گەمژە دەستوەردانکەر هەبێت، ئاگاداربە دوو کەس نەبێت. (بالتاسار گراسیان، (١٦٥٨-١٦٠١

پێچەوانەکردنەوە

هەردوو بەشەکەی ئەم یاسایە ئەگەر زۆر دووری بخەیتەوە دژی تۆ دەبن. ئەو یارییەی لێرەدا پێشنیار کراوە ناسک و قورسە. ئەگەر زۆر ئاهەنگەکان دژی یەکتر ئەنجام بدەیت، ئەوان لە مانۆڕەکەدا دەبینن و باندێکتان لێدەکەن. ئەگەر ژمارەی زیادبوونی ژمارەی داواکارەکانت زۆر چاوەڕێ بکەیت، ئەوا ئیلهامبەخش دەبیت نەک ئارەزووی بەڵکو بێمتمانەیی. خەڵک دەست دەکەن بە لەدەستدانی بەرژەوەندی. لە کۆتاییدا ڕەنگە شایانی ئەوەت بێت کە پابەند بیت بە لایەنێکەوە- ئەگەر تەنها لە پێناو دەرکەوتنەکاندا بێت، بۆ ئەوەی بیسەلمێنیت کە توانای وابەستەبوونت هەیە.

بەڵام لەو کاتەشدا کلیلەکە پاراستنی سەربەخۆیی ناوەوەت دەبێت
—بۆ ئەوەی خۆت لە ڕووی سۆزدارییەوە بەشداری نەکەیت. بژاردەی نەوتراو بپارێزە کە بتوانیت لە هەر ساتێکدا بڕۆن و ئازادی خۆت وەربگرنەوە ئەگەر ئەو لایەنەی کە هاوپەیمانیت لەگەڵیدا دەستی بە دارمان کرد. ئەو هاوڕێیانەی کە لەکاتی پەیوەندیکردنتدا دروست کردووە، شوێنێکی زۆرت پێدەبەخشن بۆ ئەوەی بچیت کاتێک باز بە کەشتییەکدا دەدەیت.

Machine Translated by Google

یاسای ٢١

یاری مژەرێک بکە بۆ ئەوەی مژەرێک بگرێت-پێدەچێت داماو
لە نمرەی خۆت

حوکمدان

کەس حەزی لە هەستکردن بە گەمژەتر نییە لە کەسی داهاتوو. کەواتە فێڵەکە ئەوەیە کە قوربانییەکانتان هەست بە زیرەک
بکەن- و نەک تەنها زیرەک، بەڵکو زیرەکتر لە تۆ.
کاتێک قەناعەت بەم شتە دەکەن، هەرگیز گومانیان لەوە نابێت کە ڕەنگە پاڵنەرێکی نهێنیت هەبێت.

لە زستانی ساڵی ١٨٧٢دا، ئاسبوری هارپێندینگ، دارایی ئەمریکی سەردانی لەندەن دەکرد، کاتێک کێبڵێکی پێگەیشت: کانێکی
ئەڵماس لە ڕۆژئاوای ئەمریکا دۆزرابووەوە. کێبڵەکە لە سەرچاوەیەکی متمانەپێکراوەوە هاتووە- ویلیام ڕاڵستۆن، خاوەنی بانکی
کالیفۆرنیا- بەڵام سەرەڕای ئەوەش هارپێندینگ وەک گاڵتەیەکی پراکتیکی وەریگرتووە، ڕەنگە ئیلهامەکەی لە دۆزینەوەی ئەم
دواییەی کانە زەبەلاحەکانی ئەڵماس لە باشووری ئەفریقا وەرگرتبێت. ڕاستە کاتێک بۆ یەکەمجار ڕاپۆرتەکان هاتبوون کە زێڕ لە
ڕۆژئاوای ئەمریکا دۆزرایەوە، هەمووان گومانیان هەبوو و ئەوانە ڕاست دەرچوون. بەڵام کانێکی ئەڵماس لە ڕۆژئاوا! هارپێندینگ
ئەو کێبڵەی پیشانی هاوڕێ داراییەکەی بارۆن ڕۆتشیلد (یەکێک لە دەوڵەمەندترین پیاوەکانی جیهان) دا و وتی دەبێت
گاڵتەجاڕی بێت.

بەڵام بارۆن لە وەڵامدا وتی: زۆر لەوە دڵنیا مەبە. ئەمریکا وڵاتێکی زۆر گەورەیە. لە ئێستاوە جیهانی بە چەندین سوپرایز دابین
کردووە.
ڕەنگە ئەوانی دیکەی لە پێشە”. هارپێندینگ بەپەلە یەکەم کەشتی بردەوە بۆ ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا.

ئێستا، هیچ شتێک نییە کە مرۆڤ شانازی پێوە بکات لە توانای نێوان وانە، چونکە ئەمەیە کە شوێنی فەرماندەیی خۆی لە
جیهانی ئاژەڵەکاندا پێدەبەخشێت. شتێکی زۆر پەلەقاژەیە کە هەر کەسێک بزانیت کە تۆ لەم ڕووەوە بە یەکلاکەرەوە لە ئەو
باڵاتریت، و ڕێگە بدەیت خەڵکی دیکەش بیبینن.... لێرەوە، ڕەنگە پلە و دەوڵەمەندی سپی پێستەکان هەمیشە حساب بۆ
مامەڵەی ڕێزگرتن لە کۆمەڵگادا بکەن، واتە شتێک کە توانای فیکری هەرگیز ناتوانێت چاوەڕێی بکات کە پشتگوێ بخرێت
گەورەترین نیعمەتە کە بۆی نیشان دەدرێت؛ و ئەگەر خەڵک بەهیچ شێوەیەک تێبینی بکەن، ئەوە لەبەر ئەوەیە کە ئەوان...

Machine Translated by Google

ئێمە بە پارچەیەک لە بێئەندازەیی سەیر بکەن، یان وەک شتێک کە خاوەنەکەی هیچ مافێکی ڕەوای نییە و دەوێرێت شانازی پێوە بکات؛ و لە تۆڵەسەندنەوە و تۆڵەسەندنەوە لە هەڵسوکەوتەکانی، خەڵک بە نهێنی هەوڵی دەدەن و بە جۆرێکی تر زەلیلی دەکەن؛ یەکە ئەگەر چاوەڕێی aoئەم، ئەوە تەنها بۆ futing opporunity. ڕەنگە پیاوێک تا دەتوانێت لە ڕەفتارەکانیدا خۆبەزلزان بێت و لەگەڵ ئەوەشدا بەزەحمەت وا لە خەڵک بکات چاوپۆشی لە تاوانەکەی بکەن کە لە ڕووی فیکرییەوە لە سەرووی خۆیانەوە وەستاوە. لە باخچەی گوڵەکاندا، سادی ئەم تێبینییە دەکات: "دەبێت بزانیت کە مرۆڤە گەمژەکان سەد هێندە زیاتر لە چاوپێکەوتن لەگەڵ داناکان دوورن لەوەی کە داناکان بێمەبەستن بۆ کۆمەڵگەی گەمژەکان. "

لە لایەکی ترەوە ڕاسپاردەیەکی ڕاستەقینەیە کە گەمژە بیت. چونکە هەروەک چۆن گەرمی لای جەستە ڕازییە، بە هەمان شێوەش چاکە بۆ عەقڵ دەکات کە هەست بە باڵادەستی خۆی بکات؛ و پیاوێک بەدوای کۆمپانیایەکدا دەگەڕێت کە ئەگەری زۆرە ئەم هەستەی پێبدات، بە هەمان شێوەی غەریزەیی لە شووشە نزیک دەبێتەوە یان لەبەر خۆردا دەڕوات ئەگەر بیەوێت گەرم بێت. بەڵام ئەمە بەو مانایەیە کە بەهۆی باڵادەستییەکەیەوە بەدڵ نابێت؛ و ئەگەر پیاوێک بیەوێت حەزی لێ بکرێت، بەڕاستی دەبێت لە ڕووی عەقڵەوە کەمتر بێت.

ئارسەر شوپنهاوێر، ١٧٨٨-١٨٦٠

کاتێک هارپێندینگ گەیشتە سانفرانسیسکۆ، وروژاندنێک لە هەوادا هەبوو کە ڕۆژانی پەلەقاژەی زێڕین لە کۆتاییەکانی ساڵانی ١٨٤٠ادبیردەخاتەوە. دوو گەڕانی توێکڵدار بە ناوەکانی فیلیپ ئارنۆڵد و جۆن سلاک ئەوانە بوون کە کانە ئەڵماسەکەیان دۆزیبووەوە. ئەوان شوێنەکەیان ئاشکرا نەکردبوو، لە ویلایەتی وایۆمینگ، بەڵام چەند هەفتەیەک لەمەوبەر شارەزایەکی کانزای زۆر بەڕێزیان بەرەو ئەوێ بردبوو، ڕێگایەکی بازنەییان گرتبووەبەر بۆ ئەوەی نەتوانێت شوێنی خۆی پێشبینی بکات. کاتێک لەوێ بوو، شارەزاکە سەیری کردبوو کە کانگەرەکان ئەڵماسیان هەڵکەند. لە سانفرانسیسکۆ ئەو پسپۆڕە گەوهەرەکانی بردبووە لای زێرینگەرە جیاوازەکان، یەکێکیان بەهای گەوهەرەکانیان بە یەک ملیۆن و نیو دۆلار خەمڵاندبوو.

ئێستا هارپێندینگ و ڕاڵستۆن داوای لە ئارنۆڵد و سلاک کرد کە لەگەڵیان بگەڕێنەوە بۆ نیویۆرک، لەوێ زەڕەنگەری چارڵز تیفانی خەمڵاندنە سەرەتاییەکان پشتڕاست دەکاتەوە. گەڕان بەدوایاندا بە نائارامی وەڵامیان دایەوە- بۆنی تەڵەیەکیان کرد: چۆن متمانەیان بەم شارە چەقۆکێشانە هەبوو؟ چی دەبوو ئەگەر تیفانی و داراییەکان توانیان هەموو کانەکە لە ژێرەوەیان بدزن؟ ڕاڵستۆن هەوڵیدا ترسەکانیان کەم بکاتەوە بە پێدانی ١٠٠هەزار دۆلار و دانانی ٣٠٠هەزار دۆلاری دیکە بۆیان. ئەگەر گرێبەستەکە بەڕێوە بچێت، ئەوا ٣٠٠هەزار دۆلاری دیکەیان پێدەدرا. کانگەرەکان ڕازی بوون.

Machine Translated by Google

ئەو گرووپە بچووکە گەشتیان کرد بۆ نیویۆرک، لەوێ کۆبوونەوەیەک لە کۆشکی ساموێل ئێڵ بارلۆ بەڕێوەچوو. کرێمی ئەرستۆکراسی شارەکە ئامادەبوو- ژەنەڕاڵ جۆرج برینتۆن مەکلیلان، فەرماندەی هێزەکانی یەکێتی لە شەڕی ناوخۆدا؛ ژەنەڕاڵ بنیامین باتلەر؛ هۆراس گریلی، سەرنووسەری ڕۆژنامەی نیویۆرک تریبیون؛ هارپێندینگ؛ ڕاڵستۆن؛ و تیفانی.

تەنیا سلاک و ئارنۆڵد بێسەروشوێن بوون- وەک گەشتیارێک لە شارەکەدا، بڕیاریان دابوو بچنە شوێنە گەشتیارییەکان.

کاتێک تیفانی ڕایگەیاند کە گەوهەرەکان ڕاستەقینە و شایەنی سامانێکن، خاوەن داراییەکان بەزەحمەت توانیان کۆنترۆڵی وروژاندنەکانیان بکەن. ئەوان وایەریان بۆ ڕۆتشیلد و سەرمایەدارەکانی دیکە کرد تا باسی کانەکەی ئەڵماسیان بۆ بکەن و بانگهێشتیان بکەن بۆ ئەوەی بەشداری لە وەبەرهێنانەکەدا بکەن. لە هەمان کاتدا بە گەڕانکارانیشیان وت کە یەک تاقیکردنەوەی دیکەیان دەوێت: پێداگرییان لەسەر ئەوە کرد کە پسپۆڕێکی کانگا بە هەڵبژاردنی خۆیان لەگەڵ سلاک و ئارنۆڵددا بچێتە شوێنەکە بۆ پشتڕاستکردنەوەی سامانەکەی. گەڕانەکان بە دوودڵییەوە ڕازی بوون. لەم نێوەندەدا، دەیانگوت، دەبێ بگەڕێنەوە بۆ سانفرانسیسکۆ. ئەو گەوهەرانەی کە تیفانی پشکنینیان بۆ کردبوو، لەگەڵ هارپێندینگ بەجێیان هێشتبوو بۆ پاراستنیان.

دوای چەند هەفتەیەک، پیاوێک بە ناوی لویس جانین، باشترین پسپۆڕی کانگا لە وڵاتەکەدا، لە سانفرانسیسکۆ چاوی بە گەڕان بەدوای کانگاکان کەوت. جانین گومانا‌وییەکی لەدایکبوو بوو و بڕیاریدا دڵنیابێت لەوەی کە کانەکە ساختەکاری نییە.

یاوەری جانین هارپێندینگ و چەند کەسێکی دیکەی ئارەزوومەندی دارایی بوون. وەک شارەزای پێشوو، گەڕان بەدوای تیمەکەدا بە زنجیرەیەکی ئاڵۆز لە کانیۆنەکاندا سەرکردایەتی کرد، بە تەواوی سەریان لێ شێوا لە شوێنی خۆیان. گەیشتن بە شوێنەکە، خاوەن داراییەکان بە سەرسوڕمانەوە سەیری ئەوەیان دەکرد کە جانین ناوچەکەی هەڵدەکێشا و مێرووولەی یەکسان دەکرد و بەردەکانی دەگێڕا و زمرد و یاقوت و یاقوت و لە هەمووی گرنگتر ئەڵماسی دەدۆزیەوە. هەڵکەندنەکە هەشت ڕۆژی خایاند و تا کۆتایی، جانین قەناعەتی پێگەیشت: بە وەبەرهێنەرەکانی گوت کە ئێستا خاوەنی دەوڵەمەندترین بوارن لە مێژووی کانگادا. پێی گوتن: "بە سەد پیاو و ئامێری دروست، گرەنتی ئەوە دەدەم کە سی ڕۆژ جارێک یەک ملیۆن دۆلار ئەڵماس بنێرم."

دوای چەند ڕۆژێک گەڕانەوە بۆ سانفرانسیسکۆ، ڕاڵستۆن و هارپێندینگ و کۆمپانیاکە بە خێرایی مامەڵەیان کرد بۆ پێکهێنانی کۆمپانیایەکی 10ملیۆن دۆلاری لە وەبەرهێنەرانی تایبەت.
بەڵام سەرەتا دەبوو لە ئارنۆڵد و سلاک ڕزگاریان بێت. ئەوەش بە واتای شاردنەوەی وروژاندنەکەیان بوو- بە دڵنیاییەوە نەیاندەویست بەهای ڕاستەقینەی بوارەکە ئاشکرا بکەن. بۆیە یارییان بە پۆسۆم دەکرد. کێ دەزانێت ئەگەر جانین ڕاست دەکات، بە گەڕانکارەکانیان وتووە، ڕەنگە کانەکە ئەوەندە دەوڵەمەند نەبێت کە ئێمە بیری لێدەکەینەوە. ئەمە تەنها گەڕانکارانی تووڕە کرد. بە تاقیکردنەوەی تاکتیکێکی جیاواز، داراییەکان بە دوو پیاوەکەیان وت

Machine Translated by Google

کە ئەگەر پێداگری بکەن لەسەر ئەوەی پشکیان لە کانەکەدا هەبێت، لە کۆتاییدا لەلایەن ئەو سەرمایەدار و وەبەرهێنەرە بێویژدانانەی کە کۆمپانیاکە بەڕێوەدەبەن، ڕیشیان لێدەدرێت؛ باشترە، دەیانگوت، ئەو ٧٠٠هەزار دۆلارە وەربگرن کە پێشتر پێشکەش کرابوون -کە لەو کاتەدا بڕە پارەیەکی زۆر بوو -و تەماحەکەیان بخەنە لایەکەوە. پێدەچوو گەڕانکاران لەم شتە تێبگەن و دواجار ڕازی بوون پارەکە وەربگرن، لە بەرامبەردا مافی سایتەکەیان واژۆ کرد بۆ لایەنە داراییەکان و نەخشەکانیان بۆ بەجێهێشت.

هەواڵی کانەکە وەک ئاگری کێوی بڵاو بووەوە. گەڕان بەدوایاندا لە سەرانسەری وایۆمینگدا هێرشیان کردە سەر. لەم نێوەندەدا هارپێندینگ و گروپەکە دەستیان کرد بە خەرجکردنی ئەو ملیۆنانەی کە لە وەبەرهێنەرەکانیان کۆیان کردبووەوە، کرینی ئامێرەکان، بەکرێگرتنی باشترین پیاوەکان لە کارەکەدا و مۆبیلیاتکردنی ئۆفیسە لوکسەکان لە نیویۆرک و سانفرانسیسکۆ.

دوای چەند هەفتەیەک، لە یەکەم گەشتیان بۆ گەڕانەوە بۆ شوێنەکە، ڕاستییە سەختەکەیان فێربوو: یەک ئەڵماس و یاقوتێک نەدۆزرایەوە. هەمووی ساختە بوو. وێران بوون. هارپێندینگ بەبێ ئەوەی بزانێت دەوڵەمەندترین پیاوەکانی جیهانی ڕاکێشابوو بۆ گەورەترین فێڵی سەدە.

لێکدانەوە

ئارنۆڵد و سلاک فێڵە سەرسوڕهێنەرەکەیان کشاندەوە نەک بە بەکارهێنانی ئەندازیارێکی ساختە یان بەرتیلدان بە تیفانی: هەموو پسپۆڕەکان ڕاستەقینە بوون. هەموویان بە ڕاستگۆییەوە باوەڕیان بە بوونی کانەکە و بەهای گەوهەرەکان هەبوو.

ئەوەی هەموویانی گێل کردبوو جگە لە خودی ئارنۆڵد و سلاک هیچی تر نەبوو. وا دیار بوو ئەو دوو پیاوە هێندە ڕوب، هێندە تۆوی پەلەوەری، هێندە بێهەڵوێست بوون، کە کەس بۆ چرکەیەک باوەڕیان نەدەکرد کە توانای فێڵێکی بوێرانەیان هەبێت.

گەڕانەکان تەنیا یاسای دەرکەوتنی گەمژەتر لە نیشانەکەیان ڕەچاو کردبوو- فەرمانی یەکەمی فریودەرەکە.

لۆجستیکی کۆنەکە تەواو سادە بوو. چەند مانگێک پێش ئەوەی ئارنۆڵد و سلاک "دۆزینەوەی" کانە ئەڵماسەکە ڕابگەیەنن، گەشتیان کرد بۆ ئەوروپا، لەوێ هەندێک گەوهەرێکی ڕاستەقینەیان کڕی بە نزیکەی ١٢هەزار دۆلار (بەشێک لەو پارەیەی کە لە ڕۆژانی خۆیان وەک کانگەری زێڕ پاشەکەوتیان کردبوو). پاشان بەم گەوهەرانە خوێیان لە "کان"ەکەدا کرد، کە یەکەم شارەزا هەڵیانکەند و هێنایە سانفرانسیسکۆ. ئەو زێڕینگەرانەی کە ئەم بەردانەیان هەڵسەنگاندبوو، لەنێویاندا خودی تیفانی، گیرۆدەی تاو بوون و بە شێوەیەکی گەورە گیریان خواردبوو

Machine Translated by Google

بەهاکەیان زیادەخەملاند. پاشان ڕاڵستۆن 100هەزار دۆلاری وەک زەمانەت بە گەڕانەکان دا و ڕاستەوخۆ دوای گەشتەکەیان بۆ نیویۆرک بە سادەیی چوونە ئەمستردام، لەوێ کیسی گەوهەرە نەبڕاوەکانیان کڕی، پێش ئەوەی بگەڕێنەوە بۆ سانفرانسیسکۆ. دووەم جار کە خوێیان لە کانەکەدا کرد، گەوهەرێکی زۆری تر هەبوو بۆ دۆزینەوە.

بەڵام کاریگەری پلانەکە لەسەر فێڵەکانی وەک ئەمانە نەبوو
بەڵام لەسەر ئەو ڕاستییەی کە ئارنۆڵد و سلاک ڕۆڵەکانیان بە تەواوی گێڕا. لە گەشتەکەیاندا بۆ نیویۆرک کە لەگەڵ ملیۆنێر و سەرمایەدارەکاندا تێکەڵ بوون، وێنەی کلۆدهۆپەرەکەیان یاری پێدەکرد، پانتۆڵ و پاڵتۆیان لەبەردا بوو کە قەبارەیەک یان دوو قەبارەیان زۆر بچووک بوو و بێباوەڕانە مامەڵەیان دەکرد لە هەموو ئەو شتانەی کە لە شارە گەورەکەدا دەیانبینی.

کەس پێی وا نەبوو کە ئەم کەسە سادە وڵاتانە دەتوانن فێڵ لە چەوتترین و بێویژدانترین داراییەکانی ئەو سەردەمە بکەن. وە کاتێک هارپێندینگ و ڕاڵستۆن و تەنانەت ڕۆتشیلد بوونی کانەکەیان قبوڵ کرد، هەرکەسێک گومانی هەبووایە، پرسیاری لە زیرەکی سەرکەوتووترین بازرگانەکانی جیهان دەکرد.

لە کۆتاییدا ناوبانگی هارپێندینگ تێکچوو و هەرگیز چاک نەبووەوە؛ ڕۆتشیلد وانەکەی فێربوو و هەرگیز نەکەوتە ژێر فێڵێکی ترەوە؛ سلاک پارەکەی برد و لە چاوی خۆی ون بوو، هەرگیز نەدۆزرایەوە. ئارنۆڵد بە سادەیی چووە ماڵەوە بۆ کێنتاکیی. ئاخر فرۆشتنی مافی کانگاکانی ڕەوا بووبوو؛ کڕیارەکان باشترین ئامۆژگارییان وەرگرتبوو و ئەگەر کانەکە ئەڵماسی تەواو بووبێت، ئەوە کێشەی ئەوان بوو. ئارنۆڵد ئەو پارەیەی بەکارهێنا بۆ ئەوەی کێڵگەکەی زۆر گەورە بکات و بانکێکی تایبەت بە خۆی بکاتەوە.

کلیلی دەسەڵات

ئەو هەستەی کە کەسێکی تر لە ئێمە زیرەکترە، نزیکە لە بەرگە نەگرتن. بەزۆری هەوڵدەدەین بە شێوازی جیاواز پاساوی بۆ بهێنینەوە: "ئەو تەنها زانیاری کتێبی هەیە، لە کاتێکدا من زانیاری ڕاستەقینەم هەیە." ئاماژەی بەوەشکردووە، دایک و باوکی پارەیان داوە بۆ ئەوەی خوێندنێکی باش بەدەستبهێنێت. ئەگەر دایک و باوکم ئەوەندە پارەیان هەبوایە، ئەگەر منیش بە هەمان شێوە ئیمتیازم هەبووایە...." "ئەو ئەوەندە زیرەک نییە کە بیری لێدەکاتەوە." دوا شت: "ڕەنگە ئەو لە من باشتر بوارە بچووکە تەسکەکەی بناسێت، بەڵام لەوەش زیاتر بەڕاستی بە هیچ شێوەیەک زیرەک نییە. تەنانەت ئەنیشتاین لە دەرەوەی فیزیا مەمک بوو".

بە لەبەرچاوگرتنی ئەوەی کە بیرۆکەی زیرەکی چەندە گرنگە بۆ بێهودەیی زۆربەی خەڵک، ئەوە...
ڕەخنەگرانە هەرگیز بەبێ ئاگاداری سووکایەتیکردن یان ئیدعای هێزی مێشکی کەسێک نەکات.

Machine Translated by Google

ئەوە گوناهێکی لێخۆشنەبووە. بەڵام ئەگەر بتوانی ئەم یاسا ئاسنییە بۆت کار بکات، ئەوا هەموو جۆرە ڕێگایەکی فریودان دەکاتەوە. بە شێوەیەکی ژێرزەوی خەڵک دڵنیا بکەرەوە کە ئەوان لە تۆ زیرەکترن، یان تەنانەت کەمێک گەمژەیت، و دەتوانیت ئەڵقە بە دەوری ئەواندا ڕابکەیت. هەستکردن بە باڵادەستی فیکری کە تۆ پێیان دەدەیت، ماسولکەکانی گومانیان لە چەک دادەماڵێت.

لە ساڵی ١٨٦٥ئەندامی ئەنجومەنی پرۆس ئۆتۆ ڤۆن بیسمارک ویستویەتی نەمسا پەیماننامەیەکی دیاریکراو واژۆ بکات. پەیماننامەکە بە تەواوی لە بەرژەوەندی پرۆسیا و دژی بەرژەوەندی نەمسا بوو و بیسمارک دەبوو ستراتیژیەت دابڕێژێت بۆ ئەوەی نەمساییەکان پێی ڕازی بن. بەڵام دانوستانکاری نەمسایی، کونت بلۆم، یاریزانێکی بەئەمەکی کارت بوو. یارییە تایبەتەکەی کوینز بوو، زۆرجار دەیگوت دەتوانێت بە شێوازی یاریکردنی کوینز حوکم لەسەر کارەکتەری پیاوێک بدات.

بیسمارک ئەم وتەیەی بلۆمی دەزانی.
شەوێک پێش دەستپێکردنی دانوستانەکان، بیسمارک بە بێتاوانی بلۆمی لە یارییەکی کوینزدا سەرقاڵ کرد. دواتر ئەو پرۆسییە دەینووسی، "ئەوە دواجار بوو کە یاری کوینزم کرد. هێندە بێباکانە یاریم دەکرد هەمووان سەریان سوڕما. چەند هەزار تالەرێکم لەدەستدا [دراوی ئەو سەردەمە]، بەڵام سەرکەوتوو بووم لە گێلکردنی [بلۆم]، چونکە ئەو پێیوابوو من لە من خەریکترم و منیش ڕێگەم داوە." بیسمارک جگە لەوەی بێباکانە دەرکەوت، ڕۆڵی ئەو گەمژە بێ ژیرییە دەگێڕا و قسەی گاڵتەجارانەی دەکرد و بە زیادەڕۆیی وزەی دەمارییەوە دەسوڕایەوە.

هەموو ئەمانە وای لە بلۆم کرد هەست بکات کە زانیاری بەنرخی کۆکردۆتەوە. ئەو دەیزانی کە بیسمارک شەڕانگێز بووە- پرۆسەکە پێشتر ئەو ناوبانگەی هەبووە و شێوازی یاریکردنی پشتڕاستی کردبووەوە. وە پیاوە شەڕانگێزەکان، بلۆم دەیزانی، دەتوانن گەمژە و پەلە بن. بەم پێیە کاتێک کاتی واژۆکردنی پەیماننامەکە هات، بلۆم پێی وابوو کە ئەو سوودی هەیە. گەمژەیەکی بێباکی وەک بیسمارک، پێی وابوو، توانای حیسابات و فریودانی خوێن سارد و ساردی نییە، بۆیە پێش واژۆکردنی تەنیا چاوێکی لە پەیماننامەکە خستووە- نەیتوانیوە وردەکارییەکانی بخوێنێتەوە. هەر کە ڕەنگەکە وشک بووەوە، بیسمارکێکی دڵخۆش بە ڕووخسارییەوە هاوارێکی کرد و وتی: باشە، هەرگیز باوەڕم نەدەکرد کە دیپلۆماتکارێکی نەمسایی بدۆزمەوە کە ئامادەبێت ئەو بەڵگەنامەیە واژۆ بکات!

چینییەکان دەستەواژەیەکیان هەیە، "خۆپۆشین وەک بەراز بۆ کوشتنی پڵنگ". ئەمەش ئاماژەیە بۆ تەکنیکێکی ڕاوکردنی کۆن کە تێیدا ڕاوچی خۆی لە پێست و پووکی بەرازدا دەپۆشێت، و تەقلیدی خرۆشانی بەرازەکەی دەکات. پڵنگی بەهێز پێی وایە بەرازێک بە ڕێگای خۆیدا دێت، و ڕێگەی پێدەدات نزیک بێتەوە، تامی ئاسۆی ژەمێکی ئاسان دەکات. بەڵام ئەوە ڕاوچییە کە دوا پێکەنینی هەیە.

Machine Translated by Google

خۆ پۆشین وەک بەراز سەرسورهێنەر لەسەر ئەو کەسانە دەکات کە وەک پڵنگ لووتبەرز و متمانەیان بەخۆیان زۆرە: تا پێیان وابێت نێچیرکردنت ئاسانترە، بە ئاسانی دەتوانیت مێزەکان بگۆڕیت. ئەم فێڵە بەسوودە ئەگەر تۆ خۆپەرست بیت بەڵام خۆت لە پلەبەندیدا نزم ببینەوە: دەرکەوتن کەمتر زیرەک لە خۆت، تەنانەت کەمێک گەمژەش، پۆشاکێکی تەواو و بێ کەموکوڕییە. لە بەرازێکی بێ زیان دەرکە و کەس باوەڕ ناکات کە تۆ تەماحی مەترسیدارت هەیە. تەنانەت لەوانەیە پلە بەرزت بکەنەوە لەبەرئەوەی تۆ زۆر بەدڵت، و ملکەچ دەردەکەویت. کلۆدیۆس پێش ئەوەی ببێتە ئیمپراتۆری ڕۆما و شازادەی فەرەنسا کە دواتر بوو بە لویسی سێزدەهەم، ئەم تاکتیکەیان بەکارهێنا کاتێک ئەوانەی لە سەرەوەیان گومانیان دەکرد کە ڕەنگە دیزاینیان لەسەر تەختەکە هەبێت. بە یاریکردن بە گەمژە لە گەنجیدا، بە تەنیا مانەوە. کاتێک کاتی لێدان هات، و بە هێز و یەکلاکەرەوە مامەڵە بکەن، هەمووانیان بە بێ ئاگا گرت.

زیرەکی ئەو کوالیتییە ئاشکرایە کە دەتوانرێت کەم بکرێتەوە، بەڵام بۆچی لەوێ بوەستین؟ تام و وردبینی لە پلەی نزیک لە زیرەکی لە پێوەرەکانی بێهودەدا؛ وا لە خەڵک بکە هەست بکەن کە لە تۆ ئاڵۆزترن و پاسەوانەکەیان دێتە خوارەوە. وەک ئارنۆڵد و سلاک دەیانزانی، هەوایەکی بێهەڵوێستی تەواو دەتوانێت سەرسورهێنەر ئەنجام بدات. ئەو داراییە فەنتازییانە لە پشتیانەوە پێیان پێدەکەنین، بەڵام لە کۆتاییدا کێ بە دەنگی بەرز پێکەنی؟ کەواتە بە گشتی هەمیشە وا لە خەڵک بکە باوەڕیان بەوە هەبێت کە ئەوان لە تۆ زیرەکتر و ئاڵۆزترن. ئەوان لە دەوروبەرت دەهێڵنەوە چونکە وایان لێدەکەیت هەست بە باشتربوونی خۆیان بکەن و تا زیاتر لە دەوروبەرت بیت دەرفەتی زیاترت دەبێت بۆ فریودانیان.

وێنە: ئۆپۆسۆم. لە یاریکردنی مردوودا، ئۆپۆسۆم یاری گەمژەیی دەکات.

بۆیە زۆرێک لە نێچیرەکان بە تەنیا جێیان هێشتووە. کێ باوەڕی بەوە دەکرد کە بوونەوەرێکی بچووکی ئاوا ناشرین و نازیرەک و دەمارگیر دەتوانێت توانای فریودانی وەهای هەبێت؟

دەسەڵات: بزانە چۆن سوود لە گەمژەیی وەربگریت: ژیرترین پیاو جارجارە ئەم کارتە یاری پێدەکات. بۆنەیەک هەیە کە بەرزترین حیکمەت پێکدێت لە دەرکەوتن کە نازانیت- نابێت نەزان بیت بەڵام توانای یاریکردنی هەبێت.

Machine Translated by Google

زۆر باش نییە لە نێو گەمژەکاندا ژیر و عەقڵ بێت لە نێو شێتەکاندا. ئەوەی خۆی وەک گەمژە پیشان بدات، گەمژە نییە. باشترین ڕێگە بۆ ئەوەی لەلایەن هەمووانەوە پێشوازییەکی باشت لێ بکرێت ئەوەیە کە خۆت لە پێستی داماوترین دڕندەدا لەبەر بکەیت. (بالتاسار گراسیان، (١٦٥٨-١٦٠١

پێچەوانەکردنەوە

بۆ ئاشکراکردنی سروشتی ڕاستەقینەی زیرەکیت بە دەگمەن پارە دەدات؛ پێویستە خوو بگرێت کە لە هەموو کاتێکدا کەمکردنەوەی. ئەگەر خەڵک بەبێ ئاگاداری ڕاستییەکان بزانن- کە لە ڕاستیدا تۆ زۆر زیرەکتریت لەوەی کە دەردەکەویت- ئەوا زیاتر سەرسامت دەبن بەهۆی ئەوەی کە وریایت نەک ئەوەی درەوشاوەییەکەت پیشان بدەیت. بێگومان لە سەرەتای سەرکەوتنەکەتدا بۆ لوتکە، ناتوانیت زۆر گەمژانە یاری بکەیت: لەوانەیە بتەوێت سەرۆکەکانت بزانن، بە شێوەیەکی ورد، کە تۆ زیرەکتریت لە کێبڕکێیەکانی دەوروبەرت. بەڵام لەگەڵ سەرکەوتنت بەسەر پلیکانەکاندا، پێویستە تا ڕادەیەک هەوڵبدەیت درەوشاوەیی خۆت کەم بکەیتەوە.

بەڵام دۆخێک هەیە کە بە پێچەوانەوە ئەنجام بدرێت، ئەویش کاتێک...
دەتوانیت بە نمایشی زیرەکی فێڵێک داپۆشیت. لە بابەتی زیرەکەکاندا وەک لە زۆربەی شتەکاندا، دەرکەوتنەکان ئەوەیە کە ئەژمار دەکرێن. ئەگەر وا دەرکەوێت دەسەڵات و زانیاریت هەبێت، خەڵک باوەڕ بەو قسەی تۆ دەکەن. ئەمەش دەتوانێت زۆر بەسوود بێت بۆ دەرچوونت لە خراپەکارییەک.

جۆزێف دوڤین، بازرگانی هونەری، جارێک بەشداری ئاهەنگێکی ئاهەنگگێڕانی دەکرد لە ماڵی سەرمایەدارێکی نیویۆرک کە بەم دواییە تابلۆیەکی دورێری بە نرخێکی زۆر فرۆشتبوو. لە نێو میوانەکاندا ڕەخنەگرێکی گەنجی هونەری فەرەنسی بوو کە پێدەچوو لەڕادەبەدەر زانا و متمانە بەخۆبوو بێت. کچەکەی سەرمایەدارەکە بە ویستی ئەوەی ئەم پیاوە سەرسام بکات، دورەرەکەی پیشان دا کە هێشتا هەڵنەواسرابوو. ڕەخنەگرەکە ماوەیەک لێکۆڵینەوەی لەسەر کرد، پاشان دواجار وتی: دەزانی، پێموانییە ئەم دورەرە ڕاست بکات. بەدوای ئەو ژنە گەنجەدا ڕۆیشت کاتێک بەپەلە بوو بۆ ئەوەی بە باوکی بڵێت ئەوەی وتوویەتی، گوێی لێگرت کە گەورەکە بە قووڵی نائارام بوو، ڕووی لە دوڤین کرد بۆ دڵنیابوون. دوڤین تەنها پێکەنی. وتی: "چەند زۆر پێکەنیناوییە". -ئایا تۆ درک بەوە دەکەیت گەنج، کە لانیکەم بیست پسپۆڕی هونەری دیکە لێرە و لە ئەوروپاش وەرگیراون و وتوویانە نیگارکێشان ڕاستەقینە نییە؟ ئێستاش هەمان هەڵەت کردووە". تۆنی متمانە بەخۆبوون و هەوای دەسەڵاتی ئەو فەرەنسییەی ترساند و داوای لێبوردنیشی لە هەڵەکەی کرد.

Machine Translated by Google

دوڤین دەیزانی کە بازاڕی هونەر لافاوێکی زۆری تێدایە بە ساختە و زۆریش
تابلۆکان بە درۆ خراونەتە پاڵ وەستا کۆنەکان. هەموو هەوڵێکی دەدا بۆ جیاکردنەوەی ڕاستەقینە لە ساختە، بەڵام لە زەوقی
فرۆشتنیدا زۆرجار زیادەڕەوی لە ڕەسەنایەتی بەرهەمێکدا دەکرد. ئەوەی بۆ ئەو گرنگ بوو ئەوە بوو کە کڕیارەکە پێی وابوو کە
دورەرێکی کڕیوە و دوڤین خۆی لە ڕێگەی هەوای دەسەڵاتی بێ سەرزەنشتی خۆیەوە هەمووانی بە "شارەزایی" خۆی قەناعەت
پێکردووە. بەم پێیە گرنگە لە کاتی پێویستدا بتوانین ڕۆڵی پرۆفیسۆر ببینین و هەرگیز هەڵوێستێکی لەو شێوەیە لە پێناو خۆیدا
نەسەپێنێت.

Machine Translated by Google

یاسای ٢٢

تاکتیکی تەسلیمبوون بەکاربهێنە: لاوازی بگۆڕە
INTO POWER

حوکمدان

کاتێک لاوازتر بوویت، هەرگیز لە پێناو شەرەفدا شەڕ مەکە؛ لەبری ئەوە تەسلیمبوون هەڵبژێرە. تەسلیمبوون کاتت پێدەدات بۆ چاکبوونەوە، کاتت پێدەدات بۆ ئەشکەنجەدان و تورەکردنی داگیرکەرەکەت، کاتت پێدەدات چاوەڕێی کەمبوونەوەی دەسەڵاتەکەی بکەیت. ڕەزامەندی شەرکردن و شکستپێهێنانی تۆی پێ مەدە- سەرەتا تەسلیم بە. بە سوڕاندنی ڕوومەتەکەی تر تورەی دەکەیت و نائارامی دەکەیت. تەسلیمبوون بکە بە ئامرازێکی دەسەڵات.

پێشێلکردنی یاسا

دوورگەی مێلۆس بە شێوەیەکی ستراتیژی لە دڵی دەریای ناوەڕاست هەڵکەوتووە. لە سەردەمی کلاسیکدا شاری ئەسینا زاڵ بوو بەسەر دەریا و ناوچە کەنارییەکانی دەوروبەری یۆنان، بەڵام سپارتا کە لە پێلۆپۆنێسدایە، کۆلۆنیالی سەرەتایی مێلۆس بووە. کەواتە لە کاتی شەڕی پێلۆپۆنێسیدا، مێلیەکان ڕەتیانکردەوە خۆیان لەگەڵ ئەسینای هاوپەیمانی بکەن و بە دڵسۆزی دایە سپارتا مانەوە. لە ساڵی ٤١٦پێش زایین ئەسینایییەکان گەشتێکیان بۆ دژی مێلۆس نارد.

بەڵام پێش دەستپێکردنی هێرشێکی سەرتاسەری، شاندێکیان نارد بۆ ئەوەی میلیانەکان ڕازی بکەن کە خۆیان ڕادەست بکەن و ببنە هاوپەیمان نەک تووشی وێرانکاری و شکست ببن.

چەقۆ و دار هەنجیر

پیاوێک کە بەسەر دارێکی هەنجیری دیاریکراودا سەرکەوتبوو، لقەکانی بەرەو خۆی دەچەماندەوە و میوە پێگەیشتووەکانی دەچاند، کە دواتر دەیخستە ناو دەمی بۆ ئەوەی لەناویبات و بە ددانە ڕەقەکانی بیقرتێنێت. قەستەنەکە کە ئەمەی بینی، لقە درێژەکانی فڕێدا و بە دەنگێکی پڕ لە گێژاوەوە هاوارێکی کرد: “ئەی هەنجیر! چەندە کەمتر لە من لەلایەن سروشتەوە پارێزراویت، بزانە نەوە شیرینەکانم چۆن دانراون

Machine Translated by Google

لە ڕیزبەندی نزیکدا؛ سەرەتا بە پێچەرە نەرمەکانەوە پۆشراوە کە لەسەری توێکڵەکەی ڕەق بەڵام بە نەرمی هێڵکاری کراوە. وە بەو گرنگیپێدانە زۆرە ڕازی نەبوون، سروشت ئەم بڕبڕەی پشتی تیژ و نزیکیشی پێبەخشیوین، بۆ ئەوەی دەستی مرۆڤ نەتوانێت ئازارمان بدات". پاشان دار هەنجیر دەستی کرد بە پێکەنین و دوای پێکەنینەکە وتی: تۆ باش دەزانی مرۆڤ هێندە داهێنەرە کە تەنانەت ئێوەش لە منداڵەکانتان بێبەش دەکات. بەڵام لە دۆخی تۆدا بە چەقۆ و بەرد ئەو کارە دەکات؛ کاتێکیش دەبڕدرێن بە پێیەکانی لە پێیان دەدات یان بە بەرد لێیان دەدات، بەجۆرێک نەوەکانتان لە زرێپۆشەکانیان بە چەقۆکێش و پەککەوتە دەربچن؛ لە کاتێکدا من بە وریاییەوە دەستەکانی لێدەدەم، و هەرگیز وەک تۆ بە "rouglxness

لیۆناردۆ داڤینسی، ١٤٥٢-١٥١٩

نوێنەران گوتیان: "ئێوەش وەک ئێمە باش دەزانن کە ستانداردی...
دادپەروەری پەیوەستە بە یەکسانی دەسەڵات بۆ ناچارکردن، و لە ڕاستیدا بەهێزەکان ئەوەی دەسەڵاتیان هەیە بیکەن و لاوازەکان ئەوەی کە دەبێت قبوڵیان بکەن قبوڵ بکەن". کاتێک میلیانەکان وەڵامیان دایەوە کە ئەمە چەمکی یاریکردنی دادپەروەرانە ڕەتدەکاتەوە، ئەسینییەکان دەیانگوت ئەوانەی دەسەڵاتیان هەیە دیاری دەکەن کە چی دادپەروەرانە و چی نا. میلیانەکان دەیانگوت ئەم دەسەڵاتە هی خوداوەندەکانە نەک هی مرۆڤە فانیەکان. ئەندامێکی شاندی ئەسینای لە وەڵامدا وتی: بۆچوونی ئێمە لەسەر خوداوەندەکان و ناسینی مرۆڤەکان، وامان لێدەکات بگەینە ئەو ئەنجامەی کە یاسایەکی گشتی و پێویستە لە سروشتدا کە مرۆڤ بتوانێت حوکمڕانی بکات.

میلیانەکان نەیاندەجووڵاند. سپارتا، پێداگرییان دەکرد، دێتە لای ئەوان
بەرگری. ئەسینایییەکان بەرپەرچیان دایەوە کە سپارتەکان گەلێکی کۆنەپەرست و پراکتیکین و یارمەتی مێلۆس نادەن چونکە هیچیان دەستکەوت و زۆر شتیان لەدەستدا بەو کارە.

دواجار میلیانەکان دەستیان کرد بە باسکردنی شەرەف و بنەمای بەرەنگاربوونەوە
هێزی دڕندە. ئەسینییەکان دەیانگوت: "بەهۆی هەستێکی درۆینەی شەرەفەوە بەلاڕێدا مەبە". ئاماژەی بەوەشکردووە، "زۆرجار شەرەف پیاوان دەگەیەنێتە وێرانکاری کاتێک ڕووبەڕووی مەترسییەکی ئاشکرا دەبنەوە کە بە جۆرێک کاریگەری لەسەر شانازییان دەبێت. هیچ شتێکی شەرمەزارکەر نییە کە جێگەی خۆی بە گەورەترین شاری هێلاس بدەیت لە کاتێکدا مەرجە گونجاوەکانی لەو شێوەیەت پێشکەش دەکات". مشتومڕەکە کۆتایی هات. میلیانەکان لە نێوان خۆیاندا باسی ئەو بابەتەیان کرد، و بڕیاریان دا متمانەیان بە یارمەتی سپارتەکان و ئیرادەی خوداوەندەکان و ڕاستی دۆزی خۆیان هەبێت. ئەوان بە ئەدەبەوە پێشنیاری ئەسینایییەکانیان ڕەتکردەوە.

چەند ڕۆژێک دواتر ئەسینییەکان هێرشیان کردە سەر مێلۆس. میلیانەکان بە شێوەیەکی شەریفانە شەڕیان کرد، تەنانەت بەبێ سپارتاکۆسەکان کە نەهاتنە ڕزگاریان. پێویستی بە

Machine Translated by Google

چەندین هەوڵ پێش ئەوەی ئەسینییەکان بتوانن شارە سەرەکییەکەی خۆیان گەمارۆ بدەن و گەمارۆ بدەن، بەڵام دواجار میلیەکان خۆیان ڕادەست کرد. ئەسینییەکان هیچ کاتێکیان بەفیڕۆ نەدا- هەموو ئەو پیاوانەی تەمەنی سەربازییان هەبوو کە دەیانتوانی بیگرن، کوشتیان، ژن و منداڵەکانیان وەک کۆیلە فرۆشت و دوورگەکەیان بە کۆلۆنیالیستەکانی خۆیان دانیشتووکردەوە. تەنها مشتێک لە مێلیانەکان ڕزگاریان بوو.

لێکدانەوە

ئەسینایییەکان یەکێک بوون لە دیارترین کەسانی پراکتیکی لە مێژوودا و پراکتیکیترین ئارگیومێنتیان لەگەڵ میلیانەکاندا کرد: کاتێک تۆ لاوازتر دەبیت، هیچ شتێک نییە کە بە شەڕێکی بێسوود بەدەست بهێنیت. کەس نایەت یارمەتی لاوازەکان بدات- بەم کارە تەنیا خۆیان دەخەنە مەترسییەوە. لاوازەکان تەنیان و دەبێت ملکەچ بن. شەڕکردن جگە لە شەهیدبوون هیچ قازانجێکت پێنابەخشێت و لە پرۆسەکەدا خەڵکێکی زۆر کە باوەڕیان بە دۆزی تۆ نییە دەمرن.

لاوازی گوناە نییە، تەنانەت دەتوانێت ببێتە هێزێک ئەگەر فێری چۆنیەتی...
بە دروستی یاری پێبکە. ئەگەر میلیانەکان لە پلەی یەکەمدا خۆیان ڕادەست بکردایە، دەیانتوانی بە شێوەیەکی ورد تێکدەر لە ئەسینییەکان بکەن، یان لەوانەیە ئەوەی دەیانتوانی لە هاوپەیمانییەکە دەربهێنن و دواتر کاتێک ئەسینییەکان خۆیان لاواز بوون، جێیان بهێڵن، وەک لە ڕاستیدا چەندین جار ڕوویدا چەندین سال دواتر. بەختەوەری دەگۆڕێت و زۆرجار بەهێزەکان دەخرێنە خوارەوە. تەسلیمبوون دەسەڵاتی گەورە دەشارێتەوە: دوژمن دەخاتە ناو خۆڕازیبوونەوە، کاتت پێدەدات بۆ چاکبوونەوە، کاتت پێدەدات بۆ تێکدان، کاتت پێدەدات بۆ تۆڵەسەندنەوە. هەرگیز ئەو کاتە مەکە لە بەرامبەر شەرەفدا لە شەڕێکدا کە ناتوانیت سەربکەویت.

ڤۆڵتێر لە سەردەمێکدا لە لەندەن لە دەربەدەریدا دەژیا کە هەستی دژە فەرەنسی لە بەرزترین ئاستی خۆیدا بوو. ڕۆژێک بەناو شەقامەکاندا دەڕۆیشتم. خۆی بینی کە لەلایەن جەماوەرێکی تووڕە دەورە دراوە. -هەڵیبواسە. فەرەنسییەکە هەڵواسراوە"، هاواریان کرد. ڤۆڵتێر بە هێمنی بەم قسانەی خوارەوە قسەی بۆ جەماعەتەکە کرد: "پیاوی ئینگلتەرا' ئێوە ئارەزووی کوشتنم دەکەن چونکە من فەرەنسیم. ئایا من ئەوەندە سزا نەدراوم کە بە ئینگلیز لەدایک نەبووم؟" جەماوەرەکە هاندەری قسە بیرکردنەوەکانی بوو، و بە سەلامەتی بردیانەوە بۆ شوێنی نیشتەجێبوونی.

کتێبی بچووک و قاوەیی لە AneCDOTES. کلیفتۆن فادیمان، ئید.، ١٩٨٥

Machine Translated by Google

مرۆڤە لاوازەکان هەرگیز ڕێگە نادەن لە کاتێکدا کە پێویست بوو.
کاردینالّ دی ڕێتز، ١٦٧٩-١٦١٣

ڕەچاوکردنی یاسا

کاتێک لە ساڵانی ١٩٢٠نووسەری ئەڵمانی بێرتۆڵت برێخت بوو بە کەسێکی گۆڕاو بۆ دۆزی کۆمۆنیزم. لەو کاتەوە شانۆنامە و وتار و شیعرەکانی ڕەنگدانەوەی گەرمی شۆڕشگێڕانەی ئەو بوون و بە گشتی هەوڵی دەدا بەیاننامە ئایدیۆلۆژییەکانی تا ئەو جێگایەی کە دەکرا ڕوون بکاتەوە. کاتێک هیتلەر لە ئەڵمانیا هاتە سەر دەسەڵات، برێخت و هاوکارە کۆمۆنیستەکانی بوونە پیاوی نیشانەدار. هاوڕێی زۆری لە ئەمریکا هەبوو- ئەمریکییەکان کە هاوسۆزی بیروباوەڕەکانی بوون، هەروەها هاوڕێ ڕۆشنبیرە ئەڵمانییەکانیش کە لە هیتلەر هەڵاتبوون. بەم پێیە لە ساڵی ١٩٤١برێخت کۆچی کرد بۆ ئەمریکا، و شوێنی نیشتەجێبوونی لە لۆس ئەنجلۆس هەڵبژارد، لەوێ هیوای خواست بژێوی ژیانی لە بازرگانی فیلمدا دابین بکات.

لە چەند ساڵی داهاتوودا برێخت سیناریۆی بە مەیلێکی سەرمایەداریی نووکدارەوە نووسی. لە هۆلیوود سەرکەوتنی کەمی بەدەستهێنا، بۆیە لە ساڵی ١٩٤٧کە شەڕەکە کۆتایی هات، بڕیاریدا بگەڕێتەوە ئەوروپا. بەڵام هەر لەو ساڵەدا لیژنەی چالاکییە نائەمریکییەکانی ئەنجومەنی نوێنەرانی کۆنگرێسی ئەمریکا دەستی بە لێکۆڵینەوەکانی کرد سەبارەت بە دزەکردنی گوایە کۆمۆنیستەکان لە هۆلیوود. دەستی کرد بە کۆکردنەوەی زانیاری لەسەر برێخت کە بەو شێوەیە بە ئاشکرا لایەنگری مارکسیزمی دەکرد و لە ی١٩ئەیلولی ،١٩٤٧تەنها مانگێک پێش ئەوەی پلانی بۆ جێهێشتنی ئەمریکا دابنێت، بانگهێشتنامەی بۆ ئامادەبوون لەبەردەم لیژنەکەدا پێگەیشت. جگە لە برێخت ژمارەیەک نووسەر و بەرهەمهێنەر و دەرهێنەری دیکەش بانگهێشت کران بۆ ئەوەی بە هەمان شێوە دەرکەون و ئەم گرووپە بە هۆلیوود ١٩ناسرا.

پێش ئەوەی بچێتە واشنتۆن، هۆلیوود ١٩کۆدەبوونەوە بۆ بڕیاردان لەسەر پلانی کارکردن. ڕێبازەکەیان ڕووبەڕووبوونەوە دەبێت. لەبری وەڵامدانەوەی پرسیارەکان سەبارەت بە ئەندامێتی خۆیان، یان نەبوونی، لە حزبی شیوعیدا، لێدوانی ئامادەکراویان دەخوێندەوە کە تەحەدای دەسەڵاتی کۆمیتە دەکەن و دەیانگوت چالاکییەکانی نادەستوورییە. ئەگەر ئەم ستراتیژە بە مانای زیندانیکردنیش بێت، ئەوا بانگەشە بۆ دۆزی ئەوان بەدەست دەهێنا.

برێخت لەگەڵ ئەوەدا نەبوو. پرسیاری کرد، چ سوودێکی هەبوو کە ڕۆڵی شەهید ببینن و کەمێک هاوسۆزی گشتی بەدەست بهێنن ئەگەر لە پرۆسەکەدا توانای نمایشکردنی شانۆنامەکانیان و فرۆشتنی سیناریۆکانیان بۆ ساڵانی داهاتوو لەدەستدا؟ هەستی بە دڵنیایی دەکرد کە ئەوان وا بوون

Machine Translated by Google

هەموویان لە ئەندامانی لیژنەکە زیرەکترن. بۆچی بە موناقەشەکردن لەگەڵیان خۆیان بۆ ئاستی نەیارەکانیان دابەزێنن؟ بۆچی بە دەرکەوتنی تەسلیمبوونی لیژنەکە لە کاتێکدا بە شێوەیەکی نادیار گاڵتەیان پێدەکات، لیژنەکە لەدەست نەدەین؟ هۆلیوود ١٩بە ئەدەبەوە گوێی لە برێخت گرت، بەڵام بریاریدا پابەند بێت بە پلانەکەیانەوە و برێختی بەجێهێشت بۆ ئەوەی بە ڕێگای خۆیدا بڕوات.

دواجار لیژنەکە لە ی٣٠تشرینی یەکەمدا برێختی بانگهێشت کرد، چاوەڕوانیان دەکرد ئەو کارە بکات کە ئەوانی دیکە لە نێو ١٩کەسی هۆلیوود کە پێش ئەو شایەتحاڵییان داوە کردوویانە: موناقەشەکردن، ڕەتکردنەوەی وەڵامدانەوەی پرسیارەکان، تەحەدای مافی لیژنەکە بۆ ئەنجامدانی دانیشتنەکەی، تەنانەت هاوارکردن و فڕێدانی سووکایەتیکردن. بەڵام زۆر سەریان سوڕما کە برێخت هەر وێنەی هاوڕێیەتی بوو. عەزییەکی لەبەردا بوو (شتێک کە بە دەگمەن دەیکرد)، سیگارێکی دەکێشا (بیستبووی سەرۆکی لیژنەکە جگەرەکێشێکی بەسۆزە)، بە ئەدەبەوە وەڵامی پرسیارەکانیان دەدایەوە و بە گشتی دوادەخست بۆ دەسەڵاتەکەیان.

برێخت بە پێچەوانەی شایەتحاڵەکانی دیکە وەڵامی ئەو پرسیارەی دایەوە کە ئایا سەر بە حزبی شیوعییە یان نا: ئەو ئەندام نەبووە، بە وتەی خۆی، کە بەڕێکەوت ڕاستییەکە بووە. یەکێک لە ئەندامانی کۆمیتەکە لێی پرسی: ڕاستە تۆ کۆمەڵێک شانۆنامەی شۆڕشگێڕانەت نووسیوە؟ برێخت چەندین شانۆنامەی بە پەیامی ئاشکرای کۆمۆنیستەوە نووسیبوو، بەڵام وەڵامی دایەوە، "لە شەڕی دژی هیتلەردا کۆمەڵێک شیعر و گۆرانی و شانۆنامەم نووسیوە و بێگومان دەتوانرێت بە شۆڕشگێڕ هەژمار بکرێن، لەبەرئەوەی من، بێگومان ، بۆ ڕووخاندنی ئەو حکومەتە بوو". ئەم لێدوانە بێ چەواشەکاری ڕۆیشت.

ئینگلیزییەکەی برێخت زیاتر لە پێویست بوو، بەڵام بە درێژایی شایەتحاڵییەکەی وەرگێڕێکی بەکارهێنا، تاکتیکێک کە ڕێگەی پێدەدا یارییە وردەکان لەگەڵ زماندا بکات. کاتێک ئەندامانی لیژنەکە مەیلی کۆمۆنیستیان بە دێڕ لە چاپە ئینگلیزییەکانی شیعرەکانی دەدۆزیەوە، ئەو دێڕەکانی بە زمانی ئەڵمانی بۆ وەرگێڕەکە دووبارە دەکردەوە، کە دواتر وەرگێڕانی دەکردەوە؛ و بە جۆرێک بێ زیان دەهاتنە دەرەوە. لە کاتێکدا ئەندامێکی کۆمیتە یەکێک لە شیعرە شۆڕشگێڕییەکانی برێخت بە دەنگی ئینگلیزی بە دەنگی بەرز خوێندەوە، و لێی پرسی کە ئایا نووسیوتە؟ لە وەڵامدا وتی: نەخێر، شیعرێکی ئەڵمانیم نووسی، کە زۆر جیاوازە لەگەڵ ئەمە. وەڵامە زەحمەتکێشەکانی نووسەر ئەندامانی لیژنەکەی سەریان لێ شێوا، بەڵام ئەدەب و شێوازی خۆبەدەستەوەدانی بۆ دەسەڵاتەکەیان وایکرد کە نەتوانن لێی توڕە بن.

دوای تەنها یەک کاتژمێر لێپرسینەوە، ئەندامانی لیژنەکە بەشیان کردبوو. سەرۆکەکە وتی: "زۆر سوپاس، ئێوە نموونەیەکی باشن بۆ شایەتحاڵەکانی [دیکە]." نەک هەر ئازادیان کرد، بەڵکو پێشکەشیان کرد

Machine Translated by Google

بۆ ئەوەی یارمەتی بدەن ئەگەر هەر کێشەیەکی لەگەڵ بەرپرسانی کۆچبەری هەبوو کە رەنگە بە هۆکاری خۆیان دەستبەسەری بکەن. رۆژی دواتر برێخت ئەمریکای بەجێهێشت، هەرگیز نەگەڕایەوە.

لێکدانەوە

ڕێبازی ڕووبەڕووبوونەوەی هۆلیوود ١٩هاوسۆزییەکی زۆری بۆ بەدەستهێنا و ساڵانێک دواتر جۆرێک لە ڕەوایەتیدانیان لە ڕای گشتیدا بەدەستهێنا. بەڵام ئەوانیش لە لیستی ڕەشدا بوون، و ساڵانی بەنرخی کاتەکانی کارکردنی قازانجیان لەدەستدا.

لە بەرامبەردا برێخت بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆتر بێزاری خۆی لە لیژنەکە دەربڕی. ئەوە نەبوو کە بیروباوەڕی خۆی گۆڕی یان سازش لەسەر بەهاکانی کرد؛ بەڵکو لە کاتی ئیفادە کورتەکەیدا، دەستی سەرەوەی هێشتەوە بە دەرکەوتنی خۆبەدەستەوەدان لەکاتێکدا بەردەوام بازنەکانی بە دەوری لیژنەکەدا ڕادەکرد بە وەڵامە ناڕوونەکان، درۆی ئاشکرا کە بێ چەواشەکاری بوون چونکە لەناو مەتەڵەکاندا پێچرابووەوە، و یاری وشە. لە کۆتاییدا ئازادی درێژەدان بە نووسینی شۆڕشگێڕانەی خۆی هێشتەوە (بە پێچەوانەی ئازاری زیندانیکردن یان دەستبەسەرکردن لە ئەمریکا)، تەنانەت لە کاتێکدا بە گوێڕایەڵی ساختەی خۆی بە شێوەیەکی نادیار گاڵتە بە کۆمیتەکە و دەسەڵاتەکەی دەکرد.

ئەمانەی خوارەوە لەبەرچاو بگرە: ئەو کەسانەی هەوڵی نیشاندانی دەسەڵاتی خۆیان دەدەن، بە ئاسانی بە تاکتیکی تەسلیمبوونەوە فریو دەدرێن. نیشانەی دەرەکیی ملکەچبوونت وایان لێدەکات هەست بە گرنگی بکەن؛ ڕازی بوون کە ڕێزیان لێدەگریت، ئاسانتر دەبنە ئامانج بۆ هێرشی دژە هێرشی دواتر، یان بۆ ئەو جۆرە گاڵتەجارییە ناڕاستەوخۆیەی کە برێخت بەکاری دەهێنێت. پێوانەکردنی دەسەڵاتت بە تێپەڕبوونی کات، هەرگیز توانای مانۆڕی درێژخایەن مەکە بە قوربانی بۆ شکۆمەندییە کورتخایەنەکانی شەهیدبوون.

کاتێک ئاغای گەورە تێدەپەڕێت، کۆڵبەری دانا بە قووڵی کڕنۆش دەبات و بە بێدەنگی دەیگوت.
پەندێکی ئەسیوفانی

کلیلی دەسەڵات

ئەوەی لە کایەی دەسەڵاتدا تووشی کێشەمان دەکات زۆرجار کاردانەوەی زیادەڕۆیی خۆمانە بەرامبەر بە جوڵەی دوژمن و ڕکابەرەکانمان. ئەو کاردانەوەی زیادە کێشە دروست دەکات کە ئەگەر عەقڵانیتر بووایە خۆمان لێمان بەدوور دەگرت.

هەروەها کاریگەرییەکی بێکۆتایی گەڕانەوەی هەیە، چونکە دواتر دوژمن بە هەمان شێوە کاردانەوەی زیادەڕۆیی دەبێت، زۆر وەک ئەوەی ئەسیناییەکان بەرامبەر بە مێلییەکان کردیان. هەمیشە یەکەم غەریزەی ئێمەیە بۆ...

Machine Translated by Google

کاردانەوە، بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی شەڕانگێزی لەگەڵ جۆرێکی تری شەڕانگێزی. بەڵام جارێکی تر کەسێک پاڵت دەنێت و خۆت دەبینیتەوە کە دەستت بە کاردانەوە کردووە، ئەمە هەوڵبدە: بەرەنگاری مەکە یان بەرپەرچی مەدە، بەڵکو خۆبەدەستەوە بدە، ڕوومەتەکەی تر بسووڕێنە، بچەمێنەرەوە. بۆت دەردەکەوێت کە ئەمە زۆرجار ڕەفتارەکانیان بێلایەن دەکات- ئەوان چاوەڕێیان دەکرد، تەنانەت دەیانویست تۆ بە هێز کاردانەوەت هەبێت و بۆیە بەهۆی نەبوونی بەرەنگاربوونەوەی تۆوە بە شێوەیەکی نائاسایی دەگیرێن و سەریان لێ شێواوە. بە خۆبەدەستەوەدان، لە ڕاستیدا دۆخەکە کۆنترۆڵ دەکەیت، چونکە تەسلیمبوونت بەشێکە لە پلانێکی گەورەتر بۆ ئەوەی ئەوان ڕابکێشیت و باوەڕیان بەوە هەبێت کە تۆیان شکست پێهێناوە.

ئەمە جەوهەری تاکتیکی تەسلیمبوونە: لە ناوەوە تۆ پتەو دەمێنیتەوە، بەڵام لە دەرەوە دەچەمێنیتەوە. بێبەش بیت لە هۆکارێک بۆ تورەبوون، زۆرجار نەیارەکانت لەبری ئەوە سەریان لێ شێوا. وە پێناچێت بە توندوتیژی زیاتر کاردانەوەیان هەبێت، ئەمەش داوای کاردانەوەت لێدەکات. لەبری ئەوە کات و شوێنت پێدەدرێت بۆ پلاندانان بۆ ئەو دژە جوڵانەی کە دەیانخاتە خوارەوە. لە شەڕی ڕۆشنبیران لە دژی دڕندە و شەڕانگێزەکان، تاکتیکی تەسلیمبوون چەکی باڵایە. پێویستی بە خۆگرتنە: ئەوانەی بەڕاستی تەسلیم دەبن واز لە ئازادی خۆیان دێنن، و لەوانەیە بەهۆی زەلیلبوونی شکستەکەیانەوە چەقێنرێن. دەبێت ئەوەت لەبیربێت کە تەنها وا دەردەکەویت کە تەسلیم بوویت، وەک ئەو ئاژەڵەی کە بە مردوویی یاری دەکات بۆ ڕزگارکردنی پێستەکەی.

بینیمان کە خۆبەدەستەوەدان باشترە نەک شەڕکردن؛ ڕووبەڕووی ئا
ڕکابەرێکی بەهێزتر و شکستێکی دڵنیا، زۆرجاریش باشترە تەسلیم بیت نەک ڕابکەیت. ڕەنگە ڕاکردن بۆ ئێستا ڕزگارت بکات، بەڵام لە کۆتاییدا دەستدرێژکارەکە دەتگرێتەوە. ئەگەر لەبری ئەوە تەسلیم بوویت، دەرفەتت هەیە بە دەوری دوژمنەکەتدا کۆببیتەوە و لە نزیکەوە بە ددانەکانت لێبدەیت.

لە ساڵی ٤٧٣ پێش زایین لە چینی کۆن، شا گۆجیانی یوی لە شەڕی فوجیاو تووشی شکستێکی ترسناک بوو لە لایەن فەرمانڕەوای وو. گۆجیان ویستی هەڵبێت، بەڵام ڕاوێژکارێکی هەبوو پێی گوتبوو خۆی ڕادەست بکات و خۆی بخاتە خزمەتی فەرمانڕەوای وو، لەو پێگەیەوە دەتوانێت لێکۆڵینەوە لەو پیاوە بکات و پیلانی تۆڵەسەندنەوەی خۆی دابنێت. گۆجییان بریاریدا کە ئەم ئامۆژگارییە جێبەجێ بکات، هەموو سامانەکەی بە فەرمانڕەوا دا، و وەک نزمترین خزمەتکار چووە سەر ئەستێرەخانەکانی فەتحکەرەکەی. بۆ ماوەی سێ ساڵ خۆی لەبەردەم فەرمانڕەوادا زەلیل کرد، کە دواتر دواجار لە دڵسۆزیەکەی ڕازی بوو، ڕێگەی پێدا بگەڕێتەوە ماڵەوە. بەڵام لە ناوەوە گۆجیان ئەو سێ ساڵەی بە کۆکردنەوەی زانیاری و پیلانگێڕی تۆڵەسەندنەوە بەسەر بردبوو. کاتێک وشکەساڵییەکی ترسناک ڕووی لە وو کرد و شانشینییەکە بەهۆی گێژاوی ناوەوە لاواز بوو، سوپایەکی بەرزکردەوە و داگیری کرد و بە ئاسانی سەرکەوتنی بەدەستهێنا.

ئەوە دەسەڵاتی پشت تەسلیمبوونە: کات و نەرمی و نەرمیت پێدەبەخشێت

Machine Translated by Google

بۆ ئەوەی پلانی دژە لێدانێکی وێرانکەر دابنێت. ئەگەر گۆجیان ڕابوایە ئەم هەڵەی لەدەست دەدا.

کاتێک بازرگانی دەرەکی لە ناوەڕاستی سەدەی نۆزدەهەمدا دەستی کرد بە هەڕەشەکردن لەسەر سەربەخۆیی ژاپۆن، ژاپۆنییەکان مشتومڕیان لەسەر چۆنیەتی شکستپێهێنانی بیانییەکان کرد. وەزیرێک بە ناوی هۆتا ماسایۆشی لە ساڵی ١٨٥٧ یاداشتێکی نووسی کە کاریگەری لەسەر سیاسەتی ژاپۆن هەبوو بۆ ساڵانی دواتر: "بۆیە من قەناعەتم وایە کە سیاسەتەکەمان دەبێت ئەوە بێت کە هاوپەیمانی دۆستانە ئەنجام بدەین، کەشتی بنێرین بۆ وڵاتانی دەرەوە بۆ هەموو شوێنێک و بازرگانی ئەنجام بدەین، بۆ کۆپیکردنی بیانییەکان کە ئەوان لە باشترین ئاستی خۆیاندان و بەم شێوەیە کەموکوڕییەکانی خۆمان چاک بکەینەوە، بۆ پەروەردەکردنی هێزی نەتەوەییمان و تەواوکردنی چەکەکانمان، و بەم شێوەیە وردە وردە بیانییەکان بخەنە ژێر کاریگەریی ئێمەوە تا لە کۆتاییدا هەموو وڵاتانی جیهان نیعمەتەکانی ئارامیی تەواو و ئێمە دەزانن لە سەرانسەری جیهاندا دان بە هەژموونمان دەنرێت". ئەمە بەکارهێنانێکی درەوشاوەی یاساکە: تەسلیمبوون بەکاربهێنە بۆ ئەوەی دەستت بگات بە دوژمنەکەت. ڕێگاکانی فێربە، هێواش هێواش خۆت لەگەڵیدا ئیشارەت بکە، لە دەرەوە لەگەڵ داب و نەریتەکانیدا بگونجێت، بەڵام لە ناوەوە کولتوری خۆت بپارێزە. لە کۆتاییدا تۆ سەرکەوتوو دەردەکەویت، چونکە لەکاتێکدا ئەو تۆ بە لاواز و کەمتر دەزانێت، و هیچ ڕێوشوێنێکی خۆپارێزی لە بەرامبەرت ناکات، تۆ کاتەکە بەکاردەهێنیت بۆ ئەوەی بگەیتە پێشەوە و تێپەڕیت. ئەم فۆرمە نەرم و ڕژاوەی داگیرکارییە زۆرجار باشترینە، چونکە دوژمن هیچی نییە کاردانەوەی بەرامبەری هەبێت، خۆی بۆ ئامادە بکات، یان بەرەنگاری ببێتەوە. وە ئەگەر ژاپۆن بە زۆر بەرەنگاری کاریگەری ڕۆژئاوا بووایە، ڕەنگە تووشی داگیرکارییەکی وێرانکەر بووایە کە بۆ هەمیشە کولتوورەکەی بگۆڕێت.

هەروەها تەسلیمبوون دەتوانێت ڕێگەیەک پێشکەش بکات بۆ گاڵتەکردن بە دوژمنەکانت، بۆ گۆڕینی دەسەڵاتیان لە دژی ئەوان، وەک چۆن بۆ برێخت کرد. ڕۆمانی گاڵتەجاڕی میلان کوندێرا کە لەسەر بنەمای ئەزموونەکانی نووسەر لە ئۆردوگای سزادان لە چیکۆسلۆڤاکیا، باس لە چۆنیەتی ڕێکخستنی پاسەوانانی زیندان دەکات پێشبڕکێیەکی ڕیلەی، پاسەوان لە زیندانییەکان. بۆ پاسەوانەکان ئەمە دەرفەتێک بوو بۆ ئەوەی باڵادەستی جەستەیی خۆیان نیشان بدەن. زیندانییەکان دەیانزانی کە چاوەڕوان دەکرێت دۆڕان، بۆیە لە ڕێگەی خۆیانەوە چوونە دەرەوە بۆ پابەندبوون- تەقلیدی ماندووبوونێکی زیادەڕەوییان کرد لەکاتێکدا بەزەحمەت دەجووڵان، چەند مەترێک ڕایاندەکرد و دەڕوخێن، چەقۆکێشان، بە هێواشی ڕاکردن لە کاتێکدا پاسەوانەکان بە خێرایی تەواو پێشبڕکێیان دەکرد. هەم بە بەشداریکردن لە پێشبڕکێکە و هەم بە دۆڕان، بە گوێڕایەڵی پاسەوانەکانیان پابەند کردبوو؛ بەڵام "زۆر گوێڕایەڵی" ئەوان گاڵتەیان بەو ڕووداوە کردبوو تا ئەو ڕادەیەی کە تێکی دەدا.

زۆر گوێڕایەڵی -تەسلیمبوون -لێرەدا ڕێگەیەک بوو بۆ نیشاندانی باڵادەستی بە شێوەیەکی پێچەوانە. بەرخۆدان زیندانییەکانی دەخستە ناو سووڕی توندوتیژییەوە، دەیانخستە خوارەوە بۆ ئاستی پاسەوانەکان. زیاد لە پێویست گوێڕایەڵی پاسەوانەکان،

Machine Translated by Google

بەڵام، وای لێکردن گاڵتەجاڕ بن، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا نەیانتوانی بە دروستی سزای...
زیندانییەکان، کە تەنیا ئەوەیان کردبوو کە داواییان لێکردبوو.
هێز هەمیشە لە گۆڕاندایە- بەو پێیەی یارییەکە بە سروشت شلە، و گۆڕەپانێکە
لە خەباتی بەردەوام، ئەوانەی دەسەڵاتیان هەیە نزیکەی هەمیشە خۆیان دەبیننەوە
لە کۆتاییدا لەسەر وەرچەرخانی خوارەوە. ئەگەر بۆ ماوەیەکی کاتی خۆت دۆزیەوە
لاواز بوو، تاکتیکی تەسلیمبوون تەواو و گونجاوە بۆ دووبارە بەرزکردنەوەی خۆت- ئەوە
تەماحەکەت لەبەر دەکات؛ فێری سەبر و خۆکۆنترۆڵکردنت دەکات، کارامەیی سەرەکی
لە یاریدا; و دەتخاتە باشترین دۆخەوە بۆ وەرگرتن
سوودی لە خلیسکانی لەناکاوی ستەمکارەکەت. ئەگەر ڕابکەیت یان بەرپەرچی بدەیتەوە،
لە درێژخایەندا ناتوانیت سەرکەوتن بەدەست بهێنیت. ئەگەر خۆت ڕادەست بکەیت، نزیکەی هەمیشە دەیکەیت
سەرکەوتووانە دەربکەون.

وێنە: دارێکی بلوط. ئەو دار بلوطەی
کە بەرەنگاری با دەبێتەوە، یەک بە
یەک لقەکانی لەدەست دەدات و
هیچ شتێک نەماوە بۆ پاراستنی،
دواجار چەقۆکە دەچرێت.

ئەو دار بلوطەی کە دەچەمێتەوە
تەمەنی درێژترە، چەقۆکەی فراوانتر
دەبێت، ڕەگەکانی قووڵتر و چەسپاوتر.

دەسەڵات: ئێوە بیستووتان کە وتراوە چاوێک لە بەرامبەر چاوێک و ئا
ددان لەبری ددان: بەڵام من پێتان دەڵێم: بەرەنگاری خراپە نەبن، بەڵکو بەرەنگاری هەرکەسێک بنەوە
ڕوومەتێکی ڕاستت لێدەدات، ڕوومەتەکەی تریشی بۆی بگەڕێنێتەوە. وە ئەگەر هەبێت
مرۆڤ لە یاسادا سکاڵات لەسەر تۆمار دەکات و پۆشاکەکەت دەبات، با تۆیان هەبێت.»

Machine Translated by Google

پۆشاک هەروەها. هەرکەسێک ناچارت بکات یەک میل ببریت، دوو میل لەگەڵیدا برۆ. (عیسا مەسیح، لە مەتا (٤١-٣٨:٥

پێچەوانەکردنەوە

خاڵی تەسلیمبوون ئەوەیە کە پێستەکەت بۆ ڕۆژێکی دواتر پاشەکەوت بکەیت کە دەتوانیت خۆت دووپات بکەیتەوە. وردە وردە بۆ خۆپاراستن لە شەهیدبوونە کە مرۆڤ تەسلیم دەبێت، بەڵام کاتێک هەیە دوژمن کۆڵنادات و پێدەچێت شەهیدبوون تاکە ڕێگای دەربازبوون بێت. جگە لەوەش ئەگەر ئامادە بیت بمری، لەوانەیە ئەوانی تر دەسەڵات و ئیلهام لە نموونەی تۆوە بەدەست بهێنن.

بەڵام شەهیدبوون، پێچەوانەبوونەوەی تەسلیمبوون، تاکتیکێکی ناڕێک و نادروستە و وەک...
توندوتیژ وەک ئەو شەڕانگێزییەی کە بەرەنگاریی دەبێتەوە. بۆ هەر شەهیدێکی بەناوبانگ هەزارانی تر هەن کە نە ئایینێکیان ئیلهامبەخش بووە و نە یاخیبوونێک، بەجۆرێک ئەگەر شەهیدبوون هەندێک جار دەسەڵاتێکی دیاریکراوی پێبەخشێت، ئەوا بە شێوەیەکی پێشبینینەکراو دەیکات. لەوەش گرنگتر، تۆ لە دەوروبەرت نابیت بۆ ئەوەی چێژ لەو دەسەڵاتە وەربگریت، وەک ئەوەی هەیە. وە دواجار شتێکی خۆپەرست و لووتبەرزی لە شەهیدان هەیە، وەک ئەوەی هەستیان کردبێت شوێنکەوتووانیان کەمتر گرنگن لە شکۆمەندی خۆیان.

کاتێک دەسەڵات چۆڵت دەکات، باشتر وایە پێچەوانەبوونەوەی ئەم یاسایە پشتگوێ بخەیت. شەهیدبوون بە تەنیا جێبهێڵە: پاندۆلمەکە لە کۆتاییدا بە ڕێگاکەتدا دەگەڕێتەوە دواوە، و پێویستە لە ژیاندا بمێنیتەوە بۆ بینینی.

Machine Translated by Google

یاسای ٢٣

هێزەکانتان چڕ بکەنەوە

حوکمدان

هێز و وزەکانت بپارێزە بە چڕکردنەوەیان لە بەهێزترین خاڵدا. تۆ زیاتر قازانج دەکەیت بە دۆزینەوەی کانێکی دەوڵەمەند و کانگاکردنی قووڵتر، نەک بە فڕین لە کانێکی قووڵەوە بۆ کانێکی تر- چڕی هەموو جارێک لە فراوانبوون دەباتەوە. کاتێک بەدوای سەرچاوەی هێزدا دەگەڕێیت بۆ بەرزکردنەوەت، ئەو یەک پاترۆنە سەرەکییە بدۆزەرەوە، ئەو مانگایە قەڵەوییەی کە بۆ ماوەیەکی زۆر شیرت پێدەدات بۆ...

هاتن.

پێشێلکردنی یاسا

لە چین لە سەرەتای سەدەی شەشەمی پێش زایین، شانشینی وو شەڕێکی لەگەڵ پارێزگاکانی باکووری دراوسێی شانشینی ناوەڕاست دەستپێکرد. وو هێزێکی گەشەسەندوو بوو، بەڵام مێژوو و شارستانیەتی گەورەی شانشینی ناوەڕاستی نەبوو، کە بۆ چەندین سەدە ناوەندی کولتووری چینی بوو. پاشای وو بە شکستپێهێنانی شانشینی ناوەڕاست، دەستبەجێ پێگەی خۆی بەرز دەکردەوە.

شەڕەکە بە جەنجاڵییەکی زۆر و چەندین سەرکەوتن دەستی پێکرد، بەڵام زۆری نەخایاند جەنگەکە کەوتە ژێر کاریگەرییەوە. سەرکەوتن لە بەرەیەکدا سوپای وو لە بەرەیەکی دیکەدا لاواز دەکات. وەزیری سەرەکی و ڕاوێژکاری پاشا، وو تزو-هسیو، هۆشدارییی پێدا کە دەوڵەتی بەربەری یوێ، لە باشوور، دەستی کردووە بە هەستکردن بە کێشەکانی شانشینی وو و پلانی داگیرکردنی هەیە. پاشا تەنیا بەم جۆرە نیگەرانیانە پێدەکەنی- سەرکەوتنێکی گەورەی دیکە و شانشینی ناوەڕاستی گەورە دەبێتە هی خۆی.

قاز و ماڵ

قازێک کە چیمەنی لەسەر بیرکردنەوەیەکی باو دەڕشت، خۆی لەلایەن ئەسپێکەوە کە لە نزیکەوە خۆراک دەخوارد، سووکایەتی پێدەکرا؛ و بە لەهجەی هێسکەوە، بەم شێوەیە قسەی لەگەڵ دەکرد:

-بە دڵنیاییەوە من ئاژەڵێکی بەڕێزتر و تەواوترم لە تۆ، بۆ کۆی گشتی

Machine Translated by Google

مەودا و ڕادەی فاکەڵتیەکانت لە یەک توخمدا قەتیس کراوە. منیش وەک تۆ دەتوانم لەسەر زەوی بڕۆم؛ جگە لەوەش باڵم هەیە، کە بەهۆیانەوە دەتوانم خۆم لە هەوادا بەرز بکەمەوە؛ و کاتێک کە حەزم لێیە، دەتوانم لەسەر گۆم و دەریاچەکان وەرزش بکەم، و لە ئاوە فێنکەکاندا خۆم تازە بکەمەوە. چێژ لە هێزە جیاوازەکانی باڵندە و ماسی و چوار پێ وەردەگرم".

ئەسپەکە تا ڕادەیەک بە بێزێزیەوە ڕقێکی لێدا و وەڵامی دایەوە: ڕاستە تۆ سێ توخم نیشتەجێ دەکەیت، بەڵام لە هیچ یەکێکیاندا هیچ کەسایەتییەکی زۆر جیاواز دروست ناکەیت. تۆ دەفڕی، بەڕاستی؛ بەڵام فڕینەکەت ئەوەندە قورس و چەقەڵە، کە مافی ئەوەت نییە خۆت لەگەڵ لارک یان قووتدا بخەیتە ئاستێکەوە. دەتوانیت لەسەر ڕووی ئاوەکان مەلە بکەیت، بەڵام ناتوانیت وەک ماسی تێیدا بژیت؛ ناتوانیت خواردنەکەت لەو توخمەدا بدۆزیتەوە، هەروەها بە ئاسانی بە درێژایی بنی شەپۆلەکاندا بخلیسکێنیت. کاتێک لەسەر زەوی دەڕۆیت، یان باشتر بڵێین، بە پێی پان و ملی درێژت درێژ دەکەیتەوە، بە هەموو کەسێکدا کە تێدەپەڕێت، هێسک دەکەیتەوە، گاڵتەجاڕی هەموو بینەرەکان بەسەر خۆتدا دەهێنیت. دان بەوەدا دەنێم کە تەنیا بۆ ئەوە دروست بووە کە لەسەر زەوی بجولێم؛ بەڵام چەندە جوانە مارکەکەم! چەندە باش گۆڕاوە !mv lunbsچەندە بەرز تەواو بوو هەموو جەستەم! هێزم چەندە گەورەیە! خێراییەکەم چەندە سەرسوڕهێنەرە! زۆر پێم باشتر بوو لە یەک توخمدا قەتیس بم، و لەوەدا سەرسام بم، نەک بە گشتی قاز بم!"

ئەفسانە لە BOCCAACCIO و .CHAUCERد.ر. جۆن ئایکین، ١٧٤٧-١٨٢٢

لە ساڵی ٤٩٠ادوو تزو-هسیو کوڕەکەی ڕەوانەی شوێنێکی سەلامەت لە شانشینی چی. بەم کارە ئاماژەیەکی بۆ پاشا نارد کە ئەو شەڕەکە پەسەند ناکات، و پێی وایە تەماحی خۆپەرستانەی پاشا وو بەرەو وێرانبوون دەبات. پاشا کە هەستی بە خیانەت کرد، هێرشی کردە سەر وەزیرەکەی و تۆمەتباری کرد بە نەبوونی دڵسۆزی و لە توڕەییدا فەرمانی پێکرد خۆی بکوژێت. وو تزو-هسیو گوێڕایەڵی پاشاکەی بوو، بەڵام پێش ئەوەی چەقۆکە بخاتە ناو سنگیەوە، هاوارێکی کرد و وتی: "ئەی پاشا چاوەکانم بدرێنە و لەسەر دەروازەی وو جێگیریان بکە، تا بتوانم هاتنە ژوورەوەی سەرکەوتووانەی یوێ ببینم. "

وەک وو تزو-هسیو پێشبینی کردبوو، لە ماوەی چەند ساڵێکدا سوپای یوێ لە ژێر دەروازەی وودا تێپەڕی. لە کاتێکدا بەربەرەکان کۆشکەکەیان گەمارۆدا، پاشا دوا قسەی وەزیرەکەی بیرکەوتەوە- و هەستی کرد چاوە بێ جەستەییەکانی مردووەکە سەیری ڕیسواکانی دەکرد. پاشا نەیتوانی بەرگەی شەرمەزاریەکەی بگرێت، خۆی کوشت، "ڕووخساری داپۆشی بۆ ئەوەی لە دونیای داهاتوودا ناچار نەبێت چاوی بە نیگای سەرزەنشتانەی وەزیرەکەی بکەوێت."

Machine Translated by Google

لێکدانەوە

چیرۆکی وو پارادایمێکە بۆ هەمووو ئەو ئیمپراتۆریەتانەی کە بە زیادەڕەویکردن گەیشتوونەتە وێرانبوون. ئەم جۆرە ئیمپراتۆریەتانە کە لە سەرکەوتن سەرخۆشن و بە تەماح نەخۆشن، بە ڕێژەیەکی گرۆتێسک فراوان دەبن و لەگەڵ وێرانەیەکدا کۆدەبنەوە کە تەواوەتییە. ئەمەیە بەسەر ئەسینای کۆن کە شەهوەتی دوورگەی دووری سیسیلیای هەبوو و لە کۆتاییدا ئیمپراتۆریەتەکەی لەدەستدا. ڕۆمەکان سنووری ئیمپراتۆریەتەکەیان درێژکردەوە بۆ ئەوەی خاکە فراوانەکان بگرێتەوە؛ بەم کارە لاوازی خۆیان زیاد کرد، و ئەگەری داگیرکاری لە هۆزێکی تری بەربەرییەوە.

فراوانبوونی بێسوودیان ئیمپراتۆریەتەکەیان بردە ناو لەبیرچوونەوە.
بۆ چینییەکان، چارەنووسی شانشینی وو وەک وانەیەکی توخمیی دەبینرێت کە چی ڕوودەدات کاتێک هێزەکانت لە چەند بەرەیەکدا برەوێنیتەوە، لەبەر خاتری قازانجی ئێستا، مەترسییە دوورەکان لەبەرچاو دەگریت. سون-تزو دەڵێت: ئەگەر مەترسیت لەسەر نەبوو، شەڕ مەکە. نزیکە لە یاسایەکی فیزیکی: ئەوەی لە ڕێژەکانی زیاتر ئاوساوە، بە ناچاری دەڕوخێت. نابێت عەقڵ لە ئامانجێکەوە بۆ ئامانجێکی تر سەرگەردان بێت، یان سەرکەوتن لە هەستی ئامانج و ڕێژەیی خۆی سەرقاڵ بکات. ئەوەی چڕ و یەکگرتوو و پەیوەستە بە ڕابردووی خۆیەوە دەسەڵاتی هەیە. ئەوەی براوەتەوە و دابەش دەبێت و هەڵدەکشێت دەڕووخێت و دەکەوێتە سەر زەوی. تا گەورەتر ئاوساوی بێت، بە توندی دەکەوێتە خوارەوە.

ڕەچاوکردنی یاسا

بنەماڵەی بانکی ڕۆتشیلد سەرەتایەکی زەلیلیان لە گێتۆی جولەکەکانی فرانکفۆرتی ئەڵمانیا هەبوو. یاسا توندەکانی شارەکە وایکردبوو کە جولەکەکان لە دەرەوەی گێتۆ تێکەڵاو بن، بەڵام جولەکەکان ئەمەیان کردبووە فەزیلەتێک- وای لێکردن پشت بە خۆیان ببەستن، و بە هەر نرخێک بێت بە پەرۆشەوە بۆ پاراستنی کولتوورەکەیان.

مایر ئەمشێل، یەکەم کەس لە خێزانی ڕۆتشیلد کە بە قەرزدانی پارە سامانی کۆکردەوە، لە کۆتایی سەدەی هەژدەهەمدا، بە باشی لەو دەسەڵاتە تێگەیشت کە لەم جۆرە چڕبوونەوە و یەکگرتووییەدا سەرچاوە دەگرێت.

سەرەتا مایر ئەمشێل خۆی لەگەڵ یەک خێزاندا هاوپەیمان کرد، ئەویش شازادە بەهێزەکانی شاری تورن و تەکسی بوون. لەبری ئەوەی خزمەتگوزارییەکانی بڵاوبکاتەوە، خۆی کردە بانکی سەرەکی ئەم شازادانەی. دووەم: هیچ کارێکی خۆی بە کەسانی دەرەوە نەسپارد، تەنها منداڵەکانی و خزمە نزیکەکانی بەکارهێنا. تا خێزانەکە یەکگرتووتر و توندتر بێت، بەهێزتر دەبوو. زۆری نەخایاند پێنج کورەکەی مایر ئەمشێل خەریکی بەڕێوەبردنی کارەکە بوون. وە کاتێک مایر

Machine Translated by Google

ئەمشێل لە کاتی مردنیدا بوو، لە ساڵی ۱۸۱۲ڕەتیکردەوە ناوی میراتگرێکی سەرەکی بهێنێت، لەبری ئەوە هەموو کورەکانی دامەزراند بۆ ئەوەی بەردەوام بن لە نەریتی خێزانەکە، بۆ ئەوەی یەکگرتوو بمێننەوە و بەرەنگاری مەترسییەکانی بڵاوبوونەوە و دزەکردنی کەسانی دەرەوە ببنەوە.

ئاگاداربە لە بڕینی هێزەکانت : بەردەوام هەوڵبدە بۆ چڕکردنەوەیان.

جینیۆس پێی وایە دەتوانێت هەر کارێک بکات کە دەبینێت ئەوانی تر بیکەن، بەڵام دڵنیایە لە هەموو خەرجیەکی خراپ کە حوکمیان لەسەر کراوە پەشیمان دەبێتەوە.

جۆهان ڤۆن گۆت، ۱۸۳۲-۱۷٤۹

کاتێک کورەکانی مایر ئەمشێل کۆنترۆڵی کاروباری خێزانەکەیان کرد، بڕیاریان دا
کە کلیلی سامان لە ئاستێکی گەورەتردا دەستەبەرکردنی پێگەیەک بوو لە دارایی ئەوروپا بە گشتی، نەک بەستنەوەی بە هەر وڵاتێک یان شازادەیەکەوە. لە پێنج براکەدا، ناتان پێشتر لە لەندەن دوکانی کردبووەوە.

لە ساڵی ۱۸۱۳جەیمس ڕووی لە پاریس کرد. ئامشێل لە فرانکفۆرت مایەوە، سالۆمۆن خۆی لە ڤیەنا دامەزراند و کارل کە کورە بچووکەکەی بوو، چووە ناپۆلی.
لەگەڵ داپۆشینی هەر بوارێکی کاریگەریدا، دەیانتوانی دەست بەسەر بازارە داراییەکانی ئەوروپادا توندتر بکەنەوە.

بێگومان ئەم تۆڕە بەربڵاوە خێزانی ڕۆتشیلدی بەرووی...
مەترسی کە باوکیان ئاگاداری کردبوونەوە: بڵاوبوونەوە، دابەشبوون، ناکۆکی. ئەوان خۆیان لەم مەترسییە بەدوور گرت، و خۆیان وەک بەهێزترین هێز لە دارایی و سیاسەتی ئەوروپادا جێگیر کرد، بە پەنابردن بۆ جارێکی دیکە بۆ ستراتیژی گێتۆ- بەدەرکردنی کەسانی دەرەوە، چڕکردنەوەی هێزەکانیان. خێزانی ڕۆتشیلد خێراترین سیستەمی گەیاندنیان لە ئەوروپا دامەزراند، ئەمەش ڕێگەی پێدان هەواڵی ڕووداوەکان پێش هەموو ڕکابەرەکانیان وەربگرن.

قۆرخکارییەکی مەجازییان لەسەر زانیاری هەبوو. وە پەیوەندییە ناوخۆیی و نامەنووسییەکانیان بە زمانی ییدیش فرانکفۆرت نووسرابوو، و بە کۆدێک کە تەنها براکان دەیانتوانی شیفای بکەنەوە. دزینی ئەم زانیاریانە هیچ سوودێکی نەبوو- کەس نەیدەتوانی لێی تێبگات. یەکێک لە داراییەکان کە هەوڵی دابوو دزە بکاتە ناو خێڵەکەوە، دان بەوەدا دەنێت کە "تەنانەت بانکدارە گەورەکانیش ناتوانن ڕێگەی خۆیان بەناو مەزەندەی ڕۆتشیلددا بدۆزنەوە".

لە ساڵی ۱۸۲٤جەیمس ڕۆتشیلد بڕیاریدا کە کاتی ئەوە هاتووە هاوسەرگیری بکات. ئەمەش کێشەیەکی بۆ ڕۆتشیلدەکان هێنایە ئاراوە، بەو پێیەی بە مانای تێکەڵکردنی کەسێکی دەرەکی بوو لە خێڵی ڕۆتشیلدەکاندا، کەسێکی دەرەکی کە دەتوانێت خیانەت لە نهێنییەکانی بکات.
بۆیە جەیمس بڕیاریدا لەناو خێزانەکەدا هاوسەرگیری بکات، و کچەکەی سالۆمۆنی برای هەڵبژارد. براکان زۆر دڵخۆش بوون- ئەمە چارەسەرێکی تەواو بوو بۆ کێشەکانی هاوسەرگیرییان. ئێستا هەڵبژاردنی جەیمس بوو بە خێزانەکە

Machine Translated by Google

سیاسەت: دوای دوو ساڵ، ناتان کچەکەی لەگەڵ کوڕەکەی سالۆمۆن هاوسەرگیری کرد.
لە ساڵانی داهاتوودا ئەو پێنج برایە هەژدە یارییان لە نێوان منداڵەکانیاندا ڕێکخست، شانزە لەوانە گرێبەستیان لە نێوان
ئامۆزای یەکەمدا بوو.
وتی: ئێمە وەک میکانیزمی کاتژمێرێک بین: هەر بەشێک شتێکی بنەڕەتییە

سالۆمۆنی برا. وەک لە کاتژمێرێکدا هەموو بەشێکی بازرگانییەکە بە هاوئاهەنگی لەگەڵ یەکتردا دەجووڵان و کارکردنی ناوەوە
بۆ جیهان نەدەبینرا کە تەنها جوڵەی دەستەکانی دەبینی. لە کاتێکدا خێزانە دەوڵەمەند و بەهێزەکانی دیکە لە ماوەی نیوەی
یەکەمی پڕ لە گێژاوی سەدەی نۆزدەهەمدا تووشی دابەزینێکی نەگەڕاوە بوون، ڕۆتشیڵدەکانی توند و تۆڵ نەک هەر توانیان
سامانە بێ وێنەکەیان بپارێزن بەڵکو فراوانتر بکەن.

لێکدانەوە

خێزانی ڕۆتشیڵد لە سەردەمی نامۆدا لەدایک بوون. ئەوان لە شوێنێکەوە هاتوون کە سەدەکان نەگۆڕاوە، بەڵکو لە سەردەمێکدا
ژیاون کە شۆڕشی پیشەسازی و شۆڕشی فەرەنسا و زنجیرەیەکی بێکۆتایی هەڵچوون و هەڵچوونەکانی لەدایک کردووە.
ڕۆتچایڵدەکان ڕابردوویان بە زیندووی هێشتەوە، بەرەنگاری نەخشەکانی پەرشوبڵاوی سەردەمەکەیان بووەوە و بۆ ئەمەش
هێمای یاسای چڕبوونەوەن.

کەس لە جەیمس ڕۆتشیلّد باشتر نوێنەرایەتی ئەمە ناکات، ئەو کوڕەی کە خۆی لە پاریس دامەزراند. جەیمس لە تەمەنی
ژیانیدا شاهیدی شکستی ناپلیۆن و گەڕاندنەوەی دەسەڵاتی پاشایەتی بۆربۆن و پاشایەتی بۆرژوازی ئۆرلینز و گەڕانەوە بۆ
کۆمار و دواجار لەسەر تەختی ناپلیۆنی سێیەم بوو. ستایل و مۆدەی فەرەنسی لە ماوەی ئەم هەموو گێژاوەدا بە خێراییەکی
بێوچان گۆڕانکاریان بەسەردا هات. جەیمس بەبێ ئەوەی وەک شوێنەوارێکی ڕابردوو دەرکەوێت، خێزانەکەی وەک ئەوەی گێتۆ
لەناو ئەواندا بژی، ئاڕاستە دەکرد. یەکگرتوویی و هێزی ناوەوەی خێڵەکەی بە زیندووی هێشتەوە. تەنیا لە ڕێگەی لەنگەرگرتنی
لەو شێوەیە لە ڕابردوودا خێزانەکە توانی لەناو ئەو جۆرە ئاژاوەگێڕانەدا گەشە بکات. چڕبوونەوە بناغەی دەسەڵات و سامان و
سەقامگیری خێزانی ڕۆتشیلّد بوو.

باشترین ستراتیژ هەمیشە ئەوەیە کە سەرەتا زۆر سترۆنی بیت بە گشتی، پاشان لە خاڵی چارەنووسسازدا....
هیچ یاسایەکی ستراتیجی باڵاتر و سادەتر لەوە نییە کە هێزەکانی مرۆڤ چڕ بکاتەوە.... بە کورتی بنەمای یەکەم
بریتییە لە: کردار بە ئەوپەڕی تەرکیزەوە.

لەبارەی جەنگەوە، کارل ڤۆن کلاوزێڤیتز، ١٨٣١-١٧٨٠

Machine Translated by Google

کلیلی دەسەڵات

جیهان تووشی دابەشبوونێکی گەورەتر و گەورەتر بووە- لەناو وڵاتان، گروپە سیاسییەکان، خێزانەکان و تەنانەت تاکەکانیشدا. هەمووومان لە حاڵەتێکی سەرقاڵبوون و بڵاوبوونەوەی تەواوداین، بەزەحمەت دەتوانین مێشکمان بە ئاراستەیەکدا بهێڵینەوە پێش ئەوەی هەزار ئاراستەی دیکە ڕابکێشین. ئاستی ململانێی جیهانی مۆدێرن لە جاران بەرزترە و ئێمەش لە ژیانی خۆماندا ناوەخۆمان کردووە.

چارەسەر جۆرێکە لە پاشەکشەکردن لەناو خۆماندا، بۆ ڕابردوو، بۆ زیاتر
فۆرمەکانی چڕبوونەوەی بیرکردنەوە و کردار. وەک شۆپنهاوێر نووسیویەتی "عەقڵ گەورەیی چڕییە نەک گەورەیی فراوانی".

ناپلیۆن بەهای چڕکردنەوەی هێزەکانت لە لاوازترین شوێنی دوژمندا دەزانی- ئەوە نهێنی سەرکەوتنەکانی بوو لە بەرەکانی شەڕدا. بەڵام ئیرادەی و عەقڵی بە یەکسانی لەسەر ئەم چەمکە مۆدێل کرابوون. تاک بیرکردنەوە لە ئامانج، تەرکیزکردنی تەواو لەسەر ئامانج و بەکارهێنانی ئەم سیفەتانە لە دژی کەسانی کەمتر تەرکیز، مرۆڤەکان لە حاڵەتی سەرقاڵکردندان- تیرێکی لەو شێوەیە هەموو جارێک جێپەنجەی خۆی دەدۆزێتەوە و دوژمن زاڵ دەکات.

کازانۆڤا هۆکاری سەرکەوتنەکانی لە ژیاندا گەڕاندەوە بۆ توانای ئەوەی کە سەرنجی لەسەر یەک ئامانج بێت و پاڵ بەوەوە بنێت تاوەکو ئەو ئامانجە بەدەستی دەهێنێت. ئەوە توانای ئەوە بوو کە خۆی بە تەواوی بداتە دەست ئەو ژنانەی کە ئارەزووی دەکرد، وای لێکرد کە ئەوەندە بە توندی ئیغراکردن بکات. بۆ ئەو هەفتە یان مانگانەی کە یەکێک لەو ژنانە لە خولگەی ئەودا دەژیا، بیری لە کەسی دیکە نەدەکردەوە. کاتێک لە "لیدە" خیانەتکارەکانی کۆشکی دۆج لە ڤێنیز زیندانی کرا، زیندانێک کە کەس لێی دەرنەچووبوو، ڕۆژ لە دوای ڕۆژ بیری لەسەر تاکە ئامانجی هەڵهاتن چڕکردەوە. گۆڕینی خانەکان، کە بەو مانایە بوو کە چەند مانگێک لە هەڵکەندن هەمووی بێهودە بووە، بێهیوای نەکرد؛ ئەویش بەردەوام بوو و لە کۆتاییدا ڕزگاری بوو. دواتر نووسیویەتی: "هەمیشە باوەڕم بەوە هەبووە کە کاتێک پیاوێک شتێک دەکاتە سەری و کاتێک بە تایبەتی خۆی لەو دیزاینەدا سەرقاڵ دەکات، دەبێت سەرکەوتوو بێت، هەر ئاستەنگێک بێت. ئەو پیاوە دەبێتە وەزیری گەورە یان پاپا".

تەرکیزت لەسەر یەک گۆڵ، یەک ئەرک و لێدانی بۆ ملکەچبوون. لە جیهانی دەسەڵاتدا بەردەوام پێویستت بە یارمەتی دەبێت لەلایەن کەسانی ترەوە، بەزۆری ئەوانەی لە تۆ بەهێزترن. گەمژە لە کەسێکەوە بۆ کەسێکی تر دەفڕێت، پێی وایە بە بڵاوکردنەوەی خۆی لە ژیاندا دەمێنێتەوە. بەڵام دەرئەنجامی یاسای تەرکیزکردنە کە وزەیەکی زۆر پاشەکەوت دەکرێت و زیاتریش

Machine Translated by Google

دەسەڵات بەدەست دێت، بە چەسپاندنی خۆت بە تاکە سەرچاوەیەکی گونجاو لە...
هێز. زانا نیکۆلا تێسلا خۆی وێران کرد بەو باوەڕەی کە ئەو...
بە جۆرێک سەربەخۆیی خۆی پاراست بەو پێیەی کە ناچار نەبوو خزمەت بە تاکە کەسێک بکات
سەرەکی. تەنانەت جەی پی مۆرگانی ڕەتکردەوە کە گرێبەستێکی دەوڵەمەندی پێشکەش کرد.
لە کۆتاییدا "سەربەخۆیی" تێسلا بەو مانایە بوو کە ناتوانێت پشت بە هیچ تاکێک ببەستێت
پاترۆن، بەڵام هەمیشە دەبوو تا دەیان کەسیان toadyبکات. دواتر لە کتێبەکەیدا
ژیان درکی بە هەڵەکەی کرد.

هەموو نیگارکێش و نووسەرە گەورەکانی سەردەمی ڕێنێسانس لەگەڵ ئەم کێشەیەدا زۆرانبازییان کرد،
هیچیان لە نووسەری سەدەی شانزەهەم پیترۆ ئارێتینۆ زیاتر نەبوون. لەماوەی
ژیانی ئارێتینۆ تووشی ئەو بێرێزییانە بوو کە ناچار بوو ئەم شازادەیە دڵخۆش بکات و...
کە. لە کۆتاییدا، بەس بوو، و بڕیاریدا چارڵی پێنجەم ڕابکێشێت، بەڵێنی پێدا
ئیمپراتۆر خزمەتەکانی قەڵەم بەهێزەکەی. دواجار ئەو...
ئازادییەک کە لە وابەستەبوون بە یەک سەرچاوەی دەسەڵاتەوە هاتبوو.
میشێل ئەنجێلۆ ئەم ئازادییەی لەگەڵ پاپا جولیۆسی دووەم دۆزیەوە، گالیلۆ لەگەڵ پاپای...
مێدیسیس. لە کۆتاییدا تاکە خاوەنکارەکە دڵسۆزی تۆ بەرز دەنرخێنێت و دەبێتە...
وابەستەی خزمەتگوزارییەکانتان؛ لە درێژخایەندا ئاغا خزمەت بە کۆیلە دەکات.
لە کۆتاییدا دەسەڵات خۆی هەمیشە لە فۆرمەکانی چڕدا بوونی هەیە. لە هەر
ڕێکخستن حەتمییە بۆ گروپێکی بچووک کە تارەکان بگرن. وە زۆرجاریش
ئەوانە نین کە نازناوەکانیان هەیە. لە یاری دەسەڵاتدا تەنها گەمژە دەچێتە سەری
بەبێ ئەوەی ئامانجەکەی چاک بکاتەوە. دەبێت بزانیت کێ کۆنترۆڵی ئۆپەراسیۆنەکان دەکات،
کە دەرهێنەری ڕاستەقینەی پشت پەردەیە. وەک ڕیشێلیۆ لە...

سەرەتای سەرهەڵدانی بۆ لوتکەی دیمەنی سیاسی فەرەنسا لە ماوەی سەرەتای...
سەدەی حەڤدەهەم، ئەوە شا لویسی سێزدەهەم نەبوو کە بڕیاری شتەکانی دەدا، ئەوە بوو
دایکی پاشا. و بەم شێوەیە خۆی بەوەوە گرێدا، و بە کاتاپولتدا تێپەڕی
ڕیزەکانی دەربارەکان، تا لوتکە.

بەسە یەکجار لێدانی نەوت بدەیت- سامان و دەسەڵاتت دڵنیا دەکرێتەوە بۆ ئا
کاتی ژیان.

وێنە: تیرەکە. ناتوانیت بە یەک تیر دوو ئامانج لێبدەیت. ئەگەر بیرکردنەوەکانت
لابرا، بیری دڵی دوژمن دەکەیت. ئەقڵ و تیر دەبێ ببنە یەک. تەنها بەو جۆرە
چڕبوونەوەی دەروونی و جەستەیی

هێز دەتوانێت تیرەکەت ئامانجەکە
لێبدات و

Machine Translated by Google

دڵ کون بکە.

دەسەڵات: چری خەڵات زیاترە لە فراوانی. کامڵبوون لە کوالیتیدا نیشتەجێیە نەک لە چەندایەتیدا. بە تەنیا مەودا هەرگیز لە سەرووی مامناوەندییەوە بەرز نابێتەوە و ئەوە بەدبەختی ئەو پیاوانەیە کە بەرژەوەندی گشتی فراوانیان هەیە کە لە کاتێکدا حەز دەکەن پەنجەیان لە هەموو پاستایەکدا هەبێت، بەڵام لە هیچ پاستایەکدا پەنجەیان نییە. چری بەرزایی دەبەخشێت، و لە بابەتە بەرزەکاندا بەرز دەبێتەوە بۆ قارەمان. (بالتاسار گراسیان، (١٦٥٨-١٦٠١

پێچەوانەکردنەوە

مەترسی لە تەرکیزدا هەیە، و ئەو ساتانەی کە پەرشوبڵاوی جوڵەیەکی تاکتیکی دروستە. لە شەڕی ناسیۆنالیستەکان بۆ کۆنترۆڵکردنی چین، ماو تسی تونگ و کۆمۆنیستەکان شەڕێکی درێژخایەنیان لە چەند بەرەیەکدا کرد و تێکدان و بۆسەیان وەک چەکی سەرەکی خۆیان بەکارهێنا. زۆرجار بڵاوبوونەوە بۆ لایەنی لاوازتر گونجاوە؛ لە ڕاستیدا بنەمایەکی چارەنووسسازە لە شەڕی گەریلادا. لە کاتی شەڕکردن لەگەڵ سوپای بەهێزتردا، چڕکردنەوەی هێزەکانت تەنها دەبێتە ئامانجێکی ئاسانتر- باشترە لەناو دیمەنەکەدا بتوێتەوە و دوژمنەکەت بە زەحمەتی بوونی خۆت بێزار بکەیت.

بەستنەوەی خۆت بە یەک سەرچاوەی دەسەڵاتەوە یەک مەترسی سەرەکی هەیە: ئەگەر...
ئەو کەسە دەمرێت، دەڕوات، یان لە نیعمەت دەکەوێت، تۆ ئازار دەچێژیت. ئەمەیە بەسەر سیزار بۆرگیا کە دەسەڵاتی خۆی لە باوکی پاپا ئەسکەندەری شەشەم وەرگرتووە. ئەوە پاپا بوو کە سوپای سیزاری بەخشی بۆ ئەوەی لەگەڵیدا شەڕ بکات و شەڕی بە ناوی ئەوەوە ئەنجام بدات. کاتێک لەناکاو مرد (ڕەنگە بەهۆی ژەهرەوە)، سیزار وەک مردوو باش بوو. بەدرێژایی ساڵان دوژمنی زۆری دروست کردبوو، ئێستاش بێ پاراستنی باوکی بوو. کەواتە لەو حاڵەتانەی کە ڕەنگە پێویستت بە پاراستن بێت، زۆرجار ژیرانەیە خۆت لە دەوری چەند سەرچاوەیەکی دەسەڵاتدا تێکەڵ بکەیت. هەنگاوێکی لەو شێوەیە بە تایبەتی لە قۆناغەکانی گێژاوی گەورە و گۆڕانکاری توندوتیژدا، یان کاتێک دوژمنەکانت زۆرن، وریا دەبێت. تا زیاتر پاترۆن و وەستا زیاتر خزمەت بکەیت، مەترسی کەمتر دەکەیت ئەگەر یەکێکیان لە دەسەڵات بکەوێت. تەنانەت ئەم جۆرە پەرشوبڵاوییە ڕێگەت پێدەدات یەک جار یاری بکەیت بەرامبەر بە...

Machine Translated by Google

ئی تر. تەنانەت ئەگەر سەرنجت لەسەر تاکە سەرچاوەی دەسەڵات بێت، هێشتا دەبێت وریایی پراکتیزە بکەیت، و خۆت بۆ ئەو ڕۆژە ئامادە بکەیت کە ئاغاکەت یان پاترۆنەکەت نەماوە بۆ یارمەتیدانت.

لە کۆتاییدا، زۆر تاک بیرکردنەوە لە ئامانجدا دەتوانێت ببێتە هۆی بێزارییەکی بەرگە نەگیراو، بە تایبەت لە بواری هونەردا. پاولۆ ئوچێلۆ، نیگارکێشی سەردەمی ڕێنێسانس ئەوەندە وەسوەسەی دیدگا بوو کە تابلۆکانی بێ ژیان و دارێژراو دەردەکەون.

لە کاتێکدا لیۆناردۆ داڤینچی خۆی حەزی لە هەموو شتێک بوو- تەلارسازی، نیگارکێشی، شەڕ، پەیکەرسازی، میکانیک. بڵاوبوونەوە سەرچاوەی دەسەڵاتی ئەو بوو. بەڵام ئەو جۆرە نابغەکردنە دەگمەنە و ئێمەی دیکەش باشترە لە لایەنی چڕییەوە هەڵە بکەین.

Machine Translated by Google

یاسای ٢٤

یاری بە PERFECT COURTIERبکە

حوکمدان

دەرباری تەواو لە جیهانێکدا گەشە دەکات کە هەموو شتێک لە دەوری دەسەڵات و لێزانی سیاسی دەسوڕێتەوە. شارەزا بووە لە هونەری ناڕاستەوخۆ؛ قسەی خۆش دەکات، ملکەچی سەرووترەکان دەبێت و دەسەڵات بەسەر ئەوانی دیکەدا بە مەیلترین و ڕەسەنترین شێوە جەخت دەکاتەوە. یاساکانی کۆرتێری فێربە و جێبەجێی بکە و هیچ سنوورێک نامێنێت بۆ ئەوەی تا چەند دەتوانیت لە دادگادا هەڵبستیت.

کۆمەڵەی دادگا

ئەوە ڕاستییەکی سروشتی مرۆڤە کە پێکهاتەی کۆمەڵگەی دەربار لە دەوری دەسەڵات خۆی پێکدەهێنێت. لە ڕابردوودا دەربار لە دەوری فەرمانڕەوا کۆدەبووەوە، و ئەرکی زۆری هەبوو: جگە لە هێشتنەوەی فەرمانڕەوا بە سەرقاڵکردن، ڕێگەیەک بوو بۆ چەسپاندنی پلەبەندی پاشایەتی و ئاغاکان و چینە باڵاکان و هێشتنەوەی ئاغاکان هەم ژێردەستە و هەم لە نزیکەوە فەرمانڕەوا، تا چاوی لەسەریان بێت. دادگا لە زۆر ڕووەوە خزمەت بە دەسەڵات دەکات، بەڵام لە هەمووی زیاتر شکۆمەندی فەرمانڕەوا دەکات، جیهانێکی وردە گەردوونی بۆ دابین دەکات کە دەبێت خەبات بکات بۆ ئەوەی دڵی ڕازی بکات.

بوون بە دەرباری یارییەکی مەترسیدار بوو. گەشتیارێکی عەرەبی سەدەی نۆزدەهەم بۆ دەرباری دارفور، لە ئێستای سودان، ڕاپۆرتی دا کە دەربارەکانی ئەوێ دەبوو هەرچی سوڵتان بیکات بیکەن: ئەگەر بریندار بوو، دەبوو هەمان برینیان پێ بگات؛ ئەگەر لە کاتی ڕاوکردندا لە ئەسپەکەی کەوتبێتە خوارەوە، ئەوانیش کەوتنە خوارەوە.

تەقلیدی لەم شێوەیە لە دادگاکانی سەرتاسەری جیهاندا دەرکەوت. لەوەش کێشەدارتر مەترسی ناڕازیکردنی فەرمانڕەوا بوو-یەک هەنگاوی هەڵە مردن یان دەربەدەری دەگوت. دەرباری سەرکەوتوو دەبوو بە پەتێکی تونددا بڕوات، دڵخۆشکەر بەڵام زۆر دڵخۆش نەبوو، گوێڕایەڵی بوو بەڵام بە جۆرێک خۆی لە دەربارەکانی دیکە جیا بکاتەوە، لە هەمان کاتدا هەرگیز خۆی جیا نەدەکردەوە تا ئەو شوێنەی کە فەرمانڕەوا نائەمنی بکات.

Machine Translated by Google

دەرباری گەورە بە درێژایی مێژوو شارەزا بوون لە زانستی دەستکاریکردنی مرۆڤەکان. ئەوان وا لە پاشا دەکەن هەست بە پاشایەتی زیاتر بکات؛ وا لە هەموو کەسێکی تر دەکەن لە دەسەڵاتی خۆیان بترسن. ئەوان سیحربازی ڕواڵەتن، دەزانن زۆربەی شتەکان لە دادگادا بەپێی چۆنیەتی دەرکەوتنیان حوکم دەدرێت. دەرباری گەورەکان بەخشندە و بە ئەدەبن؛ شەڕانگێزییان پەردەپۆش و ناڕاستەوخۆیە. وەستاکانی وشەکە، هەرگیز لە پێویست زیاتر ناڵێن، زۆرترین سوود لە دەستخۆشییەک یان سووکایەتییەکی شاراوە وەردەگرن. ئەوان موگناتیسی چێژن- مرۆڤەکان دەیانەوێت لە دەوروبەریان بن، چونکە دەزانن چۆن دڵخۆش بکەن، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا نە خۆیان دەکوژن و نە خۆیان زەلیل دەکەن. دەرباری گەورەکان دەبنە خۆشەویستەکانی پاشا، چێژ لە سوودەکانی ئەو پۆستە وەردەگرن. زۆرجار لە کۆتاییدا بەهێزترن لە فەرمانڕەوا، چونکە جادووگەرن لە کەڵەکەکردنی کاریگەریدا.

زۆرێک لەمڕۆدا ژیانی دادگا وەک شوێنەوارێکی ڕابردوو، کنجکاوییەکی مێژوویی، لەبەرچاو دەگرن. ئەوان بە گوێرەی ماکیاڤێلی، "وەک ئەوەی بەهەشت و خۆر و توخمەکان و مرۆڤەکان ڕێکوپێکی جووڵە و هێزەکانیان گۆڕیبێت و جیاواز بن لەوەی کە لە سەردەمی کۆندا بوون." لەوانەیە شای خۆر نەمێنێت بەڵام هێشتا خەڵکێکی زۆر هەن کە پێیان وایە خۆر بە دەوری ئەواندا دەسوڕێتەوە. ڕەنگە دەرباری پاشایەتی کەم تا زۆر نەمابێت، یان لانیکەم دەسەڵاتی لەدەستدابێت، بەڵام دەربار و دەرباری هێشتا بوونیان هەیە، چونکە دەسەڵات هێشتا بوونی هەیە. ئیتر بە دەگمەن داوا لە دەرباریەک دەکرێت لە ئەسپەوە بکەوێت، بەڵام ئەو یاسایانەی کە سیاسەتی دادگا بەڕێوەدەبەن، وەک یاساکانی دەسەڵات بێ کاتن. کەواتە زۆر شت هەیە کە لە دەرباری گەورەکانی ڕابردوو و ئێستا فێربین.

دوو سەگەکە

باربۆس، سەگی حەوشەی دڵسۆز کە بە پەرۆشەوە خزمەت بە ئاغاکەی دەکات، بەرێکەوت ناسیاوی کۆنەکەی جۆجۆ، سەگی لاپدۆگی لوول، دەبینێت کە لە پەنجەرەکەدا لەسەر کوشنێکی نەرم دانیشتووە. بە خۆشەویستییەوە قسەی لەگەڵ دەکات، وەک منداڵێک بۆ دایک و باوکێک، ئەو هەمووی بە سۆزەوە دەگری؛ و لەوێ، لە ژێر پەنجەرەکەدا. گریاو دەکات و کلکی دەجووڵێنێت و بەدەوری خۆیدا دەسوڕێتەوە. -ئێستا چ جۆرە ژیانێک بەڕێوە دەبەیت جۆجۆتکا، لەوەتەی وەستاکە تۆی بردۆتە ناو کۆشکەکەی خۆیەوە؟ بێ گومان لەبیرتانە کە چۆن زۆرجار لە دەرەوە لە حەوشەدا تووشی برسێتی دەبووین. خزمەتی ئێستاتان چۆنە؟" جۆجۆتکا وەڵامی دەداتەوە: "گوناهێک دەبێت لە مندا ئەگەر لە دژی بەختەوەری خۆم مورمور بکەم." - ئاغاکەم ناتوانێت بەشی من بکات. من لەناو دەوڵەمەندی و زۆریدا دەژیم و لە زیو دەخۆم و دەیخۆمەوە. لەگەڵ وەستاکەدا یاری دەکەم و ئەگەر ماندوو بووم، لەسەر فەرشەکان یان لەسەر قەنەفەیەکی نەرم ئارام دەگرم. وە چۆن...

Machine Translated by Google

سوار بکە؟" "من?" باربۆس وەڵامی دەداتەوە و ڕێگە دەدات کلکی وەک قامچی هەڵواسێت و سەری هەڵدەواسێت. -من وەک جاران دەژیم. من بەدەست سەرما و برسێتی دەناڵێنم؛ و لێرەش لەکاتی پاسەوانیکردنی ماڵی ئاغاکەمدا، دەبێت لە دامێنی دیوارەکەدا بخەوم و لە ژێر باراندا تەڕ دەبم. وە ئەگەر لە کاتێکی هەڵەدا بقەقم، قامچی لێدەدرێم. بەڵام چۆن تۆ جوجۆ کە ئەوەندە بچووک و لاواز بوویت، وەرگیرایت، لە کاتێکدا من بەبێ هیچ مەبەستێک لە پێستمەوە باز دەدەمە دەرەوە؟

ئەوە چییە تۆ دەیکەی؟" -'ئەوە چییە کە تۆ دەیکەیت؟' پرسیارێکی جوان کە دەبێ بیکەین!" جۆجۆ بە گاڵتەجارییەوە وەڵامی دایەوە. واتە: بە قاچەکانی دواوە دەڕۆم.
فابڵز، ئیڤان کریلۆف، ١٨٤٤-١٧٦٨

یاساکانی سیاسەتی دادگا

دوور بکەوەرەوە لە خۆنمایشکردن. هەرگیز ژیرانە نییە کە قسە لەسەر خۆت بکەیت یان زۆر سەرنجی بۆ کارەکانت ڕابکێشیت. تا زیاتر باسی کردەوەکانت بکەیت گومانی زیاترت بۆ دروست دەبێت. هەروەها ئەوەندە ئیرەیی لەنێو هاوتەمەنەکانتدا دەوروژێنیت کە خیانەت و چەقۆ لێدان لە پشتەوە دروست بکەیت. ئاگاداربە، هەمیشە ئەوەندە وریابە، لە شمشاڵ لێدانی دەستکەوتەکانی خۆتدا، هەمیشەش کەمتر باسی خۆت بکە وەک لە کەسانی تر. بەگشتی بێگەردی باشترە.

مەشق بە بێباکی بکە. پێناچێت هەرگیز زۆر کاری قورس بکەیت. دەبێت بەهرەکەت بە شێوەیەکی سروشتی دەربکەوێت، بە ئاسانییەک کە وا لە خەڵک بکات وەک نابغەیەک وەرتبگرن نەک وەک کەسێکی کاریگەر. تەنانەت کاتێک شتێک داوای ئارەقەیەکی زۆر دەکات، وای لێبکە کە بێ ماندووبوون دەربکەوێت- خەڵک پێیان باشە خوێن و ماندووبوونت نەبینن، ئەمەش جۆرێکی دیکەی خۆنمایشکردنە. باشترە بۆ ئەوان سەرسام بن بەوەی کە تۆ چەندە بە ڕەوشتەوە دەستکەوتەکەت بەدەستهێناوە نەک ئەوەی بزانن بۆچی ئەوەندە کاری زۆری دەویست.

پارەپارێز بە لەگەڵ قسەی خۆش. لەوانەیە وا دەرکەوێت کە سەرووترەکانت ناتوانن بەشی ئەوەندە چەپڵە لێدان بەدەست بهێنن، بەڵام زۆرکردن تەنانەت شتێکی باشیش بەهای خۆی لەدەست دەدات. هەروەها گومان لە نێو هاوتەمەنەکانتدا دەوروژێنێت. فێربە بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ قسەی خۆش بکەیت- بە کەمکردنەوەی بەشدارییەکانی خۆت، بۆ نموونە، بۆ ئەوەی وەستاکەت باشتر دەربکەوێت.

شتێکی ژیرانەیە کە بە ئەدەب بیت؛ لە ئەنجامدا، شتێکی گەمژانەیە کە بێئەدەب بیت.
دوژمن دروستکردن بە ناشارستانییەکی ناپێویست و بە ئەنقەست، بەقەد ئەوەی ئاگر لە ماڵەکەت بەربدەیت، ڕێوشوێنێکی شێتانەیە. چونکە ئەدەب وەک ژمێرێک وایە- ئان

Machine Translated by Google

بە ئاشکرا دراوێکی درۆیە، کە گەمژەییە لەگەڵیدا بەخشندە بیت. پیاوی عاقڵ بەخشندە دەبێت لە بەکارهێنانیدا.... مۆم کە
مادەیەکی سروشتی ڕەق و شکاوە، دەتوانرێت بە بەکارهێنانی کەمێک گەرمی نەرم بکرێتەوە، بەجۆرێک کە هەر شێوەیەک کە
پێت خۆشە بیگرێت. بە هەمان شێوە، بە ئەدەب و دۆستانەبوون، دەتوانیت مرۆڤەکان نەرم و نیان و پابەندکەر بکەیت،
هەرچەندە ئەوان گونجاون بۆ ئەوەی قەرقەوش و خراپەکار بن. لێرەوە ئەدەب بۆ سروشتی مرۆڤ ئەوەیە کە گەرمی بۆ مۆم.

ئارسەر شوپنهاوێر، ١٧٨٨-١٨٦٠

ڕێکبخە بۆ ئەوەی سەرنجت بدرێت. پارادۆکسێک هەیە: ناتوانیت زۆر بە بێئەدەبی خۆت پیشان بدەیت، لەگەڵ ئەوەشدا
دەبێت سەرنجی خۆتیش بدەیت. لە دەرباری لویسی چواردەهەمدا، هەرکەسێک پاشا بریاریدا سەیری بکات، دەستبەجێ لە
پلەبەندی دەربارەکەدا بەرزبووەوە. ئەگەر حاکم لە تاڵاوی دەربارەکاندا سەرنجت نەدات، هیچ چانسێکت نییە بۆ هەڵکشان. ئەم
ئەرکە پێویستی بە هونەری زۆر هەیە. زۆرجار لە سەرەتادا بابەتی بینین، بە مانای وشەیی. کەواتە گرنگی بە دەرکەوتنی جەستەیی
خۆت بدە و ڕێگەیەک بدۆزەرەوە بۆ دروستکردنی شێواز و وێنەیەکی جیاواز- جیاوازیەکی نادیار .

شێوازی و زمانەکەت بگۆڕە بەپێی ئەو کەسەی مامەڵەی لەگەڵ دەکەیت. باوەڕی ساختە بە یەکسانی- ئەو بیرۆکەیەی کە
قسەکردن و مامەڵەکردن بە هەمان شێوە لەگەڵ هەموو کەسێکدا، گرنگ نییە پلە و پایەیان چییە، بە جۆرێک دەتکاتە نموونەی
شارستانیەت- هەڵەیەکی ترسناکە. ئەوانەی لە خوار تۆوە وەک جۆرێک لە خۆبەزلزانین وەریدەگرن، کە هەروایە و ئەوانەی
سەرەوەت تورە دەبن، هەرچەندە ڕەنگە دان بەوەدا بنێن. پێویستە شێوازی قسەکردنت و شێوازی قسەکردنت بگۆڕیت بۆ
ئەوەی لەگەڵ هەر کەسێکدا بگونجێت. ئەمە درۆ نییە، نواندنە و نواندن هونەرە نەک دیاری خودا. فێری هونەر ببە. ئەمەش بۆ
ئەو کولتووورە جۆراوجۆرە زۆرانەی کە لە دادگای مۆدێرن دا دەبینرێن، ڕاستە: هەرگیز وا مەزانە کە پێوەرەکانی ڕەفتار و
حوکمدانت گشتگیرن. بێتوانایی لە خۆگونجاندن لەگەڵ کولتوورێکی دیکەدا نەک هەر بەرزایی بەربەرییەت، بەڵکو دەتخاتە
دۆخێکی خراپەوە.

هەرگیز هەڵگری هەواڵی ناخۆش مەبە. پاشا ئەو پێغەمبەرە دەکوژێت کە هەواڵی ناخۆش دەهێنێت: ئەمە کلیشەیە بەڵام
ڕاستییەکی تێدایە. دەبێت خەبات بکەیت و ئەگەر پێویست بوو درۆ و فێڵ بکەیت بۆ ئەوەی دڵنیا بیت لەوەی کە بەشی
هەڵگری خراپە

Machine Translated by Google

هەواڵ دەکەوێتە سەر هاوکارێک، هەرگیز لەسەر تۆ. تەنها هەواڵێکی خۆش بهێنە و نزیکبوونەوەت ئاغاکەت دڵخۆش دەکات.

هەرگیز کاریگەری لەسەر دۆستایەتی و ئینتیما لەگەڵ مامۆستاکەتدا مەکە. دۆستی بۆ ژێردەستەی ناوێت، ژێردەستی دەوێت. هەرگیز بە شێوەیەکی ئاسان و دۆستانە لێی نزیک مەکەرەوە، یان وەک ئەوەی لە باشترین مەرجەکاندا بیت ڕەفتار مەکە- ئەوە ئیختیاری ئەوە . ئەگەر ئەو هەڵیبژارد لەم ئاستەدا مامەڵە لەگەڵ تۆدا بکات، گریمانە بکە کە هاوڕێیەکی وریا بێت. ئەگەرنا بە ئاراستەی پێچەوانە هەڵە بکەن، و مەودای نێوانتان ڕوون بکەنەوە.

هەرگیز ڕاستەوخۆ ڕەخنە لەو کەسانە مەگرە کە لە سەرووی خۆتەوەن. ڕەنگە ئەمە ڕوون بێت، بەڵام زۆرجار کاتێک هەیە کە جۆرێک لە ڕەخنە پێویستە- هیچ نەڵێیت، یان هیچ ئامۆژگارییەک نەدەیت، بەڕووی مەترسییەکانی جۆرێکی دیکەدا دەتکاتەوە. بەڵام دەبێت فێر بیت تا دەتوانیت بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ و بە ئەدەبەوە ئامۆژگاری و ڕەخنەکانت بخەیتە سەر قەنەفە. دوو جار، یان سێ جار بیر بکەرەوە، پێش ئەوەی بڕیار بدەیت کە بە ڕادەیەکی پێویست سووڕاوەیان کردووە. لە لایەنی وردبینی و نەرم و نیانییەوە هەڵە بکە.

پارەپارێز بە لە داوای چاکەکردن لەوانەی لە سەرووی خۆتەوە. هیچ شتێک لەوە زیاتر وەستایەک توڕە ناکات کە داوای کەسێک ڕەت بکاتەوە. تاوانباری و ناڕەزایی دەوروژێنێت. تا دەتوانیت بە دەگمەن داوای چاکە بکە، و بزانە کەی بوەستیت.

لەجیاتی ئەوەی خۆت بکەیتە داواکەر، هەمیشە باشترە نیعمەتەکانت بەدەستبهێنیت، بۆ ئەوەی فەرمانڕەوا بە ئارەزووی خۆی ببەخشێت. لە هەمووی گرنگتر: داوای چاکەکردن بە ناوی کەسێکی ترەوە مەکە، کەمترین شت بەناوی هاوڕێیەکتەوە.

هەرگیز گاڵتە بە ڕواڵەت و تام مەکە. ژیرییەکی زیندوو و مەیلی گاڵتەجاڕانە سیفەتێکی بنەڕەتین بۆ دەربارییەکی باش و کاتێک هەیە کە قسەی ناشرین گونجاوە و سەرنجڕاکێشە. بەڵام دوور بکەوەرەوە لە هەر جۆرە گاڵتەکردنێک سەبارەت بە ڕواڵەت یان سەلیقە، دوو بوارێکی زۆر هەستیار، بەتایبەتی لەگەڵ ئەوانەی لە سەرووی خۆتەوەن. تەنانەت کاتێک لێیان دوور بیت تاقی مەکەرەوە. خۆت گۆڕی خۆت هەڵدەکێشیت.

مەبە بە سینیکی دادگا. سەرسامی دەربڕە بۆ کارە باشەکانی ئەوانی تر. ئەگەر بەردەوام ڕەخنە لە هاوتاکانت یان ژێردەستەکانت بگرێت هەندێک لەو ڕەخنانە بەسەرتدا دەڕژێت و وەک هەورێکی خۆڵەمێشی بەسەرتدا دەسوڕێتەوە بۆ هەر شوێنێک بچیت. خەڵک بە هەر کۆمێنتێکی نوێی کینیی دەناڵێنن، تۆش تووڕەیان دەکەیت. بە دەربڕینی سەرسامییەکی بێگەرد بۆ سەرسامی کەسانی دیکە

Machine Translated by Google

دەستکەوتەکان، تۆ بە شێوەیەکی پارادۆکسیکال سەرنج ڕادەکێشیت بۆ دەستکەوتەکانی خۆت. توانای دەربڕینی سەرسوڕمان و سەرسوڕمان، و وا دیارە مەبەستت ئەوە بێت، بەهرەیەکی دەگمەن و لە مردندایە، بەڵام هێشتا بەهایەکی زۆری هەیە.

خۆڕاگری بە. ئاوێنە داهێنانێکی موعجیزەئامێزە؛ بەبێ ئەو گوناهی گەورەت دەکرد دژی جوانی و ڕەوشت. هەروەها پێویستت بە ئاوێنە بۆ کردارەکانت. ئەمەش هەندێک جار دەتوانێت لە کەسانی ترەوە بێت کە پێت بڵێن چی لە تۆدا دەبینن، بەڵام ئەوە متمانەپێکراوترین شێواز نییە: دەبێت تۆ ئاوێنە بیت، مێشکت ڕابهێنیت بۆ ئەوەی هەوڵبدەیت خۆت ببینیت وەک ئەوەی ئەوانی تر دەتبینن. ئایا زۆر بە قسەی ناشرین مامەڵە دەکەیت؟ ئایا زۆر هەوڵ دەدەیت دڵخۆش بکەیت؟ ئایا پێدەچێت بێهیوا بیت لە سەرنجدان، وا دەربخەیت کە تۆ لە دابەزینندایە؟ چاودێری خۆت بە و خۆت لە شاخێک لە هەڵەکردن بەدوور دەگریت.

شارەزا لە هەستەکانت. وەک ئەکتەرێک لە شانۆگەرییەکی گەورەدا دەبێت فێری گریان و پێکەنین بیت لەسەر فەرمان و لە کاتی گونجاودا. دەبێت بتوانیت هەم تورەیی و بێزاری خۆت لەبەر بکەیت و هەم ڕازیبوون و ڕێککەوتنەکەت ساختە بکەیت. دەبێت وەستای ڕووخساری خۆت بیت. ئەگەر حەزت لێیە ناوی بنێ بە درۆ؛ بەڵام ئەگەر پێت باشە یارییەکە نەکەیت و هەمیشە ڕاستگۆ و ڕاشکاوانە بیت، گلەیی مەکە کاتێک کەسانی تر بە ناخۆش و خۆبەزلزان ناوت دەبەن.

لەگەڵ ڕۆحی سەردەمدا بگونجێت. کاریگەرییەکی کەمی سەردەمێکی ڕابردوو دەتوانێت دڵڕفێن بێت، بە مەرجێک لانیکەم بیست ساڵ لەمەوبەر قۆناغێک هەڵبژێریت؛ لەبەرکردنی مۆدەکانی دە ساڵ لەمەوبەر گاڵتەجارییە، مەگەر چێژ لە ڕۆڵی گاڵتەجاڕی دادگا وەربگریت. ڕۆح و شێوازی بیرکردنەوەت دەبێت لەگەڵ سەردەمدا بگونجێت، تەنانەت ئەگەر سەردەمەکە هەستەکانت تورە بکات. بەڵام زۆر بیرکردنەوە لە پێشەوە، کەس لێت تێناگات. هەرگیز بیرۆکەیەکی باش نییە کە زۆر لەم بوارەدا جیاواز بیت؛ باشتر وایە لانیکەم بتوانیت ڕۆحی سەردەمەکە تەقلید بکەیت.

سەرچاوەی چێژ بە. ئەمەش شتێکی گرینگە. یاسایەکی ئاشکرای سروشتی مرۆڤە کە لە شتێک هەڵدێنین کە ناخۆش و ناخۆشە، لە کاتێکدا سۆز و بەڵێنی خۆشی وەک مۆتەکە بەرەو بڵێسەیەک ڕادەکێشین. خۆت بکە بە بڵێسەی ئاگر و بەرز دەبیتەوە بۆ لوتکە. بەو پێیەی ژیان بە پێچەوانەوە ئەوەندە پڕە لە ناخۆشی و چێژێکی زۆر کەم، تۆش وەک خواردن و خواردنەوە پێویستیەکی حەتمی دەبیت. ڕەنگە ئەمە بە ئاشکرا دەرکەوێت، بەڵام ئەوەی ئاشکرایە زۆرجار پشتگوێ دەخرێت یان قەدری نازانرێت. ئەمە پلە هەیە: هەموو کەسێک ناتوانێت ڕۆڵی...

Machine Translated by Google

دڵخواز، چونکە هەموو کەسێک بە سۆز و ژیری بەختەوەر نییە. بەڵام هەموومان دەتوانین کۆنتڕۆڵی سیفەتە ناخۆشەکانمان بکەین و لە کاتی پێویستدا تەمومژاوییان بکەین.

پیاوێک کە دەربار دەناسێت، وەستای ئاماژەکانی و لە چاوەکانی و لە ڕووخساریدایە؛ ئەو قووڵە، ناتوانرێت بچێتە ژوورەوە؛ ئۆفیسە خراپەکان خۆدزینەوە دەکات، زەردەخەنە بۆ دوژمنەکانی دەکات، توڕەیی خۆی کۆنترۆڵ دەکات، خولیای خۆی دەپۆشێت، دڵی درۆ دەکات، دژی هەستەکانی قسە دەکات و مامەڵە دەکات.

ژان دی لا برویێر، ١٦٩٦-١٦٤٥

دیمەنەکانی ژیانی دادگا: کردەوەی نموونەیی و کوشندە هەڵەکان

دیمەنی یەکەم

ئەسکەندەری گەورە، داگیرکەری حەوزی دەریای ناوەڕاست و ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست تا هیندستان، ئەرستۆی گەورەی وەک مامۆستا و ڕاهێنەری هەبوو و بە درێژایی تەمەنی کورتی خۆی تەرخان بوو بۆ فەلسەفە و فێرکارییەکانی مامۆستاکەی. جارێکیان گلەیی لە ئەرستۆ کرد کە لە ماوەی هەڵمەتە درێژخایەنەکانیدا کەسی نەبووە کە بتوانێت باسی بابەتی فەلسەفی لەگەڵ بکات. ئەرستۆ وەڵامی دایەوە و پێشنیاری کرد کە کالیستینێس، شاگردی پێشووی ئەرستۆ و فەیلەسوفێکی بەڵێندەر لە مافی خۆیدا، لە هەڵمەتی داهاتوودا لەگەڵ خۆیدا ببات.

ئەرستۆ لە لێهاتوویی دەرباریدا فێری کالیستینێس کردبوو، بەڵام گەنجەکە بە نهێنی گاڵتەیان پێدەکرد. باوەڕی بە فەلسەفەی پاک، بە وشەی بێ ڕازاوە، بە قسەکردنی حەقیقەتی ڕووت هەبوو. کالیستینێس بیری لەوە دەکردەوە کە ئەگەر ئەسکەندەر ئەوەندە حەزی لە فێربوون بووبێت، ناتوانێت نارەزایەتی دەرببڕێت بەرامبەر بەو کەسەی کە قسەی خۆی بکات. لە یەکێک لە هەڵمەتە گەورەکانی ئەسکەندەردا، کالیستینێس زۆر جار قسەی خۆی کرد و ئەسکەندەر وای لێکرد بیکوژرێت.

لێکدانەوە لە دادگادا ڕاستگۆیی یاری گەمژانەیە. هەرگیز ئەوەندە خۆت هەڵمەژە کە باوەڕت بەوە هەبێت کە وەستاکە گرنگی بە ڕەخنەکانت دەدات کە تۆ لێی دەگریت، هەرچەندە ورد بن.

Machine Translated by Google

دیمەنی دووەم

سەرەتا لە سەردەمی شانشینی هان دوو هەزار ساڵ لەمەوبەرەوە، زانایانی چینی زنجیرەیەک نووسینیان بە ناوی ٢١مێژوو کۆکردەوە، کە ژیاننامەیەکی فەرمی هەر خانەدانێکە، کە بریتییە لە چیرۆک و ئامار و ژمارەی سەرژمێری و مێژووی جەنگ. هەروەها هەر مێژوویەک بابەتێکی بە ناوی "ڕووداوە نائاساییەکان" لەخۆگرتبوو، لێرەشدا، لەنێو لیستەکانی بوومەلەرزە و لافاوەکاندا، هەندێکجار لەناکاو وەسفی دەرکەوتە سەیر و سەمەرەکانی وەک مەڕی دوو سەر، قاز کە بەرەو دواوە دەفڕین، ئەستێرەکان لەناکاو لە بەشە جیاوازەکانی... ئاسمان و هتد. دەتوانرا بوومەلەرزەکان لە ڕووی مێژووییەوە پشتڕاست بکرێتەوە، بەڵام ئەهریمەنەکان و دیاردە سروشتییە سەیرەکان بە ڕوونی بە مەبەست خرایە ناوەوە، و بەبێ گۆڕان بە کۆمەڵ ڕوویانداوە. ئەمە دەتوانێت مانای چی بێت؟

ئیمپراتۆری چینی زیاتر لە پیاوێک دادەنرا- ئەو هێزێک بوو لە سروشت. شانشینی ئەو ناوەندی گەردوون بوو، هەموو شتێک بە دەوریدا دەسوڕایەوە. ئەو کامڵبوونی جیهانی بەرجەستە کرد. ڕەخنەگرتن لە ئەو یان هەر کارێکی دەبوو ڕەخنەگرتن بوو لە نەزمی ئیلاهی. هیچ وەزیر و دەربارییەک نەیدەوێرا بە بچووکترین وشەی وریاکەرەوەش لە ئیمپراتۆر نزیک بێتەوە. بەڵام ئیمپراتۆرەکان هەڵە بوون و شانشینی بەهۆی هەڵەکانیانەوە زیانێکی زۆری بەرکەوت. دانانی بینینی دیاردەی سەیر و سەمەرە لە مێژووی دادگادا تاکە ڕێگە بوو بۆ ئاگادارکردنەوەیان. ئیمپراتۆر باسی فڕینی قازەکانی بۆ دواوە و مانگەکانی لە دەرەوەی خولگەی دەخوێندەوە، و تێدەگەیشت کە ئاگادار دەکرێتەوە. کردارەکانی هاوسەنگی گەردوونیان ناهاوسەنگ دەکرد و پێویستی بە گۆڕانکاری هەبوو.

لێکدانەوە

بۆ دەرباری چینییەکان کێشەی چۆنیەتی ئامۆژگاری بە ئیمپراتۆر پرسێکی گرنگ بوو. بەدرێژایی ساڵان هەزاران کەسیان لە هەوڵی ئاگادارکردنەوە یان ئامۆژگاریکردنی ئاغاکەیان مردبوون. بۆ ئەوەی ڕەخنەکانیان بە سەلامەتی بگیرێن، دەبوو ناڕاستەوخۆ بن- بەڵام ئەگەر زۆر ناڕاستەوخۆ بوونایە، گوێیان لێ نەدەگیرا. کرۆنیکەکان چارەسەری ئەوان بوون: هیچ کەسێک وەک سەرچاوەی ڕەخنە دەستنیشان نەکەن، ئامۆژگارییەکان تا دەتوانن بێ کەسایەتی بکەن، بەڵکو با ئیمپراتۆر قورسایی دۆخەکە بزانێت.

Machine Translated by Google

ئاغاکەت ئیتر ناوەندی گەردوون نییە، بەڵام هێشتا خەیاڵی دەکات
کە هەموو شتێک لە دەوری ئەو دەسوڕێتەوە. کاتێک ڕەخنەی لێ دەگریت ئەو کەسە دەبینێت کە ڕەخنە دەگرێت نەک خودی ڕەخنەکە. وەک دەرباری چینییەکان، دەبێت ڕێگەیەک بدۆزیتەوە بۆ ئەوەی لە پشت هۆشدارییەوە ون بیت. بەکارهێنانی هێما و ڕێگەی ناڕاستەوخۆی تر بۆ نەخشاندنی وێنەیەک لە کێشەکانی داهاتوو، بەبێ ئەوەی ملت بخەیتە سەر هێڵەکە.

دیمەنی سێیەم

لە سەرەتای کارکردنیدا، تەلارسازێکی فەرەنسی جول مانسارت ئەرکی دیزاینکردنی زیادکردنی بچووکی بۆ ڤێرسای بۆ شا لویسی چواردەهەم وەرگرت.

بۆ هەر دیزاینێک پلانەکانی دادەڕشت، دڵنیا بوو لەوەی کە لە نزیکەوە ڕێنماییەکانی لویس جێبەجێ دەکەن. پاشان پێشکەشی جەنابی دەکرد.

دەرباری سانت سیمۆن باسی تەکنیکەکەی مانسارت کرد لە مامەڵەکردن لەگەڵ...

پاشا: "لێهاتوویی تایبەتی ئەو ئەوە بوو کە پلانەکانی پیشانی پاشا بدات کە بە مەبەست شتێکی ناتەواوی لەبارەیانەوە لەخۆگرتبوو، زۆرجار مامەڵەی لەگەڵ باخچەکاندا دەکرد، کە تایبەتمەندی مانسارت نەبوون. پادشا، وەک مانسارت چاوەڕێی دەکرد، بە وردی پەنجەی دەخستە سەر کێشەکە و پێشنیاری چۆنیەتی چارەسەرکردنی دەکرد، لەو کاتەدا مانسارت هاوار دەکات بۆ ئەوەی هەمووان بیبیستن کە هەرگیز ئەو کێشەیەی نەدەبینی کە پاشا بەو شێوەیە شارەزایانە دۆزیویەتیەوە و چارەسەری کردووە؛ بە سەرسامیەوە دەتقییەوە و دان بەوەدا دەنێت کە لە تەنیشت پاشادا تەنیا شاگردێکی نزمە". لە تەمەنی سی ساڵیدا، دوای ئەوەی جار و بار ئەم شێوازانەی بەکارهێنابوو، مانسارت ئەرکێکی شاهانەی بەناوبانگی وەرگرت: هەرچەندە لە ژمارەیەک دیزاینەری دیکەی فەرەنسی بەهرەمەند و ئەزموونی کەمتر بوو، بەڵام بڕیار بوو بەرپرسیارێتی گەورەکردنی ڤێرسای بگرێتە ئەستۆ. لەو کاتەوە تەلارسازەکەی پاشا بوو.

لێکدانەوە

مانسارت لە گەنجیدا بینیبووی کە چەند پیشەسازی شاهانە لە خزمەت لویسی چواردەهەمدا نەک بەهۆی کەمی بەهرە بەڵکو بەهۆی هەڵەیەکی کۆمەڵایەتی تێچووی زۆرەوە پۆستەکانیان لەدەستداوە. ئەو هەڵەیەی نەدەکرد. مانسارت هەمیشە هەوڵی دەدا لویس هەست بە باشتربوونی خۆی بکات، تا دەتوانێت بە ئاشکرا خۆراک بە بێهودەیی پاشا بدات.

Machine Translated by Google

هەرگیز بە خەیاڵتدا مەهێنە کە لێهاتوویی و بەهرە هەموو شتێک گرنگە. لە دادگادا هونەری دەرباری گرنگترە لە بەهرەکەی؛
هەرگیز ئەوەندە کات بۆ خوێندنەکەت بەسەر مەبە کە توانا کۆمەڵایەتییەکانت پشتگوێ بخەیت. وە گەورەترین لێهاتوویی لە
هەموویان توانای ئەوەیە وەستاکە بەهرەمەندتر دەربکەوێت لە چاو ئەوانەی لە دەوروبەری.

دیمەنی چوارەم

ژان باپتیست ئیزابی بووبوو بە نیگارکێشی نافەرمی دەرباری ناپلیۆن. لە کاتی کۆنگرەی ڤیەننا لە ساڵی ١٨١٤، دوای ئەوەی
ناپلیۆن کە شکستی هێنابوو، لە دوورگەی ئێلبا زیندانی کرابوو، بەشداربووانی ئەم کۆبوونەوانە کە بڕیار بوو چارەنووسی ئەوروپا
یەکلایی بکەنەوە، بانگهێشتی ئیزابییان کرد بۆ ئەوەی ڕووداوە مێژووییەکان لە تابلۆیەکی داستانیدا نەمر بکات.

کاتێک ئیزابی گەیشتە ڤیەنا، تالیران کە دانوستانکاری سەرەکی بۆ فەرەنسییەکان بوو، سەردانی هونەرمەندەکەی کرد. بە
لەبەرچاوگرتنی ڕۆڵی خۆی لە ئیجرائاتەکاندا، ئەو دەوڵەتمەدارە ڕوونیکردەوە، پێشبینی دەکات ناوەندی شانۆی تابلۆکە داگیر
بکات.
ئیزابی بە دڵسۆزیەوە ڕازی بوو. چەند ڕۆژێک دواتر دوکی ویلنگتۆن، دانوستانکاری سەرەکی بۆ ئینگلیزەکان، هەروەها لە
ئیزابی نزیک بووەوە و زۆر هەمان قسەی تالیران کرد. ئیزابی هەمیشە بەئەدەب هاوڕا بوو کە بەڕاستی دوکی گەورە دەبێ
ناوەندی سەرنج بێت.

ئیزابی لە ستۆدیۆکەی خۆیدا بیری لەو دووڕیانەیە کردەوە. ئەگەر ئەو ڕوناکییەکەی دابێت
بۆ هەریەکێک لەو دوو پیاوە، دەتوانێت درزێکی دیپلۆماسی دروست بکات، هەموو جۆرە ناڕەزایییەک لە سەردەمێکدا
ورووژێنێت کە ئاشتی و یەکدەنگی گرینگ بوو. بەڵام کاتێک دواجار تابلۆکە پەردە لەسەر لادرا، هەردوو تالیران و ویلنگتۆن
هەستیان بە شەرەف و ڕازیبوون کرد. کارەکە وێناکردنی هۆڵێکی گەورەیە کە پڕ بووە لە دیپلۆماتکار و سیاسەتمەدارانی
سەرتاسەری ئەوروپا. لە لایەک دوکی ویلنگتۆن دەچێتە ژوورەکەوە و هەموو چاوەکان بەرەو ئەو دەڕوات؛ ئەو "ناوەندی"
سەرنجە. لەم نێوەندەدا لە ناوەندی تابلۆکەدا تالیران دانیشتووە.

لێکدانەوە

زۆرجار ڕازیکردنی وەستا زۆر قورسە، بەڵام ڕازیکردنی دوو وەستا بە یەک لێدان، نابغەی دەرباریيەکی گەورەی دەوێت. ئەم
جۆرە تەنگانە لە ژیانی دەرباریدا باون: بە گرنگیدان بە یەک وەستا، ئەو

Machine Translated by Google

کەسێکی تر نارەحەت دەکات. دەبێت ڕێگەیەک بدۆزیتەوە بۆ ئەوەی بە سەلامەتی ئەم Scyllaو Charybdisبگەڕێیت.
وەستاکان دەبێ شایستەی خۆیان وەربگرن؛ هەرگیز بەبێ ئاگاداری نارەزایی یەکێکیان لە دڵخۆشکردنی کەسێکی دیکەدا
وروژێنەرە.

دیمەنی ٧

جۆرج برومێل کە بە بیو برومێل ناسراوە، لە کۆتاییەکانی ساڵانی ١٧٠٠دا بەهۆی ڕەنگینیی باڵای دەرکەوتنی و بەناوبانگکردنی
بەستنی پێڵاو (بەم زووانە لەلایەن هەموو داندیەکانەوە تەقلیدی کرا) و شێوازی زیرەکی بە وشەکانەوە جێی خۆی کردەوە.
خانووەکەی لەندەن شوێنی مۆدێرن بوو لە شارەکەدا و برومێلیش دەسەڵاتی هەموو بابەتەکانی مۆدە بوو. ئەگەر پێڵاوەکەت
بەدڵ نەبوو، یەکسەر ڕزگارت بوو لێی و هەرچی لەبەردا بوو ، کری . هونەری بەستنەوەی کراڤاتێکی تەواو کرد؛ دەوترێت لۆرد
بایرۆن شەوێکی زۆر لەبەردەم ئاوێنەدا بەسەر دەبرد و هەوڵی دەدا نهێنی پشت گرێ تەواوەکانی برومێل بدۆزێتەوە.

یەکێک لە گەورەترین سەرسامەکانی برومێل شازادەی وێڵز بوو کە...
خۆی وەک گەنجێکی مۆدێرن خەیاڵ دەکرد. برومێل بەهۆی ئەوەی وابەستەی دەرباری شازادە بوو (و خانەنشینی شاهانەی بۆ
دابینکرا)، زۆری نەخایاند ئەوەندە دڵنیا بوو لە دەسەڵاتی خۆی لەوێ کە دەستی کرد بە گاڵتەکردن بە کێشی شازادەکە، ئاماژەی
بە خانەخوێیەکەی کرد بە بیگ بێن. بەو پێیەی ڕیزکردنی فیگەرەکە کوالیتییەکی گرنگ بوو بۆ کەسێکی داندی، ئەمە ڕەخنەیەکی
وشک بوو. جارێک لە کاتی نانخواردنی ئێوارەدا، کاتێک خزمەتەکە خاو بوو، برومێل بە شازادەی گوت: "ئەڵقە بکە بیگ بێن."
شازادە زەنگی لێدا، بەڵام کاتێک خزمەتکارەکە گەیشتە لای فەرمانی بە پیاوەکە کرد دەرگاکە پیشانی برومێل بدات و جارێکی تر
هەرگیز نەیخاتە ناویەوە.

سەرەڕای ئەوەی کەوتە ناو نارەزایی شازادە، برومێل بەردەوام بوو لە چارەسەرکردن
هەموو کەسێک لە دەوروبەری بە هەمان خۆبەزلزانین. بەبێ ئەوەی شازادەی وێڵز پشتیوانی شازادەی وێڵز بکات بۆ
پشتگیریکردن، لە قەرزێکی ترسناکدا نوقم بوو، بەڵام ڕەوشتی بێئەدەبی خۆی پاراست و زۆری نەخایاند هەمووان وازیان
لێهێنا. لە بەزەییترین هەژاریدا، بە تەنیا و شێتانە مرد.

لێکدانەوە

زیرەکی وێرانکەری بیو برومێل یەکێک بوو لەو سیفەتانەی کە شازادەی وێڵز خۆشەویست بوو. بەڵام تەنانەت ئەویش کە
ناوبژیوانی سەلیقە و مۆدە بوو، نەیتوانی بە گاڵتەکردنێک لەبارەی دەرکەوتنی شازادە، کەمترین شت بۆ خۆی، خۆی ڕزگار بکات

Machine Translated by Google

دەموچاو. هەرگیز گاڵتە بە چەوریی کەسێک مەکە، تەنانەت بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ- و بە تایبەتی کاتێک کە ئەو ئاغای تۆیە. ماڵە هەژارەکانی مێژوو پڕن لە کەسانێک کە لەسەر حیسابی ئاغاکەی ئەو جۆرە گاڵتەیان کردووە.

دیمەنی شەشەم

پاپا ئۆربانی هەشتەم دەیویست بەهۆی لێهاتووییەکانی لە نووسینی شیعردا لەبیر بکرێت، کە بەداخەوە لە باشترین حاڵەتدا مامناوەند بوون. لە ساڵی ١٦٢٩دوک فرانسیسکۆ دی ئیست بە زانینی خۆنمایشکردنی ئەدەبی پاپا، شاعیری فولڤیۆ تێستی وەک باڵیۆزی خۆی لە ڤاتیکان نارد. یەکێک لە نامەکانی تێستی بۆ دوکەکە ئاشکرای دەکات کە بۆچی هەڵبژێردرا: "کاتێک گفتوگۆکەمان تەواو بوو، ئەژنۆم دا بۆ ڕۆشتن، بەڵام پیرۆزییەکەی ئاماژەیەکی کرد و بە پێ ڕۆیشت بۆ ژوورێکی دیکە کە تێیدا دەخەوێت، و دوای ئەوەی گەیشتە سەر مێزێکی بچووک، دەستی بەسەر مێزێکی بچووکدا گرت کۆمەڵێک کاغەز و بەم شێوەیە بە ڕووخسارێکی زەردەخەنەوە ڕووی لە من کرد و وتی: 'دەمانەوێت پەروەردگارت گوێ لە هەندێک لە پێکهاتەکانمان بگرێت.' وە، لە ڕاستیدا، دوو شیعری زۆر درێژی پینداری بۆ خوێندەوە، یەکێکیان بۆ ستایشکردنی پیرۆزترین پاکیزە، ئەوی دیکەیان سەبارەت بە کوانتێس ماتیلدە."

ئێمە بە تەواوی نازانین تێستی بیری چی بوو لەم شیعرە زۆر درێژانە، بەو پێیەی مەترسیدار دەبوو بۆی کە بە ئازادی بۆچوونی خۆی بخاتەڕوو، تەنانەت لە نامەیەکدا. بەڵام درێژەی بە قسەکانی دا و نووسی: "من، بە شوێن مەزاجەکەوە، بە ستایشی پێویست سەرنجم لەسەر هەر دێڕێک دا و، دوای ئەوەی پێی پیرۆزیم ماچ کرد بۆ نیشانەیەکی وەها نائاسایی خێرخوازی [خوێندنەوەی شیعرەکە]، ڕۆیشتم." چەند هەفتەیەک دواتر، کاتێک دوکەکە خۆی سەردانی پاپای کرد، توانی تەواوی بەیتەکانی شیعری پاپا بخوێنێتەوە و ئەوەندە ستایشی کرد کە پاپا "هێندە دڵخۆش بێت کە وا دیار بوو بیری لەدەستدابێت". لێکدانەوە لە بابەتی سەلیقەدا هەرگیز ناتوانیت زۆر خۆبەزلزان بیت لەگەڵ وەستاکەت. تام یەکێکە لە دڕکاویترین بەشەکانی ئیگۆ؛ هەرگیز ئیدعای سەلیقەی وەستا مەکەن و پرسیاری لێناکەن- شیعرەکەی بەرزە، جل و بەرگی بێ کەموکوڕییە و شێوازی کارکردنی مۆدێلە بۆ هەمووان.

دیمەنی حەوتەم

نیوەڕۆیەک لە چینی کۆن، چاو، حاکمی هان لە ساڵانی ٣٥٨بۆ ٣٣٣پێش زایین، سەرخۆش دەبێت و لە باخەکانی کۆشکدا خەوی لێکەوتووە. تاجپارێزی دادگا کە تاکە ئەرکی چاودێریکردنی جل و بەرگی سەری فەرمانڕەوا بوو، بەو شوێنەدا تێپەڕی

Machine Translated by Google

باخچەکان و بینی وەستاکەی بەبێ پاڵتۆ خەوتووە. بەو پێیەی ساردی دەبوو، تاجپارێزەکە پاڵتۆکەی خۆی بەسەر فەرمانڕەواکەدا دانا، و ڕۆیشت.

کاتێک چاو لە خەو هەڵسا و بینی پاڵتۆکەی لەسەر بوو، لە خزمەتکارەکانی پرسی: کێ جل و بەرگی زیاتری خستە سەر جەستەم؟ لە وەڵامدا گوتیان: تاجپارێز.

حاکم دەستبەجێ داوای پاڵتۆپارێزە فەرمیەکەی کرد و بەهۆی کەمتەرخەمی لە ئەرکەکانی سزای دا. هەروەها داوای تاجپارێزی کرد کە سەری بڕیبوو.

لێکدانەوە

سنوورەکانت تێنەپەڕێنە. ئەوەی پێت سپێردراوە، بە باشترین شێوە بیکە و هەرگیز زیاتر مەکە. بیرکردنەوە لەوەی کە بە ئەنجامدانی زیاتر باشتر دەکەیت، هەڵەیەکی باو و باو و ئاساییە. هەرگیز باش نییە کە وا دەرکەوێت کە زۆر هەوڵ دەدەیت- وەک ئەوە وایە هەندێک کەموکوڕی داپۆشیت. جێبەجێکردنی ئەرکێک کە داوای لێ نەکراوە تەنها خەڵک گوماناوی دەکات. ئەگەر تاجپارێزیت، تاجپارێز بە. وزەی زیادەت بۆ ئەو کاتە پاشەکەوت بکە کە لە دادگادا نیت.

دیمەنی هەشتەم

ڕۆژێک بۆ کات بەسەربردن، نیگارکێشی ئیتاڵی فرا فیلیپۆ لیپی (١٤٦٩-١٤٠٦)و هەندێک هاوڕێی بە بەلەمێکی بچووکەوە چوونە کەناری ئەنکۆنا.

لەوێ لەلایەن دوو گەلەری مۆریەکانەوە گیران و بە زنجیر ڕایانکێشا بۆ باربارى و لەوێ وەک کۆیلە فرۆشران. فیلیپۆ بۆ ماوەی هەژدە مانگی درێژ زەحمەتی کێشا و هیچ هیوایەکی نەبوو بۆ گەڕانەوە بۆ ئیتاڵیا.

لە چەندین بۆنەدا فیلیپۆ ئەو پیاوەی بینی کە کریبووی بەلایدا تێدەپەڕێت،

ڕۆژێک بڕیاریدا وێنەی ئەم پیاوە دابڕێژێت، بە بەکارهێنانی خەڵوزی سووتاو- خەڵوز- لە ئاگرەکەوە. هێشتا لە زنجیرەکانیدا بوو، دیوارێکی سپی دۆزیەوە، لەوێدا وێنەیەکی تەواو درێژی خاوەنەکەی بە جلوبەرگی مۆرییەوە کێشا. خاوەنەکەی زۆری نەخایاند ئەمەی بیست، چونکە کەس پێشتر لەم بەشانەدا شارەزاییەکی وا لە وێنەکێشاندا نەبینیبوو؛ وەک موعجیزەیەک دەهاتە بەرچاو، دیارییەک لەلایەن خوداوە. وێنەکێشانەکە ئەوەندە خاوەنەکەی دڵخۆش کرد کە لە یەک کاتدا ئازادی خۆی بە فیلیپۆ دا و لە دادگاکەی دامەزراند. هەموو پیاوە گەورەکانی کەناری باربارى هاتبوون بۆ بینینی ئەو وێنە ڕەنگاوڕەنگانەی کە دواتر فرا فیلیپۆ بەردەوام بوو لە ئەنجامدانی، و...

Machine Translated by Google

لە کۆتاییدا، وەک سوپاسگوزارییەک بۆ ئەو شەرەفەی کە بەم شێوەیە بەسەریدا هات، خاوەنی فیلیپۆ هونەرمەندەکەی بە سەلامەتی گەڕاندەوە بۆ ئیتاڵیا.

لێکدانەوە

ئێمە کە بۆ خەڵکی تر زەحمەت دەکێشین، هەموومان بە جۆرێک لە جۆرەکان لەلایەن چەتەی دەریاییەوە گیراون و فرۆشراوین بە کۆیلایەتی. بەڵام وەک فرا فیلیپۆ (ئەگەر بە ڕادەیەکی کەمتر)، زۆربەمان خاوەنی هەندێک دیاری، هەندێک بەهرە، توانای ئەنجامدانی شتێکی باشتر لە کەسانی دیکەین. گەورەکەت بکە بە دیاری بەهرەکانت و لە سەرووی دەربارەکانی ترەوە بەرز دەبیتەوە. با کریدتەکە وەربگرێت ئەگەر پێویست بوو، تەنها کاتی دەبێت: وەک بەردێکی هەنگاو بەکاری بهێنە، ڕێگەیەک بۆ پیشاندانی بەهرەکەت و لە کۆتاییدا ئازادیت لە کۆیلەبوون بکریت.

دیمەنی نۆیەم

ئەلفۆنسۆی یەکەمی ئەراگۆن جارێک خزمەتکارێکی هەبوو کە بە پاشای گوت شەوی پێشتر خەونێکی بینیوە: ئەلفۆنسۆ دیارییەکی چەک و ئەسپ و جل و بەرگی پێبەخشیوە. ئەلفۆنسۆ، پیاوێکی بەخشندە و ئاغا، بڕیاریدا کە پێکەنیناوی دەبێت ئەم خەونە بەدیبهێنێت، و بەپەلە بەتەواوی ئەم دیاریانەی بە خزمەتکارەکە بەخشی.

کەمێک دواتر هەمان خزمەتکار بە ئەلفۆنسۆی ڕاگەیاند کە هەیبووە
خەونێکی دیکەی بینیبوو و لەم خەونەدا ئەلفۆنسۆ کۆمەڵێک فلۆرینی زێڕینی بەرچاوی پێدابوو. پاشا زەردەخەنەی کرد و وتی: لەمەودوا باوەڕ بە خەون مەکە؛ ئەوان درۆ دەکەن."

لێکدانەوە

لە مامەڵەکردنی لەگەڵ خەونی یەکەمی خزمەتکارەکەدا، ئەلفۆنسۆ لە ژێر کۆنترۆڵدا مایەوە.
بە بەدیهێنانی خەونێک، ئیدیعای دەسەڵاتێکی خودایی بۆ خۆی دەکرد، ئەگەر بە شێوەیەکی نەرم و گاڵتەجارانە بێت. بەڵام لە خەونی دووەمدا هەموو دەرکەوتنی سیحر نەمابوو؛ ئەمە هیچ نەبوو جگە لە یارییەکی فێڵبازی ناشرین لەلایەن خزمەتکارەوە. کەواتە هەرگیز داوای زۆر مەکە و بزانە کەی بوەستیت. ئیختیاری وەستایە کە بەخشین- کاتێک دەیەوێت و ئەوەی دەیەوێت بیبەخشێت و بەبێ هاندانی ئەو کارە بکات. ئەو دەرفەتەی پێ مەدە کە تۆ ڕەت بکاتەوە

Machine Translated by Google

داواكارییەكان. باشترە بە شایستەیی نیعمەتەكان بەدەست بهێنیت، بەجۆرێک بەبێ داوای تۆ بەخشراو بن.

دیمەنی X

نیگارکێشی گەورەی ئینگلیز جەی ئێم دبلیو تۆرنەر (١٧٧٥-١٨٥١)بە بەکارهێنانی ڕەنگ ناسرابوو، کە بە درەوشاوەیی و ڕەنگێکی سەیر و سەمەرەی ڕەنگاوڕەنگ بەکاری دەهێنا. ڕەنگی تابلۆکانی ئەوەندە سەرنجراکێش بوو، لە ڕاستیدا هونەرمەندەکانی دیکە هەرگیز نەیاندەویست کارەکانی لە تەنیشت کارەکانی ئەوانەوە هەڵواسرابێت: بە ناچاری وایکرد هەموو شتێکی دەوروبەری مات دەربکەوێت.

نیگارکێش سێر تۆماس لۆرێنس جارێک بەدبەختی بینی شاکارەکەی تۆرنەر کۆڵن لە پێشانگایەکدا لە نێوان دوو بەرهەمی تایبەتی خۆیدا هەڵواسرابوو. لۆرێنس بە تاڵیی گلەیی لە خاوەن گەلەرییەکە کرد، ئەویش هیچ ڕەزامەندییەکی پێ نەدا: ئاخر تابلۆکانی کەسێک دەبوو لە تەنیشت تابلۆکانی تۆرنەرەوە هەڵواسرابن. بەڵام تۆرنەر گوێی لە گلەیی لۆرێنس بوو و پێش ئەوەی پێشانگاکە بکرێتەوە، ئاسمانی زێڕینی درەوشاوەی شاری کۆڵنی کەمکردەوە و وایکرد کە وەک ڕەنگەکانی ناو بەرهەمەکانی لۆرێنس مات بێت. هاوڕێیەکی تۆرنەر کە تابلۆکەی بینی بە نیگایەکی ترسناکەوە لە هونەرمەندەکە نزیک بووەوە و وتی: "چیت لە وێنەکەت کردووە!" ئەو ووتی. تۆرنەر وەڵامی دایەوە: باشە، لۆرێنسی هەژار زۆر ناخۆش بوو، و ئەوە تەنیا چرایەکی ڕەشە. دوای پێشانگاکە دەشۆرێتەوە". لێکدانەوە زۆرێک لە دڵەڕاوکێکانی دەربارییەک پەیوەندی بە وەستاوە هەیە کە زۆربەی مەترسییەکان لەگەڵیدان. لەگەڵ ئەوەشدا هەڵەیە کە وا بیر بکەیتەوە کە ئاغا تاکە کەسە کە چارەنووسی تۆ دیاری دەکات. یەکسانەکان و ژێردەستەکانت بەشە دانەبڕاوەکان دەگێڕن هەروەها.

دادگا کۆشکێکی فراوانە لە نارەزایی و ترس و ئیرەیی بەهێز. دەبێت هەموو ئەو کەسانە ئارام بکەیتەوە کە ڕەنگە ڕۆژێک زیانت پێ بگەیەنن، نارەزایی و ئیرەییەکانیان لاببەیت و دوژمنایەتییەکانیان بۆ کەسانی دیکە لاببەیت.

تۆرنەر، دەرباری دیار، دەیزانی کە بەختەوەری و ناوبانگەکەی بەندە بە هاو نیگارکێشەکانی و هەروەها بە بازرگان و خاوەنکارەکانیەوە. چەند لە گەورەکان لەلایەن هاوپیشە ئیرەیی بەخشەکانەوە بردراون! باشترە بۆ ماوەیەکی کاتی درەوشاوەیی خۆت مات بکەیتەوە لەوەی تووشی چەقۆ و تیرەکانی ئیرەیی ببیت.

دیمەنی XI

Machine Translated by Google

وینستن چەرچڵ هونەرمەندێکی ئاماتۆر بوو، دوای جەنگی جیهانی دووەم تابلۆکانی بوون بە کەلوپەلی کۆکەرەوە. بڵاوکەرەوەی ئەمریکی هێنری لوس، لە ڕاستیدا دروستکەری گۆڤارەکانی تایم و ژیان بوو، یەکێک لە دیمەنە سروشتییەکانی چەرچڵی لە ئۆفیسی تایبەتی خۆی لە نیویۆرک هەڵواسیبوو.

جارێک لە گەشتێکیدا بەناو ئەمریکادا، چەرچڵ بە ئۆتۆمبێلەکەی خۆیدا سەردانی لوسی کرد
ئۆفیس، و دوو پیاوەکە پێکەوە سەیری تابلۆکەیان کرد. بڵاوکەرەوەکە تێبینی ئەوەی کردووە، "وێنەیەکی باشە، بەڵام پێموایە پێویستی بە شتێکە لە پێشەوە- ڕەنگە مەڕێک." زۆر ترسناک بوو بۆ لوس، سکرتێری چەرچڵ ڕۆژی دواتر تەلەفۆنی بۆ بڵاوکەرەوەکە کرد و داوای لێکرد تابلۆکە بنێردرێت بۆ ئینگلتەرا. لوس ئەوەشی کرد، بە خەمبارییەوە کە ڕەنگە سەرۆکوەزیرانی پێشووی تووڕە کردبێت. بەڵام چەند ڕۆژێک دواتر تابلۆکە بە کەشتی نێردرایەوە، بەڵام کەمێک گۆڕانکاری بەسەردا هات: تاکە مەڕێک ئێستا بە ئارامی لە پێشەوە دەلەوەڕێت.

لێکدانەوە

چەرچڵ لە باڵا و ناوبانگدا سەر و شان لە سەرووی لوسەوە وەستابوو، بەڵام بە دڵنیاییەوە لووس پیاوێکی دەسەڵاتدار بوو، بۆیە با یەکسانییەکی کەم لە نێوانیاندا بە خەیاڵماندا بهێنینەوە. هێشتا چەرچڵ دەبوو لە چی بترسێت لە بڵاوکەرەوەیەکی ئەمریکی؟ بۆچی کڕنۆش بۆ ڕەخنەی دیلێتانتێک بەین؟

دادگا- لەم حاڵەتەدا هەموو جیهانی دیپلۆماتکاران و دەوڵەتمەداره نێودەوڵەتییەکان و هەروەها ئەو ڕۆژنامەنووسانەی کە دادگایان دەکەن- شوێنی وابەستەیی یەکترە. ناژیرانە سوکایەتی بە سەلیقەی کەسانی دەسەڵاتدار بکەیت یان تووڕە بکەیت، تەنانەت ئەگەر لە خوار تۆشەوە یان هاوتای تۆش بن. ئەگەر پیاوێکی وەک چەرچڵ بتوانێت ڕەخنەکانی پیاوێکی وەک لوس قووت بدات، ئەوا خۆی دەسەلمێنێت کە دەربارێکی بێ هاوتەمەنە.

(ڕەنگە ڕاستکردنەوەی تابلۆکە ئاماژەی بە خۆبەزلزانینێکی دیاریکراویش هەبێت، بەڵام ئەوەندە بە وردی ئەو کارەی کردووە کە لوس هەستی بە هیچ سووکایەتییەکی نەکردووە.) تەقلیدی چەرچڵ بکە: مەڕەکان بخەرە ناوەوە. هەمیشە سوودی هەیە کە ڕۆڵی دەرباری پابەندکەر ببینیت، تەنانەت کاتێک خزمەت بە وەستایەک ناکەیت.

یاری ناسکی ئیحترام: ئاگادارکردنەوەیەک

Machine Translated by Google

تالیران دەرباری تەواو بوو، بە تایبەت لە خزمەتکردنی ناپلیۆنی وەستاکەیدا. کاتێک ئەو دوو پیاوە بۆ یەکەمجار یەکتریان دەناسی، جارێک ناپلیۆن لە تێپەڕبووندا وتی: “یەکێک لەم ڕۆژانە دێم بۆ نانخواردنی نیوەڕۆ لە ماڵەکەت”. تالیران خانوویەکی لە ئۆتۆیل، لە گەڕەکی پاریس هەبوو. وەزیرەکە وەڵامی دایەوە: "دەبێت دڵخۆش بم، بە شێوەیەکی گشتی ، بەو پێیەی ماڵەکەم لە بۆیس دی بۆلۆن نزیکە، دەتوانیت بە کەمێک تەقەکردن لە پاشنیوەڕۆدا خۆت سەرقاڵ بکەیت."

ناپلیۆن وتی: من حەزم لە تەقەکردن نییە، بەڵام من زۆرم خۆشدەوێت ڕاوکردن. ئایا هیچ بەرازێک لە بۆیس دی بۆلۆن هەیە؟” ناپلیۆن لە کۆرسیکاوە هاتووە، کە ڕاوکردنی بەراز وەرزشێکی گەورە بوو. بە پرسیارکردن لەوەی کە ئایا لە پارکێکی پاریسدا بەراز هەیە، خۆی نیشان دا کە هێشتا پارێزگاکە، نزیکە لە ڕوبێک. بەڵام تالیران پێنەکەنی، بەڵام نەیتوانی بەرەنگاری گاڵتەیەکی کردەیی بێتەوە لەسەر ئەو پیاوەی کە ئێستا وەستای ئەو بووە لە سیاسەتدا، هەرچەندە لە خوێن و ئاغادا نەبوو، بەو پێیەی تالیران لە بنەماڵەیەکی کۆنی ئەرستۆکراتی هاتبوو. کەواتە بۆ پرسیارەکەی ناپلیۆن، بە سادەیی وەڵامی دایەوە، “زۆر کەمن، بە شێوەیەکی گشتی، بەڵام دەوێرم بڵێم تۆ توانیت یەکێکیان بدۆزیتەوە.”

ڕێکخرابوو کە ناپلیۆن ڕۆژی دواتر کاتژمێر حەوت بەیانی بگاتە ماڵی تالیران و بەیانی لەوێ بەسەر ببات. "ڕاوکردنی بەراز" لە پاشنیوەڕۆدا ئەنجام دەدرا. بە درێژایی بەیانیەکە ژەنەراڵە وروژاوەکە جگە لە ڕاوکردنی بەراز هیچی تری نەدەگوت. لەم نێوەندەدا تالیران بە نهێنی خزمەتکارەکانی داوای کرد بچنە بازاڕ و دوو بەرازی ڕەشی زەبەلاح بکڕن و بیانبەن بۆ پارکە گەورەکە.

دوای نانخواردنی نیوەڕۆ، ڕاوچییەکان و سەگەکانیان بەرەو بۆیس دی بۆلۆن بەڕێکەوتن. بە ئاماژەیەکی نهێنی لە تالیرانەوە، خزمەتکارەکان یەکێک لە بەرازەکانیان شل کردەوە. ناپلیۆن بە خۆشحاڵییەوە گریاوە و بازێکی بەسەر ئەسپەکەیدا دا تا ڕاو بکات و گوتی: “بەرازێک دەبینم”. تالیران لە دوای خۆی مایەوە. نیو کاتژمێری خایاند بە پەلەکردن بەناو پارکەکەدا پێش ئەوەی دواجار "بەرازەکە" بگیرێت. بەڵام لە ساتەوەختی سەرکەوتندا، ناپلیۆن لەلایەن یەکێک لە یاریدەدەرەکانیەوە نزیک بووەوە، کە دەیزانی ئەو بوونەوەرە ناتوانێت بەراز بێت و ترسی ئەوەی هەبوو کە کاتێک چیرۆکەکە دەرچوو گاڵتە بەو ژەنەراڵە بکرێت: “کاکە” بە ناپلیۆنی وت، “ بێگومان تێدەگەیت کە ئەمە بەراز نییە بەڵکو بەرازێکە”.

ناپلیۆن بە تووڕەییەوە فڕی و یەکسەر بە پەلە بەرەو ماڵی تالیران ڕۆیشت. لە ڕێگادا تێگەیشت کە ئێستا دەبێتە کونی زۆرێک لە گاڵتەجارییەکان و تەقینەوە لە تالیران تەنیا گاڵتەجارتری دەکات؛ باشترە نمایشێکی نوکتەی باش بکەیت. هێشتا نارەزایی خۆی بە باشی نەشاردەوە.

Machine Translated by Google

تالیران بڕیاریدا هەوڵی ئارامکردنەوەی ئیگۆی کێشراوی ژەنەراڵەکە بدات. بە ناپلیۆنی گوت هێشتا نەگەڕێتەوە پاریس- پێویستە دیسانەوە بچێتە ناو پارکەکەوە بۆ ڕاوکردن. لەوێ دوپشک زۆر بوون و ڕاوکردنیان کات بەسەربردنێکی دڵخواز و خۆشەویست بوو بۆ لویسی شانزەهەم. تەنانەت تالیران پێشنیاری کرد کە ناپلیۆن کۆمەڵێک دەمانچە بەکاربهێنێت کە سەردەمانێک هی لویس بوون. بە قسەی خۆش و قسەخۆشی زۆرەوە جارێکی تر ناپلیۆنی ڕازی بوو بە ڕاوکردن.

ئاهەنگەکە درەنگانی پاشنیوەڕۆ بەرەو پارکەکە بەڕێکەوتن. لە ڕێگادا ناپلیۆن
بە تالیرانی گوت: "من لویسی شانزەم نیم، بە دڵنیاییەوە تەنانەت یەک دوپشکیش ناکوژم."
بەڵام ئەو نیوەڕۆیە، سەیر بوو، پارکەکە پڕ بوو لە دوپشک.
ناپلیۆن لانیکەم پەنجا کەسیان کوشت و باری دەروونی لە تورەییەوە بۆ ڕەزامەندی گۆڕا. بەڵام لە کۆتایی تەقەکردنە کێوییەکانیدا، هەمان یاریدەدەر لێی نزیک بووەوە و بە گوێیدا چرپەی کرد، "بۆ ئەوەی ڕاستی بڵێم کاکە، دەست دەکەم بە باوەڕکردن کە ئەمانە دوپشکی کێوی نین. گومانم هەیە کە تالیران گاڵتەجارانە گاڵتەیەکی دیکەی لەسەر ئێمە کردبێت". (یاریدەدەرەکە ڕاستی دەکرد: لە ڕاستیدا تالیران خزمەتکارەکانی ناردبووەوە بۆ بازاڕ، لەوێ دەیان دوپشکیان کڕیبوو و دواتر لە بۆیس دی بۆلۆن ئازادیان کردبوو).

ناپلیۆن یەکسەر سواری ئەسپەکەی بوو و بە پەلە ڕۆیشت و ئەمجارەیان ڕاستەوخۆ گەڕایەوە بۆ پاریس. دواتر هەڕەشەی لە تالیران کرد، ئاگاداری کردەوە کە چی ڕوویداوە بە ڕۆحێک نەڵێت؛ ئەگەر بووبایە مایەی پێکەنیناوی پاریس، دۆزەخێک دەبوو کە بیدات.

چەند مانگێکی خایاند تا ناپلیۆن توانی جارێکی تر متمانەی بە تالیران بکاتەوە و هەرگیز بە تەواوی لە زەلیلکردنی خۆش نەبوو.

لێکدانەوە

دەربارەکان وەک ساحیرەکان وان: بە شێوەیەکی فریودەرانە یاری بە ڕواڵەتەکان دەکەن، تەنها ڕێگە بە دەوروبەریان دەدەن ئەوەی بزانن کە دەیانەوێت ببینن. بەو فێڵ و دەستکارییە زۆرەی کە لە ئارادایە، زۆر گرنگە خەڵک لە فێڵەکانت نەبینن و وردە وردە لە فێڵبازی دەستەکانت نەبینن.

تالیران بە شێوەیەکی ئاسایی جادووگەری گەورەی کۆرتێریشی بوو و بەڵام بۆ یاریدەدەری ناپلیۆن، ڕەنگە بە تەواوی ڕزگاری بووبێت هەم بە دڵخۆشکردنی ئاغاکەی و هەم بە گاڵتەکردن لەسەر حیسابی ژەنەڕاڵەکە. بەڵام پەیوەندی خۆشەویستی هونەرێکی وردە و تەڵە چاوپۆشیکراوەکان و هەڵەی بێ ئاگاداری دەتوانن باشترین فێڵەکانت تێک بدەن. هەرگیز مەترسی ئەوە مەکە کە لە مانۆڕەکانتدا گیر بخۆیت؛ هەرگیز مەهێڵە خەڵک ئامێرەکانت ببینن. ئەگەر ئەوە ڕوویدا تۆ لە یەک کاتدا لە خەڵکدا تێدەپەڕیت

Machine Translated by Google

تێڕوانینەکان لە دەرباریەیەکی ڕەوشت بەرزەوە تا دەگاتە کەسێکی ناپاک. یارییەکی ناسکە کە تۆ ئەنجامی دەدەیت؛ ئەوپەڕی گرنگیدان بە داپۆشینی شوێنپێیەکانت بدە، و هەرگیز مەهێڵە وەستاکەت دەمامکت لێ بکاتەوە.

Machine Translated by Google

یاسای ٢٥

دووبارە خۆت دروست بکەرەوە

حوکمدان

ئەو ڕۆڵانە قبوڵ مەکە کە کۆمەڵگا بەسەرتدا دەسەپێنێت. خۆت دروست بکەرەوە بە دروستکردنی ناسنامەیەکی نوێ، ناسنامەیەک کە فەرمان بە سەرنجدان بکات و هەرگیز بینەر بێزار نەکات. وەستای وێنەی خۆت بە نەک ڕێگە بدەیت کەسانی تر بۆت پێناسە بکەن. ئامێرە دراماتیکییەکان بخەرە ناو ئاماژە و کردارە گشتیەکانتەوە- هێزەکەت بەرزتر دەبێتەوە و کارەکتەرەکەت لە ژیان گەورەتر دەردەکەوێت.

ڕەچاوکردنی یاسا I

جولیۆس قەیسەر یەکەم جێپەنجەی بەرچاوی خۆی لە کۆمەڵگەی ڕۆمانیدا لە ساڵی ٦٥پێش زایین دانا، کاتێک پۆستی ئایدیل، بەرپرسی دابەشکردنی دانەوێڵە و یارییە گشتیەکانی وەرگرت. دەستی بە هاتنە ناو چاوی گشتی کرد بە ڕێکخستنی زنجیرەیەک چاویلکەی بە وردی دروستکراو و لە کاتی خۆیدا- ڕاوکردنی درندە کێوییەکان، نمایشی ئیسرافی گلادیاتۆر، پێشبرکێی شانۆیی. لە چەندین بۆنەدا لە گیرفانی خۆیەوە پارەی ئەم چاویلکەیەی داوە. بۆ مرۆڤی ئاسایی، جولیۆس قەیسەر بە شێوەیەکی نەسراوە پەیوەندی بەم ڕووداوە زۆر خۆشەویستانەوە بوو. لەگەڵ بەرزبوونەوەی هێواش هێواش بۆ گەیشتن بە پۆستی کونسوڵ، جەماوەرییەتی لە نێو جەماوەردا وەک بناغەی دەسەڵاتەکەی کاری دەکرد. وێنەیەکی خۆی وەک نمایشکارێکی گەورەی گشتی دروست کردبوو.

ئەو پیاوەی کە بەنیازە سامانی خۆی لەم پایتەختە دێرینەی جیهان [ڕۆما]دا بەدەستبهێنێت، دەبێت چەقەڵێک بێت کە ئامادەبێت ڕەنگەکانی ئەو کەشوهەوایەی کە دەوروبەری ڕەنگ بداتەوە- پرۆتیۆسێک کە گونجاوە بۆ وەرگرتنی هەموو فۆرمێک، هەموو شێوەیەک. دەبێت نەرم و نیان بێت، نەرم و نیان بێت، ئیشارەتکار بێت، نزیک بێت، نەزانێت، زۆرجار بنەمادار بێت، هەندێکجار دڵسۆز بێت، هەندێکجاریش خیانەتکار بێت، هەمیشە بەشێک لە زانیارییەکانی بشارێتەوە، خۆی بە تەنها یەک تۆنی دەنگدا بخات، سەبردار بێت، وەستایەکی تەواو لە ڕووخساری خۆیدا، وەک سارد وەک سەهۆڵ لە کاتێکدا هەر پیاوێکی تر هەمووی ئاگر دەبێت؛ و ئەگەر بەداخەوە لە دڵەوە ئایینی نەبێت- شتێکی زۆر باو

Machine Translated by Google

ڕووداوێک بۆ ڕۆحێک کە خاوەنی ئەو پێداویستیانەی سەرەوەیە- دەبێ ئایینی لە مێشکیدا هەبێت، واتە لەسەر ڕووخساری، لەسەر لێوەکانی، لە ڕەوشتەکانیدا؛ دەبێت بە هێمنی ئازار بچێژێت، ئەگەر پیاوێکی ڕاستگۆ بێت، پێویستی ناسینی خۆی بە دووڕوویەکی ئارانت. ئەو پیاوەی ڕۆحی لە ژیانێکی لەو شێوەیە بێزار دەبێت، پێویستە ڕۆما بەجێبهێڵێت و لە شوێنێکی تردا بەدوای بەختەوەری خۆیدا بگەڕێت. نازانم ستایشی خۆم دەکەم یان بیانوو دەهێنمەوە، بەڵام لە هەموو ئەو سیفەتانەی کە خاوەنی بووم جگە لە سیفەتێک -ئەویش نەرمی و نەرمی.

بیرەوەریەکان، جیۆڤانی کاسانۆڤا، ١٧٢٥-١٧٩٨

لە ساڵی ٤٩پێش زایین ڕۆما لە لێواری شەڕی ناوخۆدا بوو لە نێوان سەرکردە ڕکابەرەکان، قەیسەر و پۆمپیۆ. لە لوتکەی ئەو گرژییەدا، قەیسەر کە ئالوودەبووی شانۆ بوو، بەشداری نمایشێکی شانۆیی کرد و دوای ئەوە کە لە بیرکردنەوەدا ون بوو، لە تاریکیدا سەرگەردان بووەوە بۆ ئۆردوگاکەی لە ڕوبیکۆن، ئەو ڕووبارەی کە ئیتالیا لە گالدا دابەش دەکات، لەوێشدا بانگەشەی هەڵبژاردنی کردبوو. ڕێپێوانکردنی سوپاکەی بۆ ناو ئیتالیا بەسەر ڕوبیکۆن بە مانای دەستپێکردنی شەڕ لەگەڵ پۆمپیۆ دێت.

پێش ستافەکەی سیزار موناقەشەی هەردوو لایەنی دەکرد، بژاردەکانی وەک ئەکتەرێک لەسەر شانۆ پێکدەهێنا، پێشەنگێکی هاملێت. لە کۆتاییدا، بۆ ئەوەی کۆتایی بە قسەکردنی تاکەکەسی خۆی بهێنێت، ئاماژەی بە ڕواڵەتێکی بەڕواڵەت بێتاوان کرد لە لێواری ڕووبارەکەدا- سەربازێکی زۆر باڵابەرز کە بانگەوازێکی بە شمشاڵێکەوە تەقاندەوە، پاشان بەسەر پردێکدا بەسەر ڕوبیکۆندا دەڕۆیشت- و دەیگوت: “با ئێمە ئەمە وەک نیشانەیەک لەلایەن خوداوەندەکانەوە قبوڵ بکە و لەو شوێنەدا شوێن بکەوە کە ئیشارەتیان پێدەدەن، وەک تۆڵەسەندنەوەیەک لە دوژمنە دوو مامەڵەکارەکانمان. دایکەکە فڕێدراوە”. هەموو ئەمانە بە شێوەیەکی هێمادار و دراماتیک قسەی دەکرد، ئاماژەی بەرەو ڕووبارەکە دەکرد و لە چاوی ژەنەراڵەکانیدا سەیری دەکرد.

ئەو دەیزانی کە ئەم ژەنەراڵانە لە پشتیوانیکردنیان نادیارن، بەڵام قسەکانی بە هەستکردن بە درامای ئەو ساتەوەختە، و پێویستی دەستبەسەرداگرتنی کاتەکە، سەرکوتیان کرد. وتارێکی پرۆزایکتر هەرگیز هەمان کاریگەری نەدەبوو. ژەنەراڵەکان بۆ دۆزی ئەو کۆبوونەوە؛ قەیسەر و سوپاکەی ڕوبیکۆنیان بەزاند و تا ساڵی دواتر پۆمپیۆیان بردەوە و قەیسەریان کردە دیکتاتۆری ڕۆما.

لە شەڕدا، قەیسەر هەمیشە بە خۆشحاڵییەوە ڕۆڵی پیاوی پێشەنگی دەگێڕا. ئەو وەک هەر سەربازێکی سوارچاکی لێهاتوو بوو، شانازی بەوەوە دەکرد کە لە کارەساتی ئازایەتی و بەرگەگرتندا لەوان تێپەڕیوە. بە سواری بەهێزترین شاخەوە هاتە ناو شەڕەوە، بۆ ئەوەی سەربازەکانی لە ئەستووری شەڕدا ببینن، هانیان دەدا، هەمیشە خۆی لە ناوەندا جێگیر دەکرد، هێمایەکی خودایی دەسەڵات و مۆدێلێک بوو بۆ ئەوەی شوێنیان بکەون. لە نێو هەموو سوپای ڕۆما، سوپای قەیسەر ئەو...

Machine Translated by Google

زۆرترین دڵسۆز و دڵسۆز. سەربازەکانی وەک ئەو خەڵکە ئاساییانەی کە بەشداری لە ئاهەنگەکانیدا بوون، هاتبوون بۆ
ئەوەی خۆیان لەگەڵ ئەو و لەگەڵ ئەودا بناسێنن

هۆکار.

دوای شکستی پۆمپیۆ، کات بەسەربردنەکان لە قەبارەدا گەشەیان کرد. هیچ
وەک ئەوەی تا ئێستا لە ڕۆما بینرابن. پێشبڕکێکانی گالیسکە سەرنجڕاکێشتر بوون، شەڕی گلادیاتۆر دراماتیکتر بوو، وەک چۆن
قەیسەر شەڕەکانی تا مردن لەنێو ئاغاکانی ڕۆمانیدا سازدەکرد. شەڕی دەریایی ساختەی گەورەی لەسەر دەریاچەیەکی دەستکرد
ڕێکخست. لە هەموو بەشی ڕۆمانی شانۆگەری نمایش دەکرا. شانۆیەکی نوێی زەبەلاح دروستکرا کە بە شێوەیەکی سەرنجڕاکێش
بەرەو خوارەوەی بەردی تارپییە. قەرەباڵغی لە هەموو ئیمپراتۆریەتەکەوە ڕوویان لەم بۆنانە دەکرد، ڕێگاکانی ڕۆما بە چادرەکانی
سەردانکەران ڕیزکرابوون. وە لە ساڵی ٤٥پێش زایین، کاتی چوونە ناو شارەکە بۆ زۆرترین کاریگەری و سەرسوڕمان، قەیسەر
کلیۆپاترای هێنایەوە بۆ ڕۆما دوای هەڵمەتەکەی لە میسر، و چاویلکەی گشتی ئیسرافی زیاتری سازکرد.

ئەم ڕووداوانە زیاتر بوون لە ئامێرێک بۆ لادانی جەماوەر؛ ئەوان بە شێوەیەکی سەرنجڕاکێش هەستی خەڵکیان بۆ کارەکتەری
قەیسەر بەرزکردەوە، و وایان لێکرد کە لە ژیان گەورەتر دەرکەوێت. قەیسەر وەستای وێنەی گشتی خۆی بوو، کە بۆ هەمیشە
ئاگاداری بوو. کاتێک لەبەردەم خەڵکدا دەرکەوت سەرنجڕاکێشترین جل و بەرگی وەنەوشەیی لەبەردا بوو. لەلایەن کەسەوە
نەدەکرایە سەر شانۆ. بەناوبانگ بوو بە بێهودە لە دەرکەوتنیدا- دەگوترا کە هۆکارێک کە چێژی لە ڕێزلێنان وەرگرتووە لەلایەن
ئەنجومەنی پیران و خەڵکەوە ئەوەیە کە لەم بۆنانەدا دەیتوانی تاجە گوڵینەی لۆریل لەبەر بکات، کەچەڵی خۆی بشارێتەوە. قەیسەر
وتاربێژێکی وەستایانە بوو. ئەو دەیزانی چۆن زۆر شت بڵێت بە وتنی کەمێک، ئەو ساتەی ئینتێستی دەکرد بۆ ئەوەی کۆتایی
بە وتارێک بهێنێت بۆ ئەوەی زۆرترین کاریگەری هەبێت. هەرگیز نەیتوانی سوپرایزێک بخاتە ناو دەرکەوتنە گشتیەکانیەوە-
ڕاگەیاندنێکی سەرسوڕهێنەر کە دراماکەیان بەرزتر دەکاتەوە.

قەیسەر لەناو گەلی ڕۆمدا بەناوبانگ بوو، بەڵام لەلایەن ڕکابەرەکانیەوە ڕقی لێدەبووەوە و لێی دەترسا. لە ڕۆژانی ئازاردا-
ی١٥ئازار- لە ساڵی ی٤٤پێش زایین، کۆمەڵێک پیلانگێڕ بە سەرۆکایەتی برۆتوس و کاسیۆس لە ئەنجومەنی پیران گەمارۆیان
دا و بە چەقۆ کوشتیان. بەڵام تەنانەت لە مردنیشدا هەستی درامای خۆی پاراست. سەری جلەکەی بەسەر دەموچاویدا کێشا،
بەشی خوارەوەی قوماشەکەی وازی لێهێنا بەجۆرێک کە قاچەکانی پۆشیبوو، ڕێگەی پێدا بە داپۆشراوی و شایستەییەوە بمرێت.
بە گوێرەی مێژوونووسی ڕۆمانی سویتۆنیۆس، دوا قسەکانی بۆ برادۆسی دێرینەکەی کە خەریک بوو لێدانی دووەمی لێبدات،
بە زمانی یۆنانی بوو و وەک ئەوەی بۆ کۆتایی شانۆگەرییەک مەشقی کردبێت: "تۆش منداڵەکەم؟"

Machine Translated by Google

لێکدانەوە

شانۆی ڕۆمانی بۆنەیەک بوو بۆ جەماوەر، کە قەرەباڵغی ئامادەی بوو کە ئەمڕۆ بە خەیاڵدا نەهاتووە. بینەران کە لەناو هۆڵە زەبەلاحەکاندا کۆکرابوونەوە، بە کۆمیدیای دەنگەدەنگ سەرقاڵ دەبوون یان بەهۆی کارەساتی بەرزەوە دەجووڵان. شانۆ وا دیار بوو جەوهەری ژیانی لەخۆگرتبوو، لە فۆرمە چڕ و دراماتیکەکەیدا.

وەک ڕێورەسمێکی ئایینی، سەرنجراکێشیەکی بەهێز و خێرا بۆ مرۆڤی ئاسایی هەبوو.
ڕەنگە جولیۆس قەیسەر یەکەم کەسایەتی گشتی بووبێت کە لە شتە ژیانییەکان تێگەیشتبێت
پەیوەندی نێوان دەسەڵات و شانۆ. ئەمەش بەهۆی حەز و ئارەزووی وەسوەسەیی خۆی بوو بۆ دراما. ئەم بەرژەوەندییەی بە خۆی کردە ئەکتەر و دەرهێنەر لەسەر شانۆی جیهانی بەرزکردەوە. دێڕەکانی وەک ئەوەی سیناریۆیان لەسەر بێت گوت؛ بە ئیشارەت و بەناو جەماوەرێکدا دەجووڵایەوە بە هەستێکی بەردەوامەوە کە چۆن بۆ ئامادەبووان دەرکەوتووە. سەرسوڕمانی لە ڕێپرتوارەکەیدا جێگیر کرد، درامای لە وتارەکانیدا دروستکرد، شانۆگەری لە دەرکەوتنە گشتیەکانیدا. ئاماژەکانی ئەوەندە فراوان بوون کە مرۆڤی ئاسایی لە یەک کاتدا دەستی پێ بگات. ئەو بووە جێگەی جەماوەری بێئەندازە.

قەیسەر ئایدیاڵی بۆ هەموو سەرکردەکان و خەڵکی دەسەڵات دانا. وەک ئەو دەبێت فێری گەورەکردنی کردارەکانت بیت لە ڕێگەی تەکنیکە دراماتیکییەکانی وەک سەرسوڕمان، جێگیربوون، دروستکردنی هاوسۆزی و ناسینەوەی ڕەمزی.

هەروەها وەک ئەو، دەبێت بەردەوام ئاگاداری بینەرەکانت بیت- ئەوەی کە چی دڵخۆشیان دەکات و چی بێزاریان دەکات.
دەبێت ڕێکبخەیت کە خۆت لە ناوەندا دابنێیت، فەرمانی سەرنج بدەیت و هەرگیز بە هەر نرخێک بێت لە سەر شانۆ نەبیت.

ڕەچاوکردنی یاسا II

لە ساڵی ١٨٣١ژنێکی گەنج بە ناوی ئاورۆر دوپین دودێڤانت هاوسەر و خێزانەکەی لە پارێزگاکان بەجێهێشت و ڕووی لە پاریس کرد. ئەو ویستویەتی ببێتە نووسەر؛ هاوسەرگیری، هەستی دەکرد، لە زیندان خراپترە، چونکە نە کات و نە ئازادی بۆ بەجێهێشت بۆ ئەوەی بەدوای خولیای خۆیدا بگەڕێت. لە پاریس سەربەخۆیی خۆی دامەزراند و بە نووسین بژێوی ژیانی دابین دەکرد.

بەڵام هەر زوو دوای گەیشتنی دودێڤانت بۆ پایتەخت، ناچار بوو ڕووبەڕووی هەندێک واقیعی سەخت بێتەوە. بۆ ئەوەی لە پاریس هەر پلەیەک ئازادیت هەبێت دەبوو پارەت هەبێت. بۆ ژن پارە تەنها لە ڕێگەی هاوسەرگیری یان لەشفرۆشییەوە دەتوانێت بێت. هیچ ژنێک لە بژێوی ژیانی بە نووسین نزیک نەبووبووەوە.

Machine Translated by Google

ژنان وەک خولیایەک دەیاننووسی، لەلایەن هاوسەرەکانیانەوە پشتیوانییان دەکرد، یان بە میراتێک. لە ڕاستیدا کاتێک دودێڤانت بۆ یەکەمجار نووسینەکەی پیشانی سەرنوسەرێک دا، پێی گوت: "دەبێت منداڵی ساوا دروست بکەیت، مادام، نەک ئەدەب".

بەڕوونی دودێڤانت هاتبووە پاریس بۆ ئەوەی هەوڵی مەحاڵەکان بدات. بەڵام لە کۆتاییدا ستراتیژیەتێکی هێنایە ئاراوە بۆ ئەوەی ئەو کارە بکات کە هیچ ژنێک نەیکردووە- ستراتیژییەک بۆ دووبارە دروستکردنەوەی خۆی بە تەواوی، دروستکردنی وێنەیەکی گشتی کە خۆی دروستی کردووە. ژنە نووسەرانی پێش ئەو ناچار بوون ڕۆڵێکی ئامادەکراو، ڕۆڵی هونەرمەندی پلە دوو کە زیاتر بۆ ژنانی دیکە دەنووسی.

دودێڤانت بڕیاریدا ئەگەر ناچار بێت ڕۆڵێک بگێڕێت، یارییەکە دەگۆڕێت: ڕۆڵی پیاوێک دەگێڕێت.

لە ساڵی ١٨٣٢دا بڵاوکەرەوەیەک یەکەم ڕۆمانی گەورەی دودێڤانت بە ناوی ئیندیانا وەرگرت. ئەو هەڵیبژاردبوو کە لە ژێر ناوێکی ساختەدا بڵاوی بکاتەوە، "جۆرج ساند" و هەموو پاریس وایان زانیبوو ئەم نووسەرە نوێیە سەرنجڕاکێشە پیاوە. دودێڤانت هەندێک جار جل و بەرگی پیاوانی لەبەردا بوو پێش ئەوەی "جۆرج ساند" دروست بکات (هەمیشە کراسەکانی پیاوان و برنجەکانی سواربوونی ئاسوودەتر بوو)؛ ئێستا وەک کەسایەتییەکی گشتی زیادەڕەوی لە وێنەکەدا کردووە. پاڵتۆی درێژی پیاوانی و کڵاوی خۆڵەمێشی و پێڵاوی قورس و کراڤاتی ڕەنگاوڕەنگی بۆ دولابەکەی زیاد کرد. سیگاری دەکێشا و لە گفتوگۆدا وەک پیاوێک خۆی دەردەبڕی، نەیدەترسا زاڵ بێت بەسەر گفتوگۆکەدا یان وشەیەکی سۆسی بەکاربهێنێت.

ئەم نووسەرە سەیرە "نێر/مێ"یە، خەڵکی سەرسام کرد. وە بە پێچەوانەی ژنە نووسەرانی دیکە، ساند خۆی بینیەوە کە لە گرووپی هونەرمەندەکانی پیاودا وەرگیراوە.
لەگەڵیاندا خواردنەوەی دەخواردەوە و جگەرە دەکێشا، تەنانەت پەیوەندی خۆشەویستی لەگەڵ بەناوبانگترین هونەرمەندەکانی ئەوروپادا هەبوو- موسێت، لیست، شۆپین. ئەوە ئەو بوو کە داوای لێبوردنەکەی کرد، هەروەها وازهێنانیشی کرد- ئەو بە ئارەزووی خۆی ڕۆیشت.
ئەوانەی ساندیان بە باشی دەناسی تێگەیشتن کە کەسایەتی نێرینەی ئەو لە چاوی چاودێرانی خەڵک دەیپارێزێت. لە دەرەوە لە جیهاندا، چێژێکی زۆری لە ڕۆڵگێڕانی ئەو بەشە وەرگرت تا ئەوپەڕی؛ بە تایبەتی خۆی مایەوە. هەروەها تێگەیشت کە کارەکتەری "جۆرج ساند" دەتوانێت کۆنە یان پێشبینیکراو بێت و بۆ ئەوەی ئەمە ڕوونەدات، جارجارە بە شێوەیەکی سەرنجڕاکێش ئەو کارەکتەرەی کە دروستی کردووە دەگۆڕێت؛ لەبری ئەوەی پەیوەندی لەگەڵ پیاوە بەناوبانگەکاندا بەڕێوەببات، دەستی دەکرد بە دەستوەردان لە سیاسەتدا، سەرکردایەتی خۆپیشاندانەکان دەکرد، ئیلهامبەخش بوو بۆ یاخیبوونی خوێندکاران. کەس سنووری ئەو کارەکتەرەی کە دروستی کردووە بۆی دیکتە نەدەکرد. زۆر دوای مردنی و دوای ئەوەی زۆربەی خەڵک وازیان لە خوێندنەوەی ڕۆمانەکانی هێنابوو، شانۆگەریی گەورەتر لە ژیان ئەو کارەکتەرە بەردەوام بووە لە سەرسامکردن و ئیلهامبەخشین.

Machine Translated by Google

لێکدانەوە

بە درێژایی ژیانی گشتی ساند، ناسیاوەکانی و هونەرمەندەکانی دیکە کە لە کۆمپانیاکەیاندا کاتیان بەسەر دەبرد، هەستیان دەکرد کە لە ئامادەبوونی پیاوێکدان.
بەڵام لە گۆڤارەکانی و بۆ نزیکترین هاوڕێکانی وەک گوستاڤ فلۆبێرت، دان بەوەدا دەنێت کە هیچ ئارەزووی پیاوبوونێکی نییە، بەڵکو ڕۆڵێکی بۆ بەکارهێنانی گشتی دەگێڕێت. ئەوەی بەڕاستی دەیویست هێزی دیاریکردنی کارەکتەری خۆی بوو. ئەو ئەو سنوورانەی کە کۆمەڵگاکەی بۆی دانابوو، ڕەتیکردەوە.

بەڵام بە خۆی بوون نەگەیشتە دەسەڵاتی خۆی؛ لەبری ئەوە کەسایەتییەکی دروستکرد کە بتوانێت بەردەوام لەگەڵ ئارەزووەکانی خۆیدا بیگونجێنێت، کەسایەتییەک کە سەرنجی ڕاکێشا و ئامادەبوونی پێبەخشی.

لەم شتە تێبگە: جیهان دەیەوێت ڕۆڵێکت بۆ دیاری بکات لە ژیاندا. وە جارێک
تۆ ئەو ڕۆڵە قبوڵ دەکەیت کە مەحکومیت. دەسەڵاتەکەت سنووردارە بەو برە بچووکە کە بۆ ئەو ڕۆڵە تەرخانکراوە کە هەڵتبژاردووە یان ناچار بوویت وەریبگریت. لە بەرامبەردا ئەکتەر زۆر ڕۆڵ دەگێڕێت. چێژ لەو دەسەڵاتە پرۆتینییە وەربگرە و ئەگەر لە دەرەوەی تۆ بێت، لانیکەم ناسنامەیەکی نوێ دروست بکە، ناسنامەیەک کە خۆت دروستی کردبێت، سنوورێک کە جیهانێکی ئیرەیی و نارەزایی بۆی دیاری نەکردبێت. ئەم کردارە سەرپێچییە پرۆمیتێیە: تۆ دەکاتە بەرپرسیار لە دروستکردنی خۆت.

ناسنامەی نوێت لە جیهان دەتپارێزێت ڕێک لەبەر ئەوەی وایە
تۆ نا"; جلوبەرگێکە کە لەبەری دەکەیت و دایدەگریت. پێویست ناکات بە کەسی وەریبگریت. وە ناسنامەی نوێت جیات دەکاتەوە، ئامادەیی شانۆییت پێدەبەخشێت. ئەوانەی لە ڕیزەکانی دواوەن دەتوانن بتبینن و گوێت لێ بگرن. ئەوانەی لە ڕیزەکانی پێشەوەن سەرسامن بە بوێری تۆ.

ئایا مرۆڤەکان لە کۆمەڵگادا باس لەوە ناکەن کە پیاو ئەکتەرێکی گەورە بێت؟ مەبەستیان لەوە نییە کە هەستی پێدەکات، بەڵکو مەبەستیان ئەوەیە کە لە هاوشێوەکردندا سەرکەوتووە، هەرچەندە هەست بە هیچ ناکات.

دێنیس دیدێرۆ، ١٧١٣-١٧٨٤

کلیلی دەسەڵات

ئەو کارەکتەرەی کە پێدەچێت لەگەڵیدا لەدایک بوویت، مەرج نییە تۆ کێیت؛ لە دەرەوەی ئەو تایبەتمەندیانەی کە بۆت ماوەتەوە، دایک و باوکت و هاوڕێکانت و هاوتەمەنەکانت یارمەتیدەر بوون لە داڕشتنی کەسایەتیت. ەکە

Machine Translated by Google

ئەرکی پرۆمیثیای بەهێزەکان ئەوەیە کە کۆنترۆڵی پرۆسەکە بکەن، واز لە ڕێگەدان بە کەسانی دیکە بێنن کە ئەو توانایە سنووردار بکەن و لە قاڵبیان بدەن. خۆت دروست بکەرەوە بۆ کارەکتەری دەسەڵات. کارکردن لەسەر خۆت وەک گڵ دەبێت یەکێک بێت لە گەورەترین و چێژبەخشترین ئەرکەکانی ژیانت. لە بنەڕەتدا تۆ دەکاتە هونەرمەند- هونەرمەندێک کە خۆت دروست دەکەیت.

لە ڕاستیدا بیرۆکەی خۆدروستکردن لە دونیای هونەرەوە سەرچاوەی گرتووە. هەزاران ساڵ تەنها پاشاکان و دەرباری باڵاکان ئازادییان هەبوو کە وێنەی گشتی خۆیان لە قاڵب بدەن و ناسنامەی خۆیان دیاری بکەن. بە هەمان شێوە تەنها پاشاکان و دەوڵەمەندترین ئاغاکان دەیانتوانی بیر لە وێنەی خۆیان بکەنەوە لە هونەردا، و بە ئاگاداریییەوە بیگۆڕن. باقی مرۆڤایەتی ئەو ڕۆڵە سنووردارەیان بینی کە کۆمەڵگا داوای لێدەکرد، و خۆئاگایەکی کەمیان هەبوو.

گۆڕانکارییەک لەم بارودۆخەدا دەتوانرێت لە تابلۆکەی ڤێلاسکێز لاس مێنیناسدا دەستنیشان بکرێت، کە لە ساڵی ١٦٥٦ دروستکراوە، هونەرمەند لە لای چەپی کانڤاسەکەوە دەردەکەوێت، لەبەردەم تابلۆیەکدا وەستاوە کە لە پرۆسەی دروستکردنیدایە، بەڵام ئەوە پشتی بۆ ئێمەیە- ئێمە ناتوانێت ببینێت. لە تەنیشتی شازادەیەک و خزمەتکارەکانی و یەکێک لە کۆترەکانی دەربار وەستاون و هەموویان سەیری کارکردنی دەکەن. ئەو کەسانەی پۆز دەدەن بۆ تابلۆکە ڕاستەوخۆ دیار نین، بەڵام دەتوانین لە ڕەنگدانەوەی بچووکدا لە ئاوێنەیەکی سەر دیواری پشتەوەدا بیانبینین- پاشا و شاژنی ئیسپانیا، کە دەبێ لە شوێنێکی پێشەوە، لە دەرەوەی وێنەکە دانیشتبن.

تابلۆکە نوێنەرایەتی گۆڕانکارییەکی دراماتیک دەکات لە داینامیکی دەسەڵات و...
توانای دیاریکردنی پێگەی خۆی لە کۆمەڵگادا. بۆ ڤێلاسکێز، هونەرمەند، زۆر لە پاشا و شاژن پێگەیەکی بەرچاوتری هەیە. بە جۆرێک لەوان بەهێزترە، بەو پێیەی بە ڕوونی ئەو کەسەیە کە وێنەکە کۆنترۆڵ دەکات- وێنەی ئەوان . ڤێلاسکێز چیتر خۆی وەک هونەرمەندی کۆیلە و وابەستە نەدەبینی. خۆی کردبووەوە بە پیاوێکی دەسەڵاتدار. وە لەڕاستیدا یەکەم کەسەکان جگە لە ئەرستۆکراتەکان کە بە ئاشکرا یارییان بە وێنەکەیان کرد لە کۆمەڵگەی ڕۆژئاوادا هونەرمەند و نووسەر بوون و دواتر لەسەر داندی و بۆهێمی. ئەمڕۆ چەمکی خۆدروستکردن هێواش هێواش فلتەری کردووە بۆ باقی کۆمەڵگا، و بووەتە ئایدیاڵێک بۆ ئاواتخوازی. وەک ڤێلاسکێز دەبێت داوای ئەو دەسەڵاتە لە خۆت بکەیت کە پێگەی خۆت لە تابلۆکەدا دیاری بکەیت، و وێنەی خۆت دروست بکەیت.

هەنگاوی یەکەم لە پرۆسەی خۆدروستکردندا خۆئاگابوونە- بوون
ئاگاداری خۆت بیت وەک ئەکتەرێک و کۆنترۆڵکردنی دەرکەوتن و هەستەکانت. وەک دیدێرۆ وتی ئەکتەری خراپ ئەو کەسەیە کە هەمیشە دڵسۆزە.
ئەو کەسانەی لە کۆمەڵگادا دڵیان لەسەر قۆڵیان لەبەر دەکەن، ماندوو و شەرمەزارکەرن. سەرەڕای دڵسۆزی ئەوان، سەختە بیانبەیت

Machine Translated by Google

بە جددی. ئەوانەی لەبەردەم خەڵکدا دەگرین، ڕەنگە بۆ ماوەیەکی کاتی هاوسۆزییان لێبکەوێتەوە، بەڵام هاوسۆزی زۆر زوو دەگۆڕێت بۆ سووکایەتیکردن و تووڕەبوون لە وەسوەسەی خۆیان- ئەوان دەگرین بۆ ئەوەی سەرنجیان ڕابکێشن، هەست دەکەین و بەشێکی زیانبەخش لە ئێمە دەیەوێت ئەو ڕەزامەندییەیان لێ ڕەت بکاتەوە.

ئەکتەرە باشەکان باشتر خۆیان کۆنترۆڵ دەکەن. دەتوانن بە دڵسۆزی و دڵسۆزانە یاری بکەن، دەتوانن کاریگەری لەسەر فرمێسکێک و نیگایەکی بەزەییدارانە بە ئارەزووی خۆیان هەبێت، بەڵام مەرج نییە هەستی پێبکەن. ئەوان هەست بە شێوەیەکی دەرەکی دەکەن کە ئەوانی تر بتوانن لێی تێبگەن. نواندنی میتۆد لە جیهانی ڕاستەقینەدا کوشندەیە. هیچ فەرمانڕەوایەک یان سەرکردەیەک نەیدەتوانی ئەو ڕۆڵە بگێڕێت ئەگەر هەموو ئەو هەستانەی کە نیشانی دەدا دەبوو ڕاستەقینە بن.

کەواتە فێری خۆبەدەستەوەدان ببە. پلاستیسیتی ئەکتەرەکە وەربگرە، کە دەتوانێت دەموچاوی خۆی بەو هەستەی کە پێویستە لە قاڵب بدات.
هەنگاوی دووەم لە پرۆسەی خۆدروستکردندا گۆڕانکارییە لەسەر ستراتیژی جۆرج ساند: دروستکردنی کارەکتەری لەبیرنەکراو، کارەکتەرێک کە سەرنجی خەڵک ناچار بکات، کە لە سەرووی یاریزانەکانی دیکەی سەر شانۆوە جیاواز بێت. ئەمە ئەو یارییە بوو کە ئەبراهام لینکۆڵن ئەنجامیدا. ئەو پیاوە ماڵییە و ئاساییەی وڵات، ئەو دەیزانی، جۆرێکە لە سەرۆک کە ئەمریکا هەرگیز نەیبووە بەڵام دڵخۆش دەبێت بە هەڵبژاردنی. هەرچەندە زۆرێک لەم سیفەتانە بە شێوەیەکی سروشتی بۆی هاتبوون، بەڵام یاریی پێدەکردن- کڵاو و جل و بەرگ، سمێڵ. (هیچ سەرۆکێک پێش ئەو سمێڵێکی نەبووە.) هەروەها لینکۆڵن یەکەم سەرۆک بوو کە وێنەی بەکارهێنا بۆ بڵاوکردنەوەی وێنەکەی، یارمەتی دروستکردنی ئایکۆنی "سەرۆکی ماڵەوە"ی دا.

بەڵام درامای باش پێویستی بە زیاترە لە دەرکەوتنێکی سەرنجڕاکێش، یان یەک ساتێکی سەرنجڕاکێش. دراما بە تێپەڕبوونی کات ڕوودەدات- ڕووداوێکی پەرەسەندووە. ڕیتم و کاتی کارکردن گرینگە. یەکێک لە توخمە گرنگەکانی ڕیتمی دراما، سوسپێنسە. بۆ نموونە هودینی هەندێک جار دەیتوانی کردەوەکانی هەڵهاتنی لە چەند چرکەیەکدا تەواو بکات- بەڵام ئەو بۆ چەند خولەکێک کێشایە دەرەوە، بۆ ئەوەی بینەران ئارەق بکەنەوە.

کلیلی هێشتنەوەی بینەر لە لێواری کورسییەکانیان ئەوەیە کە ڕێگە بدەیت ڕووداوەکان بە هێواشی ڕووبدەن، پاشان لە ساتێکی گونجاودا خێراتریان بکەیت، بەپێی نەخش و تەمپۆیەک کە تۆ کۆنترۆڵی دەکەیت. حاکمە گەورەکان لە ناپلیۆنەوە تا ماو تسی تونگ کاتی شانۆیان بەکارهێناوە بۆ سەرسوڕمانکردن و لادانی خەڵکەکەیان.

فرانکلین دیلانۆ ڕۆزڤێڵت لە گرنگی نمایشکردنی ڕووداوە سیاسییەکان بە ڕێکوپێکی و ڕیتمێکی تایبەت تێگەیشت.

لە کاتی هەڵبژاردنی سەرۆکایەتییەکەیدا لە ساڵی ١٩٣٢، ئەمریکا لە...
لە ناوەڕاستی قەیرانێکی ئابووری ترسناکدا. بانکەکان بە ڕێژەیەکی مەترسیدار شکستیان دەهێنا.
دوای ماوەیەکی کەم لە سەرکەوتنی لە هەڵبژاردنەکەدا، ڕۆزڤێڵت چووە ناو جۆرێک لە پاشەکشە. ئەو

Machine Translated by Google

هیچی لەبارەی پلانەکانی و دامەزراندنەکانی لە کابینەکەیدا نەگوت. تەنانەت ڕەتیکردەوە چاوی بە سەرۆکی دانیشتوو، هێربێرت هوڤەر بکەوێت بۆ گفتوگۆکردن لەسەر گواستنەوەکە. تا کاتی دەستبەکاربوونی ڕۆزڤێڵت وڵاتەکە لە دۆخێکی دڵەڕاوکێی زۆردا بوو.

ڕۆزڤێڵت لە وتاری دەستبەکاربوونیدا گێرەکانی گۆڕی. وتارێکی بەهێزی پێشکەش کرد، بە ڕوونی ئەوەی خستەڕوو کە بەنیازە وڵات بە ئاراستەیەکی تەواو نوێدا ببات، ئاماژە ترسنۆکەکانی پێش خۆی بسڕێتەوە. لەو کاتەوە خێرایی وتارەکانی و بڕیارە گشتیەکانی -دامەزراندنی کابینە، یاسادانانی بوێر -بە خێراییەکی ناباوەڕ پەرەی سەند. ماوەی دوای دەستبەکاربوونی بە "سەد ڕۆژ" ناسرا و سەرکەوتنەکانی لە گۆڕینی باری دەروونی وڵاتەکەدا بەشێکی لە ڕێڕەوی زیرەکی ڕۆزڤێڵتەوە و بەکارهێنانی کۆنتراستی دراماتیکەوە سەرچاوەی گرت. بینەرانی خۆی لە دۆخێکی چەقبەستوودا گرت، پاشان بە زنجیرەیەک ئاماژەی بوێرانە لێیدا کە هێندەی تر گرنگتر دەرکەوت چونکە لە هیچ شوێنێکەوە نەهاتبوون. دەبێت فێر بیت کە ڕووداوەکان بە شێوەیەکی هاوشێوە ڕێکبخەیت، هەرگیز هەموو کارتەکانت بە یەکجار ئاشکرا نەکەیت، بەڵکو بە شێوەیەک بیکەیتەوە کە کاریگەرییە دراماتیکییەکانیان بەرزتر بکاتەوە.

جگە لە داپۆشینی گوناهێکی زۆر، درامای باش دەتوانێت دوژمنەکەت سەرلێشێواو بکات و فریو بدات. لە جەنگی جیهانی دووەمدا، شانۆنووسی ئەڵمانی بێرتۆڵت برێخت لە هۆڵیود وەک سیناریۆنووس کاری کردووە. دوای شەڕەکە بەهۆی هاوسۆزییە گوایە کۆمۆنیستییەکانیەوە بانگهێشتی لیژنەی چالاکییە نائەمریکییەکانی ئەنجومەنی نوێنەران کرا. نووسەرانی دیکە کە بانگهێشت کرابوون بۆ ئەوەی شایەتحاڵی بدەن، پلانیان دانابوو بە هەڵوێستێکی سۆزداری تووڕە ئەندامانی لیژنەکە زەلیل بکەن. برێخت ژیرتر بوو: وەک کەمانچەیەک لیژنەکەی دەژەند، سۆزیان دەکرد لە هەمان کاتدا گێلیان دەکرد. بە وردی پرۆڤەی وەڵامەکانی دەکرد، و هەندێک پرۆپزی لەگەڵ خۆی هێنا، بەتایبەتی سیگارێک کە لەسەری پف دەکات، دەیزانی سەرۆکی لیژنەکە حەزی لە سیگارە. و لە ڕاستیدا ئەو بەردەوام بوو لە فریودانی لیژنەکە بە وەڵامە باش داڕێژراوەکان کە ناڕوون و کۆمیدی و دوو لێوار بوون. لەبری ئەوەی قسەیەکی تووڕە و دڵسۆزانە بکات، بە بەرهەمێکی شانۆییەوە بازنەی بە دەوری ئەواندا ڕاکرد و ئەوانیش بەبێ سکۆت ڕێگەیان پێدا.

کاریگەرییە دراماتیکییەکانی دیکە بۆ ڕێپرتوارەکەت بریتین لە beau geste، an

کردار لە ساتێکی لوتکەدا کە هێمای سەرکەوتنەکەت یان بوێری تۆیە. بەزاندنی دراماتیکیی قەیسەر لە ڕوبیکۆن، شتێکی جوان بوو- جووڵەیەک کە سەربازەکانی سەرسام کرد و ڕێژەیەکی قارەمانانەی پێبەخشی. هەروەها پێویستە گرنگی دەروازەی چوونە ژوورەوە و دەرچوونی شانۆ بەرز بزانیت. کاتێک کلیۆپاترا بۆ یەکەمجار لە میسر چاوی بە قەیسەر کەوت، بە کۆکردنەوەی فەرشێکدا گەیشتە لای، کە ڕێکخستبوو کە لە پێیەکانیدا هەڵیبکاتەوە. جۆرج واشنتۆن دووجار دەسەڵاتی بەجێهێشت

Machine Translated by Google

بە گەشەکردن و شانازییەوە (سەرەتا وەک ژەنەراڵێک، پاشان وەک سەرۆکێک کە ڕەتیکردەوە
بۆ ئەوەی بۆ خولی سێیەم دابنیشێت)، نیشانیدا کە دەزانێت چۆن ساتەکە بکاتە ژمارە،
بە شێوەیەکی دراماتیک و ڕەمزی. دەروازەی چوونە ژوورەوە و دەرچوونی خۆت دەبێت
بە هەمان شێوە بە وردی دروست کراوە و پلانی بۆ دانراوە.

لەبیرت بێت کە زیادەڕەویکردن دەتوانێت بەرهەمی پێچەوانە بێت- ئەوە ڕێگەیەکی دیکەیە
لە خەرجکردنی هەوڵی زۆر بۆ هەوڵدان بۆ ڕاکێشانی سەرنج. ئەکتەری ناوداری ئەمریکی ڕیچارد
بێرتۆن لە سەرەتای ژیانی هونەریدا بۆی دەرکەوت کە بە وەستانی بە تەواوی هێمن لەسەر شانۆ،
سەرنجی بۆ خۆی ڕاکێشا و لە ئەکتەرەکانی دیکە دوور دەخستەوە. کەمتر چییە
تۆ ئەوە دەکەیت کە گرنگە، بە ڕوونی، لەوەی کە چۆن ئەنجامی دەدەیت- ڕەوشت و ڕەوشت و...
سەپاندنی بێدەنگی لەسەر شانۆی کۆمەڵایەتی زیاتر لە زیادەڕەویکردن لە...
بەشێک و جوڵەی زۆر بەدەوریدا.

لە کۆتاییدا: فێربە زۆر ڕۆڵ بگێریت، هەرچی ساتەکە داوای بکات.
ماسکەکەت لەگەڵ دۆخەکەدا بگونجێنە- پرۆتین بە لەو دەموچاوانەی کە لەبەریان دەکەیت.
بیسمارک ئەم یارییەی بە تەواوی ئەنجامدا: بۆ لیبراڵێک ئەو لیبراڵ بوو، بۆ ئا...
hawkئەو پەپوولە بوو. نەدەکرا دەستی پێ بگات، و ئەوەی دەستی پێ ناگات
ناتوانرێت بخورێت.

وێنە: خودای دەریای یۆنانی پرۆتیۆس.

دەسەڵاتی ئەو لە توانای گۆڕینی شێوەی خۆیەوە بوو بە ئارەزووی خۆی، بۆ ئەوەی هەرچییەک
بێت کە ساتەکە پێویستی پێی بێت. کاتێک مێنێلاوسی برای ئاگامێنۆن هەوڵیدا دەستی
بەسەردا بگرێت، پرۆتیۆس خۆی گۆڕی بۆ شێر، پاشان مار، پانتەر، بەراز، ئاوی ڕژاو و دواجار
دارێکی گەڵادار.

دەسەڵات: بزانە چۆن هەموو شتێک بیت بۆ هەموو مرۆڤەکان. پرۆتیۆسێکی وریا- ئا
زانا لە نێو زانایان، پیرۆزێک لە نێو پیرۆزەکاندا. ئەوە هونەری سەرکەوتنە
بەسەر هەموو کەسێکدا، چونکە لایک لایک ڕادەکێشێت. سەرنجی میزاجەکان بدە و خۆت بگونجێنە
خۆت بۆ ئەوەی هەر کەسێک کە چاوت پێی دەکەوێت- شوێن ڕێبەری جدی و...
لە بەرامبەردا خۆشحاڵییە، بە وریاییەوە باری دەروونیت دەگۆڕێت. (بالتاسار گراسیان، .(١٦٠١ -١٦٠١
1658)

پێچەوانەکردنەوە

Machine Translated by Google

بەراستی ناتوانرێت پێچەوانەیەک بۆ ئەم یاسایە رەخنەییە هەبێت: شانۆی خراپ شانۆی خراپە. تەنانەت دەرکەوتنی سروشتیش پێویستی بە هونەر هەیە- بە واتایەکی تر، نواندن. نواندنی خراپ تەنها شەرمەزاری دروست دەکات. بێگومان نابێت زۆر دراماتیک بیت- دوور بکەوەرەوە لە ئاماژەی هیستریۆنی. بەڵام ئەوە بەهەر حاڵ تەنها شانۆیەکی خراپە، بەو پێیەی یاسا دراماتیکییە سەدەکان پێشێل دەکات دژی زیادەرەوی لە نواندن. لە بنەڕەتدا هیچ پێچەوانەبوونەوەیەک بۆ ئەم یاسایە نییە.

Machine Translated by Google

یاسای ٢٦

دەستەکانت پاک ڕابگرە

حوکمدان

دەبێ وەک نموونەی مەدەنیەت و کارایی دەرکەویت: دەستەکانت هەرگیز بە هەڵە و کردەوەی ناشرین پیس نین. ڕوخسارێکی بێ پەڵەی لەو شێوەیە بپارێزە بە بەکارهێنانی ئەوانی تر وەک بزنی قوربانی و پەنجەی پشیلە بۆ پۆشینی بەشداریکردنت.

Machine Translated by Google

بزنی چەقۆکێش بەدەوریدا بۆ ئەوەی تاوانبارەکە وەربگرێت

ناو و ناوبانگی باشمان زیاتر پەیوەستە بەو شتانەی کە دەیشارینەوە نەک ئەوەی ئاشکرای دەکەین. هەموو کەسێک هەڵە دەکات، بەڵام ئەوانەی بەڕاستی زیرەکن توانیویانە هەڵیان بشارنەوە، و دڵنیابن لەوەی کەسێکی تر تاوانبار دەکرێت. بزنێکی قوربانی گونجاو هەمیشە پێویستە بۆ ئەو جۆرە ساتانەی کە لە دەوروبەریدا بێت.

ف)(III 1.\I,il .II ,1”/

ڕۆژێک کارەساتێکی گەورە بەسەر شارۆچکەی چێلمدا هات. کۆبلێرەکەی شارۆچکەکە یەکێک لە کڕیارەکانی کوشت. بۆیە هێنرایە بەردەم دادوەر، دادوەر سزای مردنی بە هەڵواسینی دەرکرد. کاتێک بڕیارەکە خوێندرایەوە شارنشینێک هەستا و هاوارێکی کرد، “ئەگەر شەرەفەکەت پێی خۆش بێت- تۆ سزای لەسێدارەدانت بەسەر کۆبلەری شارۆچکەکەدا سەپاندووە! ئەو تاکە کەسە کە ئێمە هەمانە. ئەگەر هەڵیواسی کێ پێڵاوەکانمان چاک دەکاتەوە؟” "کێ؟ کێ؟" هەموو خەڵکی چێلم بە یەک دەنگ هاواریان کرد.

دادوەر بە ڕەزامەندی سەری لە سەری خۆی دانا و چاوی لە بڕیارەکەی کردەوە. وتی: “خەڵکی باشی چێلم، ئەوەی دەیڵێیت ڕاستە. بەو پێیەی تەنها یەک کۆبلێرمان هەیە ئەوە هەڵەیەکی گەورەیە دژی کۆمەڵگا ئەگەر ڕێگەی پێبدات بمرێت. وەک چۆن دوو سەقفچی لە شارۆچکەکەدا هەیە با لەبری ئەوە یەکێکیان هەڵواسرێت”.

گەنجینەی فۆلکلۆری جولەکەکان، ناتان ئاوسوبێل، چاپ.. 1948

ڕەچاوکردنی یاسا I

لە نزیک کۆتایی سەدەی دووەمی زایینی، لەگەڵ ڕووخانی ئیمپراتۆریەتی هانی بەهێزی چین، تساو تساو، ژەنەراڵی گەورە و وەزیری ئیمپراتۆرییەت وەک بەهێزترین پیاوی وڵاتەکە دەرکەوت. تساو تساو بە هەوڵی درێژکردنەوەی بنکەی دەسەڵاتی خۆی و ڕزگارکردنی خۆی لە دوا ڕکابەرەکانی، هەڵمەتێکی دەستپێکرد بۆ کۆنترۆڵکردنی دەشتی ناوەندی کە لە ڕووی ستراتیژییەوە گرنگ بوو. لە ماوەی...

Machine Translated by Google

گەمارۆدانی شارێکی سەرەکی، کەمێک بە هەڵە کاتی هاتنی دابینکردنی دانەوێڵەی لە پایتەختەوە حیسابی کرد. لە کاتێکدا چاوەڕێی هاتنی بارەکە بوو، سوپاکە خواردنی کەم بوو و تساو تساو ناچار بوو فەرمان بە سەرۆکی کۆمیساری بدات بەشەخۆراکی کەم بکاتەوە.

تساو تساو کۆنترۆڵێکی توندی بەسەر سوپاکەدا هێشتەوە، و تۆڕێکی زانیاریدەر بەڕێوەدەبرد.
زۆری نەخایاند سیخورەکانی ڕاپۆرتیان دا کە پیاوەکان گلەیی دەکەن و گلەیی دەکەن کە ئەو بە باشی دەژی لە کاتێکدا خۆیان بەزەحمەت بەشی خواردنیان هەیە. ڕەنگە تساو تساو خواردنەکەی بۆ خۆی هەڵگرتبێت، ئەوان مورموریان کرد. ئەگەر ئەو گریانە بڵاوبووەوە، تساو تساو دەتوانێت یاخیبوونێک لەسەر دەستەکانی هەبێت. سەرۆکی کۆمیسارییای بانگ کرد بۆ چادرەکەی.

تساو تساو بە سەرۆکەکەی گوت: دەمەوێت داوات لێبکەم شتێکم بە قەرز بدەیت و نابێت ڕەتی بکەیتەوە. "ئەمە چییە؟" سەرۆکەکە وەڵامی دایەوە. تساو تساو وتی: دەمەوێت قەرزی سەرت پیشانی سەربازەکان بدات. -بەڵام من هیچ هەڵەیەکم نەکردووە! سەرۆکەکە هاوارێکی کرد. تساو تساو بە ئاهێکەوە وتی: دەزانم، بەڵام ئەگەر نەتکوژم، یاخیبوونێک ڕوودەدات. خەم مەخۆ- دوای ئەوەی تۆ نەمایت، من چاودێری خێزانەکەت دەکەم". بەم شێوەیە، داواکارییەکە هیچ بژاردەیەکی بۆ سەرۆکەکە نەهێشتەوە، بۆیە دەستی لە چارەنووسی خۆی کێشایەوە و هەر ئەو ڕۆژە سەری بڕی.

سەربازەکان بە بینینی سەری لە نمایشی گشتیدا، وازیان لە گریانی خۆیان هێنا. هەندێک لە ڕێگەی ئاماژەی تساو تساوەوە بینییان، بەڵام بێدەنگ بوون و سەریان سوڕما و بەهۆی توندوتیژییەکەیەوە ترساون. وە زۆربەیان وەشانی ئەویان قبوڵ کرد کە کێ تاوانبارە، پێیان باشتر بوو باوەڕیان بە حیکمەت و دادپەروەرییەکەی هەبێت نەک بە بێتوانایی و دڕندەیی ئەو.

لێکدانەوە

تساو تساو لە کاتێکی زۆر پڕ لە گێژاودا هاتە سەر دەسەڵات. لە ململانێی باڵادەستی لە ئیمپراتۆریەتی هان کە لەناوچووبوو، دوژمن لە هەموو لایەکەوە سەریان هەڵدابوو. شەڕی دەشتی ناوەڕاست لەوە قورستر سەلماندبوو کە ئەو خەیاڵی دەکرد و پارە و ڕزق و ڕۆزیش نیگەرانییەکی بەردەوام بوو. سەیر نییە کە لە ژێر فشارێکی وادا، لەبیری کردبوو کە لە کاتی خۆیدا داواکارییەکانی پێداویستییەکان بکات.

کاتێک ڕوون بووەوە کە دواکەوتنەکە هەڵەیەکی ڕەخنەگرانە و سوپاکە بە یاخیبوونەوە دەکولێت، تساو تساو دوو بژاردەی لەبەردەستدا بوو: داوای لێبوردن و بیانوو، یان بزنی قوربانی. تێگەیشتن لە کارکردنی دەسەڵات و گرنگی دەرکەوتنەکان وەک خۆی، تساو تساو درێغی نەکرد بۆ ئا

Machine Translated by Google

سات: بازاڕی کرد بۆ گونجاوترین سەر و یەکسەر پێشکەشی کرد.

ناوبەناو هەڵە حەتمییە- جیهان تەنها زۆر پێشبینی نەکراوە.
بەڵام خەڵکی دەسەڵات نەک بەهۆی ئەو هەڵانەی کە ئەنجامی دەدەن، بەڵکو بەهۆی شێوازی مامەڵەکردنیان لەگەڵیاندا، پووچەڵ دەکرێنەوە. وەک پزیشکانی نەشتەرگەری دەبێت بە خێرایی و کۆتایی وەرەمەکە ببڕن. بیانوو و داوای لێبوردن ئامرازێکی زۆر زۆر بێدەنگن بۆ ئەم ئۆپەراسیۆنە ناسکە؛ بەهێزەکان خۆیان لێیان بەدوور دەگرن. بە داوای لێبوردن هەموو جۆرە گومانێک دەکەیتەوە سەبارەت بە لێهاتوویی خۆت، مەبەستەکانت، هەر هەڵەیەکی تر کە ڕەنگە دانت پێدا نەناوە. بیانوو کەس ڕازی ناکات و داوای لێبوردن هەمووان نارەحەت دەکات. هەڵەکە بە داوای لێبوردن نامێنێت؛ قووڵتر دەبێتەوە و پەرەی سەندووە. باشترە دەستبەجێ بیبریت، سەرنج لە خۆت لابدەیت و سەرنجت لەسەر بزنێکی قوربانی گونجاو بێت پێش ئەوەی خەڵک کاتیان هەبێت بۆ بیرکردنەوە لە بەرپرسیارێتی تۆ یان ئەگەری بێتواناییت.

من پێم باشترە خیانەت لە هەموو جیهان بکەم نەک دونیا خیانەتم لێ بکات.
ژەنەراڵ تساو تساو، ج. ساڵانی ی٢٢٠-١٥٥زایینی

ڕەچاوکردنی یاسا II

بۆ ماوەی چەند ساڵێک سیزار بۆرگیا بە ناوی باوکی پاپا ئەلێکساندەر هەڵمەتی کۆنترۆڵکردنی بەشێکی گەورەی ئیتاڵیا ئەنجامدا. لە ساڵی ١٥٠٠توانی ڕۆمانیا بگرێت، لە باکووری ئیتاڵیا. هەرێم ساڵانێک بوو لەلایەن کۆمەڵێک وەستای تەماحکارەوە بەڕێوەدەبرا کە سامانەکەیان بۆ خۆیان تاڵان کردبوو. بەبێ پۆلیس و هیچ هێزێکی دیسپلینکەر، دابەزیبووە ناو بێ یاسایی، تەواوی ناوچەکان لەلایەن تاڵانچی و خێزانە شەڕانگێزەکانەوە حوکمڕانی دەکران. بۆ دامەزراندنی ڕێکوپێکی، سیزار لیوایەکی گشتی ناوچەکەی دانا- ڕێمیرۆ دی ئۆرکۆ، "پیاوێکی دڕندە و بەهێز"، بەپێی نیکۆلۆ ماکیاڤێلی. سیزار دەسەڵاتە ڕەهاکانی بە دی ئۆرکۆ دا.

دی ئۆرکۆ بە وزە و توندوتیژی دادپەروەرییەکی توند و دڕندانەی لە...
ڕۆمانیا، و زۆری نەخایاند نزیکەی هەموو توخمە بێ یاساکانی ڕزگاری بوو. بەڵام لە زەوقی خۆیدا هەندێک جار زۆر دوور دەڕۆیشت و دوای یەک دوو ساڵ دانیشتوانی ناوچەکە نارەزاییان دەربڕی و تەنانەت ڕقیان لێی بوو. لە مانگی کانوونی دووەمی ساڵی ،١٥٠٢سیزار ڕێوشوێنی یەکلاکەرەوەی گرتەبەر. سەرەتا با ئەوە بزانرێت کە ئەو کارە دڕندە و توندوتیژانەی دی ئۆرکۆی پەسەند نەکردووە، کە لە دڕندەیی لیواکە سەرچاوەی گرتووە

Machine Translated by Google

سروشت. پاشان له ی٢٢کانوونی دووەمدا دی ئۆرکۆی لە شارۆچکەی سێسێنا زیندانی کرد و ڕۆژێک دوای جەژنی
کریسمس خەڵکی شارەکە لە خەو هەڵسان و بینینێکی سەیر لە ناوەڕاستی گۆڕەپانەکەدا بینی: جەستەی بێ سەری دی
ئۆرکۆ، کە عەزییەکی گرانبەهای لەبەردا بوو و کەپڵێکی وەنەوشەیی لەبەردا بوو ، سەرەکەی لە تەنیشتیەوە لەسەر پایکێک
چەقێنرابوو، چەقۆ خوێناوییەکە و بلۆکی جەلادەکە لە تەنیشت سەرەکەوە دانرابوو. لە کاتێکدا ماکیاڤێلی لە کۆتاییدا
لێدوانەکانی لەسەر ئەو کارەساتە، "دڕندەیی ئەم دیمەنە خەڵکەکەی لە یەک کاتدا سەرسوڕهێنەر و ڕازی کرد."

لێکدانەوە

سیزار بۆرجیا یاریزانێکی وەستا بوو لە یاری دەسەڵاتدا. هەمیشە پلانی چەند جوڵەیەکی پێشەوەی دانا، زیرەکترین تەڵەکانی
بۆ بەرامبەرەکانی دانا. بۆ ئەمەش ماکیاڤێلی لە فیلمی شازادەدا لە سەرووی هەموو ئەوانی دیکەوە ڕێزی لێدەگرت.

سیزار پێشبینی داهاتووی بە ڕوونییەکی سەرسوڕهێنەر لە ڕۆمانیادا کرد: تەنها دڕندە
دادپەروەری ڕێکوپێکی بۆ ناوچەکە دەهێنێت. پرۆسەکە چەند ساڵێکی دەویست و سەرەتا خەڵک پێشوازییان لێدەکرد. بەڵام
زۆری نەخایاند دوژمنی زۆری لێدەهات و هاوڵاتیانیش دەهاتنە نارەزایی لە سەپاندنی دادپەروەرییەکی بێ لێبوردنی لەو
شێوەیە، بەتایبەتی لەلایەن کەسانی دەرەوە. کەواتە نەدەکرا سیزار خۆی وەک بریکاری ئەم دادپەروەرییە سەیر بکرێت- ڕق و
کینەی خەڵک لە داهاتوودا کێشەی زۆری لێدەکەوێتەوە. و بۆیە ئەو یەک پیاوەی هەڵبژارد کە بتوانێت کارە پیسەکان بکات،
پێشوەختە دەیزانی کە کاتێک ئەرکەکە تەواو بوو دەبێت سەری دی ئۆرکۆ لەسەر پایکێک نمایش بکات. بزنی قوربانی لەم
کەیسەدا هەر لە سەرەتاوە پلانی بۆ دانرابوو.

لەگەڵ تساو تساو، بزنی قوربانی پیاوێکی تەواو بێتاوان بوو؛ لە ڕۆمانیادا، ئەو چەکی هێرشبەری بوو لە جبەخانەی سیزار
کە ڕێگەی پێدا کارە پیسەکان ئەنجام بدات بەبێ ئەوەی دەستی خۆی خوێن بکات. لەگەڵ ئەم جۆرە دووەم بزنەی قوربانیدا
ژیرانەیە لە شوێنێکدا خۆت لە پیاوە چەقۆکێشەکە جیا بکەیتەوە، یان بە بادا هەڵواسراو بەجێی بهێڵیت یان وەک سیزار تەنانەت
خۆت بکەیتە ئەو کەسەی کە بیدەیت بە دادگا. نەک هەر دووریت لە تێوەگلانی کێشەکە، بەڵکو دەتوانیت وەک ئەو کەسە
دەرکەویت کە پاکی کردۆتەوە.

ئەسینییەکان بە بەردەوامی ژمارەیەک بوونەوەری خراپ و بێسوودیان لەسەر حیسابی گشتی دەپاراست؛ و کاتێک هەر
کارەساتێک، وەک تاعون، وشکەساڵی، یان برسێتی، بەسەر شارەکەدا دەهات ... [ئەم بزنانەی قوربانییە] دەبردران و دواتر
دەکرانە قوربانی، دیارە بە بەردبارانکردنیان لە دەرەوەی شارەکە.

لقە زێڕینەکە، سێر جەیمس جۆرج فرایزەر، ١٩٤١-١٨٥٤

Machine Translated by Google

کلیلی دەسەڵات

بەکارهێنانی بزنی قوربانی بەقەد خودی شارستانیەت کۆنە و نموونەی لە کولتوورەکانی جیهاندا دەبینرێت. بیرۆکەی سەرەکی پشت ئەمانە

قوربانیکردن بریتییە لە گواستنەوەی تاوانباری و گوناە بۆ کەسایەتییەکی دەرەکی- شت، ئاژەڵ، یان مرۆڤ- کە دواتر دوورخراوەتەوە یان لەناو دەچێت. عیبریەکان بزنێکی زیندوویان دەبرد (هەر لێرەوە زاراوەی "بزنی قوربانی") کە کاهینەکە هەردوو دەستی لەسەر سەری دادەنا لەکاتێکدا دان بە گوناهەکانی نەوەی ئیسرائیلدا دەنا.

بەم شێوەیە ئەو گوناهانە بۆی گواسترایەوە، دڕندەکە دەبردرا و لە بیاباندا جێدەهێڵدرا. لەگەڵ ئەسینایییەکان و ئازتکەکاندا بزنی قوربانی مرۆڤ بووە، زۆرجار کەسێک بوو بۆ ئەو مەبەستە خۆراکیان پێدەدرا و بەخێو دەکرا. بەو پێیەی برسێتی و تاعون وا بیردەکرایەوە کە لەلایەن خوداوەندەکانەوە سەردانی مرۆڤەکان دەکرێت، وەک سزای خراپەکاری، خەڵک نەک تەنها بەدەست برسێتی و تاعون خۆیانەوە دەناڵێنن بەڵکو بەدەست تاوانبارکردن و تاوانبارییەوە دەناڵێنن. ئەوان بە گواستنەوەی بۆ کەسێکی بێتاوان خۆیان لە تاوان ڕزگار کرد، کە مەبەست لە مردنی دەسەڵاتە ئیلاهییەکان تێرکردن و دوورخستنەوەی خراپەکار بوو لە ناویاندا.

وەڵامێکی لەرادەبەدەر ئینسانییە کە دوای هەڵەیەک سەیری ناوەوە نەکەیت یان...
تاوان، بەڵکو سەیرکردنی دەرەوە و چەسپاندنی لۆمە و تاوانباری لەسەر شتێکی گونجاو. کاتێک تاعونەکە تیبیس وێران دەکرد، ئۆدیپس لە هەموو شوێنێکدا بەدوای هۆکارەکەیدا دەگەڕا، لە هەموو شوێنێکدا جگە لە ناوەوەی خۆی و گوناهەکەی خۆی کە پەیوەندی خۆشەویستی بوو، کە ئەوەندە خوداوەندەکانی تووڕە کردبوو و بووە هۆی بەڵا. ئەم پێویستییە قووڵە بۆ دەرخستنی تاوانباری مرۆڤ، بۆ پرۆژەکردنی لەسەر کەسێک یان شتێکی دیکە، هێزێکی بێئەندازەی هەیە، کە زیرەکەکان دەزانن چۆن سوودی لێ وەربگرن.

قوربانیکردن ڕێورەسمێکە، ڕەنگە لە هەموویان کۆنترین ڕێورەسم بێت؛ ڕێورەسمیش کانییەکی باشی دەسەڵاتە. لە کوشتنی دی ئۆرکۆدا سەرنج بدەنە نمایشی ڕەمزی و ڕێورەسمی سێزار بۆ جەستەی. بەم شێوازە دراماتیکییەی لە چوارچێوەیەکدا دانانی تاوانباری بەرەو دەرەوە چڕکردەوە. هاوڵاتیانی شاری ڕۆمانیا دەستبەجێ وەڵامیان دایەوە. لەبەر ئەوەی زۆر بە سروشتی بۆ ئێمە دێت کە سەیری دەرەوە بکەین نەک ناوەوە، ئێمە بە ئامادەییەوە تاوانباری بزنی قوربانی قبوڵ دەکەین.

قوربانی خوێناوی بزنی قوربانی پێدەچێت شوێنەوارێکی بەربەریی ڕابردوو بێت،
بەڵام پراکتیکەکە تا ئەمڕۆش دەژی، ئەگەر بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ و ڕەمزی بێت؛ بەو پێیەی دەسەڵات پەیوەستە بە ڕواڵەتەکانەوە و ئەوانەی لە دەسەڵاتدان نابێت هەرگیز هەڵە نەکەن، بەکارهێنانی بزنی قوربانی وەک جاران بەناوبانگە. چ سەرکردەیەکی مۆدێم بەرپرسیارێتی هەڵەکانی لە ئەستۆ دەگرێت؟ ئەو بەدوای کەسانی تردا دەگەڕێت بۆ...

Machine Translated by Google

تاوانبارکردن، بزنێکی قوربانی بۆ قوربانیکردن. کاتێک شۆڕشی کولتووری ماو تسێ تونگ بە شێوەیەکی نەگبەتانە شکستی هێنا، هیچ داوای لێبوردن و بیانوویەکی لە گەلی چین نەکرد؛ لەبری ئەوە، وەک تساو تساو پێش خۆی، بزنی قوربانی پێشکەش کرد، لەنێویاندا سکرتێری تایبەتی خۆی و ئەندامی باڵای حیزب، چێن پۆ-تا.

فرانکلین دی ڕۆزڤێڵت ناوبانگێکی زۆری هەبوو بە ڕاستگۆیی و دادپەروەری.
بەڵام بە درێژایی ژیانی وەرزشی ڕووبەڕووی چەندین بارودۆخ بووەوە کە تێیدا بوون بەو کورە خۆشە کارەساتی سیاسی دەهێنایە ئاراوە- بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا نەدەکرا وەک بریکاری هیچ یارییەکی ناشرین سەیر بکرێت. کەواتە بۆ ماوەی بیست ساڵ سکرتێرەکەی، لویس هۆو، ئەو ڕۆڵەی بینی کە دی ئۆرکۆ هەیبوو. ئەو مامەڵەی لەگەڵ گرێبەستەکانی ژووری پشتەوە، دەستکاریکردنی ڕۆژنامەگەری، مانۆڕە ژێردەستەکانی هەڵمەتی هەڵبژاردنەکاندا دەکرد. وە هەر کاتێک هەڵەیەک ئەنجامدرا، یان فێڵێکی پیس کە دژایەتی وێنەیەکی وردی ڕۆزڤێڵت بوو، ئاشکرا بوو، هۆو وەک بزنی قوربانی کاری دەکرد، و هەرگیز گلەیی نەدەکرد.

جگە لە گۆڕینی تاوانبارکردن بە شێوەیەکی گونجاو، بزنی قوربانی دەتوانێت وەک هۆشدارییەک بێت
بۆ ئەوانیتر. لە ساڵی ١٦٣١پیلانێک دارێژرا بۆ دەرکردنی کاردینال ڕیشێلیۆی فەرەنسی لە دەسەڵات، پیلانێک کە بە "ڕۆژی دوپەکان" ناسرا. نزیک بوو سەرکەوتوو بێت، بەو پێیەی پلە باڵاکانی حکومەت لەخۆگرتبوو، لەنێویاندا دایکی شاژن. بەڵام لە ڕێگەی بەخت و هاوپەیمانییەکانی خۆیەوە، ڕیشێلیۆ ڕزگاری بوو.

یەکێک لە پیلانگێرە سەرەکییەکان کەسێک بوو بە ناوی ماریلاک، پارێزەری...
مۆرەکان. ڕیشێلیۆ نەیدەتوانی زیندانی بکات بەبێ ئەوەی دایکی شاژنەکە تێوەگلێنێت، ئەمەش تاکتیکێکی زۆر مەترسیدار بوو، بۆیە براکەی ماریلاکی کردە ئامانج کە مارشال بوو لە سوپاکەدا. ئەم پیاوە هیچ دەستی لە پیلانەکەدا نەبوو. بەڵام ڕیشێلیۆ ترسی ئەوەی هەبوو کە پیلانی دیکە لە هەوادا بێت، بە تایبەت لە سوپادا، بڕیاریدا نموونەیەک بۆ خۆی نیشان بدات. ئەو براکەی بە تۆمەتی ساختە دادگایی کرد و ئیعدامی کرد. بەم شێوەیە بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ سزای تاوانباری ڕاستەقینەی دەدا، کە خۆی بە پارێزراو دەزانی و هەر پیلانگێڕێکی داهاتووی ئاگادار دەکردەوە کە لە قوربانیدانی بێتاوانەکان بۆ پاراستنی دەسەڵاتی خۆی بچووک نابێتەوە.

لە ڕاستیدا زۆرجار ژیرانەیە کە بێتاوانترین قوربانی کە دەتوانرێت وەک بزنێکی قوربانی هەڵبژێردرێت. ئەم جۆرە کەسانە ئەوەندە بەهێز نابن کە شەڕت لەگەڵ بکەن و نارەزایەتییە بێهەڵوێستەکانیان وەک نارەزایەتییەکی زۆر سەیر بکرێت- بە واتایەکی تر ڕەنگە وەک نیشانەی تاوانباری خۆیان سەیر بکرێت. بەڵام ئاگاداربە شەهید دروست نەکەیت. گرنگە تۆ وەک قوربانی بمێنیتەوە، ئەو سەرکردە هەژارەی کە بەهۆی بێتوانایی کەسانی دەوروبەرتەوە غەدری لێ کراوە. ئەگەر بزنی قوربانی زۆر لاواز دەرکەوت و سزاکەی زۆر دڕندانە، لەوانەیە لە کۆتاییدا ببیتە قوربانی خۆت

Machine Translated by Google

ئامێر. هەندێک جار پێویستە بزنێکی قوربانی بەهێزتر بدۆزیتەوە- بزنێک کە...
لە درێژخایەندا کەمتر هاوسۆزی لێدەکەوێتەوە.
لەم دەمارەدا مێژوو جار و بار بەهای بەکارهێنانی نزیکی نیشان داوە
وەک بزنی قوربانی هاوبەش. ئەمەش بە "کەوتنی دڵخواز" ناسراوە. زۆرینە
پاشاکان لە دەرباردا کەسێکی دڵخوازی کەسییان هەبوو، پیاوێک کە ئەوان بە تایبەتی خۆیان دیاری دەکرد،
هەندێک جار بەبێ هۆکارێکی دیار، و بە چاکە و سەرنجی گەورە دەکرا.
بەڵام ئەم دڵخوازەی دادگا دەتوانێت وەک بزنێکی قوربانی گونجاو بێت لە ئەگەری...
هەرەشە لەسەر ناوبانگی پاشا. خەڵک بە ئامادەییەوە باوەڕیان بەو...
تاوانباری بزنی قوربانی- بۆچی پاشا خۆشەویستەکەی بکاتە قوربانی مەگەر ئەو نەبێت
تاوانبار؟ وە دەرباریەکانی تر کە بە هەر شێوەیەک بێت ناڕەزاییان لە دڵخوازەکە هەبوو، دەیانکرد
بە کەوتنی شاد بن. لەم نێوەندەدا پاشا خۆی لە پیاوێک ڕزگار دەکرد
کە لەوانەیە تا ئەو کاتە زۆر شت لەبارەیەوە فێر بووبێت، ڕەنگە
خۆبەزلزانبوون و تەنانەت بێڕێزیکردن بەو. هەڵبژاردنی هاوڕێیەکی نزیک
وەک بزنی قوربانی هەمان بەهای "کەوتنی دڵخواز"ی هەیە. لەوانەیە دۆڕاویت
هاوڕێیەک یان یاریدەدەرێک، بەڵام لە پلانی درێژخایەنی شتەکاندا، گرنگترە
بۆ شاردنەوەی هەڵەکانت نەک دەست بە کەسێکەوە بگرێت کە ڕۆژێک...
ڕەنگە دژی تۆ ببنەوە. جگە لەوەش هەمیشە دەتوانیت دڵخوازێکی نوێ بدۆزیتەوە بۆ...
جێگەی ئەو بگرێتەوە.

وێنە: بزنی بێتاوان. لە ڕۆژی کەفارەتدا، سەرۆک
کاهین بزنەکە دەهێنێتە ناو پەرستگاکە و دەستەکانی
دەخاتە سەر سەری و دان بە گوناهەکانی خەڵکدا
دەنێت، تاوانباری دەگوازێتەوە بۆ دڕندە بێ تاوانەکە،
کە دواتر دەگوازرێتەوە بۆ بیابان و وازی لێدەهێنرێت،
گوناهەکانی خەڵکەکە و لۆمە لەگەڵیدا لەناو دەچێت.

دەسەڵات: گەمژەیی پێکدێت لە ئەنجامدانی گەمژەیی، بەڵکو لە بێتوانایی...
شاردنەوەی. هەموو پیاوەکان هەڵە دەکەن، بەڵام دانا هەڵەکان دەشارنەوە
ئەوان کردوویانە، لە کاتێکدا گەمژەکان ئاشکرایان دەکەن. ناوبانگ زیاتر پەیوەستە

Machine Translated by Google

لەسەر ئەوەی شاراوەتەوە نەک لەسەر ئەوەی دەبینرێت. ئەگەر ناتوانی باش بیت ئاگاداربە.
(بالتاسار گراسیان، (١٦٥٨-١٦٠١

Machine Translated by Google

بەشی دووەم: سوود لە CAT'S-PAWوەربگرە

لە ئەفسانەدا مەیموون پەنجەی هاوڕێکەی پشیلە دەگرێت و بەکاری دەهێنێت بۆ ماسیکردنی قەستەرە لە ئاگرەکە، بەم شێوەیە ئەو گوێزانە بەدەست دەهێنێت کە ئارەزووی دەکات، بەبێ ئەوەی ئازاری خۆی بدات.

ئەگەر شتێکی ناخۆش یان ناجۆراوجۆر هەبێت کە پێویستە ئەنجام بدرێت، ئەوە زۆر مەترسیدارە بۆ ئەوەی تۆ خۆت کارەکە ئەنجام بدەیت. پێویستت بە پەنجەی پشیلە-کەسێکە کە کارە پیس و مەترسیدارەکانت بۆ ئەنجام بدات . پەنجەی پشیلە ئەو شتانە دەگرێت کە پێویستت پێیەتی، ئازاری ئەو کەسە دەدات کە پێویستە ئازاری بدەیت و خەڵک ناهێڵێت هەست بەوە بکەن کە تۆ بەرپرسیاریت. با کەسێکی تر جەلاد بێت، یان هەڵگری هەواڵی ناخۆش، لە کاتێکدا تۆ تەنها شادی و مژدەی خۆش دەهێنیت.

مەیموون و پشیلە

مەیموون و پشیلەیەک، لە ناپاکی و خۆشیدا دوو برای سوێندخواردوو، هەردووکیان خاوەنی وەستایەکی هاوبەش بوون، هەر فەسادییەک لە ماڵەکەدا کرا لەلایەن پاگ و تۆمەوە هەر کارەساتێک داڕێژرابوو.... ڕۆژێکی زستانە ئەم جووتە هیوابەخشە بینرا نزیک لە چێشتخانەکە ئاگر، وەک هەمیشە، پۆست کراوە. لە نێوان خەڵوزە سوورە گەرمەکاندا چێشتلێنەرەکە بە ورياييەوە چەند قەستەنەیەکی چەور و خۆشی دانابوو بۆ ئەوەی ببرژێنرێن، لەوێشەوە لە دوکەڵدا بۆنێکی ناخۆش بەرز بووەوە، کە بۆنی چەورەکەی لە لوتی مەیموونەکەدا کەوت. "تۆم!" دەڵێت فێڵباز پاگ، "نوێژ نەتوانرا من و تۆ ئەم شیرینییە هاوبەش بکە چێشتلێنەرەکە دڵخۆشە بە پێشکەشکردنی؟ ئەگەر چنگێکی وەک نینۆکی تۆم هەبوایە، بە خێرایی هەوڵم دەدا: دەستێکم پێ بدە- 'کودەتا دەبێت.' بەم شێوەیە وتی، دەستی بەسەر پەنجەی ئامادەی هاوکارەکەیدا گرت، میوەکەی دەرهێنا و لە چەناگەیدا چەقاند.

ئێستا خاتوونە درەوشاوەکەی فەنەکە هات. و بە پەلە ڕۆیشتن دوو تاڵانچییەکە هەڵهاتن.

تۆم بۆ پشکی خۆی لە تاڵانکردنەکە ئازارەکەی هەبوو.
لە کاتێکدا Pugکۆڵی خۆی لەگەڵ daintiesناز.
فابڵز، جین ئۆف لا فۆنتەین. ١٦٩٥-١٦٢١

ڕەچاوکردنی یاسا I

Machine Translated by Google

لە ساڵی ٥٩پێش زایین، شاژنی داهاتووی میسر، کلیۆپاترا کە ئەوکات تەمەنی دە ساڵ بوو، شایەتحاڵی ڕووخاندن و دوورخستنەوەی باوکی بوو، بەتلیمۆسی دوازدەهەم، لەسەر دەستی کچە گەورەکانی -خوشکەکانی خۆی. یەکێک لە کچەکان بە ناوی بێرینیس وەک سەرکردەی یاخیبوونەکە دەرکەوت و بۆ دڵنیابوون لەوەی ئێستا بە تەنیا حوکمڕانی میسر دەکات، خوشکەکانی دیکەی زیندانی کرد و هاوسەرەکەی خۆی کوشت. ڕەنگە ئەمە وەک هەنگاوێکی پراکتیکی بۆ دەستەبەرکردنی دەسەڵاتەکەی پێویست بووبێت. بەڵام ئەوەی کە ئەندامێکی بنەماڵەی شاهانە، شاژنێک کەمتر نەبێت، ئەوەندە بە ئاشکرا توندوتیژییەکی لەو شێوەیە بەسەر خێزانەکەی خۆیدا دەسەپێنێت، ڕەعیەتەکانی ترساند و دژایەتییەکی بەهێزی وروژاند. دوای چوار ساڵ ئەم دژایەتییە توانی بەتلیمۆس بگەڕێنێتەوە سەر دەسەڵات و دەستبەجێ وایکرد بێرینیس و خوشکە گەورەکانی دیکە سەریان ببڕن.

لە ساڵی ٥١پێش زایین بەتلیمۆس کۆچی دوایی کرد و چوار منداڵی مایەوە وەک میراتگر. وەک چۆن لە میسردا نەریتی هەبوو، کوڕە گەورەکە، بەتلیمۆسی سێزدەهەم (لەو کاتەدا تەنها دە کەس)، لەگەڵ خوشکە گەورەکە، کلیۆپاترا (ئێستا هەژدە ساڵان) هاوسەرگیری کرد و ئەو دوو هاوسەرە پێکەوە وەک پاشا و شاژن تەختی پاشایەتییان گرتە دەست. هیچ کام لە چوار منداڵەکە هەستیان بە ڕەزامەندی نەدەکرد بەم شتە؛ هەمووان بە کلیۆپاتراشەوە دەسەڵاتی زیاتریان دەویست. ململانێیەک لە نێوان کلیۆپاترا و بەتلیمۆسدا سەریهەڵدا و هەریەکەیان هەوڵیاندا ئەوی دیکەیان پاڵ بنێن بۆ لایەک.

لە ساڵی ٤٨پێش زایین بە هاوکاری فراکسیۆنێکی حکومی کە ترسیان لە تەماحەکانی کلیۆپاترا هەبوو، بەتلیمۆس توانی خوشکەکەی ناچار بکات لە وڵات هەڵبێت و خۆی وەک تاکە فەرمانڕەوا بەجێبهێڵێت. لە دەربەدەریدا کلیۆپاترا پیلانی دارشت. ئەو دەیویست بە تەنیا حوکمڕانی بکات و میسر بگەڕێنێتەوە بۆ شکۆمەندی ڕابردووی، ئامانجێک کە هەستی دەکرد هیچ کام لە خوشک و براکانی دیکەی ناتوانن بەدەستی بهێنن؛ بەڵام تا ئەو کاتەی لە ژیاندا بوون، نەیدەتوانی خەونەکەی بەدی بهێنێت. وە نموونەی بێرینیس ڕوونی کردبووەوە کە کەس خزمەت بە شاژنێک ناکات کە بینرابێت کە جۆری خۆی بکوژێت. تەنانەت بەتلیمۆسی سێزدەهەمیش نەیوێرابوو کلیۆپاترا بکوژێت، هەرچەندە دەیزانی لە دەرەوەی وڵاتەوە پیلانی دژی دادەنێت.

لە ماوەی ساڵێکدا دوای دوورخستنەوەی کلیۆپاترا، جولیۆس قەیسەر دیکتاتۆری ڕۆمانی گەیشتە میسر، بڕیاریدا ئەو وڵاتە بکاتە کۆلۆنییەکی ڕۆمانی.
کلیۆپاترا چانسی خۆی بینی: بە پۆشینی جل و بەرگەوە هاتەوە ناو میسر، سەدان کیلۆمەتری ڕۆیشت تا گەیشتە قەیسەر لە ئەسکەندەریە. ئەفسانەیەک دەڵێت کە ئەو خۆی بە قاچاخ بردبووە ناو ئامادەبوونی ئەوەوە و لەناو فەرشێکدا کۆکرابووەوە، کە بە ڕەوشتەوە لە پێیەکانیدا کرابووەوە و شاژنە گەنجەکەی ئاشکرا کرد. کلیۆپاترا یەکسەر چووە سەر کارکردن لەسەر ڕۆمانەکە. ئەو بانگەوازی بۆ خۆشەویستییەکەی بۆ بینین و حەزی لە مێژووی میسر کرد، و سۆز و سۆز و سۆز و خۆشەویستییە ژنانەییەکەی ڕژا. زۆری نەخایاند قەیسەر دەستی دا و کلیۆپاترای گەڕاندەوە سەر تەختی پاشایەتی.

Machine Translated by Google

خوشک و براکانی کلیۆپاترا سووڕانەوە- ئەو لەوان مانۆڕی کردبوو. بەتلیمۆس
سێزدەهەم چاوەڕێی ئەوە نەدەکرد بزانێت چی ڕوودەدات: لە کۆشکەکەیەوە لە ئەسکەندەریە، سوپایەکی گەورەی بانگهێشت
کرد بۆ ئەوەی ڕێپێوان بکەن بۆ سەر شارەکە و هێرش بکەنە سەر قەیسەر. لە بەرامبەردا قەیسەر دەستبەجێ بەتلیمۆس و
باقی خێزانەکەی خستە ژێر دەستبەسەری ماڵەوە. بەڵام ئارسینۆی خوشکی بچووکی کلیۆپاترا لە کۆشکەکە هەڵهات و خۆی
خستە سەرووی سەربازە نزیکەکانی میسری و خۆی بە شاژنی میسر ناساند. ئێستا دواجار کلیۆپاترا چانسی خۆی بینی:
قەیسەر ڕازی کرد کە بەتلیمۆس لە زیندانی ماڵەوە ئازاد بکات، بەپێی ئەو ڕێکەوتنەی کە دەڵاڵی ئاگربەست دەبێت. بێگومان
دەیزانی کە ئەو پێچەوانەکەی دەکات- کە شەڕ لەگەڵ ئارسینۆ دەکات بۆ کۆنترۆڵکردنی سوپای میسر. بەڵام ئەمە بە قازانجی
کلیۆپاترا بوو، چونکە بنەماڵەی شاهانە دابەش دەکات. لەوەش باشتر ئەوەیە کە چانسی شکستپێهێنانی و کوشتنی خوشک
و براکانی لە شەڕدا بە قەیسەر دەدا.

قەیسەر بەهۆی سەربازانی ڕۆمەوە بەهێزتر بوو، بە خێرایی یاخیبووانی شکست پێهێنا. لە
پاشەکشەی میسرییەکان، بەتلیمۆس لە ڕووباری نیلدا خنکا. قەیسەر ئارسینۆی گرت و وەک دیلێک ڕەوانەی ڕۆمای کرد.
هەروەها ئەو دوژمنە زۆرانەی لە سێدارە دا کە پیلانگێڕییان لە دژی کلیۆپاترا کردبوو، و ئەوانی دیکەی زیندانی کرد کە دژی
بوون. بۆ بەهێزکردنی پێگەی خۆی وەک شاژنێکی بێ کێبڕکێ، ئێستا کلیۆپاترا لەگەڵ تاکە خوشکەکەی کە مابووەوە،
بەتلیمیای چواردەهەم هاوسەرگیری کرد- لەو کاتەدا تەنها یازدە کەس بوو و لاوازترین بوو. دوای چوار ساڵ بەتلیمۆس بە
شێوەیەکی نهێنی مرد، بەهۆی ژەهرەوە.

لە ساڵی ٤١پێش زایین کلیۆپاترا سەرکردەیەکی دووەمی ڕۆمانی بە ناوی مارک ئەنتۆنی بەکارهێنا، هەمان ئەو
تاکتیکانەی کە زۆر بە باشی لەسەر جولیۆس قەیسەر بەکاریهێنابوو. دوای ئەوەی وەسوەسەی کرد، ئاماژەی بەوەدا کە
خوشکەکەی ئارسینۆ کە هێشتا لە ڕۆما زیندانییە، پیلانگێڕی بۆ لەناوبردنی کردووە. مارک ئەنتۆنی باوەڕی پێکرد و بەپەلە
ئارسینۆی لەسێدارەدان، بەمەش ڕزگاری بوو لە دوا خوشک و براکانی کە هەڕەشەیەکی وایان بۆ سەر کلیۆپاترا
دروستکردبوو.

IIII(ڕیز کۆبرا و

سەردەمانێک کەروێشکێک و ژنەکەی هەبوون کە لە دارێکی بەنیاندا هێلانەیەکیان دروست کردبوو. مارێکی گەورە خۆی خزاندە
ناو چەقۆی کون و لە کاتی هێلکەدان جوجکەکانی خوارد. کەروێشکەکە نەیدەویست بجولێت، بەو پێیەی دارەکەی زۆر
خۆشدەویست. بۆیە چووە لای هاوڕێ جاکاڵەکەی بۆ وەرگرتنی ئامۆژگاری. پلانی کارکردن داڕێژرا. کەروێشک و هاوسەرەکەی
لە جێبەجێکردندا بەدەوری خۆیاندا دەفڕین.

Machine Translated by Google

ژنەکە لە گۆمێک نزیک بووەوە، ژنەکانی دەرباری پاشای بینی کە خۆیان دەشۆن، مرواری و گۆرەوی و گەوهەر و جل و بەرگ و زنجیرێکی زێڕینیان لەسەر کەنارەکە کەوتبوو. مریشکی کەروێشک دەستی بەسەر زنجیرە زێڕینەکەیدا گرت کە لە دەنوکیدا بوو و لەگەڵ ئەو خزمانەی کە بەدوایدا دەگەڕان بەرەو درەختی بانیانەکە فڕی. کاتێک گەیشتە دارەکە، زنجیرەکەی خستە ناو کونەکەوە. کاتێک پیاوەکانی پاشاکان بۆ زنجیرەکە بەسەر دارەکەدا دەڕۆیشتن، کابۆی ئاوسانی کوبرایان بینی. بۆیە بە دارەکانیان مارەکەیان کوشت و زنجیرە زێڕینەکەیان وەرگرتەوە و گەڕانەوە بۆ گۆمەکە. وە کەروێشک و ژنەکەی بە خۆشی دەژیا.

چیرۆکێک لە پانچاتانترا، سەدەی چوارەم، کە لە پیشەسازی دەسەڵاتدا گێڕدراوەتەوە، RGH SIU، 1979

لێکدانەوە

ئەفسانەیەک باس لەوە دەکات کە کلیۆپاترا لە ڕێگەی جادووگەرییە ئیغراکردنەکانییەوە سەرکەوتوو بووە، بەڵام لە ڕاستیدا دەسەڵاتەکەی لە تواناییەکەوە سەرچاوەی گرتووە کە خەڵک وا لێبکات فەرمانەکانی ئەنجام بدەن بەبێ ئەوەی بزانن دەستکاری دەکرێن. قەیسەر و ئەنتۆنی نەک هەر لە مەترسیدارترین خوشک و براکانی ڕزگاریان کرد -بەتلیمیۆسی سێزدەهەم و ئارسینۆ - هەموو دوژمنەکانییان لەناوبرد ، چ لە حکومەت و چ لە سەربازیدا. ئەو دوو پیاوە بوونە پەنجەی پشیلەی ئەو. بۆی چوونە ناو ئاگرەکە، کارە ناشرینەکان بەڵام پێویستەکانیان ئەنجامدا، لە هەمان کاتدا قەڵغانیان لێکرد لە دەرکەوتنی وەک لەناوبەری خوشک و براکانی و هاو میسرییەکان. لە کۆتاییدا هەردوو پیاوەکە ڕازی بوون بە خواستی ئەو بۆ حوکمڕانی میسر نەک وەک کۆلۆنییەکی ڕۆمانی بەڵکو وەک شانشینییەکی هاوپەیمانی سەربەخۆ. وە هەموو ئەمانەیان بۆ کرد بەبێ ئەوەی بزانن چۆن دەستکاری کردووون. ئەمەش ڕازیکردن بوو لە وردترین و بەهێزترین جۆر.

شاژن هەرگیز نابێت دەستەکانی بە ئەرکی ناشیرین پیس بکات، هەروەها پادشاش ناتوانێت بە خوێن بە ڕووخسارییەوە لەبەردەم خەڵکدا دەربکەوێت. بەڵام دەسەڵات ناتوانێت بەبێ چەقاندنی بەردەوامی دوژمنەکان بژی- هەمیشە ئەرکی بچووکی پیس دەبێت کە دەبێت ئەنجام بدرێت بۆ ئەوەی لەسەر تەخت بمێنێتەوە. وەک کلیۆپاترا پێویستت بە پەنجەی پشیلەیە.

بەزۆری ئەمە کەسێک دەبێت کە لە دەرەوەی بازنەی نزیکتەوە بێت، کە بۆیە بەدووری نازانرێت درک بەوە بکات کە چۆن بەکاردەهێنرێت. ئەم فێڵبازانە لە هەموو شوێنێک دەبینیتەوە- ئەو کەسانەی کە چێژ لە چاکەکردنت وەردەگرن، بە تایبەت ئەگەر لە بەرامبەردا کەمترین ئێسک یان دوو ئێسکیان فڕێ بدەیت. بەڵام لەگەڵ بەجێگەیاندنی ئەو ئەرکانەی کە ڕەنگە بەلای ئەوانەوە بەس بێتاوان دەرکەون، یان لانیکەم

Machine Translated by Google

بە تەواوی ڕەوا، لە ڕاستیدا مەیدانەکەت بۆ پاک دەکەنەوە، ئەو زانیاریانەی کە تۆ خۆراکیان پێدەدەیت بڵاودەکەنەوە، ئەو کەسانە تێکدەدەن کە درک بەوە ناکەن ڕکابەری تۆن، بەبێ ئاگاداری دۆزی تۆ بەرەوپێش دەبەن، دەستەکانیان پیس دەکەن لە کاتێکدا دەستەکانی تۆ بێ پەڵە دەمێننەوە.

چۆنیەتی پەخشکردنی هەواڵ

کاتێک عومەر کوڕی ئەلخەتاب موسڵمان بوو، حەزی دەکرد هەواڵی موسڵمانبوونی بە خێرایی بگاتە هەموو لایەک. چووە لای جەمیل کوڕی مەعمەر الجوماحی. ئەم دووەمیان بەهۆی ئەو خێراییەی کە نهێنییەکانی دەگواستەوە، بەناوبانگ بوو. ئەگەر بە نهێنی هەر شتێکی پێ گوترا، یەکسەر هەمووان ئاگاداری دەکردەوە. عومەر پێی گوت: من موسڵمان بووم.

هیچ مەڵێ. تاریکی بهێڵەرەوە. لەبەرچاوی کەس باسی مەکە".
جەمیل چووە سەر شەقام و بە لوتکەی دەنگی دەستی کرد بە هاوارکردن و دەڵێت: باوەڕت وایە عومەر کوڕی ئەلخەتاب موسڵمان نەبووە؟
باشە باوەڕ بەو شتە مەکەن! پێت دەڵێم کە ئەو هەیبووە!"
هەواڵی موسڵمانبوونی عومەر لە هەموو شوێنێک بڵاو بووەوە. وە ئەوە تەنها ئەوە بوو کە مەبەستی بوو.

Iکتێبی حیکمەت و فێڵی عەرەبی، HE SUBTLE RUSE:
سەدەی سێزدەهەم

ڕەچاوکردنی یاسا II

لە کۆتاییەکانی بیستەکانی سەدەی ڕابردوودا، شەڕی ناوخۆ لە چین سەریهەڵدا، لەکاتێکدا پارتە ناسیۆنالیست و کۆمۆنیستەکان شەڕیان دەکرد بۆ کۆنترۆڵکردنی وڵات. لە ساڵی ١٩٢٧چیانگ کای شێک، سەرکردەی ناسیۆنالیست، سوێندی خوارد کە هەموو کۆتا کۆمۆنیستێک بکوژێت و لە چەند ساڵی داهاتوودا نزیک بوو لە ئەنجامدانی ئەرکەکەی، بە توندی پاڵ بە دوژمنەکانیەوە نا تا لە ساڵی ١٩٣٤-١٩٣٥، بە زۆر خستیانە ناو ڕێپێوانی درێژ، ئا شەش هەزار میل پاشەکشە دەکەن لە باشووری ڕۆژهەڵاتەوە بۆ باکووری ڕۆژئاوای دوور، بەناو زەوییە سەختەکاندا، کە زۆربەی ڕیزەکانیان تێیدا لەناوچوون. لە کۆتایی ساڵی ١٩٣٦چیانگ پلانی بۆ دوا هێرش دانا بۆ سرینەوەیان، بەڵام لە یاخیبوونێکدا گیرا: سەربازەکانی خۆی گرتیان و ڕادەستی کۆمۆنیستەکان کرد. ئێستا تەنیا دەیتوانی چاوەڕێی خراپترین شت بکات.

Machine Translated by Google

بەڵام لەم نێوەندەدا ژاپۆنییەکان دەستیان بە داگیرکردنی چین کرد و زۆر بە سەرسوڕمانی چیانگەوە، لەبری ئەوەی بیکوژێت، سەرکردەی کۆمۆنیستەکان، ماو تسی تونگ، پێشنیاری ڕێککەوتنێکی کرد: کۆمۆنیستەکان ڕێگەی پێدەدەن بڕوات، و وەک فەرماندەی خۆیان دەیناسنەوە هێزەکانی خۆی، ئەگەر ڕازی بێت شانبەشانی ئەوان شەڕ بکات دژی دوژمنی هاوبەشیان. چیانگ چاوەڕوانی ئەشکەنجە و لەسێدارەدانی بوو؛ ئێستا باوەڕ بە بەختی خۆی نەدەکرد. ئەم سوورانە چەندە نەرم بوون. بەبێ ئەوەی پێویست بکات لە دژی کۆمۆنیستەکان شەڕێکی پشتەوە بکات، دەیزانی دەتوانێت لە ژاپۆنییەکان بباتەوە، پاشان چەند ساڵێک لە هێڵەکەدا دەگەڕێتەوە و بە ئاسانی سوورەکان لەناو دەبات. هیچ شتێکی لەدەست نەدا و هەموو شتێکی بەدەست هێنا بە ڕازیبوون بە مەرجەکانیان.

کۆمۆنیستەکان بە شێوازی ئاسایی خۆیان شەڕیان لەگەڵ ژاپۆنییەکان کرد، بە تاکتیکی گەریلای لێدان و ڕاکردن، لە کاتێکدا ناسیۆنالیستەکان شەڕێکی ئاساییتریان کرد. پێکەوە دوای چەند ساڵێک سەرکەوتوو بوون لە دەرکردنی ژاپۆنییەکان. بەڵام ئێستا دواجار چیانگ تێگەیشت کە بەڕاستی ماو پلانی چی داناوە. سوپای خۆی قورسایی تۆپخانەکانی ژاپۆنی بەرکەوتبوو، زۆر لاواز بوو و چەند ساڵێکی دەویست تا چاک دەبێتەوە. لە لایەکی دیکەوە کۆمۆنیستەکان نەک هەر خۆیان لە هەر لێدانێکی ڕاستەوخۆی ژاپۆنییەکان بەدوور گرتبوو، بەڵکو ئەو کاتەیان بەکارهێنابوو بۆ وەرگرتنەوەی هێزی خۆیان، و بۆ بڵاوبوونەوە و بەدەستهێنانی گیرفانی کاریگەری لە هەموو چین. هەر کە شەڕی دژی ژاپۆنییەکان کۆتایی هات، شەڕی ناوخۆ دەستیپێکردەوە- بەڵام ئەمجارە کۆمۆنیستەکان ناسیۆنالیستە لاوازەکانیان گرتەوە و هێواش هێواش لێیاندا و ملکەچ بوون.

ژاپۆنییەکان وەکو پەنجەی پشیلەی ماو کاری کردبوو، بەبێ ئاگاداری خۆیان کێڵگەکانیان بۆ کۆمۆنیستەکان دەکێشا و سەرکەوتنیان بەسەر چیانگ کای شێکدا کردبووە مەمکین.

لێکدانەوە

زۆربەی ئەو سەرکردانەی کە دوژمنێکی بەهێزی وەک چیانگ کای شێکیان بە دیل گرتبوو، دڵنیا دەبوون لە کوشتنی. بەڵام بەم کارە ئەو چانسەیان لەدەست دەدا کە ماو ئیستغلالی دەکرد. ئەگەر چیانگی بەئەزموون وەک سەرکردەی ناسیۆنالیستەکان نەبوایە، ڕەنگە شەڕی دەرکردنی ژاپۆنییەکان زۆر زیاتر بخایەنێت و ئەنجامە وێرانکەرەکانی هەبووایە. ماو زۆر زیرەک بوو کە ڕێگەی نەدا تورەیی چانسی کوشتنی دوو باڵندە بە یەک بەرد تێک بدات. لە بنەڕەتدا ماو دوو پەنجەی پشیلەی بەکارهێنا بۆ ئەوەی یارمەتی بدات بۆ بەدەستهێنانی سەرکەوتنی تەواو. سەرەتا بە زیرەکی چیانگی بە چەقۆ برد بۆ ئەوەی بەرپرسیارێتی شەڕی دژی ژاپۆنییەکان بگرێتە ئەستۆ. ماو ناسیۆنالیستەکانی دەناسی

Machine Translated by Google

بە سەرۆکایەتی چیانگ زۆربەی شەڕە سەختەکانی ئەنجام دەدا و سەرکەوتوو دەبوون لە پاڵنانی ژاپۆنییەکان لە چین، ئەگەر پێویست نەکات خۆیان بە شەڕکردن لەگەڵ کۆمۆنیستەکان لە هەمان کاتدا خەمی خۆیان بخەنە دەرەوە. کەواتە ناسیۆنالیستەکان یەکەم پەنجەی پشیلە بوون، کە بۆ دەرکردنی ژاپۆنییەکان بەکارهێنران. بەڵام ماو ئەوەشی دەزانی کە لە پرۆسەی سەرکردایەتیکردنی شەڕی دژی داگیرکەراندا، تۆپخانە و پشتیوانی ئاسمانی ژاپۆن هێزە ئاساییەکانی ناسیۆنالیستەکان لەناو دەبات، زیانەکانی دەگەیەنێت کە دەکرێت کۆمۆنیستەکان دەیان ساڵ بخایەنێت تا بیگەیەنن. بۆچی کات و ژیان بەفیرۆ بدەین ئەگەر ژاپۆنییەکان بتوانن بە خێرایی کارەکە ئەنجام بدەن؟ هەر ئەم سیاسەتە ژیرانەیە بوو کە یەک لە دوای یەک پەنجەی پشیلە بەکاردەهێنرا کە ڕێگەی بە کۆمۆنیستەکان دا زاڵ بن.

دوو بەکارهێنانی پەنجەی پشیلە هەیە: بۆ ڕزگارکردنی دەرکەوتنەکان، وەک کلیۆپاترا، و پاشەکەوتکردنی وزە و هەوڵدان. ئەم حاڵەتەی دوایی بە تایبەتی داوای ئەوە دەکات کە پێشوەختە چەند جوڵەیەک پلان دابنێیت، تێبگەیت کە هەنگاوێکی کاتی بۆ دواوە (وازهێنان لە چیانگ، بڵێین) دەتوانێت ببێتە هۆی بازدانێکی زەبەلاح بۆ پێشەوە. ئەگەر بۆ ماوەیەکی کاتی لاواز بوویت و پێویستت بە کات بوو بۆ چاکبوونەوە، زۆرجار خزمەتێکی باشت دەکات کە ئەوانەی لە دەوروبەرتن هەم وەک شاشەیەک بۆ شاردنەوەی مەبەستەکانت و هەم وەک پەنجەی پشیلە بۆ ئەوەی کارەکانت بۆ ئەنجام بدەن. بەدوای لایەنی سێیەمی بەهێزدا بگەڕێ کە دوژمنێکی لەگەڵتدا هاوبەش بکات (ئەگەر بە هۆکاری جیاوازەوە بێت)، پاشان سوود لە دەسەڵاتی باڵایان وەربگرە بۆ لێدان کە وزەیەکی زۆر زیاترت لێ دەویست، بەو پێیەی تۆ لاوازتریت. تەنانەت دەتوانیت بە نەرمی ڕێنماییان بکەیت بۆ ناو دوژمنایەتییەکان. هەمیشە بەدوای ئەو کەسانەدا بگەڕێ کە زۆر شەڕانگێزن وەکو پەنجەی پشیلە -زۆرجار زیاتر لە ئامادەیی خۆیان بۆ شەڕکردن، و دەتوانیت شەڕێکی گونجاو بۆ مەبەستەکانت هەڵبژێریت.

\OOAND

پیاوێکی دانا، بە تەنیا دەڕۆیشت، لەلایەن گەمژەیەکەوە بێزار دەکرا کە بەرد بە سەریدا دەفڕێت. ڕووی کردە ڕووی و وتی: چاپی ئازیزم، باش فڕێدراو! تکایە ئەم چەند فرانکە قبوڵ بکەن. ئەوەندە کاری زۆرت کردووە کە زیاتر لە تەنها سوپاسگوزاری بەدەست بهێنیت. هەموو هەوڵێک شایەنی پاداشتی خۆیەتی. بەڵام ئەو پیاوە لەوێ دەبینیت؟ ئەو توانای کڕینی زیاتر لە من هەیە. هەندێک لە بەردەکانت پێشکەشی بکە: مووچەیەکی باشیان دەستدەکەوێت." پیاوە گەمژەکە بەهۆی چەواشەکاریەکەوە ڕاکێشرا و ڕایکرد بۆ ئەوەی تورەییەکە دووبارە بکاتەوە لەسەر هاوڵاتی شایستەکەی تر. ئەمجارەیان پارەی بەردەکانی نەدرا. پیاوە خزمەتکارەکان پەلەیان کرد، و دەستیان بەسەردا گرت و لێیاندا و هەموو ئێسکەکانی شکاند. لە دادگای پاشاکاندا ئافاتێکی لەم شێوەیە هەیە. بەبێ

Machine Translated by Google

هەست: لەسەر حیسابی تۆ وەستاکەیان پێدەکەنن. بۆ بێدەنگکردنی چەقۆکێشانیان، ئایا دەبێت سزای زبر دابەش بکەیت؟
ڕەنگە تۆ بەهێز نەبیت. باشترە ڕازییان بکەیت هێرش بکەنە سەر کەسێکی تر، کە زیاتر دەتوانێت لە پارەدانیان بداتەوە.

ئەفسانەی هەڵبژێردراو، جین دی لا فۆنتێن، ١٦٢١-١٦٩٥

ڕەچاوکردنی یاسا III

کوریاما دایزن شارەزا بوو لە چا-نۆ-یو (ئاوی گەرم بۆ چا، ڕێوڕەسمی چای ژاپۆنی) و خوێندکاری فێرکارییەکانی وەستای گەورەی چای سێن نۆ ڕیکیو بوو. لە دەوروبەری ساڵی ١٦٢٠دایزن زانی کە هاوڕێیەکی بە ناوی هۆشینۆ سۆیمۆن پارەیەکی زۆری قەرز کردووە ٣٠٠)ڕیۆ) بۆ یارمەتیدانی خزمێکی کە کەوتووەتە ژێر قەرزەوە. بەڵام هەرچەندە سۆیمۆن توانیبووی کەسوکارەکەی بە کەفالەت ڕزگار بکات، بەڵام بە سادەیی بارگرانییەکەی خستە سەر خۆی. دایزن سۆیمۆنی باش دەناسی- نە گرنگی بە پارە دەدا و نە زۆر تێدەگەیشت، بە ئاسانی دەیتوانی لە ڕێگەی خاوبوونەوە لە دانەوەی قەرزەکەدا تووشی کێشە بێت، کە لەلایەن بازرگانێکی دەوڵەمەندەوە بە ناوی کاواچیا سانێمۆن درابوو.

بەڵام ئەگەر دایزن پێشنیاری ئەوە بکات کە یارمەتی سۆمۆن بدات قەرزەکە بداتەوە، ئەوا لەبەر شانازییەوە ڕەتیدەکاتەوە و تەنانەت ڕەنگە تورە بێت.
ڕۆژێک دایزن سەردانی هاوڕێکەی کرد و دوای ئەوەی گەشتێکیان بە باخچەکەدا کرد و سەیری پیۆنییە بەنرخەکانی سۆیمۆنیان کرد، خانەنشین بوون بۆ ژووری پێشوازییەکەی.
لێرەدا دایزن تابلۆیەکی وەستا کانۆ تێنیوی بینی. دایزن بە گریانیەوە گوتی: ئاە، پارچە تابلۆیەکی نایاب.... نازانم کەی شتێکم بینیوە کە زیاتر حەزم لێیە. دوای چەند جارێکی تر ستایشکردن، سۆیمۆن هیچ بژاردەیەکی نەبوو: "باشە" وتی، "بەو پێیەی زۆر حەزت لێیە، هیوادارم چاکەیەکم لەگەڵ بکەیت بۆ قبوڵکردنی."

سەرەتا دایزن ڕەتیکردەوە، بەڵام کاتێک سۆیمۆن پێداگری کرد، خۆی دا
ڕۆژ سۆمۆن لە بەرامبەردا پاکێجێکی لە دایزن وەرگرت. لە ناوەوەیدا گوڵدانێکی جوان و ناسک بوو، کە دایزن لە یاداشتێکی هاوڕێیدا داوای لە هاوڕێکەی کرد کە وەک نیشانەی پێزانینی خۆی بۆ ئەو تابلۆیەی کە سۆیمۆن ڕۆژێک پێشتر زۆر بە بەخشندەییەوە پێی بەخشیبوو، وەریبگرێت. ڕوونی کردەوە کە گوڵدانەکە لەلایەن خودی سێن نۆ ڕیکیوەوە دروستکراوە، و نووسراوێکی ئیمپراتۆر هیدێیۆشی لەسەرە. ئەگەر سۆیمۆن گرنگی بە گوڵدانەکە نەدابێت، دایزن پێشنیاری کرد،

Machine Translated by Google

لەوانەیە دیارییەکی بۆ لایەنگرێکی چا-نۆ-یو بکات- ڕەنگە بازرگان کاواچیا سانێمۆن، کە زۆرجار ئارەزووی خاوەندارێتیکردنی دەربڕیوە. دایزن بەردەوام بوو و وتی: "دەبیستم، ئەو پارچە کاغەزێکی جوانی فەنتازی هەیە [300- ryo IOU]کە تۆ زۆر حەزت لێیە. لەوانەیە تۆ ئاڵوگۆڕێک ڕێکبخەیت".

سۆیمۆن کە زانی هاوڕێ بەخشندەیەکەی چییە، گوڵدانەکەی بردە لای قەرزدەرە دەوڵەمەندەکە. سانێمۆن هاوارێکی کرد: "هەرچەندە ئەمەت دەستکەوت"، کاتێک سۆیمۆن گوڵدانەکەی پیشانیدا. -زۆرجار بیستوومە، بەڵام ئەمە یەکەمجارە کە ببینم. وەها گەنجینەیە کە هەرگیز ڕێگە نادرێت لە دەرەوەی دەروازە!" دەستبەجێ پێشنیاری کرد کە یاداشتەکەی قەرزەکە بگۆڕێتەوە بە گوڵدانی گوڵەکە، و ٣٠٠ڕیۆی زیاتر بدات بە سۆیمۆن لەسەری. بەڵام سۆیمۆن کە گرنگی بە پارە نەدەدا، تەنیا دەیویست یاداشتەکەی قەرزەکە بگەڕێتەوە و سانێمۆنیش بە خۆشحاڵییەوە پێی بەخشی. پاشان سۆیمۆن یەکسەر بەپەلە چووە ماڵی دایزن بۆ ئەوەی سوپاسی بکات بۆ پشتگیری زیرەکەکانی.

باڵندەی هیندی

بازرگانێک باڵندەیەکی لە قەفەسێکدا بەخێو دەکرد. دەچوو بۆ هیندستان، ئەو خاکەی کە باڵندەکە لێیەوە هاتووە، پرسیاری لێکرد کە ئایا دەتوانێت شتێک بۆی بهێنێتەوە؟ باڵندەکە داوای ئازادی خۆی کرد، بەڵام ڕەتکرایەوە. بۆیە داوای لە بازرگانەکە کرد سەردانی جەنگەڵێک لە هیندستان بکات و دیلبوونی خۆی بەو باڵندە ئازادانە ڕابگەیەنێت کە لەوێ بوون. بازرگانەکە وای کرد و هەر کە قسەی کرد، باڵندەیەکی کێوی، هەر وەک باڵندەی خۆی، لە دارێکەوە بێمانا کەوتە سەر زەوی. بازرگانەکە بیری لەوە دەکردەوە کە ئەمە دەبێ خزمی باڵندەی خۆی بێت، و هەستی بە دڵتەنگی کرد کە دەبوو ببێتە هۆی ئەم مردنە. کاتێک گەیشتە ماڵەوە باڵندەکە لێی پرسی ئایا لە هیندستانەوە مژدەیەکی خۆشت هێناوە؟

بازرگانەکە گوتی: نەخێر، دەترسم هەواڵەکەم خراپ بێت. یەکێک لە پەیوەندییەکانتان داڕما و کەوتە بەر پێی من کاتێک باسی دیلبوونتم کرد"..
هەر کە ئەم قسانە وترا باڵندەی بازرگانەکە داڕما و کەوتە بنی قەفەسەکە. "هەواڵی مردنی پیاوە خزمەکەی ئەویشی کوشتووە، thotight the merchant."بە داخەوە باڵندەکەی هەڵگرت و خستیە سەر پەنجەرەکە. یەکسەر باڵندەکە زیندوو بووەوە و بەرەو دارێکی نزیک فڕی. باڵندەکە وتی: ئێستا دەزانیت کە ئەوەی تۆ پێت وابوو کارەساتە، لە ڕاستیدا هەواڵێکی خۆش بوو بۆ من.
وە چۆن پەیامەکە، پێشنیاری چۆنیەتی ڕەفتارکردن

Machine Translated by Google

بۆ ئەوەی خۆم ئازاد بکەم، لە ڕێگەی تۆوە بۆم گواسترایەوە، کە دیلەکەم”. وە فڕی و لە کۆتاییدا ئازاد بوو.

چیرۆکەکانی دەرڤیشەکان. ئیدریس شا. ١٩٦٧

لێکدانەوە

کوریاما دایزن تێگەیشت کە پێدانی چاکەیەک هەرگیز سادە نییە: ئەگەر بە جەنجاڵی و ئاشکرا ئەنجام بدرێت، وەرگرەکەی هەست بە بارگرانی دەکات بەهۆی پابەندبوونێکەوە. ڕەنگە ئەمە دەسەڵاتێکی دیاریکراو بە ئەنجامدەر ببەخشێت، بەڵام هێزێکە کە دواجار خۆی لەناو دەبات، چونکە نارەزایی و بەرەنگاربوونەوە دەوروژێنێت. چاکەیەک کە بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ و ڕەسەن ئەنجام بدرێت دە هێندە هێزی زیاتری هەیە. دایزن دەیزانی نزیکبوونەوەیەکی ڕاستەوخۆ تەنها سۆیمۆن توڕە دەکات. بەڵام بە ڕێگەدان بە هاوڕێکەی تابلۆکەی پێبدات، وای لە سۆیمۆن کرد هەست بکات کە ئەویش بە دیارییەک هاوڕێکەی دڵخۆش کردووە. لە کۆتاییدا هەر سێ لایەنەکە لە بەریەککەوتنەکە دەرکەوتن و هەستیان بە جێبەجێبوون کرد بە شێوازی خۆیان.

لە بنەڕەتدا دایزن خۆی کردە پەنجەی پشیلە، ئامرازێک بۆ دەرهێنانی قەستەنەکان لە ئاگرەکە. دەبێ لە لەدەستدانی گوڵدانەکەدا هەستی بە هەندێک ئازار کردبێت، بەڵام نەک تەنها تابلۆکە بەڵکو لەوەش گرنگتر دەسەڵاتی دەربارەکەی بەدەستهێناوە. دەرباری دەستی دەستکێشەکەی بەکاردەهێنێت بۆ نەرمکردنی هەر لێدانێک لە دژی و پۆشینی شوێنەوارەکانی و کردەوەی ڕزگارکردن بە شێوەیەکی ڕەسەن و پاکتر. دەرباری بە یارمەتیدانی ئەوانی تر، لە کۆتاییدا یارمەتی خۆی دەدات. نموونەی دایزن پارادایم بۆ هەر چاکەیەک دابین دەکات کە لە نێوان هاوڕێ و هاوتەمەنەکاندا دەکرێت: هەرگیز چاکەکانت مەسەپێنە. بەدوای ڕێگایەکدا بگەڕێ بۆ ئەوەی خۆت بکەیتە پەنجەی پشیلە، بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ هاوڕێکانت لە نارەحەتی دەربهێنە بەبێ ئەوەی خۆت بسەپێنیت یان وایان لێبکەیت هەست بە پابەندبوون بکەن بەرامبەرت.

مرۆڤ نابێت زۆر ڕاستگۆ بێت. بڕۆ دارستانەکە ببینە.
دارە ڕاستەکان دەبڕدرێن، چەقۆکێشەکان بە وەستان دەمێننەوە.
کاوتلیا، فەیلەسوفی هیندی، سەدەی سێیەمی پێش زایین

کلیلی دەسەڵات

ڕەنگە وەک سەرکردەیەک وا بیر بکەیتەوە کە کۆششکردنی بەردەوام، و دەرکەوتنی کارکردنی قورستر لە هەموو کەسێک، ئاماژەیە بۆ دەسەڵات. بەڵام لە ڕاستیدا کاریگەری پێچەوانەیان هەیە: ئاماژەن بۆ لاوازی. بۆ وا کار دەکەیت

Machine Translated by Google

سەخت؟ ڕەنگە تۆ بێتوانا بیت، و ناچار بیت هەوڵی زیاتر بدەیت تەنها بۆ ئەوەی بەردەوام بیت؛ ڕەنگە تۆ یەکێک بیت لەو کەسانەی کە نازانیت چۆن وەسیەتنامە بدەیت، و دەبێت دەستوەردان لە هەموو شتێکدا بکەیت. لە بەرامبەردا پێدەچێت کەسانی بەهێزی ڕاستەقینە هەرگیز پەلە نەکەن و بارگرانییەکی زۆریان لەسەر نەبێت. لە کاتێکدا هەندێکی تر پەنجەکانیان تا ئێسک کاردەکەن، ئەوان کات بەسەربردنیان وەردەگرن. ئەوان دەزانن چۆن کەسانی گونجاو بدۆزنەوە بۆ ئەوەی هەوڵ بدەن لە کاتێکدا وزەیان پاشەکەوت دەکەن و دەستەکانیان لە ئاگرەکە دوور بخەنەوە. بەهەمان شێوە لەوانەیە باوەڕت بەوە هەبێت کە بە گرتنە ئەستۆی کارە پیسەکان خۆت و ڕاستەوخۆ تێوەگلانی خۆت لە کارە ناخۆشەکاندا، دەسەڵاتی خۆت دەسەپێنیت و ترس دەچێنیت. لە ڕاستیدا خۆت ناشرین دەردەخەیت، و سووکایەتی بە پێگەی بەرزت دەکەیت. بەڕاستی مرۆڤە بەهێزەکان دەستەکانیان پاک و خاوێنی دەهێڵنەوە. تەنها شتە باشەکان دەوریان داوە و تاکە ڕاگەیاندنێک کە دەیکەن دەستکەوتی شکۆمەندە.

زۆرجار بێگومان بە پێویستی دەزانیت وزە خەرج بکەیت، یان کارێکی خراپ بەڵام پێویست ئەنجام بدەیت. بەڵام هەرگیز نابێت وەک بریکاری ئەم کارە دەرکەویت. پەنجەی پشیلەیەک بدۆزەرەوە. پەرە بە هونەرەکانی دۆزینەوە و بەکارهێنان و لە کاتی خۆیدا ڕزگاربوون لەم کەسانە بدە کاتێک ڕۆڵی پشیلە-پشیلەیان بەدی هێنا.

لە سەروبەندی شەڕێکی گرنگی ڕووبارەکاندا، ستراتیژیستێکی گەورەی سەدەی سێیەمی چینی چوکۆ لیانگ خۆی بینیەوە کە بە درۆ تۆمەتبار کراوە بەوەی بە نهێنی کار بۆ لایەنی بەرامبەر دەکات. وەک بەڵگەی دڵسۆزی، فەرماندەکەی فەرمانی پێکرد لە ماوەی سێ ڕۆژدا ١٠٠هەزار تیر بۆ سوپا بەرهەمبهێنێت، یان لەسێدارە بدرێت.

لیانگ لەبری ئەوەی هەوڵی دروستکردنی تیرەکان بدات، کە ئەرکێکی مەحاڵ بوو، دەیان بەلەمی گرت و کۆمەڵێک پەڕۆی بە لایەکدا بەستبوو. لە درەنگانی پاشنیوەڕۆدا کە هەمیشە تەم و مژ ڕووبارەکەی داپۆشیبوو، بەلەمەکانی بەرەو ئۆردوگای دوژمن دەسوڕاند. دوژمن لە ترسی تەڵەیەک لەلایەن چوکۆ لیانگی فێڵبازەوە، بە بەلەمی تایبەت بە خۆیان هێرشی نەکردە سەر ئەو بەلەمانەی کە بەزەحمەت دەبینران، بەڵکو لە کەنارەوە تیریان لێدا. لەگەڵ نزیکبوونەوەی بەلەمەکانی لیانگ، بارانەکەی تیرەکانیان دوو هێندە کرد، کە لەناو پەڕۆ ئەستوورەکەدا گیر بوون. دوای چەند کاتژمێرێک، ئەو پیاوانەی لەناو کەشتییەکەدا خۆیان حەشاردابوو، بە خێرایی کەشتییەکانیان بردە خوارەوە، لەوێ چوکۆ لیانگ چاویان پێیان کەوت و ١٠٠هەزار تیرەکانی کۆکردەوە.

چوکۆ لیانگ هەرگیز کارێکی نەدەکرد کە کەسانی دیکە بتوانن بۆی بکەن- هەمیشە بیری لە فێڵەکانی وەک ئەم فێڵە دەکردەوە. کلیلی پلاندانان بۆ ستراتیژییەکی لەو جۆرە توانای بیرکردنەوە لە پێشەوەیە، بۆ خەیاڵکردنی ئەو ڕێگایانەی کە کەسانی دیکە دەتوانن بە چەقۆ لێبدرێن و کارەکەت بۆ ئەنجام بدەن.

توخمێکی جەوهەری لە کارکردنی ئەم ستراتیژەدا ئەوەیە کە ئامانجەکەت لەبەر بکەیت، لە نهێنیدا بیپۆشیت، وەک ئەو بەلەمە نامۆکانی دوژمن کە بە کاڵ لە تەمدا دەردەکەون. کاتێک ڕکابەرەکانت ناتوانن دڵنیابن کە تۆ بەدوای چیدا دەگەڕێیت، ئەوا دڵنیا دەبنەوە

Machine Translated by Google

کاردانەوەیان بە شێوەیەک دەبێت کە زۆرجار لە درێژخایەندا دژی ئەوان کاردەکات. لە ڕاستیدا دەبنە پەنجەی پشیلەکەت. ئەگەر مەبەستەکانت لەبەر بکەیت، زۆر ئاسانترە ڕێنماییان بکەیت بۆ جوڵێک کە بە تەواوی ئەو کارە بەدیبهێنێت کە دەتەوێت بیکەیت، بەڵام پێت باشە خۆت نەیکەیت. ئەمەش ڕەنگە پێویستی بە پلاندانان بۆ چەند جوڵەیەکی پێشوەختە هەبێت، وەک تۆپی بیلیارد کە چەند جارێک لە لاکانەوە هەڵدەفڕێت پێش ئەوەی بچێتە گیرفانی ڕاستەوە.

هونەرمەندی فێڵبازی ئەمریکی لە سەرەتای سەدەی بیستەمدا یێلۆ کید وایل دەیزانی کە هەرچەندە بە لێهاتوویی خۆی لە مژەرە دەوڵەمەندە تەواوەکەدا جێگیر بکات، ئەگەر ئەو، کەسێکی نامۆ، ڕاستەوخۆ لەم پیاوە نزیک بێتەوە، ڕەنگە مژەرەکە گومانی لێبکات. بۆیە وایل کەسێکی دەدۆزیەوە کە مژەرەکە پێشتر دەیزانی وەکو پەنجەی پشیلە خزمەت دەکات- کەسێک لە خوارەوە لەسەر تۆتێمەکە کە خۆی ئامانجێکی دوور لە چاوەڕوانی بوو، و هەربۆیە کەمتر گومانی لێدەکرا. وایل ئەم پیاوە لە پلانێکدا سەرنجڕاکێش دەکات کە بەڵێنی سامانێکی باوەڕپێنەکراو دەدات. بەو قەناعەتەی کە پلانەکە بەڕاستی بووە، زۆرجار پەنجەی پشیلەکە بەبێ ئەوەی هان بدات، پێشنیاری ئەوە دەکات کە سەرۆکەکەی یان هاوڕێ دەوڵەمەندەکەی بەشداری بکات: بەهۆی ئەوەی پارەی نەختینەی زیاتری هەبوو بۆ وەبەرهێنان، ئەم پیاوە قەبارەی مەنجەڵەکەی زیاد دەکات، پارەی گەورەتر بۆ هەموو پەیوەندیدارەکان بەدەست دەهێنێت . پاشان پەنجەی پشیلە ئەو مژەرە دەوڵەمەندە دەگرێتەوە کە بە درێژایی ماوە ئامانجی وایل بووە، بەڵام گومانی لە تەڵەیەک نەدەکرد، بەو پێیەی ئەوە ژێردەستەی متمانەپێکراوەکەی بوو کە پەتەکەی خستبووە ناویەوە. زۆرجار ئامێرەکانی وەک ئەم باشترین ڕێگایە بۆ نزیکبوونەوە لە کەسێک دەسەڵات: هاوکارێک یان ژێردەستەیەک بەکاربهێنە بۆ ئەوەی لەگەڵ ئامانجە سەرەکییەکەتدا پەیوەندیت پێوە بکات. پەنجەی پشیلە متمانەت پێدەبەخشێت و لە ڕواڵەتێکی ناخۆشی زۆر پاڵنەر لە پەیوەندی خۆشەویستیدا دەتپارێزێت.

ئاسانترین و کاریگەرترین ڕێگە بۆ بەکارهێنانی پەنجەی پشیلە زۆرجار ئەوەیە کە زانیاری لەگەڵیدا بچێنیت کە دواتر بڵاوی دەکاتەوە بۆ ئامانجی سەرەکیت. زانیاری درۆ یان چێنراو ئامرازێکی بەهێزە، بە تایبەت ئەگەر لەلایەن فێڵبازێکەوە بڵاوبکرێتەوە کە کەس گومانی لێناکات. زۆر بە ئاسانی بۆت دەردەکەوێت کە یاری بێتاوان بکەیت و خۆت وەک سەرچاوە بگۆڕیت.

دەیڤد و باتشێبا

لە وەرچەرخانی ساڵدا، کاتێک پاشاکان کێڵگەکەیان گرت، داود یوئاب لەگەڵ ئەفسەرەکانی دیکەی و هەموو هێزەکانی ئیسرائیل ناردە دەرەوە، ئەوانیش عەمۆنیان وێران کرد و گەمارۆی ڕەبایان دا، لە کاتێکدا داود لە ئۆرشەلیم مایەوە. ئێوارەیەک داود لە قەنەفەکەی هەستا و، لەکاتێکدا لەسەربانی...

Machine Translated by Google

کۆشک، لەوێشەوە ژنێکی بینی کە خۆی دەشوات و زۆر جوان بوو. نارد بۆ ئەوەی بپرسێت کێیە، وەڵامەکە هات: "دەبێت بەتشەبا کچی ئەلیام و هاوسەری ئوریای حیتی بێت...." داود نامەیەکی بۆ یۆئاب نووسی و ئوریای لەگەڵ نارد. لە نامەکەدا نووسیویەتی: "ئوریا لە بەرامبەر دوژمن دابنێن لەو شوێنەی کە شەڕەکە توندترینە و پاشان بکەوە دواوە، و جێی بهێڵن تا بەرەوڕووی مردنەکەی ببنەوە."... یوئاب... ئوریای لە خاڵێکدا جێگیر کرد کە دەیزانی ئەوان بەرگەی دەگرن شەڕێکی توند و تیژ. پیاوانی شارەکە هێرشیان کردە سەر یۆئاب و هەندێک لە پاسەوانەکانی داود کەوتنە خوارەوە. ئوریای هیتییش کوژرا.

یۆئاب ڕەوانەیەکی بۆ داود نارد بە هەموو هەواڵی شەڕەکەوە.... کاتێک ژنی ئوریا بیست کە مێردەکەی مردووە، ماتەمینی بۆ داود گێڕا؛ کاتێک ماوەی ماتەمینی تەواو بوو، داود ناردی بۆ ماڵەکەی. بوو بە هاوسەری و کوڕێکی لێ بوو.

پەیمانی کۆن، ٢ساموێل، ١٢-١١

چارەسەرکەری ستراتیژی دکتۆر میڵتۆن ئێچ ئێریکسۆن زۆرجار لە نێو نەخۆشەکانیدا تووشی ژن و مێردێکی هاوسەرگیری دەبوو کە تێیدا ژنەکە چارەسەرەکەی دەویست بەڵام مێردەکە بە تەواوی ڕەتیدەکردەوە. دکتۆر ئێریکسۆن لەبری ئەوەی وزە بەفیرۆ بدات لە هەوڵی مامەڵەکردن لەگەڵ پیاوەکەدا، بە تەنیا ژنەکەی دەبینی و لەکاتی قسەکردنیدا لێکدانەوەکانی بۆ ڕەفتاری مێردەکە دەخستە ناوەوە کە دەیزانی ئەگەر گوێی لێبوو مێردەکە تورە دەکات. دڵنیابە ژنەکە ئەوەی پزیشکەکە وتوویەتی بە مێردەکەی دەگوت. دوای چەند هەفتەیەک مێردەکە ئەوەندە تووڕە دەبوو کە پێداگری دەکرد لەسەر ئەوەی بەشداری هاوسەرەکەی بکات لە دانیشتنەکاندا تا بتوانێت پزیشکەکە ڕێکبخاتەوە.

لە کۆتاییدا، ڕەنگە بە باشی حاڵەتگەلێک بدۆزیتەوە کە بە ئەنقەست خۆت وەک پەنجەی پشیلە پێشکەش بکەیت لە کۆتاییدا هێزێکی گەورەت بەدەست دەهێنێت. ئەمە فێڵی دەرباری تەواو و بێ کەموکورییە. هێماکەی سێر واڵتەر ڕالییە کە جارێک پۆشاکی خۆی لەسەر زەوییە قوڕاوییەکە دانا بۆ ئەوەی شاژن ئەلیزابێس پێڵاوەکانی پیس نەکات. وەک ئەو ئامرازەی کە وەستایەک یان هاوتەمەنێک لە ناخۆشی یان مەترسی دەپارێزێت، ڕێزێکی بێئەندازە بەدەست دەهێنیت، کە درەنگ یان زوو پاداشت دەدات. وە لەبیرت بێت: ئەگەر بتوانی هاوکارییەکانت ورد و بەخشندە بکەیت نەک شانازی و بارگرانی، پاداشتەکەت ئەوەندە زیاتر جێگەی ڕەزامەندی و بەهێزتر دەبێت.

وێنە: .The Cat's-Paw

نینۆکی درێژی هەیە بۆ گرتنی شتەکان.

نەرمە و...

Machine Translated by Google

پادکراو. دەست بە پشیلەکەوە بگرە و پەنجەکانی
بەکاربهێنە بۆ دەرهێنانی شتەکان لە ئاگرەکە، بۆ
چنگکردنی دوژمنەکەت، بۆ یاریکردن بە مشکەکە
پێش ئەوەی بیخوات.

هەندێک جار ئازاری پشیلەکە دەدەیت،
بەڵام زۆربەی کات هەست بە شتێک
ناکەیت.

دەسەڵات: هەموو شتێکی دڵخۆشکەر خۆت بکە، هەموو شتێکی ناخۆش لە ڕێگەیەوە
لایەنی سێهەم. بە وەرگرتنی یەکەم کۆرس تۆ ڕەزامەندی بەدەست دەهێنیت، بە وەرگرتنی...
دووەم تۆ ئیرادەی ناخۆش لا دەدەیت. زۆرجار کاروباری گرنگ پێویستیان بە پاداشت و...
سزاکان. با تەنها چاکەکان لە تۆوە بێت و خراپەکەش لە کەسانی ترەوە بێت.
(بالتاسار گراسیان، (١٦٥٨-١٦٠١

پێچەوانەکردنەوە

پەنجەی پشیلە و بزنی قوربانی دەبێت بە وریاییەکی زۆرەوە بەکاربهێنرێت و...
ناسکی. وەک شاشەیەک وان کە تێوەگلانی خۆت لە پیسدا دەشارێتەوە
کار لە خەڵکەوە؛ ئەگەر لە هەر ساتێکدا شاشەکە بەرزکرایەوە و تۆ بینرا
وەک دەستکاریکەر، وەستای بوکەڵە، تەواوی داینامیکی دەسوڕێتەوە-
دەستت لە هەموو شوێنێک دەبینرێت، تۆش تاوانبار دەکرێیت بە بەدبەختی
لەوانەیە هیچ پەیوەندییەکت بەوەوە نەبووبێت. کاتێک ڕاستیەکان ئاشکرا بوون، ڕووداوەکان
تۆپی بەفر لە دەرەوەی کۆنترۆڵی تۆ دەبێت.

لە ساڵی ١٥٧٢شاژنی فەرەنسا کاترین دی مێدیسیس پیلانی دا بۆ لەناوبردنی
لەگەڵ گاسپارد دی کۆلیگنی کە دەریاوان بوو لە هێزی دەریایی فەرەنسا و پێشەنگ بوو
ئەندامی کۆمەڵگەی هوگێنۆت (پرۆتستانتی فەرەنسی). کۆلیگنی بوو
نزیک بوو لە کوڕەکەی کاترین، چارڵزی نۆیەم، و ترسی لە گەشەسەندنی کاریگەرییەکانی هەبوو

Machine Translated by Google

لەسەر پاشای گەنج. بۆیە ڕێکخست بۆ ئەوەی ئەندامێکی بنەماڵەی گویس کە یەکێکە لە بەهێزترین خێڵە شاهانەییەکانی فەرەنسا تیرۆری بکات.

بەڵام بە نهێنی کاترین پلانێکی دیکەی هەبوو: ئەو دەیویست هوگێنۆتەکان تاوانبار بکەن بە گویسەکان کە یەکێک لە سەرکردەکانیان کوشتووە، و تۆڵە بکەنەوە. بە یەک لێدان دوو ڕکابەری هەرەشەئامێز، کۆلیگنی و خێزانی گویس دەسڕییەوە یان برینداریان دەکرد. بەڵام هەردوو پلانەکە بە هەڵەداچوون. بکوژەکە ئامانجەکەی لەدەستدا، تەنها کۆلیگنی بریندار کرد؛ کاترینی وەک دوژمنی خۆی ناسی، بە توندی گومانی ئەوەی هەبوو کە ئەوە ئەو کچە بێت کە هێرشەکەی بۆ سەری داناوە و ئەویش بە پاشای وتووە. لە کۆتاییدا ئەو تیرۆرە شکستخواردووانەی کە لێیەوە سەریهەڵدا، زنجیرەیەک ڕووداوی لێکەوتەوە کە بووە هۆی شەڕێکی ناوخۆیی خوێناوی لە نێوان کاسۆلیک و پرۆتستانتەکاندا، کە بە کۆمەڵکوژی ترسناکەکەی شەوی سانت بارتۆلۆمیۆ گەیشتە لوتکە، کە تێیدا هەزاران پرۆتستانت کوژران.

ئەگەر ناچار بوویت پەنجەی پشیلە یان بزنی قوربانی لە کردارێکی دەرئەنجامە گەورەکاندا بەکاربهێنیت، زۆر ئاگاداربە: زۆرکردن دەتوانێت بە هەڵەدا بچێت. زۆرجار ژیرانەترە کە ئەم جۆرە فێڵبازانە لە هەوڵە بێتاوانەکاندا بەکاربهێنرێت، کە هەڵە یان حیساباتی هەڵە هیچ زیانێکی گەورە ناگەیەنێت.

لە کۆتاییدا چەند ساتێک هەیە کە سوودی هەیە کە بەشداریکردن یان بەرپرسیارێتی خۆت نەشاریتەوە، بەڵکو خۆت تاوانبار بکەیت بۆ هەندێک هەڵە. ئەگەر دەسەڵاتت هەیە و تێیدا مسۆگەر بوویت، پێویستە هەندێک جار ڕۆڵی تەوبەکار بکەیت: بە نیگایەکی خەمناکەوە، داوای لێبوردن لەو کەسانە دەکەیت کە لە خۆت لاوازترن. ئەوە فێڵی پاشایە کە لە پێناو چاکەی گەلدا نمایشێک لە قوربانیدانی خۆی دەکات. بە هەمان شێوە لە بۆنەیەکدا ڕەنگە بتەوێت وەک بریکاری سزا دەرکەویت بۆ ئەوەی ترس و لەرز لە ژێردەستەکانتدا بچێنیت. لەبری پەنجەی پشیلە دەستی بەهێزی خۆت وەک ئاماژەیەکی هەڕەشەئامێز نیشان دەدەیت. کارتێکی لەو جۆرە بە کەمی یاری بکە. ئەگەر زۆر یاری پێبکەیت ترس دەگۆڕێت بۆ ناڕەزایی و ڕق و کینە. پێش ئەوەی بزانیت، ئەم جۆرە هەستانە دژایەتییەکی بەهێزی لێدەکەوێتەوە کە ڕۆژێک دێت دەتخاتە خوارەوە. خوو بگرە بە بەکارهێنانی پەنجەی پشیلە- زۆر سەلامەتترە.

Machine Translated by Google

یاسای ٢٧

یاری بە پێویستی خەڵک بکە بۆ ئەوەی باوەڕیان هەبێت بە دروستکردنی A

بەدواداچوونCULTLIKE

حوکمدان

مرۆڤەکان ئارەزووی سەرسەختیان هەیە بۆ باوەڕبوون بە شتێک. ببە بە خاڵی سەرەکی ئەو جۆرە ئارەزووە بە پێشکەشکردنی دۆزی دۆزی، باوەڕێکی نوێ بۆ شوێنکەوتن.
قسەکانت بە ناڕوونی بەڵام پڕ لە بەڵێن بهێڵەرەوە ; جەختکردنەوە لەسەر حەماسەت بەسەر عەقڵانیەت و بیرکردنەوەی ڕوون. ڕێورەسمەکان بدە بە شاگردە نوێیەکانت بۆ ئەوەی ئەنجامی بدەن، داوایان لێ بکە قوربانی بدەن بەناوی تۆوە. لە غیابی ئایینی ڕێکخراو و دۆزی گەورەدا، سیستەمی بیروباوەڕی نوێت شتێکی نەگێڕدراوت بۆ دەهێنێت

هێز.

زانستی کارلاتانیزم، یان چۆن...
بە پێنج هەنگاوی ئاسان کولتێک دروست بکە

لە گەڕان، وەک دەبێ، بۆ ئەو شێوازانەی کە زۆرترین هێزت بەدەست دەهێنن بە کەمترین هەوڵ، دروستکردنی یەکێک لە کاریگەرترینەکان دەبینیت. هەبوونی فۆڵۆوەرێکی زۆر هەموو جۆرە ئەگەرێک بۆ فریودان دەکاتەوە؛ شوێنکەوتووەکانت نەک هەر دەتپەرستن، بەڵکو بەرگریت لێدەکەن لە دوژمنەکانت و خۆبەخشانە کاری ڕاکێشانی کەسانی دیکە دەکەن بۆ ئەوەی بچنە ناو کولتە تازەپێگەیشتوەکەتەوە. ئەم جۆرە دەسەڵاتە بەرزت دەکاتەوە بۆ کایەیەکی تر: چیتر پێویست ناکات خەبات بکەیت یان فێڵ بەکاربهێنیت بۆ جێبەجێکردنی ئیرادەت. تۆ پەرستراویت و ناتوانیت هیچ هەڵەیەک بکەیت.

لەوانەیە پێت وابێت کە دروستکردنی فۆڵۆوەرێکی لەو شێوەیە کارێکی گەورەیە، بەڵام لە ڕاستیدا تارادەیەک سادەیە. ئێمە وەک مرۆڤ پێویستییەکی زۆرمان هەیە بۆ باوەڕبوون بە شتێک، هەر شتێک. ئەمەش وامان لێدەکات بە شێوەیەکی بەرچاو باوەڕپێکراو بین: ئێمە بە سادەیی ناتوانین بەرگەی ماوەی درێژخایەنی گومان بگرین، یان ئەو بۆشاییەی کە لە نەبوونی...

Machine Translated by Google

شتێک کە باوەڕمان پێی هەبێت. لەبەردەممماندا هەندێک هۆکاری نوێ، ئەکسیر، پلانی دەوڵەمەندبوون-خێرا، یان نوێترین ڕەوتی تەکنەلۆژی یان بزووتنەوەی هونەری هەڵواسراو و ئێمە وەک یەکێک لە ئاوەکە باز دەدەین بۆ ئەوەی چەواشەکارییەکە وەربگرین. سەیری مێژوو بکەن: مێژووی ئەو ڕەوت و کولتە نوێیانەی کە شوێنکەوتوویەکی بەکۆمەڵیان بۆ خۆیان دروست کردووە، دەتوانن کتێبخانەیەک پڕ بکەنەوە. دوای چەند سەدەیەک، چەند دەیەیەک، چەند ساڵێک، چەند مانگێک، بە گشتی گاڵتەجاڕانە دەردەکەون، بەڵام لەو کاتەدا ئەوەندە سەرنجڕاکێش دەردەکەون، ئەوەندە زاڵن، ئەوەندە خودایی دەردەکەون.

هەمیشە لە پەلەکردن بۆ باوەڕبوون بە شتێک، ئێمە پیرۆز و باوەڕەکان لە هیچەوە بەرهەم دەهێنین. با ئەم ئیعتبارییە بەفیرۆ نەچێت: خۆت بکە بە شتێکی پەرستراو. وا لە خەڵک بکە کولتێک لە دەوروبەرت دروست بکەن.

گەورە شارلاتانی ئەوروپی سەدەی شانزە و حەڤدە
شارەزا بوو لە هونەری دروستکردنی کولت. ئەوان وەک ئێستا لە سەردەمی گۆڕانکاریدا دەژیان: ئایینی ڕێکخراو لە کەمبوونەوەدا بوو، زانست لە هەڵکشان بوو.
خەڵک بێهیوا بوون لە گردبوونەوە لە دەوری دۆزی نوێ یان باوەڕێکی نوێ. چەقۆکێشەکان بە فرۆشتنی ئەکسیری تەندروستی و کورتە ڕێگا کیمیاییەکان بۆ سامان دەستیان پێکردبوو.
بە خێرایی لە شارێکەوە بۆ شارێکی تر دەجووڵان، لە سەرەتادا سەرنجیان لەسەر گروپە بچووکەکان بوو -تا بە ڕێکەوت، کەوتە سەر ڕاستییەکی سروشتی مرۆڤ: تا ئەو گروپە گەورەتر بن کە لە دەوری خۆیان کۆدەبنەوە، ئاسانتر فریودان.

چەقۆکێشەکە خۆی لەسەر سەکۆیەکی بەرزی دار جێگیر دەکرد (هەربۆیە زاراوەی "مۆنتبانک") و قەرەباڵغی بە دەوریدا کۆدەبوونەوە. لە ژینگەیەکی گروپیدا، خەڵک زیاتر سۆزداری بوون، کەمتر توانای عەقڵیان هەبوو. ئەگەر ئەو چەواشەکارە بە تاک قسەی لەگەڵ بکردایە، لەوانەیە بە گاڵتەجارییەوە بزانن، بەڵام لەناو قەرەباڵغییەکدا ون بوون، گیریان خواردبوو لە مەزاجێکی کۆمەڵایەتیدا کە سەرنجی سەرسام بوو. مەحاڵ بوو بۆیان کە ئەو مەودایە بدۆزنەوە کە گوماناوی بن. هەر کەموکورییەک لە بیرۆکەکانی شارلاتاندا هەبوو، بەهۆی زەوقی جەماوەرەوە دەشاردرایەوە.

سۆز و جۆش و خرۆش وەک تووشبوونێک بەناو خەڵکەکەدا ڕۆیشت و کاردانەوەی توندوتیژیان هەبوو بەرامبەر بە هەر کەسێک کە بوێری بڵاوکردنەوەی تۆوێکی گومان بوو. هەم بە ئاگادارییەوە لە ماوەی دەیان ساڵ تاقیکردنەوەدا ئەم دینامیکییەیان دەخوێندەوە و هەم لەخۆوە خۆیان لەگەڵ ئەم بارودۆخانەدا دەگونجێنن وەک ئەوەی ڕوودەدەن، چەقۆکێشەکان زانستی ڕاکێشان و ڕاگرتنی قەرەباڵغییەکیان تەواو کرد، جەماوەرەکەیان لە قاڵب دا بۆ شوێنکەوتوو و شوێنکەوتووانی بۆ کولتێک.

ئەوە لە قازانجی ئەو چەواشەکارە بوو کە تاکەکانی مەیلیان بۆ باوەڕپێکردن زۆرتر بوو، گروپەکانی لایەنگرانی گەورەتر ببن تا ڕێژەیەکی جەماوەری، گەرەنتی بوارێکی زیاتر بۆ سەرکەوتنەکانی بکات. و ئەمەش لە ڕاستیدا دەبوو ڕوویدات، وەک چۆن زانست بەناوبانگ بوو، لە سەردەمی ڕێنێسانسەوە

Machine Translated by Google

لەسەر دابەزین لە ڕێگەی سەدەکانی دواتر. لەگەڵ گەشەسەندنی بێئەندازەی زانست و بڵاوبوونەوەی لە ڕێگەی چاپکردنەوە لە سەردەمی مۆدێرن، بارستەی نیوە خوێندەوارەکان، نێچیرێکی بە تامەزرۆیی باوەڕپێنەکراوی کواکەکان، هەروەها زیادیان کرد، بەڕاستی بوونە زۆرینە؛ دەسەڵاتی ڕاستەقینە دەتوانێت لەسەر بنەمای خواست و بۆچوون و ئارەزوو و ڕەتکردنەوەکانیان بێت. بەم پێیە ئیمپراتۆریەتی چەقۆکێش لەگەڵ بڵاوبوونەوەی مۆدێرن و زانستدا فراوانتر بوو؛ بەو پێیەی لەسەر بنەمای زانست نەشتەرگەری دەکرد، هەرچەندە چەواشەی کردبێت، بە تەکنیکێک کە لە کیمیا قەرز کراوە و بەڵسەمە نایابەکانی بە ئامێری پزیشکی زێڕ بەرهەم دەهێنا، نەیدەتوانی سەرنجی خەڵکێکی تەواو نەزان ڕابکێشێت. نەخوێندەوارەکان بە عەقڵی ساغی تەندروستیان لە بێماناییەکانی دەپارێزرا. بینەرانی هەڵبژێردراوی ئەو لە نیمچە خوێندەوارەکان پێکهاتبوون، ئەوانەی کە عەقڵی ساغی خۆیان بە زانیارییەکی کەمێک شێواو گۆڕیبووەوە و لە کاتێکدا ڕووبەڕووی زانست و پەروەردە بوونەتەوە، هەرچەندە بە کورتی و سەرکەوتوو نەبوون.... جەماوەری گەورەی مرۆڤایەتی هەمیشە مەیلی بۆ... سەرسام بوون بە نهێنییەکان و ئەمەش بە تایبەتی لە هەندێک قۆناغی مێژووییدا ڕاست بوو کە بناغە ئەمنییەکانی ژیان وا دیار بوو کە لەرزۆک بوون و بەها کۆنەکان، ئابووری یان ڕۆحییەکان، کە لە مێژە وەک دڵنیایی وەرگیراون، چیتر نەدەکرا پشتیان پێ ببەسترێت. پاشان ژمارەی فێڵبازەکانی چەقۆکێشەکان چەند هێندە زیادی کرد- "خۆکوژەکان"، وەک ئینگلیزێکی سەدەی حەڤدەهەم ناوی لێنابوون.

دەسەڵاتی شارلاتان، گرێتی دی فرانسیسکۆ، ١٩٣٩

ڕەنگە لەمڕۆدا فێڵەکانی چەقۆکێشەکان سەیر و سەمەرە دەرکەون، بەڵام هەن
هەزاران چەقۆکێش لە نێو ئێمەدا هێشتا، هەمان ئەو شێوازە تاقیکراوانەی کە پێش خۆیان چەندین سەدە لەمەوبەر پاڵاوتەیان کردووە بەکاردەهێنن، تەنیا ناوی ئەکسیرەکانیان دەگۆڕن و دیمەنی کولتەکانیان مۆدێرن دەکەن. ئەم چەقۆکێشانەی ڕۆژانی دوایی لە هەموو گۆڕەپانەکانی ژیاندا دەبینینەوە- بازرگانی، مۆدە، سیاسەت، هونەر. ڕەنگە زۆرێکیان لە نەریتی چەقۆکێشدا پەیرەو بکەن بەبێ ئەوەی هیچ زانیارییەکیان لەسەر مێژووەکەی هەبێت، بەڵام دەتوانیت سیستماتیکتر و بە ئەنقەستتر بیت.

تەنها ئەو پێنج هەنگاوەی دروستکردنی کولت پەیرەو بکە کە باوباپیرە چەقۆکێشەکانمان بەدرێژایی ساڵان تەواویان کرد.

هەنگاوی یەکەم: بە ناڕوونی بیهێڵەرەوە؛ بە سادەیی بیهێڵەرەوە. بۆ دروستکردنی کولتێک سەرەتا دەبێت سەرنجت ڕابکێشیت. ئەمەش نابێت لە ڕێگەی کردارەکانەوە، کە زۆر ڕوون و خوێنەرەوەن، بەڵکو لە ڕێگەی وشەکانەوە، کە تەمومژاوی و فریودەرن. هی تۆ

Machine Translated by Google

وتار و گفتوگۆ و چاوپێکەوتنە سەرەتاییەکان دەبێ دوو توخم لەخۆ بگرن: لە لایەک بەڵێنی شتێکی گەورە و گۆڕانکاری و لە لایەکی دیکەوە نارووونییەکی تەواو. ئەم پێکەوەگرتنە هەموو جۆرە خەونێکی تەمومژاوی لە گوێگرەکانتدا هان دەدات، کە پەیوەندییەکانی خۆیان دروست دەکەن و دەبینن چییان دەوێت ببینن.

بۆ ئەوەی نارووونییەکەت سەرنجراکێش بێت، وشەی دەنگدانەوەیەکی گەورە بەڵام مانای هەور، وشەی پڕ لە گەرمی و حەماسەت بەکاربهێنە. ناونیشانی فەنتازی بۆ شتە سادەکان یارمەتیدەرن، هەروەها بەکارهێنانی ژمارەکان و دروستکردنی وشەی نوێ بۆ چەمکە نارووونەکان. هەموو ئەمانە کاریگەری زانیاری تایبەتمەند دروست دەکەن، کە پۆشاکێکی قووڵیت پێدەبەخشن. بە هەمان شێوە هەوڵبدە بابەتی کولتەکەت نوێ و تازە بکەیتەوە، بۆ ئەوەی کەم کەس لێی تێبگات.

ئەگەر بە دروستی ئەنجام بدرێت، تێکەڵکردنی بەڵێنە نارووونەکان و چەمکە هەورەکان بەڵام سەرنجراکێشەکان و حەماسەتێکی ئاگرین ڕۆحی خەڵک دەجووڵێنێت و گروپێک لە دەوروبەرت دروست دەبێت.

زۆر نارووون قسە بکە و هیچ متمانەیەکت نییە. بەڵام مەترسیدارترە بۆ...

تایبەت بە. ئەگەر بە وردی ئەو سوودانە ڕوون بکەیتەوە کە خەڵک بە شوێنکەوتنی کولتەکەت بەدەستی دەهێنن، چاوەڕوان دەکرێت ڕازییان بکەیت.

وەک دەرئەنجامی نارووونییەکەی، سەرنجراکێشییەکەت دەبێت سادە بێت. زۆرینە

کێشەکانی خەڵک هۆکاری ئاڵۆزیان هەیە: نەخۆشی دەمارەیی ڕەگداکوتاوی قووڵ، هۆکارە کۆمەڵایەتییە بەیەکەوە گرێدراوەکان، ڕەگەکان کە دەگەڕێنەوە بۆ مێژوو و لەڕادەبەدەر قورسن بۆ هەڵدانەوە. بەڵام کەم کەس هەیە تاقەتی مامەڵەکردن لەگەڵ ئەمەدا هەبێت؛ زۆربەی خەڵک دەیانەوێت ببیستن کە چارەسەرێکی سادە کێشەکانیان چارەسەر دەکات. توانای پێشکەشکردنی ئەم جۆرە چارەسەرە هێزێکی گەورەت پێدەبەخشێت و فۆڵۆوەرێکت بۆ دروست دەکات. لەبری ڕوونکردنەوە ئاڵۆزەکانی ژیانی ڕاستەقینە، بگەڕێنەوە بۆ چارەسەرە سەرەتاییەکانی باوباپیرانمان، بۆ چارەسەرە باشەکانی وڵاتی کۆن، بۆ چارەسەرە نهێنییەکان.

هەنگاوی دووەم: جەختکردنەوە لەسەر بینراو و هەستیاری بەسەر ڕۆشنبیردا.

کاتێک خەڵک دەستیان کرد بە کۆبوونەوە لە دەوروبەرت، دوو مەترسی خۆیان دەخەنە ڕوو: بێزاری و گومان. بێزاری وا لە خەڵک دەکات بچنە شوێنێکی تر ; گومانکردن ڕێگەیان پێدەدات ئەو مەودایەیان هەبێت کە بە شێوەیەکی عەقڵانی بیربکەنەوە سەبارەت بە هەر شتێک کە پێشکەشی دەکەیت، ئەو تەم و مژەی کە بە شێوەیەکی هونەری دروستت کردووە هەڵیبفرێت و بیرۆکەکانت ئاشکرا بکەیت بۆ ئەوەی کە چییە. کەواتە پێویستە بێزارەکان سەرقاڵ بکەیت و کینییەکان دوور بخەیتەوە.

Machine Translated by Google

ئەو OWکە خودا بوو

جارێک لە نیوەشەوێکی بێ ئەستێرەدا کۆترێک هەبوو کە لەسەر لقی دارێکی بلوط دانیشتبوو. دوو مۆلی زەوی هەوڵیان دا بە هێمنی تێپەڕن، بێ ئەوەی هەستیان پێبکرێت. "تۆ!" کۆترەکە وتی. "کێ?" لە ترس و سەرسوڕمانەوە لەرزین، چونکە باوەڕیان نەدەکرد کە کەسێک لەو تاریکییە ئەستوورەدا بیانبینێت. "هەردووکتان!" کۆترەکە وتی. مۆلەکان بەپەلە دوورکەوتنەوە و بە بوونەوەرەکانی تری کێڵگە و دارستانەکەیان گوت کە کۆتر لە هەموو ئاژەڵەکان گەورەترین و ژیرترینە چونکە لە تاریکیدا دەبینێت و لەبەر ئەوەی دەتوانێت وەڵامی هەر پرسیارێک بداتەوە. باڵندەیەکی سکرتێر گوتی: "دەربارەی ئەوە دەبینم" و شەوێک کە دیسانەوە زۆر تاریک بوو، بانگی کۆترەکەی کرد. -چەند نینۆکم بەرز کردووەتەوە؟ باڵندەی سکرتێر وتی. کۆترەکە گوتی: دووان و ئەوە ڕاست بوو. -دەتوانی دەربڕینێکی دیکەم پێ بدەیت بۆ 'واتە بڵێین' یان 'واتە؟' " باڵندەی سکرتێر پرسی. کۆترەکە گوتی: "بۆ ژیری". «بۆچی عاشق بانگەوازی خۆشەویستەکەی دەکات؟» باڵندەی سکرتێر پرسی. کۆترەکە گوتی: "بۆ ئەوەی هان بدەیت".

باڵندەی سکرتێر بەپەلە گەڕایەوە بۆ لای بوونەوەرەکانی تر و ڕاپۆرتی دا کە بەڕاستی کۆتر گەورەترین و ژیرترین ئاژەڵە لە جیهاندا چونکە لە تاریکیدا دەیبینێت و لەبەر ئەوەی دەتوانێت وەڵامی هەر پرسیارێک بداتەوە.

-ئایا ئەویش لە ڕۆژدا دەبینێت؟ ڕێوییەکی سوور پرسی. دەنگدانەوەی دۆرمۆسێک و پودلێکی فەرەنسی بوو: "بەڵێ". -ئایا ئەویش لە ڕۆژدا دەبینێت؟ هەموو بوونەوەرەکانی تر بەم پرسیارە گەمژانەیە بە دەنگی بەرز پێکەنین و کەوتنە سەر ڕێوی سوور و هاوڕێکانی و لە ناوچەکە دەریانکرد. پاشان پێغەمبەرێکیان نارد بۆ لای کۆترەکە و داوایان لێکرد کە ببێتە سەرکردەیان. کاتێک کۆترەکە لە نێو ئاژەڵەکاندا دەرکەوت نیوەڕۆی بەرز بوو و خۆر بە گەشاوەیی دەدرەوشایەوە. زۆر بە هێواشی دەڕۆیشت، ئەمەش ڕواڵەتێکی کەرامەتێکی گەورەی پێدەبەخشی و بە چاوی گەورە و چاودێرەوە سەیری دەوروبەری دەکرد، ئەمەش هەوایەکی گرنگییەکی گەورەی پێدەبەخشی. "ئەو خودایە!" مریشکێکی پلایمۆس ڕۆک هاوارێکی کرد. وە ئەوانی تریش هاوارەکەیان گرتە ئەستۆ کە "ئەو خودایە!" بۆیە لە هەر شوێنێک دەچوو بەدوایدا دەڕۆیشتن و کاتێک دەستی کرد بە بەریەککەوتن لەگەڵ شتەکاندا دەستیان کرد بە بەریەککەوتن لەگەڵ شتەکاندا. هەروەها. لە کۆتاییدا هاتە سەر ڕێگایەکی کۆنکرێتی و دەستی کرد بە سەرەوەی ناوەڕاستی و هەموو بوونەوەرەکانی تر بەدوایدا ڕۆیشتن. لە ئێستادا پەپوولەیەک کە وەکو سوارچاکی دەرەوە مامەڵەی دەکرد، چاودێری بارهەڵگرێکی کرد کە بە خێرایی پەنجا میل لە کاتژمێرێکدا بەرەو ئەوان دەهات و ئەویش ڕاپۆرتی بۆ باڵندەی سکرتێر و باڵندەی سکرتێری ڕاپۆرتی بە کۆترەکە دا. باڵندەی سکرتێر وتی: مەترسی لە پێشە.

"بۆ ژیری؟" کۆترەکە وتی. باڵندەی سکرتێر پێی گوت. -تۆ ناترسی؟

Machine Translated by Google

ئەو پرسی. "کێ؟" کۆترەکە بە هێمنی وتی، چونکە نەیدەتوانی بارهەڵگرەکە ببینێت.
“ئەو خودایە!” دیسان هەموو بوونەوەرەکان هاواریان کرد و هەر دەیانگریا “ئەو خودایە!” کاتێک بارهەڵگرەکە لێیاندا و ڕایکردە خوارەوە. هەندێک لە ئاژەڵەکان تەنها بریندار بوون، بەڵام زۆربەیان بە کۆتریشەوە کوژراون.

ئەخلاقی: دەتوانیت زۆرێک لە خەڵکەکە گێل بکەیت زۆر کات.
THE THURBER CARNIVAI جەیمس توربەر

باشترین ڕێگا بۆ ئەنجامدانی ئەم کارە لە ڕێگەی شانۆوەیە، یان ئامێرەکانی دیکەی لە جۆری خۆی.
خۆت بە لوکس دەورە بدە، بە شکۆمەندی بینراو شوێنکەوتووەکانت سەرسام بکە، چاوەکانیان پڕ بکە لە بینین. ئەمە نەک هەر وایان لێدەکات کە گاڵتەجاڕی بیرۆکەکانت، کونەکانی ناو سیستەمی بیروباوەڕەکەت نەبینن، بەڵکو سەرنجی زیاتر، شوێنکەوتووی زیاتری بۆ خۆی ڕادەکێشێت. ڕاکێشانی هەموو هەستەکان: بخور بەکاربهێنە بۆ بۆن، مۆسیقای ئارامکەرەوە بۆ بیستن، هێڵکاری و گرافی ڕەنگاوڕەنگ بۆ چاو.

تەنانەت ڕەنگە مێشکت چەقۆکێش بکەیت، ڕەنگە بە بەکارهێنانی ئامێرە تەکنەلۆژییە نوێیەکان بۆ ئەوەی پۆشاکێکی زانستی ساختە بە کولتەکەت بدەیت- بە مەرجێک وا لە کەس نەکەیت بەڕاستی بیربکاتەوە. بەکارهێنانی نامۆکان -کولتوورە دوورەکان، داب و نەریتە سەیرەکان -بۆ دروستکردنی کاریگەری شانۆیی و بۆ ئەوەی باناڵترین و ئاساییترین کاروبارەکان نیشانەی شتێکی نائاسایی دەرکەون.

هەنگاوی سێیەم: فۆرمەکانی ئایینی ڕێکخراو بە قەرز وەرگرتن بۆ پێکهاتەکردنی گروپەکە. شوێنکەوتنی کولتاوی ئێوە لە گەشەکردندایە؛ کاتی ئەوە هاتووە ڕێکبخرێت. ڕێگەیەک بدۆزەرەوە هەم بەرزکەرەوە و هەم ئاسوودەیی. ئایینە ڕێکخراوەکان لە مێژە دەسەڵاتی بێ پرسیاریان هەیە بۆ ژمارەیەکی زۆر لە خەڵک، و لە سەردەمی گوایە عەلمانی ئێمەدا بەردەوامن. وە ئەگەر خودی ئایینەکەش هەندێکی کاڵ کردبێتەوە، فۆرمەکانی هەر دەنگدانەوەیان لەگەڵ دەسەڵاتدا هەیە. کۆمەڵە بەرز و پیرۆزەکانی ئایینی ڕێکخراو دەتوانرێت بێکۆتایی بقۆزرێتەوە. ڕێورەسم بۆ شوێنکەوتووەکانت دروست بکە؛ ڕێکخستنیان بۆ پلەبەندییەک، ڕیزبەندیکردنیان بە پلەکانی پیرۆزی و پێدانی ناو و نازناوی کە دەنگدانەوەی زەق و زەنگی ئایینییان هەیە؛ داوای قوربانییان لێ بکە کە خەزێنت پڕ بکات و دەسەڵاتت زیاد بکات. بۆ جەختکردنەوە لەسەر سروشتی نیمچە ئایینی کۆبوونەوەکەت، وەک پێغەمبەرێک قسە بکە و ڕەفتار بکە. تۆ دیکتاتۆر نیت، ئاخر؛ تۆ قەشە، گورو، حەکیم، شامان، یان هەر وشەیەکی تر کە دەسەڵاتی ڕاستەقینەی خۆت لە تەم و مژەی ئاییندا دەشارێتەوە.

هەنگاوی چوارەم: سەرچاوەی داهاتەکەت لەبەر بکە. گروپەکەت گەشەی کردووە، و تۆ لە فۆرمێکی کڵێسادا داڕشتووە.
خەزێنەتان دەستی کردووە بە پڕبوون

Machine Translated by Google

بە پارەی فۆڵۆوەرەکانت. لەگەڵ ئەوەشدا هەرگیز نابێت وەک برسی پارە و ئەو دەسەڵاتەی کە دەیهێنێت سەیر بکرێت. هەر لەم ساتەدایە کە دەبێت سەرچاوەی داهاتەکەت لەبەر بکەیت.

فۆڵۆوەرەکانت دەیانەوێت باوەڕیان بەوە هەبێت ئەگەر هەموو جۆرە چاکەیەک شوێنت بکەون
شتەکان دەکەونە ناو چەناگەیانەوە. بە دەورەدانی خۆت بە لوکس دەبیتە بەڵگەیەکی زیندوو بۆ دروستی سیستەمی
بیروباوەڕەکانت. هەرگیز ئەوە ئاشکرا مەکە کە سامانەکەت لە ڕاستیدا لە گیرفانی شوێنکەوتووەکانتەوە سەرچاوە دەگرێت؛
بەڵکو وا بکە وا دەرکەوێت کە لە ڕاستی شێوازەکانتەوە هاتووە. فۆڵۆوەرەکان هەر جوڵەیەکی تۆ کۆپی دەکەن بەو باوەڕەی کە
هەمان ئەنجامیان بۆ دەهێنێت و حەماسەتی تەقلیدییان کوێریان دەکات لە سروشتی چەواشەکاری سامانەکەت.

هەنگاوی پێنجەم: دانانی داینامیکی Us-Versus-Them. ئێستا گروپەکە گەورە و گەشەسەندووە، موگناتیسییەک کە گەردیلەی زیاتر و زیاتر ڕادەکێشێت. بەڵام ئەگەر وریا نەبیت، ئینسێریا دێتە ناوەوە و کات و بێزاری گروپەکە موگناتیسی دەکات. بۆ ئەوەی شوێنکەوتووەکانت بە یەکگرتوویی بمێننەوە، ئێستا دەبێت ئەو کارە بکەیت کە هەموو ئایینەکان و سیستەمی بیروباوەڕەکان کردوویانە: دروستکردنی دینامیکی ئێمە بەرامبەر بە ئەوان.

سەرەتا دڵنیابە فۆڵۆوەرەکانت باوەڕیان وایە کە بەشێکن لە یانەیەکی تایبەت،
بە پەیوەندییەکی ئامانجی هاوبەش یەکگرتووە. پاشان بۆ بەهێزکردنی ئەم پەیوەندییە، چەمکی دوژمنێکی چەواشەکار دروست بکە کە بۆ تێکدانی تۆ دەرچووە. هێزێکی بێباوەڕان هەیە هەرچییەک بکات بۆ ئەوەی ڕێگریت لێبکات. هەر کەسێکی دەرەکی هەوڵی ئاشکراکردنی سروشتی چەواشەکاری سیستەمی بیروباوەڕەکەت بدات، ئێستا دەتوانرێت وەک ئەندامی ئەم هێزە چەوتە وەسف بکرێت.

ئەگەر دوژمنت نییە، یەکێکیان دابهێنە. بە پێدانی پیاوێکی نیسک کە کاردانەوەی بەرامبەری هەبێت، شوێنکەوتووەکانت توندتر دەبن و یەکدەگرنەوە. ئەوان دۆزی تۆیان هەیە کە باوەڕیان پێی هەبێت و کافرەکانیش لەناو ببەن.

ڕەچاوکردنی یاسا

ڕەچاوکردنی I

لە ساڵی ١٦٥٣ پیاوێکی میلانۆی تەمەن بیست و حەوت ساڵان بە ناوی فرانسیسکۆ جوزێپی بۆری بانگەشەی ئەوەی دەکرد کە دیدێکی هەبووە. بە شاردا گەڕا و هەموو ئەو شتانەی دەگێڕایەوە کە فریشتەی سەرەکی مایکل بۆی دەرکەوتووە و ڕایگەیاند کە هەڵبژێردراوە بۆ ئەوەی ببێتە کاپیتانۆ جەنەڕاڵ لە سوپای...

Machine Translated by Google

پاپای نوێ، سوپایەک کە دەستی بەسەر جیهاندا دەگرت و زیندوویان دەکردەوە. فریشتە سەرەکییەکە زیاتر ئاشکرای کردبوو کە بۆری ئێستا هێزی بینینی ڕۆحی مرۆڤەکانی هەیە، و بەم زووانە بەردی فەیلەسوفەکە دەدۆزێتەوە- مادەیەک کە لە مێژە بەدوایدا دەگەڕێت و دەتوانێت کانزا بنەڕەتییەکان بگۆڕێت بۆ زێڕ. ئەو هاوڕێ و ناسیاوانەی کە گوێیان لە بۆری بوو کە دیدگاکە ڕوون دەکاتەوە، و شایەتحاڵی ئەو گۆڕانکارییە بوون کە بەسەریدا هاتبوو، سەرسام بوون، چونکە بۆری پێشتر خۆی بۆ ژیانێکی شەراب و ژن و قومار تەرخان کردبوو. ئێستا وازی لە هەموو ئەوانە هێنا و خۆی خستە ناو خوێندنی کیمیا و تەنیا باسی عیرفان و جادووگەری دەکرد.

گۆڕانکارییەکە ئەوەندە لەناکاو و موعجیزەئامێز بوو، قسەکانی بۆریش
ئەوەندە پڕ بوون لە حەماسەت، کە دەستی کرد بە دروستکردنی شوێنکەوتوو.
بەداخەوە ئینکویزیسیۆنی ئیتالیاش دەستی کرد بە تێبینیکردنی ئەو- هەرکەسێک قووڵ بووبێتەوە لە بواری جادووگەریدا دادگایی دەکرد- بۆیە ئیتاڵیا بەجێهێشت و دەستی کرد بە سەرگەردانی ئەوروپا، لە نەمسا تا هۆڵەندا، بە یەک و هەمووانی گوت کە "بۆ ئەوانەی شوێنم دەکەون هەموو خۆشییەک دەبێت بەخشراو." بۆری لە هەر شوێنێک بمێنێتەوە شوێنکەوتوانی بۆ خۆی ڕادەکێشا. شێوازەکەی سادە بوو: باسی لە دیدگاکەی دەکرد کە زیاتر و وردتر بووبوو، پێشنیاری دەکرد "سەیری" ڕۆحی هەرکەسێک بکات کە باوەڕیان پێی هەبوو (و زۆر بوون). بەڕواڵەت لە خەواڵوویيدایە، بۆ چەند خولەکێک چاوی لەم شوێنکەوتە نوێیە دەکرد، پاشان بانگەشەی ئەوە دەکرد کە ڕۆحی کەسەکە و پلەی ڕۆشنگەری و توانای گەورەیی ڕۆحی بینیوە. ئەگەر ئەوەی دەیبینی بەڵێن نیشان بدات، ئەوا ئەو کەسەی زیاد دەکرد بۆ ڕیزبەندی شاگردەکانی کە گەشە دەکات، بەڕاستی شەرەفێک بوو.

ئەو کولتە شەش پلەی هەبوو، کە شاگردەکان بەپێی ئەو شتانەی کە بۆری لە ڕۆحیاندا بینیبووی، تێیدا تەرخانکرابوون. بە کار و تەرخانکردنی تەواو بۆ کولتەکە دەیانتوانی دەرچوون بۆ پلەیەکی بەرزتر. بۆری- کە ناویان لێنابوو "جەنابی خۆی" و "دکتۆری گشتگیر"- داوای توندترین نەزری هەژارییان لێدەکرد. هەموو ئەو کاڵا و پارەیەی کە لەبەردەستیاندا بوو، دەبوو ڕادەستی ئەو بکرێن. بەڵام ئەوان ئیزعاجیان نەبوو کە موڵک و ماڵی خۆیان ڕادەست بکەن، چونکە بۆری پێی گوتبوون، "بە دۆزینەوەی بەردی فەیلەسوف بەم زووانە توێژینەوە کیمیاییەکانم دەگەیەنمە ئەنجامێکی خۆش و بەم ڕێگایە هەمووومان ئەوەندەی ئارەزومان دەوێت زێڕمان دەبێت ."

بە لەبەرچاوگرتنی گەشەسەندنی سامانەکەی، بۆری دەستی کرد بە گۆڕینی شێوازی ژیانی.
بە کرێدانی نایابترین شوقەی ئەو شارەی کە بۆ ماوەیەکی کاتی تێیدا نیشتەجێ بووبوو، بە مۆبیلیات و ئیکسسواراتێکی ئەفسانەیی، کە دەستی کردبوو بە کۆکردنەوەی، مۆبیلیاتی بۆ دابین دەکرد. بە ڕاهێنەرێکی پڕ لە گەوهەر و شەش ئەسپی ڕەشی نایاب لە شارەکەدا دەڕۆیشت

Machine Translated by Google

سەر. هەرگیز لە شوێنێکدا زۆر نەمایەوە و کاتێک دیار نەما و دەیگوت ڕۆحی زیاترم هەیە بۆ ئەوەی لە مەرەکانیدا کۆببێتەوە، ناوبانگەکەی تەنها لە غیابیدا گەشەی کرد. بەناوبانگ بوو، هەرچەندە لە ڕاستیدا هەرگیز یەک کاری کۆنکرێتی نەکردبوو.

مرۆڤ بۆ ئەوەی ببێتە دامەزرێنەری ئایینێکی نوێ، دەبێت لە ڕووی دەروونییەوە بێ هەڵە بێت لە زانینی جۆرێکی دیاریکراوی مامناوەندی ڕۆح کە هێشتا نەیانزانیوە کە سەر بە یەکن.

فریدریک نیتزشێ، ١٩٠٠-١٨٤٤

پیاوان ئەوەندە سادەن لە دەروونیدا، و ئەوەندە بە پێداویستییە دەستبەجێکانیان زاڵن، کە پیاوی فریودەر هەمیشە زۆرێک دەدۆزێتەوە کە ئامادەن بۆ فریودان.

نیکۆلۆ ماکیاڤێلی، ١٥٢٧-١٤٦٩

لە هەموو ئەوروپاوە کوێرەکان و پەککەوتەکان و بێهیواکان دەهاتن بۆ سەردانی بۆری، چونکە قسەیەک بڵاوبووەوە کە هێزی چارەسەرکردنی هەیە. داوای هیچ پارەیەکی نەکرد بۆ خزمەتەکانی، ئەمەش تەنها وای لێکرد کە سەرسوڕهێنەرتر دەرکەوێت و لەڕاستیدا هەندێک ئیدیعایان دەکرد کە لەم شارەدا یان لەو شارەدا چارەسەرێکی موعجیزەیی ئەنجامداوە. تەنها بە ئاماژەدان بە دەستکەوتەکانی، هانی خەیاڵی خەڵکی دەدا تا بە ڕێژەیەکی خەیاڵی بتقێننەوە. بۆ نموونە سامانەکەی لە ڕاستیدا لەو برە پارە زۆرانەیەوە سەرچاوەی گرتووە کە لە کۆمەڵە شاگردە دەوڵەمەندەکانی کە تادێت هەڵبژێردرابوون؛ بەڵام گریمانە دەکرا کە لە ڕاستیدا بەردی فەیلەسوفەکەی تەواو کردووە. کەنیسەکە بەردەوام بوو لە ڕاوەدوونانی و بە بیدعە و جادووگەری ئیدانە دەکات و وەڵامی بۆری بۆ ئەم تۆمەتانە بێدەنگییەکی شکۆمەندانە بوو؛ ئەمەش تەنها ناوبانگەکەی بەرزکردەوە و شوێنکەوتووانی زیاتر سۆزدارتر کرد. تەنها گەورەکان گۆشەگیری دەکرێن، ئاخر؛ چەند کەس لە سەردەمی خۆیدا لە عیسا مەسیح تێگەیشتوون؟ بۆری پێویست نەبوو یەک وشەش بڵێت —ئێستا شوێنکەوتووانی پاپایان بە دەجال ناودەبرد.

و بەم شێوەیە دەسەڵاتی بۆری گەشەی کرد و گەشەی کرد، تا ڕۆژێک شاری ئەمستردامی بەجێهێشت (کە ماوەیەک لەوێ نیشتەجێ بووبوو)، بە برە پارەیەکی زۆر قەرزکراو و ئەڵماسەوە کە پێی سپێردرابوو، هەڵهات. (ئەو بانگەشەی ئەوەی دەکرد کە دەتوانێت لە ڕێگەی هێزی عەقڵی بەهرەمەندییەوە کەموکوڕیەکانی ئەڵماسەکان لاببات.) ئێستا لە هەڵاتندا بوو. دواجار ئینکویزیشن کەوتە بەردەمی و لە بیست ساڵی کۆتایی ژیانیدا لە ڕۆما زیندانی کرا. بەڵام باوەڕبوون بە هێزە جادووییەکانی ئەوەندە گەورە بوو کە تا ڕۆژی مردنی لەلایەن باوەڕدارە دەوڵەمەندەکانەوە سەردانیان دەکرد، لەنێویاندا شاژن کریستینای سوید.

Machine Translated by Google

ئەم سەردانکەرانە بە دابینکردنی پارە و کەرەستە بۆی، ڕێگەیان پێدا بەردەوام بێت لە گەڕان بەدوای بەردی فەیلەسوفە زەحمەتکێشەکەدا. لێکدانەوە

پەرستگای تەندروستی

[لە کۆتاییەکانی هەشتاکانی سەدەی ڕابردوودا] جەیمس گراهامی کواکی سکۆتلەندی... خەریکی بەدەستهێنانی شوێنکەوتوویەکی زۆر و دەوڵەمەندییەکی گەورەی بوو لە لەندەن.... [گراهام] نمایشێکی تەکنیکی زانستی گەورەی پاراست. لە ساڵی ١٧٧٢چاوی بە [illegible] ئەم دووەمیان بوو لەگەڵ کارەبا. پێدەچێت ئەمانە ئیلهامبەخش بوون بۆ ئامێری ناو "پەرستگای تەندروستی"، ئەو دامەزراوە ئەفسانەییەی کە لە لەندەن بۆ فرۆشتنی ئەکسیرەکانی کردەوە....

لە ژووری سەرەکیدا کە نەخۆشەکانی تێدا پێشوازی لێدەکرد، "گەورەترین پەمپە هەوای لە جیهاندا" وەستابوو بۆ ئەوەی یارمەتی بدات لە "لێکۆڵینەوە فەلسەفییەکانی" لە نەخۆشیدا، هەروەها "ڕێبەرێکی کانزایی سەرسوڕهێنەر"، پایەیەکی دەوڵەمەندی زێڕین کە بە ڕیتۆرت و کوپەکان دەورە دراوە لە “جەوهەری ئیتەری و جەوهەری تر.”

...بە گوتەی ج .

لە هەموو شوێنێک ئەوپەڕی شکۆمەندی نمایش دەکرا. تەنانەت لە حەوشەی دەرەوەشدا، کە شایەتحاڵێکی چاودێر بوو، وا دیار بوو هونەر و داهێنان و دەوڵەمەندی تەواو بوون. لەسەر دیوارە لاوەکییەکانی ژوورەکان درەوشاوەییەکی شێوە کەوانەیی بە ڕووناکی کارەبایی دەستکرد دابین دەکرا؛ تیشکی ئەستێرەکان بە پەلە هاتنە دەرەوە؛ چاویلکەی شەفاف بە هەموو ڕەنگەکانەوە بە هەڵبژاردنی زیرەک و تامێکی زۆر دانرابوو. هەموو ئەمانە، هەمان شایەتحاڵ دڵنیامان دەکاتەوە، خەیاڵیان تا بەرزترین ئاست بەرزکردەوە و بەرزکردەوە”. سەردانکەران لاپەڕەیەکی چاپکراوی یاساکانی ژیانی تەندروستیان پێدرا. لە شوقەی ئەپۆلۆی گەورەدا لەوانەیە بەشداری ڕێوڕەسمی نهێنی بکەن، لەگەڵ سروودەکاندا : Hail, Vital Air, aethereal !“سیحری موگناتیسی، تەپوتۆز !” و لە کاتێکدا ستایشی سیحری موگناتیسییان دەکرد، پەنجەرەکان تاریک بوون، سەقفێکیان دەرخست کە بە ئەستێرەی کارەبایی و گەنج و خۆشەویست “خودای تەندروستی گوڵاوی” لە شوێنێکی تایبەتدا.... هەموو ئێوارەیەک ئەم پەرستگایە تەندروستییە قەرەباڵغ بوو بە میوان؛ ئەوە بووبووە مۆدێک بۆ سەردانیکردن و تاقیکردنەوەی جێگەی گەورەی دوانزە پێی دەوڵەت، "جێگەی ئاسمانی گەورەی"، دەوترێت چارەسەری هەر نەخۆشییەک دەکات.... ئەم جێگایە، بە گوتەی ئێنێمۆسەر، "لە ژوورێکی نایاب وەستابوو، بۆ ناو... کە سلندەرێک لە ژوورێکی تەنیشتەوە بەرەو گواستنەوەی جەریانی چاکبوونەوە... لە هەمان کاتدا هەموو

Machine Translated by Google

هەروەها جۆرە بۆنی خۆشی گیای بەهێزکەر و بخورەکانی ڕۆژهەڵاتیش لە ڕێگەی بۆری شووشەییەوە دەهێنرانە ژوورەوە. جێگەی ئاسمانی خۆی لەسەر شەش ستوونی شەفافی تۆکمە وەستابوو؛ جل و بەرگی جێگاکە لە ئاوریشمی ئەتڵەسی وەنەوشەیی و شین ئاسمانی بوو، بەسەر دۆشەکێکدا بڵاوکرابووەوە کە بە ئاوی بۆنخۆشی عەرەبی تێر بوو بۆ ئەوەی لەگەڵ سەلیقەی دەرباری فارسەکاندا بگونجێت. ئەو ژوورەی کە تێیدا دانرابوو ناوی ناوە سانکتۆم سانکتۆرم.... بۆ زیادکردنی هەموو ئەمانە، نۆتە ئاوازەکانی هارمۆنیکا، فلوتە نەرمەکان، دەنگە ڕازیکەرەکان و ئۆرگێکی گەورە هەبوون.”

دەسەڵاتی شارلاتان، گرێتی دی فرانسیسکۆ، ١٩٣٩

پێدەچێت بۆری پێش ئەوەی کولتەکەی پێکبهێنێت، تووشی دۆزینەوەیەکی ڕەخنەگرانە بووبێت. بێزار بوو لە ژیانی لەشفرۆشی خۆی، بڕیاری دابوو وازی لێبهێنێت و خۆی بۆ جادووگەرییەکان تەرخان بکات، کە بەرژەوەندییەکی ڕاستەقینەی خۆی بوو. بەڵام دەبێ تێبینی ئەوەی کردبێت کە کاتێک ئاماژەی بە ئەزموونێکی عیرفانیی (نەک ماندوێتی جەستەیی) دەکرد وەک سەرچاوەی گۆڕینی ئایینەکەی، خەڵکی هەموو چین و توێژەکان دەیانویست زیاتر ببیستن. بە درککردن بەو دەسەڵاتەی کە دەتوانێت بەدەستی بهێنێت بە گەڕاندنەوەی گۆڕانکارییەکە بۆ شتێکی دەرەکی و نهێنی، بە دیدگا بەرهەمهێنراوەکانی زیاتری ڕۆیشت. تا دیدگاکە گەورەتر بێت، و تا داوای قوربانیدانی زیاتر بکات، وا دیار بوو چیرۆکەکەی سەرنجڕاکێشتر و باوەڕپێکراوتر بوو.

لەبیرت بێت: خەڵک گرنگی بە ڕاستییەکانی گۆڕانکاری نادەن. نایانەوێت ببیستن کە لە کاری قورسەوە هاتووە، یان لە شتێکی بانالی وەک ماندوێتی، بێزاری، یان خەمۆکییەوە هاتووە؛ ئەوان دەمرن بۆ ئەوەی باوەڕیان بە شتێکی ڕۆمانسی و جیهانێکی تر هەبێت. ئەوان دەیانەوێت گوێیان لە فریشتە و ئەزموونەکانی دەرەوەی جەستە بێت. سەرقاڵیان بکە. ئاماژە بە سەرچاوەی عیرفانیی هەندێک گۆڕانکاری کەسی بکە، بە ڕەنگی ئەسیری بیپێچە و شوێنکەوتوویەکی هاوشێوەی کولت لە دەوروبەرتدا دروست دەبێت. خۆگونجاندن لەگەڵ پێداویستی خەڵک: مەسیح دەبێت ئاوێنەیەکی ئارەزووی شوێنکەوتووانی بێت. وە هەمیشە ئامانجی بەرزە. تا وەهمەکەت گەورەتر و بوێرتر بێت باشترە.

ڕەچاوکردنی دووەم

لە ناوەڕاستی ساڵانی ،١٧٠٠ادا لە کۆمەڵگەی مۆدێرن و مۆدێرن و مۆدێرنی ئەوروپادا قسەی پزیشکێکی وڵاتی سویسری بە ناوی مایکل شوپاخ بڵاوبووەوە کە جۆرێکی دیکەی پزیشکی بەکاردەهێنا: ئەو هێزە چاککەرەوەکانی سروشت بەکاردەهێنا بۆ ئەنجامدانی چارەسەری موعجیزەیی. زۆری نەخایاند خەڵکی دەوڵەمەند لە هەموو کیشوەرەکەوە، نەخۆشییەکانیان هەم جددی و هەم سووک، خەریکی گەشتەکە بوون بۆ گوندی ئەلب لە...

Machine Translated by Google

لانگناو، کە شوپاچ لەوێ دەژیا و کار دەکات. ئەم سەردانکەرانە بە ڕۆیشتن بەناو شاخەکاندا، شاهیدی دراماتیکترین دیمەنە سروشتییە سروشتییەکان بوون کە ئەوروپا پێشکەشی دەکات. تا گەیشتنە لانگناو، هەستیان بە گۆڕانکاری دەکرد و لە ڕێگای تەندروستیدا بوون.

شوپاچ کە بە سادەیی بە "دکتۆری شاخ" ناسرابوو، دەرمانخانەیەکی بچووکی لە شارەکەدا هەبوو. ئەم شوێنە تەواو بوو بە دیمەنێک: قەرەباڵغی خەڵک لە چەندین وڵاتی جیاوازەوە ژوورە بچووکەکەیان چەقاندبوو، دیوارەکانی بە شووشەی ڕەنگاوڕەنگ پڕ بوون لە چارەسەری گیایی. لەو شوێنانەی کە زۆربەی پزیشکانی ئەو سەردەمە چەقۆی تامی ناخۆشیان بۆ نووسیبوو کە ناونیشانی لاتینی تێنەگەیشتوویان لەسەر بوو (وەک ئەوەی زۆرجار دەرمانەکان تا ئێستاش دەیکەن)، چارەسەرەکانی شوپاخ ناوی وەک "زەیتی خۆشی"، "دڵی گوڵی بچووک"، یان "دژی ئەهریمەن"یان هەبوو. و تامێکی شیرین و دڵخۆشکەریان هەبوو.

سەردانیکەرانی لانگناو دەبوو بە سەبرەوە چاوەڕێی سەردانێک بکەن لەگەڵ پزیشکی شاخ، چونکە هەموو ڕۆژێک نزیکەی هەشتا نێردراو دەگەیشتنە دەرمانخانەکە و فلاسکی میزیان لە هەموو ئەوروپاوە هەڵگرتبوو. شوپاخ ئیدیعای کردووە کە دەتوانێت تەنها بە سەیرکردنی نمونەی میزەکەت و خوێندنەوەی وەسفێکی نووسراوی نەخۆشییەکەت دەستنیشان بکات کە چیت نەخۆش خستووە. (بە شێوەیەکی سروشتی زۆر بە وردی وەسفەکەی دەخوێندەوە پێش ئەوەی چارەسەرێکی بۆ بنووسێت.) کاتێک دواجار خولەکێکی بەتاڵی هەبوو (نموونەکانی میز زۆربەی کاتەکانی دەگرت)، سەردانکەرەکەی بانگ دەکرد بۆ ناو ئۆفیسەکەی لە دەرمانخانەکە. پاشان پشکنینی نمونەی میزی ئەم کەسەی دەکرد، ڕوونی دەکردەوە کە دەرکەوتنی هەموو ئەو شتانەی پێدەڵێت کە پێویستە بزانێت. خەڵکی وڵات هەستێکیان بۆ ئەم شتانە هەبووە، دەیگوت- حیکمەتیان لە ژیانێکی سادە و خوداپەرستەوە سەرچاوەی گرتووە کە هیچ کام لە ئاڵۆزییەکانی ژیانی شارستانی تێدا نەبووە. ئەم ڕاوێژکارییە کەسییە باسێکیش لەخۆدەگرێت کە چۆن مرۆڤ دەتوانێت ڕۆحی خۆی زیاتر لەگەڵ سروشتدا هاوئاهەنگ بکات.

شوپاخ چەندین جۆری چارەسەری دارشتبوو، هەریەکەیان بە قووڵی جیاوازن
شێوازە پزیشکییە ئاساییەکانی ئەو سەردەمە. بۆ نموونە باوەڕدار بوو بە چارەسەری تەزووی کارەبا. بۆ ئەوانەی کە پرسیاریان دەکرد ئایا ئەمە لەگەڵ باوەڕەکەی بە هێزی چارەسەری سروشتدا دەگونجێت، ئەو ڕوونی دەکاتەوە کە کارەبا دیاردەیەکی سروشتییە؛ تەنیا تەقلیدی هێزی ڕەشەبا بوو. یەکێک لە نەخۆشەکانی بانگەشەی ئەوەی دەکرد کە حەوت شەیتان تێیدا نیشتەجێیە. پزیشکەکە بە تەزووی کارەبا چارەسەری کرد و لەکاتی بەڕێوەبردنی ئەمانەدا هاوارێکی کرد کە دەتوانێت شەیتانەکان ببینێت کە لە جەستەی پیاوەکەدا دەفڕن، یەک بە یەک. پیاوێکی دیکە ئیدیعای کردووە کە عەرەبانەیەکی پەلەوەری و شۆفێرەکەی قووتداوە، کە ئازارێکی زۆری لە سنگیدا دروستکردووە. دکتۆری شاخ

Machine Translated by Google

بە سەبرەوە گوێی لێ بوو، بانگەشەی ئەوەی دەکرد کە دەتوانێت گوێی لە درزی قامچییەک بێت لە سکی پیاوەکەدا،
بەڵێنی چارەسەرکردنی پێدا و دەرمانی هێورکەرەوە و پاککەرەوەی پێدا.
پیاوەکە لەسەر کورسییەک لە دەرەوەی دەرمانخانەکە خەوی لێکەوت. هەر کە لە خەو هەڵسا ڕشایەوە و کاتێک ڕشانەوەی دەکرد
عەرەبانەیەکی پەلەوەری بە خێرایی تێپەڕی (دکتۆری شاخ بۆ ئەو بۆنەیە بەکرێی گرتبوو)، درزی قامچییەکەی وای لێکرد هەست
بکات کە بە جۆرێک بەڕاستی لە ژێر چاودێری پزیشکەکەدا دەریکردووە.

بە تێپەڕبوونی ساڵان ناوبانگی دکتۆری شاخ گەشەی کرد. لەلایەن کەسانی زلهێزەوە ڕاوێژی پێدەکرا- تەنانەت نووسەر
گۆتێش گەشتەکەی بۆ گوندەکەی خۆی ئەنجامدا- و بوو بە ناوەندی کولتێکی سروشت کە تێیدا هەموو شتێکی سروشتی بە
شایستەی پەرستن دادەنرا. شوپاخ وریا بوو لە دروستکردنی کاریگەری کە نەخۆشەکانی سەرقاڵ بکات و ئیلهامبەخش بێت.
پرۆفیسۆرێک کە سەردانی کردووە جارێک نووسیویەتی، مرۆڤ لە کۆمپانیادا وەستاوە یان دادەنیشێت، یەکێک یاری کارت
دەکات، هەندێکجار لەگەڵ ژنێکی گەنج؛ ئێستا کۆنسێرتێک دەکرێت، ئێستا نانخواردنی نیوەڕۆ یان ئێوارە، ئێستاش کەمێک
بالێ پێشکەش دەکرێت. بە کاریگەرییەکی زۆر خۆش، ئازادی سروشت لە هەموو شوێنێکدا یەکگرتووە لەگەڵ چێژەکانی بیو
مۆند و ئەگەر پزیشک توانای چاککردنەوەی هیچ نەخۆشییەکی نەبێت، لانیکەم دەتوانێت هیپۆکۆندریا و هەڵمەکان چارەسەر
بکات”.

لێکدانەوە

شوپاچ وەک پزیشکێکی ئاسایی گوندەکان دەستی بە کارەکانی کردبوو. هەندێک جار لە پراکتیکەکەیدا هەندێک لەو چارەسەرە
گوندانەی بەکاردەهێنا کە پێیان گەورە بووە و دیارە سەرنجی هەندێک ئەنجام دەدات، چونکە زۆری نەخایاند ئەم ڕەنگکردنە
گیاییانە و فۆرمەکانی چارەسەری سروشتی بوونە پسپۆڕییەکەی. وە لە ڕاستیدا فۆڕمی سروشتی چاکبوونەوەی ئەو کاریگەری
دەروونی قووڵی لەسەر نەخۆشەکانی هەبوو.

لەو شوێنانەی کە دەرمانە ئاساییەکانی ئەو سەردەمە ترس و ئازاریان دروست دەکرد، چارەسەرەکانی شوپاخ ئاسوودە و
ئارامکەرەوە بوون. باشتربوونی دەرئەنجامی باری دەروونی نەخۆشەکە توخمێکی گرنگ بوو لەو چارەسەرانەی کە هێنابووی.
نەخۆشەکانی ئەوەندە قووڵ باوەڕیان بە لێهاتووییەکانی هەبوو کە خۆیان ئیرادەیان بۆ تەندروستی دەکرد. شوپاخ لەبری ئەوەی
گاڵتە بە ڕوونکردنەوە ناعەقڵانییەکانیان بکات بۆ نەخۆشییەکانیان، هێپۆکۆندریای ئەوانی بەکارهێنا بۆ ئەوەی وا دەربکەوێت کە
چارەسەرێکی گەورەی هەبووە.

کەیسی دکتۆری شاخ وانەی بەنرخمان فێر دەکات لە دروستکردنی شوێنکەوتوویەکی کولت. سەرەتا دەبێت ڕێگەیەک
بدۆزیتەوە بۆ ئەوەی ئیرادەی خەڵک سەرقاڵ بکەیت، بۆ ئەوەی باوەڕیان بە دەسەڵاتەکانت ئەوەندە بەهێز بێت کە ئەوان...

Machine Translated by Google

هەموو جۆرە سوودێک لە خەیاڵتدا بێنە. باوەڕەکەیان کوالیتییەکی خۆبەدیهێنانی دەبێت، بەڵام دەبێت دڵنیا بیت لەوەی کە ئەوە تۆیت، نەک ویستی خۆیان، کە وەک بریکاری گۆڕانکاری سەیر دەکرێن. ئەو باوەڕە، هۆکارە، یان فانتازیایەک بدۆزەرەوە کە وایان لێدەکات بە سۆزێک باوەڕیان پێبکەن و ئەوانی دیکەش خەیاڵ دەکەن، وەک چارەسەرکەر، پێغەمبەر، نابغە، هەرچییەکت پێ خۆشە بتپەرستن.

دووەم: شوپاخ هێزی هەمیشەیی باوەڕمان بە سروشتمان فێر دەکات،
و بە سادەیی. سروشت، لە ڕاستیدا، پڕە لە زۆر شت کە ترسناکن- ڕووەکی ژەهراوی، ئاژەڵە توندەکان، کارەساتی لەناکاو، بەڵا. باوەڕبوون بە کوالیتی چارەسەرکەر و ئاسوودەیی سروشت بەڕاستی ئەفسانەیەکی بنیات نراوە، ڕۆمانسیزمە. بەڵام بانگەوازکردن بۆ سروشت دەتوانێت هێزێکی گەورەت بۆ بهێنێت، بەتایبەتی لە کاتە ئاڵۆز و سترێسەکاندا.

بەڵام ئەم تانەیە دەبێت بە دروستی مامەڵەی لەگەڵدا بکرێت. جۆرێک لە شانۆی سروشت دابڕێژە کە تێیدا تۆ وەک دەرهێنەر ئەو سیفەتانە هەڵبژێریت و هەڵیبژێریت کە لەگەڵ ڕۆمانسیزمی ئەو سەردەمەدا دەگونجێت. دکتۆری شاخ بە تەواوی ڕۆڵەکەی بینی، حیکمەت و ژیرییە ماڵەوەی خۆی یاری پێکرد و چارەسەرەکانی وەک پارچەی دراماتیک نمایش کرد. خۆی نەکردە یەک لەگەڵ سروشت؛ لەبری ئەوە سروشتی لە قاڵبدا بۆ کولتێک، بیناسازییەکی دەستکرد. بۆ دروستکردنی کاریگەرییەکی "سروشتی" لە ڕاستیدا دەبێت زۆر کار بکەیت، سروشت بکەیتە شانۆیی و بە شێوەیەکی خۆش بتپەرست. ئەگینا کەس هەستی پێناکات. سروشتیش دەبێت ڕەوتەکان پەیرەو بکات و پێشکەوتنخواز بێت.

ڕەچاوکردنی سێیەم

لە ساڵی ١٧٨٨و لە تەمەنی پەنجا و پێنج ساڵیدا، پزیشک و زانا فرانز مێسمێر لە گۆرەپانێکدا بوو. ئەو پێشەنگ بوو لە لێکۆڵینەوە لە موگناتیسی ئاژەڵان- ئەو باوەڕەی کە ئاژەڵەکان مادەی موگناتیسییان تێدایە، و پزیشک یان پسپۆڕ دەتوانێت چارەسەری موعجیزەئامێز ئەنجام بدات بە کارکردن لەسەر ئەم ماددە بارگاویکراوە- بەڵام لە ڤیەنا کە ئەو تێیدا دەژیا، تیۆرییەکانی تووشی سووکایەتیکردن بوون و گاڵتەجاڕی لەلایەن دامەزراوە پزیشکییەکانەوە. لە چارەسەرکردنی ژنان بۆ تەشەنوج، مێسمێر بانگەشەی ئەوەی کردووە کە کۆمەڵێک چارەسەری کاری کردووە، شانازیترین دەستکەوتی گەڕاندنەوەی بینایی بۆ کچێکی نابینا بووە. بەڵام پزیشکێکی دیکە کە پشکنینی بۆ ئەو کچە گەنجە کردووە، دەڵێت وەک جاران کوێرە، ئەمەش هەڵسەنگاندنێکە کە خۆی لەگەڵیدا ڕازی بووە. مێسمێر بەرپەرچی دایەوە و وتی دوژمنەکانی لە دەرەوەن بۆ بوختانکردنی بە بردنەوەی ئەو بۆ لای خۆیان. ئەم ئیدیعایە تەنیا گاڵتەجاری زیاتری لێکەوتەوە.

Machine Translated by Google

بەڕوونی ڤیەنزاییە هۆشیارەکان بینەرێکی هەڵە بوون بۆ تیۆرییەکانی و بۆیە بڕیاریدا بچێتە پاریس و دەست پێبکاتەوە.

شوقەیەکی نایابی لە شارە نوێیەکەیدا بە کرێ گرت، مێسمێر بە شێوەیەکی گونجاو ڕازاندەوە. شووشەی ڕەنگاوڕەنگ لە زۆربەی پەنجەرەکاندا هەستێکی ئایینی دروست دەکرد و ئاوێنە لەسەر هەموو دیوارەکان کاریگەرییەکی هیپنۆتیکیان بەرهەم دەهێنا. پزیشکەکە ڕیکلامی کرد کە لە شوقەکەیدا نمایشی هێزەکانی موگناتیسی ئاژەڵان دەکات، نەخۆش و خەمۆکەکان بانگهێشت دەکات بۆ ئەوەی هەست بە هێزەکانی بکەن. زۆری نەخایاند پاریسییەکانی هەموو چین و توێژەکان (بەڵام زۆربەیان ژن بوون، کە پێدەچوو زیاتر لە پیاوان بۆ بیرۆکەکە سەرنجیان ڕاکێشا) پارەی چوونە ژوورەوەیان دەدا بۆ ئەوەی شایەتحاڵی ئەو موعجیزە بن کە مێسمێر بەڵێنی پێدابوو.

لەناو شوقەکەدا بۆنەکانی گوڵی پرتەقاڵ و بخورە نامۆکان لە دەرچە تایبەتەکانەوە دەسوڕانەوە. لە کاتێکدا دەستپێشخەرەکان دەچوونە ناو ئەو ساڵۆنەی کە خۆپیشاندانەکانی تێدا ئەنجام دەدرا، گوێیان لە مۆسیقای چەپکە گوڵ و دەنگی هێورکەرەوەی گۆرانیبێژێکی ژن بوو کە لە ژوورێکی دیکەوە دەهات. لە ناوەڕاستی ساڵۆنەکەدا دەفرێکی درێژی هێلکەیی پڕ بوو لە ئاو کە مێسمێر ئیدیعای دەکرد موگناتیسی کراوە. لە کونەکانی ناو قاپەکەی کانزای دەفرەکەوە داری ئاسنی درێژی جوڵاو دەرکەوتبوون. سەردانکەران ڕێنمایی کران کە لە دەوری دەفرەکە دابنیشن و ئەم دارە موگناتیسیانە بخەنە سەر ئەو بەشەی جەستە کە ئازار یان کێشەیان پێدەبەخشێت و دواتر دەست لەگەڵ دراوسێکانیان بگرن، تا دەتوانن لە یەکتر نزیک دابنیشن بۆ ئەوەی یارمەتی هێزی موگناتیسی بدەن لە نێوان جەستەیاندا تێپەڕێت . هەندێک جاریش بە پەڕۆ بە یەکترەوە دەلکێنران.

THE POWIROI II

لە شارۆچکەی تارنۆپۆل پیاوێک بە ناوی ڕێب فیڤێل دەژیا. ڕۆژێک کە لە ماڵەکەی خۆی دانیشتبوو و بە قووڵی لە تەلمودەکەیدا نوقم بوو، لە دەرەوە گوێی لە دەنگێکی بەرز بوو. کاتێک چووە سەر پەنجەرەکە زۆر یاریزانی بچووکی یاریکردن بینی. “تا هەندێک پارچە فەسادی نوێ، بێ گومان.” ئەو بیریکردەوە. "منداڵان، خێرا ڕابکەن بۆ کەنیسەکە"، کز بووەوە و یەکەم چیرۆکی کە هاتە پێش چاوی خۆی ئیمپرۆڤیزە کرد. -لەوێ ئەهریمەنێکی دەریایی دەبینیت، و چ ئەهریمەنێک ! بوونەوەرێکە پێنج پێ و سێ چاو و سمێڵێکی وەک بزنێکە، تەنها سەوزە !”

وە دڵنیابە منداڵەکان بە پەلە ڕۆیشتن و ڕێب فایڤڵ گەڕایەوە بۆ خوێندنەکەی. زەردەخەنەی کردە ناو سمێڵەکەیەوە کاتێک بیری لەو فێڵە دەکردەوە کە لەسەر ئەو چەقۆکێشە بچووکانە کردوویەتی. زۆری نەخایاند دیسان خوێندنەکەی پچڕا،

Machine Translated by Google

ئەمجارەیان بە ڕاکردنی هەنگاوەکان. کاتێک چووە سەر پەنجەرەکە چەند جولەکەی بینی کە ڕایان دەکرد. “لە کوێ ڕادەکەیت ؟”
بانگی کرد.
“بۆ سۆناگۆگ !” جولەکەکان وەڵامیان دایەوە. -نەتبیستووە؟ ئەهریمەنێکی دەریایی هەیە، بوونەوەرێک هەیە پێنج قاچ و سێ
چاو و ڕیشێکی وەک بزنێک هەیە، تەنها سەوزە !” ڕێب فیڤڵ بە خۆشحاڵییەوە پێکەنی و بیری لەو فێڵە کردەوە کە کردوویەتی و
جارێکی دیکە دانیشتەوە بۆ تەلمودەکەی. بەڵام هەر کە دەستی کرد بە تەرکیزکردن کە لەناکاو گوێی لە جەنجاڵییەکی نانخواردن
بوو لە دەرەوە. وە چی بینی؟ جەماوەرێکی زۆر لە پیاوان و ژن و منداڵ، هەموویان بەرەو کەنیسەکە ڕایاندەکرد. “چییە ”؟iep
گریاو سەری لە پەنجەرەکەوە دەرهێنا.

-چ پرسیارێکە! بۆچی، نازانی؟” وەڵامیان دایەوە. -ڕاست لەبەردەم کەنیسەکەدا ئەهریمەنێکی دەریایی هەیە. بوونەوەرێکە پێنج
قاچ و سێ چاو و سمێڵێکی وەک بزنێکە، تەنیا سەوزە!”

وە کاتێک خەڵکەکە بەپەلە تێدەپەڕین، لەناکاو ڕێب فیڤڵ تێبینی ئەوەی کرد کە خودی حاخامەکە لەنێویاندایە.

واتە: پەروەردگاری جیهان!” هاوارێکی کرد. -ئەگەر خودی حاخامەکە لەگەڵیان ڕابکات بە دڵنیاییەوە دەبێت شتێک ڕوودات.
لە کوێ دوکەڵ هەبێت ئاگر هەیە!” بەبێ ئەوەی بیری زیاتر بکاتەوە ڕێب فایڤڵ کڵاوەکەی گرت و ماڵەکەی بەجێهێشت و
هەروەها دەستی کرد بە ڕاکردن. -کێ دەتوانێت بزانێت؟ لە دڵی خۆیدا گەمژەی کرد کاتێک ڕایکرد، هەناسەی تەواو بوو، بەرەو
کەنیسەکە.

گەنجینەی فۆلکلۆری جولەکەکان، ناتان ئاوسوبێل، چاپکراو، ١٩٤٨

مێسمێر ژوورەکە بەجێدەهێشت و "یاریدەدەری موگناتیسی" -هەموویان گەنجە قۆز و بەستراوەکان -بە پەرداخێک ئاوی
موگناتیسییەوە دەچوونە ژوورەوە کە بەسەر نەخۆشەکاندا دەیانڕشاندەوە، شلەی چاکبوونەوەیان بە جەستەیان دەشۆرد،
مەساجیان دەکرد بۆ ناو پێستیان، دەیانجووڵاند بەرەو حاڵەتێکی هاوشێوەی ترانس. وە دوای چەند خولەکێک جۆرێک لە
هێڵنجدان بەسەر ژناندا زاڵ دەبوو. هەندێکیان دەگریا، هەندێکیان دەقیژاند و قژیان دەدڕاند، هەندێکی دیکەیان بە هیستری
پێدەکەنین. لە لوتکەی هێڵنجدا مێسمێر دەچووە ناو ساڵۆنەکەوە، جلێکی ئاوریشمی ڕژاوی لەبەردا بوو کە بە گوڵی زێڕین
چەرموو کرابوو و چەقۆیەکی موگناتیسی سپی بەدەستەوە بوو. بە دەوری دەفرەکەدا دەجووڵایەوە، جەڵتەی مێشکی نەخۆشەکانی
دەدا و ئارامیان دەکردەوە تا ئارامییەکانیان بۆ دەگەڕێتەوە. زۆرێک لە ژنان دواتر ئەو هێزە سەیرەی کە لەسەریان هەیبوو
دەگەڕێننەوە بۆ نیگا کونکەرەکەی، کە بە بڕوای ئەوان وروژێنەرە یان شلە موگناتیسیەکانی ناو جەستەیان بێدەنگ دەکات.

Machine Translated by Google

له ماوەی چەند مانگێکدا دوای هاتنی بۆ پاریس، مێسمێر بوو بە تورەیی. لایەنگرانی بریتی بوون لە خودی ماری ئەنتۆنیەت، شاژنی فەرەنسا، هاوسەری لویسی شازدەهەم. وەک لە ڤیەننا لەلایەن فاکەڵتی فەرمی پزیشکییەوە ئیدانە کرا، بەڵام گرنگ نەبوو. پەرەسەندنی شوێنکەوتنی قوتابیان و نەخۆشەکان پارەیەکی جوانی پێدەدا.

مێسمێر تیۆرییەکانی فراوانتر کرد و ڕایدەگەیەنێت کە دەتوانرێت هەموو مرۆڤایەتی لە ڕێگەی هێزی موگناتیسییەوە بگەیەنرێتە هاوئاهەنگی، چەمکێک کە لە سەردەمی شۆڕشی فەرەنسادا زۆر سەرنجراکێش بوو. کولتێکی مەسمێریزم کە لە سەرانسەری وڵاتدا بڵاوبووەوە؛ لە زۆرێک لە شارۆچکەکاندا، "کۆمەڵگاکانی هاوسەنگی" سەریان هەڵدا بۆ تاقیکردنەوەی موگناتیسی. ئەم کۆمەڵگایانە لە کۆتاییدا بەناوبانگ بوون: ئەوان مەیلیان هەبوو کە لەلایەن ئازادیخوازەکانەوە سەرکردایەتی بکرێن کە دانیشتنەکانیان دەکردە جۆرێک لە ئۆرگی گروپی.

لە لوتکەی ناوبانگ و جەماوەریی مێسمێردا، کۆمیسیۆنێکی فەرەنسی بڵاویکردەوە کە...
ڕاپۆرتێک لەسەر بنەمای ساڵانێک لە تاقیکردنەوەی تیۆری موگناتیسی ئاژەڵان. دەرەنجامەکە: کاریگەرییەکانی موگناتیسی لەسەر جەستە لە ڕاستیدا لە جۆرێک لە هیستریای گروپی و پێشنیاری خۆکارەوە هاتووە. ڕاپۆرتەکە بە باشی بەڵگەی لەسەر بوو، و ناوبانگی مێسمێری لە فەرەنسا تێکدا. وڵاتی بەجێهێشت و چووە خانەنشینییەوە. بەڵام تەنها چەند ساڵێک دواتر، تەقلیدکاران لە هەموو ئەوروپادا سەریان هەڵدا و جارێکی دیکە پەرستنی مەسمێریزم بڵاوبووەوە، باوەڕدارانی لە هەموو کاتێک زیاتر بوون.

لێکدانەوە

دەکرێت کاروانی مێسمێر بکرێتە دوو بەش. کاتێک هێشتا لە ڤیەنا بوو، بە ڕوونی بروای بە ڕەوایەتی تیۆرەکەی هەبوو، و هەموو هەوڵێکی کرد بۆ سەلماندنی.
بەڵام پەرەسەندنی بێزاری و نارەزایی هاوکارەکانی وای لێکرد ستراتیژییەکی دیکە بگرێتەبەر. سەرەتا ڕووی لە پاریس کرد، لەوێ کەس نەیدەناسی و تیۆرییە ئیسرافییەکانی خاکێکی بەرهەمدارتریان دۆزیەوە. پاشان بانگەوازی بۆ خۆشەویستی فەرەنسی بۆ شانۆ و بینین کرد، شوقەکەی کردە جۆرێک لە جیهانی ئەفسوناوی کە تێیدا بارگرانییەکی زۆری هەستیاری بۆن و بینین و دەنگ کریارەکانی سەرسام کرد. لە هەمووی گرنگتر، لەمەودوا تەنها لەسەر گروپێک موگناتیسی خۆی پراکتیزە دەکرد. گروپەکە ئەو دۆخەی دابین کرد کە موگناتیسی کاریگەری دروستی خۆی تێدا دەبێت، باوەڕدارێک ئەوی دیکە تووش دەکات، هەر گومانێکی تاکەکەسی زاڵ دەکات.

Machine Translated by Google

بەم شێوەیە مێسمێر لە داکۆکیکارێکی پشتڕاستکراوی موگناتیسییەوە گۆڕا بۆ ڕۆڵی چەقۆکێشێک کە هەموو فێڵێکی ناو
کتێبەکە بەکاردەهێنێت بۆ دیلکردنی خەڵک.
گەورەترین فێڵ لە هەموویان یاریکردن بوو بەو سێکسیەتە سەرکوتکراوەی کە لە ژێر ڕووی هەر شوێنێکی گروپیدا بڵق دەکات.
لە گروپێکدا حەسرەتێک بۆ یەکێتی کۆمەڵایەتی، حەسرەتێک لە شارستانیەت کۆنتر، هاوار دەکات بۆ ئەوەی بەئاگا بێتەوە. ڕەنگە
ئەم ئارەزووە لە ژێر دۆزی یەکگرتوودا بێت، بەڵام لە ژێرەوەیدا سێکسییەتێکی سەرکوتکراو هەیە کە چەقۆکێش دەزانێت چۆن
بۆ مەبەستەکانی خۆی ئیستغلال بکات و دەستکاری بکات.

ئەمە ئەو وانەیەیە کە مەسمێر فێرمان دەکات: مەیلی گومانکردنمان، ئەو مەودایەی کە ڕێگەمان پێدەدات عەقڵ بکەین،
کاتێک دەچنە ناو گروپێکەوە، دەشکێت.
گەرمی و تووشکەربوونی گروپەکە تاکی گوماناوی زاڵ دەکات. ئەمە ئەو دەسەڵاتەیە کە بە دروستکردنی کولتێک بەدەستی
دەهێنیت. هەروەها بە یاریکردن بە سێکسییەتی سەرکوتکراوی مرۆڤەکان، دەیانبەیت بۆ ئەوەی هەستە وروژاوەکانیان بە هەڵە
بزانن بە نیشانەکانی هێزی عیرفانیی خۆت. دەسەڵاتی نەگۆڕدراو بەدەست دەهێنیت بە کارکردن لەسەر خواستی بەدی
نەهاتووی خەڵک بۆ جۆرێک لە یەکگرتوویی لەشفرۆش و تاغوت.

هەروەها لەبیرت بێت کە کاریگەرترین کولتەکان ئایین لەگەڵ زانست تێکەڵ دەکەن.
نوێترین ڕەوت یان مۆدەی تەکنەلۆژی وەربگرە و لەگەڵ دۆزی بەرز، ئیمانێکی عیرفانیی، فۆرمێکی نوێی چارەسەرکردن تێکەڵی
بکە. لێکدانەوەکانی خەڵک بۆ کولتی تێکەڵاوەکەت بە شێوەیەکی بەرفراوان دەڕوات، و دەسەڵاتەکان دەگەڕێننەوە بۆ تۆ کە
تەنانەت هەرگیز بیرت لەوە نەکردبووەوە ئیدیعای بکەیت.

وێنە: موگناتیسی. هێزێکی نەبینراو تەنەکان بۆ لای خۆی ڕادەکێشێت، کە لە بەرامبەردا خۆیان دەبنە موگناتیسی، پارچەکانی
تر بۆ لای خۆیان ڕادەکێشن، هێزی موگناتیسی کۆی بەردەوام زیاد دەکات. بەڵام موگناتیسی ئەسڵی ببە و هەمووی لەیەک
دەچێت. ببە بە موگناتیسی، ئەو هێزە نەبینراوەی خەیاڵی مرۆڤەکان ڕادەکێشێت و بەیەکەوە دەیانگرێ. کاتێک لە دەوروبەرت
کۆبوونەتەوە، هیچ هێزێک ناتوانێت بیانباتە دەرەوە.

دەسەڵات: چەقۆکێش دەسەڵاتە گەورەکەی بەدەست دەهێنێت تەنها بە کردنەوەی ئەگەرێک بۆ پیاوان کە باوەڕ بەو
شتە بکەن کە پێشتر دەیانەوێت باوەڕیان پێی هەبێت.... ...The

Machine Translated by Google

باوەڕدار ناتوانێت لە دوورەوە بمێنێتەوە؛ لە دەوری سەرسوڕهێنەرەکە قەرەباڵغ دەبن، دەچنە ناو ئاورای کەسیی ئەوەوە، خۆیان بە ڕێورەسمێکی قورسەوە تەسلیمی وەهم دەکەن، وەک ئاژەڵ. (گرێتی دی فرانسیسکۆ)

پێچەوانەکردنەوە

هۆکارێک بۆ دروستکردنی فۆڵۆوەر ئەوەیە کە زۆرجار گروپێک ئاسانترە بۆ فریودان لە تاکێک، و ئەو دەسەڵاتە زۆر زیاترە دەداتە دەستت. بەڵام ئەمە مەترسییەکی لەگەڵدایە: ئەگەر لە هەر ساتێکدا گروپەکە لە ڕێگەی تۆوە ببینن، ئەوا خۆت دەبینیتەوە کە نەک ڕووبەڕووی یەک ڕۆحی فریودراو دەبیتەوە بەڵکو جەماوەرێکی تووڕە کە بەو شێوەیەی کە ڕۆژێک بەدوای تۆدا ڕۆیشتوون، پارچە پارچەت دەکەن. چەقۆکێشەکان بەردەوام ڕووبەڕووی ئەم مەترسییە دەبوونەوە، و هەمیشە ئامادە بوون لە شارەکە بچنە دەرەوە چونکە بە ناچاری ئەوە ڕوون بووەوە کە ئەکسیرەکانیان کار ناکەن و بیرۆکەکانیان ساختەن. زۆر خاو بوو و بە ژیانی خۆیان پارەیان دا. لە یاریکردن لەگەڵ جەماوەردا، تۆ یاری بە ئاگر دەکەیت، و دەبێت بەردەوام چاوت لە هەر پریشکێکی گومان بێت، هەر دوژمنێک کە جەماوەرەکە لە دژی تۆ بگۆڕێت. کاتێک یاری بە هەستەکانی جەماوەرێک دەکەیت، دەبێت بزانیت چۆن خۆت لەگەڵیدا بگونجێنیت، لە چرکەیەکدا خۆت لەگەڵ هەموو ئەو مەزاج و ئارەزووانەدا بگونجێنیت کە گروپێک بەرهەمی دەهێنێت. سیخوڕ بەکاربهێنە، لە سەرووی هەموو شتێکەوە بە و جانتاکانت بە پاکەتەوە بهێڵەرەوە.

هەر لەبەر ئەم هۆکارە ڕەنگە زۆرجار پێت باش بێت یەک بە یەک مامەڵە لەگەڵ خەڵکدا بکەیت.
دابڕانیان لە ژینگەی ئاسایی خۆیان دەتوانێت هەمان کاریگەری هەبێت کە دانانی لە گروپێکدا- ئەوە زیاتر وایان لێدەکات کە تووشی پێشنیار و تۆقاندن ببن.
مژەرێکی گونجاو هەڵبژێرە و ئەگەر لە کۆتاییدا لە ڕێگەی تۆوە بینی لەوانەیە ئاسانتر دەرباز بێت لە قەرەباڵغی.

Machine Translated by Google

یاسای ٢٨

بە بوێرییەوە بچۆرە ناو کردارەوە

حوکمدان

ئەگەر دڵنیا نیت لە ڕێڕەوێکی کارکردن، هەوڵی مەدە. گومان و دوودڵیەکانت لەسێدارەدانت تووش دەکات. ترسنۆکی مەترسیدارە: باشترە بە بوێری بچیتە ژوورەوە. هەر هەڵەیەک کە لە ڕێگەی بوێرییەوە ئەنجامی دەدەیت بە ئاسانی بە بوێری زیاتر ڕاست دەکرێتەوە. هەمووان سەرسامن بە بوێرەکان؛ کەس ڕێز لە ترسنۆکەکان ناگرێت .

دوو سەرگەردانەکە

ڕێگای چێژ هەرگیز بەرەو شکۆمەندی نابات! دەستکەوتە سەرسوڕهێنەرەکانی هێرکولیس دەرئەنجامی سەرگەرمییەکی بەرز بووە و هەرچەندە شتێکی کەم هەیە، چ لە ئەفسانە یان مێژوودا، کە نیشان بدات کە هیچ ڕکابەرێکی هەبووە ، بەڵام هێشتا تۆمارکراوە کە شوڕشگێرێکی هەڵە، لەگەڵ هاوڕێیەکی سەرگەردان، بەدوای هی خۆیدا گەڕا بەختەوەری لە وڵاتێکی ڕۆمانسیدا. ئەو دووری نەبڕیبوو کاتێک هاوڕێکەی چاودێری پۆستێکی کرد، کە لەسەری ئەم نووسراوەی خوارەوە نووسرابوو: "سەرگەردانی ئازا، ئەگەر ئارەزووی دۆزینەوەی ئەو شتەت هەبێت کە هەرگیز لەلایەن هیچ شوڕشگێرێکی هەڵەوەرەوە نەبینراوە، تەنها دەبێت بەم لافاوەدا تێپەڕیت، و پاشان فیلێکی بەرد لە باوەشی خۆتدا بگرە و بە یەک هەناسە بیبە بۆ لوتکەی ئەم شاخە، کە پێدەچێت سەرە بەرزەکەی تێکەڵ بە ئاسمان بێت". هاوڕێی شوڕشگێڕەکە گوتی: "بەڵام ڕەنگە ئاوەکە قووڵ بێت و هەروەها خێرا بێت، هەرچەندە سەرەڕای ئەوەش، دەبێ بەسەریدا تێپەڕین، بۆچی دەبێت بارگرانی فیلەکەمان لەسەر بێت؟ چ ئەرکێکی گاڵتەجارانە!" وە لە ڕووی فەلسەفی و بە حیساباتێکی جوانەوە، تێبینی ئەوەی کرد کە ڕەنگە فیلەکە چوار هەنگاو هەڵبگیرێت؛ بەڵام بۆ گەیاندنی بە لوتکەی شاخەکە بە یەک هەناسە، کە لە دەسەڵاتی مرۆڤێکی فانیدا نەبوو، مەگەر فیگەری کوێرەی فیلێک بێت، تەنها گونجاوە بۆ ئەوەی لەسەر لوتکەی دارێک دابنرێت؛ و پاشان چ شەرەفێک لە سەرگەرمییەکی لەو شێوەیەدا دەبێت؟ وتی: هەیە

Machine Translated by Google

ئەو، “هەندێک فێڵ لەم نووسینەدا. مەتەڵێکە تەنها بۆ سەرقاڵکردنی منداڵ گونجاوە. بۆیە تۆ و فیلەکەت بەجێدەهێڵم”.

پاشان عەقڵکەرەکە ڕۆیشت؛ بەڵام پیاوە سەرگەردانەکە بە چاوەکانی داخراوەوە بەسەر ئاوەکەدا پەلە کرد؛ نە قووڵی و نە توندوتیژی ڕێگرییان لێکرد. و بەپێی نووسراوەکە فیلەکەی بینیوە کە لەسەر کەناری بەرامبەر پاڵکەوتووە.

وەریگرت و بردییە سەر لوتکەی گردەکە، لەوێ شارۆچکەیەکی بینی. هاوارێکی فیلەکە خەڵکی شارەکەی تووشی شۆک کرد، کە بە باوەشەوە هەستان؛ بەڵام سەرگەردانەکە، هیچ شتێکی ترسناک نەبوو، بڕیاریدا وەک پاڵەوانێک بمرێت. بەڵام خەڵکەکە بە بوونی ئەو سەرسام بوون و سەری سوڕما کە گوێی لێیان بوو بە جێنشینی پاشاکەیان کە بەم دواییە مردبوو، ڕایدەگەیەنن. کارگە گەورەکان تەنها بە ڕۆحی سەرگەردان بەدەست دەهێنرێن. ئەوانەی کە بە جوانییەکی زۆرەوە هەموو سەختی و بەربەستێک حیساب دەکەن کە ئەگەری زۆرە لە ڕێگایاندا بێت، ئەو کاتە لە دوودڵیدا لەدەست دەدەن، کە تا بوێرتر دەستیان بەسەردا بگرن و دەیخەنە بەردەستی بەرزترین مەبەستەکان.

ئەفسانە. جین دی لا فۆنتێن، ١٦٩٥-١٦٢١

بوێری و دوودڵی: بەراوردێکی دەروونی کورت بوێری و دوودڵی وەڵامی دەروونی زۆر جیاواز لە ئامانجەکانیاندا دروست دەکەن: دوودڵی بەربەستەکان دەخاتە سەر ڕێگاکەت، بوێری لەناویان دەبات.

کاتێک لەم شتە تێگەیشتیت، بە پێویستی دەزانیت کە بەسەر ترسنۆکی سروشتی خۆتدا زاڵ بیت و هونەری بوێری پراکتیزە بکەیت. ئەمانەی خوارەوە لە دیارترین کاریگەرییە دەروونییەکانی بوێری و ترسنۆکین.

تا درۆ بوێرتر بێت باشترە. هەموومان خاڵی لاوازمان هەیە، هەوڵەکانمان هەرگیز تەواو نین. بەڵام چوونە ناو کردارەوە بە بوێری کاریگەری ئەفسوناوی شاردنەوەی کەموکورییەکانمان هەیە. فێڵبازەکان دەزانن کە تا درۆکە بوێرتر بێت، زیاتر قەناعەت پێکەر دەبێت. بوێری تەواوەتی چیرۆکەکە وا دەکات زیاتر باوەڕپێکراو بێت، سەرنج لە ناتەباییەکانی سەرقاڵ دەکات. لەکاتی پێکەوە دانانی فێڵێک یان چوونە ناو هەر جۆرە دانوستانێک، لەوە زیاتر بڕۆ کە پلانت بۆ دانابوو. داوای مانگ بکە و سەرت سوڕدەمێنێت کە چەند جار بەدەستی دەهێنیت.

شێرەکان بازنەی نێچیرە دوودڵەکان دەدەن. مرۆڤەکان هەستی شەشەمیان هەیە بۆ لاوازییەکانی ئەوانی تر. ئەگەر لە یەکەم بەریەککەوتندا ئامادەیی خۆت نیشان بدەیت بۆ سازشکردن و پاشەکشەکردن و پاشەکشەکردن، ئەوا شێرەکە دەهێنیتە دەرەوە تەنانەت لە کەسانێکدا کە مەرج نییە خوێنرێژ بن. هەموو شتێک بەندە بە...

Machine Translated by Google

تێگەیشتن، و کاتێک وەک ئەو جۆرە کەسە سەیر دەکرێیت کە بە خێرایی دەچێتە سەر بەرگری، کە ئامادەیە دانوستان بکات
و ئامۆژگاری بکات، بەبێ بەزەییت پاڵت پێدەنرێت.

بوێری ترس دەخاتە سەر؛ ترس دەسەڵات دروست دەکات. جوڵە بوێرەکە وا دەکات گەورەتر و بەهێزتر دەرکەوێت لەوەی کە
هەیت. ئەگەر لەناکاو بێت، بە دزی و خێرایی مارێک، ئەوا ئیلهام بەخشە بۆ ئەو ترسە زۆر زیاترە. بە ترساندن بە هەنگاوێکی
بوێرانە، پێشینەیەک دادەمەزرێنیت: لە هەموو ڕووبەڕووبوونەوەیەکی دواتردا، خەڵک لە بەرگریدا دەبن، لە ترسی لێدانی
داهاتووتان.

ڕۆشتن بە نیوەی ڕێگا بە نیو دڵ گۆڕی قووڵتر هەڵدەکۆڵێت. ئەگەر بە کەمتر لە متمانەی تەواوەوە بچیتە ناو کردارێکەوە، ئەوا
بەربەست لە ڕێگای خۆتدا دادەنێیت. کاتێک کێشەیەک سەرهەڵدەدات سەرت لێ شێواوە، بینینی بژاردەکان لەو شوێنانەی
کە هیچیان نییە و بەبێ ئاگاداری کێشەی زیاتر دروست دەکەیت هێشتا. کۆترە ترسنۆکەکە بە پاشەکشەکردن لە ڕاوچییەکە، بە
ئاسانی دەچێتە ناو تەڵەکانیەوە.

دوودڵی بۆشایی دروست دەکات، بوێری دەیانسڕێتەوە. کاتێک کاتت بۆ بیرکردنەوە، بۆ هێم و هاو، بۆشاییەک دروست
دەکەیت کە ڕێگە بە کەسانی دیکەش دەدات کات بۆ بیرکردنەوەش بە هەمان شێوە. ترسنۆکییەکەت مرۆڤەکان تووشی وزەی
نائاسایی دەکات، شەرمەزاری لێدەکەوێتەوە. گومان لە هەموو لایەکەوە سەرهەڵدەدات.

بوێری ئەو جۆرە بۆشاییانە لەناو دەبات. خێرای جوڵەکە و وزە
لە کردارەکە هیچ شوێنێک بۆ گومان و نیگەرانی بۆ ئەوانی تر بەجێناهێڵن. لە وەسوەسەدا، دوودڵی کوشندەیە- قوربانییەکەت
ئاگاداری مەبەستەکانت دەکات. ئەو هەنگاوە بوێرە تاجی سەر ئیغراکردن بە سەرکەوتن دادەنێت: هیچ کاتێک بۆ بیرکردنەوە
ناهێڵێتەوە.

بوێری لە مەڕ جیات دەکاتەوە. بوێری بوونت پێدەبەخشێت و وا دەکات لە ژیان گەورەتر دەرکەوێت. ترسنۆکەکان لەناو کاغەزی
دیوارەکەدا کاڵ دەبنەوە، بوێرەکان سەرنج ڕادەکێشن و ئەوەی سەرنج ڕادەکێشێت هێز ڕادەکێشێت. ناتوانین چاوەکانمان لە
بوێرەکان دوور بخەینەوە- ناتوانین چاوەڕێی بینینی هەنگاوی بوێرانەی داهاتوویان بین.

ڕەچاوکردنی یاسا

Machine Translated by Google

I ڕەچاوکردنی

لە مانگی ئایاری ساڵی ١٩٢٥، پێنج لە سەرکەوتووترین بریکارەکانی بازرگانی کانزا خراپەکانی فەرەنسی خۆیان بینی کە بانگهێشت کراون بۆ کۆبوونەوەیەکی "فەرمی" بەڵام "زۆر نهێنی" لەگەڵ جێگری بەڕێوەبەری گشتی وەزارەتی پۆست و تەلەگراف لە هۆتێل کریلۆن، ئەو کاتە لوکسترین هۆتێل لە پاریس. کاتێک بازرگانەکان گەیشتن، ئەوە خودی بەڕێوەبەری گشتی بوو کە مۆنسیۆر لوستیگ بوو، لە سویتێکی سوانک لە نهۆمی سەرەوە چاوی پێیان کەوت.

بازرگانەکان هیچ بیرۆکەیەکیان نەبوو کە بۆچی بانگهێشتی ئەم کۆبوونەوەیە کراون و لە کنجکاویدا دەتقێن. دوای خواردنەوەکان، بەڕێوەبەرەکە ڕوونیکردەوە. وتی: بەڕێزان ئەمە بابەتێکی بەپەلەیە و پێویستی بە نهێنی تەواو هەیە. حکومەت ناچارە تاوەری ئیڤڵ بڕوخێنێت". بریکارەکان بە بێدەنگییەکی سەرسوڕهێنەرەوە گوێیان لێگرت کاتێک بەڕێوەبەرەکە ڕوونیکردەوە کە تاوەرەکە وەک لەم دواییانەدا لە هەواڵەکاندا بڵاوکرایەوە، زۆر پێویستی بە چاککردنەوە هەیە.

لە سەرەتادا مەبەست لێی وەک پێکهاتەیەکی کاتی بوو (بۆ پێشانگای ساڵی ١٨٨٩)، تێچووی چاککردنەوەی بەدرێژایی ساڵان زۆر بەرز بووبووەوە و ئێستا لە سەردەمی قەیرانی داراییدا، حکومەت دەبوو ملیۆنان دۆلار خەرج بکات بۆ چاککردنی.

زۆرێک لە خەڵکی پاریس تاوەری ئیڤڵیان بە چاوبرین دەزانی و بە بینینی ئەوەی کە دەڕوات، دڵخۆش دەبن. بە تێپەڕبوونی کات تەنانەت گەشتیارەکانیش لەبیریان دەچوو- لە وێنە و پۆستکارتدا دەژیا. لوستیگ وتی: بەڕێزان، هەمووتان بانگهێشت کراون بۆ ئەوەی حکومەت ئۆفەرێک بۆ تاوەری ئیڤڵ بکەن.

وەرەقەی کەلوپەلی نووسینی حکومی کە پڕ بوو لە ژمارە، وەک تۆنی کانزای تاوەرەکە، دەدا بە بازرگانەکان. چاوەکانیان هەڵهاتن کاتێک حیسابیان دەکرد کە چەند دەتوانن لە پاشماوەکە بەدەست بهێنن. پاشان لوستیگ بەرەو لیمۆیەکی چاوەڕوانکراو بردیان، کە گەیاندیانە تاوەری ئیڤڵ. بە هەڵکردنی نیشانەیەکی فەرمی و ڕێنماییکردنیان بەناو ناوچەکەدا، گەشتەکەی بە حیکایەتێکی پێکەنیناوی بەهارات کرد. لە کۆتایی سەردانەکەدا سوپاسی کردن و داوای لێکردن لە ماوەی چوار ڕۆژدا ئۆفەرەکانیان بگەیەننە سویتەکەی.

چەند ڕۆژێک دوای پێشکەشکردنی ئۆفەرەکان، یەکێک لەو پێنج کەسە کە مۆنسیۆر پی بوو، ئاگادارییەکی پێگەیشت کە پێشنیارەکەی براوەیە، و بۆ دەستەبەرکردنی فرۆشتنەکە پێویستە لە ماوەی دوو ڕۆژدا بێتە سویتەکە لە هۆتێلەکەدا، بە چەکێکی بڕوانامەدارەوە بە زیاتر لە ٢٥٠هەزار فرانک (ئەمڕۆ یەکسانە بە نزیکەی ١٠٠٠هەزار دۆلار)- چارەکێک لە کۆی نرخەکە. لە کاتی گەیاندنی چێکەکەدا ئەو بەڵگەنامانەی پێدەگەیشت کە خاوەندارێتی تاوەری ئیڤڵیان پشتڕاست دەکردەوە.

مۆنسیۆر پی. پەرۆش بوو- ئەو وەک ئەو پیاوەی کە ئەو شوێنەوارە بەناوبانگەی کڕیبوو و ڕووخاندبووی، دەچێتە مێژووەوە. بەڵام تا ئەو کاتەی گەیشتە...

Machine Translated by Google

سویتەکە، چێک لە دەستیدا، دەستی دەکرد بە گومان لە هەموو کارەکە. بۆچی لە بری بینای حکومی لە هۆتێل کۆبنەوە؟ بۆچی هیچ هەواڵێکی لە بەرپرسانی دیکە نەبیستبوو؟ ئایا ئەمە فێڵێک بوو، فێڵێک بوو؟ لەکاتێکدا گوێی لە لوستیگ بوو کە باسی ڕێکخستنەکانی هەڵوەشاندنەوەی تاوەرەکەی دەکرد، دوودڵ بوو، و بیری لەوە کردەوە پاشەکشە بکات.

بەڵام لەناکاو تێگەیشت کە دەرهێنەرەکە تۆنی خۆی گۆڕیوە.
لەبری ئەوەی باسی تاوەرەکە بکات، گلەیی لە کەمی مووچەکەی دەکرد، لە ئارەزووی ژنەکەی بۆ پاڵتۆیەکی پڕ لە پەڕ، گلەیی لەوە دەکرد کە چەندە زەحمەتە کە کاری قورس بکات و قەدر نەزانرێت. بۆ مۆنسیۆر پ.، بەیانی بوو کە ئەم بەرپرسە باڵایەی حکومەت داوای بەرتیل دەکات. بەڵام کاریگەرییەکەی لەسەر ئەو تورەیی نەبوو بەڵکو ئاسوودەیی بوو. ئێستا دڵنیا بوو کە لوستیگ بەڕاستی بووە، بەو پێیەی لە هەموو چاوپێکەوتنەکانی پێشوویدا لەگەڵ بیرۆکراتە فەرەنسییەکان، بە ناچاری داوای کەمێک چەورکردنی کفنیان کردبوو. متمانەی خۆی گەڕایەوە، مۆنسیۆر پی چەند هەزار فرانکێکی لە فەسڵدا خلیسکاند، پاشان چێکی بڕواناماەدارەکەی دایە دەستی بەڕێوەبەرەکە. لە بەرامبەردا بەڵگەنامەکانی وەرگرت، لەنێویاندا فەسڵێکی فرۆشتنی سەرنجڕاکێش کە بە شێوەیەکی سەرنجڕاکێش دەرکەوت. هۆتێلەکەی بەجێهێشت، خەونی بەو قازانج و ناوبانگەوە دەبینی کە...

هاتن.

بەڵام لە چەند ڕۆژی دواتردا، کاتێک مۆنسیۆر پی چاوەڕێی نامەنووسی حکومەت بوو، دەستی کرد بە تێگەیشتن لەوەی کە شتێک لە دۆخێکی خراپدایە. چەند پەیوەندییەکی تەلەفۆنی ڕوونی کردەوە کە جێگری بەڕێوەبەری گشتی لوستیگ نییە، هەروەها هیچ پلانێک نییە بۆ وێرانکردنی تاوەری ئیڤڵ: زیاتر لە ٢٥٠ هەزار فرانکی پارەی لێ وەرگیراوە!

مۆنسیۆر پی هەرگیز نەچووە لای پۆلیس. دەیزانی چ ناوبانگێکی هەیە

ئەگەر قسەیەک دەربچێت کە ئەو کەوتۆتە ژێر یەکێک لە بێماناترین بوێرترین هۆشەکانی مێژوودا، بەدەستی دەهێنا. جگە لە زەلیلکردنی گشتی، خۆکوشتنی بازرگانی دەبوو.

لێکدانەوە

ئەگەر کونت ڤیکتۆر لوستیگ، هونەرمەندی فێڵبازی نائاسایی، هەوڵی فرۆشتنی ئارک دی تریۆمف، کە پردێکە بەسەر ڕووباری سێن، پەیکەری بالزاکی بفرۆشێت، کەس باوەڕیان پێی نەدەکرد. بەڵام تاوەری ئیڤڵ تەنها زۆر گەورە بوو، زۆر بەدووری دەزانرا کە بەشێک بێت لە کارێکی فێڵبازی. لە ڕاستیدا ئەوەندە بەدووری نازانرێت کە لوستیگ توانی دوای شەش مانگ بگەڕێتەوە پاریس و تاوەری ئیڤڵ بە خراپەکارییەکی جیاواز "بفرۆشێتەوە"

Machine Translated by Google

بریکاری ئاسن، و بە نرخێکی زیاتر- برە پارەیەک بە فرانک کە ئەمڕۆ یەکسانە بە زیاتر لە ١،٥٠٠،٠٠٠دۆلار!

گەورەیی قەبارە چاوی مرۆڤ فریو دەدات. سەرقاڵمان دەکات و سەرسامان دەکات، ئەوەندەش خۆبەخۆیە کە ناتوانین بیخەینە بەرچاومان کە هیچ وەهمێک یان فێڵێک لە ئارادایە. خۆت بە گەورەیی و بوێری چەکدار بکە- فێڵەکانت تا ئەو شوێنە درێژ بکەرەوە کە دەڕۆن و دواتر زیاتر بڕۆ. ئەگەر هەستت کرد کە مژەرەکە گومانی هەیە، وەک لوستیگی بێ ترسەکە بیکە: لەبری ئەوەی پاشەکشە بکات، یان نرخەکەی دابەزێنێت، بە سادەیی نرخەکەی بەرزکردەوە، بە داوای بەرتیل و وەرگرتنی بەرتیل. داوای زیاتر کەسی بەرامبەر دەخاتە بەرگری و کاریگەری چەقۆکێشانی سازش و گومان دەبڕێت و بە بوێرییەکەی سەرکوت دەکات.

هەمیشە بەبێ گومان لەسەر نمرەی بێ وریاییەوە دەست بە کار دەکات. ترس لە شکست لە مێشکی ئەنجامدەرێکدا، بۆ بینەرێک، لە ئێستاوە بەڵگەی شکستە.... کردارەکان کاتێک مەترسیدارن کە گومان لە حیکمەتەکانیان هەبێت؛ سەلامەتترە هیچ نەکەیت.

بالتاسار گراسیان، ١٦٥٨-١٦٠١

چیرۆکی HUH SAENG

لە کوخێکی کاهووناوی نزمدا لە دۆڵی نامسان ژن و مێردێکی هەژار بە ناوەکانی کاک و خاتوو هوە سانگ دەژیان. مێردەکە حەوت ساڵ خۆی قەتیس کرد و تەنیا لە ژوورە ساردەکەیدا کتێبی دەخوێندەوە.... ڕۆژێک ژنەکەی کە هەمووی بە فرمێسکەوە پێی گوت: لێرە سەیرکە پیاوە باشەکەم! هەموو کتێب خوێندنەوەکەت سوودی چییە؟ من تەمەنی گەنجیم لە شوشتن و دورین بۆ کەسانی تر بەسەر بردووە و لەگەڵ ئەوەشدا هیچ چاکەت و تەنوورەیەکی یەدەگم نییە بۆ لەبەرکردن و لە ماوەی سێ ڕۆژی ڕابردوودا هیچ خواردنێکم نەبووە بیخۆم. من برسی و ساردم. ئیتر بەرگەی ئەوە ناگرم!" ... بە بیستنی ئەم قسانە، زانای تەمەن ناوەڕاست کتێبەکەی داخست... لەسەر پێی خۆی هەستا و... بێ ئەوەی قسەیەکی تر بڵێت، لە دەرگاکان دەرچوو.... گەیشتن بە دڵی شار، شلۆقی کرد بەرێزێکی تێپەڕبوو. "سڵاو هاوڕێ! دەوڵەمەندترین پیاوی شار کێیە؟" -هاوڵاتی هەژار! ئایا تۆ ،ssi Bvôn-ملیۆنێرەکە ناناسیت؟ خانووە دەروشاوەکەی کە سەقفەکەی کاشییە و دوانزە دەروازە کون بووە، تەنیا لەوێیە." هوە سانگ هەنگاوەکانی کێشا بۆ ماڵی پیاوە دەوڵەمەندەکە. دوای ئەوەی چووە ناو دەروازەی ،btgدەرگای ژووری میوانەکانی کردەوە و قسەی بۆ خانەخوێ کرد: "پێویستم بە 10,000یانگە بۆ سەرمایە بۆ کارە بازرگانییەکەم و دەمەوێت پارەکەم بە قەرز بدەیت. - "باشە کاکە. پارەکە بۆ کوێ بنێرم ؟"

Machine Translated by Google

“بۆ بازاڕی ئەنسۆنگ لە ژێر چاودێری بازرگانێکی کۆمیسیۆن.” "زۆر باشە. بەڕێز.
من سوود لە کیم وەردەگرم کە گەورەترین کاروباری کۆمیسیۆن لە بازاڕی ئەنسۆنگ ئەنجام دەدات. پارەکە لەوێ دەست دەکەوێت”. "ماڵئاوا. بەڕێز." کاتێک هو سانگ نەما، هەموو میوانەکانی دیکەی ژوورەکە پرسیاریان لە بڤۆن-سی کرد کە بۆچی ئەوەندە پارەی داوە بە کەسێکی نامۆی سواڵکەر کە ناوی بنەماڵەکەی بۆی نادیارە. بەڵام پیاوە دەوڵەمەندەکە بە ڕووخسارێکی سەرکەوتووەوە وەڵامی دایەوە: هەرچەندە بە جلی چەقەڵەوە بوو، بەڵام بە ڕوونی تا مەسەلەکە قسەی دەکرد بەبێ ئەوەی خیانەت لە شەرمەزاری و کەمتەرخەمی بکات، بە پێچەوانەی خەڵکی ئاسایی کە دەیانەوێت پارە قەرز بکەن بۆ قەرزێکی خراپ. پیاوێکی وەک خۆی یان شێتە یان متمانەی بەخۆی هەیە لە بازرگانیکردندا. بەڵام بە حوکمدان لە چاوە بێ ترسەکانی و دەنگی بووەمەلەرزەکەیەوە ئەو پیاوێکی نائاساییە و مێشکێکی سەروو مرۆیی هەیە، شایەنی متمانەی منە. من پارە دەناسم و پیاویش دەناسم. زۆرجار پارە پیاو بچووک دەکات، بەڵام پیاوێکی وەک ئەو پارەی گەورە بەدەست دەهێنێت. تەنها دڵخۆشم کە یارمەتی پیاوێکی گەورەم داوە کە بازرگانی گەورە بکات”.

لە پشت پەردەی کۆشکی شاهانە لە کۆریا، ها تای-هنگ، ١٩٨٣

رەچاوکردنی دووەم

لە ساڵی ادا١٥٣٣لە سەر تەختی مردنیدا، ڤاسیلی سێیەم، دوکی گەورەی مۆسکۆ و فەرمانڕەوای ڕووسیایەکی نیمچە یەکگرتوو، کوڕە سێ ساڵانەکەی، ئیڤان چوارەم، وەک جێنشینی خۆی ڕاگەیاند. هاوسەرە گەنجەکەی هێلێنا وەک ڕیجێنت دەستنیشان کرد تا ئیڤان گەیشتە زۆرینەی خۆی و توانی بە تەنیا حوکم بکات. ئەرستۆکراسی -بۆیارەکان -بە نهێنی دڵخۆش بوون: ساڵانێک بوو دوکەکانی مۆسکۆ هەوڵیان دەدا دەسەڵاتی خۆیان بەسەر چەمەکانی بۆیارەکاندا درێژ بکەنەوە. بەهۆی مردنی ڤاسیلی و میراتگرەکەی تەمەنی تەنها سێ ساڵ و ژنێکی گەنج کە بەرپرسی دوکایەتی بوو، بۆیارەکان دەتوانن دەستکەوتەکانی دوکەکان بگەڕێننەوە دواوە و کۆنترۆڵی دەوڵەت بکەن و بنەماڵەی شاهانە زەلیل بکەن.

هێلێنا گەنج کە ئاگاداری ئەم مەترسیانە بوو، رووی لە هاوڕێ متمانەپێکراوەکەی شازادە ئیڤان ئۆبۆلێنسکی کرد بۆ ئەوەی یارمەتی حوکمڕانییەکەی بدات. بەڵام دوای پێنج ساڵ وەک ڕێجێنت لەناکاو مرد- لەلایەن ئەندامێکی خێزانی شویسکیەوە ژەهراوی بوو، ترسناکترین خێڵی بۆیار. شازادەکانی شویسکی دەستیان بەسەر حکومەتدا گرت و ئۆبۆلێنسکییان فڕێدایە زیندانەوە و لەوێش لە برسێتیدا مرد. ئیڤان لە تەمەنی هەشت ساڵیدا ئێستا هەتیوێکی سووکایەتی پێکراو بوو و هەر بۆیارێک یان ئەندامێکی خێزانەکەی کە گرنگی پێبدات، یەکسەر دوورخرایەوە یان دەکوژرا.

Machine Translated by Google

و بەم شێوەیە ئیڤان لە کۆشکەکەدا دەسورایەوە، برسی و جل و بەرگی نەخۆش و زۆرجاریش خۆی لە شویسکیەکان دەشاردەوە، کە کاتێک دەیبینن بە شێوەیەکی زبر مامەڵەیان لەگەڵدا دەکرد. لە هەندێک ڕۆژدا دەیانگەڕاند و جل و بەرگی شاهانەیان لەبەر دەکرد و چەقۆیەکیان پێدەدا و لەسەر تەخت دایاندەنا- جۆرێک لە ڕێورەسمی گاڵتەجاڕانە کە تێیدا خۆنمایشکردنی شاهانەیان بە خراپە دەزانی. پاشان تەقەیان لێدەکرد. ئێوارەیەک چەند کەسێکیان بەناو کۆشکەکەدا ڕاوەدوونانی میترۆپۆلیتانی -سەرۆکی کڵێسای ڕووسی -و ئەویش پەنایان برد بۆ ژووری ئیڤان؛ کوڕەکە بە ترسەوە سەیری دەکرد کە شویسکیەکان دەچوونە ژوورەوە و سووکایەتییان دەکرد و بێ بەزەییانە لە میترۆپۆلیتانیان دەدا.

ئیڤان یەک هاوڕێی لە کۆشکەکەدا هەبوو، ئەویش بۆیارێک بوو بە ناوی ڤۆرۆنتسۆڤ کە دڵنەوایی دەدا و ئامۆژگاری دەکرد. بەڵام ڕۆژێک کە ئەو و ڤۆرۆنتسۆڤ و نوێترین میترۆپۆلیتان لە نانخواردنی کۆشکەکەدا کۆنفرانسیان کرد، چەندین شویسکی هاتنە ژوورەوە و لە ئورۆنتسۆڤیان دا و بە دراندن و پێدانی عەباکانی سووکایەتییان بە میترۆپۆلیتان کرد. پاشان ڤۆرۆنتسۆڤیان لە مۆسکۆ دەرکرد.

بە درێژایی هەموو ئەمانە ئیڤان بێدەنگییەکی توندی پاراست. بۆ بۆیارەکان وا دیار بوو پلانەکەیان کاریگەری هەبووە: گەنجەکە بووە بە گەمژەیەکی ترساو و گوێڕایەڵ. ئێستا دەیانتوانی پشتگوێی بخەن، تەنانەت بە تەنیا جێی بهێڵن. بەڵام ئێوارەی ی٢٩کانوونی دووەمی ،١٥٤٣ئیڤان کە ئێستا تەمەنی سێزدە ساڵە، داوای لە شازادە ئەندرێ شویسکی کرد بێتە ژوورەکەی. کە شازادە گەیشتە لای ژوورەکە پڕ بوو لە پاسەوانی کۆشک. پاشان ئیڤانی گەنج پەنجەی ئاراستەی ئەندرێی کرد و فەرمانی بە پاسەوانەکان کرد دەستگیری بکەن و بیکوژن و تەرمەکەی فڕێ بدەنە دەست سەگەکانی خوێن لە کۆشکی شاهانەدا. لە چەند ڕۆژی دواتردا ئیڤان هەموو هاوکارە نزیکەکانی ئەندرێی دەستگیرکرد و دوورخرانەوە. بەهۆی بوێرییە لەناکاوەکەیەوە، ئێستا بۆیارەکان لە تیرۆری فانی ئەم گەنجەدا وەستابوون، ئیڤانی ترسناک لە داهاتوودا، کە پلانی دانابوو و چاوەڕێی پێنج ساڵ بوو بۆ جێبەجێکردنی ئەم یەک کردەوە خێرا و بوێرانەی کە بۆ دەیان ساڵ دەسەڵاتەکەی مسۆگەر دەکرد

بۆ ئەوەی بێت.

لێکدانەوە

جیهان پڕە لە بۆیارەکان- ئەو پیاوانەی کە سووکایەتیت پێدەکەن، لە تەماحەکەت دەترسن و بە ئیرەییەوە پاسەوانی کایەی بچووکبوونەوەی دەسەڵاتیان دەکەن. پێویستە دەسەڵاتەکەت جێگیر بکەیت و ڕێز بەدەست بهێنیت، بەڵام ئەو ساتەی بۆیارەکان هەست بە گەشەسەندنی بوێری تۆ دەکەن، ئەوان کار دەکەن بۆ پووچەڵکردنەوەت. ئیڤان بەم شێوەیە بەرەوڕووی دۆخێکی لەو شێوەیە بووەوە: ئەو بە نزمییەوە پاڵکەوت، نە تەماح و نە نارازیبوونی نیشان دەدا. چاوەڕێی کرد، و کەی

Machine Translated by Google

کاتی هات پاسەوانەکانی کۆشکی هێنایە لای خۆی. پاسەوانەکان هاتبوون ڕقیان لە شویسکییە دڕندەکان بێت. کاتێک بە پلانەکەی ئیڤان ڕازی بوون، بە خێرایی مارێک لێیدا و پەنجەی ئاراستەی شویسکی کرد و هیچ کاتێکی پێنەدا کاردانەوەی هەبێت.

دانوستان لەگەڵ بۆیارێک بکە و دەرفەتی بۆ دەرەخسێنیت. سازشێکی بچووک دەبێتە ئەو پەنجەرەی کە پێویستی پێیەتی بۆ ئەوەی لەیەکت جیا بکاتەوە. جوڵەی بوێرانەی لەناکاو، بەبێ گفتوگۆ و ئاگادارکردنەوە، ئەم پەنجەکانی پێ دەسرێتەوە و دەسەڵاتت بنیات دەنێت. گومانلێکراوان و سووکایەتیپێکەران دەترسێنیت و متمانەی ئەو زۆرانە بەدەست دەهێنیت کە سەرسامن و شکۆمەندییان بۆ ئەو کەسانە هەیە کە بوێرانە مامەڵە دەکەن.

ڕەچاوکردنی سێیەم

لە ساڵی ١٥١٤پیترۆ ئارێتینۆی تەمەن بیست و دوو ساڵان وەک یاریدەدەرێکی نزم لە خێزانێکی دەوڵەمەندی ڕۆمانی کار دەکرد. ئەو وەک نووسەرێک تەماحی گەورەیی هەبوو، بۆ ئەوەی جیهان بە ناوی خۆیەوە ئاگر بکاتەوە، بەڵام چۆن کەسێکی سادە هیوای بەدیهێنانی ئەو جۆرە خەونانە دەخوازێت؟

لەو ساڵەدا پاپا لیۆ دەیەم باڵیۆزخانەیەکی لە پاشای پورتوگال وەرگرت کە چەندین دیاری لەخۆگرتبوو، دیارترینیان فیلێکی گەورە بوو، یەکەمین فیل بوو لە ڕۆما لە سەردەمی ئیمپراتۆریەتەوە. پاپا ئەم فیلەی زۆر خۆشدەویست و بە سەرنج و دیارییەوە بەسەریدا دەباری. بەڵام سەرەڕای خۆشەویستی و خەمخۆرییەکەی، فیلەکە کە ناوی هانۆ بوو، تووشی نەخۆشییەکی مردن بوو. پاپا پزیشکەکانی بانگهێشت کرد و ئەوانیش پاکەرەوەیەکی پێنج سەد کیلۆیییان بە فیلەکە بەخشی، بەڵام هەموویان بێ سوود بوون. ئاژەڵەکە مرد و پاپاش چووە ناو ماتەمینی. بۆ دڵنەوایی خۆی، نیگارکێشی گەورەی ڕافائیلی بانگ کرد و فەرمانی پێکرد تابلۆیەکی قەبارە ژیانی هانۆ لە سەرووی گۆڕی ئاژەڵەکەوە دروست بکات، کە لەسەری نووسراوە، "ئەوەی سروشت بردویەتی، ڕافایل لەگەڵ هونەرەکەیدا نۆژەن کردەوە."

لە چەند ڕۆژی دواتردا نامیلکەیەک لە سەرانسەری ڕۆمادا بڵاوبووەوە کە بووە هۆی خۆشی و پێکەنینێکی زۆر. بە ناونیشانی "دواین وەسیەت و پەیمانی فیل هانۆ"، بەشێکی نووسرابوو، "بە میراتگرەکەم کاردینالّ سانتا کرۆسێ، ئەژنۆکانم دەدەم، تا بتوانێت تەقلیدی چەواشەکارییەکانی من بکات.... بە میراتگری من کاردینالّ سانتی کواترۆ ، من چەناگەم دەدەم، بۆ ئەوەی بتوانێت بە ئاسانی هەموو داهاتەکانی مەسیح بخوات.... بە میراتگرەکەم کاردینالّ مێدیچی، گوێچکەکانم دەدەم، تا بتوانێت گوێی لە کارەکانی هەمووان بێت...." بۆ کاردینالّ گراسی، کە هەیبوو ناوبانگێکی زۆری هەبوو بۆ قسەکردن، فیلەکە بەشێکی گونجاو و گەورەی ئەناتۆمی خۆی بە وەسیەت کرد.

Machine Translated by Google

نامیلکە بێناوەکە بەردەوام بوو، هیچ کام لە گەورەکانی ڕۆمای نەپاراست، تەنانەت پاپاش. لەگەڵ هەریەکەیان ئامانجی لە ناسراوترین لاوازی خۆیان بوو. نامیلکەکە بە بەیت کۆتایی هات، "بزانە ئارێتینۆ هاوڕێتە / چونکە دوژمنێکی خراپە بۆ ئەوەی هەتبێت. / تەنها قسەکانی دەتوانێت پاپای باڵا وێران بکات / بۆیە خودا هەمووان لە زمانی خۆی بپارێزێت."

لێکدانەوە

ئارێتینۆ کە کوڕی پێڵاوچییەکی هەژار و خۆی خزمەتکار بوو، بە یەک نامیلکەی کورت، خۆی فڕێدا بۆ ناوبانگ. هەمووان لە ڕۆما پەلەیان کرد بۆ ئەوەی بزانن ئەم گەنجە بوێرە کێیە. تەنانەت پاپاش کە بەهۆی بوێرییەکەیەوە سەرقاڵ بوو، بەدوایدا گەڕا و لە کۆتاییدا کارێکی لە خزمەتکردنی پاپادا پێبەخشی. بە تێپەڕبوونی ساڵان بە "بەڵای شازادەکان" ناسرا و زمانی گازگرتنەکەی ڕێز و ترسی گەورەکانی بەدەستهێنا، لە پاشای فەرەنسا تا ئیمپراتۆری هاپسبورگ.

ترس کە هەمیشە شتەکان گەورە دەکات، جەستەیەک بە هەموو خەیاڵەکانیان دەبەخشێت، کە هەرچییەک لە بیری دوژمنەکانیاندا بیریان لێبکەنەوە، فۆرمەکەی وەردەگرێت؛ بەجۆرێک کە کەسانی ترسناک بە دەگمەن شکست دەهێنن لە کەوتنە ناو نارەحەتی ڕاستەقینە، کە بەهۆی مەترسییە خەیاڵییەکانەوە دروست بووە.... وە دوک کە کارەکتەری باڵادەستی هەمیشە پڕ بوو لە ترس و بێمتمانەیی، لە هەموو ئەو پیاوانەی کە تا ئێستا بینیومە، زۆرترین بوو توانای ئەوەی هەبوو بکەوێتە هەنگاوە درۆینەکانەوە، بەو ترسەی کە هەیبوو لە کەوتنە ناویان؛ بوون لەوەدا وەک هارەکان.

کاردیناڵ دی ڕێتز، ١٦٧٩-١٦١٣

ستراتیژی ئارێتینۆ سادەیە: کاتێک تۆ وەک داود بچووک و ناڕوون بیت، دەبێت گۆلیایەک بدۆزیتەوە بۆ هێرشکردنە سەر. تا ئامانجەکە گەورەتر بێت، سەرنجی زیاتر بەدەست دەهێنیت. تا هێرشەکە بوێرتر بێت، زیاتر لە خەڵک جیاوازتر دەبیت و زیاتر سەرسامی بەدەست دەهێنیت. کۆمەڵگا پڕە لەو کەسانەی کە بیری بوێرانە بیردەکەنەوە بەڵام بوێری چاپکردن و بڵاوکردنەوەیان نییە. دەنگی ئەو شتانە بدە کە خەڵک هەستی پێدەکەن- دەربڕینی هەستە هاوبەشەکان هەمیشە بەهێزە.

دیارترین ئامانج بگەڕێ و بوێرترین تەقەت لێبدە.
جیهان چێژ لە بینینەکە وەردەگرێت، و بە شکۆمەندی و دەسەڵات ڕێز لە دۆڕاوەکان دەگرێت- تۆ، واتە-.

Machine Translated by Google

1111.کوڕ و

کوڕێک کە لە کێڵگەکاندا یاری دەکرد، گژوگیایەک چەقۆی لێدرا. ڕایکردە ماڵەوە بۆ لای دایکی و پێی گوت کە تەنیا دەستی لەو گژوگیا ناشرینە داوە و ئەو گژوگیایە چەقۆی لێداوە.
دایکەکە گوتی: "تەنها دەست لێدانی تۆ بوو کورەکەم، بووە هۆی ئەوەی کە چەقۆی لێبدات؛ جارێکی تر کە دەستوەردان دەکەیت بە گژوگیایەکەوە، بە توندی دەستی پێ بگرە و هیچ ئازارێکت پێنادات".

بە بوێری ئەوەی کە دەیکەیت بەهیچ شێوەیەک بیکە.

سەدەی شەشەمی پێش زایینFABLES، AESOP.

کلیلی دەسەڵات

زۆربەمان ترسنۆکین. ئێمە دەمانەوێت خۆمان لە گرژی و ململانێ بەدوور بگرین و دەمانەوێت لای هەمووان بەدڵمان بن. ڕەنگە بیر لە کردەوەیەکی بوێرانە بکەینەوە بەڵام بە دەگمەن دەیگەیەنینە ژیان. ئێمە لە دەرئەنجامەکان دەترسین، لەوەی ئەوانی دیکە بیر لە چیمان دەکەنەوە، لەو دوژمنایەتییەی کە ئەگەر بوێرین لە شوێنی ئاسایی خۆمان تێپەڕین، دەیوروژێنین.

هەرچەندە ڕەنگە ترسنۆکی خۆمان وەک خەمێک بۆ ئەوانی تر، ئارەزوویەک لەبەر بکەین ئازاریان نەدەین یان توڕەیان نەکەین، لە ڕاستیدا پێچەوانەکەیە- ئێمە بەڕاستی خۆمان هەڵدەمژن، نیگەرانین لە خۆمان و چۆن کەسانی دیکە هەستمان پێدەکەن. لە بەرامبەردا بوێری ئاراستەی دەرەوەیە و زۆرجار وا لە مرۆڤەکان دەکات زیاتر هەست بە ئاسوودەیی بکەن، بەو پێیەی کەمتر خۆئاگادارە و کەمتر سەرکوت دەکرێت.

ئەمەش بە ڕوونیترین شێوە لە وەسوەسەدا دەبینرێت. هەموو وەسوەسەکارە گەورەکان سەرکەوتوو دەبن لە ڕێگەی قسەی ناشرینەوە. بوێری کازانۆڤا لە نزیکبوونەوەیەکی بوێرانەدا بۆ ئەو ژنەی کە ئارەزووی دەکرد، یان بە قسەی بێ ترسانە بۆ ئەوەی کە چەپڵە لێبدات، دەرنەکەوت؛ ئەوە پێکهاتبوو لە توانای ئەوەی کە خۆی بە تەواوی تەسلیمی ئەو کچە بکات و وا لێبکات باوەڕی بەوە هەبێت کە هەر شتێک بۆی دەکات، تەنانەت ژیانی خۆی دەخاتە مەترسییەوە، کە لە ڕاستیدا هەندێکجار دەیکرد. ئەو ژنەی کە ئەم سەرنجەی بەسەردا بەخشیبوو، تێگەیشت کە هیچی لێ نەگرتووە. ئەمە بێ سنوور لە دەستخۆشیکردن قسەخۆشتر بوو. لە هیچ کاتێکدا لە کاتی وەسوەسەدا دوودڵی یان گومانی نیشان نەدەدا، تەنها لەبەر ئەوەی هەرگیز هەستی پێ نەدەکرد.

بەشێک لە سۆز و خۆشەویستی وەسوەسە ئەوەیە کە وامان لێدەکات هەست بە گیرخواردن بکەین، بۆ ماوەیەکی کاتی لە دەرەوەی خۆمان و ئەو گومانە ئاساییانەی کە ئێمە...

Machine Translated by Google

دەژیت. لەو ساتەدا کە وەسوەسەکار دوودڵ دەبێت، سۆزەکە دەشکێت، چونکە ئێمە ئاگاداری پرۆسەکە دەبین، لە هەوڵی بە ئەنقەستیان بۆ وەسوەسەکردنمان، لە خۆئاگابوونیان. بوێری سەرنج بەرەو دەرەوە ئاراستە دەکات و وەهمەکە بە زیندووی دەهێڵێتەوە. هەرگیز نائاسایی و شەرمەزاری دروست ناکات. و بۆیە ئێمە سەرسامی بوێرەکان دەبین، و پێمان باشە لە دەوروبەریان بین، چونکە متمانە بەخۆبوونیان تووشمان دەکات و دەمانکێشێتە دەرەوەی کایەی ناوەوە و ڕەنگدانەوەی خۆمان.

IOBL. چۆن

بەڵام لەگەڵ ئەوانەی کاریگەرییان لەسەر دڵت دروست کردووە، تێبینیم کردووە کە تۆ ترسنۆکیت. ئەم کوالیتییە ڕەنگە کاریگەری لەسەر بۆرژوازییەک هەبێت، بەڵام دەبێت بە چەکی تر هێرش بکەیتە سەر دڵی ژنێکی جیهان.... من بەناوی ژنانەوە پێت دەڵێم: یەکێک لە ئێمە نییە کە تۆزێک مامەڵەی زبر لە هەمان کاتدا پێ باشتر نەبێت زۆر لەبەرچاو بگیرێن. پیاوان لە ڕێگەی هەڵەکردنەوە دڵێکی زیاتر لەدەست دەدەن لەوەی کە فەزیلەت ڕزگاری دەکات. تا خۆشەویستێک زیاتر ترسنۆکی لەگەڵ ئێمەدا نیشان بدات زیاتر پەیوەندی بە شانازیمانەوە هەیە کە هانی بدەین؛ تا زیاتر ڕێزی بۆ بەرخۆدانی ئێمە بگرێت، ئێمە داوای ڕێزی زیاتری لێدەکەین . ئێمە بە ئامادەییەوە بە ئێوەی پیاو دەمانگوت: «ئاه، بە ناوی بەزەییەوە وا مەزانن ئێمە ئەوەندە زۆر فەزیلەت بین؛ تۆ ناچارمان دەکەیت زۆرمان هەبێت...”

ئێمە بەردەوام لە خەباتداین بۆ شاردنەوەی ئەو ڕاستییەی کە ڕێگەمان بە خۆمان داوە خۆشەویست بین. ژنێک بخەرە دۆخێکەوە کە بڵێت تەنها ملکەچی جۆرێک لە توندوتیژی بووە، یان سەرسامکەر: ڕازی بکە کە تۆ بەهای کەم ناکەیتەوە، منیش وەڵامی دڵی دەدەمەوە...کەمێک بوێری زیاتر لەلایەن تۆوە هەردووکتان دەخستە ئاسوودەیی خۆتان. ئایا لەم دواییانەدا م.دی لا ڕۆشفۆکۆڵ چیت لەبیرە: "پیاوێکی عەقڵانی عاشق ڕەنگە وەک شێت مامەڵە بکات، بەڵام نابێت و ناتوانێت وەک گەمژە مامەڵە بکات".

ژیان و نامە و فەلسەفەی ئیپیکیوریای نینۆن دی
لێنکلۆس، نینۆن دی لێنکلۆس، ١٧٠٥-١٦٢٠

کەم کەس هەیە بە بوێری لەدایک بێت. تەنانەت ناپلیۆنیش دەبوو ئەو خووە لە بەرەکانی شەڕدا بچێنێت، لەوێدا دەیزانی بابەتی ژیان و مردنە. لە شوێنە کۆمەڵایەتییەکاندا نائاسایی و ترسنۆک بوو، بەڵام بەسەر ئەمەدا زاڵ بوو و لە هەموو بەشێکی ژیانیدا بوێری پراکتیزە دەکرد، چونکە هێزێکی گەورەی بینی، کە چۆن دەتوانێت بە شێوەیەکی ڕستەیی پیاوێک گەورە بکات (تەنانەت کەسێک کە وەک ناپلیۆن لە ڕاستیدا بە شێوەیەکی بەرچاو بچووک بوو) . هەروەها ئەم گۆڕانکارییە لە ئیڤانی ترسناکدا دەبینین: و

Machine Translated by Google

کوڕێکی بێ زیان لەناکاو خۆی دەگۆڕێت بۆ گەنجێکی بەهێز کە...
فەرمان بە دەسەڵات دەکات، تەنها بە ئاماژەدان بە پەنجە و گرتنەبەری ڕێوشوێنی بوێرانە.
دەبێت مەشق و بوێری خۆت پەرە پێبدەیت. زۆرجار سوودەکانی دەدۆزیتەوە
بۆی. باشترین شوێن بۆ دەستپێکردن زۆرجار جیهانی ناسکی دانوستانە،
بە تایبەتی ئەو باسانەی کە داوات لێدەکرێت نرخێکی تایبەت بە خۆت دابنێیت.
چەند جار خۆمان دادەنێین بە داوای کەم. کەی
کریستوفر کۆڵۆمبۆس پێشنیاری کرد کە دادگای ئیسپانیا پارەی گەشتەکەی بدات
بۆ ئەمریکا، ئەو داوای شێتانە بوێرانەی کرد کە بانگی بکرێت
“ئەدمیراڵی گەورەی ئۆقیانوس.” دادگاش ڕازی بوو. ئەو نرخەی داینابوو ئەو...
نرخی وەریگرت- داوای دەکرد بە ڕێزەوە مامەڵەی لەگەڵدا بکرێت و بەو شێوەیەش بوو.
هێنری کیسینجەریش دەیزانی کە لە دانوستاندا داواکاری بوێرانە باشتر کاردەکات
نەک بە ئیمتیازاتی پارچە پارچە دەست پێبکەیت و هەوڵبدەیت لەگەڵ ئەوی دیکەدا بگونجێت
کەسێک لە نیوەی ڕێگادا. بەهاکەت بەرز دابنێ، پاشان وەک کونت لوستیگ کردی، دابنێ
بەرزتر.

تێبگە: ئەگەر بوێری سروشتی نەبێت، ترسنۆکیش سروشتی نییە. شتێکی بەدەست هێنراوە
خوو، کە لە ئارەزووی دوورکەوتنەوە لە ململانێ هەڵگیراوە. ئەگەر ترسنۆکی دەستی گرتبێت
لە ئێوە، کەواتە، ڕەگ و ڕیشەی لێبکەنەوە. ترسەکانت لە دەرئەنجامەکانی کارێکی بوێرانە...
ڕێگەیەک لە ڕێژە دەرچووە لەگەڵ واقیع، و لە ڕاستیدا دەرئەنجامەکانی ترسنۆکی...
خراپتر. بەهاکەت دادەبەزێت و سوورێکی خۆبەدیهێنانی گومان دروست دەکەیت
و کارەسات. لەبیرت بێت: ئەو کێشانەی کە بەهۆی جوڵەیەکی بوێرانەوە دروست دەبن دەتوانن...
پۆشراو بێت، تەنانەت چارەسەر بکرێت، بە بوێری زیاتر و زیاتر.

وێنە: شێر و هار. شێر هیچ بۆشاییەک لە ڕێگەی خۆیدا دروست ناکات-
ڕێگای خۆی

بزووتنەوەکان زۆرن

خێرا، چەناگەی زۆر خێرا و بەهێزە. کۆترە
ترسنۆکەکە هەر شتێک دەکات بۆ ئەوەی
لە مەترسی ڕزگاری بێت، بەڵام لە
پەلەکردنەکەیدا بۆ پاشەکشەکردن و
هەڵاتن، دەگەڕێتەوە ناو تەڵەکانەوە،

پەلەکان دەچنە ناو چەناگەی دوژمنەکانیەوە.

Machine Translated by Google

دەسەڵات: بە دڵنیاییەوە پێموایە کە خێراتر بیت نەک وریا بیت، چونکە بەختەوەری ژنە و پێویستە ئەگەر بتەوێت زاڵ بیت بەسەریدا، بە زۆر داگیری بکەیت؛ و دەتوانرێت ببینرێت کە ڕێگە بە خۆی دەدات لەلایەن بوێرەکانەوە زاڵ بێت نەک ئەوانەی کە بە ساردییەوە بەرەوپێش دەچن. هەر بۆیەش وەک ژنێک هەمیشە هاوڕێی گەنجەکانە، چونکە کەمتر وریاترن و توندترن و بە بوێرییەکی زیاترەوە شارەزا دەبن. (نیکۆلۆ ماکیاڤێلی، (١٥٢٧ -١٤٦٩

پێچەوانەکردنەوە

هەرگیز نابێت بوێری ستراتیژی پشت هەموو کردارەکانت بێت. ئامرازێکی تاکتیکییە، بۆ ئەوەی لە ساتەوەختی گونجاودا بەکاربهێنرێت. پلان دابنێ و بیر لە پێشەوە بکەرەوە، و توخمە کۆتاییەکە بکە بە هەنگاوی بوێرانەی کە سەرکەوتنت بۆ دەهێنێت. بە واتایەکی تر، بەو پێیەی بوێری وەڵامێکی فێربووە، هەروەها وەڵامێکە کە فێردەبیت بە ئارەزووی خۆت کۆنتڕۆڵی بکەیت و بەکاری بهێنیت. تێپەڕاندنی ژیان بە چەکدار تەنها بە بوێری ماندووکردن و هەروەها کوشندە دەبێت. زۆر کەس تووڕە دەکەیت، وەک ئەوەی ئەو کەسانە دەیسەلمێنرێت کە ناتوانن کۆنترۆڵی بوێری خۆیان بکەن. یەکێک لەو کەسانە لۆلا مۆنتیز بوو؛ بوێرییەکەی سەرکەوتنەکانی بۆ هێنا و بووە هۆی ئەوەی پاشای باڤاریا ڕابکێشێت. بەڵام بەو پێیەی هەرگیز نەیتوانی دەستی بەسەر بوێرییەکەیدا بگرێت، ئەوەش بووە هۆی ڕووخانی ئەو- لە باڤاریا، لە ئینگلتەرا، لە هەر شوێنێک ڕووی تێکرد. سنووری نێوان بوێری و دەرکەوتنی دڕندەیی و تەنانەت شێتییشی بەزاند. ئیڤانی ترسناکیش تووشی هەمان چارەنووس بوو: کاتێک هێزی بوێری سەرکەوتنی بۆ هێنا، پێیەوە چەسپی، تا ئەو ڕادەیەی بوو بە نەخشێکی تەمەنی توندوتیژی و سادیزم. توانای ئەوەی لەدەستدا کە بزانێت کەی بوێری گونجاوە و کەی گونجاو نییە.

ترسنۆکی لە کایەی دەسەڵاتدا جێگەی نییە؛ بەڵام زۆرجار سوودمەند دەبیت بە توانای خۆنمایشکردن. بێگومان لەو کاتەدا ئیتر ترسنۆکی نییە بەڵکو چەکێکی هێرشبەرە: تۆ بە نمایشی شەرمنی خۆت خەڵک ڕادەکێشیت، باشترە دواتر بە بوێری هێرشیان بکەیتە سەر.

Machine Translated by Google

یاسای ٢٩

هەموو ڕێگایەک تا کۆتایی پلان دابنێ

حوکمدان

کۆتاییەکە هەموو شتێکە. پلان دابنێ تا دەگەینە ئەو ئاستە، بە لەبەرچاوگرتنی هەموو دەرئەنجامە ئەگەرییەکان و بەربەستەکان و پێچ و پەنا بەختەوەرییەکان کە ڕەنگە ماندووبوونت پێچەوانە بکەنەوە و شکۆمەندی بە کەسانی دیکە بدەن. بە پلاندانان تا کۆتایی بارودۆخەکان زاڵ نابن و دەزانیت کەی بوەستیت.

بە نەرمی ڕێنمایی بەخت بکە و یارمەتی دیاریکردنی داهاتوو بدە بە بیرکردنەوەیەکی دوور لە پێشەوە.

پێشێلکردنی یاسا

لە ساڵی ١٥١٠کەشتییەک لە دوورگەی هیسپانیۆلا (ئێستا هایتی و کۆماری دۆمینیکان) بەرەو ڤەنزوێلا بەرێکەوت، لەوێ بریار بوو کۆلۆنییەکی گەمارۆدراوی ئیسپانیا ڕزگار بکات. چەند میلێک لە بەندەرەوە دوورە، کەسێکی خۆپارێز لە سندوقێکی خۆراکەوە سەرکەوتە دەرەوە: ڤاسکۆ نونیز دی بالبۆا، ئیسپانییەکی بەڕێز کە بەدوای زێڕدا هاتبووە جیهانی نوێ بەڵام کەوتبووە ژێر قەرزەوە و بە شاردنەوەی لە سنگەکەیدا لە قەرزدەرەکانی ڕزگاری بوو.

زۆر کەم پیاو هەن- و ئەوانیش بەدەرن- کە توانای بیرکردنەوە و هەستکردنیان هەبێت لە دەرەوەی ساتەوەختی ئێستا.

کارل ڤۆن کلاوسڤیتز، ١٧٨٠-١٨٣١

بالبۆا لەوەتەی کۆلۆمبۆس گەڕایەوە بۆ زێڕ وەسوەسەی بۆ زێڕ هەبووە
ئیسپانیا لە گەشتەکانییەوە لەگەڵ چیرۆکەکانی شانشینییەکی ئەفسانەیی بەڵام تا ئێستا نەدۆزراوەتەوە بە ناوی ئێل دۆرادۆ.
بالبۆا یەکێک بوو لە یەکەم سەرگەردانەکان کە هات بۆ گەڕان بەدوای خاکی زێڕینی کۆلۆمبۆسدا و هەر لەسەرەتاوە بڕیاریدابوو کە ئەو کەسە دەبێت کە ئەو زەوییە بدۆزێتەوە، لە ڕێگەی بوێرییەکی تەواو و تاکە بیرکردنەوە. ئێستا کە لە قەرزدەرەکانی ئازاد بوو، هیچ شتێک ڕێگری لێ نەدەکرد.

Machine Translated by Google

بەداخەوە خاوەنی کەشتییەکە کە یاساناسێکی دەوڵەمەند بوو بە ناوی فرانسیسکۆ فێر ناندێز دی ئێنسیسۆ، توورە بوو
کاتێک باسی ئەو کەسەی کەشتییەکە کردبوو، فەرمانی دا کە بالبۆا لە یەکەم دوورگەیدا بەجێبهێڵرێت کە تووشی بوون. بەڵام
پێش ئەوەی هیچ دوورگەیەک بدۆزنەوە، ئینسیسۆ هەواڵی ئەوەی پێگەیشت کە ئەو کۆلۆنییەی کە بریار بوو ڕزگاری بکات
جێهێڵراوە. ئەمە چانسی بالبۆا بوو. ئەو گەشتەکانی پێشووی بۆ پەنەما بۆ دەریاوانەکان باس کرد، هەروەها ئەو دەنگۆیانەی کە
بیستبووی سەبارەت بە زێڕ لە ناوچەکەدا. دەریاوانە پەرۆشەکان ئینسیسۆیان ڕازی کرد کە ژیانی بالبۆا ڕزگار بکات، و
کۆلۆنییەک لە پەنەما دابمەزرێنێت. دوای چەند هەفتەیەک ناوی نیشتەجێبوونە نوێیەکەیان ناوە "دارین".

یەکەم حاکمی دارین ئینسیسۆ بوو، بەڵام بالبۆا پیاوێک نەبوو کە ڕێگە بدات کەسانی دیکە دەستپێشخەرییەکە بدزن. لەناو
دەریاوانەکاندا هەڵمەتی دژی ئینسیسۆ کرد، لە کۆتاییدا بە ڕوونی ئەوەیان خستەڕوو کە ئەوان ئەویان وەک پارێزگار پێ باشترە.
ئینسیسۆ لە ترسی ژیانی خۆی هەڵهات بۆ ئیسپانیا. چەند مانگێک دواتر، کاتێک نوێنەری تاجی ئیسپانیا هات بۆ ئەوەی
خۆی وەک حاکمی نوێ و فەرمی دارین جێگیر بکات، ئەویش ڕەتکرایەوە. لە گەشتی گەڕانەوەیدا بۆ ئیسپانیا، ئەم پیاوە خنکا؛
خنکانەکە بەڕێکەوت بووە، بەڵام بەپێی یاسای ئیسپانیا، بالبۆا پارێزگاری کوشتبوو و پۆستەکەی دەستی بەسەردا گرتبوو.

ئازایەتی بالبۆا پێشتر لە خراپەکارییەکانی دەرهێنابوو، بەڵام ئێستا هیواکانی بۆ...
سامان و شکۆمەندی مەحکوم بوو. بۆ ئەوەی ئیدیعا لەسەر ئێل دۆرادۆ بکات، ئەگەر بزانێت، پێویستی بە ڕەزامەندی پاشای
ئیسپانیا دەبێت- کە وەک کەسێکی دەرەوەی یاسا هەرگیز وەریناگرێت. تەنها یەک چارەسەر هەبوو. هیندییەکانی پەنەما باسی
زەریایەکی فراوانیان لە دیوەکەی تری ئیستموسی ئەمریکای ناوەراست بە بالبۆا کردبوو، و گوتبوویان کە بە گەشتکردن بۆ
باشوور لەسەر ئەم کەناراوە ڕۆژئاواییە، دەگاتە خاکێکی ئەفسانەیی زێڕین، کە بە ناوێک بانگ دەکرێت کە بە گوێچکەکانی وەک
ئەوە دەهاتە بەرچاو "بیرو." بالبۆا بڕیاریدا جەنگەڵە خیانەتکارەکانی پەنەما ببڕێت و ببێتە یەکەم ئەوروپی کە پێیەکانی لەم زەریا
نوێیەدا بشوات. لەوێشەوە لەسەر ئێل دۆرادۆ ڕێپێوانی دەکرد. ئەگەر بەناوی ئیسپانیاوە ئەمەی بکردایە، ئەوا سوپاسگوزاری
هەمیشەیی پاشا بەدەست دەهێنا، و خۆی مۆڵەتی خۆی مسۆگەر دەکرد- تەنها ئەو دەبوو پێش ئەوەی دەسەڵاتدارانی
ئیسپانیا بێنە دەستگیرکردن، مامەڵە بکات.

دوو چۆلەکەکە

دوو چۆلەکە لە یەک حەوزدا نیشتەجێ بوون. حەوزەکە لە ژێر گەرمای هاویندا وشک بووەوە، جێیان هێشت و پێکەوە
بەڕێکەوتن بۆ گەڕان بەدوای ماڵێکی تردا. وەک

Machine Translated by Google

بەرێکەوت بە بیرێکی قووڵدا تێپەڕین، کە ئاوی زۆری تێدابوو، کاتێک بینی کامە چۆلەکەکان بە ئەوی دیکەیان گوت: "با دابەزین و شوێنی نیشتەجێبوونمان لەم بیرەدا بکەین، پەناگە و خۆراکمان بۆ دابین دەکات."

ئەوی تریش بە وریاییەوە وەڵامی دایەوە: "بەڵام گریمان ئاوەکە شکستمان پێ بێنێت، چۆن دەتوانین جارێکی تر لە قووڵاییەکی ئاوا گەورە دەربچینەوە؟" هیچ شتێک مەکە بەبێ ڕەچاوکردنی دەرئەنجامەکانی.

ئەفسانە، ئایسۆپ، سەدەی شەشەمی پێش زایین

کەواتە لە ساڵی ١٥١٣دا بالبۆا بە ١٩٠سەربازەوە ڕۆیشت. لە نیوەی ڕێگادا بەسەر...
ئیستموس (لەو کاتەدا نزیکەی نەوەد میل پانی)، تەنها شەست سەرباز مابوونەوە، زۆربەیان بەهۆی ئەو بارودۆخە سەختانەدا گیانی خۆیان لەدەستدابوو- مێرووەکانی خوێنمژ، بارانبارینی بەخوڕ، تا. لە کۆتاییدا لە لوتکەی شاخێکەوە، بالبۆا بووە یەکەم ئەوروپی کە چاوی لەسەر زەریای هێمن دانا. چەند ڕۆژێک دواتر بە زرێپۆشەکەیەوە ڕۆیشت بۆ ناو ئاوەکانی و ئاڵای کاستیلەکەی هەڵگرت و بە ناوی تەختی ئیسپانیاوە داوای هەموو دەریا و خاک و دوورگەکانی کرد.

تا کۆتایی سەیر بکە، گرنگ نییە چییە کە بیری لێدەکەیتەوە. زۆرجار بەسە خودا وردەکارییەکی خۆشی بە پیاوێک دەدات، پاشان بە تەواوی تێکی دەدات.
مێژووەکان، هێرۆدۆتوس، سەدەی پێنجەمی پێش زایین

هیندییەکانی ناوچەکە بە زێڕ و گەوهەر و مرواری بەنرخ پێشوازییان لە بالبۆا کرد کە هاوشێوەی ئەو مرواریيە هەرگیز نەبینیبوو. کاتێک پرسیاری ئەوەی کرد کە ئەمانە لە کوێوە هاتوون، هیندییەکان ئاماژەیان بە باشوور کرد، بۆ خاکی ئینکاکان. بەڵام بالبۆا تەنها چەند سەربازێکی مابوو. بۆ ئەم ساتە، بڕیاریدا، بگەڕێتەوە بۆ دارین و گەوهەر و زێڕەکان بنێرێت بۆ ئیسپانیا وەک نیشانەی نیازپاکی و داوای سوپایەکی گەورە بکات بۆ ئەوەی یارمەتی بدات لە داگیرکردنی ئێل دۆرادۆ.

کاتێک هەواڵی بەزاندنی بوێرانەی بالبۆوا لە ئیستموس و دۆزینەوەی زەریای ڕۆژئاوا و داگیرکردنی پلان بۆ داڕێژراوی بۆ سەر ئێل دۆرادۆ گەیشتە ئیسپانیا، تاوانباری پێشوو بوو بە پاڵەوان. لە یەک کاتدا بە حاکمی خاکە نوێیەکە ناسێندرا. بەڵام پێش ئەوەی پاشا و شاژن هەواڵی دۆزینەوەی ئەویان پێ بگات، پێشتر دەیان کەشتییان ناردبوو، لە ژێر فەرمانی پیاوێک بە ناوی پێدرۆ ئارياس داڤیلا، "پێدرارياس"، بە فەرمانی دەستگیرکردنی بالبۆا بەهۆی کوشتن و وەرگرتنی فەرماندەیی کۆلۆنیەکە. تا ئەو کاتەی پێدرارياس گەیشتە پەنەما، زانیبووی کە بالبوا لێخۆشبووە، و دەبێت پۆستی پارێزگاری لەگەڵ ئەو کەسەی پێشووی یاسایی دەرچوودا دابەش بکات.

Machine Translated by Google

هەمووی بە هەمان شێوە، بالبۆا هەستی بە نائارامی دەکرد. زێڕ خەونی ئەو بوو، ئێل دۆرادۆ تاکە خەونی بوو
ویستن. لە بەدواداچوونی ئەم ئامانجەدا چەندین جار نزیک بوو لە مردن و هاوبەشکردنی سامان و شکۆمەندی لەگەڵ کەسێکی
تازەهاتوودا بەرگە نەگیرابوو. هەروەها زۆری نەخایاند بۆی دەرکەوت کە پێدراریاس پیاوێکی ئیرەیی بەخش و تاڵ و بە هەمان شێوە لە
دۆخەکە ناڕازییە. جارێکی تر تاکە چارەسەر بۆ بالبۆا ئەوە بوو کە دەست بەسەر دەستپێشخەرییەکەدا بگرێت بە پێشنیارکردنی بەزاندنی
جەنگەڵەکە بە سوپایەکی گەورەترەوە، کە کەرەستە و کەرەستەی دروستکردنی کەشتیوانی هەڵگرتبێت. کاتێک لە کەنارەکانی زەریای
هێمن بوو، ئەرمەدایەکی دروست دەکرد کە بەهۆیەوە ئینکاکان داگیر بکات. ئەوەی جێگەی سەرسوڕمانە، پێدراریاس بەو پلانە ڕازی
بوو- ڕەنگە هەستی بەوە کردبێت کە هەرگیز کار ناکات.

لەم دووەم ڕێپێوانەدا بەناو جەنگەڵدا سەدان کەس گیانیان لەدەستدا و ئەو دارانەی هەڵیانگرتبوو لە بارانبارینی بەخوڕدا ڕزی. بالبۆا
وەک هەمیشە بێ ترس بوو- هیچ هێزێک لە جیهاندا نەیتوانی پلانەکەی پووچەڵ بکاتەوە- و لەگەڵ گەیشتن بە زەریای هێمن دەستی
کرد بە بڕینی دارەکان بۆ دارە نوێیەکان. بەڵام ئەو پیاوانەی کە بۆی مابوونەوە زۆر کەم و زۆر لاواز بوون بۆ ئەوەی داگیرکاری بکەن و
جارێکی دیکە بالبۆا ناچار بوو بگەڕێتەوە بۆ دارین.

پێدراریاس لە هەر حاڵەتێکدا بانگهێشتی بالبۆای کردبووەوە بۆ گفتوگۆکردن لەسەر پلانێکی نوێ، و...
لە پەراوێزی شارۆچکەکەدا، گەڕانەکە لەلایەن فرانسیسکۆ پیزارۆوە پێشوازی لێکرا، هاوڕێیەکی دێرین و لە یەکەم بەزاندنی ئیستموسدا
لەگەڵیدا بوو. بەڵام ئەمە تەڵەیەک بوو: پیزارۆ بە سەرکردایەتی سەد سەرباز گەمارۆی هاوڕێی پێشووی دا و دەستگیری و گەڕاندەوە بۆ
پێدراریاس و بە تۆمەتی یاخیبوون دادگایی کرد. چەند ڕۆژێک دواتر سەری بالبۆا کەوتە ناو سەبەتەیەکەوە، لەگەڵ ئەوانەی
متمانەپێکراوترین شوێنکەوتووانی. ساڵانێک دواتر پیزارۆ خۆی گەیشتە پیرۆ و کردەوەکانی بالبۆوا لەبیرکرا.

پاشاکە. سۆفیەکان. و پزیشکی نەشتەرگەری

لە سەردەمی کۆندا پاشایەکی تارتاری لەگەڵ هەندێک لە ئاغاکانی لە دەرەوە بوو و بە پێ دەڕۆیشت. لە کەناری ڕێگاکەدا عەبدالێک
(سۆفییەکی سەرگەردان) بوو، هاواری دەکرد: هەرکەسێک سەد دینارم بداتێ، چەند ئامۆژگارییەکی باشی بۆ دەدەم. پادشا وەستا، وتی:
عبدال ئەم ئامۆژگارییە باشە بە سەد دینار؟ عەبداڵەکە وەڵامی دایەوە: «کاکە، فەرمان بدە برە پارەکەم پێ بدرێت، یەکسەر پێت دەڵێم.»
پاشا وای کرد، چاوەڕێی ئەوە بوو شتێکی نائاسایی ببیستێت. دەروێش پێی گوت: ئامۆژگاری من ئەمەیە: هەرگیز دەست بە هیچ
شتێک مەکە تا ڕەنگدانەوەی ئەوەت نەکردۆتەوە کە کۆتاییەکەی چی دەبێت. بەم قسەیە ئاغاکان و هەموو ئامادەبووان پێکەنین و
دەیانگوت عەبدال ژیرانە بووە کە پێشوەختە داوای پارەکەی بکات. بەڵام پاشا وتی: تۆ هیچت نییە

Machine Translated by Google

هۆکارێک بۆ پێکەنین بەو ئامۆژگارییە باشانەی ئەم عەبداڵە پێی بەخشیووم. کەس بێ ئاگا نییە لەوەی کە پێویستە پێش ئەوەی کارێک بکەین، بە باشی بیر بکەینەوە. بەڵام ئێمە ڕۆژانە تاوانبارین بە بیرنەکردنەوە و دەرئەنجامەکانیش خراپن. ئامۆژگارییەکانی ئەم دەروێشە زۆر بە نرخ دەزانم. ”

پاشا بڕیاریدا ئەو ئامۆژگارییە هەمیشە لە مێشکی خۆیدا هەڵبگرێت، و فەرمانی دا کە بە زێڕ لەسەر دیوارەکان بنووسرێت و تەنانەت لەسەر پلێتە زیوەکەی خۆی هەڵکەندرێت.
زۆری نەخایاند پیلانگێڕێک ئارەزووی کوشتنی پاشای کرد. بەرتیلێکی بە پزیشکی نەشتەرگەری شاهانە دا بە بەڵێنی سەرۆکوەزیران ئەگەر چەقۆیەکی ژەهراوی بخاتە ناو قۆڵی پاشا. کاتێک کاتی ئەوە هات کە بڕێک لە خوێنی پاشا دەربچێت، حەوزێکی زیوین دانرا بۆ گرتنی خوێنەکە. لەناکاو پزیشکی نەشتەرگەری ئاگاداری ئەو وشانە بوو کە لەسەری هەڵکەندراون:
“هەرگیز دەست بە هیچ شتێک مەکە تا ڕەنگدانەوەی ئەوەت نییە کە کۆتاییەکەی چی دەبێت. تێگەیشت کە ئەگەر پیلانگێڕەکە ببێتە پاشا دەتوانێت دەستبەجێ پزیشکی نەشتەرگەری بکوژێت، و پێویستی بە جێبەجێکردنی مامەڵەکەی نابێت.
تەنها ئەو کاتە بوو کە ئەو

پاشا کە بینی پزیشکی نەشتەرگەری ئێستا دەلەرزێت، لێی پرسی چی لە هون خراپە؟ و بەم شێوەیە دان بە ڕاستییەکاندا نا، هەر لەو ساتەدا.
دەستی بەسەر پیلانگێڕەکەدا گیرا؛ و پاشا هەموو ئەو خەڵکەی نارد کە ئامادە بوون کاتێک عەبدال ئامۆژگاری خۆی کرد و پێی گوتن: “هێشتا بە دەروێش پێدەکەنن؟”

کاروانی خەونەکان. ئیدریس شا، ١٩٦٨

لێکدانەوە

زۆربەی پیاوان بە دڵ حوکم دەکرێن نەک سەر. پلانەکانیان ناڕوونە و کاتێک بەربەستەکان بەرەوڕوو دەبنەوە ئیمپرۆڤیزە دەکەن. بەڵام ئیمپرۆڤیزەیشن تەنها تا قەیرانی داهاتوو دەتگەیەنێت، هەرگیز جێگرەوەی بیرکردنەوە لە چەند هەنگاوێک لە پێشەوە و پلاندانان تا کۆتایی نییە.

بالبۆا خەونی شکۆمەندی و سامانێکی هەبوو، پلانێکی ناڕوونیشی هەبوو بۆ گەیشتن بەو خەونە. بەڵام کارە بوێرەکانی و دۆزینەوەی زەریای هێمن تا ڕادەیەکی زۆر لەبیرکراون، چونکە ئەوەی لە جیهانی دەسەڵاتدا گوناهی کۆتاییە ئەنجامدا: بەشێکی ڕێگاکە ڕۆیشت و دەرگاکەی بە کراوەیی هێشتەوە بۆ ئەوەی ئەوانی دیکە دەست بەسەردا بگرن. پیاوێکی ڕاستەقینەی دەسەڵاتدار ئەو وریاییەی هەبوو کە لە دوورەوە مەترسییەکان ببینێت- ئەو ڕکابەرانەی کە دەیانەوێت بەشداری لە فەتحەکاندا بکەن، ئەو کەروێشکانەی کە کاتێک وشەی "زێڕ"یان بیستووە، دەسوڕانەوە. دەبوو بالبۆا زانیارییەکانی خۆی لەسەر ئینکاکان بە نهێنی بهێڵێتەوە تا دوای ئەوەی پیرۆی داگیرکرد. تەنها ئەو کاتە سامانەکەی،

Machine Translated by Google

و سەری، دڵنیا بوون. کاتێک پێدراریاس گەیشتە شوێنی ڕووداوەکە، پیاوێکی دەسەڵاتدار و وریایی پیلانی کوشتن یان زیندانیکردنی و دەستبەسەرداگرتنی ئەو سوپایەی کە بۆ داگیرکردنی پیرۆ هێنابووی. بەڵام بالبۆا لە ساتەکەدا قفڵ بوو، هەمیشە کاردانەوەی سۆزداری هەبوو، هەرگیز بیری لە پێشەوە نەدەکردەوە.

چ سوودێکی هەیە گەورەترین خەونی جیهان هەبێت ئەگەر ئەوانی تر دروێنەی...
سوود و شکۆمەندی؟ هەرگیز سەرت لەدەست مەدە لەسەر خەونێکی ناڕوون و کۆتایی کراوە- پلان دابنێ تا کۆتایی.

ڕەچاوکردنی یاسا

لە ساڵی ١٨٦٣سەرۆک وەزیرانی پرۆس ئۆتۆ ڤۆن بیسمارک ڕووپێوی بۆ تەختەی شەترەنجەکانی دەسەڵاتی ئەوروپا کرد وەک ئەوەی ئەوکاتە وەستابوو. یاریزانە سەرەکییەکان بریتی بوون لە ئینگلتەرا و فەرەنسا و نەمسا. پرۆسیا خۆی یەکێک بوو لە چەند دەوڵەتێکی فیدراسیۆنی ئەڵمانیا کە هاوپەیمانی شل بوو. نەمسا کە ئەندامی باڵادەستی فیدراسیۆن بوو، دڵنیا بوو لەوەی دەوڵەتانی دیکەی ئەڵمانیا بە لاوازی و دابەشبوون و ملکەچ دەمێننەوە.

بیسمارک پێی وابوو پرۆسیا چارەنووسی شتێکی زۆر گەورەترە لە کوڕە خزمەتکار بۆ نەمسا.

بیسمارک بەم شێوەیە یارییەکەی ئەنجامدا. یەکەم هەنگاوی دەستپێکردنی شەڕ بوو
لەگەڵ دانیمارکی نزم، بە مەبەستی وەرگرتنەوەی زەوییەکانی پێشووی پرۆس لە شلێسویگ-هۆڵشتاین. ئەو دەیزانی کە ئەم دەنگە دەنگانەی سەربەخۆیی پرۆس ڕەنگە فەرەنسا و ئینگلتەرا نیگەران بکات، بۆیە نەمسای لە شەڕەکەدا وەرگرت و ئیدیعای کرد کە شلێسویگ هۆڵشتاین بۆ بەرژەوەندی ئەوان وەرئەگرێتەوە. لە چەند مانگێکدا، دوای ئەوەی شەڕەکە بڕیاری لەسەردرا، بیسمارک داوای کرد کە ئەو زەوییە تازە داگیرکراوانە بکرێتە بەشێک لە پرۆسیا. بێگومان نەمساییەکان تووڕە بوون، بەڵام سازشیان کرد: سەرەتا ڕازی بوون کە شلێسویگ بدەن بە پرۆسەکان و دوای ساڵێک هۆڵشتاینیان فرۆشت. جیهان دەستی کرد بە بینینی ئەوەی کە نەمسا بەرەو لاوازی دەڕوات و پرۆسیا لە هەڵکشاندایە.

هەنگاوی داهاتووی بیسمارک بوێرترین هەنگاوی بوو: لە ساڵی ١٨٦٦شا ویلیامی پرۆسیا ڕازی کرد کە لە فیدراسیۆنی ئەڵمانیا بکشێتەوە و بەم کارەش لەگەڵ خودی نەمسادا بچێتە شەڕەوە. هاوسەری شا ویلیام و کوڕەکەی شازادەی جێنشین و شازادەکانی شانشینەکانی تری ئەڵمانیا بە توندی دژی شەڕێکی لەو شێوەیە بوون. بەڵام بیسمارک کە بێ ترس بوو، سەرکەوتوو بوو لە ناچارکردنی ململانێکان و سوپای باڵای پرۆسیا لە شەڕی حەوت هەفتەیی کورت و دڕندانەدا نەمساییەکانیان شکست پێهێنا. پاشان پاشا و ژەنەراڵەکانی پرۆس ویستیان ڕێپێوان بکەن

Machine Translated by Google

ڤیەنا، وەرگرتنی زۆرترین زەوی لە نەمسا. بەڵام بیسمارک ڕێگری لێکردن- ئێستا خۆی وەک ئەوەی لە لایەنی ئاشتییەوە پێشکەش کرد. ئەنجامەکەی ئەوە بوو کە توانی پەیماننامەیەک لەگەڵ نەمسا ئەنجام بدات کە ئۆتۆنۆمی تەواو بە پرۆسیا و دەوڵەتەکانی تری ئەڵمانیا بدات. ئێستا بیسمارک دەتوانێت پرۆسیا وەک دەسەڵاتی باڵادەست لە ئەڵمانیا و سەرۆکی کۆنفیدراڵی ئەڵمانیای باکوور کە تازە پێکهاتووە، جێگیر بکات.

فەرەنسی و ئینگلیزەکان دەستیان کرد بە بەراوردکردنی بیسمارک بە ئاتیلا هون، و ترسیان لەوە هەبوو کە دیزاینی لەسەر هەموو ئەوروپا هەبێت. کاتێک دەستی بە ڕێگای فەتحکردن کرد، هیچ شتێک نەبوو کە بزانرێت لە کوێ دەوەستێت. و، لە ڕاستیدا، سێ ساڵ دواتر بیسمارک شەڕێکی لەگەڵ فەرەنسا وروژاند. سەرەتا وا دەرکەوت کە مۆڵەتی خۆی بە لکاندنی بەلجیکا لەلایەن فەرەنسا داوە، پاشان لە دوا ساتدا بیرۆکەکەی گۆڕی. بە یاریکردنی یاری پشیلە و مشک، ئیمپراتۆری فەرەنسی ناپلیۆنی سێیەمی تووڕە کرد و پاشای خۆی لە دژی فەرەنسییەکان وروژاند. کەس سەری سوڕ نەما کە لە ساڵی ١٨٧٠شەڕ دەستی پێکرد، فیدراسیۆنی تازە پێکهێنراوی ئەڵمانی بە جۆش و خرۆشەوە بەشداری شەڕی فەرەنسا کرد و جارێکی دیکە ئامێری سەربازی پرۆس و هاوپەیمانەکانی لە ماوەی چەند مانگێکدا سوپای دوژمنیان لەناوبرد. هەرچەندە بیسمارک دژی دەستبەسەرداگرتنی هەر زەوییەکی فەرەنسی بوو، بەڵام ژەنەراڵەکان قەناعەتیان پێکرد کە ئەلزاس-لۆرین دەبێتە بەشێک لە فیدراسیۆنەکە.

ئێستا هەموو ئەوروپا ترسیان لە هەنگاوی داهاتووی ئەهریمەنە پرۆسێسییەکان هەبوو، کە بیسمارک، "ڕاوێژکاری ئاسن" سەرۆکایەتی دەکرد. وە لە ڕاستیدا دوای ساڵێک بیسمارک ئیمپراتۆریەتی ئەڵمانیای دامەزراند، پاشای پرۆس وەک ئیمپراتۆری تازە تاجی سەر لەسەر و بیسمارک خۆی شازادە بوو. بەڵام دواتر شتێکی سەیر ڕوویدا: بیسمارک هیچ شەڕێکی دیکەی هان نەدا. وە لە کاتێکدا زلهێزەکانی تری ئەوروپا زەوییان بۆ کۆلۆنیەکان لە کیشوەرەکانی تردا گرت، ئەو بە توندی دەستخستنی کۆلۆنیالیزمی ئەڵمانیای سنووردار کرد. زەوی زیاتری بۆ ئەڵمانیا نەدەویست، بەڵکو ئاسایشی زیاتری دەویست. تا کۆتایی ژیانی خەباتی کردووە بۆ پاراستنی ئاشتی لە ئەوروپا و بۆ ڕێگریکردن لە شەڕی زیاتر. هەمووان وایان دەزانی کە گۆڕاوە، لەگەڵ ساڵەکاندا نەرمتر دەبووەوە. ئەوان نەیانتوانیبوو لەوە تێبگەن: ئەمە دوا هەنگاوی پلانە سەرەتاییەکەی بوو.

ئەو کەسەی کە پرسیار لە داهاتوو دەکات، بەبێ ئەوەی بزانێت، ئاماژەیەکی ناوەوەی ڕووداوەکانی داهاتوو لەدەست دەدات کە هەزار هێندە وردترە لە هەر شتێک کە ڕەنگە بیڵێن.

واڵتەر بێنجامین، ١٨٩٢-١٩٤٠

Machine Translated by Google

لێکدانەوە

هۆکارێکی سادە هەیە کە زۆربەی پیاوان هەرگیز نازانن کەی لە هێرشەکە دەربچن: هیچ بیرۆکەیەکی کۆنکرێتی لەبارەی ئامانجەکەیانەوە دروست ناکەن. کاتێک سەرکەوتن بەدەست دەهێنن تەنها برسی زیاترن. وەستان- ئامانجکردن بۆ ئامانجێک و دواتر پابەندبوون بەو ئامانجەوە- لە ڕاستیدا نزیکە لە نامرۆڤانە؛ بەڵام هیچ شتێک لەوە گرینگتر نییە بۆ پاراستنی دەسەڵات. ئەو کەسەی لە سەرکەوتنەکانیدا زۆر دوور دەڕوات، کاردانەوەیەک دروست دەکات کە بە ناچاری بەرەو دابەزین دەبات. تاکە چارەسەر ئەوەیە کە پلان بۆ درێژخایەن دابنێیت. پێشبینی داهاتوو بە هێندەی خوداوەندەکانی سەر چیای ئۆڵیمپوس بە ڕوونی پێشبینی بکەن کە لە هەورەکانەوە دەڕوانن و کۆتایی هەموو شتێک دەبینن.

بیسمارک هەر لە سەرەتای ژیانی سیاسییەوە یەک ئامانجی هەبوو، ئەویش پێکهێنانی دەوڵەتێکی سەربەخۆی ئەڵمانیا بوو بە سەرۆکایەتی پرۆسیا. ئەو شەڕی لەگەڵ دانیمارک هان دا نەک بۆ داگیرکردنی خاک بەڵکو بۆ وروژاندنی ناسیۆنالیزمی پرۆس و یەکخستنی وڵات. تەنیا بۆ بەدەستهێنانی سەربەخۆیی پرۆس شەڕی لەگەڵ نەمسا هان دا. (هەر لەبەر ئەمەش بوو کە ڕەتیکردەوە دەست بەسەر خاکی نەمسادا بگرێت.) وە شەڕی لەگەڵ فەرەنسا وروژاند بۆ ئەوەی شانشینییەکانی ئەڵمانیا لە دژی دوژمنێکی هاوبەش یەکبخەن و بەم شێوەیەش خۆیان بۆ پێکهێنانی ئەڵمانیایەکی یەکگرتوو ئامادە بکەن.

کاتێک ئەمە بەدەست هات، بیسمارک وەستا. هەرگیز نەیهێشت سەرکەوتن بچێتە سەر سەری، هەرگیز بە بانگەوازی ئاگادارکەرەوەی زیاتر وەسوەسە نەبوو. ئەو بە توندی کۆنترۆڵەکانی دەگرت و هەرکاتێک ژەنەراڵەکان، یان پاشا، یان گەلی پرۆس داوای فەتحی نوێیان دەکرد، ئەویش دەیگرت. هیچ شتێک جوانی دروستکراوەکانی تێکنادات، بە دڵنیاییەوە خۆشحاڵییەکی درۆینە نەبوو کە پاڵ بە دەوروبەرەکەیەوە بنێت بۆ ئەوەی هەوڵی تێپەڕاندنی ئەو کۆتاییە بدەن کە زۆر بە وردی پلانی بۆ دانابوو.

ئەزموونەکان دەریدەخەن کە، ئەگەر مرۆڤ لە دوورەوە پێشبینی ئەو دیزاینانە بکات کە دەبێ ئەنجام بدرێت، دەتوانێت بە خێرایی مامەڵە بکات کاتێک ساتێک دێت بۆ جێبەجێکردنیان.

کاردینال ڕیشێلیۆ، ١٥٨٥-١٦٤٢

کلیلی دەسەڵات

بەپێی گەردووناسی یۆنانییە کۆنەکان وا بیردەکرایەوە کە خوداوەندەکان دیدێکی تەواویان بۆ داهاتوو هەیە. هەموو شتێکیان بینی کە دێت، تا دەگاتە وردەکارییە ئاڵۆزەکان. لە بەرامبەردا پیاوان وەک قوربانی چارەنووس سەیر دەکران، گیریان خواردبوو لە سات و سۆزەکانیاندا، نەیاندەتوانی لەوە زیاتر ببینن

Machine Translated by Google

مەترسییە دەستبەجێیەکان. ئەو پاڵەوانانە، وەک ئۆدیسێس، کە توانیان لە ئێستاوە بڕوانن و پلانی چەند هەنگاوێک لە پێشەوە بدەن، پێدەچوو سەرپێچی لە چارەنووس بکەن، بۆ نزیککردنەوەی خوداوەندەکان لە توانای خۆیاندا بۆ دیاریکردنی داهاتوو. بەراوردکردنەکە هێشتا ڕەوایە- ئەوانەی لە نێو ئێمەدا زیاتر بیر لە پێشەوە دەکەنەوە و بە سەبرەوە پلانەکانیان دەگەیەننە ئەنجام، پێدەچێت هێزێکی خوداییان هەبێت.

چونکە زۆربەی خەڵک لەم ساتەدا زۆر زیندانی کراون بۆ ئەوەی پلان بەم شتە دابنێن جۆرێک لە دووربینی، توانای پشتگوێخستنی مەترسی و چێژە دەستبەجێیەکان دەگۆڕێت بۆ دەسەڵات. ئەو هێزەیە کە بتوانێت بەسەر مەیلی سروشتی مرۆڤدا زاڵ بێت بۆ کاردانەوەی شتەکان وەک ئەوەی ڕوودەدەن و لەبری ئەوە خۆی ڕابهێنێت بۆ هەنگاونان بۆ دواوە، خەیاڵکردنی شتە گەورەکان کە لە دەرەوەی بینینی دەستبەجێی مرۆڤ شێوە دەگرن. زۆربەی خەڵک پێیان وایە کە لە ڕاستیدا ئاگاداری داهاتوون، پلان و بیرکردنەوەی پێشوەختە. بەزۆری وەهمیان لێدەگیرێت: ئەوەی بەڕاستی دەیکەن ملکەچبوونە بۆ ئارەزووەکانیان، لەبەردەم ئەوەی کە دەیانەوێت داهاتوو چی بێت. پلانەکانیان ناڕوونە، لەسەر بنەمای خەیاڵەکانیان نەک واقیعی خۆیان. لەوانەیە باوەڕیان بەوە هەبێت کە تا کۆتایی بیردەکەنەوە، بەڵام بەڕاستی تەنها سەرنجیان لەسەر کۆتایی خۆشە، و بە هێزی ئارەزووی خۆیان فریو دەدەن.

لە ساڵی ٤١٥پێش زایین ئەسینایییە کۆنەکان هێرشیان کردە سەر سیسیلیا، پێیانوابوو ئەو گەشتەیان دەوڵەمەندی و دەسەڵات و کۆتاییەکی شکۆمەندانەیان بۆ دەهێنێت بۆ جەنگی شانزە ساڵەی پێلۆپۆنێسیا. ئەوان مەترسییەکانی داگیرکارییەکیان لەبەرچاو نەگرت کە ئەوەندە دوور لە ماڵەوە؛ پێشبینیان نەدەکرد کە سیسیلیەکان بەو پێیەی شەڕەکان لە وڵاتی خۆیان بوون، هێندەی تر شەڕ بکەن، یان هەموو دوژمنەکانی ئەسینا لە دژی ئەوان کۆببنەوە، یان شەڕ لە چەند بەرەیەکدا هەڵبگیرسێت و هێزەکانیان زۆر تەنک درێژ بکەنەوە. گەشتی سیسیلیا کارەساتێکی تەواو بوو، بووە هۆی لەناوچوونی یەکێک لە گەورەترین شارستانیەتەکانی هەموو سەردەمێک. ئەسینایییەکان بە دڵیان بردیانە ناو ئەم کارەساتەوە نەک عەقڵیان. ئەوان تەنیا چانسی شکۆمەندییان دەبینی، نەک ئەو مەترسیانەی کە لە دوورەوە دەهاتنە پێشەوە.

کاردینال دی ڕێتز، ئەو فەرەنسییە سەدەی حەڤدەهەم کە شانازی بە تێڕوانینەکانی خۆیەوە دەکرد بۆ پلانە مرۆییەکان و بۆچی زۆربەیان شکست دەهێنن، ئەم دیاردەیەی شیکردەوە. لە ڕەوتی یاخیبوونێکدا کە لە ساڵی ١٦٥١لە دژی دەسەڵاتی پاشایەتی فەرەنسا سەرکردایەتی کرد، پاشای گەنج، لویس چواردەهەم و دەربارەکەی لەناکاو پاریسیان بەجێهێشتبوو و لە کۆشکێکی دەرەوەی پایتەختدا خۆیان جێگیر کردبوو. بوونی پاشا ئەوەندە نزیک لە دڵی شۆڕشەکە، بارگرانییەکی گەورە بووبووە سەر شۆڕشگێڕان و هەناسەیەکی ئارامیان هەڵکێشا. ئەمەش دواتر کەوتنەخوارەوەی ئەوانی سەلماند، بەڵام لە دوای ئامادەنەبوونی دادگا

Machine Translated by Google

لە پاریسەوە شوێنی زۆر زیاتری پێدا بۆ مانۆڕکردن. دواتر کاردینالّ دی ڕێتز نووسیویەتی: “ئاسایترین هۆکاری هەڵەی خەڵک، ترسیان زۆرە لە مەترسیی ئێستا، و بەس نییە لەوەی کە دوورە.”

ئەو مەترسیانەی کە لە دوورەوەن، کە لە دوورەوە دەبینرێن- ئەگەر بتوانین بیانبینین لەکاتی وەرگرتنی شێوەیان، لە چەند هەڵە دوور بکەوین. چەند پلانمان دەستبەجێ لەبار دەبەین ئەگەر بزانین خۆمان لە مەترسییەکی بچووک بەدوور دەگرین تەنها بۆ ئەوەی هەنگاو بنێینە ناو مەترسییەکی گەورەترەوە. ئەوەندە دەسەڵات ئەوەیە کە تۆ ئەنجامی دەدەیت بەڵکو ئەوەیە کە نایکەیت- ئەو کارە پەلە و گەمژانەیانەی کە پێش ئەوەی بتخەنە ناو کێشەوە خۆت لێی دەپارێزیت. پێش ئەوەی کار بکەیت بە وردی پلان دابنێ- ڕێگە مەدە پلانە ناڕوونەکان بتخەنە ناو کێشەوە. ئایا ئەمە دەرئەنجامە نەخوازراوەکانی دەبێت؟ ئایا دوژمنی نوێ وروژێنم؟ ئایا کەسێکی تر سوود لە ماندووبوونەکانم وەردەگرێت؟ کۆتاییە ناخۆشەکان زۆر زیاتر باون لە کۆتاییە خۆشەکان- بەهۆی کۆتاییە خۆشەکانی مێشکتەوە مەجوڵێ.

هەڵبژاردنەکانی فەرەنسا لە ساڵی ١٨٤٨دا هاتە خوارەوە بۆ ململانێی نێوان لویس ئەدۆلف تیێرس، پیاوی ڕێکوپێک و ژەنەڕاڵ لویس یۆجین کاڤایناک، جەنەڕاڵ وروژێنەری ڕاست. کاتێک تیێرس زانی کە لەم پێشبڕکێیەدا کە گرەوێکی زۆری لەسەرە، بە شێوەیەکی بێهیوا لە دواوەیە، بە نائومێدیەوە بەدوای چارەسەرێکدا گەڕا. چاوی کەوتە سەر لویس بۆناپارت، کوڕەزای گەورەی ژەنەڕاڵ ناپلیۆنی گەورە و جێگرێکی نزم لە پەرلەمان. ئەم بۆناپارتە کەمێک گەمژەیەک دەرکەوت، بەڵام تەنها ناوەکەی دەتوانێت ببێتە هۆی ئەوەی لە وڵاتێکدا هەڵبژێردرێت کە تامەزرۆی فەرمانڕەوایەکی بەهێزە. ئەو دەبووە بوکەڵەی تیێرس و لە کۆتاییدا پاڵیان پێوەوە بۆ دەرەوەی شانۆ. بەشی یەکەمی پلانەکە بە تەواوی کاری کرد و ناپلیۆن بە جیاوازییەکی زۆر هەڵبژێردرا. کێشەکە ئەوە بوو کە تیێرس یەک ڕاستی سادەی پێشبینی نەکردبوو: ئەم "گەمژە" لە ڕاستیدا پیاوێکی خاوەن تەماحێکی گەورە بوو.

دوای سێ ساڵ پەرلەمانی هەڵوەشاندەوە و خۆی بە ئیمپراتۆر ناساند و بۆ ماوەی هەژدە ساڵی دیکە فەرمانڕەوایی فەرەنسای کرد، ئەمەش زۆر ترسناکی تیێرس و پارتەکەی کرد.

کۆتاییەکە هەموو شتێکە. کۆتایی کردارەکەیە کە دیاری دەکات کێ شکۆمەندی، پارە، خەڵاتەکە بەدەست دەهێنێت. ئەنجامەکەت دەبێت وەک بلوری ڕوون بێت، و دەبێت بەردەوام لەبەرچاوی بگرێت. هەروەها دەبێت بزانیت چۆن ئەو کەروێشکانە دوور بکەویتەوە کە بەسەر سەرتدا دەسوڕێنەوە، هەوڵدەدەیت بە لاشەی دروستکراوەکەت بژیت. وە دەبێت پێشبینی ئەو قەیرانە زۆرانەی ئەگەری بکەیت کە وەسوەسەت بۆ دروست دەکەن بۆ ئیمپرۆڤیزەکردن. بیسمارک بەسەر ئەم مەترسیانەدا زاڵ بوو، چونکە تا کۆتایی پلانی دانا، لە هەموو قەیرانێکدا لەسەر ڕێرەوی خۆی بەردەوام بوو و هەرگیز نەیهێشت کەسانی دیکە...

Machine Translated by Google

شکۆمەندی. کاتێک گەیشتە ئامانجە ڕاگەیەندراوەکەی، وەکو...
کیسەڵ. ئەم جۆرە خۆکۆنترۆڵکردنە وەک خودایە.
کاتێک چەند هەنگاوێک لە پێشەوە دەبینیت، و پلانی جوڵەکانت دابنێیت تا...
لە کۆتاییدا، چیتر بە هەست و سۆز و ئارەزووی...
ئیمپرۆڤیزەکردن. ڕوونی تۆ لەو دڵەڕاوکێ و ناڕوونییە ڕزگارت دەکات کە...
هۆکارە سەرەکییەکانی ئەوەی کە زۆر کەس شکست دەهێنن لە کۆتاییهێنان بە کردەوەکانیان بە سەرکەوتوویی.
کۆتاییەکەی دەبینیت و بەرگەی هیچ لادانێک ناگریت.

وێنە: خوداوەندەکان لەسەر چیای ئۆڵۆمپی.

لە هەورەکانەوە بە چاوێکی سووکەوە سەیری کردەوەکانی مرۆڤ دەکەن،
پێشوەختە کۆتایی هەموو ئەو خەونە گەورانە دەبینن کە کارەسات و کارەساتیان

لێدەکەوێتەوە. وە پێدەکەنن بە بێتوانایی ئێمە لە بینینی ئەودیو ساتەوەختە، و بەو
شێوەیەی کە خۆمان فریو دەدەین.

دەسەڵات: چەندە ئاسانترە هەرگیز نەچیتە ژوورەوە لەوەی خۆت دەربهێنیت!
پێویستە پێچەوانەی ئەو کانییە مامەڵە بکەین کە کاتێک بۆ یەکەمجار دەردەکەوێت، فڕێ دەداتە سەرەوە
دەکات
لقەیەکی درێژ و ڕاست بەڵام دوای ئەوە، وەک ئەوەی چەند گرێیەکی چڕ ماندوو بووبێت، ئەمەش ئاماژەیە بۆ ئەوەی کە ئیتر
هێزی سەرەتایی خۆی نییە و...
لێخوڕین. پێمان باشترە بە نەرمی و فێنک دەست پێ بکەین، هەناسەمان بۆ...
ڕووبەڕووبوونەوە و پاڵنەرە بەهێزەکانمان بۆ تەواوکردنی کارەکە. لە خۆیاندا
سەرەتاکان ئەوە ئێمەین کە کاروبارەکان ڕێنمایی دەکەین و لە دەسەڵاتی خۆماندا دەیانگرین؛ بەڵام هەروا

Machine Translated by Google

زۆرجار کاتێک کە دەخرێنە جووڵەوە، ئەوە ئەوانن کە ڕێنماییمان دەکەن و بە درێژاییدا دەمانبەن. (مۆنتاین، (١٥٩٢-١٥٣٣

پێچەوانەکردنەوە

لەناو ستراتیژیستەکاندا کلیشەیەکە کە پلانەکەت دەبێت بەدیلەکانی تێدابێت و پلەیەک نەرمی و نەرمی هەبێت. بە دڵنیاییەوە ئەوە ڕاستە. ئەگەر زۆر بە ڕەقییەوە لە پلانێکدا قفڵ بوویت، ناتوانیت مامەڵە لەگەڵ گۆڕانکارییە لەناکاوەکانی بەختەوەریدا بکەیت.
کاتێک کە ئەگەرەکانی داهاتووتان کۆڵیەوە و بڕیارتان لەسەر ئامانجەکەت دا، دەبێت بەدیلەکان بنیات بنێن و کراوە بیت بەرووی ڕێگا نوێیەکان بەرەو ئامانجەکەت.
بەڵام زۆربەی خەڵک کەمتر لە پلاندانانی زیادەڕۆیی و ڕەقبوونەوە لەدەست دەدەن وەک لە...
ناڕوونی و مەیلی ئیمپرۆڤیزەکردنی بەردەوام لە بەرامبەر ڕارودۆخدا. کەواتە هیچ ئامانجێکی ڕاستەقینە نییە لە بیرکردنەوە لە پێچەوانەبوونەوەی ئەم یاسایە، چونکە هیچ چاکەیەک ناتوانێت لە ڕەتکردنەوەی بیرکردنەوەیەکی دوور لە داهاتوو و پلاندانان تا کۆتایی بێت. ئەگەر ئەوەندە ڕوون و دوور بیرکردنەوە بیت، تێدەگەیت کە داهاتوو نادیارە، و دەبێت کراوە بیت بۆ گونجاندن. تەنها هەبوونی ئامانجێکی ڕوون و پلانێکی دوور مەودا ڕێگەت پێدەدات ئەو ئازادییە.

Machine Translated by Google

یاسای ٣٠

دەستکەوتەکانت وا دەرکەون
بێ هەوڵدان

حوکمدان

دەبێت کردارەکانت سروشتی دەرکەون و بە ئاسانی جێبەجێ بکرێن. هەموو ئەو زەحمەت و پراکتیزەیەی کە دەچێتە ناویانەوە،
هەروەها هەموو ئەو فێڵە زیرەکانە، دەبێت بشاردرێتەوە.
کاتێک مامەڵە دەکەیت، بێ ماندووبوون مامەڵە بکە، وەک ئەوەی بتوانیت زۆر زیاتر بکەیت. دوور بکەوەرەوە لەو وەسوەسەیەی
کە ئاشکرای دەکەیت کە چەندە کاری قورس دەکەیت- ئەوە تەنها پرسیار دەوروژێنێت. فێڵەکانت فێری کەس مەکە ئەگینا
دژی تۆ بەکاردەهێنرێن.

ماستەر ئارتیستKANO TANNYU.

ڕۆژێک ماسامونێ جارێکی تر بانگهێشتی تانیۆی نارد بۆ ئەوەی جووتێک شاشەی زێڕین برازێنێتەوە کە بەرزییەکەی حەوت پێ
بوو. هونەرمەندەکە ئاماژەی بەوەشکردووە، پێیوابوو سکێچی ڕەش و سپی لەگەڵیاندا دەگونجێت، دوای ئەوەی بە وردی بیری
لێکردەوە، جارێکی دیکە گەڕاوەتەوە ماڵەوە. بەیانیەکەی زوو هات و برێکی زۆر ڕەنگی دروست کرد کە نەعلە ئەسپێکی کە لەگەڵ
خۆی هێنابووی تێدا نوقم کرد و پاشان بەردەوام بوو لە دروستکردنی کاریگەری لەسەر ئەمە لەسەر هەموو یەکێک لە شاشەکان.
پاشان بە فڵچەیەکی گەورە کۆمەڵێک هێڵی بەسەریاندا کێشا. لەم نێوەندەدا ماسامونێ هاتبووە ژوورەوە بۆ ئەوەی سەیری
کارەکانی بکات و بەم قسەیە نەیتوانی ئیتر تووڕەیی خۆی بگرێت و بە گەمژەییەوە دەیگوت: "چ گێژاوێکی دڕندەیە!" بە پەلە
ڕۆیشت بۆ شوقەکانی خۆی.

ڕیتەینەکان بە تانیۆیان وتووە کە بەڕاستی لە تورەییەکی زۆر خراپدایە. نیگارکێشەکە وەڵامی دایەوە: "نابێت سەیری بکات لە
کاتێکدا من لە شوێنی کارەکەم، کەواتە، پێویستە چاوەڕێ بکات تا تەواو دەبێت." پاشان فڵچەیەکی بچووکتری هەڵگرت و لێرە
و لەوێ بە دەست لێدانەکاندا ڕۆیشت و لەگەڵ ئەوەشدا چاپەکانی پێڵاوی ئەسپەکە بوون بە قەرقەوش، لە کاتێکدا لێدانە گەورە
پانەکان بوون بە پەلە. پاشان ڕووی کردە شاشەکەی تر و دڵۆپە ڕەنگەکانی بەسەر هەموویدا ڕشت و کاتێک چەند فڵچەیەکی لێرە
و لەوێ زیاد کردبوو بوون بە فڕینی قووت بەسەر دارەکانی بیددا. کاتێک ماسامونێ کارە تەواوەکەی بینی ئەوەندە دڵخۆش بوو
بە لێهاتوویی هونەرمەندەکە وەک پێشتر بێزار بوو لەو گێژاوەی کە لە شاشەکاندا دروستی دەکرد.

Machine Translated by Google

چا-نۆ-یو: ئاهەنگی چای ژاپۆنی ئەل سادلەر، ١٩٦٢

ڕەچاوکردنی یاسا I

ڕێوڕەسمی چای ژاپۆنی بە ناوی چا-نۆ-یو ("ئاوی گەرم بۆ چا") لە سەردەمی کۆنەوە سەرچاوەی گرتووە، بەڵام لە سەدەی شانزەهەمدا گەیشتە لوتکەی پاڵاوتنی لە ژێر دەستی بەناوبانگترین پزیشکیدا، سێن نۆ ڕیکیو.

هەرچەندە لە بنەماڵەیەکی ئاغا نەبوو، بەڵام ڕیکیۆ بەرەو دەسەڵاتێکی گەورە بەرزبووەوە، بوو بە وەستای چای پەسەندکراوی ئیمپراتۆر هیدێیۆشی و ڕاوێژکارێکی گرنگ بوو لە بابەتە جوانکارییەکان و تەنانەت سیاسییەکان. بۆ ڕیکو نهێنی سەرکەوتن بریتی بوو لە دەرکەوتنی سروشتی، شاردنەوەی هەوڵەکانی پشت کارەکەی.

ڕۆژێک ڕیکو و کوڕەکەی بۆ مەراسیمی چا خواردنەوە چوونە ماڵی ناسیاوێک. لە ڕێگای چوونە ژوورەوەدا، کوڕەکە تێبینی ئەوەی کرد کە دەروازە خۆشەویستەکەی کە لە ماڵی خانەخوێکەیاندا لە ئەنتیک دەرکەوت، ڕواڵەتێکی تەنیایی ورووژێنەری پێبەخشی. باوکی وەڵامی دایەوە: "پێموانییە وا دیارە لە هەندێک پەرستگای شاخاوییەوە هێنرابێت کە لە دوورەوەیە و وەک ئەوەی ئەو کارەی کە پێویست بوو بۆ هاوردەکردنی، دەبێ پارەیەکی زۆری تێچووبێت." ئەگەر خاوەنی ماڵەکە ئەم هەوڵە زۆرەی خستە ناو یەک دەروازەکەوە، ئەوە لە ئاهەنگی چا خواردنەکەیدا دەردەکەوێت- و لەڕاستیدا سێن نۆ ڕیکو دەبوو زوو ئاهەنگەکە بەجێبهێڵێت، نەیتوانی بەرگەی ئەو کاریگەری و هەوڵە بگرێت کە بەبێ ئاگاداری ئاشکرای دەکات.

ئێوارەیەکی دیکە، لەکاتێکدا لە ماڵی هاوڕێیەکی چای دەخواردەوە، ڕیکیۆ بینی خانەخوێیەکەی دەچێتە دەرەوە و لە تاریکیدا فانووسێکی بەرزکردەوە و لیمۆیەکی لە دارێک برییەوە و هێنایە ژوورەوە چێشتێک کە پێشکەشی دەکرد، و لەخۆوە چووبووە دەرەوە بۆ ئەوەی یەکێکیان بەدەست بهێنێت. بەڵام کاتێک پیاوەکە لیمۆکەی لەگەڵ هەندێک کێکی برنجی ئۆساکا پێشکەش کرد، ڕیکیۆ تێگەیشت کە بە درێژایی ماوە پلانی برینی لیمۆکەی داناوە، بۆ ئەوەی لەگەڵ ئەم خواردنە ناسکە گرانبەهایەدا بڕوات. ئیتر ئاماژەکە لەسەرخۆ نەدەهاتە بەرچاو- ئەوە ڕێگەیەک بوو بۆ ئەوەی خانەخوێیەکە زیرەکی خۆی بسەلمێنێت. بە هەڵە ئاشکرای کردبوو کە چەندە هەوڵی زۆر دەدات. ڕیکیۆ کە بەشی ئەوەندە بینی، بە ئەدەبەوە کێکەکەی ڕەتکردەوە و بیانووی خۆی هێنایەوە و ڕۆیشت.

ئیمپراتۆر هیدێیۆشی جارێک پلانی دانا سەردانی ڕیکیۆ بکات بۆ ئاهەنگێکی چا خواردنەوە. لەسەر شەوی پێش ئەوەی بێت، بەفر دەستی کرد بە بارین. ڕیکو بە خێرایی بیرکردنەوە، کوشنی دەوری دانا کە بە تەواوی لەسەر هەریەک لەو بەردانەی کە بەناو باخچەکەدا دەڕۆیشتنە ماڵەکەیدا دەگونجێت. تەنها پێش بەیانی، هەستا، ئەوەی بینی

Machine Translated by Google

بەفربارینی وەستابوو، و بە وریاییەوە کوشنەکانی لابردبوو. کاتێک هیدێیۆشی گەیشتە ئەوێ، سەرسام بوو بە جوانی سادەی دیمەنەکە -بەردەکانی هەنگاوە تەواو گۆڕەکان، کە بەفر بارگرانییان لەسەر نەبوو -و تێبینی ئەوەی کرد کە چۆن هیچ گرنگییەکی بە شێوازی بەدیهێنانی ریکیۆ ڕاکێشا، بەڵکو تەنها سەرنجی بۆ خودی ئاماژە بە ئەدەبەکە ڕاکێشا.

دوای مردنی سێن نۆ ریکیو، بیرۆکەکانی کاریگەرییەکی قووڵیان لەسەر پراکتیزەکردنی مەراسیمی چا خواردنەوەکە هەبوو. شۆگونی تۆکوگاوا یۆرینۆبو، کوڕی ئیمپراتۆری گەورە ئییاسۆ، خوێندکاری فێرکارییەکانی ریکو بوو. لە باخچەکەیدا فانووسێکی بەردی هەبوو کە لەلایەن وەستایەکی بەناوبانگەوە دروستکرابوو و لۆرد ساکای تاداکاتسو پرسیاری کرد کە ئایا دەتوانێت ڕۆژێک بێت بۆ بینینی. یۆرینۆبو وەڵامی دایەوە کە ڕێزی لێدەگیرێت، و فەرمانی بە باخەوانەکانی کرد کە هەموو شتێک ڕێکبخەن بۆ سەردانەکە. ئەم باخەوانانە کە بە فەرمانەکانی چا-نۆ-یو ئاشنا نەبوون، پێیانوابوو فانووسی بەردەکە شێوەی خراپە، پەنجەرەکانی زۆر بچووک بوون بۆ تامی ئێستا. کرێکارێکی ناوچەکەیان هەبوو پەنجەرەکان گەورە بکات. چەند ڕۆژێک پێش سەردانەکەی لۆرد ساکای، یۆرینۆبو گەشتێکی بە باخچەکەدا کرد. کاتێک پەنجەرە گۆڕاوەکانی بینی لە تووڕەییەوە تەقیەوە، ئامادە بوو ئەو گەمژەیەی کە فانووسەکەی تێکدابوو، لەسەر شمشێرەکەی بکوژێت و نیعمەتە سروشتییەکەی تێکبدات و هەموو ئامانجی سەردانەکەی لۆرد ساکای لەناو ببات.

بەڵام کاتێک یۆرینۆبو ئارام بووەوە، بیری هاتەوە کە لە بنەڕەتدا دوو لە فانووسەکانی کڕیوە و دووەمیان لە باخەکەی خۆیدایە لە دوورگەی کیشو. بە تێچووی زۆر بەلەمێکی نەهەنگ و باشترین ڕاوکەرەکانی بەکرێ گرت کە دەیتوانی بیدۆزێتەوە، فەرمانی پێکردن لە ماوەی دوو ڕۆژدا فانووسەکەی بۆ بهێنن- لە باشترین حاڵەتدا کارەساتێکی قورس بوو. بەڵام دەریاوانەکان شەو و ڕۆژ بە پەلەوەر دەڕۆیشتن و بە بەختی بایەکی باشدا تەنها لە کاتی خۆیدا گەیشتن. بۆ خۆشحاڵی یۆرینۆبو، ئەم فانووسە بەردینە لە یەکەمین شایستەتر بوو، چونکە بیست ساڵ بوو لەناو دارستانێکی بامبۆدا دەست لێنەدراو وەستابوو، دیمەنێکی ئەنتیکی درەوشاوەی بەدەستهێنابوو و ڕووپۆشێکی ناسکی لە موس. کاتێک لۆرد ساکای گەیشتە لای، دواتر لە هەمان ڕۆژدا، سەرسام بوو بەو فانووسە، کە لەوە شایستەتر بوو کە خەیاڵی دەکرد- ئەوەندە بەرێز و لەگەڵ توخمەکاندا یەکدەگرت. خۆشبەختانە هیچ بیرۆکەیەکی نەبوو کە یۆرینۆبو چ کات و هەوڵێکی تێچووە بۆ دروستکردنی ئەم کاریگەرییە بەرزە.

وەستای RESILING

Machine Translated by Google

جارێک وەستایەکی زۆرانبازی هەبوو کە شارەزای ٣٦٠فینت و گرتن بوو.
حەزێکی تایبەتی بە یەکێک لە قوتابییەکانی وەرگرت، کە لە ماوەی ماوەیەکدا ٣٥٩قوتابییانی فێرکرد. بە جۆرێک هەرگیز نەگەیشتە دوا
فێڵ. لەگەڵ تێپەڕبوونی مانگەکاندا گەنجەکە ئەوەندە شارەزا بوو لە هونەرەکەدا کە لە هەموو ئەو کەسانەدا بردەوە کە بوێری ئەوەیان
هەبوو لە ڕینگەکەدا ڕووبەڕووی ببنەوە. ئەوەندە شانازی بە لێهاتوویی خۆیەوە دەکرد کە ڕۆژێک لەبەردەم سوڵتان شانازی دەکرد کە
دەتوانێت بە ئامادەیی قامچی لە ئاغاکەی بدات، ئەگەر لەبەر ڕێزگرتن لە تەمەنی و سوپاسگوزاری بۆ پەروەردەکردنی نەبووایە.

سوڵتان بەم بێڕێزییە تووڕە بوو و فەرمانی دا دەستبەجێ لەگەڵ دەرباری شاهانە کە ئامادەبوون یەکسان بکرێت.

لە کاتی گۆنگەکەدا گەنجەکە بە هاوارێکی شەهوەتاوییەوە هاتە پێشەوە، تەنها بۆ ئەوەی ڕووبەڕووی ئەو فێڵە نامۆیەی ٣٦٠ببنەوە.
وەستاکە دەستی بەسەر شاگردەکەی پێشوویدا گرت و بەرزی کردەوە لە سەرووی سەریەوە و بە کەوتنە خوارەوە فڕێیدایە سەر زەوی.

سوڵتان و مەجلیسەکە هاوارێکی بەرزیان لێدا. کاتێک سوڵتان پرسیاری لە وەستاکە کرد کە چۆن توانیویەتی بەسەر نەیارێکی بەهێزی
وادا زاڵ بێت، وەستاکە دان بەوەدا دەنێت کە تەکنیکێکی نهێنی بۆ خۆی تەرخان کردووە بۆ تەنها بۆ ڕووداوێکی وەها. پاشان
ماتەمینی وەستایەکی تیر و کەوانەکەی گێڕایەوە، کە هەموو شتێکی فێری دەکرد کە دەیزانی. ئەو کەسە هەژارە گلەیی ئەوەی کرد:
"کەس لە منەوە فێری تیر و کەوان نەبووە، کە لە کۆتاییدا هەوڵی نەداوە وەک کونی بەکارم بهێنێت."

چیرۆکێک لە سەعدی، وەک لە پیشەسازی دەسەڵاتدا گێڕدراوەتەوە، RGH
SIU، ١٩٧٩

لێکدانەوە

بۆ سێن نۆ ریکو، دەرکەوتنی لەناکاوی شتێک بە شێوەیەکی سروشتی و نزیکەی بە ڕێکەوت ڕەسەن بەرزی جوانی بوو. ئەم جوانییە
بەبێ ئاگادارکردنەوە هات و پێدەچوو بێ ماندووبوون بێت. سروشت بە یاسا و پرۆسەی خۆی ئەم جۆرە شتانەی دروست کردووە،
بەڵام مرۆڤەکان دەبوو لە ڕێگەی کار و داهێنانەوە کاریگەرییەکانیان دروست بکەن. وە کاتێک هەوڵی بەرهەمهێنانی کاریگەرییەکەیان
نیشان دا، کاریگەرییەکە تێکچوو. دەروازەکە لە زۆر دوورەوە هات، برینی لیمۆکە بە داڕێژراو دەرکەوت.

زۆرجار دەبێت فێڵ و داهێنەریی بەکاربهێنیت بۆ دروستکردنی کاریگەرییەکانت- کوشنەکانی ناو بەفر، ئەو پیاوانەی کە بە
درێژایی شەو بە کەشتی دەڕۆن- بەڵام بینەرەکانت هەرگیز نابێت گومانیان لەو کارە یان ئەو بیرکردنەوە هەبێت کە چووەتە
ناویانەوە. سروشت دەیکات

Machine Translated by Google

فێڵەکانی ئاشکرا نەکەن و ئەوەی سروشت بە دەرکەوتنی بێ ماندووبوون تەقلیدی دەکات، هێزی سروشت نزیک دەکاتەوە.

ڕەچاوکردنی یاسا II

هونەرمەندی گەورەی هەڵهاتن هاری هودینی جارێک ڕیکلامی بۆ کردەوەکەی کرد بە ناوی "ئەو مەحاڵە مەحاڵە". و لە ڕاستیدا ئەوانەی کە شایەتحاڵی هەڵهاتنە دراماتیکییەکانی بوون، هەستیان بەوە کردووە کە ئەوەی لەسەر شانۆ کردوویەتی دژایەتی بیرۆکەکانی عەقڵی ساغی توانای مرۆڤە.

ئێوارەیەک لە ساڵی ١٩٠٤، بینەرێکی ٤٠٠٠ کەسی لەندەنی شانۆیەکیان پڕکردەوە بۆ ئەوەی سەیری هودینی بکەن کە تەحەدایەک قبوڵ بکات: بۆ هەڵهاتن لە جووتێک بەندەر کە وەک بەهێزترین بەندەر کە تا ئێستا داهێنراون. شەش کۆمەڵە قوفڵ و نۆ تامبلێریان لە هەر کۆفێکدا هەبوو؛ دروستکەرێکی بیرمینگهام پێنج ساڵ بەسەر بردبوو بۆ دروستکردنیان. ئەو پسپۆڕانەی کە پشکنینیان بۆ کردوون وتوویانە کە هیچ شتێکی وا ئاڵۆزیان نەبینیوە و وا بیردەکرایەوە کە ئەم ئاڵۆزییە وایان لێدەکات دەربازبوونیان مەحاڵ بێت.

جەماوەرەکە سەیری شارەزایان دەکرد کە بەنداوەکان لەسەر مەچەکی هودینی مسۆگەر دەکرد.
پاشان هونەرمەندی هەڵهاتن چووە ناو کابینەیەکی ڕەش لەسەر شانۆ. خولەکەکان تێپەڕین؛ تا کات زیاتر تێپەڕێت، دڵنیاتر بوو کە ئەم بەنداوانە یەکەم کەس دەبن کە شکستی پێدەهێنن. لە کاتێکدا لە کابینەکە دەرچوو، و داوای کرد کە کۆفەکان بە شێوەیەکی کاتی لابرێن تا بتوانێت پاڵتۆکەی داکەنێت- لەناوەوە گەرم بوو. ڕکابەرەکان ڕەتیان کردەوە، گومانیان دەکرد داواکارییەکەی فێڵێک بێت بۆ ئەوەی بزانن قوفڵەکان چۆن کاردەکەن. هودینی بێ وەستان و بەبێ بەکارهێنانی دەستەکانی توانی پاڵتۆکە بەسەر شانەکانیدا بەرز بکاتەوە و لە ناوەوە بۆ دەرەوە بیگێڕێتەوە و بە ددانەکانی چەقۆیەکی قەڵەم لە گیرفانی جلیقەکەی دەربهێنێت و بە جوڵاندنی سەری پاڵتۆکە لە قۆڵەکانی ببڕێت. لە پاڵتۆکە ڕزگاری بوو، هەنگاوی نایەوە ناو کابینەکە، ئامادەبووان بە ڕەزامەندییەوە بە نیعمەت و لێزانییەکەیەوە هاواریان دەکرد.

لە کۆتاییدا، کە بینەرانی بۆ ماوەیەکی زۆر چاوەڕێی کرد، هودینی دەرکەوت
بۆ جاری دووەم لە کابینەکەوە، ئێستا دەستەکانی ئازاد بوون، بەنداوەکان لە سەرکەوتندا بەرز بوون. تا ئەمڕۆش کەس نازانێت چۆن هەڵهاتنی بەڕێوەبردووە. هەرچەندە نزیکەی کاتژمێرێکی خایاندبوو بۆ ئەوەی خۆی ئازاد بکات، بەڵام هەرگیز بە نیگەرانییەوە دەرنەکەوتبوو، هیچ نیشانەیەکی گومانی نیشان نەدابوو. بەڕاستی تا کۆتایی وا دیار بوو کە ئەو هەڵهاتنەکەی وەک ڕێگەیەک بۆ بەرزکردنەوەی دراماکە، بۆ ئەوەی بینەران نیگەران بکات- چونکە هیچ نیشانەیەکی دیکە نەبوو کە نمایشەکە بێت

Machine Translated by Google

جگە لە ئاسان هیچی تر نەبوو. گلەیی لە گەرما بە هەمان شێوە بەشێک بوو لە کردەوەکە. بینەرانی ئەم نمایشە و نمایشەکانی تری هودینی دەبێ هەستیان کردبێت کە یارییان پێدەکات: ئەم بەنداوانە هیچ نین، پێدەچوو بڵێت، دەمتوانی زۆر زووتر خۆم ئازاد بکەم، و لە زۆر خراپتر.

بەدرێژایی ساڵان، هودینی لە تەرمی زنجیر بەستراوی "ئەهریمەنێکی دەریایی" بەسمەکراو (نیوە ئەکتۆپوس، نیوە دڕندەیەکی نەهەنگ کە لە نزیک بۆستن کەنار دەریا بووە) ڕزگاری بوو؛ خۆی لەناو زەرفێکی زەبەلاحدا مۆر کردبوو کە بەبێ ئەوەی کاغەزەکە بشکێنێت لێیەوە دەرچوو؛ بە دیوارە خشتییەکاندا تێپەڕی؛ لە کاتێکدا لە هەوادا بەرز هەڵواسرابوو، لە چاکەتی سترێیت ئازاد بوو؛ لە پردەکانەوە بازێکی دەدا بۆ ناو ئاوە سەهۆڵاوییەکان، دەستەکانی بە بەند و قاچەکانی بە زنجیرەوە بەسترابوو؛ خۆی لەناو کەیسی شووشەی پڕ لە ئاودا نوقم بووبوو، دەستەکانی بە قفڵەوە بەستبووەوە، لە کاتێکدا بینەران بە سەرسوڕمانەوە سەیری خۆیان دەکرد کە خۆی بە ئازادی کاردەکات، نزیکەی کاتژمێرێک خەباتی دەکرد و دیارە بەبێ هەناسەدان. هەر جارێک کە وا دیار بوو مردنێکی دیاریکراوی دادگایی دەکرد بەڵام بە ئیرادەیەکی سەروو مرۆییەوە ڕزگاری بوو.

لەم نێوەندەدا هیچی لەبارەی شێوازەکانیەوە نەگوت، هیچ ئاماژەیەکی نەدا کە چۆن هیچ کام لە فێڵەکانی بە ئەنجام گەیاندووە-بینەر و ڕەخنەگرانی بە گەمژەیی بەجێهێشت، دەسەڵات و ناوبانگەکەی بەهۆی ململانێکانەوە لەگەڵ شتە ڕوون نەکراوەکاندا بەرزتر بووەوە. ڕەنگە لە هەموویان سەرلێشێواوترین فێڵ ئەوە بووبێت کە فیلێکی دە هەزار کیلۆیی لەبەردەم چاوی بینەرێکدا نەمێنێت، کارەساتێک کە زیاتر لە نۆزدە هەفتە لەسەر شانۆ دووبارەی کردەوە. کەس بەڕاستی ڕوونی نەکردۆتەوە کە چۆن ئەم کارەی کردووە، چونکە لەو هۆڵەی کە فێڵەکەی تێدا ئەنجامداوە، بە سادەیی شوێنێک نەبووە فیلێک خۆی بشارێتەوە.

بێ ماندووبوون لە هەڵهاتنەکانی هودینی وای لە هەندێک کرد وا بیربکەنەوە کە ئەو جادوویی بەکارهێناوە
هێزەکان، توانا دەروونییە باڵاکانی کە کۆنترۆڵی تایبەتی بەسەر جەستەیدا دەبەخشن. بەڵام هونەرمەندێکی هەڵهاتنی ئەڵمانی بە ناوی کلێپینی بانگەشەی ئەوەی دەکرد کە نهێنی هودینی دەزانێت: ئەو تەنها ئامێری ورد و درشتی بەکارهێناوە. هەروەها کلیپینی ئیدیعای کرد کە لە یارییەکی دەستبەند لە هۆڵەندا لە هودینی بردووەتەوە.

هودینی هەموو جۆرە قسە و باسێک کە لەبارەی قسەکانییەوە بەدەوریدا دەسوڕایەوە، ئیزعاجی نەبوو
شێوازەکانی، بەڵام بەرگەی درۆیەکی ئاشکرای نەدەگرت و لە ساڵی ١٩٠٢دا تەحەدای کلیپینی کرد بۆ دووانەیەکی دەستبەند. کلیپینی قبوڵی کرد. لە ڕێگەی سیخوڕێکەوە وشەی نهێنی بۆ کردنەوەی جووتێک کۆفە فەرەنسییەکەی زانی کە قوفڵی تێکەڵاو بوو کە هودینی حەزی دەکرد بەکاری بهێنێت. پلانەکەی ئەوە بوو کە ئەم کۆفانە هەڵبژێرێت بۆ ئەوەی لە سەر شانۆ ڕزگاری بێت. ئەمەش بە دڵنیاییەوە هودینی پووچەڵ دەکاتەوە- "نابغەیی" ئەو تەنیا لە بەکارهێنانی ئامێرە میکانیکییەکاندا بوو.

لە شەوی چالێنجەکەدا، هەروەک چۆن کلیپینی پلانی بۆ دانابوو، هودینی هەڵبژاردنی کۆفەکانی پێشکەش کرد و ئەویش ئەوانەی کە تێکەڵەکەیان هەبوو هەڵبژارد

Machine Translated by Google

قوفڵ. تەنانەت توانی لەگەڵیان لە پشت شاشەیەکەوە ون بێت بۆ ئەوەی تاقیکردنەوەیەکی خێرا بکات، و چەند چرکەیەک دواتر سەریهەڵدایەوە و متمانەی بە سەرکەوتن هەبوو.

هودینی بە مامەڵەکردن وەک ئەوەی هەستی بە ساختەکاری کردبێت، ڕەتیکردەوە کلێپینی لە کۆفەکاندا قفڵ بکات. ئەو دوو پیاوە دەمەقاڵەیان کرد و دەستیان بە شەڕکردن کرد، تەنانەت لەسەر شانۆش لەگەڵ یەکتردا زۆرانبازییان دەکرد. دوای چەند خولەکێک لەم کارە، هودینییەکی بەرواڵەت تووڕە و بێزار وازی لێهێنا و کلێپینی لە کۆفەکانیدا قفڵ کرد. بۆ چەند خولەکی دواتر کلێپینی ماندوو بوو بۆ ئەوەی ئازاد بێت. شتێک هەڵە بوو- چەند خولەکێک پێشتر کۆفەکانی لە پشت شاشەکەوە کردبووەوە؛ ئێستا هەمان کۆد کار نەدەکرد.

ئارەقەی دەکردەوە و مێشکی دەڕازاندەوە. کاتژمێرەکان تێپەڕین، بینەران ڕۆیشتن و دواجار کلێپینییەکی ماندوو و زەلیل وازی لێهێنا و داوای ئازادکردنی کرد.
ئەو کۆفانەی کە کلیپینی خۆی لە پشت شاشەکەوە بە وشەی "CLEFS"(بە فەرەنسی بۆ "کلیل") کردبوویەوە ، ئێستا تەنها بە وشەی "FRAUD"کلیکیان لەسەر کراوە. کلیپینی هەرگیز نەیزانی کە چۆن هودینی ئەم کارە نادیارەی بە ئەنجام گەیاندووە.

ڕادەی تواناکانت بە نادیاری بهێڵەرەوە. مرۆڤی دانا ڕێگە نادات زانست و تواناکانی تا بنەڕەت لێبدرێتەوە، ئەگەر ئارەزووی ئەوە بکات لەلایەن هەمووانەوە ڕێزی لێبگیرێت. ڕێگەت پێدەدات بیانناسیت بەڵام لێیان تێنەگەیت.

نابێت کەس ڕادەی تواناکانی بزانێت، نەک بێ ئومێد بێت. هەرگیز کەس دەرفەتی ئەوەی نییە کە بە تەواوی تێی بگات. چونکە پێشبینی و گومانەکان سەبارەت بە ڕادەی بەهرەکانی زیاتر ڕێزگرتن ورووژێنن نەک زانیاری ورد لەسەریان، جا هەرگیز ئەوەندە گەورە بن.

BALTAsar GRACIÁN. ١٦٠١-١٦٥٨

لێکدانەوە

هەرچەندە بە دڵنیاییەوە نازانین حودینی چۆن زۆرێک لە داهێنەرترین هەڵهاتنەکانی بە ئەنجام گەیاندووە، بەڵام شتێک ڕوونە: ئەوە جادووگەری، یان هەر جۆرە سیحرێک نەبووە کە دەسەڵاتەکانی پێبەخشیوە، بەڵکو کاری قورس و پراکتیزەکردنی بێکۆتایی بووە، هەموو ئەمانە بە وریاییەوە لە جیهان خۆی شاردەوە. هودینی هەرگیز هیچی بە ڕێکەوت نەهێشتەوە- شەو و ڕۆژ لە کارکردنی قوفڵەکان دەکۆڵیەوە، لێکۆڵینەوەی لە فێڵە چەقبەستووەکانی سەدان ساڵە دەکرد، کتێبەکانی میکانیکی دەخوێندەوە، هەر شتێک کە دەیتوانی بەکاری بهێنێت. هەر ساتێک کە لە لێکۆڵینەوەدا بەسەری نەبرد، بە کارکردنی جەستەی بەسەر دەبرد، خۆی بە شێوەیەکی نائاسایی لاواز دەهێشتەوە، و فێری ئەوە بوو کە چۆن ماسولکەکانی و هەناسەدانی کۆنترۆڵ بکات.

Machine Translated by Google

لە سەرەتای ژیانی هودینیدا، ئەکتەرێکی کۆنی ژاپۆنی کە لەگەڵیدا گەشتێکی ئەنجامدا، فێڵێکی دێرینی فێرکرد: چۆن تۆپێکی عاج قووت بدات، پاشان بیهێنێتەوە سەرەوە. بێکۆتایی ئەمەی بە پەتاتەیەکی بچووکی توێکڵکراوەوە مەشق دەکرد کە بە تارێکەوە بەسترابوو- سەرەوە و خوارەوە بە ماسولکەکانی قوڕگی دەستکاری پەتاتەکەی دەکرد، تاوەکو ئەوەندە بەهێز دەبوون کە بەبێ تارەکە بیجوڵێنن. ڕێکخەرانی چالێنجەکەی لەندەن پێشوەختە بە تەواوی تەرمی هودینییان پشکنیبوو، بەڵام کەس نەیدەتوانی ناوەوەی قوڕگی بپشکنێت، کە دەیتوانی ئامێری بچووکی تێدا بشارێتەوە بۆ ئەوەی یارمەتی دەربازی بدات.
تەنانەت بەو شێوەیەش، کلیپینی لە بنەڕەتدا هەڵە بوو: ئەوە ئامرازەکانی هودینی نەبوون بەڵکو پراکتیک و کار و لێکۆڵینەوەکانی بوون کە هەڵهاتنەکانییان کردە مەمکین.

لە ڕاستیدا کلێپینی بە تەواوی لە لایەن هودینیەوە لە فێڵباز بوو، کە هەموو شتەکەی ڕێکخست. ڕێگەی بە بەرامبەرەکەی دا کۆدەکانی کۆفە فەرەنسییەکان فێربێت، پاشان بە چەقۆ لێیدا بۆ ئەوەی ئەو کۆفانە لەسەر شانۆ هەڵبژێرێت. پاشان لە کاتی شەڕی ئەو دوو پیاوەدا، هودینی لێزان توانی کۆدەکە بگۆڕێت بۆ ."FRAUD"

چەند هەفتەیەک بەسەر بردبوو بۆ مەشقکردنی ئەم فێڵە، بەڵام بینەران هیچ کام لە ئارەقە و زەحمەتکێشانی پشت پەردەکانیان نەبینی. هەروەها هودینی هەرگیز دەمارگیر نەبوو؛ ئەو دەمارگیری لە کەسانی دیکەدا هێنایە ئاراوە. (ئەو بە ئەنقەست ئەو کاتەی کە پێویست بوو بۆ هەڵهاتن، وەک ڕێگەیەک بۆ بەرزکردنەوەی دراماکە، و وا لە بینەران کرد کە چرچ و لۆچیان دەکرد، ڕاکێشا.) هەڵهاتنەکانی لە مردن کە هەمیشە بەڕێز و ئاسان بوون، وای لێکرد وەک سوپەرمانێک دەرکەوێت.

وەک کەسێکی دەسەڵاتدار پێویستە لێکۆڵینەوە و پراکتیزەکردنی بێکۆتایی بکەیت پێش ئەوەی لەبەردەم خەڵک و لەسەر شانۆ یان هەر شوێنێکی تر دەربکەویت. هەرگیز ئارەقە و ماندووبوونی پشت هێمنییەکەت ئاشکرا مەکە. هەندێک پێیان وایە ئەم جۆرە بەرکەوتنە کۆشش و ڕاستگۆیی ئەوان نیشان دەدات، بەڵام لە ڕاستیدا تەنها وایان لێدەکات لاوازتر دەربکەون- وەک ئەوەی هەر کەسێک کە مەشقی کردبێت و کاری لەسەر کردبێت بتوانێت ئەو کارە بکات کە کردوویەتی، یان وەک ئەوەی لە ڕاستیدا لە ئاست ئەو کارەدا نەبێت. هەوڵەکانت و فێڵەکانت بۆ خۆت بهێڵەرەوە و پێدەچێت نیعمەت و ئاسانکاری خودایەکت هەبێت. مرۆڤ هەرگیز نابینێت سەرچاوەی دەسەڵاتی خودایەک ئاشکرا بێت؛ مرۆڤ تەنها کاریگەرییەکانی دەبینێت.

دێڕێک [شیعر] چەند کاتژمێرێکمان پێبچێت ڕەنگە؛ بەڵام ئەگەر پێناچێت بیرکردنەوەیەکی ساتێک بێت، درووومان و دروووستنەکردنی ئێمە هیچ نەبووە.

نەفرەتی ئادەم، ویلیام بولەر ییتس، ١٩٣٩-١٨٦٥

کلیلی دەسەڵات

Machine Translated by Google

یەکەم چەمکەکانی مرۆڤایەتی سەبارەت بە دەسەڵات لە بەریەککەوتنی سەرەتایی لەگەڵ سروشتدا هاتبوو- تیشکی ڕەشەبا لە ئاسماندا، لافاوێکی لەناکاو، خێرایی و درندەیی ئاژەڵێکی کێوی. ئەم هێزانە پێویستیان بە هیچ بیرکردنەوەیەک نەبوو، نە پلاندانان- ئەوان بە دەرکەوتنی لەناکاو و بە ڕەنگین و دەسەڵاتیان بەسەر ژیان و مردندا سەرسامیان دەکردین. وە ئەمەش هەر بەو جۆرە دەسەڵاتە دەمێنێتەوە کە هەمیشە ویستومانە لاسایی بکەینەوە. لە ڕێگەی زانست و تەکنەلۆژیاوە خێرایی و هێزی بەرزی سروشتمان دروست کردووەتەوە، بەڵام شتێک نەماوە: ئامێرەکانمان ژاوەژاو و چەقۆکێشن، هەوڵەکانیان ئاشکرا دەکەن. تەنانەت باشترین دروستکراوەکانی تەکنەلۆژیاش ناتوانن سەرسامیمان بۆ ئەو شتانەی کە بە ئاسانی و بێ ماندووبوون دەجووڵێن، ڕەگیان دابڕێژن. هێزی منداڵان بۆ چەمانەوەی ئێمە بۆ ویستی خۆیان لە جۆرێک لە سۆز و سۆزێکی ئیغراکردنەوە سەرچاوە دەگرێت کە هەستی پێدەکەین لە ئامادەبوونی بوونەوەرێکدا کەمتر ڕەنگدانەوەی و ڕەوانتر لە ئێمە. ناتوانین بگەڕێینەوە بۆ حاڵەتێکی لەو جۆرە، بەڵام ئەگەر بتوانین ڕواڵەتی ئەم جۆرە ئاسانکارییە دروست بکەین، ئەوا لە کەسانی دیکەدا ئەو جۆرە سەرسامییە سەرەتاییە دەهێنینە ئاراوە کە سروشت هەمیشە لە مرۆڤایەتی مرۆڤدا ورووژاندووە.

یەکێک لە یەکەم نووسەرانی ئەوروپی کە لەسەر ئەم بنەمایە ڕوونی کردەوە، لەو ناسروشتیترین ژینگەیە هاتووە، کە دادگای ڕێنێسانس بوو. لە کتێبی (کتێبی دەرباریدا) کە لە ساڵی ا١٥٢٨بڵاوکراوەتەوە، باڵداسار کاستیگلۆن باس لە ڕەوشتی زۆر ورد و کۆدکراوی هاووڵاتی دەرباری تەواو دەکات. و لەگەڵ ئەوەشدا، کاستیگلۆن ڕوونی دەکاتەوە، دەرباری دەبێت ئەم ئاماژانە بەو شتە جێبەجێ بکات کە ناوی دەنێت ،sprezzaturaتوانای ئەوەی کە سەختەکان ئاسان دەرکەون. ئەو داوای لە دەربارەکە دەکات "لە هەموو شتێکدا بێباکییەکی دیاریکراو پراکتیزە بکات کە هەموو هونەرییەک دەشارێتەوە و هەرچییەک مرۆڤ دەیڵێت یان دەیکات، وا دەکات وەک شتێکی بێ داڕێژراو و بێ ماندووبوون دەرکەوێت." هەمووومان سەرسامین بە دەستکەوتی هەندێک کارەساتی نائاسایی، بەڵام ئەگەر بە شێوەیەکی سروشتی و بە ڕەوشتەوە ئەنجام بدرێت، سەرسامیمان دە هێندە زیاد دەکات — "لە کاتێکدا

بۆ ئەوەی ئێسک لەسەری دروست ... بۆ ئەوەی زەحمەت بکێشێت لەوەی مرۆڤ دەیکات و ... بکات، کەمیی نیعمەتێکی لەڕادەبەدەر نیشان دەدات و دەبێتە هۆی ئەوەی هەموو شتێک، هەر بەهایەک بێت، داشکاندنی بۆ بکرێت".

زۆربەی بیرۆکەی سپرێزاتورا لە جیهانی هونەرەوە هاتووە. هەموو گەورەکان هونەرمەندانی سەردەمی ڕێنێسانس بە وریاییەوە بەرهەمەکانیان لە ژێر پەرۆدا دەهێشتەوە. تەنیا شاکارە تەواوکراوەکە دەتوانرا پیشانی خەڵک بدرێت. مایکل ئەنجێلۆ تەنانەت پاپاکانی قەدەغە کرد کە سەیری کارەکانی بکەن کە لە پرۆسەکەدان. هونەرمەندێکی سەردەمی ڕێنێسانس هەمیشە وریا بوو کە ستۆدیۆکانی بەرووی خاوەنکار و گشتیدا بە هەمان شێوە دابخرێت، نەک لە ترسی تەقلیدکردن، بەڵکو لەبەر ئەوەی بینینی دروستکردنی بەرهەمەکان سیحری کاریگەرییەکانیان تێکدەدا، و کەشوهەوای لێکۆڵینەوەکراویان لە ئاسانکاری و جوانی سروشتی .

Machine Translated by Google

ڤاساری نیگارکێشی سەردەمی ڕێنێسانس، کە هاوکات یەکەم ڕەخنەگری گەورەی هونەر بوو، گاڵتە بە کارەکانی پائۆلۆ ئوچێلۆ کرد کە وەسوەسەی یاساکانی دیدگا بوو. ئەو هەوڵەی ئوچێلۆ بۆ باشترکردنی دەرکەوتنی دیدگا خەرجی کرد لە کارەکانیدا زۆر دیار بوو- تابلۆکانی ناشرین و زەحمەتکێش دەکرد، بەهۆی هەوڵی کاریگەرییەکانیانەوە زەق بووەوە. ئێمە هەمان وەڵاممان هەیە کاتێک سەیری ئەو ئەکتەرانە دەکەین کە هەوڵی زۆر دەدەن لە کردەوەکەیان: بینینی ئەوان کە زۆر هەوڵ دەدەن وەهمەکە دەشکێنێت. هەروەها نارەحەتمان دەکات. لە بەرامبەردا ئەکتەرە ئارام و بەرێزەکان ئاسوودەمان دەکەن، ئەو وەهمە دروست دەکەن کە ئەوان نواندن ناکەن بەڵکو سروشتین و خۆیانن، تەنانەت کاتێک هەموو شتێک کە دەیکەن کار و پراکتیزەکردن لەخۆدەگرێت.

بیرۆکەی سپرێزاتورا پەیوەندی بە هەموو جۆرەکانی دەسەڵاتەوە هەیە، چونکە دەسەڵات بە شێوەیەکی ژیانی پەیوەستە بە ڕواڵەت و ئەو وەهمانەی کە تۆ دروستی دەکەیت. کرداره گشتیەکانت وەک کاره هونەرییەکان وان: دەبێت سەرنجراکێشی بینراویان هەبێت، دەبێت پێشبینی دروست بکەن، تەنانەت کات بەسەربردن. کاتێک کارکردنی ناوەوەی دروستکراوەکانت ئاشکرا دەکەیت، تەنها دەبیتە کەسێکی فانی تر لەنێو ئەوانی تردا. ئەوەی تێگەیشتووە سەرسوڕهێنەر نییە- ئێمە بە خۆمان دەڵێین ئەگەر پارە و کاتمان هەبوایە دەمانتوانی بە هەمان شێوە بکەین. دوور بکەوەرەوە لەو وەسوەسەیەی کە نیشان بدەیت چەندە زیرەکیت- زۆر زیرەکترە کە میکانیزمەکانی زیرەکیت بشاریتەوە.

بەکارهێنانی ئەم چەمکە لەلایەن تالیرانەوە لە ژیانی ڕۆژانەیدا، ئاوری دەسەڵاتی زۆر بەرزکردەوە کە دەوری دابوو. هەرگیز حەزی لە کارکردنی زۆر نەبوو، بۆیە وای لە کەسانی دیکە کرد کارەکانی بۆ بکەن- سیخوریکردن، لێکۆڵینەوە، شیکارییە وردەکان. بەم هەموو زەحمەتە لەبەردەستیدا بوو، پێدەچوو خۆی هەرگیز زەحمەتی نەکێشا. کاتێک سیخورەکانی ئاشکرایان دەکرد کە ڕووداوێکی دیاریکراو خەریکە ڕوودەدات، لە گفتوگۆی کۆمەڵایەتیدا قسەی دەکرد وەک ئەوەی هەست بە نزیکبوونەوەی بکات. ئەنجامەکەی ئەوە بوو کە خەڵک پێیان وابوو ئەو ڕۆشنبیرە. کورتە لێدوان و گاڵتەجارییەکانی هەمیشە وا دیار بوو دۆخێکیان بە تەواوی کورت دەکردەوە، بەڵام لەسەر بنەمای لێکۆڵینەوە و بیرکردنەوەیەکی زۆر بوون. تالیران بۆ ئەوانەی لە حکومەتدان، لەوانەش خودی ناپلیۆن، کاریگەرییەکی زۆری بە دەسەڵاتێکی بێئەندازە بەخشی- کاریگەرییەک کە بە تەواوی وابەستەی ئەو ئاسانکارییە ڕواڵەتییە بوو کە کارەساتەکانی بە ئەنجام گەیاند.

هۆکارێکی دیکە هەیە بۆ شاردنەوەی کورتە ڕێگا و فێڵەکانت: کاتێک ئەم زانیاریانە دەهێڵیتەوە، بیرۆکەیەک دەدەیت بە خەڵک کە دەتوانن لە دژی تۆ بەکاریبهێنن.
سوودەکانی بێدەنگی لەدەست دەدەیت. ئێمە مەیلی ئەوەمان هەیە جیهان بزانێت چیمان کردووە- ئێمە دەمانەوێت بێهودەمان دڵخۆش بێت بە چەپڵە لێدان لە ماندووبوون و زیرەکیمان، تەنانەت ڕەنگە هاوسۆزیمان بوێت بۆ...

Machine Translated by Google

کاتژمێرەکانی خایاندووە تا گەیشتینە خاڵی هونەریمان. فێربە ئەم مەیلە بۆ قسەکردن کۆنترۆڵ بکەیت، چونکە زۆرجار کاریگەرییەکەی پێچەوانەی ئەوەیە کە چاوەڕێت دەکرد.
لەبیرت بێت: تا زیاتر نهێنی دەوری کردارەکانت بدات، دەسەڵاتەکەت زیاتر سەرسورهێنەر دەردەکەوێت. وا دیارە تۆ تاکە کەس بیت کە دەتوانیت ئەو کارە بکەیت کە تۆ دەیکەیت —و دەرکەوتنی هەبوونی دیارییەکی تایبەت بەهێزێکی بێئەندازەیە.

لە کۆتاییدا، لەبەر ئەوەی بە نیعمەت و ئاسانکاری دەستکەوتەکانت بەدەست دەهێنیت، خەڵک پێیان وایە کە هەمیشە دەتوانیت زیاتر بکەیت ئەگەر زیاتر هەوڵ بدەیت. ئەمەش نەک تەنها سەرسامی بەڵکو دەست لێدانێکی ترسیشی لێدەکەوێتەوە. دەسەڵاتەکانت بەکارنەهێنراون- کەس ناتوانێت سنوورەکانیان تێبگات.

وێنە: ئەسپی پێشبرکێ. لە نزیکەوە ڕەستان، هەوڵدان بۆ کۆنترۆڵکردنی ئەسپەکە، هەناسەدانی ماندوو و ئازاربەخشمان دەبینی. بەڵام لەو دوورییەوە کە ئێمە لێی دادەنیشین و سەیری دەکەین، هەمووی ڕەوشت بەرزییە، بە هەوادا دەفڕێت. ئەوانی تر لە دوورەوە بهێڵەرەوە و تەنها ئەو ئاسانییە دەبینن کە تۆ بەو ئاسانییە دەجولێیت.

دەسەڵات: بۆ هەر کردارێک [بێباکی] لەگەڵیدا بێت، هەرچەندە بێ بایەخ بێت، نەک هەر لێهاتوویی ئەو کەسە ئاشکرا دەکات کە ئەو کارە دەکات بەڵکو زۆرجار دەبێتە هۆی ئەوەی کە زۆر گەورەتر لەوەی کە لە ڕاستیدا هەیەتی هەژمار بکرێت. ئەمەش لەبەر ئەوەیە کە وا لە بینەران دەکات باوەڕیان بەوە هەبێت کە پیاوێک بە ئاسانکارییەکی زۆرەوە ئاستێکی باش پێشکەش بکات، دەبێت خاوەنی لێهاتوویی زیاتر بێت لە خۆی. (بالداسارێ کاستیگلۆن، (١٥٢٩-١٤٧٨

پێچەوانەکردنەوە

ئەو نهێنییەی کە بە کردەوەکانت دەورە دەدەیت، دەبێت لە ڕۆحدا سووک بێت. زەوقێک بۆ شاردنەوەی کارەکانت کاریگەرییەکی ناخۆش و نزیکەی پارانۆیا دروست دەکات: تۆ یارییەکە زۆر بە جددی وەردەگریت. هودینی وریا بوو شاردنەوەی فێڵەکانی وەک یارییەک دەرکەوێت، هەموو ئەمانە بەشێک بوون لە نمایشەکە. هەرگیز کارەکەت پیشان مەدە تا تەواو دەبێت، بەڵام ئەگەر هەوڵێکی زۆر بدەیت بۆ ئەوەی لە ژێر پێچراودا بیهێڵیتەوە ئەوا وەک نیگارکێش پۆنتۆرمۆ دەبیت کە ساڵانی کۆتایی ژیانی بە شاردنەوەی فرێسکۆکانی لە چاوی گشتی بەسەر بردووە

Machine Translated by Google

و تەنها سەرکەوتوو بوو لە شێتکردنی خۆی. هەمیشە هەستی نوکتەیی خۆت لەبارەی خۆتەوە بهێڵەرەوە.

هەروەها کاتێک هەیە کە ئاشکراکردنی کارکردنی ناوەوەی پرۆژەکانت دەتوانێت شایانی خۆی بسەلمێنێت. هەمووی پەیوەستە بە سەلیقەی بینەرەکەتەوە، هەروەها بەو کاتانەی کە تێیدا کار دەکەیت. پی تی بارنوم زانی کە جەماوەرەکەی دەیەوێت هەست بە بەشداریکردن لە نمایشەکانیدا بکات، و تێگەیشتن لە فێڵەکانی دڵخۆشیان دەکات، بەشێکیش، ڕەنگە، لەبەر ئەوەی بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ پووچەڵکردنەوەی ئەو کەسانەی کە سەرچاوەی دەسەڵاتیان لە جەماوەر شاردوەتەوە، سەرنجی ڕۆحی دیموکراسی ئەمریکای ڕاکێشاوە. هەروەها خەڵک نوکتە و ڕاستگۆیی ئەو نمایشکارەیان بەرز نرخاند.

بارنۆم ئەمەی بردە ئەوپەڕی لە بڵاوکردنەوەی خۆبەزلزانینی خۆی لە ژیاننامە بەناوبانگەکەیدا، کە کاتێک نووسیویەتی کە ژیانی پیشەیی لە لوتکەدا بوو.

تا ئەو کاتەی ئاشکراکردنی بەشەکی فێڵ و تەکنیکەکان بە وردی پلانی بۆ دانراوە، نەک لە ئەنجامی پێویستییەکی کۆنترۆڵنەکراو بۆ قسەکردن، ئەوە کۆتاییە لە زیرەکیدا. وەهمێک بە بینەر دەبەخشێت کە باڵادەستیت و بەشدارە، تەنانەت لە کاتێکدا زۆربەی ئەو کارانەی کە ئەنجامی دەدەیت لێیان شاراوەتەوە.

Machine Translated by Google

کۆنترۆڵی هەڵبژاردنەکان بکە: کەسانی تر وەربگرە بۆ ئەوەی یارییان پێبکەن

ئەو کارتانەی کە مامەڵەیان لەگەڵ دەکەیت

حوکمدان

باشترین فێڵەکان ئەوانەن کە پێدەچێت بژاردەیەک بە کەسی بەرامبەر بدەن: قوربانییەکانت هەست دەکەن کۆنترۆڵیان کردووە، بەڵام لە ڕاستیدا بوکەڵەی تۆن.
بژاردەیەک بدە بە خەڵک کە لە بەرژەوەندی تۆ دێنە دەرەوە هەر یەکێکیان هەڵبژێرن.
ناچاریان بکە لە نێوان بچووکتر لە دوو خراپەدا هەڵبژاردن بکەن، کە هەردووکیان خزمەت بە مەبەستەکەت دەکەن. بیانخە سەر هۆڕنەکانی دووفاقییەک: لە هەر شوێنێک ڕوویان کرد، چەقۆیان لێدەدرێت.

ڕەچاوکردنی یاسا I

هەر لە سەرەتای دەسەڵاتی خۆیەوە، ئیڤانی چوارەم کە دواتر بە ئیڤانی ترسناک ناسرا، ناچار بوو ڕووبەڕووی واقیعێکی ناخۆش بێتەوە: وڵاتەکە زۆر پێویستی بە چاکسازی هەبوو، بەڵام ئەو دەسەڵاتی نەبوو کە پاڵ بەو چاکسازییە بگرێت.
گەورەترین سنووری دەسەڵاتەکەی لە بۆیارەکانەوە بوو، ئەو چینە شازادەیەی ڕووسیا کە زاڵ بوون بەسەر وڵاتدا و کۆڵبەرەکانیان تیرۆر دەکرد.

لە ساڵی ١٥٥٣ لە تەمەنی بیست و سێ ساڵیدا ئیڤان نەخۆش کەوت. لە سەر جێگاکە پاڵکەوتبوو، نزیک بوو لە مردن، داوای لە بۆیارەکان کرد کە بەیعەت بە کوڕەکەی بخۆن وەک تزاری نوێ.
هەندێک دوودڵ بوون، تەنانەت هەندێکیان ڕەتیانکردەوە. پاشان و لەوێ ئیڤان بینی کە هیچ دەسەڵاتێکی بەسەر بۆیارەکاندا نییە. لە نەخۆشیەکەی چاک بووەوە، بەڵام هەرگیز وانەکەی لەبیر نەکرد: بۆیارەکان بۆ لەناوبردنی دەرچوون. وە لە ڕاستیدا لە ساڵانی داهاتوودا زۆرێک لە بەهێزترینیان ڕوویان لە دوژمنە سەرەکییەکانی ڕووسیا کرد، پۆڵەندا و لیتوانیا، لەوێ پیلانی گەڕانەوەیان و ڕووخاندنی تزاریان دانا. تەنانەت یەکێک لە هاوڕێ نزیکەکانی ئیڤان، شازادە ئەندرێی کوربسکی، لەناکاو دژایەتی دەکات و لە ساڵی ١٥٦٤دا بەرەو لیتوانیا لادەچێت و بووە بەهێزترین دوژمنی ئیڤان.

Machine Translated by Google

کاتێک کوربسکی دەستی کرد بە کۆکردنەوەی سەرباز بۆ داگیرکردن، لەناکاو شانشینی شاهانە لە جاران ناجێگیرتر دەرکەوت. بەهۆی ئەوەی ئاغا کۆچبەرەکان لە ڕۆژئاواوە داگیرکارییان هان دەدا، تارتارەکان لە ڕۆژهەڵاتەوە دەهاتنە خوارەوە و بۆیارەکان کە لەناو وڵاتەکەدا کێشەیان دەوروژاند، قەبارەی بەرفراوانی ڕووسیا وایکرد بەرگریکردن ببێتە کابوسێک. ئیڤان بە هەر ئاراستەیەکدا لێی بدات، خۆی لە دیوەکەی تردا بە لاوازی بەجێدەهێشت. تەنها ئەگەر دەسەڵاتی ڕەهای هەبوایە دەیتوانی مامەڵە لەگەڵ ئەم هایدرا زۆر سەرەدا بکات. وە هیچ دەسەڵاتێکی لەو شێوەیەی نەبوو.

ئیڤان تا بەیانی ی٣کانوونی دووەمی ١٥٦٤منداڵی بوو، کاتێک هاووڵاتییان لە مۆسکۆ بە دیمەنێکی سەیر لە خەو هەڵسا. سەدان خلیسکێنە گۆڕەپانی بەردەم کرێملینیان پڕکردبوو، کە بارگاوی بوون بە گەنجینەکانی تزار و بە خۆراک بۆ تەواوی دەربارەکە. بە بێباوەڕییەوە سەیری تزار و دەربارەکەییان دەکرد کە سواری خلیسکان بوون و شارەکەیان بەجێهێشت. بەبێ ئەوەی هۆکارەکەی ڕوون بکاتەوە، خۆی لە گوندێکی باشووری مۆسکۆ جێگیر کرد. بۆ ماوەی مانگێکی تەواو جۆرێک لە تیرۆر پایتەختی گرتەوە، چونکە مۆسکۆییەکان ترسیان لەوە هەبوو کە ئیڤان وازی لێهێنابێت بۆ بۆیارە خوێنمژەکان. دوکانەکان داخران و ڕۆژانە جەماوەرێکی ئاژاوەگێڕ کۆدەبوونەوە.

لە کۆتاییدا لە ی٣ژانویەی ساڵی ١٥٦٥نامەیەک لە تزارەوە هات و ڕوونی کردەوە کە چیتر بەرگەی خیانەتەکانی بۆیارەکان ناگرێت و بڕیاری داوە یەکجارەکی و بۆ هەمیشە دەستبەردار بێت.

بیسمارک، ڕاوێژکاری ئەڵمانیا کە تووڕە بوو لە ڕەخنە بەردەوامەکانی ڕودۆڵف ڤیرچۆ (زانای نەخۆشی و سیاسەتمەداری لیبراڵی ئەڵمانی)، چرکەکانی بانگەوازی ئەو زانایەیان کرد کە تەحەدای دووانەیی بکات. ڤیرچۆ وتی: "وەک لایەنی تەحەداکراو، من بژاردەی چەکم هەیە و ئەمانە هەڵدەبژێرم." دوو سۆسیس گەورە و بەڕواڵەت هاوشێوەی بەرز بوو.

لە درێژەی قسەکانیدا وتی: یەکێک لەمانە تووشی میکرۆبی کوشندە بووە؛ orherبە تەواوی دەنگە. با جەنابی خۆی بڕیار بدات کامیان بخوات، منیش ئەوی دیکە دەخۆم". نزیکەی یەکسەر پەیامەکە هاتەوە کە ڕاوێژکار بڕیاری داوە دووانەییەکە هەڵبوەشێنێتەوە.

بچکۆلەکە. کتێبی قاوەیی لە .ANECDOTESکلیفتۆن فادیمان، ئێف دی، ١٩٨٥

لەبەردەم خەڵکدا بە دەنگی بەرز خوێندرایەوە، نامەکە کاریگەرییەکی سەرسوڕهێنەری هەبوو: بازرگانان و خەڵکی ئاسایی بۆیارەکانیان بە تاوانبار زانی بۆ بڕیارەکەی ئیڤان، و ڕژانە سەر شەقامەکان و بە تووڕەیی خۆیان ئاغاکانیان ترساند. زۆری نەخایاند کۆمەڵێک نوێنەر بە نوێنەرایەتی کڵێسا و شازادەکان و خەڵکەکە گەشتەکەیان کرد بۆ گوندی ئیڤان، و بە ناوی خاکی پیرۆزی ڕووسیا لە تزار دەپاڕانەوە،

Machine Translated by Google

بۆ گەڕانەوە بۆ سەر تەخت. ئیڤان گوێی لێ بوو بەڵام بیرۆکەکەی نەگۆڕی. بەڵام دوای چەند ڕۆژێک لە بیستنی داواکارییەکانیان، بژاردەیەکی پێشکەش بە ڕەعیەتەکانی کرد: یان دەسەڵاتی ڕەهای پێدەبەخشن بۆ ئەوەی بە ئارەزووی خۆی حوکمڕانی بکات، بەبێ دەستوەردانی بۆیارەکان، یان سەرکردەیەکی نوێ دەدۆزنەوە.

لە بەرامبەر هەڵبژاردنی نێوان شەڕی ناوخۆ و قبوڵکردنی دەسەڵاتی دیسپۆتیدا، نزیکەی هەموو کەرتەکانی کۆمەڵگەی ڕووسیا تزارێکی بەهێزیان "هەڵبژارد" و داوای گەڕانەوەی ئیڤانیان بۆ مۆسکۆ و گەڕاندنەوەی یاسا و ڕێکوپێکی کرد. لە مانگی شوباتدا، بە ئاهەنگێکی زۆرەوە، ئیڤان گەڕایەوە مۆسکۆ. ڕووسەکان چیتر نەیاندەتوانی گلەیی بکەن ئەگەر ئەو دیکتاتۆریانە ڕەفتار بکات- ئەوان خۆیان ئەم دەسەڵاتەیان پێدابوو.

لێکدانەوە

ئیڤانی ترسناک ڕووبەڕووی دووڕیانێکی ترسناک بووەوە: خۆبەدەستەوەدان بە بۆیارەکان دەبێتە هۆی وێرانکارییەکی دیاریکراو، بەڵام شەڕی ناوخۆ جۆرێکی جیاوازی وێرانکاری بەدوای خۆیدا دەهێنێت. تەنانەت ئەگەر ئیڤان لە شەڕێکی وا لە لوتکەدا دەربچێت، وڵات وێران دەبوو و دابەشبوونەکانی لە هەموو کاتێک بەهێزتر دەبوون. چەکی هەڵبژاردەی لە ڕابردوودا ئەوە بووە کە هەنگاوێکی بوێرانە و هێرشبەرانە ئەنجام بدات. بەڵام ئێستا ئەو جۆرە هەنگاوە لە دژی دەگۆڕێت- تا زیاتر بوێرانە ڕووبەڕووی دوژمنەکانی ببێتەوە، کاردانەوەکانی خراپتر دەبن.

لاوازی سەرەکی نمایشی هێز ئەوەیە کە نارەزایی دەوروژێنێت و لە کۆتاییدا دەبێتە هۆی وەڵامدانەوەیەک کە لە دەسەڵاتی تۆ دەخوات. ئیڤان کە لە بەکارهێنانی دەسەڵاتدا داهێنەرێکی بێئەندازە بوو، بە ڕوونی بینی کە تاکە ڕێگا بۆ ئەو جۆرە سەرکەوتنەی کە دەیەوێت، کشانەوەیەکی درۆینەیە. وڵاتی ناچار نەدەکرد بۆ پۆستەکەی، "بژاردەی"ی پێدەدا: یان دەستلەکارکێشانەوەی خۆی، و ئانارشییەکی دیاریکراو، یان پەیوەستبوونی بە دەسەڵاتی ڕەها. بۆ پشتگیریکردن لە هەنگاوەکەی، بە ڕوونی ئەوەی خستەڕوو کە پێی باشترە دەستلەکارکێشانەوە بێت: وتی: "پەیوەندی بە بلۆفەکەمەوە بکە و سەیری ئەوە بکە چی ڕوودەدات." کەس تەلەفۆنی بۆ بلۆفەکەی نەکرد. بە کشانەوەی تەنها بۆ ماوەی مانگێک، وردەکارییەکی ئەو کابوسانەی نیشانی وڵاتەکە دا کە دوای دەستلەکارکێشانەوەی دێن- لەشکرکێشییەکانی تارتار، شەڕی ناوخۆ، وێرانکاری. (هەموو ئەمانە لە کۆتاییدا دوای مردنی ئیڤان، لە فیلمی بەناوبانگی "کاتی ناخۆشییەکان"دا هاتنە دی.)

کشانەوە و دیارنەمان ڕێگەی کلاسیکی کۆنترۆڵکردنی بژاردەکانن. تۆ هەستێک بە خەڵک دەدەیت کە چۆن شتەکان بەبێ تۆ لەیەک دەچن و "هەڵبژاردنێک"یان پێشکەش دەکەیت: من دوور دەبمەوە و تۆ تووشی دەرئەنجامەکانی دەبیت، یان لە ژێر بارودۆخێکدا دەگەڕێمەوە کە من دیکتەم بۆ دەکەم. لەم شێوازەدا

Machine Translated by Google

لە کۆنترۆڵکردنی بژاردەکانی خەڵک، ئەوان ئەو بژاردەیە هەڵدەبژێرن کە دەسەڵاتت پێدەبەخشێت چونکە بەدیلەکە تەنها زۆر ناخۆشە. دەستیان بەزۆر دەدەیت، بەڵام بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ: پێدەچێت بژاردەیەکیان هەبێت. هەر کاتێک خەڵک هەستیان کرد کە بژاردەیەکیان هەیە، ئەوەندە بە ئاسانی دەچنە ناو تەڵەکەتەوە.

THE I IAR

جارێک پاشایەکی ئەرمینیا هەبوو، کە بەهۆی ئەوەی بیری کنجکۆڵی هەبوو و پێویستی بە هەندێک لادانێکی نوێی هەبوو، مژدەدەرەکانی خۆی بە سەرتاسەری خاکەکەدا نارد بۆ ئەوەی ئەم ڕاگەیاندنەی خوارەوە ئەنجام بدەن: «ئەمە ببیستن! هەر پیاوێک لە ئێوە بتوانێت خۆی بسەلمێنێت کە درۆزنترین درۆزن لە ئەرمینیادا، سێوێک کە لە زێڕی پاک دروستکراوە لە دەستی جەنابی پاشا وەردەگرێت!" خەڵک لە هەموو شارۆچکە و گوندێکی وڵاتەوە دەستیان کرد بە کۆشک، خەڵکی بە هەموو پلە و بارودۆخێکەوە، شازادە، بازرگان، جووتیار، قەشە، دەوڵەمەند و هەژار، باڵابەرز و کورت، قەڵەو و تەنک. لە خاکەکەدا کەمیی درۆزن نەبوو و هەریەکەیان حیکایەتی خۆی بۆ پاشا دەگێڕایەوە. بەڵام فەرمانڕەوایەک بە کردەوە هەموو جۆرە درۆیەکی بیستووە و هیچ کام لەوانەی ئێستا پێیان وتووە، پاشایان قەناعەت پێنەکردووە کە گوێی لە باشترین درۆی گرتووە. پاشا دەستی دەکرد بە بێزاربوون لە وەرزشە نوێیەکەی و بیری لەوە دەکردەوە کە هەموو پێشبرکێکە کۆتایی پێبهێنێت بەبێ ئەوەی براوەیەک ڕابگەیەنێت، کاتێک پیاوێکی هەژار و چەقەڵ لەبەردەمیدا دەرکەوت کە کۆزەیەکی گەورەی زەوی لە ژێر قۆڵیدا بوو. "دەتوانم چیت بۆ بکەم؟" لە جەنابی جەنابی پرسی. "گەورە!" پیاوە هەژارەکە کەمێک سەری لێ شێوا وتی "بە دڵنیاییەوە لەبیرتە؟ تۆ مەنجەڵێک زێڕ قەرزاری منیت، منیش هاتووم بۆ کۆکردنەوەی". -تۆ درۆزنێکی پێی ئاژەڵی ماڵیت، کاکە!' پاشا هاوار دەکات "من هیچ پارەیەک قەرزاری تۆ نیم" "درۆزنێکی تەواو، ئایا من؟" پیاوە هەژارەکە وتی. "ئەوا سێوی زێڕینم پێ بدە!" پاشا، کە تێگەیشت کە پیاوەکە ئیرڤینگە بۆ ئەوەی فێڵی لێبکات. دەستی کرد بە پاراستن. "نەخێر. نەخێر! تۆ درۆزن نیت!" "پاشان ئەو دەفرە زێڕەم پێ بدە کە قەرزاری منیت. باوکم." کابرا وتی. پاشا دووڕیانەکەی بینی، سێوی زێڕینی ڕادەست کرد.

فۆلک-ئایلی ئەرمەنی و ئەفسانە. REIOLDلەلایەن CHARLES DOWNING. 1993

II ڕەچاوکردنی یاسا

Machine Translated by Google

نینۆن دی لێنکلۆس وەک کۆرتزانێکی سەدەی حەڤدەهەمی فەرەنسی بۆی دەرکەوت کە ژیانی هەندێک چێژی هەیە.
خۆشەویستەکانی لە پاشایەتی و ئەرستۆکراسیەوە هاتبوون و پارەیەکی باشیان پێدەدا، بە ژیری و عەقڵی خۆیان میوانداریيان
دەکرد، پێداویستییە هەستیارەکانی تا ڕادەیەک داواکارییان تێر دەکرد و نزیکەی وەک یەکسانێک مامەڵەیان لەگەڵ دەکرد.

ژیانێکی لەو جۆرە لە ژیانی هاوسەرگیری بێ سنوور باشتر بوو. بەڵام لە ساڵی ١٦٤٣دایکی نینۆن لەناکاو کۆچی دوایی کرد و
لە تەمەنی بیست و سێ ساڵیدا بە تەواوی تەنیا لە جیهاندا بەجێهێشت- نە خێزانێک، نە مارەیی، نە هیچ شتێک کە بکەوێتەوە
سەری. جۆرێک لە ترس و دڵەڕاوکێ بەسەریدا هات و چووە ناو خانەقایەک و پشتی لە خۆشەویستە بەناوبانگەکانی کرد. دوای
ساڵێک خانەقاکە بەجێهێشت و ڕووی لە لیۆن کرد.

کاتێک دواجار لە پاریس دەرکەوتەوە، لە ساڵی ١٦٤٨، خۆشەویستان و داواکاران بە ژمارەیەکی زۆرتر لە جاران ڕوویان لە دەرگای
ماڵەکەی کرد، چونکە ئەو گاڵتەجاڕترین و ڕۆحیترین کۆرتێزانی ئەو سەردەمە بوو و زۆر بیری بوونی دەکرا.

بەڵام شوێنکەوتوانی نینۆن بە خێرایی بۆیان دەرکەوت کە ئەو کچە گۆڕیوە
شێوازی کۆن و کۆنی کارکردن، و سیستەمێکی نوێی بژاردەکانی دانابوو. ئەو دوک و سیگنۆر و شازادانەی کە دەیانویست
پارەی خزمەتگوزارییەکانی بدەن، دەیانتوانی بەردەوام بن لەم کارە، بەڵام ئیتر کۆنترۆڵیان نەدەکرد- بەپێی ئیحتیاتی خۆی کاتێک
دەیویست لەگەڵیان دەخەوت. هەموو پارەکانیان کە کڕیبوون ئەگەرێک بوو. ئەگەر خۆشی ئەو بوو کە مانگانە تەنها جارێک
لەگەڵیان بخەوێت، ئەوا هەروا بێت.

ئەوانەی نەیاندەویست ببنە ئەو کەسەی کە نینۆن پێی دەگوت پارەدەر دەتوانن بچنە ناو ئەو کۆمەڵە پیاوە گەورە و
گەشەسەندووەی کە بە شەهیدی ناوی دەبرد- ئەو پیاوانەی کە بە شێوەیەکی بنەڕەتی بۆ هاوڕێیەتییەکەی، ژیری گازگرتنەکەی،
ژەنینی لوت و کۆمپانیای... زۆرترین عەقڵی زیندوو لەو سەردەمەدا، لەوانە مۆلیێر، لا ڕۆشفۆکۆ و سانت ئێڤرێمۆند. بەڵام
شەهیدەکانیش ئەگەرێکیان لەخۆ گرتبوو: ئەو بە بەردەوامی فەڤرییەکیان لەوان هەڵدەبژارد ، پیاوێک کە بەبێ ئەوەی پارە بدات
ببێتە خۆشەویستەکەی و بۆ ماوەی ئەو ماوەیەی کە ئارەزووی دەکرد -هەفتەیەک -بە تەواوی خۆی بۆ جێدەهێڵێت ، چەند
مانگێک، بە دەگمەن زیاتر. پارەدەرێک نەیدەتوانی ببێتە کەسێکی دڵخواز، بەڵام شەهید هیچ گەرەنتییەکی نەبوو کە ببێتە
کەسێک و لەڕاستیدا دەیتوانی بۆ تەواوی تەمەنێکی بێهیوا بمێنێتەوە . بۆ نموونە شاعیر شارلیڤاڵ هەرگیز چێژی لە
چاکەکارییەکانی نینۆن نەبینیوە، بەڵام هەرگیز لە هاتنی بۆ سەردان نەوەستا- ئەو نەیدەویست بەبێ کۆمپانیای ئەو بژی.

لەگەڵ گەیشتنی قسەی ئەم سیستەمە بە کۆمەڵگەی فەرەنسی بە ئەدەب، نینۆن بوو بە...
شتێکی دوژمنایەتییەکی توند. پێچەوانەکردنەوەی هەڵوێستی کۆرتێزانی ئەو، دایکی شاژن و دەربارەکەی سکانداڵ کرد. بەڵام
زۆر بە ترسناکییەوە،

Machine Translated by Google

ئەوە کەسە پیاوە داواکراوەکانی بێهیوا نەکرد- لە ڕاستیدا تەنیا ژمارەیان زیاد کرد و ئارەزووی ئەوانی چڕتر کردەوە. بوو بە شەرەفێک کە پارەدەر بووم، یارمەتی نینۆن دەدا بۆ پاراستنی شێوازی ژیانی و ساڵۆنە درەوشاوەکەی، هەندێک جار یاوەری بوو بۆ شانۆ و لەگەڵیدا دەخەوت کاتێک هەڵیبژارد. لەوەش جیاوازتر شەهیدەکان بوون، چێژیان لە کۆمپانیاکەیان دەبینی بەبێ ئەوەی پارەی بۆ بدەن و هیوایان دەپاراست، هەرچەندە دوور بێت، ڕۆژێک ببێتە خۆشەویستەکەی . ئەو ئەگەرە زۆرێک لە گەنجە ئاغاکانی هان دا، کاتێک قسەیەک بڵاوبووەوە کە هیچ کام لە کۆرتزانەکان ناتوانێت لە هونەری خۆشەویستیدا لە نینۆن تێپەڕێت. و بەم شێوەیە خێزاندار و سینگڵ، پیر و گەنج، چوونە ناو وێبەکەی و یەکێک لەو دوو بژاردەیەیان هەڵبژارد کە پێشکەشیان کرا، هەردووکیان بە شێوەیەکی بەرفراوان ڕازی بوون.

لێکدانەوە

ژیانی کۆرتیزان ئەگەری دەسەڵاتێکی بەدوای خۆیدا هێنا کە ژنێکی خێزاندار لێی زەوت بکرایە، بەڵام مەترسییە ئاشکراکانیشی هەبوو. ئەو پیاوەی کە پارەی خزمەتگوزارییەکانی کۆرتزانەکەی دەدا لە بنەڕەتدا خاوەنی ئەو بوو، دیاری دەکرد کەی دەتوانێت خاوەندارێتی بکات و کەی دواتر وازی لێبهێنێت. لەگەڵ گەورەبوونی تەمەنیدا، بژاردەکانی تەسک دەبوونەوە، چونکە کەمتر پیاوان ئەویان هەڵدەبژارد. بۆ ئەوەی لە ژیانێکی هەژاری دوور بکەوێتەوە دەبوو لە گەنجیدا سامانی خۆی کۆبکاتەوە. کەواتە تەماحی ئەفسانەیی کۆرتیزانەکە ڕەنگدانەوەی پێویستییەکی پراکتیکی بوو، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا سەرنجڕاکێشییەکەی کەمکردەوە، بەو پێیەی وەهمی ئەوەی کە ئارەزووی دەکرێت بۆ پیاوان گرنگە، کە زۆرجار نامۆ دەبن ئەگەر هاوبەشەکەیان زۆر حەزی لە پارەکانیان بێت. کەواتە لەگەڵ تەمەنی کۆرتێزانەکەدا، ڕووبەڕووی چارەنووسێکی سەختترین بووەوە.

نینۆن دی لێنکلۆس ترسناکییەکی هەبوو لە هەر جۆرە وابەستەیەک. ئەو لە سەرەتاوە
جۆرێک لە یەکسانی لەگەڵ خۆشەویستەکانی تامی دەکرد و لە سیستەمێکدا جێگیر نەدەبوو کە بژاردەی وەها ناخۆشی بۆ بەجێبهێڵێت. سەیر لەوەدایە، ئەو سیستەمەی کە لە شوێنی خۆیدا دایڕشتبوو، وا دیار بوو، بەقەد ئەوی کە داوای لێبوردنەکانی ڕازی دەکرد.
ڕەنگە پارەدەرەکان ناچار بوون پارە بدەن، بەڵام ئەو ڕاستییەی کە نینۆن تەنیا کاتێک لەگەڵیان دەخەوت کە دەیەوێت وروژاندنێکی پێببەخشێت کە لەگەڵ هەموو کۆرتێزانی دیکەدا بەردەست نەبوو: ئەو لە ئارەزووی خۆیەوە خۆی دەدا . خۆدزینەوە لە شەهیدان لە پەڵەی ناچاربوون بە پارەدان، هەستێکی باڵادەستی پێبەخشی؛ وەک ئەندامانی برایەتی سەرسامەکانی نینۆن، ڕەنگە ڕۆژێک چێژێکی کۆتایی ئەزموون بکەن کە دڵخوازی ئەون. لە کۆتاییدا نینۆن نەیکرد

Machine Translated by Google

داواکارانی ناچار دەکات بخەنە ناو هەر پۆلێکەوە. دەیانتوانی "هەڵبژێرن" کام لایەنیان پێ باشترە- ئازادییەک کە شوێنەواری شانازی پیاوانەیان بۆ بەجێهێشت.

هێزی بژاردەدان بە خەڵک بەم شێوەیە، یان باشتر بڵێین وەهمێکی هەڵبژاردن، چونکە ئەوان یاری بەو کارتانە دەکەن کە تۆ دابەشت کردووە. لەو شوێنانەی کە ئەو بەدیلانەی کە ئیڤانی ترسناک دایناون مەترسییەکی دیاریکراویان لەخۆگرتبوو- بژاردەیەک دەبێتە هۆی لەدەستدانی دەسەڵاتی- نینۆن دۆخێکی دروستکرد کە هەموو بژاردەیەک لە بەرژەوەندی ئەودا دووبارە بووەوە. لە پارەدەرەکانەوە ئەو پارەیەی کە پێویستی بوو بۆ بەڕێوەبردنی سالۆنەکەی وەرگرت. وە لە شەهیدەکانەوە کۆتایی دەسەڵاتی بەدەستهێنا: دەیتوانی خۆی بە کۆمەڵێک سەرسامەوە دەورە بدات، هارێمێک کە خۆشەویستەکانی لێ هەڵبژێرێت.

بەڵام سیستەمەکە وابەستەی یەک هۆکاری گرینگ بوو: ئەگەری ئەوەی کە شەهیدێک بتوانێت ببێتە کەسێکی دڵخواز، هەرچەندە دوور بێت. ئەو وەهمەی کە دەوڵەمەندی، شکۆمەندی، یان ڕەزامەندی هەستیار ڕەنگە ڕۆژێک بکەوێتە ناو چەناگەی قوربانییەکەتەوە، گێزەرێکی بەرگە نەگیراوە کە دەتوانیت بیخەیتە لیستی هەڵبژاردنەکانتەوە. ئەو هیوایە هەرچەندە تەنک بێت، وا لە پیاوان دەکات گاڵتەجارترین دۆخەکان قبوڵ بکەن، چونکە بژاردەی هەموو گرنگێکی خەونیان بۆ بەجێدەهێڵێت. وەهمی هەڵبژاردن کە هاوسەرگیری لەگەڵ ئەگەری بەختەوەری داهاتوودا کردووە، سەرسەختترین مژەر ڕادەکێشێتە ناو تۆڕە درەوشاوەکەتەوە.

جارێک جەی پی مۆرگان گەورە بە زێرینگەرێکی ناسیاوەکەی گوت کە ئارەزووی کرینی پێنێکی ئیسکارفی مرواری دەکات. تەنها چەند هەفتەیەک دواتر، زەڕەنگەرەکە بەسەر مروارییەکی شایستەدا کەوت. لە شوێنێکی گونجاودا داینا و بۆ مۆرگان نارد، لەگەڵ فەسڵێکی ٥٠٠٠دۆلار. ڕۆژی دواتر پاکەتەکە گەڕێنرایەوە. لە یاداشتەکەی مۆرگاندا هاتووە: "من حەزم لە پینەکە هەیە، بەڵام نرخەکەیم بەدڵ نییە. ئەگەر چێکی هاوپێچکراو بە بڕی ٤هەزار دۆلار قبوڵ دەکەیت، تکایە ئەو سندوقە بنێرەوە کە مۆرەکەی نەشکاوە". زێرینگەرە تووڕەبووەکە چێکەکەی ڕەتکردەوە و بە بێزارییەوە نێردراوەکەی لە کارەکەی دوورخستەوە. سندوقەکەی کردەوە بۆ ئەوەی پینە نەخوازراوەکە وەربگرێتەوە، تەنها بۆی دەرکەوت کە دەرهێنراوە. لە شوێنی ئەو چێکێک بە بڕی ٥هەزار دۆلار بوو.

کتێبی بچووک و قاوەیی لە AneCDOTES. کلیفتۆن فادیمان، چاپ.. 1985

کلیلی دەسەڵات

Machine Translated by Google

وشەکانی وەک "ئازادی"، "بژاردە" و "هەڵبژاردن" هێزێکی ئەگەرەکان وروژێنن کە زۆر لە واقیعی ئەو سوودانە زیاترە. کاتێک لە نزیکەوە لێی دەکۆڵینەوە، ئەو هەڵبژاردنانەی کە هەمانە- لە بازاڕدا، لە هەڵبژاردنەکاندا، لە کارەکانماندا- مەیلیان هەیە سنووردارکردنی بەرچاویان هەبێت: زۆرجار بابەتی هەڵبژاردنێکن بە سادەیی لە نێوان A و B، لەگەڵ ئەوەی باقی ئەلفوبێکە لە وێنەکەدا دەربچێت . بەڵام تا ئەو کاتەی کە کاڵترین سەرابەکانی هەڵبژاردن دەچرپێت، بە دەگمەن سەرنجمان لەسەر بژاردە ونبووەکانە. ئێمە "هەڵدەبژێرین" بۆ ئەوەی باوەڕمان بەوە هەبێت کە یارییەکە دادپەروەرانەیە، و ئازادی خۆمان هەیە. ئێمە پێمان باشە زۆر بیر لە قووڵایی ئازادیمان نەکەینەوە بۆ هەڵبژاردن.

ئەم ئامادەنەبوونە بۆ لێکۆڵینەوە لە بچووکی هەڵبژاردنەکانمان لەو ڕاستییەوە سەرچاوە دەگرێت کە ئازادییەکی زۆر جۆرێک لە دڵەڕاوکێ دروست دەکات. دەستەواژەی "بژاردە بێسنوورەکان" بێ سنوور بەڵێندەرانە دەنگ دەدات، بەڵام بژاردەی بێسنوور لە ڕاستیدا ئیفلیجمان دەکات و توانای هەڵبژاردنمان هەور دەکات. مەودای سنوورداری هەڵبژاردنەکانمان ئاسوودەمان دەکات.

ئەمەش دەرفەتی گەورە بۆ فریودان بۆ زیرەک و فێڵبازەکان دابین دەکات. بۆ ئەو کەسانەی کە لە نێوان بەدیلەکاندا هەڵدەبژێرن، بەزەحمەت باوەڕیان بەوە هەیە کە دەستکاری یان فریو دەدرێن؛ ناتوانن بزانن کە تۆ ڕێگەیان پێدەدەیت بڕێکی کەم لە ئیرادەی ئازاد لە بەرامبەر سەپاندنی زۆر بەهێزتری ئیرادەی خۆت. کەواتە دانانی مەودای تەسک لە هەڵبژاردنەکان هەمیشە دەبێت بەشێک بێت لە فێڵەکانت. وتەیەک هەیە: ئەگەر بتوانی باڵندەکە وا لێبکەیت بە تەنیا بچێتە ناو قەفەسەکەوە، ئەوا زۆر جوانتر گۆرانی دەڵێت.

ئەمانەی خوارەوە لە باوترین فۆرمەکانی "کۆنترۆڵکردنی بژاردەکان"ن:

ڕەنگکردنی هەڵبژاردنەکان. ئەمە تەکنیکێکی دڵخواز بوو لەلایەن هێنری کیسینجەرەوە. وەک وەزیری دەرەوەی سەرۆک ڕیچارد نیکسۆن، کیسینجەر خۆی بە باشتر ئاگادار دەزانی لە سەرۆکەکەی، و پێی وابوو لە زۆربەی بارودۆخەکاندا دەتوانێت باشترین بڕیار لەسەر خۆی بدات. بەڵام ئەگەر هەوڵی دیاریکردنی سیاسەت بدات، ئەوا پیاوێکی بەناوبانگی نائەمنی تورە دەکات یان ڕەنگە تووڕە بکات. کەواتە کیسینجەر سێ چوار هەڵبژاردنی کردار بۆ هەر دۆخێک پێشنیار دەکرد، و بە شێوەیەک دەیانخستەڕوو کە ئەو چارەسەرەی کە پێی باشتر بوو هەمیشە باشترین چارەسەر بێت بە بەراورد لەگەڵ ئەوانی تر. جار لە دوای جار نیکسۆن کەوتە سەر ئەو چەقۆیە، هەرگیز گومانی نەدەکرد کە ئەو لەو شوێنەی کە کیسینجەر پاڵیان پێوەوە دەجوڵێت. ئەمە ئامێرێکی نایاب و باشە بۆ بەکارهێنان لەسەر وەستای نائەمنی.

Machine Translated by Google

بە زۆر بەرەنگاری. یەکێک لەو کێشە سەرەکیانەی کە ڕووبەڕووی دکتۆر میڵتۆن هـ.
ئێریکسۆن کە پێشەنگ بوو لە چارەسەری هیپنۆزی لە ساڵانی ،اد١٩٥٠دووبارەبوونەوەی نەخۆشییەکە بوو. لەوانەیە وا
دەرکەوێت کە نەخۆشەکانی بە خێرایی چاک دەبنەوە، بەڵام ئامادەیی ڕواڵەتییان بۆ چارەسەرەکە بەرگرییەکی قووڵی داپۆشی:
بەم زووانە دووبارە دەبوونەوە بۆ خوو و عادەتە کۆنەکان و پزیشکەکە تاوانبار دەکەن و واز لە هاتنی بۆ بینینی دەهێنن. بۆ
ئەوەی ئەمە ڕوونەدات، ئێریکسۆن دەستی کرد بە فەرمانکردن بە هەندێک نەخۆش کە دووبارەبوونەوەی نەخۆشییەکە بکەنەوە،
بۆ ئەوەی خۆیان هەست بە خراپیی بکەن وەک کاتێک بۆ یەکەمجار هاتنە ژوورەوە- بگەڕێنەوە بۆ چوارگۆشەی یەکەم. لە
بەرامبەر ئەم بژاردەیەدا، نەخۆشەکان بەزۆری "هەڵدەبژێرن" بۆ ئەوەی خۆیان لە دووبارەبوونەوەی نەخۆشییەکە بەدوور بگرن-
کە بێگومان ئەمەش ئەوەیە کە ئێریکسۆن بەڕاستی دەیویست.

ئەمە تەکنیکێکی باشە بۆ بەکارهێنان لەسەر منداڵان و کەسانی دیکەی بە ئیرادە کە چێژ لە ئەنجامدانی پێچەوانەی ئەو کارە
وەردەگرن کە تۆ داوای لێدەکەیت: پاڵیان پێبنێ بۆ ئەوەی "هەڵیبژێرن" کە دەتەوێت بیکەن بە دەرکەوتن کە بانگەشە بۆ
پێچەوانەکەی دەکەیت.

گۆڕینی گۆڕەپانی یاریکردن. لە ساڵانی اد١٨٦٠جۆن دی ڕۆکفێلەر دەستی کرد بە دروستکردنی قۆرخکاری نەوت. ئەگەر هەوڵیدا
کۆمپانیا بچووکەکانی نەوت بکڕێت ئەوا دەیانزانی چی دەکات و بەرپەرچی دەدەنەوە. بەڵکو بە نهێنی دەستی کرد بە کڕینی ئەو
کۆمپانیا شەمەندەفەرانەی کە نەوتەکەیان دەگواستەوە. کاتێک دواتر هەوڵیدا دەست بەسەر کۆمپانیایەکی دیاریکراودا بگرێت، و
بەرخۆدانی بەرەوڕوو بووەوە، وابەستەیی خۆیان بە شەمەندەفەرەکان بیرخستەوە. ڕەتکردنەوەی کەشتیکردنیان، یان تەنها
بەرزکردنەوەی کرێیەکانیان، دەتوانێت کارەکەیان تێکبدات. ڕۆکفێلەر گۆڕەپانی یارییەکەی گۆڕی بەجۆرێک کە تاکە بژاردەیەک کە
بەرهەمهێنەرە بچووکەکانی نەوت لەبەردەستیاندا بوو ئەوانە بوون کە پێی دەدا.

لەم تاکتیکەدا نەیارەکانت دەزانن دەستیان بە زۆر دەکرێت، بەڵام گرنگ نییە. تەکنیکەکە کاریگەرە بەرامبەر بەو کەسانەی کە
بەهیچ شێوەیەک بەرەنگاری دەبنەوە

تێچوونەکان.

بژاردەکانی بچووکبوونەوە. بازرگانی هونەری کۆتایی سەدەی نۆزدەهەم ئەمبرۆیس ڤۆلارد ئەم تەکنیکەی تەواو کرد.

کڕیارەکان دەهاتنە دوکانی ڤۆلارد بۆ بینینی هەندێک سیزان. سێ تابلۆی پیشان دەدا و کەمتەرخەم بوو لە باسکردنی نرخێک
و وا خۆی نیشان دەدا کە خەوی لێکەوتووە. سەردانکەران دەبوو بەبێ ئەوەی بڕیار بدەن بڕۆن. بەزۆری ڕۆژی دواتر دەهاتنەوە بۆ
ئەوەی جارێکی تر تابلۆکان ببیننەوە، بەڵام ئەمجارەیان ڤۆلارد بەرهەمی کەمتر سەرنجڕاکێشی دەردەهێنا و وا خۆی نیشان دەدا
کە پێیوابوو هەمان تابلۆکانن. کڕیارە سەرلێشێواوەکان سەیری پێشکەشکردنی نوێیان دەکرد، دەڕۆیشتن بۆ ئەوەی بیریان
لێبکەنەوە و جارێکی دیکە دەگەڕانەوە. جارێکی تر هەمان شت ڕوودەدات: ڤۆلارد تابلۆکانی کوالیتی کەمتری پیشان دەدا. لە
کۆتاییدا کڕیارەکان تێدەگەیشتن باشترە ئەو شتە بگرن کە ئەو پیشانی دەدا،

Machine Translated by Google

چونکە سبەی دەبوو بە شتێکی خراپتر ڕازی ببن، ڕەنگە بە نرخێکی زیاتریش.

گۆڕانکارییەک لەسەر ئەم تەکنیکە ئەوەیە کە هەر جارێک کڕیار دوودڵ دەبێت و ڕۆژێکی تر تێدەپەڕێت نرخەکە بەرز بکرێتەوە. ئەمە فێڵێکی دانوستانکاری نایاب و ناوازەیە بۆ بەکارهێنان لەسەر ئەوانەی کە بە شێوەیەکی درێژخایەن یەکلاکەرەوە نین، کە دەکەونە ژێر ئەو بیرۆکەیەی کە ئەمڕۆ گرێبەستێکی باشتر بەدەست دەهێنن لەوەی ئەگەر تا سبەی چاوەڕێ بکەن.

پیاوە لاوازەکە لەسەر چەقۆکە. لاوازەکان ئاسانترینن بۆ مانۆڕکردن بە کۆنترۆڵکردنی بژاردەکانیان. کاردینالْ دی ڕێتز، ئیستفزازی گەورەی سەدەی حەڤدەهەم، وەک یاریدەدەرێکی نافەرمی دوکی ئۆرلینز کاری دەکرد، کە بەناوبانگ بوو بە بێبڕیار. ئەوە ململانێیەکی بەردەوام بوو بۆ ئەوەی دوکەکە ڕازی بکات کە هەنگاو بنێت- ئەو هێم و هاوی دەکرد، بژاردەکان دەکێشا و تا دوا سات چاوەڕێ دەکرد، برینی بە هەموو دەوروبەری دەدا. بەڵام ڕێتز ڕێگەیەکی دۆزیەوە بۆ مامەڵەکردن لەگەڵیدا: هەموو جۆرە مەترسییەکی وەسف دەکرد، تا دەتوانێت زیادەڕەوی لێدەکرد، تاوەکو دوکەکە لە هەموو ئاراستەیەکدا کۆتاییەکی خەواڵووی دەبینی جگە لە یەک: ئەو کۆتاییەی کە ڕێتز پاڵیان پێدەنا بۆ ئەوەی بیبات.

ئەم تاکتیکە هاوشێوەی "هەڵبژاردنەکان ڕەنگ بکە"، بەڵام لەگەڵ ئەو لاوازانەی کە هەتە بۆ ئەوەی زیاتر شەڕانگێز بێت. کار لەسەر هەستەکانیان بکە- ترس و تیرۆر بەکاربهێنە بۆ ئەوەی بیانباتە ناو کردارەوە. عەقڵ تاقی بکەرەوە و هەمیشە ڕێگەیەک بۆ دواخستن دەدۆزنەوە.

برایان لە تاوان. ئەمە تەکنیکێکی کلاسیکی ساختەکارییە: قوربانییەکانت بۆ هەندێک پیلانی تاوانکاری ڕادەکێشیت، پەیوەندییەکی خوێن و تاوانباری لە نێوانتاندا دروست دەکات. ئەوان بەشداری لە فێڵکردنەکەتدا دەکەن، تاوانێک دەکەن (یان پێیان وایە دەیکەن- سەیری چیرۆکی سام گیزیل بکە لە یاسای ،(٣و بە ئاسانی دەستکاری دەکرێن.

سێرج ستاڤیسکی، فێڵبازی گەورەی فەرەنسی ساڵانی بیستەکان، حکومەتەکەی لە فێڵ و فێڵەکانیدا ئەوەندە تێکەڵ کرد کە دەوڵەت نەیدەوێرا دادگایی بکات و "هەڵبژارد" بە تەنیا جێی بهێڵێت. زۆرجار ژیرانەیە کە ئەو کەسە لە فێڵەکانتدا بەشدار بکەیت کە ئەگەر شکست بهێنیت دەتوانێت زۆرترین زیانت پێ بگەیەنێت. بەشداریکردنیان دەتوانێت ورد بێت- تەنانەت ئاماژەیەک بە بەشداریکردنیان بژاردەکانیان تەسک دەکاتەوە و بێدەنگییان دەکرێت.

قۆچەکانی دووریانێک. ئەم بیرۆکەیە لە ڕێپێوانە بەناوبانگەکەی ژەنەڕاڵ ویلیام شێرمان بەناو جۆرجیادا لە کاتی شەڕی ناوخۆی ئەمریکادا دەرکەوت. هەرچەندە کۆنفیدراڵەکان دەیانزانی شێرمان بەرەو چ ئاراستەیەک دەڕوات، بەڵام هەرگیز نەیاندەزانی لە چەپەوە هێرش دەکاتە سەر یان ڕاست، چونکە ئەو

Machine Translated by Google

سوپاکەی دابەش کرد بەسەر دوو باڵدا- و ئەگەر یاخیبووەکان لە باڵێک پاشەکشەیان کرد خۆیان دەبینینەوە کە ڕووبەڕووی باڵەکەی تر بوونەتەوە. ئەمە تەکنیکێکی کلاسیکی پارێزەری دادگاییکردنە: پارێزەر شایەتحاڵەکان دەبات بۆ بڕیاردان لە نێوان دوو ڕوونکردنەوەی ئەگەری ڕووداوێکدا، کە هەردووکیان کونێک لە چیرۆکەکەیاندا دروست دەکەن. دەبێت وەڵامی پرسیارەکانی پارێزەر بدەنەوە، بەڵام هەرچییەک بڵێن ئازاری خۆیان دەدەن. کلیلی ئەم هەنگاوە ئەوەیە کە بە خێرایی لێبدەیت: ئەو کاتەی قوربانییەکە ڕەتبکەرەوە کە بیر لە هەڵهاتن بکاتەوە. لە کاتێکدا لە نێوان قۆچەکانی دووڕیانەکەدا دەسوڕێنەوە، گۆڕی خۆیان هەڵدەکەنن.

تێبگە: لە ململانێکانت لەگەڵ ڕکابەرەکانتدا زۆرجار پێویست دەبێت ئازاریان بدەیت. وە ئەگەر بە ڕوونی بریکاری سزاکەیان بیت، چاوەڕوانی هێرشی پێچەوانە بکە- چاوەڕوانی تۆڵەکردنەوە بکە. بەڵام ئەگەر بۆ خۆیان وا دەرکەون کە بریکاری بەدبەختی خۆیانن، ئەوا بە هێمنی ملکەچ دەبن. کاتێک ئیڤان مۆسکۆی بەجێهێشت و بەرەو گوندە گوندنشینەکەی، ئەو هاووڵاتیانەی داوای گەڕانەوەیان لێدەکرد، بە داواکارییەکەی بۆ دەسەڵاتی ڕەها ڕازی بوون. لە ساڵانی داهاتوودا، کەمتر ناڕەزاییان لێی بوو لەسەر ئەو تیرۆرەی کە بەسەر وڵاتەکەدا بڵاویکردەوە، چونکە ئاخر خۆیان دەسەڵاتەکەیان پێبەخشیبوو. هەر لەبەر ئەمەشە هەمیشە باشە ڕێگە بە قوربانییەکانتان بدەیت کە ژەهرەکەیان هەڵبژارد، و تا دەتوانیت بەشداریکردنت لە دابینکردنی ژەهرەکەیاندا داپۆشیت.

وێنە: قۆچەکانی گا. گاکە بە قۆچەکانیەوە پشتت دەکاتەوە بۆ گۆشەکە- نەک یەک قۆچ، کە ڕەنگە بتوانیت لێی دەرباز بیت، بەڵکو جووتێک قۆچ کە لەناو دەستگرتنەکەیاندا دەتخەنە تەڵەوە. بەلای ڕاستدا ڕابکە یان بە چەپ ڕابکە- بە هەر دوو ڕێگاکە دەچیتە ناو کۆتایی کونکەرەکانیان و چەقۆیان لێدەدرێت.

دەسەڵات: چونکە ئەو برین و هەموو خراپەکارییەکی تر کە مرۆڤەکان لەخۆوە و بە هەڵبژاردنی خۆیان بەسەر خۆیاندا دەیکەن، لە درێژخایەندا کەمتر ئازاریان هەیە لەوەی کە کەسانی دیکە دەیکەن. (نیکۆلۆ ماکیاڤێلی، (١٥٢٧-١٤٦٩

پێچەوانەکردنەوە

کۆنترۆڵکردنی بژاردەکان یەک ئامانجی سەرەکی هەیە، ئەویش خۆ لەبەرکردنە وەک بریکاری دەسەڵات و سزا. کەواتە تاکتیکەکە باشترین کاریگەری لەسەر ئەو کەسانە دەبێت کە دەسەڵاتیان ناسکە، و ناتوانن زۆر بە ئاشکرا کاربکەن بەبێ ئەوەی تووشی گومان و ناڕەزایی و تورەیی ببن. بەڵام تەنانەت وەک یاسایەکی گشتیش بە دەگمەن ژیرانەیە کە وەک ئەوەی ڕاستەوخۆ و بە زۆر دەسەڵات بخاتە سەر کار سەیر بکرێت، نەخێر

Machine Translated by Google

گرنگە چەندە دڵنیا بیت یان بەهێز بیت. بەزۆری ڕەسەنتر و کاریگەرترە کە وەهمی هەڵبژاردن بدرێت بە خەڵک.

لە لایەکی ترەوە بە سنووردارکردنی بژاردەی کەسانی تر هەندێک جار بژاردەی خۆت سنووردار دەکەیت. دۆخگەلێک هەن کە بە قازانجی تۆیە کە ڕێگە بە ڕکابەرەکانت بدەیت پلەیەکی زۆر لە ئازادی: لەگەڵ سەیرکردنی کارەکانیان، دەرفەتی دەوڵەمەند بە خۆت دەدەیت بۆ سیخوڕیکردن و کۆکردنەوەی زانیاری و پلاندانان بۆ فێڵەکانت. جەیمس ڕۆتشیلدی بانکداری سەدەی نۆزدەهەم ئەم شێوازەی بەدڵ بوو: هەستی بەوە دەکرد ئەگەر هەوڵی کۆنترۆڵکردنی جوڵەی نەیارەکانی بدات، ئەوا چانسی چاودێریکردنی ستراتیژییەکەیان و پلاندانان بۆ ڕێڕەوێکی کاریگەرتر لەدەست دەدات. تا لە کورتخایەندا ئازادی زیاتری پێبدات، بە زۆرتر دەیتوانی لە درێژخایەندا دژی ئەوان مامەڵە بکات.

Machine Translated by Google

یاسای ٣٢

یاری بە خەیاڵەکانی خەڵک بکە

حوکمدان

زۆرجار لە ڕاستییەکان دوور دەخرێنەوە، چونکە ناشیرین و ناخۆشە. هەرگیز بانگەواز بۆ ڕاستی و واقیع مەکە مەگەر ئامادە نەبیت بۆ ئەو تووڕەییەی کە لە بێهیواییەوە دێت. ژیان ئەوەندە توند و نارەحەتە کە ئەو کەسانەی دەتوانن ڕۆمانسیەت بەرهەم بهێنن یان خەیاڵیان بۆ دروست بکەن، وەکو وەحشەتێک وان لە بیابان: هەمووان ڕوویان لێدەکات. هێزێکی گەورە هەیە لە دەست لێدان لە خەیاڵەکانی جەماوەر.

پرسەی شێرژنەکە

شێرەکە لەناکاو شاژنەکەی لەدەستدا، هەریەکەیان پەلەیان کرد لە بەیعەتدان بە پاشا، بە پێشکەشکردنی دڵنەوایی. ئەم دەستخۆشییانە، بەداخەوە، خزمەتیان دەکرد تەنها بۆ زیادکردنی ناخۆشی بێوەژنەکە. لە سەرانسەری شانشینیدا ئاگادارییەکی پێویست درا کە پرسەکە لە کات و شوێنێکی دیاریکراودا ئەنجام دەدرێت؛ فەرمان بە ئەفسەرانی شێرەکان کرا کە ئامادەبن، ڕێوڕەسمەکە ڕێکبخەن و کۆمپانیاکە بەپێی پلەی خۆیان دابنێن. ڕەنگە مرۆڤ بە باشی حوکم بدات کە کەس خۆی ئامادەنەبووە. پاشا جێگەی خۆی بە خەم و پەژارەی خۆی دا و هەموو ئەشکەوتەکە شێرەکان هیچ پەرستگایەکی تریان نەبوو، بە هاوارەکانی دەنگی دایەوە. دوای نموونەی ئەو، هەموو دەربارەکان بە تۆنی جیاوازی خۆیانەوە هاواریان دەکرد. دادگا ئەو جۆرە شوێنەیە کە هەمووان یان خەمبارن، یان هاوڕەگەزبازن، یان بێباکانە لە هەموو شتێک، هەروەک چۆن شازادەی حوکمڕانی ڕەنگە بە گونجاو بزانێت؛ یان ئەگەر هەر کەسێک لە ڕاستیدا نەبوو، لانیکەم هەوڵدەدات وا دەربکەوێت؛ هەریەکەیان هەوڵ دەدەن تەقلیدی وەستاکە بکەن. بەڕاستی دەوترێت یەک عەقڵ هەزار جەستە زیندوو دەکات، بە ڕوونی نیشان دەدات کە مرۆڤ تەنها ئامێرێکە. بەڵام با بگەڕێینەوە سەر بابەتەکەمان. کۆترەکە بە تەنیا هیچ فرمێسکێکی نەڕشت. چۆن دەیتوانی، forsooth؟ مردنی شاژن تۆڵەی لێ کردەوە؛ پێشتر ژن و کوڕەکەی خنکاندبوو. دەربارییەک بە گونجاوی دەزانی پاشای خەمبار ئاگادار بکاتەوە، تەنانەت...

Machine Translated by Google

دووپاتی کردەوە کە کۆترەکەی بینیوە کە پێدەکەنێت. سلێمان دەڵێت تووڕەیی پاشا ترسناکە و بەتایبەتی تووڕەیی پاشای شێر. "دارستانی بەزەییدار!" هاوار دەکات، "دەوێری پێبکەنیت کاتێک هەموو دەوروبەرت لە فرمێسکدا دەتوێتەوە؟ بە خوێنی ناشرینت نینۆکی شاهانەمان پیس ناکەین! تۆ گورگی ئازا، تۆڵەی شاژنەکەمان دەکەیتەوە، بە سووتاندنی ئەم خیانەتکارە بۆ ڕیش و ڕیشەکانی.

لێرەدا کۆترەکە وەڵامی دایەوە: کاکە، کاتی گریان تێپەڕی؛ خەم لێرەدا زیادەیە. هاوسەرە ڕێزدارەکەت بۆم دەرکەوت بەڵام ئێستا، لەسەر جێگایەکی گوڵەبەڕۆژە پشوو دەدات؛ لە یەک کاتدا ئەوم ناسیەوە. پێی وتم: 'هاوڕێ، بەم شانازییە پرسە کردووەمە، واز لەم فرمێسکانە بێسوودانە بێنە.' هەزار خۆشیم لە کێڵگەکانی ئەلیسیادا تام کردووە، لەگەڵ ئەوانەی وەک خۆم پیرۆزن، گفتوگۆم کردووە. با نائومێدی پاشا بۆ ماوەیەک بەبێ کۆنترۆڵ بمێنێتەوە، دڵخۆشم دەکات.'» بەدەگمەن قسەی کردبوو، کاتێک هەمووان هاواریان دەکرد: «موعجیزە! موعجیزەیەک!" کۆترەکە لەبری ئەوەی سزا بدرێت، دیارییەکی قۆز و جوانی وەرگرت. بەڵکو بە خەون میوانداری پاشایەک بکە، چەپڵە لێبدە و چەند درۆیەکی خەیاڵی خۆشی پێ بڵێ: تووڕەیییەکەی لە دژی تۆ هەرچییەک بێت، ئەو چەقۆکە قووت دەدات، و دەتکاتە خۆشەویستترین هاوڕێی خۆی.

فابڵز، جان دی لا فۆنتێن، ١٦٩٥-١٦٢١

ڕەچاوکردنی یاسا

شار-دەوڵەتی ڤێنیز بۆ ماوەیەکی زۆر ئاوەدان بوو، هاووڵاتیانی هەستیان دەکرد کۆمارە بچووکەکەیان چارەنووسی لە لای خۆیەوە هەیە. لە سەدەکانی ناوەڕاست و ڕێنێسانسی باڵادا، قۆرخکاری مەجازی لەسەر بازرگانی بەرەو ڕۆژهەڵات وایکرد کە دەوڵەمەندترین شاری ئەوروپا بێت. لە ژێر حکومەتێکی کۆماریخوازی سوودبەخشدا، خەڵکی ڤێنیز چێژیان لە ئازادییەکان دەبینی کە کەم ئیتاڵیای دیکە تا ئێستا ناسیبێتیان. بەڵام لە سەدەی شانزەهەمدا لەناکاو بەختیان گۆڕا. کردنەوەی جیهانی نوێ دەسەڵاتی گواستەوە بۆ دیوی ئەتڵەسی ئەوروپا- بۆ ئیسپانی و پورتوگالی و دواتر هۆڵەندی و ئینگلیز. ڤێنیز نەیتوانی لە ڕووی ئابوورییەوە ڕکابەری بکات و ئیمپراتۆریەتەکەی وردە وردە کەم بووەوە. دوا زەربە لەدەستدانی وێرانکەری موڵکێکی بەنرخی دەریای ناوەڕاست بوو، دوورگەی قوبرس، کە لە ساڵی ١٥٧٠لەلایەن تورکەکانەوە لە ڤێنیزەوە دەستی بەسەردا گیرا.

ئێستا خێزانە ئاغاکان لە ڤێنیز شکا و بانکەکان دەستیان کرد بە چەمانەوەی. جۆرێک لە تاریکی و خەمۆکی بەسەر هاوڵاتیاندا جێگیر بوو. ئەوان ڕابردوویەکی درەوشاوەیان ناسیبوو- یان بەسەریدا ژیاون یان چیرۆکیان لەبارەیەوە بیستبوو

Machine Translated by Google

گەورەکانیان. نزیکیی ساڵانی شکۆمەندی زەلیلکەر بوو. ڤێنیزییەکان نیوە پێیانوابوو کە خوداوەندی فۆڕچۆن تەنها گاڵتەیان پێدەکات، و بەم زووانە ڕۆژانی کۆن دەگەڕێنەوە. بەڵام بۆ ئێستا دەیانتوانی چی بکەن؟

لە ساڵی ١٥٨٩دا دەنگۆی هاتنی پیاوێکی نهێنی بە ناوی "ئیل براگادینۆ" کە لە دووری دوورەوە نەبووە، وەستای کیمیا، پیاوێک کە دەوترێت لە ڕێگەی توانای خۆیەوە سامانێکی باوەڕپێنەکراوی بەدەستهێناوە بۆ ئەوەی لە ڕێگەی بەکارهێنانەوە زێڕ چەند هێندە بکات لە ماددەیەکی نهێنی. ئەو دەنگۆیە بە خێرایی بڵاوبووەوە، چونکە چەند ساڵێک پێشتر ئاغایەکی ڤێنیزایی کە بە پۆڵەندا تێدەپەڕی، گوێی لە پیاوێکی فێربوو بوو کە پێشبینی دەکرد کە ڤێنیز شکۆمەندی و دەسەڵاتی ڕابردووی خۆی دەگەڕێنێتەوە ئەگەر پیاوێک بدۆزێتەوە کە لە هونەری کیمیایی دروستکردنی زێڕ تێبگات. و بەم شێوەیە، لەگەڵ گەیشتن بە ڤێنیز سەبارەت بەو زێڕەی کە ئەم براگادینۆ خاوەنی بوو -ئەو بە بەردەوامی دراوی زێڕی لە دەستەکانیدا دەچراند و شتە زێڕینەکان کۆشکەکەی پڕ دەکرد -هەندێک دەستیان کرد بە خەون بینین: لە ڕێگەی ئەوەوە، شارەکەیان جارێکی دیکە سەرفراز دەبێتەوە.

ئەندامانی گرنگترین بنەماڵە ئاغاکانی ڤێنیز بەم پێیە پێکەوە چوونە برێشیا کە براگادینۆ لەوێ دەژیا. گەشتێکیان بە کۆشکەکەیدا کرد و بە سەرسوڕمانەوە سەیریان دەکرد کە تواناکانی دروستکردنی زێڕی خۆی نیشان دەدا، چەپکە گوڵێک لە کانزاکانی بەڕواڵەت بێ بەها دەگرت و دەیگۆڕی بۆ چەند ئۆنسەیەک تۆزی زێڕ. ئەنجومەنی پیرانی ڤێنیز ئامادەکاری کرد بۆ مشتومڕ لەسەر بیرۆکەی درێژکردنەوەی بانگهێشتنامەیەکی فەرمی بۆ براگادینۆ بۆ مانەوە لە ڤێنیز لەسەر حیسابی شارەکە، کاتێک لەناکاو زانیاری گەیشتە دەستیان کە کێبڕکێ لەگەڵ دوکی مانتوا دەکەن بۆ خزمەتەکانی. گوێیان لە ئاهەنگێکی شایستە بوو لە کۆشکی براگادینۆ بۆ دوکەکە، کە جل و بەرگی دوگمەی زێڕین و کاتژمێری زێڕین و پلێتی زێڕین و شتی تر و شتی تریان تێدابوو. ئەنجومەنی پیران نیگەران بوون لەوەی براگادینۆ لەدەست بدەن بەرامبەر مانتوا، نزیکەی بە کۆی دەنگ دەنگی دا بۆ بانگهێشتکردنی بۆ ڤێنیز، بەڵێنی ئەو شاخە پارەیەی پێدا کە پێویستی پێی دەبێت بۆ بەردەوامبوون لە ژیان بە شێوازە لوکسەکەی- بەڵام تەنها ئەگەر یەکسەر بێت.

لە کۆتایی ئەو ساڵەدا براگادینۆی نهێنی گەیشتە ڤێنیز. بە چاوە ڕەشە کونکەرەکانی لە ژێر برۆ ئەستوورەکاندا، و دوو ماستیفی ڕەشی زەبەلاح کە لەگەڵیدا بوون لە هەموو شوێنێک، قەدەغەکەر و سەرنجڕاکێش بوو. لە کۆشکێکی گەورەی دوورگەی جیودێکا نیشتەجێ بوو، کۆمارەکە پارەی ئاهەنگەکانی و جلە گرانبەهاکانی و هەموو ئیحتساباتەکانی دیکەی دابین دەکرد. جۆرێک لە تای کیمیا لە ڤێنیزەوە بڵاوبووەوە. لە گۆشەی شەقامەکاندا، بازرگانەکان خەڵوز، ئامێری تەقاندنەوە، چەقۆ، کتێبی چۆنیەتی ئەو بابەتەیان دەفرۆشت. هەمووان دەستیان کرد بە پراکتیزەکردنی کیمیا- هەمووان جگە لە براگادینۆ.

Machine Translated by Google

پێدەچوو کیمیاکارەکە پەلەیەکی نەکردبێت بۆ ئەوەی دەست بکات بە دروستکردنی ئەو زێڕەی کە ڤێنیز لە وێرانکاری ڕزگار دەکات. سەیر لەوەدایە ئەمە تەنها جەماوەری و شوێنکەوتنی زیاتری کرد؛ خەڵک لە هەموو ئەوروپا و تەنانەت لە ئاسیاشەوە کۆبوونەوە بۆ ئەوەی ئەم پیاوە سەرنجڕاکێشە بناسن. چەند مانگێک تێپەڕی، لە هەموو لایەکەوە دیاری ڕژانە ناو براگادینۆ. هێشتا هیچ نیشانەیەکی ئەو موعجیزەی نەدا کە ڤێنیزییەکان بە متمانەوە چاوەڕێی ئەوە بوون بەرهەمی بهێنێت. لە کۆتاییدا هاوڵاتیان دەستیان کرد بە بێ تاقەتی و پێیان وابوو ئایا بۆ هەمیشە چاوەڕێ دەکات. سەرەتا سیناتۆرەکان ئاگاداریان کردنەوە کە پەلەیان لێ نەکەن- ئەو شەیتانێکی کاپری بوو، کە پێویستی بە هاندانی بوو. بەڵام لە کۆتاییدا ئاغاکانیش دەستیان کرد بە سەرسوڕمان و ئەنجومەنی پیران کەوتە ژێر فشارەوە بۆ ئەوەی گەڕانەوەی وەبەرهێنانی شارەکە نیشان بدات.

براگادینۆ تەنها سووکایەتی بە گومانلێکراوەکانی هەبوو، بەڵام وەڵامی دایەوە. بە وتەی خۆی پێشتر ئەو ماددە نهێنییەی کە زێڕی پێ چەند هێندە کردووە، لە نەعنای شارەکەدا داناوە. دەیتوانی ئەم مادەیە بە یەکجار بەکاربهێنێت، و دوو هێندە زێڕەکە بەرهەم بهێنێت، بەڵام تا پرۆسەکە بە هێواشی ئەنجام بدرێت، زیاتر بەرهەمی دەهێنا. ئەگەر بۆ ماوەی حەوت ساڵ بە تەنیا بهێڵرێتەوە، لەناو تابوتێکدا مۆر بکرێت، ئەوا مادەکە سی هێندە زێڕی ناو نەعنایەکە چەند هێندە دەکات. زۆربەی سیناتۆرەکان ڕێککەوتن لەسەر ئەوەی چاوەڕێی دروێنەکردنی ئەو کانە زێڕە بکەن کە براگادینۆ بەڵێنی پێدابوو. بەڵام هەندێکی تر تووڕە بوون: حەوت ساڵی دیکە ئەم پیاوە بە شێوەیەکی شاهانە لە کۆڵی گشتیدا دەژی! وە زۆرێک لە هاوڵاتیانی ئاسایی ڤێنیز ئەم هەستانەیان دووبارە کردەوە. لە کۆتاییدا دوژمنانی کیمیازانەکە داوای ئەوەیان کرد کە بەڵگەیەک لەسەر لێهاتوویی خۆی بەرهەم بهێنێت: بڕێکی بەرچاو زێڕ، و بەم زووانە.

براگادینۆ کە بە ڕواڵەت تەرخان بوو بۆ هونەرەکەی، وەڵامی دایەوە کە ڤێنیز لە بێ تاقەتی خۆیدا خیانەتی لێکردووە، هەربۆیە خزمەتگوزارییەکانی لەدەست دەدات. شارەکەی بەجێهێشت، سەرەتا چووە پادوای نزیک، پاشان لە ساڵی اد۱۵۹۰بۆ میونشن، لەسەر بانگهێشتی دوکی باڤاریا، کە وەک هەموو شاری ڤێنیز سامانێکی زۆری ناسیبوو بەڵام بەهۆی بەفیڕۆدانی خۆیەوە کەوتبووە ئیفلاسەوە، و هیوای خواست لە ڕێگەی خزمەتگوزارییەکانی ئەو کیمیازانە بەناوبانگەوە سەروەت و سامانی خۆی بەدەستبهێنێتەوە. و بەم شێوەیە براگادینۆ دەستی بەو ڕێکخستنە ئاسوودەیە کردەوە کە لە ڤێنیز ناسیبووی و هەمان نەخش دووبارە بووەوە.

لێکدانەوە

ماموگنا گەنجە قوبرسییەکە چەند ساڵێک لە ڤێنیز ژیاوە پێش ئەوەی خۆی وەک کیمیازان براگادینۆ لەدایک بکاتەوە. بینی کە تاریکی چەندە بووە

Machine Translated by Google

لەسەر شارەکە جێگیر بوو، چۆن هەمووان بە هیوای ڕزگاربوون بوون لە هەندێک سەرچاوەی نادیارەوە. لە کاتێکدا کە چەقۆکێشەکانی تر شارەزا بوون لە خراپییەکانی ڕۆژانە لەسەر بنەمای فێڵبازی، ماموگنا شارەزا بوو لە سروشتی مرۆڤ. هەر لەسەرەتاوە ڤێنیز ئامانجی بوو، گەشتێکی بۆ دەرەوەی وڵات کرد و لە ڕێگەی فێڵەکانی کیمیاییەوە بڕێک پارەی دەستکەوت و دواتر گەڕایەوە بۆ ئیتاڵیا و دوکانێکی لە برێشیا دانا. لەوێ ناوبانگێکی دروست کرد کە دەیزانی بۆ ڤێنیز بڵاو دەبێتەوە. لە دوورەوە، لە ڕاستیدا ئاورای دەسەڵاتی ئەو هێندەی تر سەرنجڕاکێش دەبوو.

سەرەتا ماموگنا خۆپیشاندانی ناشرین بەکارنەدەهێنا بۆ ئەوەی خەڵک بە لێهاتوویی کیمیایی خۆی قەناعەت پێبکات. کۆشکە گەورەکەی، جلوبەرگە دەوڵەمەندەکانی، چرپەی زێڕ لە دەستەکانیدا، هەموو ئەمانە ئارگومێنتێکی باڵاتریان لە هەر شتێکی عەقڵانی دابین دەکرد. و ئەمانە ئەو خولگەیەیان دامەزراند کە بەردەوام بوو: سامانە ئاشکراکەی ناوبانگەکەی وەک کیمیازانێک پشتڕاستکردەوە، بەجۆرێک کە پاترۆنەکانی وەک دوکی مانتوا پارەیان پێدەدا، ئەمەش ڕێگەی پێدا لە ساماندا بژی، ئەمەش ناوبانگەکەی وەک کیمیازانێک بەهێزتر کرد و بەم شێوەیە لەسەر. تەنیا کاتێک ئەم ناوبانگە دامەزرا و دوک و سیناتۆرەکان لەسەری شەڕیان دەکرد، پەنای بۆ پێویستییەکی بچووکی خۆپیشاندان برد. بەڵام تا ئەو کاتە خەڵک بە ئاسانی فریو دەدرا: دەیانویست باوەڕ بکەن. ئەو سیناتۆرانەی ڤێنیزایی کە سەیری چەند هێندەکردنی زێڕیان دەکرد، ئەوەندە خراپ دەیانویست باوەڕیان هەبێت، کە نەیانتوانی سەرنجی بۆری شووشەییەکەی سەرەوەی قۆڵی بدەن، کە لێیەوە تۆزی زێڕی خستە ناو چەپکە کانزاکانییەوە. درەوشاوە و کاپری، ئەو کیمیاچی فانتازیاکانیان بوو- کاتێک ئاورایەکی لەم شێوەیەی دروست کرد، کەس سەرنجی فێڵە سادەکانی نەدەدا.

هێزی ئەو خەیاڵانەی کە ڕەگ و ڕیشەی لە ئێمەدا داکوتاوە، بە تایبەت لە کاتی کەمیی و دابەزیندا بەم شێوەیە. خەڵک بە دەگمەن باوەڕیان وایە کە کێشەکانیان لە خراپەکاری و گەمژەیی خۆیانەوە سەرهەڵدەدەن. کەسێک یان شتێک لەوێ دەرەوە تاوانبارە- ئەوی دیکە، جیهان، خوداوەندەکان- و بەمجۆرە ڕزگاربوون لە دەرەوەشەوە دێت. ئەگەر براگادینۆ بە چەکدارەوە بە شیکارییەکی ورد لەبارەی هۆکارەکانی پشت دابەزینی ئابووری شارەکە و ئەو هەنگاوە لووت ڕەقانەی کە دەتوانێت بیگرێتەبەر بۆ گۆڕینی شتەکان، بگاتە ڤێنیز، ئەوا سووکایەتی پێدەکرا. واقیعەکە زۆر ناشرین بوو و چارەسەرەکەش زۆر بە ئازار بوو- زۆرتر ئەو جۆرە ماندووبوونە بوو کە باوباپیرانی هاووڵاتیان بۆ دروستکردنی ئیمپراتۆریەتێک کۆیان کردبووەوە. لە لایەکی دیکەوە فانتازیا- لەم حاڵەتەدا ڕۆمانسی کیمیا- ئاسان بوو بۆ تێگەیشتن و بێ سنوور بە تامتر بوو.

بۆ بەدەستهێنانی دەسەڵات، دەبێت سەرچاوەی چێژ بیت بۆ ئەوانەی لە دەوروبەرتن-
و چێژ لە یاریکردنەوە دێت بۆ خەیاڵی خەڵک. هەرگیز بەڵێن مەدە ئا

Machine Translated by Google

باشتربوونی ورده ورده لە ڕێگەی کاری قورسەوە؛ بەڵکو بەڵێن بە مانگ، گۆڕانکاری گەورە و لەناکاو، گۆزەی زێڕ بدە.

هیچ پیاوێک پێویستی بە بێهیوایی نییە لە بەدەستهێنانی کەسانی گۆڕاو بۆ ئیسرافیترین گریمانە کە هونەری ئەوەندە هەیە کە بە ڕەنگی لەبار نوێنەرایەتی بکات.
دەیڤید هیوم، ١٧١١-١٧٧٦

ئەگەر دەتەوێت درۆ بکەیت کە باوەڕت پێی دەبێت، ئەوا ئەو ڕاستییە مەڵێ کە باوەڕ ناکات.

ئیمپراتۆر تۆکوگاوا ئییاسۆی ژاپۆن، حەڤدەهەم
سەدە

کلیلی دەسەڵات

فانتازیا هەرگیز ناتوانێت بە تەنیا کار بکات. پێویستی بە پاشبنەمای هێمن و شتە ئاساییەکان هەیە. ئەوە ستەمکاریی واقیعە کە ڕێگە بە فانتازیا دەدات ڕەگ داکوتێت و گوڵ بکات. لە ڤێنیز لە سەدەی شانزەهەمدا، واقیعەکە واقیعێکی دابەزین و لەدەستدانی شکۆ بوو. فانتازیا هاوتاکە باسی لە چاکبوونەوەی لەناکاوی شکۆمەندییەکانی ڕابردوو دەکرد لە ڕێگەی موعجیزەی کیمیاییەوە. لە کاتێکدا واقیعەکە تەنها خراپتر بوو، ڤێنیزییەکان جیهانێکی خەونی خۆشیان نیشتەجێ بوو کە شارەکەیان لە شەوێکدا سامان و دەسەڵاتی ئەفسانەیی خۆی گەڕاندەوە و تۆزی کردە زێڕ.

ئەو کەسەی بتوانێت فانتازیایەک لە واقیعێکی ستەمکارەوە بخولێنێتەوە، دەستی دەگات
بۆ دەسەڵاتی نەگێڕدراو. کەواتە لەکاتێکدا بەدوای ئەو فانتازیادا دەگەڕێیت کە دەستی بەسەر جەماوەردا گرتووە، چاوت لەسەر ئەو ڕاستییە باناڵانە بێت کە قورسایی لەسەر هەموومانە.
هەرگیز بە وێنە سەرنجڕاکێشەکانی خەڵک لە خۆیان و ژیانیان سەرقاڵ مەکە؛ گەڕان و هەڵکەندن بۆ ئەوەی بەڕاستی چی زیندانییان دەکات. کاتێک ئەوەت دۆزیەوە، کلیلی ئەفسوناویت هەیە کە هێزێکی گەورە دەخاتە دەستت.

هەرچەندە سەردەم و مرۆڤەکان دەگۆڕدرێن، بەڵام با بە چەند واقیعێکی ستەمکارانە بکۆڵینەوە کە بەرگە دەگرن، و ئەو دەرفەتانەی دەسەڵات بۆ دابینکردنیان دەڕەخسێنن:

واقیع: گۆڕانکاری هێواش و ورده ورده. پێویستی بە کاری قورس و کەمێک بەخت و بڕێکی دادپەروەرانە لە خۆبەختکردن و سەبرێکی زۆر هەیە.
فانتازیا: گۆڕانکارییەکی لەناکاو گۆڕانکارییەکی تەواو لە بەختی مرۆڤدا دەهێنێت، بەدەر لە کار و بەخت و قوربانیدان و کات لە یەک خەیاڵیدا

Machine Translated by Google

لێدان.

بێگومان ئەمە فانتازیایەکی نایابی ئەو چەقۆکێشانەیە کە تا ئەمڕۆش لەناو ئێمەدا دەسوڕێنەوە و کلیلی سەرکەوتنی براگادینۆ بوو. بەڵێنی گۆڕانکارییەکی گەورە و تەواو بدە- لە هەژارەوە بۆ دەوڵەمەند، نەخۆشی بۆ تەندروستی، نەهامەتی بۆ ئیکستازی- و شوێنکەوتووت دەبێت.

چۆن لیۆنهارد تۆرنیسەر، کواکێکی گەورەی سەدەی شانزەهەمی ئەڵمانی بوو بە پزیشکی دەربار بۆ هەڵبژێرەری براندنبێرگ بەبێ ئەوەی هەرگیز پزیشکی بخوێنێت؟ لەبری ئەوەی بڕینی بەشەکانی جەستە و زەلکاو و پاککەرەوەی تام ناخۆش (دەرمانەکانی ئەو سەردەمە) پێشکەش بکات، تۆرنیسەر ئەکسیرەکانی تام شیرینی پێشکەش کرد و بەڵێنی چاکبوونەوەی خێرای دا. بە تایبەتی دەرباری مۆدێرنەکان چارەسەری ئەویان دەویست کە "زێڕی خواردنەوە" بوو، کە بەختێکی زۆریان تێدەچوو. ئەگەر هەندێک نەخۆشی ڕوون نەکراوە هێرش بکاتە سەرت، تۆرنیسەر ڕاوێژ بە بورجێک دەکات و تەلیسمێکی بۆ دەنووسێت. کێ دەیتوانی بەرەنگاری فانتازیایەکی وا ببێتەوە- تەندروستی و خۆشگوزەرانی بەبێ قوربانیدان و ئازار!

واقیع: کایەی کۆمەڵایەتی کۆد و سنووری سەختی هەیە. ئێمە لەم سنوورانە تێدەگەین و دەزانین کە دەبێت ڕۆژ لە دوای ڕۆژ لەناو هەمان بازنەی ئاشنادا بجوڵێین.

فانتازیا: دەتوانین بچینە ناو جیهانێکی تەواو نوێ بە کۆدی جیاواز و بەڵێنی سەرگەرمی.

لە سەرەتای ساڵانی ١٧٠٠دا، هەمووو لەندەن پڕ بوو لە باسکردنی کەسێکی نامۆی نهێنی، گەنجێک بە ناوی جۆرج پسالمانازار. ئەو لە شوێنێکەوە هاتبوو کە بۆ زۆربەی ئینگلیزەکان خاکێکی خەیاڵی بوو: دوورگەی فۆرمۆسا (ئێستا تایوان)، لە کەناراوەکانی چین. زانکۆی ئۆکسفۆرد پسالمانازاری دامەزراند بۆ فێرکردنی زمانی دوورگەکە؛ چەند ساڵێک دواتر کتێبی پیرۆزی وەرگێڕا بۆ سەر زمانی فۆرمۆسان، پاشان کتێبێکی نووسی- کە دەستبەجێ زۆرترین فرۆشی هەبوو- لەسەر مێژوو و جوگرافیای فۆرمۆسا. شاهانەی ئینگلیز ئەو گەنجە شەرابیان دەخواردەوە و نانیان دەخوارد و لە هەر شوێنێک دەچوو بە چیرۆکی سەرسوڕهێنەری وڵاتەکەی و داب و نەریتە سەیرەکانی میواندارى میوانەکانی دەکرد.

بەڵام دوای مردنی پسالمانازار، وەسیەتنامەکەی دەرکەوت کە لە ڕاستیدا تەنها فەرەنسییەکی خاوەن خەیاڵێکی دەوڵەمەندە. هەموو ئەو شتانەی کە لەبارەی فۆرمۆساوە گوتبووی- ئەلفوبێی، زمانەکەی، ئەدەبیاتەکەی، تەواوی کولتوورەکەی- ئەو داهێنابوو. ئەو لەسەر نەزانی خەڵکی ئینگلیز لە شوێنەکە بنیات ناوە بۆ داڕشتنی چیرۆکێکی ورد و درشت کە ئارەزووی ئەوان بۆ نامۆکان و...

Machine Translated by Google

نامۆ. کۆنترۆڵی ڕەق و ڕەقی کولتوری بەریتانیا بەسەر خەونە مەترسیدارەکانی خەڵکدا، دەرفەتێکی تەواو و بێ کەموکوڕی پێبەخشی کە فانتازیاکانیان بقۆزێتەوە.
بێگومان فانتازیا نامۆکان دەتوانێت سێکسیش بەدەر بکات. بەڵام نابێت زۆر نزیک بێتەوە، چونکە فیزیکی ڕێگری لە هێزی فانتازیا دەکات؛ دەتوانرێت ببینرێت، دەستی پێ بگیرێت و پاشان بێزار بێت لێی- چارەنووسی زۆربەی کۆرتیزانەکان. سۆز و خۆشەویستی جەستەیی خاتوونەکە تەنیا ئارەزووی وەستا بۆ چێژە زیاتر و جیاوازەکان دەوروژێنێت، جوانییەکی نوێ کە دەبێت بپەرستێت. بۆ هێنانی دەسەڵات، فانتازیا دەبێت تا ڕادەیەک بە بێ واقیع بمێنێتەوە، بە شێوەیەکی ڕستەیی ناڕاستەقینە. بۆ نموونە سەماکار ماتا هاری کە پێش جەنگی جیهانی یەکەم لە پاریس بۆ ناوبانگێکی گشتی بەرزبووەوە، ڕوخسارێکی تەواو ئاسایی هەبوو. دەسەڵاتی ئەو لەو فانتازیایە سەرچاوەی گرتووە کە دروستی کردووە کە نامۆ و نامۆیە و نازانرێت و ناتوانرێت شی بکرێتەوە. ئەو تابۆیەی کە لەگەڵیدا کاردەکات کەمتر خودی سێکس بوو لە شکاندنی کۆدە کۆمەڵایەتییەکان.

فۆرمێکی دیکەی فانتازیا نامۆکان تەنیا هیوای ڕزگاربوونە
لە بێزارییەوە. فێڵبازەکان زۆر حەز دەکەن یاری بە ستەمکاریی جیهانی کار بکەن، نەبوونی سەرگەرمییەکەی. ڕەنگە خراپەکانیان بریتی بێت لە وەرگرتنەوەی گەنجینەی ونبووی ئیسپانیا، لەگەڵ بەشداریکردنی ئەگەری سێنۆریتایەکی مەکسیکی سەرنجڕاکێش و پەیوەندیکردن بە سەرۆکی وڵاتێکی ئەمریکای باشوورەوە- هەر شتێک کە ئازادی لە زەحمەتکێشان پێشکەش بکات.

واقیع: کۆمەڵگا پارچەپارچە و پڕە لە ململانێ.
فانتازیا: مرۆڤەکان دەتوانن لە یەکێتییەکی عیرفانیی ڕۆحەکاندا کۆببنەوە.

لە ساڵانی ١٩٢٠دا فێڵبازی ئۆسکار هارتزێل سامانێکی خێرا لە...
فێڵکردنێکی تەمەن درێژی سێر فرانسیس درەیک- لە بنەڕەتدا بەڵێنی هەر مژەرێک دەدات کە بەڕێکەوت ناوی بنەماڵەی "درەیک"ی لێنراوە، پشکێکی بەرچاو لە "گەنجینەی درەیک" کە لە مێژە لەدەستچووە، کە هارتزێل دەستی پێدەگەیشت. هەزاران کەس لە سەرانسەری ڕۆژئاوای ناوەڕاستدا کەوتنە ژێر ئەو فێڵە، کە هارتزێل بە زیرەکی کردی بە جەنگێکی خاچپەرستانە دژی حکومەت و هەموو ئەو کەسانەی تر کە هەوڵیان دەدا سامانی درەیک لە دەستی مافی میراتگرەکانی دوور بخەنەوە. لەوێدا یەکێتییەکی عیرفانیی درەیکە ستەملێکراوەکان پەرەی سەند، لەگەڵ گردبوونەوە و کۆبوونەوە سۆزدارییەکان.

بەڵێنی یەکێتییەکی لەو شێوەیە بدە و دەتوانی دەسەڵاتێکی زۆر بەدەست بهێنیت، بەڵام دەسەڵاتێکی مەترسیدارە و بە ئاسانی دەتوانێت دژت بکاتەوە. ئەمە فانتازیایەکە بۆ دیماگۆگەکان کە یاری لەسەر بکەن.

واقیع: مردن. مردوو ناهێنرێتەوە، ڕابردوو ناگۆڕدرێت. خەیاڵ: پێچەوانەبوونەوەی لەناکاوی ئەم ڕاستییە بەرگە نەگیراوە.

Machine Translated by Google

ئەم کۆنە چەندین جۆری هەیە، بەڵام پێویستی بە لێهاتوویی و وردبینییەکی زۆر هەیە.
جوانی و گرنگی هونەری ڤێرمیر لە مێژە...
ناسراوە، بەڵام تابلۆکانی لە ژمارەدا کەمن، و لەرادەبەدەر دەگمەنن. لە
بەڵام لە ساڵانی ١٩٣٠ادڤێرمێرز دەستی کرد بە دەرکەوتن لە بازاڕی هونەردا. شارەزایان
بانگهێشت کران بۆ پشتڕاستکردنەوەیان، و بە ڕاستەقینەیان ڕاگەیاند. خاوەندارێتی...
ئەم ڤێرمێرە نوێیانە تاجی سەر پیشەی کۆکەرەوەیان دانا. وەک ئەوە وابوو کە...
زیندووبوونەوەی لازارۆس: بە شێوەیەکی سەیر، ڤێرمێر هێنرابووەوە
بۆ ژیان. ڕابردوو گۆڕدرابوو.
تەنها دواتر دەرکەوت کە ڤێرمێرە نوێیەکان بەرهەمی ئا
ساختەکاری هۆڵەندی تەمەن ناوەڕاست بە ناوی هان ڤان میگەرێن. وە ئەویش هەڵبژاردبوو
ڤێرمێر بۆ فێڵەکەی چونکە لە فانتازیا تێدەگەیشت: تابلۆکان...
وا دیارە ڕاستەقینە بێت بە وردی چونکە خەڵک، و پسپۆڕانیش بە هەمان شێوە، بۆیە
بە نائومێدیەوە ویستویەتی باوەڕ بکات کە ئەوان...
لەبیرت بێت: کلیلی فانتازیا دوورییە. دوورەکان سەرنجڕاکێشی هەیە و...
بەڵێن، پێدەچێت سادە و بێ کێشە بێت. کەواتە ئەوەی تۆ پێشکەشی دەکەیت،
دەبێت دەستی پێنەگات. هەرگیز مەهێڵە بە شێوەیەکی ستەمکارانە ئاشنا بێت؛ ئەوە ئەو...
لە دوورەوە سەراب، لەگەڵ نزیکبوونەوەی مژەرەکە دەکشێتەوە. هەرگیز زۆر مەبە
ڕاستەوخۆ لە وەسفکردنی فانتازیادا- بە ناڕوونی بیهێڵەرەوە. وەک ساختەچییەکی خەیاڵەکان، با
قوربانییەکەت ئەوەندە نزیک ببەوە کە ببینێت و وەسوەسەت بۆ دروست ببێت، بەڵام دووری بخەرەوە
ئەوەندە دوور کە لە خەون و ئارەزووی خۆیدا بمێنێتەوە.

وێنە: مانگ. بەدەستنەهێنراو، هەمیشە شێوە دەگۆڕێت، نامێنێت و
دووبارە دەردەکەوێتەوە. ئێمە سەیری دەکەین، خەیاڵ دەکەین، سەرسام دەکەین
و سنەوبەر- هەرگیز فا میلیار، وروژێنەری بەردەوامی خەونەکان. شتە ئاشکراکان
پێشکەش مەکەن. بەڵێن بە مانگ بدە.

Machine Translated by Google

دەسەڵات: درۆ سەرسامکردنێکە، دروستکردنێکە، کە دەتوانرێت برازێنرێتەوە بۆ فانتازیایەک. دەتوانرێت بە جلوبەرگی چەمکێکی عیرفانیی لەبەر بکرێت. ڕاستی ڕاستییەکی سارد و هۆشیارە، ئەوەندە ئاسوودە نییە بۆ هەڵمژینی. درۆیەک تام و چێژترە. بێزارترین کەس لە جیهاندا ئەو کەسەیە کە هەمیشە ڕاستیەکان دەڵێت، هەرگیز ڕۆمانسیەت ناکات.... من زۆر سەرنجڕاکێشتر و قازانجدارترم زانی ڕۆمانسیەت لە وتنی ڕاستییەکان. (جۆزێف وایل، ناسراو بە "منداڵە زەردەکە"، (١٩٧٦-١٨٧٥

پێچەوانەکردنەوە

ئەگەر هێز لە دەست لێدان لە خەیاڵەکانی جەماوەردا هەبێت، مەترسیش هەیە. بەزۆری فانتازیا توخمێکی یاریکردن لەخۆدەگرێت- نیوەی گشتی درک بەوە دەکات کە فێڵ دەکرێت، بەڵام بە هەر شێوەیەک بێت خەونەکە بە زیندووی دەهێڵێتەوە، چێژ لە کات بەسەربردن و لادانێکی کاتی لە ڕۆژانەی کە تۆ دابینی دەکەیت. بۆیە سووک بهێڵەرەوە- هەرگیز زۆر نزیک مەبە لەو شوێنەی کە لە ڕاستیدا چاوەڕوان دەکرێت ئەنجامەکانت لێ بەرهەم بهێنیت. لەوانەیە ئەو شوێنە مەترسیدار بێت.

دوای ئەوەی براگادینۆ خۆی لە میونشن دامەزراند، بۆی دەرکەوت کە کەسانی هۆشیار- باڤارییە بیرمەندەکان زۆر کەمتر باوەڕیان بە کیمیا هەبووە لە چاو ڤێنیزاییە میزاجییەکان. تەنها دوکەکە بەڕاستی باوەڕی پێی هەبوو، چونکە زۆر پێویستی بەو شتە بوو بۆ ئەوەی لەو گێژاوە بێهیوایەی کە تێیدا بوو ڕزگاری بکات، لەگەڵ ئەوەی براگادینۆ یاریی چاوەڕوانی ئاشنای خۆی دەکرد و دیاریەکانی وەرگرت و چاوەڕوانی سەبر بوو، خەڵک تورە بوون. پارە خەرج دەکرا و هیچ ئەنجامێکی نەبوو. لە ساڵی ١٥٩٢باڤارییەکان داوای دادپەروەرییان کرد و لە کۆتاییدا براگادینۆ خۆی بینی کە لە دارستانەکەوە دەجووڵێتەوە. وەک پێشتر بەڵێنی دابوو و نەیگەیاندبوو، بەڵام ئەمجارەیان بە هەڵە هەڵسەنگاندنی بۆ لێبوردەیی خانەخوێیەکانی کردبوو و بێتوانایی لە جێبەجێکردنی خەیاڵەکانیان کوشندە بوو.

دوا شت: هەرگیز ئەو هەڵەیە مەکە کە خەیاڵ بکەیت کە فانتازیا هەمیشە خەیاڵییە. بە دڵنیاییەوە دژایەتی لەگەڵ واقیعدا دەکات، بەڵام واقیع خۆی وایە

Machine Translated by Google

هەندێک جار ئەوەندە شانۆیی و ستایلدارە کە فانتازیا دەبێتە ئارەزووی شتە سادەکان. ئەو وێنەیەی ئەبراهام لینکۆڵن لە خۆی دروستی کرد، بۆ نموونە وەک پارێزەرێکی وڵاتی ماڵەوە و ڕیش، وای لێکرد ببێتە سەرۆکی مرۆڤی ئاسایی.

پی تی بارنۆم لەگەڵ تۆم تەمب، کە کۆترێک بوو، خۆی وەک سەرکردە بەناوبانگەکانی ڕابردوو، وەک ناپلیۆن پۆشی و بە خراپە قسەی ناشرینیان پێدەکرد، ئەکتێکی سەرکەوتووی دروستکرد. نمایشەکە هەمووانی دڵخۆش کرد، تا شاژن ڤیکتۆریا، بە بانگەوازکردن بۆ فانتازیاکانی ئەو سەردەمە: بەسە فەرمانڕەوا بێهودە شانازییەکانی مێژوو، مرۆڤی ئاسایی باشترین دەزانێت. تۆم تەمب ئەو نەخشە ئاشنایەی فانتازیا پێچەوانە کردەوە کە تێیدا نامۆ و نەناسراو دەبێتە ئایدیاڵ. بەڵام ئەو کردەوەیە هێشتا گوێڕایەڵی یاسا بوو، چونکە بنەڕەتی ئەو فانتازیایە بوو کە پیاوی سادە بێ کێشەیە، و لە بەهێز و دەوڵەمەندەکان دڵخۆشترە.

هەردوو لینکۆڵن و تۆم تەمب ڕۆڵی ئاساییان بینی بەڵام بە ورياييەوە مەودای خۆیان پاراست. ئەگەر تۆش یاری بە فانتازیایەکی لەو شێوەیە بکەیت، تۆش دەبێت بە وريايیەوە مەودا بچێنیت و ڕێگە نەدەیت کەسایەتی "باو"ت زۆر ئاشنا بێت یان وەک فانتازیا پڕۆژە ناکات.

Machine Translated by Google

یاسای ٣٣

پەنجەی گەورەی هەر پیاوێک بدۆزەرەوە

حوکمدان

هەموو کەسێک لاوازییەکی هەیە، کەلێنێک لە دیواری قەڵادا. ئەو لاوازییە بەزۆری نائەمنییە، هەستێک یان پێویستییەکی کۆنترۆڵنەکراو؛ هەروەها دەتوانێت چێژێکی بچووکی نهێنی بێت. بە هەر دوو ڕێگاکە، کاتێک دۆزرایەوە، ئەوە پەنجەیەکی گەورەیە کە دەتوانیت بە قازانجی خۆت بیکەیت.

دۆزینەوەی پەنجەی گەورە: پلانێکی ستراتیژی بۆ کارکردن

هەموومان بەرخۆدانمان هەیە. ئێمە بە زرێپۆشێکی هەمیشەییەوە لە دەوری خۆمان دەژین بۆ بەرگریکردن لە گۆڕانکاری و کردەوە دەستێوەردانەکانی هاوڕێ و ڕکابەرەکان. ئێمە لەوە زیاتر پێمان خۆش نییە کە بەجێبهێڵین کارەکان بە شێوازی خۆمان بکەین.
بەردەوام چەقۆکێشان لە دژی ئەم بەرگریانە وزەیەکی زۆرت تێدەچێت.
بەڵام یەکێک لە گرنگترین شتەکان کە دەبێت لەبارەی مرۆڤەکانەوە درکی پێبکەیت ئەوەیە کە هەموویان لاوازییەکیان هەیە، بەشێک لە زرێپۆشە دەروونییەکانیان کە بەرەنگاری نابن، کە ئەگەر بیدۆزیتەوە و پاڵ بەوەوە بنێن، بە ویستی تۆدا دەچەمێتەوە. هەندێک کەس بە ئاشکرا خاڵە لاوازەکانیان لەبەر دەکەن، هەندێکی تر خۆیان لەبەر دەکەن. ئەوانەی کە خۆیان دەپۆشن زۆرجار ئەوانەن کە بە شێوەیەکی کاریگەرتر لە ڕێگەی ئەو یەک چەقۆیەوە لە زرێپۆشەکانیاندا هەڵدەوەشێنەوە.

شێرەکە. .THE CHAMOISو ڕێوی

شێرێک بە درێژایی دۆڵێکدا بەدوای شامۆیسێکدا دەگەڕا. خەریک بوو گرتبووی و بە چاوە حەسرەتەکانەوە پێشبینی ژەمێکی دیاریکراو و دڵخۆشکەری دەکرد. وا دیار بوو کە بە تەواوی مەحاڵە قوربانییەکە هەڵبێت؛ چونکە کانییەکی قووڵ دەرکەوت کە ڕێگەی بۆ هەم ڕاوچی و هەم ڕاوکراوەکە دەگرت. بەڵام شامۆی چالاکی کە هەموو هێزی خۆی کۆکردەوە، وەک تیرێک لە...

Machine Translated by Google

کەوانێک بەسەر چەقۆکەدا، و لەسەر بەردێکی بەردین لە دیوەکەی تردا وەستابوو.
شێرەکەمان بە کورتی خۆی ڕاکێشا. بەڵام لەو ساتەدا بەرێکەوت هاوڕێیەکی لە نزیکەوە بوو. ئەو هاوڕێیە ڕێوی بوو. "چی!" وتی، "بە هێز و چالاکی خۆت، ئایا دەکرێت ملکەچی شامۆیسێکی لاواز بیت؟ تەنها دەبێت ئیرادەت هەبێت، و دەتوانیت کارە سەرسوڕهێنەرەکان بکەیت. هەرچەندە کۆتاییەکە قووڵە، بەڵام ئەگەر تەنها بە جددی بیت، دڵنیام پاکی دەکەیتەوە. بە دڵنیاییەوە دەتوانیت نهێنی هاوڕێیەتی بێ بەرژەوەندەکەم بڵێیت. ژیانت نەدەخستە بەر مەترسی ئەگەر ئەوەندە باش ئاگاداری هێز و لێزانیت نەبوومایە. " خوێنی شێرەکە گەرم بوو، و دەستی کرد بە کوڵان لە دەمارەکانیدا. بە هەموو هێزی خۆیەوە خۆی فڕێدایە بۆشایی ئاسمان. بەڵام نەیتوانی ئەو بۆشاییە پاک بکاتەوە؛ بۆیە بە سەری کەوتە خوارەوە و بەهۆی کەوتنەکەوە کوژرا. پاشان هاوڕێ ئازیزەکەی چی کرد؟ بە وریاییەوە ڕێگەی خۆی گرتە خوارەوە بۆ بنی کانییەکە. و لەوێ، لە دەرەوە لە فەزای کراوە و هەوای ئازاددا، کە بینی شێرەکە ئێستا نە قسەی خۆشی دەوێت و نە گوێڕایەڵی، دەستی کرد بە کار بۆ ئەوەی دوا ڕێوڕەسمی خەمناک بدات بە هاوڕێ مردووەکەی و لە ماوەی مانگێکدا ئێسکەکانی پاککردەوە.

فابڵز، ئیڤان کریلۆف، ١٧٦٨-١٨٤٤

لە پلاندانان بۆ هێرشەکەتدا، ئەم بنەمایانە لەبەرچاو بگرە:

گرنگی بە ئاماژە و نیشانە نائاگاکان بدە. وەک زیگمۆند فرۆید تێبینی کردووە، "هیچ مرۆڤێکی فانی ناتوانێت نهێنییەک بپارێزێت. ئەگەر لێوەکانی بێدەنگ بن، بە سەری پەنجەکانی قسە دەکات؛ خیانەت لە هەموو کونیلێکدا لێی دەڕژێتە دەرەوە". ئەمە چەمکێکی ڕەخنەگرانەیە لە گەڕان بەدوای لاوازی مرۆڤدا- بە ئاماژە و وشەی تێپەڕاندنی بەڕواڵەت ناگرنگ ئاشکرا دەبێت.

کلیلەکە تەنها ئەوە نییە کە بەدوای چیدا دەگەڕێیت بەڵکو لە کوێ و چۆن سەیری دەکەیت.
گفتوگۆی ڕۆژانە دەوڵەمەندترین کانگای لاوازییەکان دابین دەکات، بۆیە خۆت ڕابهێنە بۆ گوێگرتن. سەرەتا بە دەرکەوتنی هەمیشە ئارەزوومەندانە دەست پێ بکە- دەرکەوتنی گوێچکەیەکی هاوسۆز هەر کەسێک هان دەدات بۆ قسەکردن. فێڵێکی زیرەک، کە زۆرجار دەوڵەتمەداری سەدەی نۆزدەهەمی فەرەنسی تالیران بەکاری دەهێنێت، ئەوەیە کە وا دەربکەوێت بۆ ئەوەی بەڕووی بەرامبەردا بکرێتەوە، بۆ ئەوەی نهێنیەکی لەگەڵدا باس بکات. دەتوانرێت بە تەواوی دروست بکرێت، یان دەتوانێت ڕاستەقینە بێت بەڵام هیچ گرنگییەکی گەورەی نییە بۆ تۆ- گرنگ ئەوەیە کە وا دەرکەوێت کە لە دڵەوە بێت. ئەمە بەزۆری وەڵامێک بەدوای خۆیدا دەهێنێت کە نەک تەنها وەک وەڵامەکەی تۆ ڕاشکاوانە بەڵکو ڕاستەقینەتر بێت- وەڵامێک کە لاوازییەک ئاشکرا دەکات.

Machine Translated by Google

ئەگەر گومانت هەیە کەسێک خاڵی نەرمی تایبەتی هەیە، بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ لێی بکۆڵەرەوە. بۆ نموونە ئەگەر هەستت کرد پیاوێک پێویستی بە خۆشەویستی هەیە، بە ئاشکرا قسەی خۆشی بۆ بکە. ئەگەر دەستخۆشییەکانت بخاتە خوارەوە، هەرچەندە دیار بێت، تۆ لەسەر ڕێگای ڕاستدایت. چاوت ڕابهێنە بۆ وردەکارییەکان- چۆن کەسێک ئامۆژگاری گارسۆنێک دەکات، چی مرۆڤ دڵخۆش دەکات، پەیامە شاراوەکانی ناو جلوبەرگ. بتەکانی خەڵک بدۆزەرەوە، ئەو شتانەی کە دەپەرستن و هەر شتێک دەکەن بۆ بەدەستهێنانی- ڕەنگە تۆ بتوانیت دابینکەری خەیاڵەکانیان بیت. لەبیرت بێت: بەو پێیەی هەمووومان هەوڵدەدەین خاڵە لاوازەکانمان بشارینەوە، شتێکی کەم هەیە کە لە ڕەفتاری هۆشیارمانەوە فێربین. ئەوەی لە شتە بچووکەکانی دەرەوەی کۆنترۆڵی هۆشیارماندا دەڕژێتە دەرەوە، ئەوەیە کە تۆ دەتەوێت بزانیت.

منداڵە بێدەسەڵاتەکە بدۆزەرەوە. زۆربەی لاوازییەکان لە منداڵییەوە دەست پێدەکەن، پێش ئەوەی خود بەرگری قەرەبووکەرەوە بنیات بنێت. ڕەنگە منداڵەکە نازدار بووبێت یان خۆی لە بوارێکی دیاریکراودا سەرقاڵ کردبێت، یان ڕەنگە پێویستییەکی سۆزداری دیاریکراو بەدی نەهاتبێت؛ لەگەڵ گەورەبوونی تەمەنیدا، ڕەنگە ئەو خۆبەخشییە یان کەمییەکە بنێژرێت بەڵام هەرگیز نەمێنێت. زانینی پێویستییەکی منداڵی کلیلێکی بەهێزت پێدەبەخشێت بۆ لاوازی کەسێک.

یەکێک لە نیشانەکانی ئەم لاوازییە ئەوەیە کە کاتێک دەستی لێدەدەیت زۆرجار کەسەکە وەک منداڵێک مامەڵە دەکات. کەواتە ئاگاداری هەر ڕەفتارێک بن کە دەبوو گەورەتر بوایە. ئەگەر قوربانییەکان یان ڕکابەرەکانت بەبێ شتێکی گرنگ ڕۆیشتن، وەک پشتگیری دایک و باوک، کاتێک منداڵ بوون، ئەوا دابینی بکە، یان فاکسیمیلەکەی. ئەگەر تامێکی نهێنییان ئاشکرا کرد، خۆبەخشییەکی شاراوە، خۆت بەو شتە سەرقاڵ بکە. لە هەر حاڵەتێکدا ناتوانن بەرەنگاریت بن.

بەدوای کۆنتراستەکاندا بگەڕێ. سیفەتێکی ئاشکرا زۆرجار پێچەوانەکەی دەشارێتەوە. ئەو کەسانەی کە سنگیان لێدەدەن زۆرجار ترسنۆکێکی گەورەن؛ ڕەنگە دەرەوەیەکی وردبین ڕۆحێکی شەهوەتباز بشارێتەوە؛ زۆرجار ئەوانەی کە تووشی سەرگەرمی بوون هاوار دەکەن بۆ سەرگەرمی؛ شەرمنەکان بۆ سەرنجدان دەمرن. بە لێکۆڵینەوە لە دەرەوەی ڕواڵەتەکان، زۆرجار لاوازییەکانی خەڵک لە پێچەوانەی ئەو سیفەتانەدا دەبینیتەوە کە بۆت ئاشکرا دەکەن.

بەستەری لاواز بدۆزەرەوە. هەندێک جار لە گەڕانەکەتدا بۆ خاڵە لاوازەکان گرنگ نییە چییە بەڵکو کێ گرنگە. لە وەشانی ئەمڕۆی دادگادا، زۆرجار کەسێک لە پشت پەردەوە هەیە کە دەسەڵاتێکی زۆری هەیە، کاریگەرییەکی گەورەی لەسەر ئەو کەسە هەیە کە بە شێوەیەکی ڕووکەش لە سەرەوەیە. ئەم دەسەڵاتدارانەی پشت پەردە ئەڵقەی لاوازی گروپەکەن: ڕەزامەندی ئەوان بەدەست بهێنە و تۆ بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ کاریگەری لەسەر پاشا دەبێت. یان تەنانەت لە کۆمەڵێک کەسدا کە لەگەڵ...

Machine Translated by Google

دەرکەوتنی یەک ئیرادە- وەک کاتێک گروپێک کە لە ژێر هێرشدایە ڕیزەکانیان دادەخەن بۆ بەرەنگاربوونەوەی کەسێکی دەرەکی- هەمیشە پەیوەندییەکی لاواز لە زنجیرەکەدا هەیە. ئەو یەک کەسە بدۆزەرەوە کە لە ژێر فشاردا دەچەمێتەوە.

بۆشاییەکە پڕ بکەرەوە. دوو بۆشایی سەرەکی سۆزداری کە دەبێت پڕبکرێتەوە بریتین لە نائەمنی و ناخۆشی. نائەمنیەکان مژدەرن بۆ هەر جۆرە چەسپاندنێکی کۆمەڵایەتی؛ سەبارەت بەو کەسانەی کە بە شێوەیەکی درێژخایەن ناخۆشن، بەدوای ڕەگی ناخۆشیەکانیاندا بگەڕێن. نائەمنی و ناخۆشەکان ئەو خەڵکەن کە کەمترین توانایان هەیە لاوازییەکانی خۆیان لەبەر بکەن. توانای پڕکردنەوەی بۆشاییە سۆزدارییەکانیان سەرچاوەیەکی گەورەیە بۆ هێز، و توانای درێژخایەنێکی نادیار.

خۆراک لە هەست و سۆزە کۆنترۆڵنەکراوەکان. هەستی کۆنترۆڵنەکراو دەتوانێت ترسێکی پارانۆیایی بێت- ترسێکی نارێژەیی لەگەڵ دۆخەکەدا- یان هەر پاڵنەرێکی بنەڕەتی وەک شەهوەت، تەماح، بێهودەیی، یان ڕق. ئەو کەسانەی کە لە چنگی ئەم هەستانەدان زۆرجار ناتوانن خۆیان کۆنترۆڵ بکەن و تۆش دەتوانیت کۆنترۆڵکردنیان بۆ بکەیت.

ئیرینگ ئیزار

[بریکاری سەرەکی هۆلیوود] ئیرڤینگ پاوڵ لازار جارێک بە پەرۆش بوو بۆ فرۆشتنی شانۆگەرییەک بۆ [مۆگوڵی ستۆدیۆ] جاک ئێڵ وارنەر. لازار [بۆ سیناریۆنووس گارسۆن کانین] ڕوونیکردەوە: "ئەمڕۆ کۆبوونەوەیەکی درێژخایەنم لەگەڵیدا هەبوو، بەڵام باسم نەکرد، تەنانەت نەمهێنایە ئاراوە." "بۆچی نا؟" پرسیم. "چونکە چاوەڕێ دەکەم تا کۆتایی هەفتە دوای داهاتوو، کاتێک دەچمە پاڵم سپرینگز." "تێناگەم." -تۆ نایکەیت؟ هەموو کۆتایی هەفتەیەک دەچمە پاڵم سپرینگز، بەڵام وارنەر لەم کۆتایی هەفتەیەدا ناچێت. پێشبینییەکی هەیە یان شتێکی لەو جۆرە. بۆیە تا کۆتایی هەفتەی داهاتوو نایەتە خوارەوە، بۆیە ئەوە کاتێکە کە من دەیهێنم " "ئیرڤینگ، زیاتر و زیاتر سەرم لێ شێواوە." ئیرڤینگ بەرەو سەرەوە وتی: سەیرکە. بێ تاقەتی، "دەزانم چی دەکەم. من دەزانم چۆن وارنەر بفرۆشم. ئەمە جۆرێکە لە مادده کە نائارامە لەگەڵیدا، بۆیە دەبێت بە توندی و لەناکاو لێی بدەم بۆ ئەوەی باش بێت". "بەڵام بۆچی پاڵم سپرینگز؟" "چونکە لە پاڵم سپرینگز هەموو ڕۆژێک دەچێتە
[illegible]
ئەوەیە کە ڕووتە- باشە ، منیش ڕووتم، بەڵام گرنگ نییە کێ دەمبینێت. ئەو ئەیکات. منیش بە ڕووتی بەرەو لای دەڕۆم و منیش

Machine Translated by Google

دەست بکە بە قسەکردن لەگەڵیدا لەسەر ئەم شتە، زۆر شەرمەزار دەبێت. وە ئەویش دەیەوێت لێم دوور بکەوێتەوە، و ئاسانترین ڕێگا ئەوەیە بڵێت 'بەڵێ'، چونکە دەزانێت ئەگەر بڵێت 'نا'، ئەوا من 'م دەچم لەگەڵیدا بمێنمەوە، و ڕاست لەسەری بمێنمەوە، و وازی لێناهێنم. بۆیە بۆ ئەوەی لە من ڕزگاری بێت، ڕەنگە بڵێت بەڵێ" دوای دوو هەفتە، لەبارەی دەستخستنی ئەم موڵکە تایبەتە لەلایەن براکانی وارنەرەوە خوێندمەوە. تەلەفۆنم بۆ لازار کرد و پرسیم چۆن بە ئەنجام گەیشتووە. "ڕات چۆنە؟" ئەو پرسی. "لە بافەکەدا، ئەوە چۆنە... تەنها بەو شێوەیەی کە پێم وتیت کاردەکات."

هۆلیوود، گارسۆن کانین، ١٩٧٤

ڕەچاوکردنی یاسا

ڕەچاوکردنی I

لە ساڵی ١٦١٥قەشە سی ساڵانەکەی لوسۆن کە دواتر بە کاردینالٚ ڕیشێلیۆ ناسرا، لەبەردەم نوێنەرانی سێ ئیستاتەکەی فەرەنسا-ڕۆحانییەکان، ئاغاکان و خەڵکی ئاسایی وتارێکی پێشکەش کرد. ڕیشێلیۆ هەڵبژێردرابوو بۆ ئەوەی وەک دەمڕاستی ڕۆحانییەکان خزمەت بکات- بەرپرسیارێتییەکی بێئەندازە بوو بۆ پیاوێک کە هێشتا گەنج بوو و بە تایبەتی ناسراو نەبوو. لەسەر هەموو پرسە گرنگەکانی ئەو ڕۆژە، وتارەکە بەدوای هێڵی کڵێسادا هات. بەڵام لە نزیک کۆتاییدا ڕیشێلیۆ شتێکی کرد کە پەیوەندی بە کەنیسەوە نەبوو و هەموو شتێکی پەیوەندی بە پیشەکەیەوە نەبوو. ڕووی لە تەختی پاشای پانزە ساڵان لویسی سێزدەهەم کرد، هەروەها ڕووی لە شاژنە دایکی ماری دی مێدیسیس کرد کە لە تەنیشت لویس دانیشتبوو، وەکو حوکمڕانی فەرەنسا تا کوڕەکەی گەیشتە زۆرینەی خۆی.

هەمووان چاوەڕێی ئەوە بوون کە ڕیشێلیۆ ئەو قسە میهرەبانانەی ئاسایی بۆ پاشای گەنجەکە بڵێت.
بەڵام لەبری ئەوە ڕاستەوخۆ سەیری دایکی شاژن دەکرد و تەنها سەیری دەکرد. بەڕاستی وتارەکەی بە ستایشکردنی درێژخایەن و پڕ لە پرۆسەی کۆتایی هات، ستایشەکان ئەوەندە درەوشاوە بوون کە لە ڕاستیدا هەندێک لە کڵێساکەدا تورە کرد. بەڵام ئەو زەردەخەنەیەی لەسەر دەموچاوی شاژن بوو کاتێک دەستخۆشییەکانی ڕیشێلیۆی دەگرتەوە، لەبیرنەکراو بوو.

دوای ساڵێک دایکی شاژن ڕیشێلیۆی وەک وەزیری دەرەوە بۆ...
کاروباری دەرەوە، کودەتایەکی باوەڕپێنەکراو بۆ قەشە گەنجەکە. ئێستا چووبووە ناو بازنەی ناوەوەی دەسەڵاتەوە، وەک ئەوەی ئامێری کاتژمێرێک بێت، لە کارکردنی دەربارەکە دەکۆڵیەوە. ئیتاڵییەک بە ناوی کۆنچینۆ کۆنسینی، خۆشەویستترینی دایکی شاژن بوو، یان باشتر بڵێین خۆشەویستەکەی، ڕۆڵێک کە ڕەنگە وای لێکردبێت بەهێزترین پیاوی فەرەنسا بێت. کۆنچینی بێهودە و فۆپیش بوو، و...

Machine Translated by Google

ڕیشێلیۆ بە تەواوی ڕۆڵی پێدەگێڕا- وەک ئەوەی پاشا بێت ئاگاداری بوو.
لە ماوەی چەند مانگێکدا ڕیشێلیۆ بوو بە یەکێک لە خۆشەویستەکانی کۆنسینی. بەڵام لە ساڵی ١٦١٧شتێک ڕوویدا کە هەموو شتێکی پێچەوانە کردەوە: پاشای گەنج کە تا ئەو کاتە هەموو نیشانەیەکی گەمژەیی نیشان دابوو، کۆنچینی کوشت و گرنگترین هاوکارەکانی زیندانی کرد. لویس بەم کارە بە یەک لێدان فەرماندەیی وڵاتەکەی گرتە دەست و دایکی شاژنەکەی لابرد.

ئایا ڕیشێلیۆ بە هەڵە یاری پێکردبوو؟ ئەو لە هەردوو کۆنسینی و ماری دی مێدیسیس نزیک بووبووەوە، کە ئێستا ڕاوێژکار و وەزیرەکانیان هەموویان لە بەرژەوەندی نەبوون، تەنانەت هەندێکیان دەستگیرکراون. دایکی شاژن خۆی لە لۆڤەر داخرابوو، کە زیندانییەکی مەجازی بوو. ڕیشێلیۆ هیچ کاتێکی بەفیڕۆ نەدا. ئەگەر هەمووان ماری دی مێدیسیسیان جێهێشتبا، ئەوا لە تەنیشتی دەوەستا. دەیزانی لویس ناتوانێت ڕزگاری بێت لێی، چونکە پاشا هێشتا زۆر گەنج بوو و لە هەر حاڵەتێکدا هەمیشە بە شێوەیەکی نائاسایی وابەستەی ئەو بوو. وەک تاکە هاوڕێی بەهێزی ماری کە مابووەوە، ڕیشێلیۆ ئەرکی بەنرخی پەیوەندی نێوان پاشا و دایکی پڕکردەوە. لە بەرامبەردا پاراستنی ئەو کچە وەرگرت، و توانی لە کودەتای کۆشکەکە ڕزگاری بێت، تەنانەت گەشە بکات. لە چەند ساڵی داهاتوودا دایکی شاژن زیاتر وابەستەی ئەو بوو و لە ساڵی ١٦٢٢دا پاداشتی دڵسۆزییەکەی دایەوە: لە ڕێگەی شەفاعەتی هاوپەیمانەکانی لە ڕۆما، ڕیشێلیۆ بەرزکرایەوە بۆ پلەی بەهێزی کاردیناڵ.

تا ساڵی ١٦٢٣شا لویس تووشی کێشە بوو. هیچ کەسێکی نەبوو کە متمانەی پێبکات و ئامۆژگاری بکات و هەرچەندە ئێستا لەبری کوڕ گەنج بوو، بەڵام لە ڕۆحدا منداڵانە بوو و کاروباری دەوڵەت بە سەختی دەهاتە سەری. ئێستا کە تەختی پاشایەتی گرتبوو، ماری ئیتر ڕیجێنت نەبوو و لە ڕووی تیۆرییەوە هیچ دەسەڵاتێکی نەبوو، بەڵام هێشتا گوێی کوڕەکەی هەبوو و بەردەوام پێی دەگوت کە ڕیشێلیۆ تاکە ڕزگارکەری ئەگەری ئەوە. سەرەتا لویس هیچی نەدەبوو -بە سۆزێکەوە ڕقی لە کاردیناڵەکە بوو، تەنها لەبەر خۆشەویستی بۆ ماری تەحەمول دەکرد. بەڵام لە کۆتاییدا کە لە دادگادا گۆشەگیر بوو و بەهۆی بڕیارییەکانی خۆیەوە پەککەوتە بوو، تەسلیمی دایکی بوو و سەرەتا ڕیشێلیۆی کردە سەرۆکی ئەنجومەن و دواتر سەرۆک وەزیرانی خۆی.

ئێستا ڕیشێلیۆ پێویستی بە ماری دی مێدیسیس نەما. سەردانەکەی وەستاند
و پەیوەندی خۆشەویستی لەگەڵیدا، وازی لە گوێگرتن لە بۆچوونەکانی هێنا، تەنانەت لەگەڵیدا موناقەشەی دەکرد و دژی خواستەکانی وەستایەوە. لەبری ئەوە سەرنجی لەسەر پاشا بوو، خۆی کردە کەسێکی پێویست بۆ ئاغا نوێیەکەی. هەموو سەرۆک وەزیرانی پێشوو بە تێگەیشتن لە منداڵی پاشا هەوڵیان دابوو لە کێشە دووری بخەنەوە؛ ڕیشێلیۆی زیرەک بە شێوەیەکی جیاواز ڕۆڵی پێدەگێڕا، بە ئەنقەست پاڵیان دەنایە ناوەوە

Machine Translated by Google

پرۆژەیەکی گەورە لە دوای یەک، وەک شەڕێکی خاچپەرستانە دژی هوگێنۆتەکان و دواجار شەڕێکی درێژخایەن لەگەڵ ئیسپانیا. گەورەیی ئەم پرۆژانە تەنیا وایکرد پاشا زیاتر وابەستەی سەرۆک وەزیرانی بەهێزی خۆی بێت، کە تاکە پیاو بوو کە توانی رێکوپێکی لە کایەکەدا بپارێزێت. و بەم شێوەیە، بۆ ماوەی هەژدە ساڵی داهاتوو، ریشێلیۆ بە قۆستنەوەی لاوازییەکانی پاشا، فەرەنسای بەپێی دیدگای خۆی بەرێوەبرد و لە قاڵبی دا، وڵاتەکەی یەکخست و بۆ سەدەکانی داهاتوو کردی بە زلهێزێکی بەهێزی ئەوروپی.

لێکدانەوە

ریشێلیۆ هەموو شتێکی وەک هەڵمەتێکی سەربازی دەبینی و هیچ هەنگاوێکی ستراتیژی بۆ ئەو گرنگتر نەبوو کە خاڵە لاوازەکانی دوژمنەکەی بدۆزێتەوە و فشار بخاتە سەریان. هەر لە وتارەکەیدا لە ساڵی ،١٦١٥دا بەدوای ئەو ئەڵقە لاوازەی زنجیرەی دەسەڵاتدا دەگەڕا و بینی کە دایکی شاژنە. نەک ئەوەی کە ماری دیارە لاواز بوو- ئەو هەم فەرەنسا و هەم کوڕەکەی بەرێوە دەبرد؛ بەڵام ریشێلیۆ بینی کە بەراستی ژنێکی نائەمنی و پێویستی بە سەرنجی بەردەوامی پیاوانە هەیە. سۆز و رێزی لێدا، تەنانەت بۆ خۆشەویستەکەی کە کۆنچینی بوو. دەیزانی رۆژێک دێت کە پاشا دەست بەسەردا دەگرێت، بەڵام ئەوەشی زانی کە لویس دایکی زۆر خۆشدەوێت و هەمیشە لە پەیوەندی لەگەڵ دایکیدا وەک منداڵ دەمێنێتەوە.

کەواتە رێگەی کۆنترۆڵکردنی لویس بە بەدەستهێنانی رەزامەندی ئەو نەبوو کە دەتوانێت لە شەوێکدا بگۆڕێت، بەڵکو بە بەدەستهێنانی دەسەڵات بوو بەسەر دایکیدا کە هەرگیز سۆز و خۆشەویستییەکەی بۆی ناگۆڕێت.

کاتێک ریشێلیۆ ئەو پۆستەی هەبوو کە ئارەزووی دەکرد -سەرۆکوەزیران- دایکی شاژنەکەی فرێدا و رۆیشت بۆ ئەڵقەی لاوازی داهاتووی زنجیرەکە: کارەکتەری پاشا خۆی. بەشێک لە خۆی هەبوو کە هەمیشە منداڵێکی بێدەسەڵات بوو کە پێویستی بە دەسەڵاتی باڵاتر بوو. لەسەر بناغەی لاوازی پاشا بوو کە ریشێلیۆ دەسەڵات و ناوبانگی خۆی دامەزراند.

لەبیرت بێت: لە کاتی چوونە ژوورەوە بۆ دادگا، ئەڵقەی لاواز بدۆزەرەوە. ئەو کەسەی کە کۆنترۆڵی دەکات زۆرجار پاشا و شاژن نییە؛ کەسێکە لە پشت پەردەوە- دڵخواز، ژن یان ژن، تەنانەت گەمژەی دادگاش. لەوانەیە ئەم کەسە لە خودی پاشا خاڵی لاوازی زیاتری هەبێت، چونکە دەسەڵاتەکەی پەیوەستە بە هەموو جۆرە هۆکارێکی کاپری کە لە دەرەوەی دەسەڵاتی ئەودایە.

لە کۆتاییدا لە کاتی مامەڵەکردن لەگەڵ منداڵە بێدەسەڵاتەکان کە ناتوانن بریار بدەن، یاری بە لاوازییەکانیان بکەن و پاڵیان بنێن بۆ کارە بوێرەکان. ناچار دەبن

Machine Translated by Google

زیاتر پشت بە تۆ دەبەستێت، چونکە تۆ دەبیتە ئەو کەسایەتییە گەورەساڵەی کە پشتی پێدەبەستن بۆ ئەوەی لە خراپەکارییەکان دەریانبهێنن و بۆ سەلامەتی.

شتەکان لەسەر

لەگەڵ تێپەڕبوونی کاتدا هاتم بەدوای لاوازییە بچووکەکاندا بگەڕێم.... ئەوە شتە بچووکەکانن کە ئەژمار دەکرێن. لە بۆنەیەکدا کارم لەسەر سەرۆکی بانکێکی گەورە لە ئۆماها کرد. گرێبەستی [ساختە] بریتی بوو لە کڕینی سیستەمی شەمەندەفەری شەقامەکانی ئۆماها، لەنێویاندا پردێک بەسەر ڕووباری میسیسیپیدا.

گوایە بەڕێوەبەرەکانم ئەڵمانی بوون و دەبوو لەگەڵ بەرلین دانوستان بکەم.
لەکاتێکدا چاوەڕوانی قسەم لێیان بوو، پێشنیاری ساختەی پشکی کانگاکەم ناساند. بەو پێیەی ئەم پیاوە دەوڵەمەند بوو، بڕیارمدا بە گرەوێکی بەرز یاری بکەم....
لەم نێوەندەدا لەگەڵ بانکدارەکە یاری گۆڵفم دەکرد، سەردانی ماڵەکەیم دەکرد و لەگەڵ ئەو و هاوسەرەکەیدا دەچوومە شانۆ. هەرچەندە هەندێک ئارەزووی بۆ گرێبەستی پشکەکانم نیشان دا، بەڵام هێشتا قەناعەتی پێنەدەهات. من تا ئەو ڕادەیە دروستم کردبوو کە وەبەرهێنانێکی ١٢٥٠هەزار دۆلاری پێویست بوو. لەم ژمارەیە من دەبوو ٩٠٠هەزار دۆلار دابنێم، بانکدارەکە ٣٥٠هەزار دۆلار. بەڵام هێشتا دوودڵ بوو. ئێوارەیەک کە لە ماڵەکەی بووم بۆ نانخواردنی ئێوارە هەندێک بۆنم لەبەردا بوو- "ئەپریل ڤایۆلێت"ی کۆتی. ئەو کاتە بە ژنانە نەزانرا کە پیاوێک برێک بۆن بەکاربهێنێت. ژنی بانکدارەکە زۆر بە خۆشەویستی زانی. "لە کوێ دەستت کەوت؟" پێم گوت: "ئەوە تێکەڵەیەکی دەگمەنە، بە تایبەتی لەلایەن بۆنفرۆشێکی فەرەنسییەوە بۆم دروستکراوە. ئارەزووی دەکەیت؟" "من خۆشم دەوێت" وەڵامی دایەوە. ڕۆژی دواتر بە کاریگەرییەکانمدا تێپەڕیم و دوو شووشەی بەتاڵم دۆزیەوە. هەردووکیان لە فەرەنسا هاتبوون، بەڵام چۆڵ بوون. چوومە فرۆشگایەکی گەورەی ناوەندی شار و دە ئۆنسە "ئەپریل ڤایۆلێت"ی کۆتیم کڕی. ئەمەم ڕشتە ناو دوو شووشە فەرەنسییەکە، بە وریاییەوە مۆرم کرد، لە کاغەزی شانەدا پێچامەوە. ئەو ئێوارەیە کەوتمە لای ماڵی بانکدارەکە و دوو شووشەکەم پێشکەش بە ژنەکەی کرد. پێم گوت: "بە تایبەتی لە کۆڵن بۆ من دانراون". ڕۆژی دواتر بانکدارەکە تەلەفۆنی بۆ هۆتێلەکەم کرد. ژنەکەی بەو بۆنە سەرسام بوو. ئەو بە نایابترین و نامۆترین بۆنی دەزانی کە تا ئێستا بەکاری هێنابێت. من بە بانکدارەکەم نەگوت کە دەتوانێت هەموو ئەو شتانەی کە دەیەوێت لە ئۆماها بەدەستبهێنێت. بانکدارەکە زیادی کرد: "ئەو وتی، "کە من بەختەوەر بووم کە پەیوەندیم لەگەڵ پیاوێکی وەک تۆدا هەبوو."

لەو کاتەوە هەڵوێستی گۆڕا، چونکە باوەڕێکی تەواوی بە خۆی هەبوو بە ٣٥٠هەزار دۆلار جیا بووەوە. ئەمە، بەرێکەوت حوکمی هاوسەرەکەم بوو .... گەورەترین نمرەی .[con]

Machine Translated by Google

"منداڵێکی زەرد" وایل، ١٨٧٥-١٩٧٦

رەچاوکردنی دووەم

لە مانگی کانوونی دووەمی ساڵی ١٩٢٥، میوانانی خۆبەختترین هۆتێل لە پاڵم بیچ لە ویلایەتی فلۆریدا بە سەرنجەوە سەیری ئەوەیان دەکرد کە پیاوێکی نهێنی بە ئۆتۆمبێلێکی جۆری ڕۆڵز ڕۆیس کە شۆفێرێکی ژاپۆنی لێیخوڕیبوو، گەیشتە شوێنی ڕووداوەکە. لە چەند ڕۆژی دواتردا لێکۆڵینەوەیان لەم پیاوە قۆزە کرد کە بە عەصایەکی ڕەسەنەوە دەڕۆیشت و لە هەموو کاتژمێرەکاندا تەلەگرامی پێدەگەیشت و تەنها سەرقاڵی کورتترین گفتوگۆ بوو. ئەو کونتێک بوو، بیستوویانە، کونت ڤیکتۆر لوستیگ و لە یەکێک لە دەوڵەمەندترین خێزانەکانی ئەوروپا هاتبوو- بەڵام ئەمە تەنها شتێک بوو کە دەیانتوانی بزانن.

کەواتە بیهێنە بەرچاوت سەرسوڕمانی ئەوان، کاتێک لوستیگ ڕۆژێک بە پێ ڕۆیشت بۆ لای یەکێک لە کەمترین میوانە بەرێزەکانی هۆتێلەکە، کە کاک هێرمان لۆلەرێک بوو، سەرۆکی کۆمپانیایەکی ئەندازیاری، و لەگەڵیدا هاتە گفتوگۆ. لۆلەر تەنیا لەم دواییانەدا بەختی خۆی بەدەستهێنابوو و دروستکردنی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان بۆی زۆر گرنگ بوو. هەستی بە شەرەف و تا ڕادەیەک ترس دەکرد لەلایەن ئەم پیاوە ئاڵۆزەوە، کە بە ئینگلیزییەکی تەواو قسەی دەکرد و ئاماژەیەک بە لەهجەیەکی بیانی دەکرد. لە ڕۆژانی داهاتوودا ئەو دووانە بوونە هاوڕێ.

بێگومان لۆلەر زۆربەی قسەکانی دەکرد و شەوێک دان بەوەدا دەنێت کە کارەکەی بە خراپی بەڕێوەدەچێت، کێشەی زیاتری لە پێشە. لە بەرامبەردا، لوستیگ بە نهێنی بە هاوڕێ نوێیەکەی گوت کە ئەویش کێشەی گەورەی پارەی هەیە- کۆمۆنیستەکان دەستیان بەسەر موڵک و ماڵی خێزانەکەی و هەموو سەروەت و سامانەکەیدا گرتووە. تەمەنی زۆر بوو بۆ ئەوەی فێری پیشەیەک بێت و بچێتە سەر کارەکەی. خۆشبەختانە وەڵامێکی دۆزیبووەوە- " ئامێرێکی پارە پەیداکردن." "تۆ ساختە دەکەیت؟" لۆلەر بە نیوە شۆکەوە چرپەی کرد. نەخێر، لوستیگ وەڵامی دایەوە و ڕوونیکردەوە کە لە ڕێگەی پرۆسەیەکی کیمیایی نهێنییەوە، ئامێرەکەی دەتوانێت هەر دراوێکی کاغەزی بە وردییەکی تەواوەوە دووبارە بکاتەوە. یەک دۆلار بخەرە ناوەوە و دوای شەش کاتژمێر دوو دۆلارت هەبوو، هەردووکیان تەواو بوون.

بەردەوام بوو لە ڕوونکردنەوەی ئەوەی کە چۆن ئەو ئامێرە بە قاچاخ لە ئەوروپا هێنراوەتە دەرەوە، چۆن ئەڵمانییەکان پەرەیان پێداوە بۆ ئەوەی ئینگلیزەکان تێکبدەن، چۆن چەند ساڵێک پشتگیری لە ژماردنەکە کردووە و هتد. کاتێک لۆلەر پێداگری لەسەر خۆپیشاندانێک کرد، ئەو دوو پیاوە چوونە ژووری لوستیگ، لەوێ ژماردن سندوقێکی نایابی ماهۆگانی بەرهەمهێنا کە شوێنی درز و کرانک و دایاڵی تێدابوو. لۆلەر سەیری دەکرد کە لوستیگ پارەیەکی دۆلاری خستە ناو سندوقەکەوە. دڵنیابە، بەیانی زوو لوستیگ دوو پارەی دەرهێنا کە هێشتا تەڕ بوون بەهۆی ماددە کیمیاییەکانەوە.

Machine Translated by Google

لوستیگ ئەو یاداشتانەی دا بە لۆلەر، کە یەکسەر ئەو پارەیەی بردە بانکێکی ناوخۆیی- کە وەک ڕاستەقینە وەریگرت. ئێستا بازرگانەکە بە تاوەوە داوای لە لوستیگ کرد کە ئامێرێکی پێ بفرۆشێت. ژماردنەکە ڕوونیکردەوە کە تەنها یەکێکیان هەیە، بۆیە لۆلەر ئۆفەرێکی بەرزی بۆ پێشکەش کرد: ٢٥هەزار دۆلار، پاشان برە پارەیەکی بەرچاو (زیاتر لە ٤٠٠هەزار دۆلار بە زاراوەی ئەمڕۆ). تەنانەت بەو شێوەیەش، پێدەچوو لوستیگ دوودڵ بێت: هەستی بە ڕاست نەدەکرد کە وا لە هاورێکەی بکات ئەوەندە پارە بدات. بەڵام لە کۆتاییدا ڕازی بوو بە فرۆشتنەکە. ئاخر وتی: پێموایە گرنگ نییە چیم پێدەدەیت. ئاخر تۆ بڕیارە لە ماوەی چەند ڕۆژێکدا ئەو برە پارەیە وەربگریتەوە بە دووبارەکردنەوەی فەسڵەکانی خۆت". وای لە لۆلەر کرد سوێند بخوات کە هەرگیز بوونی ئامێرەکە بۆ کەسانی دیکە ئاشکرا نەکات، لوستیگ پارەکەی قبوڵ کرد. دواتر لە هەمان ڕۆژدا لە هۆتێلەکە هاتە دەرەوە. دوای ساڵێک، دوای چەندین هەوڵی بێهودە بۆ دووبارەکردنەوەی پارە، دواجار لۆلەر بە چیرۆکی ئەوەی کە چۆن کونت لوستیگ بە جووتێک پارەی دۆلار و هەندێک مادەی کیمیایی و سندوقێکی بێ بەهای ماهۆگانی فێڵی لێکردبوو، چووە لای پۆلیس. لێکدانەوە کونت لوستیگ چاوێکی هەڵۆی هەبوو بۆ لاوازی کەسانی تر. بە بچوکترین ئاماژە ئەوانی بینی. بۆ نموونە لۆلەر، گارسۆنەکانی زیادەڕەوییان دەکرد، لە گفتوگۆکردن لەگەڵ دەرگاوانەکەدا دەمارگیر دەرکەوت، بە دەنگی بەرز باسی کارەکەی دەکرد. لوستیگ دەیزانی لاوازییەکەی پێویستییەتی بە چەسپاندنی کۆمەڵایەتی و ئەو ڕێزەی کە پێیوابوو سامانەکەی بۆی بەدەستهێناوە. هەروەها بە شێوەیەکی درێژخایەن نائەمنی بوو. لوستیگ بۆ ڕاوکردنی نێچیر هاتبووە هۆتێلەکە. لە لۆلەردا ئەو ماڵەوە لەسەر مژەری تەواو بوو- پیاوێک کە برسێتی کەسێک بوو بۆ پڕکردنەوەی بۆشاییە دەروونییەکانی.

کەواتە لە پێشکەشکردنی هاوڕێیەتیەکەی بۆ لۆلەر، لوستیگ زانی کە پێشکەشی دەکات ڕێزی دەستبەجێی میوانەکانی تر. هەروەها وەک ژماردنێک، لوستیگ پێشکەشی ئەو بازرگانییە تازە دەوڵەمەندەی دەکرد کە دەستی بگات بە جیهانی درەوشاوەی سامانی کۆن. وە بۆ کودەتاکە، وادیارە خاوەنی ئامێرێک بوو کە لۆلەر لە نیگەرانییەکانی ڕزگار بکات. تەنانەت دەیخستە هاوتای خودی لوستیگەوە کە ئەویش بۆ پاراستنی پێگەی خۆی ئەو ئامێرەی بەکارهێنابوو. سەیر نییە لۆلەر ئەو چەقۆیەی وەرگرتووە.

لەبیرت بێت: لەکاتی گەڕان بەدوای مژەردا، هەمیشە بەدوای ناڕازیدا بگەڕێ، ناخۆشەکان، نائەمنیەکان. ئەم جۆرە کەسانە پڕن لە لاوازی و پێویستییان هەیە کە تۆ دەتوانیت پڕی بکەیتەوە. پێویستییان ئەو چەقۆیەیە کە نینۆکە بچووکەکانت تێیدا دادەنێیت و بە ئارەزووی خۆت دەیانسوڕێنیتەوە.

ڕەچاوکردنی سێیەم

Machine Translated by Google

له ساڵی ١٥٥٩پاشای فەرەنسا هێنری دووەم لە پێشانگایەکی جەنگاوەردا کۆچی دوایی کرد. کورەکەی تەختی پاشایەتی گرتە دەست و بوو بە فرانسیسی دووەم، بەڵام لە پاشخانەکەدا هاوسەر و شاژنی هێنری، کاترین دی مێدیسیس وەستابوون، ژنێک کە لە مێژە لێهاتوویی خۆی لە کاروباری دەوڵەتدا سەلماندبوو. کاتێک فرانسیس ساڵی دواتر کۆچی دوایی کرد، کاترین کۆنترۆڵی وڵاتەکەی گرتە دەست وەکو ڕێجێنت بۆ کورە داهاتووەکەی لە هێڵی یەک لە دوای یەکدا، چارڵزی نۆیەمی داهاتوو، کە ئەو کاتە تەمەنی تەنها دە ساڵ بوو.

مەترسییە سەرەکییەکانی سەر دەسەڵاتی شاژن، ئەنتۆنی دی بۆربۆن، پاشای...
ناڤار و براکەی، لویس، شازادەی بەهێزی کۆندێ، کە هەردووکیان دەیانتوانی داوای مافی خزمەتکردن بکەن وەک ڕیجێنت لەبری کاترین، کە ئاخر ئیتاڵی بوو- بیانیەک. کاترین بە خێرایی ئەنتۆنی وەک لیوای گشتی شانشینی دەستنیشان کرد، نازناوێک کە پێدەچوو تەماحەکەی تێر بکات. هەروەها بەو مانایە بوو کە دەبێت لە دادگادا بمێنێتەوە، کە کاترین دەتوانێت چاودێری بکات. هەنگاوی داهاتووی هێشتا زیرەکتر بوو: ئەنتۆنی لاوازییەکی بەناوبانگی هەبوو بۆ ژنانی گەنج، بۆیە یەکێک لە سەرنجراکێشترین خزمەتکارە شەرەفیەکانی، لویس دی ڕۆیت، بۆ ڕاکێشانی ڕاسپارد. ئێستا ئینتیمی ئەنتۆنی بوو، لویس هەموو کارەکانی بۆ کاترین ڕاپۆرت کرد. ئەم هەنگاوە هێندە بە درەوشاوەیی کاریگەری هەبوو کە کاترین یەکێکی دیکە لە خزمەتکارەکانی بۆ شازادە کۆندێ دەستنیشان کرد و بەم شێوەیەش بوو کە ئیسکادرۆن خۆبەخشەکەی " -فەوی فڕین" -لە کچە گەنجەکان پێکهات کە بەکاریان دەهێنا بۆ ئەوەی نێرە بێ گومانەکانی ناو دادگاکە لە ژێر کۆنترۆڵی خۆیدا بهێڵێتەوە.

لە ساڵی ١٥٧٢کاترین کچەکەی بە ناوی مارگریت دی ڤالۆیس لەگەڵ هێنری کوڕی ئەنتۆنی و پاشای نوێی ناڤار هاوسەرگیری کرد. دانانی خێزانێک کە هەمیشە لە دژی ئەو خەباتیان دەکرد ئەوەندە لە دەسەڵات نزیک بووەوە، هەنگاوێکی مەترسیدار بوو، بۆیە بۆ دڵنیابوون لە دڵسۆزی هێنری خۆشەویستترین ئەندامی "فەوبەرە فڕیوەکەی"، شارلۆت دی بیۆن سێمبلانسای، بارۆنی ساڤێس، بەسەریدا ئازاد کرد. کاترین ئەمەی کرد لەکاتێکدا هێنری هاوسەرگیری لەگەڵ کچەکەیدا کردبوو. لە ماوەی چەند هەفتەیەکدا مارگریت دی ڤالۆیس لە بیرەوەرییەکانیدا نووسیویەتی، "م. دی ساڤێس هێندە بە تەواوی هاوسەرەکەی منی خستە تەڵەوە کە چیتر پێکەوە نەخەوتین، تەنانەت گفتوگۆشمان نەدەکرد".

وە لەکاتێکدا من لەسەر ئەو بابەتەم، ڕاستییەکی تر هەیە کە شایەنی باسە. ئەوە ئەمەیە. پیاوێک کارەکتەری خۆی تەنها بەو شێوەیە نیشان دەدات کە مامەڵە لەگەڵ شتە بچووکەکاندا دەکات- چونکە ئەو کاتە لە ئاگاداری خۆیەوەیە. زۆرجار ئەمە دەرفەتێکی باش دەرەخسێنێت بۆ چاودێریکردنی ئیگۆیزمی بێ سنووری سروشتی پیاو، و بە تەواوی ڕەچاونەکردنی ئەوانی دیکە؛ و ئەگەر ئەم کەموکوڕیانە لە شتە بچووکەکاندا خۆیان نیشان بدەن، یان تەنیا لە ڕەفتاری گشتی ئەودا، بۆت دەردەکەوێت کە ئەوانیش

Machine Translated by Google

بنەمای کارەکەی لە بابەتە گرنگەکاندا، هەرچەندە ڕەنگە ئەو ڕاستییە لەبەر بکات. ئەمە دەرفەتێکە کە نابێت لەدەست بدرێت. ئەگەر لە کاروباری بچووکی هەموو ڕۆژێکدا- بچووکەکانی ژیان...- مرۆڤ بێبایەخ بێت و تەنیا بەدوای ئەو شتانەدا دەگەڕێت کە بۆ خۆی بە قازانج یان گونجاو بێت، بۆ پێشکەوتنی مافەکانی ئەوانی دیکە؛ ئەگەر ئەو شتانەی کە هی هەمووان بە یەکسانی بۆ خۆی بگرێتەوە، لەوانەیە دڵنیا بیت کە هیچ دادپەروەرییەک لە دڵیدا نییە و بە قەبارەیەکی جوملە خراپەکار دەبێت، تەنها ئەوە یاسا و ناچاری دەستی دەبەستێتەوە.

ئارسەر شۆپنهاوێر، ١٧٨٨-١٨٦٠

بارۆنیس سیخوڕێکی نایاب بوو و یارمەتی دا هێنری لە ژێر پەنجەی گەورەی کاتریندا بمێنێتەوە. کاتێک کوڕە بچووکەکەی شاژن، دوکی ئەلینسۆن، ئەوەندە لە هێنری نزیک بووەوە کە ترسی ئەوەی هەبوو ئەو دووانە پیلانی بۆ دابنێن، ئەوا بارۆنێسەکەی بۆ ئەویش دیاری کرد. ئەم بەدناوترین ئەندامەی فەوجە فرینەکە بە خێرایی ئەلێنسۆنی ڕاکێشا و زۆری نەخایاند ئەو دوو گەنجە شەڕیان لەسەر کرد و هاوڕێیەتیەکەیان بە خێرایی کۆتایی هات، لەگەڵ هەر مەترسییەکی پیلانگێڕی.

لێکدانەوە

کاترین زۆر زوو بینیبووی کە خاتوونێک بەسەر پیاوێکی دەسەڵاتداردا هەیەتی: هاوسەرەکەی خۆی، هێنری دووەم، یەکێک لە بەناوبانگترین خاتوونەکانی لە هەموویان، دایان دی پۆیتیێرس، هێشتبووەوە. ئەوەی کاترین لە ئەزموونەکە فێری بوو ئەوە بوو کە پیاوێکی وەک هاوسەرەکەی دەیەوێت هەست بکات دەتوانێت ژنێک بەدەستبهێنێت بەبێ ئەوەی پشت بە پێگەی خۆی ببەستێت، کە بە میرات بۆی بووە نەک بەدەستی هێنابێت. وە پێویستییەکی لەو جۆرە خاڵێکی کوێرانەی گەورەی لەخۆگرتبوو: تا ئەو کاتەی ژنەکە بە مامەڵەکردن وەک ئەوەی داگیرکرابێت دەستی بە کارەساتەکە دەکرد، پیاوەکە تێبینی نەدەکرد کە لەگەڵ تێپەڕبوونی کاتدا خاتوونەکە هاتووە دەسەڵات بەسەریدا بگرێت، وەک دایان دی پۆیتیێرس بەسەر هێنریدا کرد. ستراتیژی کاترین بوو کە ئەم لاوازییە بگۆڕێت بۆ قازانجی خۆی، وەک ڕێگەیەک بۆ داگیرکردن و کۆنترۆڵکردنی پیاوان بەکاری هێنا. تەنها شتێک کە دەبوو بیکات ئەوە بوو کە خۆشەویستترین ژنەکانی ناو دادگاکە، "فەیلە فرییوەکەی" ئازاد بکات، لەسەر ئەو پیاوانەی کە دەیزانی هاوبەشی لاوازی هاوسەرەکەین.

لەبیرت بێت: هەمیشە بەدوای ئەو سۆز و وەسوەسەدا بگەڕێ کە کۆنترۆڵی ناکرێ. تا سۆزەکە بەهێزتر بێت، کەسەکە زیاتر لاواز دەبێت. ئەمە

Machine Translated by Google

ڕەنگە سەرسوڕهێنەر بێت، چونکە کەسانی بەسۆز بەهێز دەردەکەون. بەڵام لە ڕاستیدا ئەوان تەنیا خەریکی پڕکردنەوەی شانۆن بە شانۆگەرییەکەی خۆیان، خەڵک سەرقاڵ دەکەن لەوەی کە بەڕاستی چەندە لاواز و بێدەسەڵاتن. پێویستی پیاو بۆ داگیرکردنی ژنان لە ڕاستیدا بێدەسەڵاتییەکی گەورە ئاشکرا دەکات کە هەزاران ساڵە مژەریان لێ دەرهێناوە. سەیری ئەو بەشەی مرۆڤ بکە کە زۆرترین دیارە- تەماحی، شەهوەتی، ترسی چڕ. ئەمانە ئەو هەستانەن کە ناتوانن بیشارنەوە، و کەمترین کۆنترۆڵیان بەسەردا هەیە. وە ئەوەی مرۆڤەکان ناتوانن کۆنترۆڵی بکەن، تۆ دەتوانیت بۆیان کۆنترۆڵ بکەیت.

شەڕی فارسالیا

کاتێک دوو سوپاکە [سەربازی جولیۆس قەیسەر و پۆمپیۆ] هاتنە ناو فارسالیا، و هەردووکیان لەوێ کەمپیان دانا، بیرکردنەوەکانی پۆمپیۆ بە هەمان شێوەی پێشتر ڕایانکرد، دژی شەڕکردن.... بەڵام ئەوانەی لە دەوری ئەو بوون زۆر متمانەیان بە سەرکەوتن هەبوو وەک ئەگەر پێشتر داگیریان کردبا.... سوارەکان بە تایبەتی لە شەڕکردندا سەرسەخت بوون، چەکدارێکی [illegible] پیادە کەمتر نارێژەیی نەبوو، چل و پێنج هەزار سەربازی پۆمپیۆ لە بەرامبەر بیست و دوو هەزار دوژمندا هەبوون. [ڕۆژی دواتر] لە کاتێکدا کە هێزی پیادە بەم شێوەیە بە توندی خەریکی شەڕی سەرەکی بوو، لە لایەکەوە ئەسپەکەی پۆمپیۆ بە متمانەوە سواری بوو، و ڕیزەکانی [سوارە سوارەییەکانی] زۆر بە فراوانی کردەوە، تا باڵی ڕاستی قەیسەر بگرن. بەڵام پێش ئەوەی شەڕ بکەن، کۆهۆرتەکانی قەیسەر بەپەلە هاتنە دەرەوە و هێرشیان کردە سەر، و لە دوورەوە شمشێرەکانیان نەدەدا، نە لە ڕان و قاچەکانیاندا لێیاندا، وەک ئەوەی بەزۆری لە شەڕێکی نزیکدا دەیکرد، بەڵکو ئامانجیان دەموچاویان بوو. چونکە بەم شێوەیە قەیسەر ڕێنمایی کردبوون، بەو هیوایەی کە گەنجە بەڕێزەکان کە زۆریان لە شەڕ و برینەکان نەزانیبوو، بەڵام قژیان درێژ بوو، لە گوڵی تەمەن و باڵای جوانی خۆیاندا هاتبوون، زیاتر لەم جۆرە لێدانانە دەترسن، و گرنگی بە مەترسی نەدان هەم مەترسییەک لە ئێستادا و هەم کەموکورییەک بۆ داهاتوو.

و بەم شێوەیە سەلماندی، چونکە ئەوەندە دوور بوون لە بەرگەگرتنی لێدانی شمشێرەکان، کە بەرگەی بینینیان نەدەگرت، بەڵکو سوڕانەوە و دەموچاویان داپۆشی بۆ ئەوەی دڵنیایان بکەنەوە. جارێک لە نائارامیدا، لە ئێستادا ڕوویان کردە

Machine Translated by Google

خەریکە دەفرێت؛ و بەم شێوەیە زۆرترین شەرمەزارانە هەمووی تێکدا. چونکە ئەوانەی کە لێیان دابووەوە یەکسەر لە پیادەیان تێپەڕاند و کەوتنە سەر پشتیان، پارچە پارچەیان کرد. پۆمپیۆ کە فەرماندەیی باڵەکەی تری سوپاکەی دەکرد، کاتێک سوارەی خۆی بینی بەم شێوەیە شکاوە و دەفری، ئیتر خۆی نەبوو، ئێستاش بیری نەدەهاتەوە کە ئەو پۆمپیۆی گەورەیە، بەڵکو، وەک کەسێک کە هەندێک خوداوەند لە هەستەکانی بێبەش کردبوو ، بەبێ ئەوەی یەک قسە بکات خانەنشین بوو بۆ چادرەکەی و لەوێ دانیشت بۆ ئەوەی چاوەڕوانی ڕووداوەکە بکات، تا هەموو سوپاکە دۆڕان.

ژیانی جولیۆس قەیسەر. PLUIARCH، ج. ساڵانی ی١٢٠-٤٦زایینی

چاودێری IV

ئارابێلا هەنتینگتۆن، هاوسەری گەورەی گەورەی هێڵی ئاسنین لە کۆتایی سەدەی نۆزدەهەمدا کۆلیس پی هەنتینگتۆن، لە بنەچەیەکی زەلیلەوە هاتووە و هەمیشە خەباتی کردووە بۆ ناساندنی کۆمەڵایەتی لەنێو هاوتەمەنە دەوڵەمەندەکانیدا. کاتێک لە کۆشکەکەی لە سانفرانسیسکۆ ئاهەنگێکی ساز دەکرد، کەم کەس لە نوخبە کۆمەڵایەتییەکان خۆیان نیشان دەدا؛ زۆربەیان وەک ئاڵتون هەڵکەندنیان بردووە نەک جۆری خۆیان. بەهۆی سامانی ئەفسانەیی هاوسەرەکەیەوە، بازرگانانی هونەر پەیوەندییان پێوە دەکرد، بەڵام بەو جۆرە خۆبەزلزانینە دیارە وەک کەسێکی سەرهەڵداو دەیانبینی. تەنها یەک پیاوی دەرئەنجام جیاواز مامەڵەی لەگەڵدا کرد: بازرگان جۆزێف دوڤین.

بۆ چەند ساڵی یەکەمی پەیوەندی دوڤین لەگەڵ ئارابێلا، ئەو...
هیچ هەوڵێک بۆ فرۆشتنی هونەری گرانبەها بەو کچە. لەبری ئەوە یاوەری دەکرد بۆ فرۆشگا جوانەکان، بێکۆتایی باسی شاژن و شازادەکانی دەکرد کە دەیناسی، بەردەوام بوو.
لە کۆتاییدا، بیری لەوە دەکردەوە، پیاوێک کە وەک یەکسانێک، تەنانەت وەک باڵادەستێک، لە کۆمەڵگەی باڵادا مامەڵەی لەگەڵدا بکات. لەم نێوەندەدا ئەگەر دوڤین هەوڵی نەدا هونەری پێ بفرۆشێت، ئەوا بە شێوەیەکی نادیار لە بیرۆکە جوانکارییەکانیدا پەروەردەی دەکرد- واتە باشترین هونەر گرانترین هونەرە. وە دوای ئەوەی ئارابێلا شێوازی بینینی شتەکانی خۆی هەڵگرتبوو، دوڤین وا مامەڵەی دەکرد کە هەمیشە تامێکی نایابی هەبێت، هەرچەندە پێش ئەوەی بناسێت جوانکارییەکەی لە کۆتاییدا بوو.

کاتێک کۆلیس هەنتینگتۆن کۆچی دوایی کرد، لە ساڵی ١٩٠٠، ئارابێلا هاتە ناو سامانێکەوە. لەناکاو دەستی کرد بە کڕینی تابلۆی گرانبەها، بۆ نموونە لەلایەن ڕێمبرانت و ڤێلاسکێزەوە- و تەنها لە دوڤینەوە. ساڵانێک دواتر دوڤین فیلمی کوڕە شینەکەی گەینزبۆرۆی فرۆشت بە بەرزترین نرخ کە تا ئێستا بۆ کارێکی هونەری لەو کاتەدا درابێت، کڕینێکی سەرسوڕهێنەر بوو بۆ خێزانێک کە پێشتر ئارەزووی کەمیان بۆ کۆکردنەوە نیشانداوە.

Machine Translated by Google

لێکدانەوە

جۆزێف دوڤین لە یەک کاتدا لە ئارابێلا هەنتینگتۆن تێگەیشت و ئەوەی وای لێکرد تیک بدات: ئەو دەیویست هەست بە گرنگی بکات، لە ماڵەوەیە لە کۆمەڵگادا. بە توندی نائەمنی سەبارەت بە پێشینەی چینی خوارەوەی خۆی، پێویستی بە پشتڕاستکردنەوەی پێگەی کۆمەڵایەتی نوێی خۆی بوو. دوڤین چاوەڕێی کرد. لەبری ئەوەی پەلە بکات لە هەوڵی ڕازیکردنی بۆ کۆکردنەوەی هونەر، بە شێوەیەکی نادیار چووە سەر کار لەسەر لاوازییەکانی. وای لێکرد هەست بکات کە شایەنی سەرنجی ئەو بووە نەک لەبەر ئەوەی هاوسەری یەکێک لە دەوڵەمەندترین پیاوەکانی جیهان بووە بەڵکو بەهۆی کارەکتەری تایبەتی خۆیەوە- و ئەمەش بە تەواوی توانەوەی. دوڤین هەرگیز خۆبەزلزانینی بۆ ئارابێلا نەبوو؛ لەبری ئەوەی وانە بۆ بڵێت، بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ بیرۆکەکانی خۆی لە ناویدا چاند. ئەنجامەکەی یەکێک بوو لە باشترین و دڵسۆزترین کڕیارەکانی، هەروەها فرۆشتنی فیلمی The Blue Boyبوو.

پێویستی خەڵک بۆ چەسپاندن و ناساندن، پێویستی هەستکردن بە گرنگی، باشترین جۆری لاوازییە بۆ ئیستغلالکردن. یەکەم: نزیکە لە گشتگیر؛ دووەم: ئیستغلالکردنی ئەوەندە زۆر ئاسانە. تەنها پێویستە ڕێگایەک بدۆزیتەوە بۆ ئەوەی مرۆڤەکان هەست بە باشتر بوون بکەن لە سەلیقەی خۆیان، پێگەی کۆمەڵایەتی خۆیان، زیرەکی خۆیان. کاتێک ماسییەکان قەڵغان کران، دەتوانیت دووبارە و سێبارە بیانخەیتە ناوەوە، بۆ ساڵانێک- تۆ ڕۆڵێکی ئەرێنی پڕ دەکەیتەوە، ئەوەی پێیان دەدەیت کە ناتوانن بە تەنیا دەستیان بکەوێت.

لەوانەیە هەرگیز گومانیان لەوە نەبێت کە تۆ وەکو پەنجەی گەورە دەیانسوڕێنیتەوە و ئەگەر بیگێڕن لەوانەیە گرنگی پێنەدەن، چونکە تۆ وایان لێدەکەیت هەست بە باشتربوونی خۆیان بکەن و ئەوەش شایەنی هەر نرخێکە.

ڕەچاوکردن V

لە ساڵی ١٨٦٢شا ویلیامی پرۆسیا ئۆتۆ ڤۆن بیسمارکی وەک سەرۆک وەزیران و وەزیری دەرەوە دەستنیشان کرد. بیسمارک بە بوێری و تەماحی خۆی- و ئارەزووی بەهێزکردنی سەربازی ناسرابوو. بەو پێیەی ویلیام لەلایەن لیبراڵەکانەوە لە حکومەت و کابینەکەیدا دەورە دراوە، سیاسەتمەدارەکان کە پێشتر دەیانویست دەسەڵاتەکانی سنووردار بکەن، ئەوە تەواو مەترسیدار بوو بۆی کە بیسمارک بخاتە ئەم پێگە هەستیارەوە. شاژنە ئۆگستای هاوسەری هەوڵی دابوو وازی لێبهێنێت، بەڵام هەرچەندە بەزۆری ڕێگەی خۆی لەگەڵیدا دەستدەکەوێت، بەڵام ئەمجارەیان ویلیام بە دەمانچەکانیەوە چەسپاند.

تەنها هەفتەیەک دوای بوون بە سەرۆکوەزیران، بیسمارک وتارێکی بێ ئامادەکاری پێشکەش بە چەند دەیان وەزیرێک کرد بۆ ئەوەی قەناعەتیان پێبکات کە پێویستە

Machine Translated by Google

سوپا گەورە بکەن. لە کۆتاییدا وتی: پرسیارە گەورەکانی ئەو سەردەمە، نەک بە وتار و بڕیارنامەی زۆرینە، بەڵکو بە ئاسن و خوێن یەکلایی دەکرێنەوە. یەکسەر وتارەکەی لە سەرانسەری ئەڵمانیا بڵاوکرایەوە.

شاژن هاوار دەکاتە سەر هاوسەرەکەی کە بیسمارک میلیتاریستێکی بەربەرییە و بۆ دەستبەسەرداگرتنی کۆنترۆڵی پرۆسیا دەرچووە و ویلیام دەبێت لە کارەکەی دووربخاتەوە.
لیبراڵەکانی ناو حکومەت لەگەڵیدا هاوڕا بوون. هاوارەکە ئەوەندە توند بوو کە ویلیام دەستی کرد بە ترس ئەوەی کە کۆتاییەکەی لەسەر داسەپاوێک بێت، وەک لویسی شانزەهەمی فەرەنسا، ئەگەر بیسمارک وەک سەرۆکوەزیران بەردەوام بێت.

بیسمارک دەیزانی کە دەبێت پێش ئەوەی درەنگ بێت بگاتە لای پاشا. هەروەها دەیزانی کە هەڵەی کردووە، دەبوو قسە ئاگرینەکانی هێور بکاتەوە. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا لەکاتێکدا بیری لە ستراتیژییەکەی دەکردەوە، بڕیاریدا داوای لێبوردن نەکات بەڵکو تەواو پێچەوانەکەی بکات. بیسمارک پاشای باشی دەناسی.

کاتێک ئەو دوو پیاوە یەکتریان بینی، ویلیام، وەک پێشبینی دەکرا، لەلایەن شاژنەوە کاری لەسەر کرابوو بۆ ئەوەی سەرسوڕهێنەر بێت. ترسی خۆی لە گیلۆتین دووپاتکردەوە. بەڵام بیسمارک تەنها وەڵامی دایەوە و وتی: بەڵێ، ئەو کاتە ئێمە مردووین! دەبێت زوو یان درەنگ بمرین و ئایا دەکرێت ڕێگەیەکی ڕێزدارتر هەبێت بۆ مردن؟ من دەبێ لە شەڕی دۆزی پاشا و ئاغاکەمدا بمرم. جەنابی گەورەت بە مۆرکردنی مافە شاهانەیەکانت کە بە فەزڵی خودا پێت بەخشیبوو، بە خوێنی خۆت دەمرد. جا چ لەسەر داسەپاو یان لەسەر سەنگەری جەنگ هیچ جیاوازییەکی نییە لە گرەوکردنی شکۆمەندی جەستە و ژیان بەناوی ئەو مافانەی کە بە نیعمەتی خودا پێی بەخشراوە!" ئەویش ڕۆیشت و بانگەوازی بۆ هەستی شەرەفی ویلیام و شکۆمەندی پۆستەکەی وەک سەرۆکی سوپا کرد. چۆن پاشا ڕێگەی دەدا خەڵک پاڵ بەوەوە بنێن؟

ئایا شەرەفی ئەڵمانیا لە قسەکردن لەسەر وشەکان گرنگتر نەبوو؟
سەرۆکوەزیران نەک هەر پاشای ڕازی کرد کە بەرامبەر هەردوو هاوسەرەکەی و پەرلەمانەکەی بوەستێت، بەڵکو ڕازیی کرد کە سوپاکە بنیات بنێت- ئامانجی بیسمارک بە درێژایی ماوە.

لێکدانەوە

بیسمارک دەیزانی پاشا هەست بە قسەی ناشرین دەکات لەلایەن کەسانی دەوروبەریەوە. ئەو دەیزانی کە ویلیام پێشینەیەکی سەربازی و هەستێکی قووڵی شەرەفی هەیە و هەستی بە شەرم کردووە لە ئارەزووی خۆی لەبەردەم هاوسەرەکەی و حکومەتەکەیدا. ویلیام بە نهێنی تامەزرۆی ئەوە بوو کە ببێتە پاشایەکی گەورە و بەهێز، بەڵام نەیدەوێرا ئەم تەماحە دەرببڕێت، چونکە دەترسا وەک لویسی شانزەهەم کۆتایی پێبێت. لە کوێ نمایشێک

Machine Translated by Google

زۆرجار بوێری ترسنۆکی پیاو دەشارێتەوە، ترسنۆکی ویلیام ترسنۆکی خۆی دەشارێتەوە
پێویستە بوێری خۆی نیشان بدات و سنگی لێبدات.
بیسمارک هەستی بە حەسرەتی شکۆمەندی کرد لە ژێر بەرەی ئاشتیخوازانەی ویلیامدا،
بۆیە یاری بە نائەمنی پاشا کرد سەبارەت بە پیاوەتی خۆی، دواجار پاڵێکی نا
ئەو بۆ سێ جەنگ و دروستکردنی ئیمپراتۆریەتێکی ئەڵمانیا. ترسنۆکی بریتییە لە ئا
لاوازییەکی بەهێز بۆ ئیستغلالکردن. زۆرجار ڕۆحە ترسنۆکەکان تامەزرۆی ئەوەن کە پێچەوانەی خۆیان بن- بۆ...
ناپلیۆن بن. لەگەڵ ئەوەشدا هێزی ناوەوەیان نییە. تۆ، لە بنەڕەتدا، دەتوانیت ببیتە
ناپلیۆنەکەیان، پاڵیان پێدەنێیت بۆ کردەوەی بوێرانەی کە خزمەت بە پێداویستییەکانتان دەکەن لەکاتێکدا...
هەروەها وایان لێبکەیت وابەستەی تۆ بن. لەبیرت بێت: سەیری پێچەوانەکان بکە و
هەرگیز دەرکەوتنەکان بە بەهای ڕووکەش وەرنەگرن.

وێنە: .The Thumbscrew

دوژمنەکەت نهێنی هەیە کە پاسەوانی دەکات، بیرکردنەوە بیر دەکاتەوە کە
ئاشکرای ناکات. بەڵام بە شێوەیەک دێنە دەرەوە کە ئەو ناتوانێت یارمەتی بدات.
لەوێ هەندێک لە شوێنێکە، چەقۆیەکی لاوازی لەسەر سەری، لە دڵیدا، بەسەر
سکیدا. کاتێک چەقۆکەت دۆزیەوە، پەنجەی گەورەت بخەرە ناوی و بە ئارەزووی
خۆت بیسوڕێنە.

دەسەڵات: پەنجەی گەورەی هەر پیاوێک بزانە. Tis'هونەری دانانی ئەوان
وەسیەتەکان لە کرداردا. پێویستی بە لێهاتوویی زیاترە نەک چارەسەرکردن. دەبێت بزانیت بۆ کوێ
دەست بەسەر هەر کەسێکدا بکە. هەموو ئیرادەیەک پاڵنەرێکی تایبەتی هەیە کە بەپێی...
تام. هەموو پیاوان بتپەرستن، هەندێکیان ناوبانگن، هەندێکی تریان بەرژەوەندی خۆیانن، زۆربەیان...
خۆشی. لێهاتوویی پێکدێت لە ناسینی ئەم بتانە بۆ ئەوەی بیانهێنیتە ناویەوە
یاری. زانینی سەرچاوەی سەرەکی پاڵنەرەکانی هەر پیاوێک کە هەتە وەک ئەوەی کلیلەکە بوو
بە ویستی خۆی. (بالتاسار گراسیان، (١٦٥٨-١٦٠١

پێچەوانەکردنەوە

Machine Translated by Google

یاریکردن بە لاوازی خەڵک یەک مەترسی بەرچاوی هەیە: لەوانەیە کردارێک وروژێنیت کە ناتوانیت کۆنترۆڵی بکەیت.

لە یارییە دەسەڵاتدارەکانتدا هەمیشە چەند هەنگاوێک لە پێشەوە دەڕوانیت و بەو پێیە پلان دابنێیت. وە تۆ ئەو ڕاستییە دەقۆزیتەوە کە مرۆڤەکانی تر زیاتر سۆزدارین و بێتوانان لەم جۆرە دووربینییە. بەڵام کاتێک یاری بە لاوازییەکانیان دەکەیت، ئەو بوارانەی کە کەمترین کۆنترۆڵیان بەسەردا هەیە، دەتوانیت هەستەکان ئازاد بکەیت کە پلانەکانت تێکدەدات. پاڵ بە کەسانی ترسنۆکەوە بنێ بۆ کردەوەی بوێرانە و لەوانەیە زۆر دوور بکەونەوە؛ وەڵامی پێویستییان بۆ سەرنجدان یان ناساندن بدەرەوە و لەوانەیە پێویستیان بە زیاتر بێت لەوەی کە تۆ دەتەوێت بیدەیت. ئەو توخمە بێدەسەڵات و منداڵانەیەی کە یاری پێدەکەیت دەتوانێت دژی تۆ بێتەوە.

تا لاوازییەکە زیاتر سۆزداری بێت، مەترسییە ئەگەرییەکان زیاتر دەبێت. زانین
سنوورەکانی ئەم یارییە، کەواتە، و هەرگیز بە کۆنترۆڵی خۆت بەسەر قوربانییەکانتەوە هەڵناگریت. تۆ بەدوای دەسەڵاتدایت نەک وروژاندنی کۆنترۆڵکردن.

Machine Translated by Google

یاسای ٣٤

لە مۆدەی خۆتدا شاهانە بە: وەک پاشایەک مامەڵە بکە بۆ...
وەک یەک مامەڵەت لەگەڵدا بکرێت

حوکمدان

زۆرجار شێوازی هەڵگرتنی خۆت دیاری دەکات کە چۆن مامەڵەت لەگەڵ دەکرێت: لە درێژخایەندا، دەرکەوتنی قسەی ناشرین یان باو دەبێتە هۆی ئەوەی خەڵک بێڕێزیت پێبکەن.
چونکە پاشا ڕێز لە خۆی دەگرێت و هەمان هەست لە کەسانی تردا ئیلهام دەهێنێت. بە مامەڵەکردنی شاهانە و متمانە بەخۆبوون بە دەسەڵاتەکانت، خۆت وا دەردەخەیت کە چارەنووست تاج لەبەر بکەیت.

پێشێلکردنی یاسا

لە مانگی تەممووزی ساڵی ١٨٣٠شۆڕشێک لە پاریس سەریهەڵدا و پادشا چارلزی دەیەم ناچار کرد دەست لەکار بکێشێتەوە. کۆمیسیۆنێکی باڵاترین دەسەڵاتدارانی ئەو خاکە کۆبوونەوە بۆ هەڵبژاردنی جێنشینێک و ئەو پیاوەی هەڵیانبژارد لویس فیلیپ بوو، دوکی ئۆرلینز.

هەر لە سەرەتاوە ڕوون بوو کە لویس فیلیپ کەسێکی جیاواز دەبێت جۆرێک لە پاشا، و نەک تەنها لەبەر ئەوەی لە لقێکی جیاوازی بنەماڵەی شاهانە هاتووە، یان لەبەر ئەوەی تاجەکەی بە میرات نەگرتووە بەڵام پێدراوە، لەلایەن کۆمیسیۆنێکەوە، شەرعیەتی خۆی دەخاتە ژێر پرسیارەوە. بەڵکو ئەوە بوو کە حەزی لە ڕێورەسم و تەڵەی پاشایەتی نەبوو؛ لە نێو بانکدارەکاندا هاوڕێی زیاتری هەبوو نەک لە نێو ئاغاکان؛ و شێوازەکەی ئەوە نەبوو کە جۆرێکی نوێی حوکمڕانی شاهانە دروست بکات، وەک ئەوەی ناپلیۆن کردبووی، بەڵکو بۆ کەمکردنەوەی پێگەی خۆی بوو، باشترە تێکەڵ بەو بازرگان و خەڵکی چینی ناوەڕاست بێت کە بانگیان کردبوو بۆ سەرکردایەتیکردن. بەم شێوەیە ئەو هێمایانەی کە پەیوەست بوون بە لویس فیلیپەوە نە چەقۆ و نە تاج، بەڵکو ئەو کڵاو و چەترە خۆڵەمێشییە بوون کە بە شانازییەوە بە شەقامەکانی پاریسدا دەڕۆیشت، وەک ئەوەی بۆرژوازییەک بێت بۆ سەیرانکردن. کاتێک لویس فیلیپ جەیمسی بانگهێشت کرد

Machine Translated by Google

ڕۆتشیڵد، گرنگترین بانکدار لە فەرەنسا، بۆ کۆشکەکەی، وەک هاوتایەک مامەڵەی لەگەڵدا دەکرد. وە بە پێچەوانەی هەر پاشایەکی پێش خۆیەوە، نەک هەر لەگەڵ مۆنسیۆر ڕۆتشیڵد قسەی بازرگانی دەکرد بەڵکو بە شێوەیەکی ڕستەیی ئەوە تەنها قسەی دەکرد، چونکە پارەی خۆشدەویست و سامانێکی گەورەی کۆکردبووەوە.

لەگەڵ پەرەسەندنی دەسەڵاتی "پاشا بۆرژوازی"، خەڵک هاتنە سەر سووکایەتیکردن ئەو. ئەرستۆکراسی نەیتوانی بەرگەی بینینی پاشایەکی بێ پاشا بگرێت و لە ماوەی چەند ساڵێکدا ڕوویان لێکردەوە. لەم نێوەندەدا چینی گەشەسەندووی هەژاران، لەوانەش ئەو توندڕەوانەی کە چارڵزی دەیەمیان دەرکردبوو، هیچ ڕەزامەندییەکیان لە فەرمانڕەوایەکدا نەبینی کە نە وەک پاشا مامەڵەی دەکرد و نە وەک پیاوێکی گەل حوکمڕانی دەکرد. ئەو بانکدارانەی کە لویس فیلیپ زۆرترین قەرزیان لەسەر بوو، زۆری نەخایاند تێگەیشتن کە ئەوە ئەوانن کە وڵاتیان کۆنترۆڵ کردووە نەک ئەو و بە سووکایەتییەکی گەشەسەندوو مامەڵەیان لەگەڵدا کردووە. ڕۆژێک، لە سەرەتای گەشتێکی شەمەندەفەردا کە بۆ بنەماڵەی شاهانە ڕێکخرابوو، جەیمس ڕۆتشیلد لە ڕاستیدا جەیمس ڕۆتشیڵد قسەی ناشرین و ڕەخنەی لێگرت- و لەبەردەم خەڵکدا- بەهۆی دواکەوتنی. جارێک پاشا بە مامەڵەکردن لەگەڵ بانکدار وەک هاوتایەک هەواڵی دروست کردبوو؛ ئێستا بانکدارەکە وەک کەسێکی کەمتەرخەم مامەڵەی لەگەڵ پاشادا دەکرد.

لە کۆتاییدا یاخیبوونەکانی کرێکاران کە سەرۆکی پێش لویس فیلیپیان هێنابووە خوارەوە، دەستیان کرد بە سەرهەڵدانەوە و پاشا بە هێزەوە خستیانە خوارەوە. بەڵام ئەوەندە دڕندانە بەرگری لە چی دەکرد؟ نە دامەزراوەی دەسەڵاتی پاشایەتی، کە ئەو بێڕێزی پێدەکرد، نە کۆمارێکی دیموکراسی، کە دەسەڵاتەکەی ڕێگری لێکرد. ئەوەی بەڕاستی بەرگری لێدەکرد، وا دیار بوو، بەختی خۆی بوو، و بەختی بانکدارەکان- نەک ڕێگەیەک بۆ ئیلهامبەخشین بۆ دڵسۆزی لەنێو هاووڵاتییاندا.

هەرگیز ڕێزگرتن لە خۆت لەدەست مەدە، هەروەها زۆر ئاشنا مەبە بە yoetrselfکاتێک بە تەنیایت. با دەستپاکی خۆت خۆی پێوەرێکی ڕاستگۆیی خۆت بێت، و زیاتر قەرزاری توندی حوکمدانی خۆت بە لەسەر خۆت نەک هەموو فەرمانە دەرەکییەکان. واز لە ڕەفتاری ناشایستە بهێنە، نەک لەبەر ڕێزگرتن لە فەزیلەتی خۆت نەک لە توندییەکانی دەسەڵاتی دەرەکی. وەرە خۆت بە سەرسوڕمانەوە ڕابگریت، پێویستت بە تیتۆری خەیاڵی سێنێکا نابێت.

BALIASAR GRACIAN. ١٦٠١-١٦٥٨

لە سەرەتای ساڵی ١٨٤٨فەرەنسییەکان بە هەموو چین و توێژەکانەوە دەستیان کرد بە خۆپیشاندان بۆ چاکسازییەکانی هەڵبژاردن کە وڵاتەکە بەڕاستی دیموکراسی بکات. تا مانگی شوبات خۆپیشاندانەکان توندوتیژ بوون. بۆ ئارامکردنەوەی دانیشتووان، لویس فیلیپ سەرۆک وەزیرانی خۆی لە کارەکەی دوورخستەوە و لیبراڵێکی وەک جێگرەوەی دانا. بەڵام ئەمە پێچەوانەی کاریگەرییە خوازراوەکەی دروستکرد: خەڵک

Machine Translated by Google

هەستیان کرد کە دەتوانن پاشا پاڵ بنێن بە دەوریدا. خۆپیشاندانەکان گۆڕا بۆ شۆڕشێکی تەواو و تەقە و بەربەست لە شەقامەکاندا.

شەوی ی٢٣شوبات، جەماوەرێکی پاریسییەکان گەمارۆی کۆشکەکەیان دا.

لویس فیلیپ بە ڕووداوێکی کتوپڕ کە هەمووانی تووشی سەرسوڕمان کرد، هەر ئەو ئێوارەیە دەستی لەکار کێشایەوە و بەرەو ئینگلتەرا هەڵهات. هیچ جێنشینێکی بەجێهێشت، تەنانەت پێشنیاری یەکێکیشی نەهێشتەوە- هەموو حکومەتەکەی وەکو سێرکێکی گەشتیاری کە شار بەجێدەهێڵێت، چەماوەتەوە و هەڵوەشایەوە.

لێکدانەوە

لویس فیلیپ بە ئاگادارییەوە ئەو ئاورایەی هەڵوەشاندەوە کە بە سروشتی پەیوەندی بە پاشا و سەرکردەکانەوە هەیە. بە گاڵتەکردن بە هێمای گەورەیی، پێیوابوو جیهانێکی نوێ بەیانییە، کە فەرمانڕەواکان دەبێ تێیدا مامەڵە بکەن و وەک هاووڵاتییەکی ئاسایی بن.

ڕاستی دەکرد: دونیایەکی نوێ، بێ پاشا و شاژن، بە دڵنیاییەوە لە ڕێگادا بوو. بەڵام بە قووڵی هەڵە بوو لە پێشبینیکردنی گۆڕانکاری لە داینامیکی دەسەڵاتدا.

کڵاو و چەتری پاشای بۆرژوازی سەرەتا فەرەنسییەکانی سەرقاڵ کرد، بەڵام زۆری نەخایاند تورەیی لێکەوتەوە. خەڵک دەیانزانی کە لویس فیلیپ لە ڕاستیدا بە هیچ شێوەیەک وەک ئەوان نییە- کە کڵاو و چەتر لە بنەڕەتدا جۆرێکە لە فێڵێک بۆ هاندانی ئەوان لەو فانتازیایەی کە وڵاتەکە لەناکاو یەکسانتر بووە. بەڵام لە ڕاستیدا دابەشکردنی سامان هەرگیز لەوە گەورەتر نەبووە. فەرەنسییەکان چاوەڕوانیان دەکرد فەرمانڕەواکەیان کەمێک نمایشکار بێت، هەندێک ئامادەیی هەبێت. تەنانەت ڕادیکاڵێکی وەک ڕۆبێسپێر کە پەنجا ساڵ پێشتر لە سەردەمی شۆڕشی فەرەنسادا بۆ ماوەیەکی کورت هاتبووە سەر دەسەڵات، لەم بابەتە تێگەیشتبوو و بە دڵنیاییەوە ناپلیۆن کە کۆماری شۆڕشگێڕی کردبووە ڕژێمێکی ئیمپراتۆری، لە ئێسک و پروسکی خۆیدا زانیبووی. لەڕاستیدا هەر کە لویس فیلیپ لە شانۆ هەڵهات، فەرەنسییەکان ئارەزووی ڕاستەقینەی خۆیان ئاشکرا کرد: سەرۆکی کوڕەزای گەورەی ناپلیۆنیان هەڵبژارد. ئەو کەسێکی مەجازی نەناسراو بوو، بەڵام هیوایان دەخواست کە دووبارە ئاوری بەهێزی ژەنەراڵی گەورە دروست بکاتەوە و یادەوەری نائاسایی "پاشا بۆرژوازی" بسڕێتەوە.

ڕەنگە کەسانی بەهێز وەسوەسەیان بۆ دروست بێت کە کاریگەرییان لەسەر ئاورای مرۆڤی ئاسایی هەبێت، هەوڵبدەن ئەو وەهمە دروست بکەن کە خۆیان و ڕەعیەتەکانیان یان ژێردەستەکانیان لە بنەڕەتدا وەک یەکن. بەڵام ئەو کەسانەی کە ئەم ئاماژە درۆینەیە مەبەست لێی سەرسامکردنە، بە خێرایی لە ڕێگەیەوە دەبینن. ئەوان تێدەگەن کە دەسەڵاتی زیاتریان پێنادرێت- کە تەنیا وا دەردەکەوێت کە ئەوان هاوبەشی چارەنووسی کەسە بەهێزەکە بوون.

Machine Translated by Google

تاکە جۆری دەست لێدانی هاوبەش کە کاردەکات، ئەو جۆرەیە کە فرانکلین ڕۆزڤێڵت کاریگەری لەسەر بووە، شێوازێک کە دەیگوت سەرۆک بەها و ئامانجەکانی لەگەڵ خەڵکی ئاساییدا هاوبەش کردووە تەنانەت لەکاتێکدا لە دڵدا وەک باوکسالارێک ماوەتەوە. هەرگیز وا خۆی نیشان نەدا کە دووری خۆی لە خەڵکەکە بسرێتەوە.

ئەو سەرکردانەی کە هەوڵدەدەن ئەو مەودایە لە ڕێگەی هاوڕێیەکی ساختەوە هەڵبوەشێننەوە، وردە وردە توانای ئیلهامبەخشین بۆ دڵسۆزی، ترس، یان خۆشەویستی لەدەست دەدەن. لەبری ئەوە سووکایەتی لێدەکەوێتەوە. وەک لویس-فیلیپ، ئەوان زۆر بێ ئیلهامبەخشن تەنانەت بۆ ئەوەی شایەنی گیلۆتینیش بن- باشترین شت کە دەتوانن بیکەن ئەوەیە کە بە سادەیی لە شەودا لەناوچوون، وەک ئەوەی هەرگیز لەوێ نەبوون.

ڕەچاوکردنی یاسا

کاتێک کریستوفر کۆلۆمبۆس هەوڵی دەدا بودجە بۆ گەشتە ئەفسانەییەکانی بدۆزێتەوە، زۆرێک لە دەوروبەری پێیان وابوو کە لە ئەرستۆکراسی ئیتاڵیاوە هاتووە.
ئەم تێڕوانینە لە ڕێگەی ژیاننامەیەکەوە کە دوای مردنی ئەو گەڕێنەرە لەلایەن کورەکەیەوە نووسراوە، گواسترایەوە بۆ مێژوو، کە وەک نەوەی کونت کۆڵۆمبۆیەکی قەڵای کوکارۆی شاری مۆنتفێرات وەسفی دەکات. لە بەرامبەردا دەوترێت کۆڵۆمبۆ لە ژەنەراڵێکی ئەفسانەیی ڕۆمانی کۆڵۆنیۆسەوە هاتووە و دوو لە ئامۆزای یەکەمی گوایە نەوەی ڕاستەوخۆی ئیمپراتۆرێکی قوستەنتینیە بوون. بەڕاستی پاشخانێکی بەناوبانگ. بەڵام ئەوە لە فانتازیایەکی بەناوبانگ زیاتر نەبوو، چونکە لە ڕاستیدا کۆلۆمبۆس کوری دۆمێنیکۆ کۆڵۆمبۆ بوو، کە بێژەرێکی زەلیل بوو و کاتێک کریستوفر گەنج بوو دوکانێکی شەرابی کردبووەوە و دواتر بە فرۆشتنی پەنیر بژێوی ژیانی دابین دەکرد.

کۆلۆمبۆس خۆی ئەفسانەی پاشخانی بەرزی خۆی دروست کردبوو، چونکە هەر لە سەرەتاوە هەستی دەکرد چارەنووس بۆ شتە گەورەکان تاکی کردووە، و جۆرێک لە پاشایەتی لە خوێنیدا هەیە. بەم پێیە وا مامەڵەی دەکرد کە بەڕاستی لە ڕەچەڵەکی بەرزەوە هاتبێت. دوای کارێکی بێ ڕووداو وەک بازرگانێک لە کەشتییەکی بازرگانیدا، کۆڵۆمبۆس کە بەڕەچەڵەک خەڵکی جێنەوا بوو، لە شاری لیسبۆن نیشتەجێ بوو. بە بەکارهێنانی چیرۆکی هەڵبەستراوی پاشخانە بەرزەکەی، هاوسەرگیری لەگەڵ خێزانێکی دامەزراو لە لیسبۆن کرد کە پەیوەندییەکی نایابیان لەگەڵ پاشایەتی پورتوگالدا هەبوو.

لە ڕێگەی خەزوورەکانییەوە، کۆلۆمبۆس کۆبوونەوەیەکی لەگەڵ پاشای پورتوگال، خواوی دووەم، ئەنجامدا، کە داواکارییەکی بۆ دابینکردنی پارە بۆ گەشتێکی بەرەو ڕۆژئاوا بە ئامانجی دۆزینەوەی ڕێگایەکی کورتتر بۆ ئاسیا. لە بەرامبەر ڕاگەیاندنی ئەوەی کە هەر...

Machine Translated by Google

ئەو دۆزینەوانە کە بەدەستی هێنابوو بەناوی پاشاوە ئەنجام دەدرا، کۆڵۆمبۆس زنجیرەیەک مافی دەویست: نازناوی دەریاوانی گەورەی دەریای ئۆقیانووس؛ نووسینگەی جێگری پاشا بەسەر هەر زەوییەکدا کە بیدۆزێتەوە؛ و لەسەدا ی۱۰بازرگانی داهاتوو بەم جۆرە زەویانە. هەموو ئەم مافانە دەبوو بۆماوەیی و بۆ هەمیشە بێت. کۆڵۆمبۆس ئەم داواکاریانەی کرد لە کاتێکدا پێشتر بازرگانێکی سادە بووە، نزیکەی هیچی لەبارەی کەشتیوانییەوە نەدەزانی، نەیدەتوانی چوارگۆشەیەک کار بکات و هەرگیز سەرکردایەتی کۆمەڵێک پیاوی نەکردبوو. بە کورتی ئەو بە هیچ شێوەیەک هیچ بروانامەیەکی نەبوو بۆ ئەو گەشتەی کە پێشنیاری کردبوو. جگە لەوەش، داواکارییەکەی هیچ وردەکارییەکی تێدا نەبوو کە چۆن پلانەکانی بەدی دەهێنێت، تەنیا بەڵێنی ناڕوون بوو.

کاتێک کۆلۆمبۆس یاریگاکەی تەواو کرد، جواو دووەم زەردەخەنەی کرد: بە ئەدەبەوە پێشنیارەکەی ڕەتکردەوە، بەڵام دەرگاکەی بە کراوەیی هێشتەوە بۆ داهاتوو. لێرەدا دەبێ کۆلۆمبۆس سەرنجی شتێک بووبێت کە هەرگیز لەبیری نەدەکرد: تەنانەت لە کاتێکدا پاشا داواکارییەکانی دەریاوانەکەی ڕەتدەکردەوە، وەک شتێکی شەرعی مامەڵەی لەگەڵ دەکرد. نە بە کۆڵۆمبۆس پێکەنی و نە پاشخان و بڕوانامەکانیشی خستە ژێر پرسیارەوە. لە ڕاستیدا پاشا سەرسام بوو بە بوێری داواکارییەکانی کۆڵۆمبۆس، و بە ڕوونی هەستی بە ئاسوودەیی دەکرد لە کۆمەڵگەی پیاوێکدا کە بەو متمانەیە مامەڵەی دەکرد. دەبێ ئەو کۆبوونەوەیە کۆلۆمبۆسی قەناعەت پێکردبێت کە غەریزەکانی ڕاستن: بە داوای مانگ، لە یەک کاتدا پێگەی خۆی بەرز کردبووەوە، چونکە پاشا وای زانیبوو کە مەگەر پیاوێک کە نرخێکی وا زۆر لەسەر خۆی دابنێت شێت بێت، کە کۆلۆمبۆس دەرنەکەوت بۆ ئەوەی بێت، دەبێت بە جۆرێک شایانی ئەوە بێت.

HIPPOFIDES IT SI

لە نەوەی داهاتوودا خێزانەکە زۆر لە پێشوو بەناوبانگتر بوو لە ڕێگەی ئەو جیاکارییەی کە کلیستینێس وەستای سیسیۆن پێی بەخشیبوو. کلیستینێس... کچێکی هەبوو بە ناوی ئاگاریستا، کە ئارەزووی دەکرد هاوسەرگیری لەگەڵ باشترین پیاوی هەموو یۆنان بکات. بۆیە لە کاتی یارییە ئۆڵۆمپیادەکاندا کە خۆی لە پێشبڕکێی گالیسکەدا سەرکەوتنی بەدەستهێنابوو، ڕاگەیاندنێکی ئاشکرای کرد، بەو مانایەی کە هەر یۆنانییەک خۆی بە باشی بزانێت کە بتوانێت ببێتە زاوای کلیستینێس، پێویستە لە ماوەی شەست ساڵیدا خۆی لە سیسیۆن نیشان بدات ڕۆژان -یان زووتر ئەگەر بیەوێت -چونکە بەنیازی ئەوە بوو، لە ماوەی ساڵی دوای ڕۆژی شەست، کچەکەی دەستگیراندار بکات بە هاوسەری داهاتووی. کلیستینێس ڕێرەوێکی پێشبڕکێ و ئەڵقەیەکی زۆرانبازی هەبوو کە بە تایبەتی بۆ مەبەستەکەی دروستکرابوو و لە ئێستادا داواکاران دەستیان کرد بە هاتنی -هەموو پیاوێک کە نەتەوەی یۆنانی بوو

Machine Translated by Google

کە شتێکی هەبوو شانازی پێوە بکات یان لە وڵاتەکەی یان لە خۆیدا....

کلیستینێس سەرەتا بە داوای لە هەریەکێک [لە ژمارەیەکی زۆر لە داواکاران] دەستی پێکرد کە بە نۆرە ناوی وڵات و دایک و باوکی خۆیان بنووسن؛ پاشان بۆ ماوەی ساڵێک لە ماڵەکەی خۆیدا هێشتیانەوە، بۆ ئەوەی بە باشی بیانناسێت، هەندێکجار بە تاک و هەندێکجار هەموویان پێکەوە دەچووە ناو گفتوگۆوە و هەریەکەیان تاقیدەکردەوە بۆ سیفەتە پیاوانە و میزاجی و پەروەردە و ڕەوشتی خۆی.... بەڵام گرنگترین تاقیکردنەوە لە هەموویان ڕەفتارەکانیان بوو لەسەر مێزی نانخواردن. هەموو ئەمانە بە درێژایی مانەوەیان لە سیسیۆن بەردەوام بوون و هەموو ئەو کاتەش بە جوانی میوانداریيان دەکرد. بە هۆکارێک یان هۆکارێکی تر ئەوە دوو ئەسینایی بوون کە بە باشترین شێوە کلیستینێسیان سەرسام کرد و لە نێو ئەو دوو کوڕەدا هیپۆکلییدس کوڕی تیساندەر بوو.... لە کۆتاییدا ڕۆژێک هات کە بۆ دەستگیرانداری دیاری کرابوو، و کلیستینێس ناچار بوو ڕۆژەکەی خۆی ڕابگەیەنێت بژاردە. ئەو ڕۆژەکەی بە قوربانیکردنی سەد گا ،nzarkedو پاشان ئاهەنگێکی گەورەی سازکرد، کە نەک تەنها داواکاران بەڵکو هەموو کەسێکی دیار لە سیسیۆن بانگهێشتکرابوون. کاتێک ژەمی ئێوارە تەواو بوو، داواکاران دەستیان کرد بە کێبڕکێ لەگەڵ یەکتر لە بواری مۆسیقا و لە قسەکردن لە کۆمپانیادا. لە هەردوو ئەم دەستکەوتەدا ئەوە هیپۆکلیدس بوو کە بە دووری دەزانم دۆستترین پاڵەوانە، تا دواجار، لەگەڵ زیاتر و زیاتر شەراب خواردنەوەی، داوای لە فلوتژەنەکە کرد کە ئاوازێکی بۆ لێبدات و دەستی کرد بە سەماکردن بەو. ئێستا ڕەنگە زۆر باش بێت کە بە ڕەزامەندی خۆی سەمای کردبێت؛ بەڵام کلیستینێس کە سەیری نمایشەکەی دەکرد، دەستی کرد بە گومانی جددی لە هەموو کارەکە. لە ئێستادا، دوای وەستانێکی کورت، هیپۆکلیدس نارد بۆ مێزێک؛ مێزەکە هێنرا و هیپۆکلیدس کە سەرکەوتە سەری، سەرەتا هەندێک سەمای لاکۆنی سەمای کرد، دواتر هەندێک سەمای ئەتیک و کۆتایی هات بە وەستان لەسەر سەری و لێدانی کات بە قاچەکانی لە هەوادا سەمای لاکۆنی و ئەتیک بەس خراپ بوون؛ بەڵام کلیستینێس، هەرچەندە پێشتر بیری لە هەبوونی زاوایەکی لەو شێوەیە بێزار بوو، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا خۆی گرت و توانی خۆی لە تەقینەوەیەک بپارێزێت؛ بەڵام کاتێک بینی هیپۆکلییدس بە قاچەکانی کات دەدات، ئیتر بەرگەی نەدەگرت. "کوڕی تیساندەر، "گریا، "تۆ سەمات کردووە لە هاوسەرگیرییەکەت.

"

مێژووەکان، هێرۆدۆت، سەدەی پێنجەمی پێش زایین

چەند ساڵێک دواتر کۆلۆمبۆس ڕووی لە ئیسپانیا کرد. بە بەکارهێنانی پەیوەندییە پورتوگالیەکانی، بە بازنەی بەرز لە دەرباری ئیسپانیادا دەجووڵایەوە، لە لایەن داراییە بەناوبانگەکانەوە یارمەتی وەردەگرت و لەگەڵ دوک و شازادەکاندا مێزی هاوبەشی دەکرد. بۆ هەموو ئەم پیاوانە داوای خۆی بۆ پارەدارکردنی گەشتێک بۆ ڕۆژئاوا دووبارە کردەوە- هەروەها بۆ ئەو مافانەی کە لە جواو دووەم داوای کردبوو. هەندێک,

Machine Translated by Google

وەک دوکی بەهێزی مەدینە، ویستی پارەتی بدات، بەڵام نەیتوانی، بەو پێیەی دەسەڵاتیان نەبوو ئەو نازناو و مافانەی کە ئەو دەیەویێت پێیان ببەخشن. بەڵام کۆلۆمبۆس پاشەکشەی نەدەکرد. زۆری نەخایاند تێگەیشت کە تەنها یەک کەس دەتوانێت داواکارییەکانی جێبەجێ بکات: شاژن ئیزابێلا. لە ساڵی ١٤٨٧دواجار توانی کۆبوونەوەیەک لەگەڵ شاژنەکەدا ئەنجام بدات و هەرچەندە نەیتوانی ڕازی بکات کە پارەی گەشتەکە دابین بکات، بەڵام بە تەواوی سەرسامی کرد، و بوو بە میوانێکی بەردەوام لە کۆشکەکەدا.

لە ساڵی ١٤٩٢دائیسپانییەکان دواجار داگیرکەرانی مۆرییان دەرکرد کە چەندین سەدە
پێشتر دەستی بەسەر بەشێک لە وڵاتەکەدا گرتبوو. لەگەڵ هەڵگرتنی بارگرانی سەردەمی جەنگ لەسەر گەنجینەکەی، ئیزابێلا هەستی کرد کە دواجار دەتوانێت وەڵامی داواکارییەکانی هاوڕێ گەرانەکەی بداتەوە و بڕیاریدا پارەی سێ کەشتی و ئامێر و مووچەی تیمەکان و پارەتییەکی کەم بدات بۆ کۆلۆمبۆس. لەوەش گرنگتر، گرێبەستێکی داڕشتبوو کە ئەو نازناو و مافانەی بە کۆلۆمبۆس بەخشی کە پێداگری لەسەر کردبوو. تاکە شتێک کە ڕەتیکردەوە -و تەنها لە وردەکارییەکانی گرێبەستەکەدا -لەسەدا ی١٠هەموو داهاتەکانی هەر زەوییەک بوو کە دۆزرایەوە: داواکارییەکی بێمانا، بەو پێیەی ئەو نەیدەویست هیچ سنوورێکی کاتیی لەسەر نەبێت. (ئەگەر ئەو بڕگەیە بەجێبهێڵرابا، لە کۆتاییدا کۆڵۆمبۆس و میراتگرانی دەکردە دەوڵەمەندترین خێزان لەسەر هەسارەکە. کۆڵۆمبۆس هەرگیز نووسینە وردەکەی نەخوێندەوە).

کۆلۆمبۆس کە ڕازی بوو کە داواکارییەکانی جێبەجێ کراون، هەمان ساڵ بە کەشتی ڕۆیشت بۆ گەڕان بەدوای ڕێڕەوی ئاسیا. (پێش ئەوەی بڕوات وریا بوو باشترین کەشتیوانی بەکرێ بگرێت کە بتوانێت بیدۆزێتەوە بۆ ئەوەی یارمەتی بدات بۆ ئەوەی بگاتە ئەوێ.) ئەرکەکە نەیتوانی ڕێڕەوێکی لەو شێوەیە بدۆزێتەوە، بەڵام کاتێک کۆلۆمبۆس داواکارییەکی لە شاژن کرد کە ساڵی دواتر پارەی گەشتێکی گەورەتری شاژن بدات، ئەویش ڕازی بوو . تا ئەو کاتە هاتبوو کە کۆلۆمبۆس وەک چارەنووسی شتە گەورەکان ببینێت.

لێکدانەوە

وەک گەڕانێک کۆلۆمبۆس لە باشترین حاڵەتدا مامناوەند بوو. ئەو کەمتر لەبارەی دەریاوە دەزانی وەک لە دەریاوانە ئاساییەکانی کەشتییەکان، هەرگیز نەیدەتوانی پانی و درێژی دۆزینەوەکانی دیاری بکات، دوورگەکانی بە هەڵە بە کیشوەری فراوان دەزانی و مامەڵەی خراپی لەگەڵ تیمەکەیدا دەکرد. بەڵام لە بوارێکدا ئەو نابغە بوو: دەیزانی چۆن خۆی بفرۆشێت£ چۆنی تر ڕوونی بکاتەوە کە چۆن کوڕی پەنیرفرۆشێک، بازرگانێکی دەریایی ئاست نزم، توانی خۆی لەگەڵ باڵاترین بنەماڵە شاهانە و ئەرستۆکراتەکاندا خۆش بکات؟

Machine Translated by Google

کۆلۆمبۆس هێزێکی سەرسوڕهێنەری هەبوو بۆ ئەوەی ئاغاکان سەرسام بکات و هەموو ئەمانەش لە شێوازی هەڵگرتنی خۆیەوە سەرچاوەی گرتووە. ئەو هەستێکی متمانەی پێشبینی دەکرد کە بە تەواوی لە ڕێژەیەکی دەرچوو بوو لەگەڵ تواناکانی. هەروەها متمانەی ئەو خۆبەرزکردنەوەیەکی شەڕانگێزانە و ناشرینانەی کەسێکی سەرهەڵداو نەبوو- دڵنیابوونێکی بێدەنگ و ئارام بوو بۆ خۆ. لە ڕاستیدا هەمان ئەو متمانەیە بوو کە بەزۆری خودی ئاغاکان نیشانیان دەدا. دەسەڵاتدارانی ناو ئەرستۆکراسییە کۆنەکان هەستیان بە پێویستی نەدەکرد خۆیان بسەلمێنن یان خۆیان دووپات بکەنەوە؛ بەهۆی ئەوەی ئاغا بوون، دەیانزانی هەمیشە شایەنی زیاترن، و داوای ئەوە دەکەن. کەواتە لەگەڵ کۆلۆمبۆس هەستیان بە نزیکایەتییەکی خێرا کرد، چونکە ئەو خۆی بەو شێوەیە هەڵگرتبوو کە ئەوان هەڵدەگرت- لە سەرووی خەڵکەوە بەرز بووەوە، قەدەری گەورەیی بوو.

تێبگە: لە توانای خۆتدایە نرخی خۆت دابنێیت. چۆن هەڵدەگریت

خۆت ڕەنگدانەوەی ئەوەیە کە بیر لە خۆت دەکەیتەوە. ئەگەر داوای کەم بکەیت و پێیەکانت تێکەڵ بکەیت و سەرت دابەزێنیت، خەڵک وا دەزانن ئەمە ڕەنگدانەوەی کارەکتەری تۆیە. بەڵام ئەم ڕەفتارە تۆ نیت- تەنیا ئەوەیە کە چۆن خۆت هەڵبژاردووە بۆ ئەوەی خۆت پێشکەش بە کەسانی دیکە بکەیت. دەتوانیت بە هەمان ئاسانی بەرەی کۆڵۆمبۆس بخەیتەڕوو: هەڵچوون، متمانە و هەستکردن بەوەی کە لەدایک بوویت

بۆ لەبەرکردنی تاج.

لەگەڵ هەموو فریودەرە گەورەکاندا ڕووداوێکی جێی سەرنج هەیە کە ئەوان قەرزاری دەسەڵاتی خۆیانن. لە کردەوەی ڕاستەقینەی فێڵکردندا بە باوەڕبوون بە خۆیان زاڵ دەبن: ئەوە ئەمەیە کە دواتر بە شێوەیەکی موعجیزەئامێز و ناچارکەر قسە لەگەڵ دەوروبەریان دەکات.

فریدریش نیچە، ١٩٠٠-١٨٤٤

کلیلی دەسەڵات

ئێمە وەک منداڵێک ژیانمان بە گەشاوەیەکی زۆرەوە دەست پێدەکەین، چاوەڕوانی و داوای هەموو شتێک لە جیهان دەکەین. ئەمە بەگشتی دەگوازرێتەوە بۆ یەکەم هێرشەکانمان بۆ ناو کۆمەڵگا، لەگەڵ دەستپێکردنی کارەکانمان. بەڵام لەگەڵ گەورەبوونی تەمەنمان ئەو ڕەتکردنەوە و شکستانەی کە ئەزموونی دەکەین سنوورێک دادەنێن کە تەنها لەگەڵ تێپەڕبوونی کاتدا پتەوتر دەبن. بە هاتنی چاوەڕوانی کەمتر لە جیهان، ئێمە سنووردارکردنەکان قبوڵ دەکەین کە بەڕاستی خۆسەپێنراون. دەست دەکەین بە کڕنۆش بردن و ڕشتن و داوای لێبوردن دەکەین تەنانەت بۆ سادەترین داواکاریش. چارەسەری بچووکبوونەوەی ئاسۆی لەو شێوەیە ئەوەیە کە بە ئەنقەست خۆمان ناچار بکەین بە ئاراستەی پێچەوانەدا- کەمکردنەوەی شکستەکان و پشتگوێخستنی سنووردارکردنەکان، وا لە خۆمان بکەین داواکاری و چاوەڕوانی وەک...

Machine Translated by Google

زۆر وەک منداڵەکە. بۆ بەدیهێنانی ئەمەش دەبێت ستراتیژییەکی تایبەت لەسەر خۆمان بەکاربهێنین. ناوی بنێن ستراتیژی تاج.

ستراتیژی تاج لەسەر بنەمای زنجیرەیەکی سادەی هۆکار و کاریگەری دامەزراوە:
ئەگەر باوەڕمان بەوە هەبێت کە قەدەرمان بۆ شتە گەورەکان دانراوە، ئەوا باوەڕەکەمان بەرەو دەرەوە دەدرەوشێتەوە، هەروەک چۆن تاجێک ئاورایەک لە دەوری پاشایەک دروست دەکات. ئەم درەوشاوەییە دەرەکییە خەڵکی دەوروبەرمان تووش دەکات، کە پێیان وایە دەبێت هۆکارمان هەبێت بۆ ئەوەی هەست بە متمانەیەکی زۆر بکەین. پێدەچێت ئەو کەسانەی تاج لەبەر دەکەن هەست بە هیچ هەستێکی ناوەکی نەکەن بۆ سنوورەکانی ئەوەی کە دەتوانن داوای چی بکەن یان چی بەدەست بهێنن.

ئەمەش بەرەو دەرەوە تیشک دەدات. سنوور و سنوورەکان نامێنن. ستراتیژی تاج بەکاربهێنە و سەرت سوڕدەمێنێت کە چەند جارێک بەرهەمی دەهێنێت.
وەک نموونە ئەو منداڵە دڵخۆشانە وەربگرە کە داوای هەر شتێک دەکەن کە دەیانەوێت، و بەدەستی بهێنن. چاوەڕوانییە بەرزەکانیان سۆز و خۆشەویستی ئەوانە. گەورەکان چێژ لە جێبەجێکردنی خواستەکانیان وەردەگرن- هەروەک چۆن ئیزابێلا چێژی لە جێبەجێکردنی خواستەکانی کۆڵۆمبۆس وەرگرتووە.
بە درێژایی مێژوو، خەڵکی لەدایکبوونی جیانەکراوە- تیۆدۆراکانی بیزەنتین، کۆلۆمبۆسەکان، بیتهۆڤنەکان، دیسرالیسەکان- توانیویانە ستراتیژی تاجەکە کاربکەن، ئەوەندە باوەڕیان بە گەورەیی خۆیان هەیە کە دەبێتە پێشبینییەکی خۆبەدیهێنان. فێڵەکە سادەیە: بە باوەڕبوونت بەسەر خۆتدا زاڵبە. تەنانەت لەکاتێکدا دەزانیت جۆرێک لە فێڵکردن لەسەر خۆت پراکتیزە دەکەیت، وەک پاشا مامەڵە بکە. پێدەچێت وەک...

یەک.

ڕەنگە تاج لە کەسانی دیکە جیات بکاتەوە، بەڵام ئەوە ئێوەن کە ئەو جیابوونەوەیە بکەنە ڕاستەقینە: دەبێت بە شێوەیەکی جیاواز مامەڵە بکەیت، دووری خۆت لە دەوروبەرت نیشان بدەیت. یەکێک لە ڕێگاکانی جەختکردنەوە لەسەر جیاوازییەکەت ئەوەیە کە هەمیشە بە کەرامەتەوە مامەڵە بکەیت، گرنگ نییە بارودۆخەکە چۆن بێت. لویس فیلیپ هیچ هەستێکی جیاوازی لە کەسانی دیکە نەدەدا- ئەو پاشای بانکدار بوو. وە لەو ساتەی کە ڕەعیەتەکانی هەڕەشەیان لێکرد، ئەویش خۆی خستە ناوەوە، هەمووان هەستیان بەم شتە کرد و هێرشیان کردە سەر. لویس فیلیپ بەهۆی ئەوەی کەرامەتی شاهانە و پتەویی ئامانجەکەی نەبوو، وا دیار بوو فێڵبازێک بوو و تاجەکە بە ئاسانی لە سەریدا دەڕوخێنرا.

نابێت بیرینگی شاهانە لەگەڵ خۆبەزلزانین تێکەڵ بکرێت. ڕەنگە خۆبەزلزانین وەک مافی پاشا دەرکەوێت، بەڵام لە ڕاستیدا خیانەت لە نائەمنی دەکات. زۆر پێچەوانەی ڕەفتارێکی شاهانەیە.

هایلە سەلاسی کە بۆ ماوەی چل ساڵ یان زیاتر فەرمانڕەوای ئەسیوپیا بوو کە لە ساڵی ١٩٣٠ەوە دەستی پێکرد، سەردەمانێک گەنجێک بوو بە ناوی لیج تەفاری. ئەو لە بنەماڵەیەکی بەرێزەوە هاتبوو، بەڵام هیچ چانسێکی ڕاستەقینە نەبوو بۆ ئەوەی بچێتە سەر دەسەڵات، چونکە زۆر لە هێڵی جێنشینی ئەو پاشایەی ئەوکاتە لەسەر تەخت بوو، مێنلیکی دووەم.

Machine Translated by Google

سەرەڕای ئەوەش لە تەمەنێکی بچووکەوە متمانەی بەخۆی و هەڵسوکەوتێکی شاهانەی نیشان دا کە هەموو دەوروبەری تووشی سەرسوڕمان دەکرد.
تەفاری لە تەمەنی چواردەساڵیدا دەچێتە ئەو دادگایە بۆ نیشتەجێبوون، لەوێ یەکسەر سەرسامی مێنلیک دەکات و بووە خۆشەویستترینی. نیعمەتی تەفاری لە ژێر ئاگردا و سەبر و دڵنیایی هێمنانەی پاشای سەرسام کرد. گەنجە ئاغاکانی تر، خۆبەزلزان و زەق و ئیرەیی، ئەم هەرزەکارە سووک و کتێبپەرستەیان پاڵ دەنا. بەڵام هەرگیز توڕە نەبوو- ئەوە نیشانەی نائەمنی دەبوو، کە بۆی نەدەچەوساندەوە. پێشتر کەسانێک لە دەوروبەری هەبوون کە هەستیان دەکرد ڕۆژێک دێت بەرز دەبێتەوە بۆ لوتکە، چونکە وەک ئەوەی پێشتر لەوێ بێت مامەڵەی دەکرد.

دوای چەند ساڵێک و لە ساڵی ١٩٣٦کە فاشیستەکانی ئیتالیا دەستیان بەسەر ئەسیوپیادا گرتبوو و تەفاری کە ئێستا پێی دەوترێت هایلە سەلاسی لە دەربەدەریدا بوو، قسەی بۆ کۆمەڵەی گەلان کرد بۆ ئەوەی داوای لە دۆسیەی وڵاتەکەی بکات. ئیتالییەکانی ناو ئامادەبووان بە سووکایەتییەکی ناشرین قسەیان لەگەڵ دەکرد، بەڵام ئەو پۆزە شکۆمەندەکەی خۆی پاراست، وەک ئەوەی بە تەواوی کاریگەری لەسەر نەبێت. ئەمەش بەرزی کردەوە لەکاتێکدا نەیارەکانی ناشرینتر دەرکەوتن. کەرامەت، لە ڕاستیدا، بەبێ گۆڕان ئەو دەمامکە کە لە ژێر بارودۆخێکی سەختدا بیگریتە بەر: وەک ئەوە وایە هیچ شتێک نەتوانێت کاریگەری لەسەرت هەبێت، و هەموو کاتێکی جیهانت هەیە بۆ وەڵامدانەوە. ئەمە پۆزێکی لەڕادەبەدەر بەهێزە.

ڕەفتاری شاهانە سوودی دیکەی هەیە. فێڵبازەکان لە مێژە بەهاکەی دەزانن
لە بەرەیەکی ئەرستۆکراتی؛ یان خەڵک چەک دامالێت و کەمتر گومانیان لێدەکات، یان دەیانترسێنێت و دەیانخاتە بەرگرییەوە- و وەک کونت ڤیکتۆر لوستیگ دەیزانی، کاتێک مژەرێک دەخەیتە سەر بەرگری، مەحکومە. فێڵبازی زەرد کید وایلێیش زۆرجار تەڵەی پیاوێکی دەوڵەمەندی دەگرتە ئەستۆ، لەگەڵ ئەو بێباکییەی کە لەگەڵیاندا دەڕوات. بە ئاماژەدان بە هەندێک شێوازی ئەفسوناوی بۆ بەدەستهێنانی پارە، وەک پاشایەک بە دووری دەوستێت و متمانەی خۆی دەردەخست وەک ئەوەی بەڕاستی دەوڵەمەندێکی ئەفسانەیی بێت.

مژەرەکان سواڵیان دەکرد کە لە کۆنەکەدا بن، بۆ ئەوەی چانسی ئەو سامانەیان هەبێت کە ئەو بە ڕوونی پیشانی دەدا.

لە کۆتاییدا، بۆ بەهێزکردنی ئەو فێڵە دەروونییە ناوەکیانەی کە لە پرۆژەکردنی ڕەفتاری شاهانەدا بەشدارن، ستراتیژی دەرەکی هەیە کە یارمەتیت دەدات کاریگەرییەکە دروست بکەیت.
یەکەم: ستراتیژی کۆڵۆمبۆس: هەمیشە داواکارییەکی بوێرانە بکە. نرخەکەت بەرز دابنێ و لەرزین مەبە. دووەم: بە شێوەیەکی شکۆمەندانە، بە دوای بەرزترین کەسی ناو بیناکەدا برۆ. ئەمەش یەکسەر دەتخاتە هەمان فرۆکەی ئەو بەرێوەبەری جێبەجێکارەی کە هێرش دەکەیتە سەر. ستراتیژی داود و گۆلیایە: بە هەڵبژاردنی نەیارێکی گەورە، ڕواڵەتی گەورەیی دروست دەکەیت.

Machine Translated by Google

سێیەم: دیارییەکی جۆرێک بدە بەوانەی لە سەرووی خۆتەوەن. ئەمە ستراتیژیەتی...
ئەوانەی کە پاترۆنیان هەیە: بە پێدانی دیارییەک لە پاترۆنەکەت، تۆ لە بنەڕەتدا...
دەڵێن هەردووکتان یەکسانن. یارییە کۆنەکەی فێڵکردنە لە بەخشین بۆ ئەوەی...
دەتوانیت بیگریت. کاتێک نووسەری سەردەمی ڕێنێسانس پیترۆ ئارێتینۆ دوکی دەویست
لە مانتوا وەک پاترۆنی داهاتوو، دەیزانی کە ئەگەر کۆیلە بێت و...
sycophantic، دوک بە ناشایستە دەزانی؛ بۆیە لە...
دوک بە دیاری، لەم حاڵەتەدا تابلۆکانی هاوڕێ باشی نووسەر تیتیان.
قبوڵکردنی دیارییەکان جۆرێک لە یەکسانی لە نێوان دوک و نووسەردا دروستکرد: ...The
دوک بەهۆی ئەو هەستەی کە مامەڵە لەگەڵ پیاوێکی خۆی دەکات، ئاسوودە بوو
مۆری ئەرستۆکراتی خۆی. ئەو بە بەخشندەیی پارەی ئارێتینۆی دابین کرد. ستراتیژی دیاری بریتییە لە...
ورد و درەوشاوە چونکە سواڵ ناکەیت: داوای یارمەتی دەکەیت لە کەسێکی بەرپێزدا
شێوازێک کە یەکسانی لە نێوان دوو کەسدا دەگەیەنێت، یەکێکیان تەنها بەرێکەوت...
پارەی زیاتریان هەبێت.
لەبیرت بێت: ئەوە کاری خۆتە کە نرخەکەی خۆت دابنێیت. داوای کەمتر بکە و واتە
تەنها ئەوەی بەدەستی دەهێنیت. بەڵام داوای زیاتر بکە و سیگناڵێک دەنێری کە...
تۆ شایەنی فیدیەی پاشایەکیت. تەنانەت ئەوانەی ڕەتت دەکەنەوە ڕێزت لێدەگرن
بۆ متمانەت، و ئەو ڕێزە لە کۆتاییدا بە جۆرێک سوودی دەبێت کە تۆ...
ناتوانێت خەیاڵی بکات.

وێنە: تاج. بیخە سەر سەرت و تۆ پۆزێکی جیاواز وەردەگریت- دڵنیاییەکی ئارام و لە هەمان کاتدا
تیشکدەر. هەرگیز گومان نیشان مەکە، هەرگیز کەرامەتی خۆت لە ژێر تاجدا لەدەست مەدە، یان
ناگونجێت. پێدەچێت چارەنووسی یەکێکی شایستەتر بێت. چاوەڕێی تاجە گوڵینە مەکەن؛
ئیمپراتۆرە گەورەکان تاجی سەر خۆیان دادەنێن.

Machine Translated by Google

دەسەڵات: هەموو کەسێک دوای مۆدەی خۆی شاهانە بێت. با هەموو کردارەکانت، هەرچەندە هی پاشایەک نین، بەڵام لە کایەی خۆیاندا، شایەنی یەک بن. لە کردەوەکانتدا بەرز بە، لە بیرکردنەوەکانتدا بەرز بە؛ و لە هەموو کارەکانتدا نیشان بدە کە تۆ شایەنی ئەوەیت پاشا بیت هەرچەندە لە واقیعدا یەک نیت. (بالتاسار گراسیان، (١٦٥٨-١٦٠١

پێچەوانەکردنەوە

بیرۆکەی گریمانەی متمانەی شاهانە ئەوەیە کە خۆت لە کەسانی دیکە جیا بکەیتەوە، بەڵام ئەگەر ئەمە زۆر دوور بخەیتەوە ئەوە دەبێتە پووچەڵکردنەوەی تۆ. هەرگیز ئەو هەڵەیە مەکە کە وا بیر بکەیتەوە کە بە زەلیلکردنی خەڵک خۆت بەرز دەکەیتەوە. هەروەها، هەرگیز بیرۆکەیەکی باش نییە کە زۆر بەرز لە سەرووی خەڵکەوە بێت- تۆ ئامانجێکی ئاسان دروست دەکەیت. وە کاتێک هەیە کە پۆزێکی ئەرستۆکراتی بە شێوەیەکی بەرچاو مەترسیدارە.

چارڵی یەکەم، پاشای ئینگلتەرا لەساڵانی ،١٦٤٠دا ڕووبەڕووی جەماوەرێکی قووڵ بووەوە بێهیوابوون لە دامەزراوەی پاشایەتی. ڕاپەڕین لە سەرانسەری وڵاتدا سەریهەڵدا، بە سەرۆکایەتی ئۆلیڤەر کرۆمۆڤێڵ. ئەگەر چارڵز بە تێڕوانین و پشتگیری لە چاکسازی و نمایشی قوربانیدانی بەشێک لە دەسەڵاتەکەی کردبایە بەرامبەر ئەو سەردەمە، ڕەنگە مێژوو جیاواز بووایە. لەبری ئەوە گەڕایەوە بۆ پۆزێکی شاهانەتر، وا دیار بوو توورە بوویێت لە هێرشکردنە سەر دەسەڵاتەکەی و بۆ سەر دامەزراوەی خودایی پاشایەتی. پاشایەتییە ڕەقەکەی خەڵکی تورە دەکرد و ڕاپەڕینەکانیان هان دەدا. وە لە کۆتاییدا چارڵز سەری لەدەستدا، بە واتای وشە.

تێبگە: تۆ متمانەت دەدرەوشێنیتەوە نەک خۆبەزلزانین و بێڕێزی.
لە کۆتاییدا، ڕاستە هەندێک جار دەتوانیت هەندێک هێز بدۆزیتەوە لە ڕێگەی کاریگەریکردن لەسەر جۆرێک لە قسەی ناشرین و زەمینی، کە بەهۆی توندڕەوییەکەیەوە پێکەنیناوی دەسەلمێنێت. بەڵام تا ئەو ڕادەیەی کە تۆ ئەم یارییە بە دەرچوون لە سنوورەکان دەبەیتەوە، خۆت لە کەسانی دیکە جیا دەکەیتەوە بە دەرکەوتنی هێندەی تر لە خۆیان بە قسەی ناشرین، یارییەکە مەترسیدارە: هەمیشە کەسانێک لە تۆ قێزەونتر دەبن، و بە ئاسانی جێگەیان دەگۆڕدرێیت وەرزی دواتر لەلایەن کەسێکی گەنجتر و خراپترەوە.

Machine Translated by Google

یاسای ٣٥

شارەزابوون لە هونەری کاتدان

حوکمدان

هەرگیز پێناچێت لە پەلەکردندا بیت خیانەت لە نەبوونی کۆنترۆڵکردن بەسەر خۆتدا دەکات، و بە تێپەڕبوونی کات. هەمیشە بە سەبرەوە دەرکەویت، وەک ئەوەی بزانیت کە هەموو شتێک لە کۆتاییدا بۆت دێت. ببە بە بەدواداچوون لە ساتەوەختی گونجاو؛ ڕۆحی سەردەم، ئەو ڕەوتانەی کە دەتباتە دەسەڵات بۆن بکە. فێربە کاتێک کاتەکە هێشتا پێنەگەیشتووە، لە دواوە بوەستیت، کاتێکیش گەیشتە ئەنجام بە توندی لێبدەیت.

وانەی سێرتۆریۆس

ئێستا هێزی سێرتۆریۆس بە خێرایی زیاتر بوو، چونکە هەموو هۆزەکانی نێوان ئیبرۆ و پیرینیس دەهاتنە لای و ڕۆژانە سەربازەکان بە لێشاو دەهاتن بۆ ئەوەی لە هەموو لایەکەوە بەشداری بکەن. لەهەمانکاتدا بەهۆی نەبوونی دیسیپلین و متمانەی زیادەڕۆیی ئەم بەربەرییە تازە هاتووانە، کە هاواریان لێدەکرد بۆ هێرشکردنە سەر دوژمن و تاقەتی تاکتیکەکانی دواخستنی نەدەبوو، هەربۆیە هەوڵی دەدا بە دەمەقاڵە بیانباتەوە. بە مشتومڕ کۆتاییان پێدەهێنن. بەڵام کاتێک بینی کە ئەوان ناڕازین و بەردەوامن لە فشارخستنە سەر داواکارییەکانیان بەبێ گوێدانە بارودۆخەکە، ڕێگەی پێدان ڕێگەی خۆیان هەبێت و ڕێگەی پێداین شەڕ لەگەڵ دوژمن بکەن؛ هیوای خواست کە تووشی شکستێکی سەخت ببن بەبێ ئەوەی بە تەواوی چەقێنرێن، و ئەمەش وایان لێدەکات لە داهاتوودا باشتر مەیلیان هەبێت بۆ گوێڕایەڵی فەرمانەکانی. ڕووداوەکە بەو شێوەیە دەرچوو کە چاوەڕێی دەکرد و سێرتۆرۆس هاتە هانایانەوە و خاڵێکی کۆبوونەوەی بۆ هەڵهاتووەکان دابین کرد و بە سەلامەتی بردیانەوە بۆ کەمپەکەی. هەنگاوی داهاتووی زیندووکردنەوەی ڕۆحە خەمۆکەکانیان بوو و بۆیە چەند ڕۆژێک دواتر کۆبوونەوەیەکی گشتی بانگهێشت کرد. پێش ئەو دوو ئەسپی بەرهەمهێنا، یەکێکیان پیر و لاواز بوو، ئەوی دیکەیان گەورە و شەهوەتباز و خاوەنی کلکێکی لێڵ بوو، کە بەهۆی ئەستووری و جوانی قژیەوە جێگەی سەرنج بوو. لە تەنیشت ئەسپە لاوازەکەوە پیاوێکی بەهێزی باڵابەرز وەستابوو و لە تەنیشت ئەسپە بەهێزەکەوە پیاوێکی کورتی جەستەی خراپ وەستابوو. بە ئاماژەیەک پیاوە بەهێزەکە دەستی بەسەر کلکی ئەسپەکەیدا گرت و بە هەموو ئەسپەکەیەوە هەوڵیدا

Machine Translated by Google

هێزێک بۆ ئەوەی بەرەو خۆی رابکێشێت، وەک ئەوەی بیدڕێتەوە، لە کاتێکدا پیاوە لاوازەکە دەستی کرد بە ڕاکێشانی مووەکان یەک بە یەک لە کلکی ئەسپە بەهێزەکە.
پیاوە بەهێزەکە دوای ئەوەی بە هەموو هێزی خۆیەوە بەبێ هیچ مەبەستێک خۆی ڕاکێشا و لە پرۆسەکەدا بووە هۆی ئەوەی بینەران بڕێکی زۆر سەرگەرمی بکەن، دواجار وازی لە هەوڵەکە هێنا، لە کاتێکدا پیاوە لاوازەکە بە خێرایی و بە کێشەیەکی زۆر کەمەوە کلکی ئەسپەکەی بە تەواوی ڕووتکردەوە. پاشان سێرتۆریۆس لەسەر پێیەکانی هەڵسا و وتی: ئێستا دۆستان و هاوپەیمانەکانم دەبینن کە کۆڵنەدان کاریگەرترە لە هێزی دڕندە و زۆر سەختی هەیە کە ئەگەر هەوڵی هەموو شتێک بدەیت بە یەکجار بەسەریدا زاڵ نابێت، بەڵام کامیان دەبێت بەرهەم بهێنە ئەگەر وردە وردە شارەزا بیت. ڕاستییەکە ئەوەیە کە هەوڵێکی بەردەوامی بەردەوام بەرگەی ناگیرێت، چونکە ئەمە ئەو ڕێگایەیە کە کات گەورەترین هێزەکانی سەر زەوی دەگرێت و چۆکیان پێدەدات. ئێستا کات، پێویستە لەبیرت بێت، دۆست و هاوپەیمانێکی باشە بۆ ئەو کەسانەی کە زیرەکی خۆیان بەکاردەهێنن بۆ هەڵبژاردنی ساتێکی گونجاو، بەڵام دوژمنێکی هەرە مەترسیدارە بۆ ئەوانەی کە پەلە دەکەن بۆ کردار لە ساتێکی هەڵەدا".

ژیانی سێرتۆریۆس، پلۆتارک، 120-46کانادا

ڕەچاوکردنی یاسا

جۆزێف فۆشێ کە لە ژیانیدا وەک مامۆستایەکی قوتابخانەی مەدرەسەی فەرەنسی دەستیپێکرد، زۆربەی دەیەی ١٧٨٠لە شارێکەوە بۆ شارێکی تر سەرگەردان بوو، بیرکاری بۆ کوڕانی گەنج دەگوتەوە. بەڵام هەرگیز خۆی بە تەواوی پابەند نەبووە بە کڵێسا، هەرگیز نەزرەکانی وەک قەشەیەک نەخواردووە- پلانی گەورەتری هەبوو.

بە سەبرەوە چاوەڕێی چانسەکەی دەکرد، بژاردەکانی بە کراوەیی هێشتەوە. وە کاتێک شۆڕشی فەرەنسا سەریهەڵدا، لە ساڵی ١٧٨٩،فۆشێ چیتر چاوەڕێی نەکرد: ڕزگاری بوو لە کاسۆکەکەی و قژی درێژ کرد و بوو بە شۆڕشگێڕ. چونکە ئەمە ڕۆحی ئەو سەردەمە بوو. بێبەشکردنی بەلەمەکە لەم ساتەوەختە گرنگەدا دەیتوانی کارەسات بێت. فۆشێ بەلەمەکەی لەدەست نەدا: بە هاوڕێیەتی ڕۆبێسپێری سەرکردەی شۆڕشگێڕ، بە خێرایی لە ڕیزەکانی یاخیبووەکاندا بەرزبووەوە. لە ساڵی ١٧٩٢شارۆچکەی نانت فۆشێ هەڵبژارد بۆ ئەوەی ببێتە نوێنەری خۆی لە کۆنفرانسی نیشتمانی (ئەو ساڵە دروستکرا بۆ ئەوەی دەستوورێکی نوێ بۆ کۆماری فەرەنسا دابڕێژێت).

کاتێک فۆشێ گەیشتە پاریس بۆ ئەوەی لە کۆنگرەدا شوێنی خۆی بگرێتەوە، درزێکی توندوتیژ لە نێوان میانڕەوەکان و جاکۆبینە توندڕەوەکاندا دروستبووبوو. فۆشێ هەستی بەوە کرد کە لە درێژخایەندا هیچ کام لە لایەنەکان بە سەرکەوتوویی دەرناکەون. هێز

Machine Translated by Google

بە دەگمەن لە دەستی ئەو کەسانەدا کۆتایی دێت کە شۆڕشێک دەستپێدەکەن، یان تەنانەت ئەوانەی شۆڕشەکە بەرەوپێش دەبەن؛ دەسەڵات بەو کەسانە دەلکێت کە دەیگەیەننە ئەنجامێک. ئەوە ئەو لایەنە بوو کە فۆش دەیویست تێیدا بێت.

هەستی کاتی ئەو نادیار بوو. وەک میانڕەو دەستی پێکرد، بۆ میانڕەوەکان
لە زۆرینەدا بوون. بەڵام کاتێک کاتی بڕیاردان لەسەر لەسێدارەدانی لویسی شانزەهەم هات یان نا، بینی کە خەڵک هاوار دەکەن بۆ سەری پاشا، بۆیە دەنگی یەکلاکەرەوەی دا- بۆ گیلۆتین. ئێستا بووبوو بە ڕادیکاڵ. بەڵام لەگەڵ کوڵانی گرژییەکان لە پاریس، پێشبینی مەترسییەکانی پەیوەندییەکی زۆر نزیکی لەگەڵ هەر فراکسیۆنێکدا کرد، بۆیە پێگەیەکی لە پارێزگاکاندا قبوڵکرد، کە بتوانێت بۆ ماوەیەک لە ئاستێکی نزمدا پاڵ بکەوێت. چەند مانگێک دواتر پۆستی پارێزگاری لیۆن دەستنیشانکرا و لەوێ سەرپەرشتی لەسێدارەدانی دەیان ئەرستۆکراتی کرد. بەڵام لە ساتێکی دیاریکراودا بانگەوازی وەستاندنی کوشتنەکانی کرد، هەستی کرد کە باری دەروونی وڵاتەکە دەگۆڕێت- و سەرەڕای ئەو خوێنەی کە پێشتر لەسەر دەستەکانی بوو، هاوڵاتیانی لیۆن وەک ڕزگارکەرێک لەو شوێنەی کە بە... تیرۆر.

تا ئێستا فۆشێ بە شێوەیەکی درەوشاوە کارتەکانی یاری کردبوو، بەڵام لە ساڵی ١٧٩٤هاوڕێ کۆنەکەی بوو
ڕۆبێسپێر بانگهێشتی پاریس کرد بۆ ئەوەی لێپرسینەوە لە کارەکانی لە لیۆن بکات.
ڕۆبێسپێر هێزی بزوێنەری تیرۆر بوو. سەری لە هەردوو لای ڕاست و چەپدا ناردبوو کە ڕۆڵی تێدا دەگێڕا و فۆشێ کە متمانەی نەمابوو، وا دیار بوو قەدەر بوو سەری داهاتوو دابین بکات. لە چەند هەفتەی داهاتوودا ململانێیەکی گرژ بەدوای خۆیدا هێنا: لە کاتێکدا ڕۆبێسپێر بە ئاشکرا قسەی ناشرین بە فۆشێ دەکرد و تۆمەتباری دەکرد بە تەماحی مەترسیدار و داوای دەستگیرکردنی دەکرد، فۆشێ فێڵبازەکە بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆتر کار دەکات، بە هێمنی پشتگیری لەنێو ئەو کەسانەدا بەدەستهێنا کە دەستیان کردبوو بە ماندووبوون لە کۆنترۆڵی دیکتاتۆری ڕۆبێسپێر . فۆش بۆ کات یاری دەکرد. دەیزانی تا زیاتر لە ژیاندا بمێنێتەوە، دەتوانێت هاوڵاتیانی ناڕازی زیاتر دژی ڕۆبێسپێر کۆببنەوە. پێش ئەوەی دژی ئەو سەرکردە بەهێزە بجوڵێت، دەبوو پشتیوانییەکی فراوانی هەبێت. پشتگیری لە نێوان هەردوو میانڕەوەکان و جاکۆبینەکاندا کۆکردەوە، یاری بە ترسی بەربڵاوی ڕۆبێسپێر دەکرد-هەموو کەسێک دەترسا لە داهاتوودا بچێتە گیلۆتین. هەموو ئەمانە لە ی٢٧تەممووزدا هاتنە دی: کۆنفرانسی کۆنفرانسی دژی ڕۆبێسپێر هات و هاواریان کرد و وتارێکی درێژخایەنی ئاسایی خۆی دابەزاند. هەر زوو دەستگیرکرا و چەند ڕۆژێک دواتر ئەوە سەری ڕۆبێسپێر بوو نەک سەری فۆشێ کە کەوتە ناو سەبەتەکەوە.

کاتێک فۆشێ دوای مردنی ڕۆبێسپێر گەڕایەوە کۆنفرانسی کۆنگرە، ئەو...
چاوەڕوانەکراوترین هەنگاوی خۆی ئەنجامدا: دوای ئەوەی سەرکردایەتی پیلانگێڕییەکەی دژی ڕۆبێسپێر کرد، چاوەڕوان دەکرا لەگەڵ میانڕەوەکان دابنیشێت، بەڵام ببینە، جارێکی دیکە لایەنەکانی گۆڕی و پەیوەندی بە جاکۆبینە توندڕەوەکانەوە کرد. بۆ ڕەنگە ئەو...

Machine Translated by Google

یەکەمجار لە ژیانیدا خۆی لەگەڵ کەمینەکاندا ڕێکخست. بەڕوونی هەستی بە کاردانەوەیەک کرد کە دەجووڵێتەوە: دەیزانی ئەو کوتلە میانڕەوەی کە ڕۆبێسپێریان لە سێدارە داوە، و ئێستا خەریک بوو دەسەڵات بگرنە دەست، خولێکی نوێی تیرۆر دەستپێدەکات، ئەمجارەیان دژی توندڕەوەکان. کەواتە لە لایەنگری جاکۆبینەکانەوە، فۆشێ لەگەڵ شەهیدانی ڕۆژانی داهاتوودا دانیشتبوو- ئەو کەسانەی کە لە نارەحەتییەکاندا کە لە ڕێگادا بوون بە بێ تاوان دادەنرێت.

لایەنگری ئەوەی کە خەریک بوو ببێتە تیپی دۆڕاو، بێگومان یارییەکی مەترسیدار بوو، بەڵام فۆشێ دەبێ حیسابی کردبێت کە دەتوانێت سەری ئەوەندە درێژ ڕابگرێت کە بە هێمنی خەڵک لە دژی میانڕەوەکان وروژێنێت و سەیری کەوتنە خوارەوەیان بکات لە دەسەڵات. لەڕاستیدا هەرچەندە میانڕەوەکان لە کانوونی دووەمی ساڵی 1795دا داوای دەستگیرکردنییان کرد و دەیاننارد بۆ گیلۆتین، بەڵام کاتێکی زۆر تێپەڕیبوو. لەسێدارەدانەکان لەلایەن خەڵکەوە ناپەسەند بوون و فۆشێ جارێکی دیکە لە وەرچەرخانی پاندۆلۆمەکە ڕزگاری بوو.

حکومەتێکی نوێ دەستی بەسەردا گرت، ئەویش بەڕێوەبەری. بەڵام ئەوە نەبوو، ئا
حکومەتی جاکۆبین، بەڵام حکومەتێکی مامناوەند- میانڕەوتر لەو حکومەتەی کە تیرۆری سەپاندبووەوە. فۆشێ، ڕادیکاڵ، سەری خۆی هێشتبووەوە، بەڵام ئێستا دەبوو پرۆفایلێکی نزم بهێڵێتەوە. چەند ساڵێک بە سەبرەوە لە پەراوێزدا چاوەڕێی دەکرد، کاتێکی دەدا بۆ ئەوەی هەر هەستێکی تاڵ لە بەرامبەریدا نەرم بکاتەوە، دواتر لە بەڕێوەبەرەکە نزیک بووەوە و قەناعەتی پێکردن کە خولیای نوێی هەیە ئەویش کۆکردنەوەی زانیاری هەواڵگرییە. بوو بە سیخوڕێکی مووچەخۆر بۆ حکومەت، لە کارەکەدا سەرکەوتوو بوو و لە ساڵی 1799پاداشتی کرا بە وەزیری پۆلیس. ئێستا تەنیا دەسەڵاتی نەبوو بەڵکو پێویست بوو سیخوڕییەکەی بۆ هەموو گۆشەیەکی فەرەنسا درێژ بکاتەوە- بەرپرسیارێتییەک کە توانای سروشتییەکەی زۆر بەهێزتر دەکرد بۆ بۆنکردن لەو شوێنەی کە با لێی دەهات. یەکێک لە یەکەم ڕەوتە کۆمەڵایەتییەکانی کە دەستنیشانی کرد، لە ڕاستیدا لە کەسایەتی ناپلیۆندا هات، ژەنەراڵێکی گەنجی بێدەنگ کە یەکسەر چارەنووسی لەگەڵ داهاتووی فەرەنسادا تێکەڵ بوو. کاتێک ناپلیۆن کودەتایەکی ئازاد کرد، لە ی9 تشرینی دووەمی ساڵی ،1799فۆش وا خۆی نیشان دا کە خەوتووە. بەڕاستی ئەو هەموو ڕۆژەکە خەوت. بۆ ئەم هاوکارییە ناڕاستەوخۆیە- ڕەنگە وا بیرکرابێتەوە کە کاری ئەو، ئاخر ڕێگریکردن لە کودەتایەکی سەربازی- ناپلیۆن وەک وەزیری پۆلیس لە ڕژێمی نوێدا بەردەوام بوو.

لە چەند ساڵی داهاتوودا ناپلیۆن زیاتر و زیاتر پشتی بە فۆشێ بەست. تەنانەت نازناوی ئەم شۆڕشگێڕە پێشووەی دا، دوکی ئۆترانتۆ و بە سامانێکی زۆری پاداشتی دایەوە. بەڵام تا ساڵی 1808فۆشێ کە هەمیشە لەگەڵ سەردەمدا هاوئاهەنگ بوو، هەستی کرد کە ناپلیۆن لە دابەزیندایە. شەڕی بێهودەی لەگەڵ ئیسپانیا، وڵاتێک کە هیچ هەڕەشەیەکی بۆ سەر فەرەنسا نەبوو، نیشانەی ئەوە بوو کە ئەو هەڕەشەیە

Machine Translated by Google

لەدەستدانی هەستی ڕێژەیی. هەرگیز کەسێک نەبووە کە لە کەشتییەکی نوقمبوودا بگیرێت، فۆشێ لەگەڵ تالیران پیلانی گێڕا
بۆ ئەوەی ڕووخانی ناپلیۆن بهێنێتە ئاراوە.
هەرچەندە پیلانەکە شکستی هێنا- تالیران لە کارەکەی دوورخرایەوە؛ فۆچێ مایەوە، بەڵام بە پەنجەیەکی توندەوە هێڵدرایەوە-
ئەوە نارەزایەتییەکی پەرەسەندوو لە ئیمپراتۆرەکەی بڵاوکردەوە، کە پێدەچوو کۆنترۆڵی لەدەست بدات. تا ساڵی ١٨١٤دەسەڵاتی
ناپلیۆن لەت بوو و دواجار هێزەکانی هاوپەیمانان داگیریان کرد.

حکومەتی دواتر نۆژەنکردنەوەی دەسەڵاتی پاشایەتی بوو، لە شێوەی شا لویس هەشتەم، برای لویسی شازدەهەم. فۆشێ
کە لوتی هەمیشە هەوای بۆن دەکرد بۆ گۆڕانکاری کۆمەڵایەتی داهاتوو، دەیزانی لویس زۆر ناخایەنێت- هیچ کام لە توانای
ناپلیۆنی نەبوو. فۆشێ جارێکی تر یاری چاوەڕوانی خۆی ئەنجامدا، بە نزمیی پاڵکەوتبوو، لە ڕوناکی ڕوناکی دوورکەوتەوە. دڵنیابە
لە مانگی شوباتی ساڵی ١٨١٥ناپلیۆن لە دوورگەی ئێلبا هەڵهات کە لەوێ زیندانی کرابوو.

لویسی هەشتەم تووشی شۆک بوو: سیاسەتەکانی هاووڵاتییانی نامۆ کردبوو، کە هاواریان دەکرد بۆ گەڕانەوەی ناپلیۆن. بۆیە
لویس ڕووی لەو یەک پیاوە کرد کە ڕەنگە بتوانێت پێستەکەی ڕزگار بکات، فۆشێ، ئەو ڕادیکاڵەی پێشوو کە براکەی لویسی
شانزەهەمی ناردبوو بۆ گیلۆتین، بەڵام ئێستا یەکێک بوو لە سیاسەتمەدارە بەناوبانگەکان و بە شێوەیەکی بەرفراوان
سەرسامترین سیاسەتمەدارەکانی فەرەنسا. بەڵام فۆشێ لایەنگری دوڕاوێک نابێت: داواکارییەکەی لویس بۆ یارمەتی ڕەتکردەوە
بەو شێوەیەی کە وا خۆی نیشان دەدات کە یارمەتییەکەی پێویست نییە- بە سوێندخواردنی ئەوەی کە ناپلیۆن هەرگیز
ناگەڕێتەوە بۆ دەسەڵات (هەرچەندە بە پێچەوانەوە دەیزانی). بێگومان دوای ماوەیەکی کەم، ناپلیۆن و سوپای هاوڵاتییە
نوێیەکەی خەریکی داخستنی پاریس بوون.

شا لویس بە بینینی حوکمڕانیەکەی خەریکە دەڕوخێت و هەستی کرد کە فۆشێ خیانەتی لێکردووە و دڵنیا بوو لەوەی کە
ئەم پیاوە بەهێز و بەتوانایەی ناو تیمی ناپلیۆن ناوێت، شا لویس فەرمانی دەستگیرکردن و لەسێدارەدانی وەزیرەکەی دەرکرد.
لە 61ی ئازاری ساڵی 1815پۆلیسەکان لە بلوارێکی پاریس گەمارۆی ڕاهێنەرەکەی فۆشیان دا. ئایا دواجار ئەمە کۆتاییەکەی
بوو؟ ڕەنگە، بەڵام یەکسەر نا: فۆشێ بە پۆلیسی وتووە کە ناتوانرێت ئەندامێکی پێشووی حکومەت لەسەر شەقام دەستگیر
بکرێت. کەوتنە سەر ئەو چیرۆکە و ڕێگەیان پێدا بگەڕێتەوە ماڵەوە. بەڵام دواتر لەو ڕۆژەدا هاتنە ماڵی و جارێکی دیکە بە
دەستگیرکردنیان ڕاگەیاند. فۆشێ سەری لە سەری خۆی دانا- بەڵام ئایا ئەفسەرەکان ئەوەندە میهرەبان دەبن کە ڕێگە بە پیاوێکی
بەڕێز بدەن پێش ئەوەی بۆ دواجار ماڵەکەی بەجێبهێڵێت جلەکانی بشوات و جلەکانی بگۆڕێت؟ مۆڵەتی خۆیان دا و فۆشێ
ژوورەکەی بەجێهێشت و خولەکەکان تێپەڕین. فۆشێ نەگەڕایەوە. لە کۆتاییدا پۆلیسەکان چوونە ژووری تەنیشتەوە- لەوێدا
پلیکانەیەکیان بینی کە لە بەرامبەر پەنجەرەیەکی کراوەدا بوو، کە دەچووە خوارەوە بۆ باخچەی خوارەوە.

ئەو ڕۆژە و ڕۆژی دواتر پۆلیس پاریسیان بۆ فۆش شانەی کرد، بەڵام تا ئەو کاتە
تۆپەکانی ناپلیۆن لە دوورەوە دەنگی دەبیسترا و پاشا و هەموو...

Machine Translated by Google

پیاوەکانی پاشا دەبوو لە شارەکە هەڵبێن. هەر کە ناپلیۆن هاتە ناو پاریس، فۆشێ لە شاردنەوە هاتە دەرەوە. جارێکی تر فێڵی لە جەلادەکە کردبوو. ناپلیۆن سڵاوی لە وەزیری پێشووی پۆلیسی کرد و بە خۆشحاڵییەوە گەڕایەوە سەر پۆستە کۆنەکەی.

لە ماوەی ئەو ١٠٠ڕۆژەی کە ناپلیۆن لە دەسەڵاتدا مایەوە، تا واتەرلۆ، لە بنەڕەتدا ئەوە فۆشێ بوو کە فەرەنسای بەڕێوەبرد. دوای ئەوەی ناپلیۆن کەوت، لویسی هەشتەم گەڕایەوە سەر تەختی پاشایەتی و وەک پشیلەیەک کە نۆ ژیانی هەبوو، فۆش هەر مایەوە بۆ ئەوەی لە حکومەتێکی دیکەدا خزمەت بکات- تا ئەو کاتە دەسەڵات و کاریگەرییەکەی ئەوەندە گەورە بووبوو کە تەنانەت پاشاش نەیدەوێرا تەحەدای بکات.

کاک شیە دوو کوڕی هەبوو: یەکێکیان زۆر حەزی لە فێربوون بوو؛ شەڕەکەی تر. یەکەمیان لە دەرباری سەرسامکەری چ'ی فێرکارییە ئەخلاقیەکانی ڕوونکردەوە و کرا بە مامۆستای وانەبێژ، دووەمیان لە دەرباری شەڕانگێزی چ'دا باسی ستراتیژی دەکرد و کرایە جەنەڕاڵ. کاک مێنگی بێدەسەڵات بە بیستنی ئەم سەرکەوتنانە، دوو کوڕەکەی خۆی نارد بۆ دەرەوە بۆ ئەوەی نموونەی کوڕانی شیە پەیرەو بکەن.

یەکەمیان لە دەرباری چین فێرکارییە ئەخلاقییەکانی خۆی ڕوونکردەوە، بەڵام پاشای چین وتی: لە ئێستادا دەوڵەتەکان بە توندوتیژی شەڕ دەکەن و هەموو شازادەیەک سەرقاڵی پرچەککردنی سەربازەکانی تا ددانەکانە. ئەگەر من شوێن قسەکانی ئەم پریگ کەوتم دەبوو بەم زووانە لەناو ببرێین". بۆیە ئەو هاوڕێیەی کاستر کرد.

لەم نێوەندەدا برای دووەم لە دەرباری وی، زانستی سەربازی خۆی نیشان دا. بەڵام پاشای وی وتی: دەوڵەتی من دەوڵەتێکی لاوازە. ئەگەر لەبری دیپلۆماسی پشتم بە هێز بەستبێت، پێویستە زوو بسڕینەوە. ئەگەر لە لایەکی ترەوە ئەم ئاگرخۆرەم واز لێ بێنم، ئەوا خزمەتەکانی پێشکەش بە دەوڵەتێکی تر دەکات و دواتر تووشی کێشە دەبین". بۆیە پێی ئەو کەسەی بڕییەوە بەتەواوی Both.families هەمان شتیان کرد، بەڵام یەکێکیان کاتەکەی بە دروستی دانا، ئەوی دیکەیان بە هەڵە. سەرکەوتنی Thtts بەندە بە ratiocination بەڵکو بەندە بە ڕیتمەوە.

لە شووشەی ڕوخساری چینیدا وەرگیراوە. دێنیس بلۆد وۆرس، ١٩٦٧ LIEH TZU.

لێکدانەوە

لە قۆناغێکی گێژاوی بێ وێنەدا، جۆزێف فۆشێ لە ڕێگەی شارەزایی لە هونەری کاتدا گەشەسەند. کۆمەڵێک وانەی سەرەکیمان فێر دەکات.

یەکەم: ناسینی ڕۆحی سەردەم زۆر گرنگە. فۆشێ هەمیشە دوو هەنگاو لە پێشەوە دەڕوانی و ئەو شەپۆلەی دەدۆزیەوە کە دەیباتە دەسەڵات و سواری بوو. پێویستە هەمیشە لەگەڵ سەردەمدا کار بکەیت، پێشبینی پێچ و پەنا بکەیت و هەرگیز بەلەمەکە لەدەست نەدەیت. هەندێک جار ڕۆحی سەردەم تەمومژاوی دەبێت:

Machine Translated by Google

نە بەو شتانەی کە دەنگیان بەرزترین و دیارترینە تێیدا، بەڵکو بەو شتانەی کە شاراوە و خەوتوون، بیناسە. چاوەڕوانی ناپلیۆنەکانی داهاتوو بن نەک دەست بە وێرانەکانی ڕابردووەوە بگرن.

دووەم: ناسینی بایە باوەکان مەرج نییە بە مانای ئەوە بێت لەگەڵیان ڕاکردن. هەر بزووتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی بەهێز کاردانەوەیەکی بەهێز دروست دەکات و ژیرانەیە پێشبینی ئەوە بکەین کە ئەو کاردانەوە چی دەبێت، وەک چۆن فۆشێ دوای لەسێدارەدانی ڕۆبێسپێر کرد. لەبری ئەوەی سواری شەپۆلی لوتکەی ئەو ساتە بیت، چاوەڕێی دابەزینی مەل و با بتباتەوە بۆ دەسەڵات. لە بۆنەیەکدا گرەو لەسەر ئەو کاردانەوە بکە کە خەریکە دروست دەبێت، و خۆت لە پێشەنگی کاردانەوەکەدا دابنێ.

لە کۆتاییدا فۆشێ سەبرێکی سەرنجراکێشی هەبوو. بێ سەبر وەک شمشێرەکەت و قەڵغان، کاتی خۆت شکست دەهێنێت و بە ناچاری خۆت دۆڕاو دەبینیتەوە. کاتێک سەردەم لە دژی فۆشێ بوو، ئەو خەباتی نەدەکرد، سۆزداری نەدەبوو و بە پەلە لێی نەدەدا. فێنکایی خۆی هێشتەوە و پارێزگاری لە ئاستێکی نزم کرد، بە سەبرەوە پشتیوانی لە نێو هاوڵاتییاندا دروست دەکرد، کە قەڵغان بوو لە سەرهەڵدانی داهاتووی بۆ سەر دەسەڵات. هەرکات خۆی لە پێگەی لاوازتردا بینیەوە، بۆ کات یاری دەکرد، کە دەیزانی هەمیشە هاوپەیمانی دەبێت ئەگەر سەبر بگرێت.

کەواتە ئەو ساتەی بناسە کە لەناو چیمەندا خۆت بشاریتەوە یان لە ژێر بەردێکدا دەخلیسکیت، هەروەها ئەو ساتەی کە ددانەکانت ڕووت بکەیتەوە و هێرش بکەیتە سەرت.

فەزا دەتوانین وەریبگرینەوە، کات هەرگیز.
ناپلیۆن بۆناپارت، ١٧٦٩-١٨٢١

کلیلی دەسەڵات

کات چەمکێکی دەستکردە کە ئێمە خۆمان دروستمان کردووە بۆ ئەوەی بێسنووری ئەبەدییەت و گەردوون زیاتر بەرگەگرتن، مرۆڤتر بێت. بەو پێیەی ئێمە چەمکی کاتمان بنیات ناوە، هەروەها توانای ئەوەمان هەیە تا ڕادەیەک لە قاڵبی بدەین، فێڵەکانی پێ بکەین. کاتی منداڵ درێژ و خاو و فراوانە، فراوانییەکی بەرفراوانی هەیە؛ کاتی گەورەساڵێک بە خێراییەکی ترسناک دەچێت. کەواتە کات پەیوەستە بە تێگەیشتنەوە، کە دەزانین دەتوانرێت بە ئەنقەست بگۆڕدرێت. ئەمە یەکەم شتە کە لە شارەزابوون لە هونەری کاتدا تێبگەیت. ئەگەر ئەو گێژاوەی ناوەوەی کە بەهۆی هەستەکانمانەوە دروست دەبێت، مەیلی ئەوەی هەبێت کە کات خێراتر بجولێت، ئەوە بەدوای خۆیدا دێنێت کە کاتێک وەڵامە سۆزدارییەکانمان بۆ ڕووداوەکان کۆنترۆڵ دەکەین، کات زۆر بە هێواشی دەجووڵێت. ئەم شێوازە گۆڕاوەی مامەڵەکردن لەگەڵ شتەکاندا مەیلی...

Machine Translated by Google

تێڕوانینمان بۆ کاتەکانی داهاتوو درێژ دەکاتەوە، ئەو ئەگەرانە دەکاتەوە کە ترس و تورەیی دایدەخەن، و ڕێگەمان پێدەدات ئەو سەبر و سەبر و خۆڕاگرییەمان هەبێت کە پێویستی سەرەکییە لە هونەری کاتدا.

سوڵتانی [فارس] سزای لەسێدارەدانی بەسەر دوو پیاودا سەپاندبوو. یەکێکیان کە دەیزانی سوڵتان چەندە ئەسپەکەی خۆشدەوێت، پێشنیاری کرد کە لە ماوەی ساڵێکدا ئەسپەکە فێری فڕین بکات لە بەرامبەر ژیانیدا. سوڵتانەکە کە خۆی وەک سوارەکەی تاکە ئەسپی فڕیو لە جیهاندا خەیاڵ دەکرد، ڕازی بوو. دیلەکەی تر بە بێباوەڕییەوە سەیری هاوڕێکەی کرد “دەزانی ئەسپەکان نافڕن. چی وای لێکردیت بیرۆکەیەکی crazyی لەو شێوەیەت بۆ بێتە پێشەوە؟ تەنها حەتمی دوادەخەیت”. ” وتی (یەکەم زیندانی]. "من لە ڕاستیدا چوارم بە خۆم داوە "واتە، چانسی ئازادی. یەکەم، ڕەنگە سوڵتان لە ماوەی ساڵدا بمرێت. دووەم، ڕەنگە بمرم. سێیەم، ئەسپەکە ڕەنگە بمرێت. و چوارەم .. .

لەوانەیە ئەسپەکە فێری فڕین بکەم!”

کاری دەستی هێز، RGH SIU، 1979

سێ جۆر کات هەیە بۆ ئەوەی ئێمە مامەڵەی لەگەڵ بکەین؛ هەریەکەیان کێشە دەخەنە ڕوو
کە دەتوانرێت بە لێهاتوویی و پراکتیک چارەسەر بکرێت. سەرەتا کاتێکی زۆر هەیە : ئەو جۆرە کاتە درێژخایەنە و ساڵانە دەخایەنێت کە دەبێت بە سەبر و ڕێنمایی نەرم و نیان بەڕێوەبچێت. مامەڵەکردنمان لەگەڵ کاتە درێژەکاندا دەبێت زیاتر بەرگریکارانە بێت- ئەمە هونەری کاردانەوەی ئیمپاسیڤانە، چاوەڕوانی دەرفەتە.

دواتر کاتێکی زۆرەملێ هەیە : ئەو کاتە کورتخایەنە کە دەتوانین وەک چەکێکی هێرشبەر دەستکاری بکەین، کە کاتی نەیارەکانمان تێکبدەین. لە کۆتاییدا کاتی کۆتایی هەیە ، کە دەبێت پلانێک بە خێرایی و هێز جێبەجێ بکرێت. چاوەڕێ بووین، ساتەکەمان دۆزیەوە و نابێت دوودڵ بین.

کاتێکی زۆر. چو یونگ نیگارکێشی بەناوبانگی سەدەی حەڤدەهەمی مینگ چیرۆکێک دەگێڕێتەوە کە بۆ هەمیشە ڕەفتارەکانی گۆڕی. درەنگانی نیوەڕۆیەکی زستانە بەرێکەوت بۆ سەردانی شارۆچکەیەک کە لە شارۆچکەکەی خۆیەوە لە بەرامبەر ڕووبارەکەدا بوو. چەند کتێب و کاغەزێکی گرنگی لەگەڵ خۆی دەهێنا و کوڕێکی گەنجی ڕاسپاردبوو کە یارمەتی بدات لە هەڵگرتنیان. لەگەڵ نزیکبوونەوەی کەشتییەکە لە دیوەکەی تری ڕووبارەکە، چو یونگ پرسیاری لە بەلەموانەکە کرد کە ئایا کاتیان دەبێت بۆ ئەوەی بگەنە شارۆچکەکە پێش ئەوەی دەروازەکانی دابخرێن، بەو پێیەی کە میلێک لێیەوە دوورە و شەو نزیک بووەوە. بەلەموانەکە چاوێکی لە کوڕەکە کرد، و لە کۆتەڵە کاغەز و کتێبە شل بەستراوەکان -وەڵامی دایەوە: "بەڵێ، ئەگەر زۆر خێرا نەڕۆیت."

Machine Translated by Google

بەڵام لەگەڵ دەستپێکردنیان خۆر ئاوا بوو. لە ترسی قفڵکردن
شەوانە لە شارۆچکەکە دەرچوون، نێچیری باندەکانی ناوچەکە، چۆ و کورەکە خێراتر و خێراتر بە پێ دەڕۆیشتن، دواجار کەوتنە ڕاکردن. لەناکاو تارەکەی دەوری کاغەزەکان شکا و بەڵگەنامەکان بەسەر زەویدا بڵاوبوونەوە. چەندین خولەکی پێچوو تا پاکەتەکەیان پێکەوە کۆکردەوە و تا گەیشتنە دەروازەکانی شار، زۆر درەنگ بوو.

کاتێک لە ترس و بێ تاقەتییەوە خێراییەکە بەزۆر دەدەیت، هێلانەیەک لە کێشەکان دروست دەکەیت کە پێویستیان بە چاککردنەوە هەیە، لە کۆتاییدا زۆر زیاترت دەوێت لەوەی کە کاتت تەرخان کردبا. ڕەنگە ناوبەناو پەلەکەرەکان خێراتر بگەنە ئەوێ، بەڵام کاغەزەکان بۆ هەموو شوێنێک دەفڕن، مەترسی نوێ سەرهەڵدەدەن و خۆیان لە دۆخی قەیرانی بەردەوامدا دەبیننەوە، ئەو کێشانە چارەسەر دەکەن کە خۆیان دروستیان کردووە.

هەندێک جار مامەڵە نەکردن لە بەرامبەر مەترسیدا باشترین جوڵەیە- چاوەڕێ دەکەیت، بە ئەنقەست خاو دەبیتەوە. لەگەڵ تێپەڕبوونی کاتدا لە کۆتاییدا دەرفەتەکان دەخاتە ڕوو کە تۆ خەیاڵت پێی نەدەکرد.

چاوەڕوانی بریتییە لە کۆنترۆڵکردنی نەک تەنها هەستەکانی خۆت بەڵکو هەستەکانی هاوکارەکانت، کە بە هەڵە کردەوە بە دەسەڵات، ڕەنگە هەوڵبدەن پاڵت پێبدەن بۆ ئەوەی جوڵەی پەلە بکەیت. لە بەرامبەردا لە ڕکابەرەکانتدا دەتوانیت هاندەری هەمان هەڵە بیت: ئەگەر ڕێگەیان پێبدەیت بە سەری پەلە بکەن لە کێشەدا لەکاتێکدا تۆ لە دواوە وەستاویت و چاوەڕێ دەکەیت، بەم زووانە ساتەکانی پێگەیشتوو دەدۆزیتەوە بۆ دەستوەردان و هەڵگرتنی پارچەکان. ئەم سیاسەتە ژیرانەیە ستراتیژی سەرەکی ئیمپراتۆری گەورەی سەرەتای سەدەی حەڤدەهەم تۆکوگاوا ئییاسۆی ژاپۆن بوو. کاتێک هیدێیۆشی سەرسەختی پێش خۆی کە وەک ژەنەراڵێک خزمەتێکی زۆری دەکرد، هێرشێکی پەلەی بۆ سەر کۆریا ئەنجامدا، ئییاسۆ خۆی تێوەگلاوە. دەیزانی ئەو لەشکرکێشییە کارەسات دەبێت و دەبێتە هۆی ڕووخانی هیدێیۆشی. باشترە بە سەبرەوە لە پەراوێزدا بوەستیت، تەنانەت بۆ چەندین ساڵ، و دواتر لە دۆخێکدا بیت کە دەست بەسەر دەسەڵاتدا بگرێت کاتێک کاتی گونجاوە- ڕێک ئەوەی ئییاسۆ کردوویەتی، بە هونەرییەکی زۆرەوە.

تراوت و گدجۆن

ماسیگرێک لە مانگی ئایاردا بە مێشێکی دەستکرد لە کەناری ڕووباری تەمز وەستابوو و ماسی دەگرت. هێندە بە هونەرەوە چەواشەکارییەکەی فڕێدا، کە ماسییەکی گەنج بە پەلە بەرەو ڕووی دەهات، کاتێک لەلایەن دایکیەوە ڕێگری لێکرا. دایکی گوتی: "هەرگیز، منداڵەکەم، زۆر خێرا بە، لەو شوێنانەی کە ئەگەری مەترسی هەبێت. کاتێکی گونجاو بۆ ڕەچاوکردن تەرخان بکە، پێش ئەوەی مەترسی کردارێک بکەیت کە لەوانەیە...

Machine Translated by Google

کوشندە. چۆن دەزانیت کە ئایا ڕواڵەت بەڕاستی مێشێکە، یان تەڵەی دوژمنێکە؟ با کەسێکی تر تاقیکردنەوەکە پێش تۆ ئەنجام بدات. ئەگەر مێشێک بێت، زۆر بە ئەگەرێکی زۆرەوە لە هێرشی یەکەم ڕزگاری دەبێت: و ڕەنگە دووەمیش ئەگەر بە سەرکەوتن نەبێت، لانیکەم بە سەلامەتی ئەنجام بدرێت". هەر کە قسەی نەکردبوو، گەوجێک دەستی بەسەر مێشووله خۆنمایشکەرەکەدا گرت و بوو بە نموونەیەک بۆ کچە سەرسوڕهێنەرەکە لە گرنگی ئامۆژگارییەکانی دایکی.

فابڵز، ڕۆبێرت دۆدسلی، ١٧٠٣-١٧٦٤

بە ئەنقەست کات خاو ناکەیتەوە بۆ ئەوەی زیاتر بژیت، یان زیاتر وەربگریت
چێژ لە ساتەکەدا، بەڵام باشترە یاری دەسەڵات بکەیت. یەکەم: کاتێک مێشکت بەهۆی حاڵەتە فریاگوزارییە بەردەوامەکانەوە بێ شڵەژان دەبێت زیاتر بۆ داهاتوو دەبینیت. دووەم: دەتوانیت بەرەنگاری ئەو چەواشەکاریانە ببیتەوە کە خەڵک لەبەردەمتدا هەڵواسراون، و خۆت لە مژەرێکی بێ تاقەتی دیکە دەپارێزیت. سێیەم: شوێنی زیاترت دەبێت بۆ ئەوەی نەرم و نیان بیت.

بە ناچاری دەرفەتگەلێک سەرهەڵدەدەن کە چاوەڕێی ئەوەت نەدەکرد و لەدەستت دەدا ئەگەر بە زۆر خێراییەکەت بکردایە. چوارەم: لە گرێبەستێکەوە بۆ گرێبەستێکی تر ناچیت بەبێ ئەوەی یەکەم گرێبەستەکە تەواو بکەیت. بۆ بنیاتنانی بناغەی دەسەڵاتەکەت دەتوانێت ساڵانێکی زۆری پێبچێت؛ دڵنیابە لەوەی کە ئەساسەکە پارێزراوە. لەناو تاوەدا فلاش مەبە- سەرکەوتنێک کە بە هێواشی و بە دڵنیاییەوە کۆدەبێتەوە تاکە جۆرە کە بەردەوام دەبێت.

لە کۆتاییدا خاوکردنەوەی کات دیدگایەکت پێدەبەخشێت بۆ ئەو کاتانەی کە...
لەناودا بژی، ڕێگەت پێدەدات مەودایەکی دیاریکراو ببریت و دەتخاتە دۆخێکی کەمتر بارگاویی سۆزدارییەوە بۆ بینینی شێوەی شتەکانی داهاتوو. زۆرجار پەلەکەرەکان دیاردە ڕووکارەکان بە هەڵە دەزانن کە ڕەوتێکی ڕاستەقینە، تەنها ئەو شتانە دەبینن کە دەیانەوێت ببینن. چەند باشترە بزانیت بەڕاستی چی ڕوودەدات، تەنانەت ئەگەر ناخۆش بێت یان ئەرکەکەت قورستر بکات.

کاتی زۆرەملێ. فێڵ لە ناچارکردنی کاتدا ئەوەیە کە کاتی ئەوانی دیکە تێکبدەین- وایان لێبکەیت پەلە بکەن، وایان لێبکەیت چاوەڕێ بکەن، وایان لێبکەیت واز لە خێرایی خۆیان بهێنن، بۆ ئەوەی تێڕوانینیان بۆ کات بشێوێنن. بە تێکدانی کاتی بەرامبەرەکەت لەکاتێکدا سەبر دەمێنیتەوە، کات بۆ خۆت دەکەیتەوە کە نیوەی یارییەکەیە.

لە ساڵی ادا١٤٧٣سوڵتانی گەورەی تورکیا مەحمەدی فەتحکەر بانگهێشتی دانوستانەکانی لەگەڵ هەنگاریا کرد بۆ کۆتاییهێنان بەو شەڕە بێدەنگانەی کە دوو وڵات ساڵانێک بوو ئەنجامیان دابوو. کاتێک نێردراوی هەنگاریا گەیشتە تورکیا بۆ دەستپێکردن

Machine Translated by Google

لە گفتوگۆکاندا، بەرپرسانی تورکیا بە خۆبەزلزانی داوای لێبوردنیان کرد- مەحمەد تازە ئیستەنبوڵی پایتەختی بەجێهێشتبوو بۆ ئەوەی شەڕ لەگەڵ دوژمنە دێرینەکەیدا بکات، ئوزون حەسەن. بەڵام بەپەلە ئاشتی لەگەڵ هەنگاریا دەویست، داوای کردبوو نێردراوەکە لە بەرەدا بەشداری بکات.

کاتێک نێردراوەکە گەیشتە شوێنی شەڕەکە، مەحمەد پێشتر بەجێی هێشتبوو و بەدوای دوژمنە خێراکەیدا بەرەو ڕۆژهەڵات دەڕۆیشت. ئەمە چەند جارێک ڕوویدا. لە هەر شوێنێک نێردراوەکە وەستابا، تورکەکان دیاری و ئاهەنگیان بەسەردا دەبرد، لە ڕێورەسمێکی خۆشدا بەڵام کات بەفیڕۆدا. لە کۆتاییدا مەحمەد شکستی بە ئوزون هێنا و لەگەڵ نێردراوەکە کۆبووەوە. بەڵام مەرجەکانی بۆ ئاشتی لەگەڵ هەنگاریا لە ڕادەبەدەر توند بوون. دوای چەند ڕۆژێک دانوستانەکان کۆتاییان هات و چەقبەستووی ئاسایی هەر لە شوێنی خۆیدا مایەوە. بەڵام ئەمە لەگەڵ مەحمەد باش بوو. لە ڕاستیدا بە درێژایی ماوە بەو شێوەیە پلانی بۆ دارشتبوو: بە پلاندانان بۆ هەڵمەتەکەی دژی ئوزون، بینیبووی کە لادانی سوپاکانی بەرەو ڕۆژهەڵات، لایەنی ڕۆژئاوای بە لاوازی دەهێڵێتەوە. بۆ ئەوەی هەنگاریا نەتوانێت سوود لە لاوازییەکەی و سەرقاڵییەکەی لە شوێنێکی دیکە وەربگرێت، سەرەتا هاندەری ئاشتی لەبەردەم دوژمنەکەیدا هەڵواسی، پاشان وای لێکردن چاوەڕێ بکەن- هەموو ئەمانە بە مەرجەکانی خۆی.

وا لە مرۆڤەکان دەکات چاوەڕێ بکەن ڕێگەیەکی بەهێزە بۆ ناچارکردنی کات، بە مەرجێک چاوەڕێی بکەن نەک بزانیت لە چیدایت. تۆ کاتژمێرەکە کۆنترۆڵ دەکەیت، ئەوان لە دۆخێکی نادیاردا دەمێننەوە- و بە خێرایی بێ چەسپاندن دێن، دەرفەتەکانت بۆ دەکەنەوە کە لێدانت لێبدەیت. کاریگەری پێچەوانە بە هەمان شێوە بەهێزە: تۆ وا لە نەیارەکانت دەکەیت پەلە بکەن. بە هێواشی مامەڵەکانت لەگەڵیان دەست پێ بکە، پاشان لەناکاو فشار بخەرە سەر، وایان لێبکە هەست بکەن هەموو شتێک بە یەکجار ڕوودەدات. ئەو کەسانەی کە کاتیان نییە بۆ بیرکردنەوە هەڵە دەکەن- بۆیە وادەکانیان بۆ دابنێن. ئەمە ئەو تەکنیکە بوو کە ماکیاڤێلی لە سیزار بۆرجیادا سەرسامی بوو، کە لە کاتی دانوستانەکاندا لەناکاو فشارێکی توندی دەخستە سەر بڕیارێک، ئەمەش کات و سەبر و سەبری بەرامبەرەکەی تێکدەدا. چونکە کێ دەوێرێت سیزار چاوەڕێ بکات؟

جۆزێف دوڤین، بازرگانی بەناوبانگی هونەر، دەیزانی کە ئەگەر شتێکی بێبڕیار بدات کڕیارێکی وەک جۆن دی ڕۆکفێلەر وادەیەک- تابلۆکە دەبوو وڵات بەجێبهێڵێت، سەرمایەدارێکی دیکە ئارەزووی دەکرد- کڕیارەکە تەنها لە کاتی خۆیدا دەیکڕی. فرۆید تێبینی ئەوەی کرد کە ئەو نەخۆشانەی کە ساڵانێک لە شیکاری دەروونیدا بوون بەبێ باشتربوون، بە شێوەیەکی موعجیزەئامێز لە کاتی خۆیدا چاک دەبنەوە ئەگەر وادەیەکی دیاریکراو بۆ کۆتایی هاتنی چارەسەرەکە دیاری بکات. جاک لاکان، دەروونشیکاری بەناوبانگی فەرەنسی، گۆڕانکارییەکی لەم تاکتیکەدا بەکارهێنا- هەندێکجار دوای تەنها دە خولەک، بەبێ ئاگادارکردنەوە، کۆتایی بە دانیشتنی کاتژمێری نەریتی دەهێنا.

دوای ئەوەی چەند جارێک ئەمە ڕوویدا، نەخۆشەکە تێدەگەیشت کە تووشی بووە

Machine Translated by Google

باشترە زۆرترین سوود لە کاتەکە وەربگریت، نەک زۆربەی کاتژمێرەکە بەفیرۆ بدەیت بە قسەیەکی زۆر کە مانای هیچی نەبوو.
کەواتە وادەکە ئامرازێکی بەهێزە.
دیمەنەکانی بڕیار دابخە و خەڵک ناچار بکە بیرە نەفرەتییەکانیان دابنێن یان بگەنە ئەو خاڵە هەرگیز مەهێڵە وایان لێبکەیت
لەسەر مەرجە ئازاربەخشەکانیان یاریت پێبکەن. هەرگیز کاتیان پێ مەدە.

ساحیر و نمایشکاران شارەزان لە ناچارکردنی کات. هودینی زۆرجار دەیتوانی
لە چەند خولەکێکدا بەبێ دەستبەند دەخولێتەوە، بەڵام هەڵهاتنەکەی بۆ کاتژمێرێک دەکێشا و بینەرانی ئارەقەیان دەکرد، لەگەڵ
وەستانی کات.
ساحیرەکان هەمیشە زانیویانە کە باشترین ڕێگە بۆ گۆڕینی تێڕوانینمان بۆ کات زۆرجار خاوکردنەوەی خێراییە. دروستکردنی
جێگەی سەرنج کات دەگەیەنێتە وەستانێکی ترسناک: تا دەستەکانی ساحیرەکە خاوتر بجولێن، ئاسانتر وەهمی خێرایی
دروست دەکات، وا لە خەڵک دەکات وا بیربکەنەوە کە دوپشکەکە لە چرکەیەکدا دەرکەوتووە. جادووگەری گەورەی سەدەی
نۆزدەهەم ژان یوجین ڕۆبەرت هودین بە ڕوونی سەرنجی ئەم کاریگەرییەی دا: "هەرچەندە چیرۆکێک بە هێواشی بگێڕدرێتەوە"،
وتی "پێدەچێت کورتتر بێت."

هەروەها خاوتر ڕۆشتن ئەو کارەی کە ئەنجامی دەدەیت سەرنجراکێشتر دەکات- بینەر مل بە خێراییەکەت دەدات،
سەرسام دەبێت. حاڵەتێکە کە کات بە خۆشحاڵییەوە بەسەریدا دەڕوات. دەبێت ئەم جۆرە وەهمانە پراکتیزە بکەیت، کە
هاوبەشن لە هێزی هیپنۆتیست بۆ گۆڕینی تێڕوانینەکانی کات.

ساتی کۆتایی. دەتوانیت بەوپەڕی هونەرییەوە یارییەکە بکەیت- بە سەبرەوە چاوەڕێی ساتێکی گونجاو بکەیت بۆ نواندن،
ڕکابەرەکانت لە فۆرمەکەیان دوور بخەیتەوە بە تێکەڵکردنی کاتەکانیان- بەڵام ئەوە مانای هیچ نابێت مەگەر بزانیت چۆن تەواو
بکەیت. یەکێک مەبە لەو کەسانەی کە لە نموونەی سەبر دەچن بەڵام لە ڕاستیدا تەنها دەترسن لە کۆتاییهێنان بە شتەکان:
سەبر بێ بەهایە مەگەر لەگەڵ ئامادەیی بۆ کەوتنە خوارەوەی بێبەزەییانە بەسەر بەرامبەرەکەتدا لە ساتەوەختی گونجاودا تێکەڵ
نەکرێت. دەتوانیت تا پێویست چاوەڕێ بکەیت تا ئەنجامەکە بێت، بەڵام کاتێک دێت دەبێت بە خێرایی بێت. خێرایی
بەکاربهێنە بۆ ئیفلیجکردنی بەرامبەرەکەت، پەردەپۆشکردنی هەر هەڵەیەک کە دەتوانیت ئەنجامی بدەیت و خەڵک سەرسام
بکەیت بە ئاوری دەسەڵات و کۆتایی خۆت.

بە سەبر و سەبر و سەبر و خۆڕاگری مار ساز، بە ڕیتمێکی ئارام و جێگیر مارەکە دەکێشیتە دەرەوە. بەڵام کاتێک مارەکە
دەرچوو، ئایا پێت لە سەرووی سەرە کوشندەکەیەوە هەڵدەواسرێت؟ هەرگیز هۆکارێکی باش نییە بۆ ئەوەی ڕێگە بدەیت
بچووکترین گرفت لە یارییە کۆتاییەکەتدا هەبێت. شارەزایی تۆ لە کاتی کاتدا بەڕاستی تەنها دەتوانرێت بەو شێوەیە حوکم
بدرێت کە چۆن کار دەکەیت لەگەڵ کاتەکانی کۆتاییدا- چۆن بە خێرایی خێراییەکە دەگۆڕیت و شتەکان دەگەیتە ئەنجامێکی
خێرا و یەکلاکەرەوە.

Machine Translated by Google

وێنە: زە هاوک. بە سەبر و بێدەنگی بە دەوری ئاسماندا دەسوڕێتەوە، بەرز لە سەرەوە، هەموو شتێک دەبینێت بە چاوە بەهێزەکانی. ئەوانەی لە خوارەوە هیچ ئاگادارییەکیان نییە کە بەدواداچوونیان بۆ دەکرێت. لەناکاو کاتێک ساتەکە دێت، پەپووالە بە خێراییەکەوە دەچێتە خوارەوە کە ناتوانرێت دی

بەرگری لە؛ پێش ئەوەی نێچیرەکەی بزانێت چی ڕوویداوە، تاڵە چەقۆییەکانی باڵندەکە هەڵیانگرتووە بۆ سەرەوە بۆ ئاسمان.

دەسەڵات: لە کاروباری مرۆڤەکاندا زەریایەک هەیە، / کە، لە لافاودا وەرگیراوە، بەرەو بەختەوەری دەبات؛ / لابراوە، هەموو گەشتەکەی ژیانیان / بەستراوەتەوە بە قووڵ و لە نەهامەتیدا. (جولیۆس سیزار، ویلیام شکسپیر، (١٥٦٤-١٦١٦

پێچەوانەکردنەوە

هیچ هێزێک نییە کە بەدەست بهێنرێت لە وازهێنان لە کۆنترۆڵەکان و خۆگونجاندن لەگەڵ هەرچی کات بیهێنێت. تا ڕادەیەک دەبێت ڕێنمایی کات بکەیت یان دەبیت قوربانییە بێبەزەییەکەی. بەم پێیە هیچ پێچەوانەبوونەوەیەک بۆ ئەم یاسایە نییە.

Machine Translated by Google

ئەو شتانە بێڕێزی پێبکە کە ناتوانیت هەتبێت: پشتگوێخستنیان
باشترین تۆڵەیە

حوکمدان

بە دانانان بە کێشەیەکی بچووکدا بوون و متمانەی پێدەبەخشیت. تا زیاتر گرنگی بە دوژمنێک بدەیت، بەهێزتری دەکەیت؛ و هەڵەیەکی بچووک زۆرجار خراپتر و دیارتر دەبێت کاتێک هەوڵی چاککردنەوەی دەدەیت. هەندێک جار باشتر وایە شتەکان بە تەنیا جێبهێڵیت. ئەگەر شتێک هەبوو کە دەتەوێت بەڵام ناتوانیت هەتبێت، سووکایەتی پێی نیشان بدە. تا کەمتر بەرژەوەندی ئاشکرا بکەیت، زیاتر سەرووتر دەردەکەویت.

پێشێلکردنی یاسا

سەرکردەی یاخیبووانی مەکسیک پانچۆ ڤیلا وەک سەرۆکی باندێکی باندەکان دەستی پێکرد، بەڵام دوای ئەوەی شۆڕش لە مەکسیک لە ساڵی ١٩١٠دا سەریهەڵدا، بوو بە جۆرێک لە پاڵەوانی فۆلکلۆر- دزینی شەمەندەفەرەکان و پێدانی پارەکەی بە هەژاران، سەرکردایەتی هەڵمەتە بوێرەکانی دەکرد و... سۆزکردنی خانمان بە هەڵهاتنی ڕۆمانسی. کارە سەرکەوتووەکانی ئەمریکییەکانی سەرسام کرد- پێدەچوو پیاوێکی سەردەمێکی دیکە بێت، بەشێکی ڕۆبن هود، بەشێکی دۆن خوان. بەڵام دوای چەند ساڵێک لە شەڕی تاڵ، ژەنەڕاڵ کارانزا وەک سەرکەوتوو لە شۆڕشدا دەرکەوت؛ ڤیلای دۆڕاو و سەربازەکانی گەڕانەوە ماڵەوە، بۆ ویلایەتی چیواوا لە باکووری وڵات. سوپاکەی کەم بووەوە و جارێکی تر ڕووی لە باندایەتی کرد و زیانی بە جەماوەرییەکەی گەیاند. لە کۆتاییدا ڕەنگە لە نائومێدیەوە دەستی کرد بە قسەکردن بە ئەمریکا، گرینگۆسەکان، کە بە هۆکاری کێشەکانیەوە تاوانباریان دەکرد.

لە مانگی ئازاری ساڵی ١٩١٦دا، پانچۆ ڤیلا هەڵیکوتایە سەر شاری کۆڵۆمبۆس لە ویلایەتی نیو مەکسیکۆ.
بە پەلە بەناو شارۆچکەکەدا، ئەو و باندەکەی حەڤدە سەرباز و هاوڵاتی مەدەنی ئەمریکییان کوشت. سەرۆک وودرو ویلسۆن وەک زۆرێک لە ئەمریکییەکان سەرسام بوو بە ڤیلا؛ بەڵام ئێستا ئەو باندەکە پێویستی بە سزا بوو.

Machine Translated by Google

ڕاوێژکارانی ویڵسن داوایان لێکرد هێز بنێرێتە ناو مەکسیک بۆ گرتنی ڤیلا.
ئەوان دەیانگوت بۆ زلهێزێکی بەقەد ئەمریکا، بەرپەرچدانەوەی سوپایەک کە داگیری کردبێتە سەر خاکەکەی، خراپترین جۆری سیگناڵ دەنێرێت.
جگە لەوەش، بەردەوام بوون، زۆرێک لە ئەمریکییەکان ویڵسنیان وەک کەسێکی ئاشتیخواز دەبینی، بنەمایەک کە خەڵک گومانی لێدەکرد وەک وەڵامێک بۆ توندوتیژی؛ پێویستی بە سەلماندنی توانای و پیاوسالاری خۆی بوو بە فەرمانی بەکارهێنانی هێز.
فشارەکان لەسەر ویڵسن زۆر بەهێز بوون، پێش ئەوەی مانگەکە تەواو بێت، بە ڕەزامەندی حکومەتی کارانزا، سوپایەکی دە هەزار سەربازی نارد بۆ گرتنی پانچۆ ڤیلا. ئەو کارە ناوی گەشتی سزایی بوو و سەرکردەکەی ژەنەراڵ جۆن جەی پێرشینگ بوو کە گەریلاکانی لە فلیپین و ڕەسەنەکانی ئەمریکای لە باشووری ڕۆژئاوای ئەمریکا شکست پێهێنابوو. بە دڵنیاییەوە پێرشینگ دەتوانێت پانچۆ ڤیلا بدۆزێتەوە و زاڵ بێت.

گەشتی سزایی بوو بە چیرۆکێکی هەستیار، و ئۆتۆمبێلێکی پڕ لە ئەمریکا
پەیامنێران بەدوای پێرشینگدا هاتنە ناو کردەوە. ئەوان نووسیویانە ئەو هەڵمەتە تاقیکردنەوەیەک دەبێت بۆ دەسەڵاتی ئەمریکا. سەربازەکان نوێترین چەکیان هەڵگرتبوو، لە ڕێگەی ڕادیۆوە پەیوەندییان پێوەدەکرا و لە ئاسمانەوە بە سیخوڕی پشتیوانییان لێدەکرا.
لە چەند مانگی یەکەمدا سەربازەکان دابەش بوون بۆ یەکە بچووکەکان بۆ شانەی کێوەکانی باکووری مەکسیک. ئەمریکییەکان 50هەزار دۆلاری پاداشتیان پێشکەش کرد بۆ هەر کەسێک زانیاری کە ببێتە هۆی دەستگیرکردنی ڤیلا. بەڵام گەلی مەکسیک کە لە ڤیلا بێهیوا بووبوو کاتێک گەڕایەوە بۆ باندایەتی، ئێستا بە بتپەرستییان کرد بەهۆی ئەوەی ڕووبەڕووی ئەم سوپایە بەهێزە ئەمریکییە بووەوە. دەستیان کرد بە پێدانی زانیاری درۆی پێرشینگ: ڤیلا لەم گوندەدا بینرابوو، یان لەو حەشارگەی شاخەدا، فڕۆکە دەنێردرا، سەربازەکان بەپەلە بەدوایاندا دەڕۆیشتن و کەس هەرگیز نەیدەبینی. وا دیار بوو ئەو باندە فێڵبازە هەمیشە هەنگاوێک لە پێش سوپای ئەمریکاوە بوو.

THE CRAPES وTHE ON

[illegible]
"ئاه باشە، زیاتر لەوەی کە شیرین نەبن- باشە تەنها بۆ گەمژە سەوزەکان بیخۆن!"

ئایا ژیرانە نەبوو بڵێت پێنەگەیشتوون نەک گریانی و گلەیی؟

Machine Translated by Google

JEAN DE LA FONTAINE. ١٦٢١-١٦٩٥ ئەفسانە.

جارێک کە بۆچوونە ئابوورییەکانی جی کەی چێستەرتۆن لە چاپدا لەلایەن جۆرج بێرنارد شاوەوە خراپ بەکارهێنران، هاورێکانی بێهودە چاوەڕێی وەڵامیان دەکرد. مێژوونووس هیلار بێلۆک سەرزەنشتی کرد. چێستەرتۆن وتی: بێلۆکی ئازیزم، من وەڵامم داوەتەوە. بۆ پیاوێکی ژیری شاو، بێدەنگی یەک وەڵامدانەوەی بەرگە نەگیراوە.

کتێبی بچووک و قاوەیی ئانێکدۆتەکان، کلیفتۆن فادیمان، چاپکراو، ١٩٨٥

تا هاوینی ئەو ساڵە، ئەو گەشتە ئاوسابوو بۆ ١٢٣هەزار پیاو.
ئەوان لە ڕێگەی گەرمای گەمژانە، مێشووله، زەوییە کێوییەکانەوە ئازاریان چەشت.
بە پەلە بەسەر لادێیەکدا دەڕۆیشتن کە پێشتر نارەزاییان لێی بوو، هەم خەڵکی ناوچەکە و هەم حکومەتی مەکسیکیان توورە کرد. لە کاتێکدا پانچۆ ڤیلا لە ئەشکەوتێکی شاخاویدا خۆی حەشاردا بۆ ئەوەی لە برینێکی تەقەکردن کە لە شەڕێکدا لەگەڵ سوپای مەکسیکدا تووشی بوو، خۆی چاک بکاتەوە؛ لە هەوای خۆیەوە سەیری خوارەوەی دەکرد، دەیتوانی سەیری پێرشینگ بکات کە سەربازە ماندووەکانی ئەمریکا بەسەر شاخەکاندا دەگەڕان و دەگەڕێنەوە، هەرگیز لە ئامانجەکەیان نزیک نەدەبوونەوە.

ڤیلا تا زستان یاری پشیلە و مشکی خۆی ئەنجامدا. ئەمریکییەکان هاتن بۆ ئەوەی ئەو کارەساتە وەک جۆرێک لە مەسخەرە چەقۆکێشانە ببینن- لە ڕاستیدا جارێکی دیکە دەستیان کردەوە بە سەرسامبوون بە ڤیلا، ڕێزیان لە ئیمکاناتەکەی گرت لە خۆدزینەوە لە هێزێکی باڵا. لە مانگی یەکی ساڵی ١٩١٧، دواجار ویڵسن فەرمانی کشانەوەی پێرشینگی دا. لەگەڵ گەڕانەوەی سەربازەکان بۆ خاکی ئەمریکا، هێزەکانی یاخیبووان بەدوایاندا ڕۆیشتن، ئەمەش سوپای ئەمریکای ناچارکرد فڕۆکە بەکاربهێنێت بۆ پاراستنی لایەکانی دواوەی. گەشتی سزایی خۆی سزا دەدرا- گۆڕابوو بۆ پاشەکشەیەکی زەلیلترین جۆری.

لێکدانەوە

وودرو ویلسۆن وەک نیشاندانی هێز، گەشتی سزادانی ڕێکخست: ئەو وانەیەکی فێری پانچۆ ڤیلا دەکرد و لە پرۆسەکەدا نیشانی جیهان دەدا کە کەس، گەورە و بچووک، ناتوانێت هێرش بکاتە سەر ئەمریکای بەهێز و خۆی لێ ڕزگار بکات. چەند هەفتەیەکی تر ئەو گەشتە کۆتایی دەهات، ڤیلاش لەبیر دەکرا.

یارییەکە بەو شێوەیە نەبوو. تا گەشتەکە زیاتری بخایەنێت، زیاتر
سەرنجی لەسەر بێتوانایی ئەمریکییەکان و لەسەر بێتوانایی ڤیلا چڕکردەوە

Machine Translated by Google

زیرەکی. زۆری نەخایاند ئەوەی لەبیرکرا ڤیلا نەبوو بەڵکو ئەو هەڵمەتە بوو کە هەموو شتێکی دەستپێکردبوو. لەگەڵ ئەوەی بێزارییەکی بچووک بوو بە شەرمەزارییەکی نێودەوڵەتی و ئەمریکییە تووڕەبووەکان هێزی زیاتریان ڕەوانە کرد، ناهاوسەنگی لە نێوان قەبارەی ڕاوەدوونەر و قەبارەی ئەو کەسانەی کە بەدوایدا دەگەڕێن -کە هێشتا توانیان ئازاد بمێننەوە -کارەکەی کردە گاڵتەجاڕی. لە کۆتاییدا ئەم فیلە سپییەی سوپایەک ناچار بوو لە مەکسیکەوە بە زەلیلەوە دەربچێت. گەشتی سزا پێچەوانەی ئەو کارەی کرد کە بەنیازی بوو بیکات: ڤیلای نەک هەر ئازاد کرد بەڵکو لە جاران زیاتر بەناوبانگ بوو.

ویڵسن دەیتوانی بە شێوەیەکی جیاواز چی بکات؟ دەیتوانی فشار بخاتە سەر...
حکومەتی کارانزا ڤیلا بۆی بگرێت. یانیش بەو پێیەی زۆرێک لە مەکسیکییەکان پێش دەستپێکردنی گەشتی سزادان لە ڤیلا بێزار بوون، دەیتوانی بە هێمنی لەگەڵیان کار بکات و پشتگیریان بۆ هەڵمەتێکی زۆر بچووکتر بۆ گرتنی ئەو باندەکە بەدەستبهێنێت. دەیتوانی تەڵەیەکی لە دیوی ئەمریکی سنوورەکە ڕێکبخات، پێشبینی هەڵکوتانە سەری داهاتوو بکات. یان دەیتوانی بۆ ئێستا بە تەواوی ئەو بابەتە پشتگوێ بخات و چاوەڕێی ئەوە بکات کە مەکسیکییەکان خۆیان بە ئارەزووی خۆیان ڤیلا لەناوببەن.

کەر و باخەوان

جارێک کەرێک بە ڕووداوێک کلکی لەدەستدابوو، ئەمەش بۆی ئازارێکی قورس بوو؛ و لە هەموو شوێنێک بەدوایدا دەگەڕا، ئەوەندە گەمژە بوو کە پێی وابوو دەتوانێت جارێکی دیکە بیکاتەوە. بە چۆڵەوانییەکدا تێپەڕی، و دوای ئەوە چووە ناو باخچەیەکەوە. باخەوانەکە کە ئەوی بینی، و نەیتوانی بەرگەی ئەو فەسادیە بگرێت کە لە پێدانی ڕووەکەکانیدا دەیکرد، کەوتە ناو تووڕەیییەکی توندوتیژەوە، ڕایکرد بۆ لای کەرەکە و هەرگیز لەسەر ڕێوڕەسمی ستوونێک نەوەستا، هەردوو گوێی بڕی و لێیدا لە زەوی دەرچوو. بەم شێوەیە کەرەکە کە گریانی لەدەستدانی کلکی دەکرد، لە ناخۆشییەکی زۆر گەورەتردا بوو کاتێک خۆی بە بێ گوێی بینی.

FABLES، PILPAY، هیندستان، سەدەی چوارەم

گامێشی PRODIGY

جارێک کە وەزیری ڕاستی تۆکودایجی سەرۆکی پۆلیسی ئیمپراتۆری بوو، لە دەروازەی ناوەڕاست کۆبوونەوەی ستافەکەی ساز دەکرد کاتێک گایەک

Machine Translated by Google

سەر بە بەرپرسێک بە ناوی ئاکیکانێ شل بووەوە و سەرگەردان بوو بۆ ناو بینای وەزارەت. لەسەر ئەو سەکۆیەی کە سەرۆکەکە دانیشتبوو، سەرکەوتە سەرەوە و لەوێ پاڵکەوت و کۆپەکەی دەجوو. هەمووان دڵنیا بوون کە ئەمە هەندێک نیشانەی گۆڕە، و داوای کرد کە گاکە بنێردرێت بۆ لای فەلەکناسێکی یین-یانگ. بەڵام سەرۆک وەزیرانی باوکی وەزیری ڕاست وتی، گا هیچ جیاوازییەکی نییە. قاچی هەیە- هیچ شوێنێک نییە نەڕوات. هیچ مانایەکی نییە کە بەرپرسێکی کەم مووچە بێبەش بکرێت لەو گا بەدبەختەی کە پێویستی پێیەتی بۆ ئەوەی بتوانێت ئامادەبێت لە دادگا". گاکەی گەڕاندەوە بۆ خاوەنەکەی و ئەو ماتەیەی کە لەسەری پاڵکەوتبوو گۆڕی. دوای ئەوە هیچ ڕووداوێکی ناخۆش بە هیچ جۆرێک ڕووی نەدا.

دەڵێن ئەگەر کەسێکی سەرسوڕهێنەر ببینیت و بەو شێوەیە مامەڵەی لەگەڵ نەکەیت، ئەوا سیفەتەکەی وەک سەرسوڕهێنەرێک لەناو دەچێت.

وتارەکان لە بێکاریدا، کێنکۆ، ژاپۆن، سەدەی چواردەهەم

لەبیرت بێت: تۆ هەڵدەبژێریت ڕێگە بدەیت شتەکان بێزارت بکەن. دەتوانیت بە هەمان ئاسانی هەڵبژێریت کە سەرنجی تاوانباری بێزارکەر نەدەیت، بۆ ئەوەی بابەتەکە بە شتێکی بێ بایەخ و ناشایستەی بەرژەوەندی خۆت بزانیت. ئەوە هەنگاوە بەهێزەکەیە. ئەوەی کاردانەوەت نییە ناتوانێت لە دەستگیراندارییەکی بێهودەدا بتکێشێتە خوارەوە. غروری تۆ بەشدار نییە. باشترین وانە کە دەتوانیت فێری کۆترێکی بێزارکەر بکەیت ئەوەیە کە بە پشتگوێخستنی، بیخەیتە ژێر لەبیرکردنەوە. ئەگەر مەحاڵە پشتگوێ بخرێت (لە ڕاستیدا پانچۆ ڤیلا هاوڵاتیانی ئەمریکی کوشتبوو)، ئەوا بە نهێنی پیلانگێڕی بۆ نەهێشتنی، بەڵام هەرگیز بەبێ ئاگاداری سەرنجی ئەو مێروو بێزارکەرە ڕاکێشە کە دەڕوات یان بە تەنیا دەمرێت. ئەگەر لەم جۆرە تێکەڵبوونانەدا کات و وزە بەفیڕۆ بدەیت، ئەوە خەتای خۆتە. فێربە کارتی بێرێزیکردن یاری بکەیت و پشت لەو شتانە بکەیت کە لە درێژخایەندا ناتوانێت زیانت پێ بگەیەنێت.

تەنها بیربکەرەوە- حکومەتەکەت ۱۳۰ملیۆن دۆلاری تێچووە بۆ ئەوەی هەوڵی بەدەستهێنانی من بدات. من بەسەر وڵاتێکی زبر و گردەواریدا بردم. هەندێک جار بۆ ماوەی پەنجا میل لە کشانییەکدا هیچیان نەبوو

ئاو.

جگە لە خۆر و مێشوولە هیچی تریان نەبوو.... وە هیچیان دەست نەکەوت.

پانچۆ ڤێلا، ۱۸۷۸-۱۹۲۳

ڕەچاوکردنی یاسا

لە ساڵی ۱۵۲۷شا هێنری هەشتەمی ئینگلتەرا بڕیاریدا کە دەبێت ڕێگەیەک بدۆزێتەوە بۆ ئەوەی لە هاوسەرەکەی کاترینی ئەراگۆن ڕزگاری بێت. کاترین شکستی هێنابوو لە بەرهەمهێنان

Machine Translated by Google

کورێک، میراتگرێکی نێر کە بەردەوامیی خانەدانەکەی مسۆگەر دەکات، و هێنری پێیوابوو کە دەزانێت بۆچی: ئەو برگەیەی لە کتێبی پیرۆزدا خوێندبووەوە، "وە ئەگەر پیاوێک ژنەکەی براکەی ببات، ئەوە شتێکی پیسە: ئەو هەیبووە ڕووتی براکەی ئاشکرا کرد؛ بێ منداڵ دەبن". کاترین پێش ئەوەی هاوسەرگیری لەگەڵ هێنری بکات، هاوسەرگیری لەگەڵ ئارسەری برا گەورەکەی کردبوو، بەڵام ئارسەر دوای پێنج مانگ کۆچی دوایی کردبوو. هێنری کاتێکی گونجاو چاوەڕێی کردبوو، پاشان هاوسەرگیری لەگەڵ بێوەژنەکەی براکەی کردبوو.

کاترین کچی شا فێردیناند و شاژنە ئیزابێلای ئیسپانیا بوو و بە هاوسەرگیری لەگەڵیدا هێنری هاوپەیمانییەکی بەنرخی بە زیندووی هێشتبووەوە. بەڵام ئێستا کاترین دەبوو دڵنیای بکاتەوە کە هاوسەرگیرییە کورتەکەی لەگەڵ ئارسەر هەرگیز تەواو نەبووە. ئەگەرنا هێنری پەیوەندییەکەی نێوانیان وەک ئینزیستۆ و هاوسەرگیرییەکەی ئەوان بە پووچەڵ و پووچەڵ سەیر دەکات. کاترین پێداگری لەسەر ئەوە دەکرد کە لە ڕێگەی هاوسەرگیرییەکەی لەگەڵ ئارسەردا وەک کچێک ماوەتەوە و پاپا کلیمەنتی حەوتەم پشتگیری لێکرد بە پێدانی نیعمەتەکەی بۆ یەکێتییەکە، کە ئەگەر بە ئینزیستۆی بزانیبا، نەیدەتوانی بیکات. بەڵام دوای ساڵانێک لە هاوسەرگیری لەگەڵ هێنری، کاترین نەیتوانیبوو کوڕێک بەرهەم بهێنێت و لە سەرەتای ساڵانی ١٥٢٠دا چووبووە ناو وەستانی سوڕی مانگانە. بۆ پاشا ئەمە تەنها دەتوانێت مانای یەک شت بێت: ئەو درۆی لەسەر کچێنی خۆی کردبوو، یەکگرتنەکەیان ئینزیستۆی بوو و خودا سزای داون.

هۆکارێکی تریش هەبوو کە هێنری ویستی ڕزگاری بێت لە کاترین: ئەو عاشقی ژنێکی گەنجتر بوو بە ناوی ئان بۆلین. نەک هەر عاشقی بوو، بەڵکو ئەگەر هاوسەرگیری لەگەڵدا کردبێت هێشتا دەتوانێت هیوای ئەوە بخوازێت کوڕێکی شەرعی هەبێت. دەبوو هاوسەرگیری لەگەڵ کاترین هەڵبوەشێتەوە. بەڵام بۆ ئەمەش هێنری دەبوو داواکاری پێشکەش بە ڤاتیکان بکات. بەڵام پاپا کلیمنت هەرگیز ئەو هاوسەرگیرییە هەڵنەوەشاندەوە.

تا هاوینی ساڵی ١٥٢٧دەنگۆی ئەوە لە سەرانسەری ئەوروپادا بڵاوبووەوە کە هێنری...
خەریک بوو هەوڵی مەحاڵ بدات- هاوسەرگیرییەکەی هەڵبوەشێنێتەوە بە پێچەوانەی خواستی کلیمنت. کاترین هەرگیز دەستلەکارکێشانەوەی نەدەبوو، چ جای ئەوەی خۆبەخشانە بچێتە ناو خانەقایەکەوە، وەک هێنری داوای لێکردبوو. بەڵام هێنری ستراتیژی تایبەتی خۆی هەبوو: وازی لە خەوتن لە یەک جێگادا لەگەڵ کاتریندا هێنا، بەو پێیەی بە خوشکەزای خۆی دەزانی نەک ژنە حەڵاڵەکەی. پێداگری لەسەر ئەوە کرد کە بە شازادەی بێوەژنەکەی وێڵز ناوی بهێنێت، کە نازناوی بێوەژنەکەی ئارسەر بوو. لە کۆتاییدا لە ساڵی ١٥٣١دا لە دادگا دەرکرد و بە کەشتی ڕەوانەی قەڵایەکی دوور کرد. پاپا فەرمانی پێکرد کە بیگەڕێنێتەوە بۆ دادگا، بەهۆی ئازاری دەرکردن لە پۆستەوە، کە توندترین سزا بوو کە کاسۆلیکێک تووشی ببێت. هێنری نەک هەر ئەم هەڕەشەیەی پشتگوێ خست،

Machine Translated by Google

پێداگری لەسەر ئەوە دەکرد کە هاوسەرگیرییەکەی لەگەڵ کاترین هەڵوەشاوەتەوە و لە ساڵی ١٥٣٣هاوسەرگیری لەگەڵ ئان بۆلین کرد.

کلیمنت ڕەتیکردەوە دان بە هاوسەرگیرییەکەدا بنێت، بەڵام هێنری گرنگی پێنەدا. ئەو نەخێر
زیاتر دەسەڵاتی پاپای ناسی، و دەستی کرد بە جیابوونەوە لە کەنیسەی ڕۆمانی کاسۆلیکی، لە جیاتی ئەو کەنیسەی ئینگلتەرای دامەزراند، پاشا وەک سەرۆکی کەنیسەی نوێ. و بەم شێوەیە، سەیر نییە کە کڵێسای تازە پێکهاتوو لە ئینگلتەرا ئان بۆلین بە شاژنی مافی ئینگلتەرا ڕاگەیاند.

پاپا هەموو هەڕەشەیەکی ناو کتێبەکەی تاقیکردەوە، بەڵام هیچ کاریگەرییەکی نەبوو. هێنری بە سادەیی پشتگوێی خست. کلیمنت توورە بوو- کەس بەو شێوەیە سووکایەتی پێ نەکردبوو. هێنری زەلیلی کردبوو و هیچ دەسەڵاتێکی پەنابردنی نەبوو. تەنانەت دەرکردن (کە بەردەوام هەڕەشەی لێدەکرد بەڵام هەرگیز ئەنجامی نەدەدا) چیتر گرنگ نەدەبوو.

کاترینیش هەستی بە چەقۆی وێرانکەری بێڕێزیکردنی هێنری کرد. هەوڵیدا بەرپەرچی بداتەوە، بەڵام لە بانگەوازکردن بۆ هێنری قسەکانی کەوتنە گوێی کەڕ و زۆری نەخایاند کەوتنە گوێی کەس. کاترین کە لە دەربارەکە دابڕاو بوو، لەلایەن پاشاوە پشتگوێ خرا، شێت بوو لە تووڕەیی و بێزاریدا، هێواش هێواش خراپتر بوو، دواجار لە مانگی یەکی ساڵی ١٥٣٦دابەهۆی وەرەمێکی شێرپەنجەیی دڵەوە کۆچی دوایی کرد.

لێکدانەوە

کاتێک گرنگی بە کەسێک دەدەیت، هەردووکتان دەبنە هاوبەشی جۆرێک، هەریەکەیان هەنگاو بە هەنگاو بەرەو کردار و کاردانەوەکانی ئەوی دیکە دەجووڵێن. لە پرۆسەکەدا دەستپێشخەرییەکەت لەدەست دەدەیت. داینامیکی هەموو کارلێکەکانە: بە دانان بە کەسانی دیکە، تەنانەت ئەگەر تەنها بۆ شەڕکردن لەگەڵیان، خۆت دەکەیتەوە بەرووی کاریگەرییەکانیاندا. ئەگەر هێنری لەگەڵ کاتریندا هۆڕنەکانی قفڵ بکردایە، خۆی دەبینی کە نوقم بوو لە مشتومڕێکی بێکۆتاییدا کە ئیرادەی لاواز دەکرد و لە کۆتاییدا ماندوو دەبوو. . بەڵێنی نەرمی و نەرمی، بەڵام لە ڕاستیدا بەدەستهێنانی ئەوەی پاپاکان هەمیشە بەدەستیان دەهێنا- بە ڕێگەی خۆیان.

هێنری هیچ کام لەمانەی نەدەبوو. یارییەکی وێرانکەری دەسەڵاتی کرد- بێڕێزییەکی تەواو. بە پشتگوێخستنی خەڵک هەڵدەوەشێنیتەوە. ئەمەش نائارام دەکات و...

Machine Translated by Google

تووڕەیان دەکات- بەڵام بەو پێیەی هیچ مامەڵەیەکیان لەگەڵ تۆدا نییە، هیچ شتێک نییە کە بتوانن بیکەن.

وە لەم ڕوانگەیەوە باشترە ڕێگە بدەیت هەموو کەسێکی ناسیاوەکەت -چ ژن بێت یان ژن -ئێستا و دواتر هەست بەوە بکات کە دەتوانیت زۆر باش لە کۆمپانیاکەیان بەدوور بیت. ئەمەش دەبێتە هۆی چەسپاندنی هاوڕێیەتی. نەخێر، لەگەڵ زۆربەی خەڵکدا هیچ زیانێکی نابێت کە ناوبەناو دەنکە بێڕێزییەک تێکەڵ بکەیت لەگەڵ مامەڵەکردنت لەگەڵیان؛ کە وایان لێدەکات زیاتر بەهای هاوڕێیەتیت بدەن. Chi non stima vien stimato، وەک پەندێکی وردی ئیتاڵی دەڵێت- پشتگوێخستن بریتییە لە بەدەستهێنانی ڕێز. بەڵام ئەگەر بەڕاستی زۆر بەرز بیر لە مرۆڤێک بکەینەوە، پێویستە وەک تاوانێک لێی بشارینەوە. ئەمە کارێکی زۆر دڵخۆشکەر نییە بۆ ئەنجامدانی، بەڵام ڕاستە. بۆچی، سەگ بەرگەی زۆر میهرەبانانە ناگرێت، چ جای پیاو!

ئارسەر شوپنهاوێر، ١٧٨٨-١٨٦٠

مەیموون و نۆک

مەیموونێک دوو مشت نۆکی هەڵگرتبوو. یەک نۆک بچووک کەوتە دەرەوە.
هەوڵیدا هەڵیبگرێت، و بیستەکەی ڕژاند. هەوڵیدا بیستەکە هەڵبگرێت، و هەموویانی ڕژاند. پاشان تورەیی لەدەستدا و نۆکەکانی بە هەموو ئاراستەکاندا بڵاوکردەوە و ڕایکرد.

فابڵز، لیۆ تۆڵستۆی، ١٨٢٨-١٩١٠

ئەمە لایەنی هێرشبەرانەی یاساکە. یاریکردن بە کارتی سووکایەتیکردن بەهێزێکی بێئەندازەیە، چونکە ڕێگەت پێدەدات بارودۆخی ململانێکان دیاری بکەیت.
شەڕەکە لەسەر مەرجەکانی ئێوە بەڕێوەدەچێت. ئەمە کۆتا پۆزی دەسەڵاتە: تۆ پاشایت، و چاوپۆشی لەوە دەکەیت کە چی تورەت دەکات. سەیری بکە کە ئەم تاکتیکە چۆن خەڵک تووڕە دەکات- نیوەی ئەو کارانەی کە دەیکەن ئەوەیە کە سەرنجت ڕابکێشن و کاتێک لێیان ڕابگریت، ئەوان لە بێزاریدا دەلەرزن.

پیاو: لێی بدە- ئەو لێت خۆش دەبێت. چەپڵە لێبدە- لەوانەیە لە ڕێگەی تۆوە ببینێت یان نەیبینێت. بەڵام پشتگوێی بخە و ڕقی لێت دەبێتەوە.
ئیدریس شا، کاروانی خەونەکان، ١٩٦٨

وەک چۆن هەندێک لە هەموو شتێک قسە و باس دەکەن، هەندێکی تریش زۆر جەنجاڵی لەسەر هەموو شتێک دەکەن.
هەمیشە قسەی گەورە دەکەن، [و] هەموو شتێک بە جددی وەردەگرن، شەڕ و نهێنی لێدەکەن. پێویستە زۆر کەم نارەزایەتیت لە دڵتدا بێت، چونکە ئەوە بکەیت کە نیگەرانییەکی بێ بنەما بە خۆت بدەیت. یەکێکە لە جۆرەکانی تۆپسیتورڤی

Machine Translated by Google

شێوازی ڕەفتارکردن بۆ ئەوەی ئەو گرنگییانە لە دڵتدا وەربگریت کە دەبێ بەسەر شانتدا فڕێی بدەیت. زۆر شت کە گرنگ بوون [لەو کاتەدا] کاتێک پشتگوێ دەخرێن هیچ حسابێکیان نییە؛ و هەندێکی تر کە پێدەچێت شتێکی بچووک بن، کاتێک گرنگییان پێدەدەیت، ترسناک دەردەکەون. شتەکان بە ئاسانی دەتوانرێت لە سەرەتاوە یەکلایی بکرێنەوە، بەڵام دواتر وا نا. لە زۆر حاڵەتدا خودی چارەسەرەکە هۆکاری نەخۆشییەکە: ڕێگەدان بە شتەکان کەمترین جێگەی ڕەزامەندی یاساکانی ژیان نییە.

بالتاسار گراسیان، ١٦٥٨-١٦٠١

کلیلی دەسەڵات

زۆرجار ئارەزوو کاریگەری پارادۆکسیکاڵ دروست دەکات: تا زیاتر شتێکت بوێت، تا زیاتر بەدوایدا بگەڕێیت، زیاتر خۆی لێت دەدزێتەوە. تا زیاتر ئارەزووی خۆت نیشان بدەیت، زیاتر ئۆبژەی ئارەزووەکەت بەرپەرچ دەدەیتەوە. ئەمەش لەبەر ئەوەیە کە ئارەزووی تۆ زۆر بەهێزە- خەڵک نائاسایی دەکات، تەنانەت ترسیشیان هەیە. ئارەزووی کۆنترۆڵنەکراو وا دەکات کە لاواز، ناشایستە، بەزەییدار دەرکەویت.

پێویستە پشت لەو شتانە بکەیت کە دەتەوێت، سووکایەتی و بێڕێزی خۆت نیشان بدەیت. ئەمە جۆرێکە لە وەڵامدانەوەی بەهێز کە ئامانجەکانت شێت دەکات. ئەوان بە ئارەزووی خۆیان وەڵام دەدەنەوە، کە تەنها بۆ ئەوەیە کاریگەری لەسەر تۆ هەبێت- ڕەنگە بۆ ئەوەی خاوەندارێتیت بکەن، ڕەنگە ئازارت بدەن. ئەگەر بیانەوێت خاوەندارێتی بکەن، ئەوا هەنگاوی یەکەمی وەسوەسەت بە سەرکەوتوویی تەواو کردووە.

ئەگەر بیانەوێت ئازارت بدەن، ئەوا تۆ نائارامت کردوون و وایان لێکردووون بە یاساکانت یاری بکەن (بڕوانە یاساکانی ٨و ٣٩ سەبارەت بە چەواشەکردنی خەڵک بۆ کردار).
سووکایەتیکردن ئیختیاری پاشایە. چاوەکانی لە کوێدا دەسوڕێنەوە، ئەوەی بڕیار دەدات ببینێت، ئەوەیە کە واقیعی هەیە؛ ئەوەی پشتگوێی دەخات و پشتی لێدەکات وەک مردوو باشە. ئەوە چەکی شا لویسی چواردەهەم بوو- ئەگەر تۆی بەدڵ نەبوو، وەک ئەوەی تۆ لەوێ نەبیت مامەڵەی دەکرد، بە بڕینی دینامیکی کارلێککردن باڵادەستی خۆی دەپاراست. ئەمە ئەو دەسەڵاتەیە کە هەتە کاتێک کارتی سووکایەتی دەکەیت، جار جارە نیشانی خەڵک دەدەیت کە دەتوانیت بەبێ ئەوان بژیت.

ئەگەر هەڵبژاردنی پشتگوێخستن دەسەڵاتت بەرز بکاتەوە، ئەوە بەدوای خۆیدا دێنێت کە ڕێبازی پێچەوانە- پابەندبوون و بەشداریکردن- زۆرجار لاوازت دەکات. بە گرنگیدانی ناڕەوا بە دوژمنێکی بچووک، بچووک دەردەکەویت و تا زیاتر کاتت پێبچێت بۆ چەقاندنی دوژمنێکی لەو شێوەیە، دوژمن گەورەتر دەردەکەوێت. کاتێک ئەسینای پایتەخت بەرێکەوت

Machine Translated by Google

بۆ داگیرکردنی دوورگەی سیسیلیا، لە ساڵی ٤١٥پێش زایین، زلهێزێکی زەبەلاح هێرشی دەکردە سەر زلهێزێکی بچووک. بەڵام بە تێکەڵکردنی ئەسینای لە ململانێیەکی درێژخایەندا، سیراکیوز، گرنگترین شار-دەوڵەتی سیسیلیا، توانی لە قەبارە و متمانەدا گەشە بکات. دواجار بە شکستپێهێنانی ئەسینای پایتەخت، بۆ چەندین سەدەی داهاتوو ناوبانگی دەرکرد. لەم دواییانەدا، سەرۆک جۆن ئێف کێنێدی هەڵەیەکی هاوشێوەی لە هەڵوێستی خۆیدا بەرامبەر بە فیدڵ کاسترۆی کوبا کرد: لەشکرکێشییە شکستخواردووەکەی بۆ کەنداوی بەرازەکان، لە ساڵی ١٩٦١، کاسترۆی کردە پاڵەوانێکی نێودەوڵەتی.

مەترسی دووەم: ئەگەر سەرکەوتوو بوویت لە وردکردنی مادده وروژێنەرەکە، یان تەنانەت ئەگەر...
تەنها برینداری دەکەیت، هاوسۆزی بۆ لایەنی لاوازتر دروست دەکەیت. ڕەخنەگرانی فرانکلین دی ڕۆزڤێڵت گلەیی تاڵییان دەکرد لەسەر ئەو پارەیەی کە ئیدارەکەی بۆ پرۆژە حکومییەکان خەرجی کردووە، بەڵام هێرشەکانیان هیچ دەنگدانەوەیەکیان لەگەڵ خەڵکدا نەبوو، کە سەرۆکیان بە کارێک دەزانی بۆ کۆتاییهێنان بە خراپیی ئابووریی گەورە. نەیارەکانی پێیان وابوو نموونەیەکیان هەیە کە نیشان دەدات کە چەندە بەفیڕۆدەر بووە: سەگەکەی، فالا، کە بە چاکە و سەرنجی خۆیەوە سەرقاڵ دەکرد. ڕەخنەگران قسەی ناشرینیان بە بێهەستییەکەی دەکرد- خەرجکردنی پارەی باجدەران بۆ سەگێک لە کاتێکدا زۆرێک لە ئەمریکییەکان هێشتا لە هەژاریدا بوون.

بەڵام ڕۆزڤێڵت وەڵامێکی هەبوو: چۆن ڕەخنەگرانی دەوێرن هێرش بکەنە سەر سەگێکی بچووکی بێ بەرگری؟ وتارەکەی بۆ بەرگریکردن لە فەلا یەکێک بوو لە بەناوبانگترین وتارەکانی کە تا ئێستا پێشکەشی کردبێت. لەم حاڵەتەدا، لایەنە لاوازەکەی بەشداربوو سەگی سەرۆک بوو و هێرشەکەش کاردانەوەی لێکەوتەوە- لە درێژخایەندا، تەنیا وایکرد سەرۆک زیاتر هاوسۆزی بێت، بەو پێیەی زۆر کەس بە سروشتی لایەنگری "کەسەکانی ژێردەستە" دەبن، هەروەک چۆن خەڵکی ئەمریکا هاتنە هاوسۆزی لەگەڵ فێڵبازەکە بەڵام ژمارەیان لە پانچۆ ڤیلا زیاترە.

وەسوەسەیە کە بمانەوێت هەڵەکانمان چاک بکەین، بەڵام تا زیاتر هەوڵ بدەین خراپتره
زۆرجار دروستیان دەکەین. هەندێک جار سیاسیترە کە بە تەنیا جێیان بهێڵین. لە ساڵی ١٩٧١کاتێک ڕۆژنامەی نیویۆرک تایمز ڕۆژنامەی پێنتاگۆن پێپەرزی بڵاوکردەوە، کە کۆمەڵێک بەڵگەنامەی حکومەت بوو سەبارەت بە مێژووی تێوەگلانی ئەمریکا لە ئەندۆچین، هێنری کیسینجەر تووشی تووڕەیی گڕکانێک بوو. بە تووڕەییەوە لە ئامادەیی ئیدارەی نیکسۆن بەرامبەر بەم جۆرە دزەکردنە زیانبەخشە، پێشنیارەکانی خستەڕوو کە لە کۆتاییدا بووە هۆی پێکهێنانی گروپێک بە ناوی لۆریچیەکان بۆ داخستنی دزەکردنەکان. ئەمە ئەو یەکەیە بوو کە دواتر هەڵیکوتایە سەر ئۆفیسەکانی پارتی دیموکرات لە هۆتێل واتەرگەیت و زنجیرە ڕووداوەکانی دەستپێکرد کە بووە هۆی ڕووخانی نیکسۆن. لە واقیعدا بڵاوکردنەوەی کاغەزەکانی پنتاگۆن هەڕەشەیەکی جددی نەبوو بۆ سەر ئیدارەکە، بەڵام کاردانەوەی کیسینجەر وایکرد کە شتێکی گەورە بێت. لە هەوڵی چارەسەرکردنی کێشەیەکدا، کێشەیەکی دیکەی دروستکرد: پارانۆیایەک بۆ ئاسایش کە لە کۆتاییدا زۆر زیاتر بوو

Machine Translated by Google

وێرانکەر بۆ حکومەت. ئەگەر کاغەزەکانی پێنتاگۆنی پشتگوێ بخستبایە، ئەوا ئەو فەزیحەیەی کە دروستیان کردبوو، لە کۆتاییدا دەفڕییەوە.

لەبری ئەوەی بەبێ ئاگاداری سەرنجت لەسەر کێشەیەک بێت، خراپتر دەربکەویت بە بڵاوکردنەوەی ئەوەی کە چەندە نیگەرانی و دڵەڕاوکێت بۆ دروست دەکات، زۆرجار زۆر ژیرانەترە ڕۆڵی ئەو ئەرستۆکراتە سووکایەتیپێکەرە ببینیت، نەک خۆڕاگریت بۆ دانانان بە بوونی کێشەکە. چەند ڕێگەیەک هەیە بۆ جێبەجێکردنی ئەم ستراتیژە.

سەرەتا ڕێبازی ترێی ترش هەیە. ئەگەر شتێک هەبێت کە تۆ دەتەوێت بەڵام کە تێدەگەیت کە ناتوانیت هەتبێت، خراپترین شت کە دەتوانیت بیکەیت ئەوەیە کە سەرنج بۆ نائومێدیەکەت ڕابکێشیت بە گلەییکردن لێی. تاکتیکێکی بێ سنوور بەهێزتر ئەوەیە کە وا مامەڵە بکەیت کە لە پلەی یەکەمدا هەرگیز بەڕاستی سەرنجی تۆی نەبووە. کاتێک لایەنگرانی نووسەر جۆرج ساند کاندیدیان کرد بۆ ئەوەی ببێتە یەکەم ئەندامی ژن لە ئەکادیمیای فرانسیس، لە ساڵی ١٨٦١، ساند بە خێرایی بینی کە ئەکادیمیا هەرگیز وەریناگرێت. بەڵام لەبری ئەوەی گریانی پێبکات، ئیدیعای کرد کە هیچ ئارەزووی ئەوە نییە سەر بەو کۆمەڵە کیسەی بای کۆن و زیادەڕۆیی و بێ دەست لێدان بێت. بێرێزییەکەی وەڵامێکی تەواو بوو: ئەگەر تووڕەیی خۆی لە وەدەرنانی خۆی نیشان بدایە، ئەوا ئاشکرای دەکرد کە ئەوە چەندە بۆ ئەو مانای هەیە. لەبری ئەوە ئەکادیمیاکەی بە یانەیەکی پیرە پیاو ناوزەد کرد- و بۆچی دەبێت تووڕە بێت یان بێهیوا بێت لەوەی کە ناچار نەبێت کاتەکانی لەگەڵیان بەسەر ببات؟ گریان "ترێی ترش" هەندێک جار وەک ڕەنگدانەوەی لاوازەکان سەیر دەکرێت؛ لە ڕاستیدا تاکتیکی بەهێزەکانە.

پیاوەکە و سێبەرەکەی

پیاوێکی ڕەسەنی دیاریکراو هەبوو کە ئارەزووی ئەوەی دەکرد سێبەری خۆی بگرێت. هەنگاوێک یان دوو هەنگاو بەرەو ئەوە دەنێت، بەڵام لێی دوور دەکەوێتەوە. خێراییەکەی خێراتر دەکات؛ هەمان شت دەکات. لە کۆتاییدا دەست دەکات بە ڕاکردن؛ بەڵام تا خێراتر بڕوات، سێبەرەکەش خێراتر ڕادەکات ، بە تەواوی ڕەتیدەکاتەوە خۆی وازبهێنێت، وەک ئەوەی گەنجینەیەک بووبێت. بەڵام بزانە! هاوڕێ سەرنجڕاکێشەکەمان لەناکاو دەگەڕێتەوە، و لێی دوور دەکەوێتەوە. وە لە ئێستادا سەیری پشتی خۆی دەکات؛ ئێستا سێبەرەکە بەدوایدا ڕادەکات. خانمانی دادپەروەر، زۆرجار تێبینیم کردووە... کە فۆڕچۆن بە شێوەیەکی هاوشێوە مامەڵەمان لەگەڵ دەکات. پیاوێک بە هەموو توانای خۆیەوە هەوڵ دەدات دەست بەسەر خوداوەندەکەدا بگرێت، و تەنها کات و نارەحەتیەکانی لەدەست دەدات. یەکێکی تریش بە هەموو ڕواڵەتێکەوە پێدەچێت لە چاوی ئەودا ڕابکات؛ بەڵام، نەخێر: ئەو خۆی چێژ لە شوێنکەوتنی وەردەگرێت.

Machine Translated by Google

فابلز، ئیڤان کریلۆف، ١٨٤٤-١٧٦٨

دووەم: کاتێک کەسێکی کەمتەرخەم هێرشت دەکرێتە سەر، سەرنجی خەڵک لابدە
بە ڕوونکردنەوەی ئەوەی کە هێرشەکە تەنانەت ناوی خۆی تۆمار نەکردووە. سەیری دوور بکە، یان بە شیرینی وەڵام بدەرەوە،
نیشان بدە کە هێرشەکە چەندە کەم پەیوەندی بە تۆوە هەیە. بە هەمان شێوە کاتێک خۆت هەڵەیەکت کردووە، زۆرجار باشترین
وەڵام ئەوەیە کە کەمتر لە هەڵەکەت بکەیت بە سووک مامەڵەکردن لەگەڵیدا.

ئیمپراتۆری ژاپۆن گۆ-سایین، شاگردێکی گەورەی مەراسیمی چا خواردنەوە، خاوەنی قاپێکی چای ئەنتیکی بێ نرخ بوو کە
هەموو دەربارەکان ئیرەیییان پێدەبرد. ڕۆژێک میوانێک بە ناوی دایناگۆن تسونێهیرۆ پرسیاری ئەوەی لێکرد کە ئایا دەتوانێت
قاپی چایەکە هەڵبگرێت بۆ ناو ڕووناکییەکە، بۆ ئەوەی لە نزیکەوە لێی بکۆڵێتەوە. قاپەکە بە دەگمەن مێزەکەی بەجێدەهێشت،
بەڵام ئیمپراتۆر ڕۆحی باش بوو و ئەویش ڕەزامەندی دەربڕی. بەڵام کاتێک دایناگۆن قاپەکەی دەبردە سەر پەنجەرەی ڕواندزەکە
و بەرزی کردەوە تا ڕووناکییەکە، لە دەستەکانی خۆی خلیسکاند و کەوتە سەر بەردێک لە باخچەی خوارەوە و شکاوی بە پارچەی
بچووکدا.

بێگومان ئیمپراتۆر تووڕە بوو. دایناگۆن بە کەوانێکی قووڵەوە وتی: "بەڕاستی زۆرترین چەقبەستوویی بوو لە من کە ڕێگەم
پێبدات بەم شێوەیە دابەزێت، بەڵام بەڕاستی زیانێکی زۆر نییە. ئەم قاپە چایە ئیدۆیە زۆر کۆنە و مەحاڵە بڵێین چەندی زیاتر
دەخایەنێت، بەڵام بەهەر حاڵ شتێک نییە کە هیچ بەکارهێنانێکی گشتی هەبێت، بۆیە پێموایە تارادەیەک بەختەوەرییە کە بەم
شێوەیە شکاوە". ئەم وەڵامە سەرسورهێنەرە کاریگەرییەکی دەستبەجێی هەبوو: ئیمپراتۆر ئارام بووەوە. دایناگۆن نە ڕق و کینە
و نە داوای لێبوردنی زۆری کرد، بەڵکو ئاماژەی بە بەها و دەسەڵاتی خۆی کرد بە مامەڵەکردن لەگەڵ هەڵەکەی بە دەستێک لە
بێڕێزیکردن.

ئیمپراتۆر دەبوو بە بێباکییەکی هاوشێوەی ئەرستۆکراتی وەڵام بداتەوە؛ تووڕەیییەکەی وای لێکردبوو کە نزم و بچووک دەرکەوێت-
وێنەیەک کە دایناگۆن توانی دەستکاری بکات.

لە نێو یەکسانەکاندا ئەم تاکتیکە ڕەنگە کاردانەوەی لێبکەوێتەوە: بێباکیت دەتوانێت وا بکات کە بێبەزەیی دەرکەویت. بەڵام
لەگەڵ وەستایەکدا، ئەگەر بە خێرایی و بەبێ جەنجاڵییەکی گەورە مامەڵە بکەیت، دەتوانێت کاریگەرییەکی زۆری هەبێت: وەڵامە
تووڕەیییەکانی بەدەر دەکەیت، ئەو کات و وزەیەی کە بەفیڕۆی دەدا بە بیرکردنەوە لەسەری، ڕزگاری دەکەیت و دەرفەتی ئەوەی
پێدەدەیت کە خۆی پیشان بدات نەبوونی بچووکی بە ئاشکرا.

ئەگەر بیانوو و ئینکاری بکەینەوە کاتێک لە هەڵەیەک یان فێڵێکدا گیر بووین، ئاوەکان دەجولێنین و دۆخەکە خراپتر دەکەین.
زۆرجار ژیرانەترە شتەکان بە پێچەوانەوە یاری پێبکەیت. نووسەری سەردەمی ڕێنێسانس پیترۆ ئارێتینۆ زۆرجار شانازی بە
ڕەچەڵەکی ئەرستۆکراتی خۆیەوە دەکرد، کە بێگومان ئەمەش چیرۆکێکی خەیاڵی بوو، بەو پێیەی لە ڕاستیدا کوڕی پێڵاوچن بوو.
کاتێک دوژمنێکی ئەو لە کۆتاییدا

Machine Translated by Google

ڕاستییە شەرمەزارکەرەکەی ئاشکرا کرد، قسەکە بە خێرایی بڵاوبووەوە و زۆری نەخایاند هەموو...
ڤێنیز (کە ئەو کاتە لەوێ دەژیا) بە درۆکانی ئارێتینۆ سەری سوڕما. ئەگەر ئەو هەبوایە
هەوڵیدا بەرگری لە خۆی بکات، تەنها خۆی دەکێشا بۆ خوارەوە. هی
وەڵامەکە وەستایانە بوو: ڕایگەیاند کە بەراستی کوڕی ئا
پێڵاو ساز، بەڵام ئەمە تەنها گەورەیی خۆی سەلماند، بەو پێیەی لە...
نزمترین چینی کۆمەڵگا تا لوتکەی خۆی. لەو کاتەوە هەرگیز
باسی درۆی پێشووی کرد، لەبری ئەوە شمشاڵێکی لێدا هەڵوێستی نوێی خۆی لەسەر...
بابەتی ڕەچەڵەکی ئەو.

لەبیرت بێت: وەڵامە بەهێزەکان بۆ بێزارکردنی بچووک و بچووک و...
تورەییەکان سووکایەتی و بێڕێزین. هەرگیز نیشان مەدە کە شتێک هەیەتی
کاریگەری لەسەرت هەبووە، یان کە تۆ تورە بوویت- ئەوە تەنها ئەوە نیشان دەدات کە تۆ تورە بوویت
دانی بە کێشەیەکدا نا. سووکایەتی خواردنێکە باشترە بە ساردی و...
بەبێ کاریگەری.

وێنە: برینە بچووکەکە.

بچووکە بەڵام ئازاربەخش و وروژێنەرە. تۆ هەموو جۆرە دەرمانێک تاقی دەکەیتەوە، تۆ کۆم

سادە، تۆ خراپە و هەڵدەگریت لە چەقۆکە.
پزیشکەکان تەنها خراپتر دەکەن، برینە بچووکەکە دەگۆڕن بۆ شتێکی گەورە. ئەگەر برینەکەت بە
تەنیا جێهێشتبا، با کات چاکی بکاتەوە و خۆت لە نیگەرانی ڕزگار بکەیت.

دەسەڵات: بزانێت چۆن کارتی سووکایەتی پێبکات. سیاسیترینە
جۆرێک لە تۆڵەسەندنەوە. چونکە زۆرن کە دەبوو بیانناسین
هیچ ئەگەر نەیارە بەرێزەکانیان هیچ ئاگادارییان نەبووایە. لەوێ
تۆڵەسەندنەوەیەکی وەک لەبیرچوونەوە نییە، چونکە گۆڕی کەسانی ناشایستەیە لە...
تۆزی هیچی خۆیان. (بالتاسار گراسیان، (١٦٥٨-١٦٠١

پێچەوانەکردنەوە

Machine Translated by Google

دەبێت بە وردبینی و ناسکی کارتی سووکایەتی پێبکەیت. زۆربەی کێشە بچووکەکان بە تەنیا لەناو دەچن ئەگەر جێیان بهێڵیت؛
بەڵام هەندێکیان گەشە دەکەن و گەشە دەکەن مەگەر ئاگاداریان نەکەیتەوە. کەسێکی باڵا کەمتر پشتگوێ بخە و جارێکی تر کە
سەیر دەکەیت بووەتە ڕکابەرێکی جددی، سووکایەتیکردنەکەت وایکردووە تۆڵەسەندنەوەیش بکات. شازادە گەورەکانی ئیتالیا
سەردەمی ڕێنێسانس لە سەرەتای ژیانی پیشەییدا وەک ژەنەراڵێکی گەنج لە سوپای باوکی پاپا ئەلێکساندەر شەشەمدا،
چاوپۆشییان لە سیزار بۆرجیا کرد. تا ئەو کاتەی سەرنجیان دا زۆر درەنگ بوو- ئێستا بەچکەکە شێر بوو، پارچە ئیتالیاکانی
دەخوارد. کەواتە زۆرجار لە کاتێکدا کە تۆ بە ئاشکرا سووکایەتی نیشان دەدەیت پێویستە چاودێری کێشەکە بکەیت بە
شێوەیەکی تایبەت، چاودێری دۆخی کێشەکەی بکەیت و دڵنیا بیت لەوەی کە نامێنێت. مەهێڵە ببێتە خانەیەکی شێرپەنجەیی.

پەرەپێدانی لێهاتوویی هەستکردن بە کێشەکان کاتێک هێشتا بچووکن و ئاگاداربوونیان پێش ئەوەی چارەسەرنەکراو بن.
فێربە جیاوازی بکەیت لە نێوان ئەو شتانەی کە ئەگەری کارەساتبارن و ئەوانەی کە بە شێوەیەکی سووک وروژێنەرن، ئەو
بێزارییەی کە بە هێمنی خۆی نامێنێت. بەڵام لە هەردوو حاڵەتەکەدا هەرگیز چاوت بە تەواوی لێی مەهێڵەرەوە. تا لە ژیاندا بێت
دەتوانێت دوکەڵ بکات و پریشکێک بخاتە ناو ژیانەوە.

Machine Translated by Google

یاسای ٣٧

دروستکردنی چاویلکەی ناچارکەر

حوکمدان

وێنەی سەرنجراکێش و ئاماژە هێمادارە گەورەکان ئاوری دەسەڵات دروست دەکەن- هەمووان وەڵامیان دەدەنەوە. کەواتە چاویلکەی شانۆ بۆ ئەوانەی لە دەوروبەرتن، پڕە لە دیمەنی دەستگیرکەر و هێمای درەوشاوە کە ئامادەبوونت بەرزتر دەکەنەوە.

بەهۆی دەرکەوتنەکانەوە سەرسام بوویت، کەس تێبینی ئەوە ناکات کە تۆ بەڕاستی چی دەکەیت.

ئەنتۆنی و کلیۆپاتا

لە سەرووی هەموو شتێکەوە پشتی بە بوونی جەستەیی خۆی و ئەو سیحر و سیحر و سیحراوییە بەست کە دەتوانێت دروستی بکات.... بە کەشتییەکەوە بە کەشتییەکەوە هاتە سەرەوەی ڕووباری سیدنۆس بە پیسایی زێڕەوە، کەشتییە وەنەوشەییەکانی لە بادا دەسوڕانەوە، لە کاتێکدا کەشتیوانەکانی نازیان دەکرد ئاو لەگەڵ پەلەوەری زیو کە لە کاتی خۆیدا بە مۆسیقای فلوتەکە نوقم بوو، لەگەڵ بۆری و لووت. کلیۆپاترا خۆی لە ژێر چەترێکی قوماشی زێڕیندا پاڵکەوتبوو، جل و بەرگی کارەکتەری ئەفرۆدیتی لەبەردا بوو، وەک لە تابلۆکاندا دەیبینین، لە کاتێکدا لە هەر لایەک بۆ تەواوکردنی وێنەکە کوڕان وەستابوون کە جلوبەرگی کیوپیدیان لەبەردا بوو و لەگەڵ هەوادارەکانیان سارديان دەکردەوە.

لەبری تیمێک کەشتییەکە بە جوانترین ژنە چاوەڕوانکراوەکانی هێڵکاری کرابوو کە وەک نێرێید و گرەیس جل و بەرگی لەبەردا بوو، هەندێکیان لە کۆنترۆڵی کەشتییەکاندا، هەندێکی تریان لە پەیوەندییەکانی کەشتییەکاندا و لە هەمان کاتدا بۆنێکی دەوڵەمەند بە شێوەیەکی وەسفنەکراو، کە لە بخورێنەرە بێشومارەکانەوە هەناسە دەدرا، لە کەشتییەکەوە بەرەو کەناری ڕووبارەکان دەسوڕایەوە.
جەماوەرێکی زۆر یاوەری ئەم پێشکەوتنە شاهانەییە بوون، هەندێکیان لە دەمی ڕووبارەکەوە لە هەردوو دیوی ڕووبارەکەوە بەدوای شاژنەکەدا ڕۆیشتن، هەندێکی دیکەشیان بەپەلە لە شاری تارسوسەوە دابەزین بۆ ئەوەی سەیری دیمەنەکە بکەن. وردە وردە خەڵکەکە لە بازاڕەکە دوور کەوتنەوە، کە ئەنتۆنی چاوەڕێی شاژنەکەی دەکرد کە لەسەر دادگاکەی دانیشتبوو، تا دواجار تەواو بە تەنیا دانیشتبوو. وە قسەکە لە هەموو لایەکدا بڵاوبووەوە کە ئەفرۆدیت هاتووە بۆ خۆشی ئاسیا لەگەڵ دیۆنیسۆسدا ئاهەنگ بگێڕێت. پاشان ئەنتۆنی پەیامێکی نارد و بانگهێشتی کلیۆپاترای کرد بۆ ئەوەی لەگەڵیدا نان بخوات. بەڵام ئەو بە گونجاوتر زانی کە ئەو بێتە لای و بەم شێوەیە، وەک چۆن ئەو ویستویەتی ئیحترام و نیازپاکی خۆی نیشان بدات،

Machine Translated by Google

قبووڵی کرد و ڕۆیشت. ئەو ئامادەکاریانەی بۆ وەرگرتنی وشەی بێڤۆندی شایستە دۆزیەوە، بەڵام ئەوەی لە هەموو شتێک زیاتر سەرسامی کرد ژمارەیەکی نائاسایی گڵۆپەکان بوو. ئەوەندە زۆر لەوانە، دەوترێت، لە سەربانەوە دابەزێنران و بە یەکجار لە هەموو لایەکەوە نمایشکرابوون و بە نەخشی داهێنەرانە لە پێوەندی لەگەڵ یەکتردا، هەندێکیان بە چوارگۆشە و هەندێکیان بە بازنەیی، ڕێکخراو و گرووپ کرابوون، کە دروستیان کرد بینینێکی درەوشاوە کە دەتوانرا بۆ دڵخۆشکردنی سەروبەندەکە دارێژرابێت.

ژیانی ئەنتۆنی. 46-120 .PLI [ARCHکانادا

ڕەچاوکردنی یاسا I

لە سەرەتای هەشتاکانی سەدەی ڕابردوودا، هەواڵ لە بەرلیندا بڵاوبووەوە لەسەر ئەو پراکتیزە پزیشکییە سەیر و سەرنجڕاکێشەی دکتۆر وایسلێدەر. ئەو لە هۆڵێکی بیرەی زەبەلاحی گۆڕدراودا موعجیزەکانی ئەنجامدا، لە دەرەوەی ئەو هۆڵە بەرلینییەکان دەستیان کرد بە تێبینیکردنی هێڵی درێژتری خەڵک- کوێرەکان، چەقۆکێشان، هەرکەسێک کە نەخۆشییەکی هەبوو کە بە پزیشکی ئاسایی چارەسەر نەکرابێت. کاتێک دزەپێکرا کە پزیشکەکە بە بەرکەوتنی نەخۆشەکە بە تیشکی مانگ کاردەکات، هەر زوو ناوی لێنرا دکتۆری مانگ لە بەرلین.

کاتێک لە ساڵی ،اد۱۷۸۳ڕاپۆرت کرا کە دکتۆر وایسلێدەر ژنێکی دەوڵەمەندی لە نەخۆشییەکی ترسناک چارەسەر کردووە. لەناکاو بوو بە کەسایەتییەکی ناودار. پێشتر تەنیا هەژارترین خەڵکی بەرلین بینرابوون کە لە دەرەوەی هۆڵی بیرە بە پەرۆی خۆیانەوە چاوەڕێی بوون؛ ئێستا گالیسکە ناوازەکان لە دەرەوە وەستابوون و بەرێزان بە پاڵتۆی جل و بەرگ و خانمانی قژ زەبەلاحەوە، لەگەڵ نزیکبوونەوەی خۆرئاوابوون، شەقامەکەیان ڕیز کردبوو. تەنانەت ئەو کەسانەی کە سووکترین نەخۆشییان هەبوو، لە کنجکاوییەکی تەواوەوە هاتبوون. لەکاتێکدا لە ڕیزدا چاوەڕێیان دەکرد، موکلیفی هەژارتر بۆ بەرێزان و خانمانیان ڕوون دەکردەوە کە پزیشکەکە تەنها کاتێک پراکتیزەی دەکرد کە مانگ لە قۆناغی زیادبوونیدا بوو. زۆرێک دەیانگوت کە خۆیان پێشتر بەر ئەو هێزە چارەسەرکەرانە کەوتوون کە لە تیشکی مانگەوە بانگی دەکرد.

تەنانەت ئەوانەی هەستیان بە چاکبوونەوە دەکرد، بەردەوام دەگەڕانەوە، بەهۆی ئەم ئەزموونە بەهێزەوە ڕاکێشران.

لەناو هۆڵی بیرەخانەکەدا، دیمەنێکی سەیر و وروژێنەر سڵاوی لە میوانەکە کرد:

قەرەباڵغییەک لە هەموو چین و توێژەکان لە هۆڵی چوونە ژوورەوەدا کۆکرابوونەوە

پاشبنەماکان، تاوەرێکی ڕاستەقینەی بابل. لە ڕێگەی پەنجەرە بەرزەکانەوە لەسەر...

Machine Translated by Google

لای باکووری هۆڵەکە، تیشکی مانگی زیوین بە گۆشەی نامۆ دەڕژا. پزیشکەکە و هاوسەرەکەی کە پێدەچوو توانیبێتی
چارەسەرەکەش کاریگەری لەسەر دروست بکات، لە نهۆمی دووەمدا کە بە پلیکانەیەک دەگەیشتە ئەوێ، لە کۆتایی هۆڵەکەدا،
مەشقیان دەکرد. لەگەڵ نزیکبوونەوەی هێڵەکە لە پلیکانەکان، نەخۆشەکان لە سەرەوە گوێیان لە هاوار و هاوار و هاوار دەبوو
و قسە لەسەر، ڕەنگە، بەڕێزێکی کوێر کە لەناکاو بتوانێت ببینێت، بڵاودەبووەوە.

کاتێک دەگەیشتە سەرەوە، هێڵەکە بە دوو ئاراستەدا دەچوو، بەرەو ژوورێکی باکوور بۆ پزیشکەکە، ژوورێکی باشوور بۆ
هاوسەرەکەی، کە تەنها لەسەر خانمەکان کاریان دەکرد. لە کۆتاییدا دوای چەندین کاتژمێر لە چاوەڕوانی و چاوەڕوانی لە ریزدا،
نەخۆشە بەڕێزەکان بەرەو پێش خودی پزیشکە سەرسوڕهێنەرەکە دەبردران، پیاوێکی بەساڵاچوو کە چەند چەقۆیەکی قژی
خۆڵەمێشی کێوی و هەوایەکی وزەی دەمارگیری هەبوو. نەخۆشەکەی دەبرد (با بڵێین کوڕێکی گەنج، باوکی هێنابووە ژوورەوە)،
ئەو بەشەی جەستەی تووشی نەخۆشییەکە دەکردەوە و کوڕەکەی بەرز دەکردەوە بۆ پەنجەرەکە، کە ڕووی لە ڕووناکی مانگ بوو.
شوێنی بریندارbوون یان نەخۆشییەکەی دەشۆرد، شتێکی تێنەگەیشتوو دەگوت، بە ئاگادارییەوە سەیری مانگ دەکرد و دواتر
دوای کۆکردنەوەی پارەی خۆی، کوڕەکە و باوکی دەناردە ڕێگا. لەم نێوەندەدا، لە ژوورەکەدا کە ڕووی لە باشوور بوو، ژنەکەی
هەمان شت لەگەڵ خانمەکاندا دەکرد- ئەمەش سەیر بوو، بەڕاستی، چونکە مانگ ناتوانێت بە یەکجار لە دوو شوێن
دەربکەوێت؛ ناکرێ بە واتایەکی تر لە هەردوو پەنجەرەکەوە دیار بووبێت. دیارە تەنها بیرکردنەوە و بیرۆکە و هێمای مانگ بەس
بوو، چونکە خانمەکان گلەییان نەدەکرد و دواتر بە دڵنیاییەوە تێبینی ئەوەیان دەکرد کە هاوسەری دکتۆری مانگ هەمان هێزی
چارەسەرکردنی هەیە وەک ئەو.

لێکدانەوە

ڕەنگە دکتۆر وایسلێدەر هیچی لەبارەی پزیشکییەوە نەزانیبێت، بەڵام لە سروشتی مرۆڤ تێگەیشتووە. ئەو دان بەوەدا دەنێت
کە مرۆڤەکان هەمیشە وشەیان ناوێت، یان ڕوونکردنەوەی عەقڵانی، یان نیشاندانی هێزەکانی زانست؛ ئەوان دەیانەوێت
بانگەوازێکی دەستبەجێ بۆ هەستەکانیان. ئەوەیان پێ بدە و ئەوانیش ئەوەی تر دەکەن- وەک ئەوەی بیهێنە بەرچاوت کە
دەتوانن بەهۆی ئەو ڕووناکیەی کە لە بەردێکەوە ڕەنگ دەداتەوە کە چارەک ملیۆن میل لە دوورییەوەیە، چاک ببنەوە. دکتۆر
وایسلێدەر پێویستی بە حەب نەبوو، یان بە وتارێکی درێژخایەن لەسەر هێزی مانگ، یان هیچ ئامێرێکی گەمژانە بۆ گەورەکردنی
تیشکەکانی. تێگەیشت کە تا بینینەکە سادەتر بێت باشترە- تەنها تیشکی مانگ لە لایەکەوە دەرژێتە ژوورەوە، پلیکانەکانی بەرەو
ئاسمانەکان و تیشکی مانگ، جا ڕاستەوخۆ دیار بێت یان نا. هەر کاریگەرییەکی زیادکراو

Machine Translated by Google

لەوانەیە وای لێکردبێت وا دەرکەوێت کە مانگ بە تەنیا بەهێز نییە.
وە مانگ ئەوەندە بەهێز بوو- موگناتیسی خەیاڵ بوو، وەک چۆن بە درێژایی مێژوو بووە. تەنها بە پەیوەستکردنی خۆی بە وێنەی مانگەوە، پزیشکەکە دەسەڵاتی بەدەستهێنا.

لەبیرت بێت: گەڕانەکەت بۆ هێز بەندە بە کورتە ڕێگاکانەوە. پێویستە هەمیشە بەدەوری گومانەکانی خەڵکدا بگەڕێیت، ئارەزووی چەوتیان بۆ بەرەنگاربوونەوەی ئیرادەی تۆ. وێنەکان کورتە ڕێگایەکی زۆر کاریگەرن: بە تێپەڕاندنی سەر، کورسی گومان و بەرخۆدان، ڕاستەوخۆ ئامانجیان دڵە. چاوەکان زاڵ دەکەن، کۆمەڵەی بەهێز دروست دەکەن، مرۆڤەکان کۆدەکەنەوە و هەستەکانیان دەجووڵێنن. بە ڕووناکی سپی مانگ لە چاوەکانیاندا، ئامانجەکانت کوێر دەبن لەو فریودانانەی کە پراکتیزەیان دەکەیت.

ڕەچاوکردنی یاسا II

لە ساڵی ١٥٣٦پاشای داهاتووی فەرەنسا هێنری دووەم یەکەم خاتوونەکەی بە ناوی دایان دی پۆیتیێرس برد. دایان لەو کاتەدا تەمەنی سی و حەوت ساڵ بوو، و بێوەژنەکەی گەورەی سێنێشاڵی نۆرماندی بوو. لەم نێوەندەدا هێنری کوڕێکی حەڤدە ساڵان بوو کە تازە دەستی کردبوو بە چاندنی وەرزێری کێوی خۆی. سەرەتا یەکگرتنەکەیان تەنیا ئەفلاتوونی دەرکەوت، هێنری پەرستشێکی ڕۆحی چڕ و پڕی بۆ دایان نیشان دەدا. بەڵام زۆری نەخایاند ئەوە ڕوون بووەوە کە ئەو لە هەموو ڕوویەکەوە خۆشی دەوێت، جێگەی نوستنەکەی لە جێگاکەی هاوسەرە گەنجەکەی، کاترین دی مێدیسیس، پێ باشترە.

لە ساڵی ١٥٤٧شا فرانسیس کۆچی دوایی کرد و هێنری لەسەر تەختی پاشایەتی دانیشت. ئەم دۆخە نوێیە مەترسییەکانی بۆ دایان دی پۆیتییێرس دروستکرد. تازە تەمەنی چل و هەشت ساڵ بوو و سەرەڕای حەمامە ساردە بەناوبانگەکانی و دەرمانی گەنجی دەنگۆی لەسەر بوو، دەستی دەکرد بە نیشاندانی تەمەنی خۆی؛ ئێستا کە هێنری پاشا بوو، ڕەنگە بگەڕێتەوە سەر جێگەی شاژن و وەک پاشاکانی تر کردبوویان- خانمە خانمەکان لە نێو ئەو کۆمەڵە جوانانە هەڵبژێرێت کە دەرباری فەرەنسییان کردە ئیرەیی ئەوروپا. ئاخر ئەو تەنیا بیست و هەشت ساڵ بوو، و فیگەرێکی زەق و زەق بڕی. بەڵام دایان ئەوەندە بە ئاسانی وازی لێ نەهێنا. ئەو بەردەوام دەبوو لە سەرسامکردنی خۆشەویستەکەی، وەک چۆن لە ماوەی یازدە ساڵی ڕابردوودا سەرسامی کردبوو.

لە سەدەکانی ناوەڕاستدا هەڵوێستی هێماگەرایی زۆر زیاتر بەڵگەی لەسەر بوو. ...
هێماسازی وەک جۆرێک لە کورتە ڕێگای بیرکردنەوە دەردەکەوێت. بیرکردنەوە لەبری ئەوەی بەدوای پەیوەندی نێوان دوو شتدا بگەڕێت بە پەیرەوکردنی لێوارە شاراوەکانی پەیوەندییە هۆکارەکانیان، بازدانێک دەکات و پەیوەندییەکەی ئەوان دەدۆزێتەوە نەک لە

Machine Translated by Google

پەیوەندی هۆکار و کاریگەرییەکان، بەڵام لە پەیوەندییەکی مانادا....
بیری هێماگەرایی ڕێگە بە بێکۆتایی پەیوەندییەکانی نێوان شتەکان دەدات. ڕەنگە هەر شتێک بە سیفەتە تایبەتە جیاوازەکانی کۆمەڵێک بیرۆکەی جیاواز نیشان بدات و کوالیتییەک ڕەنگە چەند مانایەکی ڕەمزی هەبێت. بەرزترین چەمکەکان بە هەزار هێمایان هەیە. هیچ شتێک زۆر خۆبەزلزان نییە کە نوێنەرایەتی و شکۆمەندی بۆ بەرزەکان بکات. گوێز ئاماژەیە بۆ مەسیح: ناوکی شیرین سروشتی ئیلاهییەتی، توێکڵی دەرەوەی سەوز و چەوری مرۆڤایەتییەکەیەتی، توێکڵی دارە لە نێوانیاندا خاچە. بەم شێوەیە هەموو شتەکان بیرکردنەوەکانی بەرز دەکەنەوە بۆ ئەبەدی.... هەموو بەردێکی بەنرخ، جگە لە شکۆمەندی سروشتییەکەی بە درەوشاوەیی بەها ڕەمزییەکانیەوە دەدرەوشێتەوە. ئاسمیلەکردنی گوڵەبەڕۆژە و کچێنی زۆر زیاترە لە بەراوردێکی شیعریی، چونکە جەوهەری هاوبەشیان ئاشکرا دەکات. لەگەڵ سەرهەڵدانی هەر چەمکێک لە مێشکدا لۆژیکی هێماسازی هاوئاهەنگی بیرۆکەکان دروست دەکات.

کەمبوونەوەی سەدەکانی ناوەڕاست، جۆهان هویزینگا، ١٩٢٨

چەکی نهێنی دایان هێما و وێنە بوون، کە هەمیشە گرنگییەکی زۆری پێدابوو. لە سەرەتای پەیوەندییەکەی لەگەڵ هێنری، بە تێکەڵکردنی سەرەتای ناوەکانی لەگەڵ هێنری، مۆتیفێکی دروستکردبوو، بۆ ئەوەی هێمای یەکێتییەکەی ئەوان بێت. بیرۆکەکە وەکو سۆزێک کاری دەکرد: هێنری ئەم نیشانەیەی لە هەموو شوێنێک دانا- لەسەر جلە شاهانەییەکەی، لەسەر شوێنەوارەکان، لەسەر کڵێساکان، لەسەر ڕووبەری لۆڤەر، پاشان کۆشکی شاهانە لە پاریس. ڕەنگە دڵخوازەکانی دایان ڕەش و سپی بوون کە بە تایبەتی لەبەری دەکرد و لە هەر شوێنێک کە ئەگەری هەبوو نیشانەکان بەم ڕەنگانە دەرکەوتن. هەمووان هێما و ماناکەی ناسیەوە. بەڵام هەر زوو دوای ئەوەی هێنری تەختی پاشایەتی گرتە دەست، دایان لەوە زیاتریش ڕۆیشت: بڕیاریدا خۆی لەگەڵ خوداوەندی ڕۆمانی دیانا بناسێنێت کە هاوناوی بوو. دیانا خوداوەندی ڕاوکردن و کات بەسەربردنی نەریتی شاهانە و خولیای تایبەتی هێنری بوو. بە هەمان شێوە گرنگە، لە هونەری ڕێنێسانسدا هێمای پاکیزەیی و پاکی بوو. بۆ ژنێکی وەک دایان کە خۆی لەگەڵ ئەم خوداوەندەدا بناسێنێت، دەستبەجێ ئەو وێنانە لە دادگادا بانگ دەکات و هەوایەکی ڕێزی پێدەبەخشێت. هەروەها هێمای پەیوەندییە "پاک و خاوێنەکەی" لەگەڵ هێنری، هەروەها جیای دەکاتەوە لە پەیوەندییە زیناکارییەکانی ڕابردووی خانمە شاهانە.

بۆ ئەوەی ئەم پەیوەندییە کاریگەری هەبێت، دایان بە گۆڕینی تەواوەتی قەڵاکەی لە ئانێت دەستی پێکرد. پێکهاتەی بیناکەی ڕوخاند و لە شوێنی ئەو بینایەکی نایابی ستوونی دۆریکی دروستکرد کە مۆدێلەکەی لە پەرستگایەکی ڕۆمانی دروستکرابوو. لە بەردی سپی نۆرماندی دروستکرابوو کە بە سیلێکسی ڕەش پەڵەی لەسەر بوو، دووبارە بەرهەم دەهێنایەوە

Machine Translated by Google

ڕەنگەکانی هێمای بازرگانی دایان لە ڕەش و سپی. نیشانەی سەرەتای ناوەکانی ئەو و هێنری لەسەر ستوونەکان، دەرگاکان، پەنجەرەکان، فەرشەکان دەرکەوت. لەم نێوەندەدا هێماکانی دیانا- مانگی هیلال، کۆتر و سەگ- دەروازە و ڕووبەرەکانیان دەڕازاندەوە. لە ناوەوە، تابلۆ زەبەلاحەکان کە ئەڵقەکانی ژیانی خوداوەندەکەیان نیشان دەدا، لەسەر زەویەکان کەوتبوون و بە دیوارەکانەوە هەڵواسرابوون.

لە باخچەکەدا پەیکەری بەناوبانگی گۆجۆن دایان شاسێرێس وەستابوو کە ئێستا لە لۆڤەردایە و لە دایان دی پۆیتیێرسەوە هاوشێوەیەکی نادیار هەبوو. تابلۆ و وێناکردنی تری دیانا لە هەموو گۆشەیەکی قەڵاکەدا دەرکەوت.

ئانێت زاڵ بوو بەسەر هێنریدا، کە زۆری نەخایاند خەریکی شمشاڵ بوو بە وێنەی دایان
دی پۆیتیێرس وەک خوداوەندێکی ڕۆمانی. لە ساڵی ١٥٤٨کاتێک ئەو دوو هاوسەرە پێکەوە لە لیۆن بۆ ئاهەنگێکی شاهانە دەرکەوتن، خەڵکی شارەکە بە تابلۆی ڤیڤانت پێشوازییان لێکردن کە دیمەنێک لەگەڵ دیانا ڕاوچی نیشان دەدات. گەورەترین شاعیری فەرەنسا لەو سەردەمەدا، پییێر دی ڕۆنسارد، دەستی کرد بە نووسینی بەیت بۆ ڕێزلێنان لە دیانا- لە ڕاستیدا جۆرێک لە کولت بۆ دیانا سەریهەڵدا، هەموو ئەمانە لە ئیلهامبەخشی خاتوونەکەی پاشاوە. بۆ هێنری وا دیار بوو کە دایان جۆرێک لە ئاورای خودایی بە خۆی بەخشیوە و وەک ئەوەی قەدەر بێت تا کۆتایی ژیانی بیپەرستێت. وە تا مردنی، لە ساڵی ١٥٥٩، بەڕاستی دڵسۆز بوو بۆی- کردی بە دوکس، سامانێکی نەگێڕدراوی پێبەخشی و پەرستشێکی نزیکەی ئایینی بۆ یەکەم و تاکە خاتوونەکەی نیشان دا.

لێکدانەوە

دایان دی پۆیتیێرس، ژنێک کە لە پاشخانێکی بۆرژوازی بێگەرد بوو، توانی زیاتر لە بیست ساڵ هێنری بە دیل بکات. تا ئەو کاتەی مرد ئەو تەمەنی لە شەست ساڵان بوو، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا خولیای ئەو بۆی تەنها لەگەڵ ساڵەکاندا زیاتر بوو. ئەو پاشای باشی دەناسی. ئەو ڕۆشنبیر نەبوو بەڵکو خۆشەویستێکی دەرەوە بوو- بە تایبەتی حەزی لە پاڵەوانێتییەکانی جەنگ بوو، بە ئاڵای درەوشاوە و ئەسپەکانی کاپاریسۆنی درەوشاوە و ژنانی جل و بەرگی جوان. خۆشەویستی هێنری بۆ شکۆمەندی بینراو بەلای دایانەوە منداڵی بوو و لە هەموو دەرفەتێکدا یاری بەم لاوازییەی ئەو دەکرد.

لە هەموویان زیرەکتر خۆبەدەستەوەدانی دایان بوو لە خوداوەندە دیانا. لێرەدا یارییەکەی لە وێنەی فیزیکی تێپەڕاند و بردە ناو کایەی هێمای دەروونی. گۆڕینی خاتوونێکی پاشا بۆ نیشانەی دەسەڵات و پاکی تەواو کارەساتێک بوو، بەڵام ئەو توانی ئەو کارە بکات. بەبێ دەنگی خوداوەند،

Machine Translated by Google

دایان تەنیا کۆرتیزانێکی بەساڵاچوو بوو. بە وێنە و هێماسازیی دیانا لەسەر شانی، وەک هێزێکی ئەفسانەیی دەهاتە بەرچاو، کە قەدەری گەورەیی بوو.

تۆش دەتوانیت یاری بە وێنەی وەک ئەمانە بکەیت، ئاماژەی بینراو بەستیتەوە بۆ...

gestaltلەخۆدەگرێت، وەک چۆن دایان بە ڕەنگەکانی و نیشانەکانی کردبووی.

هێمایەکی بازرگانی وەک ئەمانە دابنێ بۆ ئەوەی خۆت جیا بکەیتەوە. پاشان یارییەکە زیاتر ببە: وێنەیەک یان هێمایەک لە ڕابردوو بدۆزەرەوە کە بە ڕێکوپێکی لەگەڵ دۆخەکەتدا بگونجێت، و وەکو کەپڵێک بیخە سەر شانەکانت. وا دەکات لە ژیان گەورەتر دەرکەویت.

پیاوێک هەبوو بە ناوی ساکامۆتۆیا هێچیگوان کە لە سەرەوەی کیۆتۆ دەژیا.... کاتێک [ئیمپراتۆر] هیدێیۆشی کۆبوونەوەی گەورەی چا-نۆ-یو [ئاهەنگی چا خواردنەوە]ی خۆی لە کیتانۆ لە مانگی دەیەمی ساڵی ١٥٨٨ئەنجامدا، هێچیگوان چەترێکی گەورەی سووری دانا نۆ پێ لە درێژاییدا لەسەر دارێک دانراوە کە بەرزییەکەی حەوت پێیە.

دەوری دەستەکە نزیکەی دوو پێ بە سیاجێکی کانیاوی دەورە داوە بە شێوەیەک کە تیشکی خۆر لێیەوە ڕەنگ دەداتەوە و ڕەنگی چەترەکەی بە هەموو دەوریدا بڵاودەبێتەوە. ئەم ئامێرە هێندە هیدیۆسی دڵخۆش کرد کە باجەکانی هێچیگوان وەک پاداشتێک ڕەوانە کرد.

چا-نۆ-یو: ئاهەنگی چای ژاپۆنی، ئەل سادلەر، ١٩٦٢

بەهۆی ئەو ڕووناکیەی کە لەسەر ئەستێرەکانی تر دەدرەوشێتەوە کە جۆرێک لە دادگا لە دەوروبەری پێکدەهێنن، بەهۆی دابەشکردنی دادپەروەرانە و یەکسانی تیشکەکانی بەسەر هەمووان‌دا بە یەکسانی، بەهۆی ئەو چاکەی کە بۆ هەموو شوێنەکان دەهێنێت، ژیان و خۆشی و کردار بەرهەم دەهێنێت ، بەهۆی بەردەوامییەکەیەوە کە هەرگیز لێیەوە ناگۆڕێت، خۆرم وەک شایستەترین وێنە هەڵبژارد بۆ نوێنەرایەتیکردنی سەرکردەیەکی گەورە.

لویسی چواردەهەم، پاشای خۆر، ١٦٣٨-١٧١٥

کلیلی دەسەڵات

بەکارهێنانی وشە بۆ داوای دۆسیەکەت کارێکی مەترسیدارە: وشەکان ئامرازێکی مەترسیدارن، و زۆرجار بەلارێدا دەڕۆن. ئەو وشانەی خەڵک بۆ ڕازیکردنمان بەکاریدەهێنن، بە شێوەیەکی مەجازی بانگهێشتمان دەکەن بۆ ئەوەی بە وشەی خۆمان بیریان لێبکەینەوە؛ ئێمە بیریان لێدەکەینەوە، زۆرجاریش لە کۆتاییدا باوەڕمان بە پێچەوانەی ئەو شتانە هەیە کە دەیڵێن. (ئەوە بەشێکە لە سروشتی چەوتمان.) هەروەها ڕوودەدات کە وشەکان تورەمان دەکەن، ئەو پەیوەندییانە دەوروژێنن کە قسەکەر مەبەستی نەبووە.

Machine Translated by Google

لە بەرامبەردا بینراوەکە، لابیرینتی وشەکان شۆرت دەکات. بە هێزێکی سۆزداری و دەستبەجێیی لێدەدات کە هیچ بۆشاییەک بۆ بیرکردنەوە و گومان ناهێڵێتەوە. وەک مۆسیقا، ڕاست بەسەر بیرکردنەوە عەقڵانی و مەعقولەکاندا باز دەدات. بیهێنە بەرچاوت دکتۆری مانگ هەوڵدەدات کەیسێک بۆ پراکتیکی پزیشکی خۆی دروست بکات، هەوڵدەدات کەسانی نەگۆڕاوە قەناعەت پێبکات بە پێدانی هێزەکانی چاکبوونەوەی مانگ، هەروەها باسی پەیوەندی تایبەتی خۆی بە تەنێکی دوور لە ئاسمانەوە. خۆشبەختانە بۆ ئەو توانی دیمەنێکی سەرنجراکێش دروست بکات کە وشەکانی پێویست نەکات. لەو ساتەدا کە نەخۆشەکانی چوونە ناو هۆڵی بیرە، وێنەی مانگ بەس بە قسەکردن قسەی دەکرد.

تێبگە: وشەکان دەتخەنە سەر بەرگری. ئەگەر ناچار بیت خۆت ڕوون بکەیتەوە دەسەڵاتەکەت لە ئێستاوە لە ژێر پرسیاردایە. لە بەرامبەردا وێنە وەک شتێکی دیاریکراو خۆی دەسەپێنێت. پرسیارەکان بێهیوا دەکات، پەیوەندی بەهێز دروست دەکات، بەرەنگاری لێکدانەوە نەخوازراوەکان دەبێتەوە، لە یەک کاتدا پەیوەندی دەکات و پەیوەندی دروست دەکات کە جیاوازییە کۆمەڵایەتییەکان تێدەپەڕێنێت. وشەکان مشتومڕ و دووبەرەکی دەوروژێنن؛ وێنەکان مرۆڤەکان کۆدەکەنەوە. ئەوان ئامرازی جەوهەری دەسەڵاتن.

هێما هەمان هێزی هەیە، جا چ بینراو بێت (پەیکەری دیانا) یان وەسفێکی زارەکی بۆ شتێکی بینراو (وشەی "پاشا خۆر"). ئۆبژەی ڕەمزی بۆ شتێکی تر وەستاوە، شتێکی ئەبستراکت (وەک وێنەی "دیانا" کە بۆ پاکیزەیی وەستاوە). چەمکی ئەبستراکت- پاکی، نیشتمانپەروەری، بوێری، خۆشەویستی- پڕە لە پەیوەندی سۆزداری و بەهێز.

هێما کورتکراوەیەکی دەربڕینە، لە یەک دەستەواژە یان ئۆبژێکتی سادەدا دەیان مانا لەخۆدەگرێت. هێمای پاشای خۆر، وەک لویسی چواردەهەم ڕوونیکردۆتەوە، دەتوانرێت لەسەر چەندین چین بخوێنرێتەوە، بەڵام جوانییەکەی ئەوەیە کە پەیوەندییەکانی پێویستیان بە هیچ ڕوونکردنەوەیەک نەبووە، یەکسەر لەگەڵ ڕەعیەتەکانی قسەی کردووە و لە هەموو پاشاکانی دیکە جیایکردووەتەوە و جادووگەرییەکی کردووە جۆرێک لە شکۆمەندی کە زۆر لە خودی وشەکان تێپەڕی. هێماکە هێزی نەگێڕدراوی تێدایە.

یەکەم هەنگاو لە بەکارهێنانی هێما و وێنە تێگەیشتنە لە سەرەکی بینین لە نێوان هەستەکاندا. پێش ڕێنێسانس، قسە لەسەر ئەوە کراوە، بینین و هەستەکانی دیکە- تام، دەست لێدان و هتد- لەسەر تەختەیەکی تارادەیەک یەکسان کاریان کردووە. بەڵام لەو کاتەوە بینین هاتۆتە سەر زاڵبوون بەسەر ئەوانی تردا، و ئەو هەستەیە کە زۆرترین پشتی پێ دەبەستین و متمانەمان پێیەتی. وەک گراسیان وتی: "ڕاستییەکان بە گشتی دەبینرێن، بە دەگمەن دەبیسترێن." کاتێک نیگارکێشی سەردەمی ڕێنێسانس فرا فیلیپۆ لیپی کۆیلەیەکی دیل بوو لە نێو مۆرەکاندا، ئازادی خۆی بەدەستهێنا

Machine Translated by Google

بە داڕشتنی وێنەکێشانی وەستاکەی لەسەر دیوارێکی سپی بە پارچە خەڵوزێک؛ کاتێک خاوەنەکەی وێنەکێشانەکەی بینی،
لە یەک کاتدا لە هێزی پیاوێک تێگەیشت کە دەتوانێت ئەو جۆرە وێنانە دروست بکات، و فرا لیپی هێشتەوە. ئەو یەک
وێنەیە زۆر بەهێزتر بوو لە هەر ئارگیومێنتێک کە هونەرمەند دەیتوانی بە وشە بیکات.

هەرگیز شێوازی ڕێکخستنی شتەکان بە شێوەیەکی بینراو پشتگوێ مەخە. بۆ نموونە هۆکارەکانی وەک ڕەنگ دەنگدانەوەیەکی
ڕەمزیی گەورەیان هەیە. کاتێک هونەرمەندی فێڵباز پێڵۆ کید وایل هەواڵنامەیەکی دروستکرد کە باسی ئەو پشکە ساختانەی
دەکرد کە بازرگانی پێوە دەکات، ناوی لێنا "هەواڵنامەی پیتی سوور" و بە تێچووی بەرچاو بە ڕەنگی سوور چاپی کرد. ڕەنگەکە
هەستی بەپەلەیی و دەسەڵات و بەختەوەری دروست دەکرد. وایل وردەکارییەکانی وەک ئەمانە وەک کلیلی فریودان
دەناسییەوە- هەروەک چۆن ڕێکلامکەرانی مۆدێرن و بازارکەرانی بەکۆمەڵ. ئەگەر لە ناونیشانی هەر شتێک کە هەوڵی فرۆشتنی
دەدەیت بۆ نموونە "زێڕ" بەکارهێنا، بە زێڕ چاپی بکە. بەو پێیەی چاو زاڵە، مرۆڤەکان زیاتر وەڵامی ڕەنگەکە دەدەنەوە نەک وشەکە.

دیمەنەکە هێزێکی سۆزداری گەورەی تێدایە. ئیمپراتۆری ڕۆمانی کۆنستنتین زۆربەی ژیانی خۆری وەک خودایەک
دەپەرست؛ بەڵام ڕۆژێک سەری بەرز کردەوە و سەیری خۆری کرد و بینی خاچێک لەسەری دانراوە. بینینی خاچ بەسەر خۆردا
سەرکەوتنی ئایینە نوێیەکەی بۆ سەلماند و هەر زوو دوای ئەوە نەک تەنها خۆی بەڵکو هەموو ئیمپراتۆریەتی ڕۆمانی گۆڕی بۆ
مەسیحی. هەموو بانگەواز و موسڵمانبوون لە جیهاندا نەدەکرا بەو شێوەیە بەهێز بێت. خۆت بدۆزەرەوە و پەیوەندی بەو وێنە
و هێمایانەوە بکە کە ئەمڕۆ بەم شێوەیە دەستبەجێ پەیوەندی دەکەن، دەسەڵاتێکی نەگێڕدراوت دەبێت.

لە هەموویان کاریگەرتر تێکەڵەیەکی نوێیە- تێکەڵەیەک لە وێنە و هێماکان کە پێشتر پێکەوە نەبینراون، بەڵام لە ڕێگەی
پەیوەندییەکانیانەوە بە ڕوونی بیرۆکەی نوێ، پەیام، ئایینەکەت نیشان دەدەن. دروستکردنی وێنە و هێمای نوێ لە کۆنەکانەوە
بەم شێوەیە کاریگەرییەکی شیعریی هەیە- کۆمەڵەی بینەران بە شێوەیەکی بەربڵاو دەڕوات، هەستێکی بەشداریکردنیان
پێدەبەخشێت.

زۆرجار وێنە بینراوەکان بە ڕێککەوت دەردەکەون، و ئەو ڕێکوپێکییەی کە...
appearهێمایەک دروست دەکات. بۆ نموونە یەکەم کەس کە دەردەکەوێت هێمای دەسەڵاتە؛ پێدەچێت وێنەی ناوەڕاست
گرنگییەکی ناوەندی هەبێت.
لە نزیک کۆتایی جەنگی جیهانی دووەم، فەرمان لە ژەنەراڵ ئایزنهاوەرەوە هاتە خوارەوە کە سەربازانی ئەمریکا پێشەنگایەتی
بکەن بۆ ناو پاریس دوای ڕزگارکردنی لە دەست نازییەکان. بەڵام ژەنەراڵی فەرەنسی چارڵز دیگۆل درکی بەوە کرد کە ئەم
زنجیرەیە ئەوە دەگەیەنێت کە ئەمریکییەکان ئێستا

Machine Translated by Google

فەرمانی بە چارەنووسی فەرەنسا کرد. دیگۆل لە ڕێگەی دەستکارییەکی زۆرەوە دڵنیا بوو لەوەی کە خۆی و فیرقەی زرێپۆشی دووەمی فەرەنسا لە سەرکردایەتی هێزی ڕزگارکەر دەردەکەون. ستراتیژییەکە کاریگەری هەبوو: دوای ئەوەی بە سەرکەوتوویی ئەم ستۆنتەی کێشا، هاوپەیمانان دەستیان کرد بە مامەڵەکردن لەگەڵیدا وەک سەرکردەی نوێی فەرەنسایەکی سەربەخۆ. دیگۆل دەیزانی کە سەرکردە دەبێت بە شێوەیەکی ڕستەیی خۆی لە سەرووی سەربازەکانیدا دابنێت. ئەم پەیوەندییە بینراوە زۆر گرنگە بۆ ئەو وەڵامە سۆزدارییەی کە پێویستە بیهێنێتە ئاراوە.

شتەکان لە یاری هێماکاندا دەگۆڕدرێن: ڕەنگە چیتر نەتوانرێت وەک "پاشایەکی خۆر" خۆت نیشان بدەیت، یان پۆشاکی دیانا بە دەوری خۆتدا بپێچیتەوە. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا دەتوانیت بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆتر خۆت بەم جۆرە هێمایانە پەیوەست بکەیت. وە بێگومان دەتوانیت ئەفسانەی خۆت لە کەسایەتییەکانی مێژووی نوێتر دروست بکەیت، کەسانێک کە بە ئاسوودەیی مردوون بەڵام هێشتا لە چاوی گشتیدا بە شێوەیەکی بەهێز هاوبەشن. بیرۆکەکە ئەوەیە کە ئاورایەک بە خۆت بدەیت، باڵایەک کە ڕواڵەتی ئاسایی باناڵەکەت بە سادەیی دروستی ناکات. دایان دی پۆیتییێرس بە خۆی هیچ هێزێکی درەوشاوەی لەو شێوەیەی نەبوو؛ ئەویش وەک زۆربەمان مرۆڤ و ئاسایی بوو. بەڵام هێماکە بەرزی کردەوە لە سەرووی بەشە مرۆییەکانەوە، و وای لێکرد کە خودایی دەرکەوێت.

هەروەها بەکارهێنانی هێماکان کاریگەرییەکی هاوشێوەی دەرباری هەیە، بەو پێیەی زۆرجار نەرمترن لە قسەی دڕندانە. پزیشکی دەروونی دکتۆر میلتۆن ئێچ ئێریکسۆن هەمیشە هەوڵی دەدا هێما و وێنە بدۆزێتەوە کە بە شێوەیەک پەیوەندی بە نەخۆشەکەوە بکات کە وشەکان نەیانتوانی. کاتێک مامەڵەی لەگەڵ نەخۆشێکی زۆر کێشەداردا دەکرد، ڕاستەوخۆ پرسیاری لێ نەدەکرد بەڵکو باسی شتێکی ناپەیوەندیداری دەکرد، وەکو لێخوڕینی ئۆتۆمبێل بەناو بیابانەکاندا لە ویلایەتی ئەریزۆنا، کە لە ساڵانی ١٩٥٠دا ەوێ مەشقی دەکرد. لە وەسفکردنی ئەمەدا لە کۆتاییدا دەگەیشتە هێمایەکی گونجاو بۆ ئەوەی گومانی لێدەکرد کێشەی پیاوەکە بێت. ئەگەر هەستی کرد نەخۆشەکە گۆشەگیر بووە، بڵێین دکتۆر ئێریکسۆن باسی تاکە دارێکی دار ئاسنی دەکرد، و چۆن گۆشەگیرییەکەی بە هۆی باکانەوە لێی دەدا. بە دروستکردنی پەیوەندییەکی سۆزداری لەگەڵ دارەکەدا وەک هێمایەک، نەخۆشەکە ئامادەتر دەکرایەوە بۆ لێکۆڵینەوەکانی پزیشک.

هێزی هێماکان وەک ڕێگەیەک بۆ کۆکردنەوە و زیندووکردن و یەکخستنی سەربازەکانت یان تیمەکەت بەکاربهێنە. لە کاتی یاخیبوون لە تاجی فەرەنسا لە ساڵی ١٦٤٨، ئەوانەی دڵسۆز بۆ پاشا، یاخیبووانیان بێڕێزی دەکرد، بە بەراوردکردنیان بەو چەقۆ (بە فەرەنسی، frondes)کە کوڕە بچووکەکان بۆ ترساندنی کوڕە گەورەکان بەکاریدەهێنن.

کاردینالٔ دی ڕێتز بڕیاریدا ئەم زاراوە بێڕێزیکردنە بکاتە هێمای یاخیبووان: ڕاپەڕین ئێستا بە فرۆند ناسرابوو ، یاخیبووانیش بە فرۆندۆر ناسرابوون. دەستیان کرد بە بەستنی پەڕۆ لە کڵاوەکانیاندا کە هێمای چەقۆی چەقۆیە و وشەکە بوو بە هاوارێکی کۆبوونەوەیان. بەبێ ئەو یاخیبوونەکە

Machine Translated by Google

ڕەنگە بە باشی کۆتایی هاتبێت. هەمیشە هێمایەک بدۆزەرەوە کە نوێنەرایەتی دۆزی خۆت بکات
—هەرچەندە پەیوەندی سۆزداری زیاتر بێت، باشترە.

باشترین ڕێگە بۆ بەکارهێنانی وێنە و هێماکان ئەوەیە کە بە شێوەیەکی گەورە ڕێکبخەیت
بینینێک کە مرۆڤەکان سەرسام دەکات و سەرقاڵیان دەکات لە واقیعە ناخۆشەکان. ئەمە
ئاسانە بۆ ئەنجامدانی: مرۆڤەکان ئەو شتانەیان خۆشدەوێت کە گەورە و سەرنجڕاکێش و گەورەترن لە ژیان.
بانگەوازی هەستەکانیان بکە و ئەوانیش بە جەماوەر ڕوو لە بینینەکەت دەکەن.
بینین ئاسانترین ڕێگایە بۆ دڵیان.

وێنە: خاچ و خۆر. لە خاچدان
و درەوشاوەیی تەواو. لەگەڵ
سەپێندراوی یەکێک بەسەر ئەوی
دیکەدا، واقیعێکی نوێ شێوە دەگرێت-

هێزێکی نوێ لە بەرزبوونەوەدایە. هێماکە-
هیچ ڕوونکردنەوەیەک نییە

پێویست.

دەسەڵات: هەمیشە خەڵک سەرسامن بە ڕواڵەتی ڕووکەش
لە شتەکان.... [شازادە] دەبێ لە کاتە گونجاوەکانی ساڵدا خەڵکەکە بهێڵێتەوە
سەرقاڵ و سەرقاڵ بە ئاهەنگ و چاویلکە. (نیکۆلۆ
ماکیاڤێلی، (١٥٢٧-١٤٦٩

پێچەوانەکردنەوە

هیچ دەسەڵاتێک بە پشتگوێخستنی وێنە و هێماکان بەردەست نابێت. نیە
ئەگەری پێچەوانەبوونەوەی ئەم یاسایە.

Machine Translated by Google

یاسای ٣٨

وەک ئەوەی حەزت لێیە بیربکەرەوە بەڵام وەک کەسانی تر ڕەفتار بکە

حوکمدان

ئەگەر نمایشێک بکەیت کە بە پێچەوانەی سەردەمەوە دەڕۆیت، بیرۆکە ناتەقلیدییەکان و ڕێگا نائۆرتۆدۆکسەکانت پیشان بدەیت، خەڵک پێیان وایە کە تۆ تەنها سەرنجت دەوێت و بە چاوی سووک سەیریان دەکەیت. ئەوان ڕێگەیەک دەدۆزنەوە بۆ سزادانت کە وایان لێکردووە هەست بە کەمتەرخەمی بکەن. زۆر سەلامەتترە کە تێکەڵاوبوون و پەروەردەکردنی دەست لێدانی باو. ڕەسەنایەتی خۆت تەنها لەگەڵ هاوڕێ لێبوردە و ئەوانەی دڵنیابن قەدری ناوازەییت دەزانن.

لەگەڵ کەم کەس بیر بکەرەوە و لەگەڵ زۆر کەس قسە بکە

ئاسانە تووشی مەترسی ببیت بە هەوڵدان بۆ مەلەکردن بەرامبەر بە چەمەکە. تەنها سۆکراتێک دەیتوانی هەوڵی ئەوە بدات. ناکۆکی وەک هێرشبەر سەیر دەکرێت، چونکە ئیدانەکردنی بۆچوونی ئەوانی دیکەیە؛ ژمارەی ناڕازیەکان گەشە دەکات، بەهۆی یان هەندێک بابەتەوە کە بووەتە جێگەی ڕەخنە یان کەسێک کە ستایشی کردووە: ڕاستی بۆ کەم کەسە، هەڵە وەک ئاساییە ، ئەوەندەش قسەی ناشرین. هەروەها مرۆڤی دانا نابێت بەو شتانەی لە بازاڕدا دەیڵێت بناسرێتەوە، چونکە لەوێدا بە دەنگی خۆی نییە، بەڵکو بە دەنگی گەمژەیی گشتگیر قسە دەکات، هەرچەندە بیرکردنەوە ناوەکییەکانی دژایەتی بکەن: دانا خۆی بەدوور دەگرێت لە دژایەتیکردن بەو شێوەیەی کە بە وردی وەک چۆن خۆی لە دژایەتیکردن دەپارێزێت؛ بانگەشەی ڕەخنەگرتن لەو شتە ڕاگیراوە کە بە ئاسانی وروژێنێت. بیرکردنەوە ئازادە؛ ناتوانرێت و نابێت زۆرەملێ بکرێت؛ خانەنشین ببە بۆ ناو پیرۆزگای بێدەنگی خۆت و ئەگەر هەندێک جار ڕێگەت بە خۆت دا بیشکێنیت، لە ژێر چاودێری چەند کەسێکی وریادا ئەوە بکە.

بالتاسار گراسیان، ١٦٥٨-١٦٠١

پێشێلکردنی یاسا

Machine Translated by Google

له دەوروبەری ساڵی ٤٧٨پێش زایین شاری سپارتا گەشتێکی نارد بۆ فارس بە سەرۆکایەتی گەنجی ئاغای سپارتا پاوزانیا. شار-دەوڵەتەکانی یۆنان لەم دواییانەدا بەرەنگاربوونەوەی لەشکرکێشییەکی بەهێز لە فارسەوە، ئێستا پاوزانیا لەگەڵ کەشتییە هاوپەیمانەکانی لە ئەسیناوە فەرمانی سزادانی داگیرکەران و وەرگرتنەوەی ئەو دوورگە و شارۆچکە کەنارییەیان هەبوو کە فارسەکان داگیریان کردبوو. هەردوو ئەسینایی و سپارتاکۆس ڕێزێکی زۆریان بۆ پاوزانیا هەبوو- ئەو خۆی وەک جەنگاوەرێکی چاونەترس سەلماندبوو، کە توانای دراماتیکی هەبوو.

بە خێرایی سەرسورهێنەر پاوزانیا و سەربازەکانی قوبرسیان گرت، پاشان جوڵەیان کرد بۆ سەر ویشکانی ئاسیای بچووک کە بە هێلێسپۆنت ناسراوە و بیزەنتیای گرت (ئەستەنبوڵی ئێستا). ئێستا وەستای بەشێک لە ئیمپراتۆریەتی فارسە، پاوزانیا دەستی کرد بە نیشاندانی نیشانەکانی ڕەفتار کە لە خۆڕاگری ئاسایی خۆی تێپەڕی. لەبەردەم خەڵکدا بە پۆماد لە قژی و عەبای فارسی ڕژاوەوە دەرکەوت و پاسەوانێکی میسری لەگەڵیدا بوو.

ئاهەنگێکی گرانبەهای ساز دەکرد کە تێیدا بە شێوەی فارسی دانیشتبوو و داوای میوانداری دەکرد. وازی لە بینینی هاوڕێ دێرینەکانی هێنا و لەگەڵ شای فارس خەرکس کەوتە پەیوەندی و بە گشتی کاریگەری لەسەر شێواز و شێوازی دیکتاتۆرێکی فارس هەبوو.

بەڕوونی دەسەڵات و سەرکەوتن چووبووە سەر سەری پاوزانیا. سوپاکەی- ئەسینای و سپارتاکییەکان بە هەمان شێوە- سەرەتا ئەمەیان بە خەیاڵێکی تێپەڕبوو دەزانی: هەمیشە لە ئاماژەکانیدا کەمێک زیادەڕەوی تێدا کراوە. بەڵام کاتێک بێڕێزی خۆی بە شێوازی ژیانی سادەی یۆنانیەکان پیشان دا، و سووکایەتی بە سەربازە ئاسایی یۆنانییەکە کرد، دەستیان کرد بە هەستکردن بەوەی کە زۆر دوور کەوتووەتەوە. هەرچەندە هیچ بەڵگەیەکی کۆنکرێتی بۆ ئەمە نەبوو، بەڵام دەنگۆی ئەوە بڵاوبووەوە کە ئەو چووەتە ئەودیو، و خەونی ئەوە بووە ببێتە جۆرێک لە خەرکسی یۆنانی. بۆ دامرکاندنەوەی ئەگەری یاخیبوون، سپارتییەکان پاوزانیایان لە فەرماندەییەکەی ڕزگار کرد و بانگیان کرد بۆ ماڵەوە.

بەڵام پاوزانیا بەردەوام بوو لە پۆشینی جلوبەرگ بە شێوازی فارسی، تەنانەت لە سپارتاشدا. دوای چەند مانگێک بە شێوەیەکی سەربەخۆ تریرێمی بەکرێ گرت و گەڕایەوە بۆ هێلێسپۆنت و بە هاووڵاتیانی گوت کە بڕیارە بەردەوام بێت لە شەڕی دژ بە فارسەکان. بەڵام لە ڕاستیدا پلانی جیاوازی هەبوو- خۆی بکاتە فەرمانڕەوای هەموو یۆنان، بە هاوکاری خودی خەرکس. سپارتەکان بە دوژمنی گشتی ناساند و کەشتییەکیان نارد بۆ ئەوەی بیگرن. پاوسانیاس خۆی ڕادەست کرد، دڵنیا بوو لەوەی کە دەتوانێت خۆی لە تۆمەتی خیانەت پاک بکاتەوە. لە کاتی دادگاییکردنەکەدا دەرکەوت کە لە سەردەمی فەرماندەییدا دووبارە و سێبارە هاوڕێ یۆنانیەکانی تورە کردووە، بۆ نموونە بە ناوی خۆیەوە شوێنەوارەکانی داناوە نەک لە نێو ئەو شارانەی کە سەربازەکانیان

Machine Translated by Google

شانبەشانی ئەو شەڕی کردبوو، وەک داب و نەریتی. بەڵام پاوزانیا ڕاستی سەلماند: سەرەڕای بەڵگەی پەیوەندییە زۆرەکانی لەگەڵ دوژمن، سپارتاکۆسەکان ڕەتیانکردەوە پیاوێکی لەدایکبوونی وەها بەرز زیندانی بکەن، و ڕێگەی پێبدات بڕوات.

ئێستا پاوسانیاس کە خۆی بە دەست لێنەدراو دەزانی، نێردراوێکی بەکرێ گرت بۆ ئەوەی یەکێک لە...
نامەیەک بۆ خەرکس، بەڵام نێردراوەکە لەبری ئەوە نامەکەی بردە دەسەڵاتدارانی سپارتاکۆس. ئەم پیاوانە دەیانویست زیاتر بزانن، بۆیە وایان لە نێردراوەکە کرد ڕێکبخات بۆ ئەوەی لە پەرستگایەکدا چاویان بە پاوزانیا بکەوێت کە بتوانن لە پشت دابەشکردنێکەوە خۆیان بشارنەوە و گوێیان لێبگرن. ئەوەی پاوزانیا وتی تووشی شۆک بوون- هەرگیز نەیانبیستبوو بەو شێوەیە سووکایەتیکردن بە ڕێگاکانیان لەلایەن یەکێک لە کەسەکانی خۆیانەوە بەو شێوەیە بێشەرمانە قسەی پێکرابێت- و ڕێکخستنیان بۆ دەستگیرکردنی دەستبەجێ کرد.

لە ڕێگای گەڕانەوەی لە پەرستگاکە بۆ ماڵەوە، پاوسانیاس زانیاری لەسەر ئەوەی ڕوویداوە. ڕایکرد بۆ پەرستگایەکی تر بۆ ئەوەی خۆی بشارێتەوە، بەڵام دەسەڵاتداران لەوێ بەدوایدا ڕۆیشتن و پاسەوانیان لە هەموو دەوروبەریدا دانا. پاوسانیاس ڕەتیکردەوە خۆی ڕادەست بکات.
دەسەڵاتداران ئامادە نەبوون بە زۆر لە پەرستگا پیرۆزەکە دووریبخەنەوە، لە ناوەوە گیریان خواردووە، تا لە کۆتاییدا بەهۆی برسێتیەوە مرد.

-Bene vixit، qui bene latuit“ئەو بە باشی دەژی کە خۆی بە باشی دەشارێتەوە. ”

ئۆڤید، ج. ٤٣پێش زایین-٨١ی زایینی

لێکدانەوە

لە یەکەم نیگادا ڕەنگە وا دەرکەوێت کە پاوزانیا بە سادەیی عاشقی کولتوورێکی دیکە بووە، دیاردەیەک کە بەقەد کات کۆن بووە. هەرگیز لەگەڵ زاهیدی سپارتاکەکاندا ئاسوودە نەبوو، خۆی بە خۆشەویستی فارسی بۆ لوکس و چێژوەرگرتن لە هەستەکاندا سەرسام بوو. عەبا و عەتری فارسی لەبەر دەکرد بە هەستی ڕزگاربوون لە دیسیپلین و سادەیی یۆنانی.

کاتێک مرۆڤەکان کولتوورێک دەگرنەبەر کە تێیدا پەروەردە نەبوون بەم شێوەیە دەردەکەوێت. بەڵام زۆرجار شتێکی دیکەش لە یارییەکەدا هەیە: ئەو کەسانەی کە عاشقی خۆیان بە کولتوورێکی جیاوازەوە نمایش دەکەن، بێزێزی و سووکایەتیکردن بە کولتوورەکەی خۆیان دەردەبڕن. ئەوان ڕواڵەتی دەرەوەی نامۆ بەکاردەهێنن بۆ جیاکردنەوەی خۆیان لەو خەڵکی ئاسایی کە بێ پرسیار پەیرەوی لە داب و نەریت و یاسا ناوخۆییەکان دەکەن و هەستی باڵادەستی خۆیان دەربڕن.

ئەگەرنا بە کەرامەتێکی زیاترەوە مامەڵەیان دەکرد، ڕێزیان بۆ ئەو کەسانە نیشان دەدا کە هاوبەشی ئارەزووەکانیان نین. بەڕاستی پێویستییان بۆ نیشاندانی جیاوازی خۆیان بەو شێوەیە

Machine Translated by Google

زۆرجار بە شێوەیەکی دراماتیک وایان لێدەکات کە لەلایەن ئەو کەسانەوە بەدڵیان نەبێت کە بیروباوەڕەکانیان تەحەدا دەکەن، بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ و نادیار، ڕەنگە، بەڵام سەرەڕای ئەوەش بە شێوەیەکی هێرشبەرانە.

وەک چۆن توسیدیدس لەبارەی پاوسانیاسەوە نووسیویەتی، "بە سووکایەتیکردنی بە یاساکان و ئەو تەقلیدکردنی ڕێگا بیانییەکان کە زۆر بە شێوەیەکی بەرفراوان گومانی ئەوەی لێکردبوو کە ئامادە نییە پابەند بێت بە ستانداردە ئاساییەکانەوە". کولتوورەکان نۆرمیان هەیە کە ڕەنگدانەوەی سەدەکانی بیروباوەڕ و ئایدیاڵە هاوبەشەکانن. چاوەڕێی ئەوە مەکەن بەبێ سزا گاڵتە بەو جۆرە شتانە بکەن. بە جۆرێک سزا دەدرێیت، تەنانەت ئەگەر تەنها لە ڕێگەی گۆشەگیرییەوە بێت- پێگەیەکی بێدەسەڵاتی ڕاستەقینە.

زۆرێک لە ئێمە وەک پاوزانیا هەست بە بانگەوازی ئاگادارکەرەوەی نامۆکان دەکەین، بێگانە.
ئەم ئارەزووە پێوانە بکە و مامناوەندی بکە. نمایشکردنی چێژەکەت لە شێوازی بیرکردنەوە و مامەڵەکردنی نامۆدا پاڵنەرێکی جیاواز ئاشکرا دەکات- بۆ ئەوەی باڵادەستی خۆت بەسەر هاوڕێکانتدا نیشان بدەیت.

پیاوە داناکان [دەبێت] وەک خەزێنەیەک بن کە بنی دووانەیان هەیە: کە کاتێک ئەوانی تر سەیری ناوی دەکەن، دەکرێتەوە، هەموو ئەو شتانە نابینن کە لە دەستیاندایە.
سێر واڵتەر ڕالی، ١٥٥٤-١٦١٨

کاتێک ئاوەکان گۆڕا

سەردەمانێک خدر مامۆستای موسا بە ئاگادارکردنەوەیەک بانگی مرۆڤایەتی دەکرد. وتی لە بەروارێکی دیاریکراودا، هەموو ئەو ئاوەی لە جیهاندا هەیە کە بە شێوەیەکی تایبەت کۆ نەکرابووەوە، نامێنێت. پاشان نوێ دەکرایەوە، بە ئاوی جیاواز، کە پیاوانی شێت دەکرد. تەنها یەک پیاو گوێی لە مانای ئەم ئامۆژگارییە بوو. ئاوی کۆکردەوە و چووە شوێنێکی پارێزراو کە تێیدا هەڵیگرتبوو، چاوەڕێی ئەوە بوو ئاوەکە سیماکەی بگۆڕێت. لە بەرواری دیاریکراودا چەمەکان وەستان و بیرەکان وشک بوون و ئەو پیاوەی گوێی لێگرتبوو، کە ئەمەی بینی، چووە پاشەکشەی خۆی و ئاوە پارێزراوەکەی خواردەوە. کاتێک بینی، لە ئاسایشی خۆیەوە، شلەمەنیەکان دیسان دەستیان بە ڕژان کرد، ئەم پیاوە لە نێو کورەکانی تری مرۆڤەکاندا دابەزی. بۆی دەرکەوت کە ئەوان بە شێوەیەکی تەواو جیاواز لە پێشوو بیردەکەنەوە و قسە دەکەن؛ بەڵام هیچ بیرەوەرییەکیان نەبوو لەوەی کە ڕوویداوە، نە ئاگادارکراونەتەوە. کاتێک هەوڵیدا قسەیان لەگەڵ بکات، بۆی دەرکەوت کە ئەوان پێیان وایە شێتە، ئەوانیش دوژمنایەتی یان بەزەیی نیشان دەدەن نەک تێگەیشتن. سەرەتا هیچ کام لە ئاوە نوێیەکەی نەخواردەوە، بەڵکو دەچووەوە بۆ شاردنەوەی خۆی، بۆ ئەوەی سوود لە پێداویستییەکانی وەربگرێت، هەموو ڕۆژێک. بەڵام لە کۆتاییدا بڕیاری خواردنەوەی ئاوە نوێیەکەی دا، چونکە بەرگەی تەنیایی ژیانی نەدەگرت،

Machine Translated by Google

ڕەفتار و بیرکردنەوە بە شێوەیەکی جیاواز لە هەموو کەسێک. ئاوە نوێیەکەی خواردەوە، و وەک ئەوانی تر بوو. پاشان هەموو شتێکی لەبارەی کۆگای ئاوی تایبەتی خۆی لەبیر کرد و هاوڕێکانی دەستیان کرد بە سەیرکردنی وەک شێتێک کە بە شێوەیەکی موعجیزەئامێز گەڕاوەتەوە بۆ عەقڵی.

چیرۆکەکانی دەرڤیشەکان، ئیدریس شا، ١٩٦٧

ڕەچاوکردنی یاسا

لە کۆتایی سەدەی شانزەهەمدا کاردانەوەی توندوتیژ دژی چاکسازی پرۆتستانت لە ئیتاڵیا سەریهەڵدا. دژە چاکسازی، وەک ناوی لێنرا، وەشانی تایبەتی خۆی لە ئینکویزیشن لەخۆگرتبوو بۆ ئەوەی هەموو لادانەکان لە کەنیسەی کاسۆلیکی لە ڕەگەوە دەربهێنێت. لە نێو قوربانییەکانیدا زانا گالیلۆ بوو، بەڵام بیرمەندێکی گرنگ کە تووشی گۆشەگیرییەکی گەورەتر بوو، دەروێش و فەیلەسوفی دۆمینیکان تۆماسۆ کامپانێلا بوو.

کامپانێلا پەیڕەوی عەقیدەی ماتریالیستی فەیلەسوفی ڕۆمانی ئیپیکۆرۆس بوو، باوەڕی بە موعجیزە، یان بە بەهەشت و دۆزەخ نەبوو.
ئەو نووسیویەتی کە کڵێسا ئەو جۆرە خورافاتانەی بەرەوپێش بردبوو بۆ ئەوەی خەڵکی ئاسایی بە هێشتنەوەی لە ترسدا کۆنترۆڵ بکات. ئەم جۆرە بیرۆکانە نزیک بوون لە بێباوەڕی و کامپانێلا بە بێ ورياییەوە دەریخست. لە ساڵی ١٥٩٣ئینکویزیشن بەهۆی بیروباوەڕە زاهیدییەکانیەوە فڕێیدا بۆ زیندان. دوای شەش ساڵ، وەک جۆرێک لە ئازادکردنی بەشەکی، لە خانەقایەک لە ناپۆلی قەتیس بوو.

باشووری ئیتالیا لەو کاتەدا لەلایەن ئیسپانیاوە کۆنترۆڵکرابوو، لە ناپۆلیش کامپانێلا دەستی بە پیلانێکەوە کرد بۆ شەڕکردن و فڕێدانی ئەم داگیرکەرانە.
هیوای دامەزراندنی کۆمارێکی سەربەخۆ بوو کە لەسەر بنەمای بیرۆکەکانی خۆی لەبارەی یۆتۆپیا. سەرکردەکانی ئینکویزیسیۆنی ئیتالیا بە کارکردن لەگەڵ هاوتا ئیسپانییەکانیان جارێکی تر زیندانییان کرد. ئەمجارەیان ئەشکەنجەیان دا، بۆ ئەوەی سروشتی ڕاستەقینەی بیروباوەڕە بێ خوداکانی بدۆزنەوە: تووشی لا ڤێگلیای بەناوبانگ بوو، ئەشکەنجەیەک کە تێیدا بە قۆڵەکانیەوە هەڵواسرابوو لە دۆخێکی چەقۆکێشدا کە چەند ئینجێک لە سەرووی کورسییەکەوە کە بە چەقۆ چەقاوە. ئەو دۆخە مەحاڵ بوو بەردەوام بێت و بە تێپەڕبوونی کات قوربانییەکە لە کۆتاییدا لەسەر چەقۆکان دادەنیشێت، کە لە بچووکترین بەرکەوتندا گۆشتی دەدڕاند.

بەڵام لەم ساڵانەدا کامپانێلا شتێکی لەبارەی دەسەڵاتەوە فێربوو. لەبەردەم ئاسۆی لەسێدارەدان بەهۆی بیدعەتەوە، ستراتیژی خۆی گۆڕی:

Machine Translated by Google

دەستبەرداری بیروباوەڕەکانی نەدەبوو، لەگەڵ ئەوەشدا دەیزانی کە دەبێت سیمای دەرەکییان لەبەر بکات.

بۆ ڕزگارکردنی ژیانی، کامپانێلا خۆی وەک شێتی نیشان دا. ڕێگەی بە لێکۆڵەرەوەکانی دا کە خەیاڵ بکەن کە بیروباوەڕەکانی لە ناتەندروستییەکی دەروونییەوە سەرچاوەی گرتووە کە کۆنترۆڵنەکراوە. بۆ ماوەیەک ئەشکەنجەدانەکان بەردەوام بوون، بۆ ئەوەی بزانن شێتییەکەی ساختە بووە یان نا، بەڵام لە ساڵی ١٦٠٣ سزاکەی بۆ زیندانی هەتاهەتایی گۆڕدرا. چوار ساڵی یەکەمی ئەم کارە بە زنجیر بە دیوارێکەوە لە زیندانێکی ژێر زەویدا بەسەری برد. سەرەڕای ئەو جۆرە بارودۆخانە، بەردەوام بوو لە نووسین- هەرچەندە چیتر ئەوەندە گەمژە نابێت کە بیرۆکەکانی ڕاستەوخۆ دەرببڕێت.

یەکێک لە کتێبەکانی کامپانێلا بە ناوی پاشایەتی ئیسپانی، ئەو بیرۆکەیەی پەرەپێدا کە ئیسپانیا ئەرکێکی خودایی هەیە بۆ فراوانکردنی دەسەڵاتەکانی لە سەرانسەری جیهاندا، هەروەها ئامۆژگارییەکی پراکتیکی و لە جۆری ماکیاڤێلی پێشکەش بە پاشای ئیسپانیا کرد بۆ گەیشتن بەم کارە. سەرەڕای حەز و ئارەزووی خۆی بۆ ماکیاڤێلی، کتێبەکە بە گشتی بیرۆکەکانی بە تەواوی پێچەوانەی بیرۆکەکانی خۆی خستەڕوو. لە ڕاستیدا دەسەڵاتی پاشایەتی ئیسپانی فێڵێک بوو، هەوڵێک بوو بۆ ئەوەی بە بوێرترین شێوە گۆڕینی خۆی بۆ ئۆرتۆدۆکسی نیشان بدات. کاریگەری هەبوو: لە ساڵی ١٦٢٦، شەش ساڵ دوای بڵاوبوونەوەی، دواجار پاپا کامپانێلای لە زیندان دەرهێنا.

پاش ماوەیەکی کەم لە بەدەستهێنانی ئازادییەکەی، کامپانێلا نووسیویەتی بێباوەڕی فەتحکراو، .1999
کتێبێک کە هێرش دەکاتە سەر بیرمەندە ئازادەکان و ماکیاڤێلییەکان و کالڤینیستەکان و زاهیدەکانی هەموو هێڵەکان. کتێبەکە لە شێوەی مشتومڕدا نووسراوە کە تیایدا زاهیدەکان بیروباوەڕەکانیان دەردەبڕن و بە ئارگیومێنتەکانی باڵادەستی ئایینی کاسۆلیکی بەرپەرچ دەدرێنەوە. دیارە کامپانێلا چاکسازی کردبوو- کتێبەکەی ئەوە ڕوون بووەوە. یان کردوویەتی؟

ئەو ئارگیومێنتانەی لە دەمی زاهیدەکاندا بوون، پێشتر هەرگیز بەو جۆش و خرۆشانە و تازەگەرییە دەرنەبڕدرابوون. کامپانێلا وا خۆیان نیشان دا کە تەنها بۆ ئەوەی لایەنەکەیان بخەنە ڕوو، لە ڕاستیدا بە سۆزێکی سەرنجراکێشەوە دۆسیەی دژی ئایینی کاسۆلیکی کورتکردەوە. کاتێک کە لایەنی بەرامبەر، گوایە لایەنی ئەو، لە لایەکی دیکەوە موناقەشەی دەکرد، پەنای بۆ کلیشە کۆنەپەرستەکان و عەقڵانی پێچاوپێچ دەبرد. کورت و قسەخۆش، قسەکانی زاهیدەکان بوێرانە و دڵسۆزانە دەرکەوت. ئارگیومێنتە درێژخایەنەکان بۆ ئایینی کاسۆلیکی، ماندووکەر و قەناعەت پێنەکەر دەرکەوتن.

ئەو کاسۆلیکانەی کتێبەکەیان خوێندەوە، بە نارەحەتکەر و ناڕوونیان زانی، بەڵام ئەوان...
نەیدەتوانی ئیدیعای ئەوە بکات کە زاهید بووە، یان کامپانێلا بگەڕێندرێتەوە بۆ زیندان. ئاخر بەرگریکردنی لە ئایینی کاسۆلیکی، ئەو ئارگیومێنتانەی بەکارهێنا کە خۆیان بەکاریان هێنابوو. بەڵام لە ساڵانی داهاتوودا، بێدینی داگیرکراو بوو بە کتێبی پیرۆز بۆ بێدینەکان و ماکیاڤێلییەکان و ئازادیخوازەکان کە ئارگیومێنتەکانیان بەکارهێنا

Machine Translated by Google

کامپانێلا بۆ بەرگریکردن لە بیرۆکە مەترسیدارەکانیان خستبووە دەمیانەوە.
کامپانێلا بە تێکەڵکردنی نمایشێکی یەکسانبوون لەگەڵ دەربڕینی بیروباوەڕە ڕاستەقینەکانی بە شێوەیەک کە
هاوسۆزەکانی لێی تێبگەن، نیشانیدا کە وانەکەی فێربووە.

لێکدانەوە

لە بەرامبەر گۆشەگیرییەکی سەرسوڕهێنەردا، کامپانێلا سێ ستراتیژی دارشت
جوڵەکان کە پێستەکەی ڕزگار کرد و لە زیندان ڕزگاری کرد و ڕێگەی پێدا بەردەوام بێت لە دەربڕینی بیروباوەڕەکانی. سەرەتا
شێتی خۆی نیشان دا- هاوتای سەدەی ناوەڕاستی ئینکاری بەرپرسیارێتی لە کردەوەکانی مرۆڤ، وەک ئەوەی ئەمڕۆ دایک و
باوکی تاوانبار بکات. دواتر کتێبێکی نووسی کە تەواو پێچەوانەی بیروباوەڕی خۆی دەربڕی. لە کۆتاییدا و لە هەمووی
درەوشاوەتر، بیرۆکەکانی خۆی لەبەر کرد و لە هەمان کاتدا ئیشارەتی پێدا. فێڵێکی کۆن بەڵام بەهێزە: تۆ وا نیشان دەدەیت کە
لەگەڵ بیرۆکەی مەترسیداردا ناکۆکیت، بەڵام لە ڕەوتی ناکۆکییەکانتدا دەربڕین و ئاشکراکردن بەو بیرۆکانە دەدەیت. پێدەچێت
تۆ لەگەڵ ئەو ئۆرتۆدۆکسییە باوەدا بگونجێنیت، بەڵام ئەوانەی دەزانن لەو ئیرۆنییە تێدەگەن کە تێیدا هاتووە. تۆ پارێزراویت.

لە کۆمەڵگادا حەتمییە کە هەندێک بەها و داب و نەریتی پەیوەندی لەگەڵ پاڵنەرە ڕەسەنەکانیاندا نەمێنن و ستەمکار بن. وە
هەمیشە کەسانێک هەن کە یاخی دەبن لە ستەم لەم جۆرە، بیرۆکەی زۆر پێش سەردەمی خۆیان هەڵدەگرن. بەڵام وەک کامپانێلا
ناچار بوو درکی پێبکات، هیچ سوودێکی نییە کە بیرۆکە مەترسیدارەکانت نمایش بکەیت ئەگەر تەنها ئازار و گۆشەگیریت بۆ
بهێنێت. شەهیدبوون هیچ ئامانجێک نییە- باشترە لە جیهانێکی ستەمکاردا بەردەوام بیت، تەنانەت تێیدا گەشەسەندن. لەم
نێوەندەدا ڕێگەیەک بدۆزەرەوە بۆ ئەوەی بیرۆکەکانت بە شێوەیەکی نادیار بۆ ئەو کەسانە دەرببڕیت کە لێت تێدەگەن. دانانی
مرواریەکانت لەبەردەم بەرازەکان تەنها کێشەت بۆ دەهێنێت.

هەرگیز بەرەنگاربوونەوەی بۆچوونی هیچ پیاوێک مەکە؛ چونکە هەرچەندە گەیشتبوویتە تەمەنی مەتوسالا، بەڵام هەرگیز
نەتدەتوانی ڕاستی بکەیتەوە لەسەر هەموو ئەو شتە بێمانایانەی کە باوەڕیان پێیەتی.

هەروەها باشە کە خۆت لە ڕاستکردنەوەی هەڵەکانی خەڵک لە گفتوگۆدا بەدوور بگرێت، هەرچەندە مەبەستت باش بێت؛
چونکە ئاسانە مرۆڤ تورە بکەیت، چاککردنەوەیان قورسە، ئەگەر مەحاڵ نەبێت.

ئەگەر هەستت بە تورەیی کرد بەهۆی لێدوانە بێماناکانی دوو کەس کە بەرێکەوت گوێت لە گفتوگۆکانیان دەبێت، پێویستە
بیهێنیتە بەرچاوت کە گوێ لە...

Machine Translated by Google

دیالۆگی دوو گەمژە لە فیلمێکی کۆمیدیدا. Probatum est.
ئەو پیاوەی کە بەو تێڕوانینە دێتە جیهان کە بەڕاستی بڕیارە لە بابەتە گرنگەکاندا ڕێنمایی بکات، ڕەنگە سوپاسی ئەستێرەکانی
بکات ئەگەر بە پێستێکی تەواوەوە ڕزگاری بێت.

ئارسەر شوپنهاوێر، ١٧٨٨-١٨٦٠

ماوەیەکی زۆرە ئەو شتانەم نەگوتووە کە باوەڕم پێی هەبووە، هەرگیز باوەڕم بەو شتانە نییە کە دەیڵێم و ئەگەر بەڕاستی
هەندێکجار بەڕێکەوت ڕاستییەکان بڵێم، ئەوا لەناو ئەوەندە درۆدا دەیشارمەوە کە دۆزینەوەی قورسە.

نیکۆلۆ ماکیاڤێلی، لە نامەیەکدا بۆ فرانسیسکۆ گنیچیاردینی، ی١٧ئایاری ١٥٢١

کلیلی دەسەڵات

هەموومان درۆ دەکەین و هەستی ڕاستەقینەی خۆمان دەشارینەوە، چونکە دەربڕینی ئازادی تەواو مەحاڵێکی کۆمەڵایەتییە. لە
تەمەنێکی بچووکەوە فێردەبین بیرکردنەوەکانمان بشارینەوە، ئەوەی دەزانین دەیانەوێت ببیستن بە دڕکاوی و نائەمنیەکان
بڵێین، بە وردی سەیر دەکەین نەک تورەیان بکەین. بۆ زۆربەمان ئەمە سروشتییە- بیرۆکە و بەها هەیە کە زۆربەی خەڵک قبوڵیان
دەکەن و موناقەشەکردن بێمانایە. کەواتە ئێمە باوەڕمان بەوە هەیە کە دەمانەوێت، بەڵام لە دەرەوە دەمامک لەبەر دەکەین.

بەڵام کەسانێک هەن کە ئەم جۆرە خۆگرتنانە بە شتێکی بەرگە نەگیراو دەزانن
پێشێلکردنی ئازادییەکانیان، و ئەوانەی پێویستیان بە سەلماندنی باڵادەستی بەها و بیروباوەڕەکانیان هەیە. بەڵام لە کۆتاییدا
قسەکانیان تەنها چەند کەسێک قەناعەت پێدەکات و زۆر زیاتریش تورە دەکات. هۆکاری ئەوەی کە ئارگومێنتەکان کارناکەن
ئەوەیە کە زۆربەی خەڵک بیرۆکە و بەهاکانیان بەبێ ئەوەی بیریان لێبکەنەوە دەگرن. ناوەڕۆکێکی سۆزداری بەهێز لە
بیروباوەڕەکانیاندا هەیە: بەڕاستی نایانەوێت ناچاربن خووی بیرکردنەوەکانیان دووبارە کاربکەنەوە و کاتێک تۆ تەحەدایان دەکەیت،
جا ڕاستەوخۆ لەڕێگەی ئارگیومێنتەکانتەوە بێت یان ناڕاستەوخۆ لەڕێگەی ڕەفتارەکانتەوە، دوژمنایەتی دەکەن.

مرۆڤە ژیر و زیرەکەکان هەر زوو فێردەبن کە دەتوانن ڕەفتاری ئاسایی پیشان بدەن و بیرۆکە ئاساییەکان بخەنە ناو دەمەوە
بەبێ ئەوەی پێویست بکات باوەڕیان پێی هەبێت.
ئەو هێزەی ئەم کەسانە لە تێکەڵبوونیانەوە بەدەستی دەهێنن ئەوەیە کە بە تەنیا جێبهێڵرێن بۆ ئەوەی ئەو بیرکردنەوانەیان هەبێت
کە دەیانەوێت هەیانبێت، و بۆ ئەو کەسانەی دەیانەوێت دەریببڕن، بەبێ ئەوەی تووشی گۆشەگیری یان دوورخستنەوە ببن.
کاتێک خۆیان لە پێگەیەکی دەسەڵاتدا جێگیر کرد، دەتوانن هەوڵی قەناعەت پێکردن بدەن

Machine Translated by Google

بازنەیەکی فراوانتر لە دروستی بیرۆکەکانیان- ڕەنگە بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ کار بکەن، بە بەکارهێنانی ستراتیژییەکانی ئیرۆنی و ئیشارەتەکانی کامپانێلا.

لە کۆتایی سەدەی چواردەهەمدا ئیسپانییەکان دەستیان کرد بە گۆشەگیرییەکی بەرفراوان لەسەر جولەکەکان و هەزاران کەسیان کوشت و کەسانی دیکەیان لە وڵاتەکە دەرکرد. ئەوانەی لە ئیسپانیا مانەوە ناچار بوون موسڵمان بوون. بەڵام لە ماوەی سێ سەد ساڵی داهاتوودا، ئیسپانییەکان سەرنجیان دا دیاردەیەک کە تووشی شڵەژان بوون: زۆرێک لە موسڵمانەکان ژیانی دەرەکی خۆیان وەک کاسۆلیک دەژیا، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا بە جۆرێک توانیان بیروباوەڕی جوولەکەکانیان بپارێزن، بە تایبەتی ئایینەکەیان پەیڕەو دەکرد.

زۆرێک لەم بەناو مارانۆسانە (لە بنەڕەتدا زاراوەیەکی سووکایەتیپێکردنە، کە ئیسپانییەکە بۆ "بەراز" بووە) ئاستێکی بەرزی پۆستی حکومییان بەدەستهێنا، هاوسەرگیریان لەگەڵ ئاغاکان کرد و هەموو دەرکەوتنێکی تەقوای مەسیحییان بەخشی، تەنها لە درەنگانی ژیاندا وەک پراکتیزەکار دۆزرایەوە جولەکەکان. (ئینکویزیسیۆنی ئیسپانی بە تایبەتی ڕاسپێردرابوو بۆ ئەوەی دەریانبهێنێت.) بەدرێژایی ساڵان شارەزا بوون لە هونەری خۆدزینەوە، خاچیان بە شێوەیەکی ئازادانە نمایش دەکرد، دیاری بەخشندەیان دەدا بە کەنیسەکان، تەنانەت ناوبەناو تێبینی دژە جوولەکەکانیان دەکرد- و لە هەمان کاتدا ئازادی ناوەوەیان و... باوەڕەکان.

لە کۆمەڵگادا، مارانۆسەکان دەیانزانی، ڕواڵەتی دەرەوە گرنگە.
ئەمەش تا ئەمڕۆش هەروا ماوەتەوە. ستراتیژییەکە سادەیە: وەک چۆن کامپانێلا لە نووسینی بێدینی داگیرکراودا کردوویەتی، نمایشێک بکە کە تێکەڵاوبوون، تەنانەت تا ئەو شوێنەی کە بە پەرۆشترین داکۆکیکار بێت لە ئۆرتۆدۆکسی باو. ئەگەر پابەند بیت بە دەرکەوتنی ئاسایی لەبەردەم خەڵکدا کەم کەس باوەڕیان بەوە دەبێت کە لە تایبەتدا بیرکردنەوەت جیاوازە.

هاوڵاتی و گەشتیار

هاوڵاتیەکە وتی : سەیری دەوروبەرت بکە . “ئەمە گەورەترین بازارە لە جیهاندا.” ڕێبوارەکە گوتی: ئای بە دڵنیاییەوە نا. هاوڵاتییەکە گوتی: باشە، ڕەنگە گەورەترین نەبێت، بەڵام زۆر باشترین. ڕێبوارەکە گوتی: بە دڵنیاییەوە لەوێ هەڵەیت. -دەتوانم پێت بڵێم.... لە نیوەڕۆدا ئەو نامۆیەیان بە خاک سپێردرا.

فابلز، ڕۆبێرت لویس ستیڤنسۆن، ١٨٩٤-١٨٥٠

ئەگەر ماکیاڤێلی شازادەیەکی بۆ شاگردی هەبوایە، یەکەم شت کە پێشنیاری دەکرد بیکات، ئەوە بوو کتێبێک بنووسێت دژی ماکیاڤێلیزم.

ڤۆڵتایر، ١٧٧٨-١٦٩٤

Machine Translated by Google

ئەوەندە گەمژە مەبە کە وا بیر بکەیتەوە کە لە سەردەمی خۆماندا ئۆرتۆدۆکسییە کۆنەکان نەماون. بۆ نموونە جۆناس
سالک پێیوابوو زانست سیاسەت و پرۆتۆکۆڵی تێپەڕاندووە. و بەم شێوەیە، لە گەڕانەکەیدا بۆ ڤاکسینی ئیفلیجی منداڵان،
هەموو یاساکانی شکاند- پێش ئەوەی پیشانی کۆمەڵگەی زانستی بدات، بە دۆزینەوەیەکەوە ڕۆیشت بۆ گشتی، کریدتەکەی
بۆ ڤاکسینەکە وەرگرت بەبێ ئەوەی دان بەو زانایانەدا بنێت کە ڕێگایان خۆشکردبوو، خۆی کردە ئەستێرە. ڕەنگە خەڵک
خۆشیان ویستبێت بەڵام زاناکان خۆیان لێی دوور خستەوە. بێڕێزیکردنی بە ئۆرتۆدۆکسییەکانی کۆمەڵگاکەی گۆشەگیری
کرد، ساڵانی بەفیڕۆدا لە هەوڵی چاککردنەوەی ئەو پێشێلکارییە، و خەباتکردن بۆ دابینکردنی بودجە و هاوکاری.

بێرتۆڵت برێخت فۆرمێکی مۆدێمی ئینکویزیشنی بەسەردا هات- ماڵی نا-
لیژنەی چالاکییەکانی ئەمریکا- و بە وردبینییەکی بەرچاوەوە لێی نزیک بووەوە. دوای ئەوەی لە کاتی جەنگی جیهانی دووەمدا لە
پیشەسازی فیلمی ئەمریکادا کاری کردووە و بەردەوام بووە، لە ساڵی ١٩٤٧برێخت بانگهێشتکرا بۆ ئەوەی لەبەردەم لیژنەکەدا
ئامادەبێت بۆ وەڵامدانەوەی پرسیارەکان سەبارەت بە هاوسۆزییە گومانلێکراوەکانی کۆمۆنیستەکانی.

نووسەرانی دیکە کە پێش لیژنەکە بانگکرابوون، خاڵێکیان خستەڕوو کە هێرش بکەنە سەر ئەندامەکانی، و تا دەتوانن شەڕانگێزانە
مامەڵە بکەن بۆ ئەوەی هاوسۆزی بۆ خۆیان بەدەستبهێنن. لە بەرامبەردا برێخت کە لە ڕاستیدا بە چەقبەستوویی بۆ دۆزی
کۆمۆنیستەکان کاری کردبوو، یارییەکەی پێچەوانە بوو: بە گشتییە ناڕوونەکان وەڵامی پرسیارەکانی دەدایەوە کە سەرپێچی لە
لێکدانەوەی ئاسان دەکرد. پێی بڵێن ستراتیژی کامپانێلا. تەنانەت برێخت عەزیزییەکی لەبەردا بوو- ڕووداوێکی دەگمەن بوو بۆ
ئەو- و خاڵێکی دانا کە لە کاتی دانیشتنەکاندا سیگارێک بکێشێت، دەیزانی کە ئەندامێکی سەرەکی لیژنەکە خولیای بۆ سیگار
هەیە. لە کۆتاییدا ئەندامانی لیژنەکەی سەرسام کرد، کە ڕێگەیان پێدا بەبێ سکۆت بڕوات.

پاشان برێخت ڕووی لە ئەڵمانیای ڕۆژهەڵات کرد و لەوێ ڕووبەڕووی جۆرێکی جیاوازی ئینکویزیشن بووەوە. لێرەدا
کۆمۆنیستەکان دەسەڵاتیان بەدەستەوە بوو، شانۆنامەکانیشیان بە خراپ و ڕەشبین ڕەخنە دەگرت. لەگەڵیاندا موناقەشەی
نەدەکرد، بەڵکو گۆڕانکاری بچووکی لە سیناریۆی نمایشەکاندا کرد بۆ ئەوەی بێدەنگیان بکات. لەم نێوەندەدا توانی دەقە
بڵاوکراوەکان وەک نووسراو بپارێزێت. یەکسانی دەرەکی لە هەردوو حاڵەتەکەدا ئازادیی ئەوەی پێبەخشی کە بێ بەربەست کار
بکات، بەبێ ئەوەی پێویست بکات بیرکردنەوەکانی بگۆڕێت. لە کۆتاییدا لە ڕێگەی کەڵک وەرگرتن لە سەمای بچووکی
ئۆرتۆدۆکسییەوە بە سەلامەتی لە سەردەمە مەترسیدارەکاندا لە وڵاتە جیاوازەکاندا ڕێگەی خۆی کردەوە و سەلماندی کە لە
هێزەکانی سەرکوت بەهێزترە.

کەسانی دەسەڵاتدار نەک هەر خۆیان لە تاوانەکانی پاوزانیا و سالک بەدوور دەگرن، بەڵکو فێردەبن ڕۆڵی ڕێوی زیرەک
بکەن و خۆیان بە دەست لێدانی باو نیشان بدەن. ئەمەش بە درێژایی سەدەکان فێڵی فێڵبازان و سیاسەتمەداران بووە.

Machine Translated by Google

سەرکردەکانی وەک جولیۆس سیزار و فرانکلین دی ڕۆزڤێڵت بەسەر هەڵوێستی ئەرستۆکراتی سروشتی خۆیاندا زاڵ بوون
بۆ چاندنی ئاشنابوون بە مرۆڤی ئاسایی.
ئەم ئاشنابوونەیان بە ئاماژەی بچووک و زۆرجار ڕەمزییە، بۆ ئەوەی نیشانی خەڵک بدەن کە سەرکردەکانیان بەهای جەماوەری
هاوبەشیان هەیە، سەرەڕای پێگەی جیاوازیان.

درێژکراوەی لۆژیکی ئەم پراکتیزەیە توانای بێ نرخە کە هەموو شتێک بێت بۆ هەموو مرۆڤەکان. کاتێک دەچیتە ناو کۆمەڵگا،
بیرۆکە و بەهاکانی خۆت بەجێبهێڵە، و ئەو دەمامکە لەبەر بکە کە زۆرترین گونجاوە بۆ ئەو گروپەی کە خۆتی تێدا دەبینیتەوە.
بیسمارک بۆ ساڵانێک ئەم یارییەی بە سەرکەوتوویی ئەنجامدا -کەسانێک هەبوون کە بە شێوەیەکی ناڕوون تێگەیشتن کە لە
چیدایە، بەڵام ئەوەندە ڕوون نەبوو کە گرنگ بێت. خەڵک ئەو چەواشەکارییە قووت دەدەن چونکە ئەوە قسەی خۆشیان
پێدەبەخشێت کە باوەڕیان بەوە هەبێت کە تۆ بیرۆکەکانیان هاوبەش دەکەیت. ئەوان وەک دووڕووت نازانن ئەگەر وریا بیت-
چونکە چۆن دەتوانن تۆمەتبارت بکەن بە دووڕوویی ئەگەر نەهێڵیت بە تەواوی بزانن کە تۆ لەسەر چی وەستاویت؟ هەروەها بە
کەمی بەهاکان ناتبینن. بێگومان تۆ بەهات هەیە- ئەو بەهایانەی کە لەگەڵیان هاوبەشیت، لەکاتێکدا لە کۆمپانیاکەیاندایت.

دەسەڵات: ئەوەی پیرۆزە بە سەگ مەدە؛ مرواریەکانتان بۆ بەرازەکان فڕێ مەدەن، نەک لە ژێر پێیاندا بنێن و بگەڕێنەوە بۆ
هێرشکردنە سەرتان.
(عیسا مەسیح، مەتا ٦:٧)
وێنە: ڕەشەکە مەڕەکە لە مەڕەکان دوور دەکەوێتەوە. مەڕی ڕەش، دڵنیا نییە کە ئایا هی خۆیانە یان نا. بۆیە لە پشتەوە دەچێتە
پێشەوە، یان لە مەڕەکە دوور دەکەوێتەوە، لەوێ گورگەکان گۆشەی دەکەن و بەپەلە دەخورێن.

لەگەڵ مەڕەکاندا بمێنەرەوە- سەلامەتی لە ژمارەدا هەیە. جیاوازیەکانت لە بیرکردنەوەکانتدا بهێڵەرەوە نەک لە پشمەکەتدا.

پێچەوانەکردنەوە

تاکە کاتێک کە شایەنی ئەوە بێت جیاواز بیت کاتێکە کە پێشتر جیاواز بیت- کاتێک پێگەیەکی نەلەرزاوی دەسەڵاتت
بەدەستهێناوە، و دەتوانیت جیاوازی خۆت لەگەڵ ئەوانی تر وەک نیشانەیەک بۆ مەودای نێوانتان پیشان بدەیت. لیندۆن
جۆنسن وەک سەرۆکی ئەمریکا هەندێک جار کۆبوونەوەی ئەنجام دەدا لەکاتێکدا لەسەر تەوالێتەکە دانیشتبوو. بەو پێیەی کەسی
دیکە نە دەتوانێت یان نەیتوانی ئیدیعای "ئیمتیازێکی" لەو شێوەیە بکات، جۆنسۆن خەریکی نیشاندانی خەڵک بوو کە
پێویست ناکات ڕەچاوی پرۆتۆکۆڵ و جوانییەکانی ئەوانی دیکە بکات. ئیمپراتۆری ڕۆمانی کالیگولا

Machine Translated by Google

هەمان یاری دەکرد: جل و بەرگی ژنێکی لەبەر دەکرد، یان جل و بەرگی حەمام، بۆ ئەوەی پێشوازی لە میوانە گرنگەکان بکات. تەنانەت ئەوەندەش ڕۆیشت کە ئەسپەکەی بە کونسولٚ هەڵبژێردرا. بەڵام کاردانەوەی پاشەکشەی لێکەوتەوە، چونکە خەڵک ڕقیان لە کالیگولا بوو و لە کۆتاییدا ئاماژەکانی ڕووخاندنی ئەویان هێنایە ئاراوە. ڕاستییەکە ئەوەیە کە تەنانەت ئەوانەی دەگەنە بەرزاییەکانی دەسەڵات باشترە لانیکەم کاریگەری لەسەر دەست لێدانی باو هەبێت، چونکە ڕەنگە لە شوێنێکدا پێویستیان بە پشتیوانی جەماوەری هەبێت.

لە کۆتاییدا هەمیشە شوێنێک هەیە بۆ گادفلی، ئەو کەسەی کە بە سەرکەوتوویی سەرپێچی لە داب و نەریت دەکات و گاڵتە بەو شتانە دەکات کە لە کولتوورێکدا بێ گیان بووە.
بۆ نموونە ئۆسکار وایڵد دەسەڵاتێکی کۆمەڵایەتی بەرچاوی لەسەر ئەم بناغەیە بەدەستهێنا: ئەو بە ڕوونی ئەوەی خستەڕوو کە بێزێزی بە شێوازە ئاساییەکانی ئەنجامدانی کارەکان دەکات و کاتێک خوێندنەوەی گشتی دەدا بینەرەکانی نەک هەر چاوەڕێی ئەوە بوون کە سووکایەتییان پێ بکات بەڵکو پێشوازییان لێدەکرد. بەڵام تێبینی ئەوە دەکەین کە ڕۆڵی سەرنجڕاکێشی ئەو لە کۆتاییدا لەناوبرد. تەنانەت ئەگەر گەیشتبایە کۆتاییەکی باشتر، ئەوەت لەبیربێت کە خاوەنی نابغەیەکی نائاسایی بوو: بەبێ دیارییەکەی بۆ سەرقاڵکردن و دڵخۆشکردن، چەقۆکێشەکانی بە سادەیی خەڵکی تووڕە دەکرد.

Machine Translated by Google

ئاوەکان تێکەڵ بکە بۆ گرتنی ماسی

حوکمدان

تورەیی و هەست و سۆز لە ڕووی ستراتیژییەوە دژە بەرهەمن. پێویستە هەمیشە ئارام و بابەتیی بمێنیتەوە. بەڵام ئەگەر بتوانی دوژمنەکانت تورە بکەیت لەکاتێکدا خۆت ئارام دەبیتەوە، ئەوا سوودێکی یەکلاکەرەوە بەدەست دەهێنیت. دوژمنەکانت لە هاوسەنگی دەربهێنە: ئەو چەقۆیە بدۆزەرەوە کە لە بێهودەییاندا هەیە کە لە ڕێگەیەوە دەتوانیت زەقیان بکەیتەوە و تۆ تارەکان بگرێت.

ITAKURA SHICEMUNEچای خۆی دەکوڵێنێت

کیۆتۆ شۆشیدای لتاکورا سوڤۆ-نۆ-کامی شیگێمون زۆر حەزی لە چا-نۆ-یو (ئاهەنگی چا خواردنەوە) بوو، و لەکاتی دانیشتنی لە دادگا وەک دادوەر چای خۆی دەکوتا. وە هۆکارەکەش ئەمە بوو. جارێک داوای لە هاوڕێیەکی خۆی کرد کە هاوڕێی بوو لە چا-نۆ-یو، بازرگانێکی چا بە ناوی ئیکی، بە ڕاشکاوی پێی بڵێت ڕای گشتی لەسەری چییە. ئیکی وتی: باشە، دەڵێن تۆ تورە دەبیت لەو کەسانەی کە بەڵگەکانیان زۆر بە ڕوونی نادەن و سەرزەنشتیان دەکەیت، بۆیە خەڵک دەترسن داوای یاسایی بۆ بەردەمتان بهێنن و ئەگەر بیکەن، ڕاستییەکان دەرناچن ." شیگێمونە وەڵامی دایەوە: ئاە، خۆشحاڵم کە ئەوەت پێ وتم، چونکە ئێستا کە لەبەرچاو دەگرم، کەوتوومەتە ناو خوویەکەوە کە بەم شێوەیە بە توندی لەگەڵ خەڵکدا قسە بکەم و بێ گومان خەڵکی خۆبەزلزان و ئەوانەی ئامادە نین لە قسەکردندا تووشی شڵەژان دەبن و ناتوانن کەیسەکەیان بخەنە باشترین ڕووناکی. من دڵنیا دەبمەوە کە لە داهاتوودا ئەمە ڕوونەدات". بۆیە دوای ئەمە میلێکی چای لە دادگا دانا و لەبەردەمیدا شۆجییە کاغەز داپۆشراوەکان بۆیان ڕاکێشرا و شیگێمونە لە پشتیانەوە دانیشت و چایەکەی ورد دەکرد و بەم شێوەیە مێشکی ئارام دەگرت لەکاتێکدا گوێی لە کەیسەکان بوو. وە بە ئاسانی دەیتوانی بە سەیرکردنی چایەکە بزانێت کە ئایا ئارامییەکەی چەقەڵ بووە یان نا، کە ئەگەر وروژا بە شێوەیەکی یەکسان ورد نەدەبوو بۆ یەکگرتوویی دروست. و بەم شێوەیە دادپەروەری بێلایەنانە کرا و خەڵک بە ڕازییەوە لە دادگاکەی دوورکەوتنەوە.

Machine Translated by Google

چا-نۆ-یو: ئاهەنگی TFAی ژاپۆنی ئەل سادلەر، ١٩٦٢

پێشێلکردنی یاسا

لە مانگی یەکی ساڵی ١٨٠٩داناپلیۆنێکی شڵەژاو و دڵەراوکێ لە شەڕەکانی ئیسپانیا بەپەلە گەڕایەوە پاریس. سیخوڕ و کەسە متمانەپێکراوەکانی دەنگۆیەکیان پشتڕاست کردبووەوە کە گوایە تالیران وەزیری دەرەوەی وڵاتەکەی لەگەڵ فۆشێ وەزیری پۆلیس پیلانی لە دژی کردووە. یەکسەر لەگەڵ گەیشتن بە پایتەخت ئیمپراتۆری شۆکبوو وەزیرەکانی بانگهێشتی کۆشکەکە کرد. بەدوای ئەواندا هاتە ناو کۆبوونەوەکە ڕاستەوخۆ دوای هاتنی ئەوان، دەستی کرد بە ڕۆیشتن بۆ سەرەوە و خوارەوە، و دەستی کرد بە قسەکردن بە شێوەیەکی ناڕوون سەبارەت بەو پیلانگێڕانەی کە دژی کاردەکەن، گەمژەکان بازاڕی بۆرسەیان دەخستە خوارەوە، یاسادانەران سیاسەتەکانی دوادەخەن- و وەزیرەکانی خۆیشی کە دەیخەنە ژێر پرسیارەوە.

لەکاتێکدا ناپلیۆن قسەی دەکرد، تالیران پشتی بە مەنتەڵەکە بەست و بە تەواوی بێباکانە دەرکەوت. ناپلیۆن بە ڕووبەڕووبوونەوەی ڕاستەوخۆی تالیران ڕایگەیاند، "بۆ ئەم وەزیرانە، خیانەت دەستی پێکردووە کاتێک ڕێگە بە خۆیان دەدەن گومان بکەن." بە وشەی "خیانەت" فەرمانڕەوا چاوەڕێی ئەوە بوو وەزیرەکەی بترسێت.

بەڵام تالیران تەنها زەردەخەنەی دەکرد، ئارام و بێزار بوو.
بینینی کەسێکی ژێردەستە کە بەڕواڵەت ئارام بوو لە بەرامبەر ئەو تۆمەتانەی کە دەتوانن هەڵیواسیت، ناپلیۆنی پاڵنا بۆ لێوارەکە. وتی وەزیر هەبوون کە دەیانویست بمرێت و هەنگاوێک لە تالیران نزیکتر بووەوە- کە بێ سەرسوڕمان سەیری دەکردەوە. لە کۆتاییدا ناپلیۆن تەقیەوە. لە ڕووخساری تالیراندا هاوارێکی کرد و وتی: تۆ ترسنۆکێکیت، پیاوێکی بێ ئیمان. هیچ شتێک بۆ تۆ پیرۆز نییە. تۆ باوکی خۆتت دەفرۆشت. من دەوڵەمەندیم باراندویت و لەگەڵ ئەوەشدا هیچ شتێک نییە کە نەیکەیت ئازارم بدات". وەزیرەکانی دیکە بە بێباوەڕیەوە سەیری یەکتریان دەکرد- هەرگیز ئەم ژەنەراڵە چاونەترسەیان نەبینیبوو کە داگیرکەری زۆربەی ئەوروپا بوو، ئەوەندە بێهێزە.

ناپلیۆن بەردەوام بوو و مۆڕێکی لێدا و وتی: "تۆ شایەنی ئەوەن وەک شووشە بشکێنیت". "من دەسەڵاتی ئەوەت هەیە بیکەیت، بەڵام من زۆر سووکایەتیم بە تۆ هەیە کە بێزارم.
بۆچی تۆم بە دەروازەکانی تویلەری هەڵنەواسی؟ بەڵام هێشتا کات بۆ ئەوە ماوە". بە هاوارەوە، خەریک بوو هەناسەی تەواو بێت، دەموچاوی سوور بوو، چاوەکانی گەورە بوون، بەردەوام بوو، "تۆ، بەڕێگەدا، جگە لە گوێدرێژ لەناو چەرمێکی ئاوریشمیدا هیچی تر نیت.... ئەی ژنەکەت؟ هەرگیز پێت نەوتم کە سان کارلۆس خۆشەویستەکەی هاوسەرەکەتە؟" -بەڕاستی کاکە، بە بیرمدا نەهات کە ئەمە

Machine Translated by Google

زانیارییەکان هیچ کاریگەرییەکیان لەسەر شکۆمەندی جەنابی جەنابی ئێوە یان شکۆمەندی من هەبووە" تالیران بە هێمنی و تەواو بێ سەرسوڕمانەوە وتی. دوای چەند سووکایەتییەکی تر ناپلیۆن ڕۆیشت. تالیران بە هێواشی ژوورەکەی بڕی و بە لاوازی تایبەتمەندی خۆیەوە دەجوولایەوە. کاتێک خزمەتکارێک بە پۆشاکەکەی یارمەتی دەدا، ڕووی لە هاو وەزیرەکانی کرد (هەموویان دەترسان کە جارێکی تر نەیبیننەوە)، و وتی: چ بەداخەوە بەڕێزان، پیاوێکی ئاوا گەورە ڕەوشتی خراپی هەبێت.

سەرەرای تورەیی، ناپلیۆن وەزیری دەرەوەی خۆی نەگرت. ئەو تەنها...
لە ئەرکەکانی ڕزگاری کرد و لە دادگا دوورخستەوە، پێیوابوو بۆ ئەم پیاوە زەلیلکردن بەسە سزایەک. ئەو درکی بەوە نەدەکرد کە بە خێرایی قسە لەسەر قسە زلەکانی بڵاوبووەتەوە- کە چۆن ئیمپراتۆر بە تەواوی کۆنترۆڵی خۆی لەدەستداوە، و چۆن تالیران لە بنەڕەتدا بە پاراستنی ئارامی و کەرامەتی خۆی زەلیلی کردووە. لاپەڕەیەک هەڵگەڕابووەوە: بۆ یەکەمجار خەڵک بینییان ئیمپراتۆری گەورە لە ژێر ئاگردا فێنکایی خۆی لەدەست دەدات. هەستێک بڵاو بووەوە کە لە ڕێگای دابەزیندایە. وەک تالیران دواتر وتی: "ئەمە سەرەتای کۆتاییە."

لێکدانەوە

بەراستی ئەمە سەرەتای کۆتایی بوو. واتەرو هێشتا شەش ساڵ لە پێشەوە بوو، بەڵام ناپلیۆن لە دابەزینێکی هێواشدا بوو بۆ شکست، لە ساڵی ١٨١٢بە داگیرکارییە کارەساتبارەکەی بۆ سەر ڕووسیا بلوری بوو. تالیران یەکەم کەس بوو کە نیشانەکانی دابەزینی بەخۆیەوە بینی، بەتایبەتی لە شەڕی ناعەقڵانی لەگەڵ ئیسپانیا. کاتێک لە ساڵی ١٨٠٨وەزیر بڕیاریدا کە بۆ ئاشتی داهاتووی ئەوروپا ناپلیۆن دەبێت بچێت. و بەم شێوەیە لەگەڵ فۆشێ پیلانگێڕی کرد.

لەوانەیە ئەو پیلانگێڕییە هەرگیز لە فێڵێک زیاتر نەبووبێت- ئامێرێک بۆ پاڵنانی ناپلیۆن بەسەر لێوارەکەدا. چونکە زەحمەتە باوەڕ بەوە بکەین کە دوو لە پراکتیکترین پیاوەکانی مێژوو تەنها لە نیوەی ڕێگادا لە پیلانگێڕییەکانیاندا دەڕۆن.

لەوانەیە تەنها ئاوەکانیان دەجووڵاندبێت، هەوڵیان دەدا ناپلیۆن هان بدەن بۆ هەنگاوێکی هەڵە. و لەراستیدا ئەوەی بەدەستیان هێنا ئەو تورەییە بوو کە لەدەستدانی کۆنترۆڵی ئەوی دانا بۆ ئەوەی هەمووان ببینن. لە ڕاستیدا تەقینەوەکەی ناپلیۆن کە بەم زووانە بەناوبانگ بوو لەو نیوەڕۆیە، کاریگەرییەکی قووڵی نەرێنی لەسەر وێنەی گشتی ئەو هەبوو.

ئەمە کێشەی وەڵامی توورەییە. سەرەتا ڕەنگە ترس و تیرۆر لێبکەوێتەوە، بەڵام تەنها لە هەندێکدا و لەگەڵ تێپەڕبوونی ڕۆژەکان و پاکبوونەوەی زریانەکە، وەڵامی دیکە سەرهەڵدەدەن- شەرمەزاری و نائارامی سەبارەت بە هاوارکەرەکە

Machine Translated by Google

توانای دەرچوون لە کۆنترۆڵ، و نارەزایی لەوەی کە وتراوە.
بە لەدەستدانی تورەیی خۆت، هەمیشە تۆمەتی نادادپەروەرانە و زیادەرەوی دەکەیت.
چەند قسەیەکی وا و خەڵک رۆژەکان دەژمێرن تا تۆ نەمێنیت.
لە بەرامبەر پیلانێک لە دژی، پیلانێک لە نێوان دوو وەزیرە گرنگەکەیدا، بە دڵنیاییەوە ناپلیۆن مافی ئەوەی هەبوو هەست بە تورەیی و دڵەراوکێ بکات. بەڵام بە وەڵامدانەوەی ئەوەندە توورەیی و بەو شێوەیە بە ئاشکرا، تەنیا بێزاری خۆی نیشان دا. نیشاندانی بێزاری خۆت، نیشاندانی ئەوەیە کە هێزی دارشتنی رووداوەکانت لەدەستداوە؛ ئەوە کردەوەی بێدەسەڵاتی ئەو منداڵەیە کە پەنا دەباتە بەر هێرشێکی هیستریکی بۆ ئەوەی رێگەی خۆی بگرێتەبەر. زلهێزەکان هەرگیز ئەم جۆرە لاوازییە ئاشکرا ناکەن.

کۆمەڵێک شت هەبوون کە ناپلیۆن دەیتوانی لەم دۆخەدا بیکات. دەیتوانی بیر لەو راستییە بکاتەوە کە دوو پیاوی عەقڵانی دیار هۆکاریان هەبووە بۆ ئەوەی دژی رووبکەنەوە، و دەیتوانی گوێیان لێبگرێت و لێیان فێربێت. دەیتوانی هەوڵی ئەوە بدات کە بیانباتەوە بۆ خۆی. تەنانەت دەیتوانی رزگاری بێت لێیان، زیندانیکردن یان مردنیان بکاتە نمایشێکی نەگبەتانەی دەسەڵاتی خۆی. نە قسەی ناشرین، نە چەقۆیەکی منداڵانە، هیچ کاریگەرییەکی دوایی شەرمەزارکەر- تەنها پچرانێکی بێدەنگ و یەکلاکەرەوەی پەیوەندییەکان.

لەبیرت بێت: قسەی زل نە دڵسۆزی دەترسێنێت و نە ئیلهامبەخشە. تەنها گومان و نائارامی لەسەر دەسەڵاتت دروست دەکەن. ئەم تەقینەوە زریانانە بە ئاشکراکردنی لاوازییەکانت، زۆرجار مژدەی کەوتن دەدەن.

ئەگەر بتوانرێت، نابێت هەست بە هیچ دوژمنایەتییەک بکرێت بۆ کەس.... قسەکردن بە توورەییەوە لەگەڵ کەسێکدا، رق و کینەت نیشان بدەیت بەو قسانەی کە دەیڵێیت یان بە شێوازی سەیرکردنت، ئیجرائاتێکی ناپێویستە-مەترسیدار، گەمژەیی، گاڵتەجارانە، و قسەی ناشرین.
هەرگیز نابێت تورەیی یان رق بە شێوەیەکی تر نیشان بدرێت جگە لەوەی کە دەیکەیت؛ و هەستەکان لە کرداردا کاریگەرتر دەبن. تا ئەو جێگایەی کە بە هەر شێوەیەکی تر خۆت لە پێشانگای ئەوان بەدوور بگرە. تەنها ئەو ئاژەڵە خوێن ساردانەن کە پێوەدانیان ژەهراوییە.

ئارسەر شوپنهاوێر. ١٧٨٨-١٨٦٠

رەچاوکردنی یاسا

تا کۆتاییەکانی بیستەکانی سەدەی رابردوو، هایلە سەلاسی نزیک بوو لە گەیشتن بە ئامانجەکەی کە کۆنترۆڵی تەواوی ئەسیوپیا بوو، وڵاتێک کە هەستی دەکرد پێویستی بە سەرکردایەتییەکی بەهێز و یەکگرتوو هەیە. وەکو رێجێنت بۆ ئیمپراتۆرە زەودیتو (کچی هاوسەرگیری خوالێخۆشبوو

Machine Translated by Google

شاژن) و میراتگری تەخت، سێلاسی چەند ساڵێکی بەسەر بردبوو بۆ لاوازکردنی دەسەڵاتی سەرۆک جەنگییە جیاوازەکانی ئەسیوپیا. ئێستا تەنیا یەک بەربەستی ڕاستەقینە لە ڕێگایدا وەستابوو: ئیمپراتۆرەکە و هاوسەرەکەی، ڕاس گوگسا. سێلاسی دەیزانی کە ژن و مێردەکەی شاهانە ڕقیان لێیەتی و دەیانەوێت ڕزگاریان بێت، بۆیە بۆ کورتکردنەوەی پیلانەکانیان گوگسای کردە پارێزگاری پارێزگای بێگمێدەر لە باکوور، ئەمەش ناچاری کرد پایتەختەکە بەجێبهێڵێت، کە ئیمپراتۆرەکە لەوێ دەژیا.

بۆ ماوەی چەند ساڵێک گوگسا ڕۆڵی کارگێڕی دڵسۆزی دەگێڕا. بەڵام سێلاسی متمانەی پێی نەبوو: دەیزانی گوگسا و ئیمپراتۆرە پیلانی تۆڵەسەندنەوە دادەڕێژن.
لەگەڵ تێپەڕبوونی کات و گوگسا هیچ جوڵەیەکی نەکرد، چانسی پیلانێک تەنها زیاتر بوو. سێلاسی دەیزانی کە دەبێت چی بکات: گوگسا دەربهێنێت، بچێتە ژێر پێستی و پێش ئەوەی ئامادە بێت پاڵ بە کردارەوە بنێت.

چەند ساڵێک بوو هۆزێکی باکوور بە ناوی ئازێبو گالاس لە مەجازیدا بوون
یاخیبوون لە تەخت، تاڵانکردن و تاڵانکردنی گوندە ناوخۆییەکان و ڕەتکردنەوەی باجدان. سێلاسی هیچی نەکردبوو بۆ ئەوەی ڕێگرییان لێبکات، ڕێگەی دابوو بەهێزتر بن. دواجار لە ساڵی ١٩٢٩فەرمانی بە ڕاس گوگسا کرد کە سەرکردایەتی لەشکرێک بکات لە دژی ئەم خێڵە سەرپێچیانە. گوگسا ڕازی بوو، بەڵام لە ناوەوە خۆی کێشا -هیچ کینەیەکی لە ئازێبو گالاکان نەبوو و ئەو داواکارییەی کە بەرەنگارییان بووەوە، ئازاری شانازییەکەی دەدا. نەیتوانی سەرپێچی لە فەرمانەکە بکات، بەڵام لەگەڵ کارکردنی بۆ پێکهێنانی سوپایەک، دەستی کرد بە بڵاوکردنەوەی دەنگۆیەکی ناشرین- کە سێلاسی لەگەڵ پاپادا لە پەیوەندیدا بووە، و پلانی داناوە وڵاتەکە بگۆڕێت بۆ ئایینی ڕۆمانی کاسۆلیکی و بیکاتە کۆلۆنییەکی ئیتاڵیا . سوپای گوگسا ئاوساوە و هەندێک لەو هۆزانەی کە سەربازەکانی لێوە هاتبوون بە نهێنی ڕازی بوون شەڕ لەگەڵ سەلاسی بکەن.

لە مانگی ئازاری ساڵی ١٩٣٠هێزێکی گەورەی ٣٥هەزار کەسی دەستیان کرد بە ڕێپێوان، نەک لەسەر ئازێبو گالا بەڵکو باشوور، بەرەو پایتەختی ئەدیس ئەبابا. گوگسا بەهۆی گەشەسەندنی هێزی خۆیەوە متمانەی بەخۆی هەبوو، ئێستا بە ئاشکرا سەرکردایەتی شەڕێکی پیرۆزی کرد بۆ لابردنی سەلاسی و وڵاتەکەی خستە دەستی مەسیحییە ڕاستەقینەکانەوە.

ئەو تەڵەیەی نەبینی کە بۆی دانرابوو. پێش ئەوەی سەلاسی فەرمانی بە گوگسا بدات شەڕ لەگەڵ ئازێبو گالاکان بکات، پشتگیری کەنیسەی ئەسیوپیای مسۆگەر کردبوو. وە پێش ئەوەی ڕاپەڕینەکە دەست پێ بکات، بەرتیلی بە چەند هاوپەیمانێکی سەرەکی گوگسا داوە کە خۆیان بۆ شەڕ نیشان نەدەن. لەکاتێکدا سوپای یاخیبووان بەرەو باشوور دەڕۆیشتن، فڕۆکەکان بەسەر ئاسماندا دەفڕین و تراکتەکانیان دەخستە خوارەوە و ڕایاندەگەیاند کە باڵاترین بەرپرسانی کڵێسا سەلاسییان وەک سەرکردەی مەسیحی ڕاستەقینەی ئەسیوپیا ناساندووە، و گوگسایان دەرکردووە بەهۆی وروژاندنی شەڕی ناوخۆ. ئەم تراکتانە بە توندی هەستەکانی پشت جەنگی خاچپەرستی پیرۆزیان کاڵ کرد. وە لەگەڵ هاتنی شەڕ و ئەو پشتگیرییەی کە هاوپەیمانەکانی گوگسا بەڵێنیان پێدابوو نەیتوانی دەربکەوێت، سەربازەکان دەستیان کرد بە هەڵاتن یان لادان.

Machine Translated by Google

کاتێک شەڕەکە هات، سوپای یاخیبووان بە خێرایی ڕووخا. ڕاس گوگسا بە ڕەتکردنەوەی تەسلیمبوون، لە شەڕەکەدا کوژرا. ئیمپراتۆرە کە بەهۆی مردنی هاوسەرەکەیەوە سەری لێ شێوابوو، دوای چەند ڕۆژێک کۆچی دوایی کرد. لە ی٣٠نیساندا، سێلاسی بەیاننامەیەکی فەرمی بڵاوکردەوە و نازناوی نوێی خۆی ڕاگەیاند: ئیمپراتۆری ئەسیوپیا.

مەیموون و چەقۆ

مەیموونێک لە کاتێکدا کە گوێزی هیندی پێگەیشتوو دەخوات، بەهۆی قسەی ڕووتی چەقەڵێکەوە ئازاری دەدا، کە بە نۆلێنس ڤۆلێنس بەشێکی دەبێت. دوای ئەوەی بە تورەیی خۆی هەرەشەی لە مەیموونەکە کرد ئەگەر زیاتر دوودڵ بێت لە ملکەچبوونی داواکارییەکەی، لەسەر میوەکە جێگیر بوو؛ بەڵام هەر زوو لەلایەن مەیموونەکەوە کەوتە خوارەوە. ئێستا چەقۆی تووڕە پەنای بۆ سووکایەتیکردن برد و دوای بەکارهێنانی سووکایەتیپێکەرترین زمان، کە ئەوی دیکە بە هێمنی گوێی لێدەگرت، ئەوەندە خۆی کاری کرد بۆ سۆزێکی توندوتیژ کە هەموو ڕەچاوکردنی سزاکەی لەدەستدا، بەرەو ڕووی مەیموونەکە فڕی ، و بە تووڕەیییەکی هێندە چەقۆی لێدا کە نەیتوانی چەکەکەی دەربهێنێت و ناچار بوو خۆی بدرێت و لەناو برینەکەدا بەجێی بهێڵێت- بەم شێوەیە مردنێکی درێژخایەنی بەسەر خۆیدا هێنا، کە ئازارێکی زۆر گەورەتری لەگەڵدا بوو لەوانەی کە تووشی بوو.

فابڵز، جۆناسان بیرچ، ١٧٨٣-١٨٤٧

لێکدانەوە

هایلە سێلاسی هەمیشە چەندین جوڵەی لە پێشەوە دەبینی. دەیزانی ئەگەر ڕێگە بدات ڕاس گوگسا کات و شوێنی ڕاپەڕینەکە یەکلایی بکاتەوە، مەترسییەکە زۆر لەوە گەورەتر دەبێت کە گوگسا ناچار بکات بە مەرجەکانی سەلاسی مامەڵە بکات. بۆیە بە تورەکردنی لووتبەرزی پیاوانەی خۆی هانیدا بۆ یاخیبوون، دواای لێکرد شەڕی ئەو کەسانە بکات کە هیچ شەڕێکی لەگەڵدا نەبووە بەناوی پیاوێکەوە کە ڕقی لێی بوو. سێلاسی بە بیرکردنەوە لە هەموو شتێک لە پێشەوە، دڵنیا بوو لەوەی کە یاخیبوونی گوگسا بە هیچ شێوەیەک نابێت، و دەتوانێت بەکاری بهێنێت بۆ لەناوبردنی دوو دوژمنی کۆتایی.

ئەمە جەوهەری یاساکە: کاتێک ئاوەکان هێمنن، نەیارەکانت کات و شوێنیان هەیە بۆ پلاندانان بۆ ئەو کردارانەی کە دەستپێشخەری دەکەن و کۆنترۆڵی دەکەن. بۆیە ئاوەکان تێکەڵ بکە، ماسییەکان بە زۆر بخەنە سەر ڕووی ئاوەکان، وایان لێبکە پێش ئەوەی ئامادەبن کاربکەن، دەستپێشخەرییەکە بدزن. باشترین ڕێگا بۆ ئەم مەبەستە یاریکردنە بە هەست و سۆزە کۆنترۆڵنەکراوەکان- غرور، بێهودەیی، خۆشەویستی، ڕق. کاتێک ئاوەکە تێکەڵ دەکرێت، ماسییە بچووکەکان ناتوانن خۆیان بپارێزن و بەرزببنەوە بۆ سەر چەقۆکە. تا زیاتر تورە دەبن،

Machine Translated by Google

تا کەمتر کۆنترۆڵیان هەبێت، و لە کۆتاییدا لەناو ئەو گێژەڵوکەیەدا دەگیرێن کە تۆ دروستت کردووە، و دەخنکێن.

DITCH HIGH PRIEST

کین 'یۆ، ئەفسەرێکی پلە دوو، برایەکی هەبوو بە ناوی سەرۆک قەشە ڕیۆگاکو، پیاوێکی زۆر خراپە. لە تەنیشت خانەقاکەیەوە دارێکی گەورەی گەنمەشامی گەشە دەکرد کە بووە هۆی ئەو نازناوەی خەڵک پێیان بەخشیبوو، سەرۆکی قەشەی دار گەدە. سەرۆک کاهینەکە وتی: ئەو ناوە توورەییە و دارەکەی بڕییەوە. هێشتا کۆتەکە بەجێماوە، خەڵک ئێستا بە سەرۆک کاهینی کۆتەڵ ناویان دەبرد. ڕیۆگاکو لە هەموو کاتێک توورەتر بوو، کۆتەکەی هەڵکەند و فڕێی دا، بەڵام ئەمە کانییەکی گەورەی بەجێهێشت. ئێستا خەڵک پێیان دەگوت سەرۆک کاهینی کانی.

وتارەکان لە بێکاریدا. کێنکۆ، ژاپۆن، سەدەی چواردەهەم

> هەرگیز نابێت سەروەر لە تورەییەوە سوپای هەڵبدات، سەرکردە هەرگیز لە تورەییەوە شەڕ دەستپێبکات.
>
> سون-تزو، سەدەی چوارەمی پێش زایین

کلیلی دەسەڵات

بەزۆری کەسانی تورە لە کۆتاییدا گاڵتەجاڕانە دەردەکەون، چونکە پێدەچێت وەڵامەکانیان لەگەڵ ئەوەدا نەگونجێت کە هۆکارەکەی بووە. ئەوان شتەکانیان زۆر بە جددی وەرگرتووە، زیادەڕەوییان لەو ئازارە یان سووکایەتییە کردووە کە بەرامبەریان کراوە. ئەوان ئەوەندە هەستیارن بە سووکایەتیکردن کە دەبێتە شتێکی کۆمیدی کە چەندە بە کەسایەتی وەردەگرن. هێشتا کۆمیدیتر ئەو باوەڕەیان کە تەقینەوەکانیان ئاماژەیە بۆ دەسەڵات. ڕاستییەکە پێچەوانەکەیە: پێتولانس دەسەڵات نییە، نیشانەی بێدەسەڵاتییە. لەوانەیە خەڵک بۆ ماوەیەکی کاتی بەهۆی قسەی زلەکانتەوە بترسێن، بەڵام لە کۆتاییدا ڕێزت لێدەگرن. هەروەها درک بەوە دەکەن کە دەتوانن بە ئاسانی کەسێک کە ئەوەندە کەم کۆنترۆڵی خۆی هەبێت، تێکبدەن.

بەڵام وەڵامەکە ئەوەیە کە وەڵامە توورەیی و سۆزدارییەکانمان سەرکوت نەکەین.
چونکە سەرکوتکردن وزەمان لێدەڕژێت و پاڵمان پێدەنێت بۆ ڕەفتارێکی سەیر.
لەبری ئەوە دەبێت دیدگای خۆمان بگۆڕین: دەبێت درک بەوە بکەین کە هیچ شتێک لە کایەی کۆمەڵایەتیدا، و لە یاری دەسەڵاتدا، کەسی نییە.

Machine Translated by Google

هەمووان گیرۆدەی زنجیرەیەک ڕووداون کە زۆر پێش ساتەوەختی ئێستان. زۆرجار تورەیی ئێمە لە کێشەکانی منداڵیمانەوە سەرچاوە دەگرێت، لە کێشەکانی دایک و باوکمانەوە کە لە منداڵی خۆیانەوە سەرچاوە دەگرن، و بەردەوام.

هەروەها تورەیی ئێمە ڕەگ و ڕیشەی لە کارلێککردنە زۆرەکان لەگەڵ ئەوانی تردا هەیە، ئەو نائومێدی و دڵتەنگییە کەڵەکەبووانەی کە تووشی بووین. زۆرجار تاکێک وەک هاندەری تورەیی ئێمە دەردەکەوێت بەڵام زۆر ئاڵۆزترە، زۆر لەوە زیاترە کە ئەو تاکە بەرامبەری کردوین. ئەگەر کەسێک بە تورەیییەوە لە تۆ بتەقێتەوە (و پێدەچێت لە ڕێژە دەرچوووبێت لەگەڵ ئەوەی کە لەگەڵیدا کردووتە)، دەبێت خۆت بیربخەیتەوە کە تەنیا ئاراستەی تۆ نییە- ئەوەندە بێهودە مەبە. هۆکارەکەی زۆر گەورەترە، دەگەڕێتەوە بۆ مێژوو، دەیان ئازاری پێشووی لەخۆدەگرێت و لە ڕاستیدا شایەنی ئەوە نییە کە تێبگەین. لەبری ئەوەی وەک کینەیەکی کەسی سەیری بکەیت، سەیری تەقینەوەی سۆزداری بکە وەک جوڵەیەکی دەسەڵاتی پۆشراو، هەوڵێک بۆ کۆنترۆڵکردن یان سزادان کە پۆشاکت لەبەردایە لە شێوەی هەستی ئازاردراو و تورەیی.

ئەم گۆڕانکارییە لە دیدگادا ڕێگەت پێدەدات بە زیاتر یاری دەسەڵات بکەیت
ڕوونی و وزە. لەبری ئەوەی زیادەڕەوی لە کاردانەوە بکەیت، و ببیتە تەڵەی هەستی مرۆڤەکانەوە، لەدەستدانی کۆنترۆڵکردنیان دەگۆڕیت بۆ بەرژەوەندی خۆت: سەرت دەهێڵیتەوە لەکاتێکدا ئەوان سەری خۆیان لەدەست دەدەن.

لە کاتی شەڕێکی گرنگدا لە شەڕی سێ شانشینییەکە، لە سەدەی سێیەمی زاییندا، ڕاوێژکارانی فەرماندە تساو تساو بەڵگەنامەیان دۆزیەوە کە دەریدەخەن هەندێک لە ژەنەراڵەکانی پیلانیان لەگەڵ دوژمندا دارشتووە، و داوایان لێکرد دەستگیریان بکات و لە سێدارەیان بدات . لەبری ئەوە فەرمانی دا بەڵگەنامەکان بسوتێنرێن و بابەتەکە لەبیر بکرێت. لەم ساتەوەختە گرنگەی شەڕەکەدا، دڵەڕاوکێ یان داوای دادپەروەری لە دژی دەنگی دەدایەوە: کارێکی توورەیی سەرنجی بۆ ناپاکی ژەنەراڵەکان ڕادەکێشا، کە زیانی بە مۆراڵی سەربازەکان دەگەیاند. دادپەروەری دەتوانێت چاوەڕێ بکات- لە کاتی خۆیدا مامەڵە لەگەڵ ژەنەراڵەکاندا دەکات. تساو تساو سەری خۆی هێشتەوە و بریاری دروستی دا.

ئەمە بەراورد بکە بە وەڵامی ناپلیۆن بۆ تالیران: لەبری ئەوەی پیلانگێرییەکە بە شێوەیەکی شەخسی وەربگرێت، دەبوو ئیمپراتۆر وەک تساو تساو یارییەکەی بکردایە، بە وردی دەرئەنجامەکانی هەر کردارێکی کردبای بسەنگێنێت. وەڵامی بەهێزتر لە کۆتاییدا ئەوە بوو کە تالیران پشتگوێ بخرێت، یان وردە وردە وەزیرەکە بگەڕێنێتەوە لای خۆی و دواتر سزای بدرێت.

تورەیی تەنها بژاردەکانمان دەبڕێت و بەهێزەکان بەبێ ئەوان ناتوانن گەشە بکەن
بژاردەکان. کاتێک خۆت ڕاهێنان دەکەیت کە شتەکان بە کەسی وەرنەگریت، و وەڵامە سۆزدارییەکانت کۆنترۆڵ بکەیت، خۆتت خستۆتە دۆخێکی هێزێکی گەورەوە: ئێستا دەتوانیت یاری بە سۆزداری بکەیت

Machine Translated by Google

وەڵامی کەسانی تر. نائەمنیەکان بە ئیدعای پیاوەتی خۆیان و بە هەڵواسینی ئاسۆی سەرکەوتنێکی ئاسان لەبەردەم دەموچاویاندا، بخەنە ناو کردارەوە. وەک چۆن هودینی کرد کاتێک لەلایەن هونەرمەندی هەڵهاتنی کەمتر سەرکەوتووەوە کلیپینی تەحەدای کرا: لاوازییەکی دیار ئاشکرا بکە (هۆدینی با کلیپینی با تێکەڵەکە بدزێت بۆ ئەوەی بەرامبەرەکەت ڕابکێشیت بۆ کردار. پاشان دەتوانیت بە ئاسانی لێی بدەیت. لەگەڵ خۆبەزلزانەکانیشدا دەتوانیت لە خۆت لاوازتر دەرکەویت، گاڵتەیان پێ بکەیت و بیکەیتە کردارێکی پەلە.

سون پین، فەرماندەی سوپای چ'ی و شاگردی دڵسۆزی سون-تزو، جارێک سەرکردایەتی سەربازەکانی دەکرد دژی سوپای وی، کە ژمارەیان دوو بە یەک زیاتر بوو. سون پین پێشنیاری کرد: "با سەد هەزار ئاگر داگیرسێنین کاتێک سوپاکەمان دەچێتە ناو وی، پەنجا هەزار ئاگر لە ڕۆژی دواتردا، و تەنها سی هەزار ئاگر لە ڕۆژی سێیەمدا." لە ڕۆژی سێهەمدا ژەنەراڵەکەی وی بە هاوارەوە وتی: من دەمزانی پیاوەکانی چعی ترسنۆکن و دوای تەنها سێ ڕۆژ زیاتر لە نیوەیان وازیان هێناوە!” بۆیە، ژەنەراڵەکە بە جێهێشتنی هێزی پیادەی قورس کە هێواش دەجووڵان، بڕیاریدا دەست بەسەر ئەو ساتەوەختەدا بگرێت و بە هێزێکی سووک چەکدارەوە بە خێرایی لەسەر کەمپی چ'ی بجولێت. سەربازەکانی سەن پین پاشەکشەیان کرد و سوپای وییان ڕاکێشا بۆ ناو دەروازەیەکی تەسک، لەوێ بۆسەیان دانا و لەناویان برد. بە کوژرانی ژەنەراڵی وی و لەناوچوونی هێزەکانی، ئێستا سون پین بە ئاسانی شکستی بە باقی سوپاکەی هێنا.

لە بەرامبەر دوژمنێکی سەرگەرمدا، لە کۆتاییدا، وەڵامێکی نایاب بێ وەڵام نییە. تاکتیکی تالیران پەیرەو بکە: هیچ شتێک هێندەی پیاوێک تووڕەکەر نییە کە فێنکایی خۆی بپارێزێت لە کاتێکدا ئەوانی دیکە فێنکایی خۆیان لەدەست دەدەن. ئەگەر بە قازانجی تۆ کار بکات بۆ نائارامکردنی خەڵک، کاریگەری لەسەر پۆزی ئەرستۆکراتی و بێزارکەر هەبێت، نە گاڵتەجاڕی و نە سەرکەوتوو بەڵکو بە سادەیی بێباکانە. بەم شێوەیە فیوزەکەیان ڕووناک دەبێتەوە.

کاتێک بە تووڕەیی خۆیان شەرمەزار دەکەن، تۆ چەندین سەرکەوتنت بەدەستهێناوە، یەکێک لەوانە ئەوەیە کە لە بەرامبەر منداڵییەکەی ئەواندا کەرامەت و ئارامیی خۆتت پاراستووە.

وێنە: گۆمی ماسی. ئاوەکان ڕوون و ئارامن، ماسییەکانیش زۆر لە ژێر ڕووی ئاوەکەدان.

ئاوەکان تێکەڵ بکە و دەردەکەون. هەندێکی تر تێکی بدە و تووڕە دەبن، بەرز دەبنەوە بۆ سەر ڕووی زەوی، هەر شتێک نزیک بێتەوە دەیگرن- لەنێویاندا قەڵغانێکی تازە چەواشەکراو.

Machine Translated by Google

دەسەڵات: ئەگەر بەرامبەرەکەت تورەیی گەرم بوو، هەوڵبدە تورەی بکەیت. ئەگەر خۆبەزلزانە، هەوڵبدە ئیگۆیزمەکەی هان بدەیت... کەسێک کە شارەزا بێت لە جوڵەی دوژمن، بە دروستکردنی دۆخێک کە بە پێی ئەو دۆخە دوژمن هەڵسوکەوت دەکات، ئەو کارە دەکات؛ دوژمن بە شتێک ڕادەکێشێت کە دڵنیایە دەیبات. بە درێژکردنەوەی چەقۆ دوژمن لە جوڵەدا دەهێڵێتەوە و دواتر بە سەربازە هەڵبژێردراوەکان هێرش دەکاتە سەری. (سون-تزو، سەدەی چوارەمی پێش زایین)

پێچەوانەکردنەوە

لەکاتی یاریکردن بە سۆز و سۆزی خەڵک دەبێت وریا بیت. پێشتر لێکۆڵینەوە لە دوژمن بکە: هەندێک ماسی باشترە لە بنی گۆمەکەدا بەجێبهێڵرێت.

سەرکردەکانی شاری سور کە پایتەختی فینیقی کۆن بوو، هەستیان بە متمانە کرد
دەیانتوانی بەرگەی ئەسکەندەری گەورە بگرن کە ڕۆژهەڵاتی داگیرکردبوو بەڵام هێرشی نەکردبووە سەر شارەکەیان کە بە باشی لەسەر ئاوەکە پارێزراو بوو.
باڵیۆزیان نارد بۆ ئەسکەندەر و گوتیان هەرچەندە وەک ئیمپراتۆر دەیناسن بەڵام ڕێگەیان پێنادەن و نە هێزەکانی بچنە ناو سور. بێگومان ئەمەش تووڕەیی لێکرد و یەکسەر گەمارۆی دا. بۆ ماوەی چوار مانگ شارەکە بەرگەی گرت و دواجار بڕیاریدا کە خەباتەکە شایانی ئەوە نییە، و لەگەڵ تیرییەکان ڕێکدەکەوێت. بەڵام ئەوان هەستیان بەوە کرد کە پێشتر ئەسکەندەریان چەقۆکێشاوە و خۆیان لێ ڕزگار کردووە و دڵنیابوون لەوەی کە دەتوانن بەرگەی بگرن، ڕەتیانکردەوە دانوستان بکەن- لە ڕاستیدا نێردراوەکانی کوشت.

ئەمەش ئەسکەندەری پاڵنا بۆ سەر لێوارەکە. ئێستا بۆی گرنگ نەبوو کە گەمارۆکە چەندە بەردەوام بوو و چەند سوپایەکی گەورەی پێویستە؛ ئەو سەرچاوەی هەبوو، و هەرچی پێویست بوو دەیکرد. هێندە بە زەحمەت هێرشەکەی کردەوە کە لە ماوەی چەند ڕۆژێکدا سواری گرت و سووتاند و خەڵکەکەی فرۆشت بە کۆیلە.

دەتوانیت بەهێزەکان چەواشە بکەیت و وایان لێبکەیت پابەندبن و هێزەکانیان دابەش بکەن
وەک چۆن سەن پین کردبووی، بەڵام سەرەتا ئاوەکان تاقی بکەرەوە. بۆشایی هێزیان بدۆزەرەوە. ئەگەر بۆشایی نەبێت- ئەگەر بە شێوەیەکی مەحاڵ بەهێز بن- هیچ شتێکت نییە دەستت بکەوێت و هەموو شتێک لەدەست بدەیت بە ئیستفزازیکردنیان. بە وریاییەوە کێ بە چەقۆ هەڵدەبژێرە، هەرگیز نەهەنگەکان مەجوڵێنە.

لە کۆتاییدا کاتێک هەیە کە تەقینەوەی تورەیی لە کاتی خۆیدا دەتوانێت باشیت بۆ بکات، بەڵام تورەییەکەت دەبێت دروستکراو بێت و لە ژێر کۆنترۆڵی تۆدا بێت. ئەو کات

Machine Translated by Google

دەتوانیت بە تەواوی دیاری بکەیت کە چۆن و لەسەر کێ دەکەوێتەوە. هەرگیز کاردانەوەکان وروژێنە کە لە درێژخایەندا دژی تۆ کاربکات. وە بە دەگمەن ڕەشەباکانت بەکاربهێنە، بۆ ئەوەی زیاتر ترسناکتر و مانادارتر بن. جا بە مەبەست شانۆگەری بێت یان نا، ئەگەر تەقینەوەکانت زۆر بێت، ئەوا دەسەڵاتی خۆیان لەدەست دەدەن.

Machine Translated by Google

یاسای 40

سووکایەتی بە نانخواردنی نیوەڕۆی بێبەرامبەر بکە

حوکمدان

ئەوەی بە خۆڕایی پێشکەش دەکرێت مەترسیدارە-بەزۆری یان فێڵێک یان پابەندبوونێکی شاراوە لەخۆدەگرێت. ئەوەی بەهای هەیە شایەنی ئەوەیە پارەی بۆ بدرێت. بە پارەدان بە شێوازی خۆت تۆ لە سوپاسگوزاری و تاوانباری و فێڵکردن دوور دەبیتەوە. هەروەها زۆرجار ژیرانەیە کە باجی تەواو بدەیت- هیچ گۆشەیەکی برین لەگەڵ نایابی نییە. پارەکەت زەبەلاح بە و بەردەوام بە لە سووڕانەوە، چونکە بەخشندەیی نیشانەیە و موگناتیسی دەسەڵاتە.

گەنجینەی نێژراو

زۆرێک لە کەسانی لاوازی بیر لە شارەکاندا هیوادارن موڵک و ماڵی ژێر ڕووی زەوی بدۆزنەوە و هەندێک قازانج لێی بکەن. لە مەغریبدا زۆر "قوتابی" بەربەر هەن کە ناتوانن بە ڕێگا و ئامرازی سروشتی بژێوی ژیانیان دابین بکەن. بە کاغەزێک کە پەراوێزی دڕاوە و یان نووسینی غەیرە عەرەبی یان ئەوەی کە بانگەشەی ئەوە دەکەن وەرگێڕانی بەڵگەنامەیەک کە لەلایەن خاوەن گەنجینەی نێژراوەوە نووسراوە، لە کەسانی دەوڵەمەند نزیک دەبنەوە، ئەمەش ئاماژەیە بۆ شوێنی حەشاردانەکە . بەم شێوەیە هەوڵ دەدەن ڕزق و ڕۆزی خۆیان بەدەست بهێنن بە [ڕازیکردنی کەسانی دەوڵەمەند] بۆ ئەوەی بیاننێرن بۆ دەرەوە بۆ هەڵکەندن و ڕاوکردنی گەنجینەکان. ناوبەناو یەکێک لەم ڕاوچییە گەنجینانە زانیاری نامۆ یان هەندێک فێڵی سەرنجڕاکێشی سیحر نمایش دەکات کە بەهۆیەوە خەڵک گێل دەکات و باوەڕ بە ئیدیعاکانی دیکەی خۆی بکات، هەرچەندە لە ڕاستیدا هیچ لەبارەی سیحر و ڕێکارەکانی نازانێت.... ئەو شتانەی کە وتراون سەبارەت بە [ڕاوکردنی گەنجینەکان] هیچ بنەمایەکی زانستییان نییە، هەروەها لەسەر بنەمای زانیاری [ڕاستەقینە] نین. پێویستە بزانرێت هەرچەندە گەنجینەکان دەدۆزرێتەوە، بەڵام ئەمە بە دەگمەن و بە ڕێکەوت ڕوودەدات، نەک بە گەڕانێکی سیستماتیکی.... ئەوانەی کە بەم شتانە وەهمیان لێدەخرێت یان تووشی ئازار دەبن، دەبێت پەنا بۆ خودا ببەن لە بێتوانایی خۆیان لە بژێوی ژیانیان و تەمبەڵی خۆیان تێیدا ئەم ڕێزە. نابێت خۆیان بە قسەی بێمانا و چیرۆکی ناڕاستەوە سەرقاڵ بکەن.

Machine Translated by Google

موقەدیمە، کوڕی خالدون، ١٤٠٦-١٣٣٢

پارە و دەسەڵات

لە کایەی دەسەڵاتدا، هەموو شتێک دەبێت بە تێچووی خۆی حوکم بدرێت و هەموو شتێک نرخێکی هەیە. ئەوەی بەخۆڕایی یان بە نرخێکی سەودا پێشکەش دەکرێت زۆرجار لەگەڵ نرخێکی دەروونیدا دێت- هەستی ئاڵۆزی پابەندبوون، سازشکردن لەگەڵ کوالیتی، ئەو نائەمنییەی کە ئەو سازشانە دەیهێنن، بەردەوام و بەردەوام. زلهێزەکان زوو فێر دەبن بۆ پاراستنی بەنرخترین سەرچاوەکانیان: سەربەخۆیی و شوێنی مانۆڕکردن. بە پێدانی باجی تەواو، خۆیان لە تێکەڵبوون و نیگەرانییە مەترسیدارەکان دوور دەخەنەوە.

هەروەها کراوەبوون و نەرم و نیان بوون لەگەڵ پارەدا بەهای بەخشندەیی ستراتیژی فێر دەکات، کە جۆرێکە لە فێڵە کۆنەکەی "بەخشین کاتێک خەریکە بیخۆیت". بە پێدانی دیاری گونجاو، وەرگرەکە دەخەیتە ژێر پابەندبوون.

بەخشندەیی مرۆڤەکان نەرم دەکات- بۆ ئەوەی فریو بدرێن. بە بەدەستهێنانی ناوبانگێک بۆ ئازادیخوازی، سەرسامی خەڵک بەدەست دەهێنیت لە هەمان کاتدا سەرقاڵیان دەکەیت لە یارییەکانی دەسەڵاتت. بە بڵاوکردنەوەی ستراتیژی سامانەکەت، تۆ دەربارییەکانی تر سۆز دەکەیت، چێژ دروست دەکەیت و هاوپەیمانی بەنرخ دروست دەکەیت.

سەیری ئاغاکانی دەسەڵات بکەن- قەیسەرەکان، شاژن ئەلیزابێسەکان، مایکل ئەنجێلۆسەکان، مێدیسیەکان: لە نێوانیاندا بەدبەخت نییە. تەنانەت فێڵبازە گەورەکانیش بە ئازادی خەرج دەکەن بۆ فێڵکردن. تارەکانی جانتای توند سەرنجراکێش نین- کاتێک سەرقاڵی ئیغراکردن بوو، کازانۆڤا بە تەواوی نەک تەنها لە خۆی بەڵکو لە جزدانەکەی دەبەخشێت. زلهێزەکان تێدەگەن کە پارە لە ڕووی دەروونییەوە بارگاوی کراوە، هەروەها دەفرێکی ئەدەب و کۆمەڵایەتییە. لایەنی مرۆیی پارە دەکەنە چەکێک لە کۆگای چەکەکانیاندا.

بۆ هەر کەسێک کە توانای یاریکردن بە پارە هەیە، هەزارانی دیکە لە ڕەتکردنەوەی خۆ تێکدەرانەدا قفڵ کراون بۆ بەکارهێنانی پارە بە شێوەیەکی داهێنەرانە و ستراتیژی. ئەم جۆرانە نوێنەرایەتی جەمسەری پێچەوانەی بەهێزەکان دەکەن، و دەبێت فێر بیت بیانناسیتەوە- یان بۆ ئەوەی خۆت لە سروشتی ژەهراوییان بەدوور بگرێت یان نەگۆڕەکانیان بگۆڕیت بۆ قازانجی خۆت:

ماسی تەماحکار. ماسییە تەماحکارەکان لایەنی مرۆڤ لە پارە دەردەهێنن. سارد و بێ بەزەیی، تەنیا باڵانسی بێ گیان دەبینن؛ بە سەیرکردنی ئەوانی تر تەنها وەک یان پیاوە یان بەربەست لە بەدواداچوونیان بۆ سامان، ئەوان لە پێیان دەدەن

Machine Translated by Google

هەستی خەڵک و نامۆکردنی هاوپەیمانە بەنرخەکان. کەس نایەوێت لەگەڵ ماسییە تەماحکارەکان کار بکات و بە تێپەڕبوونی ساڵان لە کۆتاییدا گۆشەگیر دەبن، ئەمەش زۆرجار پووچەڵکردنەوەیان دەسەلمێنێت.

ماسی تەماحکار نان و کەرەی فێڵبازە: بە چەواشەکاری ئاسان ڕاکێشراون
پارە، قەڵغانی فێڵ و هێڵ و سینکەر قووت دەدەن. فریودانیان ئاسانە، چونکە کاتێکی زۆر بەسەر دەبەن لە مامەڵەکردن لەگەڵ ژمارەکان (نەک لەگەڵ مرۆڤەکان) کە کوێر دەبن لە دەروونناسی، لەنێویاندا هی خۆیان. یان پێش ئەوەی ئیستغلالت بکەن لێیان دوور بکەوەرەوە یان یاری بە تەماحەکەیان بکە بۆ قازانجی خۆت.

جنۆکەی سەودا. مرۆڤە زلهێزەکان بە تێچووی هەموو شتێک حوکم دەدەن، نەک تەنها لە پارە بەڵکو لە کات و کەرامەت و ئارامی دەروونی. وە ئەمەش ڕێک ئەوەیە کە جنۆکەکانی بەرجام ناتوانن بیکەن. کاتێکی بەنرخ بەفیڕۆ دەدەن لە هەڵکەندنی سەودا، بێکۆتایی نیگەرانن لەوەی کە دەیانتوانی لە شوێنێکی تر بە کەمێک کەمتر چییان دەست بکەوێت. لەسەرووی ئەوەشەوە، ئەو شتە سەودایەی کە دەیکڕن زۆرجار خراپە؛ ڕەنگە پێویستی بە چاککردنەوەیەکی تێچووی زۆر هەبێت، یان دەبێت دوو هێندە خێراتر لە شتێکی کوالیتی بەرز بگۆڕدرێت. تێچووی ئەم بەدواداچوونانە- هەمیشە بە پارە نییە (هەرچەندە زۆرجار نرخی سەودایەک فریودەرە) بەڵکو لە کات و ئارامی دەروونیدا- مرۆڤە ئاساییەکان لە ئەنجامدانی ئەو کارانە بێهیوا دەکات، بەڵام بۆ جنۆکەی سەوداکە سەوداکە بۆ خۆی کۆتاییە.

ڕەنگە وا دەرکەوێت کە ئەم جۆرانە تەنها زیان بە خۆیان بگەیەنن، بەڵام هەڵوێستەکانیان درمییە: تا بەرەنگارییان نەبیتەوە ئەوا تووشی ئەو هەستە نائەمنییە دەبیت کە دەبوو بە سەختی زیاتر سەیر بکەیت بۆ دۆزینەوەی نرخێکی هەرزانتر. موناقەشەیان لەگەڵ مەکە و هەوڵی گۆڕینیان مەدە. تەنها لە ڕووی دەروونییەوە تێچووی بەدواداچوونی ناعەقڵانی بۆ سەودا، لە کات و ئارامی ناوەوە ئەگەر لە تێچووی دارایی شاراوەدا نەبێت، کۆبکەرەوە.

سادیستەکە. سادیستە داراییەکان یارییە خراپەکانی دەسەڵات بە پارە دەکەن وەک ڕێگەیەک بۆ دووپاتکردنەوەی دەسەڵاتەکەیان. بۆ نموونە لەوانەیە واتان لێ بکەن چاوەڕێی ئەو پارەیە بکەیت کە قەرزاری تۆیە، بەڵێنتان پێ بدەن کە چێکەکە لە پۆستدایە. یان ئەگەر تۆیان بەکرێ بگرن بۆ ئەوەی کاریان بۆ بکەیت، ئەوا دەستوەردان لە هەموو لایەنەکانی کارەکەدا دەکەن و مامەڵە دەکەن و برینی پێدەدەن. پێدەچێت سادیستەکان وا بیربکەنەوە کە پارەدان بە شتێک مافی ئەشکەنجەدان و خراپ بەکارهێنانی فرۆشیاریان پێدەبەخشێت. ئەوان هیچ هەستێکیان بە توخمە دەرباریەکە لە پارەدا نییە. ئەگەر بەختت باش نەبێت کە بەشداری ئەم جۆرە بکەیت، قبوڵکردنی زیانێکی دارایی ڕەنگە لە درێژخایەندا باشتر بێت لەوەی لە یارییە وێرانکەرەکانی دەسەڵاتیاندا تێکەڵ بیت.

Machine Translated by Google

بەخشەری بێ جیاوازی. بەخشندەیی لە دەسەڵاتدا ئەرکێکی دیاریکراوی هەیە: مرۆڤەکان ڕادەکێشێت، نەرمیان دەکات، هاوپەیمانیان لێ دروست دەکات. بەڵام دەبێت بە شێوەیەکی ستراتیژی بەکاربهێنرێت، بە لەبەرچاوگرتنی کۆتاییەکی دیاریکراو. لە بەرامبەردا بەخشەرە بێ جیاوازیەکان بەخشندەن، چونکە دەیانەوێت لەلایەن هەمووانەوە خۆشەویست و سەرسام بن.

وە بەخشندەیی ئەوان ئەوەندە بێ جیاوازی و پێویستییە کە ڕەنگە کاریگەری خوازراو نەبێت: ئەگەر بە یەک و هەموویان بدەن، بۆچی وەرگر هەست بە تایبەتمەندی بکات؟ هەرچەندە سەرنجراکێش بێت کە بەخشەرێکی بێ جیاوازی دەکاتە نمرەکەت، بەڵام لە هەر بەشداریکردنێکدا لەگەڵ ئەم جۆرەدا زۆرجار هەست بە بارگرانی دەکەیت بەهۆی پێداویستییە سۆزدارییە تێرنەکراوەکانیانەوە.

٥٢٥

بەدبەختێک بۆ دڵنیابوون لە موڵک و ماڵی خۆی، هەموو ئەو شتانەی کە هەیبوو فرۆشت و کردی بە گرێیەکی گەورەی زێڕ، کە لە کونێکی زەویدا htdو بەردەوام دەچوو بۆ سەردان و پشکنین. ئەمەش کنجکاوی یەکێک لە کرێکارەکانی وروژاند، کە بە گومانی ئەوەی گەنجینەیەک هەبێت، کاتێک پشتی ئاغاکەی وەرگەڕا، چووە شوێنەکە و دزی. کاتێک بەدبەختەکە گەڕایەوە و شوێنەکەی چۆڵی بینی، گریاوە و قژی دڕاندووە. بەڵام دراوسێیەک کە لەم خەمە ئیسرافیەدا بینی، و هۆکاری زانی، وتی: «چیتر خۆت خەمبار مەکە، بەڵکو بەردێک وەربگرە و لە هەمان شوێن بیخە، و وا بیربکەرەوە کە ئەوە گرێی زێڕی تۆیە؛ چونکە، وەک چۆن هەرگیز مەبەستت نەبووە بەکاری بهێنیت. یەکێکیان بەقەد ئەوی تر چاکەتان بۆ دەکات".

بەهای پارە لە دەستی ئەودا نییە، بەڵکو لە بەکارهێنانیدایە.

سەدەی شەشەمی پێش زایین FABLES، AFSOP،

سەرپێچیەکانی یاسا

سەرپێچی I

دوای ئەوەی فرانسیسکۆ پیزارۆ پیرۆی داگیرکرد، لە ساڵی ١٥٣٢دا، زێڕ لە ئیمپراتۆریەتی ئینکانەکانەوە دەستی بە ڕژان کرد بۆ ناو ئیسپانیا و ئیسپانییەکانی هەموو چین و توێژەکان دەستیان کرد بە خەون بینین بەو دەوڵەمەندییە خێرا کە لە جیهانی نوێدا هەیانبێت. هەر زوو چیرۆکەکە بڵاوبووەوە لەسەر سەرۆکێکی هیندی بۆ ڕۆژهەڵاتی پیرۆ کە ساڵانە جارێک دەیکرد

Machine Translated by Google

بە ڕێوڕەسمی خۆی لە تۆزی زێڕدا دادەپۆشێت و خۆی دەخزێنێتە ناو دەریاچەیەکەوە. زۆری نەخایاند قسەی زارەکی ئێل دۆرادۆی "پیاوی زێڕین"ی گۆڕی بۆ ئیمپراتۆریەتێک بە ناوی ئێل دۆرادۆ، دەوڵەمەندتر لە ئینکانەکان، کە شەقامەکانی قیرتاو کرابوون و بیناکانی بە زێڕ چەسپێندرابوون. ئەم وردەکارییەی چیرۆکەکە پێناچێت جێی متمانە نەبێت، چونکە بە دڵنیاییەوە سەرۆکێک کە توانای بەفیڕۆدانی تۆزی زێڕی لە دەریاچەیەکدا هەبێت، دەبێت حوکمڕانی ئیمپراتۆریەتێکی زێڕین بکات. زۆری نەخایاند ئیسپانییەکان بەدوای ئێل دۆرادۆدا دەگەڕان لە هەموو باکووری ئەمریکای باشوور.

لە شوباتی ساڵی ١٥٤١، گەورەترین گەشت کە تا ئێستا لەم کارەدا بووە، بە سەرۆکایەتی گۆنزالۆی برای پیزارۆ، کیتۆی بەجێهێشت، لە ئیکوادۆر. ٣٤٠ ئیسپانی بە جلوبەرگ و ئاوریشمە ڕەنگاوڕەنگەکانیانەوە درەوشاوە بوون، لەگەڵ ٤٠٠٠ هیندی بەرەو ڕۆژهەڵات بەرەو ڕۆژهەڵات ڕۆیشتن، لەگەڵ ٤٠٠٠ هیندی بۆ هەڵگرتنی پێداویستی و خزمەتکردن وەک سکاوت، ٤ هەزار بەراز، دەیان لاما و نزیکەی هەزار سەگ. بەڵام زۆری نەخایاند ئەو گەشتە بارانێکی بەخوڕ کەوتە ژێر کاریگەرییەوە، کە ئامێرەکانی ڕزی و خواردنەکانی تێکدا. لەم نێوەندەدا، کاتێک گۆنزالۆ پیزارۆ پرسیاری لەو هیندییانە دەکرد کە لە ڕێگادا چاویان پێیان دەکەوت، ئەوانەی کە پێدەچوو زانیارییان ڕابگرن، یان تەنانەت لەبارەی شانشینی ئەفسانەییشیان نەبیستبوو، ئەو سەگەکانی ئەشکەنجە دەدا و خۆراکیان پێدەدا. قسەی کوشتنی ئیسپانییەکان بە خێرایی لە نێو هیندییەکاندا بڵاوبووەوە، ئەوان تێگەیشتن کە تاکە ڕێگە بۆ دوورکەوتنەوە لە توورەیی گۆنزالۆ ئەوەیە کە چیرۆکەکان لەسەر ئێل دۆرادۆ دروست بکەن و تا دەتوانن بینێرن. کەواتە لەگەڵ ئەوەی گۆنزالۆ و پیاوەکانی بەدوای ئەو پێشەنگانەدا دەڕۆیشتن کە هیندییەکان پێیان دەدا، تەنیا دوورتر بردرانە ناو جەنگەڵێکی قووڵەوە.

ڕۆحی گەڕانەکان دابەزی. یەکپۆشییان لە مێژە پارچە پارچە بووبوو؛ زرێپۆشەکانیان ژەنگاوی بوو و فڕێیان دا؛ پێڵاوەکانیان پارچە پارچە بوون و ناچاریان کرد بە پێی ڕووت بڕۆن؛ ئەو کۆیلە هیندیانەی کە لەگەڵیاندا ڕۆیشتن، یان مردبوون یان جێیان هێشتبوو؛ نەک تەنها بەرازەکانیان بەڵکو سەگی ڕاوچی و لامایان خواردبوو. لەسەر ڕەگ و میوە دەژیان. پیزارۆ کە زانی کە ناتوانن بەم شێوەیە بەردەوام بن، بڕیاریدا مەترسی گەشتکردن بە ڕووبارەکاندا بکات و کەشتییەک لە دارە ڕزیوەکان دروستکرا. بەڵام گەشتەکە بۆ خوارەوەی ڕووباری خیانەتکارانەی ناپۆ ئاسانتر نەبوو. گۆنزالۆ لە لێواری ڕووبارەکەدا کەمپێکی دانا، سکاوتەکانی بە کەشتییەکەدا نارد بۆ پێشەوە بۆ دۆزینەوەی شوێنی نیشتەجێبوونی هیندییەکان کە خواردنیان تێدابوو. چاوەڕێی کرد و چاوەڕێی گەڕانەوەی سکاوتەکان بوو، تەنیا بۆی دەرکەوت کە بڕیاریان داوە ئەو گەشتە بەجێبهێڵن و بە تەنیا بەردەوام بن لە خوارەوەی ڕووبارەکە.

بارانەکە بێ کۆتایی بەردەوام بوو. پیاوەکانی گۆنزالۆ ئێل دۆرادۆیان لەبیر کرد؛ تەنها دەیانویست بگەڕێنەوە بۆ کیتۆ. لە کۆتاییدا لە مانگی ئابی ساڵی ١٥٤٢ کەمێک زیاتر لە سەد پیاو، لە گەشتێکەوە کە لە سەرەتادا ژمارەیان هەزاران کەس بوو، توانیان ڕێگەی گەڕانەوەیان بدۆزنەوە. بۆ دانیشتوانی کیتۆ پێدەچوو ئەوان...

Machine Translated by Google

لە خودی دۆزەخەوە دەرچوون، بە چەقۆ و پێستەوە پێچراون، جەستەیان بە برین داپۆشراوە و ئەوەندە لاواز بووە کە نەناسرێتەوە. زیاتر لە ساڵ و نیوێک بوو بە بازنەیەکی زەبەلاحدا ڕێپێوانیان کردبوو، دوو هەزار میل بە پێ. ئەو پارە زۆرەی کە لە گەشتەکەدا وەبەرهێنرابوو هیچی لێ نەهاتبوو- هیچ نیشانەیەکی ئێل دۆرادۆ و هیچ نیشانەیەکی زێڕیش نەبوو. لێکدانەوە تەنانەت دوای کارەساتی گۆنزالۆ پیزارۆ، ئیسپانییەکان دەستیان بە گەشتێک لە دوای گەشتێک کرد بۆ گەڕان بەدوای ئێل دۆرادۆدا. وە وەک پیزارۆ فەتحکەرەکان گوندەکانیان دەسوتاند و تاڵانیان دەکرد، هیندییەکان ئەشکەنجەیان دەدا، بەرگەی سەختییەکی بێ خەیاڵی دەگرت و لە زێڕ نزیک نەدەبوونەوە. ئەو پارەیەی کە لەم جۆرە گەشتانەدا خەرجیان کردووە، ناتوانرێت حیساب بکرێت؛ بەڵام سەرەڕای بێهودەیی گەڕانەکە، هاندانی خەیاڵەکە بەرگەی گرت.

لە ژاپۆن وتەیەکی باو هەیە کە دەڵێت "تادا یۆری تاکای مۆنۆ وا نای"، واتە: "هیچ شتێک لەوە تێچووی زیاتر نییە کە بەخۆڕایی بدرێت."

ڕێگای نەوتراو، میچیهیرۆ ماتسومۆتۆ، ١٩٨٨

پارە

یوسف ئیبن جەعفەر ئەلعامودی بڕە پارەیەکی زۆری لێ وەردەگرت، هەندێکجاریش پارەی زۆر گەورە بوو، لەو کەسانەی کە دەهاتن بۆ خوێندن لەگەڵیدا. جارێک یاساناسێکی بەڕێز کە سەردانی کردبوو وتی: “من سیحراوی و سەرسامم بە فێرکارییەکانت، دڵنیام کە تۆ بە شێوەیەکی دروست شاگردەکانت ئاراستە دەکەیت. بەڵام بەگوێرەی نەریت نییە پارە بۆ زانست وەربگریت. جگە لەوەش کارەکە کراوەیە بۆ لێکدانەوەی هەڵە”. ئەلعامودی وتی: من هەرگیز هیچ زانیارییەکم نەفرۆشتووە. هیچ ئیمۆنییەک لەسەر زەوی نییە کە بەس بێت بۆ ئەوەی پارەی بدات. سەبارەت بە لێکدانەوەی هەڵە، خۆبەدوورگرتن لە وەرگرتنی پارە ڕێگری لێناکات، چونکە شتێکی دیکە دەدۆزێتەوە. بەڵکو دەبێ بزانیت کە پیاوێک پارە وەردەگرێت ڕەنگە تەماحی پارە بکات، یان نەیکات. بەڵام مرۆڤێک کە بە هیچ شێوەیەک هیچ وەرنەگرێت، لە ژێر قورسترین گوماندایە کە ڕۆحی شاگردەکەی بدزێت. لەوانەیە ئەو کەسانەی کە دەڵێن هیچ وەرناگرم، ئیرادەی قوربانیەکەیان لێ بسەنێتەوە”.

لێکۆڵینەوەی دەرمیس، ئیدریس شا، ١٩٧٠

گەڕان بەدوای ئێل دۆرادۆ نەک هەر ژیانی ملیۆنان کەسی بەفیڕۆدا- چ هیندی و چ ئیسپانی- بەڵکو یارمەتیدەر بوو بۆ هێنانی وێرانکاری ئیمپراتۆریەتی ئیسپانیا. زێڕ بوو بە

Machine Translated by Google

وەسوەسەی ئیسپانیا. ئەو زێرەی کە ڕێگەی خۆی بۆ گەڕانەوە بۆ ئیسپانیا دۆزیەوە- و زۆرێکیان دۆزیەوە- وەبەرهێنانیان لە گەشتی زیاتردا کرایەوە، یان لە کڕینی شتە لوکسەکاندا، نەک لە کشتوکاڵ یان هەر هەوڵێکی بەرهەمداردا. تەواوی شارۆچکەکانی ئیسپانیا بێ دانیشتووان بوون، چونکە پیاوەکانیان بۆ ڕاوکردنی زێڕ ڕۆیشتن. کێڵگەکان وێران بوون و سوپاکە هیچ کەسێکی بۆ شەڕەکانی ئەوروپا نەبوو. تا کۆتایی سەدەی حەڤدەهەم، هەموو وڵاتەکە زیاتر لە نیوەی دانیشتووانەکەی بچووک بووبووەوە؛ شاری مەدرید لە ٤٠٠ هەزار کەسەوە بۆ ١٥٠ هەزار کەس بووبوو. لەگەڵ کەمبوونەوەی داهاتەکانی هەوڵەکانی لە ماوەی چەندین ساڵدا، ئیسپانیا کەوتە دابەزینێکەوە کە هەرگیز لێی چاک نەبووەوە.

دەسەڵات پێویستی بە خۆدیسیپلین هەیە. ئاسۆی سامان، بە تایبەتی سامانی ئاسان و لەناکاو، یاری وێرانکاری لەگەڵ هەستەکاندا دەکات. دەوڵەمەندانی لەناکاو پێیان وایە هەمیشە زیاتر مومکینە. نانی نیوەڕۆی بێبەرامبەر، ئەو پارەیەی کە دەکەوێتە ناو چەناگەتەوە، تەنها لە گۆشەیەکدایە.

لەم وەهمەدا تەماحکارەکان هەموو شتێک پشتگوێ دەخەن کە دەسەڵات بەڕاستی پشتی پێ دەبەستێت:
خۆکۆنترۆڵکردن، نیازپاکی ئەوانی تر و هتد. تێبگە: جگە لە یەک ئیستسناء- مردن- هیچ گۆڕانکارییەکی بەردەوام لە بەختەوەریدا بە خێرایی نایەت. سامانی لەناکاو بە دەگمەن بەردەوام دەبێت، چونکە لەسەر هیچ شتێکی پتەو بنیات نراوە. هەرگیز مەهێڵە شەهوەتی پارە لە قەڵای پارێزەر و بەردەوامی دەسەڵاتی ڕاستەقینە دەرتبهێنێت. دەسەڵات بکە بە ئامانج و پارە ڕێگەی خۆی بۆت دەدۆزێتەوە. ئێل دۆرادۆ بەجێبهێڵە بۆ مژەر و گەمژەکان.

سەرپێچی دووەم

لە سەرەتای سەدەی هەژدەهەمدا لە کۆمەڵگەی ئینگلیزدا کەس لە دوک و دوچێسی مارلبۆرۆ بەرزتر نەبووە. دوکەکە کە سەرکردایەتی هەڵمەتە سەرکەوتووەکانی دژی فەرەنسییەکان کردبوو، بە سەرۆک وەزیران و ستراتیژیستەکانی ئەوروپا دادەنرا. وە هاوسەرەکەی، دوچێس، دوای مانۆڕێکی زۆر، خۆی وەکو دڵخوازەکەی شاژن ئان جێگیر کردبوو، کە بوو بە فەرمانڕەوای ئینگلتەرا لە ساڵی ١٧٠٢. لە ساڵی ١٧٠٤ سەرکەوتنی دوکەکە لە شەڕی بلێنهایمدا وای لێکرد ببێتە نانی بەیانی ئینگلتەرا، و بۆ ڕێزلێنان لێی شاژن پارچە زەوییەکی گەورەی لە شارۆچکەی وودستۆک پێبەخشی، و پارەی دروستکردنی کۆشکێکی گەورەی لەوێ. دوکەکە ماڵە پلان بۆ داڕێژراوەکەی بە کۆشکی بلێنهایم ناوبرد، جۆن ڤانبرۆگی گەنجی وەک تەلارسازەکەی هەڵبژارد، جۆرێک لە پیاوی ڕێنێسانس کە شانۆگەری دەنووسی و هەروەها بیناکانی دیزاین دەکرد. و بەم شێوەیە بیناسازی دەستی پێکرد، لە هاوینی ساڵی ١٧٠٥، بە جەنجاڵییەکی زۆر و هیوایەکی گەورە.

Machine Translated by Google

ڤانبرۆگ هەستی دراماتۆری بۆ تەلارسازی هەبوو. کۆشکەکەی دەبوو ئا...
مۆنۆمێنتی درەوشاوەیی و هێزی مارلبۆرۆ، و بریار بوو دەریاچەی دەستکرد، پردی زەبەلاح، باخچەی ورد و دەست لێدانی خەیاڵی دیکە
لەخۆبگرێت. بەڵام لە ڕۆژی یەکەمەوە دوچێس نەیتوانی دڵخۆش بێت: پێی وابوو ڤانبرۆگ پارە بەفیرۆ دەدات لەسەر یەکێکی دیکە لە
دارستانەکان؛ ئەو دەیویست کۆشکەکە بە زووترین کات تەواو بێت. دوچێس لەسەر هەموو وردەکارییەک ئەشکەنجەی ڤانبرۆ و
کرێکارەکانی دەدا. ئەو بە شتە بچووکەکانەوە سەرف بوو؛ هەرچەندە حکومەت پارەی بلێنهایمی دەدا، بەڵام هەر یەک فلسێکی دەژمارد.
لە کۆتاییدا گریانی ئەو، سەبارەت بە بلێنهایم و شتەکانی دیکەش، درزێکی قەرەبوو نەکراوی لە نێوان ئەو و شاژن ئان دروستکرد، کە لە
ساڵی اد١٧١١لە دادگا دوورخستەوە و فەرمانی پێکرد شوقەکانی لە کۆشکی شاهانە چۆڵ بکات. کاتێک دوچێسەکە ڕۆیشت (بە
تورەیەوە بەهۆی لەدەستدانی پۆستەکەیەوە، هەروەها مووچەی شاهانەی خۆی)، شوقەکەی لە هەموو ئامێرێکی جێگیرکردن تا دەگاتە
دەستکێشە مسییەکان بەتاڵکردەوە.

ئەو پیاوەی لە ژیان باشتر پارەی خۆشدەویست

لە کۆندا داربڕێکی کۆن هەبووە کە دەچووە شاخ
نزیکەی هەموو ڕۆژێک بۆ بڕینی دار.
دەگوترا ئەم ن?انە پیرە بەدبەختە و تا ئەو کاتەی زیوەکەی کۆدەکردەوە
گۆڕا بۆ زێڕ، و زیاتر لە هەموو جیهان گرنگی بە زێڕ دەدات.

ڕۆژێک پڵنگێکی بیابان بەسەریدا هەڵپەڕی و هەرچەندە رایکرد نەیتوانی ڕزگاری بێت و پڵنگەکەش لە دەمی خۆیدا هەڵیگرت.

کوڕی داربڕەکە مەترسی باوکی بینی، و ڕایکرد بۆ ڕزگارکردنی ئەگەر بتوانێت. چەقۆیەکی درێژی هەڵگرتبوو و بەو پێیەی
دەیتوانی خێراتر لە پڵنگەکە ڕابکات کە پیاوێکی هەبوو بۆ هەڵگرتن، زۆری نەخایاند بەسەریاندا تێپەڕی.

باوکی زۆر ئازاری نەبوو، چونکە پڵنگەکە بە جلەکانیەوە گرتبووی. کە پیرە داربڕەکە کوڕەکەی بینی خەریکە پڵنگەکە دەکوژێت بە زەنگێکی
زۆرەوە بانگی کرد: پێستی پڵنگەکە تێک مەدە! پێستی پڵنگ تێک مەدە! ئەگەر بتوانی بیکوژیت بەبێ ئەوەی کون لە پێستیدا بکەیت
دەتوانین چەندین پارچە زیوی بۆ دەست بکەوێت. بیکوژن، بەڵام جەستەی مەبڕن". لە کاتێکدا کوڕەکە گوێی لە ڕێنماییەکانی باوکی بوو
پڵنگەکە لەناکاو بە پەلە ڕۆیشت بۆ ناو دارستانەکە و پیرەمێردەکەی هەڵگرت لەو شوێنەی کوڕەکە نەیدەتوانی دەستی پێ بگات و زۆری
نەخایاند کوژرا .

Machine Translated by Google

"ئەفسانەی چینی"، ئەفسانەی جۆراوجۆر لە شوێنە جیاوازەکانەوە، دایان دی پریما، چاپکراو، ١٩٦٠

لە ماوەی دە ساڵی داهاتوودا کارکردن لەسەر بلێنهایم دەوستێت و دەست پێدەکات، چونکە دابینکردنی پارەکان لە حکومەت قورستر دەبوو. دوچێسەکە پێی وابوو ڤانبرۆگ لە دەرەوە بووە بۆ ئەوەی وێران بکات. ئەو لەسەر هەر ئۆتۆمبێلێکی پڕ لە بەرد و کۆشکە لیمۆ قسەی دەکرد، هەموو حەوشەیەکی زیادەی پەنجەرەی ئاسن یان پێی واینسکۆتی دەژمارد، سووکایەتی بە کرێکارە بەفیڕۆدەرەکان و بەڵێندەرەکان و ڕووپێوکارەکان دەکرد.

مارلبۆرۆ کە پیر و ماندوو بوو، هیچی زیاتری نەدەویست جگە لەوەی لە ساڵانی کۆتایی ژیانیدا نیشتەجێ بێت لە کۆشکەکەدا، بەڵام پرۆژەکە لەناو تاڵاوێکی دادگاییکردندا گیرۆدە بوو، کرێکارەکان سکاڵایان لەسەر دوچێس تۆمارکرد بۆ وەرگرتنی مووچە، دوچێسەکە ڕاستەوخۆ سکاڵای لەسەر تەلارسازەکە تۆمارکرد. لە ناوەڕاستی ئەم ململانێ بێکۆتایەدا، دوکەکە مرد. هەرگیز شەوێکی لە بلێنهایمی خۆشەویستەکەی بەسەر نەبردبوو.

دوای مردنی مارلبۆرۆ، ڕوون بووەوە کە خاوەنی موڵکێکی فراوانە، کە بەهای زیاتر لە دوو ملیۆن پاوەند بوو- زیاتر لەوەی کە پارەی تەواوکردنی کۆشکەکە بدات.
بەڵام دوچێسەکە وازی لێ نەهێنا: کرێی ڤانبرۆگی بە هەمان شێوەی کرێکارەکانی ڕاگرت و دواجار تەلارسازەکەی لە کارەکەی دوورخستەوە. ئەو پیاوەی جێگەی ئەوی گرتەوە، لە چەند ساڵێکدا بلێنهایمی تەواو کرد، تا دەگاتە دیزاینەکانی ڤانبرۆ. ڤانبرۆگ لە ساڵی ١٧٢٦کۆچی دوایی کرد، لەلایەن دوچێسەوە لە کۆشکەکە قفڵ کرابوو، نەیتوانی پێ لە گەورەترین دروستکراوەکەی دابنێت. بلێنهایم کە پێشبینی بزووتنەوەی ڕۆمانسی دەکرد، ڕەوتێکی تەواو نوێی لە تەلارسازیدا دەستپێکردبوو، بەڵام کابوسێکی بیست ساڵەی بە دروستکەرەکەی بەخشیبوو.

لێکدانەوە

بۆ دوچێسی مارلبۆرۆ، پارە ڕێگەیەک بوو بۆ یاریکردنی یاری دەسەڵاتی سادیست. ئەو لەدەستدانی پارەی وەک لەدەستدانی دەسەڵاتی ڕەمزی دەبینی. لەگەڵ ڤانبرۆگدا پێچ و پەناکانی قووڵتر بوون: ئەو هونەرمەندێکی گەورە بوو، ئەویش ئیرەیی بە هێزی ئەو بوو بۆ دروستکردن، بۆ بەدەستهێنانی ناوبانگێک کە لە دەرەوەی دەستی ئەو بوو. لەوانەیە دیارییەکانی ئەوی نەبوویێت، بەڵام پارەی هەبووە کە لەسەر بچووکترین وردەکارییەکان ئەشکەنجەی بدات و سووکایەتی پێبکات- ژیانی تێکبدات.

بەڵام ئەم جۆرە سادیزمە باجێکی ترسناک هەڵدەگرێت. بیناسازیی کرد
کە دەبوو دە ساڵ بخایەنێت بیست ساڵ وەربگرە. پەیوەندییەکی زۆر کەسی ژەهراوی کرد، دوچێسەکەی لە دادگا دوورخستەوە، دوکەکەی بە قووڵی ئازاری دا (کە تەنها دەیویست بە ئاشتی لە بلێنهایم بژی)، داوای یاسایی بێکۆتایی دروستکرد و ساڵانێکی زۆری لە ژیانی ڤانبرۆگ وەرگرت. لە کۆتاییدا هەروەها نەوەکان دوا وشەی هەبوو:

Machine Translated by Google

ڤانبرۆگ وەک نابغەیەک ناسراوە لە کاتێکدا دوچێس بۆ هەمیشە بەهۆی هەرزانییە تەواوەکەیەوە لەبیر دەکرێت.

بەهێزەکان دەبێ گەورەیی ڕۆحیان هەبێت- هەرگیز ناتوانن هیچ بچووکییەک ئاشکرا بکەن. وە پارە دیارترین گۆڕەپانە کە تێیدا یان گەورەیی یان بچووکی پیشان بدرێت. کەواتە باشترە بە ئازادی خەرج بکەیت و ناوبانگێک بۆ بەخشندەیی دروست بکەیت، کە لە کۆتاییدا پاداشتێکی گەورە دەدات. هەرگیز مەهێڵە وردەکارییە داراییەکان کوێرت بکەن لە وێنە گەورەکەی کە خەڵک چۆن هەستت پێدەکەن. نارەزایی ئەوان لە درێژخایەندا تێچووی تۆ دەبێت. وە ئەگەر دەتەوێت دەستوەردان بکەیت لە کاری کەسانی داهێنەر لە ژێر بەکرێگیراوەکەتدا، لانیکەم پارەیەکی باشیان پێ بدە. پارەکەت باشتر لە نمایشەکانی دەسەڵاتت ملکەچبوونیان دەکرێت.

چیرۆکی موسا و فیرعەون

لە مێژووی پێغەمبەراندا نووسراوە کە موسا بە چەندین موعجیزە و سەرسورهێنەر و شەرەفەوە نێردراوە بۆ لای فیرعەون. ئێستا بەشەخۆراکی ڕۆژانە بۆ مێزی فیرعەون ٤٠٠٠مەڕ و ٤٠٠مانگا و ٢٠٠وشتر و بڕێکی هاوتا مریشک و ماسی و خواردنەوە و گۆشتی سورکراوە و شیرینی و شتی تر بوو. هەموو خەڵکی میسر و هەموو سوپاکەی هەموو ڕۆژێک لەسەر مێزەکەی نانیان دەخوارد. بۆ ماوەی ٤٠٠ساڵ ئیدیعای خودایی دەکرد و هەرگیز لە دابینکردنی ئەم خواردنە نەدەواست. کاتێک موسا دوعای کرد و وتی: ئەی پەروەردگار فیرعەون لەناوبەرە، خودا وەڵامی دوعاکەی دایەوە و وتی: لە ئاودا لەناوی دەبەم و هەموو سامانی خۆی و سەربازەکانی دەبەخشم بە تۆ و گەلەکانت. چەند ساڵێک دوای ئەم بەڵێنە تێپەڕی و فیرعەون کە مەحکوم بوو بە ڕوم، بە هەموو شکۆمەندیەکەیەوە بەردەوام بوو لە ژیان. موسا بێ تاقەت بوو بۆ ئەوەی خودا فیرعەون بە خێرایی لەناو ببات، ئیتر بەرگەی گریانی نەدەگرت . بۆیە چل ڕۆژ بەڕۆژوو بوو و چووە چیای سینا و لە پەیوەندییەکانی لەگەڵ خودادا وتی: ئەی پەروەردگار. تۆ بەڵێنت دا کە فیرعەون لەناو دەبەیت، هێشتا ئەو هیچ کام لە کوفر و خۆنمایشکردنی خۆی بەجێ نەهێشتووە. کەواتە کەی لەناوی دەبەیت؟”

دەنگێک لە ڕاستییەوە هات کە دەیگوت: ئەی مۆزەکان، تۆ دەتەوێت من بە خێرایی فیرعەون لەناو ببەم، بەڵام هەزار جار هەزار جار لە بەندەکانم دەیانەوێت هەرگیز ئەوە نەکەم، چونکە ئەوان بەشداری لە بەخششەکانی ئەو دەکەن و چێژ لە ئارامیی لە ژێر ئەودا وەردەگرن ڕێسا. بە دەسەڵاتی خۆم سوێند دەخۆم تا ئەو کاتەی خۆراک و ئاسوودەیی زۆر بۆ بوونەوەرەکانم دابین بکات، من لەناوی نابەم”.

Machine Translated by Google

موسا فەرمووی: «ئەوا کەی بەڵێنەکەت جێبەجێ دەبێت؟» خودا فەرمووی: بەڵێن کاتێک جێبەجێ دەبێت کە ڕزق و ڕۆزی خۆی لە بوونەوەرەکانم ڕابگرێت.
ئەگەر هەرگیز دەستی کرد بە کەمکردنەوەی بەخششەکەی، بزانە کە کاتژمێرەکەی نزیک دەبێتەوە”.
بەرێکەوت ڕۆژێک فیرعەون بە هامانی گوت: «موسا نەوەی ئیسرائیلی لە دەوری خۆی کۆکردۆتەوە و تووشی شڵەژانمان دەکات. ئێمە نازانین پرسی کاروباری ئەو لەگەڵ ئێمە چی دەبێت. دەبێت فرۆشگاکانمان پڕ بکەینەوە نەک لە هەر کاتێکدا بێ سەرچاوە بین. بۆیە دەبێت بەشەخۆراکی ڕۆژانەمان بۆ نیوە کەم بکەینەوە و پاشەکەوتەکە لە یەدەگدا بهێڵینەوە”. دوو هەزار مەڕ و ٢٠٠مانگا و ١٠٠وشترێکی لێبڕی و بە هەمان شێوە دوو سێ ڕۆژ جارێک بەشەخۆراکی کەم دەکردەوە. پاشان موسا زانی کە بەڵێنی ڕاستی نزیکە لە جێبەجێکردن، چونکە ئابووریی زیادەڕۆیی نیشانەی دابەزین و نیشانەیەکی خراپە. وەستاکانی نەریت دەڵێن لەو ڕۆژەی فیرعەون خنکا تەنها دوو مەڕ لە چێشتخانەکەیدا کوژراون. هیچ شتێک لە بەخشندەیی باشتر نییە.... ئەگەر پیاوێک دەوڵەمەند بێت و ئارەزووی ئەوە بکات، بەبێ میساقی شاهانە، وەک ئاغایەک مامەڵە بکات؛ ئەگەر دەیەوێت پیاوان لەبەردەمیدا خۆیان زەلیل بکەن، ڕێزی لێبگرن و پێی بڵێن پەروەردگار و شازادە، ئەوا هەموو ڕۆژێک پێی بڵێن مێزێک بە خۆراکەوە بڵاوبکاتەوە. هەموو ئەوانەی ناوبانگیان لە جیهاندا بەدەستهێناوە، بە شێوەیەکی سەرەکی لە ڕێگەی میوانداریییەوە بەدەستیان هێناوە، لە کاتێکدا بەدبەخت و تەماحکاران لە هەردوو جیهاندا سووکایەتییان پێدەکرێت.

-کتێبی حکومەت یان ڕێساکان بۆ پاشاکان، نیزام ئەل-
MULK،سەدەی یازدەهەم

ڕەچاوکردنی یاسا

ڕەچاوکردنی I

پیترۆ ئارێتینۆ، کوڕی پێڵاوچنێکی نزم، خۆی وەک نووسەری تەنزەکانی گازگرتن، ناوبانگێکی گەورەی بەدەستهێنابوو. بەڵام وەک هەموو هونەرمەندێکی سەردەمی ڕێنێسانس، پێویستی بە دۆزینەوەی پاترۆنێک بوو کە شێوازێکی ژیانی ئاسوودەی پێبدات و لە هەمان کاتدا دەستوەردان لە کارەکانی نەکات. لە ساڵی ١٥٢٨ئارێتینۆ بڕیاریدا هەوڵی ستراتیژییەکی نوێ بدات لە یاری پاترۆناژدا. ڕۆمای بەجێهێشت و لە ڤێنیز خۆی جێگیر کرد، کە کەم کەس ناوی لێ بیستبوو. بڕە پارەیەکی دادپەروەرانەی هەبوو کە توانیبووی پاشەکەوتی بکات، بەڵام شتێکی کەمی تر. بەڵام هەر زوو دوای ئەوەی ڕووی لە ماڵە نوێیەکەی کرد، دەرگاکانی بەڕووی دەوڵەمەند و هەژاردا کردەوە و بە ئاهەنگ و کات بەسەربردن شادیان کرد. هاوڕێیەتی هەر گۆندۆلێرێکی کرد و تیپی دەدا

Machine Translated by Google

بە شێوەیەکی شاهانەیان. لە شەقامەکاندا پارەکەی بە ئازادی بڵاودەکردەوە، دەیدا بە سواڵکەر، هەتیو، ژنە جل شۆرەکان. لە نێو خەڵکی ئاسایی شارەکەدا، بە خێرایی هەواڵ بڵاوبووەوە کە ئارێتینۆ زیاترە لە تەنها نووسەرێکی گەورە، ئەو پیاوێکی دەسەڵاتدارە- جۆرێکە لە ئاغا.

هەر زوو هونەرمەندان و پیاوە کاریگەرەکان دەستیان کرد بە سەردانیکردنیماڵی ئارێتینۆ.
لە ماوەی چەند ساڵێکدا خۆی کردە کەسایەتییەکی ناودار؛ هیچ کەسێکی بەناوبانگی سەردانکەر بیر لەوە ناکاتەوە ڤێنیز بەجێبهێڵێت بەبێ ئەوەی پەیوەندی بەوەوە بکات. بەخشندەییەکەی زۆربەی پاشەکەوتەکانی لەدەست دابوو، بەڵام کاریگەری و ناوێکی باشی بۆ کڕیبوو- بەردی بناغەی بناغەی دەسەڵات. بەو پێیەی لە ئیتالیا لە سەردەمی ڕێنێسانسدا وەک شوێنەکانی دیکە توانای خەرجکردنی ئازاد ئیمتیازێکی دەوڵەمەندەکان بوو، ئەرستۆکراسی پێیوابوو ئارێتینۆ دەبێت پیاوێکی کاریگەری بێت، بەو پێیەی وەک کەسێک پارەی خەرج دەکرد. وە بەو پێیەی کاریگەری پیاوێکی کاریگەر شایەنی کڕینە، ئارێتینۆ بووە وەرگری هەموو جۆرە دیاری و پارەیەک.

دوک و دوچێس و بازرگانانی دەوڵەمەند و پاپا و شازادەکان کێبڕکێیان دەکرد بۆ بەدەستهێنانی ڕەزامەندی ئەو، و هەموو جۆرە دیارییەکیان بەسەردا باران دەکرد.
بێگومان خووی خەرجکردنی ئارێتینۆ ستراتیژی بوو و ستراتیژییەکە وەک سۆزێک کاری دەکرد. بەڵام بۆ پارەی ڕاستەقینە و ئاسوودەیی پێویستی بە گیرفانی بێ بنی پاترۆنێکی گەورە بوو. دوای ئەوەی ڕووپێوی ئەگەرەکانی کرد، لە کۆتاییدا چاوی لەسەر مارکیزی زۆر دەوڵەمەندی مانتوای دانا، و شیعرێکی داستانی نووسی کە تەرخان کرد بۆ مارکیز. ئەمە پراکتیزەیەکی باو بوو کە نووسەران بەدوای پاڵپشتیدا دەگەڕان: لە بەرامبەر خۆبەخشییەکدا یارمەتییەکی بچووکیان دەستدەکەوت، کە ئەوەندە بوو بۆ نووسینی شیعرێکی دیکە، بەجۆرێک ژیانیان لە جۆرێک لە کۆیلایەتی بەردەوامدا بەسەر دەبرد. بەڵام ئارێتینۆ دەسەڵاتی دەویست نەک مووچەیەکی کەم. لەوانەیە شیعرێک بۆ مارکیز تەرخان بکات، بەڵام وەک دیاری پێشکەشی دەکرد، بەم کارە ئاماژەیە بۆ ئەوەی کە ئەو هاکێکی بەکرێگیراو نییە کە بەدوای یارمەتییەکەدا دەگەڕێت بەڵکو ئەو و مارکیز یەکسانن.

دیاری بەخشینی ئارێتینۆ هەر بەوەوە نەوەستا: وەک هاوڕێیەکی نزیکی دوو لە گەورەترین هونەرمەندەکانی ڤێنیز، پەیکەرتاش جاکۆپۆ سانسۆڤینۆ و نیگارکێش تیتیان، ئەم پیاوانەی ڕازی کرد کە بەشداری لە پلانی دیاری بەخشینەکەیدا بکەن.

ئارێتینۆ پێش ئەوەی بچێتە سەر مارکیز لێکۆڵینەوەی لەسەر کردبوو، و سەلیقەی ناوەوە و دەرەوەی دەزانی؛ توانی ئامۆژگاری سانسۆڤینۆ و تیتیان بکات کە چ بابەتێک زۆرترین دڵی مارکیز خۆش دەکات. پاشان کاتێک پەیکەرێکی سانسۆڤینۆ و تابلۆیەکی تیتیانی وەک دیاری لەلایەن هەر سێیانەوە بۆ مارکیز نارد، پیاوەکە لە خۆشیدا سەری لێ شێوا.

لە چەند مانگی داهاتوودا، ئارێتینۆ دیارییەکانی دیکەی نارد- شمشێر، زین، ئەو...
شووشە کە تایبەتمەندییەکی ڤێنیزایی بوو، ئەو شتانەی کە دەیزانی مارکیز بەهای زۆری پێدەدا.

Machine Translated by Google

زۆری نەخایاند ئەو و تیتیان و سانسۆڤینۆ دەستیان کرد بە وەرگرتنی دیاری لە مارکیز لە بەرامبەردا. وە ستراتیژییەکە لەوەش زیاتر ڕۆیشت: کاتێک زاوای هاوڕێیەکی ئارێتینۆ خۆی لە زیندان لە مانتوا بینیەوە، ئارێتینۆ توانی وا لە مارکیز بکات کە ئازادکردنی ڕێکبخات. هاوڕێی ئارێتینۆ کە بازرگانێکی دەوڵەمەند بوو، پیاوێکی کاریگەری زۆری هەبوو لە ڤێنیز؛ بە گۆڕینی ئەو نیازپاکییەی کە لەگەڵ مارکیزەکەدا دروستی کردبوو بۆ ئەوەی بەکاری بهێنێت، ئێستا ئارێتینۆ قەرزاری ئەم پیاوەشی کریبوو و ئەویش لە بەرامبەردا کاتێک دەیتوانی یارمەتی ئارێتینۆی دەدا. بازنەی کاریگەری فراوانتر بوو. جار و بار ئارێتینۆ توانی دەسەڵاتی سیاسی بێئەندازەی مارکیز بە کاش وەربگرێت، کە هەروەها لە ڕۆمانسیەتییە زۆرەکانی دەرباریدا یارمەتی داوە.

بەڵام لە کۆتاییدا پەیوەندییەکە ئاڵۆز بوو، چونکە ئارێتینۆ هەستی بەوە کرد کە دەبوو مارکیز باشتر وەڵامی بەخشندەیی خۆی بداتەوە. بەڵام خۆی بۆ سواڵکردن یان گریانی نەدەبەزاند: بەو پێیەی ئاڵوگۆڕی دیاری لە نێوان ئەو دوو پیاوەدا وای لێکردوون یەکسان بن، پێناچێت پارە پەروەردە بکرێت. بە سادەیی لە بازنەی مارکیز کشایەوە و ڕاوکردنی نێچیرێکی دەوڵەمەندی دیکەی کرد، سەرەتا لەسەر پاشای فەرەنسی فرانسیس و پاشان مێدیچی و دوکی ئۆربینۆ و ئیمپراتۆر چارڵی پێنجەم و زۆر شتی تر نیشتەجێ بوو. لە کۆتاییدا هەبوونی خاوەنکارێکی زۆر بەو مانایە بوو کە ناچار نەبوو کڕنۆش بۆ هیچ کامیان بنێت و دەسەڵاتەکەی بەراورد دەکرا بە دەسەڵاتی ئاغایەکی گەورە. لێکدانەوە ئارێتینۆ لە دوو تایبەتمەندی بنەڕەتی پارە تێگەیشت: یەکەم، کە دەبێت بسووڕێتەوە بۆ ئەوەی دەسەڵات بهێنێت. ئەوەی پێویستە پارە بیکرێت شتگەلێکی بێ گیان نییە بەڵکو دەسەڵاتە بەسەر مرۆڤەکاندا. ئارێتینۆ بە هێشتنەوەی پارە لە سووڕانەوەیەکی بەردەوامدا، بازنەیەکی کاریگەری کڕی کە هەمیشە فراوانتر بوو و لە کۆتاییدا زیاتر لە قەرەبووی خەرجییەکانی کردەوە.

دووەم: ئارێتینۆ لە تایبەتمەندی سەرەکی دیارییەکە تێگەیشت. بەخشینی دیاری، ئەوە مانای ئەوەیە کە تۆ و وەرگرەکە لانیکەم یەکسانن، یان تۆ لە وەرگرەکە باڵاتریت. هەروەها دیاری قەرزداری یان پابەندبوون لەخۆدەگرێت؛ کاتێک هاوڕێیان بۆ نموونە شتێکت پێشکەش دەکەن بە خۆڕایی، دەتوانیت دڵنیا بیت کە چاوەڕوانی شتێک دەکەن لە بەرامبەردا، و بۆ بەدەستهێنانی ئەوە وا دەکەن هەست بە قەرزاری بکەیت. (ڕەنگە میکانیزمەکە بە تەواوی هۆشیار بێت یان نا لە لایەن ئەوانەوە، بەڵام بەم شێوەیە کاردەکات).

ئارێتینۆ خۆی لەم جۆرە بارگرانییانە لە سەر ئازادییەکەی بەدوور گرت. لەبری ئەوەی وەکو کەسێکی زەلیل مامەڵە بکات کە چاوەڕێی ئەوە دەکات دەسەڵاتدارەکان پارەی خۆیان بدەن لە ژیاندا، هەموو داینامیکییەکەی گۆڕی؛ لەبری ئەوەی قەرزاری دەسەڵاتداران بێت، دەسەڵاتدارانی کردە قەرزاری خۆی. ئەمە خاڵی دیاری بەخشینی ئەو بوو، پلیکانەیەک

Machine Translated by Google

کە بردییە بەرزترین ئاستە کۆمەڵایەتییەکان. تا کۆتایی ژیانی بووبوو بە بەناوبانگترین نووسەر لە ئەوروپا.

تێبگە: ڕەنگە پارە پەیوەندییەکانی دەسەڵات دیاری بکات، بەڵام پێویست ناکات ئەو پەیوەندیانە پشت بەو برە پارەیە ببەستن کە هەتە؛ هەروەها بەندە بە شێوازی بەکارهێنانی. مرۆڤە بەهێزەکان بە ئازادی دەبەخشن، کاریگەری دەکڕن نەک شتەکان. ئەگەر پێگەی کەمتر قبوڵ بکەیت چونکە هێشتا بەختت نییە، لەوانەیە بۆ هەمیشە خۆت تێیدا ببینیتەوە. ئەو فێڵە بکە کە ئارێتینۆ لەسەر ئەرستۆکراسی ئیتالیا کرد: خۆت بە یەکسانی بیهێنە بەرچاوت. یاری پەروەردگار بکە، بە ئازادی ببەخشە، دەرگاکانت بکەرەوە، پارەکەت بسووڕێنە و ڕووبەری دەسەڵات لە ڕێگەی کیمیایەکەوە دروست بکە کە پارە دەگۆڕێت بۆ کاریگەری.

ڕەچاوکردنی دووەم

هەر زوو دوای ئەوەی بارۆن جەیمس ڕۆتشیڵد لە سەرەتای ساڵانی ١٨٢٠دا سامانی خۆی لە پاریس بەدەستهێنا، ڕووبەڕووی چارەسەرنەکراوترین کێشەی خۆی بووەوە: چۆن جولەکەیەک و ئەڵمانییەک کە تەواو دەرەکییەکی کۆمەڵگەی فەرەنسی بوون، دەتوانن ڕێزی چینە باڵاکانی فەرەنسی بێگانەپەرست بەدەستبهێنن؟ ڕۆتشیلد پیاوێک بوو کە لە دەسەڵات تێدەگەیشت- دەیزانی کە بەختەوەرییەکەی پێگەی بۆ دەهێنێت، بەڵام ئەگەر لە ڕووی کۆمەڵایەتییەوە بە نامۆیی بمێنێتەوە نە پێگەی خۆی و نە بەختەوەرییەکەی بەردەوام نابێت. بۆیە سەیری کۆمەڵگای ئەو سەردەمەی کرد و پرسی چی دڵیان دەباتەوە؟

خێرخوازی؟ فەرەنسییەکان نەیاندەتوانی کەمتر گرنگی پێبدەن. کاریگەری سیاسی؟ پێشتر ئەو شتەی هەبوو و ئەگەر شتێک هەبوو ئەوە تەنها خەڵک زیاتر گومانی لێدەکرد. یەک خاڵی لاواز، بڕیاریدا، بێزاری بوو. لە سەردەمی گەڕاندنەوەی دەسەڵاتی پاشایەتیدا، چینە باڵاکانی فەرەنسا بێزار بوون. بۆیە ڕۆتشیلد دەستی کرد بە خەرجکردنی بڕە پارەیەکی سەرسوڕهێنەر بۆ سەرقاڵکردنیان. باشترین تەلارسازەکانی فەرەنسای بەکرێ گرت بۆ دیزاینکردنی باخچە و هۆڵی ئاهەنگەکانی؛ ماری ئەنتوان کارێمی بەکرێ گرت، بەناوبانگترین چێشتلێنەری فەرەنسی، بۆ ئەوەی گەورەترین ئاهەنگەکان ئامادە بکات کە پاریس تا ئێستا شاهیدی بووە؛ هیچ فەرەنسییەک نەیدەتوانی بەرەنگاری ببێتەوە، تەنانەت ئەگەر حزبەکان لەلایەن جوولەکەیەکی ئەڵمانیەوە بدرێت. ئاهەنگەکانی هەفتانەی ڕۆتشیلد دەستی کرد بە ڕاکێشانی ژمارەیەکی گەورەتر و گەورەتر. لە چەند ساڵی داهاتوودا تاکە شتێک بردەوە کە دەسەڵاتی کەسێکی دەرەکی مسۆگەر دەکرد: قبوڵکردنی کۆمەڵایەتی.

لێکدانەوە

Machine Translated by Google

بەخشندەیی ستراتیژی هەمیشە چەکێکی گەورەیە لە بنیاتنانی بنکەیەکی پشتیوانیدا، بەتایبەتی بۆ کەسانی دەرەوە. بەڵام بارۆن دی ڕۆتشیلد هێشتا زیرەکتر بوو: دەیزانی ئەوە پارەکەیەتی کە بەربەستی لە نێوان ئەو و فەرەنسییەکان دروست کردووە، وای لێکردووە ناشرین و بێ متمانە دەربکەوێت. باشترین ڕێگە بۆ زاڵبوون بەسەر ئەمەدا بە شێوەیەکی ڕستەیی بەفیڕۆدانی بڕە پارەیەکی زۆر بوو، ئەمەش ئاماژەیەک بوو بۆ ئەوەی نیشان بدات کە ئەو بەهای کولتوور و کۆمەڵگەی فەرەنسی بەسەر پارەدا داوە. ئەوەی ڕۆتشیلد کردوویەتی لە ئاهەنگەکانی بەناوبانگی پۆتلاتچ لە باکووری ڕۆژئاوای ئەمریکا دەچوو: بە لەناوبردنی سامانەکەی کە جار جارە لە ئۆرگییەکی زەبەلاحی فێستیڤاڵ و ئاگرکردنەوەدا، هۆزێکی هیندی هێمای دەسەڵاتی خۆی بوو بەسەر هۆزەکانی دیکەدا. بنەمای دەسەڵاتەکەی پارە نەبوو بەڵکو توانای خەرجکردنی بوو، و متمانەی بە باڵادەستییەک کە هەموو ئەو شتانەی کە پۆتلاتچ لەناویان بردبوو بۆی بگەڕێنێتەوە.

لە کۆتاییدا ئاهەنگەکانی بارۆن ڕەنگدانەوەی خواستی ئەو بوو بۆ تێکەڵبوون نەک تەنها لە جیهانی بازرگانی فەرەنسا بەڵکو لە کۆمەڵگاکەیدا. بە بەفیڕۆدانی پارە لەسەر پەنجەرەی دەفرەکانی، هیوای خواست ئەوە نیشان بدات کە دەسەڵاتەکەی لە پارە تێدەپەڕێت و دەچێتە ناو کایەی بەنرختری کولتوورەوە. ڕەنگە ڕۆتشیلد بە خەرجکردنی پارە قبوڵکردنی کۆمەڵایەتی بەدەستهێنابێت، بەڵام ئەو بنکە پشتگیرییەی کە بەدەستی هێنابوو، بنکەیەک بوو کە بە تەنیا پارە نەیدەتوانی بیکڕێت. بۆ دەستەبەرکردنی سامانەکەی دەبوو "بەفیڕۆی بدات". ئەوە بەخشندەیی ستراتیژییە بە کورتی- توانای نەرم و نیان لەگەڵ سامانەکەتدا، بیخەیتە کارەوە، نەک بۆ کڕینی شتومەک، بەڵکو بۆ بەدەستهێنانی دڵی خەڵک.

رەچاوکردنی سێیەم

مێدیسیەکانی سەردەمی ڕێنێسانس فلۆرانس دەسەڵاتی بێئەندازەی خۆیان لەسەر ئەو سامانە بنیاتنابوو کە لە بواری بانکیدا بەدەستیان هێنابوو. بەڵام لە فلۆرانس، کۆماری سەد ساڵە کە بوو، بیرۆکەی ئەوەی کە پارە دەسەڵات دەکڕێت، پێچەوانەی هەموو بەها دیموکراسییە سەربەرزەکانی شارەکە بوو. کۆزیمۆ دی مێدیچی کە یەکەم کەس بوو لە خێزانەکەدا کە ناوبانگێکی زۆری بەدەستهێنا، بە هێشتنەوەی ناوبانگێکی نزم لە دەوری ئەمە کارێکی کرد. هەرگیز سامانەکەی خۆی نمایش نەکرد. بەڵام تا ئەو کاتەی لۆرێنزۆی نەوەکەی تەمەنی گەیشتە تەمەنی، لە ساڵانی ۱٤٧٠دا، سامانی خێزانەکە زۆر گەورە بوو، و کاریگەرییەکانیان زۆر بەرچاو بوو، بۆ ئەوەی زیاتر خۆیان لەبەر بکرێت.

کاتژمێری ڕەنگی بلێسە

لە کاتی هەڵمەتی کارنبایس لە میسر، ژمارەیەکی زۆر لە یۆنانیەکان بە هۆکارێک یان هۆکارێکی تر سەردانی ئەو وڵاتەیان کرد: هەندێکیان، وەک چاوەڕوان دەکرا، بۆ...

Machine Translated by Google

بازرگانی، هەندێکیان بۆ خزمەتکردن لە سوپادا، هەندێکی تر، بێ گومان، تەنها لەبەر کنجکاوی، بۆ ئەوەی بزانن چی دەبینن. لە نێو ئەو گەشتیارانەدا سیلۆسۆن کوڕی ئایسێس بوو کە برای دەربەدەری پۆلیکراتی سامۆس بوو. لەو کاتەی کە لە میسر بوو، سیلۆسۆن جەڵتەی بەختێکی نائاسایی هەبوو: بە پۆشاکێکی ڕەنگی بڵێسەی بە شەقامەکانی مەمفیسدا هەڵواسرابوو، کاتێک داریۆس کە لەو کاتەدا ئەندامی پاسەوانی کامبیس بوو و هێشتا هیچ گرنگییەکی تایبەتی نەبوو ، بەرێکەوت چاوی پێی کەوت و بە حەسرەتێکی لەناکاو بۆ خاوەندارێتیکردنی ئەو پۆشاکە دەستی بەسەردا گرت، هاتە لای سیلۆسۆن و ئۆفەرێکی بۆ کرد.

دڵەڕاوکێی ئەوپەڕی بۆ بەدەستهێنانی ئەوەندە ئاشکرا بوو بۆ سیلۆسۆن، کە ئیلهامبەخش بوو و وتی: "من ئەمە بە هیچ پارەیەک نافرۆشم، بەڵام ئەگەر پێویست بێت هەتبێت، ئەوا بە خۆڕایی پێت دەدەم. "
پاشان داریۆس بە گەرمی سوپاسی کرد و وەریگرت. سیلۆسۆن لە ئێستادا
تەنیا پێی وابوو کە بەهۆی سروشتی باشی گەمژانەی خۆیەوە لەدەستی داوە ؛ پاشان مردنی کامبیس و ڕاپەڕینی حەوتەکە لە دژی ماگوسەکان هات و داریۆس لەسەر تەختی پاشایەتی هاتە سەر تەخت. ئێستا سیلۆسۆن هەواڵی ئەوەی هەبوو کە ئەو پیاوەی کە داواکارییەکەی بۆ ئەو پۆشاکە ڕەنگ بڵێسەی پێشتر لە میسر ڕازی کردبوو، بووەتە پاشای فارس. بەپەلە ڕۆیشت بۆ سۆزا و لە دەرگای کۆشکی پاشایەتی دانیشت و بانگەشەی ئەوەی کرد کە لە لیستی فەرمی خێرخوازانی پاشادا هاتووە.
پاسەوانەکە ئیدیعای خۆی بۆ داریۆس ڕاگەیاند، کە بە سەرسوڕمانەوە پرسیاری ئەوەی کرد کە لەوانەیە ئەو پیاوە کێ بێت. وتی: "بە دڵنیاییەوە، وەک چۆن بەم دواییە هاتوومەتە سەر تەخت، ناتوانرێت هیچ یۆنانییەک هەبێت کە من قەرزاری خزمەتێک بم. تا ئێستا بەزەحمەت هیچیان لێرە بوون و بە دڵنیاییەوە بیرم ناچێت هیچ قەرزارێکی یۆنانییەکم.

بەڵام هەمووی بە هەمان شێوە بیهێنە ژوورەوە، تا بزانم مەبەستی لەم ئیدیعایە چییە".

پاسەوانەکە بە یاوەرییەوە سیلۆسۆنی بردە ناو ئامادەبوونی شاهانە و کاتێک وەرگێڕەکان لێیان پرسی کێیە و چیت کردووە بۆ پاساودانەوە بۆ ئەو لێدوانەی کە ئەو خێرخوازی پاشایە، داریۆسی چیرۆکی پۆشاکەکەی بیرخستەوە، و وتی کە ئەو... پیاوێک کە پێی بەخشیبوو. داریۆس هاوار دەکات: "کاکە، تۆ بەخشندەترینی پیاویت؛ چونکە لە کاتێکدا من هێشتا کەسێکی بێ دەسەڵات و هیچ دەرئەنجامێک بووم، تۆ دیارییەکت پێدام- بەڕاستی بچووک بوو، بەڵام شایەنی ئەو کاتە ئەوەندە سوپاسگوزاری بوو لەلایەن منەوە وەک ئەوەی ئەمڕۆ کە گەورەترین دیارییەکانی ئەمڕۆ دەیکەن. لە بەرامبەردا زیو و زێڕی زیاترت پێدەدەم لەوەی کە دەتوانیت بیژمێری، بۆ ئەوەی هەرگیز پەشیمان نەبیتەوە لەوەی کە جارێک چاکەیەکت لەگەڵ داریۆسی کوڕی هیستاسپیس کردووە.

""ئاغای من، " سیلۆسۆن وەڵامی دایەوە، "زێڕ و زیوم پێ مەدە، بەڵکو سامۆس بۆ من وەربگرەوە، دوورگەی زێدی من، کە ئێستا لەوەتەی ئۆرۆیتس کوشتویەتی

Machine Translated by Google

پۆلیکراتی برام لە دەستی یەکێک لە خزمەتکارەکانماندایە. با سامۆس دیاری تۆ بێت بۆ من- بەڵام با هیچ کەسێک لە دوورگەکەدا نەکوژرێت و نەکرێتە کۆیلە.”

داریۆس بە داواکارییەکەی سیلۆسۆن ڕازی بوو، هێزێکی بە فەرماندەیی ئۆتانێس کە یەکێک بوو لە حەوت کەسەکە ڕەوانەی کرد و فەرمانی پێکرا هەموو ئەو کارانەی کە سیلۆسۆن داوای کردبوو بیکەن.

مێژووەکان. هێرۆدۆتوس. سەدەی پێنجەمی پێش زایین

لۆرێنزۆ بە شێوازی خۆی کێشەکەی چارەسەر کرد بە پەرەپێدانی ستراتیژی سەرقاڵکردن کە لەو کاتەوە خزمەت بە خەڵکی دەوڵەمەند کردووە: بووە بەناوبانگترین پاترۆنی هونەر کە مێژوو تا ئێستا ناسیبێتی. نەک هەر خەرجیەکی زۆری بۆ تابلۆکان خەرج دەکرد، بەڵکو باشترین قوتابخانەی شاگردی ئیتاڵیا بۆ هونەرمەندەکانی گەنج دروستکرد. هەر لە یەکێک لەو قوتابخانانە بوو کە میشێل ئەنجێلۆی گەنج بۆ یەکەمجار سەرنجی لۆرێنزۆی بەلای خۆیدا ڕاکێشا و ئەو هونەرمەندە بانگهێشتی هونەرمەندەکەی کرد کە بێت و لە ماڵەکەیدا بژی. هەمان شت لەگەڵ لیۆناردۆ داڤینچیدا کرد. کاتێک لە ژێر باڵەکەیدا بوو، مایکل ئەنجێلۆ و لیۆناردۆ بە بوون بە هونەرمەندی دڵسۆز لە ئەستێرەخانەکەیدا، بەخشندەییەکەیان بەرامبەر بەخشینەوە.

هەر کاتێک لۆرێنزۆ ڕووبەڕووی دوژمنێک دەبووەوە، چەکی پاترۆناژەکەی بەکاردەهێنا. کاتێک پیزا، دوژمنی نەریتی فلۆرانس، لە ساڵی ١٤٧٢اهەڕەشەی یاخیبوونی لێکرد، لۆرێنزۆ خەڵکەکەی ئارام کردەوە بە ڕشتنی پارە بۆ ناو زانکۆکەی کە سەردەمانێک شانازی و خۆشی بوو بەڵام لە مێژە بریقەی خۆی لەدەستدابوو. پیزانەکان هیچ بەرگرییەکیان نەبوو بەرامبەر بەم مانۆڕە فێڵبازە، کە لە هەمان کاتدا خۆشەویستییان بۆ کولتوور خۆراک دەدا و ئارەزووی شەڕیان کاڵ دەکردەوە.

لێکدانەوە بێ گومان لۆرێنزۆ هونەرەکانی خۆشدەویست، بەڵام پاڵپشتیکردنی هونەرمەندان ئەرکێکی پراکتیکیشی هەبوو، کە ئەو زۆر ئاگاداری بوو. لەو کاتەدا لە فلۆرانس، ڕەنگە بانکی کەمترین ڕێگەی سەرسام بوویێت بۆ بەدەستهێنانی پارە، و بە دڵنیاییەوە سەرچاوەیەکی ڕێزدار نەبوو بۆ دەسەڵات. هونەرەکان لە جەمسەرەکەی تردا بوون، جەمسەری تێپەڕبوونی نیمچە ئایینی. لۆرێنزۆ بە خەرجکردنی بۆ هونەر، بۆچوونی خەڵکی لەسەر سەرچاوەی ناشیرینی سامانەکەی شلکردەوە، خۆی لە ئاغایەتیدا پۆشی. هیچ سوودێکی باشتر لە بەخشندەیی ستراتیژی نییە لەوەی کە سەرنج لە واقیعێکی ناخۆشدا سەرقاڵ بکەیت و خۆت لە پۆشاکی هونەر یان ئاییندا بپێچیتەوە.

چاودێری IV

Machine Translated by Google

لویسی چواردەهەم چاوێکی هەڵۆی هەبوو بۆ هێزی ستراتیژی پارە. کاتێک هاتە سەر تەخت، ئاغا بەهێزەکان بەم دواییە دڕکێکیان لە لایەنی پاشایەتیدا سەلماندبوو، و بە یاخیبوونەوە دەکوڵان. بۆیە ئەم ئەرستۆکراتیانەی هەژار کرد بەو شێوەیەی کە پارەیەکی زۆریان بۆ پاراستنی پێگەی خۆیان لە دادگادا خەرج کرد. وایان لێکرد بۆ بژێوی ژیانیان وابەستەی گەورەیی شاهانە بن، لە نینۆکەکانیدا بوون.

دواتر لویس بە بەخشندەیی ستراتیژی ئاغاکانی هێنایە سەر ئەژنۆ. ئەو بەم شێوەیە کاردەکات: هەرکاتێک سەرنجی دەربارییەکی سەرسەختی دەدا کە پێویستی بە بەدەستهێنانی کاریگەرییەکەی هەبوو، یان پێویستی بە چەقاندنی کێشە دروستکردنەکەی بوو، ئەوا سامانە فراوانەکەی بەکاردەهێنا بۆ نەرمکردنی خاکەکە. سەرەتا قوربانیەکەی پشتگوێ دەخست، پیاوەکەی تووشی دڵەڕاوکێ دەکرد. پاشان پیاوەکە لەناکاو بۆی دەردەکەوێت کە کوڕەکەی پۆستێکی مووچەیەکی باشی پێدراوە، یان پارە بە شێوەیەکی ئازادانە لە ناوچەی زێدی خۆیدا خەرج کراوە، یان تابلۆیەکی پێدراوە کە لە مێژە تامەزرۆی بووە. دیارییەکان لە دەستی لویسەوە دەڕژان. لە کۆتاییدا، چەند هەفتەیەک یان چەند مانگێک دواتر، لویس داوای ئەو چاکەیەی دەکرد کە بە درێژایی ماوە پێویستی پێی بوو. پیاوێک کە جارێک سوێندی خواردبوو کە هەر شتێک بکات بۆ ڕێگریکردن لە پاشا، بۆی دەردەکەوێت کە ئارەزووی شەڕکردنی لەدەستداوە. بەرتیلێکی ڕاستەوخۆ دەیکردە یاخی؛ ئەمە زۆر فێڵبازتر بوو. لویس لەبەردەم زەوییەکی ڕەقبوودا کە هیچ شتێک نەیتوانی ڕەگی تێدا داکوتێت، خاکەکەی شل کردەوە پێش ئەوەی تۆوەکانی بچێنێت. لێکدانەوە لویس تێگەیشت کە توخمێکی سۆزداری قووڵ لە هەڵوێستی ئێمەدا هەیە بەرامبەر بە پارە، توخمێک دەگەڕێتەوە بۆ منداڵی. کاتێک ئێمە منداڵین، هەموو جۆرە هەستێکی ئاڵۆز سەبارەت بە دایک و باوکمان لە دەوری دیارییەکان کۆدەبێتەوە؛ ئێمە بەخشینی دیارییەک وەک نیشانەی خۆشەویستی و پەسەندکردن دەبینین. وە ئەو توخمە سۆزدارییە هەرگیز نامێنێت. وەرگرانی دیاری، دارایی یان شتی تر، لەناکاو وەک منداڵ لاواز دەبن، بەتایبەتی کاتێک دیارییەکە لە کەسێکی دەسەڵاتدارەوە بێت. ناتوانن خۆیان لە کردنەوەی خۆیان بپارێزن؛ ئیرادەیان شل بووەتەوە، وەک چۆن لویس خاکەکەی شل کردووەتەوە.

بۆ ئەوەی باشترین سەرکەوتن بەدەست بهێنیت، پێویستە دیارییەکە لە دۆخێکی نائاساییدا بێتە دەرەوە. پێویستە جێگەی سەرنج بێت کە دیارییەکی وەک ئەو پێشتر نەدراوە، یان پێشتر شانێکی سارد لەلایەن بەخشەرەوە هاتووە. تا زیاتر بیدەیت بە کەسانی دیاریکراو، ئەم چەکە بێدەنگتر دەبێت. ئەگەر دیارییەکانت بە شتێکی ئاسایی وەرنەگرن، ببنە ئەهریمەنی بێ منەت، ئەوا ناڕەزاییان دەبێت لەوەی کە پێدەچێت خێرخوازی بێت. ئەو دیارییە لەناکاو و چاوەڕواننەکراو و یەکجارەکییە منداڵەکانتان تێکنادات؛ لە ژێر پەنجەی گەورەی تۆدا دەیانهێڵێتەوە.

Machine Translated by Google

ڕەچاوکردن ٧

فوشیمیا فرۆشیاری ئەنتیک کە لە سەدەی حەڤدەهەمدا لە شاری ئیدۆ (ناوی پێشووی تۆکیۆ) دەژیا، جارێک لە چایخانەیەکی گوندێکدا وەستا. دوای ئەوەی چێژ لە کوپێک چای خواردەوە، چەند خولەکێکی بە وردبینی لە کوپەکە بەسەر برد، لە کۆتاییدا پارەی دا و لەگەڵ خۆی برد. پیشەسازێکی ناوچەکە، کە سەیری ئەمەی دەکرد، چاوەڕێی ئەوە بوو تا فوشیمیا دوکانەکەی بەجێهێشت، پاشان لە پیرەژنەکە نزیک بووەوە کە خاوەنی چایخانەکە بوو و لێی پرسی ئەم پیاوە کێیە؟

پێی وتووە بەناوبانگترین شارەزای ژاپۆنە، بازرگانی ئەنتیک بوو بۆ ئاغای ئیزومۆ. پیشەوانەکە لە دوکانەکە ڕایکردە دەرەوە و فوشیمیا کەوت و داوای لێکرد کە جامەکەی پێ بفرۆشێت، کە بە ڕوونی دەبێت بەنرخی هەبێت ئەگەر فوشیمیا بەو شێوەیە حوکم بدات. فوشیمیا بە دڵەوە پێکەنی و وتی: "ئەوە تەنها کوپێکی ئاسایی کەلوپەلی بیزنە و بە هیچ شێوەیەک بەهایەکی نییە. هۆکاری سەیرکردنی ئەوە بوو کە پێدەچوو هەڵمەکە بە شێوەیەکی سەیر بەوەوە هەڵواسرابێت و منیش پرسیارم دەکرد ئایا لە شوێنێکدا دزەکردن نییە". (پەرستیارانی ئاهەنگی چا خواردنەوەکە حەزیان لە هەر جوانییەکی نامۆ یان بەرێکەوت بوو لە سروشتدا.) بەو پێیەی کە پیشەوانەکە هێشتا زۆر بەو شتە پەرۆش بوو، فوشیمیا کوپەکەی بە خۆڕایی پێدا.

پیشەوانەکە کوپەکەی بەدەوری خۆیدا برد، هەوڵی دەدا شارەزایەک بدۆزێتەوە کە بە نرخێکی زۆر هەڵسەنگاندنی بۆ بکات، بەڵام بەو پێیەی هەموویان وەک کوپێکی چای ئاسایی ناسیبوویان، نەگەیشتە هیچ شوێنێک. زۆری نەخایاند کارەکەی خۆی پشتگوێ دەخست، تەنیا بیری لە جامەکە و ئەو بەختەوەرییە دەکردەوە کە دەتوانێت بیهێنێت. لە کۆتاییدا چووە ئیدۆ بۆ ئەوەی لە دوکانەکەی لەگەڵ فوشیمیا قسە بکات. لەوێ بازرگانەکە کە تێگەیشت کە بەبێ ئاگاداری خۆی ئازاری ئەم پیاوەی داوە بەو پێیەی باوەڕی بەوە هەبێت کە جامەکە بەهایەکی زۆری هەیە، وەک میهرەبانییەک ١٠٠ڕیۆی (پارچە زێڕین)ی پێدا بۆ جامەکە. بەڕاستی جامەکە مامناوەند بوو، بەڵام ئەو ویستویەتی پیشەسازییەکە لە وەسوەسەی خۆی ڕزگار بکات، لە هەمان کاتدا ڕێگەی پێدەدات هەست بکات کە هەوڵەکانی بەفیڕۆ نەدراوە. پیشەوانەکە سوپاسی کرد و ڕۆیشت.

پارە هەرگیز ئەوەندە بە قازانج خەرج ناکرێت کە کاتێک vouفێڵیان لێ کراوە؛ چونکە لە یەک لێدان وریاییت کڕیوە.

ئارسەر شوپنهاوێر، ١٧٨٨-١٨٦٠

زۆری نەخایاند قسە لەسەر کڕینی ئەو کوپە چایە لەلایەن فوشیمیا بڵاوبووەوە. هەموو بریکارێک لە...

ژاپۆن هاوارێکی زۆری لێکرد کە بیفرۆشێت، بەو پێیەی کوپێک کە بە ١٠٠ڕیۆی کڕیبووی دەبێ بەهای زۆر زیاتری هەبێت.

هەوڵیدا ئەو بارودۆخە ڕوون بکاتەوە کە تێیدا...

Machine Translated by Google

ئەو جامەکەی کڕیبوو، بەڵام بازرگانەکان نەیانتوانی بێزار بکرێن. دواجار فوشیمیا وازی لێهێنا و جامەکەی خستە بازارەوە بۆ فرۆشتن.

لە کاتی زیادکردنەکەدا دوو کڕیار لە یەک کاتدا ٢٠٠ڕیۆیان بۆ ئەو کوپە چایە پێشکەش کرد، پاشان دەستیان کرد بە شەڕ لەسەر ئەوەی کێ یەکەمجار پێشنیاری کردووە. شەڕەکەیان بەسەر مێزێکدا وەرگەڕا و کوپەکەی چایەکە کەوتە سەر زەوی و چەند پارچەیەک شکا.

زیادکردنەکە بە ڕوونی کۆتایی هاتبوو. فوشیمیا کوپەکەی لێدا و چاکی کردەوە، پاشان دووری هەڵیگرت، پێی وابوو کارەکە تەواو بووە. بەڵام ساڵانێک دواتر مامۆستای گەورەی چای ماتسودایرا فومای سەردانی فرۆشگاکەی کرد، و داوای بینینی کوپەکە کرد، کە تا ئەو کاتە بووبووە ئەفسانەیی. فومای پشکنینی بۆ کرد. وتی: "وەک پارچەیەک، ئەوە تا زۆر شت نییە، بەڵام مامۆستایەکی چا زیاتر لە بەهای ناوەکی خەڵاتی هەست و پەیوەندی دەدات." بە برە پارەیەکی زۆر جامەکەی کڕی. کارێکی بەیەکەوە چەسپاو کە کەمتر لە پیشەسازی ئاسایی بووبووە یەکێک لە بەناوبانگترین شتەکانی ژاپۆن.

لێکدانەوە

چیرۆکەکە سەرەتا لایەنێکی جەوهەری پارە نیشان دەدات: کە مرۆڤەکانن کە دروستیان کردووە و مرۆڤەکان مانا و بەهای پێ دەچێنن. دووەم: لەگەڵ شتەکاندا وەک لە پارەدا، ئەوەی کە دەرباری زۆرترین بەهای پێدەدات، ئەو هەست و هەستانەیە کە تێیدا چەسپاون- ئەمانەن کە وایان لێدەکات شایەنی هەبن. وانەیەکە سادەیە: تا دیارییەکانت و کردەوە بەخشندەییەکانت زیاتر یاری بە هەست و سۆز بکەن، بەهێزتر دەبن. ئەو شتە یان چەمکەی کە یاری بە هەستێکی بارگاویکراو دەکات یان ئاکۆردێکی هەست دەدات، هێزێکی زیاتری هەیە لەو پارەیەی کە بەفیڕۆی دەدەیت بۆ دیارییەکی گرانبەها و لە هەمان کاتدا بێ ژیان.

VI ڕەچاوکردنی

ئاکیمۆتۆ سوزوتۆمۆ، لایەنگری دەوڵەمەندی ئاهەنگی چا خواردنەوە، جارێک 100ڕیۆی (پارچە زێڕ)ی بە لاپەرەکەی بەخشی و ڕێنمایی کرد کە قاپێکی چای بکرێت کە لەلایەن بریکارێکی دیاریکراوەوە پێشکەشی کرابوو. کاتێک پەیجەکە قاپەکەی بینی، گومانی هەبوو کە بەهای ئەوەندە بێت، و دوای موزایەدەی زۆر نرخەکەی بۆ ٩٥ڕیۆ کەمکردەوە. چەند ڕۆژێک دواتر، دوای ئەوەی سوزوتۆمۆ قاپەکەی خستە بەکارهێنان، پەیجەکە بە شانازییەوە پێی گوت کە چی کردووە.

Machine Translated by Google

“تۆ چ جاهیلێکیت!” سوزوتۆمۆ وەڵامی دایەوە. ئاماژەی بەوەشکردووە، قاپێکی چا کە هەر کەسێک داوای ١٠٠پارچە زێڕی بۆ بکات، تەنها دەتوانێت میراتێکی خێزانیی بێت، شتێکی لەو جۆرەش تەنها کاتێک دەفرۆشرێت کە خێزانەکە فشاریان لەسەر بێت بۆ پارە. وە لەو حاڵەتەدا بە هیوای دۆزینەوەی کەسێک دەبن کە تەنانەت ١٥٠پارچەش بدات بۆی. کەواتە چ جۆرە کەسێکە کە هەستەکانیان لەبەرچاو ناگرێت؟ تەواو جیاواز لەوە، کوریۆیەک کە 100ڕیۆی بۆ دەدەیت شتێکە شایەنی ئەوەیە هەتبێت، بەڵام یەکێک کە تەنها 95تێچووی هەبووە، کاریگەرییەکی مامناوەند دەدات. بۆیە هەرگیز با جارێکی تر ئەو قاپە چایە ببینمەوە!” وە قاپەکەی قفڵ کردبوو، هەرگیز نەیدەهێنایە دەرەوە.

لێکدانەوە

کاتێک پێداگری دەکەیت لەسەر ئەوەی کەمتر بدەیت، لەوانەیە پێنج ڕیۆکەت پاشەکەوت بکەیت، بەڵام ئەو سووکایەتییەی کە دروستی دەکەیت و ئەو کاریگەرییە هەرزانەی کە دروستی دەکەیت، ناوبانگت تێدەچێت، ئەمەش ئەو شتەیە کە خەڵاتی بەهێزە لە سەرووی هەموو شتێکەوە. فێربە باجی تەواو بدەیت- لە کۆتاییدا زۆرت پاشەکەوت دەکات.

دیارییەکی ماسی

کونگ-یی هسیو، یەکەمی بەرنامەی لو، حەزی لە ماسی بوو. بۆیە خەڵکی هەموو وڵات بە ویژدان ماسییان دەکڕی، کە پێشکەشی دەکرد.
بەڵام کونگ یی ئەو دیاریانەی قبوڵ نەدەکرد. لە بەرامبەر هەنگاوێکی لەو شێوەیەدا برا بچووکەکەی نارەزایی دەربڕی و وتی: بەراستی تۆ حەزت لە ماسییە.
بۆ ئێستای ماسی قبوڵ ناکەن؟” لە وەڵامدا وتی: تەنها لەبەر ئەوەی حەزم لە ماسییە، ئەو ماسییەم قبوڵ نەدەکرد کە پێیاندام. بەراستی ئەگەر ماسییەکانم قبوڵ کرد، دەخرێنە ژێر فەرزێکەوە بەرامبەریان. کاتێک کە خراوەتە ژێر پابەندبوونێکەوە بەرامبەریان، کاتێک دەبێت یاساکە بچەمێنمەوە. ئەگەر یاساکە بچەمێنمەوە، لە پۆستی سەرۆکایەتیی ئەمریکا دوور دەخرێنەوە. دوای ئەوەی لە پۆستی سەرۆکایەتی ئەمریکا دەرکرام، ڕەنگە نەتوانم ماسی بۆ خۆم دابین بکەم. بە پێچەوانەوە ئەگەر ماسییەکانیان لێ وەرنەگرم و لە پۆستی سەرۆکایەتیی وەزیران دوور نەکرێنمەوە، هەرچەندە حەزم لە ماسی بێت، هەمیشە دەتوانم ماسی بۆ خۆم دابین بکەم”.

هان-فی-تزو، فەیلەسوفی چینی، سەدەی سێیەمی پێش زایین

ڕەچاوکردنی VII

Machine Translated by Google

کاتێک لە نزیک سەرەتای سەدەی حەڤدەهەم لە ژاپۆن، گروپێک
ژەنەراڵەکان لە کاتێکدا پێش شەڕێکی گەورە دوور بوون بە سازدانی پێشبڕکێیەکی بۆنخۆشی بخور. هەر بەشداربوویەک
خەڵاتێکی بۆ پێشبڕکێکە کۆکردەوە
براوەکان- کەوان، تیر، زین و ئەو شتانەی تر کە جەنگاوەرێک ئارەزووی دەکات.
بەرێکەوت پەروەردگاری گەورە دات ماسامونێ بەلایدا تێپەڕی و هاندرا بۆ...
بەشداری کردن. بۆ خەڵاتێک ئەو قەوزەی پێشکەش کرد کە بە پشتێنەکەیەوە هەڵواسرابوو.
هەمووان پێکەنین، چونکە کەس نەیدەویست ئەم شتە هەرزانە بباتەوە. یەکێک لە ڕاگرەکانی...
خانەخوێ لە کۆتاییدا قەوزەکەی قبوڵ کرد.
بەڵام کاتێک حیزبەکە جیا بووەوە و ژەنەراڵەکان قسەیان دەکرد
لە دەرەوەی چادرەکە، ماسامونێ ئەسپە شازەکەی هێنایە سەر و پێیدا
بۆ ڕاگرەکە. گوتی: «لەوێ ئەسپێک لە قەوزە دەرچووە.» ەکە
ژەنەراڵە سەرسوڕهێنەرەکان لەناکاو پەشیمان بوون لە سووکایەتیکردنیان بە دیارییەکەی ماسامونێ.
لێکدانەوە
ماسامونێ لەم شتانەی خوارەوە تێگەیشت: پارە توانا دەدات بە خاوەنەکەی
بۆ ئەوەی چێژ بە کەسانی تر ببەخشێت. تا زیاتر بتوانیت ئەم کارە بکەیت، زیاتر سەرنجت ڕادەکێشیت
سەرسامبوون. کاتێک وا لە ئەسپێک دەکەیت لە قەوزەیەک دەربچێت، تۆ دەدەیت بە...
نیشاندانی کۆتایی دەسەڵاتی خۆت.

وێنە: ڕووبارەکە. بۆ پاراستنی خۆت یان بۆ ڕزگارکردنی سەرچاوەکە، تۆ بەنداوی
دەکەیت. بەڵام زۆری پێناچێت ئاوەکان تەڕ و تاعون دەبن. تەنیا پیسترین فۆرمەکانی
ژیان دەتوانن لەم جۆرە ئاوە چەقبەستووانەدا بژین؛ هیچ شتێک بەسەریاندا ناڕوات،
هەموو بازرگانییەک دەوستێت. بەنداوەکە لەناو ببەن. کاتێک ئاو دەڕژێت و دەسوڕێتەوە،
لە بازنەی گەورەتردا زۆری و سامان و دەسەڵات دروست دەکات. ڕووبارەکە دەبێت جار
جار لافاو ببێت بۆ ئەوەی شتە باشەکان گەشە بکەن.

من تەنها پارەم لەو کەسانە وەرگرت کە توانای کرینی پارەیان هەبوو و ئامادە بوون بچنە ژوورەوە
لەگەڵ من لە پیلانەکاندا کە خەیاڵیان دەکرد ئەوانی دیکە پشم بکەن. ئەوان پارەیان دەویست
لە پێناو خۆیدا. من بۆ ئەو شتە لوکس و چێژانەی کە توانای کڕینی هەبوو، ویستم
من. بە دەگمەن خەمی سروشتی مرۆڤیان هەبوو. ئەوان کەمیان دەزانی-و

Machine Translated by Google

کەمتر گرنگییان بە هاوپیاوەکانیان دەدا. ئەگەر ئەوان خوێندکاری زیاتری سروشتی مرۆڤ بوونایە، ئەگەر کاتێکی زیاتریان بدایە
بە هاوڕێیەتی لەگەڵ هاوڕێکانیان و کەمتر بۆ ڕاوکردنی دۆلاری گەورە، ئەوا نمرەی هێندە ئاسان نەدەبوون.

"منداڵێکی زەرد" ١٨٧٥-١٩٧٦ .WEIL

دەسەڵات: ئەو پیاوە گەورەیەی کە بەدبەختە، گەمژەیەکی گەورەیە، مرۆڤیش لە شوێنە بەرزەکاندا ناتوانێت هیچ خراپەکارییەکی
بە ئەندازەی تەماح زیانبەخشی هەبێت. مرۆڤی بەدبەخت نە دەتوانێت نە خاکەکان داگیر بکات و نە ئاغاکان، چونکە هاوڕێیەکی
زۆری نییە کە ڕەنگە ئیرادەی خۆی لەگەڵیاندا کار بکات. هەرکەسێک بیەوێت هاوڕێی هەبێت، نابێت موڵک و ماڵی خۆی
خۆشبوێت بەڵکو دەبێت هاوڕێیەتی بەدەستبهێنێت بە ڕێگەی دیاری دادپەروەرانە؛ چونکە بە هەمان شێوەی کە بەردی لۆد بە
شێوەیەکی نادیار ئاسن بۆ خۆی ڕادەکێشێت، بە هەمان شێوە ئەو زێڕ و زیوانەی کە مرۆڤ دەیبەخشێت دڵی مرۆڤەکان
ڕادەکێشێت. (ڕۆمانسی گوڵ، گویلۆم دی لۆریس، نزیکەی (١٢٣٨-١٢٠٠

پێچەوانەکردنەوە

بەهێزەکان هەرگیز لەبیریان ناچێت کە ئەوەی بە خۆڕایی پێشکەش دەکرێت بە ناچاری فێڵێکە.
ئەو هاوڕێیانەی کە چاکە پێشکەش دەکەن بەبێ ئەوەی داوای پارە بکەن، دواتر شتێکی زۆر گرانتریان دەوێت لەو پارەیەی کە
تۆ دەیدات. موزایەدە کێشەی شاراوەی هەیە، چ ماددی و چ دەرونی. کەواتە فێربە پارە بدەیت و پارەیەکی باش بدەیت.

لە لایەکی ترەوە ئەم یاسایە دەرفەتی گەورە بۆ فێڵکردن و...
فریودان ئەگەر لە دیوەکەی ترەوە بەکاری بهێنیت. هەڵواسینی هاندانی نانخواردنی نیوەڕۆی بێبەرامبەر، پشکی
فێڵبازەکەیە لە بازرگانیدا.

هیچ پیاوێک لەم کارەدا لە سەرکەوتووترین فێڵبازی سەردەمی ئێمە، جۆزێف وایل، ناسراو بە "منداڵە زەردەکە" باشتر
نەبوو. منداڵە زەردەکە زوو زانی کە ئەوەی فێڵەکانی کردە مەمکین، تەماحی هاومرۆڤەکانیەتی. جارێک نووسیویەتی: "ئەم
ئارەزووە بۆ بەدەستهێنانی شتێک بە خۆڕایی، زۆر تێچووی زۆری بۆ زۆر کەس بووە کە مامەڵەیان لەگەڵ من و لەگەڵ پیاوە
فێڵبازەکانی دیکەدا کردووە.... کاتێک مرۆڤەکان فێردەبن -وەک گومانم هەیە بیکەن -کە دەتوانن'. شتێک بە خۆڕایی بەدەست
بهێنیت، تاوان کەم دەبێتەوە و هەمووومان بە هاوئاهەنگی زیاتر دەژین". بەدرێژایی ساڵان وایل چەندین ڕێگەی دارشت بۆ
ڕاکێشانی خەڵک بە ئاسۆی پارەی ئاسان. ئەو خانووبەرەی "بەخۆڕایی" دابەش دەکرد- کێ دەتوانێت بەرەنگاری ئۆفەرێکی لەو
شێوەیە بێتەوە؟- پاشان مژەرەکان فێردەبوون کە دەبێت ٢٥دۆلار بدەن بۆ ئەوەی ناویان تۆمار بکەن

Machine Translated by Google

فرۆشتنەکە. بەو پێیەی زەوییەکە بەخۆڕایی بوو، پێدەچوو شایەنی ئەو پارە زۆرە بێت و منداڵە زەردەکەش هەزاران دۆلاری لە تۆماری ساختەدا دەستدەکەوێت. لە بەرامبەردا کارێکی ساختەی دەدا بە مژەرەکانی. کاتەکانی تریش باسی پێشبڕکێی ئەسپێکی جێگیر بۆ مژەرەکان دەکرد، یان پشکێک کە لە چەند هەفتەیەکدا لەسەدا ٢٠٠داهاتی دەبێت. لەکاتێکدا چیرۆکەکانی دەخولاندەوە سەیری چاوەکانی مژەرەکەی دەکرد کە بە بیرکردنەوە لە نانخواردنێکی نیوەڕۆی بێبەرامبەر بە فراوانی دەکرانەوە.

وانەکە سادەیە: فێڵەکانت بە ئەگەری پارەی ئاسانەوە چەواشە بکە. مرۆڤەکان لە بنەڕەتدا تەمبەڵن، و دەیانەوێت سامان بکەوێتە چەناگەیانەوە نەک کار بۆی بکەن. بە برە پارەیەکی کەم ئامۆژگارییان پێ بفرۆشە کە چۆن ملیۆنان بەدەست بهێنن (پی تی بارنوم لە دواتردا لە ژیاندا ئەمەی کرد)، ئەو برە کەمەش دەبێتە سامانێک کاتێک بە هەزاران مژەر چەند هێندە دەکرێت. خەڵک بە ئاسۆی پارەی ئاسان ڕابکێشە و ژوورەکەت هەیە بۆ ئەوەی هێشتا فێڵێکی زیاتریان لەسەر بکەیت، بەو پێیەی تەماح ئەوەندە بەهێزە کە قوربانییەکانت کوێر بکات لە هەر شتێک. وە وەک منداڵە زەردەکە وتی نیوەی خۆشییەکە فێرکردنی وانەیەکی ئەخلاقییە: تەماح پارە نادات.

Machine Translated by Google

دوور بکەوەرەوە لە هەنگاونان بۆ ناو پێڵاوی پیاوێکی گەورە

حوکمدان

ئەوەی سەرەتا ڕوودەدات هەمیشە باشتر و ڕەسەنتر دەردەکەوێت لەوەی دوای ئەوە دێت. ئەگەر سەرکەوتوو بیت لە پیاوێکی گەورە یان دایک و باوکێکی بەناوبانگت هەبێت، دەبێت دوو هێندە دەستکەوتەکانیان بەدەستبهێنیت بۆ ئەوەی لەوان زیاتر بدرەوشێنیتەوە. لە سێبەری ئەواندا ون مەبە، یان لە ڕابردوویەکدا گیر مەخۆ کە دروستی خۆت نەبێت: ناو و ناسنامەی خۆت بە گۆڕینی ڕێڕەو دامەزرێنە. باوکی خۆبەزلزان بکوژە، میراتەکەی بێڕێزی پێبکە و بە درەوشاوەیی بە شێوازی خۆت دەسەڵات بەدەستبهێنە.

نایابی یەکەم بوون

زۆرێک لە پیشەکانیاندا وەک هەر فینیکسەکە دەدرەوشایەوە ئەگەر ئەوانی دیکە پێشیان نەهاتبا. یەکەم بوون سوودێکی گەورەیە؛ لەگەڵ بەرزایی، دوو هێندە باشتر. دەستی یەکەم مامەڵە بکە و زەوی سەرەوە دەبەیتەوە....

ئەوانەی یەکەم دەچن بە مافی لەدایکبوون ناوبانگ بەدەست دەهێنن، ئەوانەی بەدوایدا دەگەڕێن وەک کوڕی دووەم وان، خۆیان بە بەشە کەمەکانەوە ڕازی دەکەن.... سلێمان بە ژیرییەوە ئاشتیخوازی هەڵبژارد، شتە شەڕانگێزەکانی بە باوکی بەخشی. بە گۆڕینی ڕێڕەو ئاسانتر بوو ببێتە پاڵەوان.... وە فیلیپی دووەمی گەورەمان لە تەختی وریایی خۆیەوە هەموو جیهانی بەڕێوەبرد، سەردەمەکانی سەرسام کرد. ئەگەر باوکە نەدۆڕاوەکەی مۆدێلێکی وزە بووبێت، فیلیپ پارادایمێکی وریایی بوو.... ئەم جۆرە تازەگەرییە یارمەتی ئەو کەسانەی داوە کە ئامۆژگاری باشیان کردووە جێگەیەک لە لیستی گەورەکاندا بەدەستبهێنن.
داهێنەرەکان بەبێ ئەوەی هونەری خۆیان بەجێبهێڵن، ڕێگای هاوبەش بەجێدەهێڵن و تەنانەت لە پیشەکانی خۆڵەمێشی لەگەڵ تەمەنیشدا هەنگاوی نوێ بەرەو بەرزبوونەوە دەگرن. هۆراس شیعری ئیپیکی بە ڤێرجیل و مارشالیش تێکستی هۆراس بەخشی. تێرێنس کۆمیدی هەڵبژارد، پەرسیۆس بۆ تەنز، هەریەکەیان بە هیوای ئەوەی یەکەم بن لە ژانرەکەیدا. فانتازیا بوێرەکان هەرگیز ملکەچی تەقلیدی ئاسان نەبوو.

Machine Translated by Google

ئاوێنەیەکی گیرفان بۆ پاڵەوانەکان، BALTAsar GRACIÁN،
وەرگێڕانی لەلایەن کریستوفر ماورێر، ١٩٩٦

پێشێلکردنی یاسا

کاتێک لویسی چواردەهەم کۆچی دوایی کرد، لە ساڵی ١٧١٥، دوای حوکمڕانییەکی شکۆمەندانەی پەنجا و پێنج ساڵە، هەموو چاوەکان لەسەر نەوەزای نەوە و جێنشینی هەڵبژێردراوی بوو، کە لویسی پازدەهەمی داهاتوو بوو. ئایا ئەو کوڕە کە لەو کاتەدا تەمەنی تەنها پێنج ساڵ بوو، دەیسەلمێنێت کە سەرکردەیەکی گەورەی وەک پاشای خۆر؟ لویسی چواردەهەم وڵاتێکی لە لێواری شەڕی ناوخۆدا گۆڕیبوو بۆ دەسەڵاتی پێشەنگی ئەوروپا. ساڵانی کۆتایی حوکمڕانییەکەی سەخت بوو- پیر و ماندوو بوو- بەڵام هیوای ئەوە دەخواست کە منداڵەکە گەشە بکات و ببێتە جۆرێک لە فەرمانڕەوایەکی بەهێز کە خاکەکە بەهێز بکاتەوە و بناغە پتەوەکەی زیاد بکات کە لویسی چواردەهەم دانابوو.

بۆ ئەم مەبەستەش باشترین عەقڵی فەرەنسا وەک مامۆستای وانەبێژی منداڵەکە پێدرا، پیاوێک کە فێری هونەرەکانی دەوڵەتسازی دەکرد، لەو میتۆدانەی کە پاشای خۆر کامڵیان کردبوو. هیچ شتێک لە خوێندنەکەیدا پشتگوێ نەخراوە. بەڵام کاتێک لویسی پازدەهەم هاتە سەر تەختی پاشایەتی، لە ساڵی ١٧٢٦دا گۆڕانکارییەکی لەناکاو بەسەریدا هات: چیتر ناچار نەبوو بخوێنێت یان دڵی کەسانی دیکە دڵخۆش بکات یان خۆی بسەلمێنێت. بە تەنیا لە لوتکەی وڵاتێکی گەورەدا وەستابوو، سەروەت و سامان و دەسەڵات لە فەرمانی خۆیدا بوو. دەیتوانی بە ئارەزووی خۆی بیکات.

لە ساڵانی یەکەمی حوکمڕانیدا، لویس خۆی بەخشی بە چێژ و حکومەت و حکومەتەکەی لە دەستی وەزیرێکی متمانەپێکراودا بەجێهێشت، کە ناوی ئەندرێ هێرکول دی فلۆری بوو. ئەمەش نیگەرانییەکی کەمی لێکەوتەوە، چونکە گەنجێک بوو کە پێویستی بە چاندنی وەرزێری کێوی خۆی بوو، دی فلۆرییش وەزیرێکی باش بوو. بەڵام هێواش هێواش ڕوون بووەوە کە ئەمە زیاترە لە قۆناغێکی تێپەڕین. لویس هیچ بەرژەوەندییەکی لە حوکمڕانیدا نەبوو. خەمی سەرەکی ئەو، دارایی فەرەنسا نەبوو، یان ئەگەری شەڕێک لەگەڵ ئیسپانیا، بەڵکو بێزاری بوو. بەرگەی بێزاربوونی نەدەگرت و کاتێک کە ئاسکەکانی ڕاو نەدەکرد، یان کچە گەنجەکانی ڕاوەدوونابوو، کاتەکانی لەسەر مێزی قومارەکان دوور دەخستەوە و لە یەک شەودا بڕە پارەیەکی زۆری لەدەستدا.

دادگا وەک هەمیشە ڕەنگدانەوەی سەلیقەی حاکم بوو. قومار و ئاهەنگی زەبەلاح بوو بە وەسوەسە. دەربارەکان هیچ خەمی داهاتووی فەرەنسایان نەبوو- وزەکانیان دەڕژاند بۆ سۆزکردنی پاشا، دۆزینەوەی نازناوێک کە خانەنشینی ژیانیان بۆ بهێنێت و بۆ پۆستەکانی کابینە

Machine Translated by Google

داوای کارێکی کەم دەکەن بەڵام مووچەیەکی زۆر دەدەن. مشەخۆرەکان ڕوویان لە دادگا کرد و قەرزەکانی دەوڵەتیش ئاوساوی بوون.
لەساڵی ١٧٤٥لویس عاشقی مادام دی پۆمپادۆر بوو، ژنێک بە ڕەچەڵەک چینی ناوەند و لە ڕێگەی سۆز و زیرەکی و هاوسەرگیرییەکی باشەوە توانیبووی سەرهەڵبدات. مادام دی پۆمپادۆر بوو بە خانمە شاهانەی فەرمی؛ هەروەها بوو بە ناوبژیوانی فەرەنسا بۆ سەلیقە و مۆدە.

بەڵام مادامەکە تەماحی سیاسیشی هەبوو، لە کۆتاییدا وەک سەرۆکوەزیرانی نافەرمی وڵاتەکە دەرکەوت- ئەوە ئەو بوو نەک لویس کە دەسەڵاتی بەکرێگرتن و دەرکردنی بەسەر گرنگترین وەزیرەکانی فەرەنسادا هەبوو.

لەگەڵ گەورەبوونی لویس تەنها پێویستی بە لایەنگری زیاتر بوو. بە پاساوی...
ڤێرسای ئەو خانوویەکی قەحبەخانە دروستکرد بە ناوی پارک ئۆکس سێرفس، کە هەندێک لە جوانترین کچە گەنجەکانی فەرەنسای تێدابوو. ڕێڕەوی ژێرزەمین و کەیسی پلیکانە شاراوەکان وایکرد لویس لە هەموو کاتژمێرەکاندا بچێتە ژوورەوە. دوای مردنی مادام دی پۆمپادۆر، لە ساڵی ١٧٦٤،مادام دو باری وەک خاتوونێکی شاهانە شوێنی گرتەوە، کە زۆری نەخایاند هاتە سەر دەربارەکە و وەک دی پۆمپادۆر پێش خۆی دەستی کرد بە دەستوەردان لە کاروباری دەوڵەتدا. ئەگەر وەزیرێک دڵی خۆشی نەکردبا خۆی دەبینی کە لە کارەکەی دوورخرایەوە. هەموو ئەوروپا سەریان سوڕما کاتێک دو باری کچی نانەوایەک توانی ڕێکبخات بۆ دەرکردنی ئیتیان دی چۆیزول، وەزیری دەرەوە و بەتواناترین دیپلۆماتکاری فەرەنسا. زۆر کەم ڕێزی لێ گرتبوو. لەگەڵ تێپەڕبوونی کاتدا، فێڵباز و چەقۆکێشەکان هێلانەکانیان لە ڤێرسای دروستکرد، و ئارەزووی لویسیان بۆ ئەستێرەناسی و گرێبەستە جادووییەکان و گرێبەستە بازرگانییە ساختەکان ڕاکێشا. ئەو هەرزەکارە گەنج و نازدارەی کە ساڵانێک پێشتر دەستی بەسەر فەرەنسادا گرتبوو، تەنیا لەگەڵ تەمەندا خراپتر بووبوو.

ئەو دروشمەی کە بە سەردەمی لویسەوە پەیوەست بوو، "Après moi, le déluge"بوو -"دوای من لافاو"، یان، با فەرەنسا دوای نەمانی من برووخێت. و لە ڕاستیدا کاتێک لویس بەڕاستی ڕۆیشت، لە ساڵی ١٧٧٤،بەهۆی خراپەکارییەوە ماندوو بوو، وڵاتەکەی و دارایی خۆی لە پشێوییەکی ترسناکدا بوو. لویسی شانزەهەمی نەوەکەی میراتگری کایەیەکی زۆر پێویستی بە چاکسازی و سەرکردەیەکی بەهێز بوو. بەڵام لویسی شانزەهەم تەنانەت لە باپیرەی لاوازتر بوو، و تەنیا دەیتوانی سەیری ئەوە بکات کە وڵاتەکە بۆ ناو شۆڕش دادەبەزێت. لە ساڵی ١٧٩٢ئەو کۆمارەی کە شۆڕشی فەرەنسی هێنایە ئاراوە، کۆتایی هاتنی دەسەڵاتی پاشایەتی ڕاگەیاند، و ناوێکی نوێی بە پاشا دانا، “لویس دواهەمین”. چەند مانگێک دواتر لەسەر گیلۆتینەکە ئەژنۆی دا، سەری کە خەریک بوو ببڕدرێت، ئەو هەموو درەوشاوەیی و هێزەی لێسەندرایەوە کە پاشای خۆر وەبەرهێنانی لە تاجەکەدا کردبوو.

Machine Translated by Google

لێکدانەوە

لە وڵاتێکەوە کە لە کۆتاییەکانی ساڵانی ١٦٤٠دابەزیبووە ناو شەڕی ناوخۆوە، لویسی چواردەهەم بەهێزترین کایەی ئەوروپای دروستکرد. ژەنەراڵە گەورەکان لە ئامادەبوونی ئەودا دەلەرزین. جارێک چێشتلێنەرێک لە ئامادەکردنی چێشتێکدا هەڵەی کرد و خۆی کوشت نەک ڕووبەڕووی تووڕەیی پاشا بێتەوە. لویسی چواردەهەم خاوەنی چەندین خاتوون بوو، بەڵام دەسەڵاتیان لە ژووری نووستندا کۆتایی هات. دادگاکەی پڕکرد لە درەوشاوەترین عەقڵی ئەو سەردەمە. هێمای دەسەڵاتەکەی ڤێرسای بوو: بە ڕەتکردنەوەی قبوڵکردنی کۆشکی باوباپیرانی کە لۆڤەر بوو، کۆشکی خۆی لە شوێنێکدا دروستکرد کە ئەوکاتە ناوەڕاستی هیچ شوێنێک بوو، ئەمەش هێمای ئەوە بوو کە ئەمە نەزمێکی نوێیە کە دامەزراندووە، نەزمێکی بێ پێشینە. ڤێرسای کردە ناوەندی دەسەڵاتی خۆی، شوێنێک کە هەموو دەسەڵاتدارانی ئەوروپا ئیرەییان پێدەبرد و بە هەستێکی سەرسامییەوە سەردانیان دەکرد. لە بنەڕەتدا لویس بۆشاییەکی گەورەی وەرگرت- دەسەڵاتی پاشایەتیی خراپبووی فەرەنسا- و پڕیکرد لە هێماکانی خۆی و دەسەڵاتی درەوشاوە.

لە بەرامبەردا لویسی پازدەهەم هێمای چارەنووسی هەموو ئەو کەسانەیە کە میرات دەگرن شتێکی گەورە یان کە شوێن پێی پیاوێکی گەورە بکەون. پێدەچێت ئاسان بێت بۆ کوڕێک یان جێنشینێک لەسەر ئەو بناغە گەورەیەی کە بۆیان بەجێماوە بنیات بنێت، بەڵام لە کایەی دەسەڵاتدا پێچەوانەکەی ڕاستە. کوڕە نازدار و خۆبەخشەکە نزیکەی هەمیشە میراتەکە بەفیڕۆ دەدات، چونکە لە پێویستی باوکەوە دەست پێناکات بۆ پڕکردنەوەی بۆشاییەک. وەک ماکیاڤێلی دەڵێت، پێویستی ئەوەیە کە مرۆڤەکان پاڵدەنێت بۆ هەنگاونان و کاتێک پێویستییەکە نەما، تەنها ڕوتانەوە و خراپبوون دەمێنێتەوە. لویسی پازدەهەم بەهۆی ئەوەی پێویستی بە زیادکردنی کۆگای دەسەڵاتەکەی نەبوو، بە ناچاری خۆی بەدەست ئینسێریادا دا. لە سەردەمی ئەودا، ڤێرسای کە هێمای دەسەڵاتی پاشای خۆر بوو، بوو بە کۆشکێکی چێژوەرگرتن لە بانالیتی بێهاوتای، جۆرێک لە لاس ڤێگاسی پاشایەتی بۆربۆن. هاتە نوێنەرایەتی هەموو ئەو شتانەی کە جووتیارانی ستەملێکراوی فەرەنسا ڕقیان لە پاشاکەیان بوو و لە کاتی شۆڕشدا بە خۆشحاڵییەوە تاڵانیان کرد.

برینی پەریکلەکان

پێریکلیس لە گەنجیدا مەیلی بچووکبوونەوەی هەبوو لە ڕووبەڕووبوونەوەی خەڵک. هۆکارێک بۆ ئەمەش ئەوە بوو کە ئەو بە لێکچوونێکی دیاریکراوی لەگەڵ پیسیستراتۆسی ستەمکار دادەنرا و کاتێک ئەو پیاوانەی کە ساڵانێک بە باشی خەریکی یاریکردن بوون تێبینییان لەسەر سۆز و خۆشەویستی دەنگی پێریکلیس و نەرمی و ڕوانینی دەنگی ئەو دەکرد

Machine Translated by Google

قسەکردن، سەریان سوڕما لە لێکچوونی نێوان ئەو دووانە. ئەو ڕاستییەی کە دەوڵەمەند بووە و لە بنەماڵەیەکی بەڕێزەوە هاتووە و خاوەنی هاوڕێیەکی لە ڕادەبەدەر بەهێز بووە، ترسی دوورخستنەوەی زۆر ڕاستەقینەی بۆ کردووە و لە سەرەتای ژیانی پیشەییدا هیچ بەشدارییەکی لە سیاسەتدا نەکردووە بەڵکو خۆی تەرخان کردووە بۆ سەربازبوون، کە تێیدا... بوێری و خەریکی گەورەی نیشان دا.

بەڵام ئەو کاتە هات کە ئاریستیدس مرد. تێمیستۆکلس لە دەربەدەریدا، و سیمۆن زۆرجار لە هەڵمەتە دوورەکاندا ئامادەنەبوو. پاشان لە کۆتاییدا پێریکلیس بڕیاریدا خۆی بە حزبی خەڵکەوە ببەستێتەوە و لەبری دۆزی دەوڵەمەند و کەمەکان، دۆزی هەژاران و زۆرەکان هەڵبگرێت، سەرەڕای ئەوەی کە ئەمە تەواو پێچەوانەی میزاجی خۆی بوو، کە... بە تەواوی ئەرستۆکراتی بوو. وادیارە ترسی ئەوەی هەبووە گومانی ئەوەی لێبکرێت ئامانجی دیکتاتۆرییەتی: بەجۆرێک کە کاتێک بینی هاوسۆزی سیمۆن بە توندی لەگەڵ ئاغاکاندایە و سیمۆن بتەکەی حزبی ئەرستۆکراتییە، پێریکلیس دەستی کرد بە خۆبەزلزانین لەگەڵ خەڵکدا، بەشێکیش بۆ... خۆپاراستن و بەشێکیش لە ڕێگەی دەستەبەرکردنی دەسەڵات لە بەرامبەر ڕکابەرەکەیدا. ئێستا چووە سەر شێوازێکی نوێی ژیان. هەرگیز نەدەبینرا لە هیچ شەقامێکدا بڕوات جگە لەو شەقامەی کە بەرەو بازاڕ و ژووری ئەنجومەن دەڕۆیشت.

ژیانی پێریکلز، پلۆتارک، ج. ساڵانی ی١٢٠-٤٦زایینی

لویسی پازدەهەم تەنها یەک ڕێگەی دەربازبوونی لە تەڵەکە هەبوو کە چاوەڕێی کورەکە یان جێنشینەکەی دەکرد لە پیاوێکی وەک پاشای خۆر: لە ڕووی دەروونییەوە لە هیچەوە دەست پێبکات، ڕابردوو و میراتەکەی بێڕێزی بکات و بە ئاراستەیەکی تەواو نوێدا بڕوات، جیهانی خۆی دروست بکات. بەگریمانەیەک کە بژاردەت هەیە، باشترە بە تەواوی خۆت لە دۆخەکە بەدوور بگرێت، خۆت لەو شوێنەدا دابنێیت کە بۆشایی دەسەڵات هەیە، کە دەتوانیت ئەو کەسە بیت کە ڕێکوپێکی لە ئاژاوە دەربهێنیت بەبێ ئەوەی پێویست بکات ڕکابەری ئەستێرەیەکی دیکەی ئاسمان بکەیت. دەسەڵات پەیوەستە بە دەرکەوتنی گەورەتر لە مرۆڤەکانی تر و کاتێک لە سێبەری باوک، پاشا، گەورەی پێش خۆیدا ون دەبیت، بە هیچ شێوەیەک ناتوانیت ئامادەییەکی لەو شێوەیە پرۆژە بکەیت.

بەڵام کاتێک دەستیان کرد بە کردنی سەروەری بە بۆماوەیی، منداڵەکان بە خێرایی لە باوکیان خراپ بوون؛ و، ئەوەندە دوور لە هەوڵدان بۆ یەکسانکردنی فەزیلەتەکانی باوکیان، پێیان وابوو کە شازادە هیچ شتێکی تری نییە جگە لەوەی لە بێکاری و خۆبەخشی و هەموو چێژێکی جۆراوجۆردا لە هەموو ئەوانی دیکە سەرکەوتووتر بێت.

Machine Translated by Google

نیکۆلۆ ماکیاڤێلی، ١٤٦٩-١٥٢٧

ژیانی پیترۆ پێرۆجینۆ، نیگارکێش، نزیکەی ١٤٥٠-١٥٢٣

هەژاری هەندێک جار ڕەنگە چەندە سوودبەخش بێت بۆ ئەوانەی بەهرەمەندن، و چۆن ڕەنگە وەک هاندەرێکی بەهێز بێت بۆ ئەوەی لە هەر پیشەیەکدا کە هەڵیبژێرن، تەواو یان نایاب بن، دەتوانرێت زۆر بە ڕوونی لە کردەوەکانی پیترۆ پێرۆجینۆدا ببینرێت. بە ئاواتەخوازی توانای بەدەستهێنانی هەندێک پلەی بەرێز، دوای ئەوەی کارەساتی کارەساتبار لە پیرۆجیا بەجێهێشت و هاتە فلۆرانس، چەندین مانگ لەوێ بە هەژاری مایەوە، لەناو سنگێکدا خەوتبوو، بەو پێیەی هیچ جێگایەکی دیکەی نەبوو؛ شەوی کردە ڕۆژ و بە گەورەترین زەوقەوە بەردەوام خۆی بە خوێندنی پیشەکەیدا تەرخان کرد. دوای ئەوەی نیگارکێشان بووبوو بە سروشتی دووەم بۆی، تاکە چێژی پیترۆ هەمیشە ئەوە بوو کە لە پیشەکەیدا کار بکات و بەردەوام نیگارکێشان بێت. وە لەبەر ئەوەی هەمیشە ترسی هەژاری لەبەردەم چاویدا بوو، شتگەلێکی دەکرد بۆ ئەوەی پارە پەیدا بکات کە ڕەنگە خۆی بە زەحمەت نەکێشایە ئەگەر ناچار نەبووایە خۆی بژی. ڕەنگە سامان ڕێگای باشی بەڕووی خۆی و بەهرەکەیدا دابخات هەروەک چۆن هەژاری ڕێگای بۆ کردبووەوە، بەڵام پێویستی هانی دابوو لەبەرئەوەی ئارەزووی ئەوە بوو لە پێگەیەکی وەها نەگبەت و نزمەوە هەڵبستێت- ئەگەر ڕەنگە نەبێت بۆ لوتکە و باڵا بەرزییەکی باشی، پاشان لانیکەم تا ڕادەیەک کە بتوانێت بەشی ئەوە بکات کە لەسەری بژی. هەر لەبەر ئەم هۆکارە، هیچ ئاگاداری سەرما، برسێتی، ناڕەحەتی، ناڕەحەتی، زەحمەت و شەرمەزاری نەدەدا ئەگەر تەنیا بتوانێت ڕۆژێک بە ئاسوودەیی و پشوودان بژی؛ و هەمیشە دەیگوت -و وەک ئەوەی پەندێک بێت -کە دوای کەشوهەوای خراپ، دەبێت کەشوهەوای باش بەدوای خۆیدا بهێنێت و لە کاتی کەشوهەوای باشدا دەبێت خانوو بۆ پەناگە لە کاتی پێویستیدا دروست بکرێت.

ژیانی هونەرمەندان، جۆرجیۆ ڤاساری، ١٥١١-١٥٧٤

ڕەچاوکردنی یاسا

ئەسکەندەری مەکدۆنی لە گەنجیدا خولیایەکی باڵادەستی هەبوو- حەزێکی زۆری بە باوکی، شا فیلیپی مەقدۆنیا بوو. ڕقی لە شێوازی حوکمرانی فێڵباز و وریاانەی فیلیپ و قسە بۆمباوییەکانی و خواردنەوە و لەشفرۆشی و خۆشەویستی بۆ زۆرانبازی و کات بەفیرۆدانی دیکە بوو. ئەسکەندەر دەیزانی کە دەبێت خۆی بکاتە تەواو پێچەوانەی باوکە باڵادەستەکەی: خۆی ناچار دەکرد بوێر و بێباکانە بێت، زمانی کۆنترۆڵ دەکات و دەبێتە ئا

Machine Translated by Google

پیاوێکی کەم قسە، و کاتێکی بەنرخی لەدەست نەدەدا لە گەڕان بەدوای چێژەکاندا کە هیچ شکۆمەندییەکیان نەدەهێنا. هەروەها ئەسکەندەر نارەزایی دەربڕی لەوەی کە فیلیپ زۆربەی یۆنانەکانی داگیرکردووە: "باوکم بەردەوام دەبێت لە داگیرکردن تا هیچ شتێکی نائاسایی نامێنێت بۆ من بیکەم"، جارێک گلەیی کرد. لە کاتێکدا کوڕانی دیکەی پیاوە زلهێزەکان بە میراتگرتنی سامان و ژیانێکی کات بەسەربردن ڕازی بوون، ئەسکەندەر تەنها دەیویست لە باوکی تێپەڕێت، ناوی فیلیپ لە مێژوودا بسڕێتەوە بە تێپەڕاندنی دەستکەوتەکانی.

ئەسکەندەر خورانی دەکرد تا نیشانی کەسانی تر بدات کە چەندە لە باوکی باڵاترە. جارێک ئەسپفرۆشێکی تەسالۆنی ئەسپێکی خەڵاتی بە ناوی بوسێفالۆس هێنا بۆ ئەوەی بە فیلیپ بفرۆشێت. هیچ کام لە زاواکانی پاشا نەیانتوانی لە ئەسپەکە نزیک ببنەوە -زۆر دڕندە بوو -فیلیپ بازرگانەکەی گرت کە دڕندەیەکی بێسوودی لەو شێوەیەی بۆ هێنابوو. ئەلێکساندەر بە سەیرکردنی تەواوی کارەکە، ڕوخساری ڕوخسار ڕوخسار بوو و کۆمێنتێکی کرد، "چ ئەسپێک لەدەست دەدەن بەهۆی نەبوونی لێهاتوویی و ڕۆح بۆ بەڕێوەبردنی!" کاتێک چەند جارێک ئەمەی وت، دواجار فیلیپ بەس بوو، و تەحەدای کرد کە سواری ئەسپەکە بێت. بانگی بازرگانەکەی کردەوە، بە نهێنی هیوای خواست کوڕەکەی کەوتنێکی ناشرین و وانەیەکی تاڵ فێربێت. بەڵام ئەسکەندەر ئەو کەسە بوو کە وانەکەی فێرکرد: نەک هەر سواری بوسێفالۆس بوو، بەڵکو توانی بە خێرایی تەواو سواری ببێت، ئەو ئەسپەی ڕام کرد کە دواتر بە درێژایی ڕێگاکە دەیبات بۆ هیندستان. دەربارەکان بە شێوەیەکی کێوی چەپڵەیان لێدا، بەڵام فیلیپ لەناوەوە کۆبووەوە، کوڕێکی نەبینی بەڵکو ڕکابەرێکی دەسەڵاتەکەی دەبینی.

سەرپێچیکردنی ئەسکەندەر لە باوکی زیاتر بوێرتر بوو. ڕۆژێک ئەو دوو پیاوە لەبەردەم هەموو دەربارەکەدا دەمەقاڵەیەکی توندیان دروست کرد و فیلیپ شمشێرەکەی دەرهێنا وەک ئەوەی لێی بدات لە کوڕەکەی؛ بەڵام پاشا شەرابی زۆری خواردەوە، کەوتە کۆسپەوە.
ئەسکەندەر ئاماژەی بە باوکی کرد و گاڵتەی پێکرد و وتی: پیاوانی مەقدۆنیا، لەوێ ئەو پیاوە ببینن کە خۆی ئامادە دەکات لە ئەوروپاوە بۆ ئاسیا تێپەڕێت. ناتوانێت لە مێزێکەوە بۆ مێزێکی تر تێپەڕێت بەبێ ئەوەی بکەوێت".

کاتێک ئەسکەندەر تەمەنی هەژدە ساڵ بوو، دەربارییەکی ناڕازی فیلیپی کوشت.
لەگەڵ بڵاوبوونەوەی هەواڵی ڕژێمکوژییەکە لە یۆنان، شارێک لە دوای شارێک لە یاخیبوون لە فەرمانڕەوا مەقدۆنیاییەکانیان سەرهەڵدا. ڕاوێژکارانی فیلیپ ئامۆژگاری ئەسکەندەریان کرد کە ئێستا پاشا بووە، بە وریاییەوە بەردەوام بێت، وەک فیلیپ کردوویەتی و لە ڕێگەی فێڵبازییەوە داگیر بکات. بەڵام ئەسکەندەر شتەکانی بە شێوازی خۆی دەکرد: تا دوورترین شوێنەکانی شانشینی ڕێپێوانی دەکرد و شارۆچکە یاخیبووەکانی سەرکوت دەکرد و بە کاراییەکی دڕندانە ئیمپراتۆریەتەکەی یەکخستەوە.

لەگەڵ گەورەبوونی گەنجێکی یاخیبوو، زۆرجار خەباتی دژی باوک کەم دەبێتەوە،
و وردە وردە لە هەر ئەو پیاوە دەچێت کە ویستبووی سەرپێچی بکات.
بەڵام بێزاری ئەسکەندەر لە باوکی بە مردنی فیلیپ کۆتایی نەهات. کاتێک

Machine Translated by Google

یۆنانی چەسپاندبوو، چاوی لەسەر فارس بوو، ئەو خەڵاتەی کە لە باوکی ڕزگاری بووبوو، کە خەونی بە داگیرکردنی ئاسیایەوە بینیبوو. ئەگەر فارسەکانی بباتەوە، دواجار ئەسکەندەر لە شکۆمەندی و ناوبانگدا لە فیلیپ تێدەپەڕێت.

ئەسکەندەر بە سوپایەکی ٣٥هەزار کەسییەوە پەڕینەوە بۆ ئاسیا بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی هێزێکی فارسی کە ژمارەیان زیاتر لە ملیۆنێک بوو. پێش ئەوەی فارسەکان بخەنە شەڕەوە بە شارۆچکەی گۆردیۆمدا تێپەڕی. لێرە لە پەرستگای سەرەکی شارۆچکەکەدا، گالیسکەیەکی کۆن وەستابوو کە بە پەرۆ بەسترابوو کە لە تویکڵی دار کۆرنێل دروستکرابوو.

ئەفسانەیەک دەڵێت هەر پیاوێک بتوانێت ئەم پەرۆیانە -گرێی گۆردیان -هەڵبکاتەوە، حوکمڕانی جیهان دەکات. زۆرێک هەوڵیان دابوو ئەو گرێ زەبەلاح و ئاڵۆزە بکەنەوە، بەڵام هیچیان سەرکەوتوو نەبوون. ئەسکەندەر کە بینی بە دەستە ڕووتەکانی ناتوانێت گرێیەکە بکاتەوە، شمشێرەکەی دەرهێنا و بە یەک چەقۆ لە نیوە بڕییەوە. ئەم ئاماژەیە ڕەمزییە بە جیهانی نیشان دا کە ئەو وەک ئەوانی دیکە نایکات، بەڵکو ڕێگای خۆی دەسووتێنێت.

لە بەرامبەر مەترسییە سەرسوڕهێنەرەکاندا، ئەسکەندەر فارسەکانی داگیرکرد. زۆربەیان چاوەڕێیان دەکرد لەوێ بوەستێت- ئەوە سەرکەوتنێکی گەورە بوو، بەسە بۆ ئەوەی ناوبانگەکەی بۆ ئەبەد مسۆگەر بکات. بەڵام ئەسکەندەر هەمان پەیوەندی بە کردەوەکانی خۆیەوە هەبوو کە لەگەڵ باوکیدا هەیبوو: داگیرکردنی فارس نوێنەرایەتی ڕابردووی دەکرد، و دەیویست هەرگیز لەسەر سەرکەوتنەکانی ڕابردوو پشوو نەدات، یان ڕێگە بدات ڕابردوو لە ئێستا زیاتر بدرەوشێتەوە. ئەویش ڕووی لە هیندستان کرد و ئیمپراتۆریەتەکەی لە دەرەوەی هەموو سنوورە ناسراوەکان درێژکردەوە. تەنیا سەربازە ناڕازی و ماندووەکانی ڕێگریان لێدەکرد دوورتر بڕوات.

لێکدانەوە

ئەسکەندەر نوێنەرایەتی جۆرێکی زۆر نائاسایی دەکات لە مێژوودا: کوڕی پیاوێکی بەناوبانگ و سەرکەوتوو کە توانیویەتی لە شکۆمەندی و دەسەڵاتدا لە باوک تێپەڕێت. هۆکاری نائاسایی ئەم جۆرە سادەیە: باوک زۆرترین جار توانیویەتی سامانی خۆی، شانشینی خۆی کۆبکاتەوە، چونکە بە کەمێک یان هیچ دەست پێدەکات. حەزێکی بێهیوا پاڵنەری دەکات بۆ سەرکەوتن- هیچ شتێکی نییە بە فێڵبازی و پەلەقاژە لەدەستی بدات، باوکێکی بەناوبانگی خۆی نییە کە ڕکابەری بکات. ئەم جۆرە مرۆڤە هۆکاری هەیە بۆ ئەوەی باوەڕ بە خۆی بکات- بۆ ئەوەی باوەڕی بەوە هەبێت کە شێوازی کارکردنی باشترینە، چونکە، ئاخر ئەوە بۆی کاریگەری هەبوو.

کاتێک پیاوێکی ئاوا کوڕی دەبێت، دەبێتە زاڵ و ستەمکار،

سەپاندنی وانەکانی بەسەر کوڕەکەدا، کە لە بارودۆخێکدا ژیان دەستپێدەکات

Machine Translated by Google

بە تەواوی جیاواز لەوانەی کە باوک خۆی تێیدا دەستی پێکردووە. باوکەکە لەبری ئەوەی ڕێگە بە کورەکە بدات بە ئاراستەیەکی نوێدا بڕوات، هەوڵدەدات بیخاتە پێڵاوی خۆیەوە، ڕەنگە بە نهێنی ئاواتی ئەوە بخوازێت کورەکە شکست بهێنێت، وەک چۆن فیلیپ نیوە ویستویەتی ئەسکەندەر ببینێت کە لە بوسێفالۆسەوە فڕێدراوە. باوکان ئیرەیی بە گەنجی و وزەی کوڕەکانیان دەبەن، ئاخر ئارەزووی ئەوان کۆنترۆڵکردن و زاڵبوونە. کوڕەکانی ئەم جۆرە پیاوانە مەیلیان هەیە ترسنۆک و وریا بن، لە لەدەستدانی ئەوەی باوکەکانیان بەدەستیان هێناوە، دەترسن.

کوڕەکە هەرگیز لە سێبەری باوکی دەرناچێت مەگەر بەخێوکردنی...
ستراتیژی بێبەزەیی ئەسکەندەر: ڕابردوو بێڕێزی پێبکە، شانشینی خۆت دروست بکە، باوکەکە بخەرە سێبەرەوە لەبری ئەوەی ڕێگەی پێبدەیت هەمان شتت لەگەڵ بکات. ئەگەر لە ڕووی ماددیەوە نەتوانیت لە سفرەوە دەست پێ بکەیت- گەمژەیی دەبێت دەستبەرداری میراتێک بیت- دەتوانیت لانیکەم لە ڕووی دەروونییەوە لە سفرەوە دەست پێ بکەیت، بە فڕێدانی قورسایی ڕابردوو و هێڵکاری ئاراستەیەکی نوێ. ئەسکەندەر بە غەریزە دان بەوەدا دەنێت کە ئیمتیازەکانی لەدایکبوون بەربەستن لەبەردەم دەسەڵاتدا. کەواتە بێبەزەیی بە لەگەڵ ڕابردوودا- نەک تەنها لەگەڵ باوکت و باوکی بەڵکو لەگەڵ دەستکەوتەکانی پێشووت. تەنیا لاوازەکان لەسەر شانۆنامەکانیان پشوو دەدەن و حەزیان لە سەرکەوتنەکانی ڕابردووە؛ لە یاری دەسەڵاتدا هەرگیز کات نییە بۆ پشوودان.

کێشەی پاوڵ مۆرفی

بچووکترین ئاشنابوون بە شەترەنج ئەوە مرۆڤ نیشان دەدات کە جێگرەوەیەکی یاریکردنە بۆ هونەری جەنگ و لەڕاستیدا کات بەسەربردنێکی دڵخواز بووە بۆ هەندێک لە گەورەترین سەرکردە سەربازییەکان، لە ویلیامی فەتحکەرەوە تا ناپلیۆن. لە کێبڕکێی نێوان سوپای نەیاردا هەمان بنەماکانی هەردوو ستراتیژی و تاکتیک وەک لە شەڕی ڕاستەقینەدا نمایش دەکرێن ، هەمان دووربینی و دەسەڵاتەکانی حیسابکردن پێویستە، هەمان توانای پێشبینیکردنی پلانەکانی نەیار و ئەو توندییەی بڕیارەکان بەو توندییە بەدوایدا دەرئەنجامەکانیان، ئەگەر شتێک هەبێت، لەوەش بێبەزەییانەترە. زیاتر لەوەش، ئەوە ڕوونە کە پاڵنەرە نائاگاکانی کارپێکردنی یاریزانەکان تەنها خۆشەویستی شەڕانگێزی نییە کە تایبەتمەندی هەموو یارییە کێبڕکێییەکانە، بەڵکو خۆشەویستی تاریکترە کە باوک کوشتنە. ڕاستە ئامانجی ڕەسەنی گرتنی پاشا وازی لێ هێنراوە، بەڵام لە ڕوانگەی پاڵنەرەوە، جگە لە ڕێزگرتن لە خام، گۆڕانکارییەکی بەرچاو لە ئامانجی ئێستای تەعقیمکردنی لە بن جووڵەدا نییە.... " چێکمێت" بە واتای وشەیی "پاشا مردووە". ...

هی ئێمە

Machine Translated by Google

زانینی پاڵنەرە نائاگاکانی یاری شەترەنج پێمان دەڵێت کە ئەوەی نوێنەرایەتی دەکرد تەنها دەکرا ئارەزووی زاڵبوون بەسەر باوکەکەدا بووبێت بە شێوەیەکی قبوڵکراو... بێ گومان گرنگە کە [پاڵەوانی سەدەی نۆزدەهەمی شەترەنج پۆڵ] مۆرفی ئۆدیسەی بەرزبووەوە بۆ ناو کایە باڵاکانی شەترەنج تەنها ساڵێک دوای مردنی چاوەڕواننەکراوی لەناکاوی باوکی دەستی پێکرد، کە بۆی شۆکێکی گەورە بوو و ڕەنگە گریمانە بکەین کە هەوڵە درەوشاوەکانی بۆ بەرزکردنەوە، وەک هاملێتی شکسپیر و لێکدانەوەی خەونەکانی فرۆید ، کاردانەوەیەک بەرامبەر بەم ڕووداوە گرینگە....

ئێستا دەبێ شتێک بگوترێ سەبارەت بەو پێشوازییەی کە سەرکەوتنەکانی مۆرفی تووشی بوون، چونکە ئەوان لە جۆرێک بوون کە پرسیارێکیان وروژاند کە ئایا ڕەنگە دارمانی دواتری لە ڕێگەی ڕەنگە سەر بەو جۆرەی کە فرۆید لە ژێر ناوی دایسدا باسی کردووە، کاریگەری نەبووبێت am Erfolge scheitern("ئەوانەی بەهۆی سەرکەوتنەوە وێران بوون").... بە زمانێکی دەروونی زیاتر کۆچکردبوو، ئایا مۆرفی لە خۆبەزلزانینی خۆی ترسا کاتێک ڕووناکی بانگەشەکردن فڕێدرایە سەر [سەرکەوتنە گەورەکەی؟] فرۆید ئاماژەی بەوە کردووە کە ئەو کەسانەی کە... لە ژێر فشاری سەرکەوتنی زۆر گەورەدا دەشکێن، چونکە تەنها لە خەیاڵدا دەتوانن بەرگەی بگرن نەک لە واقیعدا. کاسترکردنی باوک لە خەودا شتێکی زۆر جیاوازە لە ئەنجامدانی لە واقیعدا. دۆخی ڕاستەقینە بە تەواوی هێزی خۆیەوە تاوانباری نائاگا وروژێنێت و سزاکەشی ڕەنگە دارمانی دەروونی بێت.

کێشەی پاوڵ مۆرفی، ئێرنست جۆنز، ١٩٥١

کلیلی دەسەڵات

لە زۆرێک لە شانشینییە کۆنەکاندا، بۆ نموونە بەنگال و سوماترا، دوای ئەوەی پاشا چەند ساڵێک حوکمڕانی دەکرد، ڕەعیەتەکانی لە سێدارەیان دەدا. ئەمەش بەشێکی وەک ڕێوڕەسمێکی نوێبوونەوە ئەنجام دەدرا، بەڵام بۆ ڕێگریکردن لە گەشەکردنی زۆر بەهێزی- چونکە پاشا بەگشتی هەوڵی دامەزراندنی ڕێکخستنێکی هەمیشەیی دەدا، لەسەر حیسابی خێزانەکانی دیکە و کوڕەکانی خۆی. لەبری پاراستنی خێڵەکە و سەرکردایەتیکردنی لە کاتی شەڕدا، هەوڵی زاڵبوونی دەدا بەسەریدا. و بەم شێوەیە لێی دەدرا تا دەمرد، یان لە ڕێوڕەسمێکی ورد و درشتدا لە سێدارە دەدرا. ئێستا کە ئیتر لە دەوروبەری نەبوو بۆ ئەوەی شەرەفەکانی بچێتە سەری، دەکرا وەک خودایەک بپەرسترێت. لەم نێوەندەدا مەیدانەکە پاککرابووەوە بۆ ئەوەی نەزمێکی نوێ و گەنجانە خۆی جێگیر بکات.

Machine Translated by Google

هەڵوێستی دووفاقی و دوژمنکارانە بەرامبەر بە پاشا یان کەسایەتی باوک لە ئەفسانەی پاڵەوانەکانیشدا دەردەکەوێت کە باوکیان ناناسن. موسا، پیاوە کۆنە دەسەڵاتدارەکە، لە نێو کۆشکەکاندا بە جێهێڵراو دۆزرایەوە و هەرگیز دایک و باوکی نەدەناسی؛ بەبێ باوکێک کە ڕکابەری لەگەڵ بکات یان سنووردارکردنی، دەیتوانی بگاتە بەرزاییەکانی دەسەڵات. هێرکۆلیس باوکێکی زەمینی نەبوو- کوڕی خوداوەند زیوس بوو. دواتر لە ژیانیدا ئەسکەندەری مەکدۆنی ئەو چیرۆکەی بڵاوکردەوە کە خوداوەندی موشتەری ئامۆن باوکی بووە نەک فیلیپی مەقدۆنی.

ئەفسانە و ڕێورەسمەکانی وەک ئەمانە باوکی مرۆڤ لەناو دەبەن، چونکە هێمای هێزی وێرانکەری ڕابردووە.

ڕابردوو ڕێگری لە پاڵەوانی گەنج دەکات کە جیهانی خۆی دروست بکات- دەبێت
وەک باوکی بیکە، تەنانەت دوای ئەوەی باوکی مردووە یان بێدەسەڵات بووە. پاڵەوان دەبێت لەبەردەمی پێش خۆیدا کڕنۆش بکێشێت و بخزێت و تەسلیمی نەریت و پێشینە بێت. ئەوەی لە ڕابردوودا سەرکەوتنی هەبووە، دەبێت بگوازرێتەوە بۆ ئێستا، هەرچەندە بارودۆخەکان زۆر گۆڕاون. هەروەها ڕابردوو پاڵەوانەکە بە میراتێک قورس دەکات کە لە لەدەستدانی دەترسێت، وای لێدەکات ترسنۆک و وریا بێت.

دەسەڵات پەیوەستە بە توانای پڕکردنەوەی بۆشاییەک، بۆ داگیرکردنی کێڵگەیەک کە لە قورسایی مردووی ڕابردوو پاککراوەتەوە. تەنها دوای ئەوەی فیگەری باوک بە شێوەیەکی دروست لابرا، فەزای پێویستت دەبێت بۆ دروستکردن و دامەزراندنی نەزمێکی نوێ. چەندین ستراتیژی هەیە کە دەتوانیت بیگریتەبەر بۆ بەدیهێنانی ئەمە- گۆڕانکاری لە لەسێدارەدانی پاشا کە توندوتیژیی پاڵنەرەکە دەشارێتەوە بە ڕێگەپێدانی بە فۆرمەکانی پەسەندکراوی کۆمەڵایەتی.

ڕەنگە سادەترین ڕێگە بۆ ڕزگاربوون لە سێبەری ڕابردوو تەنها ئەوە بێت کە...
بچووکی بکەنەوە، یاری بە دژایەتییە بێ کاتەکانی نێوان نەوەکان بکەن، گەنجەکان لە دژی پیرەکان وروژێنن. بۆ ئەمەش پێویستت بە فیگەرێکی کۆنتر و گونجاوە بۆ ستوونی. ماو تسێ تونگ کە ڕووبەڕووی کولتوورێک بووەوە کە بە توندی بەرەنگاری گۆڕانکاری بووەوە، یاری بە نارەزایی سەرکوتکراوی بوونی خۆبەزلزانانەی کۆنفۆشیۆسی ڕێزدار لە کولتوری چینیدا کرد. جۆن ئێف کێنێدی مەترسییەکانی ونبوون لە ڕابردوودا دەزانی؛ ئەو سەرۆکایەتییەکەی بە شێوەیەکی ڕیشەیی لە سەرۆکایەتییەکەی پێش خۆی، دوایت دی.

بۆ نموونە کێنێدی یارییە مات و باوکانەی گۆڵف نەدەکرد- هێمای خانەنشینبوون و ئیمتیاز و خولیای ئایزنهاوەر. لەبری ئەوە لە چەمەکەی کۆشکی سپی یاری تۆپی پێی دەکرد. لە هەموو ڕوویەکەوە ئیدارەکەی نوێنەرایەتی هێز و گەنجی دەکرد، بە پێچەوانەی ئایزنهاوەری چەقۆکێش.

کێنێدی ڕاستییەکی کۆن و کۆنی دۆزیبووەوە: گەنجەکان بە ئاسانی لە دژی...

Machine Translated by Google

کۆن، بەو پێیەی تامەزرۆی ئەوەن جێگەی خۆیان لە جیهاندا دروست بکەن و لە سێبەری باوکەکانیان نارەحەت دەبن.

ئەو مەودایەی کە لە کەسی پێش خۆتەوە دایدەنێیت زۆرجار داوای هەندێک هێماسازی دەکات، کە شێوازێکە بۆ ڕیکلامکردن بۆ خۆی بە ئاشکرا. بۆ نموونە لویسی چواردەهەم کاتێک کۆشکی نەریتی پاشاکانی فەرەنسی ڕەتکردەوە و کۆشکی ڤێرسای خۆی دروستکرد، ئەو جۆرە هێماسازییەی دروستکرد. شا فیلیپی دووەمی ئیسپانیا هەمان شت بوو کاتێک ناوەندی دەسەڵاتی خۆی کە کۆشکی ئێل ئێسکۆریال بوو لە شوێنێک کە ئەوکاتە ناوەڕاستی هیچ شوێنێکی نەبوو دروست کرد. بەڵام لویس یارییەکەی زیاتر هەڵگرت: وەک باوکی یان باوباپیرانی پێشووی نەدەبووە پاشا، تاجێکی لەبەر نەدەبوو یان چەقۆیەکی هەڵدەگرت یان لەسەر تەختێک دادەنیشێت، جۆرێکی نوێی دەسەڵاتی سەپاندن بە هێما و ڕێورەسمەکانی... خۆی. لویس ڕێورەسمەکانی باوباپیرانی کردە شوێنەوارێکی پێکەنیناوی ڕابردوو. شوێن نموونەی ئەو بکە: هەرگیز مەهێڵە خۆت وەک شوێنکەوتووی ڕێبازی کەسی پێش خۆت سەیر بکرێت. ئەگەر ئەوە بکەیت هەرگیز لێی تێناپەڕیت. دەبێت لە ڕووی جەستەییەوە جیاوازی خۆت نیشان بدەیت، بە دامەزراندنی شێواز و هێمایەک کە جیات بکاتەوە.

ئیمپراتۆری ڕۆمانی ئۆگستۆس کە جێنشینی جولیۆس قەیسەر بوو، بە تەواوی لەم بابەتە تێگەیشت. قەیسەر ژەنەراڵێکی گەورە بووە، کەسایەتییەکی شانۆیی بووە کە چاویلکەکانی ڕۆمەکانی بە سەرقاڵ کردووە، نێردراوێکی نێودەوڵەتی کە بەهۆی سۆز و خۆشەویستییەکانی کلیۆپاترا -کەسایەتییەکی گەورەتر لە ژیان -وەسوەسە بووە. کەواتە ئۆگستۆس سەرەڕای مەیلی شانۆیی خۆی، نەک بە هەوڵدان بۆ تێپەڕاندنی بەڵکو بە جیاکردنەوەی خۆی لە قەیسەر کێبڕکێی لەگەڵ قەیسەر کرد: دەسەڵاتی خۆی لەسەر گەڕانەوە بۆ سادەیی ڕۆمانی بنیاتنا، کە خۆپارێزییەک بوو لە هەردوو شێواز و ماددا. لە بەرامبەر یادەوەریی ئامادەبوونی بەرفراوانی قەیسەردا ئۆگستۆس کەرامەتێکی بێدەنگ و پیاوانەیی خستەڕوو.

کێشەی پێشینەی خۆبەزلزان ئەوەیە کە ئەو دیمەنەکانی پێش تۆ پڕ دەکات لە هێماکانی ڕابردوو. هیچ بوارێکت نییە ناوی خۆت دروست بکەیت. بۆ مامەڵەکردن لەگەڵ ئەم دۆخەدا پێویستە ڕاوکردنی بۆشاییەکان بکەیت- ئەو بوارانەی لە کولتووردا بە بەتاڵی جێهێڵراون و تێیدا دەتوانیت ببیتە یەکەم و کەسایەتی سەرەکی کە بدرەوشێنیتەوە.

کاتێک پێریکلیسی ئەسینای خەریک بوو دەست بە پیشەی خۆی بکات وەک دەوڵەتمەدار، بەدوای ئەو یەک شتەدا گەڕا کە لە سیاسەتی ئەسینایدا نەمابوو. زۆربەی سیاسەتمەدارە گەورەکانی سەردەمی ئەو خۆیان هاوپەیمانی ئەرستۆکراسی کردبوو؛ لە ڕاستیدا خودی پێریکلیس مەیلی ئەرستۆکراتی هەبوو. لەگەڵ ئەوەشدا بڕیاریدا کڵاوەکەی لەگەڵ توخمە دیموکراسیەکانی شارەکەدا فڕێ بداتە ناوەوە. هەڵبژاردنەکە هیچ پەیوەندییەکی بە بیروباوەڕی کەسیی ئەوەوە نەبوو، بەڵام دەستیکرد بە پیشەیەکی درەوشاوە. لەبەر پێویستی بوو بە پیاوی گەل. لەبری ئەوەی لە گۆڕەپانێکدا کێبڕکێ بکەن

Machine Translated by Google

پڕ بوو لە سەرکردە گەورەکانی ڕابردوو و ئێستا، ناوێکی بۆ خۆی دروست دەکرد کە هیچ سێبەرێک نەیدەتوانی بوونی خۆی تەمومژاوی بکات.

کاتێک نیگارکێش دیێگۆ دی ڤێلاسکێز دەستی بە کاری هونەری کرد، دەیزانی دەتوانێت نەک لە بواری پاڵاوتنی و تەکنیکدا کێبرکێ لەگەڵ ئەو نیگارکێشە گەورەکانی سەردەمی ڕێنێسانس کە پێش ئەو هاتبوون. لەبری ئەوە کارکردنی بە شێوازێک هەڵبژارد کە بە پێوەرەکانی ئەو سەردەمە درشت و زبر دەرکەوت، بە شێوەیەک کە پێشتر نەبینرابوو. وە لەم شێوازەدا سەرکەوتوو بوو. ئەندامانی دادگای ئیسپانیا هەبوون کە دەیانویست پچڕانی خۆیان لەگەڵ ڕابردوو نیشان بدەن؛ تازەیی شێوازی ڤێلاسکێز ئەوانی وروژاند. زۆربەی خەڵک دەترسن ئەوەندە بوێرانە لەگەڵ نەریت بشکێن، بەڵام بە نهێنی سەرسامن بەو کەسانەی کە دەتوانن فۆرمە کۆنەکان بشکێنن و کولتوورەکە بەهێز بکەنەوە. هەر لەبەر ئەمەشە کە هێزێکی زۆر هەیە کە لە چوونە ناو بۆشایی و بۆشاییەکانەوە بەدەست بهێنرێت.

جۆرێک لە گەمژەیی سەرسەخت هەیە کە بە درێژایی مێژوو دووبارە دەبێتەوە، و هەروایە بەربەستێکی بەهێز بۆ دەسەڵات: ئەو باوەڕە خورافەییەی کە ئەگەر کەسی پێش تۆ بە ئەنجامدانی A و B و C سەرکەوتوو بوویێت، دەتوانیت بە ئەنجامدانی هەمان کار سەرکەوتنەکانی دووبارە دروست بکەیتەوە. ئەم ڕێبازە کولێرەبرە ناداهێنەرەکان ڕادەکێشێت، چونکە ئاسانە، و سەرنجی ترسنۆکی و تەمبەڵییان ڕادەکێشێت. بەڵام هەرگیز بارودۆخەکان بە وردی خۆیان دووبارە ناکەنەوە.

کاتێک ژەنەڕاڵ دۆگلاس ماکئارسەر لە کاتی جەنگی جیهانی دووەمدا فەرماندەیی هێزەکانی ئەمریکای لە فلیپین وەرگرت، یاریدەدەرێک کتێبێکی پێدا کە ئەو پێشینە جۆراوجۆرانەی تێدایە کە فەرماندەکانی پێش خۆی دامەزراندوویانە، ئەو شێوازانەی کە بۆیان سەرکەوتوو بوون. ماکئارسەر پرسیاری لە یاریدەدەرەکە کرد کە چەند نوسخەی ئەم کتێبە هەیە؟ شەش، یاریدەدەرەکە وەڵامی دایەوە. ژەنەراڵەکە وەڵامی دایەوە: باشە، تۆ هەر ئەو شەش نوسخەیە کۆدەکەیتەوە و دەیانسوتێنیت- هەر یەکێکیان. من بە پێشینەکانەوە پابەند نابم. هەر کاتێک کێشەیەک هاتە پێشەوە، من یەکسەر بڕیارەکە دەدەم- یەکسەر.” ئەم ستراتیژە بێبەزەییانە بەرامبەر بە ڕابردوو بگرنەبەر: هەموو کتێبەکان بسوتێنە، و خۆت ڕابهێنە بۆ ئەوەی کاردانەوەت هەبێت بەرامبەر بە بارودۆخەکان وەک ئەوەی ڕوودەدەن.

لەوانەیە باوەڕت بەوە هەبێت کە خۆت لە کەسایەتی پێشوو یان باوک جیاکردۆتەوە، بەڵام لەگەڵ گەورەبوونتدا دەبێت بۆ هەمیشە وریا بیت نەک ببیتە ئەو باوکەی لێی یاخی بوویت. ماو تسی تونگ لە تەمەنی گەنجیدا حەزی لە باوکی نەبوو و لە خەباتی دژی باوکیدا ناسنامەی خۆی و کۆمەڵە بەهایەکی نوێی دۆزیەوە. بەڵام لەگەڵ پیربوونیدا، ڕێگاکانی باوکی خۆیان خزاندەوە ناوەوە، باوکی ماو کاری دەستی بەهای زیاتری لە عەقڵ دابوو؛ ماو لە تەمەنی گەنجیدا گاڵتەی بەم شتە کردبوو، بەڵام لەگەڵ گەورەبوونی تەمەنیدا بەبێ ئاگاداری گەڕایەوە بۆ بۆچوونەکانی باوکی و بە زۆرکردنی ئا

Machine Translated by Google

تەواوی ئەوەی ڕۆشنبیرانی چینی بۆ کاری دەستی، هەڵەیەکی کابوساوی بوو کە ڕژێمەکەی بە گرانبەهای تێچوو. لەبیرت بێت:
تۆ باوکی خۆتیت.
مەهێڵە ساڵانێک خۆت بەسەر بەریت و خۆت دروست بکەیت تەنها بۆ ئەوەی پاسەوانەکەت بێهیوا بکەیت و ڕێگە بدەیت
جنۆکەی ڕابردوو -باوک، خوو، مێژوو -بە دزییەوە بگەڕێتەوە ژوورەوە.

لە کۆتاییدا، وەک لە چیرۆکی لویسی پازدەهەمدا ئاماژەی پێکراوە، پریی و خۆشگوزەرانی زیاتر تەمبەڵی و ناچالاکمان
دەکەن: کاتێک دەسەڵاتمان ئاسایشە پێویستمان بە کردار نییە. ئەمەش مەترسییەکی گەورەیە، بەتایبەت بۆ ئەو کەسانەی لە
تەمەنێکی بچووکدا سەرکەوتن و دەسەڵات بەدەستدەهێنن. بۆ نموونە شانۆنامەنووس تێنسی ویلیامز بەهۆی سەرکەوتنی
فیلمی The Glass Menagerieخۆی لە تاریکییەوە بەرەو ناوبانگ بەرزبووەوە. دواتر نووسیویەتی: "ئەو جۆرە ژیانەی کە
پێش ئەم سەرکەوتنە باوەم هەمبوو، ژیانێک بوو کە پێویستی بە بەرگەگرتن بوو، ژیانێکی چنگ و خراپەکردن بوو، بەڵام ژیانێکی
باش بوو، چونکە ئەو جۆرە ژیانە بوو کە بۆی... ئۆرگانیزمی مرۆڤ دروست دەبێت. تا ئەو کاتەی خەباتەکە لابرا، ئاگاداری ئەوە
نەبووم کە چەندە وزەی ژیانی چووەتە ناو ئەم خەباتە. ئەمە دواجار ئاسایش بوو. دانیشتم و سەیری دەوروبەرمم کرد و لەناکاو
زۆر خەمۆک بووم". ویلیامز تووشی تێکچوونی دەمار بوو، کە ڕەنگە لە ڕاستیدا بۆی پێویست بووبێت: پاڵنانی بۆ لێواری
دەروونی، دەتوانێت جارێکی دیکە بە زیندوویی کۆن دەست بە نووسین بکاتەوە و فیلمی A Streetcar Named Desire
ی بەرهەمهێنا. فیۆدۆر دۆستۆیڤسکی، بە هەمان شێوە، هەرکاتێک ڕۆمانێکی سەرکەوتووی دەنووسی، هەستی بەوە دەکرد
کە ئەو ئاسایشە داراییەی کە بەدەستی هێناوە، کردەی خولقێنەری ناپێویست کردووە. تەواوی پاشەکەوتەکەی دەبردە گازینۆ و
تا دوا فلسی قومار نەدەکرد، نەیدەڕۆیشت. کاتێک کەم بووەوە بۆ هەژاری دەیتوانی جارێکی تر بنووسێتەوە.

پێویست ناکات بچیتە ئەوپەڕی وا، بەڵام دەبێت ئامادە بیت بۆ گەڕانەوە بۆ چوارگۆشەی یەک لە ڕووی دەروونییەوە نەک
قەڵەو و تەمبەڵی لەگەڵ خۆشگوزەرانی. پابلۆ پیکاسۆ دەیتوانی مامەڵە لەگەڵ سەرکەوتندا بکات، بەڵام تەنها بە گۆڕینی
بەردەوامی شێوازی تابلۆکەی، زۆرجار بە تەواوی لەگەڵ ئەو شتانەدا دەشکێت کە پێشتر وای لێکردبوو سەرکەوتوو بێت. چەند
جار سەرکەوتنە سەرەتاییەکانمان دەمانکاتە جۆرێک لە کاریکاتێری خۆمان. مرۆڤە زلهێزەکان ئەم تەڵانە دەناسنەوە؛ وەک
ئەسکەندەری گەورە، بەردەوام خەبات دەکەن بۆ دووبارە دروستکردنەوەی خۆیان. نابێت ڕێگە بدرێت باوک بگەڕێتەوە؛ دەبێت
لە هەموو هەنگاوێکی ڕێگاکەدا بکوژرێت.

وێنە: باوک. سێبەرێکی زەبەلاح بەسەر منداڵەکانیدا دەکات، دوای ماوەیەکی زۆر لە نەمانی لە کۆیلایەتیدا دەیانهێڵێتەوە بە
بەستنەوەیان بە ڕابردووەوە، چەقاندنیان

Machine Translated by Google

ڕۆحی گەنجی، و ناچارکردنیان بە هەمان ڕێگای ماندوو کە خۆی پەیڕەوی لێکردبوو. فێڵەکانی زۆرن. لە هەموو چوارڕێیانێکدا دەبێت باوکەکە بکوژێت و لە سێبەری دەربچێت.

دەسەڵات: ئاگاداربە هەنگاو بنێنە ناو پێڵاوی پیاوێکی گەورەوە- دەبێت دوو هێندە زیاتر بەدەست بهێنیت بۆ ئەوەی لێی تێپەڕێنیت. ئەوانەی شوێنکەوتوون بۆ لاساییکەر وەرگیراون. چەندە ئارەق بکەنەوە، هەرگیز ئەو بارگرانییە نارێژن. کارامەییەکی نائاساییە بۆ دۆزینەوەی ڕێگایەکی نوێ بۆ باشی، ڕێگایەکی مۆدێرن بۆ ناوبانگ. ڕێگاکانی تاکایەتی زۆرن، هەموویان بە باشی گەشتیان نەکراوە. نوێترینەکان دەتوانن قورس بن، بەڵام زۆرجار کورتە ڕێگان بۆ گەورەیی. (بالتاسار گراسیان، (١٦٥٨-١٦٠١

پێچەوانەکردنەوە

سێبەری گەورەی پێش خۆی دەتوانرێت بۆ سوودوەرگرتن بەکاربهێنرێت ئەگەر وەک فێڵێک هەڵبژێردرێت، تاکتیکێک کە دەتوانرێت فڕێ بدرێت کاتێک دەسەڵاتی بۆ هێنایت. ناپلیۆنی سێیەم ناو و ئەفسانەی مامی گەورەی بەناوبانگی ناپلیۆن بۆناپارتی بەکارهێنا بۆ ئەوەی یارمەتی بدات ببێتە سەرۆکی یەکەم و دواتر ئیمپراتۆری فەرەنسا. بەڵام جارێک لەسەر تەختی پاشایەتی، بەستراوەتەوە بە ڕابردووەوە نەمایەوە؛ بە خێرایی نیشانیدا کە سەردەمی حوکمڕانیەکەی چەندە جیاواز دەبێت، و وریا بوو کە خەڵک چاوەڕێی ئەوە نەکات کە بگاتە ئەو بەرزاییانەی کە بۆناپارت بەدەستی هێنابوو.

زۆرجار ڕابردوو توخمگەلێکی هەیە کە شایەنی خۆبەدەستەوەدانن، سیفەتگەلێک کە گەمژەیی دەبێت ڕەت بکرێتەوە لەبەر پێویستی جیاکردنەوەی خۆت. تەنانەت ئەسکەندەری مەکدۆنیش لێهاتوویی باوکی لە ڕێکخستنی سوپادا ناسی و کاریگەری لەسەر بوو. کردنی نمایشێک بۆ ئەنجامدانی کارەکان بە شێوەیەکی جیاواز لە کارەکانی پێش خۆت، دەتوانێت وا بکات کە منداڵانە دەرکەویت و لە ڕاستیدا لە ژێر کۆنترۆڵ دەربچیت، مەگەر کردارەکانت لۆژیکێکی تایبەت بە خۆیان هەبێت.

جۆزێفی دووەم، کوڕی ئیمپراتۆری نەمسایی ماریا تێرێزا، نمایشێکی کرد کە تەواو پێچەوانەی دایکی دەکات- جل و بەرگی وەک هاوڵاتییەکی ئاسایی، مانەوە لە میوانخانەکاندا لەبری کۆشکەکان، وەک "ئیمپراتۆری گەل" دەرکەوت.

لە بەرامبەردا ماریا تێرێزا پێشتر شاهانە و ئەرستۆکراتی بوو. کێشەکە لەوەدا بوو کە ئەویش خۆشەویست بووە، ئیمپراتۆرەیەک کە دوای ساڵانێک لە فێربوونی ڕێگا سەختەکان بە ژیری حوکمڕانی دەکرد. ئەگەر ئەو جۆرە زیرەکی و غەریزەیەت هەبێت کە ئاراستەت بکات بە ئاراستەی دروست، یاریکردن بە یاخیبووەکە نابێت

Machine Translated by Google

مەترسیدار بێت. بەڵام ئەگەر تۆ مامناوەند بیت، وەک چۆن جۆزێفی دووەم بە بەراورد لەگەڵ دایکیدا بوو، باشترە لە زانیاری و ئەزموونی پێش خۆتەوە فێر بیت، کە لەسەر بنەمای شتێکی ڕاستەقینە دامەزراوە.

لە کۆتاییدا زۆرجار ژیرانەیە چاوت لەسەر گەنجان بێت، ڕکابەرەکانی داهاتووتان لە دەسەڵاتدا. هەروەک چۆن هەوڵدەدەیت خۆت لە باوکت ڕزگار بکەیت، بەم زووانە هەمان فێڵت لێدەکەن، هەموو ئەو شتانەی کە بەدەستت هێناوە ڕیسوا دەکەن. هەروەک چۆن بە یاخیبوون لە ڕابردوو هەڵدەستیت، چاوت لەسەر ئەوانەی لە خوارەوە هەڵدەستن، هەرگیز دەرفەتیان پێ مەدە هەمان شتت لەگەڵ بکەن.

هونەرمەند و تەلارسازێکی گەورەی بارۆک پیترۆ بێرنینی وەستا بوو لە بۆنکردنی ڕکابەرە گەنجە ئەگەرییەکان و هێشتنەوەیان لە سێبەری خۆیدا. ڕۆژێک گەنجێکی بەردساز بە ناوی فرانسیسکۆ بۆرۆمینی سکێچە تەلارسازییەکانی پیشانی بێرنینی دا. بێرنینی بە ناسینی بەهرەکەی یەکسەر، دەستبەجێ بۆرۆمینی وەک یاریدەدەرەکەی بەکرێ گرت، ئەمەش گەنجەکەی دڵخۆش کرد بەڵام لە ڕاستیدا تەنها تاکتیکێک بوو بۆ ئەوەی لە نزیکەوە بمێنێتەوە، بۆ ئەوەی بتوانێت یاری دەروونی لەسەر بکات و جۆرێک لە کەمتەرخەمی لە ناویدا دروست بکات. وە لەڕاستیدا سەرەڕای درەوشاوەیی بۆرۆمینی، بێرنینی ناوبانگێکی گەورەتری هەیە. ستراتیژییەکەی لەگەڵ بۆرۆمینی ئەو پراکتیزەیەکی تەواوی ژیانی کرد: لە ترسی ئەوەی بۆ نموونە پەیکەرتاشی گەورە ئەلیساندرۆ ئەلگاردی لە ناوبانگدا بیگرێتەوە، بەجۆرێک ڕێکخست کە ئەلگاردی تەنها بتوانێت کار وەک یاریدەدەرەکەی بدۆزێتەوە. وە هەر یاریدەدەرێک کە لە بێرنینی یاخی بووبێت و هەوڵی لێدان بدات بە تەنیا، دەبینی کە ژیانی وەرزشی تێکچووە.

Machine Translated by Google

یاسای 42

شوانەکە لێبدە و مەڕەکان پەرش و بڵاو دەبنەوە

حوکمدان

زۆرجار دەتوانرێت کێشە بۆ تاکە تاکێکی بەهێز بگەڕێتەوە -وروژێنەر، ژێردەستەی خۆبەزلزان، ژەهراویکەری نیازپاکی. ئەگەر ڕێگە بەو جۆرە کەسانە بدەیت کە شوێنی نەشتەرگەرییان هەبێت، ئەوانی دیکەش خۆیان بەدەست کاریگەرییەکانیانەوە دەدەن. چاوەڕێی ئەوە مەکە ئەو کێشانەی کە دروستی دەکەن زۆرتر بن، هەوڵ مەدە دانوستان لەگەڵیان بکەیت- ئەوان ناتوانرێت ڕزگاریان بێت. کاریگەرییان بێلایەن بکە بە گۆشەگیرکردن یان دوورخستنەوەیان.

لە سەرچاوەی نارەحەتیەکە لێبدە و مەڕەکان پەرش و بڵاو دەبنەوە.

ڕەچاوکردنی یاسا I

لە نزیک کۆتایی سەدەی شەشەمی پێش زایین، شار-دەوڵەتی ئەسینا زنجیرە ستەمکارە بچووکەکانی ڕووخاند کە بۆ دەیان ساڵ زاڵ بوون بەسەر سیاسەتەکەیدا. لەبری ئەوە دیموکراسییەکی دامەزراند کە بڕیار بوو زیاتر لە سەدەیەک بەردەوام بێت، دیموکراسییەک کە بوو بە سەرچاوەی دەسەڵاتەکەی و شانازیترین دەستکەوتەکەی. بەڵام لەگەڵ پەرەسەندنی دیموکراسیدا، کێشەیەک کە ئەسینییەکان هەرگیز ڕووبەڕووی نەبوونەتەوە، بە هەمان شێوە: چۆن مامەڵە لەگەڵ ئەو کەسانەدا بکەن کە خۆیان بە یەکگرتوویی شارێکی بچووکەوە کە بە دوژمنان دەورە دراوە، کە کاریان بۆ شکۆمەندی گەورەتر نەدەکرد، بەڵکو تەنیا بیریان لێدەکردەوە خۆیان و تەماح و فیتنە بچووکەکانی خۆیان؟ ئەسینایەکان تێگەیشتن کە ئەم خەڵکە ئەگەر بە تەنیا جێبهێڵرێن، ناکۆکی دەچێنن و شارەکە بەسەر لایەنەکاندا دابەش دەکەن و دڵەڕاوکێ و دڵەڕاوکێ دەوروژێنن، هەموو ئەمانە دەتوانن بەرەو تێکچوونی دیموکراسیەکەیان ببنەوە.

سزای توندوتیژی چیتر لەگەڵ ئەو نەزمە نوێ و شارستانییەدا نەدەگونجا کە ئەسینای پایتەخت دروستی کردبوو. لەبری ئەوە هاووڵاتیان ڕێگەیەکی دیکەیان دۆزیەوە و زیاتر دڵخۆشکەرتر و کەمتر دڕندانەتر بۆ مامەڵەکردن لەگەڵ کەسانی خۆپەرستی درێژخایەن: ساڵانە لە بازاڕدا کۆدەبوونەوە و لەسەر پارچە زەوییەک، ئۆستراکۆنێک، ناوی تاکێکیان دەنووسی کە دەیانویست ببینن لێی دوورخراوەتەوە شارەکە بۆ دە

Machine Translated by Google

ساڵ. ئەگەر ناوێکی دیاریکراو لەسەر شەش هەزار دەنگدان دەربکەوێت، ئەوا ئەو کەسە دەستبەجێ دەردەکرا. ئەگەر کەس
شەش هەزار دەنگی وەرنەگرتبا، ئەو کەسەی زۆرترین ئۆستراکا ناوی خۆی تۆمار کردبوو، تووشی ئەو دە ساڵەی "دوورخستنەوە"
دەبوو. ئەم دەرکردنە ڕێورەسمییە بوو بە جۆرێک لە فێستیڤاڵ- چ خۆشییەک بوو کە بتوانم ئەو تاکە بێزارکەر و دڵەڕاوکێیە
دەربکەین کە دەیانویست لە سەرووی ئەو گروپەوە بەرزببنەوە کە دەبوو خزمەتیان بکەن.

لە ساڵی ٤٩٠پێش زایین ئاریستیدس کە یەکێک بوو لە ژەنەڕاڵە گەورەکانی مێژووی ئەسینای پایتەخت لە شەڕی
ماراسۆندا یارمەتی شکستی فارسەکانی دا. لەم نێوەندەدا، لە دەرەوەی بەرەکانی شەڕ، دادپەروەرییەکەی وەک دادوەرێک
نازناوی “دادپەروەر”ی بەدەستهێنابوو.
بەڵام لەگەڵ تێپەڕبوونی ساڵەکاندا ئەسینییەکان حەزیان لێی نەبوو. ئەو وەها نمایشێکی ڕاستودروستی خۆی دەکرد و ئەمەش
بە بڕوای ئەوان هەستەکانی باڵادەستی و سووکایەتیکردنی بە خەڵکی ئاسایی پۆشیبوو. بوونی لە هەموو شوێنێک لە سیاسەتی
ئەسینایدا بوو بە شتێکی ناخۆش؛ هاوڵاتیان بێزار بوون لە گوێگرتن لە ناوی “دادپەروەر”. ترسیان لەوە هەبوو کە ئەمە تەنها
جۆری پیاوێک بێت -حوکمدەر، لووتبەرز -کە لە کۆتاییدا دابەشبوونێکی توند لە نێوانیاندا دروست بکات. لە ساڵی ٤٨٢
پێش زایین، سەرەڕای شارەزاییە بێ نرخەکەی ئەریستیدس لە درێژەی شەڕ لەگەڵ فارسەکاندا، ئۆستراکایان کۆکردەوە و وایان
لێکرد دووربخرێتەوە.

دوای دوورخستنەوەی ئەریستیدس، ژەنەراڵی گەورە تێمیستۆکلس وەکو...
سەرۆکی سەرەکی شارەکە. بەڵام شەرەف و سەرکەوتنە زۆرەکانی کەوتنە سەر سەری و ئەویش خۆبەزلزان و خۆبەزلزان و
خۆبەزلزان بوو، بەردەوام سەرکەوتنەکانی لە شەڕدا، ئەو پەرستگایانەی کە دروستی کردبوو، ئەو مەترسیانەی کە بەرپەرچی
کردبووەوە، خەڵکی ئەسینای بیردەخستەوە. وا دیار بوو دەیگوت بەبێ ئەو شارەکە وێران دەبێت. و بەم شێوەیە، لە ساڵی ٤٧٢
پێش زایین، ناوی تێمیستۆکلس لەسەر ئۆستراکا پرکرایەوە و شارەکە لە بوونی ژەهراوییەکەی ڕزگاری بوو.

PER داگیرکردنی THE،

ئێستا ململانێ لە هەموو کاتێک توندتر بوو لە دەوری پاشماوەی شاهانە [ئا تاهوالپا، پاشای ئیمپراتۆریەتی ئینکان]. زیاتر و
زیاتر دەلەرزی و لە کۆتاییدا چەند ئاغایەک کە پشتگیریان دەکرد کوژران، هەڵوەشایەوە و شازادەی هیندستان بە توندوتیژی
دەهاتە سەر زەوی، ئەگەر کەوتنی بە هەوڵەکانی پیزارۆ و... هەندێکی تر لە سوارچاکەکان، کە لە باوەشیان گرت. بۆرلای
ئیمپراتۆری لە یەک کاتدا لەلایەن سەربازێکەوە لە پەرستگاکانی ڕفێندرا. و پاشای ناخۆش کە بە توندی پارێزراو بوو، گواسترایەوە
بۆ بینایەکی دراوسێ و لەوێ بە وردی پاسەوانی دەکرا.

Machine Translated by Google

ئێستا هەموو هەواڵەکانی بەرخۆدان وەستا. زۆری نەخایاند چارەنووسی ئینکاکان [ئاتاهوااللپا] بەسەر شار و وڵاتدا بڵاوبووەوە. ئەو سۆز و خۆشەویستییەی کە ڕەنگە پیرۆییەکانی بەیەکەوە ڕاگرتبێت، هەڵوەشایەوە. هەر پیاوێک تەنها بیری لە سەلامەتی خۆی دەکردەوە. تەنانەت سەربازە [ئینکانەکان] کە لە کێڵگەکانی تەنیشت یەکتر کەمپیان دانابوو، زەنگی ئاگادارکردنەوەکەیان گرت و، بە زانینی هەواڵە کوشندەکان، بینران کە بە هەموو ئاراستەیەکدا دەفرین لەبەردەم ڕاوەدوونەرەکانیاندا، کە لە گەرمەی سەرکەوتندا هیچ دەستێک لە ڕەحمەتی خۆیان نیشان نەدا.

لە درێژخایەندا شەو، لە مرۆڤ بەزەییدارتر، پۆشاکی دۆستانەی خۆی بەسەر هەڵهاتووەکاندا فڕێدا و سەربازە پەرشوبڵاوەکانی پیزارۆ جارێکی دیکە بە دەنگی شمشاڵ لە گۆڕەپانی خوێناوی کاخامارکا کۆبوونەوە.... [ئاتاهوااللپا] وەک زیاتر لە... مرۆڤێک. ئەو تەنیا سەرۆکی دەوڵەت نەبوو، بەڵکو ئەو خاڵە بوو کە هەموو دامەزراوەکانی وەک ناوەندێکی هاوبەش کۆدەبوونەوە -بەردی سەرەکی پەیکەری سیاسی کە دەبێت بەهۆی قورسایی خۆیەوە پارچە پارچە بێت کاتێک ئەو ناوەندە کشایەوە. بۆیە لە [لە سێدارەدانی] ئەتاهوااللپادا بوو. مردنی نەک هەر تەختەکەی بە بەتاڵی هێشتەوە، بەبێ هیچ جێنشینێکی دیاریکراو، بەڵکو شێوازی تەختەکەی بە گەلی پیرۆی ڕاگەیاند کە دەستێکی بەهێزتر لە دەستەکانی ئینکاکانیان ئێستا دەستی بەسەر عەصاکەدا گرتووە و شانشینی منداڵانی خۆر دەستی بەسەردا گرتووە بۆ هەمیشە کۆچی دوایی کرد.

داگیرکردنی پیرۆ، ویلیام ئێچ پرێسکۆت، ١٨٤٧

گەورەترین کەسایەتی سیاسی ئەسینای سەدەی پێنجەم بێ گومان پێریکلیس بوو. هەرچەندە چەند جارێک هەڕەشەی دوورخستنەوەی لێکرا، بەڵام بە پاراستنی پەیوەندییەکی نزیک لەگەڵ خەڵکدا خۆی لەو چارەنووسە بەدوور گرت. ڕەنگە لە منداڵیدا وانەیەکی لە مامۆستای دڵخوازەکەی فێربووبێت، کە دایمۆنی بێهاوتایە، کە لە زیرەکی و لێهاتوویی مۆسیقا و تواناکانی ڕیتۆریکیدا لە سەرووی هەموو ئەسینایەکانی دیکەوە سەرکەوتوو بوو. ئەوە دایمون بوو کە پێریکلیسی لە هونەرەکانی حوکمڕانیدا ڕاهێنابوو. بەڵام ئەویش تووشی دوورخستنەوە بوو، چونکە هەوا باڵاکانی و شێوازی سووکایەتیپێکردنی بەرامبەر بە خەڵکی ئاسایی نارەزایی زۆری وروژاند.

لە کۆتایی سەدەدا پیاوێک بە ناوی هایپەربۆلۆس دەژیا.
زۆربەی نووسەرانی ئەو سەردەمە بە بێ بەهاترین هاوڵاتی شارەکە وەسفی دەکەن: گرنگی پێنەدەدا کە کەس بیری لێدەکاتەوە، هەرکەسێکیش حەزی لێی نەبوو بوختانی دەکرد. هەندێکی پێکەنیناوی، بەڵام زۆر کەسی تری توڕە کرد. لە ساڵی ٤١٧ پێش زایین، هایپەربۆلۆس دەرفەتێکی بینی بۆ وروژاندنی تورەیی بەرامبەر دوو سیاسەتمەداری پێشەنگی ئەو سەردەمە، ئەلسیبیادیس و نیسیا. هیوای خواست یەکێک لەو دووانە دوور بخرێتەوە و لە شوێنی ئەو پیاوە هەڵبستێت. پێدەچوو هەڵمەتەکەی سەرکەوتوو بێت: ئەسینایییەکان حەزیان لە شێوازی ژیانی خۆراگری و بێخەمانەی ئەلسیبیادەس نەبوو، و ئاگاداری سامانی نیسیا بوون و...

Machine Translated by Google

دوورکەوتنەوە. پێدەچوو دڵنیابن کە یەکێکیان یان ئەوی دیکەیان دوورخستنەوە. بەڵام ئەلسیبیادیس و نیسیاس هەرچەندە بە پێچەوانەوە دوژمن بوون، بەڵام سەرچاوەکانیان کۆکردەوە و توانیان لەبری ئەوە دوورخستنەوەکە بخەنە سەر هایپەربۆلۆس. ئەوان دەیانگوت ناخۆشییەکەی تەنیا بە دوورخستنەوە دەتوانرێت کۆتایی پێبهێنرێت.

پێشتر تووشبووانی دوورخستنەوە پیاوی ترسناک و بەهێز بوون.
بەڵام هایپەربۆلۆس گاڵتەجارێکی نزم بوو و لەگەڵ دوورخستنەوەی ئەسینایەکان هەستیان دەکرد کە دوورخستنەوە دابەزیوە. و بەم شێوەیە کۆتاییان بەو پراکتیزەیە هێنا کە بۆ ماوەی نزیکەی سەد ساڵ یەکێک بوو لە کلیلەکانی پاراستنی ئاشتی لەناو ئەسینای پایتەخت.

لێکدانەوە

ئەسینایییە کۆنەکان غەریزەی کۆمەڵایەتییان هەبووە کە ئەمڕۆ نەزانراون- تێپەڕبوونی سەدەکان بێدەنگیان کردووە. هاووڵاتیان بە مانای ڕاستەقینەی وشەکە، ئەسینایییەکان هەستیان بەو مەترسیانە دەکرد کە ڕەفتاری ناکۆمەڵایەتی دروستی دەکات، و بینیان کە چۆن ئەم جۆرە ڕەفتارانە زۆرجار خۆیان لە فۆرمەکانی دیکەدا دەپۆشن: هەڵوێستی پیرۆزتر لە تۆ کە بە بێدەنگی هەوڵدەدات پێوەرەکانی خۆی بەسەر ئەوانی دیکەدا بسەپێنێت؛ زیادەڕەوی لە تەماح لەسەر حیسابی چاکەی گشتی؛ نمایشکردنی باڵادەستی؛ پیلانگێڕی بێدەنگ؛ ناخۆشی کۆتایی. هەندێک لەو ڕەفتارانە بە دروستکردنی فراکسیۆن و چاندنی ناکۆکی، یەکگرتوویی شارەکەیان دەخوارد، هەندێکی دیکەیان ڕۆحی دیموکراسییان تێکدەدا بە واکردن لە هاوڵاتی ئاسایی هەست بە کەمتەرخەمی و ئیرەیی. ئەسینایییەکان هەوڵیان نەدەدا ئەو کەسانە پەروەردە بکەنەوە کە بەم شێوەیە مامەڵەیان دەکرد، یان بە جۆرێک لە جۆرەکان لەناو گروپەکەدا هەڵیانبمژن، یان سزایەکی توندوتیژ بسەپێنن کە تەنها کێشەی دیکە دروست بکات. چارەسەرەکە خێرا و کاریگەر بوو: ڕزگارت بێت لێیان.

لەناو هەر گروپێکدا، زۆربەی کات دەتوانرێت کێشە بۆ یەک سەرچاوە بگەڕێتەوە، ئەو کەسەی کە نارازی و درێژخایەن نارازییە و هەمیشە ناکۆکی دەوروژێنێت و بە ئاسانی نەخۆشییەکەی گروپەکە تووش دەکات. پێش ئەوەی بزانیت چی لێت داوە نارازیبوونەکە بڵاودەبێتەوە. پێش ئەوەی مەحاڵ بێت تاڵێکی نەهامەتی لە تاڵێکی تری نەهامەتی جیابکەیتەوە، یان بزانیت هەموو شتەکە چۆن دەستیپێکردووە، مامەڵە بکە. یەکەم: کێشە سازەکان بە بوونی خۆبەزلزانیان، یان بە سروشتی گلەییکردنیان بناسە. کاتێک کە بینیت هەوڵ مەدە چاکسازییان لێ بکەیت یان ئارامیان بکەیتەوە- ئەوە تەنها شتەکان خراپتر دەکات. ڕاستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆ هێرشیان مەکە، چونکە لە سروشتدا ژەهراویین و لەژێر زەویدا کاردەکەن بۆ لەناوبردنی تۆ. وەک ئەسینییەکان بیکەن: دەریان بکەن

Machine Translated by Google

پێش ئەوەی زۆر درەنگ بێت. پێش ئەوەی ببنە چاوی گێژەڵوکەیەک لە گروپەکە جیایان بکەنەوە. کاتیان پێ مەدە بۆ
وروژاندنی دڵەڕاوکێ و چاندنی نارەزایی؛ شوێنی جوڵەیان پێ مەدە. با یەک کەس ئازار بچێژێت تا ئەوانی تر بە ئارامی بژین.

کاتێک دارەکە دەکەوێتە خوارەوە، مەیموونەکان پەرش و بڵاو دەبنەوە.
وتەی چینی

ڕەچاوکردنی یاسا II

لە ساڵی ١٢٩٦کاردیناڵەکانی کەنیسەی کاسۆلیکی لە ڕۆما کۆبوونەوە بۆ هەڵبژاردنی پاپایەکی نوێ. کاردیناڵ گەیتانییان
هەڵبژارد، چونکە بە شێوەیەکی بێهاوتای زیرەک بوو؛ پیاوێکی لەو جۆرە ڤاتیکان دەکاتە زلهێزێکی گەورە. گەیتانی بە وەرگرتنی
ناوی بۆنیفاسی هەشتەم، زۆری نەخایاند سەلماندی کە شایەنی بۆچوونی بەرزی کاردیناڵەکانە لەسەری: پێشوەختە بە وردی
پلانەکانی جووڵەکانی داڕشت، و لە هیچ شتێکدا نەوستا بۆ ئەوەی ڕێگەی خۆی بگرێتە دەست. بۆنیفاس کاتێک دەسەڵاتی
بەدەستهێنا، بە خێرایی ڕکابەرەکانی چەقاند و دەوڵەتانی پاپای یەکخست. زلهێزەکانی ئەوروپا دەستیان کرد بە ترسان لێی، و
نوێنەرانیان نارد بۆ دانوستان لەگەڵیدا. تەنانەت پاشای ئەڵمانیا ئەلبرێختی نەمسا هەندێک خاکی بە بۆنیفاس دا. هەموو
شتێک بەپێی پلانی پاپا بەردەوام بوو.

بەڵام پارچەیەک نەکەوتە شوێنی خۆی و ئەویش توسکانی بوو کە دەوڵەمەندترین بەشی ئیتاڵیا بوو. ئەگەر بۆنیفاس
بتوانێت فلۆرانس کە بەهێزترین شاری توسکانییە داگیر بکات، ئەوا ناوچەکە دەبێتە هی خۆی. بەڵام فلۆرانس کۆمارێکی
سەربەرز بوو، و شکستپێهێنانی قورس بوو. پاپا دەبوو بە لێزانی کارتەکانی یاری بکات.

فلۆرانس لەلایەن دوو لایەنی ڕکابەرەوە دابەشکرابوو، ئەوانیش ڕەشپێستەکان و سپی پێستەکان بوون.
سپی پێستەکان ئەو بنەماڵە بازرگانانە بوون کە بەم دواییە و بە خێرایی بەرەو دەسەڵات و سەروەت و سامان بەرزبوونەوە؛
ڕەشپێستەکان پارەی کۆنتر بوون. بەهۆی جەماوەریی خەڵکەوە، سپی پێستەکان کۆنترۆڵی شارەکەیان پاراست، ئەمەش
بووە هۆی زیادبوونی نارەزایی ڕەشپێستەکان. کێشەی نێوان ئەو دووانە بە شێوەیەکی بەردەوام تاڵتر بوو.

گورگ و مەڕەکان

جاران گورگەکان باڵیۆزخانەیان بۆ مەڕەکان دەنارد، بەو ئارەزووی ئەوەی کە بۆ ئەو کاتەی داهاتوو ئاشتی لە نێوانیاندا هەبێت.
گوتیان: بۆچی،

Machine Translated by Google

"ئایا دەبێ بۆ هەمیشە ئەم ململانێ کوشندەیە ئەنجام بدەین؟ ئەو سەگە خراپانە هۆکاری هەمووانن؛ بێ وەستان بەسەرماندا دەقەقێنن، و ئیستفزازیمان دەکەن. بیاننێرن، ئیتر هیچ بەربەستێک لە بەردەم دۆستایەتی و ئارامی هەمیشەییمان نامێنێت". مەرە گەمژەکان گوێیان لێدەگرت، سەگەکان دوورخرانەوە و مەڕەکان کە بەم شێوەیە لە باشترین پارێزەرەکانیان بێبەش بوون، بوونە نێچیرێکی ئاسان بۆ دوژمنە خیانەتکارەکەیان.

ئەفسانە، ئایسۆپ، سەدەی شەشەمی پێش زایین

لێرەدا بۆنیفاس چانسی خۆی بینی: پیلانی دادەڕێژێت بۆ ئەوەی یارمەتی ڕەشپێستەکان بدات دەست بەسەر شارەکەدا بگرن و فلۆرانس لە گیرفانیدا دەبێت. وە لەگەڵ لێکۆڵینەوە لە دۆخەکە دەستی کرد بە گرنگیدان بە یەک پیاو، دانتی ئەلیگیێری، نووسەر و شاعیر و لایەنگری سەرسەختی سپیپێستەکانی بەناوبانگ. دانتێ هەمیشە حەزی لە سیاسەت بووە. ئەو بە سۆزەوە باوەڕی بە کۆمار هەبوو، زۆرجاریش هاووڵاتیانی خۆی بەهۆی نەبوونی بڕبڕەی پشتەوە سزا دەدا. هەروەها بەڕێکەوت قسەخۆشترین وتاردەری گشتی شارەکە بوو. لە ساڵی ١٣٠٠، ئەو ساڵەی کە بۆنیفاس دەستی کرد بە پیلانگێڕی بۆ دەستبەسەرداگرتنی توسکانی، هاوشارییەکانی دانتێ دەنگیان پێدابوو بۆ بەرزترین پۆستی هەڵبژێردراوی فلۆرانس، ئەمەش بووە هۆی ئەوەی ببێتە یەکێک لە شەش پریۆری شارەکە.

لە ماوەی شەش مانگی پۆستەکەیدا، بە توندی دژی ڕەشپێستەکان و دژی هەموو هەوڵەکانی پاپا بۆ چاندنی پشێوی وەستابوو.

بەڵام تا ساڵی ١٣٠١بۆنیفاس پلانێکی نوێی دانا: بانگەوازی چارڵز دی کرد ڤالۆیس، برایەکی بەهێزی پاشای فەرەنسا، بۆ ئەوەی یارمەتی بدات لە هێنانەدی ڕێکوپێکی بۆ توسکانی. لە کاتێکدا چارڵز بە باکووری ئیتالیادا دەڕۆیشت و فلۆرانس بە دڵەڕاوکێ و ترسەوە دەکولێت، دانتی بە خێرایی وەک ئەو پیاوە دەرکەوت کە دەتوانێت خەڵک کۆبکاتەوە، بە توندی دژی ئارامکردنەوە دەدا و بە نائومێدیەوە کاردەکات بۆ چەکدارکردنی هاوڵاتیان و ڕێکخستنی بەرخۆدان لە دژی پاپا و شازادە فەرەنسییە بوکەڵەکەی . بە قەڵغان یان بە چەقۆ، بۆنیفاس دەبوو دانتێ بێلایەن بکات. و بەم شێوەیە، تەنانەت وەک چۆن لە لایەکەوە هەڕەشەی لە فلۆرانس کرد بە چارڵز دی ڤالۆیس، لە لایەکی دیکەوە لقە زەیتونەکەی درێژکردەوە، ئەگەری دانوستان، بەو هیوایەی دانتی چەواشەکارییەکە وەربگرێت. وە لە ڕاستیدا فلۆرانسییەکان بڕیاریان دا شاندێک بنێرن بۆ ڕۆما و هەوڵی دانوستان بۆ ئاشتی بدەن. بۆ سەرۆکایەتیکردنی ئەرکەکە، پێشبینی دەکرا، دانتێیان هەڵبژارد.

هەندێکیان هۆشدارییان بە شاعیر دا کە پاپا فێڵبازەکە تەڵەیەک دادەنێت بۆ ئەوەی ڕایکێشێت دوور، بەڵام دانتێ بە هەر شێوەیەک بێت چووە ڕۆما، گەیشتە ڕۆما لە کاتێکدا سوپای فەرەنسا لەبەردەم دەروازەکانی فلۆرانس وەستابوو. هەستی بە دڵنیایی دەکرد کە قسەخۆشی و عەقڵی ئەو پاپاکە بەدەست دەهێنێت و شارەکە ڕزگار دەکات. بەڵام کاتێک پاپا چاوی بە شاعیر کەوت

Machine Translated by Google

و نوێنەرانی فلۆرانس، لە یەک کاتدا ترساندیان، وەک چۆن زۆر کەسی کرد. -لەبەردەممدا بکەوە سەر ئەژنۆکانت! لە یەکەم کۆبوونەوەیاندا هاوارێکی کرد.

-ملکەچ بن بۆ من! پێت دەڵێم لە هەموو ڕاستییەکدا هیچم لە دڵمدا نییە جگە لە بەرەوپێشبردنی ئارامیتان". فلۆرانسییەکان بە خۆبەدەستەوەدان بە ئامادەبوونی بەهێزی ئەو، گوێیان لێگرت کاتێک پاپا بەڵێنی دا چاودێری بەرژەوەندییەکانیان بکات. پاشان ئامۆژگاری کردن کە بگەڕێنەوە ماڵەوە و یەکێک لە ئەندامەکانیان بەجێهێشت بۆ ئەوەی درێژە بە گفتوگۆکان بدەن. بۆنیفاس ئاماژەی بەوەدا کە ئەو پیاوەی کە دەمێنێتەوە دەبێت دانتێ بێت. بەوپەڕی ئەدەبەوە قسەی دەکرد، بەڵام لە جەوهەردا فەرمانێک بوو.

و بەم شێوەیە دانتێ لە ڕۆما مایەوە. وە لە کاتێکدا ئەو و پاپا بەردەوام بوون لە گفتوگۆکانیان، فلۆرانس لەیەکتر جیا بووەوە. بەهۆی ئەوەی کەس نەبوو سپیپێستەکان کۆبکاتەوە و چارلز دی ڤالۆیس پارەی پاپای بەکارهێنا بۆ بەرتیلدان و چاندنی ناکۆکی، سپیپێستەکان هەڵوەشایەوە، هەندێکیان موناقەشەیان بۆ دانوستان دەکرد، هەندێکی تر لایەنیان گۆڕی.

لەبەردەم دوژمنێکدا کە ئێستا دابەش بووە و دڵنیا نەبووە لە خۆی، ڕەشپێستەکان بە ئاسانی لە ماوەی چەند هەفتەیەکدا لەناویان بردن و تۆڵەی توندوتیژیان لێکردن. وە کاتێک ڕەشپێستەکان بە توندی لە دەسەڵاتدا وەستانەوە، دواجار پاپا دانتی لە ڕۆما دەرکرد.

ڕەشپێستەکان فەرمانیان بە دانتی کرد بگەڕێتەوە ماڵەوە بۆ ئەوەی ڕووبەڕووی تۆمەتەکان بێتەوە و بوەستێت

تاقیکاری. کاتێک شاعیر ڕەتیکردەوە، ڕەشپێستەکان مەحکومیان کرد کە ئەگەر جارێکی تر پێی لە فلۆرانس دانایەوە، بسوتێنرێت. و بەم شێوەیە دانتێ ژیانێکی نەگبەتانەی دەربەدەری دەستپێکرد، بەناو ئیتالیادا سەرگەردان بوو، شەرمەزار بوو لەو شارەی کە خۆشی دەویست، هەرگیز نەگەڕاوەتەوە بۆ فلۆرانس، تەنانەت دوای مردنیشی.

ژیانی THEMISTOCLES

هاوهاووڵاتیانی [تێمیستۆکلیس] گەیشتنە ئەو ئاستەی کە ئیرەییەکەیان وای لێکردن گوێ لە هەر بوختانێک بگرن لەسەر حیسابی ئەو و بۆیە [ئەو] ناچار بوو دەستکەوتەکانی خۆی بەبیر مەجلیسەکە بخاتەوە تا چیتر بەرگەی ئەمەیان نەگرت. جارێکیان بەو کەسانەی کە گلەیی لێیان دەکرد وتی: بۆچی بێزار بوویت لە وەرگرتنی یارمەتی زۆر لە هەمان پیاوان؟ جگە لەمەش کاتێک پەرستگای ئارتمیسی دروستکرد، خەڵکەکەی تووڕە کرد، چونکە نەک هەر ستایلی خوداوەندی ئارتمیس ئاریستۆبۆل، یان ئارتەمیس ژیرترین ئامۆژگاری کرد —بەو ئاماژەیەی کە ئەوە ئەو بوو کە باشترین ئامۆژگاری بە ئەسیناییەکان داوە و... یۆنانیەکان-بەڵام ئەو شوێنێکی بۆ هەڵبژارد لە نزیک ماڵەکەی خۆی لە مێلیت... بۆیە لە کۆتاییدا ئەسینییەکان دەریانکرد. ئەوان سوودیان لە دوورخستنەوە وەرگرت بۆ ئەوەی ناوبانگە گەورەکەی و دەسەڵاتەکەی بچووک بکەنەوە، وەک چۆن بەڕاستی بوو

Machine Translated by Google

خوویان لەگەڵ هەر کەسێک کە دەسەڵاتەکەی بە ستەمکار دەزانن، یان بەرزبووەتەوە بۆ بەرزاییەک کە بە یەکسانی دیموکراسییەکەوە بە یەکسانی دەزانن.

ژیانی THEMISTOCLES، PLUTARCH، CAD 46-120

لێکدانەوە

بۆنیفاس دەیزانی ئەگەر تەنها بیانوویەکی هەبێت بۆ ئەوەی دانتی ڕابکێشێت، فلۆرانس دەڕووخێت. کۆنترین کارتی کتێبەکەی یاری پێکرد -بە دەستێک هەڕەشەی دەکرد لە کاتێکدا بە دەستەکەی تر لقە زەیتونەکەی درێژ دەکرد -دانتێ کەوتە ژێرەوە. جارێک شاعیر لە ڕۆما بوو، پاپا تا ئەو کاتەی کە پێویست بوو لەوێ هێشتەوە. چونکە بۆنیفاس لە یەکێک لە فەرمانە سەرەکییەکانی یاریی دەسەڵات تێدەگەیشت: کەسێکی ئیرادەدار، یەک ڕۆحی نافەرمانی، دەتوانێت مەڕێک بکاتە کۆشکی شێر. بۆیە کێشە سازەکەی گۆشەگیر کرد. بێ بڕبڕەی پشتی شار بۆ ئەوەی پێکەوە بمێننەوە، مەڕەکان بە خێرایی پەرش و بڵاو بوون.

وانەکە فێربە: کاتەکانت بەفیڕۆ مەدە بە هێرشکردنە سەر ئەو کەسەی کە پێدەچێت دوژمنێکی زۆر سەر بێت. ئەو یەک سەرە بدۆزەرەوە کە گرنگە- ئەو کەسەی کە هێزی ئیرادەی هەیە، یان زیرەکی هەیە، یان لە هەمووی گرنگتر کاریزما.

هەرچییەک تێچووی هەبێت، ئەم کەسە ڕابکێشە، چونکە کاتێک غیابی بوو دەسەڵاتەکانی کاریگەری خۆیان لەدەست دەدەن. گۆشەگیرییەکەی دەتوانێت جەستەیی (دەرکردن یان نەبوونی لە دادگا)، سیاسی (تەسککردنەوەی بنکەی پشتیوانییەکەی)، یان دەروونی (نامۆکردنی لە گروپەکە لە ڕێگەی بوختان و ئیشارەت)ەوە بێت. شێرپەنجە لە یەک خانەوە دەست پێدەکات؛ پێش ئەوەی بڵاوبێتەوە کە چارەسەری نەبێت، بیبڕە.

کلیلی دەسەڵات

لە ڕابردوودا تەواوی نەتەوەیەک لەلایەن پاشایەک و مشتێک وەزیرەکانییەوە حوکمڕانی دەکرا. تەنها نوخبە هیچ دەسەڵاتێکیان هەبوو یاری پێبکەن. بە تێپەڕبوونی سەدەکان، دەسەڵات وردە وردە زیاتر بڵاوبووەوە و دیموکراتیزە.

بەڵام ئەمە تێڕوانینێکی هەڵەی باوی دروستکردووە کە گروپەکان چیتر ناوەندی دەسەڵاتیان نییە- کە دەسەڵات لە نێو زۆر کەسدا بڵاوبووەتەوە و بڵاوبووەتەوە. بەڵام لە ڕاستیدا دەسەڵات لە ژمارەکانیدا گۆڕانکاری بەسەردا هاتووە بەڵام لە جەوهەرەکەیدا نەگۆڕاوە. لەوانەیە ستەمکارە بەهێزەکان کەمتر بن کە فەرمانڕەوایی دەسەڵاتی ژیان بکەن

Machine Translated by Google

و مردن بەسەر ملیۆنان کەسدا، بەڵام هەزاران ستەمکاری بچووک ماونەتەوە کە حوکمرانی کایە بچووکەکان دەکەن، و ئیرادەی خۆیان لە ڕێگەی یارییە ناڕاستەوخۆکانی دەسەڵات و کاریزما و هتدەوە جێبەجێ دەکەن. لە هەموو گروپێکدا دەسەڵات لە دەستی یەک یان دوو کەسدا چڕ دەبێتەوە، چونکە ئەمە یەکێکە لەو بوارانەی کە سروشتی مرۆڤ تێیدا هەرگیز ناگۆڕێت: مرۆڤەکان لە دەوری یەک کەسایەتی بەهێز کۆدەبنەوە وەک هەسارەکان کە بە دەوری خۆردا دەسوڕێنەوە.

کارکردن لە ژێر ئەو وەهمەدا کە ئەم جۆرە ناوەندی دەسەڵاتە بوونی نەماوە، هەڵەی بێکۆتایە و وزە و کات بەفیڕۆ بدەیت و هەرگیز ئامانجەکە نەدەیت.
مرۆڤە بەهێزەکان هەرگیز کات بەفیڕۆ نادەن. لە دەرەوە ڕەنگە لەگەڵ یارییەکەدا یاری بکەن- وا نیشان بدەن کە دەسەڵات لە نێوان زۆر کەسدا هاوبەشە- بەڵام لە ناوەوە چاویان لەسەر ئەو چەند کەسە حەتمییە لە گروپەکەدا دەهێڵنەوە کە کارتەکانیان بەدەستەوەیە. ئەمانەن کە کاریان لەسەر دەکەن. کاتێک کێشەکان سەرهەڵدەدەن، بەدوای هۆکاری بنەڕەتیدا دەگەڕێن، ئەو تاکە کارەکتەرە بەهێزەی کە دەستی بە تێکەڵکردنەکە کردووە و گۆشەگیرکردن یان دوورخستنەوەی ئاوەکان جارێکی دیکە نیشتەجێ دەکاتەوە.

لە پراکتیکی چارەسەری خێزانیی خۆیدا، دکتۆر میلتۆن ئێچ ئێریکسۆن بۆی دەرکەوت کە ئەگەر داینامیکی خێزانەکە نائارام و ناکارامە بێت، بە ناچاری کەسێک هەیە کە وروژێنەرە، ئەویش کێشە سازکەر بووە. لە دانیشتنەکانیدا بە شێوەیەکی ڕەمزی ئەم سێوە ڕزیوەی گۆشەگیر دەکرد بە دانانی لە جیاکردنەوەی ئەوانی تر، ئەگەر تەنها چەند پێیەک بێت. هێواش هێواش ئەندامانی تری خێزانەکە ئەو کەسەی لە ڕووی جەستەییەوە جیابووەوە وەک سەرچاوەی سەختییەکەی خۆیان دەبینی. کاتێک دەزانیت کە تێکەڵکەرەکە کێیە، ئاماژەدان پێی بۆ کەسانی تر شتێکی زۆر بەدەست دەهێنێت. تێگەیشتن لەوەی کێ کۆنترۆڵی داینامیکی گروپ دەکات، وەدیهێنانێکی ڕەخنەگرانە. لەبیرت بێت: وروژێنەران بە خۆدزینەوە لە گروپەکەدا گەشە دەکەن، کردەوەکانیان لەنێو کاردانەوەی کەسانی دیکەدا دەشارنەوە. کردارەکانیان بە دیار بکە و هێزی دڵتەنگکردنیان لەدەست دەدەن.

تۆخمێکی سەرەکی لە یارییەکانی ستراتیژیدا گۆشەگیرکردنی دەسەڵاتی دوژمنە. لە
شەترەنج هەوڵ دەدەیت پاشا گۆشەیەک بکەیت. لە یاری چینی goهەوڵ دەدەیت هێزەکانی دوژمن لە گیرفانی بچووکدا گۆشەگیر بکەیت و بێ جووڵە و بێکاریگەریان دەکەیت. زۆرجار باشترە دوژمنەکانت گۆشەگیر بکەیت نەک لەناویان ببەیت- کەمتر دڕندە دەردەکەویت. بەڵام ئەنجامەکەی هەر یەکە، چونکە لە یاریی دەسەڵاتدا گۆشەگیری مردن دەگەیەنێت.

کاریگەرترین شێوەی گۆشەگیری ئەوەیە کە بە جۆرێک لە جۆرەکان قوربانییەکانت لە بنکەی دەسەڵاتیان جیا بکەیتەوە.
کاتێک ماو تسی تونگ ویستی دوژمنێک لەناو نوخبەی دەسەڵاتداردا لەناو ببات، ڕاستەوخۆ ڕووبەڕووی ئەو کەسە نەبووەوە؛ بە بێدەنگی و بە دزییەوە کار دەکات بۆ گۆشەگیرکردنی پیاوەکە و دابەشکردنی هاوپەیمانەکانی و دوورخستنەوەیان لێی، بچووککردنەوەی پشتگیرییەکانی. زۆری نەخایاند پیاوەکە بە تەنیا لەناو دەچوو.

Machine Translated by Google

ئامادەبوون و دەرکەوتن لە یاری دەسەڵاتدا گرنگییەکی زۆری هەیە. بۆ ڕاکێشان، بە تایبەتی لە قۆناغەکانی سەرەتاوە، پێویستە بەردەوام ئامادە بیت، یان ئەو هەستە دروست بکەیت کە تۆیت؛ ئەگەر زۆرجار لە چاوت دوور بیت، ئەوا سۆز و خۆشەویستییەکە دەشکێت. ڕۆبێرت سیسیل سەرۆک وەزیرانی شاژن ئەلیزابێس دوو ڕکابەری سەرەکی هەبوو: خۆشەویستەکەی شاژن، ئیرلی ئێسێکس و خۆشەویستەکەی پێشووی، سێر واڵتەر ڕالی. ئەو پیلانی داڕشت بۆ ئەوەی هەردووکیان بنێرێت بۆ ئەرکێک دژی ئیسپانیا؛ لەگەڵ دوورکەوتنەوەیان لە دادگا توانی چەناگەی خۆی بە دەوری شاژنەکەدا بپێچێتەوە، پێگەی خۆی وەک ڕاوێژکاری سەرەکی مسۆگەر بکات و سۆز و خۆشەویستییەکەی بۆ ڕالی و ئیرل لاواز بکات. وانەی لێرەدا دوو لایەنە: یەکەم: نەبوونی تۆ لە دادگا مەترسی بۆ تۆ دەنووسێت و هەرگیز نابێت لە کاتی گێژاودا دیمەنەکە بەجێبهێڵیت، چونکە نەبوونی تۆ دەتوانێت هەم هێما بێت و هەم هاندەری لەدەستدانی دەسەڵات بێت؛ دووەم و لە لایەکی دیکەوە، ڕاکێشانی دوژمنەکانت لە دادگا لە ساتەوەختە گرنگەکاندا فێڵێکی گەورەیە.

گۆشەگیری سوودی ستراتیژی دیکەی هەیە. زۆرجار لەکاتی هەوڵدان بۆ ڕاکێشانی خەڵک، ژیرانەیە کە لە چوارچێوەی کۆمەڵایەتی ئاسایی خۆیان دابڕن. کاتێک گۆشەگیر دەبن ئەوان لەبەردەمتدا لاواز دەبن، و بوونی تۆ گەورەتر دەبێت.

بە هەمان شێوە زۆرجار فێڵبازان بەدوای ڕێگایەکدا دەگەڕێن کە نیشانەکانیان لە ژینگە کۆمەڵایەتییە ئاساییەکانیان دابڕن، ئاڕاستەیان بکەن بۆ ژینگەیەکی نوێ کە تێیدا ئاسوودە نەبن. لێرەدا هەست بە لاوازی دەکەن، و بە ئاسانی ملکەچی فریو دەدەن. کەواتە گۆشەگیری دەتوانێت ڕێگەیەکی بەهێز بسەلمێنێت بۆ هێنانی خەڵک لە ژێر سیحرەکەتدا بۆ ئەوەی ڕایانبکێشیت یان فێڵیان لێبکەیت.

زۆرجار کەسانی بەهێز دەدۆزیتەوە کە خۆیان لێ نامۆ کردووە

گروپەکە. ڕەنگە دەسەڵاتیان چووبێتە سەریان و خۆیان بە باڵاتر دەزانن؛ ڕەنگە توانای پەیوەندیکردنیان لەگەڵ خەڵکی ئاسایی لەدەستدابێت. لەبیرت بێت: ئەمەش وایان لێدەکات کە تووشی لاوازی بن. هەرچەندە بەهێز بن، بەڵام دەتوانرێت کەسانی وەک ئەمانە بگۆڕدرێن بۆ بەکارهێنان.

دەروێش ڕاسپوتین دەسەڵاتی خۆی بەسەر تزار نیکۆلاس و زارینا ئەلێکساندرای ڕووسیادا بەدەستهێنا لە ڕێگەی دابڕانییەکی گەورەیان لە خەڵک.

ئەلێکساندرا بە تایبەتی کەسێکی بیانی بوو، و بە تایبەتی لە ڕووسەکانی ڕۆژانە نامۆ بوو؛ ڕاسپوتین بنەچەی جووتیارانی خۆی بەکارهێنا بۆ ئەوەی خۆی بخاتە ناو نیعمەتە باشەکانیەوە، چونکە ئەو بە نائومێدیەوە دەیویست پەیوەندی لەگەڵ ڕەعیەتەکانیدا بکات. جارێک لە بازنەی ناوەوەی دەربارەکەدا، ڕاسپوتین خۆی کردە شتێکی پێویست و دەسەڵاتێکی گەورەی بەدەستهێنا. ڕاستەوخۆ بەرەو ناوەندەکە ڕۆیشت، ئامانجی ئەو یەک کەسایەتییە بوو لە ڕووسیا کە فەرماندەیی دەسەڵاتی دەکرد (زارینا زاڵ بوو بەسەر هاوسەرەکەیدا)، و بۆی دەرکەوت کە پێویستی بە گۆشەگیرکردنی نییە چونکە کارەکە پێشتر تەواو بووە. ستراتیژی ڕاسپوتین دەتوانێت هێزێکی گەورەت بۆ بهێنێت:

Machine Translated by Google

هەمیشە بەدوای ئەو کەسانەدا بگەڕێ کە پۆستی بەرزیان هەیە بەڵام خۆیان دەدۆزنەوە
گۆشەگیر کراوە لەسەر تەختەکە. وەک سێو وان کە دەکەوێتە ناو چەناگەتەوە، بە ئاسانی
وەسوەسە، و توانای ئەوەی هەیە خۆت بتخاتە ناو دەسەڵاتەوە.
لە کۆتاییدا هۆکاری لێدانی شوانەکە ئەوەیە کە کارێکی لەو شێوەیە
مەڕەکان لە دەرەوەی هیچ پێوەرێکی عەقڵانی بێهیوا دەکات. کاتێک هێرناندۆ
کۆرتیس و فرانسیسکۆ پیزارۆ سەرکردایەتی هێزە بچووکەکانیان کرد دژی ئازتێکەکان و...
ئیمپراتۆریەتەکانی ئینکان، ئەوان هەڵەی شەڕیان لە چەند بەرەیەکدا نەکرد،
هەروەها بەو ژمارانەی کە لە دژی ئەوان ڕیزکرابوون، نەترسان؛ ئەوان
پاشاکانی گرت، مۆکتێزوما و ئاتاهواالپا. ئیمپراتۆریەتە فراوانەکان کەوتنە ناو...
دەستەکان. لەگەڵ نەمانی سەرکردەدا ناوەندی کێشکردن نەماوە؛ هیچ شتێک نییە بۆ...
بە دەوریدا بسووڕێنەوە و هەموو شتێک لەیەک دەکەوێت. ئامانج لە سەرکردەکان بکە، بیانهێنە
دابەزین، و بەدوای دەرفەتە بێکۆتاکاندا بگەڕێن لەو سەرلێشێواوییەی کە...

بەدوایدا دێت.

وێنە: مەڕێک لە مەڕی قەڵەو. کاتێکی بەنرخ بەفیڕۆ مەدە لە هەوڵی دزینی یەک دوو
مەڕ؛ ژیان و ئەندامەکان مەخەنە مەترسییەوە بە دانانی ئەو سەگانەی کە پاسەوانی مەڕەکان
دەکەن. ئامانج لە شوانەکە بکە. رابکێشە و سەگەکان بەدوایدا دەڕۆن. لێی بدە و مەڕەکان پەرش و
بڵاو دەبن- دەتوانیت یەک بە یەک هەڵیانبگریت.

دەسەڵات: ئەگەر کەوانت کێشا بەهێزترین بکێشە. ئەگەر تیرێک بەکاردەهێنیت، بەکاریبهێنە
درێژترینیان. بۆ تەقەکردن لە سوارێک، سەرەتا تەقە لە ئەسپەکەی بکە. بۆ گرتنی باندێکی...
باندەکان، سەرەتا سەرکردەکەی بگرن. وەک چۆن وڵاتێک سنووری خۆی هەیە، کوشتنیش
لە پیاوان سنووری خۆی هەیە. ئەگەر بتوانرێت هێرشی دوژمن بوەستێنرێت [بە لێدانێک بۆ...
سەرەکە]، بۆچی لە پێویست کوژراو و بریندار زیاتریان هەیە؟ (چینی
شاعیر تو فو، شانشینی تانگ، سەدەی هەشتەم)

پێچەوانەکردنەوە

Machine Translated by Google

ماکیاڤێلی دەنووسێت: هەر زیانێک بە پیاوێک بگەیەنیت، پێویستە بە شێوەیەک ئەنجام بدرێت کە پێویست نەکات لە تۆڵەسەندنەوەکەی بترسیت. ئەگەر بۆ گۆشەگیرکردنی دوژمنەکەت مامەڵە دەکەیت، دڵنیابە لەوەی کە ئەو ئامرازەی نییە بۆ گەڕاندنەوەی ئەو چاکەیە. ئەگەر ئەم یاسایە جێبەجێ بکەیت، بە واتایەکی تر لە پێگەیەکی باڵادەستەوە جێبەجێی بکە، بۆ ئەوەی هیچ شتێکت نەبێت لە نارەزایی ئەو بترسیت.

ئەندرۆ جۆنسۆن، جێنشینی ئەبراهام لینکۆڵن وەک سەرۆکی ئەمریکا، بینی یولیس ئێس گرانت وەک ئەندامێکی کێشەدار لە حکومەتەکەی. بۆیە گرانتی گۆشەگیر کرد، وەک پێشەکییەک بۆ ئەوەی بە زۆر بیخاتە دەرەوە. بەڵام ئەمە تەنها ژەنەراڵە گەورەکەی تووڕە کرد و وەڵامی دایەوە و بنکەیەکی پشتیوانی لە پارتی کۆمارییەکان پێکهێنا و دواتر بوو بە سەرۆکی داهاتوو. زۆر ژیرانەتر دەبوو پیاوێکی وەک گرانت لە کۆشکەکەدا بهێڵیتەوە، کە بتوانێت زیانێکی کەمتری لێ بگەیەنێت، نەک تۆڵەسەندنەوەی. و بۆیە زۆرجار ڕەنگە باشتر بێت خەڵک لە لای خۆت بهێڵیتەوە، لەو شوێنەی کە دەتوانیت چاودێرییان بکەیت، نەک مەترسی دروستکردنی دوژمنێکی تووڕە بکەیت. بە هێشتنەوەی لە نزیکەوە، دەتوانیت بە نهێنی لە بنکەی پشتگیرییان دوور بکەویتەوە، بۆ ئەوەی کاتێک کاتی شلکردنەوەیان هات بە خێرایی و بە توندی دەکەونە خوارەوە بەبێ ئەوەی بزانیت چی لێیان داوە.

Machine Translated by Google

یاسای 43

کار لەسەر دڵ و مێشکی ئەوانی تر

حوکمدان

زۆرەملێ کاردانەوەیەک دروست دەکات کە لە کۆتاییدا دژی تۆ کاردەکات. دەبێت ئەوانی تر ڕابکێشیت بۆ ئەوەی بیانەوێت بە ئاراستەی تۆدا بجوڵێن. کەسێک کە ڕازیت کردووە دەبێتە پیاوە دڵسۆزەکەت. وە ڕێگای ڕاکێشانی ئەوانی تر بریتییە لە نەشتەرگەریکردن لەسەر دەروونناسی و لاوازییە تاکەکەسییەکانیان. بەرگریکاران نەرم بکەنەوە بە کارکردن لەسەر هەستەکانیان، یاریکردن بەو شتانەی کە بە ئازیزیان دەزانن و ئەوەی لێی دەترسن. دڵ و مێشکی کەسانی تر پشتگوێ بخە و گەورە دەبن و ڕقیان لێت دەبێتەوە.

RUSEی سیروس

بە بیرکردنەوە لەو ئامرازانەی کە دەتوانێت بە شێوەیەکی کاریگەرترین شێوە فارسەکان ڕازی بکات بۆ ڕاپەڕین، وردبینییەکانی [کوروش] وای لێکرد ئەم پلانەی خوارەوە بگرێتەبەر، کە بە باشترین شێوە لەگەڵ مەبەستەکەیدا دەگونجێت. لەسەر ڕۆڵێکی پەرداخ نووسیبووی کە ئاستیاگ ئەوی بۆ فەرماندەیی سوپای فارس دەستنیشان کردووە؛ پاشان مەجلیسێکی فارسەکانی بانگ کرد و لە ئامادەبوونیاندا ڕۆڵەکەی کردەوە و ئەوەی نووسیبووی خوێندەوە. -ئێستاش، زیادی کرد، فەرمانێکم بۆ تۆ هەیە: هەموو پیاوێک دەبێت بە چەقۆیەکەوە لە نمایشدا دەربکەوێت.... فەرمانەکە پابەند بوو. هەموو پیاوەکان بە چەقۆکانەوە کۆبوونەوە و فەرمانی داهاتووی کوروش ئەوە بوو کە پێش ئەوەی ڕۆژەکە تەواو بێت پارچەیەکی دیاریکراو لە زەوییەکی زبر و پڕ لە دڕکاوی پاک بکەنەوە، کە نزیکەی هەژدە یان بیست فۆرلۆنگ چوارگۆشەیە. ئەمەش کرا، دواتر کورش فەرمانی زیاتری دەرکرد کە ڕۆژی دواتر خۆیان خۆیان نیشان بدەنەوە، دوای ئەوەی حەمامیان کرد. لەم نێوەندەدا کورش هەموو بزن و مەڕ و گاکانی باوکی کۆدەکردەوە و سەربڕی وەک ئامادەکارییەک بۆ میوانداریکردنی هەموو سوپای فارس لە ئاهەنگێکدا، لەگەڵ باشترین شەراب و نان کە دەیتوانی دەستبکەوێت.

ڕۆژی دواتر میوانەکان کۆبوونەوە، و پێیان گوترا کە لەسەر چیمەنەکە دابنیشن و چێژ وەربگرن. دوای ژەمەکە کورش لێیان پرسی کامیان پێ باشترە

Machine Translated by Google

—کاری دوێنێ یان کات بەسەربردنی ئەمڕۆ؛ و وەڵامیان دایەوە کە بەڕاستی زۆر دوورە لە نەهامەتیەکانی ڕۆژی پێشوو بۆ چێژەکانی ئێستایان.
ئەمە ئەو وەڵامە بوو کە کورش دەیویست؛ یەکسەر دەستی بەسەردا گرت و دەستی کرد بە ئاشکراکردنی ئەوەی لە مێشکیدا بوو. وتی: پیاوانی فارس گوێم لێ بگرن: گوێڕایەڵی فەرمانەکانم بن، دەتوانن چێژ لە هەزار چێژێکی باشی وەک ئەم چێژ وەربگرن بەبێ ئەوەی هەرگیز دەستەکانتان بۆ کاری کەمتەرخەم بکەن؛ بەڵام، ئەگەر سەرپێچی بکەیت، ئەرکی دوێنێ دەبێتە نەخشی بێشوماری کەسانی دیکە کە ناچار دەبیت ئەنجامی بدەیت. ئامۆژگاری من وەربگرە و ئازادی خۆت بەدەست بهێنە.

من ئەو پیاوەم کە قەدەر وایە ڕزگاری تۆ بگرمە ئەستۆ و باوەڕی منە کە تۆ وەک هەموو شتێکی تر هاوتای مادەکان لە شەڕدا. ئەوە ڕاستییەکە کە پێت دەڵێم. دوا مەکە، بەڵکو یەکسەر یۆرۆی ئاستاگس فڕێ بدە.”

فارسەکان لە مێژ بوو لە ملکەچبوونیان بۆ مادەکان نارەزاییان دەربڕیبوو. لە کۆتاییدا سەرکردەیەکیان دۆزیبووەوە، و بە جۆش و خرۆشەوە پێشوازییان لە ئاسۆی ئازادی کرد....
لەم بۆنەی ئێستادا فارسەکان لە ژێر دەستی کوروش دژی مادەکان ڕاپەڕین و لەو کاتەوە وەستای ئاسیا بوون.

مێژووەکان، هێرۆدۆتوس، سەدەی پێنجەمی پێش زایین.

پێشێلکردنی یاسا

لە نزیک کۆتایی سەردەمی لویسی پازدەهەمدا، وا دیار بوو هەموو فەرەنسا بێهیوا بوون لە گۆڕانکاری. کاتێک نەوەکەی پاشا و جێنشینی هەڵبژێردراو، لویسی شانزەهەمی داهاتوو، لەگەڵ کچە پانزە ساڵانەکەی ئیمپراتۆری نەمسا هاوسەرگیری کرد، فەرەنسییەکان وردەکارییەکیان لە داهاتوودا گرت کە پێدەچوو هیوابەخش بێت. بووکە گەنجەکە بە ناوی ماری ئەنتۆنیەت جوان و پڕ لە ژیان بوو. ئەو لە یەک کاتدا باری دەروونی دادگاکەی گۆڕی، کە لەگەڵ لویسی پازدەهەمدا ڕیزبەندی بوو؛ تەنانەت خەڵکی ئاسایی کە هێشتا نەیانبینیبوو، بە پەرۆشەوە باسی ماری ئەنتۆنیەتیان دەکرد. فەرەنسییەکان بێزار بوون لەو زنجیرە خاتوونانەی کە زاڵ بوون بەسەر لویسی پازدەهەمدا و بەوپەڕی خۆشحاڵییەوە چاوەڕێی خزمەتکردنی شاژنە نوێیەکەیان بوون. لە ساڵی ١٧٧٣کاتێک ماری ئەنتۆنیەت بۆ یەکەمجار بە ئاشکرا سواری شەقامەکانی پاریس بوو، جەماوەرێکی چەپڵە لێدەر بە دەوری گالیسکەکەیدا ڕژان. دایکی نووسیویەتی: “چەند بەختەوەرە کە لە دۆخێکدا بێت کە مرۆڤ بتوانێت سۆز و خۆشەویستییەکی بەرفراوان بەدەستبهێنێت بە تێچووی ئەوەندە کەم.”

لە ساڵی ١٧٧٤لویسی پازدەهەم کۆچی دوایی کرد و لویسی شانزەهەم تەختی پاشایەتی گرتە دەست. هەر کە...

ماری-ئەنتۆنێت بوو بە شاژن خۆی جێهێشت بۆ ئەو چێژانەی کە ئەو

Machine Translated by Google

زۆرترین خۆشی دەویست- داواکردن و لەبەرکردنی گرانترین جل و بەرگ و زێڕینگەریی لە کایەکەدا؛ وردترین قژی لە مێژوودا وەرزشی کردووە، قژی پەیکەرسازییەکەی بە سێ پێ لە سەرووی سەریەوە بەرز بووەتەوە؛ و فرێدانی بەردەوامی یەک لە دوای یەک لە تۆپ و فێستی دەمامکدار. هەموو ئەم ئیحتقامانەی کە بە قەرز پارەی دەدا، هەرگیز خەمی خۆی نەبوو لە تێچوونەکە و کێ پارەی حەسابەکانی داوە.

زۆرترین چێژی ماری ئەنتۆنیەت دروستکردن و دیزاینکردنی فیلمێکی...
تایبەت باخچەی عەدەن لە پێتی تریانۆن، قەڵایەک لە گۆڕەپانی ڤێرسای و دارستانەکانی خۆی هەیە. باخچەکانی پێتی تریانۆن دەبوو تا ئەو جێگایەی کە دەتوانرێت "سروشتی" بن، لەوانەش ئەو موسانەی کە بە دەست دەدرێت لە دار و بەردەکان. بۆ بەرزکردنەوەی کاریگەری شوانکاری، شاژن شیردەرەکانی جووتیارانی بەکارهێنا بۆ شیردانی جوانترین مانگاکانی ناو کایەکەیان؛ جلشۆر و پەنیر سازەکان بە جلوبەرگی تایبەتی جووتیارانەوە کە یارمەتی دیزاینکردنی دەدا؛ شوانەکان بۆ چاودێریکردنی مەڕەکان بە شریتی ئاوریشم لە ملیانەوە. کاتێک پشکنینی ئەشکەوتەکانی دەکرد، سەیری شیردەرەکانی دەکرد کە شیریان دەخستە ناو گوڵدانی پۆرسەلین کە لە کارگەی سیرامیکی شاهانە دروستکرابوون. بۆ تێپەڕاندنی کاتەکە، ماری ئەنتۆنیەت لە دارستانەکانی دەوروبەری پێتی تریانۆن گوڵی کۆدەکردەوە، یان سەیری "کۆڵبەرە باشەکانی" دەکرد کە "کارەکانیان" ئەنجام دەدەن. شوێنەکە بوو بە جیهانێکی جیاواز، کۆمەڵگاکەی سنووردار بوو بە ئەو کەسانەی کە حەزیان لێیە.

لەگەڵ هەر ئیحراجییەکی نوێدا، تێچووی پاراستنی کەشتیی پێتی تریانۆن بەرز بووەوە.
لەم نێوەندەدا فەرەنسا خۆی بەرەو خراپی دەچوو: برسێتی و ناڕازیبوونی بەربڵاو ڕوویدا. تەنانەت دەربارییە ئیزۆلە کۆمەڵایەتییەکانیش لە نارەزاییدا دەکوڵان- شاژن وەک منداڵ مامەڵەی لەگەڵ دەکرد. تەنها ئەوانەی کە حەزیان لێیە گرنگ بوون و ئەمانەش کەمتر و کەمتر بوون. بەڵام ماری ئەنتۆنیەت خۆی لەم بابەتەدا خەمی نەبوو. بە درێژایی دەسەڵاتی خۆی جارێکیش ڕاپۆرتی وەزیرێکی نەخوێندەوە. جارێکیش گەشتێکی بە پارێزگاکاندا نەکرد و خەڵکی بۆ لای خۆی کۆکردەوە. جارێکیش لە نێو پاریسییەکان تێکەڵ نەبوو، یان شاندێکیان لێ وەرنەگرت. ئەو هیچ کام لەم کارانەی نەکرد چونکە وەک شاژن هەستی دەکرد خەڵک قەرزاری سۆز و خۆشەویستی خۆیانن، و مەرج نەبوو لە بەرامبەردا خۆشیان بوێت.

لە ساڵی ١٧٨٤شاژنەکە تووشی فەزیحەیەک بوو. وەک بەشێک لە وردەکارییەکی...
فێڵبازی، گرانترین گۆرەوی ئەڵماسی لە ئەوروپادا بە ناوی ئەوەوە کڕدرابوو و لە کاتی دادگاییکردنی فێڵبازەکاندا شێوازی ژیانی گرانبەهاکەی ئاشکرا بوو: خەڵک گوێیان لەو پارەیە بوو کە بۆ گەوهەر و کراس و سەمای دەمامکدار خەرجی دەکرد. نازناوی "کورتهێنانی مادام"یان پێدا و لەو کاتەوە بووە جێگەی سەرنجی گەشەکردنی خەڵک

Machine Translated by Google

نائاسوودەیی. کاتێک لە ئۆپێراکەدا لەناو سندوقەکەیدا دەرکەوت بینەران بە هێسک پێشوازییان لێکرد. تەنانەت دادگاش دژی ئەو ژنە وەرگەڕا. چونکە لە کاتێکدا ئەو خەریکە خەرجییە گەورەکانی زیاد دەکرد، وڵات بەرەو وێرانبوون دەڕۆیشت.

دوای پێنج ساڵ و لە ساڵی ادـ١٧٨٩ڕووداوێکی بێ وێنە ڕوویدا: سەرەتای شۆڕشی فەرەنسا. شاژن نیگەران نەبوو- با خەڵکەکە یاخیبوونی بچووکی خۆیان هەبێت، وا دیار بوو بیری لەوە دەکردەوە؛ زۆری نەخایاند بێدەنگ دەبوو و دەیتوانی ژیانی خۆشی خۆی دەستپێبکاتەوە. لەو ساڵەدا خەڵک ڕێپێوانیان کرد بۆ سەر ڤێرسای، بنەماڵەی شاهانەی ناچار کرد واز لە کۆشکەکە بهێنن و لە پاریس نیشتەجێ بن. ئەمە سەرکەوتنێک بوو بۆ یاخیبووان، بەڵام دەرفەتێکی بۆ شاژن ڕەخساند کە ئەو برینانەی کردبوویەوە چاک بکاتەوە و پەیوەندی لەگەڵ خەڵکدا دروست بکات. بەڵام شاژن وانەی خۆی فێر نەبووبوو: لە ماوەی مانەوەی لە پاریسدا یەکجاریش کۆشکی بەجێنەهێشتبوو. ڕەعیەتەکانی دەیانتوانی لە دۆزەخدا برووخێن بۆ هەموو ئەو شتانەی کە گرنگی پێدەدا.

لە ساڵی ادـ١٧٩٢ژن و مێردەکەی شاهانە لە کۆشکەوە گواسترانەوە بۆ زیندانێک، چونکە شۆڕش بە فەرمی کۆتایی هاتنی دەسەڵاتی پاشایەتی ڕاگەیاند. ساڵی دواتر لویسی شانزەهەم دادگایی کرا و تاوانبار کرا و گیلۆتین کرا. لە کاتێکدا ماری ئەنتۆنیەت چاوەڕوانی هەمان چارەنووس بوو، بەزەحمەت ڕۆحێک هاتە بەرگریکردن- نەک یەکێک لە هاوڕێکانی پێشووی لە دەربارەکەدا، نە یەکێک لە پاشاکانی دیکەی ئەوروپا (کە وەک ئەندامانی بنەماڵە شاهانەییەکانی وڵاتەکانیان هەموو هۆکارەکەیان هەبوو لە جیهاندا بۆ ئەوەی نیشان بدات کە شۆڕش پارەی نەداوە)، تەنانەت خێزانەکەی خۆی لە نەمسا، لەنێویاندا براکەی کە ئێستا لەسەر تەخت دانیشتووە. ئەو کچە بووبوو بە پاریای جیهان. لە ئۆکتۆبەری ساڵی ادـ١٧٩٣، دواجار لەبەردەم گیلۆتیندا ئەژنۆی دا، پەشیمانی نەکردەوە و تا کۆتایی تاڵ سەرپێچی کرد.

لێکدانەوە

هەر لە سەرەتاوە ماری ئەنتۆنیەت مەترسیدارترین هەڵوێستی بەدەستهێنا: وەک شازادەیەکی گەنج لە نەمسا بێکۆتایی چەپڵە لێدەدرا و هاندەری بوو. وەک شاژنی داهاتووی دەرباری فەرەنسا ناوەندی سەرنجی هەمووان بوو. هەرگیز فێری ئەوە نەبووە کە کەسانی دیکە سۆز بکات یان دڵیان خۆش بکات، لەگەڵ دەروونناسی تاکەکەسی ئەواندا بگونجێت. هەرگیز ناچار نەبوو کار بکات بۆ ئەوەی ڕێگەی خۆی بەدەست بهێنێت، بۆ بەکارهێنانی حیسابات یان فێڵبازی یان هونەرەکانی ڕازیکردن. وە وەک هەموو کەسێک کە لە تەمەنێکی بچووکەوە سەرقاڵی خۆیەتی، ئەویش پەرەی سەند و بوو بە ئەهریمەنێکی بێهەستی.

Machine Translated by Google

ماری ئەنتۆنیەت بووە جێگەی سەرنجی نارەزایی تەواوی وڵاتێک
چونکە ئەوەندە توورەکردنە کە لەگەڵ کەسێکدا کۆببیتەوە کە هیچ هەوڵێک نادات بۆ ئەوەی رازیت بکات یان هەوڵی رازیکردنت بدات، تەنانەت ئەگەر تەنها بۆ مەبەستی فریودان بێت. وە بە خەیاڵتدا مەهێنە کە ئەو نوێنەرایەتی سەردەمێکی رابردوو دەکات، یان تەنانەت دەگمەنە. جۆری ئەو ئەمڕۆ لە جاران زیاتر باو بووە. ئەم جۆرە جۆرانە لە بڵقی خۆیاندا دەژین- پێدەچێت هەست بکەن کە پاشا و شاژن لەدایک بوون و ئەو گرنگیپێدانەش قەرزاری ئەوانە. ئەوان سروشتی کەسی تر لەبەرچاو ناگرن، بەڵکو بە خۆبەزلزانینی خۆڕاستکەرەوەی ماری ئەنتۆنیەتێک بەسەر خەڵکدا دەکوژن. لە منداڵیدا نازیان پێدەدرێت و سەرقاڵن، وەک گەورەساڵان هێشتا پێیان وایە کە هەموو شتێک دەبێت بێتە لای ئەوان؛ بە قەناعەت بە سۆز و خۆشەویستی خۆیان، هیچ هەوڵێک نادەن بۆ سۆزکردن، وەسوەسەکردن و بە نەرمی رازیکردن.

لە کایەی دەسەڵاتدا ئەم جۆرە هەڵوێستانە کارەساتبارن. لە هەموو کاتێکدا دەبێت
گرنگیدان بەو کەسانەی لە دەوروبەرتن، دەروونناسی تایبەتیان پێوانە بکە، قسەکانت بەو شتانە بگونجێنە کە دەزانیت راکێشان و راکێشانیان دەکات. ئەمەش پێویستی بە وزە و هونەرە. تا وێستگەکەت بەرزتر بێت، پێویستی زیاتر دەبێت بۆ ئەوەی لەگەڵ دڵ و مێشکی ئەوانەی لە خوارەوەتن هاوئاهەنگ بیت، ئەمەش بنکەیەکی پشتیوانی دروست دەکات بۆ ئەوەی لە لوتکەدا بتپارێزێت. بەبێ ئەو بنەمایە، دەسەڵاتەکەت دەلەرزێت و لە بچووکترین گۆڕانکاری بەختدا ئەوانەی لە خوارەوەن بە خۆشحاڵیەوە یارمەتیت دەدەن لە کەوتنت لە نیعمەت.

ڕەچاوکردنی یاسا

لە ساڵی ی٢٢٥زاییینی، چوکۆ لیانگ، وەستا ستراتیژیست و وەزیری سەرەکی فەرمانرەوای شو لە چینی کۆن، ڕووبەڕووی دۆخێکی مەترسیدار بووەوە. شانشینی وی لە باکوورەوە هێرشێکی سەرتاسەری کردبووە سەر شو. لەوەش مەترسیدارتر، وی هاوپەیمانییەکی لەگەڵ دەوڵەتە بەربەریەکانی باشووری شو، بە سەرۆکایەتی شا مێنگوۆ پێکهێنابوو. چوکۆ لیانگ ناچار بوو مامەڵە لەگەڵ ئەم هەڕەشە دووەمەدا بکات کە لە باشوورەوە هاتبوو پێش ئەوەی هیوای ئەوە بخوازێت کە لە باکوور بەرپەرچی وی بگرێتەوە.

لە کاتێکدا چوکۆ لیانگ خۆی ئامادە دەکرد بۆ ڕێپێوان بەرەو باشوور دژی بەربەرەکان، پیاوێکی دانا لە ئۆردوگاکەیدا ئامۆژگاری کرد. ئەم پیاوە وتی مەحاڵ دەبێت بە زۆر ناوچەکە ئارام بکرێتەوە. ڕەنگە لیانگ لە مێنگوۆ بباتەوە، بەڵام هەر کە جارێکی تر بەرەو باکوور ڕۆیشتەوە بۆ ئەوەی مامەڵە لەگەڵ وی بکات، مێنگهۆ هێرشی دەکاتەوە.

پیاوە ژیرەکە گوتی: “دڵ بەدەست بهێنیت باشترە لە شارەکان؛ باشترە شەڕ بکەیت

Machine Translated by Google

بە دڵەکانەوە نەک بە چەک. هیوادارم سەرکەوتوو بن لە بەدەستهێنانی دڵی ئەو کەسانە”. چوکۆ لیانگ وەڵامی دایەوە: “تۆ بیرکردنەوەکانم بخوێنیتەوە.

هونەری نەرمی ڕازیکردن

بای باکوور و خۆر ناکۆک بوون کە کامیان بەهێزترە، و ڕێککەوتن کە هەر کامیان بتوانێت جل و بەرگی ڕێبوارێک لێبسەنێتەوە، وەک سەرکەوتوو دان بەوەدا بنێت. با یەکەمجار هەوڵیدا. بەڵام هێرشە توندوتیژەکانی تەنها وایکرد پیاوەکە جلەکانی بە توندی بە دەوری خۆیدا بگرێت و کاتێک بە توندی هەڵیکرد سەرما ئەوەندە نارەحەت دەکرد کە پێچێکی زیادەی لەبەردا بوو.

دواجار با لێی بێزار بوو و ڕادەستی خۆر کرد. خۆر یەکەمجار بە گەرمییەکی مامناوەندەوە دەدرەوشایەوە، ئەمەش وایکرد پیاوەکە پۆشاکی سەرەوەی خۆی داکەنێت. پاشان بە توندی ئاگری گرت، تا نەیتوانی بەرگەی گەرما بگرێت، جلەکانی خۆی لەبەر کرد و ڕۆیشت بۆ ئەوەی لە ڕووبارێکی نزیکدا خۆی بشوات. ڕازیکردن کاریگەرترە لە هێز.

ئەفسانە، ئایسۆپ، سەدەی شەشەمی پێش زایین

وەک لیانگ چاوەڕێی دەکرد، مێنگوۆ هێرشێکی بەهێزی دەستپێکرد. بەڵام لیانگ پاڵکەوت
تەڵەیەک و توانی بەشێکی زۆری سوپای مێنگوۆ بگرێت، لەنێویاندا خودی پاشا. بەڵام لەبری ئەوەی دیلەکانی سزا بدات یان لەسێدارە بدات، سەربازەکانی لە پاشاکەیان جیاکردەوە و کۆت و بەندەکانیان لابرد و بە خواردن و شەراب شادیان دەکرد و دواتر قسەی لەگەڵ دەکرد. گوتی: هەمووتان پیاوی ڕاستگۆن. -باوەڕم وایە هەمووتان دایک و باوک و ژن و منداڵتان هەیە لە ماڵەوە چاوەڕێتان دەکەن. بێ گومان فرمێسکی تاڵ لە چارەنووسی تۆ دەڕێژن. بڕیارە ئازادت بکەم، بۆ ئەوەی بگەڕێیتەوە ماڵەوە بۆ لای ئازیزانت و دڵنەواییان بدەیت”. پیاوەکان بە چاوی پڕ لە فرمێسکەوە سوپاسی لیانگیان کرد؛ پاشان نارد بۆ مێنگهو. لیانگ پرسی: ئەگەر ئازادت بکەم، چی دەکەیت؟ پاشا وەڵامی دایەوە: «دیسانەوە سوپاکەم کۆدەکەمەوە و بەرەو شەڕێکی چارەنووسساز دژی تۆ دەیانبەم. بەڵام ئەگەر بۆ جاری دووەم بمگرن، کرنۆش بۆ باڵادەستی تۆ دەبەم”. لیانگ نەک هەر فەرمانی ئازادکردنی مێنگوۆی دا، بەڵکو دیارییەکی ئەسپ و زینێکی پێبەخشی. کاتێک لیوای تووڕە پرسیاریان دەکرد بۆچی ئەم کارەی کردووە، لیانگ پێی وتن، “بە ئاسانی دەتوانم ئەو پیاوە بگرم کە دەتوانم شتێک لە گیرفانی خۆم دەربهێنم. هەوڵ دەدەم دڵی ئەو بەدەست بهێنم. کاتێک ئەوە دەکەم، ئاشتی لێرە لە باشوور لە خۆیەوە دێتە ئاراوە”.

وەک چۆن مێنگو وتی کە دەیکات، جارێکی تر هێرشی کردەوە. بەڵام ئەفسەرەکانی خۆی،
کە لیانگ ئەوەندە باش مامەڵەی لەگەڵدا کردبوو، لە دژی یاخی بوو، گرتی و...

Machine Translated by Google

ڕادەستی لیانگی کرد، کە دیسانەوە هەمان پرسیاری پێشووی لێکردەوە.
مێنگهۆ لە وەڵامدا وتی کە بە دادپەروەرانە لێی نەدراوە، بەڵکو تەنها لەلایەن ئەفسەرەکانی خۆیەوە خیانەت کراوە؛ جارێکی تر
شەڕی دەکردەوە، بەڵام ئەگەر بۆ جاری سێیەم بگیرێت سەری بۆ باڵادەستی لیانگ دەبرد.

لە چەند مانگی دواتردا لیانگ دووبارە و سێبارە لە مێنگهۆی بردەوە،
گرتنی بۆ جاری سێیەم و چوارەم و پێنجەم. لە هەر بۆنەیەکدا سەربازەکانی مێنگوۆ زیاتر ناڕازی بوون. لیانگ بە ڕێزەوە مامەڵەی
لەگەڵدا کردبوو؛ دڵیان لەدەستدابوو بەهۆی شەڕکردنەوە. بەڵام هەر جارێک چوکۆ لیانگ داوای لە مێنگوۆ دەکرد کە تەسلیم
بێت، پاشای گەورە بیانوویەکی دیکەی دەهێنایە ئاراوە: تۆ فێڵت لێکردم، لە ڕێگەی بەختی خراپەوە دۆڕام، بەردەوام بوو. ئەگەر
جارێکی تر بمگرتەوە، بەڵێنی دەدا، سوێند دەخۆم خیانەتت لێ ناکەم. و بەم شێوەیە لیانگ ڕێگەی پێدەدا بڕوات.

کاتێک بۆ جاری شەشەم مێنگهۆی گرت، جارێکی تر هەمان پرسیاری لە پاشا کرد. پادشا وەڵامی دایەوە: "ئەگەر بۆ جاری
حەوتەم بمگرن، دڵسۆزی خۆمتان پێ دەدەم و جارێکی تر یاخی نابم". لیانگ وتی: زۆر باشە. واتە: بەڵام ئەگەر جارێکی تر
بتگرمەوە ئازادت ناکەم.

ئێستا مێنگهۆ و سەربازەکانی بەرەو گۆشەیەکی دووری شانشینی خۆیان هەڵهاتن، کە ناوچەی ووگە بوو. مێنگوۆ کە زۆر
جار شکستی هێنا، تەنها یەک هیوای مابوو: داوای یارمەتی لە پاشا ووتوگوی ووگ دەکرد کە سوپایەکی بێئەندازە و دڕندەی
هەبوو. جەنگاوەرەکانی ووتوگو زرێپۆشێکیان لەبەردا بوو کە لە دارەکانی ترێی توند تواوەتەوە و لە ڕۆنەکەدا تەڕکرابوون، پاشان
وشک دەکرانەوە تا ڕەقییەکی نەبڕاوە. ووتوگو بە بوونی مێنگوۆ لە تەنیشتیەوە، ئەم سوپایە بەهێزەی دژی لیانگ ڕۆیشت و
ئەمجارەیان وا دیار بوو ستراتیژیستە گەورەکە ترساوە و پیاوەکانی لە پاشەکشەیەکی بەپەلەدا برد. بەڵام تەنیا ووتوگوی دەبردە
ناو تەڵەوەیەکەوە: پیاوەکانی پاشای لە دۆڵی تەسکدا گۆشەی کرد، پاشان ئاگری لە هەموو دەوروبەریان داگیرساند. کاتێک
ئاگرەکان گەیشتنە سەربازەکان هەموو سوپای ووتوگو گریان گرت- بێگومان ڕۆنی ناو زرێپۆشەکەیان زۆر دەسووتێت.
هەموویان لەناوچوون.

لیانگ توانیبووی مێنگوۆ و دەوروبەرەکەی لە کوشتارەکەی ناو دۆڵەکە جیا بکاتەوە و پاشا بۆ جاری حەوتەم خۆی بە دیل
بینیەوە. دوای ئەم سەربڕینە لیانگ بەرگەی ئەوەی نەگرت جارێکی تر ڕووبەڕووی دیلەکەی ببێتەوە. پێغەمبەرێکی بۆ پاشای دیل
نارد: «ئەو ڕاسپێردراوم بۆ ئازادکردنت. ئەگەر دەتوانی سوپایەکی تر لەدژی کۆبکەنەوە و جارێکی تر هەوڵبدە شکستی پێبهێنن".
پاشا بە گریانەوە کەوتە سەر زەوی و بە دەست و ئەژنۆیەوە خۆی خزاند بۆ لای لیانگ و لە پێیەکانی سوجدەی برد. مێنگوۆ هاوار
دەکات: "ئەی وەزیری گەورە، شکۆمەندی بەهەشت هی تۆیە. ئێمەی پیاوی باشوور جارێکی تر بەرخۆدان پێشکەش بە
حوکمڕانی ئێوە ناکەین". -ئێستا خۆ بەدەستەوە دەدەیت؟ پرسیاری کرد

Machine Translated by Google

لیانگ. -من و کورەکانم و نەوەکانم بە قووڵی بەهۆی ڕەحمەتی بێ سنوور و ژیانبەخشی شەرەفەکەتەوە کاریگەرییان لەسەرە.
چۆن نەماندەتوانی خۆ بەدەستەوە بدەین؟"
لیانگ بە ئاهەنگێکی گەورە ڕێزی لە مێنگوۆ گرت، لەسەر تەختی پاشایەتی دامەزراندەوە، زەوییە داگیرکراوەکانی گەڕاندەوە
بۆ دەسەڵاتی خۆی، پاشان لەگەڵ سوپاکەیدا گەڕایەوە باکوور، هیچ هێزێکی داگیرکەری نەهێشتەوە. لیانگ هەرگیز نەگەڕایەوە-
پێویستی بەو شتە نەبوو: مێنگهۆ بووبووە دڵسۆزترین و نەلەرزینترین هاوپەیمانی.

ئەو پیاوانەی گەردوونیان گۆڕیوە هەرگیز بە کارکردن لەسەر سەرکردە نەگەیشتوونەتە ئەوێ، بەڵکو بە جوولاندنی جەماوەر.
کارکردن لەسەر سەرکردەکان شێوازی فیتنە و تەنها ئەنجامی لاوەکی لێدەکەوێتەوە. بەڵام کارکردن لەسەر جەماوەر، جەڵتەی
نابغەیە کە ڕووخساری جیهان دەگۆڕێت.

ناپۆلیۆن بۆناپارت، ١٨٢١-١٧٦٩

ژیانی ئابێندێری گەورە

ئەم ڕاوەدوونانی درێژخایەن و پڕ لە ئازارەی داریۆس -چونکە لە ماوەی یازدە ڕۆژدا ٣٣سەد فۆرلۆنگی ڕێپێوانێکی کرد -
سەربازەکانی هەراسان کرد بەجۆرێک کە زۆربەیان ئامادە بوون وازی لێبهێنن، بە شێوەیەکی سەرەکی بەهۆی کەمی ئاوەوە.
لەو کاتەی کە لەم ناڕەحەتییەدا بوون، ڕوویدا کە هەندێک لە مەقدۆنیەکان کە لە ڕووبارێکەوە کە زانیبوویان ئاویان بە پێستی
کەرەکانیان هێنابوو، نزیکەی نیوەڕۆ هاتنە ئەو شوێنەی کە ئەسکەندەر لێی بوو، و کاتێک بینی کە خەریک بوو لە تینوێتیدا
بخنکێت، لە ئێستادا کڵاوێکیان پڕ کرد و پێشکەشی کرد.... پاشان کڵاوەکەی گرتە دەست و سەیری دەوروبەری کرد، کاتێک
بینی هەموو ئەوانەی لە نزیکەوە بوون سەریان درێژ کردووە و بە جددی سەیری خواردنەوەکە دەکەن، دیسانەوە بە سوپاسەوە
بەبێ تام گەڕاندەوە دڵۆپێک لێی. گوتی: «چونکە ئەگەر تەنیا من بخۆمەوە، ئەوەی تر لە دڵ دەردەچێت.» سەربازەکان هەر زوو
لەم بۆنەیەدا ئاگاداری خۆگرتن و گەورەیی ئەو بوون، بەڵام یەک و هەموویان هاواریان لێکرد کە بە بوێری بەرەو پێشەوەیان
ببات و دەستیان کرد بە قامچی لێدان لەسەر ئەسپەکانیان. چونکە لە کاتێکدا پاشایەکی لەو جۆرەیان هەبوو دەیانگوت هەم
ماندوێتی و هەم تینوێتی سەرپێچی دەکەن و خۆیان بە کەمێک کەمتر لە نەمر دەزانن.

ژیانی ئەلێکساندەر گەورە، پلۆتارک، 120-46کانادا

لێکدانەوە

Machine Translated by Google

چوکۆ لیانگ دوو بژاردەی هەبوو: هەوڵبدە بە یەک لێدانی چەقێنەر بەربەرەکانی باشوور بەیتەوە، یان بە سەبر و هێواش هێواش بە تێپەڕبوونی کات بیانباتە لای خۆی.
زۆربەی کەسانی بەهێزتر لە دوژمنەکەیان بژاردەی یەکەم دەگرن و هەرگیز دووەمیان لەبەرچاو ناگرن، بەڵام بەهێزە ڕاستەقینەکان زۆر لە پێشەوە بیردەکەنەوە: ڕەنگە بژاردەی یەکەم خێرا و ئاسان بێت، بەڵام بە تێپەڕبوونی کات هەست و سۆزی ناشرین لە دڵی دۆڕاوەکاندا دروست دەکات. نارەزایی ئەوان دەگۆڕێت بۆ ڕق و کینە؛ دوژمنایەتییەکی لەو شێوەیە لە لێواردا دەتهێڵێتەوە- وزەی خۆت بۆ پاراستنی ئەوەی بەدەستت هێناوە خەرج دەکەیت، پەرە بە پارانۆیایی و بەرگریکردن دەدەیت. بژاردەی دووەم هەرچەندە قورسترە، بەڵام نەک هەر ئارامی دەروونیت بۆ دەهێنێت، بەڵکو دوژمنێکی ئەگەری دەگۆڕێت بۆ پایەیەکی پشتیوانی.

لە هەموو ڕووبەڕووبوونەوەکانتدا، هەنگاوێک بۆ دواوە بنێ- کات بۆ حیسابکردن و...
خۆت لەگەڵ پێکهاتەی سۆزداری و لاوازییە دەروونییەکانی ئامانجەکانتدا بگونجێنە. هێز تەنها بەرخۆدانیان بەهێزتر دەکات. لای زۆربەی خەڵک دڵ کلیلە: ئەوان وەک منداڵ وان، بە هەستەکانیان حوکم دەکرێن. بۆ ئەوەی نەرمیان بکەیتەوە، توندی لەگەڵ میهرەبانیدا بە یەکەوە بگۆڕە. یاری بە ترسە سەرەتاییەکانیان بکە، هەروەها خۆشەویستییەکانیان- ئازادی، خێزان و هتد. کاتێک دەیانشکێنیت، هاوڕێیەکی تەواوی ژیانت دەبێت و هاوپەیمانێکی دڵسۆزی توندت دەبێت.

حکومەتەکان تەنها بە کۆمەڵ پیاویان دەبینی؛ بەڵام پیاوەکانمان بەهۆی ئەوەی نارێک بوون، بوون
نەخێر
پێکهاتەکان، بەڵام تاکەکان.... شانشینیەکانمان لە مێشکی هەر پیاوێکدا بوون.
حەوت پایەی حیکمەت، تی ئێی لۆرێنس، ١٩٣٥-١٨٨٨

کلیلی دەسەڵات

لە یاری دەسەڵاتدا، تۆ لەلایەن کەسانێکەوە دەورە دراویت کە بە هیچ شێوەیەک هیچ هۆکارێکیان نییە بۆ یارمەتیدانت، مەگەر ئەوە لە بەرژەوەندی ئەواندا نەبێت. وە ئەگەر هیچ شتێکت نەبێت بۆ پێشکەشکردنی بەرژەوەندی خۆیان، ئەگەری زۆرە دوژمنایەتیان بکەیت، چونکە ئەوان تەنها یەک ڕکابەرێکی دیکە لە تۆدا دەبینن، یەک ڕکابەری دیکەی کاتەکانیان بەفیڕۆدەر. ئەوانەی بەسەر ئەم ساردییە باوەدا زاڵ دەبن ئەوانەن کە ئەو کلیلە دەدۆزنەوە کە قفڵی دڵ و مێشکی نامۆکە دەکاتەوە، دەیخەنە ناو کۆمێرەکەیانەوە، ئەگەر پێویست بوو نەرمیان دەکەنەوە بۆ چەقۆیەک. بەڵام زۆربەی خەڵک هەرگیز ئەم دیوەی یارییەکە فێرنابن. کاتێک کەسێکی نوێ دەناسن، لەبری ئەوەی هەنگاو بنێن بۆ دواوە و لێکۆڵینەوە بکەن بۆ ئەوەی بزانن چی ئەم کەسە ناوازە دەکات، باسی خۆیان دەکەن، بە تامەزرۆییەوە ئیرادە و پێشوەختە زانینەکانی خۆیان دەسەپێنن.

Machine Translated by Google

موناقەشە دەکەن و شانازی دەکەن و دەسەڵاتی خۆیان نیشان دەدەن. لەوانەیە نەزانن بەڵام بە نهێنی دوژمنێک دروست دەکەن، بەرگریکارێک، چونکە هیچ هەستێکی تووڕەتر لەوە نییە کە تاکایەتیت پشتگوێ بخرێت، دەروونناسی خۆت دانپێدانەنرێت. وا دەکات هەست بە بێ ژیان و نارەزایی بکەیت.

لەبیرت بێت: کلیلی ڕازیکردن بریتییە لە نەرمکردنی مرۆڤەکان و شکاندنیان، بە نەرمی. بە شێوازێکی دوولایەنە ڕایانبکێشە: کار لەسەر هەستەکانیان بکە و یاری بە لاوازییە هزرییەکانیان بکە. ئاگاداربە هەم لەوەی کە چییان لە هەموو کەسێک جیا دەکاتەوە (دەروونناسی تاکەکەسییان) و هەم لەوەی کە لەگەڵ هەموو کەسێکی تردا هاوبەشی دەکەن (وەڵامە سۆزدارییە بنەڕەتییەکانیان). ئامانج لە هەست و سۆزە سەرەتاییەکان بێت- خۆشەویستی، ڕق، ئیرەیی. کاتێک هەستەکانیان دەجوڵێنیت کۆنترۆڵی ئەوانت کەم کردووەتەوە، ئەمەش وایان لێدەکات زیاتر ئامادەبن بۆ ڕازیکردن.

کاتێک چوکۆ لیانگ ویستی ژەنەراڵێکی گرنگی شانشینی ڕکابەرێک لە هاوپەیمانی لەگەڵ تساو تساو، دوژمنە ترسناکەکەی لیانگ، بێزار بکات، وردەکاری دڕندەیی تساو تساوی نەخستەڕوو، یان لەسەر بنەمای ئەخلاقی هێرشی نەکردە سەری. لەبری ئەوە لیانگ پێشنیاری کرد کە تساو تساو بەڕاستی دوای هاوسەرە گەنجە جوانەکەی ژەنەڕاڵەکە بووە. ئەمەش ژەنەڕاڵەکەی لە ڕیخۆڵەدا کەوت، و سەرکەوتنی بەدەستهێنا. ماو تسی تونگ بە هەمان شێوە هەمیشە سەرنجی هەستە باوەکانی ڕادەکێشا، و بە سادەترین زاراوە قسەی دەکرد. خۆی خوێندەوار و خوێندنەوەی باشی هەبوو، لە وتارەکانیدا مەتافۆری ناوپۆشی بەکاردەهێنا، قووڵترین دڵەڕاوکێی خەڵکی دەخستەڕوو و هانیان دەدا لە کۆبوونەوە گشتییەکاندا بێزارییەکانیان دەرببڕن. لەبری ئەوەی لایەنە پراکتیکییەکانی بەرنامەیەکی دیاریکراو موناقەشە بکات، باسی لەوە دەکرد کە چۆن کاریگەری لەسەریان دەبێت لەسەر سەرەتاییترین و زەمینیترین ئاست. باوەڕ مەکەن کە ئەم ڕێبازە تەنها لەگەڵ نەخوێندەوار و بێ قوتابخانە کاردەکات- لەسەر یەک و هەموو کاردەکات. هەموومان فانیین و ڕووبەڕووی هەمان چارەنووسی ترسناک دەبینەوە و هەمووومان ئارەزووی وابەستەبوون و سەربەخۆییمان هاوبەشە.

ئەم هەستانە وروژێنە و تۆ دڵمان دیل دەکەیت.
باشترین ڕێگە بۆ ئەم کارە بە لەرزینێکی دراماتیکییەوەیە، لەو جۆرەی کە چوکۆ لیانگ دروستی کردووە کاتێک خواردنی ئەو زیندانیانەی دەدا و ئازادیان دەکرد کە تەنها چاوەڕوانی خراپترینیان لێدەکرد. تا ناوەڕۆکیان لەرزاند، دڵی نەرم کرد. یاریکردن لەسەر کۆنتراستەکانی وەک ئەم: پاڵ بە خەڵکەوە بنێ بۆ نائومێدی، پاشان ئاسوودەییان پێ بدە. ئەگەر چاوەڕوانی ئازار بن و تۆش چێژیان پێ بدەیت، دڵیان دەبەیتەوە. دروستکردنی چێژ بە هەر جۆرێک بێت، لە ڕاستیدا، بەزۆری سەرکەوتنت بۆ دەهێنێت، هەروەها کەمکردنەوەی ترسەکان و دابینکردن یان بەڵێندانی ئاسایش.

زۆرجار ئاماژەی ڕەمزی بەسە بۆ بەدەستهێنانی هاوسۆزی و نیازپاکی. ئە
بۆ نموونە ئاماژەی خۆبەختکردن- نیشاندانێک کە تۆ وەک ئەوانە ئازار دەچێژیت

Machine Translated by Google

لە دەوروبەرتدا دەیکەیت- وا لە خەڵک دەکات خۆیان لەگەڵ تۆدا بناسێنن، تەنانەت ئەگەر ئازارەکانت ڕەمزی یان بچووک بن و ئازارەکانی ئەوان ڕاستەقینە بن. کاتێک دەچیتە ناو گروپێکەوە، ئاماژەیەکی نیازپاکی بکە؛ گروپەکە نەرم بکەنەوە بۆ ئەو کارە توندانەی کە دواتر بەدوایدا دێن.

کاتێک تی ئێ لۆرێنس لە بیابانەکانی ناوەڕاست شەڕی لەگەڵ تورکەکان دەکرد
ڕۆژهەڵات لە کاتی جەنگی جیهانی یەکەمدا، ئێپیفانیایەکی هەبوو: وا پێدەچوو شەڕی ئاسایی بەهای خۆی لەدەستداوە. سەربازە مۆدێرنەکە لەناو سوپای زەبەلاحی ئەو سەردەمەدا ون بوو، کە تێیدا وەک پیاوێکی بێ گیان فەرمانی پێکرابوو. لۆرێنس ویستی ئەمە بگۆڕێت. بۆ ئەو عەقڵی هەموو سەربازێک شانشینییەک بوو کە دەبوو داگیری بکات. سەربازێکی پابەند و پاڵنەرێکی دەروونی هەبێت، لە بوکەڵەیەکی سەختتر و داهێنەرانەتر شەڕ دەکات.

تێڕوانینی لۆرێنس هێشتا لە جیهانی ئەمڕۆدا ڕاستترە، کە زۆرێک لە ئێمە هەست بە نامۆبوون و بێناوبوون و گومان لە دەسەڵات دەکەین، هەموو ئەمانە یاری و هێزی ئاشکرای دەسەڵات هێندەی تر دژە بەرهەم و مەترسیدارتر دەکەن. لەبری ئەوەی دەستکاری پیاوە بێ گیانەکان بکەیت، ئەوانەی لە لای خۆتن قەناعەتیان پێ بکە و وروژێنە بەو دۆسیەیەی کە تۆ ناوت ناوە؛ ئەمەش نەک هەر کارەکانت ئاسانتر دەکات بەڵکو دەرفەتی زیاترت پێدەدات بۆ ئەوەی دواتر فریویان بدەیت. وە بۆ بەدیهێنانی ئەمە پێویستە مامەڵە لەگەڵ دەروونناسی تاکەکەسی ئەوان بکەیت. هەرگیز بە چەقبەستوویی وا مەزانە ئەو تاکتیکەی کە لەسەر کەسێک کاری کردووە، بەپێویستی دەزانێت کار لەسەر کەسێکی دیکە بکات. بۆ دۆزینەوەی ئەو کلیلەی کە پاڵنەریان دەبێت، سەرەتا وایان لێبکە کە خۆیان بکەنەوە. تا زیاتر قسە بکەن، زیاتر لەبارەی حەز و ناحەزەکانیان ئاشکرا دەکەن- دەستە و لیڤەرەکان بۆ ئەوەی پێیان بجوڵێن.

خێراترین ڕێگا بۆ دەستەبەرکردنی مێشکی مرۆڤەکان ئەوەیە کە تا دەتوانرێت بە سادەیی نیشان بدرێت کە چۆن کردارێک سوودی بۆیان دەبێت. بەرژەوەندی خۆبەخۆ بەهێزترین پاڵنەرە لە هەموویان: ڕەنگە هۆکارێکی گەورە مێشکەکان بگرێت، بەڵام کاتێک یەکەم ڕژانی وروژاندن تەواو بوو، بەرژەوەندی ئاڵا دەکات- مەگەر شتێک هەبێت کە بەدەست بهێنرێت. بەرژەوەندی خۆ بناغەی سەربازیترە. ئەو هۆکارانەی کە بە باشترین شێوە کاردەکەن، پۆشاکێکی بەرز بەکاردەهێنن بۆ داپۆشینی بانگەوازێکی ئاشکرا بۆ بەرژەوەندی خۆ؛ هۆکارەکە وەسوەسە دەکات بەڵام بەرژەوەندی خۆی گرێبەستەکە مسۆگەر دەکات.

ئەو کەسانەی کە باشترینن لە ڕاکێشانی مێشکی خەڵکدا زۆرجار هونەرمەندن،
ڕۆشنبیران، و ئەوانەی کە سروشتی شیعرییان زیاترە. ئەمەش لەبەر ئەوەیە کە بیرۆکەکان بە ئاسانی لە ڕێگەی مێتافۆر و وێنەسازییەوە دەگوازرێنەوە. کەواتە هەمیشە سیاسەتێکی باشە کە لانیکەم هونەرمەندێک یان ڕۆشنبیرێک لە گیرفانی خۆتدا هەبێت کە بتوانێت بە شێوەیەکی کۆنکرێتی سەرنجی خەڵک ڕابکێشێت. پاشاکان هەمیشە جێگیرێکی نووسەریان لە ئەشکەوتەکەیاندا هێشتووەتەوە: فرێدریکی گەورە ڤۆڵتێرەکەی خۆی هەبووە (تا...

Machine Translated by Google

شەڕیان کرد و جیابوونەوە)، ناپلیۆن سەرکەوتنی بەسەر گۆتێدا بەدەستهێنا. بە پێچەوانەوە،
نامۆکردنی ناپلیۆنی سێیەم لە نووسەرانی وەک ڤیکتۆر هوگۆ کە دەربەدەری کرد
لە فەرەنساوە، بەشداری کرد لە پەرەسەندنی نارەزایی و لە کۆتاییدا
کەوتنە خوارەوە. کەواتە مەترسیدارە ئەوانەی کە دەسەڵاتی...
دەربڕین، و بەسوودە بۆ ئارامکردنەوە و ئیستغلالکردنیان.
لە کۆتاییدا فێربە یاری ژمارەکان بکەیت. تا بنکەی پشتگیرییەکانتان فراوانتر بن،...
بەهێزتر دەسەڵاتت. تێگەیشتن لەوەی کە ڕۆحێکی نامۆ و نارازی دەتوانێت
لویسی چواردەهەم دڵنیا بوو لەوەی خۆی خۆشەویست بکات بۆ...
نزمترین ئەندامانی ستافەکەی. تۆش دەبێت بەردەوام هاوپەیمانی زیاتر بەدەست بهێنیت
لە هەموو ئاستەکاندا- بە ناچاری کاتێک دێت کە پێویستت پێیانە.

وێنە: کونە کلیلەکە.

خەڵک دیوار دروست دەکەن
بۆ ئەوەی لە دەرەوە نەبن؛ هەرگیز
بە زۆر ڕێگەت نەداتە ژوورەوە-
تەنها دیواری زیاتر لەناو دیوارەکاندا
دەدۆزیتەوە.

لەم دیوارانەدا دەرگا هەیە، دەرگا
بۆ دڵ و دەروون، کونێکی بچووکی
کلیلیان هەیە. لە کونە کلیلەکەوە سەیر
بکە، ئەو کلیلە بدۆزەرەوە کە دەرگاکە
دەکاتەوە، و دەتوانیت دەستت بگات
بە ویستی ئەوان بەبێ هیچ نیشانەیەکی
ناشرین بۆ ناچارکردن

هاتنە ژوورەوە.

دەسەڵات: سەختییەکانی شێوازی ڕازیکردن لە زانینی مندایە کە...
دڵی ڕازیکراوان بۆ ئەوەی بەو هۆیەوە وشەکانم تێیدا بگونجێن.... بۆ ئەمە
عەقڵ، هەرکەسێک هەوڵی ڕازیکردن بدات لەبەردەم تەخت، دەبێت بە وریاییەوە
چاودێری هەستی خۆشەویستی و ڕق و کینە و ئارەزووە نهێنییەکانی سەروەر و...

Machine Translated by Google

ترسەکان، پێش ئەوەی بتوانێت دڵی خۆی داگیر بکات. (هان فێی تزو، فەیلەسوفی چینی، سەدەی سێیەمی پێش زایین)

پێچەوانەکردنەوە

هیچ پێچەوانەبوونەوەی ئەم یاسایە ئەگەری نییە.

Machine Translated by Google

یاسای 44

دیسارم و تورەبوون بە کاریگەری ئاوێنە

حوکمدان

ئاوێنە ڕەنگدانەوەی واقیعە، بەڵام ئامرازێکی تەواو و گونجاوە بۆ فریودان: کاتێک ئاوێنەیەکی دوژمنەکانت دەکەیت، بە تەواوی وەک ئەوان دەیکەیت، ئەوان ناتوانن ستراتیژییەتەکەت بدۆزنەوە. کاریگەری ئاوێنە گاڵتەیان پێدەکات و زەلیلیان دەکات، وایان لێدەکات کاردانەوەی زۆریان هەبێت. بە بەرزکردنەوەی ئاوێنەیەک بۆ دەروونەکانیان، بەو وەهمە ڕایاندەکێشیت کە هاوبەشی بەهاکانیانیت؛ بە بەرزکردنەوەی ئاوێنەیەک بۆ کردارەکانیان، وانەیەکیان فێر دەکەیت. کەم کەس دەتوانن بەرەنگاری هێزی کاریگەری ئاوێنە ببنەوە.

کاریگەری ئاوێنە: جۆری سەرەتایی

ئاوێنە هێزی ئەوەی هەیە کە ئێمە تێک بدات. بە سەیرکردنی ڕەنگدانەوەی خۆمان لە ئاوێنەدا، زۆربەی کات ئەو شتە دەبینین کە دەمانەوێت ببینین- وێنەی خۆمان کە زۆرترین ئاسوودەین لەگەڵیدا. ئێمە مەیلی ئەوەمان هەیە زۆر لە نزیکەوە سەیر نەکەین، چرچ و لۆچی و پەڵە پشتگوێ دەخەین. بەڵام ئەگەر بە توندی سەیری وێنەی ڕەنگدانەوەی بکەین، هەندێک جار هەست دەکەین کە خۆمان دەبینین وەک ئەوەی ئەوانی تر دەمانبینن، وەک کەسێک لە نێو مرۆڤەکانی تردا، وەک ئۆبژەیەک نەک بابەتێک. ئەو هەستە وامان لێدەکات بلەرزین- خۆمان دەبینین، بەڵام لە دەرەوە، کەمکردنەوەی ئەو بیرکردنەوە و ڕۆح و ڕۆحانەی کە هۆشیاریمان پڕ دەکەن. ئێمە شتێکین.

لە بەکارهێنانی Mirror Effectsدا ئێمە بە شێوەیەکی هێما ئەم هێزە تێکدەرە دروست دەکەینەوە
بە ئاوێنەکردنی کردەوەی کەسانی دیکە، تەقلیدکردنی جوڵەکانیان بۆ نائارامکردن و تووڕەکردنیان. وایان لێدەکرێت هەست بە گاڵتەکردن بکەن، کلۆن بوون، وەک شتێکی شت، وێنەیەکی بێ ڕۆح، تورە دەبن. یان هەمان شت کەمێک جیاوازتر بکە و لەوانەیە هەست بە چەکداماڵین بکەن- تۆ بە تەواوی ڕەنگدانەوەی خواست و ئارەزووەکانیان بوویت. ئەمە هێزی نەرگسی ئاوێنە. لە هەموو حەڵەتەکاندا,

Machine Translated by Google

کاریگەری ئاوێنە ئامانجەکانت نائارام دەکات، چ تورەکردن بێت یان هاتنە ناوەوەیان، لەو ساتەدا هێزی دەستکاریکردن یان ڕاکێشانت هەیە.
کاریگەریەکە هێزێکی گەورەی تێدایە چونکە لەسەر سەرەتاییترین هەستەکان کاردەکات.

چوار کاریگەری سەرەکی ئاوێنە لە بواری دەسەڵاتدا هەیە:

کاریگەری بێلایەنکردن. لە ئەفسانەی یۆنانییە کۆنەکاندا، گۆرگۆن مێدوسا مارەکانی بۆ قژ و زمانی دەرکەوتوو و ددانی زەبەلاح و دەموچاوێکی هێندە ناشرین و ناشرین بوو کە هەرکەسێک سەیری بکات، لە ترسەوە دەبووە بەرد. بەڵام پاڵەوان پەرسیۆس توانی مێدوسا بکوژێت بە پۆلیستکردنی قەڵغانی برۆنزییەکەی بۆ ئاوێنە، پاشان ڕەنگدانەوەی ناو ئاوێنە بەکارهێنا بۆ ڕێنماییکردنی کاتێک خۆی دەخزێنێتە سەرەوە و سەری دەبرێت بەبێ ئەوەی ڕاستەوخۆ سەیری بکات. ئەگەر قەڵغانەکە لەم نموونەیەدا ئاوێنە بووبێت، ئاوێنە جۆرێک لە قەڵغانیش بوو: مێدوسا نەیدەتوانی پەرسیۆس ببینێت، تەنیا کردەوە ڕەنگدانەوەی خۆی دەبینی و لە پشت ئەم شاشەیەوە پاڵەوانەکە دزی و لەناوبرد.

ئەمە جەوهەری کاریگەری بێلایەنکردنە: ئەوەی دوژمنەکانت دەیکەن بیکە، بە باشترین شێوە شوێن کردەوەکانیان بکەوە، ئەوانیش ناتوانن بزانن کە تۆ لە چیدایت- ئەوان بەهۆی ئاوێنەکەتەوە کوێر دەبن. ستراتیژی مامەڵەکردنیان لەگەڵ تۆدا بەندە بە کاردانەوەت بەرامبەریان بە شێوەیەک کە تایبەتمەندی تۆیە؛ بێلایەنی بکەن بە یاریکردنی یاری تەقلیدکردن لەگەڵیان. تاکتیکەکە کاریگەرییەکی گاڵتەجاڕانە و تەنانەت تووڕەکردنیشی هەیە. زۆربەمان ئەزموونی منداڵیمان لەبیرە کە کەسێک گاڵتەمان پێدەکات بە دووبارەکردنەوەی قسەکانمان بە وردی- دوای ماوەیەک، بەزۆری زۆری نەخایاند، ویستمان مشتێک لە دەموچاویان بدەین. بە شێوەیەکی نادیارتر وەک گەورەساڵێک کار بکەیت، هێشتا دەتوانیت بەم شێوەیە نەیارەکانت نائارام بکەیت؛ قەڵغانکردنی ستراتیژی خۆت بە ئاوێنە، تۆ تەڵەی نەبینراو دادەنێیت، یان نەیارەکانت پاڵ دەنێیت بۆ ئەو تەڵەیەی کە پلانیان بۆ داناویت.

ئەم تەکنیکە بەهێزە لە ڕۆژگارەوە لە ستراتیژی سەربازیدا بەکاردەهێنرێت
لە سون-تزو؛ لە سەردەمی خۆماندا زۆرجار لە بانگەشەی سیاسیدا دەردەکەوێت. هەروەها بەسوودە بۆ پۆشینی ئەو بارودۆخانە کە خۆت هیچ ستراتیژییەکی تایبەتت تێدا نییە. ئەمە ئاوێنەی جەنگاوەرە.

بازرگان و ئەو

جارێک بازرگانێکی دیاریکراو ئارەزووی زۆری هەبوو بۆ ئەوەی گەشتێکی دوور و درێژ ئەنجام بدات. ئێستا سەبارەت بەوەی کە زۆر دەوڵەمەند نەبووە، "پێویستە، "لە دڵی خۆیدا وتی،

Machine Translated by Google

"کە پێش ڕۆشتنم بەشێک لە موڵک وماڵی خۆم لە شارەکەدا بەجێبهێڵم، تا ئەو کۆتاییەی کە ئەگەر لە گەشتەکانمدا بەختێکی ناخۆشم هەبێت، ڕەنگە لە گەڕانەوەمدا توانام هەبێت بۆ ئەوەی بمهێڵمەوە." بۆ ئەم مەبەستە شتێکی گەورەی پێشکەش کرد ژمارەیەک چەقۆی ئاسن، کە بەشێکی سەرەکی بوون لە سامانەکەی، بە متمانەدان بە یەکێک لە هاوڕێکانی، کە ئارەزووی دەکرد لە کاتی نەبوونیدا بیهێڵێتەوە؛ و پاشان مۆڵەتەکەی وەرگرت و ڕۆیشت. دوای ماوەیەک، کە بەختێکی ناخۆشی لە سەفەرەکانیدا هەبوو، گەڕایەوە ماڵەوە؛ و یەکەم شت کە کردی ئەوە بوو کە چووە لای هاوڕێکەی، و داوای ئاسنەکەی کرد: بەڵام هاوڕێکەی کە چەند برە پارەیەکی قەرزدار بوو، ئاسنەکەی فرۆشتبوو بۆ ئەوەی قەرزەکانی خۆی بداتەوە، ئەم وەڵامەی بۆ دایەوە: "بەڕاستی هاوڕێ"، وتی: ئاسنەکەتم خستە ژوورێکەوە کە لە نزیکەوە قوفڵ بوو، بە خەیاڵمدا بوو کە لەوێدا وەک زێڕی خۆم پارێزراو بوو؛ بەڵام ڕووداوێک ڕوویداوە کە کەس نەیدەتوانی گومانی لێبکات، چونکە مشکێک لە ژوورەکەدا هەبوو کە هەمووی خواردبوو". بازرگانەکە بە نەزانی خۆی نیشان دا، وەڵامی دایەوە: بەڕاستی بەدبەختییەکی ترسناکە بۆ من؛ بەڵام من لە کۆنەوە دەزانم کە مشکەکان ئاسنیان زۆر خۆشدەوێت؛ پێشتر چەندین جار بە هەمان شێوە ئازارم چەشتووە، بۆیە باشتر دەتوانم بەرگەی ناخۆشیەکانی ئێستام بگرم.» ئەم وەڵامە لە ڕادەبەدەر هاوڕێکەی دڵخۆش کرد، کە خۆشحاڵ بوو کە گوێی لە بازرگانەکە بوو کە ئەوەندە باش مەیلی ئەوەی هەبوو باوەڕی بەوە هەبێت کە مشکێک ئاسنەکەی خواردووە؛ و بۆ لابردنی هەموو گومانەکان، ئارەزووی دەکرد ڕۆژی دواتر لەگەڵیدا نان بخوات. بازرگانەکە بەڵێنی دا کە دەیکات، بەڵام لەم نێوەندەدا لە ناوەڕاستی شاردا یەکێک لە منداڵەکانی هاوڕێکەی ناسی؛ ئەو منداڵەی کە هەڵیگرتبوو بۆ ماڵەوە، و لە ژوورێکدا قفڵی کرد.

ڕۆژی دواتر چووە لای هاوڕێکەی کە وا دیار بوو لە ناخۆشییەکی زۆردا بوو، کە هۆکارەکەی لێ پرسی، وەک ئەوەی بە تەواوی بێ ئاگا بووبێت لەوەی ڕوویداوە. "ئەی هاوڕێی ئازیزم" وەڵامی ئەوی دیکەی دایەوە، "تکام لێت دەکەم ببورەم، ئەگەر ئەوەندە دڵخۆشم نەبینیت کە ئەگەرنا دەمبینی؛ من یەکێک لە منداڵەکانم لەدەستداوە؛ بە دەنگی شمشاڵ گریاوم، بەڵام نازانم چی بەسەر هاتووە". "ئەی!" بازرگانەکە وەڵامی دایەوە: "من بە بیستنی ئەمە دڵتەنگم؛ چونکە دوێنێ ئێوارە کە لێرە جیا بوومەوە، کۆترێکم لە هەوادا بینی کە منداڵێکی لە نینۆکەکانیدا بوو؛ بەڵام ئایا هی تۆ بوو یان نا ناتوانم بڵێم". «بۆچی ئەی گەمژەترین و بێماناترین بوونەوەر!" هاوڕێکە وەڵامی دایەوە، "ئایا شەرم ناکەیت درۆیەکی وەها ناشرین بکەیت؟ کۆترێک، کە زۆرترین کێشی لە سەرووی دوو سێ کیلۆوە نەبێت، دەتوانێت کوڕێک هەڵبگرێت کە کێشی لە سەرووی پەنجا کیلۆوە بێت؟" بازرگانەکە وەڵامی دایەوە: "بۆچی، تۆ بەو شتە سەرسوڕهێنەرێکی وا دروست دەکەیت؟ وەک ئەوەی لە وڵاتێکدا کە مشکێک بتوانێت کێشی سەد تەن ئاسن بخوات، ئەوەندە سەرسوڕهێنەر بوو کە کۆترێک منداڵێک هەڵبگرێت کە بە گشتی کێشی لە پەنجا کیلۆ زیاتر نەبێت!" هاوڕێکە، لەسەر ئەمە، بۆی دەرکەوت کە بازرگانەکە

Machine Translated by Google

گەمژەیەکی وا نەبوو کە وەریگرتبوو، داوای لێبوردنی لێکرد بۆ ئەو فێڵەی کە پلانی دانابوو بیخاتە سەری، بەهای ئاسنەکەی بۆ
گەڕاندەوە و کوڕەکەیشی بە هەمان شێوە دیسانەوە.

ئەفسانە، PILPAY. هیندستان. سەدەی چوارەم

وەشانێکی پێچەوانەی کاریگەری بێلایەنکەر سێبەرە: تۆ سێبەری هەموو جوڵەیەکی بەرامبەرەکانت دەکەیت بەبێ ئەوەی
ئەوان بتبینن. سێبەر بەکاربهێنە بۆ کۆکردنەوەی زانیاری کە دواتر ستراتیژییەکەیان بێلایەن دەکات، کاتێک دەتوانیت هەموو
جوڵەیەکیان پووچەڵ بکەیتەوە. سێبەر کاریگەرە چونکە شوێنکەوتنی جوڵەکانی ئەوانی تر بەدەستهێنانی تێڕوانینێکی بەنرخە بۆ
خوو و ڕۆتینەکانیان. سێبەر ئامێرێکی سەرەکییە بۆ بەدواداچوون و سیخوڕەکان.

کاریگەری نەرگسی . گەنجە یۆنانییەکەی نێرگز بە چاوخشاندنێک بە وێنەیەک لە ئاوی گۆمێکدا، عاشقی وێنەکە بوو. وە کاتێک
زانی کە وێنەکە ڕەنگدانەوەی خۆیەتی و بۆیە ناتوانێت خۆشەویستییەکەی تەواو بکات، بێهیوا بوو و خۆی خنکان. هەموومان
کێشەیەکی هاوشێوەمان هەیە: ئێمە بە قووڵی عاشقی خۆمانین، بەڵام بەو پێیەی ئەم خۆشەویستییە ئۆبژەیەکی خۆشەویستی
لە دەرەوەی خۆمان بەدەر دەکات، بەردەوام بە ناڕازی و بەدی نەهاتوو دەمێنێتەوە. کاریگەری نەرگسی یاری بەم نەرگسییە
گشتگیرە دەکات: تۆ بە قووڵی سەیری ڕۆحی مرۆڤەکانی دیکە دەکەیت؛ لە ناوەوەی ئارەزووەکانیان، بەهاکانیان، سەلیقەی
خۆیان، ڕۆحیان تێبگەن؛ و تۆش ڕەنگدانەوەی بۆیان دەکەیتەوە، خۆت دەکەیتە جۆرێک لە وێنەی ئاوێنەیی. توانای ڕەنگدانەوەی
دەروونی ئەوان دەسەڵاتێکی گەورەت پێدەبەخشێت بەسەریاندا؛ تەنانەت لەوانەیە هەست بە ڕەنگێکی خۆشەویستی بکەن.

ئەمە تەنها توانای تەقلیدکردنی کەسێکی ترە نەک لە ڕووی جەستەییەوە، بەڵکو لە ڕووی دەروونییەوە، و بەهێزێکی
بێئەندازەیە، چونکە یاری بە خۆشەویستی خۆڕازینەکراوی منداڵێک دەکات. بە شێوەیەکی ئاسایی مرۆڤەکان بە ئەزموونەکانیان،
بە سەلیقەی خۆیان بۆردومانمان دەکەن. بەزەحمەت هەوڵ دەدەن شتەکان لە چاوەکانمانەوە ببینن. ئەمە بێزارکەر و بێزارکەر
دەبێت، بەڵام دەرفەتێکی گەورەش دروست دەکات: ئەگەر بتوانی نیشان بدەیت کە لە کەسێکی تر تێدەگەیت بە ڕەنگدانەوەی
هەستەکانی ناوەوەی، ئەوا سەرسام دەبن و چەکیان لێدەگیرێت، زیاتریش چونکە زۆر بە دەگمەن ڕوودەدات. کەس ناتوانێت
بەرەنگاری ئەم هەستە ببێتەوە کە بە شێوەیەکی هاوسەنگ لە جیهانی دەرەوەدا ڕەنگدەداتەوە، هەرچەندە ڕەنگە تۆ بۆ سوودی
ئەوان و بۆ مەبەستی فریودەرانەی خۆت بەرهەمی بهێنیت.

کاریگەری نەرگسی لە هەردوو ژیانی کۆمەڵایەتی و بازرگانیدا سەرسوڕهێنەر دەکات؛ ئەو
هەم ئاوێنەی ئیغراکردن و هەم ئاوێنەی دەربارمان پێدەبەخشێت.

Machine Translated by Google

کاریگەری ئەخلاقی هێزی ئارگومێنتی زارەکی زۆر سنووردارە، و زۆرجار پێچەوانەی ئەوەی مەبەست لێیەتی بە ئەنجام دەگەیەنێت. وەک گراسیان تێبینی دەکات، "ڕاستییەکان بە گشتی دەبینرێن، بە دەگمەن دەبیسترێن." کاریگەری ئەخلاقی ڕێگەیەکی تەواو و بێ کەموکورییە بۆ نیشاندانی بیرۆکەکانت لە ڕێگەی کردارەوە. بە سادەیی، تۆ وانەیەک فێری کەسانی تر دەکەیت بە پێدانی تامێک لە دەرمانی خۆیان.

لە کاریگەری ئەخلاقیدا، تۆ ئاوێنەیەکی ئەو شتانە دەکەیت کە کەسانی دیکە بەسەرتدا کردووە، و بە شێوەیەک ئەوە دەکەیت کە وایان لێبکات بزانن کە تۆ بەتەواوی ئەو کارەیان لەگەڵ دەکەیت کە ئەوان لەگەڵتیان کردووە. وایان لێدەکەیت هەست بکەن کە ڕەفتارەکانیان ناخۆش بووە، بە پێچەوانەی گوێگرتن لە گلەیی و گریانی تۆ، کە تەنها بەرگرییەکانیان بەرز دەکاتەوە. وە لەگەڵ هەستکردن بە ئەنجامی کارەکانیان کە ئاوێنەیەکیان بۆ دەگەڕێتەوە، بە قووڵترین مانا تێدەگەن کە چۆن بە ڕەفتارە ناکۆمەڵایەتیەکانیان ئازاری کەسانی دیکە دەدەن یان سزای دەدەن. تۆ ئەو سیفەتانە دەکەیت کە دەتەوێت هەست بە شەرمەزاری بکەن و ئاوێنەیەک دروست دەکەیت کە تێیدا بتوانن چاویان لە گەمژەییەکانیان بێت و وانەیەک لەبارەی خۆیانەوە فێربن. ئەم تەکنیکە زۆرجار لەلایەن پەروەردەکاران و دەروونناسان و هەرکەسێک کە دەبێت مامەڵە لەگەڵ ڕەفتاری ناخۆش و نائاگادا بکات بەکاری دەهێنن. ئەمە ئاوێنەی مامۆستایە. بەڵام لە ڕاستیدا شتێکی هەڵە لە شێوازی مامەڵەکردنی خەڵک لەگەڵتدا هەبێت یان نا، زۆرجار دەتوانێت بە قازانجی تۆ بێت کە بە شێوەیەک ڕەنگدانەوەی بۆیان بکەیتەوە کە وایان لێبکات هەست بە تاوانباری بکەن لەو بارەیەوە.

کاریگەری وەسوەسەیی. ئاوێنە فریودەرێکی یەکجار زۆرە، چونکە هەستێک دروست دەکات کە تۆ سەیری جیهانی ڕاستەقینە دەکەیت. بەڵام لە ڕاستیدا تۆ تەنها چاوت لە پارچە شووشەیەک دەبێت، کە وەک هەمووان دەزانن ناتوانێت جیهان بە تەواوی وەک خۆی نیشان بدات: هەموو شتێک لە ئاوێنەدا پێچەوانە دەبێتەوە. کاتێک ئەلیس لە کتێبەکەی لویس کارۆلدا بە شووشەی سەیرکردندا تێدەپەڕێت، دەچێتە ناو جیهانێکەوە کە پشت بە پێشەوەیە، و زیاترە لە تەنها بە شێوەیەکی بینراو.

کاریگەری وەسوەسەیی لە دروستکردنی کۆپییەکی تەواو لە شتێک، شوێنێک، کەسێکەوە سەرچاوە دەگرێت. ئەم کۆپییە وەک جۆرێک لە ساختە کاردەکات- خەڵک بە شتە ڕاستەقینەکە وەریدەگرن، چونکە سیمای فیزیکی شتە ڕاستەقینەکەی هەیە.

ئەمە تەکنیکە دیارەکەی فێڵبازەکانە، کە بە شێوەیەکی ستراتیژی جیهانی ڕاستەقینە تەقلید دەکەن بۆ ئەوەی فریوتان بدەن. هەروەها لە هەر گۆڕەپانێکدا کە پێویستی بە خۆدزینەوە هەبێت، بەکارهێنانی هەیە. ئەمە ئاوێنەی فریودەرە.

تێبینییەکانی کاریگەرییەکانی ئاوێنە

Machine Translated by Google

ڕەچاوکردنی I

لە مانگی شوباتی ساڵی ١٨١٥ئیمپراتۆر ناپلیۆن لە دوورگەی ئێلبا هەڵهات کە لەلایەن هێزەکانی هاوپەیمانی ئەوروپاوە زیندانی کرابوو، لە ڕێپێوانێکدا گەڕایەوە پاریس کە نەتەوەی فەرەنسی وروژاند و سەرباز و هاووڵاتیانی هەموو چین و توێژەکانی بۆ لای خۆی کۆکردەوە و ڕاوەدوونانی جێنشینەکەی، پاشا لویسی هەشتەم، لە تەختی پاشایەتی. بەڵام تا مانگی ئازار کە خۆی لە دەسەڵاتدا جێگیرکردەوە، ناچار بوو ڕووبەڕووی ئەو ڕاستییە ببێتەوە کە دۆخی فەرەنسا بە شێوەیەکی سەخت گۆڕاوە.

وڵات وێران بوو، لە نێو گەلانی دیکەی ئەوروپادا هاوپەیمانی نەبوو و دڵسۆزترین و گرنگترین وەزیرەکانی ئەویان جێهێشتبوو یان وڵاتیان بەجێهێشتبوو. تەنها یەک پیاو لە ڕژێمی کۆن مابووەوە ئەویش جۆزێف فۆش وەزیری پێشووی پۆلیسی بوو.

ناپلیۆن بە درێژایی دەسەڵاتی پێشووی پشتی بە فۆش بەستبوو بۆ ئەنجامدانی کارە پیسەکانی، بەڵام هەرگیز نەیتوانیوە وەزیرەکەی بزانێت. فەیلەقێکی بریکاری هێشتەوە بۆ ئەوەی سیخوڕی بەسەر هەموو وەزیرەکانیدا بکات، بۆ ئەوەی هەمیشە لێوارێکی هەبێت لەسەریان، بەڵام کەس هیچی لەسەر فۆشێ بەدەست نەهێنابوو. ئەگەر گومانی هەندێک کردەوەی خراپ بکرایە، وەزیر تووڕە نەدەبوو و تۆمەتەکە بە کەسی وەرنەدەگرت- ملکەچی دەبوو، سەری دەجووڵاند، زەردەخەنەی دەکرد و ڕەنگەکانی وەکو چەمچەماڵ دەگۆڕێت، لەگەڵ پێداویستییەکانی ئەو ساتەدا دەگونجێت. سەرەتا ئەمە تا ڕادەیەک خۆش و دڵڕفێن دەرکەوتبوو، بەڵام دوای ماوەیەک ناپلیۆنی بێزار کرد، کە هەستی دەکرد لەلایەن ئەم پیاوە خلیسکەوە تێپەڕێنراوە. لە کاتێکدا یان کاتێکی تردا هەموو گرنگترین وەزیرەکانی لە کارەکانیان دوورخستبووەوە، بە تالیرانیشەوە، بەڵام هەرگیز دەستی لە فۆشێ نەدا. و بۆیە لە ساڵی ١٨١٥دا، کە گەڕایەوە سەر دەسەڵات و پێویستی بە یارمەتی بوو، هەستی کرد هیچ بژاردەیەکی نییە جگە لەوەی فۆشێ وەک وەزیری پۆلیسی خۆی دەستنیشان بکاتەوە.

کاتێک گەیشتووی بە چەقۆ و پێکەوە لەگەڵ دوژمندا هەوڵدەدەیت، و تێدەگەیت کە ناتوانیت پێشبکەویت، "خۆت نوقم دەکەیت" و لەگەڵ دوژمن دەبیتە یەک. دەتوانیت بە بەکارهێنانی تەکنیکێکی گونجاو سەرکەوتن بەدەست بهێنیت لەکاتێکدا یەکتر تێکەڵاوین. ...

زۆرجار دەتوانیت بە شێوەیەکی یەکلاکەرەوە سەربکەویت بەو سوودەی کە
بزانیت چۆن "خۆت بخزێنیتە ناو دوژمنەوە"، لە کاتێکدا، ئەگەر لەیەکتر جیا ببیتەوە، چانسی بردنەوەت لەدەست دەدا.

کتێبێک لە پێنج ئەڵقە، MIYAMOTO MUSASHI،ژاپۆن، .2019
سەدەی حەڤدەهەم

چەند هەفتەیەک بەسەر دەسەڵاتە نوێیەکەیدا، سیخورەکانی ناپلیۆن پێیان وت کە پێیان وایە فۆشێ پەیوەندی نهێنی لەگەڵ وەزیرانی وڵاتانی دەرەوە هەیە،

Machine Translated by Google

لەوانەش مێتەرنیچی نەمسا. ناپلیۆن لە ترسی ئەوەی کە بەنرخترین وەزیرەکەی خیانەت لە دوژمنەکانی بکات، ناچار بوو پێش ئەوەی درەنگ بێت، ڕاستییەکان بزانێت. نەیدەتوانی ڕاستەوخۆ ڕووبەڕووی فۆش بێتەوە- لە ڕووی کەسییەوە ئەو پیاوە وەک ئیلێک خلیسک بوو. پێویستی بە بەڵگەی سەخت بوو.

پێدەچوو ئەمە لە مانگی نیساندا هاتبێت، کاتێک پۆلیسی تایبەتی ئیمپراتۆر پیاوێکی بەڕێزی ڤیەننایان گرت کە بۆ گواستنەوەی زانیاری بۆ فۆشێ هاتبووە پاریس. بە فەرمانی ئەو پیاوەی کە هێنرایە بەردەمی، ناپلیۆن هەڕەشەی ئەوەی لێکرد کە ئەو کاتە و لەوێ تەقەی لێدەکات مەگەر دان بەوەدا بنێت؛ پیاوەکە تێکچوو و دانی بەوەدانا کە نامەیەکی لە مێتەرنیچەوە داوە بە فۆشێ، کە بە ڕەنگی نەبینراو نووسراوە، کە کۆبوونەوەیەکی نهێنی بریکارە تایبەتەکانی لە بازل ڕێکخستووە. بەم پێیە ناپلیۆن فەرمانی بە یەکێک لە بریکارەکانی خۆی کرد کە دزە بکاتە ناو ئەم کۆبوونەوەیە. ئەگەر بەڕاستی فۆشێ پلانی خیانەتی لێبدابا، دواجار بە دەستی سوور دەگیرا و هەڵدەواسرا.

ناپلیۆن بە بێ تاقەتی چاوەڕێی گەڕانەوەی بریکارەکە بوو، بەڵام سەری لێ شێوا، بریکارەکە چەند ڕۆژێک دواتر خۆی نیشان دا و ڕاپۆرتی دا کە هیچ شتێکی نەبیستووە کە فۆشێ لە پیلانگێڕییەکدا بەشدار بکات. لە ڕاستیدا وا دیار بوو کە بریکارەکانی دیکەی ئامادەبوو گومانیان لە فۆچێ هەبوو کە دوو جار بیانبرێت ، وەک ئەوەی بە درێژایی ماوە بۆ ناپلیۆن کار بکات. ناپلیۆن بۆ چرکەیەک باوەڕ بەم شتە نەکرد- فۆشێ جارێکی دیکە بە جۆرێک لە جۆرەکان لە خۆی بردبووەوە.

بەیانیەکەی دیکە فۆشێ سەردانی ناپلیۆنی کرد، و تێبینی کرد، "لەلایەن...
ڕێگا، کاکە، هەرگیز پێم نەوتیت کە چەند ڕۆژێک لەمەوبەر نامەیەکم لە مێتەرنیچەوە هەبووە؛ مێشکم ئەوەندە پڕ بوو لە شتەکانی ساتێکی گەورەتر. جگە لەوەش نێردراوەکەی وازی لێهێنا کە ئەو تۆزەی پێویستم پێبدات بۆ ئەوەی نووسینەکە بخوێنرێتەوە....
لێرەدا بە درێژایی نامەکە." دڵنیا بوو کە فۆشێ یاری لەگەڵ دەکات، ناپلیۆن تەقیەوە و وتی: تۆ خیانەتکاریت فۆشێ! دەبوو تۆ هەڵواسیت". بەردەوام بوو لە هارانگە فۆشێ، بەڵام بەبێ بەڵگە نەیتوانی لە کارەکەی دووربخاتەوە. فۆشێ تەنیا سەرسامی خۆی بە قسەکانی ئیمپراتۆر دەربڕی، بەڵام لە ناوەوە زەردەخەنەی کرد، چونکە بە درێژایی ئەو ماوەیە یارییەکی ئاوێنەیی دەکرد.

لێکدانەوە فۆشێ ساڵانێک بوو دەیزانی کە ناپلیۆن بە شەو و ڕۆژ سیخوڕیکردن بەسەریاندا لە سەرووی کەسانی دەوروبەری خۆیەوە دەمێنێتەوە. وەزیرەکە لەم یارییەدا ڕزگاری بووبوو، بەو شێوەیەی کە سیخوڕەکانی خۆی سیخوڕی بەسەر سیخوڕەکانی ناپلیۆندا کردبوو، بەم شێوەیە هەر کارێک کە ناپلیۆن بەرامبەری بیکات بێلایەن کردبوو. لە دۆخی کۆبوونەوەکەدا لە بازل، تەنانەت مێزەکانی گۆڕی: بە زانینی لەبارەی دوو بریکاری ناپلیۆن، بەجۆرێک داینا کە وا دەرکەوێت کە فۆشێش دوو بریکاری دڵسۆز بێت.

Machine Translated by Google

فۆشێ دەسەڵاتی بەدەستهێنا و لە قۆناغێکی گێژاوی گەورەدا بە ئاوێنەیەکی دەوروبەری خۆی گەشەی کرد. لە سەردەمی شۆڕشی فەرەنسادا جاکۆبینێکی توندڕەو بووە؛ دوای تیرۆر بوو بە کۆماریخوازێکی میانڕەو؛ و لە سەردەمی ناپلیۆندا بوو بە ئیمپریالیستێکی پابەند کە ناپلیۆن بەرزی کردەوە و کردی بە دوکی ئۆترانتۆ. ئەگەر ناپلیۆن چەکی هەڵکەندنی پیسی لەسەر مرۆڤەکان گرتبێتە ئەستۆ، فۆشێ دڵنیا دەبووەوە کە ئەو پیسییەی لەسەر ناپلیۆن هەیە، هەروەها لەسەر هەموو کەسێکی تر. هەروەها ئەمەش ڕێگەی پێدا پێشبینی پلان و ئارەزووەکانی ئیمپراتۆر بکات، بۆ ئەوەی بتوانێت هەستەکانی سەرۆکەکەی دەنگ بداتەوە پێش ئەوەی تەنانەت بیڵێت. فۆشێ بە ستراتیژی ئاوێنەیی کردەوەکانی خۆی بپارێزێت، دەیتوانی جوڵەی هێرشبەریش دابڕێژێت بەبێ ئەوەی لە کردەوەکەدا بگیرێت.

ڕێوی و کۆتر

ڕۆژێک کاک فۆکس بڕیاریدا کە چنگاڵێک دەربچێت و خاتوو ستۆرکی پیر بانگهێشت بکات بۆ دەرەوە. ئێوارەخوانەکە ورد نەبوو- بەهۆی ئەوەی خوویەکی خراپ بوو، ئەو نەدەچووە ژوورەوە بۆ خواردنی بەرز- لە ڕاستیدا پێکهاتبوو لە پلێتێکی قووڵ لە کۆڵی تەنک. لە ماوەی خولەکێکدا گاڵتەجارەکەمان پلێتەکەی پاک کردبووەوە؛ لەم نێوەندەدا میوانەکەی کە بە دەنکەکەی ماسی دەگرت، یەک پارچەی تێدا نەبوو. بۆ ئەوەی پارەی ئەم گاڵتە دڕندەیەی پراکتیکی بداتەوە، کۆترەکە هەفتەی دواتر ڕێوی بانگهێشتی نانخواردنی ئێوارەی کرد. لە وەڵامدا وتی: دەبێ دڵخۆش بم؛ "کاتێک باس لە هاوڕێیان دەکرێت هەرگیز لەسەر شانازی ناوەستم." لە کاتی خۆیدا لەو ڕۆژەدا ڕایکرد بۆ ماڵی خانەخوێیەکەی و یەکسەر دەستی کرد بە ستایشکردنی هەموو شتێک: “چ تامێک! چ شیکێکە! وە خواردنەکە- تەنها بۆ نۆرەیەک ئەنجام دەدرێت!” پاشان بە ئارەزووی خواردنێکی پڕ لە دڵەوە دانیشت (ڕێوی هەمیشە ئامادەیە بۆ خواردن) و تامی بۆنی خۆشی گۆشتەکەی کرد. گۆشتی وردکراو بوو و پێشکەش دەکرا- بۆ ئەوەی ڕاست پێشکەشی بکات!- لەناو دەفرێکی مل درێژ و دەمی تەسکدا. کۆترەکە، بە ئاسانی کز بوو، چێژ لە پڕبوونەکەی وەرگرت بە بڕبڕە درێژەکەی؛ بەڵام پووکەکەی کە شێوە و قەبارەی هەڵەی هەبوو، ناچار بوو بگەڕێتەوە بۆ کۆشکەکەی بە سکی بەتاڵ، کلکی دەکێشا، گوێچکەکانی دەکێشا، وەک ڕێوییەک کە مریشکێک گیراوە لە دەموچاویدا سوور بوو.

ئەفسانەی هەڵبژێردراو، جین دی لا فۆنتێن، ١٦٩٥-١٦٢١

ئەمە هێزی ئاوێنەکردنی ئەوانەیە لە دەوروبەرت. یەکەم: تۆ ئەو هەستە بە خەڵک دەدەیت کە تۆ هاوبەشی بیرکردنەوە و ئامانجەکانیانیت. دووەم: ئەگەر گومانیان هەبێت پاڵنەرێکی نهێنیت هەیە، ئاوێنە قەڵغانت دەکات لێیان، ڕێگرییان لێدەکات لە دیاریکردنی ستراتیژییەکەت. لە کۆتاییدا ئەمە تورەیان دەکات و نائارامیان دەکات. بە یاریکردنی دووانە، تۆ ڕەشەباکەیان دەدزیت، دەمژیت

Machine Translated by Google

دەستپێشخەرییەکەی خۆیان، وایان لێبکەن هەست بە بێدەسەڵاتی بکەن. هەروەها توانای هەڵبژاردنی کەی و چۆن نائارامیان بەدەست دەهێنیت- ڕێگایەکی دیکە بۆ دەسەڵات. وە ئاوێنە وزەی دەروونیت پاشەکەوت دەکات: تەنها دەنگدانەوەی جوڵەکانی ئەوانی تر ئەو شوێنەت پێدەبەخشێت کە پێویستە بۆ پەرەپێدانی ستراتیژییەکی تایبەت بە خۆت.

رەچاوکردنی دووەم

لە سەرەتای ژیانی هونەریدا، دەوڵەتمەداری خۆپەرست و ژەنەڕاڵ ئەلسیبیادیس لە ئەسینای ٤٠٤-٤٥٠(پێش زایین) چەکێکی ترسناکی دروستکرد کە بوو بە سەرچاوەی دەسەڵاتی. لە هەموو بەریەککەوتنێکدا لەگەڵ ئەوانی تردا هەستی بە مەزاج و سەلیقەی ئەوان دەکرد، پاشان بە وردی قسە و کردارەکانی خۆی دەگونجاند بۆ ئەوەی ئاوێنەیەکی ناوەوەی ئارەزووەکانیان بێت. ئەو بەو بیرۆکەیەی کە بەهاکانیان لە بەهاکانی هەموو کەسێک باڵاترە، و ئامانجی ئەو ئەوەیە کە خۆی مۆدێل بکات لەسەریان یان یارمەتیان بدات بۆ بەدیهێنانی خەونەکانیان. کەم کەس دەتوانرا بەرەنگاری سۆز و خۆشەویستییەکەی ببنەوە.

یەکەم کەس کە کەوتە ژێر جادووەکەیەوە، فەیلەسوف سوکرات بوو.
ئەلسیبیادیس پێچەوانەی ئایدیالی سۆکراتی سادەیی و ڕاستگۆیی نوێنەرایەتی دەکرد: ئەو بە زەبروزەنگ دەژیا و بە تەواوی بێ بنەما بوو. بەڵام هەرکاتێک چاوی بە سوکرات کەوت، ئاوێنەیەکی وریایی پیاوە گەورەکەی دەکرد، خواردنی سادە و یاوەری سوکرات بوو لە پیاسەی دوور و درێژدا و تەنیا باسی فەلسەفە و فەزیلەت دەکرد. سۆکرات بە تەواوی گێل نەبووە- ئەو بێ ئاگا نەبوو لە ژیانی تری ئەلسیبیادیس. بەڵام ئەوە تەنیا وای لێکرد کە تووشی لۆژیکێک بێت کە قسەی خۆشی لێدەکرد: تەنیا لە ئامادەبوونی مندا، هەستی دەکرد، ئەم پیاوە ملکەچی کاریگەرییەکی فەزیلەتدارە؛ تەنها من دەسەڵاتێکی وام بەسەریدا هەیە. ئەم هەستە سۆکراتی سەرخۆش کرد کە بوو بە سەرسام و لایەنگری سەرسەختی ئەلسیبیادیس، تەنانەت ڕۆژێک ژیانی خۆی خستە مەترسییەوە بۆ ڕزگارکردنی ئەو گەنجە لە شەڕدا.

ئەسینییەکان ئەلسیبیادیسیان بە گەورەترین وتاربێژی خۆیان دەزانی، چونکە ئەو قسەیەکی...
توانای نادیار بۆ خۆگونجاندن لەگەڵ ئاواتەکانی بینەرەکانی، و ئاوێنەیەکی ئارەزووەکانیان. گەورەترین وتارەکانی بۆ پشتیوانی لە داگیرکردنی سیسیلیا پێشکەش کرد، کە پێی وابوو دەوڵەمەندییەکی زۆر بۆ ئەسینای پایتەخت و شکۆمەندییەکی بێ سنوور بۆ خۆی دەهێنێت. وتارەکان دەربڕینیان بە تینوێتی گەنجانی ئەسینای دا بۆ داگیرکردنی خاکەکان بۆ خۆیان، نەک بە سەرکەوتنەکانی باوباپیرانیان بژین. بەڵام قسەکانیشی بە شێوەیەک داڕشتووە کە نۆستالژیای پیاوە بەتەمەنەکان بۆ ساڵانی شکۆمەندی کە ئەسینا سەرکردایەتی یۆنانیەکانی دەکرد دژی فارس، و دواتر ڕۆیشت بۆ دروستکردنی ئیمپراتۆریەتێک. ئێستا هەموو ئەسینای پایتەخت خەونیان بە داگیرکردنی سیسیلیاوە دەبینی؛

Machine Translated by Google

پلانی ئەلسیبیادیس پەسەند کرا و کرا بە فەرماندەی ئەو گەشتە.

PU RI.OINED LLTTER زە

کاتێک حەز دەکەم بزانم هەر کەسێک چەندە ژیر، یان چەندە گەمژە، یان چەندە باشە، یان چەندە خراپە، یان بیرکردنەوەکانی لە ئێستادا چین، دەربڕینی دەموچاوەکەم، تا دەتوانم بە وردی، بەپێی... دەربڕینی ئەو، و پاشان چاوەڕێ بکەم تا بزانم چ بیرکردنەوەیەک یان هەستێک لە مێشکم یان دڵمدا سەرهەڵدەدات، وەک ئەوەی لەگەڵ دەربڕینەکەدا بگونجێت یان هاوتا بێت.

ئێدگار ئالان پۆ، ١٨٤٩-١٨٠٩

بەڵام لە کاتێکدا ئەلسیبیادێس سەرکردایەتی داگیرکردنی سیسیلیای دەکرد، هەندێک لە ئەسینایەکان تۆمەتی پیسکردنی پەیکەری پیرۆزیان لە دژی هەڵبەست. دەیزانی دوژمنەکانی دەیانەوێت لەسێدارە بدرێت ئەگەر بگەڕێتەوە ماڵەوە، بۆیە لە کۆتا خولەکدا بەلەمی ئەسینای جێهێشت و لای دوژمنە تاڵەکەی ئەسینای سپارتا. سپارتەکان پێشوازییان لەم پیاوە گەورەیە کرد بۆ لای خۆیان، بەڵام ناوبانگی ئەویان دەزانی و ئاگاداری بوون. ئەلسیبیادیس زۆر حەزی لە شتە لوکسەکان بوو؛ سپارتاکییەکان گەلێکی جەنگاوەر بوون کە خۆپارێزییان دەپەرست و دەترسان کە گەنجییان گەندەڵ بکات. بەڵام زۆر بە ئاسوودەیی ئەوانەوە، ئەلسیبیادێسەکان کە گەیشتنە سپارتا بە هیچ شێوەیەک ئەوە نەبوون کە چاوەڕێیان دەکرد: قژی بێ بڕین لەبەر دەکرد (وەک ئەوەی ئەوان کردبوویان)، حەمامێکی ساردیان دەکرد، نانێکی درشت و شۆربای ڕەشی دەخوارد و جل و بەرگی سادەی لەبەر دەکرد. بۆ سپارتاکەکان ئەمە ئەوە دەگەیەنێت کە ئەو هاتووە شێوازی ژیانی ئەوان بە باڵاتر لە ئەسینایەکان ببینێت؛ گەورەتر لەوان، ئەو سپارتایی هەڵبژاردبوو نەک لەدایک بێت و بەمجۆرە دەبێ لە هەموو ئەوانی دیکە ڕێزی لێ بگیرێت. کەوتنە ژێر سیحرەکەی و دەسەڵاتی گەورەیان پێبەخشی. بەداخەوە ئەلسیبیادیس بە دەگمەن دەیزانی چۆن کۆنترۆڵی سۆز و خۆشەویستی خۆی بکات- توانی هاوسەرەکەی پاشای سپارتا ڕابکێشێت و دووگیان بکات. کاتێک ئەمە ئاشکرا بوو جارێکی تر ناچار بوو بۆ ژیانی خۆی هەڵبێت.

ئەمجارەیان ئەلسیبیادیس لای فارس بوو، لەوێ لەناکاو لە سادەیی سپارتییەوە ڕۆیشت بۆ وەرگرتنی شێوازی ژیانی فارسی گرانبەها تا دوا وردەکاری. بێگومان بۆ فارسەکان جێگەی خۆشحاڵییەکی بێئەندازە بوو کە ببینن یۆنانییەک بە باڵای ئەلسیبیادیس کولتوورەکەی خۆیان لە کولتوورەکەی خۆی پێ باشترە و ئەوانیش شەرەف و خاک و دەسەڵاتیان بەسەردا باران کرد. کاتێک ئاوێنە وەسوەسەیان کرد، نەیانتوانی تێبینی ئەوە بکەن کە لە پشت ئەم قەڵغانەوە ئەلسیبیادێس یارییەکی دووانە دەکات، بە نهێنی یارمەتی ئەسینایەکانی دەدا لە شەڕەکەیان لەگەڵ سپارتا و بەم شێوەیەش دووبارە دڵخۆش بوون

Machine Translated by Google

خۆی لەگەڵ ئەو شارەدا بەستەوە کە بە نائومێدیەوە ویستبووی بگەڕێتەوە بۆی، و کە لە ساڵی ٤٠٨ پێش زایین بە
باوەشی کراوە پێشوازی لێکرد

لێکدانەوە

لە سەرەتای ژیانی سیاسیدا، ئەلسیبیادێس دۆزینەوەیەکی کرد کە هەموو ڕێبازەکەی بۆ دەسەڵات گۆڕی: کەسایەتییەکی ڕەنگاوڕەنگ و بەهێزی هەبوو، بەڵام کاتێک بیرۆکەکانی بە توندی لەگەڵ کەسانی دیکەدا مشتومڕ دەکرد، چەند کەسێکی دیکەی دەبردەوە و لە هەمان کاتدا زۆر کەسی دیکەی نامۆ دەکرد . نهێنی بەدەستهێنانی باڵادەستی بەسەر ژمارەیەکی زۆردا، گەیشتە ئەو باوەڕەی، سەپاندنی ڕەنگەکانی نەبوو بەڵکو هەڵمژینی ڕەنگەکانی دەوروبەری بوو، وەکو چەقەڵێک. کاتێک خەڵک کەوتنە ژێر فێڵەکەوە، ئەو فێڵانەی کە دەچووە سەری بۆ پراکتیزەکردن، بۆیان نەبینراو دەبوون.

تێبگە: هەر کەسێک لە توێکڵی نەرگسی خۆیدا پێچراوەتەوە.
کاتێک هەوڵ دەدەیت ئیگۆی خۆت بەسەریاندا بسەپێنێت، دیوارێک بەرز دەبێتەوە، بەرخۆدان زیاد دەکات. بەڵام بە ئاوێنەکردنیان، تۆ دەیانخەیتە ناو جۆرێک لە هەڵگرتنی نەرگسییەوە: ئەوان چاویان لە دووانەیەکی ڕۆحی خۆیانە. ئەم دووانە لە ڕاستیدا بە تەواوی لەلایەن ئێوەوە دروست کراوە. کاتێک ئاوێنەکەت بەکارهێنا بۆ ڕاکێشانیان، دەسەڵاتێکی زۆرت بەسەریاندا هەیە.

بەڵام شایەنی باسە مەترسییەکانی بەکارهێنانی لەشفرۆشانەی ئاوێنە. لە ئامادەبوونی ئەلسیبیادێسدا خەڵک هەستیان بە گەورەبوون دەکرد، وەک ئەوەی ئیگۆکانیان دوو هێندە بووبێت. بەڵام کاتێک ڕۆیشت، هەستیان بە بەتاڵی و کەمبوونەوە کرد و کاتێک بینییان ئاوێنەیەکی تەواو جیاوازە وەک ئەوەی ئاوێنەیەکی کردوون، هەستیان کرد نەک تەنها کەمبوونەوە بەڵکو خیانەتیان لێکرا. زیادەڕۆیی لە بەکارهێنانی کاریگەری ئاوێنە لەلایەن ئەلسیبیادێسەوە وایکرد گەلانی تەواو هەست بکەن کە بەکارهێنراون، بەجۆرێک کە بەردەوام ناچار بوو لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێکی تر هەڵبێت. بەراستی ئەلسیبیادێس ئەوەندە سپارتانەکانی توڕە کرد کە دواجار وایان لێکرد بکوژرێت. زۆر دووری ڕۆیشتبوو. ئاوێنەی وەسوەسەکار دەبێت بە وریاییەوە و جیاکارییەوە بەکاربهێنرێت.

لۆرێنزۆ دی مێدیچی پاپا ڕادەکێشێت

لۆرێنزۆ [دی مێدیچی] هیچ دەرفەتێکی لەدەستدا بۆ زیادکردنی ئەو ڕێزەی کە ئێستا پاپا ئینۆسێنت هەستی پێدەکرد و هاورێیەتییەکەی بەدەستبهێنێت، ئەگەر بتوانرێت سۆز و خۆشەویستییەکەی. ئەو زەحمەتی دۆزینەوەی سەلیقەی پاپای گرتەبەر و بەپێی ئەو سەلیقەیە سەرقاڵی کرد. بۆی نارد... دەبە شەرابی دڵخوازەکەی.... نامەی بەئەدەب و چەپڵە لێدانی بۆ نارد کە تێیدا دڵنیای دەکردەوە، کاتێک پاپا نەخۆش بوو،

Machine Translated by Google

که هەستی بە ئازارەکانی دەکرد وەک ئەوەی هی خۆی بن، کە تێیدا بە لێدوانی بەهێزکەری وەک "پاپا ئەوەیە کە دەیەوێت بێت"
هانی دەدا و تێیدا وەک ئەوەی بەرێکەوت بۆچوونەکانی خۆی لەسەر ڕێڕەوی دروستی... سیاسەتەکانی پاپا. ئینۆسێنت بە
سەرنجەکانی لۆرێنزۆ دڵخۆش بوو و بە ئارگیومێنتەکانی قەناعەت پێکرا.... ئەوەندە بە تەواوی، بەراستی، هات بۆ ئەوەی بۆچوونەکانی
خۆی باس بکات کە وەک باڵیۆزی نارازی فێراریس دەڵێت، "پاپا بە چاوی لۆرێنزۆی مەزن دەخەوێت."

ماڵی پزیشکی: سەرهەڵدان و دابەزینی، کریستوفەر هیبێرت، ١٩٨٠

رەچاوکردنی سێیەم

لە ساڵی ١٦٥٢بارۆنێس مانچینی کە بەم دواییە بێوەژن بوو، خێزانەکەی لە ڕۆمەوە گواستەوە بۆ پاریس، لەوێ دەیتوانی حساب بۆ
کاریگەری و پاراستنی کاردیناڵ مازارین براکەی سەرۆکوەزیرانی فەرەنسا بکات. لە پێنج کچەکەی بارۆنێسەکە، چواریان بە جوانی و
ڕۆحی بەرزیان دەربارەکەیان سەرسام کرد. ئەم خوشکەزا بەناوبانگە دڵڕفێنانەی کاردیناڵ مازارین بە مازارینێتەکان ناسران، و زۆری
نەخایاند خۆیان بینی کە بانگهێشت کراون بۆ هەموو گرنگترین ئەرکەکانی دادگا.

کچێک بە ناوی ماری مانچینی هاوبەشی ئەم بەختەوەرییە نەبوو، چونکە جوانی و نیعمەتی خوشکەکانی نەبوو- کە لەگەڵ دایکی
و تەنانەت کاردیناڵ مازارین لە کۆتاییدا حەزیان لێی نەبوو، چونکە هەستیان دەکرد وێنەی خێزانەکەی تێکداوە. هەوڵیاندا ڕازی بکەن
بچێتە ناو خانەقایەکەوە، لەوێ کەمتر شەرمەزاری دەبێت، بەڵام ڕەتیکردەوە. لەبری ئەوە خۆی خستە سەر خوێندنەکەی و فێری زمانی
لاتینی و یۆنانی بوو، فەرەنسییەکەی تەواو کرد و تواناکانی مۆسیقای خۆی پراکتیزە کرد. لەو بۆنە دەگمەنانەی کە خێزانەکە ڕێگەیان
پێدەدا بەشداری لە کاروباری دادگادا بکات، خۆی ڕاهێنا بۆ ئەوەی گوێگرێکی هونەری بێت، خەڵک بۆ لاوازییەکان و ئارەزووە
شاراوەکانیان قەبارە دەکرد. وە کاتێک دواجار شای داهاتوو لویسی چواردەهەمی ناسی، لە ساڵی ١٦٥٧(لویس تەمەنی حەڤدە ساڵ
بوو، ماری هەژدە ساڵ بوو)، بڕیاریدا کە بۆ ڕق و کینە لە خێزانەکەی و مامی، ڕێگەیەک بدۆزێتەوە بۆ ئەوەی ئەم گەنجە عاشقی بێت.

ئەمە ئەرکێکی بەرواڵەت مەحاڵ بوو بۆ کچێکی وەها سادە و ساکار، بەڵام ماری لە نزیکەوە لە پاشای داهاتوو دەکۆڵیەوە. تێبینی
کرد کە بێ بایەخی خوشکەکانی دڵی خۆشی ناکات و هەستی کرد کە ئەو لە پیلانگێڕی و بچووکی بێزارە

Machine Translated by Google

سیاسەتکردن کە لە هەموو دەوروبەریدا بەردەوام بوو. ئەو بینی کە ئەو سروشتێکی ڕۆمانسی هەیە- ڕۆمانی سەرگەرمی دەخوێندەوە، پێداگری لەسەر ڕێپێوان لە سەری سوپاکانی دەکرد و ئایدیالی بەرز و خولیای بۆ شکۆمەندی هەبوو. دادگا ئەم خەیاڵانەی ئەوی نەدا؛ جیهانێکی بانالّ و ڕووکەش بوو کە بێزاری دەکرد.

ماری بینی کلیلی دڵی لویس بریتی دەبێت لە دروستکردنی ئاوێنەیەک کە ڕەنگدانەوەی خەیاڵەکانی و تامەزرۆییەکانی گەنجی بۆ شکۆمەندی و ڕۆمانسیەت بێت.
بۆ دەستپێکردن خۆی نوقم کرد لەو ڕۆمان و شیعر و شانۆنامە ڕۆمانسیانەی کە دەیزانی پاشای گەنج بە پەرۆشەوە دەیخوێنێتەوە. کاتێک لویس دەستی کرد بە گفتوگۆکردن لەگەڵیدا، بە خۆشحاڵییەوە باسی ئەو شتانەی دەکرد کە ڕۆحی دەجووڵاند- نەک ئەم مۆدە یان ئەو پارچە قسە و باسە، بەڵکو خۆشەویستی دەربارانە، کردەوەی شوڕشگێڕە گەورەکان، ئاغایەتی پاشا و پاڵەوانەکانی ڕابردوو . ئەو تینوێتی شکۆمەندی ئەوی بە دروستکردنی وێنەیەکی پاشایەکی ئاگۆست و باڵادەست کە ئەو دەتوانێت ئاواتەخوازی ببێتەوە، خۆراک دەدات. خەیاڵی وروژاند.

لەگەڵ ئەوەی شای خۆری داهاتوو کاتێکی زیاتر و زیاتری لە ئامادەبوونی ماریدا بەسەر دەبرد، ئەوە...
لە کۆتاییدا ڕوون بووەوە کە ئەو عاشقی کەمترین ئەگەری ژنە گەنجەکەی دادگا بووە. بۆ ترسناکیی خوشکەکانی و دایکی، بە سەرنجەوە ماری مانچینی باران کرد. لە هەڵمەتە سەربازییەکانیدا لەگەڵ خۆیدا هێنابووی، و نمایشێکی جێگیرکردنی لە شوێنێکدا کرد کە بتوانێت سەیری بکات کە ڕێپێوانەکەی بۆ شەڕ دەکرد. تەنانەت بەڵێنی بە ماری دا کە هاوسەرگیری لەگەڵ دەکات و دەیکاتە شاژن.

ویتگنشتاین دیارییەکی نائاسایی هەبوو بۆ پێشبینیکردنی بیرکردنەوەکانی ئەو کەسەی کە لەگەڵیدا سەرقاڵی گفتوگۆ بوو. لە کاتێکدا ئەوی دیکە خەباتی دەکرد بۆ ئەوەی بیرکردنەوەکەی بخاتە وشە، ڤیتگنشتاین هەستی بەوە دەکرد کە چییە و بۆی دەگێڕایەوە. ئەم هێزەی ئەو کە هەندێک جار نادیار دەهاتە بەرچاو، دڵنیام بەهۆی لێکۆڵینەوە درێژخایەن و بەردەوامەکانی خۆیەوە بوو.

لودویگ ویتگێنستێن: بیرەوەرییەک. نۆرمان مالکۆم، ١٩٥٨

پزیشک دەبێت ناشەفاف بێت بەرامبەر نەخۆشەکانی، و وەک ئاوێنە، جگە لەوەی پیشانی دەدرێت هیچی تریان پیشان نەدات.

سیگمۆند فرۆید، ١٨٥٦-١٩٣٩

بەڵام مەزارین هەرگیز ڕێگەی نەدەدا پاشا شوو بە خوشکەزاکەی بکات، ژنێک کە نەیتوانی هیچ هاوپەیمانییەکی دیپلۆماسی و شاهانەی بۆ فەرەنسا بهێنێت. لویس دەبوو هاوسەرگیری لەگەڵ شازادەیەکی ئیسپانیا یان نەمسا بکات. لە ساڵی ١٦٥٨لویس کەوتە ژێر فشارەکانەوە و ڕازی بوو یەکەم پەیوەندی ڕۆمانسی لە ژیانیدا بشکێنێت.

Machine Translated by Google

بە پەشیمانییەکی زۆرەوە ئەو کارەی کرد و لە کۆتایی ژیانیدا دان بەوەدا دەنێت کە هەرگیز کەسی بە ئەندازەی ماری مانچینی خۆش نەویستووە.

لێکدانەوە

ماری مانچینی یاری فێڵبازەکەی بە تەواوی ئەنجامدا. سەرەتا هەنگاوێکی بۆ دواوە نا، بۆ ئەوەی لێکۆڵینەوە لە نێچیرەکەی بکات. زۆرجار ئیغراکردن شکست دەهێنێت لە تێپەڕاندنی هەنگاوی یەکەم چونکە زۆر شەڕانگێزە؛ هەنگاوی یەکەم هەمیشە دەبێت پاشەکشە بێت. ماری بە لێکۆڵینەوە لە پاشا لە دوورەوە بینی ئەوەی لەوانی دیکە جیای دەکاتەوە- ئایدیاڵە بەرزەکانی، سروشتی ڕۆمانسی و بێزێزیکردنی خۆبەزلزانانەی بۆ سیاسەتی بچووک. هەنگاوی داهاتووی ماری ئەوە بوو کە ئاوێنەیەک بۆ ئەم تامەزرۆییە شاراوانە لەلایەن لویسەوە دروست بکات، ڕێگەی پێبدات وردەکارییەکانی خۆی بزانێت کە خۆی دەتوانێت چی بێت- پاشایەکی خودایی!

ئەم ئاوێنە چەندین ئەرکی هەبوو: تێرکردنی ئیگۆی لویس بە پێدانی ئا...
دوو هێندە بۆ سەیرکردن، هەروەها ئەوەندە تایبەت بوو لەسەری کە هەستی پێدەکرد کە ماری بە تەنیا بۆ ئەو بوونی هەیە. لە دەوری کۆمەڵێک دەرباری پیلانگێڕ کە تەنیا بەرژەوەندی خۆیان لە دڵدا بوو، نەیدەتوانی دەست لەم فۆکۆسە پەرستنە نەدات. لە کۆتاییدا ئاوێنەی ماری ئایدیاڵێکی بۆ دانا کە بتوانێت بەپێی ئەو بژی: شۆڕشگێڕە بەرێزەکەی دەرباری سەدەی ناوەڕاست. بۆ ڕۆحێکی ڕۆمانسی و هەم خۆپەرست، هیچ شتێک لەوە سەرخۆشتر نییە کە کەسێک ڕەنگدانەوەی ئایدیالیزەکراوی ئەو هەڵبگرێت. لە ڕاستیدا ئەوە ماری مانچینی بوو کە وێنەی پاشای خۆری دروست کرد- لە ڕاستیدا دواتر لویس دان بەو ڕۆڵە گەورەیەدا نا کە لە داڕشتنی وێنەی خۆ درەوشاوەی ئەودا ڕۆڵی هەبووە.

ئەمە هێزی ئاوێنەی وەسوەسەکارە: بە دوو هێندەکردنی سەلیقە و ئایدیاڵەکانی ئامانجەکە، سەرنجت بۆ دەروونناسییەکەی نیشان دەدات، سەرنجێک کە لە هەموو شوێنکەوتنێکی شەڕانگێزانەتر دڵڕفێنترە. بزانە چی کەسی بەرامبەر جیا دەکاتەوە، پاشان ئەو ئاوێنە بەرز بکەرەوە کە ڕەنگدانەوەی دەبێت و لێیان دەریبهێنە. بە ڕەنگدانەوەی ئایدیاڵەکانیان خۆراک بە خەیاڵەکانیان بدەن لە دەسەڵات و گەورەیی، ئەوانیش خۆیان بەدەستەوە دەدەن.

چاودێری IV

لە ساڵی ١٥٣٨بە مردنی دایکی هێلێنا، تزاری داهاتوو ئیڤان چوارەم (یان ئیڤانی ترسناک)ی ڕووسیا کە تەمەنی هەشت ساڵ بوو، بوو بە هەتیو. بۆ پێنجی داهاتوو

Machine Translated by Google

ساڵانێک سەیری دەکرد کە چینی شازادە، بۆیارەکان، وڵاتیان تیرۆر دەکرد.
ئێستا و دواتر بۆ گاڵتەکردن بە ئیڤانی گەنج، وایان لێدەکرد تاج و عەصای لەبەر بکات و لەسەر تەختی پاشایەتی دادەنێن.
کاتێک پێی کورە بچووکەکە بەسەر لێواری کورسیەکەدا هەڵدەواسرا، پێدەکەنین و لێی هەڵدەگرت، لە هەوادا لە پیاوێکەوە بۆ
پیاوێکی تر دەیاندا، وایان لێدەکرد هەست بە بێدەسەڵاتی خۆی بکات بە بەراورد لەگەڵ ئەوان.

کاتێک ئیڤان تەمەنی سێزدە ساڵ بوو، بە بوێریەوە سەرکردەی بۆیارەکەی کوشت و سەرکەوتە سەر تەختی پاشایەتی. بۆ
چەند دەیەی داهاتوو خەباتی کرد بۆ ئەوەی دەسەڵاتی بۆیارەکان ملکەچ بکات، بەڵام ئەوان بەردەوام بوون لە سەرپێچیکردن. تا
ساڵی ١٥٧٥هەوڵەکانی بۆ گۆڕینی ڕووسیا و شکستپێهێنانی دوژمنەکانی ماندوو کردبوو. لەم نێوەندەدا ڕەعیەتەکانی بە تاڵیی
گلەیی لە شەڕە بێکۆتاکانی و پۆلیسە نهێنییەکانی و بۆیارە نەدۆڕاو و ستەمکارەکان دەکرد. وەزیرەکانی خۆی دەستیان کرد بە
پرسیارکردن لە هەنگاوەکانی. لە کۆتاییدا بەس بوو. لە ساڵی ١٥٦٤بۆ ماوەیەکی کاتی وازی لە تەختی پاشایەتی هێنابوو،
ڕەعیەتەکانی ناچار کردبوو بانگی بکەنەوە بۆ دەسەڵات. ئێستا هەنگاوێکی زیاتر ستراتیژییەکەی بردە پێشەوە، و دەستی
لەکارکێشایەوە.

بۆ ئەوەی جێگەی ئەو بگرێتەوە ئیڤان ژەنەراڵێکی خۆی بە ناوی سیمۆن بێکبولاتۆڤیچ بەرزکردەوە بۆ سەر تەخت. بەڵام
هەرچەندە سیمۆن بەم دواییە بووبووە مەسیحی، بەڵام لەدایک بوونی تارتار بوو، دانانی لە تەختیشدا سووکایەتیکردن بوو بە
ڕەعیەتەکانی ئیڤان، بەو پێیەی ڕووسەکان بە چاوێکی سووکەوە سەیری تارتارەکانیان دەکرد وەک کەسێکی کەم و کافر. بەڵام
ئیڤان فەرمانی دا کە هەموو ڕووسەکان بە بۆیارەکانیشەوە بەڵێنی گوێڕایەڵی فەرمانڕەوا نوێیەکەیان بدەن. وە لە کاتێکدا سیمۆن
کۆچی کردە ناو کرێملین، ئیڤان لە خانوویەکی زەلیلدا لە پەراوێزی مۆسکۆ دەژیا، لەوێشەوە هەندێک جار سەردانی کۆشکی
دەکرد و لەبەردەم تەختەکەدا کڕنۆشی دەبرد و لە نێو بۆیارەکانی دیکەدا دادەنیشت و بە خۆبەزلزانین داوای چاکە لە سیمۆن
دەکات.

بە تێپەڕبوونی کات ڕوون بووەوە کە شیمعۆن جۆرێکە لە دووانەی پاشا. وەک ئیڤان جل و بەرگی لەبەر دەکرد، و وەک
ئیڤان مامەڵەی دەکرد، بەڵام هیچ هێزێکی ڕاستەقینەی نەبوو، بەو پێیەی کەس بەڕاستی گوێڕایەڵی نەدەبوو. ئەو بۆیارانەی
دەربارەکە کە تەمەنیان ئەوەندە بوو کە لەبیریان بوو گاڵتەیان بە ئیڤان کردبوو کاتێک کوڕ بوو، بە دانانی لەسەر تەخت،
پەیوەندییەکەیان بینی: ئەوان وایان لە ئیڤان کردبوو هەست بە خۆنمایشکەرێکی لاواز بکات، بۆیە ئێستا بە دانانی
خۆنمایشکەرێکی لاواز ئاوێنەیەکی کردبوون لە خۆی لەسەر تەخت.

بۆ ماوەی دوو ساڵی درێژ ئیڤان ئاوێنەی سیمۆنی بەرز کردەوە بۆ گەلی ڕووسیا. ئاوێنەکە وتی: گریانی و نافەرمانی تۆ وای
لێکردووم تزارێک کە هیچ دەسەڵاتێکی ڕاستەقینەی نییە، بۆیە تزارێکت بۆ دەگێڕمەوە کە هیچ دەسەڵاتێکی ڕاستەقینەی نییە.
تۆ بێ ڕێزی مامەڵەت لەگەڵ کردم، بۆیە منیش هەمان شتت لەگەڵ دەکەم، ڕووسیا دەکەمە جێگای پێکەنینی جیهان. لە ساڵی
١٥٧٧دا بەناوی گەلی ڕووسیا، بۆیارە سزادراوەکان جارێکی دیکە داوای لە ئیڤان کرد کە بگەڕێتەوە بۆ...

Machine Translated by Google

تەخت، کە ئەویش کرد. تا مردنی، لە ساڵی ١٥٨٤دا وەک تزار ژیاوە و پیلانگێڕی و گلەیی و پێشبینی دووەم لەگەڵ شیمعۆن نەماون.

لێکدانەوە

لە ساڵی ١٥٦٤دوای هەڕەشەی دەستلەکارکێشانەوە، ئیڤان دەسەڵاتی ڕەهای پێدرابوو. بەڵام ئەم دەسەڵاتانە هێواش هێواش چەقێندرابوون، چونکە هەموو کەرتەکانی کۆمەڵگا -بۆیارەکان، کلێسا، حکومەت -کێبڕکێیان دەکرد بۆ کۆنترۆڵکردنی زیاتر.

شەڕە دەرەکییەکان وڵاتەکەیان ماندوو کردبوو، ململانێی ناوخۆیی زیادی کردبوو و هەوڵەکانی ئیڤان بۆ وەڵامدانەوە بە سووکایەتیکردن بەرەوڕوو بووبووەوە. ڕووسیا بووبوو بە جۆرێک لە پۆلی پڕ لە جەنجاڵی کە تێیدا قوتابییەکان بە ئاشکرا بە مامۆستاکە پێدەکەنین. ئەگەر دەنگی بەرز بکردایەتەوە یان گلەیی کردبا، تەنیا بەرخۆدانی زیاتری بەرەوڕوو دەبووەوە. ناچار بوو وانەیەکیان پێ بڵێتەوە، تامێک لە دەرمانی خۆیان پێبدات. سیمۆن بێکبولاتۆڤیچ ئەو ئاوێنەیە بوو کە بۆ ئەو کارە بەکاری دەهێنا.

دوای دوو ساڵ کە تەختی پاشایەتی بووە جێگەی گاڵتەجاڕی و بێزاری، گەلی ڕووسیا وانەی خۆیان فێربوو. ئەوان دەیانویست تزارەکەیان بگەڕێتەوە، هەموو ئەو کەرامەت و ڕێزەیان پێدەدا کە دەبوو هەمیشە ئەو پۆستە فەرمانی پێبکردایە. تا کۆتایی سەردەمی حوکمرانییەکەی، ڕووسیا و ئیڤان بە باشی پێکەوە بوون.

تێبگە: مرۆڤەکان لە ئەزموونەکانی خۆیاندا قفڵ کراون. کاتێک کە تۆ لەبارەی هەندێک بێهەستی لەلایەن ئەوانەوە گریانی دەکەیت، لەوانەیە وا دەرکەوێت کە تێدەگەن، بەڵام لە ناوەوە دەستیان لێنەدراوە و تەنانەت بەرگریان زیاترە. ئامانجی دەسەڵات هەمیشە دابەزاندنی بەرخۆدانی خەڵکە بەرامبەرت. بۆ ئەمەش پێویستت بە فێڵە و فێڵێک ئەوەیە کە وانەیەکیان فێر بکەیت.

کەواتە لەبری ئەوەی بە شێوەیەکی زارەکی خەڵک هارانگۆ بکەیت، جۆرێک لە ئاوێنە لە ڕەفتارەکانیان دروست بکە. لەم کارەدا دوو هەڵبژاردنیان بۆ بەجێدەهێڵیت: دەتوانن پشتگوێی بخەن، یان دەتوانن دەست بکەن بە بیرکردنەوە لە خۆیان. وە تەنانەت ئەگەر پشتگوێت بخەن، تۆ تۆوێکت لە نائاگایی ئەواندا چاندووە کە دواجار ڕەگ داکوتێت. کاتێک ئاوێنەیەکی ڕەفتارەکانیان دەکەیت، بەڕێکەوت، مەترسە لە زیادکردنی دەستێک لە کاریکاتێر و زیادەڕەوی، وەک ئەوەی ئیڤان بە دانانی تارتارێک لە تەختدا کردوویەتی- ئەوە بەهاراتە بچووکەکەی ناو شۆرباکەیە کە چاویان دەکاتەوە و وایان لێدەکات ئەو گاڵتەجاڕییەی لە چاوەکانیاندا هەیە ببینن کردارەکانی خۆیان.

Machine Translated by Google

رەچاوکردن ٧

دکتۆر میلتۆن ئێچ ئێریکسۆن، پێشەنگ لە چارەسەری دەروونی ستراتیژیدا، زۆرجار نەخۆشەکانی بە شێوەیەکی بەهێز بەڵام ناڕاستەوخۆ پەروەردە دەکرد بە دروستکردنی جۆرێک لە کاریگەری ئاوێنەیی. بە دروستکردنی لێکچوونێک بۆ ئەوەی نەخۆشەکان بە تەنیا ڕاستییەکان ببینن، ئەو بەرەنگارییەکانیان لە بەرامبەر گۆڕانکاریدا بەدەر دەکرد. بۆ نموونە کاتێک دکتۆر ئێریکسۆن چارەسەری ئەو هاوسەرە هاوسەردارانەی دەکرد کە گلەیی لە کێشە سێکسییەکان دەکەن، زۆرجار بۆی دەرکەوت کە نەریتی چارەسەری دەروونی کە ڕووبەڕووبوونەوەی ڕاستەوخۆ و پەخشکردنی کێشەیە، تەنیا بەرگری هاوسەرەکانی بەرزتر دەکاتەوە و جیاوازییەکانیان تیژتر کردووە. بەڵکو ژن و مێردێکی لەسەر بابەتەکانی تر دەکێشا، زۆرجار بابەتی بانال، هەوڵی دەدا لێکچوونێک بۆ ململانێ سێکسییەکە بدۆزێتەوە.

لە یەکەم دانیشتنی ژن و مێردێکدا، ئەو جووتە باسی خووی خواردنیان دەکرد،
بە تایبەت لە کاتی ژەمی ئێوارەدا. ژنەکە شێوازی ئیسراحەتەکەی پێ باشتر بوو- خواردنەوەیەک پێش ژەمەکان، هەندێک خواردنی پێشکەشکار و پاشان خواردنێکی سەرەکی بچووک، هەموو ئەمانە بە خێراییەکی خاو و شارستانی. ئەمەش مێردەکەی بێزار کرد- ئەو ویستویەتی بە خێرایی ژەمی ئێوارە تەواو بکات و ڕاست لەناو ژەمە سەرەکییەکەدا هەڵکەنێت، تا گەورەتر بێت باشترە. لەگەڵ بەردەوامبوونی گفتوگۆکەدا، ئەو دوو هاوسەرە دەستیان کرد بە بینینی لێکچوونێک بە کێشەکانیان لە جێگادا. بەڵام لەو ساتەدا کە ئەم پەیوەندییەیان دروست دەکرد، دکتۆر ئێریکسۆن بابەتەکەی دەگۆڕی، بە وریاییەوە خۆی لە باسکردنی کێشە ڕاستەقینەکە بەدوور دەگرت.

ئەو دوو هاوسەرە پێیانوابوو ئێریکسۆن تەنها خەریکە دەیانناسێت و جارێکی تر کە دەیانبینێت ڕاستەوخۆ مامەڵە لەگەڵ کێشەکەدا دەکات. بەڵام لە کۆتایی ئەم یەکەم دانیشتنەدا، دکتۆر ئێریکسۆن ڕێنمایی کردن کە چەند شەوێک لە دوورەوە ژەمێکی ئێوارە ڕێکبخەن کە ئارەزووی هەر کەسێک کۆبکاتەوە: ژنەکە ژەمە خاوەکەی دەستدەکەوێت، لەنێویاندا ئەو کاتەی کە بە پەیوەندیکردن بەسەر دەبات، مێردەکەش خواردنە گەورەکانی دەستدەکەوێت ئەو ویستویەتی بخوات. بەبێ ئەوەی بزانن لە ژێر ڕێنمایی نەرمی پزیشکەکەدا مامەڵە دەکەن، ژن و مێردەکە دەچوونە ناو ئاوێنەیەکی کێشەکەیانەوە و لە ئاوێنەدا خۆیان کێشەکانیان چارەسەر دەکرد، ئێوارەکەیان وەک ئەوەی پزیشکەکە هیوای بۆ خواستبوو کۆتایی پێدەهێنا- بە ئاوێنەکردنی باشتربوونی داینامیکی ئێوارەخوانەکە لە سیسەم.

لە مامەڵەکردن لەگەڵ کێشە توندترەکان، وەک جیهانی فانتازیا ئاوێنەییەکانی شیزۆفرینیا کە خۆی دروستی کردووە، دکتۆر ئێریکسۆن هەمیشە هەوڵی دەدا بچێتە ناو ئاوێنەکەوە و لەناو ئاوێنەدا کار بکات. جارێک چارەسەری زیندانییەکی نەخۆشخانەی کرد کە پێیوابوو عیسا مەسیحە- پەرۆی بە دەوری جەستەیدا داپۆشی، بە مەتەڵە نارووونەکان قسەی دەکرد و کارمەند و نەخۆشەکانی بە موسڵمانکردنی بێکۆتایی مەسیحی بۆردومان دەکرد. پێدەچوو هیچ چارەسەرێک و دەرمانێک کار بکات، تا ڕۆژێک دکتۆر.

Machine Translated by Google

ئێریکسۆن چووە سەر گەنجەکە و وتی: تێدەگەم تۆ ئەزموونی دارتاشت هەبووە. نەخۆشەکە بەهۆی ئەوەی مەسیح بوو، دەبوو بڵێت کە ئەزموونێکی لەو شێوەیەی هەبووە و ئێریکسۆن یەکسەر کەوتە سەر کارەکانی دروستکردنی قفڵی کتێب و شتە بەسوودەکانی تر، ڕێگەی پێدا جلوبەرگی عیسا لەبەر بکات.

لە ماوەی هەفتەکانی دواتردا، لەگەڵ کارکردنی نەخۆشەکە لەسەر ئەم پرۆژانە، مێشکی کەمتر سەرقاڵی خەیاڵەکانی عیسا بوو و زیاتر سەرنجی لەسەر کارەکانی بوو.
لەگەڵ پێشینەی کارەکانی دارتاشی، گۆڕانکارییەکی دەروونی کاریگەر بوو: خەیاڵە ئاینییەکان هەر مانەوە، بەڵام بە ئاسوودەیی لە پاشخانەکەدا کاڵبوونەوە، ئەمەش ڕێگەی بە پیاوەکە دا کە لە کۆمەڵگادا کار بکات.

لێکدانەوە

پەیوەندیکردن پەیوەستە بە مێتافۆر و هێماکانەوە کە بنەمای خودی زمانن. مێتافۆر جۆرێکە لە ئاوێنە بۆ کۆنکرێت و واقیعی، کە زۆرجار بە ڕوونیتر و قووڵتر لە وەسفێکی وشەیی دەربڕدەبڕێت. کاتێک مامەڵە لەگەڵ هێزی ئیرادەی چارەسەرنەکراوی کەسانی دیکە دەکەیت، زۆرجار پەیوەندی ڕاستەوخۆ تەنیا بەرخۆدانیان بەرزتر دەکاتەوە.

ئەمەش کاتێک بە ڕوونی ڕوودەدات کە گلەیی لە ڕەفتاری خەڵک بکەیت، بەتایبەتی لە بوارە هەستیارەکانی وەک خۆشەویستییان. گۆڕانکارییەکی زۆر درێژخایەنتر ئەنجام دەدەیت ئەگەر وەک دکتۆر ئێریکسۆن لێکچوونێک دروست بکەیت، ئاوێنەیەکی ڕەمزی دۆخەکە و ڕێنمایی ئەوی دیکە بکەیت. وەک مەسیح خۆی تێگەیشتووە، زۆرجار قسەکردن بە مەتەڵ باشترین ڕێگایە بۆ فێرکردنی وانەیەک، چونکە ڕێگە بە مرۆڤەکان دەدات لەسەر خۆیان درک بە ڕاستییەکان بکەن.

لەکاتی مامەڵەکردن لەگەڵ کەسانێک کە لە ڕەنگدانەوەی جیهانە فانتازیاکاندا ون بوون (لەوانەش کۆمەڵێک کەس کە لە نەخۆشخانە دەروونییەکان ناژین)، هەرگیز هەوڵبدە بە شکاندنی ئاوێنەیان پاڵیان پێبنێیت بۆ ناو واقیع. بەڵکو بچنە ناو جیهانەکەیانەوە و لەناو ئەو جیهانەدا کاربکەن، لەژێر یاساکانیاندا، بە نەرمی ڕێنماییان بکەن بۆ دەرەوە لەو هۆڵە ئاوێنانەی کە چوونەتە ژوورەوە.

ڕەچاوکردنی VI

مامۆستای گەورەی چای ژاپۆنی سەدەی شانزەهەم تاکینۆ شۆ-ئۆ جارێک بەلای ماڵێکدا تێپەڕی و سەرنجی گەنجێک لە نزیک دەروازەی پێشەوەی گوڵەکانی ئاو دەدات.
دوو شت سەرنجی شۆ-ئۆیان ڕاکێشا- یەکەم، شێوازی بەرێزی ئەو پیاوە کە ئەرکەکەی ئەنجامدا؛ و دووەم، گوڵەبەڕۆژەی جوانی سەرسوڕهێنەری شارۆن

Machine Translated by Google

گوڵەکان کە لە باخچەدا گوڵیان دەکرد. وەستا و خۆی بەو پیاوە ناساند کە ناوی سێن نۆ ڕیکیو بوو. شو-و ویستی بمێنێتەوە، بەڵام پێشتر دەستگیرانی هەبوو و ناچار بوو پەلە بکات. بەڵام پێش ئەوەی بڕوات، ڕیکیۆ بانگهێشتی کرد کە بەیانیەکەی دیکە چا لەگەڵ خۆی ببات. شو-ئۆ بە خۆشحاڵیەوە وەریگرت.

کاتێک شۆ-ئۆ ڕۆژی دواتر دەروازەی باخچەکەی کردەوە، ترسی لێ هات کە بینی یەک گوڵیش نەماوە. زیاتر لە هەموو شتێک هاتبوو بۆ بینینی گوڵی گوڵی شارۆن کە ڕۆژێک پێشتر کاتێکی نەبوو قەدری بزانێت؛ ئێستا بە نائومێدی دەستی کرد بە ڕۆشتن، بەڵام لە دەروازەکە خۆی ڕاگرت، و بڕیاریدا بچێتە ژووری چای سێن نۆ ڕیکیۆ.

یەکسەر لە ژوورەوە، لە ڕێڕەوەکانیدا وەستا و بە سەرسوڕمانەوە سەیری کرد: لەبەردەمیدا گوڵدانێک بە سەقفەوە هەڵواسرابوو و لەناو گوڵدانەکەدا تاکە گوڵی گوڵی شارۆن وەستابوو، کە جوانترین بوو لە باخچەکەدا. بە جۆرێک سێن نۆ ڕیکیو بیرکردنەوەکانی میوانەکەی خوێندبووەوە و بەم یەک ئاماژەیە قسەخۆشە، نیشانی دابوو کە میوان و خانەخوێی ئەم ڕۆژە لە هاوئاهەنگییەکی تەواودا دەبن.

سێن نۆ ڕیکیو دواتر بوو بە بەناوبانگترین وەستای چای لە هەموویان، و...

هێمای بازرگانییەکەی ئەم توانا نادیارە بوو کە خۆی لەگەڵ بیرکردنەوەکانی میوانەکانیدا هاوئاهەنگ بکات و هەنگاوێک لە پێشەوە بیربکاتەوە، بە گونجاندن لەگەڵ سەلیقەی ئەوان سیحراوییان دەکات.

ڕۆژێک ڕیکو لەلایەن یاماشینا هێچیگوان کە سەرسام بوو بانگهێشتی چای کرا
لە مەراسیمی چا خواردنەوەکە بەڵام پیاوێکیش کە هەستێکی نوکتەیی زیندوو و زیندوو. کاتێک ڕیکو گەیشتە ماڵی هێچیگوان، بینی دەروازەی باخچەکە داخراوە، بۆیە کردەوە بۆ ئەوەی بەدوای خانەخوێدا بگەڕێت. لە دیوەکەی تری دەروازەکەوە بینی کە کەسێک سەرەتا کانییەکی هەڵکەندووە، پاشان بە وریاییەوە بە کانڤاس و زەوی داپۆشیوە. کە تێگەیشت کە هێچیگوان پلانی گاڵتەیەکی پراکتیکی دارشتووە، بە ناچاری ڕاستەوخۆ ڕۆیشت بۆ ناو کانییەکە و لە پرۆسەکەدا جلەکانی قوڕاوی کرد.

وادیارە هێچیگوان تووشی ترس و دڵەڕاوکێ بوو، بە ڕاکردن هاتە دەرەوە، و بەپەلە ڕیکوی گەیاندە...
حەمامێک کە بە هۆکارێکی ڕوون نەکراوە پێشتر ئامادە بوو. دوای خۆشۆردن، ڕیکو بەشداری کرد لە ئاهەنگی چا خواردنەوەکەدا لەگەڵ هێچیگوان، کە هەردووکیان چێژێکی بێئەندازەیان وەرگرت، پێکەنینێکیان سەبارەت بە ڕووداوەکە هاوبەش کرد. دواتر سێن نۆ ڕیکیو بۆ هاوڕێیەکی ڕوونی کردەوە کە پێشتر گوێی لە گاڵتەجاری پراکتیکی هێچیگوان بووە، بەڵام بەو پێیەی هەمیشە دەبێ ئامانجی مرۆڤ بێت کە لەگەڵ خواستی خانەخوێی خۆیدا بگونجێت، من بە ئاگاداربییەوە کەوتمە ناو کونەکەوە و بەم شێوەیە سەرکەوتنی کۆبوونەوەکەم دڵنیا بووەمەوە . چا بە هیچ شێوەیەک تەنها خۆبەزلزانین نییە، بەڵام هیچ چایەک نییە کە خانەخوێ و میوانەکە لەگەڵ یەکتردا هاوئاهەنگ نەبن".

دیدگای هێچیگوان بۆ سێن نۆ ڕیکوی بە کەرامەت لە بنی کانییەکدا

Machine Translated by Google

بێکۆتایی دڵی خۆش کردبوو، بەڵام ڕیکیۆ چێژێکی تایبەتی خۆی بەدەستهێنابوو لە پابەندبوون بە خواستی خانەخوێیەکەی
و سەیرکردنی کە بەم شێوەیە خۆی سەرقاڵ دەکات.

لێکدانەوە

سێن نۆ ڕیکیو هیچ ساحیرێک و بینەر نەبوو- بە توندی سەیری دەوروبەری دەکرد، ئەو ئاماژە وردانەی کە ئارەزووی
شاراوەیان ئاشکرا دەکرد، لۆری دەکرد، پاشان وێنەی ئەو ئارەزووەی بەرهەم دەهێنا. هەرچەندە شو-ئۆ هەرگیز باسی لەوە
نەکردووە کە بە گوڵی گوڵەکانی شارۆن سیحراوی بووە، بەڵام ڕیکو لە چاوەکانیدا خوێندوویەتیەوە. ئەگەر ئاوێنەکردنی
ئارەزووەکانی مرۆڤ بە مانای کەوتنە ناو کانییەکەوە بوو، ئەوا هەروا بێت. دەسەڵاتی ڕیکو لە بەکارهێنانی لێهاتووانەی
ئاوێنەی کۆرتێردا بوو، کە دەرکەوتنی توانایەکی نائاسایی بۆ بینینی مرۆڤەکانی دیکە پێبەخشی.

فێربە دەستکاری ئاوێنەی دەرباری بکەیت، چونکە هێزێکی گەورەت بۆ دەهێنێت. چاوی مرۆڤەکان بخوێنەوە، شوێن
ئاماژەکانیان بکەوە- بارۆمەتری دڵنیاتر لە ئازار و چێژ لە هەر وشەیەکی قسەکراو. سەرنج بدە و لەبیرت بێت ئەو وردەکاریانە-
جل و بەرگ، هەڵبژاردنی هاوڕێکان، خووەکانی ڕۆژانە، تێبینییە فڕێدراوەکان- کە ئارەزووە شاراوەکان و بە دەگمەنەکانی
سەرقاڵکردن ئاشکرا دەکەن. هەمووی بخەرە ناویەوە، بزانە چی لە ژێر ڕووی زەویدایە، پاشان خۆت بکە بە ئاوێنەی خودە
نەگوتراوەکانیان. ئەوە کلیلی ئەم دەسەڵاتەیە: کەسی بەرامبەر داوای ڕەچاوکردنی تۆی نەکردووە، باسی چێژەکەی لە گوڵەبەرۆژەی
شارۆن نەکردووە و کاتێک ڕەنگدانەوەی بۆی دەگەڕێتەوە چێژەکەی بەرز دەبێتەوە چونکە داوای لێنەکراوە. لەبیرت بێت:
پەیوەندی بێ وشە، دەستخۆشی ناڕاستەوخۆ، زۆرترین هێزی تێدایە. کەس ناتوانێت بەرەنگاری سیحر و سیحراوی ئاوێنە
دەربارەکە ببێتەوە.

ڕەچاوکردنی VII

یەڵۆ کید وایل، هونەرمەندی فێڵبازی نائاسایی، لە درەوشاوەترین کۆنسەکانیدا ئاوێنە فریودەرەکەی بەکارهێناوە. لە هەمووی
بوێرانەتر دووبارە دروستکردنەوەی بانکێک بوو لە شاری مونسی لە ویلایەتی ئیندیانا. کاتێک وایل ڕۆژێک خوێندەوە کە بانکی
بازرگانان لە مونسی گواستراوەتەوە، دەرفەتێکی بینی کە نەیتوانی تێپەڕێنێت.

وایل بینای ڕەسەنی بازرگانەکانی بە کرێ داوە، کە هێشتا لەخۆی گرتووە
مۆبیلیاتی بانکی، تەواو لەگەڵ پەنجەرەی پارەدان. کیسی پارەی کڕی، ناوی داهێنراوی بانکێکی لەسەر ستانسیل کرد،
پڕی کرد لە ئامێری شۆردنی پۆڵا،

Machine Translated by Google

و بە شێوەیەکی سەرنجڕاکێش لە پشت پەنجەرەی خەزانەکانەوە ڕیزیان کرد، لەگەڵ کۆمەڵێک بوودل- پارەی ڕاستەقینە کە ڕۆژنامەیان شاردەوە کە بەپێی قەبارە براون. بۆ ستاف و کڕیارەکانی بانکەکەی وایل قومارچی و کتێبفرۆش و کچانی خانووە خراپەکارییە ناوخۆییەکان و کۆنفیدراڵی جۆراوجۆری دیکەی بەکرێ گرت. تەنانەت چەقۆکێشێکی ناوخۆییشی وەک کیری بانکی پۆزی هەبوو.

وایڵ بە ئیدیعای ئەوەی کە دەڵاڵی وەبەرهێنانێکی بروانامەیە کە بانکی پێشکەشی دەکرد، ماسی لە ئاوەکاندا دەگرت و مژە دەوڵەمەندە دروستەکەی بە قەڵغان دەگرت.
ئەم پیاوەی دەهێنایە بانک و داوای بینینی سەرۆک دەکرد. "ئەفسەرێکی" بانکەکە پێی دەگوت کە دەبێت چاوەڕێ بکەن، ئەمەش تەنها واقیعی فێڵەکەی بەرزتر دەکردەوە- مرۆڤ هەمیشە دەبێت چاوەڕێ بکات بۆ بینینی سەرۆکی بانکەکە. وە لەکاتێکدا چاوەڕێیان دەکرد بانکەکە بە چالاکییە بانکیەکانەوە جەنجاڵ دەبوو، کچانی پەیوەندیکردن و کتێبفرۆشەکان بە جلوبەرگەوە دەهاتنە ژوورەوە و دەچوونە دەرەوە و پارەیان دەخستە ژوورەوە و دەیانکێشا و کڵاوەکانیان دەخستە سەر کیری بانکی ساختە. مژەرەکە بەهۆی ئەم کۆپییە تەواوەی واقیعەوە خەریک بوو، ٥٠هەزار دۆلاری دەخستە ناو بانکی ساختەوە بەبێ ئەوەی لە جیهاندا نیگەرانییەک هەبێت.

بەدرێژایی ساڵان ویل هەمان کاری لەگەڵ یانەیەکی یەختی چۆڵ و نووسینگەیەکی دەڵاڵی جێهێڵراو و ئۆفیسێکی خانووبەرەی گواستراو و یانەیەکی قومارکردنی تەواو واقیعی کرد.

لێکدانەوە

ئاوێنەکردنی واقیع هێزی فریودەرانەی بێئەندازە پێشکەش دەکات. یەکپۆشییەکی دروست، لەهجەی تەواو، ئامرازە گونجاوەکان- فێڵەکە ناتوانرێت شیبکرێتەوە، چونکە لە تۆڕێکی هاوشێوەکردنی واقیعدا گیربووە. مرۆڤەکان ئارەزوو و پێویستییەکی چڕیان هەیە بۆ باوەڕکردن و غەریزەی یەکەمیان متمانەکردنە بە ڕووبەرێکی باش دروستکراو، بە هەڵە بە واقیع. ئاخر ناتوانین بە گومانەوە لە واقیعی هەموو ئەو شتانەدا بگەڕێین کە دەیبینین- ئەوە زۆر ماندووکردن دەبێت.

ئێمە بە خووی دەرکەوتنەکان قبوڵ دەکەین و ئەمەش باوەڕپێکردنێکە کە دەتوانیت بەکاری بهێنیت.
لەم یارییە تایبەتەدا یەکەم ساتە کە زۆرترین ئەژمار دەکرێت. ئەگەر هی تۆ
گومانی مژدەران بە یەکەم نیگایان لە ڕەنگدانەوەی ئاوێنە بەرز نابێتەوە، ئەوان سەرکوت دەمێننەوە. کاتێک دەچنە ناو هۆڵی ئاوێنەکانتەوە، ناتوانن ڕاستی لە ساختە جیا بکەنەوە و فریودانیان ئاسانتر و ئاسانتر دەبێت. لەبیرت بێت: لێکۆڵینەوە لە ڕووکارەکانی جیهان بکە و فێربە ئاوێنەیان بکەیت لە خووەکانت، شێوازی خۆت، جل و بەرگەکانت. وەکو

Machine Translated by Google

ڕووەکی گۆشتخۆر، بۆ مێرووە بێ گومانەکان لە هەموو ئەوانی تر دەچێت
ڕووەک لە کێڵگەکەدا.

دەسەڵات: ئەرکی ئۆپەراسیۆنی سەربازی بریتییە لە ڕێککەوتنی فریودەرانە لەگەڵ...
مەبەستەکانی دوژمن ... سەرەتا بگەنە ئەوەی دەیانەوێت، بە شێوەیەکی نادیار پێشبینی بکەن
ئەوان. پاراستنی دیسپلین و خۆگونجاندن لەگەڵ دوژمن.... بەم شێوەیە سەرەتا تۆ...
وەک کچێک، دوژمنیش دەرگاکەی دەکاتەوە؛ ئەوا تۆ وەک دوپشکێک وایە لەسەر...
شل، بۆیە دوژمن ناتوانێت لە دەرەوەت ڕابگرێت. (سون-تزو، سەدەی چوارەمی پێش زایین)
وێنە: قەڵغانی پەرسێوس. پۆلیش دەکرێت و دەکرێتە ئاوێنەیەکی
ڕەنگدانەوەی.

مێدوسا ناتوانێت تۆ ببینێت، تەنها قێزەونییەکانی خۆی ڕەنگدانەوەی هەبوو.

لە پشت ئاوێنەیەکی لەو شێوەیەدا دەتوانیت فریو بدەیت و گاڵتەیان پێ بکەیت و تووڕەیان
بکەیت. بە یەک لێدان سەری بێ گومان مێدوسا دەبڕیت.

ئاگادارییەک: ئاگاداری بارودۆخە ئاوێنەییەکان بن

ئاوێنە هێزێکی زۆری تێدایە بەڵام هەروەها بەردی مەترسیدار، لەنێویاندا...
دۆخی ئاوێنە- دۆخێک کە پێدەچێت ڕەنگدانەوەی یان لە نزیکەوە لە a
پێشووتر، زۆرتر لە ستایل و ڕواڵەتی ڕووکاردا. زۆرجار دەتوانیت پشتگیری بکەیت
بەبێ ئەوەی بە تەواوی لێی تێبگەیت، لە دۆخێکی لەو جۆرەدا، لە کاتێکدا ئەوانەی لە دەوروبەرتن
زۆر باش لێی تێبگە، و بەراورد بکە و تۆ بە هەر شتێک کە ڕوویداوە
پێش. زۆربەی کات بەهۆی بەراوردکردنەوەکە دەناڵێنیت، وا دیارە یان لاوازترە
لە داگیرکەری پێشووی پۆستەکەت یان ئەگەرنا بەهۆی هەر...
ئەو کۆمەڵە ناخۆشانەی کە ئەو کەسە لە دوای خۆی بەجێی هێشتووە.
لە ساڵی ١٨٦٤ئاوازدانەر ریچارد ڤاگنەر لەسەر فەرمانی...
لودویگی دووەم کە بە شێوەیەکی جۆراوجۆر بە پاشای قوو یان پاشای شێتی باڤاریا ناسراوە.
لودویگ گەورەترین هەواداری ڤاگنەر و بەخشندەترین پاترۆن بوو. هێزی
پشتگیرییەکەی سەری ڤاگنەری سووڕاند- جارێک لە میونشن لە ژێر دەستی...
پاراستنی پاشا، دەیتوانی هەرچی بیەوێت بیڵێت و بیکات.

Machine Translated by Google

ڤاگنەر ڕووی لە خانوویەکی گرانبەها کرد، لە کۆتاییدا پاشا بۆی کری
ئەو. ئەم خانووە تەنها بەردێک لە ماڵی پێشووی لۆلا مۆنتیزەوە دوورە، ئەو کۆرتێزانە بەدناوەی کە باپیرەی لودویگی دووەمی

خستە ناو قەیرانێکەوە کە ناچاری کردبوو دەستبەرداری بێت. ڤاگنەر هۆشداریدا لەوەی کە دەکرێت تووشی ئەم کۆمەڵەیە بێت،
تەنها گاڵتەیەکی کرد- وتی: "من هیچ لۆلا مۆنتیز نیم." بەڵام زۆری نەخایاند هاوڵاتیانی میونشن دەستیان کرد بە نارەزایی لەو

چاکە و پارەیەی کە بەسەر ڤاگنەردا ڕژا، و ناویان لێنا "لۆلای دووەم" یان "لۆلۆت". بەبێ ئاگاداری دەستی کرد بە هەنگاونان بە
شوێنپێی لۆلادا- پارەی بە ئیسرافی خەرج کرد، دەستوەردانی لە بابەتە دەرەوەی مۆسیقادا، تەنانەت خۆی خستە ناو
سیاسەتەوە و ئامۆژگاری پاشا دەکرد سەبارەت بە دامەزراندنی کابینە.

لەم نێوەندەدا سۆز و خۆشەویستی لودویگ بۆ ڤاگنەر چڕ و بێ کەرامەت بوو بۆ پاشایەک- هەروەک خۆشەویستی باپیرەی بۆ
لۆلا مۆنتیز.
لە کۆتاییدا وەزیرەکانی لودویگ نامەیەکیان بۆ نووسی: "جەنابی تۆ ئێستا لە جیابوونەوەیەکی چارەنووسساز لە ڕێگاکان
وەستاوە: دەبێت لە نێوان خۆشەویستی و ڕێزی گەلە دڵسۆزەکەت و 'هاوڕێیەتی' ڕیچارد ڤاگنەردا هەڵبژێریت."

لە مانگی کانوونی دووەمی ساڵی ١٨٦٥دا، لودویگ بە ئەدەبەوە داوای لە هاوڕێکەی کرد کە بڕوات و هەرگیز نەگەڕێتەوە. ڤاگنەر
بەبێ ئاگاداری خۆی لە ڕەنگدانەوەی لۆلا مۆنتیزدا دانابوو. کاتێک لەوێ بوو، هەموو ئەو کارانەی کە دەیکرد، ئەو ژنە ترسناکەی
بیری باڤارییە چەقەڵەکان دەکردەوە و هیچ شتێک نەبوو کە بتوانێت لەو بارەیەوە بیکات.

دوور بکەوەرەوە لەم جۆرە کاریگەرییە پەیوەندیدارانەی وەک تاعون. لە دۆخێکی ئاوێنەدا کۆنترۆڵی کەم یان هیچت بەسەر
ئەو ڕەنگدانەوە و بیرەوەرییانەدا نییە کە بە تۆوە دەبەسترێتەوە و هەر دۆخێک لە دەرەوەی کۆنترۆڵی تۆ مەترسیدارە.

تەنانەت ئەگەر کەسەکە یان ڕووداوەکە پەیوەندی ئەرێنی هەبێت، ئەوا بەدەستەوە دەناڵێنیت کە نەتوانیت بەپێی ئەو پەیوەندییانە
بژیت، بەو پێیەی ڕابردوو بە گشتی گەورەتر لە ئێستا دەردەکەوێت. ئەگەر هەرگیز سەرنجت دا کە خەڵک پەیوەندیت بە هەندێک
ڕووداو یان کەسێکی ڕابردووەوە کرد، هەموو هەوڵێک بدە بۆ ئەوەی خۆت لەو یادەوەرییە جیا بکەیتەوە و ڕەنگدانەوەکە
بشکێنیت.

Machine Translated by Google

یاسای 45

بانگەشەی پێویستی گۆڕانکاری بکە، بەڵام هەرگیز چاکسازی مەکە
زۆر بە یەکجار

حوکمدان

هەمووان لە پێویستی گۆڕانکاری لە ئەبستراکتدا تێدەگەن، بەڵام لە ئاستی ڕۆژانەدا مرۆڤەکان بوونەوەری خووین. زۆر داهێنان زەبربەخشە، و دەبێتە هۆی ڕاپەڕین. ئەگەر تۆ تازەیت لە پێگەیەکی دەسەڵاتدا، یان کەسێکی دەرەکی هەوڵی دروستکردنی بنکەیەکی دەسەڵات دەدات، نمایشێک بکە کە ڕێز لە شێوازی کۆنی کارەکان دەگریت. ئەگەر گۆڕانکاری پێویست بوو، وا بکە هەست بە باشتربوونی نەرم و نیان بکەیت لە ڕابردوودا.

پێشێلکردنی یاسا

کاتێک لە سەرەتای ساڵانی ۱۵۲۰دا، شا هێنری هەشتەمی ئینگلتەرا بڕیاریدا لە هاوسەرەکەی کاترینی ئەراگۆن جیاببێتەوە، چونکە نەیتوانیبوو کوڕێکی لێببێتەوە، هەروەها بەهۆی ئەوەی عاشقی ئان بۆلین گەنج و جوان بووە. پاپا، کلیمنتی حەوتەم، دژی جیابوونەوەکە وەستایەوە، و هەڕەشەی لە پاشا کرد بە دەرکردن. هەروەها بەهێزترین وەزیری پاشا، کاردینالّ وۆڵسی، پێویستی بە جیابوونەوە نەدەبینی- و پشتگیری نیوە دڵی لە پاشا پێگەی خۆی و زۆری نەخایاند ژیانیشی لەدەستدا.

پیاوێک لە کابینەی هێنری، تۆماس کرۆمۆڤێڵ، نەک هەر پشتگیری لێکرد لە خواستی جیابوونەوەدا بەڵکو بیرۆکەیەکی هەبوو بۆ بەدیهێنانی: پچڕانێکی تەواو لەگەڵ ڕابردوو. پادشای قەناعەت پێکرد کە بە پچڕاندنی پەیوەندییەکانی لەگەڵ ڕۆما و خۆی بکاتە سەرۆکی کەنیسەی تازە پێکهێنراوی ئینگلیزی، دەتوانێت لە کاترین جیاببێتەوە و هاوسەرگیری لەگەڵ ئان بکات. تا ساڵی ۱۵۳۱ هێنری ئەمەی وەک تاکە چارەسەر دەبینی. بۆ ئەوەی پاداشتی کرۆمۆڤێڵ بداتەوە بۆ بیرۆکە سادە بەڵام درەوشاوەکەی، ئەم کوڕە ئاسنگەرەی بەرزکردەوە بۆ پۆستی ئەندامی ئەنجومەنی شاهانە.

Machine Translated by Google

تا ساڵی ١٥٣٤کرۆمۆڤێڵ وەک سکرتێری پاشا ناوی لێنرا و وەک دەسەڵاتی پشت تەختەکە بوو بە بەهێزترین پیاو لە ئینگلتەرا.
بەڵام بۆ ئەو پچڕان لەگەڵ ڕۆما لە تێرکردنی ئارەزووە جەستەییەکانی پاشا تێپەڕی: ئەو نەزمێکی نوێی پرۆتستانتی لە ئینگلتەرادا بە خەیاڵدا هێنا، کە دەسەڵاتی کەنیسەی کاسۆلیکی لەناوچوو و سامانە بەرفراوانەکەی لە دەستی پاشا و حکومەتدا بوو. هەر لەو ساڵەدا دەستی کرد بە لێکۆڵینەوەیەکی تەواو لە کڵێسا و خانەقاکانی ئینگلتەرا. وە وەک دەرکەوت ئەو گەنجینە و پارانەی کە کڵێساکان بەدرێژایی سەدەکان کۆیان کردبووەوە زۆر زیاتر بوون لەوەی کە ئەو خەیاڵی دەکرد؛ سیخوڕ و بریکارەکانی بە کەسایەتییە سەرسوڕهێنەرەکانەوە هاتنەوە.

بۆ پاساوهێنانەوە بۆ پیلانەکانی، کرۆمۆڤێڵ چیرۆکی سەبارەت بە گەندەڵی خانەقاکانی ئینگلیز، خراپ بەکارهێنانی دەسەڵات، ئیستغلالکردنی ئەو خەڵکەی کە گوایە خزمەتیان دەکرد، بڵاوکردەوە. دوای ئەوەی پشتگیری پەرلەمانی بەدەستهێنا بۆ شکاندنی خانەقاکان، دەستی کرد بە دەستبەسەرداگرتنی زەوی و زارەکانیان و یەک بە یەک لە بوونیان دەرهێنا. لە هەمان کاتدا دەستی کرد بە سەپاندنی ئایینی پرۆتستانتی، چاکسازی لە ڕێوڕەسمی ئایینیدا هێنایە ئاراوە و سزای ئەو کەسانە دەدا کە پابەند بوون بە ئایینی کاسۆلیکییەوە، و ئێستا پێیان دەوترێت زاهید. بە شێوەیەکی بنەڕەتی لە شەوێکدا ئینگلتەرا گۆڕدرا بۆ ئایینێکی فەرمی نوێ.

تیرۆرێک کەوتە سەر وڵات. هەندێک کەس لە ژێر دەستی کەنیسەی کاسۆلیکیدا ئازاریان چەشتبوو، کە پێش چاکسازییەکان بەهێزییەکی بێئەندازە بوو، بەڵام زۆربەی بەریتانییەکان پەیوەندییەکی بەهێزیان لەگەڵ ئایینی کاسۆلیکی و ڕێوڕەسمە ئاسوودەبەخشەکانیدا هەبوو. ئەوان بە ترسناکییەوە سەیری ڕووخاندنی کڵێساکانیان دەکرد، وێنەی مادۆنا و پیرۆزەکان پارچە پارچە دەکران، شووشە ڕەنگاوڕەنگەکان شکێندرابوون و گەنجینەکانی کڵێساکانیان دەستبەسەردا دەگیرا. بەهۆی ئەوەی خانەقاکان کە یارمەتی هەژارانیان داوە لەناکاو نەمابوون، ئێستا هەژاران شەقامەکانیان لافاو کرد. ڕیزەکانی گەشەسەندنی چینی سواڵکەر لەلایەن دەروێشەکانی پێشووەوە زیاتر ئاوساون.

لە سەرووی هەموو ئەمانەشەوە کرۆمۆڤێڵ باجی زۆری وەرگرت بۆ ئەوەی پارەی چاکسازییەکانی لە کەنیسەکاندا بدات.

ئاهەنگ گێڕان بەبۆنەی وەرچەرخانی ساڵ، داب و نەریتی دێرینە. ڕۆمەکان لە نێوان ڕۆژانی ١٧بۆ ی٢٣کانوونی دووەمدا جەژنی زوحەل کە خودای دروێنە بوون ئاهەنگیان گێڕا، ئەو جەژنە دڵخۆشترین جەژنی ساڵ بوو. هەموو کار و بازرگانی وەستا و شەقامەکان پڕ بوون لە قەرەباڵغی و کەشێکی کەرنەڤاڵ. کۆیلەکان بۆ ماوەیەکی کاتی ئازاد دەکران و ماڵەکان بە لق و پۆپی لۆرێل ڕازێنراوەتەوە. خەڵک سەردانی یەکتریان دەکرد، دیاری مۆمی مۆم و فیگەری بچووکی گڵیان دەهێنا.

Machine Translated by Google

زۆر پێش لەدایکبوونی مەسیح، جولەکەکان جەژنێکی هەشت ڕۆژەیان بۆ ڕووناکی [لە هەمان وەرزدا] بەڕێوەدەبرد، و پێدەچێت گەلانی ژێرمانی نەک تەنها لە ناوەڕاستی هاویندا بەڵکو لە وەرزی وەرزی زستانیشدا جەژنێکی گەورەیان ئەنجامدا، کاتێک ئاهەنگیان دەگێڕا لەدایکبوونەوەی خۆر و ڕێزی لە خوداوەندە گەورەکانی بەخێوکردن ووتان و فرێیجا، دۆنار (تۆر) و فرێیر گرت. تەنانەت دوای ئەوەی ئیمپراتۆر کۆنستنتین ی٣٣٧-٣٠٦)زایینی) ئایینی مەسیحی وەک ئایینی فەرمی ئیمپراتۆری ڕۆما ڕاگەیاند، وەبیرهێنانەوەی ڕووناکی و بەخێوکردن وەک پێکهاتەیەکی گرنگی ئاهەنگەکانی ناوەڕاستی زستانی پێش مەسیحی نەدەکرا بە تەواوی سەرکوت بکرێت. لە ساڵی ٢٧٤ئیمپراتۆری ڕۆمانی ئاوریلیان ی٢٧٥-٢١٤)زایینی) پەرستشێکی فەرمی خوداوەندی خۆری میتراسی دامەزراندبوو، ڕۆژی لەدایکبوونی ی٢٥کانوونی دووەمی وەک پشوویەکی نیشتمانی ڕاگەیاندبوو. پەرستنی میتراس، خوداوەندی ڕووناکی ئارییەکان، لە فارسەوە بە ئاسیای بچووکەوە تا یۆنان و ڕۆما و تا خاکەکانی ژێرمانی و بەریتانیا بڵاوبووبووەوە. ژمارەیەکی زۆر لە وێرانەکانی مەزارگەکانی تا ئێستاش شایەدی ئەو ڕێزگرتنە زۆرەن کە ئەم خوداوەندە بە تایبەتی لەلایەن لەشکرەکانی ڕۆمییەوە وەک هێنەری بەخێوکردن و ئاشتی و سەرکەوتن پێی گرتووە. بۆیە ئەوە هەنگاوێکی زیرەک بوو کاتێک لە ساڵی ی٣٥٤زاییەنیدا، کەنیسەی مەسیحی لە سەردەمی پاپا لیبێریۆس (٣٦٦-٣٥٢)ڕۆژی لەدایکبوونی میتراسیان بە هاوبەشی هەڵبژارد و ی٢٥کانوونی دووەمی وەک ڕۆژی لەدایکبوونی عیسا مەسیح ڕاگەیاند.

NEUE ZÜRCHER ZEITUNG،ئان-سوزان ریسچک، ی٢٥کانوونی دووەمی ١٩٨٣

لە ساڵی ١٥٣٥ڕاپەڕینە بەهێزەکان لە باکووری ئینگلتەرا هەڕەشەی ڕووخانییان لەسەر بوو
هێنری لە تەختەکەیەوە. تا ساڵی دواتر یاخیبوونەکانی سەرکوت کردبوو، بەڵام دەستی کردبوو بە بینینی تێچووی چاکسازییەکانی کرۆمۆڤێڵ.
پاشا خۆی هەرگیز نەیویستبوو بەم ئاستە بڕوات- تەنیا جیابوونەوەی دەویست. ئێستا نۆرەی کرۆمۆڤێڵ بوو کە بە نائارامی سەیری بکات کە پاشا هێواش هێواش دەستی کرد بە هەڵوەشاندنەوەی چاکسازییەکانی، گەڕاندنەوەی نهێنییەکانی کاسۆلیکی و ڕێورەسمەکانی دیکە کە کرۆمۆڤێڵ لە یاسایی دەرکردبوو.

کرۆمۆڤێڵ بە هەستکردن بە کەوتنی لە نیعمەت، لە ساڵی ١٥٤٠بڕیاریدا کەوتنی هێنری وەربگرێتەوە
بە یەک فڕێدانی دایسەکە ڕەزامەندی: ژنێکی نوێی بۆ پاشا دەدۆزیەوە.
هاوسەری سێیەمی هێنری، جەین سیمۆر، چەند ساڵێک پێشتر مردبوو و ئەویش خەریکی خەمی شاژنێکی گەنجی نوێ بوو.
ئەوە کرۆمۆڤێڵ بوو کە یەکێکیان بۆ دۆزیەوە: ئانی کلیڤس، شازادەیەکی ئەڵمانی و لە هەمووی گرنگتر بۆ کرۆمۆڤێڵ، پرۆتستانت بوو. لەسەر ئەرکی کرۆمۆڤێڵ، نیگارکێش هۆڵبێن وێنەیەکی چەپڵە لێدەرانەی ئان بەرهەمهێنا؛ کاتێک هێنری بینی، عاشقی بوو، و ڕازی بوو هاوسەرگیری لەگەڵ بکات. پێدەچوو کرۆمۆڤێڵ گەڕاوەتەوە لەگەڵیدا.

Machine Translated by Google

بەڵام بەداخەوە تابلۆکەی هۆڵبێن زۆر ئایدیالیزە بوو و کاتێک پاشا دواجار شازادەیەکی ناسی، بە هیچ شێوەیەک دڵی
پێی خۆش نەبوو.
تورەیی ئەو لە کرۆمۆڤێڵ -سەرەتا بۆ چاکسازییە خراپەکان، ئێستا بەهۆی ئەوەی کە ژنێکی ناسەرنجراکێش و پرۆتستانتی
خستبووە سەری -چیتر نەتوانرا کۆنترۆڵ بکرێت. لە مانگی حوزەیرانی ئەو ساڵەدا کرۆمۆڤێڵ دەستگیرکرا و تۆمەتبارکرا بە
توندرەوی پرۆتستانت و زاهید و ڕەوانەی تاوەرەکە کرا. دوای شەش هەفتە و لەبەردەم خەڵکێکی زۆر و بە جۆش و خرۆشدا،
جەلادی گشتی سەری بڕی.

لێکدانەوە

تۆماس کرۆمۆڤێڵ بیرۆکەیەکی سادەی هەبوو: دەسەڵات و سامانی کڵێسا دەشکێنێت و بناغەی پرۆتستانتیزم لە ئینگلتەرا
دادەنێت.
وە لە ماوەیەکی کورتی بێ بەزەییدا ئەم کارەی دەکرد. دەیزانی چاکسازییە خێراکانی دەبێتە هۆی ئازار و نارەزایی، بەڵام پێی
وابوو ئەم هەستانە لە چەند ساڵێکی تردا کاڵ دەبنەوە. لەوەش گرنگتر، بە ناساندنی خۆی لەگەڵ گۆڕانکاریدا، دەبووە
سەرکردەی نەزمی نوێ، وایکرد پاشا وابەستەی ئەو بێت. بەڵام کێشەیەک لە ستراتیژییەکەیدا هەبوو: وەک ئەوەی تۆپێکی
بیلیارد زۆر بە توندی بەر کوشنەکە کەوت، چاکسازییەکانی کاردانەوە و کارۆمییان هەبوو کە پێشبینی نەدەکرد و نەیتوانی
کۆنترۆڵی بکەن.

ئەو پیاوەی دەستپێشخەری چاکسازیی بەهێز دەکات زۆرجار دەبێتە بزنی قوربانی هەر جۆرە نارازیبوونێک. وە لە کۆتاییدا
ڕەنگە کاردانەوە بەرامبەر چاکسازییەکانی ئەو بخوات، چونکە گۆڕانکاری بۆ ئاژەڵە مرۆڤەکە نارەحەتە، تەنانەت کاتێک بۆ چاکە
بێت. لەبەر ئەوەی جیهان پڕە و هەمیشە پڕ بووە لە نائەمنی و هەڕەشە، ئێمە خۆمان بە دەموچاوە ئاشناکانەوە دەبەستین و
خوو و ڕێورەسم دروست دەکەین بۆ ئەوەی جیهان ئاسوودەتر بکەین. گۆڕانکاری دەتوانێت لە ئەبستراکتدا خۆش بێت و
تەنانەت هەندێکجاریش خوازراو بێت، بەڵام زۆربوونی دڵەڕاوکێیەک دروست دەکات کە لە ژێر ڕووی زەویدا دەجووڵێت و
دەکوڵێت و دواتر لە کۆتاییدا دەتەقێتەوە.

هەرگیز کۆنەپەرستی شاراوەی دەوروبەرەکەت بە کەم مەزانە. بەهێز و چەسپاوە. هەرگیز مەهێڵە سۆز و خۆشەویستی
ئیغراکردنێکی بیرۆکەیەک عەقڵەکەت هەور بکات: هەروەک چۆن ناتوانیت وا لە خەڵک بکەیت جیهان بە شێوازی خۆت ببینن،
ناتوانیت بە گۆڕانکارییە ئازاربەخشەکان بیانخەیتە ناو داهاتووەوە. ئەوان یاخی دەبن. ئەگەر چاکسازی پێویست بوو پێشبینی
کاردانەوەی بەرامبەری بکە و ڕێگایەک بدۆزەرەوە بۆ پۆشینی گۆڕانکارییەکە و شیرینکردنی ژەهرەکە.

Machine Translated by Google

ڕەچاوکردنی یاسا

ماو تسی تونگ وەک گەنجێکی کۆمۆنیست لە ساڵانی ،اد١٩٢٠لە هەموو هاوکارەکانی باشتر لە ئەگەرە باوەڕپێنەکراوەکانی بەرامبەر سەرکەوتنی کۆمۆنیستەکان لە چین تێگەیشت. حیزب بە ژمارەیەکی کەم و کەمی دارایی و کەمی ئەزموونی سەربازی و کەمی جبەخانەی چەک، هیچ هیوایەکی سەرکەوتنی نەبوو، مەگەر دانیشتوانی کۆڵبەری بێئەندازەی چین بەدەستبهێنێت. بەڵام کێ لە جیهاندا لە جووتیارانی چینی کۆنەپەرستتر و ڕەگ و ڕیشەی لە نەریتدا هەبووە؟

کۆنترین شارستانییەت لەسەر هەسارەکە مێژوویەکی هەبوو کە هەرگیز دەسەڵاتی خۆی شل نەدەکردەوە، هەرچەندە شۆڕشەکە توندوتیژ بێت. بیرۆکەکانی کۆنفۆشیۆس لە بیستەکانی سەدەی ڕابردوودا وەک چۆن لە سەدەی شەشەمی پێش زایین زیندوو مانەوە، کە فەیلەسوفەکە لە ژیاندا بوو. ئایا سەرەڕای زوڵم و ستەمەکانی سیستەمی ئێستا، ئایا هەرگیز جووتیاران لە پێناو نەزانراوی گەورەی کۆمۆنیزم دەستبەرداری بەها قووڵە ڕەگداکوتاوەکانی ڕابردوو دەبن؟

چارەسەر، وەک ماو بینی، فێڵێکی سادەی لەخۆگرتبوو: شۆڕشەکە بە جلوبەرگی ڕابردوودا پۆشی، لە چاوی خەڵکدا دڵنەوایی و ڕەوای بکە. یەکێک لە کتێبە دڵخوازەکانی ماو ڕۆمانی چینی سەدەی ناوەڕاستی زۆر بەناوبانگ بوو کە پەراوێزی ئاوە، کە باس لە کارە سەرکەوتووەکانی ڕۆبن هودی چینی و تیپی تاڵانچی دەکات کاتێک دژی پاشایەکی گەندەڵ و خراپەکار خەبات دەکەن. لە چین لە سەردەمی ماودا، پەیوەندی خێزانی بەسەر هەر جۆرێکی تردا زاڵ بوو، چونکە پلەبەندی کۆنفۆشیۆسی باوک و کوڕە گەورەکە بە توندی لە شوێنی خۆیدا مابووەوە؛ بەڵام پەراوێزی ئاو بانگەشەی بەهایەکی باڵای دەکرد- پەیوەندییە برایەتییەکانی گرووپی دزەکان، ئاغاییەتی ئەو دۆزیەی کە مرۆڤەکان لە دەرەوەی خوێن یەکدەخات. ڕۆمانەکە دەنگدانەوەیەکی سۆزداری گەورەی هەبوو بۆ چینییەکان، کە زۆر حەز دەکەن ڕەگ داکوتێنن بۆ ئەوانەی کە لە ژێردەستەدان. کەواتە جار و بار ماو سوپای شۆڕشگێڕی خۆی وەک درێژکراوەی تیپی تاڵانچی لە فیلمی پەراوێزی ئاودا دەخستەڕوو و خەباتی خۆی بە ململانێی بێ کات لە نێوان کۆڵبەرە چەوساوەکان و ئیمپراتۆرێکی خراپەکاردا دەچوێنێت. وایکرد ڕابردوو وا دەرکەوێت کە دۆزی کۆمۆنیستەکان دەگرێتەوە و شەرعیەت پێدەدات؛ جووتیاران دەیانتوانی هەست بە ئاسوودەیی بکەن لەگەڵ گروپێک کە لە ڕابردوودا ڕەگ و ڕیشەی لەو جۆرەیان هەبووە و تەنانەت پشتگیریان بکات.

تەنانەت کاتێک پارتی هاتە سەر دەسەڵات، ماو بەردەوام بوو لە گرێدانی بە ڕابردوو. ئەو خۆی نەک وەک لینینێکی چینی بەڵکو وەک چوکۆ لیانگێکی مۆدێرن پێشکەش بە جەماوەر کرد، ستراتیژیستێکی سەدەی سێیەمی ژیانی ڕاستەقینە کە لە ڕۆمانی مێژوویی بەناوبانگی ڕۆمانسی سێ کەسیدا بە شێوەیەکی بەرچاو جێی خۆیەتی

Machine Translated by Google

شانشینیەکان. لیانگ زیاتر بوو لە ژەنەراڵێکی گەورە- شاعیر و فەیلەسوف و کەسایەتییەکی ڕاستگۆیی ئەخلاقی توند بوو. کەواتە ماو خۆی وەک شاعیر-جەنگاوەرێکی وەک لیانگ نوێنەرایەتی دەکرد، پیاوێک کە ستراتیژی لەگەڵ فەلسەفە تێکەڵ دەکرد و بانگەشەی ئەخلاقێکی نوێی دەکرد. خۆی وەک پاڵەوانێک لە نەریتی گەورەی چینی دەرکەوتنی دەوڵەتمەدارە جەنگاوەرەکان دەرخست.

زۆری نەخایاند، هەموو شتێک لە وتار و نووسینەکانی ماودا ئاماژەیەکیان بۆ...
قۆناغی پێشووتر لە مێژووی چین. بۆ نموونە ئیمپراتۆری گەورەی چینی بە بیر هێنایەوە کە لە سەدەی سێیەمی پێش زایین وڵاتی یەکگرتوو کردبوو چین بەرهەمەکانی کۆنفۆشیۆسی سووتاندبوو و بیناسازی دیواری گەورەی چەسپاندبوو و تەواو کردبوو و ناوی خۆی بەخشیبوو بە چین. ماویش وەک چین وڵاتی کۆکردبووەوە، و بەدوای چاکسازی بوێرانەدا بوو لە دژی ڕابردوویەکی ستەمکار. چین بە شێوەیەکی نەریتی وەک دیکتاتۆرێکی توندوتیژ سەیر دەکرا کە دەسەڵاتی کورت بوو؛ درەوشاوەیی ستراتیژی ماو ئەوە بوو کە ئەمە بگۆڕێت، لە هەمان کاتدا چین لێکدایەوە و لە چاوی چینییەکانی ئێستادا پاساو بۆ دەسەڵاتەکەی هێنایەوە و بەکاری هێنا بۆ پاساوهێنانەوە بۆ توندوتیژیی ئەو نەزمە نوێیەی کە ماو خۆی دروستی دەکرد.

دوای شۆڕشی شکستخواردووی کولتووری کۆتایی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو، ململانێی دەسەڵات لە حزبی شیوعیدا سەریهەڵدا کە تێیدا دوژمنی سەرەکی ماو لین پیاو بوو کە سەردەمانێک دۆستی نزیکی ماو بوو. بۆ ئەوەی جیاوازی نێوان فەلسەفەکەی و لین بۆ جەماوەر ڕوون بکاتەوە، جارێکی دیکە ماو ڕابردووی قۆستەوە: نەیارەکەی وەک نوێنەرایەتی کۆنفۆشیۆس فرێدا، فەیلەسوفێک کە لین لە ڕاستیدا بەردەوام دەیهێنایەوە. وە کۆنفۆشیۆس ئاماژەیە بۆ کۆنەپەرستی ڕابردوو. لە بەرامبەردا ماو خۆی پەیوەست کرد بە بزووتنەوەی فەلسەفی کۆن کە بە یاساییگەرایی ناسراوە، کە لە نووسینەکانی هانفێی تزو نموونەی لێدەبینرێتەوە. یاساناسەکان بێڕێزییان بە ئەخلاقی کۆنفۆشیۆس دەکرد؛ ئەوان باوەڕیان بە پێویستی توندوتیژی هەبوو بۆ دروستکردنی نەزمێکی نوێ. دەسەڵاتیان دەپەرست. ماو بۆ ئەوەی قورسایی خۆی لە خەباتدا بدات، هەڵمەتێکی پروپاگەندەیی سەرتاسەری لە دژی کۆنفۆشیۆس دەستپێکرد، بە بەکارهێنانی پرسەکانی کۆنفۆشیۆس بەرامبەر یاساییزم بۆ ئەوەی گەنجان قامچی لێبدات بۆ جۆرێک لە ڕاپەڕینی هێمنانە دژی نەوەی بەتەمەن. ئەم زەمینە گەورەیە ململانێیەکی دەسەڵاتی تاڕادەیەک باناڵی گرتەوە و ماو جارێکی دیکە جەماوەرەکەی بردەوە و بەسەر دوژمنەکانیدا سەرکەوتنی بەدەستهێنا.

لێکدانەوە

Machine Translated by Google

هیچ گەلێک لە چینییەکان وابەستەییەکی قووڵتری بە ڕابردووەوە نەبووە. لە بەرامبەر ئەم بەربەستە گەورەیەی چاکسازیدا، ستراتیجی ماو سادە بوو: لەبری ئەوەی لە دژی ڕابردوو خەبات بکات، بە قازانجی خۆی گۆڕی و کۆمۆنیستە ڕادیکاڵەکانی خۆی بە کەسایەتییە ڕۆمانسیەکانی مێژووی چینەوە گرێدا. بە بونیاتنانی چیرۆکی شەڕی سێ شانشینی لە ململانێی نێوان ئەمریکا و یەکێتی سۆڤیەت و چین، خۆی وەک چوکۆ لیانگ فرێدا. وەک چۆن ئیمپراتۆرەکان پێشوازییان لە پەرستنی کولتاوی جەماوەر دەکرد، تێگەیشت کە چینییەکان ناتوانن بەبێ جۆرێک لە کەسایەتی باوک کاربکەن کە سەرسامی بن. وە دوای ئەوەی هەڵەیەکی ترسناک لەگەڵ بازدانی گەورە بۆ پێشەوە کرد، هەوڵیدا مۆدێرنیزاسیۆن بە زۆر بەسەر وڵاتدا بسەپێنێت و بە شێوەیەکی نەگبەتانە شکستی هێنا، هەرگیز هەڵەکەی دووبارە نەکردەوە: لەو کاتەوە گۆڕانکاری ڕیشەیی دەبوو بە جل و بەرگی ئارام و ئاسوودەی ڕابردووەوە بپۆشرێت.

وانەیەکە سادەیە: ڕابردوو بەهێزە. ئەوەی پێشتر ڕوویداوە
پێدەچێت گەورەتر بێت؛ خوو و مێژوو قورسایی بە هەر کردارێک دەدەن. ئەمە بە قازانجی خۆت بەکاربهێنە. کاتێک ئاشناکە لەناو دەبەیت بۆشایی یان بۆشایی دروست دەکەیت؛ خەڵک لەو ئاژاوە دەترسن کە لافاو دەچێتە ناویەوە بۆ پڕکردنەوەی. دەبێت بە هەر نرخێک بێت خۆت لە وروژاندنی ئەو جۆرە ترسانە بەدوور بگرێت. قورسایی و شەرعیەتی ڕابردوو قەرز بکە، هەرچەندە دوور بێت، بۆ ئەوەی ئامادەییەکی ئاسوودە و ئاشنا دروست بکەیت. ئەمەش دەبێتە هۆی ئەوەی کە کردەوەکانت پەیوەندییەکی ڕۆمانسییان هەبێت، زیاد دەکات بۆ ئامادەبوونت و سروشتی ئەو گۆڕانکاریانەی کە هەوڵی بۆ دەدەیت، داپۆشێت.

دەبێت ئەوە لەبەرچاو بگیرێت کە هیچ شتێک لەوە قورستر نییە کە ئەنجام بدرێت، نە گومان لە سەرکەوتن، نە مەترسیدارترە مامەڵەی لەگەڵدا بکرێت، لە دەستپێکردنی ڕێکخستنێکی نوێی شتەکان.

نیکۆلۆ ماکیاڤێلی، ١٤٦٩-١٥٢٧

کلیلی دەسەڵات

دەروونناسی مرۆڤ چەندین دووانەی تێدایە، یەکێک لەوانە ئەوەیە کە تەنانەت لە کاتێکدا مرۆڤەکان لە پێویستی گۆڕانکاری تێدەگەن، دەزانن کە چەندە گرنگە بۆ دامەزراوە و تاکەکان ناوبەناو نوێبکرێنەوە، هەروەها توڕە و نارەحەت دەبن بەهۆی ئەو گۆڕانکارییانەی کە کاریگەرییان لەسەر کەسایەتی هەیە. ئەوان دەزانن کە گۆڕانکاری پێویستە، تازەگەری ڕزگاربوون لە بێزاری دەدات، بەڵام لە قووڵایی ناخەوە خۆیان بە ڕابردووەوە دەلکێن. گۆڕانکاری لە ئەبستراکتدا، یان ڕووکەشدا

Machine Translated by Google

گۆڕانکاری، ئەوان ئارەزووی دەکەن، بەڵام گۆڕانکارییەک کە خوو و ڕۆتینە سەرەکییەکان تێکدەدات، بە قووڵی بۆیان ناڕەحەت دەکات.

هیچ شۆڕشێک بەبێ کاردانەوەی بەهێزی دواتر لە دژی نەڕۆیشتووە، چونکە لە...

لە درێژخایەندا ئەو بۆشاییەی کە دروستی دەکات زۆر نائارامکەر بۆ ئاژەڵە مرۆڤەکە دەسەلمێنێت، کە بە شێوەیەکی نائاگا ئەو جۆرە بۆشاییانە بە مردن و ئاژاوە دەبەستێتەوە. دەرفەتی گۆڕانکاری و نوێبوونەوە خەڵک بۆ لای شۆڕش ڕادەکێشێت، بەڵام کاتێک حەماسەتیان کاڵ دەبێتەوە، کە کاڵ دەبێتەوە، بە بەتاڵییەکی دیاریکراودا دەمێننەوە. بە تامەزرۆیی ڕابردوو، دەرگایەک بۆ ئەوە دروست دەکەن کە خۆی بخزێنێتەوە ناوەوە.

بۆ ماکیاڤێلی، ئەو پێغەمبەرەی بانگەشەی بۆ دەکات و گۆڕانکاری دەهێنێت، تەنها بە هەڵگرتنی چەک دەتوانێت بژی: کاتێک جەماوەر بە ناچاری تامەزرۆی ڕابردوون، دەبێت ئامادە بێت بۆ بەکارهێنانی هێز. بەڵام پێغەمبەری چەکدار ناتوانێت زۆر بخایەنێت، مەگەر بە خێرایی کۆمەڵە بەها و ڕێورەسمێکی نوێ دروست نەکات بۆ ئەوەی جێگەی بەها کۆنەکان بگرێتەوە، و دڵەڕاوکێی ئەو کەسانە ئارام بکاتەوە کە لە گۆڕانکاری دەترسن. زۆر ئاسانترە، و کەمتر خوێناوییە، کە جۆرێک لە یاری فێڵبازی بکەیت. تا دەتەوێت بانگەشەی گۆڕانکاری بکە، تەنانەت چاکسازییەکانیشت بە یاسا دەربکە، بەڵام سیمای ئاسوودەیی ڕووداو و نەریتە کۆنەکانیان پێ بدە.

وانگ مانگ ئیمپراتۆری چین لە ساڵی ٨تا ی٢٣زایینی حوکمرانی دەکات، لە قۆناغێکی گێژاوی مێژوویی گەورەوە سەریهەڵدا کە تێیدا خەڵک تامەزرۆی ڕێکخستن بوون، فەرمانێک کە لەلایەن کۆنفۆشیۆسەوە بۆیان نوێنەرایەتی دەکرا. بەڵام نزیکەی دوو سەد ساڵ پێشتر ئیمپراتۆر چین فەرمانی سووتاندنی نووسینەکانی کۆنفۆشیۆسی دابوو. چەند ساڵێک دواتر، هەواڵ بڵاوبووبووەوە کە هەندێک دەق بە شێوەیەکی موعجیزەیی لە ژیاندا ماونەتەوە، لە ژێر ماڵی زاناکەدا شاراوەتەوە. ڕەنگە ئەم دەقانە ڕاستەقینە نەبووبن، بەڵام دەرفەتیان بە وانگ بەخشی: سەرەتا دەستی بەسەردا گرت، پاشان نووسەرەکانی وای لێکرد برگەیەکیان تێدا دابنێن کە پێدەچوو پشتگیری لەو گۆڕانکاریانە بکەن کە بەسەر وڵاتەکەدا دەیسەپێنێت. کاتێک دەقەکانی بڵاوکردەوە، وا دیار بوو کۆنفۆشیۆس چاکسازییەکانی وانگی گەمارۆداوە و خەڵکەکە هەستیان بە دڵنەوایی دەکرد و ئاسانتر قبوڵیان دەکرد.

تێبگە: ئەوەی ڕابردوو مردووە و نێژراوە، ئازادیت پێدەبەخشێت کە دووبارە لێکدانەوەی بۆ بکەیتەوە. بۆ پشتگیریکردن لە دۆزی خۆت، وردبینی لە ڕاستییەکان بکە. ڕابردوو دەقێکە کە دەتوانیت بە سەلامەتی دێڕەکانی خۆت بخەیتە ناویەوە.

ئاماژەیەکی سادە وەک بەکارهێنانی ناونیشانێکی کۆن، یان هێشتنەوەی هەمان ژمارە بۆ گروپێک، دەتبەستێتەوە بە ڕابردوو و پشتگیریت دەکات بە دەسەڵاتی مێژوو.

وەک ماکیاڤێلی خۆی تێبینی کردووە، ڕۆمەکان ئەم ئامێرەیان بەکارهێناوە کاتێک دەسەڵاتی پاشایەتی خۆیان دەگۆڕن بۆ کۆمار. لەوانەیە لە شوێنی پاشا دوو کونسوڵیان دانابێت، بەڵام بەو پێیەی پاشا دوانزە کەس خزمەتیان کردبوو

Machine Translated by Google

لیکتۆرەکان، هەمان ژمارەیان هێشتەوە بۆ ئەوەی لە ژێر دەستی کونسوڵەکاندا خزمەت بکەن. پاشا بە شێوەیەکی شەخسیی قوربانییەکی ساڵانەی ئەنجامدابوو، لە دیمەنێکی گەورەدا کە خەڵکی وروژاند؛ کۆمار ئەم پراکتیزەیەی پاراست، تەنها گواستەوە بۆ "سەرۆکی ڕێورەسمەکە"ی تایبەت، کە بە پاشای قوربانیدان ناویان دەبرد.

ئەمانە و ئاماژە هاوشێوەکانی خەڵکیان ڕازی دەکرد و نەیانهێشت هاوار بۆ گەڕانەوەی دەسەڵاتی پاشایەتی بکەن.

ستراتیژێکی دیکە بۆ پۆشینی گۆڕانکاری، نمایشکردنی دەنگێکی بەرز و گشتییە
لە پشتگیریکردن لە بەهاکانی ڕابردوو. پێدەچێت کەسێکی زەوقی نەریت بیت و کەم کەس تێبینی ئەوە بکات کە بەڕاستی تۆ چەندە ناتەقلیدییت. فلۆرانسی سەردەمی ڕێنێسانس کۆمارێکی سەدان ساڵەی هەبوو، و گومانی لە هەر کەسێک هەبوو کە نەریتەکانی پێشێل بکات. کۆزیمۆ دی مێدیچی نمایشێکی پڕ لە جۆش و خرۆشانەی بۆ کۆمارەکە کرد، لە کاتێکدا لە ڕاستیدا کار دەکات بۆ ئەوەی شارەکە بخاتە ژێر کۆنترۆڵی خێزانە دەوڵەمەندەکەیەوە. لە فۆرمدا، مێدیسیەکان ڕواڵەتی کۆمارێکیان پاراست؛ لە جەوهەردا، بێدەسەڵاتیان کرد. ئەوان بە هێمنی گۆڕانکارییەکی ڕیشەییان دەرکرد، لە هەمان کاتدا وا دەرکەوتن کە نەریت دەپارێزن.

زانست ئیدیعای گەڕانێک بۆ ڕاستی دەکات کە پێدەچێت لە کۆنەپەرستی و ناعەقڵانییەتی خوو بیپارێزێت: کولتوورێکی داهێنانە. بەڵام کاتێک چارلز داروین بیرۆکەکانی خۆی سەبارەت بە پەرەسەندن بڵاوکردەوە، ڕووبەڕووی دژایەتییەکی توندتر بووەوە لەلایەن هاوڕێ زاناکانیەوە نەک لەلایەن دەسەڵاتدارانی ئایینی. تیۆرییەکانی زۆر بیرۆکەی جێگیریان تەحەدا کرد. جۆناس سالک بە داهێنانە ڕادیکاڵەکانی لە بواری بەرگریدا تووشی هەمان دیوار بوو، هەروەک چۆن ماکس پلانک بە شۆڕشگێڕییەکەی لە فیزیادا. دواتر پلانک لەبارەی ئەو دژایەتییە زانستییەی کە ڕووبەڕووی بووەتەوە نووسیویەتی، "ڕاستییەکی زانستی نوێ بە قەناعەت پێکردنی نەیارەکانی و وایان لێکردن ڕووناکی ببینن، سەردەکەوێ، بەڵکو لەبەر ئەوەی نەیارەکانی لە کۆتاییدا دەمرن، وە نەوەیەکی نوێ گەورە دەبێت کە ئاشنای پێیەوەیە".

وەڵامی ئەم کۆنەپەرستییە زگماکییە ئەوەیە کە یاری دەربارەکە بکەیت.
گالیلۆ لە سەرەتای ژیانی زانستیدا ئەم کارەی کردووە؛ دواتر زیاتر ڕووبەڕووی بووەوە، و پارەی دا. بۆیە بە لێوەوە خزمەت بە نەریت بکە. ئەو تۆخمانەی ناو شۆڕشەکەت دەستنیشان بکە کە دەتوانرێت وا دەرکەوێت کە لەسەر ڕابردوو بنیات بنێن. شتە ڕاستەکان بڵێ، نمایشی یەکسانبوون بکە و لەم نێوەندەدا با تیۆرییەکانت کاری ڕیشەیی خۆیان بکەن. یاری بە دەرکەوتنەکان بکە و ڕێز لە پرۆتۆکۆڵی ڕابردوو بگرە. ئەمە لە هەموو گۆڕەپانێکدا ڕاستە- زانستیش لەوە بێبەری نییە.

لە کۆتاییدا کەسانی بەهێز گرنگی بە zeitgeistدەدەن. ئەگەر چاکسازییەکەی ئەوان زۆر پێش سەردەمی خۆی بێت، کەم کەس لێی تێدەگات و دڵەڕاوکێ دەوروژێنێت و بێهیوایانە بە هەڵە لێکدەدرێتەوە. ئەو گۆڕانکاریانەی کە ئەنجامی دەدەیت دەبێت کەمتر دەرکەون

Machine Translated by Google

داهێنەرانە لەوەی کە هەن. ئینگلتەرا لە کۆتاییدا بوو بە پرۆتستانت
نەتەوە، وەک کرۆمۆڤێڵ ئارەزووی دەکرد، بەڵام زیاتر لە سەدەیەک پەرەسەندنی وردە وردەی گرتەبەر.
سەیری zeitgeist بکەن. ئەگەر لە کاتێکی پڕ لە گێژاودا کار بکەیت، هێز هەیە بۆ...
بەدەست بهێنرێت بە بانگەشەی گەڕانەوە بۆ ڕابردوو، بۆ ئاسوودەیی و نەریت و ڕێوڕەسم.
لە بەرامبەردا لە ماوەی چەقبەستوودا کارتی چاکسازی یاری بکەن
و شۆڕش- بەڵام ئاگاداربە لەوەی چی وروژێنیت. ئەوانەی تەواو دەکەن ئا
شۆڕش بە دەگمەن ئەوانەن کە دەستی پێدەکەن. لەم کارەدا سەرکەوتوو نابیت
یارییەکی مەترسیدار مەگەر ئامادە بیت ڕێگری لە کاردانەوە حەتمییەکە بکەیت
دژی بە یاریکردن بە دەرکەوتن و بنیاتنانی ڕابردوو.

دەسەڵات: ئەو کەسەی ئارەزووی چاکسازی لە حکومەتی دەوڵەتێکدا دەکات یان هەوڵی چاکسازی دەدات،
و دەیەوێت وەریبگرێت، لانیکەم دەبێت ڕواڵەتی کۆنەکەی بپارێزێت
فۆرمەکان؛ بۆ ئەوەی بۆ خەڵک وا دەرکەوێت کە هیچ گۆڕانکارییەک لە...
دامەزراوەکان، هەرچەندە لە ڕاستیدا بە تەواوی جیاوازن لە کۆنەکان
ئەوانەی. چونکە زۆرینەی گەورەی مرۆڤایەتی لە ڕواڵەتەکان ڕازین، وەک...
هەرچەندە ئەوان واقیع بوون. (نیکۆلۆ ماکیاڤێلی، (١٤٦٩-١٥٢٧

وێنە: پشیلە.
بوونەوەری خوو، گەرمی ئاشنای خۆشدەوێت. ڕۆتینەکانی تێکبدە، فەزاکەی تێکبدە، و
گەشەیەکی بێ بەڕێوەبردن و دەروونی دەبێت.

بە پشتگیریکردنی ڕێوڕەسمەکانی ئارامی بکەرەوە. ئەگەر گۆڕانکاری پێویست بوو، پشیلەکە
فریو بدە بە زیندوو ڕاگرتنی بۆنی ڕابردوو؛ ئەو شتانەی کە پێی ئاشنان لە شوێنە
ستراتیژییەکان دابنێن.

پێچەوانەکردنەوە

ڕابردوو تەرمیکە کە بە پێی خۆت بەکاری بهێنیت. ئەگەر ئەوەی لەم دواییانەدا ڕوویدا
ڕابردوو بە ئازار و توند بوو، خۆت وێرانکەرە کە خۆت پێیەوە گرێ بدەیت.
کاتێک ناپلیۆن هاتە سەر دەسەڵات، شۆڕشی فەرەنسا تازە بوو

Machine Translated by Google

مێشکی هەمووان. ئەگەر ئەو دادگایەی کە دامەزراندبوو، هاوشێوەی دەرباری گرانبەهای لویسی شانزەهەم و ماری ئەنتۆنیای هەبوایە، دەربارەکانی هەموو کاتەکانیان بە خەمی ملی خۆیان بەسەر دەبرد.

بەڵکو ناپلیۆن دەربارێکی دامەزراند کە بەهۆی وریایی و خۆدەرخستنییەوە جێگەی سەرنج بوو. دادگای پیاوێک بوو کە کار و فەزیلەتی سەربازیی بە نرخ دەزانی.
ئەم فۆرمە نوێیە بە گونجاو و دڵنیاکەرەوە دەهاتە بەرچاو.
بە واتایەکی تر گرنگی بە سەردەم بدە. بەڵام تێبگە: ئەگەر گۆڕانکارییەکی بوێرانە لە ڕابردوودا بکەیت، دەبێت بە هەر نرخێک بێت دوور بکەویتەوە لە دەرکەوتنی بۆشایی یان بۆشایی، ئەگەرنا تیرۆر دروست دەکەیت. تەنانەت مێژوویەکی ناشیرینی ئەم دواییە پێدەچێت باشتر بێت لە شوێنێکی چۆڵ. یەکسەر ئەو شوێنە پڕ بکە لە ڕێورەسم و فۆڕمی نوێ . ئارامکەرەوە و ئاشنابوون، ئەمانە پێگەی تۆ لەناو جەماوەردا مسۆگەر دەکەن.

لە کۆتاییدا، پێدەچێت هونەر و مۆدە و تەکنەلۆژیا بوارێک بن کە دەسەڵات لە دروستکردنی درزێکی ڕیشەیی لەگەڵ ڕابردوو و دەرکەوتنی پێشکەوتووەوە سەرچاوە دەگرێت. بەڕاستی ستراتیژێکی لەم شێوەیە دەتوانێت دەسەڵاتێکی گەورە بهێنێتە ئاراوە، بەڵام مەترسی زۆری هەیە. حەتمییە کە داهێنانەکانت لەلایەن کەسێکی ترەوە تێپەڕێنرێت. تۆ کۆنترۆڵێکی کەمت هەیە- کەسێکی گەنجتر و تازەتر بە ئاراستەیەکی نوێی لەناکاودا دەجووڵێت، وا دەکات داهێنانە بوێرەکەی دوێنێت ئەمڕۆ ماندوو و ڕامکراو دەرکەوێت. تۆ بۆ هەمیشە یاری catch-up دەکەیت؛ دەسەڵاتەکەت لاوازە و تەمەنی کورتە. تۆ دەتەوێت هێزێک لەسەر شتێکی تۆکمەتر بنیات بنرێت.

بەکارهێنانی ڕابردوو، دەستکاریکردن لە نەریت، یاریکردن بە ڕێکەوتن بۆ چەوساندنەوەی، شتێکی زیاتر لە سەرنجراکێشیەکی ساتەوەختە بە دروستکراوەکانت دەبەخشێت.
قۆناغەکانی گۆڕانکاری سەرسوڕهێنەر ئەو ڕاستییە دەشارنەوە کە تامەزرۆیی بۆ ڕابردوو بە ناچاری دەگەڕێتەوە ناوەوە. لە کۆتاییدا بەکارهێنانی ڕابردوو بۆ مەبەستی خۆت دەسەڵاتی زیاترت بۆ دەهێنێت نەک هەوڵدان بۆ بڕینی تەواوەتی- هەوڵێکی بێهودە و خۆ تێکدەر .

Machine Translated by Google

یاسای 46

هەرگیز زۆر تەواو دەرناکەون

حوکمدان

باشتر دەرکەوتن لە کەسانی تر هەمیشە مەترسیدارە، بەڵام لە هەموویان مەترسیدارتر ئەوەیە کە وا دەربکەویت کە هیچ عەیب و لاوازییەکت نییە. ئیرەیی دوژمنی بێدەنگ دروست دەکات. زیرەکییە ناوبەناو کەموکورییەکان پیشان بدەیت، و دان بە خراپەکارییە بێ زیانەکاندا بنێیت، بۆ ئەوەی ئیرەیی لابدەیت و مرۆڤانەتر و نزیکتر دەربکەویت.

تەنها خوداوەندەکان و مردووەکان دەتوانن بە بێ سزای تەواو دەرکەون.

پێشێلکردنی یاسا

جۆ ئۆرتۆن لە ساڵی ١٩٥٣لە ئەکادیمیای شاهانەی هونەرە دراماتیکییەکان لە لەندەن کینێس هالیوێڵی ناسی، کە هەردووکیان وەک خوێندکاری نواندن ناویان تۆمارکردبوو. زۆری نەخایاند بوونە خۆشەویست و پێکەوە نیشتەجێ بوون. هالیڤێڵ کە ئەو کاتە تەمەنی بیست و پێنج ساڵ بوو، حەوت ساڵ لە ئۆرتۆن گەورەتر بوو و پێدەچوو متمانەی زیاتری بەو دووانە هەبێت؛ بەڵام هیچ کامیان وەک ئەکتەر بەهرەیەکی زۆریان نەبوو و دوای تەواوکردنی خوێندن، کە پێکەوە لە شوقەیەکی تەڕ لە لەندەن نیشتەجێ بوون، بڕیاریان دا واز لە نواندن بهێنن و لەبری ئەوە وەک نووسەر هاوکاری بکەن. میراتەکەی هالیڤێڵ بەس بوو بۆ ئەوەی بۆ چەند ساڵێک نەیانتوانی کار بدۆزنەوە و لە سەرەتادا هێزی بزوێنەری ئەو چیرۆک و ڕۆمانانەی کە دەیاننووسی؛ دیکتاتۆری بۆ ئۆرتۆن دەکرد، کە دەستنووسەکانی بە تایپ دەکرد، ناوبەناو دێڕ و بیرۆکەکانی خۆی دەخستە ناوەوە. یەکەم هەوڵەکانیان هەندێک سەرنجی لەلایەن بریکارە ئەدەبییەکانەوە ڕاکێشا، بەڵام ئەوە ڕژا. ئەو بەڵێنەی کە نیشانیان دابوو، بەرەو هیچ شوێنێک نەدەڕۆیشت.

لە کۆتاییدا پارەی میراتەکە تەواو بوو و ئەو جووتە ناچار بوو بەدوای کاردا بگەڕێن. هاوکارییەکانیان کەمتر بە جۆش و خرۆش و کەمتر بوو. داهاتوو تاریک دەرکەوت.

لە ساڵی ١٩٥٧ئۆرتن دەستی بە نووسین کرد بە تەنیا، بەڵام تا پێنج ساڵ دواتر، کە خۆشەویستان بۆ ماوەی شەش مانگ زیندانی کران بەهۆی ناشرینکردنی دەیان کتێبی کتێبخانە، کە دەستی کرد بە دۆزینەوەی دەنگی خۆی (ڕەنگە بە ڕێکەوت نەبێت: ئەمە

Machine Translated by Google

یەکەمجار بوو کە لە ماوەی نۆ ساڵدا ئەو و هالیڤێڵ لەیەکتر جیا ببنەوە). لە زیندان هاتە دەرەوە بە بڕیارێک کە لە شێوەی مەسخەرە شانۆییەکاندا بێرێزی خۆی بە کۆمەڵگەی ئینگلیزی دەرببڕێت. ئەو و هالیڤێڵ پێکەوە چوونە ژوورەوە، بەڵام ئێستا ڕۆڵەکان پێچەوانە بووەوە: ئۆرتۆن نووسینەکەی کرد لە کاتێکدا هالیڤێڵ کۆمێنت و بیرۆکەی خستەڕوو.

لە ساڵی ١٩٦٤جۆ ئۆرتۆن یەکەم شانۆنامەی تەواو درێژی خۆی بە ناوی Entertaining Mr. سلۆن. شانۆنامەکە گەیشتە وێست ئێندی لەندەن، لەوێدا پێداچوونەوەی دەرەوشاوەی لێکرا: نووسەرێکی نوێی گەورە لە شوێنێکی نادیارەوە سەریهەڵدابوو. ئێستا سەرکەوتن بەدوای سەرکەوتندا هات، بە خێراییەکی سەرسوڕهێنەر. لە ساڵی ١٩٦٦ ئۆرتۆن بە شانۆنامەکەی لوت بەناوبانگ بوو و ناوبانگەکەی بەرز بووەوە. زۆری نەخایاند لە هەموو لایەکەوە کۆمیسیۆن هاتە ژوورەوە، لەنێویاندا لەلایەن گروپی بیتڵزەوە، کە پارەیەکی جوانیان بە ئۆرتۆن دا بۆ ئەوەی سیناریۆیەکی فیلمیان بۆ بنووسێت.

هەموو شتێک ئاراستەی سەرەوە بوو، هەموو شتێک جگە لە پەیوەندییەکەی ئۆرتن لەگەڵ کینێس هالیڤێڵ. ئەو جووتە هێشتا پێکەوە دەژیا، بەڵام لەگەڵ گەشەکردنی سەرکەوتنی ئۆرتۆن، هالیڤێڵ دەستی کرد بە تێکچوون. بە سەیرکردنی خۆشەویستەکەی کە دەبێتە ناوەندی سەرنج، تووشی ئەو زەلیلییە بوو کە ببێتە جۆرێک لە یاریدەدەری کەسی بۆ شانۆنامەنووس، ڕۆڵی ئەو لەو کارەدا کە ڕۆژێک هاوکارییەک بووە بچووکتر و بچووکتر دەبووەوە. لە ساڵانی ١٩٥٠دا بە میراتەکەی پشتگیری ئۆرتۆنی کردبوو؛ ئێستا ئۆرتۆن پشتگیری لێکرد. لە ئاهەنگێکدا یان لە نێو هاوڕێیاندا، خەڵک بە شێوەیەکی سروشتی بەرەو ئۆرتۆن ڕادەکێشا- ئەو کەسێکی دڵڕفێن بوو و نزیکەی هەمیشە باری دەروونیی گەشەسەندوو بوو. بە پێچەوانەی ئۆرتۆنی قۆزەوە، هالیڤێڵ سەرڕووت و نائاسایی بوو؛ بەرگرییەکەی وایکرد خەڵک بیانەوێت خۆیان لێی بەدوور بگرن.

پیاوێکی تەماحکار و پیاوێکی ئیرەییبەر پاشایەکیان ناسی. پادشا پێی وتن: ڕەنگە یەکێک لە ئێوە داوای شتێکم لێ بکات و بیدەم بە مەرجێک دوو ئەوەندەی ئەوی تر بدەم. ” کەسە ئیرەییبەرەکە نەیدەویست سەرەتا داوای بکات چونکە ئیرەیی بە هاوڕێکەی دەبرد کە دوو هێندە زیاتری وەردەگرێت، پیاوە تەماحکارەکەش نەیدەویست سەرەتا داوای بکات لەبەر ئەوەی هەموو شتێکی دەویست کە دەبوو هەتبێت. لە کۆتاییدا تەماحکارەکە فشاری خستە سەر ئیرەییبەرەکە تا یەکەم کەس بێت داواکارییەکە بکات. بۆیە کەسە ئیرەییبەرەکە داوای لە پاشا کرد چاوێکی لێ دەربهێنێت.

مەسەلەی جولەکەکان، حەوت گوناهی کوشندە، سلۆمۆن شیمێل، ١٩٩٢

سەرسامێک کە هەست دەکات بە تەسلیمکردنی خۆی ناتوانێت دڵخۆش بێت، هەڵدەبژێرێت ئیرەیی بەو شتە ببات کە سەرسامە. بۆیە قسەیەکی تر دەکات

Machine Translated by Google

زمان- ئەو شتەی کە بەڕاستی سەرسامیەتی پێی دەوترێت شتێکی گەمژانە و بێ تام و نامۆ. سەرسامبوون خۆ تەسلیمبوونی بەختەوەرە؛ ئیرەیی خۆ جەختکردنەوەیەکی ناخۆشە.

SφREN KIERKEGAARD, 1813-1855لەگەڵ سەرکەوتنی ئۆرتۆن کێشەکانی ئەو دوو هاوسەرە تەنیا خراپتر بوون.

مەزاجەکانی هالیڤێڵ ژیانی پێکەوەیی ئەوانی مەحاڵ کرد. ئۆرتۆن ئیدیعای دەکرد کە دەیەوێت جێی بهێڵێت، و چەندین پەیوەندی خۆشەویستی هەبووە، بەڵام هەمیشە لە کۆتاییدا دەگەڕێتەوە بۆ لای هاوڕێ و خۆشەویستە کۆنەکەی. هەوڵیدا یارمەتی هالیڤێڵ بدات بۆ دەستپێکردنی ژیانی هونەری، تەنانەت گەلەرییەکی بۆ نمایشکردنی کارەکانی ڕێکخست، بەڵام نمایشەکە فلۆپ بوو و ئەمەش تەنها هەستی کەمتەرخەمی هالیڤێڵی بەرزکردەوە. لە مانگی ئایاری ساڵی ،١٩٦٧دائەو دوو هاوسەرە پێکەوە پشوویەکی کورتیان لە شاری تەنجەر لە مەغریب ڕۆیشتن. لە کاتی گەشتەکەدا ئۆرتۆن لە یاداشتنامەکەیدا نووسیویەتی، دانیشتین باسی ئەوەمان دەکرد کە چەندە هەستمان بە دڵخۆشی دەکرد. وە چۆن نەیتوانی، بە دڵنیاییەوە، بەردەوام بێت. دەبوو پارەی ئەوە بدەین. یان لە دوورەوە کارەسات دەمانخستە خوارەوە، چونکە ڕەنگە زۆر دڵخۆش بووین. گەنج بوون، جوان بوون، تەندروست بوون، بەناوبانگ بوون، بە بەراورد دەوڵەمەند بوون و دڵخۆش بوون بە دڵنیاییەوە پێچەوانەی سروشت دەڕوات".

هالیڤێڵ لە دەرەوە وەک ئۆرتۆن دڵخۆش بوو. بەڵام لە ناوەوە ئەو بوو

کوڵاو. دوای دوو مانگ، لە بەیانی زوودا لە ی١٠ئابی ،١٩٦٧تەنها چەند ڕۆژێک دوای ئەوەی یارمەتی ئۆرتۆنی دا بۆ ئەوەی کۆتایی بە مەسخەرە خراپەکە بهێنێت کە باتلەر بینیویەتی (بێ گومان شاکارەکەی)، کینێس هالیڤێڵ جۆ ئۆرتۆنی بە لێدانی دووبارەی ئا چەقۆ بۆ سەر. پاشان بیست و یەک حەبی خەوی خوارد و خۆی مرد، تێبینییەکی بەجێهێشت کە لەسەری نووسرابوو، "ئەگەر یاداشتنامەکەی ئۆرتۆن بخوێنیتەوە هەموو شتێک ڕوون دەکرێتەوە."

لێکدانەوە

کینێس هالیڤێڵ هەوڵی دابوو تێکچوونی خۆی وەک نەخۆشی دەروونی بخاتە ڕوو، بەڵام ئەوەی کە ڕۆژنامەکانی جۆ ئۆرتۆن بۆی ئاشکرا کردبوو، ڕاستییەکە بوو: ئیرەیی بوو، پاک و سادە، کە لە دڵی نەخۆشییەکەیدا بوو. یاداشتنامەکان کە هالیڤێڵ بە فێڵبازی دەیخوێندەوە، ڕۆژانی ئەو ژن و مێردەی وەک یەکسان و ململانێیان بۆ ناساندن دەگێڕایەوە. دوای ئەوەی ئۆرتۆن سەرکەوتنی بەدەستهێنا، ڕۆژنامەکان دەستیان کرد بە وەسفکردنی خەمۆکی هالیڤێڵ، لێدوانە بێئەدەبەکانی لە ئاهەنگەکاندا، پەرەسەندنی هەستی کەمتەرخەمی. هەموو ئەمانە ئۆرتۆن بە مەودایەکەوە گێڕایەوە کە سنووری لەگەڵ سووکایەتیکردندا هەبوو.

Machine Translated by Google

ڕۆژنامەکان تاڵیی هالیڤێڵیان لەسەر سەرکەوتنی ئۆرتۆن ڕوونکردەوە.

لە کۆتاییدا تاکە شتێک کە ڕازی دەکرد، ئەوە بوو کە ئۆرتۆن شکستێکی خۆی هەبێت، ڕەنگە شانۆگەرییەکی سەرکەوتوو نەبووبێت، بۆ ئەوەی بتوانن هاوسۆزی شکستەکەیان بن، وەک ساڵانێک پێشتر کردوویانە. کاتێک پێچەوانەکەی ڕوویدا- لەگەڵ گەشەکردنی ئۆرتۆن تەنها سەرکەوتووتر و بەناوبانگتر بوو- هالیوێڵ تاکە شتێکی کرد کە جارێکی دیکە یەکسانیان دەکردەوە: لە مردندا یەکسانیان کرد. لەگەڵ کوشتنی ئۆرتۆن، نزیکەی وەک هاوڕێکەی بەناوبانگ بوو- دوای مردنی.

جۆ ئۆرتن تەنها بەشێک لە تێکچوونی خۆشەویستەکەی تێگەیشت. هەوڵەکانی بۆ یارمەتیدانی هالیڤێڵ بۆ دەستپێکردنی پیشەیەکی لە بواری هونەردا تۆمارکرا بۆ ئەوەی کە بوو: خێرخوازی و تاوانباری. ئۆرتۆن لە بنەڕەتدا دوو چارەسەری ئەگەری بۆ کێشەکە هەبوو. دەیتوانی سەرکەوتنی خۆی کەم بکاتەوە، هەندێک هەڵە پیشان بدات، ئیرەیی هالیڤێڵ لابدات؛ یان، کاتێک درکی بە سروشتی کێشەکە کرد، دەیتوانی وەک ئەوەی هالیڤێڵ مارێک بێت، هەڵبێت، وەک ئەوەی لە ڕاستیدا ئەو بوو- مارێکی ئیرەیی.

کاتێک ئیرەیی کەسێک دەخوات، هەموو شتێک کە ئەنجامی دەدەیت تەنها گەشە دەکات و ڕۆژ بە ڕۆژ لە ناوەوەیدا دەڕژێت. لە کۆتاییدا هێرش دەکات.

بۆ شاردنەوەی بەهرە و لێهاتوویی مرۆڤ بەهرە و لێهاتوویی گەورەی دەوێت

لا ڕۆشفۆکۆڵد، ١٦٨٠-١٦١٣

ئیرەیی ئەگلاورۆس ئازار دەدات

خوداوەند مینێرڤا ڕێگەی خۆی گرتە بەر بۆ ماڵی ئیرەیی، ماڵێک کە پیس بوو بە شلەی تاریک و ژاوەژاو. دوور لە قووڵایی دۆڵەکاندا شاراوەتەوە، کە خۆر هەرگیز ناچێتە ناوەوە، کە هیچ بایەک تێیدا ناڕوات؛ شوێنی نیشتەجێبوونێکی تاریک، کە سەرمای بێهۆشکەر پڕ بووە، هەمیشە بێ ئاگر، هەمیشە لە تاریکییەکی ئەستووردا پۆشراوە. کاتێک مینێرڤا گەیشتە ئەم شوێنە لەبەردەم ماڵەکەدا وەستا و بە نوکی ڕمەکەی دەرگاکانی لێدا و لە لێدانەکەدا فڕینەوە و ئیرەییان لەناوەوە دەرخست، سەرقاڵی ژەمێکی گۆشتی مار بوو، ئەو خواردنەی کە لەسەری خۆراک دەدا خراپەکاری. بەو دیمەنە مینێرڤا چاوەکانی لابرد. بەڵام ئەوی تریان بە قورسی لە زەویەوە هەڵسا و تەرمی نیوە خواردراوەکانی بەجێهێشت و بە هەنگاوی ڕاکێشانەوە هاتە دەرەوە. کاتێک ... خوداوەندەکەی بە هەموو درەوشاوەیی جوانییەکەیەوە بینی، بە زرێپۆشە چرپێنەرەکەیەوە، گریای.... دەموچاوی ئیرەیی بە شێوەیەکی نەخۆش کاڵ بوو، هەموو جەستەی لاواز و بەفیڕۆچوو بوو، و بە شێوەیەکی ترسناک چاوی برییەوە؛ ددانەکانی ڕەنگیان گۆڕا و خراپ بوون، مەمکی ژەهراوییەکەی ئا

Machine Translated by Google

ڕەنگی سەوزایی، و زمانی ژەهری دڵۆپ دڵۆپ. تەنیا بینینی ئازارەکان دەیتوانی زەردەخەنەیەک بۆ لێوەکانی بهێنێت. هەرگیز ئاسوودەیی خەوتنی نەدەزانی، بەڵام بەهۆی گرنگیدان و دڵەڕاوکێیەوە بەردەوام بەئاگا دەهێڵدرایەوە، بە ناڕەحەتیەوە سەیری بەختەوەری پیاوانی دەکرد و بە بینینی تەنکتر دەبووەوە. چەقاندنی کەسانی تر و چەقاندنی، خۆی ئازاری خۆی بوو. مینێرڤا سەرەڕای بێزارییەکەی، بەڵام بە کورتی قسەی لەگەڵ کرد: "ژەهرەکەت بخەرە ناو یەکێک لە کچەکانی سێکرۆپەوە- ناوی ئەگلاورۆسە. ئەمەیە کە من لێتان دەخوازم.

"بەبێ قسەیەکی

تر بە ڕمەکەی پاڵ بە زەویەوە نا و زەوی بەجێهێشت و بەرەو سەرەوە بەرزبووەوە.

ئەوی تر لە گۆشەی چاویەوە سەیری خوداوەندەکەی دەکرد کە لە چاوی خۆی دوور بوو، گەمژەیی و تووڕە بوو کە پلانەکەی مینێرڤا سەرکەوتوو بێت. پاشان دارەکەی برد کە هەموویان بە دڕکاوی دەورە دراون و خۆی لە هەوری تاریکدا پێچایەوە و ڕۆیشت. لە هەر شوێنێک دەچوو کێڵگە گوڵاوییەکانی دەخستە خوارەوە، چیمەنی وشک دەکردەوە، لوتکەی دارەکانی دەسووتاند و بە هەناسەی گەلان و شارەکانیان و ماڵەکانیان پیس دەکرد، تا لە کۆتاییدا هاتە ئەسینا، ماڵی ژیری و سامان، ئارام و... سەرکەوتوو. بەزەحمەت دەیتوانی خۆی لە گریان بپارێزێت کاتێک هیچ هۆکارێکی بۆ فرمێسک نەبینی. پاشان هاتە ژووری کچەکەی سێکرۆپ، فەرمانەکانی مینێرڤای جێبەجێ کرد. بە دەستێک کە لە خراپەکاریدا نوقم بوو دەستی لە مەمکی کچەکە دا و دڵی پڕ کرد لە دڕکی چەقۆدار و هەناسەدانی ژەهرێکی ڕەش و خراپەکار بە ناو ئێسکەکانیدا بڵاوی کردەوە و ژەهرەکەی لە قووڵایی دڵیدا چاند. بۆ ئەوەی هۆکاری ناڕەحەتییەکەی دوور نەبێت بۆ گەڕان، بینینێکی خوشکەکەی، هاوسەرگیری بەختەوەری ئەو خوشکە [لەگەڵ خوداوەند عەطارد] و خوداوەندەکە بە هەموو قۆزەکەیەوە لەبەردەم چاوی ئەگلۆرۆسدا دانا؛ و زیادەڕەوی لە شکۆمەندی هەموو ئەمانە دەکات. بۆیە ئەگلاورۆس بەم جۆرە بیرکردنەوە ئازاری دەدا و ئەو تووڕەبییە ئیرەییانەی کە شاردبوویەوە، دڵی خوارد. شەو و ڕۆژ ئاهێکی هەڵکێشا، بێ وەستان بەدبەختی و لە نەهامەتییە تەواوەکەیدا لە دابەزینێکی هێواشدا بەفیڕۆ دەچوو، وەک کاتێک سەهۆڵ بەهۆی خۆری گەرمەوە دەتوێتەوە. ئەو ئاگرەی کە بە بیرکردنەوە لە بەخت و بەختەوەری خوشکەکەی لەناو ئەودا هەڵگیرسا، وەک سووتانی گژوگیایەک بوو کە ناتەقێتەوە و بنە بڵێسەی ئاگر، بەڵام سەرەڕای ئەوەش بەهۆی ئاگری دوکەڵاویەوە دەکوژرێن.

میتامۆرفۆس، ئۆڤید، 43پێش زایین-18 CAD

تەنها کەمینەیەک دەتوانێت لە گەمەی ژیاندا سەرکەوتوو بێت و ئەو کەمینەیە بە ناچاری ئیرەیی کەسانی دەوروبەریان دەوروژێنێت. بەڵام کاتێک سەرکەوتن بە ڕێگای تۆدا ڕوودەدات، ئەو کەسانەی زۆرترین ترسیان هەیە ئەوانەن کە لە بازنەی خۆتدان،

Machine Translated by Google

ئەو هاورێ و ناسیاوانەی کە لە دوای خۆت بەجێیان هێشتووە. هەستکردن بە کەمتەرخەمی دەیانقژێت؛ بیرکردنەوە لە سەرکەوتنەکانت تەنها هەستی چەقبەستوویی ئەوان بەرز دەکاتەوە. ئیرەیی کە فەیلەسوف کیرکێگارد بە "سەرسامی ناخۆش" ناوی دەبات، جێگەی خۆی دەگرێت. لەوانەیە نەیبینیت بەڵام ڕۆژێک هەستی پێدەکەیت- مەگەر، واتە، فێری ستراتیژییەکانی لادان بیت، قوربانیدانی کەم بۆ خوداوەندەکانی سەرکەوتن. یان ناوبەناو درەوشاوەیی خۆت کەم بکەرەوە، بە مەبەست عەیبێک، لاوازییەک، یان دڵەڕاوکێیەک ئاشکرا بکە، یان سەرکەوتنەکەت بگەڕێنیتەوە بۆ بەخت؛ یان تەنها هاوڕێی نوێ بۆ خۆت بدۆزەرەوە. هەرگیز هێزی ئیرەیی بە کەم مەزانە.

ڕەچاوکردنی یاسا

چینی بازرگان و ئەو سەندیکا پیشەسازیانەی کە فلۆرانسی سەدەی ناوەڕاست قەرزاری خۆشگوزەرانی بوو، کۆمارێکیان دروست کردبوو کە لە چەوساندنەوەی ئاغاکان دەیانپاراست. بەو پێیەی تەنها بۆ چەند مانگێک دەتوانرا پۆستی باڵا بەدەستبهێنرێت، کەس نەیدەتوانی باڵادەستی بەردەوام بەدەستبهێنێت و هەرچەندە ئەمەش بەو مانایە بوو کە کوتلە سیاسییەکان بەردەوام خەباتیان دەکرد بۆ کۆنترۆڵکردن، بەڵام سیستەمەکە ستەمکار و دیکتاتۆرە بچووکەکانی لە دەرەوە هێشتەوە. بنەماڵەی مێدیچی چەند سەدەیەک لە ژێر ئەم سیستەمەدا ژیاون بەبێ ئەوەی جێگەی سەرنجی زۆریان هەبێت. ئەوان وەک دەرمانساز سەرچاوەیەکی کەمیان هەبوو، و هاوڵاتییەکی ئاسایی چینی ناوەڕاست بوون. تا کۆتایی سەدەی چواردەهەم کە جیۆڤانی دی مێدیچی سامانێکی کەمی لە بواری بانکیدا بەدەستهێنا، وەک هێزێک دەرکەوتن کە دەبێت حسابی بۆ بکرێت.

لەگەڵ مردنی جیۆڤانی، کۆسیمۆ کورەکەی دەستی بەسەر کاروباری خێزانەکەیدا گرت، و بە خێرایی بەهرەی خۆی بۆ ئەو کارە نیشان دا. ئەو کارە لە ژێر کۆنترۆڵی ئەودا سەرفراز بوو و مێدیسیەکان وەک یەکێک لە خێزانە بانکییە دیارەکانی ئەوروپا دەرکەوتن. بەڵام لە فلۆرانس ڕکابەرێکیان هەبوو: سەرەڕای سیستەمی کۆماریی شارەکە، خێزانێک بە ناوی ئەلبیزیەکان بەدرێژایی ساڵان توانیبوویان کۆنترۆڵی حکومەت قۆرخ بکەن، هاوپەیمانییان دروستکرد کە ڕێگەیان پێدەدا بەردەوام ئۆفیسە گرنگەکان بە پیاوەکانی خۆیان پڕبکەنەوە. کۆسیمۆ بەرەنگاریی ئەمە نەبووەوە و لە ڕاستیدا پشتگیری بێدەنگی خۆی بە ئەلبیزیەکان دا. لە هەمان کاتدا لە کاتێکدا ئەلبیزیەکان دەستیان دەکرد بە نمایشکردنی دەسەڵاتی خۆیان، کۆسیمۆ خاڵێکی خستەڕوو کە لە پاشخانەکەدا بمێنێتەوە.

بەڵام لە کۆتاییدا نەتوانرا سەروەت و سامانی مێدیچی پشتگوێ بخرێت و لە ساڵی ١٤٣٣دا بەهۆی هەستکردن بە هەڕەشە لەلایەن خێزانەکەوە، خێزانی ئەلبیزی حکومەتەکەیان بەکارهێنا

Machine Translated by Google

ماسولکە بۆ ئەوەی کۆسیمۆ بە تۆمەتی پیلانگێڕی بۆ ڕووخاندنی کۆمارەکە دەستگیر بکرێت. هەندێک لە فراکسیۆنی ئەلبیزی دەیانویست کۆزیمۆ لە سێدارە بدرێت، هەندێکی تر ترسیان لەوە هەبوو کە ئەمە شەڕی ناوخۆی لێبکەوێتەوە. لە کۆتاییدا لە فلۆرانس دەریان کرد. کۆسیمۆ شەڕی ئەو سزایەی نەکرد؛ بە هێمنی ڕۆیشت. هەندێک جار، دەیزانی، ژیرانەترە مرۆڤ چاوەڕوانی کاتەکەی بکات و پرۆفایلی نزم بێت.

لە ماوەی ساڵی دواتردا، ئەلبیزیەکان دەستیان کرد بە وروژاندنی ترسەکان کە ئەوان بوون دامەزراندنی دیکتاتۆریەتێک. لەم نێوەندەدا کۆسیمۆ بە بەکارهێنانی سامانەکەی بۆ قازانج، بەردەوام بوو لە کاریگەری لەسەر کاروباری فلۆرانس، تەنانەت لە دەربەدەریشەوە. شەڕێکی ناوخۆ لە شارەکەدا سەریهەڵدا و لە ئەیلوولی ساڵی ١٤٣٤ئەلبیزیەکان لە دەسەڵات ڕووخێنران و ڕەوانەی دەربەدەری کران. کۆسیمۆ یەکسەر گەڕایەوە بۆ فلۆرانس، پێگەی خۆی گەڕایەوە. بەڵام بینی کە ئێستا ڕووبەڕووی دۆخێکی ناسک بووەتەوە: ئەگەر وەک ئەلبیزیەکان خۆپەرست دەربکەوێت، ئەوا دژایەتی و ئیرەیی دەوروژێنێت کە لە کۆتاییدا هەرەشە لە کارەکەی دەکات. لە لایەکی دیکەوە ئەگەر لە پەراوێزدا بمێنێتەوە، دەرگایەکی بۆ فراکسیۆنێکی دیکە بەجێدەهێشت کە وەک ئەلبیزیەکان هەستن و سزای مێدیسیەکان بدات بەهۆی سەرکەوتنەکانیانەوە.

کۆسیمۆ کێشەکەی بە دوو شێوە چارەسەر کرد: بە نهێنی سامانەکەی بەکارهێنا بۆ کڕینی کاریگەری لەنێو هاوڵاتیانی سەرەکیدا، هاوپەیمانەکانی خۆی کە هەموویان بە زیرەکی لە چینی ناوەڕاستەوە وەرگیرابوون بۆ ئەوەی بەیعەتیان بۆ بپۆشن، لە پۆستە باڵاکانی حکومەتدا دانا. ئەوانەی گلەیی لە گەشەسەندنی کاریگەرییە سیاسییەکەی دەکرد، باجیان لەسەر دەدرا بۆ ئەوەی ملکەچ بن، یان موڵکەکانیان لەلایەن هاوپەیمانە بانکدارەکانی کۆزیمۆوە لە ژێر دەستی خۆیانەوە کردرابوون. کۆمار تەنها بە ناوەوە مایەوە.

کۆسیمۆ تارەکانی گرت.
بەڵام لەکاتێکدا لە پشت پەردەوە کاردەکات بۆ بەدەستهێنانی کۆنترۆڵ، بەڵام بە ئاشکرا کۆزیمۆ وێنەیەکی دیکەی پێشکەش کرد. کاتێک بە شەقامەکانی فلۆرانسدا دەڕۆیشت، جل و بەرگی بێگەردی لەبەر دەکرد و لە خزمەتکارێک زیاتر نەبوو و بە ڕێزەوە کڕنۆشی بۆ دادوەرەکان و هاووڵاتییە بەساڵاچووەکان دەنا. لەبری ئەسپ سواری کەر بوو. هەرگیز لەسەر بابەتە هاوردەکردنی گشتی قسەی نەدەکرد، هەرچەندە زیاتر لە سی ساڵ کاروباری دەرەوەی فلۆرانسی کۆنترۆڵکردبوو. پارەی دەدا بە ڕێکخراوە خێرخوازییەکان و پەیوەندییەکانی لەگەڵ چینی بازرگانانی فلۆرانسدا پاراست. ئەو پارەی هەموو جۆرە بینایەکی گشتی دابین دەکرد کە خۆراکیان بە شانازیی فلۆرانسییەکان بە شارەکەیان دەدا. کاتێک کۆشکێکی بۆ خۆی و خێزانەکەی لە فیسۆلی نزیک دروستکرد، ئەو دیزاینە ڕازاوەیانەی ڕەتکردەوە کە برۆنێلیسکی بۆی دارشتبوو و لەبری ئەوە پێکهاتەیەکی بێگەردی هەڵبژارد کە لەلایەن میشێلۆزۆوە دیزاینکرابوو، پیاوێکی بەرەچەڵەک فلۆرانسی زەلیل. کۆشک هێمایەک بوو

Machine Translated by Google

لە ستراتیژی کۆسیمۆ- هەموو سادەیی لە دەرەوە، هەموو ڕەنگینیی و دەوڵەمەندی لە ناوەوە.

دواجار کۆسیمۆ لە ساڵی ١٤٦٤کۆچی دوایی کرد، دوای ئەوەی بۆ ماوەی سی ساڵ حوکمڕانی کرد. هاوڵاتییانی...
فلۆرانس ویستی گۆڕێکی گەورەی بۆ دروست بکات، و یادەکەی بە ڕێورەسمی ورد و درشتی پرسە ئاهەنگ بگێڕێت، بەڵام
لە سەر تەختی مردنیدا داوای کردبوو کە بەبێ "هیچ پۆمپ و خۆپیشاندانێک" بنێژرێت. دوای نزیکەی شەست ساڵ،
ماکیاڤێلی ستایشی کۆزیمۆی کرد و بە ژیرترین شازادە، "چونکە دەیزانی کە چەندە ئەو شتە نائاساییانەی کە لە هەموو
کاتژمێرێکدا دەبینرێن و دەردەکەون، مرۆڤەکان زۆر زیاتر ئیرەییان پێدەبەن لە چاو ئەوانەی کە بە کردەوە ئەنجام دەدرێن و
بە ڕەوشت داپۆشراون."

لێکدانەوە

هاوڕێیەکی نزیکی کۆسیمۆ، کتێبفرۆش ڤێسپاسیانۆ دا بیستیچی، جارێک لەبارەیەوە نووسیویەتی، "وە هەرکاتێک ئارەزووی بەدەستهێنانی شتێک دەکرد، ئاگاداری ئەوە بوو، بۆ ئەوەی تا دەتوانێت لە ئیرەیی ڕزگاری بێت، کە وا دیار بوو دەستپێشخەرییەکە لە کەسانی دیکەوە هاتووە، و نەک لە ئەوەوە." یەکێک لە دەربڕینە دڵخوازەکانی کۆسیمۆ ئەوە بوو کە "ئیرەیی گژوگیایەکە کە نابێت ئاو بدرێت". کۆسیمۆ بە تێگەیشتن لەو دەسەڵاتەی کە ئیرەیی لە ژینگەیەکی دیموکراسیدا هەیەتی، خۆی لە دەرکەوتنی گەورەیی بەدوور گرت. ئەمە بەو مانایە نییە کە گەورەیی بخنکێنرێت، یان تەنیا مامناوەندەکان بژین؛ تەنها ئەوەیە کە دەبێت یارییەکی دەرکەوتن ئەنجام بدرێت. ئیرەیی فێڵبازانەی جەماوەر لە ڕاستیدا دەتوانرێت زۆر بە ئاسانی لابرێت: وەک یەکێک لەوانە لە ستایل و بەهاکاندا دەرکەون. لەگەڵ ئەوانەی لە خوار خۆتەوە هاوپەیمانی دروست بکە، و بەرزیان بکەرەوە بۆ پۆستی دەسەڵات بۆ ئەوەی لە کاتی پێویستیدا پشتیوانیان مسۆگەر بکەیت. هەرگیز سامانەکەت نمایش مەکە، و بە ورییاییەوە ئەو ڕادەیە بشارەوە کە تا چەند کاریگەری کڕیوە. نمایشێکی دواخستن بۆ ئەوانی تر بکە، وەک ئەوەی ئەوان لە تۆ بەهێزتر بن. کۆزیمۆ دی مێدیچی ئەم یارییەی تەواو کرد؛ ئەو فێڵبازێکی تەواو بوو لە ڕواڵەتەکاندا. کەس نەیدەتوانی ڕادەی دەسەڵاتەکەی بپێوێت- دەرەکییە بێگەردەکەی ڕاستییەکانی شاردەوە.

هەرگیز ئەوەندە گەمژە مەبە کە باوەڕت بەوە هەبێت کە سەرسامی وروژێنیت بە نمایشکردنی ئەو سیفەتانەی کە لە سەرووی کەسانی ترەوە بەرزت دەکەنەوە. بە ئاگادارکردنەوەی کەسانی دیکە لە پێگەی کەمتریان، تۆ تەنیا "سەرسامی ناخۆش" یان ئیرەیی دەوروژێنیت، کە ئەوان دەیانکوژێت تاوەکو بە شێوەیەک کە تۆ ناتوانیت پێشبینی بکەیت، زەقت دەکەنەوە. گەمژە بە نمایشکردنی سەرکەوتنەکانی خوداوەندەکانی ئیرەیی دەوێرێت.

Machine Translated by Google

وەستای دەسەڵات لەوە تێدەگات کە دەرکەوتنی باڵادەستی بەسەر ئەوانی تردا لە تەنیشت واقیعەکەیەوە بێ ئاکام و بێ ئاکام و بێ ئاکام و بێئەنجامە.

لە نێو هەموو تێکچوونەکانی ڕۆحدا، ئیرەیی تاکە شتێکە کە کەس دانیان پێدا نانێت.

پلۆتارک، ج. ساڵانی ی١٢٠-٤٦زایینی

ئیرەییبەر وەک گوناهباری نهێنی و شەهوەتباز بە وردی خۆی دەشارێتەوە و دەبێتە داهێنەری بێکۆتایی فێڵ و فێڵ و فێڵ و فێڵ و فێڵ و فێڵەکان بۆ شاردنەوە و دەمامککردنی خۆی بەم شێوەیە تواناى ئەوەی هەیە وا خۆی نیشان بدات کە چاوپۆشی لە باڵادەستی ئەوانی دیکە دەکات کە دڵی دەخوات، وەک ئەوەی ئەگەر نەیبینیبێت، نە گوێیان لێیان بوو، نە ئاگاداریان بوون، نە هەرگیز بیستبوویان. ئەو وەستایەکی سیمولەیتەرە. لە لایەکی ترەوە بە هەموو هێزی خۆیەوە هەوڵ دەدات بۆ سازشکردن و بەم شێوەیە ڕێگری لە دەرکەوتنی هەر جۆرە باڵادەستییەک لە هەر بارودۆخێکدا بکات. وە ئەگەر وا بکەن، وەکو ئەو کۆترە کە ژەهر لە کونەکەیەوە تف دەکات، نارِوونی و ڕەخنەی زۆر و گاڵتەجاڕی و قسەی ناشرینیان بەسەردا دەبات. لە لایەکی ترەوە پیاوی بێکۆتایی بێ بایەخ و کەسانی مامناوەند و تەنانەت کەسانی کەمتر لە هەمان جۆری چالاکییەکاندا پەروەردە دەکات.

ئارسەر شوپنهاوێر، ١٧٨٨-١٨٦٠

چونکە زۆرێک لە پیاوان، پەندەکە دەڵێت، ناتوانن هاوڕێیەکیان خۆشبوێت کە بەختەوەری سەرفراز بێت بەبێ ئەوەی هەست بە ئیرەیی بکەن؛ و سەبارەت بە مێشکی ئیرەییبەر، ژەهری سارد دەلکێت و هەموو ئەو ئازارەی ژیان بۆی دەهێنێت دوو هێندە دەکات. برینەکانی خۆی دەبێت شیر بدات، و وەک نەفرەتێک هەست بە خۆشی کەسێکی تر دەکات.

AESCHYLUS، ج. ٥٢٥-٤٥٦پێش زایین

کلیلی دەسەڵات

ئاژەڵی مرۆڤ بە سەختی مامەڵە لەگەڵ هەستەکانی کەمتەرخەمی دەکات. لە بەرامبەر لێهاتوویی، بەهرە، یان دەسەڵاتی باڵادا، زۆرجار تێکدەچین و لە ئاسوودەییدا نەخۆش دەبین؛ ئەمەش لەبەر ئەوەیە کە زۆربەمان هەستێکی هەڵئاوساومان هەیە بۆ خۆمان و کاتێک کەسانێک دەبینین کە لە ئێمە تێدەپەڕن ئەوان ئەوەمان بۆ ڕوون دەکەنەوە کە ئێمە لە ڕاستیدا مامناوەندین، یان لانیکەم ئەوەندە درەوشاوە نین کە بیرمان لێدەکردەوە. ئەم تێکچوونە لە وێنەی خۆماندا ناتوانێت درێژخایەن بخایەنێت بەبێ ئەوەی هەست و سۆزی ناشیرین ورووژێنێت. سەرەتا هەست بە ئیرەیی دەکەین: ئەگەر تەنها کوالیتی یان لێهاتوویی کەسی باڵاترمان هەبوایە، دڵخۆش دەبووین. بەڵام ئیرەیی نە ئاسوودەییمان بۆ دەهێنێت و نە لە یەکسانی نزیکترمان دەکاتەوە. هەروەها ناتوانین دان بەوەدا بنێین کە هەستمان پێکردووە، چونکە لە ڕووی کۆمەڵایەتییەوە ڕوخساری لێدەکرێتەوە-بۆ...

Machine Translated by Google

ئیرەیی نیشان بدەیت دانپێدانانە بە هەستکردن بە کەمتەرخەمی. بۆ هاوڕێ نزیکەکان، ڕەنگە دان بە ئارەزووە نهێنییە نەهاتووەکانماندا بنێین، بەڵام هەرگیز دان بەوەدا نانێین کە هەست بە ئیرەیی دەکەین. بۆیە دەچێتە ژێر زەوی. ئێمە لە زۆر ڕووەوە دەیپۆشین، وەک دۆزینەوەی زەمینە بۆ ڕەخنەگرتن لەو کەسەی کە وامان لێدەکات هەستی پێبکەین: ڕەنگە لە من زیرەکتر بێت، دەڵێین، بەڵام هیچ ئەخلاق و ویژدانییەکی نییە. یان لەوانەیە دەسەڵاتی زیاتری هەبێت، بەڵام ئەوە لەبەر ئەوەیە کە فێڵ دەکات. ئەگەر بوختانی نەکەین، ڕەنگە لە ڕادەبەدەر ستایشی بکەین- یەکێکی ترە لە پۆشاکەکانی ئیرەیی.

چەندین ستراتیژی هەیە بۆ مامەڵەکردن لەگەڵ هەستی فێڵباز و وێرانکەری ئیرەیی. سەرەتا ئەو ڕاستییە قبوڵ بکە کە کەسانێک هەن بە جۆرێک لە جۆرەکان لە تۆ تێدەپەڕن، هەروەها ئەو ڕاستییەش قبوڵ بکە کە ڕەنگە ئیرەییان پێ ببەیت. بەڵام ئەو هەستە بکە بە ڕێگەیەک بۆ پاڵنانی خۆت بۆ یەکسانکردن یان تێپەڕاندنی ڕۆژێک . با ئیرەیی بگەڕێتەوە ناوەوە و ڕۆح ژەهراوی بکات؛ بەرەو دەرەوە دەربکە و دەتوانێت بتباتە بەرزایی زیاتر.

دووەم: تێبگە لەگەڵ بەدەستهێنانی دەسەڵات، ئەوانەی لە خوارتەوە هەست بە ئیرەییتان پێدەکەن . لەوانەیە نیشانی نەدەن بەڵام حەتمییە. بە سادەیی ئەو ڕووبەرە قبوڵ مەکە کە نیشانت دەدەن- لە نێوان دێڕەکانی ڕەخنەکانیاندا بخوێنەرەوە، تێبینییە بچووکە گاڵتەجارییەکانیان، نیشانەکانی چەقۆکێشانی پشت، ئەو ستایشکردنە زیادەڕۆییانەی کە ئامادەت دەکەن بۆ کەوتن، ئەو نیگایە نارەزاییەی لە چاوەکاندا هەیە. نیوەی کێشەی ئیرەیی کاتێک دێت کە ئێمە تا درەنگ نەیناسین.

لە کۆتاییدا چاوەڕوان بکە کە کاتێک خەڵک ئیرەییت پێدەبەن بە فێڵبازانە کار لەسەرت دەکەن. ئەوان بەربەست دەخەنە سەر ڕێگاکەت کە پێشبینی ناکەیت، یان ناتوانیت شوێنپێی سەرچاوەکەیان بگرێت. سەختە بەرگری لە خۆت بکەیت بەرامبەر بەم جۆرە هێرشە. وە تا ئەو کاتەی کە تێدەگەیت کە ئیرەیی لە ڕەگی هەستەکانی مرۆڤدایە بەرامبەر بە تۆ، زۆرجار زۆر درەنگ دەبێت: بیانووەکانت، خۆبەزلزانینی درۆینەت، کارە بەرگریکارەکانت، تەنها کێشەکە گەورەتر دەکەن. بەو پێیەی زۆر ئاسانترە لە پلەی یەکەمدا خۆت لە دروستکردنی ئیرەیی بەدوور بگرێت لەوەی کە کاتێک لەوێ بوو ڕزگارت بێت لێی، پێویستە ستراتیژیەت دابنێیت بۆ ئەوەی پێش گەشەکردنی ئیرەیی بپارێزیت. زۆرجار ئەوە کردارەکانی خۆتن کە ئیرەیی دەوروژێنن، بێ ئاگایی خۆتان. بە ئاگاداربوون لەو کردار و سیفەتانەی کە ئیرەیی دروست دەکەن، دەتوانیت ددانەکانی لێ دەربهێنیت پێش ئەوەی بتکوژێت.

کیرکێگارد پێی وابوو کە جۆرێک لە مرۆڤەکان هەن کە ئیرەیی دروست دەکەن، و کاتێک سەرهەڵدەدات وەک ئەو کەسانە تاوانبارن کە هەستی پێدەکەن. دیارترین جۆرە کە هەمووومان دەیزانین: ئەو ساتەی شتێکی باشیان بەسەر دێت، جا بە بەختەوە بێت یان دیزاین، ئەوان خەریکی قسەکردنن. لە ڕاستیدا ئەوان چێژ لەوە وەردەگرن کە خەڵک هەست بە کەمتەرخەمی بکەن. ئەم جۆرە دیارە و لە دەرەوەی هیوایە. بەڵام هەندێکی تریش هەن کە بە شێوەیەکی وردتر و نائاگاتر ئیرەیی دەوروژێنن و هەن

Machine Translated by Google

بەشێکیان تاوانبارن بە کێشەکانیان. زۆرجار ئیرەیی کێشەیە، بۆ نموونە بۆ ئەو کەسانەی کە بەهرەیەکی سروشتی گەورەیان هەیە.
سێر والتەر ڕالی یەکێک بوو لە پیاوە درەوشاوەکانی دەرباری شاژن ئەلیزابێسی ئینگلتەرا. ئەو وەک زانایەک لێهاتوویی هەبوو، شیعری دەنووسی کە تا ئێستاش وەک لە جوانترین نووسینەکانی ئەو سەردەمە ناسراوە، سەرکردەیەکی سەلمێنراوی پیاوان بوو، خاوەنکارێکی سەرمایەدار بوو، کاپتنێکی گەورەی دەریا بوو، لە سەرووی هەموو ئەمانەشەوە دەربارییەکی قۆز و زەق و زەق بوو کە... ڕێگەی خۆی سیحر کرد بۆ ئەوەی ببێتە یەکێک لە خۆشەویستەکانی شاژن. بەڵام بۆ هەر کوێیەک دەچوو، خەڵک ڕێگاکەیان گرت. لە کۆتاییدا تووشی کەوتنێکی ترسناک بوو لە نیعمەت، تەنانەت زیندان و دواجار تەقەمەنی جەلادەکەی لێکەوتەوە.

ڕالی نەیتوانی لەو دژایەتییە سەرسەختە تێبگات کە لە...
دەربارەکانی تر. نەیدەبینی کە نەک هەر هەوڵێکی نەداوە بۆ پۆشینی پلەی لێهاتوویی و سیفەتەکانی، بەڵکو بەسەر یەک و هەموویاندا سەپاندووە، نمایشێکی هەمەلایەنەی خۆی کردووە، پێیوابوو خەڵک سەرسام دەکات و هاوڕێی بەدەستهێناوە. لە ڕاستیدا وای لێکرد دوژمنی بێدەنگ بێت، کەسانێک کە هەستیان بە کەمتەرخەمی دەکرد لە خۆی و هەموو هەوڵێکیان دەدا بۆ تێکدانی لەو ساتەی کە کەوتە خوارەوە یان بچووکترین هەڵەی کرد. لە کۆتاییدا هۆکاری لە سێدارەدانی خیانەت بووە، بەڵام ئیرەیی هەر بەرگێک بدۆزێتەوە بۆ داپۆشینی وێرانکارییەکەی بەکاریدەهێنێت.

ئەو ئیرەییەی سێر والتەر ڕالی هێناویەتییە ئاراوە خراپترین جۆرە: ئیلهامبەخش بووە
بە بەهرە و نیعمەتە سروشتییەکەیەوە، کە هەستی دەکرد بە باشترین شێوە لە گوڵە پرەکەیدا نمایش دەکرێت. پارەیەک کە ئەوانی تر دەتوانن بەدەستی بهێنن؛ دەسەڵات بە هەمان شێوە. بەڵام زیرەکی باڵا، ڕوخساری جوان، سۆز- ئەمانە سیفەتگەلێکن کە کەس ناتوانێت بەدەستی بهێنێت. ئەوانەی بە شێوەیەکی سروشتی تەواون دەبێت زۆرترین کار بکەن بۆ ئەوەی درەوشاوەیی خۆیان لەبەر بکەن، یەک دوو کەموکوڕی پیشان بدەن بۆ لادانی ئیرەیی پێش ئەوەی ڕەگ داکوتێت. هەڵەیەکی باو و بێهەڵوێستانەیە کە وا بیر بکەیتەوە کە تۆ بە بەهرە سروشتییەکانی خۆت مرۆڤەکان دڵڕفێن دەکەیت لە کاتێکدا لە ڕاستیدا دێن ڕقیان لێت بێتەوە.

جۆزێف و پاڵتۆکەی

ئێستا ئیسرائیل لە هەموو منداڵەکانی زیاتر یوسفی خۆشدەویست، چونکە ئەو...
کوڕی پیری خۆی؛ و پاڵتۆیەکی زۆر ڕەنگی بۆ دروست کرد.... براکانی ئیرەیییان پێ برد.... و کاتێک لە دوورەوە بینییان پیلانیان بۆ دانا بۆ کوشتنی. ئێستاش بە یەکتریان گوت: «ئەم خەونبینە دێت. کەواتە ئێستا وەرە با بیکوژین و بیخەینە ناویەوە

Machine Translated by Google

هەندێک چاڵ و دەڵێین، هەندێک دڕندەی خراپ خواردویەتی؛ و دەبینین خەونەکانی چی دەبن”

پەیمانی کۆن، سەرەتای ژیان ٢٠-٣:٣٧

کارەساتی گۆڕەکە

[کاتێک پاپا جولیۆس بۆ یەکەمجار دیزاینی مایکل ئەنجێلۆی بۆ گۆڕەکەی بینی] ئەوەندە دڵخۆشی کرد کە یەکسەر ناردی بۆ کارارا بۆ ئەوەی مەڕمەڕی پێویست هەڵبگرێت، ڕێنمایی ئالامانۆ سالڤیاتی، لە فلۆرانس، کرد کە هەزار دوکاتی پێبدات بۆ ئەم مەبەستە. مایکل ئەنجێلۆ زیاتر لە هەشت مانگ لەم شاخانە لەگەڵ دوو کرێکار و ئەسپەکەیدا مایەوە و بەبێ هیچ ڕزقێکی تر جگە لە خواردن.... بەس مەڕمەڕەکان هەڵکەندرا و هەڵبژێردرا، بردیان بۆ کەناری دەریا، و یەکێک لە پیاوەکانی بەجێهێشت تا هەیبێت ئەوان سواری کەشتییەکە بوون. خۆی گەڕایەوە بۆ ڕۆما.

بڕی مەڕمەڕەکان زۆر بوو، بەجۆرێک کە، بەسەر گۆڕەپانەکەدا بڵاوبووەوە، ...
ئەوان سەرسامی هەمووان و خۆشییەک بوون بۆ پاپا، کە نیعمەتی بێئەندازەی لەسەر مایکل ئەنجێلۆ کەڵەکە کرد: و کاتێک دەستی کرد بە کارکردن لەسەریان دووبارە و دووبارە دەچوو بۆ بینینی لە ماڵەکەی، و باسی گۆڕ و شتی دیکەی لەگەڵ دەکرد وەک لەگەڵ براکەی خۆی. وە بۆ ئەوەی بە ئاسانی بچێتە لای، پاپا فەرمانی دا کە پردێکی کێشراو لە بەرامبەر کۆریدۆرەوە فڕێ بدرێتە ژوورەکانی مایکل ئەنجێلۆ، کە لەوانەیە بەهۆیەوە بە تایبەتی سەردانی بکات.

ئەم چاکە زۆر و بەردەوامانە هۆکاری ئیرەیی زۆر بوون (وەک چۆن زۆرجار لە دادگادا ڕوودەدات) و، دوای ئیرەیی، گۆشەگیرییەکی بێکۆتایی، لەبەرئەوەی برامانتێ، تەلارسازەکە، کە لەلایەن پاپاوە خۆشەویست بوو، وای لێکرد بیرۆکەکەی بگۆڕێت وەک بۆ مۆنۆمێنتەکە بە پێی وتن، وەک لەلایەن کەسانی ناشرینەوە دەوترێت، کە بەدبەختە مرۆڤ لە ژیانیدا گۆڕی خۆی دروست بکات، و چیرۆکەکانی تر. ترس و هەروەها ئیرەیی برامانتی وروژاند، چونکە حوکمدانی مایکل ئەنجێلۆ زۆرێک لە هەڵەکانی ئاشکرا کردبوو.... ئێستا لەبەر ئەوەی هیچ گومانی نەبوو کە مایکل ئەنجێلۆ ئەم هەڵانەی خۆی دەزانێت، هەمیشە هەوڵی دەدا لە ڕۆما دووری بخاتەوە، یان لانیکەم ، بۆ ئەوەی لە ڕەزامەندی پاپا بێبەش بکات، و لەو شکۆمەندی و سوودەی کە ڕەنگە بەهۆی پیشەسازییەکەیەوە بەدەستی هێنابێت. لە بابەتی گۆڕدا سەرکەوتوو بوو. گومانی تێدا نییە کە ئەگەر ڕێگەی بە مایکل ئەنجێلۆ درابا تەواو بکات، بەپێی یەکەم دیزاینەکەی، هەبوونی ئەوەندە گەورە ئا...

Machine Translated by Google

بوارێک کە بەهای خۆی تێدا نیشان بدات، هیچ هونەرمەندێکی تر، هەرچەندە ئاهەنگگێڕان بێت (بێ ئیرەیی بگوترێ)
نەیدەتوانی ئەو شوێنە بەرزەی لێ وەربگرێت کە دەیگرت.

ڤیتا دی میچێلانجێلۆ، ئاسکانیۆ کۆندیڤی، ١٥٥٣

مەترسییەکی گەورە لە کایەی دەسەڵاتدا، باشتربوونی لەناکاوی بەختەوەرییە- پلەبەرزکردنەوەیەکی چاوەڕواننەکراو،
سەرکەوتنێک یان سەرکەوتنێک کە پێدەچێت لە هیچ شوێنێکەوە بێتە دەرەوە. ئەمەش بە دڵنیاییەوە ئیرەیی لای هاوتەمەنەکانی
پێشووت دەوروژێنێت.
کاتێک قەشە سەرەکی دی ڕێتز پلەی بەرزکرایەوە بۆ پلەی کاردینالّ، لە ساڵی ١٦٥١،
ئەو بە تەواوی دەیزانی کە زۆرێک لە هاوکارەکانی پێشووی ئیرەیی پێدەبەن.
دی ڕێتز بە تێگەیشتن لە گەمژەیی نامۆکردنی ئەوانەی لە خوار خۆیەوە بوون، هەموو هەوڵێکی کرد بۆ کەمکردنەوەی شایستەیی
خۆی و جەختکردنەوە لەسەر ڕۆڵی بەخت لە سەرکەوتنەکانیدا. بۆ ئەوەی خەڵک ئاسوودە بکات، بە خۆبەزلزانین و بە ڕێزەوە
مامەڵەی دەکرد، وەک ئەوەی هیچ نەگۆڕاوە. (بێگومان لە واقیعدا ئێستا زۆر زیاتر لە پێشوو دەسەڵاتی هەبووە.) نووسیویەتی
کە ئەم سیاسەتە ژیرانە "کاریگەرییەکی باشیان بەرهەمهێنا، بە کەمکردنەوەی ئەو ئیرەییەی کە لە دژی من بیری لێدەکرایەوە، کە
گەورەترین نهێنییە." نموونەی دی ڕێتز پەیرەو بکە. بە شێوەیەکی نادیار جەخت لەوە بکەرەوە کە چەندە بەختەوەر بوویت، بۆ
ئەوەی بەختەوەرییەکەت زیاتر بۆ کەسانی دیکە بەدەست بهێنیت و پێویستی بە ئیرەیی کەمتر توند بێت. بەڵام ئاگاداربە
کاریگەری لەسەر حەیایەکی درۆینە نەبێت کە خەڵک بە ئاسانی دەتوانن تێیدا ببینن. ئەمەش تەنها ئیرەیی زیاتریان پێدەبات.

دەبێت کردارەکە باش بێت؛ خۆبەزلزانینت، و کراوەیی تۆ بەرامبەر بەو کەسانەی کە لە دوای خۆیان بەجێیان هێشتووە، دەبێت
ڕاستەقینە دەرکەوێت. هەر ئاماژەیەک بۆ ناپاکی تەنها دەبێتە هۆی ئەوەی کە پێگەی نوێی تۆ ستەمکارتر بێت. لەبیرت بێت:
سەرەڕای بەرزبوونەوەی پێگەت، هیچ سوودێکی نییە بۆ نامۆکردنی هاوتەمەنەکانی پێشووت. دەسەڵات پێویستی بە بنکەیەکی
پشتیوانی فراوان و تۆکمە هەیە، کە ئیرەیی دەتوانێت بە بێدەنگی لەناو ببات.

دەسەڵاتی سیاسی بە هەر جۆرێک بێت، ئیرەیی دروست دەکات و یەکێک لە باشترین ڕێگاکانی لادانی پێش ئەوەی ڕەگ
داکوتێت، ئەوەیە کە بێ تەماح دەرکەویت. کاتێک ئیڤانی ترسناک مرد، بۆریس گۆدونۆڤ زانی کە تاکە کەسە لە گۆڕەپانەکەدا
کە دەتوانێت سەرکردایەتی ڕووسیا بکات. بەڵام ئەگەر بە تامەزرۆییەوە بەدوای ئەو پۆستەدا بگەڕابا، ئیرەیی و گومانی لای
بۆیارەکان دەوروژاند، بۆیە نەک جارێک بەڵکو چەند جارێک تاجەکەی ڕەتدەکردەوە. وای لە خەڵکی کرد پێداگری لەسەر ئەوە بکەن
کە ئەو تەختی پاشایەتی بگرێتە دەست. جۆرج واشنتۆن هەمان ستراتیژی بە کاریگەرییەکی زۆرەوە بەکارهێنا، یەکەمیان
ڕەتیکردەوە پۆستی فەرماندەی گشتی سوپای ئەمریکا بهێڵێتەوە، دووەمیش بەرەنگاریی سەرۆکایەتی ئەمریکا بووەوە. لە
هەردوو حاڵەتەکەدا خۆی لە جاران زیاتر بەناوبانگ کرد. خەڵک

Machine Translated by Google

ناتوانن ئیرەیی بەو دەسەڵاتە ببەن کە خۆیان بەخشیویانە بە کەسێک کە پێناچێت ئارەزووی ئەوە بکات.

بە گوتەی دەوڵەتمەدار و نووسەری سەردەمی ئەلیزابێس سێر فرانسیس بیکۆن، ژیرترین سیاسەتی زلهێزەکان ئەوەیە کە جۆرێک لە بەزەیی بۆ خۆیان دروست بکەن، وەک ئەوەی بەرپرسیارێتیەکانیان بارگرانی و قوربانییەک بێت. مرۆڤ چۆن ئیرەیی بە پیاوێک ببات کە بۆ بەرژەوەندی گشتی بارێکی قورسی لە ئەستۆ گرتووە؟ دەسەڵاتەکەت وەک جۆرێک لە خۆبەختکردن لەبەر بکە نەک سەرچاوەی بەختەوەری و وای لێدەکەیت کەمتر ئیرەیی پێبچێت. جەخت لەسەر کێشەکانت بکەرەوە و مەترسییەکی ئەگەری (ئیرەیی) دەکەیتە سەرچاوەی پشتیوانی ئەخلاقی (بەزەیی). فێڵێکی هاوشێوە ئەوەیە کە ئاماژە بەوە بکەیت کە بەختەوەریت سوودی بۆ کەسانی دەوروبەرت دەبێت. بۆ ئەوەی ئەم کارە بکەیت ڕەنگە پێویستت بە کردنەوەی تارەکانی جانتاکەت بێت، وەک سیمۆن، ژەنەڕاڵێکی دەوڵەمەند لە ئەسینای کۆن کە بە هەموو جۆرە ڕێگایەکەوە بە زەحمەت بەخشیبوو بۆ ئەوەی خەڵک نارەزایی دەرنەبڕن لەو کاریگەرییەی کە لە سیاسەتی ئەسینای کڕیبووی. باجێکی زۆری دا بۆ ئەوەی ئیرەییەکەیان لابدات، بەڵام لە کۆتاییدا لە دوورخستنەوە و دوورخستنەوە لە شار ڕزگاری کرد.

نیگارکێش جەی ئێم دبلیو تێرنەر ڕێگەیەکی تری بەخشینی داڕشت بۆ لادانی ئیرەیی هاوڕێ هونەرمەندەکانی، کە وەک گەورەترین بەربەستی خۆی لەبەردەم سەرکەوتنەکانیدا ناسی. بە تێبینی ئەوەی کە شارەزاییە بێهاوتاکانی ڕەنگەکان وای لێدەکەن بترسن تابلۆکانیان لە تەنیشت ئەوەوە لە پێشانگەکاندا هەڵواسراو بن، تێگەیشت کە ترسەکەیان دەگۆڕێت بۆ ئیرەیی، و لە کۆتاییدا دۆزینەوەی گەلەرییەکانی بۆ ئەوەی قورستر بێت بۆ ئەوەی خۆی پیشان بدات. کەواتە لە بۆنەیەکدا، تۆرنەر بەو کەسە ناسراوە کە ڕەنگەکانی تابلۆکانی بە شێوەیەکی کاتی بە کۆڵی شێدار کردووە بۆ ئەوەی نیازپاکی هاوکارەکانی بەدەست بهێنێت.

بۆ لادانی ئیرەیی، گراسیان پێشنیاری ئەوە دەکات کە بەهێزەکان لاوازییەک، بێباکییەکی کۆمەڵایەتی بچووک، خراپەکارییەکی بێ زیان پیشان بدەن. شتێک بدە بەو کەسانەی کە ئیرەیی پێدەبەن بۆ ئەوەی خۆراکیان پێ ببەخشن، سەرقاڵیان بکە لە گوناە گرنگترەکانت. لەبیرت بێت: ئەوە واقیعە گرنگە. لەوانەیە پێویستت بە یاریکردن بێت لەگەڵ دەرکەوتنەکان، بەڵام لە کۆتاییدا ئەوەی کە ئەژمار دەکرێت دەبێت: هێزی ڕاستەقینە. لە هەندێک وڵاتی عەرەبیدا پیاو خۆی لە وروژاندنی ئیرەیی بەدوور دەگرێت بە ئەنجامدانی وەک کۆزیمۆ دی مێدیچی بە نیشاندانی سامانەکەی تەنها لە ناوەوەی ماڵەکەیدا. ئەم حیکمەتە لە کارەکتەری خۆتدا بەکاربهێنە.

ئاگاداری هەندێک لە پۆشاکەکانی ئیرەیی بن. زیادەڕەوی لە ستایشکردن نیشانەیەکی نزیکەی دڵنیایە کە ئەو کەسەی ستایشت دەکات ئیرەییت پێدەبات؛ یان تۆ بۆ کەوتن ڕێکدەخەن- مەحاڵ دەبێت بۆت کە بەپێی ستایشەکانیان بژیت- یان لە پشتتەوە تیغەکانیان تیژ دەکەنەوە. لە هەمان کاتدا ئەوانەی زۆر ڕەخنەت لێدەگرن، یان بە ئاشکرا بوختانتان لێدەکەن، ڕەنگە ئیرەییت پێببەن وەک...

Machine Translated by Google

باش. ڕەفتارەکانیان وەک ئیرەیی پۆشراو بناسە و تۆ لە دەرەوەی...
تەڵەی قوڕکردنی یەکتر، یان وەرگرتنی ڕەخنەکانیان بە دڵ. بردنەوەی خۆت
تۆڵەسەندنەوە بە پشتگوێخستنی بوونی بێ کەموکورییان.
هەوڵ مەدە یارمەتی بدەیت یان چاکە بۆ ئەوانەی ئیرەییت پێدەبەن؛ بیردەکەنەوە
تۆ خۆبەزلزانین بۆ ئەوان. هەوڵی جۆ ئۆرتۆن بۆ یارمەتیدانی هالیوێڵ بۆ دۆزینەوەی...
گەلەری بۆ کارەکانی تەنها هەستی کەمتەرخەمی خۆشەویستەکەی چڕتر کردەوە و...
حەسوود. کاتێک ئیرەیی خۆی ئاشکرا دەکات بۆ ئەوەی کە هەیەتی، زۆرجار تاکە چارەسەر ئەوەیە
لە ئامادەبوونی ئیرەییبەرەکان هەڵدێن، بەجێیان دەهێڵن بۆ ئەوەی لە دۆزەخێکی تایبەت بە خۆیاندا بکوڵێن
دروستکردن.

لە کۆتاییدا ئاگاداربە کە هەندێک ژینگە لەبارترن بۆ ئیرەیی
لەوانی تر. کاریگەرییەکانی ئیرەیی لە نێو هاوکاراندا جددیترە و...
هاوتاکان، کە لەوێدا پۆشاکێکی یەکسانی هەیە. ئیرەیی لە...
ژینگە دیموکراسیەکان کە نمایشە ئاشکراکانی دەسەڵات بە چاوی خوارەوە سەیر دەکرێن
بەگوێرەی. لەم جۆرە ژینگانەدا هەستیار بەدەربە. سینەماکار ئینگمار
بێرگمان لەلایەن دەسەڵاتدارانی باجی سویدەوە ڕاوەدوونرا، چونکە لە یارییەکی...
وڵاتێک کە جیاواز بوون لە نێو خەڵکدا ڕوخساریان لێ دەکرێت. نزیکە
مەحاڵە لەم جۆرە حاڵەتانەدا خۆت لە ئیرەیی بەدوور بگرێت، و شتێکی کەم هەیە کە دەتوانیت بیکەیت جگە لە...
بە میهرەبانییەوە قبوڵ بکە و هیچی بە کەسی وەرمەگرە. وەک تۆرۆ جارێک وتی
واتە: ئیرەیی ئەو باجەیە کە هەموو جیاکارییەک دەبێت بیدات.

ئایا هەرگیز کەسێک بە جددی دان بە ئیرەییدا ناوە؟ شتێک لەوێدا هەیە
بە شێوەیەکی گشتگیر هەست دەکرێت کە شەرمەزارترە لە تەنانەت تاوانی تاوانبار. وە نەک تەنها
ئایا هەمووان ئینکاری دەکەن، بەڵام جۆرە باشترەکان مەیلیان بۆ بێباوەڕییە
کاتێک کە بە جددی بە پیاوێکی زیرەک دەزانرێت. بەڵام بەو پێیەی جێگیربوون لە...
دڵ نەک مێشک، هیچ پلەیەکی عەقڵ گەرەنتییەک لە دژی دابین ناکات
ئەو.

بیلی باد، هێرمان مێلڤیل، ١٨١٩-١٨٩١

وێنە: باخچەیەک لە گژوگیا. لەوانەیە خۆراکیان پێ نەدەیت بەڵام لەگەڵ
ئاودانی باخچەکەدا بڵاودەبنەوە. لەوانەیە نەبینیت چۆن، بەڵام دەست
بەسەردا دەگرن، باڵا بەرز و ناشرین، ڕێگری دەکەن لە گەشەکردنی
هەر شتێکی جوان. پێش ئەوەی درەنگ بێت، بەبێ جیاوازی ئاو
مەدە. گژوگیاکان لەناو ببە

Machine Translated by Google

لە ئیرەیی بە پێنەدانی هیچیان بۆ ئەوەی لێی بخۆن.

دەسەڵات: لە بۆنەیەکدا، عەیبێکی بێ زیان لە کارەکتەرتدا ئاشکرا بکە. چونکە ئیرەییبەرەکان تەواوترین کەس بە گوناهکردن تۆمەتبار دەکەن بە نەبوونی گوناه. ئەوان دەبنە ئارگوسێک، هەموویان چاویان بۆ دۆزینەوەی هەڵە لە نایابیدایە- ئەوە تاکە دڵنەوایی ئەوانە. مەهێڵە ئیرەیی بە ژەهری خۆیەوە بتەقێتەوە- کاریگەری لەسەر هەندێک هەڵەی ئازایەتی یان عەقڵ هەبێت، بۆ ئەوەی پێشتر چەکی دامالێیت. بەم شێوەیە کەوا سوورەکەت لەبەردەم قۆچەکانی ئیرەییدا دەجووڵێنیت، بۆ ئەوەی نەمرییەکەت ڕزگار بکەیت. (بالتاسار گراسیان، (١٦٥٨-١٦٠١

بزانە چۆن سەرکەوتن بەسەر ئیرەیی و خراپەکاریدا بەدەست بهێنیت. لێرەدا سووکایەتیکردن، هەرچەندە وریایە، بەڵام بەڕاستی بۆ کەمێک دەژمێردرێت؛ گەورەیی باشترە. وشەیەکی باش سەبارەت بەو کەسەی کە خراپەکاریت لێدەکات، ناتوانرێت زۆر بەرز ستایش بکرێت: هیچ تۆڵەسەندنەوەیەک لەوە قارەمانانەتر نییە کە بەهۆی ئەو شایستەیی و دەستکەوتانەیەوە هاتوونەتە ئاراوە کە ئیرەییبەرەکان بێهیوا دەکەن و ئازاریان دەدەن. هەر لێدانێکی بەختەوەری پێچێکی زیاتری پەتەکەی ملی خراپەکارەکانە و بەهەشتی ئیرەییپێدراوەکان دۆزەخە بۆ ئیرەییبەران. گۆڕینی بەختەوەری خۆت بۆ ژەهر بۆ دوژمنەکانت بە توندترین سزا دادەنرێت کە دەتوانیت بەسەریاندا بسەپێنیت. پیاوی ئیرەیی بەخش نەک یەکجار بەڵکو چەند جار دەمرێت کە ئەو کەسەی ئیرەیی پێدەبات بۆ بیستنی دەنگی ستایش دەژی؛ ئەبەدیەتی ناوبانگی دووەمیان پێوەرە بۆ سزای یەکەمیان: یەکێکیان لە شکۆمەندیدا نەمرە، دووەمیان لە نەهامەتیەکانیدا. شمشاڵەکەی ناوبانگ کە بۆ یەکێک نەمریی لێدەدات، مژدەی مردن دەدات بۆ ئەوی دیکە، کە بەهۆی ئیرەیی خۆیەوە سزای لەسێدارەدانی بەسەردا سەپێنراوە.

بالتاسار گراسیان، ١٦٥٨-١٦٠١

پێچەوانەکردنەوە

هۆکاری وریابوون لەگەڵ ئیرەییبەرەکان ئەوەیە کە ئەوان ئەوەندە ناڕاستەوخۆن، و ڕێگەی بێشومار دەدۆزنەوە بۆ ئەوەی تۆ بخەنە ژێر پرسیارەوە. بەڵام زۆرجار بە وریاییەوە هەنگاونان بە دەوری ئەواندا تەنها ئیرەییيان خراپتر دەکات. هەست دەکەن کە تۆ وریا دەبیت و ئەوەش وەک نیشانەیەکی دیکەی باڵادەستیت تۆمار دەکرێت. هەر بۆیە دەبێت پێش ئەوەی ئیرەیی ڕەگ داکوتێت مامەڵە بکەیت.

Machine Translated by Google

بەڵام کاتێک ئیرەیی هەبوو، جا لەڕێگەی هەڵەی تۆوە بێت یان نا، هەندێک جار باشترە کاریگەری لەسەر ڕێبازی پێچەوانە هەبێت: ئەوپەڕی بێڕێزیکردن بەو کەسانە پیشان بدە کە ئیرەییت پێدەبەن. لەبری ئەوەی کاملی خۆت بشاریتەوە، بە ئاشکرا بیکە.
هەموو سەرکەوتنێکی نوێ بکە بە دەرفەتێک بۆ ئەوەی ئیرەییبەرەکان بکەیتە چرچ و لۆچ. بەخت و دەسەڵاتی تۆ دەبێتە دۆزەخی زیندوویان. ئەگەر پێگەیەکی دەسەڵاتی بێ تاوان بەدەست بهێنیت، ئیرەیی ئەوان هیچ کاریگەرییەکی لەسەر تۆ نابێت و باشترین تۆڵەی هەموویانت دەبێت: ئەوان لە ئیرەییدا گیریان خواردووە لە کاتێکدا تۆ لە دەسەڵاتی خۆتدا ئازادیت.

بەم شێوەیە مایکل ئەنجێلۆ سەرکەوتنی بەسەر تەلارسازێکی ژەهراوی برامانتێدا بەدەستهێنا، کە پاپا جولیۆسی کردە دژی دیزاینی مایکل ئەنجێلۆ بۆ گۆڕەکەی. برامانتێ ئیرەیی بە لێهاتوویی خودایی مایکل ئەنجێلۆ برد و بۆ ئەم یەک سەرکەوتنە - پرۆژەی گۆڕی لەبارچوو -بیری لەوە کردەوە کە یەکێکی دیکە زیاد بکات، بە پاڵنانی پاپا بۆ ئەوەی ڕاسپاردنی میشێل ئەنجێلۆ بکات کە دیوارە ڕەنگاوڕەنگەکانی ناو کەنیسە سیستینەکان بکێشێت. پرۆژەکە ساڵانێکی زۆری دەویست، لەو ماوەیەدا مایکل ئەنجێلۆ چیتر پەیکەرە درەوشاوەکانی بە ئەنجام نەدەدا. جگە لەوەش برامانتێ مایکل ئەنجێلۆی بە نزیکەی ئەوەندە شارەزا نەبوو لە نیگارکێشیدا وەک لە پەیکەرسازیدا.

کەنیسە وێنەی ئەوی وەک هونەرمەندێکی تەواو تێکدەدا.
مایکل ئەنجێلۆ تەڵەکەی بینی و ویستی کۆمیسیۆنەکە ڕەت بکاتەوە، بەڵام...
نەیدەتوانی پاپا ڕەت بکاتەوە، بۆیە بەبێ گلەیی قبوڵ دەکات. بەڵام پاشان ئیرەیی برامانتێی بەکارهێنا بۆ ئەوەی هانی بدات بۆ بەرزاییە گەورەکان و کەنیسە سیستینەکەی کردە تەواوترین کارەکانی لە هەموویان. هەر جارێک برامانتێ بیستبووی یان دەیبینی، هەستی بە چەوساندنەوەی زیاتر دەکرد بەهۆی ئیرەیی خۆیەوە- شیرینترین و بەردەوامترین تۆڵەسەندنەوە کە دەتوانیت لە ئیرەییبەرەکان لێی بکەیتەوە.

Machine Translated by Google

یاسای 47

لەو نیشانەیە تێپەڕ مەڕۆ کە ئامانجت بوو؛ لە
سەرکەوتن، فێربە کەی بوەستیت

حوکمدان

زۆرجار ساتەوەختی سەرکەوتن ساتی گەورەترین مەترسییە. لە گەرمەی سەرکەوتندا، خۆبەزلزانین و متمانەی زیادەڕۆیی دەتوانێت پاڵت پێبدات بۆ تێپەڕاندنی ئەو ئامانجەی کە ئامانجت بوو، و بە زۆر دوورکەوتنەوە، دوژمنی زیاتر دروست دەکەیت لەوەی کە شکستی پێبهێنیت. ڕێگە مەدە سەرکەوتن بچێتە سەر سەرت. جێگرەوەی ستراتیژی و پلانی ورد نییە. ئامانجێک دابنێ، کاتێک گەیشتە ئەو ئامانجە، بوەستە.

پێشێلکردنی یاسا

لە ساڵی ٥٥٩پێش زایین گەنجێک بە ناوی کوروش سوپایەکی بێئەندازە لە هۆزە پەرشوبڵاوەکانی فارس کۆدەکاتەوە و دژی ئاستاگێسی باپیری پاشای مادەکان ڕێپێوان دەکات. بە ئاسانی ئاستیاگەکانی شکست پێهێنا و خۆی تاجی پاشای میدە و فارسی دانا و دەستی کرد بە ساختەکردنی ئیمپراتۆریەتی فارس. سەرکەوتن بەدوای سەرکەوتندا هات بە یەکەوەی خێرا.
کورش شکستی بە کرۆسۆس، فەرمانڕەوای لیدیا هێنا، پاشان دوورگەکانی ئایۆنی و شانشینییە بچووکەکانی دیکەی داگیرکرد؛ ڕێپێوانێکی کرد بۆ سەر بابل و چەقاندنی. ئێستا بە کوروشی گەورە، پاشای جیهان ناسرابوو.

دوای گرتنی دەوڵەمەندی بابل، کورش چاوی لەسەر ڕۆژهەڵات بوو، لەسەر هۆزە نیوە بەربەرییەکانی مەساگێتای، کە کایەیەکی فراوانە لەسەر دەریای خەزەر.
ڕەگەزێکی جەنگاوەری توند بە سەرۆکایەتی شاژن تۆمیریس، مەساجیتایەکان دەوڵەمەندی بابلیان نەبوو، بەڵام کوروش بڕیاریدا بە هەر شێوەیەک بێت هێرش بکاتە سەریان، پێیوابوو خۆی سەروو مرۆڤە و توانای شکستی نییە. مەساگێتییەکان بە ئاسانی دەکەوتنە بەر دەستی سوپای فراوانەکەی و ئیمپراتۆریەتەکەی گەورە دەکرد.

کەواتە لە ساڵی ٥٢٩پێش زایین کوروش بەرەو ڕووباری فراوانی ئاراکسێس ڕۆیشت کە دەروازەی شانشینی مەساگێتای بوو. لە کاتێکدا کە ئۆردوگای لە کەناری ڕۆژئاوا دانا، ئەو

Machine Translated by Google

پەیامێکی لە شاژن تۆمیریسەوە پێگەیشت: "پاشای مادەکان"، پێی وت: "من ئامۆژگاریت دەکەم واز لەم کارە بهێنیت،
چونکە ناتوانیت بزانیت کە ئایا لە کۆتاییدا هیچ سوودێکی بۆت دەبێت یان نا. حوکمڕانی گەلی خۆت بکە، و هەوڵبدە بەرگەی
بینینی من بگرێت کە حوکمڕانی گەلی خۆم دەکەم. بەڵام بێگومان تۆ ئامۆژگارییەکانم ڕەتدەکەیتەوە، چونکە دوا شت کە ئاواتت
بۆ دەخوازیت ئەوەیە کە بە ئارامی بژیت". تۆمیریس کە متمانەی بە هێزی سوپاکەی هەبوو و نەیدەویست شەڕە حەتمییەکە
دوابخات، پێشنیاری کشانەوەی سەربازەکانی لە دیوی ڕووبارەکەی کرد، ڕێگەی بە کوروش دا ئاوەکانی بە سەلامەتی ببڕێت و
لە دیوی ڕۆژهەڵات شەڕی سوپاکەی بکات، ئەگەر ئەوە ئارەزووی ئەو بووبێت.

کوروش ڕازی بوو، بەڵام لەبری ئەوەی ڕاستەوخۆ شەڕ لەگەڵ دوژمن بکات بڕیاریدا فێڵێک بکات. مەساجتایەکان کەم شتە
لوکسەکانیان دەزانی. کاتێک کورش لە ڕووبارەکە پەڕیەوە و ئۆردوگای خۆی لە لای ڕۆژهەڵات دروست کرد، مێزەکەی بۆ
ئاهەنگێکی ورد و پڕ لە گۆشت و خواردنی خۆش و شەرابی بەهێز دانا. پاشان لاوازترین سەربازەکانی لە ئۆردوگاکەدا
بەجێهێشت و باقی سوپاکەی بۆ ڕووبارەکە کشاندەوە. هەر زوو مەفرەزێکی گەورەی مەساگێتای هێرشیان کردە سەر کەمپەکە
و لە شەڕێکی توندا هەموو سەربازە فارسەکانیان کوشت. پاشان بەهۆی ئەو جەژنە ئەفسانەییەی کە لە دوای خۆیان بەجێمابوو،
سەریان سوڕمابوو، بە دڵی خۆیان نان و خواردنەوەیان خوارد. دواتر بە ناچاری خەوتیان لێکەوت. ئەو شەوە سوپای فارس
گەڕایەوە بۆ ئۆردوگاکە و بەشێکی زۆر لە سەربازە خەوتووەکانی کوشت و ئەوانی دیکەشیان گرت. لە نێو زیندانییەکاندا
ژەنەراڵەکەیان بوو کە گەنجێک بوو بە ناوی سپارگاپیس کوڕی شاژن تۆمیریس.

کاتێک شاژن زانی چی ڕوویداوە، پەیامێکی بۆ کوروش نارد و سەرزەنشتی کرد کە فێڵەکانی بەکارهێناوە بۆ شکستپێهێنانی
سوپاکەی. ئەو نووسیویەتی: ئێستا گوێم لێ بگرن، منیش بۆ چاکەی خۆت ئامۆژگاریت دەکەم: کوڕەکەمم بدەرەوە و وڵاتەکەم
بە هێزەکانتەوە بەجێبهێڵە، و بە سەرکەوتنەکەت بەسەر بەشێکی سێیەمی مەساگێتییەکان ڕازی بە. ئەگەر ڕەتی بکەیتەوە، سوێند
بە خۆر ئاغاکەمان کە خوێنی زیاترت پێبدات لەوەی کە دەتوانی بیخۆیتەوە، بۆ ئەو هەموو خواردنەخۆریەت". کورش گاڵتەی
پێکرد: کوڕەکەی ئازاد ناکات. ئەم بەربەریانەی لەت دەکرد.

HELL CO

دوو کۆتر لەسەر کەڵەکەیەکی پیسایی شەڕیان کرد. کۆترێک بەهێزتر بوو: ئەوی دیکەی بردەوە و لە کەڵەکەبوونی پیسایی
دەریکرد. هەموو مریشکەکان لە دەوری کۆترەکە کۆبوونەوە، و دەستیان کرد بە ستایشکردنی. کۆترەکە دەیویست هێز و
شکۆمەندی خۆی لە حەوشەی تەنیشتدا بناسرێت. لە سەرووی...

Machine Translated by Google

ئەشکەوت، باڵەکانی لێدا و بە دەنگێکی بارگاوییەوە قیژاند: “سەیری من بکەن، هەمووتان. من کۆترێکی سەرکەوتووم.
هیچ جاڵجاڵۆکەیەکی تر لە جیهاندا هێزی وەک من نییە.
”جاڵجاڵۆکە تەواو نەبووبوو، هەڵۆیەک کوشتی و دەستی لە چنگەکانیدا گرت و بردییە هێلانەکەی.

ئەفسانە. لیۆ تۆلسۆی. ١٩١٠-١٨٢٨

کوڕی شاژن کە بینی ئازاد ناکرێت، بەرگەی...
زەلیلکردن و بەم شێوەیە خۆی کوشت. هەواڵی مردنی کورەکەی تۆمیریسی سەرکوت کرد. هەموو ئەو هێزانەی کۆکردەوە کە دەیتوانی لە شانشینی خۆیدا کۆی بکاتەوە و بە قامچی لێیاندا و کەوتنە ناو جەنجاڵییەکی تۆڵەسەندنەوە، سەربازەکانی کوروشی لە شەڕێکی توندوتیژ و خوێناویدا گرت. لە کۆتاییدا مەساگێتییەکان زاڵ بوون. لە توڕەیی ئەواندا سوپای فارسیان لە ناو برد و خودی کورشیان کوشت.

دوای شەڕەکە، تۆمیریس و سەربازەکانی لە مەیدانی شەڕدا بۆ تەرمی کوروش گەڕان. کاتێک دۆزیەوە سەری بڕی و پاڵێکی خستە ناو پێستێکی شەرابێکی پڕ لە خوێنی مرۆڤەوە، هاوار دەکات، “هەرچەندە من تۆم داگیرکرد و دەژیم، بەڵام تۆ بە خیانەتکارانە کوڕەکەمت وێران کردم. ئێستا بزانە —من هەڕەشەکەم جێبەجێ دەکەم: تۆ پڕ لە خوێنت هەیە.” دوای مردنی کوروش، ئیمپراتۆریەتی فارس بە خێرایی هەڵکەوتەوە. یەک کردەوەی خۆبەزلزانین هەموو کارە باشەکانی کوروشی هەڵوەشاندەوە.

لێکدانەوە

هیچ شتێک لە سەرکەوتن سەرخۆشتر نییە، هیچ شتێکیش لەوە مەترسیدارتر نییە.

کوروش ئیمپراتۆریەتی گەورەی خۆی لەسەر وێرانەکانی پێشووتر بنیاتنابوو. سەد ساڵ پێشتر ئیمپراتۆریەتی ئاشووری بەهێز بە تەواوی لەناوچووبوو، پایتەختی نەینەوا کە سەردەمانێک بوو، بەڵام لەناو خۆڵدا وێرانە بوو. ئاشوورییەکان تووشی ئەم چارەنووسە بوون، چونکە زۆر پاڵیان ناوە، شار-دەوڵەتێک لە دوای یەک شار-دەوڵەتیان لەناو دەبرد تا ئامانجەکانی سەرکەوتنەکانیان و هەروەها تێچوونەکانیان لەبەرچاو نەگرت. خۆیان لە ڕادەبەدەر درێژ کردەوە و دوژمنی زۆریان دروست کرد کە دواجار توانیان کۆببنەوە و لەناویان ببەن.

کورش وانەی ئاشووری پشتگوێ خست. هیچ گرنگییەکی بە هۆشداریی قسەکەران و ڕاوێژکارانی نەدا. خەمی تورەکردنی شاژنێک نەبوو. سەرکەوتنە زۆرەکانی چووبوونە سەری و عەقڵی هەور کردبوو. لەبری ئەوەی ئیمپراتۆریەتە بەرفراوانەکەی چەسپێنێت، پاڵ بە پێشەوە نا. لەبری ئەوەی هەریەکەیان بناسیتەوە

Machine Translated by Google

دۆخەکە وەک جیاواز، پێی وابوو هەر شەڕێکی نوێ هەمان ئەنجامی پێشووی بەدوای خۆیدا دەهێنێت تا ئەو کاتەی ئەو شێوازانەی کە دەیزانی بەکاردەهێنێت: هێزی بێبەزەییانە و فێڵبازی.

تێبگە: لە کایەی دەسەڵاتدا دەبێت بە عەقڵ ڕێنمایی بکرێیت. بۆ ئەوەی ڕێگە بدەیت وروژاندنێکی ساتێک یان سەرکەوتنێکی سۆزداری کاریگەری لەسەر جوڵەکانت هەبێت یان ڕێنمایی بکات، ئەوە کوشندە دەبێت. کاتێک سەرکەوتن بەدەست هێنا، هەنگاو بنێ بۆ دواوە. ئاگادار بە. کاتێک سەرکەوتن بەدەست دەهێنیت، لەو بەشە تێبگە کە بارودۆخی تایبەتی دۆخێک دەیگێڕێت و هەرگیز بە سادەیی هەمان کردارەکان دووبارە و دووبارە مەکەرەوە.

مێژوو پڕە لە وێرانەکانی ئیمپراتۆریەتە سەرکەوتووەکان و تەرمی ئەو سەرکردانەی کە نەیانتوانی فێری وەستان و چەسپاندنی دەستکەوتەکانیان بن.

ڕێکوپێکی پشکنینی بڕبڕەیی

[illegible] دەبن لە گرتنی شایەتحاڵێک لە دژایەتییەکی جددیدا؛ بەڵام، بەم شتە ڕازی نەبوون، بەردەوام بن لە پرسیارکردن، و پشکنینەکەیان کەم بکەنەوە تاوەکو کاریگەریی سوودی پێشوویان لەسەر دەستەی سوێندخواردن بە تەواوی لەدەست دەچێت.

هونەری پشکنینی چەقۆ، فرانسیس ئێڵ وێڵمان، ١٩١٣

گشتیی زیادەڕەوی

ئێمە زۆر نموونەی لەم جۆرە دەخوێنینەوە؛ چونکە ئەو ژەنەراڵەی کە بە ئازایەتی خۆی دەوڵەتێکی بۆ ئاغاکەی داگیر کردووە و بە سەرکەوتنی بەسەر دوژمندا شکۆمەندییەکی گەورەی بۆ خۆی بەدەستهێناوە و سەربازەکانی بارگاوی کردووە بە غەنیمەتێکی دەوڵەمەند، بەپێویستی دەزانێت لەگەڵ سەربازەکانی خۆی، هەروەها لەگەڵ سەربازەکانی دوژمن و لەگەڵ ڕەعیەتەکانی شازادە، ناوبانگێکی هێندە بەرز، کە ڕەنگە هەر سەرکەوتنەکەی ببێتە شتێکی ناخۆش و هۆکارێک بۆ ترسی شازادەکەی.

چونکە وەک چۆن سروشتی مرۆڤەکان خۆپەرستە، هەروەها گوماناوییە، و هیچ سنوورێک بۆ بەختەوەری مرۆڤ دانانێت، مەحاڵ نییە ئەو گومانەی کە ڕەنگە لەناکاو لە مێشکی شازادەدا بەهۆی سەرکەوتنی ژەنەراڵەوە وروژێنرێت، خراپتر بووبێت بە هەندێک دەربڕینی لووتبەرزی یان کردەوەی بێڕێزی لەلایەن خۆیەوە؛ بەجۆرێک کە شازادە بە شێوەیەکی سروشتی وا لێدەکرێت بیر لەوە بکاتەوە کە خۆی لە بەرامبەر تەماحی ژەنەراڵەکەیدا مسۆگەر بکات.

Machine Translated by Google

وە بۆ ئەم مەبەستە، ئەو ئامرازانەی کە خۆیان بۆ پێشنیار دەکەن، یان ئەوەیە کە ژەنەراڵەکە بکوژرێت، یان ئەو ناوبانگە بێبەش بکەن کە لەگەڵ سوپای شازادە و خەڵکدا بەدەستی هێناوە، بە بەکارهێنانی هەموو ئامرازێک بۆ سەلماندنی ئەوەی کە سەرکەوتنی ژەنەراڵەکە بووە نەک بەهۆی لێهاتوویی و بوێرییەکەیەوە، بەڵکو بەهۆی ڕێکەوت و ترسنۆکی دوژمنەوە، یان بەهۆی ژیریی ئەو کاپتنانەی دیکە کە لەو چالاکییەدا لەگەڵیدا بوون.

نیکۆلۆ ماکیاڤێلی، ١٤٦٩-١٥٢٧

ڕەچاوکردنی یاسا

تاکە کەس لە مێژوودا پێگەیەکی ناسکتر و ناجێگیرتر لە خاتوونەکەی پاشا داگیر نەکردووە. ئەو هیچ بنکەیەکی دەسەڵاتی ڕاستەقینە و شەرعی نەبوو کە لە کاتی کێشەدا بکەوێتەوە سەری؛ ئەو لەلایەن کۆمەڵێک دەرباری ئیرەییبەرەوە دەورە دراوە کە بە تامەزرۆییەوە پێشبینی کەوتنی لە نیعمەتیان دەکرد؛ و لە کۆتاییدا، بەو پێیەی سەرچاوەی دەسەڵاتەکەی بەزۆری جوانی جەستەیی بوو، بۆ زۆربەی خاتوونە شاهانەییەکان ئەو کەوتنە حەتمی و ناخۆش بوو.

پادشا لویس پازدەهەمی فەرەنسا لە سەرەتای سەردەمی دەسەڵاتیدا دەستی کرد بە هێشتنەوەی خۆشەویستە فەرمییەکان، بەختەوەری هەر ژنێک بە دەگمەن زیاتر لە چەند ساڵێک دەخایەنێت. بەڵام دواتر مادام دی پۆمپادۆر هات، کە کاتێک منداڵێکی چینی ناوەڕاست بوو کە منداڵی نۆ منداڵ بوو بە ناوی جین پۆیسۆن، لەلایەن فەلەکناسێکەوە پێی وتبوو کە ڕۆژێک دێت دەبێتە خۆشەویسترینی پاشا. ئەمە خەونێکی بێمانا دەهاتە بەرچاو، بەو پێیەی نزیکەی هەمیشە خاتوونە شاهانە لە ئەرستۆکراسیەوە هاتبوو.

سەرەڕای ئەوەش جین پێیوابوو کە قەدەری خۆیەتی پاشا ڕابکێشێت و ئەو کارە بووە وەسوەسەی. ئەو خۆی بەو بەهرانەدا تەرخان کرد کە خۆشەویستەکەی پاشا دەبوو هەیبێ- مۆسیقا، سەما، نواندن، سواربوونی ئەسپ- و لە هەر یەکێکیاندا سەرکەوتوو بوو. لە تەمەنی گەنجیدا لەگەڵ پیاوێکی ئاغاکانی خوارەوە هاوسەرگیری کردووە، ئەمەش بووە هۆی ئەوەی کە خواردنێکی سەرەتایی بۆ باشترین ساڵۆنەکانی پاریس پێشکەش بکات. بە خێرایی قسە لەسەر جوانی و بەهرە و سۆز و زیرەکییەکەی بڵاوبووەوە.

جین پۆیسۆن لەگەڵ ڤۆڵتێر و مۆنتسکیۆ و عەقڵی گەورەی ئەو سەردەمەدا دەبێتە هاوڕێی نزیک، بەڵام هەرگیز ئەو ئامانجەی لەدەست نەدا کە وەک کچێک بۆ خۆی دانابوو: گرتنی دڵی پاشا. هاوسەرەکەی لە دارستانێکدا قەڵایەکی هەبوو کە زۆرجار پاشا دەچووە ڕاوکردن و ئەویش دەستی کرد بە بەسەربردنی کاتێکی زۆر لەوێ. وەک پەپوولەیەک لە جووڵەکانی دەخوێندەوە، ئەو دەیکرد

Machine Translated by Google

دڵنیابە کە "بەرێکەوت" دێتە سەری لەکاتێکدا ئەو لە دەرەوە بوو و بە سەرنجڕاکێشترین جلی خۆیەوە دەڕۆیشت، یان سواری ڕاهێنەرە نایابەکەی بوو. پاشا دەستی کرد بە تێبینیکردنی، ئەو یارییەی کە لە ڕاوکردنەکەدا گرتبووی، کردە دیاری.

لە ساڵی ١٧٤٤خۆشەویستەکەی ئێستای لویس، دوچێس دی شاتۆرۆ، کۆچی دوایی کرد.
جین دەستی کرد بە هێرشبردن. خۆی لە هەموو شوێنێک دانا کە ئەو لێی بوو: لە تۆپە دەمامکدارەکان لە ڤێرسای، لە ئۆپێرا، لە هەر شوێنێک ڕێگاکانیان دەبڕێت و لە هەر شوێنێک کە بتوانێت بەهرە زۆرەکانی خۆی پیشان بدات: سەماکردن، گۆرانی وتن، سواربوون، کۆکتەری. دواجار پاشا کەوتە ژێر کاریگەرییەکانی و لە ئاهەنگێکدا لە ڤێرسای لە ئەیلوولی ساڵی ،١٧٤٥ادائەم کچە بیست و چوار ساڵەی بریکاری بانکی چینی ناوەند بە فەرمی وەک خاتوونەکەی پاشا دەستبەکاربوو. ژووری تایبەتی خۆی لە کۆشکەکەدا پێدرا، ژوورێک کە پاشا دەیتوانی لە هەر کاتێکدا لە ڕێگەی پلیکانەیەکی شاراوە و دەرگای پشتەوە بچێتە ژوورەوە. وە لەبەر ئەوەی هەندێک لە دەربارەکان تووڕە بوون لەوەی کە ژنێکی بە ڕەچەڵەک نزم هەڵبژاردووە، کردی بە مارکیز. لەمەودوا بە مادام دی پۆمپادۆر ناسراوە.

پاشا پیاوێک بوو کە بچووکترین هەستی بێزاری لە ڕێژە دەرچوو چەوساندەوە. مادام دی پۆمپادۆر دەیزانی کە هێشتنەوەی لە ژێر جادووەکەیدا واتە هێشتنەوەی بە سەرقاڵکردنی. بۆ ئەو مەبەستەش بەرهەمی شانۆیی بەردەوامی لە ڤێرسای نمایش کرد، کە تێیدا ڕۆڵی سەرەکی بینی. ئاهەنگی ڕاوکردنی ورد و تۆپی دەمامکدار و هەر شتێکی دیکەی ڕێکخست کە پێویست بوو بۆ ئەوەی لە دەرەوەی ژووری نووستنەکە لابدات. بوو بە پارێزەری هونەر، و ناوبژیوانی سەلیقە و مۆدە بۆ هەموو فەرەنسا.
دوژمنەکانی لە دەربارەکەدا تەنیا لەگەڵ هەر سەرکەوتنێکی نوێدا ژمارەیان زیاد دەکرد، بەڵام مادام دی پۆمپادۆر بە شێوەیەکی تەواو ڕۆمانسی بۆ خاتوونێکی پاشا پووچەڵیان کردەوە: بە ئەدەبێکی زۆرەوە. سنۆبەکان کە نارەزاییان لێی بوو بەهۆی لەدایکبوونی نزمییەوە ئەو بە سۆز و نیعمەتەوە سەرکەوتنی بەدەستهێنا. لە هەمووی نائاساییتر، هاوڕێیەتی شاژن دەکات، و پێداگری لەسەر ئەوە دەکات کە لویسی پازدەهەم زیاتر گرنگی بە هاوسەرەکەی بدات، و میهرەبانتر مامەڵەی لەگەڵ بکات. تەنانەت بنەماڵەی شاهانەش بە نارەزاییەوە پشتگیری خۆیان لێدەکرد. بۆ تاجی سەر شکۆمەندی، پاشا کردی بە دوکس. تەنانەت لە سیاسەتیشدا هەستی پێدەکرا: بەڕاستی بوو بە وەزیری بێناونیشانی کاروباری دەرەوە.

لە ساڵی ١٧٥١کاتێک مادام دی پۆمپادۆر لە لوتکەی دەسەڵاتی خۆیدا بوو،
ئەو خراپترین قەیرانی خۆی ئەزموون کرد. بەهۆی بەرپرسیارێتی پێگەی خۆیەوە لە ڕووی جەستەییەوە لاواز بوو، تادێت قورستر بوو لە جێگادا داواکارییەکانی پاشا جێبەجێ بکات. بەزۆری ئەمە ئەو خاڵە بوو کە خاتوونەکە کۆتاییەکەی کۆدەبووەوە، لەگەڵ کاڵبوونەوەی جوانییەکەیدا، خەباتی دەکرد بۆ پاراستنی پێگەی خۆی.

بەڵام مادام دی پۆمپادۆر ستراتیژییەکی هەبوو: هانی پاشای دەدا بۆ دانانی

Machine Translated by Google

جۆرێک لە قەحبەخانە، Pare aux Cerfs،لە گۆرەپانی ڤێرسای. لەوێ پاشای تەمەن ناوەڕاست دەیتوانی پەیوەندی لەگەڵ جوانترین کچە گەنجەکانی ناو کایەکەدا هەبێت.

مادام دی پۆمپادۆر دەیزانی کە سۆز و شارەزایی سیاسییەکەی وای لێکردووە کە بۆ پاشا شتێکی حەتمی بێت. لە چی بترسێت لە منداڵێکی شانزە ساڵان کە هیچ لە دەسەڵات و ئامادەبوونی خۆی نەبوو؟ چی گرنگ بوو ئەگەر پێگەی خۆی لە ژووری نووستن لەدەست بدات، بە مەرجێک وەک بەهێزترین ژن لە فەرەنسا بمێنێتەوە؟ بۆ دەستەبەرکردنی ئەو پۆستە هێشتا بوو بە هاورێی نزیکتر لەگەڵ شاژن، کە لەگەڵیدا دەستی کرد بە چوونە کلێسا.

هەرچەندە دوژمنەکانی لە دەربارەکەدا پیلانیان گێڕا بۆ ئەوەی لە پۆستی فەرمی خۆی وەک خاتوونەکەی پاشا بروخێنرێت، بەڵام پاشا بەردەوام بوو، چونکە پێویستی بە کاریگەری هێورکەرەوەی ئەو بوو. تەنیا کاتێک بوو کە بەشەکەی لە شەڕی حەوت ساڵەی کارەساتباردا ڕەخنەی زۆری لێ کەوت، هێواش هێواش لە کاروباری گشتی کشایەوە.

تەندروستی مادام دی پۆمپادۆر هەمیشە ناسک بووە و ئەویش مرد
لە تەمەنی چل و سێ ساڵیدا، لە ساڵی ١٧٦٤.حوکمڕانییەکەی وەک خاتوون بیست ساڵێکی بێ وێنەی خایاندبوو. دوک دی کرۆی نووسیویەتی: "ئەو لەلایەن هەمووانەوە پەشیمان بووەوە، چونکە میهرەبانانە و یارمەتیدەر بوو بۆ هەموو ئەوانەی لێی نزیک دەبوونەوە."

لێکدانەوە

خاتوونەکەی پاشا ئاگاداری کاتیبوونی دەسەڵاتەکەی بوو، زۆرجار دوای گرتنی پاشا دەچووە ناو جۆرێک لە هێمنی: هەوڵی دەدا زۆرترین پارە کۆبکاتەوە بۆ ئەوەی دوای کەوتنە حەتمیەکەی بیپارێزێت. وە بۆ درێژکردنەوەی ماوەی حوکمڕانییەکەی، لە دادگادا لەگەڵ دوژمنەکانیدا بێبەزەیی دەبێت. بە واتایەکی تر، پێدەچوو دۆخی ئەو داوای تەماح و تۆڵەسەندنەوەیەکی لێ بکات کە زۆرجار دەبێتە هۆی پووچەڵکردنەوەی.

مادام دی پۆمپادۆر لەو شوێنەدا سەرکەوتوو بوو کە هەموو ئەوانی تر شکستیان هێنابوو، چونکە هەرگیز فشاری نەخستە سەر بەختەوەرییەکەی. لەبری ئەوەی لە پێگەی بەهێزی خۆیەوە وەک خاتوونی پاشا قسەی ناشرین بە دەربارەکان بکات، هەوڵیدا پشتگیریان بەدەستبهێنێت. هەرگیز بچووکترین ئاماژەی تەماح و خۆبەزلزانینی ئاشکرا نەکردووە. کاتێک چیتر نەیدەتوانی ئەرکە جەستەییەکانی وەک خاتوونێک ئەنجام بدات، خەمی...

Machine Translated by Google

بیری لەوە کردەوە کەسێک لە جێگادا جێگەی بگرێتەوە. ئەو بە سادەیی هەندێک ستراتیژی بەکارهێنا -هانی پاشای دەدا کە خۆشەویستە گەنجەکان وەربگرێت، دەیزانی کە تا گەنجتر و جوانتر بن، کەمتر مەترسییان لەسەر دروست دەبێت، چونکە ناتوانن لە سۆز و وردبینیدا بەراورد بکەن لەگەڵیدا و بەم زووانە پاشا بێزار دەبن.

پیاوێک کە بە درەخت شاخەوانی ناوبانگی دەرکردبوو، ڕێنمایی کەسێکی دەکرد لە سەرکەوتن بەسەر دارێکی بەرزدا. فەرمانی بە پیاوەکە کرد لقەکانی سەرەوە ببڕێت و، لەم ماوەیەدا، کاتێک پیاوەکە وا دیار بوو مەترسییەکی زۆری لەسەر بوو، پسپۆڕەکە هیچی نەوت.
تەنها کاتێک پیاوەکە دەهاتە خوارەوە و گەیشتبووە بەرزی سەربانەکە، شارەزاکە بانگی کرد و وتی: ئاگاداربە! سەیری هەنگاوەکەت بکە کە دێتە خوارەوە!" لێم پرسی: بۆ وات وت؟ لەو بەرزاییەدا دەیتوانی باز بدات بە درێژایی ڕێگاکە ئەگەر بیویستایە". شارەزاکە وتی: "ئەوە مەبەستە. -تا ئەو کاتەی پیاوەکە لە بەرزاییەکی سەرسوڕهێنەردا هەستابوو و لقەکانی هەڕەشەی شکاندنیان دەکرد، ئەو خۆی ئەوەندە ترسا هیچم نەوت . هەڵە هەمیشە کاتێک مرۆڤ دەگاتە شوێنە ئاسانەکان". ئەم پیاوە لە چینی خوارەوە بوو، بەڵام قسەکانی بە تەواوی لەگەڵ فەرمانی حەکیمەکاندا یەکدەگرت. لە تۆپی پێشدا دەڵێن دوای ئەوەی لە شوێنێکی سەخت دەرتکرد و پێت وایە ئەوەی داهاتوو ئاسانتر دەبێت دڵنیابە تۆپەکە لەدەست دەدەیت.

وتارەکان لە بێکاریدا، کێنکۆ، ژاپۆن، سەدەی چواردەهەم

سەرکەوتن فێڵی سەیر و سەمەرە لەسەر دەروون دەگێڕێت. وا دەکات هەست بە بێهێزی بکەیت، لە هەمان کاتدا دوژمنایەتی و سۆزداری زیاترت دەکات کاتێک خەڵک تەحەدای دەسەڵاتەکەت دەکەن. وا دەکات کەمتر توانای خۆگونجاندن لەگەڵ بارودۆخدا هەبێت. تۆ دێیتە ئەو باوەڕەی کە کارەکتەرەکەت بەرپرسیارترە لە سەرکەوتنەکانت نەک ستراتیژی و پلاندانان. وەک مادام دی پۆمپادۆر پێویستە بزانیت کە ساتەوەختی سەرکەوتنەکەت ساتێکە کە دەبێت زیاتر پشت بە فێڵبازی و ستراتیژی ببەستیت، بنکەی دەسەڵاتت چەسپێنیت، ڕۆڵی بەخت و بارودۆخ لە سەرکەوتنەکانتدا بناسیت و بە وریاییەوە بمێنیتەوە لە بەرامبەر گۆڕانکارییەکانی بەختەوەری خۆتدا. ساتەوەختی سەرکەوتنە کە پێویستە یاری دەرباری بکەیت و لە هەموو کاتێک زیاتر گرنگی بە یاساکانی دەسەڵات بدەیت.

گەورەترین مەترسی لە ساتەوەختی سەرکەوتندا ڕوودەدات.
ناپلیۆن بۆناپارت، ١٧٦٩-١٨٢١

Machine Translated by Google

کلیلی دەسەڵات

دەسەڵات ڕیتم و نەخشی تایبەتی خۆی هەیە. ئەوانەی لە یارییەکەدا سەرکەوتوو دەبن ئەوانەن کە کۆنترۆڵی نەخشەکان دەکەن و بە ئارەزووی خۆیان دەیانگۆڕن، خەڵک لە هاوسەنگیدا دەهێڵنەوە لەکاتێکدا تەمپۆکە دادەنێن. جەوهەری ستراتیژی کۆنترۆڵکردنی ئەوەیە کە چی لە دوای ئەوە دێت و خۆشحاڵی سەرکەوتن دەتوانێت توانای کۆنترۆڵکردنی ئەوەی لە دوای ئەوە دێت بە دوو شێوە تێکبدات. یەکەم: تۆ سەرکەوتنەکەت قەرزاری نەخشێکە کە ئامادەیت هەوڵی دووبارەکردنەوەی بدەیت. هەوڵ دەدەیت بەردەوام بیت لە جوڵەکردن بە هەمان ئاراستە بەبێ ئەوەی بوەستیت بۆ ئەوەی بزانیت ئایا ئەمە هێشتا ئەو ئاراستەیە کە باشترینە بۆ تۆ. دووەم: سەرکەوتن مەیلی ئەوەی هەیە بچێتە سەر سەرت و سۆزداریت دەکات. بە هەستکردن بە بێهێزی، جوڵەی شەڕانگێزانە ئەنجام دەدەیت کە لە کۆتاییدا ئەو سەرکەوتنە هەڵدەوەشێنێتەوە کە بەدەستت هێناوە.

وانەکە سادەیە: بەهێزەکان ڕیتم و نەخشەکانیان دەگۆڕن، ڕێڕەویان دەگۆڕن، خۆیان لەگەڵ بارودۆخدا دەگونجێنن و فێری ئیمپرۆڤیزەکردن دەبن. لەبری ئەوەی ڕێگە بدەن پێی سەماکەرەکانیان بەرەو پێشەوە پاڵیان پێبدەن، هەنگاو دەنێنە دواوە و سەیری کوێ دەکەن. وەک ئەوە وایە خوێنیان جۆرێک لە دژە ژەهری سەرخۆشی سەرکەوتنی هەڵگرتبێت، ڕێگەیان پێبدات هەستەکانیان کۆنترۆڵ بکەن و کاتێک سەرکەوتنیان بەدەستهێناوە، جۆرێک لە وەستانی دەروونییان هەبێت. خۆیان جێگیر دەکەن، فەزای بیرکردنەوە لە ڕووداوەکان بە خۆیان دەدەن، ڕۆڵی بارودۆخ و بەخت لە سەرکەوتنەکانیاندا دەکۆڵنەوە. وەک لە قوتابخانەی سواربوون دەڵێن، دەبێت بتوانیت کۆنترۆڵی خۆت بکەیت پێش ئەوەی بتوانیت کۆنترۆڵی ئەسپەکە بکەیت.

بەخت و هەلومەرج هەمیشە لە دەسەڵاتدا ڕۆڵ دەگێڕن. ئەمەش حەتمییە، و لە ڕاستیدا یارییەکە سەرنجڕاکێشتر دەکات. بەڵام سەرەڕای ئەوەی کە ڕەنگە بیری لێدەکەیتەوە، بەختی باش مەترسیدارترە لە بەختی خراپ. بەختی خراپ وانەی بەنرخ فێر دەکات دەربارەی سەبر و کات و پێویستی ئامادەکاری بۆ خراپترین؛ بەختێکی باش فریوت دەداتە وانەی پێچەوانە، وا دەکات وا بیر بکەیتەوە کە درەوشاوەییەکەت دەتباتە پێشەوە. بەختەوەریت بە ناچاری دەگۆڕێت و کاتێکیش دەگۆڕێت تۆ بە تەواوی بێ ئامادەکاری دەبیت.

بە بڕوای ماکیاڤێلی، ئەمەیە کە سیزار بۆرجیای هەڵوەشاندەوە. سەرکەوتنی زۆری هەبوو، لە ڕاستیدا ستراتیژیستێکی زیرەک بوو، بەڵام بەختی خراپی هەبوو کە بەختێکی باشی هەبوو: پاپایەکی بۆ باوکێک هەبوو. پاشان کاتێک بەختی خراپ بە ڕاستەقینە هەبوو -مردنی باوکی- ئامادە نەبوو بۆی و ئەو دوژمنە زۆرانەی کە دروستی کردبوو خواردیان. ئەو بەختە باشەی کە تۆ بەرز دەکاتەوە یان مۆر لەسەر...

Machine Translated by Google

سەرکەوتن ئەو ساتە دەهێنێت بۆ ئەوەی چاوەکانت بکەیتەوە: چەرخی بەختەوەری بە ئاسانی وەک سەرەوە دەتباتە خوارەوە.
ئەگەر خۆت بۆ کەوتن ئامادە بکەیت، ئەگەری ئەوە کەمترە کە کاتێک ڕوودەدات وێرانت بکات.

ئەو کەسانەی کە ڕاکردنی سەرکەوتنیان هەیە دەتوانن جۆرێک لە تا بگرن، تەنانەت...
کاتێک خۆیان هەوڵدەدەن ئارام بمێننەوە، زۆرجار خەڵکی خوارەوەیان فشاریان لەسەرە بۆ ئەوەی بە شوێنەکەیان تێپەڕن و بچنە ناو ئاوە مەترسیدارەکانەوە. دەبێت ستراتیژێکت هەبێت بۆ مامەڵەکردن لەگەڵ ئەم کەسانە. تەنها بانگەشەی میانڕەوی وات لێدەکات لاواز و بیری بچووک دەرکەویت؛ وا دیارە کە نەتوانیت بەدواداچوون بۆ سەرکەوتنێک بکەیت، دەتوانێت دەسەڵاتت کەم بکاتەوە.

کاتێک ژەنەراڵ و دەوڵەتمەداری ئەسینای پێریکلیس لەساڵی ٤٣٦پێش زایین سەرکردایەتی زنجیرەیەک هەڵمەتی دەریایی کرد لە دەوری دەریای ڕەش، سەرکەوتنە ئاسانەکانی خواستی ئەسینایەکانیان بۆ زیاتر گڕ گرت. خەونیان بە داگیرکردنی میسر و داگیرکردنی فارس و بە کەشتی بەرەو سیسیلیا دەبینی. لە لایەکەوە پێریکلیس بە هۆشداریدان لە مەترسییەکانی لووتبەرزی، دەستی بەسەر ئەم هەستە مەترسیدارانەدا گرت. لە لایەکی ترەوە بە شەڕی بچووک کە دەیزانی دەتوانێت بیباتەوە خۆراکیان پێدەدا، وا دەرکەوتنی دروست دەکرد کە خەریکی پاراستنی زەبری سەرکەوتنە.

ئەو لێهاتووییەی کە پێریکلیس ئەم یارییەی پێکردووە، بەو شتانە ئاشکرا دەبێت کە کاتێک مرد: دیماگۆگەکان دەستیان بەسەردا گرت و ئەسینای پاڵیان پێنا بۆ داگیرکردنی سیسیلیا و لە یەک جوڵەی پەلەدا ئیمپراتۆریەتێکیان لەناوبرد.

زۆرجار ڕیتمی دەسەڵات پێویستی بە گۆڕینی هێز و فێڵبازی هەیە.
زۆر هێز کاردانەوەی دژە دروست دەکات؛ زۆر فێڵبازی، هەرچەندە فێڵبازانە بێت، دەبێتە شتێکی پێشبینیکراو. بەناوی وەستاکەیەوە کاردەکات، شۆگون ئۆدا نۆبوناگا، ژەنەراڵی گەورەی سەدەی شانزەهەمی ژاپۆنی (و ئیمپراتۆری داهاتوو) هیدێیۆشی جارێک ئەندازیاری سەرکەوتنێکی سەرسوڕهێنەری بەسەر سوپای ژەنەراڵ یۆشیمۆتۆی ترسناکدا کرد. شۆگون ویستویەتی لەوە زیاتریش بڕوات، دوژمنێکی بەهێزی دیکە بگرێتەوە و لەت بکات، بەڵام هیدێیۆشی وتە کۆنەکەی ژاپۆنی بیری هێنایەوە: "کاتێک سەرکەوتنت بەدەستهێنا، تارەکانی کڵاوەکەت توند بکەرەوە." بۆ هیدێیۆشی ئەمە ئەو ساتە بوو کە شۆگون لە هێزەوە بگۆڕێت بۆ فێڵبازی و ناڕاستەوخۆ، لە ڕێگەی زنجیرەیەک هاوپەیمانی فریودەرەوە دوژمنەکانی لە دژی یەکتر دانا. بەم شێوەیە بە دەرکەوتنی زۆر شەڕانگێزانە خۆی لە وروژاندنی دژایەتی بێ پێویست دەپاراست. کەواتە کاتێک سەرکەوتوو بوویت، بە نزمییەوە پاڵ بکەوە و دوژمنەکە هێوربکەرەوە و بێکردەوە. ئەم گۆڕانکاریانەی ڕیتم بەهێزێکی بێئەندازەن.

ئەو کەسانەی کە لە نیشانە تێدەپەڕن زۆرجار پاڵنەریان بۆ خواستن بۆ دڵخۆشکردنی وەستایەک بە سەلماندنی خۆبەخشی خۆیان. بەڵام زیادەڕۆیی لە هەوڵدان، مەترسی ئەوەت بۆ دروست دەکات کە وەستاکە گومانت لێبکات. لە چەندین بۆنەدا،

Machine Translated by Google

ژەنەراڵەکانی سەردەمی فیلیپی مەقدۆنی یەکسەر ڕیسوا کران و پلەیان دابەزاند
دوای ئەوەی سەربازەکانیان بەرەو سەرکەوتنێکی گەورە برد؛ یەک سەرکەوتنی دیکەی لەو جۆرە، فیلیپ
بیری کردەوە و لەوانەیە پیاوەکە لەبری ئەوەی ژێردەستە ببێتە ڕکابەر. کەی
تۆ خزمەت بە وەستایەک دەکەیت، زۆرجار ژیرانەیە سەرکەوتنەکانت بە وردی بپێویت، با...
ئەو شکۆمەندی بەدەست بهێنێت و هەرگیز نائارامی نەکات. هەروەها ژیرانەیە کە...ting
نەخشێکی گوێڕایەڵی توند دابنێت بۆ ئەوەی متمانەی خۆی بەدەستبهێنێت. لە سەدەی چوارەمدا
بی سی، کاپتنێک بوو لە ژێر دەستی ژەنەراڵی چینی وو چی کە بەناوبانگە بە توندی
پێش ئەوەی شەڕێک دەست پێبکات هێرشی کردە پێشەوە و لەگەڵ چەند دوژمنێکدا هاتەوە
سەرەکان. پێی وابوو حەماسەتە ئاگرینەکەی خۆی نیشان داوە، بەڵام وو چی نیشانی دا
سەرسام نەبوون. ژەنەراڵەکە بە ئاهێکەوە وتی: ئەفسەرێکی بەتوانا، کاتێک فەرمانی دا
پیاوەکە سەری بڕی، "بەڵام سەرپێچیکار بوو."
ساتێکی تر کە سەرکەوتنێکی بچووک دەتوانێت چانسی گەورەتر تێکبدات
ڕەنگە یەکێک بێت ئەگەر وەستایەک یان سەرووترێک چاکەیەکت پێ بەخشێت: مەترسیدارە
هەڵە بۆ داوای زیاتر. تۆ نائەمنی دەردەکەویت- ڕەنگە هەست بکەیت کە وات کردووە
شایەنی ئەم چاکەیە نییە، و دەبێت تا دەتوانیت دەستی بەسەردا بگرێت کاتێک هەتبووە
چانسەکە، کە ڕەنگە جارێکی تر نەیەتە پێشەوە. وەڵامی دروست ئەوەیە کە قبوڵکردنی...
بە میهرەبانی یارمەتی بدەن و بکشێنەوە. هەر چاکەیەکی دواتر پێویستە بەدەستی بهێنیت
بەبێ ئەوەی پێویست بکات داوای ئەوان بکات.
لە کۆتاییدا ئەو ساتەی کە دەوستیت هاوردەکردنی دراماتیکی گەورەی هەیە. چی
دواجار دێت لە مێشکدا وەک جۆرێک لە خاڵی سەرسوڕمان. نیە
کاتێکی باشترە بۆ وەستان و دوورکەوتنەوە لە دوای سەرکەوتنێک. بەردەوام بە و تۆش...
مەترسی کەمکردنەوەی کاریگەرییەکە، تەنانەت کۆتایی بە شکستهێنان. وەک پارێزەران لەبارەی لێپرسینەوە دەڵێن، "هەمیشە بە
سەرکەوتنێک بوەستە."

وێنە: ئیکاروس لە ئاسمانەوە دەکەوێتە خوارەوە. باوکی دایداڵۆس باڵەکانی مۆم
دروست دەکات کە ڕێگە بەو دوو پیاوە دەدات لە لابیرینتەکە بفڕن و لە مینۆتاور
ڕزگاریان بێت.

ئیکاروس کە بەهۆی هەڵهاتنی سەرکەوتووانە و هەستی فڕینەوە دڵخۆش بووە،
بەرزتر و بەرزتر بەرز دەبێتەوە

Machine Translated by Google

ئێر، تا خۆر باڵەکان
دەتوێتەوە و ئەویش بە
پەلە تا مردن.

دەسەڵات: شازادەکان و کۆمارەکان بە سەرکەوتن ڕازی بن، چونکە کاتێک ئامانجیان زیاترە، بە گشتی دەدۆڕێن. بەکارهێنانی زمانی سووکایەتیکردن بەرامبەر بە دوژمنێک لە خۆبەزلزانینی سەرکەوتنەوە سەرهەڵدەدات، یان لە هیوای درۆینەی سەرکەوتنەوە سەرچاوە دەگرێت، کە ئەم دووەمیان ئەوەندەی لە کردارەکانیاندا وەک لە قسەکانیاندا مرۆڤەکان بەلاڕێدا دەبات؛ چونکە کاتێک ئەم هیوا درۆینە دەستی بەسەر عەقڵدا گرتووە، وا لە مرۆڤەکان دەکات کە لە نیشانەکە تێپەڕن، و دەبێتە هۆی ئەوەی چاکەیەکی دیاریکراو بکەنە قوربانی بۆ باشترێکی نادیار. (نیکۆلۆ ماکیاڤێلی، (١٥٢٧-١٤٦٩

پێچەوانەکردنەوە

وەک ماکیاڤێلی دەڵێت، یان پیاوێک لەناوبەرە یان بە تەواوی بە تەنیا جێی بهێڵە.
دانی نیوە سزا یان برینداركردنی سووک تەنها دوژمنێک دروست دەکات کە تاڵییەکەی لەگەڵ تێپەڕبوونی کاتدا گەشە دەکات، و تۆڵەی خۆی دەکاتەوە. کەواتە کاتێک لە دوژمنێک دەدەیت، سەرکەوتنەکەت تەواو بکە. وردی بکەرەوە بۆ ناو نەبوونی.

لە ساتەوەختی سەرکەوتندا، خۆت لە چەقاندنی ئەو دوژمنەی کە شکستت هێناوە، خۆت ناپارێزیت، بەڵکو لە پێشڕەویکردنی بێ پێویست دژی ئەوانی تر. بێبەزەیی بە لەگەڵ دوژمنەکەت، بەڵام بە زیادەڕەوی دوژمنی نوێ دروست مەکە.

هەندێک هەن کە دوای سەرکەوتنێک لە جاران وریاتر دەبن، کە بە تەنها پێدانی موڵک و ماڵی زیاتریان پێدەبەخشێت کە خەمی لێ بخۆن و بیپارێزن. وریایی تۆ دوای سەرکەوتن هەرگیز نابێت وات لێبکات دوودڵ بیت، یان زەبری هێزت لەدەست بدەیت، بەڵکو وەک پارێزەرێک لە بەرامبەر کردەوەی پەلەکردندا مامەڵە بکات. لە لایەکی دیکەوە، زەبری وەک دیاردەیەک زۆر زیادەڕۆیی تێدا دەکرێت. تۆ سەرکەوتنەکانی خۆت دروست دەکەیت و ئەگەر یەکێکیان بەدوای یەکدا بکەون، ئەوە کاری خۆتە.

باوەڕبوون بە زەبری هێز تەنها دەبێتە هۆی ئەوەی کە سۆزداریت هەبێت، کەمتر مەیلی ئەوەت هەیە بە شێوەیەکی ستراتیژی مامەڵە بکەیت و زیاتر ئامادەیت هەمان شێوازەکان دووبارە بکەیتەوە. زەبری هێز بۆ ئەو کەسانە بەجێبهێڵە کە هیچ شتێکی باشتریان نییە پشتی پێ ببەستن.

Machine Translated by Google

یاسای 48

گریمانە بکە کە فۆرماڵیس

حوکمدان

بە وەرگرتنی شێوە، بە هەبوونی پلانێکی دیار، خۆت دەکەیتەوە بۆ هێرشکردن.
لەبری ئەوەی فۆرمێک بگرێتە بەر بۆ ئەوەی دوژمنەکەت دەستی پێ بگات، خۆت بە گونجاوترین شێوە و لە جوڵەدا بهێڵەرەوە. ئەو
ڕاستییە قبوڵ بکە کە هیچ شتێک دڵنیا نییە و هیچ یاسایەک جێگیر نییە.
باشترین ڕێگە بۆ پاراستنی خۆت ئەوەیە کە وەک ئاو شل و بێ فۆرم بیت؛ هەرگیز گرەو لەسەر سەقامگیری یان ڕێکخستنی
بەردەوام مەکە. هەموو شتێک دەگۆڕێت.

لە هونەرە جەنگییەکاندا گرنگە ستراتیژ شتێکی بێ تێگەیشتن بێت، فۆرمەکە بشاردرێتەوە و جوڵەکان چاوەڕواننەکراو بن، بۆ
ئەوەی ئامادەکاری لە دژی ئەوان مەحاڵ بێت. ئەوەی کە ژەنەراڵێکی باش دەتوانێت بەبێ شکست سەرکەوتن بەدەستبهێنێت،
هەمیشە هەبوونی حیکمەتێکی بێ تێگەیشتن و شێوازی کارکردنە کە هیچ شوێنپێیەک بەجێناهێڵێت. تەنها بێ فۆرمەکان
ناتوانرێت کاریگەرییان لەسەر دروست بکرێت. حەکیمەکان لە ناتەواویدا خۆیان دەشارنەوە، بۆیە هەستەکانیان ناتوانرێت
چاودێری بکرێت؛ ئەوان لە بێ فۆرمدا کاردەکەن، بۆیە هێڵەکانیان ناتوانرێت ببڕدرێن.

کتێبی وەستاکانی هوایانان، چین، سەدەی دووەمی پێش زایین

پێشێلکردنی یاسا

تا سەدەی هەشتەمی پێش زایین، شار-دەوڵەتەکانی یۆنان ئەوەندە گەورە و ئاوەدان بوون کە زەوییان تەواو بوو بۆ
پشتگیریکردنی دانیشتووانەکانیان کە لە فراوانبووندا بوو. بۆیە ڕوویان لە دەریا کرد، لە ئاسیای بچووک، سیسیلیا، نیمچە
دوورگەی ئیتالیا، تەنانەت ئەفریقاش کۆلۆنییان دامەزراند. بەڵام شار-دەوڵەتی سپارتا، بێ وشکانی بوو و بە شاخ دەورە دراوە.
سپارتاکۆسەکان بەهۆی نەبوونی دەستڕاگەیشتن بە دەریای ناوەڕاست، هەرگیز نەبوونە گەلێکی دەریاوان؛ لەبری ئەوە ڕوویان
لە شارەکانی دەوروبەریان کرد و لە زنجیرەیەک ململانێی دڕندانە و توندوتیژدا کە زیاتر لە سەد ساڵ بەردەوام بوو، توانیان
ڕووبەرێکی بێئەندازە داگیر بکەن کە زەوییەکی پێویست بۆ هاووڵاتییان دابین بکات. ئەم چارەسەرە بۆ ئەوان...

Machine Translated by Google

بەڵام کێشەیەکی نوێ و ترسناکتری هێنایە ئاراوە: چۆن دەتوانن خاکە داگیرکراوەکانیان بپارێزن و پۆلیسیان بکەن؟ ئەو گەلە ژێردەستانەی کە فەرمانڕەواییان دەکرد ئێستا ژمارەیان دە بە یەک زیاتر بوو. بە دڵنیاییەوە ئەم جەماوەرە تۆڵەیەکی ترسناکیان لێدەکاتەوە.

چارەسەری سپارتا بریتی بوو لە دروستکردنی کۆمەڵگەیەکی تایبەت بە هونەری جەنگ.
سپارتاکۆسەکان لە دراوسێکانیان توندتر و بەهێزتر و توندتر دەبوون. ئەمە تاکە ڕێگە بوو کە دەیانتوانی سەقامگیری و مانەوەیان مسۆگەر بکەن.
کاتێک کوڕێکی سپارتانی گەیشتە تەمەنی حەوت ساڵ، لە دایکی وەرگیرا و لە یانەیەکی سەربازی دادەنرێت و لەوێ مەشقی شەڕی پێدەکرا و توندترین دیسپلینی بۆ ئەنجامدرا. کوڕەکان لەسەر جێگەی کانیاو دەخەوتن؛ تەنها یەک جل و بەرگی دەرەوەیان بۆ تەرخانکرابوو بۆ ئەوەی بۆ ماوەی ساڵێکی تەواو لەبەری بکەن. ئەوان هیچ کام لە هونەرەکانیان نەخوێند؛ لەڕاستیدا، سپارتاکۆسەکان مۆسیقایان قەدەغە دەکرد، و تەنها ڕێگەیان بە کۆیلەکان دەدا ئەو پیشە دەستییەکان بکەن کە پێویست بوون بۆ بەردەوامبوونیان. تاکە کارامەییەک کە سپارتاکۆسەکان فێریان دەکرد، کارامەیی شەڕ بوو. ئەو منداڵانەی کە وەک کەسی لاواز دەبینران، لە ئەشکەوتێکی شاخدا بەجێهێڵدرابوون تا بمرن. لە سپارتا ڕێگە بە هیچ سیستەمێکی پارە و بازرگانی نەدەدرا؛ ئەوان پێیان وابوو کە سامانی بەدەست هێنراو خۆپەرستی و ناکۆکی دەچێنێت و دیسیپلینی جەنگاوەرەکانیان لاواز دەکات.

تاکە ڕێگەیەک کە سپارتانییەک بتوانێت بژێوی ژیانی پەیدا بکات، کشتوکاڵ بوو، زۆربەی لەسەر زەوییە دەوڵەتییەکان، کە کۆیلەکان کە پێیان دەگوترا هێلۆت، کاریان بۆ دەکرد.
تاکە بیری سپارتاکۆس ڕێگەی پێدا بەهێزترین هێزی پیادەی جیهان دروست بکەن. بە ڕێکوپێکییەکی تەواو ڕێپێوانیان کرد و بە ئازایەتییەکی بێهاوتایەوە شەڕیان کرد. فەلانکسە توند و تۆڵەکانیان دەیانتوانی سوپایەکی دە هێندەی قەبارەی خۆیان زاڵ بکەن، وەک ئەوەی لە شکستپێهێنانی فارسەکان لە تێرمۆپیلا سەلماندیان. ستوونی سپارتایی لە ڕێپێوانەکەدا تیرۆری لە دوژمن دەدا؛ وا دیار بوو هیچ لاوازییەکی نەبوو. بەڵام هەرچەندە سپارتاکۆسەکان خۆیان وەک جەنگاوەری بەهێز سەلماند، بەڵام هیچ بەرژەوەندییەکیان لە دروستکردنی ئیمپراتۆریەتێکدا نەبوو.

ئەوان تەنها دەیانویست ئەوەی پێشتر داگیریان کردبوو بیهێڵنەوە و بەرگری لێبکەن لە بەرامبەر داگیرکەران. دەیان ساڵ بەبێ یەک گۆڕانکاری لەو سیستەمەدا تێدەپەڕین کە ئەوەندە باش سەرکەوتوو بوو لە پاراستنی دۆخی ئێستای سپارتا.

دۆکەکە بە گوێچکە براوەکانەوە

«چ تاوانێکم کردووە کە بەم شێوەیە لەلایەن ئاغای خۆمەوە جەستەم ببردرێت؟» جۆلەر کە گەنجێکی ماستیف بوو، بە بیرکردنەوە هاوارێکی کرد. -لێرەدا مەرجێکی جوانە بۆ سەگێکی خۆنمایشکردنەکانم! چۆن دەتوانم ڕووخساری خۆم لە نێو هاوڕێکانمدا نیشان بدەم؟ ئۆی! پاشای دڕندەکان، یان باشتر بڵێین ستەمکاریان، کە بوێری چارەسەرکردنی هەبوو

Machine Translated by Google

تۆ بەم شێوەیە؟" گلەییەکانی بێ بنەما نەبوون، چونکە هەر ئەو بەیانییە ئاغاکەی سەرەڕای قیژە کونکەرەکانی هاوڕێ گەنجەکەمان،
بە شێوەیەکی بەربەرانە گوێچکە درێژە هەڵواسراوەکانی بڕیبوو. جۆلەر چاوەڕوانی هیچی کەمتری نەبوو لەوەی دەستبەرداری
جنۆکە بێت. لەگەڵ پێشکەوتنی ساڵەکاندا، تێگەیشت کە زیاتر لەوەی کە بەهۆی برینی بەشەکانی جەستەیەوە لەدەستیداوە،
قازانجی کردووە؛ چونکە بەهۆی ئەوەی بە سروشتی مەیلی شەڕکردنی لەگەڵ کەسانی دیکەدا هەبوو، زۆرجار بەم بەشە لە سەد
شوێن شێواوە دەگەڕایەوە ماڵەوە. سەگێکی شەڕانگێز هەمیشە گوێچکەکانی دڕاون. تا کەمتر کەسانی تر بەجێبهێڵین بۆ ئەوەی
دەستیان پێ بگرن باشترە. کاتێک مرۆڤ تەنها خاڵێکی هەیە بۆ بەرگریکردن، پێویستە لە ترسی ڕووداو پارێزراو بێت. بۆ
نموونە مامۆستا جۆلەر وەربگرە، کە بەهۆی ئەوەی بە کۆلارەیەکی چەقۆدار چەکدار بووە و گوێی نزیکەی هێندەی باڵندەیەکی
هەیە، گورگێک سەری سوڕدەمێنێت کە بزانێت لە کوێدا ڕووبەڕووی دەبێتەوە.

ئەفسانە. جین دی لا فۆمتاین، ١٦٩٥-١٦٢١

لە هەمان کاتدا کە سپارتاکۆسەکان پەرەیان بە کولتوری شەڕانگێزی خۆیان دەدا، شار-دەوڵەتێکی دیکە بەرەو ناوبانگێکی
یەکسان بەرز دەبووەوە: ئەسینای پایتەخت. بە پێچەوانەی سپارتا، ئەسینای پایتەخت ڕۆیشتبووە دەریا، نەک ئەوەندە بۆ
دروستکردنی کۆلۆنی بەڵکو بۆ مەبەستی بازرگانی. ئەسینایەکان بوونە بازرگانێکی گەورە؛ دراوەکەیان، "دراوی کۆتر" بەناوبانگ،
لە سەرانسەری دەریای ناوەڕاستدا بڵاوبووەوە. بە پێچەوانەی سپارتانییە ڕەقەکانەوە، ئەسینایەکان بە داهێنانی تەواو وەڵامی
هەموو کێشەیەکیان دەدایەوە، خۆیان لەگەڵ بۆنەکەدا دەگونجێنن و فۆرمی کۆمەڵایەتی نوێ و هونەری نوێیان بە خێراییەکی
باوەڕپێنەکراو دروست دەکرد. کۆمەڵگاکەیان لە گۆڕانی بەردەوامدا بوو. وە لەگەڵ گەشەکردنی دەسەڵاتیان، هاتنە سەر مەترسی
بۆ سەر سپارتاکە بەرگریکارەکان.

لە ساڵی ٤٣١پێش زایین، ئەو شەڕەی کە لە نێوان ئەسینای پایتەخت و سپارتادا خەریک بوو
بۆ ماوەیەکی زۆر دواجار تەقیەوە. بیست و حەوت ساڵ بەردەوام بوو، بەڵام دوای چەندین پێچ و پەنا لە بەختەوەری، دواجار
ئامێری جەنگی سپارتەکان بە سەرکەوتوویی دەرکەوت. ئێستا سپارتاکییەکان فەرماندەیی ئیمپراتۆریەتێکیان دەکرد و
ئەمجارەیان نەیانتوانی لە توێکڵەکەیاندا بمێننەوە. ئەگەر دەستبەرداری ئەوەی بەدەستیان هێنابوو، ئەسینایە لێدراوەکان
خۆیان کۆدەبوونەوە و دژی ئەوان هەڵدەستایەوە و شەڕە درێژخایەنەکەش بە هیچ شێوەیەک دەکرا.

دوای شەڕەکە پارەی ئەسینای ڕژایە ناو سپارتا. سپارتاکۆسەکان لە شەڕدا ڕاهێنانیان پێکرابوو، نەک سیاسەت و
ئابووری؛ چونکە زۆر بەو شتە ڕاهاتوو نەبوون، سامان و شێوازەکانی ژیانی هاوڕێیەتی، وەسوەسەیان دەکرد و سەریان
دەخستە سەر. حاکمەکانی سپارتاکۆس نێردرابوون بۆ ئەوەی حوکمرانی ئەو زەویانە بکەن کە پێشتر خاکی ئەسینای بوون؛
دوور لە ماڵەوە، خۆیان بەدەست خراپترین جۆرەکانی گەندەڵییەوە دا. سپارتا ئەسینای شکستی هێنابوو، بەڵام شێوازی
ژیانی شلەی ئەسینای

Machine Translated by Google

هێواش هێواش دیسیپلینەکەی دەشکاند و ڕێکوپێکی ڕەقی خۆی شل دەکردەوە. وە ئەسینای پایتەختیش لەم نێوەندەدا خۆی لەگەڵ لەدەستدانی ئیمپراتۆریەتەکەی دەگونجاند، توانی وەک ناوەندێکی کولتووری و ئابووری گەشە بکات.

سپارتا بەهۆی گۆڕانکاری لە دۆخی ئێستایەوە سەری لێ شێوا، لاوازتر و لاوازتر بوو.
دوای نزیکەی سی ساڵ لە شکستپێهێنانی ئەسینای پایتەخت، شەڕێکی گرنگی لەگەڵ شار-دەوڵەتی تیبس دۆڕا. نزیکەی لە شەوێکدا ئەم میللەتە کە سەردەمانێک بەهێز بوو، ڕووخا،
هەرگیز بۆ چاکبوونەوە.

لێکدانەوە

لە پەرەسەندنی جۆرەکاندا، زرێپۆشی پارێزەر نزیکەی هەمیشە کارەساتی بەخۆیەوە بینیوە. هەرچەندە چەند شتێکی ئێستسنای هەیە، بەڵام زۆربەی کات توێکڵەکە دەبێتە بنبەستێک بۆ ئەو ئاژەڵەی کە تێیدا داپۆشراوە؛ بوونەوەرەکە خاو دەکاتەوە، ئەمەش وا دەکات کە دۆزینەوەی خۆراک بۆی قورس بێت و دەیکاتە ئامانجی نێچیرەکانی خێرا. ئەو ئاژەڵانەی کە دەچنە دەریا یان ئاسمان، و بە خێرایی و پێشبینی نەکراو دەجوڵێن، بێ سنوور بەهێزتر و دڵنیاترن.

لە ڕووبەڕووبوونەوەی کێشەیەکی جددیدا- کۆنترۆڵکردنی ژمارە باڵاکان- سپارتا
وەک ئاژەڵێک کاردانەوەی هەبووە کە توێکڵێک پەرەپێدەدات بۆ ئەوەی خۆی لە ژینگە بپارێزێت. بەڵام وەک کیسەڵێک، سپارتاکۆسەکان جووڵەیان کردە قوربانی بۆ سەلامەتی.
سێ سەد ساڵ توانیان سەقامگیری بپارێزن، بەڵام بە چ نرخێک؟ ئەوان هیچ کولتوورێکیان نەبوو لە دەرەوەی شەڕ، هیچ هونەرێکیان نەبوو بۆ ڕزگارکردنی گرژییەکان، دڵەڕاوکێیەکی بەردەوامیان لەبارەی دۆخی ئێستاوە نەبوو. لە کاتێکدا دراوسێکانیان بەرەو دەریا دەڕۆیشتن، فێربوون خۆیان لەگەڵ جیهانێکی جووڵەی بەردەوامدا بگونجێنن، سپارتاکۆسەکان خۆیان لە سیستەمی خۆیاندا نێژران. سەرکەوتن بە مانای خاکی نوێ دەبوو بۆ حوکمرانی، کە ئەوان نەیاندەویست؛ شکست بە مانای کۆتایی هاتنی مەکینە سەربازییەکەی ئەوان بوو، کە ئەوانیش نەیاندەویست. تەنها وەستان ڕێگەی پێدەدان لە ژیاندا بمێننەوە. بەڵام هیچ شتێک لە جیهاندا ناتوانێت بۆ هەمیشە جێگیر بمێنێتەوە و ئەو توێکڵە یان سیستەمەی کە پەرەی پێدەدەیت بۆ پاراستنی خۆت، ڕۆژێک دێت پووچەڵبوونەوەت دەسەلمێنێت.

لە دۆسیەی سپارتادا ئەوە سوپای ئەسینای نەبوو کە شکستی پێهێنا، بەڵکو پارەی ئەسینای بوو. پارە بۆ هەموو شوێنێک دەڕژێت کە دەرفەتی ئەوەی هەبێت بچێت؛ ناتوانرێت کۆنترۆڵ بکرێت، یان دروست بکرێت کە لەگەڵ نەخشێکی دیاریکراودا بگونجێت. لە بنەڕەتدا ئاژاوەگێڕییە. وە لە درێژخایەندا پارە ئەسینای کردە داگیرکەر، بە دزەکردنە ناو سیستەمی سپارتایی و خراپکردنی زرێپۆشە پارێزەرەکەی. لە شەڕی نێوان ئەو دوو سیستەمەدا، ئەسینای پایتەخت ئەوەندە شل و داهێنەر بوو کە فۆڕمی نوێی وەرگرت، لە کاتێکدا سپارتا تەنیا دەیتوانی ڕەقتر گەشە بکات تا درزەکانی لێدەهات.

Machine Translated by Google

ئەمە شێوازی کارکردنی جیهانە، جا بۆ ئاژەڵ، چ بۆ کولتوور، یان تاک. لە بەرامبەر توندی و مەترسییەکانی جیهاندا، زیندەوەران بە هەر جۆرێکەوە پاراستن پەرەپێدەدەن- ئاڵای زرێپۆش، سیستەمێکی ڕەق، ڕێورەسمێکی ئاسوودەیی. ڕەنگە بۆ کورتخایەن کار بکات، بەڵام بۆ درێژخایەن کارەسات دەنووسێت.

ئەو کەسانەی کە بەهۆی سیستەمێک و شێوازە نەگۆڕەکانی ئەنجامدانی کارەکانەوە قورساییان لەسەرە، ناتوانن بە خێرایی بجولێن، ناتوانن هەست بە گۆڕانکاری بکەن یان خۆیان لەگەڵ گۆڕانکاریدا بگونجێنن. زیاتر و زیاتر بە هێواشی بە دەوری خۆیاندا دەسوڕێنەوە تاوەکو بە ڕێگای برۆنتۆساوروسدا دەڕۆن. فێربە خێرا بجولێ و خۆت بگونجێنە یان دەخورێت.

باشترین ڕێگا بۆ دوورکەوتنەوە لەم چارەنووسە، گریمانەکردنی بێ فۆرمە. هیچ نێچیرێک نییە
زیندوو دەتوانێت هێرش بکاتە سەر ئەوەی کە ناتوانێت ببینێت.

ڕەچاوکردنی یاسا

کاتێک جەنگی جیهانی دووەم کۆتایی هات و دواجار ژاپۆنییەکان کە لە ساڵی ١٩٣٧دا هێرشیان کردبووە سەر چین، فرێدرانە دەرەوە، ناسیۆنالیستە چینییەکان بە سەرۆکایەتی چیانگ کای شێک بڕیاریان دا کە کاتی ئەوە هاتووە کۆمۆنیستەکانی چین کە ڕکابەرە ڕق لێبووەکانیان لەناوببەن، جارێک و... بۆ هەمووان. نزیک بوو لە ساڵی ١٩٣٥سەرکەوتوو بن، کۆمۆنیستەکانیان ناچار کرد بچنە ناو ڕێپێوانی درێژەوە، ئەو پاشەکشەیە ماندووکەرەی کە ژمارەیان زۆر کەم کردبووەوە. هەرچەندە کۆمۆنیستەکان لە کاتی شەڕی دژی ژاپۆن تا ڕادەیەک چاک بوونەتەوە، بەڵام لە ئێستادا شکستپێهێنانیان قورس نەدەبوو. ئەوان تەنها ناوچە دابڕاوەکانی لادێکانیان کۆنترۆڵ دەکرد، چەکی نائاساییان هەبوو، هیچ ئەزموونێکی سەربازی یان مەشق و ڕاهێنانێکیان نەبوو لە دەرەوەی شەڕی شاخ و هیچ بەشێکی گرنگی چینیان کۆنترۆڵ نەدەکرد، جگە لە ناوچەکانی مەنچوریا، کە دوای پاشەکشەی ژاپۆن توانیبوویان بیگرنە دەست. چیانگ بڕیاریدا باشترین هێزەکانی لە مانچوریا پابەند بکات. شارە گەورەکانی دەگرتە دەست و لەو بنکانەشەوە بەم ناوچە پیشەسازییەی باکووردا بڵاودەبووەوە و کۆمۆنیستەکانی دەبردە دەرەوە. کاتێک مەنچوریا کەوتبوو کۆمۆنیستەکان دەڕووخێن.

لە ساڵانی ١٩٤٥و ٤٦'پلانەکە بە تەواوی کاریگەری هەبوو: ناسیۆنالیستەکان بە ئاسانی شارە گەورەکانی مانچوریییان گرت. بەڵام ئەوەی جێگەی سەرسوڕمانە، لە بەرامبەر ئەم هەڵمەتە ڕەخنەگرانەدا، ستراتیژی کۆمۆنیست هیچ مانایەکی نەبوو. کاتێک ناسیۆنالیستەکان دەستیان بە پاڵنانی خۆیان کرد، کۆمۆنیستەکان بڵاوبوونەوە بۆ ئەو کەسانەی کە لە مەنچوریا دەرچوون. یەکە بچووکەکانیان سوپای ناسیۆنالیستەکانیان هەراسان دەکرد،

Machine Translated by Google

لێرە بۆسەیان بۆ داناوە، بە شێوەیەکی چاوەڕواننەکراو لەوێ پاشەکشەیان کردووە، بەڵام ئەم یەکە پەرشوبڵاوانە هەرگیز پەیوەندییان بەیەکەوە نەبووە، ئەمەش وایکردووە هێرشکردنە سەریان قورس بێت. دەستیان بەسەر شارۆچکەیەکدا دەگرت تەنها بۆ ئەوەی چەند هەفتەیەک دواتر دەستبەرداری شارۆچکەیەک بن. نە پاسەوانی دواوە و نە پێشەنگیان پێکهێنا، وەک جیوە دەجوووڵان، هەرگیز لە یەک شوێن نەدەمانەوە، زەحمەت و بێ فۆرم.

یەکێک لە ڕێگاکانی ئیغراکردن و لە کۆتاییدا هەمیشە کوشندە پەرەپێدانی زرێپۆشی پارێزەر بووە. زیندەوەران دەتوانێت خۆی بپارێزێت بە شاردنەوە، بە خێرایی لە فڕین، بە دژە هێرشی کاریگەر، بە یەکگرتن بۆ هێرش و بەرگری لەگەڵ تاکەکانی تری جۆرەکەی و هەروەها بە داپۆشینی خۆی لەناو پلێت و بڕبڕەی پشتی ئێسکدا.... نزیکەی هەمیشە تاقیکردنەوەی زرێپۆش شکستی هێنا . ئەو بوونەوەرانەی کە وەریدەگرن، مەیلیان هەبووە کە تووشی بێهێز بوون. دەبوو تارادەیەک بە هێواشی بجوڵێن. لێرەوە ناچار بوون بە شێوەیەکی سەرەکی لەسەر خۆراکی سەوزە بژین؛ و بەم شێوەیە بەگشتی ئەوان لە دۆخێکی خراپدا بوون بە بەراورد لەگەڵ دوژمنەکان کە لەسەر خۆراکی ئاژەڵیی خێراتر "قازانج" دەژین: شکستی دووبارەی زرێپۆشی پارێزەر نیشان دەدات کە تەنانەت لە ئاستێکی پەرەسەندنی تا ڕادەیەک نزمدا، عەقڵ سەرکەوتنی بەسەر ماددەیەکی سادەدا بەدەستهێنا. هەر ئەم جۆرە سەرکەوتنەیە کە لە مرۆڤدا بە شێوەیەکی باڵا نموونەی بۆ هاتووە.

تیۆری و ئایینی زانستی، ئی دبلیو بارنز، ١٩٣٣

ناسیۆنالیستەکان ئەمەیان بۆ دوو شت گەڕاندەوە: ترسنۆکی لە بەرامبەر هێزە باڵاکان و بێ ئەزموونی لە ستراتیژیدا. ماو تسێ تونگ، سەرکردەی کۆمۆنیستەکان، زیاتر شاعیر و فەیلەسوف بوو نەک جەنەڕاڵ، لەکاتێکدا چیانگ لە ڕۆژئاوا خوێندنی لە جەنگدا کردبوو و شوێنکەوتووی نووسەری سەربازی ئەڵمانی کارل ڤۆن کلاوزێڤیتز بوو و لەنێو ئەوانی دیکەدا.

بەڵام لە کۆتاییدا نەخشێک لە هێرشەکانی ماودا سەریهەڵدا. دوای ئەوەی ناسیۆنالیستەکان شارەکانیان گرتە دەست و کۆمۆنیستەکانیان جێهێشت بۆ داگیرکردنی ئەو شوێنەی کە بە گشتی بە فەزای بێ کەڵکی مەنچوریا دادەنرا، کۆمۆنیستەکان دەستیان کرد بە بەکارهێنانی ئەو فەزای گەورەیە بۆ گەمارۆدانی شارەکان. ئەگەر چیانگ لە شارێکەوە سوپایەکی بنێرێت بۆ بەهێزکردنی شارێکی تر، ئەوا کۆمۆنیستەکان گەمارۆی سوپای ڕزگارکەریان دەدا. هێزەکانی چیانگ هێواش هێواش شکێندرابوونە یەکەیەکی بچووکتر و بچووکتر، لە یەکتر دابڕان، هێڵەکانی دابینکردن و پەیوەندیکردنیان پچڕا. ناسیۆنالیستەکان هێشتا هێزی ئاگرینی باڵایان هەبوو، بەڵام ئەگەر نەیانتوانی بجوڵێن، چ سوودێکی هەبوو؟

جۆرێک لە تیرۆر بەسەر سەربازە ناسیۆنالیستەکاندا زاڵ بوو. فەرماندەکان کە بە ئاسوودەیی لە هێڵی پێشەوە دوور بوون، ڕەنگە بە ماو پێبکەنن، بەڵام سەربازەکان لە شاخەکاندا شەڕیان لەگەڵ کۆمۆنیستەکاندا کردبوو، و گەیشتبوونە ترس

Machine Translated by Google

زەحمەتکێشییان. ئێستا ئەم سەربازانە لە شارەکانیان دانیشتبوون و سەیری دوژمنە خێراکانیان دەکرد، کە وەک ئاو شل

بوون، لە هەموو لایەکەوە بەسەریاندا دەڕژان.
وا دیار بوو ملیۆنان کەس بوون. هەروەها کۆمۆنیستەکان ڕۆحی سەربازەکانیان گەمارۆدا و بە پڕوپاگەندە بۆردومانیان دەکرد

بۆ ئەوەی مۆراڵیان دابەزێنن و فشاریان بخەنە سەر بیابان.

ناسیۆنالیستەکان لە مێشکیاندا دەستیان کرد بە تەسلیمبوون. شارە گەمارۆدراو و دابڕاوەکانیان تەنانەت پێش
ئەوەی ڕاستەوخۆ هێرشیان بکرێتە سەریان دەستیان بە داڕمان کرد؛ یەک لە دوای یەک بە خێرایی یەک لە دوای یەک
کەوتنە خوارەوە. لە تشرینی دووەمی ساڵی ١٩٤٨، ناسیۆنالیستەکان مەنچوریایان تەسلیمی کۆمۆنیستەکان کرد-
زەربەیەکی زەلیلکەر لە سوپای ناسیۆنالیستی باڵاتر لە ڕووی تەکنیکییەوە، و گورزێک کە لە شەڕەکەدا یەکلاکەرەوە بوو.
تا ساڵی دواتر کۆمۆنیستەکان هەموو چینیان کۆنترۆڵ کرد.

لێکدانەوە

دوو یاری تەختەیی کە بە باشترین شێوە ستراتیژییەکانی جەنگ نزیک دەکەنەوە بریتین لە شەترەنج و یاری ئاسیای .goلە
شەترەنجدا تەختەکە بچووکە. بە بەراورد لەگەڵ ڕۆشتن، هێرشەکە تارادەیەک خێرا دێت، شەڕێکی یەکلاکەرەوە ناچار دەکات.
بە دەگمەن پارە دەدات بۆ کشانەوە، یان قوربانیکردنی پارچەکانت، کە دەبێت لە بوارە سەرەکییەکان چڕ بکرێنەوە. گۆ زۆر
کەمتر فۆرماڵییە. لەسەر تۆڕێکی گەورە یاری دەکرێت، کە ٣٦١ یەکتربڕینی هەیە- نزیکەی شەش هێندەی شوێنی شەترەنج.
بەردی ڕەش و سپی (یەک ڕەنگ بۆ هەر لایەک) لەسەر یەکتربڕەکانی تەختەکە دادەنرێت، یەک بە یەک، لە هەر شوێنێک کە
حەزت لێیە. کاتێک هەموو بەردەکانت ٥٢)بۆ هەر لایەک) لەسەر تەختەکە بوون، مەبەست لێی گۆشەگیرکردنی بەردەکانی
بەرامبەرەکەتە بە گەمارۆدانیان.

حەکیم نە هەوڵی پەیرەوکردنی ڕێگاکانی دێرینەکان دەدات و نە هیچ پێوەرێکی جێگیر بۆ هەموو سەردەمێک دادەمەزرێنێت
بەڵکو شتەکانی سەردەمی خۆی دەکۆڵێتەوە و دواتر خۆی بۆ مامەڵەکردن لەگەڵیان ئامادە دەکات. لە سونگ پیاوێک هەبوو،
کە کێڵگەیەکی دەکرد کە چەقی دارێکی تێدا وەستابوو. جارێک هارێک لەکاتێکدا بە خێرایی ڕادەکات، بە پەلە خۆی بە چەقۆکەدا
کەوت و ملی شکاند و مرد. پاشان پیاوەکە کۆترەکەی فرێدایە لایەک و سەیری ئەو دارەی کرد، بەو هیوایەی کە کۆترێکی
دیکەی دەست بکەوێت. لەگەڵ ئەوەشدا هەرگیز هارێکی دیکەی نەگرت و خۆی لەلایەن خەڵکی سونگەوە گاڵتەیان پێکرا.
ئێستا ئەگەر گریمان کەسێک بیەوێت بە سیاسەتی پاشا سەرەتاییەکان خەڵکی سەردەمی ئێستا بەڕێوە ببات، ئەوا بەتەواوی
هەمان کاری ئەو پیاوە دەکات کە چاودێری دارەکەی دەکرد.

Machine Translated by Google

HAN-FEI-TZU، فەلسەفەی چینی، سەدەی سێیەمی پێش زایین

یارییەکی گۆ- کە لە چین پێی دەوترێت وی-چی- دەتوانێت تا سێ سەد جوڵە بەردەوام بێت. ستراتیژییەکە لە شەترەنج وردتر و شلترە، هێواش هێواش گەشە دەکات؛ تا ئەو نەخشە ئاڵۆزتر بێت کە بەردەکانت لە سەرەتادا لەسەر تەختەکە دروستی دەکەن، ئەوە قورسترە بۆ بەرامبەرەکەت کە لە ستراتیژییەکەت تێبگات. شەڕکردن بۆ کۆنترۆڵکردنی ناوچەیەکی دیاریکراو شایەنی ئەو کێشەیە نییە: دەبێت بە شێوەیەکی گەورەتر بیربکەیتەوە، بۆ ئەوەی ئامادە بیت بۆ قوربانیدانی ناوچەیەک بۆ ئەوەی لە کۆتاییدا زاڵ بیت بەسەر بۆردەکەدا. ئەوەی تۆ بەدوایدا دەگەڕێیت پێگەیەکی چەسپاو نییە بەڵکو جووڵەیە. بە جووڵە دەتوانیت بەرامبەرەکەت لە ناوچە بچووکەکاندا گۆشەگیر بکەیت و دواتر دەوریان بدەیت.

ئامانج لێی کوشتنی پارچەکانی بەرامبەر نییە، وەک لە شەترەنجدا، بەڵکو جۆرێکە لە ئیفلیجی و دارمان. شەترەنج هێڵییە و هەڵوێستە و شەڕانگێزە؛ goناهێڵی و شلە. شەڕانگێزی تا کۆتایی یارییەکە ناڕاستەوخۆیە، کاتێک براوە دەتوانێت بە خێرایی بەردەکانی بەرامبەرەکەی بگرێتەوە.

ستراتیژیستەکانی سەربازی چینی بۆ چەندین سەدە لە ژێر کاریگەری goدان. ئەو
پەندەکان جار و بار بۆ شەڕ بەکارهێنراون؛ ماو تسێ تونگ ئالوودەبووی ویچی بوو و فەرمانەکانی لە ستراتیژییەکانیدا چەسپاوە. بۆ نموونە چەمکێکی سەرەکی وی-چی ئەوەیە کە قەبارەی بۆردەکە بە قازانجی خۆت بەکاربهێنیت، بە هەموو ئاراستەکاندا بڵاوبییتەوە بۆ ئەوەی بەرامبەرەکەت نەتوانێت بە شێوەیەکی هێڵی سادە جووڵەکانت تێبگات.

جارێک ماو نووسیویەتی: "هەموو چینییەک دەبێ بە ئاگادارییەوە خۆی فڕێ بداتە ناو ئەم شەڕەی نەخشەی جیگسۆ" دژی ناسیۆنالیستەکان. لە کاتی ڕۆشتندا پیاوەکانت بە شێوەیەکی جیگسۆ دابنێ، بەرامبەرەکەت خۆی لەدەست دەدات لە هەوڵی ئەوەدا بزانێت کە تۆ لە چیدایت. یان کات بەفیڕۆ دەدات لە شوێنکەوتنت یان وەک چیانگ کای شێک وا گریمانە دەکات کە تۆ بێتوانایت و شکست دەهێنێت لە پاراستنی خۆی. وە ئەگەر سەرنجی لەسەر تاکە ناوچەکان بێت، وەک ستراتیژی ڕۆژئاوا ئامۆژگاری دەکات، ئەوا دەبێتە کۆترێکی دانیشتوو بۆ گەمارۆدان. لە شێوازی جەنگی وی-چیدا ، تۆ مێشکی دوژمن دەورە دەدەیت، یارییە دەروونییەکان و پڕوپاگەندە و تاکتیکی تووڕەکردن بەکاردەهێنیت بۆ سەرلێشێواندن و بێهیواکردن. ئەمە ستراتیژی کۆمۆنیستەکان بوو- بێ فۆرمێکی ڕواڵەتی کە دوژمنەکەیان سەرلێشێواو و ترساند.

لەو شوێنانەی کە شەترەنج هێڵکاری و ڕاستەوخۆیە، یارییە کۆنەکەی ڕۆ نزیکترە لەو جۆرە ستراتیژییە کە پەیوەندیدار دەبێت لە جیهانێکدا کە شەڕەکان بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ، لە ناوچە فراوان و شل و شلەکاندا دەکرێت. ستراتیژییەکانی ئەبستراکت و فرەڕەهەندن، فرۆکەیەک لە دەرەوەی کات و شوێن نیشتەجێن: فرۆکەیەکی ستراتیژیست

Machine Translated by Google

ئەقڵ. لەم فۆرمە شلەی شەڕدا، جووڵە بە نرخ دەزانیت لەبری پێگە.

خێرایی و جووڵەت وا دەکات پێشبینی جوڵەکانت مەحاڵ بێت؛ ناتوانێت لە تۆ تێبگات، دوژمنەکەت ناتوانێت هیچ ستراتیژییەک بۆ شکستپێهێنانت پێکبهێنێت. لەبری ئەوەی لەسەر خاڵە تایبەتەکان جێگیر بکەیت، ئەم فۆرمە ناڕاستەوخۆیەی شەڕ بڵاودەبێتەوە، هەروەک چۆن دەتوانیت سروشتی گەورە و پچڕاوی جیهانی ڕاستەقینە بە قازانجی خۆت بەکاربهێنیت. وەک هەڵمێک بە. هیچ شتێکی پتەو مەدە بە بەرامبەرەکانت بۆ ئەوەی هێرش بکەنە سەر؛ سەیری بکە کە خۆیان ماندوو دەکەن و بەدوای تۆدا دەگەڕێن، هەوڵدەدەن ڕووبەڕووی ئەو زەحمەتییە ببنەوە. تەنها بێ فۆرم ڕێگەت پێدەدات بەڕاستی دوژمنەکانت سەرسام بکەیت- تا ئەو کاتەی کە دەزانن لە کوێیت و لە چیدایت، زۆر درەنگ بووە.

کاتێک دەتەوێت شەڕمان لەگەڵ بکەیت، ئێمە ڕێگەت پێنادەین و تۆش ئێمە نادۆزیتەوە. بەڵام کاتێک دەمانەوێت شەڕت لەگەڵ بکەین، دڵنیا دەبینەوە لەوەی کە ناتوانیت دوور بکەویتەوە و بە چوارگۆشە لێت دەدەین ... و دەتسڕینەوە.... دوژمن پێشڕەوی دەکات، ئێمە پاشەکشە دەکەین؛ ئۆردوگاکانی دوژمن، ئێمە هەراسان دەکەین؛ دوژمن ماندوو دەکات، ئێمە هێرش ئەنجامدان.

ماو تسێ تونگ، ١٨٩٣-١٩٧٦ژەنەڕاڵ ڕۆمێل وەک ڕۆشنبیرێکی داهێنەر لە پاتۆن

تێپەڕاند.... ڕۆمێل خۆی لە فۆرماڵیزمی سەربازی بەدوور گرت. هیچ پلانێکی جێگیر نەبوو لەوەی کە بۆ پێکداداانی سەرەتایی مەبەست بوو؛ دواتر تاکتیکەکانی خۆی بۆ ئەوەی لەگەڵ دۆخە تایبەتەکاندا بگونجێت لەگەڵ سەرهەڵدانیان. بڕیاردەرێکی خێرا وەک ڕەشەبا بوو، لە ڕووی جەستەییەوە خێراییەکەی پاراست کە لەگەڵ عەقڵیەتی چالاکەکەیدا بگونجێت. لە دەریایەکی قەدەغەکراوی خۆڵدا، لە ژینگەیەکی ئازاددا کاردەکات. جارێک ڕۆمێل هێڵەکانی بەریتانیای لە ئەفریقا پچڕاند، هەموو بەشی باکووری کیشوەرەکەی بەڕوویدا کردەوە. ڕۆمێل بە بەراورد ئازاد لە دەسەڵاتی بڕبڕەی پشتی بەرلین، بەبێ گوێدانە فەرمانەکانی تەنانەت لە خودی هیتلەرەوە لە بۆنەیەکدا، ڕۆمێل یەک لە دوای یەک ئۆپەراسیۆنێکی سەرکەوتووی جێبەجێ دەکرد تا زۆربەی باکووری ئەفریقای لە ژێر کۆنترۆڵی خۆیدا بوو و قاهیرە لە پێیەکانیدا دەلەرزی.

هونەری جەنگی بردنەوە، جەیمس مرازێک، ١٩٦٨

کلیلی دەسەڵات

ئاژەڵی مرۆڤ بە دروستکردنی بەردەوامی فۆرمەکان جیا دەکرێتەوە. بە دەگمەن هەستەکانی خۆی ڕاستەوخۆ دەردەبڕێت، لە ڕێگەی زمانەوە فۆرمیان پێدەبەخشێت، یان...

Machine Translated by Google

لە ڕێگەی ڕێورەسمە پەسەندکراوەکانی کۆمەڵایەتییەوە. ئێمە ناتوانین هەستەکانمان بەبێ فۆرمێک بگەیەنین.

بەڵام ئەو فۆرمانەی کە ئێمە دروستی دەکەین بەردەوام دەگۆڕدرێن- لە مۆدەدا، لە ستایلدا، لە هەموو ئەو دیاردە مرۆییانەدا کە نوێنەرایەتی مەزاجی ساتەکە دەکەن.
ئێمە بەردەوام ئەو فۆرمانە دەگۆڕین کە لە نەوەکانی پێشووەوە بە میراتمان وەرگرتووە و ئەم گۆڕانکاریانەش نیشانەی ژیان و زیندووبوونن. بەڕاستی ئەو شتانەی ناگۆڕدرێن، ئەو فۆرمانەی ڕەق دەبنەوە، دێن وەک مردن سەیرمان بکەن و ئێمەش لەناویان دەبەین. گەنجەکان ئەمە بە ڕوونیترین شێوە نیشان دەدەن: نارەحەت بوون بەو فۆرمانەی کۆمەڵگا بەسەریاندا دەسەپێنێت، هیچ ناسنامەیەکی دیاریکراویان نییە، یاری بە کارەکتەرەکانی خۆیان دەکەن، هەوڵی جۆراوجۆری دەمامک و پۆز دەدەن بۆ دەربڕینی خۆیان. ئەمە ئەو زیندووبوونەیە کە بزوێنەری فۆرم دەجوڵێنێت، گۆڕانکاری بەردەوام لە ستایلدا دروست دەکات.

زۆرجار دەسەڵاتدارەکان کەسانێکن کە لە تەمەنی گەنجیدا داهێنانێکی بێئەندازەیان نیشانداوە لە دەربڕینی شتێکی نوێ لە ڕێگەی فۆرمێکی نوێوە. کۆمەڵگا دەسەڵاتیان پێدەبەخشێت، چونکە برسییەتی لەم جۆرە تازەگەرییە و پاداشتی دەداتەوە. کێشەکە دواتر دێت، کاتێک زۆرجار کۆنەپەرستانە و خاوەنداریێتی دەبن.

ئیتر خەون بە دروستکردنی فۆرمی نوێ نابینن؛ ناسنامەکانیان دانراوە، خووەکانیان چەقاوە و ڕەقبوونیان وایان لێدەکات ببنە ئامانجێکی ئاسان. هەمووان هەنگاوی داهاتوویان دەزانن. لەبری ئەوەی داوای ڕێز بکەن بێزارییان لێدەکەوێتەوە: لە شانۆ دابەزە! ئێمە دەڵێین، با کەسێکی تر، کەسێکی گەنجتر، میوانداریمان بکات. کاتێک لە ڕابردوودا قفڵ دەکرێن، بەهێزەکان کۆمیدی دەردەکەون- ئەوان میوەی زۆر پێگەیشتوون، چاوەڕێی کەوتنە خوارەوەن لە دارەکەوە.

دەسەڵات تەنیا کاتێک دەتوانێت گەشە بکات کە لە فۆرمەکانیدا نەرم و نیان بێت. بێ فۆرم بوون، ئەوە نییە
بێ شێوە بێت؛ هەموو شتێک فۆرمێکی هەیە- مەحاڵە لێی دوور بکەویتەوە. بێ فۆرمی دەسەڵات زیاتر لە ئاو، یان جیوە دەچێت، فۆڕمی هەرچییەک لە دەوری خۆیدا دەگرێت. بە بەردەوامی لە گۆڕاندا، هەرگیز پێشبینی ناکرێت.

زلهێزەکان بەردەوام فۆرم دروست دەکەن و دەسەڵاتیان لەو خێراییە سەرچاوە دەگرێت کە دەتوانن پێی بگۆڕدرێن. بێ فۆرمیان لە چاوی دوژمندایە کە ناتوانێت بزانێت چییان کردووە و بەم پێیەش هیچ شتێکی تۆکمەی نییە بۆ هێرشکردنە سەر. ئەمە پۆزی سەرەکی دەسەڵاتە: دەستنەکەوتوو، بەقەد خوداوەند عەطارد زەحمەت و خێرا، کە دەیتوانی هەر فۆرمێک بگرێتەبەر کە پێی خۆش بوو و ئەم توانایەی بەکارهێنا بۆ وێرانکردنی چیای ئۆلۆمپی.

دروستکراوەکانی مرۆڤ بەرەو ئەبستراکت پەرەدەسەنن، بەرەو زیاتر دەروونی و کەمتر ماددی بوون. ئەم پەرەسەندنە لە هونەردا ڕوونە، کە لەم سەدەیەدا، دۆزینەوەی گەورەی ئەبستراکت و چەمکگەرایی کرد؛ هەروەها دەتوانرێت لە سیاسەتدا ببینرێت، کە بە تێپەڕبوونی کات کەمتر بە ئاشکرا توندوتیژ بوون، زیاتر

Machine Translated by Google

ئاڵۆز و ناڕاستەوخۆ و مێشک. شەڕ و ستراتیژیش ئەم شێوازەیان پەیڕەو کردووە. ستراتیژی لە دەستکاریکردنی سوپاکان لەسەر وشکانی دەستی پێکرد، جێگیرکردنیان لە پێکهاتەی ڕێکخراودا؛ لەسەر زەوی، ستراتیژی تارادەیەک دوو ڕەهەندییە، و لەلایەن تۆپۆگرافیاوە کۆنترۆڵ دەکرێت. بەڵام هەموو زلهێزەکان سەرەنجام چوونەتە دەریا، بۆ بازرگانی و کۆلۆنیالیزم. وە بۆ پاراستنی ڕێڕەوی بازرگانی خۆیان ناچار بوون فێری شەڕکردن بن لە دەریادا. شەڕی دەریایی پێویستی بە داهێنانێکی گەورە و بیرکردنەوەی ئەبستراکت هەیە، بەو پێیەی هێڵەکان بەردەوام لە گۆڕاندان. کاپتنەکانی هێزی دەریایی خۆیان جیا دەکەنەوە بە توانای خۆیان بۆ خۆگونجاندن لەگەڵ شلەی ڕستەیی زەوی و سەرلێشێواندنی دوژمن بە فۆرمێکی ئەبستراکت و پێشبینیکردنی سەخت. ئەوان لە ڕەهەندی سێیەمدا کاردەکەن: عەقڵ.

زرێپۆشی کارەکتەری

بۆ ئەنجامدانی ئەو ڕێگرییە غەریزەییەی کە جیهانی مۆدێرن داوای دەکات و بتوانێت ڕووبەڕووی ئەو وەستانی وزە ببێتەوە کە لە ئەنجامی ئەم ڕێگرییەوە دێتە ئاراوە، ئیگۆ دەبێت گۆڕانکاری بەسەردا بێت. ئیگۆ، واتە ئەو بەشەی کەسەکە کە بەر مەترسی کەوتووە، کاتێک ڕەق دەبێتەوە، وەک دەڵێین، کاتێک بەردەوام تووشی هەمان یان هاوشێوەی ناکۆکی لە نێوان پێویستی و جیهانێکی دەرەکی ترسناک دەبێت. لەم پرۆسەیەدا شێوازێکی درێژخایەن و ئۆتۆماتیکی کاردانەوەی کاردانەوە بەدەست دەهێنێت، واتە "کارەکتەری" خۆی. وەک ئەوە وایە کەسایەتی سۆزداری خۆی زرێپۆش بکات، وەک ئەوەی ئەو توێکڵە ڕەقەیەی کە پەرەی پێدەدات، مەبەست لێی لادان و لاوازکردنی لێدانەکانی جیهانی دەرەوە و هەروەها هاوارکردنی پێداویستییەکانی ناوەوە بێت. ئەم زرێپۆشە وا دەکات کەسەکە کەمتر هەستیار بێت بەرامبەر بە ناخۆشی، بەڵام جووڵەی ئارەزووی سێکسی و شەڕانگێزی سنووردار دەکات و بەم شێوەیە توانای دەستکەوت و چێژ کەمدەکاتەوە. ئێمە دەڵێین ئیگۆ کەمتر نەرم و نیان بووە و ڕەقتر بووە و توانای ڕێکخستنی ئابووری وزە بەندە بە ڕادەی زرێپۆشەکەوە.

ویلهێلم ڕیچ، ١٨٩٧-١٩٥٧

گەڕانەوە بۆ سەر وشکانی، شەڕی گەریلاش ئەم پەرەسەندنە بەرەو...

ئەبستراکتکردن. ڕەنگە تی ئێی لۆڕێنس یەکەم ستراتیژیستێکی مۆدێرن بووبێت کە تیۆری پشت ئەم جۆرە شەڕە پەرەپێدا، و بیخاتە بواری جێبەجێکردنەوە.

بیرۆکەکانی کاریگەرییان لەسەر ماو هەبوو، کە لە نووسینەکانیدا هاوتایەکی ڕۆژئاوایی نادیار لەگەڵ وی-چی دۆزیەوە. لۆڕێنس لەگەڵ عەرەبەکان کاریان دەکرد کە شەڕیان بۆ خاکەکەیان دەکرد دژی تورکەکان. بیرۆکەی ئەو ئەوە بوو کە عەرەبەکان تێکەڵ بە...

Machine Translated by Google

بیابانێکی فراوان، هەرگیز ئامانجێک دابین ناکات، هەرگیز لە یەک شوێن پێکەوە کۆنابێتەوە.
لە کاتێکدا تورکەکان خەریکی خەبات بوون بۆ شەڕکردن لەگەڵ ئەم سوپایە هەڵماوییە، خۆیان بە تەنک بڵاوکردەوە و وزەیان بەفیڕۆ دەدا لە جوڵەکردن لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێکی تر. هێزی ئاگرینی باڵایان هەبوو بەڵام عەرەبەکان دەستپێشخەریەکەیان هێشتەوە بە یاریکردنی پشیلە و مشک، هیچیان بە تورکەکان نەدا کە دەستی پێ بگرن، مۆراڵیان لەناوبرد. لۆرێنس نووسیویەتی: زۆربەی شەڕەکان شەڕی بەرکەوتن بوون.... شەڕی ئێمە دەبێ شەڕی دابڕان بێت.

"دەبوو دوژمن بە هەرەشەی بێدەنگی بیابانێکی فراوانی نەناسراو کۆنترۆڵ بکەین، خۆمان ئاشکرا نەکەین تا هێرش دەکەین."

ئەمە دوا فۆڕمی ستراتیژییە. شەڕی خەریکبوون بووەتە
زۆر زۆر مەترسیدار و تێچووی زۆری دەوێت؛ ناڕاستەوخۆ و دەستنەکەوتوویی ئەنجامێکی زۆر باشتر بەدەست دەهێنێت بە تێچووی زۆر کەمتر. تێچووی سەرەکی، لە ڕاستیدا، دەروونییە- ئەو بیرکردنەوە کە پێویستە بۆ ڕێکخستنی هێزەکانت لە نەخشەی پەرشوبڵاودا، و بۆ تێکدانی عەقڵ و دەروونناسی نەیارەکانت. وە هیچ شتێک لە بێ فۆڕم زیاتر تورەیان ناکات و سەریان لێ شێوا. لە جیهانێکدا کە شەڕەکانی دابڕان ڕێکوپێکی ڕۆژانە، بێ فۆڕم زۆر گرنگە.

یەکەم مەرجی دەروونی بێ فۆرم ئەوەیە کە خۆت ڕابهێنیت بۆ...
هیچ شتێک بە شێوەیەکی شەخسی وەرمەگرە. هەرگیز هیچ بەرگرییەک نیشان مەکە. کاتێک بەرگریکارانە مامەڵە دەکەیت، هەستەکانت نیشان دەدەیت، فۆرمێکی ڕوون ئاشکرا دەکەیت. نەیارەکانت تێدەگەن کە دەمارێکیان لێداوە، پاژنەی ئەکیل. وە دووبارە و سێبارە لێی دەدەن. بۆیە خۆت ڕابهێنە کە هیچ شتێک بە کەسی وەرنەگریت. هەرگیز مەهێڵە کەس پشتت بەرز بکاتەوە. وەک تۆپێکی خلیسک بە کە ناگیرێت: با کەس نەزانێت چی دەگاتە دەستت، یان لاوازییەکانت لە کوێدان. دەموچاوت بکە بە دەمامکێکی بێ فۆڕم و هاوکار و نەیارە پیلانگێڕەکانت تورە و سەرلێشێواو دەکەیت.

یەکێک لەو کەسانەی کە ئەم تەکنیکەی بەکارهێناوە بارۆن جەیمس ڕۆتشیلد بووە. جوولەکەیەکی ئەڵمانی لە پاریس، لە کولتوورێکدا کە بە شێوەیەکی یەکلاکەرەوە نادۆستانە لەگەڵ بیانییەکان، ڕۆتشیلد هەرگیز هیچ هێرشێکی بە شێوەیەکی شەخسیی نەکردە سەری و نیشانی نەدا کە بە هیچ شێوەیەک ئازاری پێگەیشتووە. جگە لەوەش خۆی لەگەڵ کەشوهەوای سیاسیدا گونجاند، هەرچییەک بووبێت- دەسەڵاتی پاشایەتی ڕەق و ڕەقیی پاشایەتیی نۆژەنکردنەوەی لویسی هەشتەم، سەردەمی بۆرژوازیی لویس فیلیپ، شۆڕشی دیموکراسی ساڵی ،١٨٤٨لویس ناپلیۆنی سەرهەڵداو لە ساڵی اد١٨٥٢تاجی ئیمپراتۆری لەسەر دانا. ڕۆتشیلد یەکێکیان قبوڵ کرد و هەمووی، و تێکەڵ بوو. ئەو توانای ئەوەی هەبوو دووڕوو یان هەلپەرست دەرکەوێت چونکە بەهای پارەکەی هەبوو نەک سیاسەتەکەی؛ پارەکەی دراوی دەسەڵات بوو. لە کاتێکدا کە خۆی گونجاند و گەشەسەند، لە دەرەوە هەرگیز فۆڕمێکی نیشان نەدا، هەموو ئەو خێزانە گەورانەی دیکە کە سەدەەکەیان بە دەوڵەمەندی بێئەندازە دەستپێکردبوو، لە گۆڕانکارییە ئاڵۆزەکانی ئەو سەردەمەدا وێران بوون

Machine Translated by Google

و وەرچەرخانەکانی بەختەوەری. خۆیان بە ڕابردووەوە گرێدا، باوەشی فۆرمێکیان ئاشکرا کرد.

بە درێژایی مێژوو شێوازی بێ فۆرمی حوکمڕانی بە لێزانترین شێوە لەلایەن ئەو شاژنە پراکتیزە کراوە کە بە تەنیا حوکمڕانی دەکات. شاژن لە پێگەیەکی ڕیشەیی جیاوازدایە لە پاشا؛ چونکە ژنە، ئەگەری زۆرە ڕەعیەت و دەربارەکانی گومانیان لە توانای حوکمڕانی، هێزی کارەکتەری هەبێت. ئەگەر لە هەندێک خەباتی ئایدیۆلۆژیدا لایەنێک بێت، دەوترێت لە وابەستەیی سۆزدارییەوە مامەڵە دەکات. بەڵام ئەگەر هەستەکانی سەرکوت بکات و ڕۆڵی تاکرەو ببینێت، بە مۆدەی پیاوانە، ئەوا ڕەخنەی خراپتر وروژێنێت. کەواتە شاژنەکان یان بە سروشت یان بە ئەزموون مەیلیان هەیە شێوازێکی نەرم و نیان لە حوکمڕانیدا بگرنەبەر کە لە کۆتاییدا زۆرجار بەهێزترە لە فۆرمی ڕاستەوخۆتر و نێرینە.

دوو سەرکردەی ژن کە نموونەی شێوازی بێ فۆرم لە حوکمڕانیدا دەهێننەوە بریتین لە شاژنە ئەلیزابێسی ئینگلتەرا و ئیمپراتۆری کاترینی گەورەی ڕووسیا. لە شەڕە توندوتیژەکانی نێوان کاسۆلیک و پرۆتستانتەکاندا، ئەلیزابێس ڕێڕەوێکی ناوەندی بەڕێوەبرد. ئەو خۆی لە هاوپەیمانییەکان بەدوور دەگرت کە پابەندی بکات بە لایەکەوە و بە تێپەڕبوونی کات زیان بە وڵات دەگەیەنێت. توانی وڵاتەکەی بە ئارامی بهێڵێتەوە تا ئەو کاتەی کە بەهێز بوو بۆ شەڕ. حوکمڕانییەکەی یەکێک بوو لە شکۆمەندترینەکانی مێژوو بەهۆی توانای باوەڕپێنەکراوی خۆی بۆ گونجاندن و ئایدۆلۆژیای نەرم و نیان.

کاترینی گەورەش شێوازێکی ئیمپرۆڤیزەیی بۆ حوکمڕانی پەرەپێدا.
دوای ئەوەی هاوسەرەکەی ئیمپراتۆر پیتەری دووەمی لە پۆستەکەی لابرد و تاکە کۆنترۆڵی ڕووسیای لە ساڵی ١٧٦٢دا گرتە دەست، کەس پێی وا نەبوو کە لە ژیاندا دەمێنێتەوە. بەڵام ئەو هیچ بیرۆکەیەکی پێشوەختەی نەبوو، نە فەلسەفە و تیۆرێکی نەبوو کە سیاسەتەکانی دیکتە بکات.
هەرچەندە بیانییە (لە ئەڵمانیاوە هاتووە)، بەڵام لە مەزاجەکانی ڕووسیا تێدەگەیشت، و چۆن بە تێپەڕبوونی ساڵان گۆڕانکاری بەسەردا هات. ئاماژەی بەوەشکردووە، "دەبێت مرۆڤ بەجۆرێک حوکمڕانی بکات کە خەڵکەکەی پێیانوابێت خۆیان دەیانەوێت ئەو کارە بکەن کە فەرمانی پێدەکات" و بۆ ئەوەی ئەمە بکات دەبوو هەمیشە هەنگاوێک لە پێش ئارەزووەکانیانەوە بێت و خۆی لەگەڵ بەرخۆدانەکانیان بگونجێنێت. بە هەرگیز ناچار نەکردنی ئەو پرسە، لە ماوەیەکی کورتدا چاکسازی لە ڕووسیادا کرد.

ئەم شێوازە ژنانە و بێ فۆرمەی حوکمڕانی ڕەنگە وەک ڕێگەیەک لە...
لە ژێر بارودۆخێکی سەختدا سەرفراز بووە، بەڵام بۆ ئەوانەی لە ژێر ئەو بارودۆخەدا خزمەتیان کردووە، ئیغراکردنێکی بێئەندازەی سەلماندووە. بەهۆی شلبوونەوە، تاڕادەیەک ئاسانە بۆ ڕەعیەتەکانی گوێڕایەڵی بن، چونکە کەمتر هەست بە زۆرەملێ دەکەن، کەمتر چەماونەتەوە بۆ ئایدۆلۆژیای فەرمانڕەواکەیان. هەروەها بژاردەکان دەکاتەوە کە پابەندبوون بە عەقیدێکەوە دایاندەخات. بەبێ ئەوەی پابەند بێت بە لایەنێکەوە، ڕێگە بە فەرمانڕەوا دەدات کە یاری بە دوژمنێک بکات لە لایەنێکی ترەوە. ڕەنگە فەرمانڕەوا ڕەقەکان بەهێز دەرکەون، بەڵام لەگەڵ تێپەڕبوونی کاتدا ئەوان...

Machine Translated by Google

نەگۆڕی دەمارەکان دەپۆشێت، و کەسەکانیان ڕێگایەک دەدۆزنەوە بۆ ئەوەی لە شانۆوە پاڵیان پێبدەن. فەرمانڕەوا نەرم و نیان
و بێ فۆرمەکان زۆر ڕەخنەیان لێدەگیرێت، بەڵام بەرگە دەگرن و لە کۆتاییدا مرۆڤەکان دێن بۆ ئەوەی خۆیان لەگەڵیاندا
بناسێنن، بەو پێیەی ئەوان وەک ڕەعیەتەکانیانن- لەگەڵ بادا دەگۆڕدرێن، کراوەن بەڕووی بارودۆخدا.

سەرەڕای نارەحەتی و دواکەوتن، شێوازی ڕژێنەری دەسەڵات بەگشتی لە کۆتاییدا سەرکەوتن بەدەست دەهێنێت، هەروەک
چۆن لە کۆتاییدا ئەسینای پایتەخت لە ڕێگەی پارەکەی و کولتوورەکەیەوە سەرکەوتنی بەسەر سپارتادا بەدەستهێنا. کاتێک خۆت
دەبینیتەوە لە ململانێ لەگەڵ کەسێکی بەهێزتر و ڕەقتر، ڕێگەی پێبدە سەرکەوتنێکی سات و سات بەدەستبهێنێت. پێدەچێت
کڕنۆش بۆ باڵادەستی خۆیان بنێن. پاشان بە بێ فۆرم و گونجاندن، هێواش هێواش خۆت بخەرە ناو ڕۆحیانەوە. بەم شێوەیە
بەبێ ئاگاداری دەیانگریت، چونکە کەسانی ڕەق هەمیشە ئامادەن بۆ بەرپەرچدانەوەی لێدانی ڕاستەوخۆ بەڵام بێدەسەڵاتن
بەرامبەر بە ورد و ئیشارەتەکان. بۆ ئەوەی لە ستراتیژییەکی لەو جۆرەدا سەرکەوتوو بیت دەبێت یاری بە چەقەڵ بکەیت- لە
ڕووکەشدا یەکسان بیت، لە هەمان کاتدا لە ناوەوە دوژمنەکەت دەشکێنیت.

بۆ چەندین سەدە ژاپۆنییەکان بە میهرەبانییەوە بیانییەکانیان قبوڵ دەکرد، و وا دەرکەوت کە ئامادەی کولتوور و کاریگەرییە
بیانییەکان بوون. جواو ڕۆدریگێز، قەشەیەکی پورتوگالی کە لە ساڵی ١٥٧٧گەیشتە ژاپۆن و ساڵانێکی زۆر لەوێ ژیاوە،
نووسیویەتی، "من سەرسامم بە ئامادەیی ژاپۆنییەکان بۆ هەوڵدان و قبوڵکردنی هەموو شتێکی پورتوگالی". لە شەقامەکاندا
ژاپۆنییەکانی بینی کە جلوبەرگی پورتوگالییان لەبەردا بوو، تەسبیح لە ملی و خاچ لە چەناگە. ڕەنگە ئەمە وەک کولتوورێکی لاواز
و گۆڕاو دەرکەوێت، بەڵام گونجانی ژاپۆن لە ڕاستیدا وڵاتەکەی پاراست لە هەبوونی کولتوورێکی نامۆ کە بەهۆی لەشکرکێشی
سەربازییەوە سەپێنرابوو. پورتوگالی و ڕۆژئاواییەکانی دیکەی ڕاکێشا بۆ ئەوەی باوەڕیان بەوە هەبێت کە ژاپۆنییەکان ملکەچی
کولتوورێکی باڵاترن لە کاتێکدا لە ڕاستیدا ڕێگاکانی کولتوری بیانی تەنیا مۆدەیەک بوون کە دەبێ لەبەریان بکرێت و دۆفیان لێ
بکرێت.

لە ژێر ڕووکەشدا کولتوری ژاپۆنی گەشەی کرد. ئەگەر ژاپۆنییەکان لە کاریگەرییە دەرەکییەکاندا ڕەق بووایە و هەوڵی
بەرەنگاربوونەوەی بدایە، ڕەنگە تووشی ئەو برینانە بوونایە کە ڕۆژئاوا بەسەر چیندا گەیاندووە. ئەوە هێزی بێ فۆرمییە- هیچ
شتێک بە دەستدرێژکار نادات کە کاردانەوەی بەرامبەری هەبێت، هیچ شتێک نادات کە لێی بدات.

لە پەرەسەندندا زۆرجار گەورەیی هەنگاوی یەکەمە بەرەو لەناوچوون. ئەوەی بێئەندازە و ئاوساوە هیچ جووڵەیەکی نییە، بەڵکو
دەبێت بەردەوام خۆی خۆراک بدات. زۆرجار کەسانی نازیرەک ڕادەکێشرێن و پێیان وایە قەبارە مانای دەسەڵاتە، تا گەورەتر
بێت باشترە.

لە ساڵی ٤٨٣پێش زایین، پاشا زەرکسی فارس هێرشی کردە سەر یۆنان، پێیوابوو دەتوانێت
لە یەک هەڵمەتی ئاسان وڵات داگیر بکەن. ئاخر ئەو گەورەترینی هەبوو

Machine Translated by Google

سوپای ئەمریکا بۆ یەک داگیرکردن کۆبووەتەوە- مێژوونووس هێرۆدۆتس بە زیاتر لە پێنج ملیۆن هێرشەکەی خەمڵاندووە.
فارسەکان پلانیان دانا کە پردێک بەسەر هێلیسپۆنتدا دروست بکەن بۆ ئەوەی لە وشکانییەوە دەست بەسەر یۆناندا بگرن، لە کاتێکدا هێزی دەریایی ئەوان کە بە هەمان شێوە گەورە بوو، کەشتییە یۆنانیەکان لە بەندەردا دەچەمێننەوە و ڕێگری لە هەڵهاتنی هێزەکانیان دەکات بۆ دەریا. پلانەکە دڵنیا بوو، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا کاتێک زەرکس لەشکرکێشییەکەی ئامادە دەکرد، ئارتابانۆس ڕاوێژکارەکەی وەستاکەی لە گومانە گەورەکان ئاگادار کردەوە: "دوو بەهێزترین زلهێزی جیهان دژی تۆن". خەرکس پێکەنی- چ هێزێک دەتوانێت هاوتای سوپای زەبەلاحەکەی بێت؟ ئارتابانوس وەڵامی دایەوە: پێت دەڵێم ئەوان چین. واتە: خاک و دەریا. هیچ بەندەرێکی سەلامەت نەبوو کە ئەوەندە گەورە بێت کە بتوانێت بەلەمەکانی خەرکسیس وەربگرێت. وە تا فارسەکان زەوی زیاتر داگیر بکەن و هێڵەکانی دابینکردنیان درێژتر بێت، تێچووی خۆراکدانی ئەم سوپایە بێئەندازە زیاتر وێرانکەر بوو.

خەرکسس کە ڕاوێژکارەکەی بە ترسنۆک دەزانی، بەردەوام بوو لە داگیرکارییەکە. هێشتا
وەک ئارتابانۆس پێشبینی کردبوو، کەشوهەوای خراپ لە دەریادا بەلەمی فارسی لەناوبرد، کە زۆر گەورە بوو بۆ ئەوەی لە هیچ بەندەرێکدا پەنا ببات. هاوکات لەسەر وشکانی، سوپای فارس هەموو شتێکی لە ڕێگای خۆیدا لەناوبرد، ئەمەش تەنها وایکرد کە خۆراک نەتوانرێت، بەو پێیەی لەناوچوونەکە بەرهەم و کۆگای خۆراکی لەخۆگرتبوو.

هەروەها ئامانجێکی ئاسان و هێواش بوو. یۆنانیەکان هەموو جۆرە مانۆڕێکی فریودەریان بۆ سەرلێشێواندنی فارسەکان ئەنجامدا. شکستی دواجار خەرکس لەسەر دەستی هاوپەیمانانی یۆنان کارەساتێکی بێئەندازە بوو. چیرۆکەکە هێمای هەموو ئەو کەسانەیە کە جووڵە دەکەنە قوربانی لە پێناو قەبارەدا: نزیکەی هەمیشە نەرم و نیان و بەلەمەکانی پێ سەردەکەون، چونکە بژاردەی ستراتیژیتریان هەیە.

تا دوژمن زەبەلاحتر بێت، ئاسانترە بۆ هاندانی دارمان.
پێویستی بە بێ فۆرم زیاتر دەبێت تا ئەمەنمان زیاتر بێت، لەگەڵ گەشەکردنمان
زیاتر ئەگەری ئەوە هەیە کە لە ڕێگاکانماندا جێگیر بین و فۆرمێکی زۆر ڕەق وەربگرین. ئێمە دەبینە پێشبینیکراو، هەمیشە یەکەم نیشانەی خراپبوون. وە پێشبینیکردن وامان لێدەکات بە کۆمیدی دەرکەوین. هەرچەندە گاڵتەجاڕی و بێڕێزیکردن ڕەنگە جۆرێکی سووک لە هێرشکردن دەرکەوێت، بەڵام لە ڕاستیدا چەکی بەهێزن، و لە کۆتاییدا بناغەیەکی دەسەڵات دەشێوێنن. دوژمنێک کە ڕێزت نەگرێت، بوێری دەبێت، بوێری تەنانەت بچووکترین ئاژەڵیش مەترسیدار دەکات.

دادگای کۆتایی سەدەی هەژدەهەمی فەرەنسا، وەک نموونەی ماری-
ئەنتۆنیەت، ئەوەندە بێهیوا بەسترابووەوە بە فۆرماڵیزمێکی ڕەقەوە کە فەرەنسییەکی ئاسایی پێی وابوو کە شوێنەوارێکی گەمژانەیە. ئەم دابەزینەی بەهای دامەزراوەیەکی سەد ساڵە، یەکەم نیشانەی نەخۆشییەکی کوشندە بوو، چونکە نوێنەرایەتی شلبوونەوەی ڕەمزی پەیوەندییەکانی گەل بوو بە دەسەڵاتی پاشایەتییەوە. لەگەڵ خراپتربوونی دۆخەکە، ماری ئەنتۆنیەت و شا لویسی شانزەهەم تەنها ڕەقتر بوون لە...

Machine Translated by Google

پابەندبوونیان بە ڕابردووەوە- و ڕێگای خۆیان بۆ گیلۆتین خێراتر کرد. شا چارڵزی یەکەمی ئینگلتەرا بە هەمان شێوە کاردانەوەی هەبوو بەرامبەر بەو زەریایەی گۆڕانکاری دیموکراسی لە ئینگلتەرا لە ساڵانی اد١٦٣٠هاتبووە ئاراوە: پەرلەمانی هەڵوەشاندەوە و ڕێورەسمەکانی دەرباری تادێت فەرمی و دوورتر بوون. ئەو ویستویەتی بگەڕێتەوە بۆ شێوازێکی حوکمڕانی کۆنتر، لەگەڵ پابەندبوون بە هەموو جۆرە پرۆتۆکۆڵێکی بچووکەوە. ڕەقبوونی تەنیا خواستی گۆڕانکاری بەرزتر دەکردەوە. بێگومان زۆری نەخایاند لە شەڕێکی ناوخۆیی وێرانکەردا کەوتە ژێر کاریگەرییەوە و لە کۆتاییدا سەری لە دەستی جەلادەکەدا لەدەستدا

تەقەمەنی.

لەگەڵ تەمەنتدا دەبێت کەمتر پشت بە ڕابردوو ببەستیت. وریابە نەک ئەو فۆرمەی کارەکتەرەکەت وەریگرتووە، وات لێبکات وەک شوێنەوارێک دەرکەویت. مەسەلەکە تەقلیدکردنی مۆدەکانی گەنجی نییە- ئەوەش بە هەمان شێوە شایەنی پێکەنینە. بەڵکو دەبێت مێشکت بەردەوام خۆی لەگەڵ هەر بارودۆخێکدا بگونجێنێت، تەنانەت ئەو گۆڕانکارییە حەتمییەی کە کاتی ئەوە هاتووە کە بەسەریدا بڕۆن و ئەوانەی تەمەنیان بچووکترە خۆیان بۆ سەرکەوتنیان ئامادە بکەن. ڕەقبوون تەنها وا دەکات بە شێوەیەکی نادیار وەک تەرمێک دەرکەویت.

بەڵام هەرگیز لەبیرت نەچێت کە بێ فۆرم پۆزێکی ستراتیژییە. شوێنت پێدەدات بۆ دروستکردنی سوپرایزی تاکتیکی؛ لەگەڵ ئەوەی دوژمنەکانت خەبات دەکەن بۆ پێشبینیکردنی هەنگاوی داهاتوو، ستراتیژی خۆیان ئاشکرا دەکەن و دەیانخەنە دۆخێکی خراپەوە. دەستپێشخەرییەکە لە لای تۆ دەهێڵێتەوە، دوژمنەکانت دەخاتە دۆخێکەوە کە هەرگیز مامەڵە نەکەن، بەردەوام کاردانەوەیان دەبێت. سیخوڕی و زیرەکییان پووچەڵ دەکاتەوە. لەبیرت بێت: بێ فۆرم ئامرازێکە. هەرگیز بە شێوازی ڕۆشتن لەگەڵ لێشاودا، یان بە دەستلەکارکێشانەوەی ئایینی بۆ پێچەکانی بەختەوەری، تێکەڵی مەکە.

تۆ بێ فۆرم بەکاردەهێنیت، نەک لەبەر ئەوەی هاوسەنگی و ئارامی ناوەوە دروست دەکات، بەڵکو لەبەر ئەوەی دەسەڵاتت زیاد دەکات.
لە کۆتاییدا، فێربوونی خۆگونجاندن لەگەڵ هەر بارودۆخێکی نوێدا واتە بینینی ڕووداوەکان لە چاوی خۆتەوە، و زۆرجار پشتگوێخستنی ئەو ئامۆژگارییانەی کە خەڵک بەردەوام بە ڕێگاکەتدا بازرگانی پێوە دەکەن. واتە لە کۆتاییدا دەبێت ئەو یاسایانە فڕێ بدەیتە دەرەوە کە ئەوانی تر بانگەشەی بۆ دەکەن، و ئەو کتێبانەی کە دەینووسن بۆ ئەوەی پێت بڵێن چی بکەیت، و ئامۆژگارییە حەکیمانەکانی گەورەکە. ناپلیۆن نووسیویەتی: ئەو یاسایانەی کە بارودۆخەکان بەڕێوەدەبەن، بەهۆی بارودۆخی نوێ هەڵدەوەشێنەوە، ئەمەش بەو مانایەیە کە پێوانەکردنی هەر دۆخێکی نوێ پەیوەستە بە ئێوەوە. زۆر پشت بە بیرۆکەی کەسانی تر بەستە و لە کۆتاییدا فۆرمێک دەگریت کە دروستی خۆت نەبێت. زۆر ڕێزگرتن لە حیکمەتی کەسانی تر وا دەکات بەهای حیکمەتی خۆت دابەزێنیت. لەگەڵ ڕابردوودا دڕندەبە، بەتایبەتی ڕابردووی خۆت، ڕێز لەو فەلسەفانە مەگرە کە لە دەرەوە بەسەرتدا دەسەپێندرێت.

Machine Translated by Google

وێنە: عەطارد. نێردراوی باڵدار، خودای بازرگانی، پیرۆزی پارێزەری دزەکان
و قومارچیەکان و هەموو ئەوانەی لە ڕێگەی خێراییەوە فریو دەدەن. ئەو
ڕۆژەی عەطارد لەدایک بوو، لیرەی داهێنا؛ تا ئەو ئێوارەیە ئاژەڵەکانی ئەپۆلۆی
دزیبوو. جیهانی دەشۆرد، هەر فۆرمێک کە ئارەزووی دەکرد، دەیگرتە ئەستۆ. وەک
ئەو کانزای شلەیەی کە ناوی لێنراوە، ئەو شتە زەحمەتکێشانە، شتە دەستنەکەوتووەکان
بەرجەستە دەکات- هێزی بێ فۆرم.

دەسەڵات: بۆیە کۆتایی هاتنی پێکهێنانی سوپایە بۆ گەیشتن بە...
بێ فۆرم. سەرکەوتن لە شەڕدا دووبارە نابێتەوە، بەڵکو فۆرمەکەی دەگونجێنێت
بێ کۆتایی.... هێزێکی سەربازی هیچ پێکهاتەیەکی بەردەوامی نییە، ئاو هیچی نییە
شێوەی بەردەوام: توانای بەدەستهێنانی سەرکەوتن بە گۆڕانکاری و گونجاندن
بەپێی بەرامبەرەکەی پێی دەوترێت نابغە. (سون-تزو، سەدەی چوارەمی پێش زایین)

پێچەوانەکردنەوە

بەکارهێنانی فەزا بۆ بڵاوبوونەوە و دروستکردنی نەخشێکی ئەبستراکت نابێت مانای هەبێت
وازهێنان لە چڕبوونەوەی دەسەڵاتەکەت لە کاتێکدا کە بۆ تۆ بەنرخە.
بێ فۆرم وا دەکات دوژمنەکانت لە هەموو شوێنێک ڕاو بکەن بۆت، پەرش و بڵاوی...
هێزی خۆی، دەروونی و هەروەها جەستەیی. کاتێک لە کۆتاییدا دەستگیرانداریان دەکەیت،
بەڵام، بە لێدانێکی بەهێز و چڕ لێیان بدە. ماو بەم شێوەیە
لە دژی ناسیۆنالیستەکان سەرکەوتوو بوو: هێزەکانیان شکاند بۆ بچووک و گۆشەگیر
یەکەکان، کە دواتر دەیتوانی بە ئاسانی بە هێرشێکی بەهێز سەرکوتیان بکات. یاسا
لە چڕبوونەوە زاڵ بوو.

Machine Translated by Google

کاتێک یاری بە بێ فۆرم دەکەیت، لە سەرووی پرۆسەکەوە بە، و ستراتیژی درێژخایەنەکەت لەبەرچاو بگرە. کاتێک فۆرمێک وەردەگریت و دەچیتە سەر هێرشەکە، تەرکیز و خێرایی و هێز بەکاربهێنە. وەک ماو وتی: کاتێک شەڕت لەگەڵ دەکەین، دڵنیا دەبینەوە کە ناتوانیت لێت دوور بکەویتەوە.

Machine Translated by Google

کتێبخانەی هەڵبژێردراو

ئیسۆپ. ئەفسانەی ئیسۆپ. وەرگێڕانی لەلایەن ئێس ئەی هانفۆردەوە. نیویۆرک: کتێبی پێنگوین، ١٩٥٤.

بلودۆرس و دێنیس و چینگ پینگ. ماکیاڤێلی چینی. نیویۆرک: فارار، شتراوس و جیرۆ، ١٩٧٦.

بۆوەر، ج.بارتۆن. فێڵکردن: فێڵکردن لە جەنگ و سیحردا، یاری و وەرزش، سێکس و ئایین، یاری بازرگانی و فێڵ، سیاسەت و سیخوڕی، هونەر و زانست. نیویۆرک: چاپخانەی سانت مارتن، ١٩٨٢.

کاستیگلۆن، باڵدێسار. کتێبی دەرباری. وەرگێڕانی جۆرج بول.
نیویۆرک: کتێبی پێنگوین، ١٩٧٦.
کلاوزێڤیتز، کارل ڤۆن. لەسەر جەنگ. مۆنتاژ و وەرگێڕانی مایکل هاوارد و پیتەر پارێت. پرینستۆن: چاپخانەی زانکۆی پرینستۆن، ١٩٧٦.
ئیلیا، نۆربێرت. کۆمەڵەی دادگا. وەرگێڕانی ئێدمۆند جێفکۆت. ئۆکسفۆرد: بڵاوکەرەوەی باسیل بلاکوێڵ، 1983دی.
فرانسیسکۆ، گریت. هێزی شارلاتان. وەرگێڕانی میریام بێرد. نیو هێڤن: چاپخانەی زانکۆی یێڵ، ١٩٣٩.

هێلی، جەی. تاکتیکی هێزی عیسا مەسیح و وتارەکانی تر. نیویۆرک: دبلیو دبلیو نۆرتۆن، ١٩٨٩.

هان-فێی-تزو. بەرهەمە تەواوەکانی هان-فی-تزو. وەرگێڕانی و.ک.لیاو. ٢بەرگ. لەندەن: ئارسەر پرۆبستاین، ١٩٥٩.

هێرۆدۆتس. مێژووەکان. وەرگێڕانی ئۆبری دی سێلینکۆرت. نیویۆرک: کتێبی پێنگوین، ١٩٨٧.

ئیزاکسۆن، واڵتەر. کیسینجەر: ژیاننامەیەک. نیویۆرک: سیمۆن و شوستەر، ١٩٩٢.

لا فۆنتێن، جان دی. ئەفسانە هەڵبژێردراوەکان. وەرگێڕانی جەیمس میچی. نیویۆرک: کتێبی پێنگوین، ١٩٨٢.

لێنکلۆس، نینۆن دی. ژیان و نامەکان و فەلسەفەی ئیپیکیۆری نینۆن دی لێنکلۆس، جوانی ئاهەنگگێڕانی سەدەی ١٧. شیکاگۆ: کۆمپانیای بڵاوکردنەوەی شێر، ١٩٠٣.

لودویگ، ئێمیل. بیسمارک: چیرۆکی شەڕکەرێک. وەرگێڕانی ئەدەن و سیدار پاوڵ. بۆستن: لیتل، براون، ١٩٢٨.

Machine Translated by Google

ماکیاڤێلی، نیکۆلۆ. شازادە و گوتارەکان. وەرگێڕانی لویجی ڕیچی و کریستیان ئی. نیویۆرک: کتێبخانەی مۆدێم، ١٩٤٠.

ماو تسێ تونگ. نووسینە سەربازییە هەڵبژێردراوەکانی ماو تسێ تونگ. پەکین: چاپخانەی زمانە بیانییەکان، ١٩٦٣.

میلان، بێتی. فەوجە ئەهریمەنییەکان: ژنە فەرمانڕەواکان لە جیهانەکانی پیاوان.
دارستانی ویندسۆر، بێرکس، بەریتانیا: چاپخانەی کێنسالڵ، ١٩٨٣.
مۆنتاین، میشێل دی. وتارە تەواوەکان. وەرگێڕانی لەلایەن MA Screech.
نیویۆرک: کتێبی پێنگوین، ١٩٨٧.
مرازێک، کۆلۆنێل جەیمس. هونەری بردنەوەی جەنگەکان. نیویۆرک: واکەر و کۆمپانیا، ١٩٦٨.

ناش، جەی ڕۆبێرت. هاستلەرز و کۆن مێن. نیویۆرک: م.ئیڤانس و کۆمپانیا، ١٩٧٦.

نیچە، فریدریش. لەدایکبوونی کارەسات و نەسەبی ئەخلاق.
وەرگێڕانی فرانسیس گۆڵففینگ. گاردن سیتی: کتێبی ئەنکۆری دابلدەی، ١٩٥٦.

ئۆریۆس، جین. تالیران: هونەری مانەوە. وەرگێڕانی لەلایەن پاتریشیا ووڵفەوە.
نیویۆرک: نۆپف، ١٩٧٤.
پلۆتارک. دروستکەرانی ڕۆما. وەرگێڕانی لەلایەن یان سکۆت-کیلڤێرتەوە. نیویۆرک: کتێبی پێنگوین، ١٩٦٥.

—. سەرهەڵدان و کەوتنی ئەسینای پایتەخت. وەرگێڕانی لەلایەن یان سکۆت-کیلڤێرتەوە. نیویۆرک: کتێبی پەنگوین، ١٩٦٠.
ڕێبۆرن، وەیین ئەی. فۆکس و شێرەکان: پیاوە متمانەپێکراوەکانی ماکیاڤێلی.
ئیتاکا: چاپخانەی زانکۆی کۆرنێل، 1988. دی ڕێتز، کاردینالڵ. بیرەوەرییەکانی ژان فرانسوا پاوڵ دی گۆندی، کاردینالڵ دی ڕێتز. 2بەرگ. لەندەن: جەی ئێم دێنت و کوڕەکانی، ١٩١٧.

سادلێر، ئەی ئێلڵ چا-نۆ-یو: ئاهەنگی چای ژاپۆنی. ڕوتلاند، ڤێرمۆنت: کۆمپانیای چارڵز ئی.

شارفشتاین، بن-ئەمی. سیاسەتی بێ ئەخلاقی. ئەلبانی: چاپخانەی زانکۆی ویلایەتی نیویۆرک، ١٩٩٥.

Scheibe, Karl E. ئاوێنە، دەمامک، درۆ و نهێنی. نیویۆرک: بڵاوکەرەوەی پرایگەر، ١٩٧٩.

شۆپنهاوێر، ئارسەر. حیکمەتی ژیان و ئامۆژگاری و ماکسیمەکان.
وەرگێڕانی لەلایەن T. Bailey Saunders. ئەمهێرس، نیویۆرک: کتێبەکانی پرۆمێتیۆس، ١٩٩٥.

سێنگەر، هارۆ ڤۆن. کتێبی ستراتیژییەکان: تاکتیکەکان بۆ سەرکەوتن و مانەوە. دەستکاری و وەرگێڕانی مایرۆن بی گوبیتز. نیویۆرک: پێنگوین

Machine Translated by Google

کتێبەکان، ١٩٩١.

Siu, RGH پیشەسازی دەسەڵات. نیویۆرک: جۆن وایلی و کوڕەکانی، ١٩٧٩.

سون-تزو. هونەری جەنگ. وەرگێڕانی لەلایەن تۆماس کلیری. بۆستن: شامبالا، ١٩٨٨.

توسیدیدس. مێژووی شەڕی پێلۆپۆنێس. وەرگێڕانی ڕێکس وارنەر. نیویۆرک: کتێبی پێنگوین، ١٩٧٢.

وایل، "منداڵێکی زەرد." یاری کۆن و "منداڵێکی زەرد" وایل: ژیاننامەی هونەرمەندی بەناوبانگی کۆن وەک ئەوەی بۆ دبلیو تی برانۆن گێڕدرایەوە. نیویۆرک: بڵاوکراوەکانی دۆڤەر، ١٩٧٤.

زاگۆرین، پێرێز. ڕێگاکانی درۆکردن: خۆدزینەوە، گۆشەگیری و یەکسانبوون لە سەرەتای ئەوروپای مۆدێرن. کامبریج: چاپخانەی زانکۆی هارڤارد، ١٩٩٠.

Machine Translated by Google

INDEX

ئاماژەکانی لاپەرە بە ئیتاڵیک ئاماژە بە هێڵەکانی لایەنی دەکەن.

Machine Translated by Google

ئەسکەندەری یەکەم، تزار ئەسکەندەری سێیەم “گەورە”، باوکی پاشا و ئەسکەندەری شەشەم، پاپا ئەسکەندرا، زارینا

ئەلفۆنسۆی یەکەم، شا ئەلگاردی، ئەلیساندرۆ عەلی، محەمەد هەمیشە کەمتر لە پێویست دەڵێن (یاسای (٤ئاماسیس
پەیمانگای ئەندازیارانی کارەبای ئەمریکی مۆزەخانەی ئەمریکی ئەمشێل، مایر مەسەلەی چینی کۆن،s (.Hsiu Sen, ed

Yu)تورەیی سەرکوتکردن و وروژاندنی ئاوەکان بۆ گرتنی ماسی هێرش دەکاتە سەر موگناتیسی ئاژەڵان "ئاژەڵەکان بە

تاعون، ،Anjou (La Fontaine) "Theدوکی ئان، شاژن ئانی کلیڤس ئەنتۆنی، مارک دەرکەوتن(ەکان) پشیلە-پاو و

گاڵتەکردن دەربارەی لە چاویلکەی کامڵبوون و عەرەبەکان ئارێتینۆ، پیترۆ ستراتیژی پاڵپشتیکردنی ئارگومێنت: هەست

و بردنەوە لە ڕێگەی کردارەکانەوە .vs

پۆزی ئەرستۆکراتی ئەریستیدس ئەرستۆ ئارلن، مایکل چیرۆکە فۆلکلۆرییەکان و ئەفسانە ئەرمەنییەکان، لەلایەن

زرێپۆشی چارڵز داونینگەوە گێڕدراوەتەوە، پارێزەر

Machine Translated by Google

ئارنۆڵد، فیلیپ خۆبەزلزانین پیاوێکی خۆبەزلزان و سەربەرز، مامەڵەکردن لەگەڵ تیر، وێنەی...

ئارسینۆی
بازرگانانی هونەری ئارتابانوس

دوڤین، بڕوانە دوڤین، جۆزێف پیکاسۆ و...
هونەرمەندان ڤۆلارد، سەردەمی ڕێنێسانس

هونەری لێکۆڵینەوەی چەقۆ، هونەری (وێلمان)ی جەنگ، هونەری (سون-تزو) ی...
جەنگ، (ژانگ یو) هونەری بردنەوەی جەنگەکان، (مرازێک) داوای زۆر کەم

"کەر و باخەوان، ئەو" (ئەفسانەی هیندی) کۆمەڵەکان: لە دۆخە ئاوێنەییەکان لەگەڵ کەسانی ناخۆش و بەدبەخت

گریمانە بکە کە بێ فۆرم (یاسای (٤٨
ئاشوورییەکان
ئاستیاگێس، پاشا
ئاتاهواالپا، پاشا
بێدینی داگیرکراو (کامپانێلا) دوورخستنەوەی ئەسینای لە...

سیسیلیا داگیرکرا لەلایەن شەڕی نێوان سپارتا و هێرشەکان لادان لە خێرا وەرگرتنی کەسی سەرنج: پەیوەندی
خۆشەویستی لە پارە بۆ دوژمنێک بیرۆکەی ناتەقلیدی و بوێری (بوێری) گەشەکردنی دوودڵی بەراورد لەگەڵ

ئۆگستا، شاژن
ئۆگستۆس، ئیمپراتۆر

Machine Translated by Google

ئاورێلیان، ئیمپراتۆر نەمسا ئاوسوبێل، دەسەڵاتی ناتان، ترس و سەربەخۆیی ئەڤێری، ئەفرایم ک.

دوور بکەوەرەوە لە هەنگاونان بۆ پێڵاوی پیاوێکی گەورە (یاسای ٤١ئائازێبو گالاس ئازتێکەکان

بیکۆن، فرانسیس هەواڵی ناخۆش، هەڵگرتنی چەواشەکاری بەرگری لە بالاون، گویلۆم دی بالبۆا،
ڤاسکۆ نونێز دی بالچا، دێجازماچ بالزاک، ئۆنۆرێ دی دەرکردن لە ئەسینای بارداس سەودا جنۆکەکان
بارجاک، پییێر دی بارلۆ، ساموێل ل.

بارنز، ئی.دبلیو بارنوم، پی تی

باری، مادام دو باسیلیۆس، ئیمپراتۆر باتچێلۆر، چارڵز باتسێبا و دەیڤید باڤاریا، دوکی کەنداوی
بەرازەکان ،beau geste Beauvallonژان باپتیست ڕۆزمۆند دی وەک ئەوانی تر ڕەفتار دەکەن،
لەکاتێکدا بیردەکەنەوە وەک...

Machine Translated by Google

حەزت لێ یە

پشت پەردەی کۆشکی شاهانە لە کۆریا (ها تای هونگ)

بێکبولاتۆڤیچ، سیمۆن

باوەڕی بەلجیکا، پێویستی خەڵک بۆ...

بێلۆک، هیلار

بەنگال

بنیامین، والتەر

بێرینیس

بێرگمان، ئینگمار

بێرنینی، پیترۆ

بە شێوازی خۆت شاهانە بە: وەک پاشا مامەڵە بکە تا وەک یەک مامەڵەت لەگەڵدا بکرێت (یاسای ٣٤)

بێرتراند، لویس

باشترین ئەفسانەی لا فۆنتێن، زە، بڕوانە لا فۆنتێن، ژان دی، ئەفسانەی کتێبی پیرۆز

سەرەتای ژیان

پاشاکان

ماتیو

کتێبی دووەمی ساموێل

بیلی بود (مێلڤیل) بیرچ، جۆناسان

بیسمارک، ئۆتۆ ڤۆن

دانوستانکاری نەمسایی و ئامانجی بەرزبوونەوەی بۆ

دەسەڵاتی ڕۆڵگێڕانی وتارەکانی

ڤیرچۆو و...

بیستیچی، ڤێسپاسیانو دا

ڕەشپێستەکان، ئەو، و سپیپێستەکان مەڕی ڕەش، وێنەی

تاوانبار: بزنی قوربانی و وەرگرتنی تێکەڵاوبوون لە

بلێنهایم

بلۆم، کونت

بلودۆرس، دێنیس

Machine Translated by Google

بلو بۆی، زە (گەینزبۆرۆ) بۆگارت، هامفری بوێری گەشەکردنی دوودڵی بەراورد لەگەڵ

بۆلین، ئان
بۆناپارت، لویس
بۆنیفاسی هەشتەم (کاردینالٚ گەیتانی)
کتێبی پێنج ئەڵقە، کتێبێکی (موساشی) ی حکومەت یان ڕێسا بۆ پاشاکان،
کتێبی (الملک) ی دەربار، کتێبی (کاستیگلیۆن) ی هوانیان
ماستەرز، بۆرجیا، سیزار دی ئۆرکۆ و دانوستانەکانی لە سینیگاگلیا

بۆرگیا، زە (کلۆلاس) بۆری، فرانسیسکۆ جوزێپی
بۆرۆمینی، فرانسیسکۆ
بۆربۆن، ئەنتۆنی دی
بۆربۆن، هێنری دی
“کوڕ و گژوگیا، The” (Aesop) boyars

براگادینۆ
برامانتێ، دۆناتۆ
برێخت، بێرتۆڵت
برومێل، جۆرج “بیو”،
برۆنێلێسکی، فیلیپۆ
برۆتۆس گەنجینەی نێژرا

بێرتۆن، ڕیچارد
باتلەر، بنیامین
بایرۆن، جۆرج گۆردۆن، لۆرد

قەیسەر، جولیۆس
کلیۆپاترا و مردنی لە
فارسالیا

Machine Translated by Google

وێنەی گشتی لە...
ڕوبیکۆن پەڕینەوە لە
کالیگولا
کالیستینێس
“وشتر و دارە شلۆقەکان، ئەو” (لا فۆنتێن) کامیلۆس
کامپانێلا، تۆماسۆ
کاپۆن، ئەل
کاروانی خەونەکان (شا) کارێمی، ماری-ئەنتۆین
کارماگنۆلا، ژمارەی...
کارپی، ئوگۆ دا
کارانزا، ڤینۆستیانۆ
کارۆل، لویس
کازانۆڤا، جیۆڤانی
کاسیۆس
کاستیگلۆن، باڵداساریٚ لەسەر بێباکی

کاستلێریگ، ڤیسکۆنت
کاستراکانی، کاسترۆچیۆ
کاسترۆ، پشیلەی فیدڵ، وێنەی...

کاترین دی مێدیسیس، شاژن
کاترینی ئەراگۆن
کاترینی گەورە، ئیمپراتۆری
کاسۆلیکیزم وێنەی پەنجەی پشیلەی هەڵەکان لە بەکارهێنانی دوو بەکارهێنانی...

"پشیلەیەک کە بە خۆی ڕۆیشت، ئەو" (کیپلینگ) کاڤایگناک، لویس یوجین سیسیل، ڕۆبەرت ناوەندی
دەسەڵات، لێدان لە گۆڕانکاری فانتازیا لە گۆڕانکاری بەرامبەر چاکسازی و

چا-نۆ-یو (ئاهەنگی چای ژاپۆنی)
چا-نۆ-یو: ئاهەنگی چای یابانی (سادلێر) چاو

Machine Translated by Google

چاپمان، شارلاتانیزمی کارەکتەری واکەر چارلزی یەکەم، شا چارلزی پێنجەم، ئیمپراتۆر چارلزی نۆیەم،
شا چارلزی دەیەم، شا شارلیڤاڵ شاتۆرۆ، دوچێس دی “دادپەروەری چێلم” (چیرۆکی فۆلکلۆری ییدیش)

پاڵەوانێتی جیهانی شەترەنج پۆ-تا چێنگ چێن لە شاری چێستەرفیلد، فیلیپ دۆرمەر ستانهۆپ، لۆرد
چێستەرتۆن، جی کەی

چیانگ کای شێک چیان شو، شا چیە، لاوازییەکانی منداڵی سەرەتایی چین چین، ئیمپراتۆر چین
چیانگ کای شێک لە خەباتی چین/هسینگ لە چین شیە هوانگ تی لە چوکۆ لیانگ لە چونگ ئێر لە
کۆمۆنیستەکان vsناسیۆنالیستەکان لە ئیمپراتۆر سونگ لە ئیمپراتۆر وو لە شانشینی هان لە چین
(بەردەوامە)

خەباتی هسیانگ یو/لیو پانگ لە داگیرکاری ژاپۆن بۆ سەر شا گۆجیان لە کیسنجەر و...

Machine Translated by Google

ماو تسێ تونگ لە، بڕوانە ماو تسێ تونگ

لەشکرکێشی مەغۆلەکان بۆ...

سەردانەکەی نیکسۆن بۆ...

تسئاو تسئاو لە

21مێژوو لە وانگ مانگ لە...

شەڕی سێ شانشینی لە...

وی شانشینی لە

وو/شەڕی شانشینی ناوەڕاست لە

شووشەی سەیرکردنی چینی، مەتەڵەکانی چینی .(Bloodworth)

وتەی چینی

چ'ین شیە هوانگ تی، هەڵبژاردەی ئیمپراتۆر، کۆنترۆڵکردنی بژاردەکان لە...

چۆیسول، ئیتیان دی

شۆپان، فرێدریک

چۆسرۆسی دووەم، پاشا

چۆ یونگ

ئایینی مەسیحی

کریستینا، شاژن

جەژنی کریسمس

چوکۆ لیانگ

ماو تسێ تونگ و...

چونگ-ئێر

چەرچڵ، وینستن تابلۆی...

کڵێسای ئینگلتەرا

چو-تسئای، یەلو

سیسێرۆ

سیمۆن

"هاوڵاتی و گەشتیار، جەنگی ناوخۆ" (ستیڤنسۆن).

ڕێپێوانی شێرمان لە...

کلۆدیۆسی یەکەم، ئیمپراتۆر

کلۆزێڤیتز، کارل ڤۆن دەستی
پاک

کلیری، تۆماس
کلیستینێس

کلیمنتی حەوتەم، پاپا

Machine Translated by Google

Machine Translated by Google

condottieri(سەربازە بەکرێگیراوەکان) ململانێ، فانتازیاکانی یەکێتی بەرامبەر بە یەکسانی، نمایشی دەرەکی کۆنفۆشیۆس
کۆنگرەی ڤیەنا داگیرکردنی پیرۆ، کۆنەپەرستی (پرێسکۆت) کۆنستنتین، جیاوازی سووکایەتیکردنی ئیمپراتۆر، لە نێوان
تایبەتمەندییە ئاشکراکان و لاوازییەکان بژاردەکان کۆنترۆڵ بکە: وابکە ئەوانی تر یارییان پێبکەن ئەو کارتانەی کە مامەڵەیان
لەگەڵ دەکەیت (یاسای (٣١پەڕۆی مشتومڕ کە دەیبەستێتەوە، وێنەی کۆرێلا، میشێلۆتۆ کۆرفو (کۆرسیرا)

کۆرینت کۆریۆلانۆس، گنایس مارسیۆس کۆرتیس، دادگای دژە چاکسازی هێرناندۆ، دەربارەکان، پەیوەندی خۆشەویستی
پشیلە و بێباکی لە هێماکان و هونەرمەندی دەربار، سەرنجی دادگا (وارنکە) بە هەر نرخێک بێت (یاسای (٦

ئاوێنەیەکی کۆرتێر دەستی دەسەڵات، (سیو) چاویلکەی ناچارکەر دروست بکە (یاسای (٣٧کریدتێکی داهێنان، بۆ کارێک کە
لەلایەن ئەوانی ترەوە ئەنجامدراوە ڕەخنە، لەوانەی لە سەرووی تۆوە کرۆسۆس کرۆمۆڤێڵ، ئۆلیڤەر کرۆمۆڤێڵ، تۆماس خاچ
و خۆر، وێنەی لێکۆڵینەوەی چەقۆکێش “کارەسات و مەڕەکە، (Aesop) ”The

تاجی "کرۆو-هێن، کوبرا و جاکڵ، ئەو" (چیرۆکی پانچاتانترا) تاجی، وێنەی کراوننگفیلْد، جۆن کرۆی، دو دی کراش دوژمنەکەت
بە تەواوی (یاسای (١٥

Machine Translated by Google

Machine Translated by Google

گۆشەگیری لە میهرەبانی و کاریگەری ئاوێنە لە ناوبانگ بۆ شاشەی دوکەڵ لە موناقەشەی زارەکی و شتە
فێڵبازەکانی کەموکوڕی ئارەزوو، بەرگری هاوبەش دی فلۆری، ئەندرێ-هێرکوی دی گۆل، چارڵز

Deioces
دانیمارک دی ئۆرکۆ، وابەستەیی ڕێمیرۆ: هاوبەشی ئەوانی تر

Dermis Probe، ئارەزووی (شا).
سووکایەتی بە کانگای ئەڵماسی نیوەڕۆی بێبەرامبەر (یاسای 40) بکەن

دیانا (خودای ڕۆمانی)
دایان دی پۆیتییێرس
دیدێرۆ، دێنیس کەرامەت

دینۆکراتیس دی پریما، دایان

چەک داماڵین و تووڕەبوون لە کاریگەری ئاوێنە (یاسای 44) گوتارەکان
(ماکیاڤێلی) پەنجەی گەورەی هەر پیاوێک بدۆزەرەوە (یاسای 33) بێزرێزی بەو شتانە بکە کە ناتوانیت هەتبێت:
پشتگوێخستنیان باشترین تۆڵەسەندنەوە (یاسای 36) ناپاکی:
ناوبانگ بۆ و ڕاستگۆیی هەڵبژێردراو پەرشوبڵاوی هێزەکان کە بەهرەکانت پیشان دەدەن، و لە
وەستا دیسرایلی، مەودای بنیامین، لە سەرقاڵکردنی فانتازیا، لە فریودان

"سەرۆکی قەشە کانی" (کێنکۆ)

Machine Translated by Google

Machine Translated by Google

ئێلبا

ئێل دۆرادۆ

ئەلیزابێسی یەکەم، شاژن

"ئێلم-دار و ترێ، ئەو" (دۆدسلی) هەستەکانی سەرنجڕاکێش بۆ ئارگیومێنت و کۆنترۆڵکردنی
بەرگری و فۆرمەکان و شاردنەوەی تووشکەربوونی پارە و پلاندانان و یاریکردن بە سەرکوتکردنی
تەماشاکردن و و وروژاندنی ئاوەکان بۆ گرتنی ماسی وەک پەنجەی گەورە کات و کۆنترۆڵنەکراو

ئێنسیسۆ، فرانسیسکۆ فێرنان دەز دی کۆتایی، ئەو، پلاندانان هەموو ڕێگایەک بۆ کۆتایی
هێنان بە دوژمنانی کات: گرنگیدان بە چەقاندنی تەواو کولتاوی شوێنکەوتوو و هاوڕێکانی
پێشوو قەڵاکان وەک پاراستن لە دابڕانی کاریگەری ئاوێنە و زیادەڕەوی کاردانەوە بۆ جوڵەکانی
ئاشتەوایی لەگەڵ ناوبانگەکانی تۆڵەسەندنەوە لە خۆ- لەناوبردنی قەبارەی...

Machine Translated by Google

وروژاندنی تورەیی لە هاوسۆزیکردن لەگەڵ بەکارهێنانی بردنەوە بەسەر وزە، پاشەکەوتکردنی ئینگلتەرا
واشنتۆن و ئێنێمۆسەر، ج.

بە بوێری بچۆرە ناو کردارەوە (یاسای (٢٨چوونە ژوورەوە و دەرچوون

ئیرەیی یەکسانی ئێپیکۆرس ئێریکسۆن، میڵتۆن ئێچ. ئاوێنەیەکی بەکارهێنراو لەلایەن هێڵی ئاسنی ئێری ئێسکۆریال، ئێل وتارەکان
لە بێکارایی (کێنکۆ) ئێسێکس، ئیرلی ئیستێ، فرانسیسکۆ دی ئیستێ، ئیزابێلا دی ئەسیوپیا پەندێکی ئەسیوپی exotica

فابیۆس

ئەفسانە (ئیسۆپ) ئەفسانە (بیرچ) ئەفسانە (دۆدسلی) ئەفسانە (لا فۆنتێن)، بڕوانە
لا فۆنتێن، جان دی، ئەفسانەی ئەفسانە (ستیڤنسۆن) ئەفسانە (تۆڵستۆی) ئەفسانە و چیرۆکە فۆلکلۆرییەکان:

“ئەو ئاژەڵانەی بە تاعون تووشی بوون”
“کەر و باخەوان”
“کوڕ و گژوگیا”
“ئەو پشیلەیەی کە بە خۆی ڕۆیشت”
“چێلم دادپەروەری”
“قەستەنە و دار هەنجیر”

Machine Translated by Google

“هاوڵاتی و ڕێبوار”

“کەروێشک و مەڕ”

“مریشکی کەروێشک و کوبرا و جاکڵ”

“سەگی گوێچکە بڕاوەکان”

“هەڵۆ و کۆتر”

“دار ئیلم و ترێ”

«گەمژە و دانا»

“ڕێوی و ترێ”

“ڕێوی و کۆتر”

“پرسەی شێرەژن”

“هونەری نەرمی ڕازیکردن”

“قاز و ئەسپ”

«پیاوی تەماحکار و پیاوی ئیرەییبەر»

“باڵندەی هیندی”

«پاشا و سۆفی و پزیشکی نەشتەرگەری»

“پەپوولە و کەروێشک و ڕێوی”

“درۆزنەکە”

«شێر و شامۆیس و ڕێوی»

«پیاو و سێبەرەکەی»

“ئەو پیاوەی لە ژیان باشتر پارەی خۆشدەویست”

«بازرگان و هاوڕێکەی»

“بەدبەختەکە”

“مەیموون و پشیلە”

“مەیموون و نۆک”

“مەیموون و چەقەڵ”

“ئەو جۆگەلەی کە خودا بوو”

“گوێز و کامپانیل”

“کۆڵبەر و درەختی سێو”

“هێزی درۆیەک”

“نرخی ئیرەیی”،

«مار و جووتیار و کۆترە»

“کیسەڵ و فیل و کەرەوز”

“ترۆت و گودجۆن”

“دوو سەرگەردانەکە”

“دوو سەگەکە”

“دوو چۆلەکەکە”

Machine Translated by Google

“دوو ئەسپەکە”

“کۆکەڵەی ڤاینگلۆریۆس”

“فەزیلەتەکانی کەروێشک”

“چەقۆ و شازادە”

«کاتێک ئاوەکان گۆڕاون»

“گورگ و مەڕەکان”

ئەفسانە لە بۆکاچیۆ و چۆسەر (ئایکین) ئەفسانە (کریلۆف) دەربڕینی دەموچاو فادیمان، کلیفتۆن فاینزا فالیسکانەکان دەکەونە فانتازیا دڵخوازەکانی ئاشنابوونی دڵسۆزی درۆینە، یاریکردن بە چارەنووسەکانی فان تسێنگ، تێکەڵبوونی باوک، وێنەی فیگەرەکانی باوک: دوژمنایەتی بەرامبەر بە هەنگاونان بۆ پێڵاوی یارمەتییەکان داوای بەخشینی ترس بوێری و کەسانی تر، بەرامبەر خۆشەویستیەکەیان فێردیناند، شا فێرارا شەڕ دەکات، ڕاکێشراوە بۆ ناو فیشەر، بۆبی "پۆشاکی ڕەنگی بلێسە، ئەو" (هێرۆدۆتۆس) چەپڵە لێدان فلۆبێرت، گوستاڤ فلاندەرز نەرمی مەڕ قەڵەو، وێنە لە

Machine Translated by Google

فلۆرانس
ڕەشپێست و سپی پێستەکان لە شلەژاندا شوێنکەوتن، دروستکردنی

"گەمژە و پیاوێکی دانا، ئە" (لا فۆنتێن) هێزەکانی کاتی زۆرەملێ: چڕبوونەوەی پەرشوبڵاوی

فۆرد، جیراڵد
فۆرد، هێنری کولتووره بیانییەکان، تەقلیدی

فۆرمان، جۆرج لێخۆشبوون

فۆرمان، سیمۆن بێ فۆرم

فۆرمۆسا قەڵا دروست دەکات، وێنەی قەڵاکان کەسانی بەختەوەر، پەیوەندی لەگەڵ...

فۆشێ، جۆزێف
سیخوڕیکردنی ناپلیۆن لەسەر...
فۆکێت، نیکۆلاس
“ڕێوی و ترێ، زە” (لا فۆنتێن) “ڕێوی و کۆتر، زە” (لا
فۆنتێن) فەرەنسا
فرۆندێ لە

١٨٤٨هەڵبژاردن لە...

شۆڕشی تەمموز لە...

شۆڕش لە...
ڕۆتشیڵد و...
واشنتۆن و...
فرانسیسکۆ، گرێتی دی

Machine Translated by Google

فرانسیس یەکەم، شا فرانسیس دووەم، شا فرانکلین، بنیامین فرایزەر، جەیمس جۆرج
فرێدریک دووەم "گەورە"، شا فرێدریک ویلیام چوارەم، پاشا ئازادی دەربڕین نیوەڕۆی ئازاد
فرۆید، سیگمۆند فریک، هاوڕێ(ەکان)ی هێنری: پێشوو، ئێستا دوژمنەکان خۆیان
وەک... ، لە کاتێکدا وەک بزنی قوربانی سیخوڕی کاردەکات لە متمانەکردن بە دۆستایەتی،
لەگەڵ هاوڕێیەتی وەستا، وابەستەیی .vs

فرۆند، “پرسەی شێری ژن، ئەو” (لا فۆنتێن) فوری.جۆ فوشیمیا داهاتوو

gadfly
گەیتانی، کاردینالٚ (بۆنیفاسی هەشتەم)
گەینزبۆرۆ، تۆماس
گالیلۆ

بۆشاییەکان
گاربۆ، گرێتا باخچەی گژوگیا، وێنەی...

گیزیل، سام بەخشندەیی لە چەکداماڵینی
قوربانی بێ جیاوازی لە کەسانی دیکە،
بانگەواز بۆ...

Machine Translated by Google

ستراتیژی
جەنگیز خان
“هونەری نەرم و نیان بۆ ڕازیکردن، ئەو” (ئیسۆپ) ئەڵمانیا هێرش دەکاتە سەر لەندەن

پەیمانی ڤێرسای و ئاماژەکان، وەک ئاماژەیەک بۆ لاوازییەکان وا لە کەسانی دیکە بکە کارەکانت بۆ ئەنجام بدەن، بەڵام
هەمیشە کریدت وەربگرە (یاسای 7) گیبێرتی، لۆرێنزۆ دیارییەکان بۆ خاوەنکارەکان

جیلبێرت، ماری (لۆلا مۆنتیز)
جیۆڤان، پاڵما
جیۆڤیۆ، پائۆلۆ بەخشین پێش ئەوەی بیگریت

Glass Menagerie, The (Williams) go (wei-chi)ئامانج: تەرکیزکردن لەسەر پۆشینی وەستان دوای گەیشتن

«خودا و ئیبراهیم» (فێڵی ورد: کتێبی حیکمەتی عەرەبی و...
Guile)خوداوەندەکان، خوداوەندەکانی یۆنانی لەسەر چیای ئۆڵیمپوس، وێنەی...

گۆدونۆڤ، بۆریس
گۆتێ، یۆهان ڤۆڵفگانگ ڤۆن
گۆڵدن بۆگ، خەونی زێڕینی (فرایزەر) ، The: Seekers of El Dorado
(چاپمان) گۆڵدوین، ساموێل
گۆنزاگا، جیانفرانسیسکۆ ئاماژەکانی نیازپاکی

“قاز و ئەسپ، ئەو” (ئەفسانە)
گرێی گۆردیان
گۆردۆن-گۆردۆن، جۆن، لۆرد (جۆن کراوننگسفیڵد) گۆ-سایین، ئیمپراتۆر
گۆسایۆرت، یان
گۆجیان، پاشا
گۆڵد، جەی حوکمڕانی، نەرمی لە

گراسیان، بالتاسار لەسەر نەبوون و ئامادەبوون

Machine Translated by Google

لەسەر یەکەم بوون لەسەر پاشایەتی بوون لەسەر بینینی لەسەر پابەندبوون بە کەسانی تر
لەسەر شاردنەوەی تواناکان لەسەر شاردنەوەی هەڵەکان لەسەر سووکایەتیکردن لەسەر
ناکۆکییەکان لەگەڵ زۆرێک لەسەر ئەنجامدانی شتەکان خۆت .vsبەکارهێنانی لایەنی سێیەم
لەسەر ئیرەیی لە ترسی شکست لەسەر دۆزینەوەی پەنجەی گەورە لەسەر چڕی و فراوانی
لەسەر با شتەکان لەسەر بەدبەختی کەسانی تر بن

لەسەر نهێنی لەسەر وابەستەیی ئەوانی تر بە درەوشاوەیی زیاتر لە وەستا لە ڕۆڵگێڕان لەسەر ڕێزگرتن لە خۆ لەسەر
هەنگاونان بۆ پێڵاوی پیاوێکی گەورە لەسەر بەکارهێنانی دوژمنەکان لەسەر بەکارهێنانی زانیاری ئەوانی تر لەسەر
بەکارهێنانی گەمژەیی گراهام، جەیمس گراندۆر گرانت، یولیسس ئێس سوپاسگوزاری ئەوانی تر، سەرنجراکێش بۆ
پیاوە گەورەکان، هەنگاونان بۆ پێڵاوی تەماحی یۆنان "پیاوی تەماحکار و پیاوی ئیرەییبەر، ئەو" (مەتەڵەی جوولەکەکان)
خوداوەندی دەریایی یۆنانی پرۆتیۆس، وێنەی گریلی، هۆراس گرۆس، جۆرج گوگسا، ڕاس گویچپیاردینی، تاوانباری
فرانسیسکۆ، دەرەکیکردنی

Machine Translated by Google

خێزانی گویس

نیو دڵ، بە نیوەی ڕێگادا دەڕوات
هالیڤێڵ، کاریگەری وەسوەسەیی کینێس

هاملێت (شکسپیر) شانشینی هان
هان-فێی-تزو

هان کاو-تسو (لیو پانگ)
هانیباڵ

هانۆ فیلەکە خەڵکی دڵخۆش، پەیوەندی لەگەڵ

"هێر و دارەکە، ئەو" Harpending، Asbury (Han-fei-tzu)
هارتزێل، ئۆسکار
ها تای-هانگ هاک، وێنەی...

هیڵد، جۆرج ترافۆرد دڵ و مێشکی ئەوانی تر، کارکردن لەسەر هێچیگوان، ساکامۆتۆیا

هێچیگوان، یاماشینا
هێیهاچیرۆ، تۆگۆ
هێلین لە ترۆی یارمەتی، داوای...

هێنری دووەم، پاشا
هێنری هەشتەم، شا
هێرکۆلیس
دوودڵی هێرۆدۆت، بوێری بە بەراورد لەگەڵ

هێس، جۆیس
هیبێرت، کریستوفر
هیدێیۆشی، ئیمپراتۆر
هیرۆ، کینگ
“هیپۆکلیدس لە سیسیۆن” (هێرۆدۆت) پاشایەتی ئیسپانی، زە
(کامپانیلا) مێژووەکان، (هێرۆدۆت) هیتلەر، ئەدۆلف
هۆڵبێن، هانس
هۆڵەندا

Machine Translated by Google

هۆلیوود (کانین) هۆلیوود، لیژنەی چالاکییە نائەمریکییەکانی ئەنجومەنی نوێنەران و ڕاستگۆیی هەڵبژێردراو، لە چەکداماڵینی قوربانی

تەڵەی ورچی هەنگوێندار، وێنەی شەرەف، بەکارهێنانی نەبوونی بۆ زیادکردنی هوڤەر، هێربێرت هوڤەر، جەی ئێدگار پیاوێکی بێ هیوای نائەمنی، مامەڵەکردن لەگەڵ قۆچەکانی گا، وێنەی هودینی، هاری هاوس ئۆف مێدیچی، House The: Its Rise and Fall (Hibbert)لیژنەی چالاکییە نائەمریکییەکان هۆو، لویس "چۆن هەواڵ پەخش بکەین" (یەهی فێڵە وردەکان: کتێبی حیکمەت و فێڵ و چەواشەکاری عەرەبی) هسیانگ یو هسین، دوک هسینگ هوان هوگۆ، ڤیکتۆر هوگێنۆتس هو سانگ هویزینگا، یۆهان هال، پات هیوم، دەیڤید هامفری ، هوبێرت سەد ڕۆژ، ڕاوچی هەنگاریا، وێنەی هانتینگتۆن، ئارابێلا هانتینگتۆن، کۆلیس پی

ئیکارۆس لە ئاسمانەوە دەکەوێتە خوارەوە، وێنەی بیرۆکەکان، ناسنامەی ناتەقلیدی، نوێ

ئییاسو، تۆکوگاوا، ئیمپراتۆر

Machine Translated by Google

پشتگوێخستنی ئەو شتانەی کە ناتوانیت وێنەی وەهمت
هەبێت لە دروستکردنی هێمای کولت و بێ تاقەتی

ئینالچیک
ئینکاکان بۆن بخور داهاتی کێبڕکێ، پۆشینی سەرچاوەی
سەربەخۆیی ناوبانگ بۆ

ئیندیانا (ساند) "باڵندەی هیندی، ئەو" (شا)
ئەفسانەی هیندی:
"کەر و باخەوان"
"پەپووولە و کەروێشک و ڕێوی"
«بازرگان و هاوڕێکەی»
"چەقۆ و شازادە"
تووشبوون: دوورکەوتنەوە لە ناخۆش و بەدبەختی (یاسای (١٠اکەمتەرخەمی، هەستکردن بە زانیاری: درۆ، پێدانی
زانیاری (بەردەوام) کۆکردنەوەی گۆشەگیری و...

تووڕەکردنی دوژمنەکان بە بێتاوانی کاریگەری ئاوێنە
بێتاوان، پاپا بزنی بێتاوان، وێنەی داهێنان

ئینکویزیشن نائەمنی خۆبەزلزانین و وەکو پەنجەی گەورە

غەریزەکان سووکایەتیکردن
بەوانی تر زیرەکی:
کەمکردنەوەی نیشاندانی

Machine Translated by Google

نیەتەکان، شاردنەوەی پەنجەی پشیلە و ئینتیما، لەگەڵ
وەستا

ئیزاکسۆن، واڵتەر
ئیزابێلا، شاژن
ئیزابی، ژان باپتیست
ئەسکەندەر، کای کاعوس کوڕی گۆشەگیری مەترسی
لە لە دوژمنان

ئیسرائیلییەکان
ئیتاڵیا condottieriلە ئینکویزیشن لە

ڕۆماگنا
ئیڤان چوارەم "ترسناک"، کشانەوەی تزار لە

جاکسۆن، ستۆنوۆڵ
جاکۆبینەکان
جامی، مەلا
جانین، لویس
یانوس
ژاپۆن:
چین لەلایەن کولتووره بیانییەکانەوە داگیرکرا و...

هۆڵەندا و کێبڕکێی بۆنخۆشی بخور لە...

پورتوگال و...
ڕووسیا و...
هونەری جەنگی ژاپۆنی، ئاهەنگی چای ژاپۆنی .(Cleary)
(چا-نۆ-یو)،
خاڤیاک، گویلێلما دی چەناگەی بێ منەتی، وێنەی...

یەهو، پاشا

Machine Translated by Google

عیسا مەسیح مەسەلەی جولەکەکان جولەکەکان جواو دووەم، شا جۆنسۆن، ئەندرۆ جۆنسۆن، ليندۆن بی.

جۆنسۆن، ساموێل جۆک، گاڵتەجارییەکانی (کوندێرا)، سەبارەت بە دەرکەوتن یان تامەکان جۆنز، ئێرنست جۆزێف، و
پاڵتۆی چەندین ڕەنگ جۆزێفی دووەم، شا جولیۆسی دووەم، پاپا جولیۆس قەیسەر (شکسپیر) شۆڕشی تەمموز
موشتەری، مانگەکانی دادپەروەری، بانگەواز بۆ Just Soدەکات چیرۆکەکان (کیپلینگ) کانین، گارسۆن کاو تسونگ
کاوتلیا کین، چارڵز جۆن ئەوانی دیکە لە تیرۆری هەڵپەسێردراودا بهێڵەرەوە: هەوایەکی پێشبینینەکراو چێنە (یاسای ١٧)
دەستەکانت پاک ڕابگرە (یاسای ٢٦)

کێنکۆ کێنێدی، جۆن ئێف.

کێتێل، کونە کلیلەکەی کۆرنێلیس، وێنەی خالدون، کوڕی خان، جەنگیز خرۆشۆڤ، نیکیتا کیرکێگارد، میهرەبانی سۆرن،
جۆرە هەڵبژێردراوەکانی خەڵک پاشا وەک دوژمنایەتی بەرامبەر

"پاشا، سۆفی و پزیشکی نەشتەرگەری، ئەو" (شا) کیپلینگ، ڕودیارد
کیسینجەر (ئیزاکسۆن) کیسینگەر، هێنری:

Machine Translated by Google

بوێری لە...
چین و...
هامفری و حەتمیبوونی لە دانوستانەکانی ئیسرائیل هەوڵی ڕفاندن و...

ڕاپۆرتی پەروەردگار و...
نیکسۆن و بژاردەکان کە لەلایەن...

پێنتاگۆن کاغەزەکان و ناوبانگی شاشەی دوکەڵ و...

یەکێتی سۆڤیەت و...
"پەپوولە، کەروێشک و ڕێوی، ئەو" (ئەفسانەی هیندی) کلیپینی زانیاری: لە ڕابردووەوە، بەکارهێنانی تایبەتمەند، هەبوونی دەرکەوتنی

بزانە مامەڵە لەگەڵ کێ دەکەیت-کەسی هەڵە تورە مەکە (یاسای ١٩)
کۆلەر، جەنەراڵ
کریلۆف، ئیڤان
کوندێرا، میلانۆ
کوربسکی، ئەندرێ

لا برویێر، جان دی
لاکان، جاک
لا فۆنتێن، جان دی، ئەفسانە لە:
“ئەو ئاژەڵانەی بە تاعون تووشی بوون”
“وشتر و دارە شلۆقەکان”
“سەگی گوێچکە براوەکان”
«گەمژە و دانا»
“ڕێوی و ترێ”
“ڕێوی و کۆتر”
“پرسەی شێرەژن”
“مەیموون و پشیلە”

Machine Translated by Google

“دوو سەرگەردانەکە”

زمان، گۆڕانکاری بۆ ئەوەی لەگەڵ کەسانی جیاوازدا بگونجێت La Rochefoucauld, Francois de
لەسەر نەبوونی سیخوڕی ئامۆژگاری لە

لاوزون، دو دی
یاسای یەکەم: هەرگیز لە وەستا زیاتر مەدرەوشێنەوە

یاسای دووەم: هەرگیز متمانەی زۆر بە هاوڕێیان مەکە، فێربە چۆن دوژمنەکان بەکاربهێنیت یاسا
:3مەبەستت بشارەوە

یاسای چوارەم: هەمیشە کەمتر لە پێویست بڵێ یاسای پێنجەم: ئەوەندە پەیوەستە بە ناوبانگەوە-بە ژیانی خۆت بیپارێزە یاسای
شەشەم: سەرنجی دادگا بە هەر نرخێک بێت

یاسای حەوتەم: وا لە کەسانی تر بکە کارەکەت بۆ ئەنجام بدەن، بەڵام هەمیشە کریدتەکە وەربگرە یاسای هەشتەم:

وا لە خەڵکی تر بکە بێنە لات-ئەگەر پێویست بوو چەواشەکاری بەکاربهێنە یاسای نۆیەم: لە ڕێگەی کردارەکانتەوە سەرکەوتن
بەدەستبهێنە، هەرگیز لەڕێگەی دەمەقاڵەیەوە یاسای ۱۰: تووشبوون: دوور بکەوەرەوە لە ناخۆش و بەدبەختەکان یاسای ۱۱: فێربە
خەڵک وابەستەی تۆ بهێڵیتەوە یاسای ۱۲: ڕاستگۆیی و بەخشندەیی هەڵبژێردراو بەکاربهێنە بۆ داماڵینی چەک لە قوربانییەکەت
یاسای ۱۳: لە کاتی داوای یارمەتی، بانگەواز بۆ بەرژەوەندییەکانی خەڵک مەکە، هەرگیز بۆ ڕەحمەتی یان سوپاسگوزاری ئەوان
یاسای ۱٤: وەک هاوڕێیەک خۆت نیشان بدە، وەک سیخوڕێک کار بکە یاسای ۱٥: دوژمنەکەت بە تەواوی لەت بکە

یاسای ۱٦: بەکارهێنانی نەبوونی بۆ زیادکردنی ڕێز و ڕێز یاسای ۱۷: هێشتنەوەی ئەوانی تر لە تیرۆری هەڵپەسێردراودا: چاندنی
هەوایەکی پێشبینینەکراو یاسای ۱۸: قەڵا دروست مەکە بۆ پاراستنی خۆت-گۆشەگیری مەترسیدارە یاسای ۱۹: بزانە مامەڵە
لەگەڵ کێ دەکەیت-بکە کەسی هەڵە تووڕە مەکە یاسای ۲۰: پابەند مەبە بە کەسەوە

یاسای ۲۱: یاری مژەرێک بکە بۆ گرتنی مژەرێک-پێدەچێت داماتر بێت لە نیشانەکەت یاسا
:22تاکتیکی تەسلیمبوون بەکاربهێنە: لاوازی بگۆڕە بۆ دەسەڵات یاسای :23
هێزەکانتان چڕ بکەنەوە

یاسای ۲٤: ڕۆڵی دەرباری تەواو بگێڕە

یاسای ۲٥: خۆت دروست بکەرەوە

یاسای ۲٦: دەستەکانت پاک ڕابگرە

یاسای ۲۷: یاریکردن بە پێویستی خەڵک بۆ باوەڕکردن بۆ دروستکردنی یاسایەکی پەیرەوکردنی کولت
:28بە بوێریەوە بچۆرە ناو کردارەوە

یاسای ۲۹: پلان دابنێ تا کۆتایی

یاسای ۳۰: وا بکە دەستکەوتەکانت بێ ماندووبوون دەرکەون یاسای ۳۱: کۆنترۆڵی بژاردەکان بکە: وا لە کەسانی تر بکە یاری
بەو کارتانە بکەن کە مامەڵەیان لەگەڵ دەکەیت یاسای ۳۲: یاری بە خەیاڵەکانی خەڵک بکە

Machine Translated by Google

یاسای :٣٣پەنجەی گەورەی هەر پیاوێک بدۆزەرەوە یاسای :٣٤بە شێوازی خۆت شاهانە بە: وەک پاشا مامەڵە بکە تا وەک
یەک مامەڵەت لەگەڵدا بکرێت یاسای :٣٥شارەزابوون لە هونەری کاتی دانان یاسای :٣٦بێڕێزی بەو شتانە بکە کە ناتوانیت
هەتبێت: پشتگوێخستنیان باشترین تۆڵەکردنەوە یاسایە :37چاویلکەی ناچارکەر دروست بکە یاسای :38وەک حەزت لێیە
بیربکەرەوە بەڵام وەک ئەوانی تر ڕەفتار بکە یاسای :39ئاوەکان هەڵبکێشە بۆ گرتنی ماسی یاسای :40سووکایەتی بە نانی
نیوەڕۆی بێبەرامبەر بکە یاسای :41دوور بکەوەرەوە لە هەنگاونان بۆ ناو پێڵاوی پیاوێکی گەورە یاسای :42لێدانی شوان و...
مەڕەکان پەرش و بڵاو دەبنەوە یاسای :٤٣کار لەسەر دڵ و مێشکی کەسانی تر یاسای :٤٤چەک داماڵین و تورە بە کاریگەری
ئاوێنە یاسای :٤٥بانگەشەی پێویستی گۆڕانکاری بکە، بەڵام هەرگیز بە یەکجار زۆر چاکسازی نەکەیت یاسای :٤٦هەرگیز زۆر
تەواو دەرنەکەون یاسای :٤٧لەو نیشانەیە تێپەڕ مەڕۆ کە ئامانجت بوو: لە سەرکەوتندا، فێربە کەی بوەستێنیت یاسای :٤٨
گریمانە بکە کە بێ فۆرم لۆرێنس، تی.ئی

لۆرێنس، تۆماس لاوسۆن، جۆن لازار، ئیرڤینگ فێربە خەڵک وابەستەی تۆ بهێڵیتەوە (یاسای (١١شتەکان بە تەنیا
جێبهێڵە لێنکلۆس، ئان دی (نینۆن دی لێنکلۆس) سیستەمی لیۆی ئێکس، پاپا لیۆناردۆ داڤینچی "قەستەن و
درەختی هەنجیر"،

"گوێز و کامپانیل"
"درۆزن، ئەو" (چیرۆکی فۆلکلۆری ئەرمەنی)
لیبێریۆس، پاپا لیە تزو وەک پاسەوان درۆ دەکات بوێری و ئارگیومێنتی زارەکی و ژیان، نامەکان و فەلسەفەی
ئیپیکوردنی نینۆن دی لێنکلۆس (لێنکلۆس) ژیانی ئەسکەندەری گەورە، (پلۆتارک) ژیانی ئەنتۆنی (پلۆتارک) ژیانی
جولیۆس قەیسەر، ئەو (پلۆتارک) ژیانی پەریکلیس، ژیانی (پلۆتارک) سێرتۆریۆس (پلۆتارک) ژیانی تێمیستۆکلیس،
(پلۆتارک) ،limelightوێنەی...

Machine Translated by Google

لینکۆڵن، ئەبراهام کارەکتەری لیند، جێنی لین پیاو "شێر، شامۆیس و ڕێوی، ئەو" (کریلۆف) شێر و هار، وێنەی شێرەکان دەوری نێچیری دوودڵ لیپی، فرا فیلیپۆ لیست، فرانز لیتوانیا لیتل، کتێبی قاوەیی لە ... حیکایەتەکان، (فادیمان، وەرگێڕ)

لیو، شا لیو پانگ (هان کاو-تسو)

ژیانی هونەرمەندان (ڤاساری) لۆاەر، هێرمان لەندەن، هێرشی نازییەکان بۆ سەر لۆنگ مارچ ماوەیەکی زۆرە لۆرکا، ڕامیرۆ دی لۆرد، وینستن لۆریس، گویلۆم دی لویس، جۆ لویس یازدەهەم، شا لویسی دوازدەهەم، شا لویس سێزدەهەم، شا لویسی چواردەهەم (بێرتراند) لویسی چواردەهەم، شا

وەک ناوەندی چالاکییەکان دوک دی لاوزون
و فۆکوێت و بەخشندەیی مانچینی و وەک

پاشای خۆر بێدەنگی لویسی پازدەهەم، شا

لویسی شانزەهەم، شا لویسی هەژدەهەم، شا
لویس-فیلیپ، شا خۆشەویستی خەڵکی

دیکە، بەرامبەر بە ترسیان

Machine Translated by Google

لوس، هێنری
بەختی لوکا

لودویگ، کینگ
لودویگ ویتگنشتاین: بیرەوەرییەک (مالکۆم) لوستیگ، ڤیکتۆر هەوای نهێنی دەوروبەری

کاپۆن و...
پلانی تاوەری ئیڤڵ لە...
لۆلەر و ئامێری کۆپیکردنی پارەی...

ماکئارسەر، دۆگلاس ماکبێس (شکسپیر) مەکلیلان، جۆرج ماکیاڤێلی، نیکۆلۆ لەسەر لەناوبردنی دوژمن لەسەر هەڵبژاردن
لەسەر کۆزیمۆ دی مێدیچی لەسەر فریودان لەسەر وابەستەیی بە قەڵاکان لەسەر تێپەڕین لە نیشانە لەسەر شاردنەوەی
ڕاستییەکان لەسەر پەلەکردن بەرامبەر بە وریایی لەسەر پێویستی لەسەر ژەنەڕاڵە زیادەڕەوییەکە لەسەر چاکسازی لەسەر
چاویلکە ڤۆڵتێر لەسەر جادووگەرەکان موگناتیسی، وێنەی موگناتیسی، ئاژەڵ مەهاباراتا وا لە خەڵکی تر بکە بێنە لات-
ئەگەر پێویست بوو چەواشەکاری بەکاربهێنە (یاسای (٨وا بکە دەستکەوتەکانت بۆ ماندووبوون دەرکەون (یاسای (٣٠
مالکۆم، نۆرمان

Machine Translated by Google

ماموگنا (ئیل براگادینۆ)

“مرۆڤ و سێبەرەکەی، ئەو” (کریلۆف)
مانچوریا مانچینی، بارۆنێس مانچینی، ماری مانفرێدی، ئەستۆر، دەستکاریکردنی شازادە مانسارت، جوڵس

مانتۆوا مانتواوە، دوکی “پیاوێک کە پارەی باشتر لە ژیان خۆشدەویست، ئەو” (ئەفسانەی چینی) ماو تسێ تونگ

باوکی گۆشەگیرکردنی دوژمنەکان لەلایەن لین پیاو و ناسیۆنالیستەکانەوە و هەستەکانی ڕابردوو و گشتی و بزنی

قوربانی و وی-چی و مارکۆنی، گوگلیێلمۆ ماریا، فیلیپۆ ماریا تێریزا، ئیمپراتۆری ماری-ئەنتۆنێت ماری دی

مێدیسیس شەڕی دەریایی مارلبۆرۆ، دوچێسی مارلبۆرۆ، دوکی مارانۆس شەهیدبوونی هونەری جەنگی مێری

شاژنی سکۆتلەندی ماسامونە، بەروار ماسایۆشی، هۆتا ماسکی مەرگی سوور، (پۆی) کە خۆی وەک بەرازێک
دەپۆشێت بۆ کوشتنی کۆمەڵکوژی پڵنگەکەی شەوی سانت بارتۆلۆمیۆ مەساگێتای

Machine Translated by Google

وەستا(ەکان): دۆستایەتی لەگەڵ دیاریکردنی بەهرەکەت بۆ دەرکەوتنی سەلماندنی خۆبەخشی بۆ، لەگەڵ زیادەڕۆیی لە هەوڵی دوو، ڕازیکردنی مامۆستا هونەری کاتی (یاسای (35

ماتا هاری ماتسومۆتۆ، میچیهیرۆ ماوێر، کریستوفر مایر، لویس بی.

مازارین، جولْس مێدیا مێدیچی، کۆسیمۆی یەکەم دی مێدیچی، کۆزیمۆی دووەم دی، مێدیچی، کۆسیمۆ دی (پیاو)

مێدیچی، جیۆڤانی دی مێدیچی، لۆرێنزۆ دی پاپا ئینۆسێنت و خێزانی مێدیچی مێدیسیس، کاترین دی مێدیسیس، ماری دی مێدوسا میگێرێن، کۆبوونەوەکانی هان ڤان، خاک و مێهمێدی داگیرکەر مێلۆن، ئەندرۆ مێلۆس مێلڤیل، بیرەوەرییەکانی هێرمان (کازانۆڤا) مێنێلیکی دووەم ، شا مێنگهۆ، شا مێنیناس، لاس (ڤێلاسکێز) سەربازە بەکرێگیراوەکان (condottierí) "بازرگان و هاوڕێکەی، ئەو" (ئەفسانەی هیندی) وێنەی جیوەیی بەزەیی ئەوانی دیکە، بانگەواز بۆ دەریاچەوان مێسمێر، فرانز

Machine Translated by Google

میتامۆرفۆسەکان (ئۆڤید) مەتافۆرەکان

مێتەرنیچ، کلیمێنس ڤۆن

مەکسیک

مایکل سێیەم، ئیمپراتۆر

مایکل ئەنجێلۆ -ن

میشێلۆزۆ

میلان تەقلیدی عەقڵ و دڵی ئەوانی تر دەکات، کار لەسەر منی پڕ لە ئەڵماس و یاقوت دەکات، وێنەی مینێرڤا دۆخە

ئاوێنەییەکان، مەترسی کاریگەری ئاوێنە

ئاوێنە بۆ شازادەکان، ئە (ئیسکاندەر) "بەدبەخت، ئەو" (ئیسۆپ) هەڵەکانی بەدبەختی: بوێری و شاردنەوەی، بە بەکارهێنانی بزنی قوربانی چاککردنەوەی بێباکی لە وەرگرتنی تاوانبارکردن بۆ

میتراس

می تزو-هسیا

مۆکتێزوما، کینگ

مۆلیێر

پارە سووڕانەوەی هەستەکان و مەغۆلەکان "مەیموون و پشیلە، ئەو" (لا فۆنتێن) "مەیموون و نۆک، ئەو"

(تۆڵستۆی) "مەیموون و چەقەڵ، ئەو" (بیرچ) قۆرخکاری دەکات مۆنتاین مۆنتیز، مانگ لۆلا، وێنەی پزیشکی مانگ لە بەرلین (دکتۆر وایسلێدەر) کاریگەری ئەخلاقی، لە ئاوێنە مۆرگان، ج

Machine Translated by Google

مۆرفی، پۆڵ مۆیسس فیرعەون و دکتۆری شاخ، ئەو (مایکل شوپاخ) مرازێک، جەیمس کاک
گومان، مامەڵەکردن لەگەڵ موسییانوس، پیلیۆس کراسۆس دایڤس محەمەد، شای خوارێزم

مولک، نیزام ئەل- موقەدیمە، زە (خاڵدون) موساشی، میامۆت موسێت، ئەلفرێد دی مۆسۆلینی،
نهێنی بێنیتۆ

naiveteناپلیۆنی یەکەم، ئیمپراتۆر ڕاوکردنی بەراز و بوێری کارەکتەری فۆشێ سیخوڕی لەسەر کرد بە

زیندانیکردن و هەڵهاتن لە ئێلبا و دەسەڵاتی غیابی پیلانگێڕی تالیران و فۆش دژی لە واتەرلۆ ناپلیۆنی
سێیەم، ئیمپراتۆر نێرسیس کاریگەری نارڤاز، گەلەری نیشتمانی هونەری ڕامۆن ماریا

(Washington.C .)سروشت نازییەکان دانوستان بوێری لە خاک و نیۆپتۆلیموس نیو زورچەر

زایتونگ (Rischke)کاریگەری بێلایەنکەر، لە ئاوێنە هەرگیز زۆر تەواو دەرنەکەون (یاسای 46

هەرگیز لە وەستا مەدرەوشێنەوە (یاسای یەکەم)

Machine Translated by Google

Machine Translated by Google

ئۆرلینز، دوکی...

ئۆرتۆن، جۆ خۆ دەرخستن، دوورکەوتنەوە لە ئۆستراکا کەسانی تر: بانگەوازکردن بۆ بەرژەوەندی خۆ لە بوون
بە خاڵی سەرەکی لە پێویستی ئەوان بۆ باوەڕبوون بە ڕەفتارکردن وەک، لە هەمان کاتدا بیرکردنەوە وەک
ئەوەی حەزت لێیە پابەندبوون بە دۆزینەوەی پەنجەی گەورەی سووکایەتیکردن هێشتنەوەیان وابەستە بە
تۆ هێشتنەوەیان لە تیرۆری هەڵپەسێردراودا دروستکردنیان بێنە لات یاریکردن بە خەیاڵەکانیان جۆرەکانی
ناخۆش و بەدبەخت، دوورکەوتنەوە لە بەکارهێنانی کاری کارکردن لەسەر دڵ و دەروون لە زیادەڕەویکردن
لە زیادەڕەویکردن لە سنوورەکانت

ئۆڤید

"کۆترێک کە خودا بوو، ئەو" (Turber)

زەریای هێمن، دۆزینەوەی...
پەنەما

پانچاتانترا، چیرۆک لە مەتەڵەکانەوە، ئەفسانە و چیرۆکە فۆلکلۆرییەکان ببینە
Pare aux Cerfsدایک و باوک، هەنگاو دەنێنە پێڵاوەکانی

پاریس، ڕزگاری ڕابردوو: دووبارە لێکدانەوەی پشتیوانی بۆ بەهاکانی
بەکارهێنانی زانین لە سەبر

Machine Translated by Google

خاوەنکارەکان
ئارێتینۆ و دیاری بۆ

نەخشەکان

پاوسانیاس

پیاوانەکان کە نرخی تەواو دەدەن بە شێوازی خۆتان مرواری پێش بەراز، دانانی “جووتیار و دار سێو، (Pedro Arias Dávila) The” (Aesop) Pedrarias

جەنگی پێلۆپۆنێسی جەنگی پێلۆپۆنێسی، The (Thucydides) Pentagon Papers خەڵک، بینینی کەسانی تر کامڵبوون، دەرکەوتنی پێرگاموس پێریکلیس پێرسیس پێرسینگ، جۆن ج.

ڕوانگەی کەسایەتی فارس: تورەیی و گۆشەگیری و ڕازیکردن کارکردن لەسەر دڵ و مێشکی ئەوانی تر پیرۆ پیرۆجینۆ، پیترۆ

پیتەر دووەم، ئیمپراتۆر پێتی تریانۆن پێتروچی، پاندۆڵفۆ بچووکە فیلیپ، پاشای مەکدۆنیا فیلیپی دووەم، پاشای ئیسپانیا بەردی فەیلەسوفی فلیپین فینیسیا پیکاسۆ، پابلۆ گیرفانبازەکان

Machine Translated by Google

پیزا

پیستۆیا

پیزارۆ، فرانسیسکۆ

پیزارۆ، گۆنزالۆ ئارامکردنەوەی ئەوانی تر پیاوێکی سادە، بێ خۆبەزلزان و زۆرجار نازیرەک، مامەڵەکردن لەگەڵ پلان بە درێژایی ڕێگاکە تا کۆتایی (یاسای (٢٩پلانک، ماکس پلاندانان تا کۆتایی نەرمی لە و فێربوون کەی بوەستێت

یاری مژەرێک بکە بۆ گرتنی مژەرێک-پێدەچێت لە نیشانەکەت داماوتر بێت (یاسای (٢١یاری بە پێویستی خەڵک بۆ باوەڕکردن بۆ دروستکردنی شوێنکەوتوویەکی کولت (یاسای (٢٧یاری دەرباری تەواو (یاسای (٢٤

یاریکردن بە خەیاڵەکانی خەڵک (یاسای (٣٢چێژ، بوون بە سەرچاوەی ئاوێنەیەکی گیرفانی پلۆتارک بۆ پاڵەوانەکان، ئەی (گراسیان) پۆ، ئێدگار ئالان پۆجیۆ، خێزانی ستیفانۆ دی پۆجیۆ پۆڵەندا ڤاکسینی ئیفلیجی منداڵان سیاسەتی ئەدەب، ئەبستراکت لە پۆمپادۆر، مادام دی (ژان پۆیسۆن) گۆمی ماسی پۆمپیۆ، وێنەی پۆنتۆرمۆ، جاکۆپۆ دا پورتوگال پۆز وەک هاوڕێیەک، کارکردن وەک سیخوڕێک (یاسای potlatch feasts (١٤"هێزی درۆ، ئەو" (چیرۆکی فۆلکلۆری جوولەکە) هێزی شارلاتان، The(فرانسیسکۆ) ستایش بانگەشەی پێویستی گۆڕانکاری، بەڵام هەرگیز چاکسازی زۆر بە یەکجار (یاسای (٤٥ پێشینەکان، هەنگاونان بۆ پێڵاوی پێشبینیکردن پرێسکۆت، ویلیام ئێچ.

ئامادەبوون بوێری و

Machine Translated by Google

Machine Translated by Google

ڕیش سوورەکان چاکسازی ڕیفۆرم ڕیش، ئایینی ویلهێلم قەرزکردنی فۆرمەکانی ناوبانگ بۆ فریودان و ناپاکی بۆ
سەربەخۆیی و پاک ڕاگرتنی دەستەکانت و بزنی قوربانی بۆ وەرگرتنی لۆمە ڕێز، بەکارهێنانی نەبوونی بۆ زیادکردنی ڕێتز،
کاردینالّ دی فرۆند و تۆڵەسەندنەوە، لە دوژمنان شۆڕش ڕیتمەکان ڕیشێلیۆ، کاردینالّ پیلان دژی ڕەقبوونەوە ڕیکو، سێن
نۆ ڕیشکە، ڕکابەرەکانی ئان-سوزان، بینینی ڕووباری دوژمنەکان، وێنەی بارۆنەکانی تاڵانچی ڕۆبەرت-هۆدین، ژان یوجین
ڕۆبێسپێر، ماکسیمیلیان-فرانسوا-ماری-ئیسیدۆر دی ڕۆکفێلەر، جۆن دی.

ڕۆکفێلەر، نیلسۆن ڕۆدریگێز، جواو ڕۆڵی ڕۆمانیا دەگێڕێت

ڕۆمانسیەت

ڕۆمانسی گولّ، ئیمپراتۆریەتی ڕۆمانی (لۆریس).
ڕۆما
فالیسکان و...
ڕێپێوانی هانیبالّ لەسەر شانۆ لە...

Machine Translated by Google

ڕۆمێل، ئێروین ڕۆنسارد، پییێر دی
ڕۆزڤێڵت، فرانکلین دی سەگی هۆو و
وێنەی ڕۆزنبێرگ، پاوڵ ڕۆتشیڵد،
جەیمس ڕۆتشیڵد، ڕۆیت خێزانی ناتان
ڕۆتشیڵد، لویس دی ڕۆتینی ڕۆتینی
ڕۆتین، مامەڵەکردن وەک ڕوبێنس،
پیتەر پاوڵ ڕوبیکۆن حوکمڕانی
بێئەدەبی، شێوازی بێ فۆرم لە ڕووسیا
لە شەڕدا لەگەڵ ژاپۆن ڕیلێڤ، کۆندراتی
ڕیۆگاکو، سەرۆک قەشە

قوربانیدانی سەعدی، سادیستەکانی ڕێورەسمی، سادلێری دارایی، ئەڵ

سانت ئێڤریمۆند، سیگنۆر دی سانت سیمۆن، لویس دی ڕۆڤرۆی، دوک دی سالینگەر، ج.د

سالک، جۆناس سامارکەند ساند، جۆرج (ئۆرۆر دوپین دودێڤانت) سانێمۆن، کاواچیا سان لۆرێنزۆ
سانسۆڤینۆ، جاکۆپۆ سانتا ماریا دێل فیۆرێ

Machine Translated by Google

ساتورنالیا

ساوڤێس، شارلۆت دی بیۆن سێمبلانسای دی دەڵێت کەمتر لە پێویست فەزیحە

هەڵەی بزنی قوربانی لە بەکارهێنانی کەمیدا

شیمێل، سلێمان

شلێسویگ-هۆڵشتاین

شۆپنهاوێر، ئارسەر: لەسەر فێڵکردن لە بەرەنگاربوونەوە و ڕاستکردنەوەی ئەوانی تر لەسەر ئیرەیی لەسەر ئەوەی ئەوانی تر خۆیان ئاشکرا بکەن لەسەر عەقڵ لەسەر مامەڵەکردنی پیاوێک لەگەڵ شتە بچووکەکان لەسەر ئەدەب و بێئەدەبی لەسەر بەرژەوەندی خۆ لەسەر نیشاندانی تورەیی بەرامبەر بەوانی تر لەسەر نیشاندانی بێزێزیکردن بەوانی تر

شیپاچ، مایکل (دکتۆری شاخ) زانست

تیۆری زانستی و ئایین (بارنز) سکۆتلەندا تێکەڵەیەکی بێ درز

هەواڵگری نهێنی جەنگی پونیک دووەم

ئیغراکردن ئاوێنە ئیغراکردن کارکردن لەسەر دڵ و مێشکی ئەوانی تر seesaw, image of

سێلاسی، هایلە

ئەفسانە هەڵبژێردراوەکان (لا فۆنتەین)، بڕوانە لا فۆنتێن، جان دی، ئەفسانەی خۆئاگاداری خۆکۆنترۆڵکردن پەلەکردن و خۆدروستکردن خۆدیسیپلین بەرژەوەندی خۆپەرستی ئەوانی دیکە، بانگەوازکردن بۆ خۆبەختکردن هەستکردن و فەزیحە

Machine Translated by Google

و دروستکردنی کولت

مارێک کە یادەوەرییەکی درێژی هەیە، مامەڵە لەگەڵ سێرتوریۆس حەوت پایەی حیکمەت

(لۆرێنس) سێڤیگنی، مارکیز دی سێکسوالیتی سیمۆر، جین سفۆرزا، لۆدۆڤیکۆ سێبەر شا،

ئیدریس شکسپیر، ویلیام شاو، پێستی مەڕی جۆرج بێرنارد، وێنەی شوان، لێدانی شێرمان،

ویلیام .Tقەڵغانی پەرسێوس، وێنەی شیگێمون، ئیتاکورا شو-ئۆ، تاکینۆ شو چان شویسکی،

خێزانی ئاندرێ شویسکی شا شانشینی شو سیسیلیا سیسیۆن سیێنا، پیرۆزی پارێزەری بینین
بێدەنگی سیما یی سادەیی، لە دروستکردنی دڵسۆزی کولتووری درۆینە هەڵبژێردراو تاکە

بیرکردنەوە سینیگالیا سیستین چاپڵ سیو، کارامەیی RGH

Machine Translated by Google

شاشەی دوکەڵی جۆن "مار، جووتیار و هێرۆن، ئەو" (چیرۆکی فۆلکلۆری ئەفریقی) بە دزییەوە بەسەر زەریاکەدا دەڕۆن لە بازنەی
کۆمەڵایەتیی ڕۆژی فراواندا، فانتازیاکانی سەرگەرمی بەرامبەر بە بزووتنەوە کۆمەڵایەتییەکان کارامەیی کۆمەڵایەتی کۆمەڵگاکانی

هاوسەنگی سۆکرات سۆدێرینی، پییێرۆ سۆدۆما سۆیمۆن، Hoshino solitude solstice ئەوەندە پەیوەستە بە ناوبانگ-

پاراستنی ئەوە لەگەڵ ژیانت (یاسای (5وردبینی سەرچاوەی دەسەڵات، لێدان لە ترێ-ترێ نزیکبوونەوە یەکێتی سۆڤیەت ئیسپانیا
Balboaو جولەکەکان گۆشەگیری لە و گەڕان بەدوای ئێل دۆرادۆ

شەڕی سپارتا لە نێوان ئەسینای پایتەخت و
سپاسسکی، چاویلکەی بۆریس، دروستکردنی

سپێنسەر، دبلیو بی

سپێنسەر، ئێدمۆند ڕۆحی سەردەمەکە دژی
گرنگیدان بە سپرێزاتورا سیخوڕیکردن لەلایەن
کەسانی ترەوە، لەسەر تۆ لەسەر ئەوانی تر شەڕ
و ناکۆکییەکان، ڕاکێشان بۆ

Machine Translated by Google

ستالین، جۆزێف ئەستێرە لە ئاسمان، وێنەی ستاڤیسکی، سێرج ستێندهال هەنگاو دەنێتە ناو پێڵاوی پیاوێکی گەورەوە
ستێتن، بارۆن ڤۆن ستیڤنسۆن، ڕۆبەرت لویس ئاوەکان وروژێنن بۆ گرتنی ماسی (یاسای (٣٩وەستان، دوای
ستراتیژی سەرکەوتن، ستراتیژی سەربازیی ترامی تاج ناوی ئارەزو، ئەی (ویلیامز) شوانەکە لێبدە و مەڕەکان پەرش و
بڵاو دەبنەوە (یاسای (٤٢شێوازی، دەگۆڕێت بۆ ئەوەی لەگەڵ کەسانی جیاوازدا بگونجێت Subtle Ruse, The: کتێبی
حیکمەتی عەرەبی و فێڵ.

«خودا و ئیبراهیم»
"چۆن هەواڵ پەخش بکەین"
«سوڵتان و وەزیر»
سەرکەوتن

مژدەران: یاریکردن گەمژەتر لە تایپۆلۆژیای بینینی هەروەها فێڵبازەکان پەندێکی سۆفی

"سوڵتان و وەزیر، ئەو" (فێڵە وردەکە: کتێبی حیکمەت و فێڵی عەرەبی) خۆری سوماترا، وێنەی...

سونگ، ئیمپراتۆر
سونگ یی
سەن پین
خۆبەدەستەوەدانی خۆر-تزو

suspenseپیاوی گوماناوی، مامەڵەکردن
لەگەڵ
سوزوتۆمۆ، ئاکیمۆتۆ هێماکانی وێنە و...

سیراکیوز

Machine Translated by Google

تاسیتۆس

تاداکاتسو، ساکای

T'ai Tsung، بەهرەمەندی ئیمپراتۆر کە دیاری دەکات و لە وەستای زیاتر دەدرەوشێتەوە

چیرۆکەکانی دەروێشەکان (شا) تالیران پێریگۆرد، چارڵز-مۆریس دی ڕاوکردنی بەراز و لە پیلانگێڕی دژی ناپلیۆن کارامەیی گفتوگۆیی ناوبانگێکی ناپاک لە دەستکەوتەکانی "بێ هەوڵ"ی

فۆچێ و زانیاری-کۆکردنەوەی

ئیزابی و...

شۆڕشی تەمموز و و هەڵهاتنی ناپلیۆن لە ئێلبا سیفەتە ئەرێنییەکانی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکانی

تانیو، کانۆ توڕە دەکات

تام، گاڵتە بە ئاهەنگی چای قاپی چا (چا-نۆ-یو)

ئاوێنەی مامۆستا

کوپێک چا

خاکی تەمپۆی پەرستگای

تەندروستی، بۆ کۆبوونەوەکان

تێسلا، نیکۆلا

تێستی، شانۆی فولقیۆ،

شانۆگەری لە دروستکردنی کاتی

کولت و...

تێمیستۆکلس

تیۆکتیستۆس

Machine Translated by Google

تیۆدۆرا، ئیمپراتۆری دارستان، وێنەی تیێرس، لویس-ئەدۆڵف بیربکەرەوە وەک ئەوەی حەزت لێیە بەڵام وەک ئەوانی
تر ڕەفتار بکە (یاسای (٣٨چاوی سێیەمی سیخوڕەکە، وێنەی "سی و شەش ستراتیژی، ئەو" (هونەری جەنگی ژاپۆنی)
تۆرۆ , Henry David Thucydides Thumb, Tom thumbscrew, image of thumbscrewsڕەشەبا لە
trans.) Thurber, James Thurber Carnival, The (Thurber) Thurneisser, Leonhard Tiffany, ئاسمان
Cleary,)چارلز کۆتایی کات ناچاری ترسنۆکی درێژ کاتی شارەزابوون لە هونەری برینە بچووکەکان ، وێنەی تیتیان
تۆلستۆی، لیۆ تۆمیریس، شاژنە "کیسەڵ، فیل و کەلەرم، ئەو" (ئەفسانەی زایر) نەریتی گەنجینەی فۆلکلۆری جوولەکە،
A پەیماننامەی ڤێرسای فێڵ و تەکنیکەکان: شاردنەوەی ئاشکراکردنی بەشەکی لە ئەسپی ترۆجان، (Ausubel, ed.)
وێنەی ڕاستی "ترۆت و گودجۆن، ئەو" (دۆدسلی)، بانگەواز بۆ تساو تساو تسونێهیرۆ، دایناگۆن تو فو

Machine Translated by Google

تورکیا تۆرنەر، ئارۆنtulipomania
تۆرنەر، جەی ئێم دبلیو ڕوومەتەکەی
تر دەگۆڕێت توسکانی

21مێژوو

“دوو سەرگەردان، ئەو” (لا فۆنتێن) “دوو سەگ، ئەو” (کریلۆف)
“دوو چۆلەکە، The” (Aesop)
“دوو ئەسپ، ئەو” (تۆڵستۆی) جۆرەکانی مرۆڤ

تایە

ئوچێلۆ، پائۆلۆ پیاوێکی بێ ئیرادە، سادە و زۆرجار نازیرەک، مامەڵە لەگەڵ بیرۆکە ناتەقلیدییەکان دەکات، نمایشکردنی کەسانی ناخۆش و بەدبەخت، دوورکەوتنەوە لە تایبەتمەندی پێشبینینەکراو

ڕێگای نەوتراو، (ماتسومۆتۆ) ئۆربان هەشتەم، پاپا
ئوربینۆ، دوکی...
ئامادەنەبوون بەکاربهێنە بۆ زیادکردنی ڕێز و شەرەف (یاسای ١٦(ڕاستگۆیی و بەخشندەیی هەڵبژێردراو بەکاربهێنە بۆ
داماڵینی چەک لە قوربانییەکەت (یاسای ١٢(تاکتیکی تەسلیمبوون بەکاربهێنە: لاوازی بگۆڕە بۆ دەسەڵات (یاسای ٢٢(
ئێمە-بەرامبەر-ئەوان دینامیکی
ئوزون حەسەن

بۆشایی، چاکسازی کولتووری و ناڕوونی، لە دروستکردنی کولتدا

“کۆکەرێلی ڤاینگلۆریۆس، زە” (تۆڵستۆی) ڤالۆیس، چارڵز دی
ڤالۆیس، مارگوێری دی بەها

Machine Translated by Google

ڤانبرۆگ، جۆن ئەفسانەی جۆراوجۆر لە شوێنە جیاوازەکانەوە (دی پریما، وەرگێڕ) ڤاساری، جۆرجیۆ ڤاسیلی
سێیەم، دوکی گەورە ڤیگا، گارسیلاسۆ دی لا ڤێلاسکێز، دیێگۆ ڕۆدریگێز دی سیلڤا ڤێنیز

براگادینۆ و...
ڤێرمێر، یان
ڤێرسای
پارێ ئۆکس سێرفس لە
پێتی تریانۆن لە
ڤێرسای، پەیمانی...
ڤێتۆری، قوربانیانی فرانسیسکۆ: یاریکردن گەمژەتر لە جۆری...

ڤیکتۆریا، سەرکەوتنی شاژن، فێربوون کەی بوەستێت لەناو

ڤیرنێتا
جەنگی ڤێتنام
ڤیلا، ڕوەکی پانچۆ بە درکێکی زۆرەوە، وێنەی مارێک کە لە ژێر پێتدا چەقاوە بەڵام بە زیندووی جێهێڵراوە، وێنەی ڤیرچۆ،
ڕودۆڵف

شاژنی پاکیزە، وێنەی...
“فەزیلەتەکانی کەروێشک، ئەو” (مەتەڵێکی چینی) ڤایرۆس، وێنەی...
ڤیسکۆنتی، وێنەی بینراوی پریمی لە دروستکردنی هێماکانی کولت و...

ڤیتا دی مایکل ئەنجێلۆ (کۆندیڤی) ڤیترۆلێس، بارۆن دی
ڤۆلارد، ئەمبرۆیس
ڤۆڵتێر لەسەر ماکیاڤێلی قسەی ناشرین کەروێشک، وێنەی...

Machine Translated by Google

ڤاگنەر، ڕیچارد چاوەڕوانی وێڵز، شازادەی وانگ مانگ وانینگ لە سەدەکانی ناوەڕاست، شەڕی (هویزینگە)، ستراتیژی لە
وارهۆڵ، ئەندی وارنەر، جاک ئێڵ.

وارنکە، مارتن جەنگی یەک لە دوای یەکەکانی ئیسپانیا جەنگی یەک لە دوای یەکەکانی سێ شانشینی ئاوێنەی جەنگاوەر
واشنتۆن، جۆرج "وەسپ و شازادە، ئەو" (ئەفسانەی هیندی) واتەرگەیت واتەرو، شەڕی پەراوێزی ئاو، لاوازی پەیوەندییە
لاوازەکانی ئەوانی دیکە، دۆزینەوەی چاکبوونەوە لە گۆڕانکاری بۆ... دەسەڵات بە زەحمەت کاردەکات و وی وی-چی (برۆ)
وایل، جۆزێف "منداڵێکی زەرد"، بانکی دووبارە دروستکراوە لەلایەن گیزیل و هەواڵنامەی وایسلێدەر، دکتۆر (دکتۆری مانگ
لە بەرلین) وێلینگتۆن، دوکی ویلمان، فرانسیس ئێڵ.

وێستەرن یونیون وێستینگهاوس، جۆرج کاتێک داوای یارمەتی دەکەیت، بانگەواز بۆ بەرژەوەندییەکانی خەڵک مەکە، هەرگیز
بۆ بەزەیی و سوپاسگوزاری ئەوان (یاسای (١٣"کاتێک ئاوەکان گۆڕا" (شا) سپی پێستەکان، و ڕەشپێستەکان وایڵد، ئۆسکار
ویلیامی یەکەم، شای پرۆسیا ویلیامز، تێنسی ویڵسن، وودرو

Machine Translated by Google

لە ڕێگەی کردارەکانتەوە سەرکەوتن بەدەستبهێنە، هەرگیز لە ڕێگەی مشتومڕەوە (یاسای (٩کشانەوە ویتگنشتاین،
لودویگ وۆڵسی، کاردینال "گورگەکان و مەڕەکان، ئەو" (ئیسۆپ) وشەکان، وێنە بەرامبەر بە کارکردن وەک سیخوڕ،
لە کاتێکدا خۆی وەک هاوڕێیەک نیشان بدە کە کاری قورس دەکات

کردنی دەستکەوتەکان وەک کارێکی بێ ماندووبوونی کەسانی تر، بەکارهێنانی
کارکردن لەسەر دڵ و دەروونی ئەوانی تر (یاسای (٤٣"کارەکانی ئاماسیس، ئەو"
(هێرۆدۆتس)
پاڵەوانێتی جیهانی شەترەنج
جەنگی جیهانی دووەم
تەقینەوەکانی لەندەن لە...
ماکئارسەر لە...
ڕزگاری پاریس لە...
ڕێن، نووسەرانی وەستای زۆرانبازی کریستوفر

وو، دوک
وو، ئیمپراتۆر (وو چاو)
وو، شانشینی...
وو چ'ی
وۆگ
ووتوگو، پاشا
وو تزو-هسیو

خەرکس، پاشا

ییتس، ویلیام باتلەر
"منداڵێکی زەرد" وایل
چیرۆکی فۆلکلۆری ییدیش
یۆرینۆبو
یۆشیمۆتۆ، گەنجانی گشتی

Machine Translated by Google

یو هسیو سێن

ئەفسانەی زایر

zeitgeist ئیمپراتۆری Zauditu،

زێل، مارگاریتا (ماتا هاری)

زیوس

ژانگ یو

Machine Translated by Google

بۆ باشترین شت لە PAPERBACKS، بەدوای ...THE

لە هەموو گۆشەیەکی جیهان، لەسەر هەموو بابەتێک لە ژێر خۆردا، پێنگوین نوێنەرایەتی کوالیتی و جۆراوجۆری دەکات- زۆر باشترینە لە بڵاوکردنەوەی ئەمڕۆدا.
بۆ زانیاری تەواو دەربارەی ئەو کتێبانەی کە لە پێنگوین بەردەستن- لەوانەش پێنگوین کلاسیک و پافین- و چۆنیەتی داواکردنیان، بەم ناونیشانە گونجاوەی خوارەوە بۆمان بنووسن. تکایە ئاگاداربن لەبەر هۆکاری مافی چاپکردن هەڵبژاردنی کتێبەکان لە وڵاتێکەوە بۆ وڵاتێکی تر جیاوازە.

لە ئەمریکا: تکایە بنووسن بۆ گروپی پێنگوین (ئەمریکا)، سندوقی پۆست 12289بەشی B، نیوارک، نیوجرسی 07101-5289یان پەیوەندی بکەن بە 1-800-788-6262.

لە بەریتانیا: تکایە بۆ بەشی Ltd، Bath Road، Harmondsworth، West Drayton، Middlesex UB7 0DA EP، Penguin Books بنووسن .

لە کەنەدا: تکایە بنووسن بۆ کتێبی پێنگوین کەنەدا لیندەد، 90ئێگلینتۆن ئەڤینۆ ئیست، سویت 700، تۆرۆنتۆ، ئۆنتاریۆ M4P 2Y3.

لە ئوسترالیا: تکایە بۆ کتێبەکانی Penguin Books Australia Ltd, PO بنووسن . بۆکس ٢٥٧، رینگوود، ڤیکتۆریا ٣١٣٤.

لە نیوزلەندا: تکایە بۆ کتێبەکانی پێنگوین (NZ) Ltd، جانتای تایبەت 102902، سەنتەری پۆستی نۆرس شۆر، ئۆکلاند 10بنووسن .

لە هیندستان: تکایە بنووسن بۆ پێنگوین بووکس هیندستان پرایڤێت لیندەد، 11سەنتەری بازرگانی پانچشیل، پانچشیل پارک، نیودەلهی 110 017.

لە هۆڵەندا: تکایە بۆ کتێبی Penguin Books Netherlands bv, Postbus 3507, NL-1001 AH Amsterdam بنووسن .

لە ئەڵمانیا: تکایە بۆ کتێبی Books Deutschland GmbH، Metzlerstrasse 26، 60594 Frankfurt am Main Penguinبنووسن .

Machine Translated by Google

له ئیسپانیا: تکایە بۆ کتێبی Penguin Books SA، Bravo Murillo 19، 1° B، 28015 مەدرید بنووسن .

له ئیتاڵیا: تکایە بۆ Penguin Italia srl بنووسن ، Via Benedetto Croce 2, 20094 Corsico, Milano.

له فەرەنسا: تکایە بۆ پێنگوین فەرەنسا بنووسن ، لێ کاریێ ویلسۆن، Benjamin Baillaud، 31500 Toulouse.
62 rue

له ژاپۆن: تکایە بنووسن بۆ کتێبی پێنگوین ژاپۆن لیندەد، بینای کانێکۆ، 25 -3-2کۆراکو، بنکیۆ-کو، تۆکیۆ 112.

له باشووری ئەفریقا: تکایە بنووسن بۆ پێنگوین بووکس ساوس ئەفریقا Parkview، 2122 Johannesburg.
(Pty) Ltd، Private Bag X14،